Suttantapiṭake Khuddakanikāye

Apadānapāḷiyā saṁvaṇṇanābhūtā

Porāṇikena kenaci therena viracitā

Visuddhajanavilāsinī nāma

APADĀNAṬṬHAKATHĀ

(Dutiyo bhāgo)

Ciraṁ Tiṭṭhatu Saddhammo - Marammaraṭṭhe Buddhasāsana Society - Buddhavasse 2552

Buddhavasse 2552 Marammavasse 1370 AD. 2008

သုတ္တန္တပိဋကေ ခုဒ္ဒကနိကာယေ

အပဒါနပါဠိယာ သံဝဏ္ဏနာဘူတာ

ပေါရာဏိကေန ကေနစိ ထေရေန ဝိရစိတာ

ဝိသုဒ္ဓဇနဝိလာသိနီ နာမ

အပဒါနဋ္ဌကထာ

(ဒုတိယော ဘာဂေါ)

မရမ္မရဋ္ဌေ ဗုဒ္ဓသာသနသမိတိယာ
မုဒ္ဒဏယန္တာလယေ မုဒ္ဒိတာ

ဗုဒ္ဓဝဿေ ၂၅၀၃ မရမ္မဝဿေ ၁၃၂၁ ၁၉၅၉

Romanized from Myanmar version published in 1959

© Buddhasāsana Society

Aṭṭhakathā Series 33

First published in 2008 by Ministry of Religious Affairs

Yangon, Myanmar

၊၈၁၉

သုတ္တန္တပိဋကေ ခုဒ္ဒကနိကာယေ

အပဒါနပါဠိယာ သံဝဏ္ဏနာဘူတာ

ပေါရာဏိကေန ကေနစိ ထေရေန ဝိရစိတာ

ဝိသုဒ္ဓဇနဝိလာသိနီ နာမ

အပဒါနဋ္ဌကထာ

(ဒုတိယော ဘာဂေါ)

မရမ္မရဋ္ဌေ ဗုဒ္ဓသာသနသမိတိယာ

မုဒ္ဒာယန္တာလယေ မုဒ္ဒါပိတာ

ဗုဒ္ဓဝဿေ ၂၅၀၃ မရမ္မဝဿေ ၁၃၂၁ ၁၉၅၉

Apadānaṭṭhakathā

Dutiyabhāga

Mātikā — Piṭṭhaṅka

Therāpadāna

2. Sīhāsaniyavagga

1. Sīhāsanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā 1
2. Ekatthambhikatthera-apadānavaṇṇanā 3
3. Nandatthera-apadānavaṇṇanā 5
4. Cūḷapanthakatthera-apadānavaṇṇanā 8
5. Pilindavacchatthera-apadānavaṇṇanā 12
6. Rāhulatthera-apadānavaṇṇanā 15
7. Upasenavaṅgantaputtatthera-apadānavaṇṇanā ... 17
8. Raṭṭhapālatthera-apadānavaṇṇanā 19
9. Sopākatthera-apadānavaṇṇanā 25
10. Sumaṅgalatthera-apadānavaṇṇanā 28

3. Subhūtivagga

1. Subhūtitthera-apadānavaṇṇanā 31
2. Upavānatthera-apadānavaṇṇanā 38
3. Tisaraṇagamaniyatthera-apadānavaṇṇanā 39
4. Pañcasīlasamādāniyatthera-apadānavaṇṇanā ... 40
5. Annasaṁsāvakatthera-apadānavaṇṇanā 41
6. Dhūpadāyakatthera-apadānavaṇṇanā 42
7. Pulinapūjakatthera-apadānavaṇṇanā 43
8. Uttiyatthera-apadānavaṇṇanā 44
9. Ekañjalikatthera-apadānavaṇṇanā 45
10. Khomadāyakatthera-apadānavaṇṇanā 46

အပဒါနဋ္ဌကထာ

ဒုတိယဘာဂ

မာတိကာ — ပိဋ္ဌင်္က

ထေရာပဒါန

၂-သီဟာသနိယဝဂ္ဂ

၁-သီဟာသနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁
၂-ဧကတ္ထမ္ဘိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၃
၃-နန္ဒတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၅
၄-စူဠပန္ထကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၈
၅-ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၂
၆-ရာဟုလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၅
၇-ဥပသေနဝင်္ဂန္တပုတ္တတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၇
၈-ရဋ္ဌပါလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၉
၉-သောပါကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၅
၁၀-သုမင်္ဂလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၈

၃-သုဘူတိဝဂ္ဂ

၁-သုဘူတိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၃၁
၂-ဥပဝါနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၃၈
၃-တိသရဏဂမနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၃၉
၄-ပဉ္စသီလသမာဒါနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၄၀
၅-အန္နသံသာဝကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၄၁
၆-ဓူပဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၄၂
၇-ပုလိနပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၄၃
၈-ဥတ္တိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၄၄
၉-ဧကဉ္ဇလိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၄၅
၁၀-ခေါမဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၄၆

Mātikā			Piṭṭhaṅka
4. Kuṇḍadhānavagga			
1. Kuṇḍadhānatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	47
2. Sāgatatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	52
3. Mahākaccānatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	53
4. Kāḷudāyitthera-apadānavaṇṇanā	...	...	55
5. Mogharājatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	60
6. Adhimuttatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	61
7. Lasuṇadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	62
8. Āyāgadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	63
9. Dhammacakkikatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	64
10. Kapparukkhiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	65
5. Upālivagga			
1. Bhāgineyyupāliṭṭhera-apadānavaṇṇanā	...	...	66
2. Soṇakoḷivisatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	67
3. Kāḷigodhāputtabhaddiyatthera-apadānavaṇṇanā		...	68
4. Sanniṭṭhāpakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	70
5. Pañcahatthiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	71
6. Padumacchadaniyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	71
7. Sayanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	72
8. Caṅkamanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	73
9. Subhaddatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	73
10. Cundatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	76
6. Bījanivagga			
1. Vidhūpanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	77
2. Sataraṁsitthera-apadānavaṇṇanā	...	...	78
3. Sayanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	79
4. Gandhodakiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	80

မာတိကာ			ပိဋ္ဌင်္က
၄-ကုဏ္ဍဓာနဝဂ္ဂ			
၁-ကုဏ္ဍဓာနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၄၇
၂-သာဂတတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၅၂
၃-မဟာကစ္စာနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	...	၅၃
၄-ကာဠုဒါယိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၅၅
၅-မောဃရာဇတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၆၀
၆-အဓိမုတ္တတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၆၁
၇-လသုဏဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၆၂
၈-အာယာဂဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၆၃
၉-ဓမ္မစက္ကိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	.....	....	၆၄
၁၀-ကပ္ပရုက္ခိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၆၅
၅-ဥပါလိဝဂ္ဂ			
၁-ဘာဂိနေယျုပါလိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၆၆
၂-သောဏကောဠိဝိသတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ		....	၆၇
၃-ကာဠိဂောဓာပုတ္တဘဒ္ဒိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ		....	၆၈
၄-သန္နိဋ္ဌာပကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၇၀
၅-ပဉ္စဟတ္ထိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၇၁
၆-ပဒုမစ္ဆဒနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၇၁
၇-သယနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	...	၇၂
၈-စင်္ကမနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၇၃
၉-သုဘဒ္ဒတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၇၃
၁၀-စုန္ဒတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	.....	၇၆
၆-ဗီဇနိဝဂ္ဂ			
၁-ဝိဓူပနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၇၇
၂-သတရံသိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၇၈
၃-သယနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၇၉
၄-ဂန္ဓောဒကိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၈၀

Mātikā			Piṭṭhaṅka
5. Opavayhatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	81
6. Saparivārāsanatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	82
7. Pañcadīpakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	83
8. Dhajadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	84
9. Padumatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	84
10. Asanabodhiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	85

7. Sakacintaniyavagga

1. Sakacintaniyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	87
2. Avopupphiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	88
3. Paccāgamaniyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	89
4. Parappasādakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	90
5. Bhisadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	92
6. Sucintitatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	93
7. Vatthadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	94
8. Ambadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	94
9. Sumanatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	95
10. Pupphacaṅkoṭiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	96

8. Nāgasamālavagga

1. Nāgasamālatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	97
2. Padasaññakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	98
3. Buddhasaññakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	99
4. Bhisāluvadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	100
5. Ekasaññakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	100
6. Tiṇasantharadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	101
7. Sūcidāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	102
8. Pāṭalipupphiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	102
9. Ṭhitañjaliyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	103
10. Tipadumiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	104

မာတိကာ			ပိဋ္ဌက်
၅-ဩပဝယှတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၈၁
၆-သပရိဝါရာသနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၈၂
၇-ပဉ္စဒီပကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၈၃
၈-ဓဇဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၈၄
၉-ပဒုမတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	...	....	၈၄
၁၀-အသနဗောဓိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၈၅

၇-သကစိန္တနိယဝဂ္ဂ

၁-သကစိန္တနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၈၇
၂-အဝေါပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၈၈
၃-ပစ္စာဂမနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၈၉
၄-ပရပ္ပသာဒကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၉၀
၅-ဘိသဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၉၂
၆-သုစိန္တိတတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	..	၉၃
၇-ဝတ္ထဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၉၄
၈-အမ္ဗဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၉၄
၉-သုမနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၉၅
၁၀-ပုပ္ဖစင်္ကောဋိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၉၆

၈-နာဂသမာလဝဂ္ဂ

၁-နာဂသမာလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၉၇
၂-ပဒသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၉၈
၃-ဗုဒ္ဓသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၉၉
၄-ဘိသာလုဝဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၀၀
၅-ဧကသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၀၀
၆-တိဏသန္ထရဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၀၁
၇-သူစိဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၀၂
၈-ပါဋလိပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၀၂
၉-ဌိတဉ္ဇလိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၀၃
၁၀-တိပဒုမိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၀၄

Mātikā			Piṭṭhaṅka
9. Timiravagga			
1. Timirapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	105
2. Gatasaññakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	106
3. Nipannañjalikatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	107
4. Adhopupphiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	108
5. Raṁsisaññakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	109
6. Dutiyaraṁsisaññakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	110
7. Phaladāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	111
8. Saddasaññakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	111
9. Bodhisiñcakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	112
10. Padumapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	113
10. Sudhāvagga			
1. Sudhāpiṇḍiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	114
2. Sucintikatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	115
3. Aḍḍhaceḷakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	115
4. Sūcidāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	116
5. Gandhamāliyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	117
6. Tipupphiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	117
7. Madhupiṇḍikatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	118
8. Senāsanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	119
9. Veyyāvaccakaratthera-apadānavaṇṇanā	...	...	119
10. Buddhupaṭṭhākatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	120
11. Bhikkhadāyivagga			
1. Bhikkhādāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	120
2. Ñāṇasaññikatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	121
3. Uppalahatthiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	122
4. Padapūjakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	123

မာတိကာ			ပိဋ္ဌက်
၉-တိမိရဝဂ္ဂ			
၁-တိမိရပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၀၅
၂-ဂတသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၀၆
၃-နိပန္နဉ္ဇလိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၀၇
၄-အဓောပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၀၈
၅-ရံသိသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၀၉
၆-ဒုတိယရံသိသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၁၀
၇-ဖလဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၁၁
၈-သဒ္ဒသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၁၁
၉-ဗောဓိသိဉ္စကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၁၂
၁၀-ပဒုမပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၁၃
၁၀-သုဓာဝဂ္ဂ			
၁-သုဓာပိဏ္ဍိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၁၄
၂-သုစိန္တိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၁၅
၃-အဍ္ဎစေဠကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၁၅
၄-သူစိဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၁၆
၅-ဂန္ဓမာလိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၁၇
၆-တိပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၁၇
၇-မဓုပိဏ္ဍိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၁၈
၈-သေနာသနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၁၉
၉-ဝေယျာဝစ္စကရတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၁၉
၁၀-ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၂၀
၁၁-ဘိက္ခဒါယိဝဂ္ဂ			
၁-ဘိက္ခာဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၂၀
၂-ဉာဏသညိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၂၁
၃-ဥပ္ပလဟတ္ထိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၂၂
၄-ပဒပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၂၃

Mātikā Piṭṭhaṅka

5. Muṭṭhipupphiyatthera-apadānavaṇṇanā 123
6. Udakapūjakatthera-apadānavaṇṇanā 124
7. Naḷamāliyatthera-apadānavaṇṇanā 125
8. Āsanupaṭṭhāhakatthera-apadānavaṇṇanā 126
9. Biḷālidāyakatthera-apadānavaṇṇanā 126
10. Reṇupūjakatthera-apadānavaṇṇanā 127

12. Mahāparivāravagga

1. Mahāparivārakatthera-apadānavaṇṇanā 128
2. Sumaṅgalatthera-apadānavaṇṇanā 129
3. Saraṇagamaniyatthera-apadānavaṇṇanā 130
4. Ekāsaniyatthera-apadānavaṇṇanā 131
5. Suvaṇṇapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā 132
6. Citakapūjakatthera-apadānavaṇṇanā 132
7. Buddhasaññakatthera-apadānavaṇṇanā 133
8. Maggasaññakatthera-apadānavaṇṇā 134
9. Paccupaṭṭhānasaññakatthera-apadānavaṇṇanā ... 135
10. Jātipūjakatthera-apadānavaṇṇanā 136

13. Sereyyavagga

1. Sereyyakatthera-apadānavaṇṇā 137
2. Pupphathūpiyatthera-apadānavaṇṇanā 138
3. Pāyasadāyakatthera-apadānavaṇṇanā 138
4. Gandhodakiyatthera-apadānavaṇṇanā 139
5. Sammukhāthavikatthera-apadānavaṇṇanā 140
6. Kusumāsaniyatthera-apadānavaṇṇanā 141
7. Phaladāyakatthera-apadānavaṇṇanā 142
8. Ñāṇasaññikatthera-apadānavaṇṇanā 143
9. Gaṇṭhipupphiyatthera-apadānavaṇṇanā 144
10. Padumapūjakatthera-apadānavaṇṇanā 144

မာတိကာ ပိဋ္ဌင်

၅-မုဋ္ဌိပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၂၃
၆-ဥဒကပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၂၄
၇-နဠမာလိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၂၅
၈-အာသနုပဋ္ဌာဟကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၂၆
၉-ဗိဠာလိဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၂၆
၁၀-ရေဏုပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၂၇

၁၂-မဟာပရိဝါရဝဂ္ဂ

၁-မဟာပရိဝါရကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၂၈
၂-သုမင်္ဂလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၂၉
၃-သရဏဂမနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၃၀
၄-ဧကာသနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၃၁
၅-သုဝဏ္ဏပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၃၂
၆-စိတကပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၃၂
၇-ဗုဒ္ဓသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၃၃
၈-မဂ္ဂသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏာ ၁၃၄
၉-ပစ္စုပဋ္ဌာနသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၃၅
၁၀-ဇာတိပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၃၆

၁၃-သေရေယျဝဂ္ဂ

၁-သေရေယျကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏာ ၁၃၇
၂-ပုပ္ဖထူပိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၃၈
၃-ပါယသဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၃၈
၄-ဂန္ဓောဒကိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၃၉
၅-သမ္မုခါထဝိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၄၀
၆-ကုသုမာသနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၄၁
၇-ဖလဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၄၂
၈-ဉာဏသညိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၄၃
၉-ဂဏ္ဌိပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၄၄
၁၀-ပဒုမပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၄၄

Mātikā			Piṭṭhaṅka
14. Sobhitavagga			
1. Sobhitatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	146
2. Sudassanatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	146
3. Candanapūjanakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	147
4. Pupphacchadaniyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	148
5. Rahosaññakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	149
6. Campakapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	149
7. Atthasandassakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	150
8. Ekapasādaniyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	151
9. Sālapupphadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	152
10. Piyālaphaladāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	152
15. Chattavagga			
1. Atichattiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	153
2. Thambhāropakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	154
3. Vedikārakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	155
4. Saparivāriyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	156
5. Umāpupphiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	157
6. Anulepadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	158
7. Maggadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	158
8. Phaladāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	159
9. Vaṭaṁsakiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	160
10. Pallaṅkadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	161
16. Bandhujīvakavagga			
1. Bandhujīvakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	161
2. Tambapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	163
3. Vīthisammajjakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	163
4. Kakkārupupphapūjakatthera-apadānavaṇṇanā		...	164

မာတိကာ			ပိဋ္ဌက်
၁၄-သောဘိတဝဂ္ဂ			
၁-သောဘိတတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၄၆
၂-သုဒဿနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၄၆
၃-စန္ဒနပူဇနကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၄၇
၄-ပုပ္ဖစ္ဆဒနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၄၈
၅-ရဟောသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၄၉
၆-စမ္ပကပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၄၉
၇-အတ္ထသန္ဒဿကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၅၀
၈-ဧကပသာဒနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၅၁
၉-သာလပုပ္ဖဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၅၂
၁၀-ပိယာလဖလဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၅၂
၁၅-ဆတ္တဝဂ္ဂ			
၁-အတိဆတ္တိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၅၃
၂-ထမ္ဘာရောပကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၅၄
၃-ဝေဒိကာရကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၅၅
၄-သပရိဝါရိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၅၆
၅-ဥမာပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၅၇
၆-အနုလေပဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၅၈
၇-မဂ္ဂဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၅၈
၈-ဖလဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၅၉
၉-ဝဋံသကိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၆၀
၁၀-ပလ္လင်္ကဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၆၁
၁၆-ဗန္ဓုဇီဝကဝဂ္ဂ			
၁-ဗန္ဓုဇီဝကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၆၁
၂-တမ္ဗပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၆၃
၃-ဝီထိသမ္မဇ္ဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၆၃
၄-ကက္ကာရုပုပ္ဖပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၆၄

Mātikā			Piṭṭhaṅka
5. Mandāravapupphapūjakatthera-apadānavaṇṇanā		...	165
6. Kadambapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	165
7. Tiṇasūlakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	166
8. Nāgapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	167
9. Punnāgapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	168
10. Kumudadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	168

17. Supāricariyavagga

1. Supāricariyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	169
2. Kaṇaverapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	170
3. Khajjakadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	170
4. Desapūjakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	171
5. Kaṇikārachattiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	172
6. Sappidāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	173
7. Yūthikāpupphiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	174
8. Dussadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	175
9. Samādapakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	175
10. Pañcaṅguliyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	176

18. Kumudavagga

1. Kumudamāliyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	177
2. Nisseṇidāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	178
3. Rattipupphiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	179
4. Udapānadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	179
5. Sīhāsanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	180
6. Maggadattikatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	181
7. Ekadīpiyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	182
8. Maṇipūjakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	182
9. Tikicchakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	183

မာတိကာ			ပိဋ္ဌင်္က
၅-မန္ဒာရဝပုပ္ဖပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၆၅
၆-ကဒမ္ဗပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၆၅
၇-တိဏသူလကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၆၆
၈-နာဂပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၆၇
၉-ပုန္နာဂပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၆၈
၁၀-ကုမုဒဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၆၈

၁၇-သုပါရိစရိယဝဂ္ဂ

၁-သုပါရိစရိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၆၉
၂-ကဏဝေရပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၇၀
၃-ခဇ္ဇကဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	...	....	၁၇၀
၄-ဒေသပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၇၁
၅-ကဏိကာရဆတ္တိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၇၂
၆-သပ္ပိဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၇၃
၇-ယူထိကာပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၇၄
၈-ဒုဿဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၇၅
၉-သမာဒပကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၇၅
၁၀-ပဉ္စင်္ဂုလိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၇၆

၁၈-ကုမုဒဝဂ္ဂ

၁-ကုမုဒမာလိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၇၇
၂-နိဿေဏိဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၇၈
၃-ရတ္တိပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၇၉
၄-ဥဒပါနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၇၉
၅-သီဟာသနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၈၀
၆-မဂ္ဂဒတ္တိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၈၁
၇-ဧကဒီပိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	...	....	၁၈၂
၈-မဏိပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၈၂
၉-တိကိစ္ဆကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၈၃

Mātikā			Piṭṭhaṅka
10. Saṁghupaṭṭhākatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	184
19. Kuṭajapupphiyavaggavaṇṇanā	...	...	185
20. Tamālapupphiyavaggavaṇṇanā	...	...	185
21-23. Kaṇikārapupphiyavaggādivaṇṇanā	...	...	186
24. Udakāsanavaggavaṇṇanā	...	...	187
25. Tuvaradāyakavaggavaṇṇanā	...	...	188
26. Thomakavaggavaṇṇanā	...	...	189
27. Padumukkhipavaggavaṇṇanā	...	...	191
28. Suvaṇṇabibbohanavaggavaṇṇanā	...	...	191
29. Paṇṇadāyakavaggavaṇṇanā	...	...	193
30. Citakapūjakavaggavaṇṇanā	...	...	194
31. Padumakesaravaggavaṇṇanā	...	...	196
32. Ārakkhadāyakavaggavaṇṇanā	...	...	197
33. Umāpupphiyavaggavaṇṇanā	...	...	198
34. Gandhodakavaggādivaṇṇanā	...	...	199
9. Soṇakoṭivīsatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	199
10. Pubbakammapilotikabuddha-apadānavaṇṇanā		...	201

40. Pilindavacchavagga

1. Pilindavacchatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	202
6. Bākulatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	203
7. Girimānandatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	204

41. Metteyyavagga

1. Tissametteyyatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	205
2. Puṇṇakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	206
42. Bhaddālivaggavaṇṇanā	...	...	208
43. Sakiṁsammajjakavaggādivaṇṇanā	...	...	208

မာတိကာ			ပိဋ္ဌက်
၁၀-သံဃုပဋ္ဌာကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၈၄
၁၉-ကုဋဇပုပ္ဖိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၈၅
၂၀-တမာလပုပ္ဖိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၈၅
၂၁-၂၃-ကဏိကာရပုပ္ဖိယဝဂ္ဂါဒိဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၈၆
၂၄-ဥဒကာသနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၈၇
၂၅-တုဝရဒါယကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၈၈
၂၆-ထောမကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၈၉
၂၇-ပဒုမုက္ခိပဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၉၁
၂၈-သုဝဏ္ဏဗိမ္ဗောဟနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၉၁
၂၉-ပဏ္ဏဒါယကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၉၃
၃၀-စိတကပူဇကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၉၄
၃၁-ပဒုမကေသရဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၉၆
၃၂-အာရက္ခဒါယကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၉၇
၃၃-ဥမာပုပ္ဖိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၉၈
၃၄-ဂန္ဓောဒကဝဂ္ဂါဒိဝဏ္ဏနာ	....	....	၁၉၉
၉-သောဏကောဋိဝီသတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ		....	၁၉၉
၁၀-ပုဗ္ဗကမ္မပိလောတိကဗုဒ္ဓအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၀၁

၄၀-ပိလိန္ဒဝစ္ဆဝဂ္ဂ

၁-ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၀၂
၆-ဗာကုလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၀၃
၇-ဂိရိမာနန္ဒတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၀၄

၄၁-မေတ္တေယျဝဂ္ဂ

၁-တိဿမေတ္တေယျတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၀၅
၂-ပုဏ္ဏကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၀၆
၄၂-ဘဒ္ဒါလိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၀၈
၄၃-သကိံသမ္မဇ္ဇကဝဂ္ဂါဒိဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၀၈

Mātikā Piṭṭhaṅka

49. Paṁsukūlavaggavaṇṇanā 210
50. Kiṅkaṇipupphavaggādivaṇṇanā 212

54. Kaccāyanavagga

1. Mahākaccāyanatthera-apadānavaṇṇanā 212
2. Vakkalitthera-apadānavaṇṇanā 214
3. Mahākappinatthera-apadānavaṇṇanā 218
4. Dabbamallaputtatthera-apadānavaṇṇanā 227
5. Kumārakassapatthera-apadānavaṇṇanā 230
6. Bāhiyatthera-apadānavaṇṇanā 232
7. Mahākoṭṭhikatthera-apadānavaṇṇanā 239
8. Uruvelakassapatthera-apadānavaṇṇanā 241
9. Rādhatthera-apadānavaṇṇanā 243

55. Bhaddiyavagga

1. Lakuṇḍakabhaddiyatthera-apadānavaṇṇanā 243
2. Kaṅkhārevatatthera-apadānavaṇṇanā 245
3. Sīvalitthera-apadānavaṇṇanā 245
4. Vaṅgīsatthera-apadānavaṇṇanā 253
5. Nandakatthera-apadānavaṇṇanā 257
6. Kāḷudāyitthera-apadānavaṇṇanā 257
7. Abhayatthera-apadānavaṇṇanā 266
8. Lomasakaṅgiyatthera-apadānavaṇṇanā 267
9. Vanavacchatthera-apadānavaṇṇanā 268
10. Cūḷasugandhatthera-apadānavaṇṇanā 269

56. Yasavagga

1. Yasatthera-apadānavaṇṇanā 270
2. Nadīkassapatthera-apadānavaṇṇanā 275
3. Gayākassapatthera-apadānavaṇṇanā 288

မာတိကာ ပိဋ္ဌင်္က

၄၉-ပံသုကူလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ ၂၁၀
၅၀-ကိင်္ကဏိပုပ္ဖဝဂ္ဂါဒိဝဏ္ဏနာ ၂၁၂

၅၄-ကစ္စာယနဝဂ္ဂ

၁-မဟာကစ္စာယနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၁၂
၂-ဝက္ကလိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၁၄
၃-မဟာကပ္ပိနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၁၈
၄-ဒဗ္ဗမလ္လပုတ္တတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၂၇
၅-ကုမာရကဿပတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၃၀
၆-ဗာဟိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၃၂
၇-မဟာကောဋ္ဌိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၃၉
၈-ဥရုဝေလကဿပတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၄၁
၉-ရာဓတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၄၃

၅၅-ဘဒ္ဒိယဝဂ္ဂ

၁-လကုဏ္ဍကဘဒ္ဒိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၄၃
၂-ကင်္ခါရေဝတတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၄၅
၃-သီဝလိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၄၅
၄-ဝင်္ဂီသတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၅၃
၅-နန္ဒကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၅၇
၆-ကာဠုဒါယိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၅၇
၇-အဘယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၆၆
၈-လောမသကင်္ဂိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၆၇
၉-ဝနဝစ္ဆတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၆၈
၁၀-စူဠသုဂန္ဓတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၆၉

၅၆-ယသဝဂ္ဂ

၁-ယသတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၇၀
၂-နဒီကဿပတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၇၅
၃-ဂယာကဿပတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ ၂၈၈

Mātikā			Piṭṭhaṅka
4. Kimilatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	289
5. Vajjiputtatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	290
6. Uttaratthera-apadānavaṇṇanā	...	...	291
7. Apara-uttaratthera-apadānavaṇṇanā	...	...	294
8. Bhaddajitthera-apadānavaṇṇanā	...	...	294
9. Sivakatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	297
10. Upavānatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	297
11. Raṭṭhapālatthera-apadānavaṇṇanā	...	...	300
Nigamanakathā			303

Apadānaṭṭhakathāya dutiyabhāge mātikā niṭṭhitā.

မာတိကာ			ပိဋ္ဌင်္က
၄-ကိမိလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၈၉
၅-ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၉၀
၆-ဥတ္တရတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၉၁
၇-အပရဥတ္တရတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၉၄
၈-ဘဒ္ဒဇိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၉၄
၉-သိဝကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၉၇
၁၀-ဥပဝါနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၉၇
၁၁-ရဋ္ဌပါလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ	....	....	၃၀၀
နိဂမနကထာ			၃၀၃

အပဒါနဋ္ဌကထာယ ဒုတိယဘာဂေ မာတိကာ နိဋ္ဌိတာ။

Khuddakanikāya

Apadānaṭṭhakathā

(Dutiyo bhāgo)

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Therāpadāna

2. Sīhāsaniyavagga

1. Sīhāsanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Nibbute Lokanāthamhīti-ādikaṁ āyasmato Sīhāsanadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle vibhavasampanne saddhāsampanne ekasmiṁ kule nibbatto, dharamāne Bhagavati devaloke vasitvā nibbute Bhagavati uppannattā viññutaṁ patto Bhagavato sārīrikacetiyaṁ disvā “aho me alābhā, Bhagavato dharamāne kāle asampatto”ti cintetvā cetiye cittaṁ pasādetvā somanassajāto sabbaratanamayaṁ devatānimmitasadisaṁ dhammāsane sīhāsanaṁ kāretvā jīvamānakabuddhassa viya pūjesi. Tassupari gehampi dibbavimānamiva kāresi, pādaṭṭhapanapādapīṭhampi kāresi. Evaṁ yāvajīvaṁ dīpadhūpapupphagandhādīhi anekavidhaṁ pūjaṁ katvā tato cuto devaloke nibbatto cha kāmasagge aparāparaṁ dibbasampattiṁ anubhavitvā manussesu

ခုဒ္ဒကနိကာယ

အပဒါနဋ္ဌကထာ

(ဒုတိယော ဘာဂေါ)

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ထေရာပဒါန

၂-သီဟာသနိယဝဂ္ဂ

၁-သီဟာသနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သီဟာသနဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ သဒ္ဓါသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော၊ ဓရမာနေ ဘဂဝတိ ဒေဝလောကေ ဝသိတွာ နိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ ဥပ္ပန္နတ္တာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဘဂဝတော သာရီရိကစေတိယံ ဒိသွာ “အဟော မေ အလာဘာ, ဘဂဝတော ဓရမာနေ ကာလေ အသမ္ပတ္တော”တိ စိန္တေတွာ စေတိယေ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ သောမနဿဇာတော သဗ္ဗရတနမယံ ဒေဝတာနိမ္မိတသဒိသံ ဓမ္မာသနေ သီဟာသနံ ကာရေတွာ ဇီဝမာနကဗုဒ္ဓဿ ဝိယ ပူဇေသိ။ တဿုပရိ ဂေဟမ္ပိ ဒိဗ္ဗဝိမာနမိဝ ကာရေသိ၊ ပါဒဋ္ဌပနပါဒပီဌမ္ပိ ကာရေသိ။ ဧဝံ ယာဝဇီဝံ ဒီပဓူပပုပ္ဖဂန္ဓာဒီဟိ အနေကဝိဓံ ပူဇံ ကတွာ တတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော ဆ ကာမသဂ္ဂေ အပရာပရံ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု

cakkavattisampattiṁ anekakkhattuṁ anubhavitvā saṅkhyātikkantaṁ padesarajjasampattiñca anubhavitvā Kassapassa Bhagavato sāsane pabbajitvā samaṇadhammaṁ katvā etthantare devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ vibhavasampanne kule nibbattitvā viññutaṁ patto Satthu dhammadesanaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā laddhūpasampado kammaṭṭhānaṁ gahetvā ghaṭento vāyamanto na cirasseva arahattaṁ pāpuṇi.

1. Evaṁ patta-arahattaphalo attano pubbakammaṁ saritvā somanassaṁ uppādetvā pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nibbute Lokanāthamhī**ti-ādimāha. Tattha lokassa Nātho padhānoti Lokanātho, lokattayasāmīti attho. Lokanāthe Siddhatthamhi nibbuteti sambandho. **Vitthārite pāvacane**ti pāvacane piṭakattaye vitthārite patthaṭe pākaṭeti attho. **Bāhujaññamhi sāsane**ti sikkhattayasaṅgahite Buddhasāsane anekasatasahassakoṭikhīṇāsavasaṅkhātehi bahujanehi ñāte adhigateti attho.

2-3. **Pasannacitto sumano**ti tadā ahaṁ Buddhassa dharamānakāle asampatto nibbute tasmiṁ devalokā cavitvā manussalokaṁ upapanno tassa Bhagavato sārīrikadhātucetiyaṁ disvā pasannacitto saddhāsampayuttamano sundaramano “aho mamāgamanaṁ svāgamanan”ti sañjātapasādabahumāno “mayā nibbānādhigamāya ekaṁ puññaṁ kātuṁ vaṭṭatī”ti cintetvā Bhagavato cetiyasamīpe Bhagavantaṁ uddissa hirañña-suvaṇṇaratanādīhi alaṅkaritvāva sīhāsanaṁ akāsi. Tatra nisinnassa pādaṭṭhapanatthāya pādapīṭhañca kāresi. Sīhāsanassa atemanatthāya tassupari gharañca kāresi. Tena vuttaṁ “**sīhāsanamakāsahaṁ -pa- gharaṁ tattha akāsahan**”ti. **Tena cittappasādenā**ti dharamānassa viya Bhagavato sīhāsanaṁ mayā kataṁ, tena cittappasādena. **Tusitaṁ upapajjahan**ti Tusitabhavane upapajjinti attho.

4. **Āyāmena catubbīsā**ti tatrupapannassa devabhūtassa sato mayhaṁ sukataṁ puññena nibbattitaṁ pātubhūtaṁ āyāmena uccato catubbīsayojanaṁ **vitthārena** tiriyato catuddasayojanaṁ tāvadeva nibbattikkhaṇeyeva **āsi** ahosīti attho. Sesaṁ suviññeyyameva.

စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိံ အနေကက္ခတ္တုံ အနုဘဝိတွာ သင်္ချာတိက္ကန္တံ ပဒေသရဇ္ဇသမ္ပတ္တိဉ္စ အနုဘဝိတွာ ကဿပဿ ဘဂဝတော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ ကတွာ ဧတ္ထန္တရေ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ လဒ္ဓူပသမ္ပဒေါ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဃဋေန္တော ဝါယမန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၁။ ဧဝံ ပတ္တအရဟတ္တဖလော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿံ ဥပ္ပါဒေတွာ ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှိ**တိ-အာဒိမာဟ။ တတ္ထ လောကဿ နာထော ပဓာနောတိ လောကနာထော၊ လောကတ္တယသာမီတိ အတ္ထော။ လောကနာထေ သိဒ္ဓတ္ထမှိ နိဗ္ဗုတေတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝိတ္ထာရိတေ ပါဝစနေ**တိ ပါဝစနေ ပိဋကတ္တယေ ဝိတ္ထာရိတေ ပတ္ထဋေ ပါကဋေတိ အတ္ထော။ **ဗာဟုဇညမှိ သာသနေ**တိ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတေ ဗုဒ္ဓသာသနေ အနေကသတသဟဿကောဋိခီဏာသဝသင်္ခါတေဟိ ဗဟုဇနေဟိ ဉာတေ အဓိဂတေတိ အတ္ထော။

၂-၃။ **ပသန္နစိတ္တော သုမနော**တိ တဒါ အဟံ ဗုဒ္ဓဿ ဓရမာနကာလေ အသမ္ပတ္တော နိဗ္ဗုတေ တသ္မိံ ဒေဝလောကာ စဝိတွာ မနုဿလောကံ ဥပပန္နော တဿ ဘဂဝတော သာရီရိကဓာတုစေတိယံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော သဒ္ဓါသမ္ပယုတ္တမနော သုန္ဒရမနော “အဟော မမာဂမနံ သွာဂမန”န္တိ သဉ္ဇာတပသာဒဗဟုမာနော “မယာ နိဗ္ဗာနာဓိဂမာယ ဧကံ ပုညံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတီ”တိ စိန္တေတွာ ဘဂဝတော စေတိယသမီပေ ဘဂဝန္တံ ဥဒ္ဒိဿ ဟိရညသုဝဏ္ဏရတနာဒီဟိ အလင်္ကရိတွာဝ သီဟာသနံ အကာသိ။ တတြ နိသိန္နဿ ပါဒဋ္ဌပနတ္ထာယ ပါဒပီဌဉ္စ ကာရေသိ။ သီဟာသနဿ အတေမနတ္ထာယ တဿုပရိ ဃရဉ္စ ကာရေသိ။ တေန ဝုတ္တံ “**သီဟာသနမကာသဟံ။ပ။ ဃရံ တတ္ထ အကာသဟ**”န္တိ။ **တေန စိတ္တပ္ပသာဒေနာ**တိ ဓရမာနဿ ဝိယ ဘဂဝတော သီဟာသနံ မယာ ကတံ၊ တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန။ **တုသိတံ ဥပပဇ္ဇဟ**န္တိ တုသိတဘဝနေ ဥပပဇ္ဇိန္တိ အတ္ထော။

၄။ **အာယာမေန စတုဗ္ဗီသာ**တိ တတြုပပန္နဿ ဒေဝဘူတဿ သတော မယှံ သုကတံ ပုညေန နိဗ္ဗတ္တိတံ ပါတုဘူတံ အာယာမေန ဥစ္စတော စတုဗ္ဗီသယောဇနံ **ဝိတ္ထာရေန** တိရိယတော စတုဒ္ဒသယောဇနံ တာဝဒေဝ နိဗ္ဗတ္တိက္ခဏေယေဝ **အာသိ** အဟောသီတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

9. **Catunnavute ito kappe**ti ito kappato catunavute kappe yaṁ kammaṁ **akariṁ** akāsiṁ, tadā tato paṭṭhāya puññabalena kañci duggatiṁ nābhijānāmi, na anubhūtapubbā kāci duggatīti attho.

10. **Tesattatimhito kappe**ti ito kappato tesattatikappe. **Indanāmā tayo janā**ti Indanāmakā tayo cakkavattirājāno ekasmiṁ kappe tīsu jātīsu Indo nāma cakkavattī rājā ahosinti attho. **Dvesattatimhito kappe**ti ito dvesattatikappe. Sumananāmakā tayo janā tikkhattuṁ cakkavattirājāno ahesuṁ.

11. **Samasattatito kappe**ti ito kappato anūnādhike sattatime kappe **Varuṇanāmakā** Varuṇo cakkavattīti evaṁnāmakā tayo **cakkavattirājāno** cakkaratanasampannā catudīpamhi issarā ahesunti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Sīhāsanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

2. Ekatthambhīkatthera-apadānavaṇṇanā

Siddhatthassa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Ekatthambhadāyakatherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle vanakammiko hutvā ekasmiṁ vibhavasampanne kule nibbatto. Tasmiṁ samaye sabbe saddhā pasannā upāsakā ekacchandā “Bhagavato upaṭṭhānasālaṁ karomā”ti dabbasambhāratthāya vanaṁ pavisitvā taṁ upāsakaṁ disvā “amhākaṁ ekaṁ thambhaṁ dethā”ti yāciṁsu. So taṁ pavattiṁ sutvā “tumhe mā cintayitthā”ti te sabbe uyyojetvā ekaṁ sāramayaṁ thambhaṁ gahetvā Satthu dassetvā tesaṁyeva adāsi. So teneva somanassajāto tadeva mūlaṁ katvā aññāni dānādīni puññāni katvā tato cuto devaloke nibbatto aparāparaṁ chasu kāmāvacaresu dibbasampattiyo anubhavitvā manussesu ca aggacakkavattisampattiṁ anekavāraṁ anubhavitvā asaṅkhyeyyaṁ padesarajjasampattiñca anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde saddhāsampanne

၉။ **စတုန္နဝုတေ ဣတော ကပ္ပေ**တိ ဣတော ကပ္ပတော စတုနဝုတေ ကပ္ပေ ယံ ကမ္မံ **အကရိံ** အကာသိံ၊ တဒါ တတော ပဋ္ဌာယ ပုညဗလေန ကဉ္စိ ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ န အနုဘူတပုဗ္ဗာ ကာစိ ဒုဂ္ဂတီတိ အတ္ထော။

၁၀။ **တေသတ္တတိမှိတော ကပ္ပေ**တိ ဣတော ကပ္ပတော တေသတ္တတိကပ္ပေ။ **ဣန္ဒနာမာ တယော ဇနာ**တိ ဣန္ဒနာမကာ တယော စက္ကဝတ္တိရာဇာနော ဧကသ္မိံ ကပ္ပေ တီသု ဇာတီသု ဣန္ဒော နာမ စက္ကဝတ္တီ ရာဇာ အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ **ဒွေသတ္တတိမှိတော ကပ္ပေ**တိ ဣတော ဒွေသတ္တတိကပ္ပေ။ သုမန- နာမကာ တယော ဇနာ တိက္ခတ္တုံ စက္ကဝတ္တိရာဇာနော အဟေသုံ။

၁၁။ **သမသတ္တတိတော ကပ္ပေ**တိ ဣတော ကပ္ပတော အနူနာဓိကေ သတ္တတိမေ ကပ္ပေ **ဝရုဏနာမကာ** ဝရုဏော စက္ကဝတ္တီတိ ဧဝံနာမကာ တယော **စက္ကဝတ္တိရာဇာနော** စက္ကရတနသမ္ပန္နာ စတုဒီပမှိ ဣဿရာ အဟေသုန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

သီဟာသနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂-ဧကတ္ထမ္ဘိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဧကတ္ထမ္ဘဒါယက- ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝနကမ္မိကော ဟုတွာ ဧကသ္မိံ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော။ တသ္မိံ သမယေ သဗ္ဗေ သဒ္ဓါ ပသန္နာ ဥပါသကာ ဧကစ္ဆန္ဒာ “ဘဂဝတော ဥပဋ္ဌာနသာလံ ကရောမာ”တိ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရတ္ထာယ ဝနံ ပဝိသိတွာ တံ ဥပါသကံ ဒိသွာ “အမှာကံ ဧကံ ထမ္ဘံ ဒေထာ”တိ ယာစိံသု။ သော တံ ပဝတ္တိံ သုတွာ “တုမှေ မာ စိန္တယိတ္ထာ”တိ တေ သဗ္ဗေ ဥယျောဇေတွာ ဧကံ သာရမယံ ထမ္ဘံ ဂဟေတွာ သတ္ထု ဒဿေတွာ တေသံယေဝ အဒါသိ။ သော တေနေဝ သောမနဿဇာတော တဒေဝ မူလံ ကတွာ အညာနိ ဒါနာဒီနိ ပုညာနိ ကတွာ တတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ ဆသု ကာမာဝစရေသု ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ အဂ္ဂစက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိံ အနေကဝါရံ အနုဘဝိတွာ အသင်္ချေယျံ ပဒေသရဇ္ဇသမ္ပတ္တိဉ္စ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သဒ္ဓါသမ္ပန္နေ

ekasmiṁ kule nibbatto mātāpitūhi saddhiṁ Bhagavato santike dhammaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā laddhūpasampado kammaṭṭhānaṁ gahetvā manasikaronto na cirasseva arahā ahosi.

13. So evaṁ patta-arahatto attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Siddhatthassā**ti-ādimāha. Tattha Siddhatthassa **Bhagavato** bhagyasampannassa Sammāsambuddhassa. **Mahāpūgagaṇo**ti mahā-upāsakasamūho **ahu** ahosīti attho. **Saraṇaṁ gatā ca te Buddhan**ti “Buddhaṁ saraṇan”ti gatā bhajiṁsu jāniṁsu vā te upāsakā. **Tathāgataṁ saddahanti** Buddhaguṇaṁ attano cittasantāne ṭhapentīti attho.

14. **Sabbe saṅgamma mantetvā**ti sabbe samāgamma sannipatitvā mantetvā aññamaññaṁ saññāpetvā ekacchandā hutvā **māḷaṁ** upaṭṭhānasālaṁ Satthuno atthāya **kubbanti** karontīti attho. Dabbasambhāresu ekatthambhaṁ alabhantā **brahāvane** Mahāvane vicinantīti sambandho.

15. **Tehaṁ araññe disvānā**ti ahaṁ te upāsake araññe disvāna **gaṇaṁ** samūhaṁ **upagamma** samīpaṁ gantvā **añjaliṁ paggahetvāna** dasaṅgulisamodhānaṁ añjaliṁ sirasi katvā ahaṁ **gaṇaṁ** upāsakasamūhaṁ “tumhe imaṁ vanaṁ kimatthaṁ āgatatthā”ti **tadā** tasmiṁ kāle paripucchinti sambandho.

16. **Te** sīlavanto upāsakā **me** mayā puṭṭhā “māḷaṁ mayaṁ kattukāmā hutvā ekatthambho amhāhi na labbhatī”ti **viyākaṁsu** visesena kathayiṁsūti sambandho.

17. **Mamaṁ** mayhaṁ ekatthambhaṁ detha, ahaṁ taṁ dassāmi Satthuno santikaṁ ahaṁ thambhaṁ āharissāmi, **te** bhavanto thambhaharaṇe **appossukkā** ussāharahitā bhavantūti sambandho.

24. **Yaṁ yaṁ yonu’papajjāmī**ti yaṁ yaṁ yoniṁ devattaṁ atha mānusaṁ upagacchāmīti attho. Bhummatthe vā upayogavacanaṁ, yasmiṁ yasmiṁ devaloke vā manussaloke vāti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Ekatthambhikatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော မာတာပိတူဟိ သဒ္ဓိံ ဘဂဝတော သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ လဒ္ဓူပသမ္ပဒေါ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ မနသိကရောန္တော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁၃။ သော ဧဝံ ပတ္တအရဟတ္တော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သိဒ္ဓတ္ထဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သိဒ္ဓတ္ထဿ **ဘဂဝတော** ဘဂျသမ္ပန္နဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။ **မဟာပူဂဂဏော**တိ မဟာဥပါသကသမူဟော **အဟု** အဟောသီတိ အတ္ထော။ **သရဏံ ဂတာ စ တေ ဗုဒ္ဓန္တိ** “ဗုဒ္ဓံ သရဏ”န္တိ ဂတာ ဘဇိံသု ဇာနိံသု ဝါ တေ ဥပါသကာ။ **တထာဂတံ သဒ္ဒဟန္တိ** ဗုဒ္ဓဂုဏံ အတ္တနော စိတ္တသန္တာနေ ဌပေန္တီတိ အတ္ထော။

၁၄။ **သဗ္ဗေ သင်္ဂမ္မ မန္တေတွာ**တိ သဗ္ဗေ သမာဂမ္မ သန္နိပတိတွာ မန္တေတွာ အညမညံ သညာပေတွာ ဧကစ္ဆန္ဒာ ဟုတွာ **မာဠံ** ဥပဋ္ဌာနသာလံ သတ္ထုနော အတ္ထာယ **ကုဗ္ဗန္တိ** ကရောန္တီတိ အတ္ထော။ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရေသု ဧကတ္ထမ္ဘံ အလဘန္တာ **ဗြဟာဝနေ** မဟာဝနေ ဝိစိနန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၁၅။ **တေဟံ အရညေ ဒိသွာနာ**တိ အဟံ တေ ဥပါသကေ အရညေ ဒိသွာန **ဂဏံ** သမူဟံ **ဥပဂမ္မ** သမီပံ ဂန္တွာ **အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာန** ဒသင်္ဂုလိသမောဓာနံ အဉ္ဇလိံ သိရသိ ကတွာ အဟံ **ဂဏံ** ဥပါသကသမူဟံ “တုမှေ ဣမံ ဝနံ ကိမတ္ထံ အာဂတတ္ထာ”တိ **တဒါ** တသ္မိံ ကာလေ ပရိပုစ္ဆိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၁၆။ **တေ** သီလဝန္တော ဥပါသကာ **မေ** မယာ ပုဋ္ဌာ “မာဠံ မယံ ကတ္တုကာမာ ဟုတွာ ဧကတ္ထမ္ဘော အမှာဟိ န လဗ္ဘတီ”တိ **ဝိယာကံသု** ဝိသေသေန ကထယိံသူတိ သမ္ဗန္ဓော။

၁၇။ **မမံ** မယှံ ဧကတ္ထမ္ဘံ ဒေထ၊ အဟံ တံ ဒဿာမိ သတ္ထုနော သန္တိကံ အဟံ ထမ္ဘံ အာဟရိဿာမိ၊ **တေ** ဘဝန္တော ထမ္ဘဟရဏေ **အပ္ပေါဿုက္ကာ** ဥဿာဟရဟိတာ ဘဝန္တူတိ သမ္ဗန္ဓော။

၂၄။ **ယံ ယံ ယောနု’ပပဇ္ဇာမီ**တိ ယံ ယံ ယောနိံ ဒေဝတ္တံ အထ မာနုသံ ဥပဂစ္ဆာမီတိ အတ္ထော။ ဘုမ္မတ္ထေ ဝါ ဥပယောဂဝစနံ၊ ယသ္မိံ ယသ္မိံ ဒေဝလောကေ ဝါ မနုဿလောကေ ဝါတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဧကတ္ထမ္ဘိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

3. Nandatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttarassa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Nandattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Haṁsavatīnagare ekasmiṁ kule nibbattitvā viññutaṁ patto Bhagavato santike dhammaṁ suṇanto Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ indriyesu guttadvārānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā sayaṁ taṁ ṭhānantaraṁ patthento Bhagavato bhikkhusaṁghassa ca pūjāsakkārabahulaṁ mahādānaṁ pavattetvā "ahaṁ bhante anāgate tumhādisassa Buddhassa evarūpo sāvako bhaveyyan"ti paṇidhānaṁ akāsi.

So tato paṭṭhāya devamanussesu saṁsaranto Atthadassissa Bhagavato kāle Dhammatāya[1] nāma nadiyā mahanto kacchapo hutvā nibbatto ekadivasaṁ Satthāraṁ nadiṁ tarituṁ tīre ṭhitaṁ disvā sayaṁ Bhagavantaṁ tāretukāmo Satthu pādamūle nipajji. Satthā tassa ajjhāsayaṁ ñatvā piṭṭhiṁ abhiruhi. So haṭṭhatuṭṭho vegena sotaṁ chindanto sīghataraṁ paratīraṁ pāpesi. Bhagavā tassa anumodanaṁ vadanto bhāviniṁ sampattiṁ kathetvā pakkāmi.

So tena puññakammena sugatīsuyeva saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Kapilavatthusmiṁ Suddhodanamahārājassa aggamahesiyā Mahāpajāpatigotamiyā kucchimhi nibbatto, tassa nāmaggahaṇadivase ñātisaṅghaṁ nandayanto jātoti **"Nando"**tveva nāmaṁ akaṁsu. Tassa vayappattakāle Bhagavā pavattitavaradhammacakko lokānuggahaṁ karonto anukkamena Kapilavatthuṁ gantvā ñātisamāgame pokkharavassaṁ aṭṭhuppattiṁ katvā Vessantarajātakaṁ[2] kathetvā dutiyadivase piṇḍāya paviṭṭho "uttiṭṭhe nappamajjeyyā"ti[3] gāthāya pitaraṁ sotāpattiphale patiṭṭhāpetvā nivesanaṁ gantvā "dhammañcare sucaritan"ti[4] gāthāya Mahāpajāpatiṁ sotāpattiphale rājānaṁ sakadāgāmiphale patiṭṭhāpetvā tatiyadivase Nandakumārassa abhisekagehapavesana-āvāhamaṅgalesu vattamānesu piṇḍāya pāvisi. Satthā Nandakumārassa hatthe pattaṁ datvā maṅgalaṁ vatvā tassa hatthato pattaṁ aggahetvāva vihāraṁ

1. Vinatāya (Theragāthā-Ṭṭha 1. 351 piṭṭhe.)
2. Khu 6. 312 piṭṭhe.
3. Khu 1. 38 piṭṭhe Dhammapade.
4. Khu 1. 39 piṭṭhe Dhammapade.

၃-နန္ဒတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော နန္ဒတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဘဂဝတော သန္တိကေ ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ သယံ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေန္တော ဘဂဝတော ဘိက္ခုသံဃဿ စ ပူဇာသက္ကာရဗဟုလံ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေတွာ "အဟံ ဘန္တေ အနာဂတေ တုမှာဒိသဿ ဗုဒ္ဓဿ ဧဝရူပေါ သာဝကော ဘဝေယျ"န္တိ ပဏိဓာနံ အကာသိ။

သော တတော ပဋ္ဌာယ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဓမ္မတာယ[1] နာမ နဒိယာ မဟန္တော ကစ္ဆပေါ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ နဒိံ တရိတုံ တီရေ ဌိတံ ဒိသွာ သယံ ဘဂဝန္တံ တာရေတုကာမော သတ္ထု ပါဒမူလေ နိပဇ္ဇိ။ သတ္ထာ တဿ အဇ္ဈာသယံ ဉတွာ ပိဋ္ဌိံ အဘိရုဟိ။ သော ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော ဝေဂေန သောတံ ဆိန္ဒန္တော သီဃတရံ ပရတီရံ ပါပေသိ။ ဘဂဝါ တဿ အနုမောဒနံ ဝဒန္တော ဘာဝိနိံ သမ္ပတ္တိံ ကထေတွာ ပက္ကာမိ။

သော တေန ပုညကမ္မေန သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ သုဒ္ဓေါဒနမဟာရာဇဿ အဂ္ဂမဟေသိယာ မဟာပဇာပတိဂေါတမိယာ ကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တော၊ တဿ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ ဉာတိသံဃံ နန္ဒယန္တော ဇာတောတိ "**နန္ဒော**"တွေဝ နာမံ အကံသု။ တဿ ဝယပ္ပတ္တကာလေ ဘဂဝါ ပဝတ္တိတဝရဓမ္မစက္ကော လောကာနုဂ္ဂဟံ ကရောန္တော အနုက္ကမေန ကပိလဝတ္ထုံ ဂန္တွာ ဉာတိသမာဂမေ ပေါက္ခရဝဿံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ကတွာ ဝေဿန္တရဇာတကံ[2] ကထေတွာ ဒုတိယဒိဝသေ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌော "ဥတ္တိဋ္ဌေ နပ္ပမဇ္ဇေယျာ"တိ[3] ဂါထာယ ပိတရံ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာပေတွာ နိဝေသနံ ဂန္တွာ "ဓမ္မဉ္စရေ သုစရိတ"န္တိ[4] ဂါထာယ မဟာပဇာပတိံ သောတာပတ္တိဖလေ ရာဇာနံ သကဒါဂါမိဖလေ ပတိဋ္ဌာပေတွာ တတိယဒိဝသေ နန္ဒကုမာရဿ အဘိသေကဂေဟပဝေသနအာဝါဟမင်္ဂလေသု ဝတ္တမာနေသု ပိဏ္ဍာယ ပါဝိသိ။ သတ္ထာ နန္ဒကုမာရဿ ဟတ္ထေ ပတ္တံ ဒတွာ မင်္ဂလံ ဝတွာ တဿ ဟတ္ထတော ပတ္တံ အဂ္ဂဟေတွာဝ ဝိဟာရံ

၁-ဝိနတာယ (ထေရဂါထာ-ဋ္ဌ ၁-၃၅၁-ပိဋ္ဌေ။)
၂-ခု ၆-၃၁၂-ပိဋ္ဌေ။
၃-ခု ၁-၃၈-ပိဋ္ဌေ ဓမ္မပဒေ။
၄-ခု ၁-၃၉-ပိဋ္ဌေ ဓမ္မပဒေ။

gato, taṁ pattahatthaṁ vihāraṁ āgataṁ anicchamānaṁyeva pabbājetvā tathāpabbājitattāyeva anabhiratiyā pīḷitaṁ ñatvā upāyena tassa taṁ anabhiratiṁ vinodesi. So yoniso paṭisaṅkhāya vipassanaṁ paṭṭhapetvā nacirasseva arahattaṁ pāpuṇi. Thero puna divase Bhagavantaṁ upasaṅkamitvā evamāha “yaṁ me bhante Bhagavā pāṭibhogo pañcannaṁ accharāsatānaṁ paṭilābhāya kakuṭapādānaṁ, muñcāmahaṁ bhante Bhagavantaṁ etasmā paṭissavā”ti. Bhagavāpi “yadeva te Nanda anupādāya āsavehi cittaṁ vimuttaṁ, tadāhaṁ mutto etasmā paṭissavā”ti āha. Athassa Bhagavā savisesaṁ indriyesu guttadvārataṁ ñatvā taṁ guṇaṁ vibhāvento “etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ bhikkhūnaṁ indriyesu guttadvārānaṁ yadidaṁ Nando”ti[1] indriyesu guttadvārabhāvena naṁ etadagge ṭhapesi. Thero hi “indriyāsaṁvaraṁ nissāya imaṁ vippakāraṁ patto, tamahaṁ suṭṭhu niggaṇhissāmī”ti ussāhajāto balavahirottappo tattha ca katādhikārattā indriyasaṁvare ukkaṁsapāramiṁ agamāsi.

27. Evaṁ so etadaggaṭṭhānaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassappatto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttarassa Bhagavato**ti-ādimāha. **Vatthaṁ khomaṁ mayā dinnan**ti Khomaraṭṭhe jātaṁ vatthaṁ Bhagavati cittappasādena gāravabahumānena mayā paramasukhumaṁ khomavatthaṁ dinnanti attho. **Sayambhussā**ti sayameva bhūtassa jātassa ariyāya jātiyā nibbattassa. **Mahesino**ti mahante sīlasamādhipaññāvimuttivimuttiñāṇadassanakkhandhe esi gavesīti Mahesi, tassa Mahesino sayambhussa cīvaratthāya khomavatthaṁ mayā dinnanti sambandho.

28. **Taṁ me Buddho viyākāsī**ti ettha **tan**ti sāmyatthe upayogavacanaṁ, tassa vatthadāyakassa me dānaphalaṁ visesena akāsi kathesi Buddhoti attho. **Jalajuttamanāmako**ti Padumuttaranāmako. “Jalaruttamanāyako”tipi pāṭho, tassa Jalamānānaṁ devabrahmānaṁ uttamanāyako padhānoti attho. **Iminā vatthadānenā**ti iminā vatthadānassa nissandena tvaṁ anāgate **hemavaṇṇo** suvaṇṇavaṇṇo bhavissasi.

---

1. Aṁ 1. 26 piṭṭhe.

ဂတော၊ တံ ပတ္တဟတ္ထံ ဝိဟာရံ အာဂတံ အနိစ္ဆမာနံယေဝ ပဗ္ဗာဇေတွာ တထာပဗ္ဗာဇိတတ္တာယေဝ အနဘိရတိယာ ပီဠိတံ ဉတွာ ဥပါယေန တဿ တံ အနဘိရတိံ ဝိနောဒေသိ။ သော ယောနိသော ပဋိသင်္ခါယ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ ထေရော ပုန ဒိဝသေ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧဝမာဟ “ယံ မေ ဘန္တေ ဘဂဝါ ပါဋိဘောဂေါ ပဉ္စန္နံ အစ္ဆရာသတာနံ ပဋိလာဘာယ ကကုဋပါဒါနံ၊ မုဉ္စာမဟံ ဘန္တေ ဘဂဝန္တံ ဧတသ္မာ ပဋိဿဝါ”တိ။ ဘဂဝါပိ “ယဒေဝ တေ နန္ဒ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုတ္တံ၊ တဒါဟံ မုတ္တော ဧတသ္မာ ပဋိဿဝါ”တိ အာဟ။ အထဿ ဘဂဝါ သဝိသေသံ ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရတံ ဉတွာ တံ ဂုဏံ ဝိဘာဝေန္တော “ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရာနံ ယဒိဒံ နန္ဒော”တိ[1] ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရဘာဝေန နံ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ။ ထေရော ဟိ “ဣန္ဒြိယာသံဝရံ နိဿာယ ဣမံ ဝိပ္ပကာရံ ပတ္တော၊ တမဟံ သုဋ္ဌု နိဂ္ဂဏှိဿာမီ”တိ ဥဿာဟဇာတော ဗလဝဟိရောတ္တပ္ပေါ တတ္ထ စ ကတာဓိကာရတ္တာ ဣန္ဒြိယသံဝရေ ဥက္ကံသပါရမိံ အဂမာသိ။

၂၇။ ဧဝံ သော ဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿပ္ပတ္တော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ **ဝတ္ထံ ခေါမံ မယာ ဒိန္န**န္တိ ခေါမရဋ္ဌေ ဇာတံ ဝတ္ထံ ဘဂဝတိ စိတ္တပ္ပသာဒေန ဂါရဝဗဟုမာနေန မယာ ပရမသုခုမံ ခေါမဝတ္ထံ ဒိန္နန္တိ အတ္ထော။ **သယမ္ဘုဿာ**တိ သယမေဝ ဘူတဿ ဇာတဿ အရိယာယ ဇာတိယာ နိဗ္ဗတ္တဿ။ **မဟေသိနော**တိ မဟန္တေ သီလသမာဓိပညာဝိမုတ္တိဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနက္ခန္ဓေ ဧသိ ဂဝေသီတိ မဟေသိ၊ တဿ မဟေသိနော သယမ္ဘုဿ စီဝရတ္ထာယ ခေါမဝတ္ထံ မယာ ဒိန္နန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၂၈။ **တံ မေ ဗုဒ္ဓေါ ဝိယာကာသီ**တိ ဧတ္ထ **တ**န္တိ သာမျတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ၊ တဿ ဝတ္ထဒါယကဿ မေ ဒါနဖလံ ဝိသေသေန အကာသိ ကထေသိ ဗုဒ္ဓေါတိ အတ္ထော။ **ဇလဇုတ္တမနာမကော**တိ ပဒုမုတ္တရနာမကော။ “ဇလရုတ္တမနာယကော”တိပိ ပါဌော၊ တဿ ဇလမာနာနံ ဒေဝဗြဟ္မာနံ ဥတ္တမနာယကော ပဓာနောတိ အတ္ထော။ **ဣမိနာ ဝတ္ထဒါနေနာ**တိ ဣမိနာ ဝတ္ထဒါနဿ နိဿန္ဒေန တွံ အနာဂတေ **ဟေမဝဏ္ဏော** သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော ဘဝိဿသိ။

၁-အံ ၁-၂၆-ပိဋ္ဌေ။

29. **Dve sampattiṁ anubhotvā**ti dibbamanussasaṅkhātā dve sampattiyo anubhavitvā. **Kusalamūlehi codito**ti kusalāvayavehi kusalakoṭṭhāsehi codito pesito, “tvaṁ iminā puññena Satthu kulaṁ pasavāhī”ti[1] pesito viyāti attho. “Gotamassa Bhagavato kaniṭṭho tvaṁ bhavissasī”ti byākāsīti sambandho.

30. **Rāgaratto sukhasīlo**ti kilesakāmehi ratto allīno kāyasukhacittasukhānubhavanasabhāvo. **Kāmesu gedhamāyuto**ti vatthukāmesu gedhasaṅkhātāya taṇhāya āyuto yojitoti attho. **Buddhena codito santo, tadā tvan**ti yasmā kāmesu gedhito, **tadā**[2] tasmā tvaṁ attano bhātukena Gotamabuddhena codito pabbajjāya uyyojito tassa santike pabbajissasīti sambandho.

31. **Pabbajitvāna tvaṁ tatthā**ti tasmiṁ Gotamassa Bhagavato sāsane tvaṁ pabbajitvā **kusalamūlena** mūlabhūtena puññasambhārena **codito** bhāvanāyaṁ niyojito **sabbāsave** sakalāsave **pariññāya** jānitvā pajahitvā anāmayo niddukkho **nibbāyissasi** adassanaṁ pāpessasi, apaṇṇattikabhāvaṁ gamissasīti attho.

32. **Satakappasahassamhī**ti ito kappato pubbe satakappādhike sahassame kappamhi Ceḷanāmakā cattāro cakkavattirājāno ahesunti attho. **Saṭṭhi kappasahassānī**ti kappasahassāni saṭṭhi ca atikkamitvā heṭṭhā ekasmiṁ kappe cattāro janā Upaceḷā nāma cakkavattirājāno catūsu jātīsu ahesunti attho.

33. **Pañcakappasahassamhī**ti pañcakappādhike sahassame kappamhi Ceḷā nāma cattāro janā cakkavattirājāno sattahi ratanehi sampannā samaṅgībhūtā Jambudīpa-aparagoyāna-uttarakurupubbavidehadīpasaṅkhāte **catudīpamhi issarā** padhānā visuṁ ahesunti attho. Sesaṁ vuttanayamevāti.

Nandatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

1. Pabhavāhīti (I, Ka) 2. Tato (Sī, I)

၂၉။ **ဒွေ သမ္ပတ္တိံ အနုဘောတွာ**တိ ဒိဗ္ဗမနုဿသင်္ခါတာ ဒွေ သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ။ **ကုသလမူလေဟိ စောဒိတော**တိ ကုသလာဝယဝေဟိ ကုသလကောဋ္ဌာသေဟိ စောဒိတော ပေသိတော၊ “တွံ ဣမိနာ ပုညေန သတ္ထု ကုလံ ပသဝါဟီ”တိ[1] ပေသိတော ဝိယာတိ အတ္ထော။ “ဂေါတမဿ ဘဂဝတော ကနိဋ္ဌော တွံ ဘဝိဿသီ”တိ ဗျာကာသီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၃၀။ **ရာဂရတ္တော သုခသီလော**တိ ကိလေသကာမေဟိ ရတ္တော အလ္လီနော ကာယသုခစိတ္တသုခါနုဘဝနသဘာဝေါ။ **ကာမေသု ဂေဓမာယုတော**တိ ဝတ္ထုကာမေသု ဂေဓသင်္ခါတာယ တဏှာယ အာယုတော ယောဇိတောတိ အတ္ထော။ **ဗုဒ္ဓေန စောဒိတော သန္တော၊ တဒါ တွန္တိ** ယသ္မာ ကာမေသု ဂေဓိတော၊ **တဒါ**[2] တသ္မာ တွံ အတ္တနော ဘာတုကေန ဂေါတမဗုဒ္ဓေန စောဒိတော ပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဥယျောဇိတော တဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိဿသီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၃၁။ **ပဗ္ဗဇိတွာန တွံ တတ္ထာ**တိ တသ္မိံ ဂေါတမဿ ဘဂဝတော သာသနေ တွံ ပဗ္ဗဇိတွာ **ကုသလမူလေန** မူလဘူတေန ပုညသမ္ဘာရေန **စောဒိတော** ဘာဝနာယံ နိယောဇိတော **သဗ္ဗာသဝေ** သကလာသဝေ **ပရိညာယ** ဇာနိတွာ ပဇဟိတွာ အနာမယော နိဒ္ဒုက္ခော **နိဗ္ဗာယိဿသိ** အဒဿနံ ပါပေဿသိ၊ အပဏ္ဏတ္တိကဘာဝံ ဂမိဿသီတိ အတ္ထော။

၃၂။ **သတကပ္ပသဟဿမှီ**တိ ဣတော ကပ္ပတော ပုဗ္ဗေ သတကပ္ပါဓိကေ သဟဿမေ ကပ္ပမှိ စေဠနာမကာ စတ္တာရော စက္ကဝတ္တိရာဇာနော အဟေသုန္တိ အတ္ထော။ **သဋ္ဌိ ကပ္ပသဟဿာနီ**တိ ကပ္ပသဟဿာနိ သဋ္ဌိ စ အတိက္ကမိတွာ ဟေဋ္ဌာ ဧကသ္မိံ ကပ္ပေ စတ္တာရော ဇနာ ဥပစေဠာ နာမ စက္ကဝတ္တိရာဇာနော စတူသု ဇာတီသု အဟေသုန္တိ အတ္ထော။

၃၃။ **ပဉ္စကပ္ပသဟဿမှီ**တိ ပဉ္စကပ္ပါဓိကေ သဟဿမေ ကပ္ပမှိ စေဠာ နာမ စတ္တာရော ဇနာ စက္ကဝတ္တိရာဇာနော သတ္တဟိ ရတနေဟိ သမ္ပန္နာ သမင်္ဂီဘူတာ ဇမ္ဗုဒီပအပရဂေါယာနဥတ္တရကုရုပုဗ္ဗဝိဒေဟဒီပသင်္ခါတေ **စတုဒီပမှိ ဣဿရာ** ပဓာနာ ဝိသုံ အဟေသုန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ။

နန္ဒတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-ပဘာဝါဟီတိ (ဣ၊ က) ၂-တတော (သီ၊ ဣ)

4. Cūḷapanthakatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttaro nāma Jinoti-ādikaṁ āyasmato Cūḷapanthakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle yadettha aṭṭhuppattivasena vattabbaṁ, taṁ Aṭṭhakanipāte Mahāpanthakavatthusmiṁ[1] vuttameva. Ayaṁ pana viseso—Mahāpanthakatthero arahattaṁ patvā phalasamāpattisukhena vītināmento cintesi "kathaṁ nu kho sakkā Cūḷapanthakampi imasmiṁ sukhe patiṭṭhāpetun"ti. So attano ayyakaṁ dhanaseṭṭhiṁ upasaṅkamitvā āha "sace mahāseṭṭhi anujānātha, ahaṁ Cūḷapanthakaṁ pabbājeyyan"ti. Pabbājetha bhanteti. Thero taṁ pabbājesi. So dasasu sīlesu patiṭṭhito bhātu santike—

"Padumaṁ yathā kokanadaṁ sugandhaṁ,
Pāto siyā phullamavītagandhaṁ.
Aṅgīrasaṁ passa virocamānaṁ,
Tapantamādiccamivantalikkhe"ti[2]—

gāthaṁ uggaṇhanto catūhi māsehi uggahetuṁ nāsakkhi, gahitampi hadaye na tiṭṭhati. Atha naṁ Mahāpanthako "Cūḷapanthaka tvaṁ imasmiṁ sāsane abhabbo, catūhi māsehi ekaṁ gāthampi gahetuṁ na sakkosi, pabbajitakiccaṁ pana tvaṁ kathaṁ matthakaṁ pāpessasi, nikkhama ito"ti so therena paṇāmito dvārakoṭṭhakasamīpe rodamāno aṭṭhāsi.

Tena ca samayena Satthā Jīvakambavane viharati. Atha Jīvako purisaṁ pesesi "gaccha pañcahi bhikkhusatehi saddhiṁ Satthāraṁ nimantehī"ti. Tena ca samayena āyasmā Mahāpanthako bhattuddesako hoti. So "pañcannaṁ bhikkhusatānaṁ bhikkhaṁ paṭicchathā"ti vutto "Cūḷapanthakaṁ ṭhapetvā sesānaṁ paṭicchāmī"ti āha. Taṁ sutvā Cūḷapanthako bhiyyoso mattāya domanassappatto ahosi. Satthā tassa cittakkhedaṁ ñatvā "Cūḷapanthako mayā katena upāyena bujjhissatī"ti tassa avidūraṭṭhāne attānaṁ dassetvā "kiṁ Panthaka rodasī"ti pucchi. "Bhātā maṁ bhante paṇāmetī"ti āha. "Panthaka mā cintayi, mama

1. Khu 2. 296 piṭṭhe Theragāthāyaṁ.   2. Saṁ 1. 81; Aṁ 2. 209 piṭṭhesu.

၄-စူဠပန္ထကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော စူဠပန္ထကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ယဒေတ္ထ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိဝသေန ဝတ္တဗ္ဗံ၊ တံ အဋ္ဌကနိပါတေ မဟာပန္ထကဝတ္ထုသ္မိံ[၁] ဝုတ္တမေဝ။ အယံ ပန ဝိသေသော—မဟာပန္ထကတ္ထေရော အရဟတ္တံ ပတွာ ဖလသမာပတ္တိသုခေန ဝီတိနာမေန္တော စိန္တေသိ “ကထံ နု ခေါ သက္ကာ စူဠပန္ထကမ္ပိ ဣမသ္မိံ သုခေ ပတိဋ္ဌာပေတု”န္တိ။ သော အတ္တနော အယျကံ ဓနသေဋ္ဌိံ ဥပသင်္ကမိတွာ အာဟ “သစေ မဟာသေဋ္ဌိ အနုဇာနာထ၊ အဟံ စူဠပန္ထကံ ပဗ္ဗာဇေယျ”န္တိ။ ပဗ္ဗာဇေထ ဘန္တေတိ။ ထေရော တံ ပဗ္ဗာဇေသိ။ သော ဒသသု သီလေသု ပတိဋ္ဌိတော ဘာတု သန္တိကေ—

“ပဒုမံ ယထာ ကောကနဒံ သုဂန္ဓံ၊
ပါတော သိယာ ဖုလ္လမဝီတဂန္ဓံ။
အင်္ဂီရသံ ပဿ ဝိရောစမာနံ၊
တပန္တမာဒိစ္စမိဝန္တလိက္ခေ”တိ[၂]—

ဂါထံ ဥဂ္ဂဏှန္တော စတူဟိ မာသေဟိ ဥဂ္ဂဟေတုံ နာသက္ခိ၊ ဂဟိတမ္ပိ ဟဒယေ န တိဋ္ဌတိ။ အထ နံ မဟာပန္ထကော “စူဠပန္ထက တွံ ဣမသ္မိံ သာသနေ အဘဗ္ဗော၊ စတူဟိ မာသေဟိ ဧကံ ဂါထမ္ပိ ဂဟေတုံ န သက္ကောသိ၊ ပဗ္ဗဇိတကိစ္စံ ပန တွံ ကထံ မတ္ထကံ ပါပေဿသိ၊ နိက္ခမ ဣတော”တိ သော ထေရေန ပဏာမိတော ဒွါရကောဋ္ဌကသမီပေ ရောဒမာနော အဋ္ဌာသိ။

တေန စ သမယေန သတ္ထာ ဇီဝကမ္ဗဝနေ ဝိဟရတိ။ အထ ဇီဝကော ပုရိသံ ပေသေသိ “ဂစ္ဆ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ သဒ္ဓိံ သတ္ထာရံ နိမန္တေဟီ”တိ။ တေန စ သမယေန အာယသ္မာ မဟာပန္ထကော ဘတ္တုဒ္ဒေသကော ဟောတိ။ သော “ပဉ္စန္နံ ဘိက္ခုသတာနံ ဘိက္ခံ ပဋိစ္ဆထာ”တိ ဝုတ္တော “စူဠပန္ထကံ ဌပေတွာ သေသာနံ ပဋိစ္ဆာမီ”တိ အာဟ။ တံ သုတွာ စူဠပန္ထကော ဘိယျောသော မတ္တာယ ဒေါမနဿပ္ပတ္တော အဟောသိ။ သတ္ထာ တဿ စိတ္တက္ခေဒံ ဉတွာ “စူဠပန္ထကော မယာ ကတေန ဥပါယေန ဗုဇ္ဈိဿတီ”တိ တဿ အဝိဒူရဋ္ဌာနေ အတ္တာနံ ဒဿေတွာ “ကိံ ပန္ထက ရောဒသီ”တိ ပုစ္ဆိ။ “ဘာတာ မံ ဘန္တေ ပဏာမေတီ”တိ အာဟ။ “ပန္ထက မာ စိန္တယိ၊ မမ

၁-ခု ၂-၂၉၆-ပိဋ္ဌေ ထေရဂါထာယံ။   ၂-သံ ၁-၈၁၊ အံ ၂-၂၀၉-ပိဋ္ဌေသု။

sāsane tuyhaṁ pabbajjā, ehi imaṁ gahetvā ‘rajoharaṇaṁ, rajoharaṇan’ti manasi karohī”ti iddhiyā[1] suddhaṁ coḷakkhaṇḍaṁ abhisaṅkharitvā adāsi. So Satthārā dinnaṁ coḷakkhaṇḍaṁ “rajoharaṇaṁ, rajoharaṇan”ti hatthena parimajjanto nisīdi. Tassa taṁ parimajjantassa kiliṭṭhadhātukaṁ jātaṁ, puna parimajjantassa ukkhaliparipuñchanasadisaṁ jātaṁ. So ñāṇaparipākattā evaṁ cintesi “idaṁ coḷakkhaṇḍaṁ pakatiyā parisuddhaṁ, imaṁ upādiṇṇakasarīraṁ nissāya kiliṭṭhaṁ aññathā jātaṁ, tasmā aniccaṁ yathāpetaṁ, evaṁ cittampī”ti khayavayaṁ paṭṭhapetvā tasmiṁyeva nimitte jhānāni nibbattetvā jhānapādakaṁ katvā vipassanaṁ paṭṭhapetvā saha paṭisambhidāhi arahattaṁ pāpuṇi. Arahattapattassevassa Tepiṭakaṁ pañcābhiññā ca āgamiṁsu.

Satthā ekūnehi pañcabhikkhusatehi saddhiṁ gantvā Jīvakassa nivesane paññatte āsane nisīdi. Cūḷapanthako pana attano bhikkhāya appaṭicchitattā eva na gato. Jīvako yāguṁ dātuṁ ārabhi. Satthā hatthena pattaṁ pidahi. “Kasmā bhante na gaṇhathā”ti vutte vihāre eko bhikkhu atthi Jīvakāti. So purisaṁ pesesi “gaccha bhaṇe vihāre nisinnaṁ ayyaṁ gahetvā ehī”ti. Cūḷapanthakattheropi rūpena kiriyāya ca ekampi ekena asadisaṁ bhikkhusahassaṁ nimminitvā nisīdi. So puriso vihāre bhikkhūnaṁ bahubhāvaṁ disvā gantvā Jīvakassa kathesi “imasmā bhikkhusaṁghā vihāre bhikkhusaṁgho bahutaro, pakkositabbaṁ ayyaṁ na jānāmī”ti. Jīvako Satthāraṁ pucchi “ko nāmo bhante vihāre nisinno bhikkhū”ti. Cūḷapanthako nāma Jīvakāti. Gaccha bhaṇe “Cūḷapanthako nāma kataro”ti pucchitvā taṁ ānehīti. So vihāraṁ gantvā “Cūḷapanthako nāma kataro bhante”ti pucchi. “Ahaṁ Cūḷapanthako, ahaṁ Cūḷapanthako”ti ekappahārena bhikkhusahassampi kathesi. So punāgantvā taṁ pavattiṁ Jīvakassa ārocesi Jīvako paṭividdhasaccattā “iddhimā maññe ayyo”ti nayato ñatvā “gaccha bhaṇe paṭhamaṁ kathentaṁ ayyameva ‘tumhe Satthā pakkosatī’ti vatvā cīvarakaṇṇe gaṇhāhī”ti āha. So vihāraṁ gantvā tathā akāsi. Tāvadeva nimmitabhikkhū antaradhāyiṁsu. So theraṁ gahetvā agamāsi.

1. Iddhimayaṁ (Ka)

သာသနေ တုယှံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ၊ ဧဟိ ဣမံ ဂဟေတွာ ‘ရဇောဟရဏံ, ရဇောဟရဏ’န္တိ မနသိ ကရောဟီ”တိ ဣဒ္ဓိယာ[1] သုဒ္ဓံ စောဠက္ခဏ္ဍံ အဘိသင်္ခရိတွာ အဒါသိ။ သော သတ္ထာရာ ဒိန္နံ စောဠက္ခဏ္ဍံ “ရဇောဟရဏံ, ရဇောဟရဏ”န္တိ ဟတ္ထေန ပရိမဇ္ဇန္တော နိသီဒိ။ တဿ တံ ပရိမဇ္ဇန္တဿ ကိလိဋ္ဌဓာတုကံ ဇာတံ၊ ပုန ပရိမဇ္ဇန္တဿ ဥက္ခလိပရိပုဉ္ဆနသဒိသံ ဇာတံ။ သော ဉာဏပရိပါကတ္တာ ဧဝံ စိန္တေသိ “ဣဒံ စောဠက္ခဏ္ဍံ ပကတိယာ ပရိသုဒ္ဓံ၊ ဣမံ ဥပါဒိဏ္ဏကသရီရံ နိဿာယ ကိလိဋ္ဌံ အညထာ ဇာတံ၊ တသ္မာ အနိစ္စံ ယထာပေတံ၊ ဧဝံ စိတ္တမ္ပီ”တိ ခယဝယံ ပဋ္ဌပေတွာ တသ္မိံယေဝ နိမိတ္တေ ဈာနာနိ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဈာနပါဒကံ ကတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ အရဟတ္တပတ္တဿေဝဿ တေပိဋကံ ပဉ္စာဘိညာ စ အာဂမိံသု။

သတ္ထာ ဧကူနေဟိ ပဉ္စဘိက္ခုသတေဟိ သဒ္ဓိံ ဂန္တွာ ဇီဝကဿ နိဝေသနေ ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒိ။ စူဠပန္ထကော ပန အတ္တနော ဘိက္ခာယ အပ္ပဋိစ္ဆိတတ္တာ ဧဝ န ဂတော။ ဇီဝကော ယာဂုံ ဒါတုံ အာရဘိ။ သတ္ထာ ဟတ္ထေန ပတ္တံ ပိဒဟိ။ “ကသ္မာ ဘန္တေ န ဂဏှထာ”တိ ဝုတ္တေ ဝိဟာရေ ဧကော ဘိက္ခု အတ္ထိ ဇီဝကာတိ။ သော ပုရိသံ ပေသေသိ “ဂစ္ဆ ဘဏေ ဝိဟာရေ နိသိန္နံ အယျံ ဂဟေတွာ ဧဟီ”တိ။ စူဠပန္ထကတ္ထေရောပိ ရူပေန ကိရိယာယ စ ဧကမ္ပိ ဧကေန အသဒိသံ ဘိက္ခုသဟဿံ နိမ္မိနိတွာ နိသီဒိ။ သော ပုရိသော ဝိဟာရေ ဘိက္ခူနံ ဗဟုဘာဝံ ဒိသွာ ဂန္တွာ ဇီဝကဿ ကထေသိ “ဣမသ္မာ ဘိက္ခုသံဃာ ဝိဟာရေ ဘိက္ခုသံဃော ဗဟုတရော၊ ပက္ကောသိတဗ္ဗံ အယျံ န ဇာနာမီ”တိ။ ဇီဝကော သတ္ထာရံ ပုစ္ဆိ “ကော နာမော ဘန္တေ ဝိဟာရေ နိသိန္နော ဘိက္ခူ”တိ။ စူဠပန္ထကော နာမ ဇီဝကာတိ။ ဂစ္ဆ ဘဏေ “စူဠပန္ထကော နာမ ကတရော”တိ ပုစ္ဆိတွာ တံ အာနေဟီတိ။ သော ဝိဟာရံ ဂန္တွာ “စူဠပန္ထကော နာမ ကတရော ဘန္တေ”တိ ပုစ္ဆိ။ “အဟံ စူဠပန္ထကော, အဟံ စူဠပန္ထကော”တိ ဧကပ္ပဟာရေန ဘိက္ခုသဟဿမ္ပိ ကထေသိ။ သော ပုနာဂန္တွာ တံ ပဝတ္တိံ ဇီဝကဿ အာရောစေသိ ဇီဝကော ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စတ္တာ “ဣဒ္ဓိမာ မညေ အယျော”တိ နယတော ဉတွာ “ဂစ္ဆ ဘဏေ ပဌမံ ကထေန္တံ အယျမေဝ ‘တုမှေ သတ္ထာ ပက္ကောသတီ’တိ ဝတွာ စီဝရကဏ္ဏေ ဂဏှာဟီ”တိ အာဟ။ သော ဝိဟာရံ ဂန္တွာ တထာ အကာသိ။ တာဝဒေဝ နိမ္မိတဘိက္ခူ အန္တရဓာယိံသု။ သော ထေရံ ဂဟေတွာ အဂမာသိ။

၁-ဣဒ္ဓိမယံ (က)

Satthā tasmiṁ khaṇe yāguñca khajjakādibhedañca paṭiggaṇhi. Katabhattakicco Bhagavā āyasmantaṁ Cūḷapanthakaṁ āṇāpesi "anumodanaṁ karohī"ti. So pabhinnapaṭisambhido Sineruṁ gahetvā mahāsamuddaṁ manthento viya Tepiṭakaṁ Buddhavacanaṁ saṅkhobhento Satthu ajjhāsayaṁ gaṇhanto anumodanaṁ akāsi. Dasabale bhattakiccaṁ katvā vihāraṁ gate dhammasabhāyaṁ kathā udapādi 'aho Buddhānaṁ ānubhāvo, yatra hi nāma cattāro māse ekagāthaṁ gahetuṁ asakkontampi lahukena khaṇeneva evaṁ mahiddhikaṁ akaṁsū'ti, tathā hi Jīvakassa nivesane nisinno Bhagavā 'evaṁ Cūḷapanthakassa cittaṁ samāhitaṁ, vīthipaṭipannā vipassanā'ti ñatvā yathānisinnoyeva attānaṁ dassetvā 'Panthaka nevāyaṁ pilotikā kiliṭṭhā rajānukiṇṇā, ito pana aññopi ariyassa vinaye saṁkileso rajo'ti dassento—

'Rāgo rajo na ca pana reṇu vuccati,
Rāgassetaṁ adhivacanaṁ rajoti.
Etaṁ rajaṁ vippajahitvā bhikkhavo,
Viharanti te vigatarajassa sāsane.

Doso rajo -pa- vigatarajassa sāsane.

Moho rajo -pa- vigatarajassa sāsane'ti[1]—

imā tisso gāthāyo abhāsi. Gāthāpariyosāne Cūḷapanthako sahapaṭisambhidāhi arahattaṁ pāpuṇīti. Satthā tesaṁ bhikkhūnaṁ kathāsallāpaṁ sutvā āgantvā Buddhāsane nisīditvā "kiṁ vadetha bhikkhave"ti pucchitvā "imaṁ nāma bhante"ti vutte "bhikkhave Cūḷapanthakena idāni mayhaṁ ovāde ṭhatvā lokuttaradāyajjaṁ laddhaṁ, pubbe pana lokiyadāyajjaṁ laddhan"ti vatvā tehi yācito Cūḷaseṭṭhijātakaṁ[2] kathesi. Aparabhāge naṁ Satthā ariyagaṇaparivuto dhammāsane nisinno manomayaṁ kāyaṁ abhinimminantānaṁ bhikkhunaṁ cetovivaṭṭakusalānañca aggaṭṭhāne ṭhapesi.

35. Evaṁ so patta-etadaggaṭṭhāno attano pubbakammaṁ saritvā pītisomanassavasena pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādimāha. Tattha purimapadadvayaṁ vuttatthameva. **Gaṇamhā**

1. Khu 7. 406; Khu 8. 154 piṭṭhesu.

2. Khu 5. 2 piṭṭhe.

သတ္ထာ တသ္မိံ ခဏေ ယာဂုဉ္စ ခဇ္ဇကာဒိဘေဒဉ္စ ပဋိဂ္ဂဏှိ။ ကတဘတ္တကိစ္စော ဘဂဝါ အာယသ္မန္တံ စူဠပန္ထကံ အာဏာပေသိ "အနုမောဒနံ ကရောဟီ"တိ။ သော ပဘိန္နပဋိသမ္ဘိဒေါ သိနေရုံ ဂဟေတွာ မဟာသမုဒ္ဒံ မန္ထေန္တော ဝိယ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ သင်္ခေါဘေန္တော သတ္ထု အဇ္ဈာသယံ ဂဏှန္တော အနုမောဒနံ အကာသိ။ ဒသဗလေ ဘတ္တကိစ္စံ ကတွာ ဝိဟာရံ ဂတေ ဓမ္မသဘာယံ ကထာ ဥဒပါဒိ 'အဟော ဗုဒ္ဓါနံ အာနုဘာဝေါ၊ ယတြ ဟိ နာမ စတ္တာရော မာသေ ဧကဂါထံ ဂဟေတုံ အသက္ကောန္တမ္ပိ လဟုကေန ခဏေနေဝ ဧဝံ မဟိဒ္ဓိကံ အကံသူ'တိ၊ တထာ ဟိ ဇီဝကဿ နိဝေသနေ နိသိန္နော ဘဂဝါ 'ဧဝံ စူဠပန္ထကဿ စိတ္တံ သမာဟိတံ, ဝီထိပဋိပန္နာ ဝိပဿနာ'တိ ဉတွာ ယထာနိသိန္နောယေဝ အတ္တာနံ ဒဿေတွာ 'ပန္ထက နေဝါယံ ပိလောတိကာ ကိလိဋ္ဌာ ရဇာနုကိဏ္ဏာ၊ ဣတော ပန အညောပိ အရိယဿ ဝိနယေ သံကိလေသော ရဇော'တိ ဒဿေန္တော—

'ရာဂေါ ရဇော န စ ပန ရေဏု ဝုစ္စတိ၊
ရာဂဿေတံ အဓိဝစနံ ရဇောတိ။
ဧတံ ရဇံ ဝိပ္ပဇဟိတွာ ဘိက္ခဝေါ၊
ဝိဟရန္တိ တေ ဝိဂတရဇဿ သာသနေ။

ဒေါသော ရဇော။ပ။ ဝိဂတရဇဿ သာသနေ။

မောဟော ရဇော။ပ။ ဝိဂတရဇဿ သာသနေ'တိ[၁]—

ဣမာ တိဿော ဂါထာယော အဘာသိ။ ဂါထာပရိယောသာနေ စူဠပန္ထကော သဟပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏီတိ။ သတ္ထာ တေသံ ဘိက္ခူနံ ကထာသလ္လာပံ သုတွာ အာဂန္တွာ ဗုဒ္ဓါသနေ နိသီဒိတွာ "ကိံ ဝဒေထ ဘိက္ခဝေ"တိ ပုစ္ဆိတွာ "ဣမံ နာမ ဘန္တေ"တိ ဝုတ္တေ "ဘိက္ခဝေ စူဠပန္ထကေန ဣဒါနိ မယှံ ဩဝါဒေ ဌတွာ လောကုတ္တရဒါယဇ္ဇံ လဒ္ဓံ၊ ပုဗ္ဗေ ပန လောကိယဒါယဇ္ဇံ လဒ္ဓ"န္တိ ဝတွာ တေဟိ ယာစိတော စူဠသေဋ္ဌိဇာတကံ[၂] ကထေသိ။ အပရဘာဂေ နံ သတ္ထာ အရိယဂဏပရိဝုတော ဓမ္မာသနေ နိသိန္နော မနောမယံ ကာယံ အဘိနိမ္မိနန္တာနံ ဘိက္ခူနံ စေတောဝိဝဋ္ဋကုသလာနဉ္စ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။

၃၅။ ဧဝံ သော ပတ္တဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ ပီတိသောမနဿဝသေန ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပုရိမပဒဒွယံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **ဂဏမှာ**

၁-ခု ၇-၄၀၆၊ ခု ၈-၁၅၄-ပိဋ္ဌေသု။

၂-ခု ၅-၂-ပိဋ္ဌေ။

vūpakaṭṭho soti so Padumuttaro nāma Satthā gaṇamhā mahatā[1] bhikkhusamūhato vūpakaṭṭho visuṁ bhūto vivekaṁ upagato. **Tadā** mama tāpasakāle **Himavante** Himālayapabbatasamīpe **vasi** vāsaṁ kappesi, catūhi iriyāpathehi vihāsīti attho.

36. **Ahampi -pa- tadā**ti yadā so Bhagavā Himavantaṁ upagantvā vasi, tadā ahampi Himavantasamīpe kata-assame **ā** samantato kāyacittapīḷāsaṅkhātā parissayā samanti etthāti **assamo**ti laddhanāme araññāvāse vasāmīti sambandho. **Acirāgataṁ mahāvīran**ti aciraṁ āgataṁ mahāvīriyavantaṁ **Lokanāyakaṁ** padhānaṁ taṁ Bhagavantaṁ upesinti sambandho, āgatakkhaṇeyeva upāgaminti attho.

37. **Pupphacchattaṁ gahetvānā**ti evaṁ upagacchanto ca padumuppalapupphādīhi chāditaṁ pupphamayaṁ chattaṁ gahetvā **Narāsabhaṁ** narānaṁ seṭṭhaṁ Bhagavantaṁ chādento **upagacchiṁ** samīpaṁ gatosmīti attho. **Samādhiṁ samāpajjantan**ti rūpāvacarasamādhijjhānaṁ samāpajjantaṁ appetvā nisinnassa antarāyaṁ ahaṁ akāsinti sambandho.

38. **Ubho hatthehi paggayhā**ti taṁ susajjitaṁ pupphacchattaṁ dvīhi hatthehi ukkhipitvā ahaṁ Bhagavato adāsinti sambandho. **Paṭiggahesī**ti taṁ mayā dinnaṁ pupphacchattaṁ Padumuttaro Bhagavā sampaṭicchi, sādaraṁ[2] sādiyīti attho.

41. **Satapattachattaṁ paggayhā**ti ekekasmiṁ padumapupphe satasatapattānaṁ vasena satapattehi padumapupphehi chāditaṁ pupphacchattaṁ pakārena ādarena gahetvā tāpaso mama adāsīti attho. **Tamahaṁ kittayissāmī**ti taṁ tāpasaṁ ahaṁ kittayissāmi pākaṭaṁ karissāmīti attho. Mama **bhāsato** bhāsamānassa vacanaṁ suṇotha manasi karotha.

42. **Pañcavīsatikappānī**ti iminā pupphacchattadānena pañcavīsativāre Tāvatiṁsabhavane Sakko hutvā devarajjaṁ karissatīti sambandho. **Catuttiṁsatikkhattuñcā**ti catuttiṁsativāre manussaloke cakkavattī rājā bhavissati.

1. Mahā... (Sī, I) 2. Chādanaṁ (Ka)

ဝူပကဋ္ဌော သောတိ သော ပဒုမုတ္တရော နာမ သတ္ထာ ဂဏမှာ မဟတာ[1] ဘိက္ခုသမူဟတော ဝူပကဋ္ဌော ဝိသုံ ဘူတော ဝိဝေကံ ဥပဂတော။ **တဒါ** မမ တာပသကာလေ **ဟိမဝန္တေ** ဟိမာလယပဗ္ဗတသမီပေ **ဝသိ** ဝါသံ ကပ္ပေသိ၊ စတူဟိ ဣရိယာပထေဟိ ဝိဟာသီတိ အတ္ထော။

၃၆။ **အဟမ္ပိ။ပ။ တဒါ**တိ ယဒါ သော ဘဂဝါ ဟိမဝန္တံ ဥပဂန္တွာ ဝသိ၊ တဒါ အဟမ္ပိ ဟိမဝန္တသမီပေ ကတအဿမေ **အာ** သမန္တတော ကာယစိတ္တပီဠာသင်္ခါတာ ပရိဿယာ သမန္တိ ဧတ္ထာတိ **အဿမော**တိ လဒ္ဓနာမေ အရညာဝါသေ ဝသာမီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အစိရာဂတံ မဟာဝီရ**န္တိ အစိရံ အာဂတံ မဟာဝီရိယဝန္တံ **လောကနာယကံ** ပဓာနံ တံ ဘဂဝန္တံ ဥပေသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော၊ အာဂတက္ခဏေယေဝ ဥပါဂမိန္တိ အတ္ထော။

၃၇။ **ပုပ္ဖဆတ္တံ ဂဟေတွာနာ**တိ ဧဝံ ဥပဂစ္ဆန္တော စ ပဒုမုပ္ပလပုပ္ဖါဒီဟိ ဆာဒိတံ ပုပ္ဖမယံ ဆတ္တံ ဂဟေတွာ **နရာသဘံ** နရာနံ သေဋ္ဌံ ဘဂဝန္တံ ဆာဒေန္တော **ဥပဂစ္ဆိံ** သမီပံ ဂတောသ္မီတိ အတ္ထော။ **သမာဓိံ သမာပဇ္ဇန္တ**န္တိ ရူပါဝစရ-သမာဓိဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇန္တံ အပ္ပေတွာ နိသိန္နဿ အန္တရာယံ အဟံ အကာသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၃၈။ **ဥဘော ဟတ္ထေဟိ ပဂ္ဂယှာ**တိ တံ သုသဇ္ဇိတံ ပုပ္ဖဆတ္တံ ဒွီဟိ ဟတ္ထေဟိ ဥက္ခိပိတွာ အဟံ ဘဂဝတော အဒါသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ပဋိဂ္ဂဟေသီ**တိ တံ မယာ ဒိန္နံ ပုပ္ဖဆတ္တံ ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ သမ္ပဋိစ္ဆိ၊ သာဒရံ[2] သာဒိယီတိ အတ္ထော။

၄၁။ **သတပတ္တဆတ္တံ ပဂ္ဂယှာ**တိ ဧကေကသ္မိံ ပဒုမပုပ္ဖေ သတသတပတ္တာနံ ဝသေန သတပတ္တေဟိ ပဒုမပုပ္ဖေဟိ ဆာဒိတံ ပုပ္ဖဆတ္တံ ပကာရေန အာဒရေန ဂဟေတွာ တာပသော မမ အဒါသီတိ အတ္ထော။ **တမဟံ ကိတ္တယိဿာမီ**တိ တံ တာပသံ အဟံ ကိတ္တယိဿာမိ ပါကဋံ ကရိဿာမီတိ အတ္ထော။ မမ **ဘာသတော** ဘာသမာနဿ ဝစနံ သုဏောထ မနသိ ကရောထ။

၄၂။ **ပဉ္စဝီသတိကပ္ပါနီ**တိ ဣမိနာ ပုပ္ဖဆတ္တဒါနေန ပဉ္စဝီသတိဝါရေ တာဝတိံသဘဝနေ သက္ကော ဟုတွာ ဒေဝရဇ္ဇံ ကရိဿတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **စတုတ္တိံသတိက္ခတ္တုဉ္စာ**တိ စတုတ္တိံသတိဝါရေ မနုဿလောကေ စက္ကဝတ္တီ ရာဇာ ဘဝိဿတိ။

၁-မဟာ.... (သီ၊ ဣ) ၂-ဆာဒနံ (က)

43. **Yaṁ yaṁ yoninti** manussayoni-ādīsu yaṁ yaṁ jātiṁ **saṁsarati** gacchati upapajjati. Tattha tattha yoniyaṁ **abbhokāse** suññaṭṭhāne **patiṭṭhantaṁ** nisinnaṁ ṭhitaṁ vā padumaṁ **dhārayissati** upari chādayissatīti attho.

45. **Pakāsite pāvacane**ti tena Bhagavatā sakalapiṭakattaye pakāsite dīpite **manussattaṁ** manussajātiṁ **labhissati** upapajjissati. **Manomayamhi kāyamhī**ti manena jhānacittena nibbattoti manomayo, yathā cittaṁ pavattati, tathā kāyaṁ pavatteti cittagatikaṁ karotīti attho. Tamhi manomaye kāyamhi so tāpaso Cūḷapanthako nāma hutvā uttamo aggo bhavissatīti attho. Sesaṁ heṭṭhā vuttattā uttānattā ca suviññeyyameva.

52. **Sariṁ kokanadaṁ ahan**ti ahaṁ Bhagavato nimmitacoḷakaṁ parimajjanto kokanadaṁ padumaṁ sarinti attho. **Tattha cittaṁ vimucci me**ti tasmiṁ kokanade padume mayhaṁ cittaṁ adhimucci allīno, tato ahaṁ arahattaṁ pāpuṇinti sambandho.

53. Ahaṁ manomayesu cittagatikesu kāyesu **sabbattha** sabbesu **pāramiṁ** pariyosānaṁ **gato** pattoti sambandho. Sesaṁ vuttanayamevāti.

Cūḷapanthakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

5. Pilindavacchatthera-apadānavaṇṇanā

Nibbute Lokanāthamhīti-ādikaṁ āyasmato Pilindavacchattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Haṁsavatīnagare mahābhogakule nibbatto heṭṭhā vuttanayena Satthu santike dhammaṁ suṇanto Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ devatānaṁ piyamanāpabhāvena aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā taṁ ṭhānantaraṁ patthetvā yāvajīvaṁ kusalaṁ katvā tato cuto devamanussesu saṁsaranto Sumedhassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto. Parinibbute Bhagavati tassa thūpaṁ pūjetvā saṁghassa mahādānaṁ pavattetvā tato cavitvā devamanussesuṁ

၄၃။ **ယံ ယံ ယောနိန္တိ** မနုဿယောနိအာဒီသု ယံ ယံ ဇာတိံ **သံသရတိ** ဂစ္ဆတိ ဥပပဇ္ဇတိ။ တတ္ထ တတ္ထ ယောနိယံ **အဗ္ဘောကာသေ** သုညဋ္ဌာနေ **ပတိဋ္ဌန္တံ** နိသိန္နံ ဌိတံ ဝါ ပဒုမံ **ဓာရယိဿတိ** ဥပရိ ဆာဒယိဿတီတိ အတ္ထော။

၄၅။ **ပကာသိတေ ပါဝစနေ**တိ တေန ဘဂဝတာ သကလပိဋကတ္တယေ ပကာသိတေ ဒီပိတေ **မနုဿတ္တံ** မနုဿဇာတိံ **လဘိဿတိ** ဥပပဇ္ဇိဿတိ။ **မနောမယမှိ ကာယမှီ**တိ မနေန ဈာနစိတ္တေန နိဗ္ဗတ္တောတိ မနောမယော၊ ယထာ စိတ္တံ ပဝတ္တတိ၊ တထာ ကာယံ ပဝတ္တေတိ စိတ္တဂတိကံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ တမှိ မနောမယေ ကာယမှိ သော တာပသော စူဠပန္ထကော နာမ ဟုတွာ ဥတ္တမော အဂ္ဂေါ ဘဝိဿတီတိ အတ္ထော။ သေသံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္တာ ဥတ္တာနတ္တာ စ သုဝိညေယျမေဝ။

၅၂။ **သရိံ ကောကနဒံ အဟန္တိ** အဟံ ဘဂဝတော နိမ္မိတစောဠကံ ပရိမဇ္ဇန္တော ကောကနဒံ ပဒုမံ သရိန္တိ အတ္ထော။ **တတ္ထ စိတ္တံ ဝိမုစ္စိ မေ**တိ တသ္မိံ ကောကနဒေ ပဒုမေ မယှံ စိတ္တံ အဓိမုစ္စိ အလ္လီနော၊ တတော အဟံ အရဟတ္တံ ပါပုဏိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၅၃။ အဟံ မနောမယေသု စိတ္တဂတိကေသု ကာယေသု **သဗ္ဗတ္ထ** သဗ္ဗေသု **ပါရမိံ** ပရိယောသာနံ **ဂတော** ပတ္တောတိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ။

စူဠပန္ထကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၅-ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ မဟာဘောဂကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ဒေဝတာနံ ပိယမနာပဘာဝေန အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေတွာ ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ တတော စုတော ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော။ ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ တဿ ထူပံ ပူဇေတွာ သံဃဿ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေတွာ တတော စဝိတွာ ဒေဝမနုဿေသု

ubhayasampattiyo anubhavitvā anuppanne Buddhe cakkavattī rājā hutvā mahājanaṁ pañcasīlesu patiṭṭhāpetvā saggaparāyanaṁ akāsi. So anuppanneyeva amhākaṁ Bhagavati Sāvatthiyaṁ brāhmaṇakule nibbatti, **Pilindo**tissa nāmaṁ akaṁsu. **Vaccho**ti gottaṁ. So aparabhāge **Pilindavaccho**ti paññāyittha. Saṁsāre pana[1] saṁvegabahulatāya paribbājakapabbajjaṁ pabbajitvā Cūḷagandhāraṁ nāma vijjaṁ sādhetvā tāya vijjāya ākāsacārī paracittavidū ca hutvā Rājagahe lābhaggayasaggapatto paṭivasati.

Atha amhākaṁ Bhagavā abhisambuddho hutvā anukkamena Rājagahaṁ upagato. Tato paṭṭhāya Buddhānubhāvena tassa sā vijjā na sampajjati, attano kiccaṁ na sādheti. So cintesi “sutaṁ kho panetaṁ ācariyapācariyānaṁ bhāsamānānaṁ ‘yattha Mahāgandhāravijjā dharati, tattha Cūḷagandhāravijjā na sampajjatī’ti samaṇassa pana Gotamassa āgatakālato paṭṭhāya nāyaṁ mama vijjā sampajjati, nissaṁsayaṁ samaṇo Gotamo Mahāgandhāravijjaṁ jānāti, yannūnāhaṁ taṁ payirupāsitvā tassa santike taṁ vijjaṁ pariyāpuṇeyyan”ti. So Bhagavantaṁ upasaṅkamitvā etadavoca “ahaṁ mahāsamaṇa tava santike ekaṁ vijjaṁ pariyāpuṇitukāmo, okāsaṁ me karohī”ti. “Tena hi mama santike pabbajāhī”ti āha. So “vijjāya parikammaṁ pabbajjā”ti maññamāno pabbaji. Tassa Bhagavā dhammaṁ kathetvā caritānukūlaṁ kammaṭṭhānaṁ adāsi. So upanissayasampannatāya nacirasseva vipassanaṁ paṭṭhapetvā arahattaṁ pāpuṇi.

55. Yā pana purimajātiyaṁ tassovāde ṭhatvā sagge nibbattā devatā, tā kataññutaṁ nissāya tasmiṁ sañjātabahumānā sāyaṁ pātaṁ theraṁ payirupāsitvā gacchanti. Tasmā naṁ Bhagavā devatānaṁ ativiya piyamanāpabhāvena aggabhāve ṭhapesi “etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ bhikkhūnaṁ devatānaṁ piyamanāpānaṁ yadidaṁ Pilindavaccho”ti[2]. Evaṁ so patta-aggaṭṭhāno attano pubbakammaṁ anussaritvā pītisomanassavasena pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nibbute Lokanāthamhī**ti-ādimāha.

1. Saṁsaraṇena (Sī, I) 2. Aṁ 1. 25 piṭṭhe.

ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ အနုပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ စက္ကဝတ္တီ ရာဇာ ဟုတွာ မဟာဇနံ ပဉ္စသီလေသု ပတိဋ္ဌာပေတွာ သဂ္ဂပရာယနံ အကာသိ။ သော အနုပ္ပန္နေယေဝ အမှာကံ ဘဂဝတိ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ၊ **ပိလိန္ဒော**တိဿ နာမံ အကံသု။ **ဝစ္ဆော**တိ ဂေါတ္တံ။ သော အပရဘာဂေ **ပိလိန္ဒဝစ္ဆော**တိ ပညာယိတ္ထ။ သံသာရေ ပန[၁] သံဝေဂဗဟုလတာယ ပရိဗ္ဗာဇကပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ စူဠဂန္ဓာရံ နာမ ဝိဇ္ဇံ သာဓေတွာ တာယ ဝိဇ္ဇာယ အာကာသစာရီ ပရစိတ္တဝိဒူ စ ဟုတွာ ရာဇဂဟေ လာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပတ္တော ပဋိဝသတိ။

အထ အမှာကံ ဘဂဝါ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဟုတွာ အနုက္ကမေန ရာဇဂဟံ ဥပဂတော။ တတော ပဋ္ဌာယ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန တဿ သာ ဝိဇ္ဇာ န သမ္ပဇ္ဇတိ၊ အတ္တနော ကိစ္စံ န သာဓေတိ။ သော စိန္တေသိ “သုတံ ခေါ ပနေတံ အာစရိယပါစရိယာနံ ဘာသမာနာနံ ‘ယတ္ထ မဟာဂန္ဓာရဝိဇ္ဇာ ဓရတိ၊ တတ္ထ စူဠဂန္ဓာရဝိဇ္ဇာ န သမ္ပဇ္ဇတီ’တိ သမဏဿ ပန ဂေါတမဿ အာဂတကာလတော ပဋ္ဌာယ နာယံ မမ ဝိဇ္ဇာ သမ္ပဇ္ဇတိ၊ နိဿံသယံ သမဏော ဂေါတမော မဟာဂန္ဓာရဝိဇ္ဇံ ဇာနာတိ၊ ယန္နူနာဟံ တံ ပယိရုပါသိတွာ တဿ သန္တိကေ တံ ဝိဇ္ဇံ ပရိယာပုဏေယျ”န္တိ။ သော ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧတဒဝေါစ “အဟံ မဟာသမဏ တဝ သန္တိကေ ဧကံ ဝိဇ္ဇံ ပရိယာပုဏိတုကာမော၊ ဩကာသံ မေ ကရောဟီ”တိ။ “တေန ဟိ မမ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇာဟီ”တိ အာဟ။ သော “ဝိဇ္ဇာယ ပရိကမ္မံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ”တိ မညမာနော ပဗ္ဗဇိ။ တဿ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ကထေတွာ စရိတာနုကူလံ ကမ္မဋ္ဌာနံ အဒါသိ။ သော ဥပနိဿယသမ္ပန္နတာယ နစိရဿေဝ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၅၅။ ယာ ပန ပုရိမဇာတိယံ တဿောဝါဒေ ဌတွာ သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တာ ဒေဝတာ၊ တာ ကတညုတံ နိဿာယ တသ္မိံ သဉ္ဇာတဗဟုမာနာ သာယံ ပါတံ ထေရံ ပယိရုပါသိတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ တသ္မာ နံ ဘဂဝါ ဒေဝတာနံ အတိဝိယ ပိယမနာပဘာဝေန အဂ္ဂဘာဝေ ဌပေသိ “ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဒေဝတာနံ ပိယမနာပါနံ ယဒိဒံ ပိလိန္ဒဝစ္ဆော”တိ[၂]။ ဧဝံ သော ပတ္တအဂ္ဂဋ္ဌာနော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ အနုဿရိတွာ ပီတိသောမနဿဝသေန ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှီ**တိ-အာဒိမာဟ။

၁-သံသရဏေန (သီ၊ ဣ) ၂-အံ ၁-၂၅-ပိဋ္ဌေ။

Tattha kāmarūpārūpalokassa Nātho padhānoti **Lokanātho.** Medhā vuccanti sabbaññutaññāṇa-anāvaraṇañāṇādayo, sundarā, pasaṭṭhā vā medhā yassa so **Sumedho,** aggo ca so puggalo cāti **aggapuggalo**, tasmiṁ Sumedhe Lokanāyake aggapuggale khandhaparinibbānena nibbute satīti sambandho. **Pasannacitto sumano**ti saddhāya pasāditacitto somanassena sundaramano ahaṁ tassa Sumedhassa Bhagavato **thūpapūjaṁ** cetiyapūjaṁ akāsinti attho.

56. **Ye ca khīṇāsavā tatthā**ti tasmiṁ samāgame ye ca khīṇāsavā pahīnakilesā **chaḷabhiññā** chahi abhiññāhi samannāgatā **mahiddhikā** mahantehi iddhīhi samannāgatā santi, **te** sabbe khīṇāsave ahaṁ tattha **samānetvā** suṭṭhu ādarena ānetvā **saṁghabhattaṁ** sakalasaṁghassa dātabbabhattaṁ **akāsiṁ** tesaṁ bhojesinti attho.

57. **Upaṭṭhāko tadā ahū**ti tadā mama saṁghabhattadānakāle Sumedhassa Bhagavato nāmena Sumedho nāma upaṭṭhākasāvako ahu ahosīti attho. So sāvako mayhaṁ pūjāsakkāraṁ **anumodittha** anumodito ānisaṁsaṁ kathesīti attho.

58. **Tena cittappasādenā**ti tena thūpapūjākaraṇavasena uppannena cittappasādena devaloke dibbavimānaṁ **upapajjaṁ** upagato asmīti attho, tattha nibbattomhīti vuttaṁ hoti. **Chaḷāsītisahassānī**ti tasmiṁ vimāne cha asītisahassāni devaccharāyo **me** mayhaṁ cittaṁ **ramiṁsu** ramāpesunti sambandho.

59. **Mameva anuvattantī**ti **tā** accharāyo **sabbakāmehi** dibbehi rūpādivatthukāmehi upaṭṭhahantiyo mamaṁ eva anuvattanti mama vacanaṁ anukaronti **sadā** niccakālanti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Pilindavacchatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

တတ္ထ ကာမရူပါရူပလောကဿ နာထော ပဓာနောတိ **လောကနာထော**။ မေဓာ ဝုစ္စန္တိ သဗ္ဗညုတညာဏအနာဝရဏဉာဏာဒယော၊ သုန္ဒရာ, ပသဋ္ဌာ ဝါ မေဓာ ယဿ သော **သုမေဓော၊** အဂ္ဂေါ စ သော ပုဂ္ဂလော စာတိ **အဂ္ဂပုဂ္ဂလော၊** တသ္မိံ သုမေဓေ လောကနာယကေ အဂ္ဂပုဂ္ဂလေ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနေန နိဗ္ဗုတေ သတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ပသန္နစိတ္တော သုမနော**တိ သဒ္ဓါယ ပသာဒိတစိတ္တော သောမနဿေန သုန္ဒရမနော အဟံ တဿ သုမေဓဿ ဘဂဝတော **ထူပပူဇံ** စေတိယပူဇံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။

၅၆။ **ယေ စ ခီဏာသဝါ တတ္ထာ**တိ တသ္မိံ သမာဂမေ ယေ စ ခီဏာသဝါ ပဟီနကိလေသာ **ဆဠဘိညာ** ဆဟိ အဘိညာဟိ သမန္နာဂတာ **မဟိဒ္ဓိကာ** မဟန္တေဟိ ဣဒ္ဓီဟိ သမန္နာဂတာ သန္တိ၊ **တေ** သဗ္ဗေ ခီဏာသဝေ အဟံ တတ္ထ **သမာနေတွာ** သုဋ္ဌု အာဒရေန အာနေတွာ **သံဃဘတ္တံ** သကလသံဃဿ ဒါတဗ္ဗဘတ္တံ **အကာသိံ** တေသံ ဘောဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၅၇။ **ဥပဋ္ဌာကော တဒါ အဟူ**တိ တဒါ မမ သံဃဘတ္တဒါနကာလေ သုမေဓဿ ဘဂဝတော နာမေန သုမေဓော နာမ ဥပဋ္ဌာကသာဝကော အဟု အဟောသီတိ အတ္ထော။ သော သာဝကော မယှံ ပူဇာသက္ကာရံ **အနုမောဒိတ္ထ** အနုမောဒိတော အာနိသံသံ ကထေသီတိ အတ္ထော။

၅၈။ **တေန စိတ္တပ္ပသာဒေနာ**တိ တေန ထူပပူဇာကရဏဝသေန ဥပ္ပန္နေန စိတ္တပ္ပသာဒေန ဒေဝလောကေ ဒိဗ္ဗဝိမာနံ **ဥပပဇ္ဇိံ** ဥပဂတော အသ္မီတိ အတ္ထော၊ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တောမှီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဆဠာသီတိသဟဿာနီ**တိ တသ္မိံ ဝိမာနေ ဆ အသီတိသဟဿာနိ ဒေဝစ္ဆရာယော **မေ** မယှံ စိတ္တံ **ရမိံသု** ရမာပေသုန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၅၉။ **မမေဝ အနုဝတ္တန္တီ**တိ **တာ** အစ္ဆရာယော **သဗ္ဗကာမေဟိ** ဒိဗ္ဗေဟိ ရူပါဒိဝတ္ထုကာမေဟိ ဥပဋ္ဌဟန္တိယော မမံ ဧဝ အနုဝတ္တန္တိ မမ ဝစနံ အနုကရောန္တိ **သဒါ** နိစ္စကာလန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

6. Rāhulatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttarassa Bhagavatoti-ādikaṁ ayasmato Rāhulattherassa apadānaṁ. Ayampi āyasmā purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto viññutaṁ patvā Satthu dhammadesanaṁ suṇanto Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ sikkhākāmānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā sayampi taṁ ṭhānantaraṁ patthento senāsanavisodhanavijjotanādikaṁ uḷāraṁ puññaṁ katvā paṇidhānaṁ akāsi. So tato cavitvā devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde amhākaṁ bodhisattaṁ paṭicca Yasodharāya deviyā kucchimhi nibbattitvā **Rāhulo**ti laddhanāmo mahatā khattiyaparivārena vaḍḍhi. Tassa pabbajjāvidhānaṁ Khandhake[1] āgatameva. So pabbajitvā Satthu santike anekehi suttapadehi suladdhovādo paripakkañāṇo vipassanaṁ ussukkāpetvā arahattaṁ pāpuṇi. Arahā pana hutvā attano paṭipattiṁ paccavekkhitvā aññaṁ byākaronto—

“Ubhayeneva sampanno, Rāhulabhaddoti maṁ vidū.
Yañcamhi putto Buddhassa, yañca dhammesu cakkhumā.

Yañca me āsavā khīṇā, yañca natthi punabbhavo.
Arahā dakkhiṇeyyomhi, tevijjo amataddaso.

Kāmandhā jālapacchannā[2], taṇhāchadanachāditā.
Pamattabandhunā bandhā, macchāva kuminā mukhe.

Taṁ kāmaṁ ahamujjhitvā, chetvā mārassa bandhanaṁ.
Samūlaṁ taṇhamabbuyha, sītibhūtosmi nibbuto”ti[3].

Catasso gāthā abhāsi. Tattha **ubhayeneva sampanno**ti jātisampadā paṭipattisampadāti ubhayasampattiyāpi sampanno samannāgato. **Rāhulabhaddoti maṁ vidū**ti “Rāhulabhaddo”ti maṁ sabrahmacārino sañjānanti. Tassa hi jātasāsanaṁ sutvā bodhisattena “rāhu jāto, bandhanaṁ jātan”ti vuttavacanaṁ upādāya Suddhodanamahārājā “Rāhulo”ti

1. Vi 3. 115 piṭṭhe.
2. Jālasañchannā (I) Khu 1. 172 piṭṭhepi.
3. Khu 2. 271. 2 piṭṭhe.

၆-ရာဟုလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ရာဟုလတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ အာယသ္မာ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ သိက္ခာကာမာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ သယမ္ပိ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေန္တော သေနာသနဝိသောဓနဝိဇ္ဇောတနာဒိကံ ဥဠာရံ ပုညံ ကတွာ ပဏိဓာနံ အကာသိ။ သော တတော စဝိတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ အမှာကံ ဗောဓိသတ္တံ ပဋိစ္စ ယသောဓရာယ ဒေဝိယာ ကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ရာဟုလော**တိ လဒ္ဓနာမော မဟတာ ခတ္တိယပရိဝါရေန ဝဍ္ဎိ။ တဿ ပဗ္ဗဇ္ဇာဝိဓာနံ ခန္ဓကေ[1] အာဂတမေဝ။ သော ပဗ္ဗဇိတွာ သတ္ထု သန္တိကေ အနေကေဟိ သုတ္တပဒေဟိ သုလဒ္ဓောဝါဒေါ ပရိပက္ကဉာဏော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ အရဟာ ပန ဟုတွာ အတ္တနော ပဋိပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ အညံ ဗျာကရောန္တော—

“ဥဘယေနေဝ သမ္ပန္နော၊ ရာဟုလဘဒ္ဒေါတိ မံ ဝိဒူ။
ယဉ္စမှိ ပုတ္တော ဗုဒ္ဓဿ၊ ယဉ္စ ဓမ္မေသု စက္ခုမာ။

ယဉ္စ မေ အာသဝါ ခီဏာ၊ ယဉ္စ နတ္ထိ ပုနဗ္ဘဝေါ။
အရဟာ ဒက္ခိဏေယျောမှိ၊ တေဝိဇ္ဇော အမတဒ္ဒသော။

ကာမန္ဓာ ဇာလပစ္ဆန္နာ[2]၊ တဏှာဆဒနဆာဒိတာ။
ပမတ္တဗန္ဓုနာ ဗဒ္ဓါ၊ မစ္ဆာဝ ကုမိနာ မုခေ။

တံ ကာမံ အဟမုဇ္ဈိတွာ၊ ဆေတွာ မာရဿ ဗန္ဓနံ။
သမူလံ တဏှမဗ္ဗုယှ၊ သီတိဘူတောသ္မိ နိဗ္ဗုတော”တိ[3]။

စတဿော ဂါထာ အဘာသိ။ တတ္ထ **ဥဘယေနေဝ သမ္ပန္နော**တိ ဇာတိသမ္ပဒါ ပဋိပတ္တိသမ္ပဒါတိ ဥဘယသမ္ပတ္တိယာပိ သမ္ပန္နော သမန္နာဂတော။ **ရာဟုလဘဒ္ဒေါတိ မံ ဝိဒူ**တိ “ရာဟုလဘဒ္ဒေါ”တိ မံ သဗြဟ္မစာရိနော သဉ္ဇာနန္တိ။ တဿ ဟိ ဇာတသာသနံ သုတွာ ဗောဓိသတ္တေန “ရာဟု ဇာတော၊ ဗန္ဓနံ ဇာတ”န္တိ ဝုတ္တဝစနံ ဥပါဒါယ သုဒ္ဓေါဒနမဟာရာဇာ “ရာဟုလော”တိ

၁-ဝိ ၃-၁၁၅-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဇာလသဉ္ဆန္နာ (ဣ) ခု ၁-၁၇၂-ပိဋ္ဌေပိ။ ၃-ခု ၂-၂၇၁-၂-ပိဋ္ဌေ။

nāmaṁ gaṇhi. Tattha ādito pitarā vuttapariyāyameva gahetvā āha “Rāhulabhaddoti maṁ vidū”ti. **Bhaddo**ti pasaṁsāvacanameva. Aparabhāge Satthā taṁ sikkhākāmabhāvena aggaṭṭhāne ṭhapesi “etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ bhikkhūnaṁ sikkhākāmānaṁ yadidaṁ Rāhulo”ti[1].

68. Evaṁ so patta-etadaggaṭṭhāno attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttarassa Bhagavato**ti-ādimāha. **Sattabhūmimhi pāsāde**ti pasādaṁ somanassaṁ janetīti pāsādo. Uparūpari ṭhitā satta bhūmiyo yasmiṁ pāsāde soyaṁ sattabhūmi, tasmiṁ sattabhūmimhi pāsāde. **Ādāsaṁ santhariṁ ahan**ti ādāsatalaṁ nipphādetvā Lokajeṭṭhassa Bhagavato tādino ahaṁ santharaṁ adāsiṁ, santharitā pūjesinti attho.

69. **Khīṇāsavasahassehī**ti arahantasahassehi parikiṇṇo parivuto. **Dvipadindo** dvipadānaṁ indo sāmi Narāsabho Mahāmuni Gandhakuṭiṁ tehi saha **upāgami** pāvisīti attho.

70. **Virocento Gandhakuṭin**ti taṁ Gandhakuṭiṁ sobhayamāno devānaṁ devo **devadevo** narānaṁ āsabho **Narāsabho** jeṭṭho Satthā bhikkhusaṁghamajjhe nisīditvā imā byākaraṇagāthāyo **abhāsatha** kathesīti sambandho.

71. **Yenāyaṁ jotitā seyyā**ti yena upāsakena ayaṁ pāsādasaṅkhātā seyyā jotitā pabhāsitā pajjalitā. **Ādāsova** kaṁsalohamayaṁ ādāsatalaṁ iva suṭṭhu samaṁ katvā santhatā. **Taṁ** upāsakaṁ **kittayissāmi** pākaṭaṁ karissāmīti attho. Sesaṁ suviññeyyameva.

81. **Aṭṭhānametaṁ yaṁ tādī**ti yaṁ yena kāraṇena tādī iṭṭhāniṭṭhesu akampiyasabhāvattā tādī **agāre** gharāvāse **ratiṁ** allīnabhāvaṁ **ajjhagā** pāpuṇi, **etaṁ** kāraṇaṁ aṭṭhānaṁ akāraṇanti attho.

---

1. Aṁ 1. 24 piṭṭhe.

နာမံ ဂဏှိ။ တတ္ထ အာဒိတော ပိတရာ ဝုတ္တပရိယာယမေဝ ဂဟေတွာ အာဟ “ရာဟုလဘဒ္ဒေါတိ မံ ဝိဒူ”တိ။ **ဘဒ္ဒေါ**တိ ပသံသာဝစနမေဝ။ အပရဘာဂေ သတ္ထာ တံ သိက္ခာကာမဘာဝေန အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ “ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ သိက္ခာကာမာနံ ယဒိဒံ ရာဟုလော”တိ[၁]။

၆၈။ ဧဝံ သော ပတ္တဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ **သတ္တဘူမိမှိ ပါသာဒေ**တိ ပသာဒံ သောမနဿံ ဇနေတီတိ ပါသာဒေါ။ ဥပရူပရိ ဌိတာ သတ္တ ဘူမိယော ယသ္မိံ ပါသာဒေ သောယံ သတ္တဘူမိ၊ တသ္မိံ သတ္တဘူမိမှိ ပါသာဒေ။ **အာဒါသံ သန္ထရိံ အဟန္တိ** အာဒါသတလံ နိပ္ဖါဒေတွာ လောကဇေဋ္ဌဿ ဘဂဝတော တာဒိနော အဟံ သန္ထရံ အဒါသိံ၊ သန္ထရိတွာ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၆၉။ **ခီဏာသဝသဟဿေဟီ**တိ အရဟန္တသဟဿေဟိ ပရိကိဏ္ဏော ပရိဝုတော။ **ဒွိပဒိန္ဒော** ဒွိပဒါနံ ဣန္ဒော သာမိ နရာသဘော မဟာမုနိ ဂန္ဓကုဋိံ တေဟိ သဟ **ဥပါဂမိ** ပါဝိသီတိ အတ္ထော။

၇၀။ **ဝိရောစေန္တော ဂန္ဓကုဋိန္တိ** တံ ဂန္ဓကုဋိံ သောဘယမာနော ဒေဝါနံ ဒေဝေါ **ဒေဝဒေဝေါ** နရာနံ အာသဘော **နရာသဘော** ဇေဋ္ဌော သတ္ထာ ဘိက္ခုသံဃမဇ္ဈေ နိသီဒိတွာ ဣမာ ဗျာကရဏဂါထာယော **အဘာသထ** ကထေသီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၇၁။ **ယေနာယံ ဇောတိတာ သေယျာ**တိ ယေန ဥပါသကေန အယံ ပါသာဒသင်္ခါတာ သေယျာ ဇောတိတာ ပဘာသိတာ ပဇ္ဇလိတာ။ **အာဒါသောဝ** ကံသလောဟမယံ အာဒါသတလံ ဣဝ သုဋ္ဌု သမံ ကတွာ သန္ထတာ။ **တံ** ဥပါသကံ **ကိတ္တယိဿာမိ** ပါကဋံ ကရိဿာမီတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

၈၁။ **အဋ္ဌာနမေတံ ယံ တာဒီ**တိ ယံ ယေန ကာရဏေန တာဒီ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု အကမ္ပိယသဘာဝတ္တာ တာဒီ **အဂါရေ** ဃရာဝါသေ **ရတိံ** အလ္လီနဘာဝံ **အဇ္ဈဂါ** ပါပုဏိ၊ **ဧတံ** ကာရဏံ အဋ္ဌာနံ အကာရဏန္တိ အတ္ထော။

၁-အံ ၁-၂၄-ပိဋ္ဌေ။

82. **Nikkhamitvā agārasmā**ti gharāvāsato nikkhamitvā taṁ tiṇadalamiva pariccajitvā **subbato** susikkhito pabbajissati. **Rāhulo nāma nāmenā**ti Suddhodanamahārājena pesitaṁ kumārassa jātasāsanaṁ sutvā pitarā Siddhatthena “rāhu jāto, bandhanaṁ jātan”ti vuttanāmattā Rāhulo nāmāti attho. “Yathā candasūriyānaṁ vimānapabhāya kiliṭṭhakaraṇena rāhu asurindo upeti gacchati, evamevāyaṁ mama abhinikkhamanapabbajjādīnaṁ antarāyaṁ karontoriva jāto”ti adhippāyena “rāhu jātoti āhā”ti daṭṭhabbaṁ. **Arahā so bhavissatī**ti so tādiso upanissayasampanno vipassanāyaṁ yuttappayutto arahā khīṇāsavo bhavissatīti attho.

83. **Kikīva aṇḍaṁ rakkheyyā**ti aṇḍaṁ bījaṁ rakkhamānā kikī sakuṇī iva appamatto sīlaṁ rakkheyya, **cāmarī viya vāladhin**ti vālaṁ rakkhamānā kaṇḍakesu vāle laggante bhindanabhayena[1] anākaḍḍhitvā maramānā cāmarī viya jīvitampi pariccajitvā sīlaṁ abhinditvā rakkheyya. **Nipako sīlasampanno**ti nepakkaṁ vuccati paññā, tena nepakkena samannāgato nipako khaṇḍachiddādibhāvaṁ apāpetvā rakkhaṇato sīlasampanno bhavissatīti evaṁ so Bhagavā byākaraṇamakāsi. So evaṁ patta-arahattaphalo ekadivasaṁ vivekaṭṭhāne nisinno somanassavasena **evaṁ rakkhiṁ Mahāmunī**ti-ādimāha. Taṁ suviññeyyamevāti.

Rāhulatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Upasenavaṅgantaputtatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttaraṁ Bhagavantanti-ādikaṁ āyasmato Upasenavaṅgantaputtattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Haṁsavatīnagare kulagehe nibbattitvā vayappatto Satthu santikaṁ gantvā dhammaṁ suṇanto Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ samantapāsādikānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā Satthu adhikārakammaṁ katvā taṁ ṭhānantaraṁ patthetvā yāvajīvaṁ kusalaṁ

1. Chindanabhayena (Sī, Ka)

၈၂။ **နိက္ခမိတွာ အဂါရသ္မာ**တိ ဃရာဝါသတော နိက္ခမိတွာ တံ တိဏဒလမိဝ ပရိစ္စဇိတွာ **သုဗ္ဗတော** သုသိက္ခိတော ပဗ္ဗဇိဿတိ။ **ရာဟုလော နာမ နာမေနာ**တိ သုဒ္ဓေါဒနမဟာရာဇေန ပေသိတံ ကုမာရဿ ဇာတသာသနံ သုတွာ ပိတရာ သိဒ္ဓတ္ထေန “ရာဟု ဇာတော၊ ဗန္ဓနံ ဇာတ”န္တိ ဝုတ္တနာမတ္တာ ရာဟုလော နာမာတိ အတ္ထော။ “ယထာ စန္ဒသူရိယာနံ ဝိမာနပဘာယ ကိလိဋ္ဌကရဏေန ရာဟု အသုရိန္ဒော ဥပေတိ ဂစ္ဆတိ၊ ဧဝမေဝါယံ မမ အဘိနိက္ခမနပဗ္ဗဇ္ဇာဒီနံ အန္တရာယံ ကရောန္တောရိဝ ဇာတော”တိ အဓိပ္ပါယေန “ရာဟု ဇာတောတိ အာဟာ”တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အရဟာ သော ဘဝိဿတီ**တိ သော တာဒိသော ဥပနိဿယသမ္ပန္နော ဝိပဿနာယံ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော အရဟာ ခီဏာသဝေါ ဘဝိဿတီတိ အတ္ထော။

၈၃။ **ကိကီဝ အဏ္ဍံ ရက္ခေယျာ**တိ အဏ္ဍံ ဗီဇံ ရက္ခမာနာ ကိကီ သကုဏီ ဣဝ အပ္ပမတ္တော သီလံ ရက္ခေယျ၊ **စာမရီ ဝိယ ဝါလဓိ**န္တိ ဝါလံ ရက္ခမာနာ ကဏ္ဍကေသု ဝါလေ လဂ္ဂန္တေ ဘိန္ဒနဘယေန[1] အနာကဍ္ဎိတွာ မရမာနာ စာမရီ ဝိယ ဇီဝိတမ္ပိ ပရိစ္စဇိတွာ သီလံ အဘိန္ဒိတွာ ရက္ခေယျ။ **နိပကော သီလသမ္ပန္နော**တိ နေပက္ကံ ဝုစ္စတိ ပညာ၊ တေန နေပက္ကေန သမန္နာဂတော နိပကော ခဏ္ဍဆိဒ္ဒါဒိဘာဝံ အပါပေတွာ ရက္ခဏတော သီလသမ္ပန္နော ဘဝိဿတီတိ ဧဝံ သော ဘဂဝါ ဗျာကရဏမကာသိ။ သော ဧဝံ ပတ္တအရဟတ္တဖလော ဧကဒိဝသံ ဝိဝေကဋ္ဌာနေ နိသိန္နော သောမနဿဝသေန **ဧဝံ ရက္ခိံ မဟာမုနီ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ရာဟုလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-ဥပသေနဝင်္ဂန္တပုတ္တတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရံ ဘဂဝန္တန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဥပသေနဝင်္ဂန္တပုတ္တတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ သမန္တပါသာဒိကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ သတ္ထု အဓိကာရကမ္မံ ကတွာ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေတွာ ယာဝဇီဝံ ကုသလံ

၁-ဆိန္ဒနဘယေန (သီ၊ က)

katvā devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Nālakagāme Rūpasārī brāhmaṇiyā kucchimhi nibbatti, **Upaseno**tissa nāmaṁ ahosi. So vayappatto tayo vede uggaṇhitvā Satthu santike dhammaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā upasampadāya ekavassiko “ariyagabbhaṁ[1] vaḍḍhemī”ti ekaṁ kulaputtaṁ attano santike upasampādetvā tena saddhiṁ Satthu santitaṁ gato. Satthārā cassa tassa avassikassa bhikkhuno saddhivihārikabhāvaṁ sutvā “atilahuṁ kho tvaṁ moghapurisa bāhullāya āvatto”ti[2] garahito “idānāhaṁ yadi parisaṁ nissāya Satthārā garahito, parisaṁyeva pana nissāya Satthu pasādaṁ karissāmī”ti vipassanāya kammaṁ karonto nacirasseva arahattaṁ pāpuṇi. Arahā pana hutvā sayampi sabbe dhutaṅgadhamme samādāya vattati, aññepi tadatthāya samādapesi, tena naṁ Bhagavā samantapāsādikānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapesi. So aparena samayena Kosambiyaṁ kalahe uppanne bhikkhusaṁghe ca dvidhābhūte ekena bhikkhunā taṁ kalahaṁ parivajjitukāmena “etarahi kho kalaho uppanno, bhikkhusaṁgho ca dvidhābhūto, kathaṁ nu kho mayā paṭipajjitabban”ti puṭṭho vivekavāsato paṭṭhāya tassa paṭipattiṁ kathesi. Evaṁ thero tassa bhikkhuno ovādadānāpadesena attano tathā paṭipannabhāvaṁ dīpento aññaṁ byākāsi.

86. So evaṁ patta-etadaggaṭṭhāno attano pubbakammaṁ saritvā somanassavasena pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaraṁ Bhagavantan**ti-ādimāha. **Pabbhāramhi nisīdantan**ti purato bhāraṁ namitaṁ onamitanti pabbhāraṁ vivekakāmaṁ vanamajjhe sayaṁjātapabbatapabbhāre nisinnaṁ **naruttamaṁ** Bhagavantaṁ ahaṁ **upagacchiṁ** samīpaṁ gatoti attho.

87. **Kaṇikārapuppha disvā**ti tathā upagacchanto tasmiṁ padese supupphitaṁ kaṇikāraṁ disvā. **Vaṇṭe chetvāna’haṁ tadā**ti tasmiṁ Tathāgatassa diṭṭhakāle taṁ pupphaṁ vaṇṭe vaṇṭasmiṁ chetvāna chinditvāna. **Alaṅkaritvā chattamhī**ti tena pupphena chattaṁ chādetvā[3]. **Buddhassa abhiropayin**ti pabbhāre nisinnassa buddhassa muddhani akāsinti attho.

1. Ācariyagabbhaṁ (Sī) 2. Vi 3. 74 piṭṭhe. 3. Sādhetvā (Sī)

ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ နာလကဂါမေ ရူပသာရီ ဗြာဟ္မဏိယာ ကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တိ၊ **ဥပသေနော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဏှိတွာ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဥပသမ္ပဒါယ ဧကဝဿိကော “အရိယဂဗ္ဘံ[1] ဝဍ္ဎေမီ”တိ ဧကံ ကုလပုတ္တံ အတ္တနော သန္တိကေ ဥပသမ္ပာဒေတွာ တေန သဒ္ဓိံ သတ္ထု သန္တိကံ ဂတော။ သတ္ထာရာ စဿ တဿ အဝဿိကဿ ဘိက္ခုနော သဒ္ဓိဝိဟာရိကဘာဝံ သုတွာ “အတိလဟုံ ခေါ တွံ မောဃပုရိသ ဗာဟုလ္လာယ အာဝတ္တော”တိ[2] ဂရဟိတော “ဣဒါနာဟံ ယဒိ ပရိသံ နိဿာယ သတ္ထာရာ ဂရဟိတော၊ ပရိသံယေဝ ပန နိဿာယ သတ္ထု ပသာဒံ ကရိဿာမီ”တိ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ အရဟာ ပန ဟုတွာ သယမ္ပိ သဗ္ဗေ ဓုတင်္ဂဓမ္မေ သမာဒါယ ဝတ္တတိ၊ အညေပိ တဒတ္ထာယ သမာဒပေသိ၊ တေန နံ ဘဂဝါ သမန္တပါသာဒိကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ သော အပရေန သမယေန ကောသမ္ဗိယံ ကလဟေ ဥပ္ပန္နေ ဘိက္ခုသံဃေ စ ဒွိဓာဘူတေ ဧကေန ဘိက္ခုနာ တံ ကလဟံ ပရိဝဇ္ဇိတုကာမေန “ဧတရဟိ ခေါ ကလဟော ဥပ္ပန္နော၊ ဘိက္ခုသံဃော စ ဒွိဓာဘူတော၊ ကထံ နု ခေါ မယာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗ”န္တိ ပုဋ္ဌော ဝိဝေကဝါသတော ပဋ္ဌာယ တဿ ပဋိပတ္တိံ ကထေသိ။ ဧဝံ ထေရော တဿ ဘိက္ခုနော ဩဝါဒဒါနာပဒေသေန အတ္တနော တထာ ပဋိပန္နဘာဝံ ဒီပေန္တော အညံ ဗျာကာသိ။

၈၆။ သော ဧဝံ ပတ္တဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဝသေန ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရံ ဘဂဝန္တ**န္တိအာဒိမာဟ။ **ပဗ္ဘာရမှိ နိသီဒန္တ**န္တိ ပုရတော ဘာရံ နမိတံ ဩနမိတန္တိ ပဗ္ဘာရံ ဝိဝေကကာမံ ဝနမဇ္ဈေ သယံဇာတပဗ္ဗတပဗ္ဘာရေ နိသိန္နံ **နရုတ္တမံ** ဘဂဝန္တံ အဟံ **ဥပဂစ္ဆိံ** သမီပံ ဂတောတိ အတ္ထော။

၈၇။ **ကဏိကာရပုပ္ဖ ဒိသွာ**တိ တထာ ဥပဂစ္ဆန္တော တသ္မိံ ပဒေသေ သုပုပ္ဖိတံ ကဏိကာရံ ဒိသွာ။ **ဝဏ္ဋေ ဆေတွာန’ဟံ တဒါ**တိ တသ္မိံ တထာဂတဿ ဒိဋ္ဌကာလေ တံ ပုပ္ဖံ ဝဏ္ဋေ ဝဏ္ဋသ္မိံ ဆေတွာန ဆိန္ဒိတွာန။ **အလင်္ကရိတွာ ဆတ္တမှီ**တိ တေန ပုပ္ဖေန ဆတ္တံ ဆာဒေတွာ[3]။ **ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိ**န္တိ ပဗ္ဘာရေ နိသိန္နဿ ဗုဒ္ဓဿ မုဒ္ဓနိ အကာသိန္တိ အတ္ထော။

၁-အာစရိယဂဗ္ဘံ (သီ) ၂-ဝိ ၃-၇၄-ပိဋ္ဌေ။ ၃-သာဓေတွာ (သီ)

88. **Piṇḍapātañca pādāsin**ti tasmiṁyeva nisinnassa Bhagavato piṇḍapātaṁ pakārena adāsiṁ bhojesinti attho. **Paramannaṁ subhojanan**ti sundarabhojanasaṅkhātaṁ paramannaṁ uttamāhāraṁ. **Buddhena navame tatthā**ti tasmiṁ vivekaṭṭhāne Buddhena saha navame aṭṭha **samaṇe** samitapāpe khīṇāsavabhikkhū bhojesinti attho.

Yaṁ vadanti Sumedhoti yaṁ Gotamasammāsambuddhaṁ **bhūripaññaṁ** pathavisamānaṁ paññaṁ **Sumedhaṁ** sundaraṁ sabbaññutādipaññavantaṁ. Sumedho iti sundarapañño iti vadanti paṇḍitā ito kappato satasahasse kappe eso Gotamo Sammāsambuddho bhavissatīti sambandho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Upasenavaṅgantaputtatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

8. Raṭṭhapālatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttarassa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Raṭṭhapālattherassa apadānaṁ. Ayampāyasmā purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato uppattito puretarameva Haṁsavatīnagare gahapatimahāsālakule nibbattitvā vayappatto pitu accayena gharāvāse patiṭṭhito ratanakoṭṭhāgārakammikena dassitaṁ aparimāṇaṁ vaṁsānugataṁ dhanaṁ disvā “imaṁ ettakaṁ dhanarāsiṁ mayhaṁ pitu-ayyakapayyakādayo attanā saddhiṁ gahetvā gantuṁ nāsakkhiṁsu, mayā pana gahetvā gantuṁ vaṭṭatī”ti cintetvā kapaṇaddhikādīnaṁ mahādānaṁ adāsi. So abhiññālābhiṁ ekaṁ tāpasaṁ upasaṅkamitvā tena devalokādhipacce niyojito yāvajīvaṁ puññāni katvā tato cuto devaloke nibbattitvā dibbasampattiṁ anubhavanto tattha yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cuto manussaloke bhinnaṁ raṭṭhaṁ sandhāretuṁ samatthassa kulassa ekaputtako hutvā nibbatti. Tena samayena Padumuttaro Bhagavā loke uppajjitvā pavattitavaradhammacakko veneyyasatte nibbānamahānagarasaṅkhātaṁ khemantabhūmiṁ sampāpesi. Atha so kulaputto anukkamena viññutaṁ patto ekadivasaṁ upāsakehi saddhiṁ vihāraṁ gantvā Satthāraṁ dhammaṁ desentaṁ disvā pasannacitto parisapariyante nisīdi.

၈၈။ **ပိဏ္ဍပါတဉ္စ ပါဒါသိ**န္တိ တသ္မိံယေဝ နိသိန္နဿ ဘဂဝတော ပိဏ္ဍပါတံ ပကာရေန အဒါသိံ ဘောဇေသိန္တိ အတ္ထော။ **ပရမန္နံ သုဘောဇန**န္တိ သုန္ဒရဘောဇနသင်္ခါတံ ပရမန္နံ ဥတ္တမာဟာရံ။ **ဗုဒ္ဓေန နဝမေ တတ္ထာ**တိ တသ္မိံ ဝိဝေကဋ္ဌာနေ ဗုဒ္ဓေန သဟ နဝမေ အဋ္ဌ **သမဏေ** သမိတပါပေ ခီဏာသဝဘိက္ခူ ဘောဇေသိန္တိ အတ္ထော။

ယံ ဝဒန္တိ သုမေဓောတိ ယံ ဂေါတမသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ **ဘူရိပညံ** ပထဝိသမာနံ ပညံ **သုမေဓံ** သုန္ဒရံ သဗ္ဗညုတာဒိပညာဝန္တံ။ သုမေဓော ဣတိ သုန္ဒရပညော ဣတိ ဝဒန္တိ ပဏ္ဍိတာ ဣတော ကပ္ပတော သတသဟဿေ ကပ္ပေ ဧသော ဂေါတမော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဥပသေနဝင်္ဂန္တပုတ္တတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-ရဋ္ဌပါလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ရဋ္ဌပါလတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပာယသ္မာ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ဥပ္ပတ္တိတော ပုရေတရမေဝ ဟံသဝတီနဂရေ ဂဟပတိမဟာသာလကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော ပိတု အစ္စယေန ဃရာဝါသေ ပတိဋ္ဌိတော ရတနကောဋ္ဌာဂါရကမ္မိကေန ဒဿိတံ အပရိမာဏံ ဝံသာနုဂတံ ဓနံ ဒိသွာ “ဣမံ ဧတ္တကံ ဓနရာသိံ မယှံ ပိတုအယျကပယျကာဒယော အတ္တနာ သဒ္ဓိံ ဂဟေတွာ ဂန္တုံ နာသက္ခိံသု၊ မယာ ပန ဂဟေတွာ ဂန္တုံ ဝဋ္ဋတီ”တိ စိန္တေတွာ ကပဏဒ္ဓိကာဒီနံ မဟာဒါနံ အဒါသိ။ သော အဘိညာလာဘိံ ဧကံ တာပသံ ဥပသင်္ကမိတွာ တေန ဒေဝလောကာဓိပစ္စေ နိယောဇိတော ယာဝဇီဝံ ပုညာနိ ကတွာ တတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တော တတ္ထ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စုတော မနုဿလောကေ ဘိန္နံ ရဋ္ဌံ သန္ဓာရေတုံ သမတ္ထဿ ကုလဿ ဧကပုတ္တကော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ တေန သမယေန ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ပဝတ္တိတဝရဓမ္မစက္ကော ဝေနေယျသတ္တေ နိဗ္ဗာနမဟာနဂရသင်္ခါတံ ခေမန္တဘူမိံ သမ္ပာပေသိ။ အထ သော ကုလပုတ္တော အနုက္ကမေန ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ဥပါသကေဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ သတ္ထာရံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ပရိသပရိယန္တေ နိသီဒိ။

Tena kho pana samayena Satthā ekaṁ bhikkhuṁ saddhāpabbajitānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapesi. So taṁ disvā pasannamānaso satasahassabhikkhuparivutassa[1] Bhagavato sattāhaṁ mahādānaṁ datvā taṁ ṭhānaṁ patthesi. Satthā anantarāyena samijjhanabhāvaṁ disvā "ayaṁ anāgate Gotamassa nāma Sammāsambuddhassa sāsane saddhāpabbajitānaṁ aggo bhavissatī"ti byākāsi. So Satthāraṁ bhikkhusaṁghañca vanditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. So yāvatāyukaṁ puññāni katvā tato cavitvā devamanussesu saṁsaranto ito dvenavute kappe Phussassa Bhagavato kāle Satthu vemātikesu tīsu rājaputtesu Satthāraṁ upaṭṭhahantesu tesaṁ puññakiriyāsu sahāyakiccaṁ akāsi. Evaṁ tattha tattha bhave bahuṁ kusalaṁ upacinitvā sugatīsuyeva saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Kururaṭṭhe Thullakoṭṭhikanigame Raṭṭhapālaseṭṭhino gehe nibbatti, tassa bhinnaṁ raṭṭhaṁ sandhāretuṁ samatthakule nibbattattā **Raṭṭhapālo**ti vaṁsānugatameva nāmaṁ ahosi. So mahatā parivārena vaḍḍhanto anukkamena yobbanappatto mātāpitūhi patirūpena dārena saṁyojito mahante ca yase patiṭṭhāpito dibbasampattisadisasampattiṁ paccanubhoti.

Atha Bhagavā Kururaṭṭhe janapadacārikaṁ caranto Thullakoṭṭhikaṁ anupāpuṇi. Taṁ sutvā Raṭṭhapālo kulaputto Satthāraṁ upasaṅkamitvā Satthu santike dhammaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitukāmo sattāhaṁ bhattacchedaṁ katvā kicchena kasirena mātāpitaro anujānāpetvā Satthāraṁ upasaṅkamitvā pabbajjaṁ yācitvā Satthu āṇattiyā aññatarassa santike pabbajitvā yonisomanasikārena kammaṁ karonto vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaṁ pāpuṇi. Arahattaṁ pana patvā Satthāraṁ anujānāpetvā mātāpitaro passituṁ Thullakoṭṭhikaṁ gantvā tattha sapadānaṁ piṇḍāya caranto pitu nivesane ābhidosikaṁ kummāsaṁ labhitvā taṁ amataṁ viya paribhuñjanto pitarā nimantito svātanāya adhivāsetvā dutiyadivase pitu nivesane piṇḍapātaṁ paribhuñjitvā alaṅkatapaṭiyatte itthāgārajane upagantvā "kīdisā nāma tā ayyaputta accharāyo, yāsaṁ tvaṁ hetu brahmacariyaṁ carasī"ti-ādīni[2] vatvā palobhanakammaṁ kātuṁ āraddhe tassādhippāyaṁ viparivattetvā aniccatādipaṭisaṁyuttaṁ dhammaṁ kathento—

1. Parivārassa (I, Ka)

2. Ma 2. 252 piṭṭhe.

တေန ခေါ ပန သမယေန သတ္ထာ ဧကံ ဘိက္ခုံ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ သော တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သတသဟဿဘိက္ခုပရိဝုတဿ[၁] ဘဂဝတော သတ္တာဟံ မဟာဒါနံ ဒတွာ တံ ဌာနံ ပတ္ထေသိ။ သတ္ထာ အနန္တရာယေန သမိဇ္ဈနဘာဝံ ဒိသွာ "အယံ အနာဂတေ ဂေါတမဿ နာမ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတာနံ အဂ္ဂေါ ဘဝိဿတီ"တိ ဗျာကာသိ။ သော သတ္ထာရံ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ ဝန္ဒိတွာ ဥဋ္ဌာယာသနာ ပက္ကာမိ။ သော ယာဝတာယုကံ ပုညာနိ ကတွာ တတော စဝိတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣတော ဒွေနဝုတေ ကပ္ပေ ဖုဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ သတ္ထု ဝေမာတိကေသု တီသု ရာဇပုတ္တေသု သတ္ထာရံ ဥပဋ္ဌဟန္တေသု တေသံ ပုညကိရိယာသု သဟာယကိစ္စံ အကာသိ။ ဧဝံ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဗဟုံ ကုသလံ ဥပစိနိတွာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုရုရဋ္ဌေ ထုလ္လကောဋ္ဌိကနိဂမေ ရဋ္ဌပါလသေဋ္ဌိနော ဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိ၊ တဿ ဘိန္နံ ရဋ္ဌံ သန္ဓာရေတုံ သမတ္ထကုလေ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ **ရဋ္ဌပါလော**တိ ဝံသာနုဂတမေဝ နာမံ အဟောသိ။ သော မဟတာ ပရိဝါရေန ဝဍ္ဎန္တော အနုက္ကမေန ယောဗ္ဗနပ္ပတ္တော မာတာပိတူဟိ ပတိရူပေန ဒါရေန သံယောဇိတော မဟန္တေ စ ယသေ ပတိဋ္ဌာပိတော ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိသဒိသသမ္ပတ္တိံ ပစ္စနုဘောတိ။

အထ ဘဂဝါ ကုရုရဋ္ဌေ ဇနပဒစာရိကံ စရန္တော ထုလ္လကောဋ္ဌိကံ အနုပါပုဏိ။ တံ သုတွာ ရဋ္ဌပါလော ကုလပုတ္တော သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတုကာမော သတ္တာဟံ ဘတ္တစ္ဆေဒံ ကတွာ ကိစ္ဆေန ကသိရေန မာတာပိတရော အနုဇာနာပေတွာ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိတွာ သတ္ထု အာဏတ္တိယာ အညတရဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ယောနိသောမနသိကာရေန ကမ္မံ ကရောန္တော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သတ္ထာရံ အနုဇာနာပေတွာ မာတာပိတရော ပဿိတုံ ထုလ္လကောဋ္ဌိကံ ဂန္တွာ တတ္ထ သပဒါနံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တော ပိတု နိဝေသနေ အာဘိဒေါသိကံ ကုမ္မာသံ လဘိတွာ တံ အမတံ ဝိယ ပရိဘုဉ္ဇန္တော ပိတရာ နိမန္တိတော သွာတနာယ အဓိဝါသေတွာ ဒုတိယဒိဝသေ ပိတု နိဝေသနေ ပိဏ္ဍပါတံ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ အလင်္ကတပဋိယတ္တေ ဣတ္ထာဂါရဇနေ ဥပဂန္တွာ "ကီဒိသာ နာမ တာ အယျပုတ္တ အစ္ဆရာယော၊ ယာသံ တွံ ဟေတု ဗြဟ္မစရိယံ စရသီ"တိအာဒီနိ[၂] ဝတွာ ပလောဘနကမ္မံ ကာတုံ အာရဒ္ဓေ တဿာဓိပ္ပါယံ ဝိပရိဝတ္တေတွာ အနိစ္စတာဒိပဋိသံယုတ္တံ ဓမ္မံ ကထေန္တော—

၁-ပရိဝါရဿ (ဣ၊ က)

၂-မ ၂-၂၅၂-ပိဋ္ဌေ။

“Passa cittakataṁ bimbaṁ, arukāyaṁ samussitaṁ.
Āturaṁ bahusaṅkappaṁ, yassa natthi dhuvaṁ ṭhiti.

Passa cittakataṁ rūpaṁ, maṇinā kuṇḍalena ca.
Aṭṭhiṁ tacena onaddhaṁ, saha vatthehi sobhati.

Alattakakatā pādā, mukhaṁ cuṇṇakamakkhitaṁ.
Alaṁ bālassa mohāya, no ca pāragavesino.

Aṭṭhāpadakatā kesā, nettā añjanamakkhitā.
Alaṁ bālassa mohāya, no ca pāragavesino.

Añjanīva navā[1] cittā, pūtikāyo alaṅkato.
Alaṁ bālassa mohāya, no ca pāragavesino.

Odahi migavo pāsaṁ, nāsadā vāguraṁ migo.
Bhutvā nivāpaṁ gacchāma, kandante migabandhake.

Chinno pāso migavassa, nāsadā vāguraṁ migo.
Bhutvā nivāpaṁ gacchāma, socante migaluddake”ti[2].

Imā gāthāyo abhāsi. Imā gāthā vatvā vehāsaṁ abbhuggantvā rañño Korabyassa Migājinavanuyyāne[3] maṅgalasilāpaṭṭe nisīdi. Therassa kira pitā sattasu dvārakoṭṭhakesu aggaḷaṁ dāpetvā malle āṇāpesi “nikkhamituṁ mā detha, kāsāyāni apanetvā setakāni nivāsāpethā”ti. Tasmā thero ākāsena agamāsi. Atha rājā Korabyo therassa tattha nisinnabhāvaṁ sutvā taṁ upasaṅkamitvā sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā “idha bho Raṭṭhapāla pabbajanto byādhipārijuññaṁ vā jarābhogañātipārijuññaṁ vā patto pabbajati, tvaṁ pana kiñcipi pārijuññaṁ anupagato eva kasmā pabbajasī”ti pucchi. Athassa thero “upaniyyati loko addhuvo, atāṇo loko anabhissaro, asaraṇo loko sabbaṁ pahāya gamanīyaṁ, ūno loko atitto taṇhādāso”ti[4] imesaṁ catunnaṁ dhammuddesānaṁ attanā viditabhāvaṁ kathetvā tassā desanāya anugīti[5] kathento—

1. Añjanīvaṇṇavā (Ma 2. 253 piṭṭhe.)
2. Ma 2. 253; Khu 2. 325 piṭṭhesu.
3. Migācīra... (Sī)
4. Ma 2. 256 piṭṭhe Raṭṭhapālasutte vitthāro.
5. Anuthutiṁ (Ka)

“ပဿ စိတ္တကတံ ဗိမ္ဗံ၊ အရုကာယံ သမုဿိတံ။
အာတုရံ ဗဟုသင်္ကပ္ပံ၊ ယဿ နတ္ထိ ဓုဝံ ဌိတိ။

ပဿ စိတ္တကတံ ရူပံ၊ မဏိနာ ကုဏ္ဍလေန စ။
အဋ္ဌိံ တစေန ဩနဒ္ဓံ၊ သဟ ဝတ္ထေဟိ သောဘတိ။

အလတ္တကကတာ ပါဒါ၊ မုခံ စုဏ္ဏကမက္ခိတံ။
အလံ ဗာလဿ မောဟာယ၊ နော စ ပါရဂဝေသိနော။

အဋ္ဌာပဒကတာ ကေသာ၊ နေတ္တာ အဉ္ဇနမက္ခိတာ။
အလံ ဗာလဿ မောဟာယ၊ နော စ ပါရဂဝေသိနော။

အဉ္ဇနီဝ နဝါ[၁] စိတ္တာ၊ ပူတိကာယော အလင်္ကတော။
အလံ ဗာလဿ မောဟာယ၊ နော စ ပါရဂဝေသိနော။

ဩဒဟိ မိဂဝေါ ပါသံ၊ နာသဒါ ဝါဂုရံ မိဂေါ။
ဘုတွာ နိဝါပံ ဂစ္ဆာမ၊ ကန္ဒန္တေ မိဂဗန္ဓကေ။

ဆိန္နော ပါသော မိဂဝဿ၊ နာသဒါ ဝါဂုရံ မိဂေါ။
ဘုတွာ နိဝါပံ ဂစ္ဆာမ၊ သောစန္တေ မိဂလုဒ္ဒကေ”တိ[၂]။

ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိ။ ဣမာ ဂါထာ ဝတွာ ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ရညော ကောရဗျဿ မိဂါဇိနဝနုယျာနေ[၃] မင်္ဂလသိလာပဋ္ဋေ နိသီဒိ။ ထေရဿ ကိရ ပိတာ သတ္တသု ဒွါရကောဋ္ဌကေသု အဂ္ဂဠံ ဒါပေတွာ မလ္လေ အာဏာပေသိ “နိက္ခမိတုံ မာ ဒေထ၊ ကာသာယာနိ အပနေတွာ သေတကာနိ နိဝါသာပေထာ”တိ။ တသ္မာ ထေရော အာကာသေန အဂမာသိ။ အထ ရာဇာ ကောရဗျော ထေရဿ တတ္ထ နိသိန္နဘာဝံ သုတွာ တံ ဥပသင်္ကမိတွာ သမ္မောဒနီယံ ကထံ သာရဏီယံ ဝီတိသာရေတွာ “ဣဓ ဘော ရဋ္ဌပါလ ပဗ္ဗဇန္တော ဗျာဓိပါရိဇုညံ ဝါ ဇရာဘောဂဉာတိပါရိဇုညံ ဝါ ပတ္တော ပဗ္ဗဇတိ၊ တွံ ပန ကိဉ္စိပိ ပါရိဇုညံ အနုပဂတော ဧဝ ကသ္မာ ပဗ္ဗဇသီ”တိ ပုစ္ဆိ။ အထဿ ထေရော “ဥပနိယျတိ လောကော အဒ္ဓုဝေါ, အတာဏော လောကော အနဘိဿရော, အသရဏော လောကော သဗ္ဗံ ပဟာယ ဂမနီယံ, ဦနော လောကော အတိတ္တော တဏှာဒါသော”တိ[၄] ဣမေသံ စတုန္နံ ဓမ္မုဒ္ဒေသာနံ အတ္တနာ ဝိဒိတဘာဝံ ကထေတွာ တဿာ ဒေသနာယ အနုဂီတိ[၅] ကထေန္တော—

၁-အဉ္ဇနီဝဏ္ဏဝါ (မ ၂-၂၅၃-ပိဋ္ဌေ။)
၂-မ ၂-၂၅၃၊ ခု ၂-၃၂၅-ပိဋ္ဌေသု။
၃-မိဂါစိရ....(သီ)
၄-မ ၂-၂၅၆-ပိဋ္ဌေ ရဋ္ဌပါလသုတ္တေ ဝိတ္ထာရော။
၅-အနုထုတိံ (က)

“Passāmi loke sadhane manusse,
Laddhāna vittaṁ na dadanti mohā.
Luddhā dhanaṁ sannicayaṁ karonti,
Bhiyyova kāme abhipatthayanti.

Rājā pasayhappathaviṁ vijetvā,
Sasāgarantaṁ mahimāvasanto.
Oraṁ samuddassa atittarūpo,
Pāraṁ samuddassapi patthayetha.

Rājā ca aññe ca bahū manussā,
Avītataṇhā maraṇaṁ upenti.
Ūnāva hutvāna jahanti dehaṁ,
Kāmehi lokamhi na ha’tthi titti.

Kandanti naṁ ñātī pakiriya kese,
‘Aho vatā no amarā’ti cāhu.
Vatthena naṁ pārutaṁ nīharitvā,
Citaṁ samodhāya tato ḍahanti.

So ḍayhati sūlehi tujjamāno,
Ekena vatthena pahāya bhoge.
Na mīyamānassa bhavanti tāṇā,
Ñātī ca mittā atha vā sahāyā.

Dāyādakā tassa dhanaṁ haranti,
Satto pana gacchati yena kammaṁ.
Na mīyamānaṁ dhanamanveti kiñci,
Puttā ca dārā ca dhanañca raṭṭhaṁ.

Na dīghamāyuṁ labhate dhanena,
Na cāpi vittena jaraṁ vihanti.
Appaṁ hidaṁ jīvitamāhu dhīrā,
Asassataṁ vippariṇāmadhammaṁ.

“ပဿာမိ လောကေ သဓနေ မနုဿေ၊
လဒ္ဓါန ဝိတ္တံ န ဒဒန္တိ မောဟာ။
လုဒ္ဓါ ဓနံ သန္နိစယံ ကရောန္တိ၊
ဘိယျောဝ ကာမေ အဘိပတ္ထယန္တိ။

ရာဇာ ပသယှပ္ပထဝိံ ဝိဇေတွာ၊
သသာဂရန္တံ မဟိမာဝသန္တော။
ဩရံ သမုဒ္ဒဿ အတိတ္တရူပေါ၊
ပါရံ သမုဒ္ဒဿပိ ပတ္ထယေထ။

ရာဇာ စ အညေ စ ဗဟူ မနုဿာ၊
အဝီတတဏှာ မရဏံ ဥပေန္တိ။
ဦနာဝ ဟုတွာန ဇဟန္တိ ဒေဟံ၊
ကာမေဟိ လောကမှိ န ဟ’တ္ထိ တိတ္တိ။

ကန္ဒန္တိ နံ ဉာတီ ပကိရိယ ကေသေ၊
‘အဟော ဝတာ နော အမရာ’တိ စာဟု။
ဝတ္ထေန နံ ပါရုတံ နီဟရိတွာ၊
စိတံ သမောဓာယ တတော ဍဟန္တိ။

သော ဍယှတိ သူလေဟိ တုဇ္ဇမာနော၊
ဧကေန ဝတ္ထေန ပဟာယ ဘောဂေ။
န မီယမာနဿ ဘဝန္တိ တာဏာ၊
ဉာတီ စ မိတ္တာ အထ ဝါ သဟာယာ။

ဒါယာဒကာ တဿ ဓနံ ဟရန္တိ၊
သတ္တော ပန ဂစ္ဆတိ ယေန ကမ္မံ။
န မီယမာနံ ဓနမနွေတိ ကိဉ္စိ၊
ပုတ္တာ စ ဒါရာ စ ဓနဉ္စ ရဋ္ဌံ။

န ဒီဃမာယုံ လဘတေ ဓနေန၊
န စာပိ ဝိတ္တေန ဇရံ ဝိဟန္တိ။
အပ္ပံ ဟိဒံ ဇီဝိတမာဟု ဓီရာ၊
အသဿတံ ဝိပရိဏာမဓမ္မံ။

Aḍḍhā daliddā ca phusanti phassaṁ,
Bālo ca dhīro ca tatheva phuṭṭho.
Bālo hi bālyā vadhitova seti,
Dhīro ca no vedhati phassaphuṭṭho.

Tasmā hi paññāva dhanena seyyā,
Yāya vosāna’midhā’dhigacchati.
Abyositattā hi bhavābhavesu,
Pāpāni kammāni karoti mohā.

Upeti gabbhañca parañca lokaṁ,
Saṁsāramāpajjaparamparāya.
Tassa’ppapañño abhisaddahanto,
Upeti gabbhañca parañca lokaṁ.

Coro yathā sandhimukhe gahīto,
Sakammunā haññati pāpadhammo.
Evaṁ pajā pecca paramhi loke,
Sakammunā haññati pāpadhammo.

Kāmā hi citrā madhurā manoramā,
Virūparūpena mathenti cittaṁ.
Ādīnavaṁ kāmaguṇesu disvā,
Tasmā ahaṁ pabbajitomhi rāja.

Dumapphanīva patanti māṇavā,
Daharā ca vuḍḍhā ca sarīrabhedā.
Etampi disvāna pabbajitomhi rāja,
Apaṇṇakaṁ sāmaññameva seyyo.

Saddhāyāhaṁ pabbajito, upeto jinasāsane.
Avañjhā mayhaṁ pabbajjā, anaṇo bhuñjāmi bhojanaṁ.

Kāme ādittato disvā, jātarūpāni satthato.
Gabbhāvokkantito dukkhaṁ, nirayesu mahabbhayaṁ.

အဍ္ဎာ ဒလိဒ္ဒါ စ ဖုသန္တိ ဖဿံ၊
ဗာလော စ ဓီရော စ တထေဝ ဖုဋ္ဌော။
ဗာလော ဟိ ဗာလျာ ဝဓိတောဝ သေတိ၊
ဓီရော စ နော ဝေဓတိ ဖဿဖုဋ္ဌော။

တသ္မာ ဟိ ပညာဝ ဓနေန သေယျာ၊
ယာယ ဝေါသာန’မိဓာ’ဓိဂစ္ဆတိ။
အဗျောသိတတ္တာ ဟိ ဘဝါဘဝေသု၊
ပါပါနိ ကမ္မာနိ ကရောတိ မောဟာ။

ဥပေတိ ဂဗ္ဘဉ္စ ပရဉ္စ လောကံ၊
သံသာရမာပဇ္ဇပရမ္ပရာယ။
တဿ’ပ္ပပညော အဘိသဒ္ဒဟန္တော၊
ဥပေတိ ဂဗ္ဘဉ္စ ပရဉ္စ လောကံ။

စောရော ယထာ သန္ဓိမုခေ ဂဟီတော၊
သကမ္မုနာ ဟညတိ ပါပဓမ္မော။
ဧဝံ ပဇာ ပေစ္စ ပရမှိ လောကေ၊
သကမ္မုနာ ဟညတိ ပါပဓမ္မော။

ကာမာ ဟိ စိတြာ မဓုရာ မနောရမာ၊
ဝိရူပရူပေန မထေန္တိ စိတ္တံ။
အာဒီနဝံ ကာမဂုဏေသု ဒိသွာ၊
တသ္မာ အဟံ ပဗ္ဗဇိတောမှိ ရာဇ။

ဒုမပ္ဖလာနီဝ ပတန္တိ မာဏဝါ၊
ဒဟရာ စ ဝုဍ္ဎာ စ သရီရဘေဒါ။
ဧတမ္ပိ ဒိသွာန ပဗ္ဗဇိတောမှိ ရာဇ၊
အပဏ္ဏကံ သာမညမေဝ သေယျော။

သဒ္ဓါယာဟံ ပဗ္ဗဇိတော၊ ဥပေတော ဇိနသာသနေ။
အဝဉ္ဈာ မယှံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ၊ အနဏော ဘုဉ္ဇာမိ ဘောဇနံ။

ကာမေ အာဒိတ္တတော ဒိသွာ၊ ဇာတရူပါနိ သတ္ထတော။
ဂဗ္ဘာဝေါက္ကန္တိတော ဒုက္ခံ၊ နိရယေသု မဟဗ္ဘယံ။

Etamādīnavaṁ ñatvā, saṁvegaṁ alabhiṁ tadā.
Sohaṁ viddho tadā santo, sampatto āsavakkhayaṁ.

Pariciṇṇo mayā Satthā, kataṁ Buddhassa sāsanaṁ.
Ohito garuko bhāro, bhavanetti samūhatā.

Yassa'tthāya pabbajito, agārasmā'nagāriyaṁ.
So me attho anuppatto, sabbasaṁyojanakkhayo"ti[1]—

Imā gāthā avoca. Evaṁ thero rañño Korabyassa dhammaṁ desetvā Satthu santikameva gato. Satthā ca aparabhāge ariyagaṇamajjhe nisinno theraṁ saddhāpabbajitānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapesi.

97-8. Evaṁ so thero patta-etadaggaṭṭhāno pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttarassa Bhagavato**ti-ādimāha. **Varanāgo mayā dinno**ti tassa Bhagavato rūpakāye pasīditvā varo uttamo seṭṭho **īsādanto** rathīsāsadisadanto urūḷhavā bhāravaho[2] rājāraho vā. **Setacchattopasobhito**ti hatthikkhandhe ussāpitasetacchattena upasevito sobhamāno. Punapi kiṁvisiṭṭho varanāgo? **Sakappano** hatthālaṅkārasahito. **Saṁghārāmaṁ** Buddhappamukhassa bhikkhusaṁghassa vasanatthāya ārāmaṁ vihāraṁ **akārayiṁ** kāresiṁ.

99. **Catupaññāsasahassānī**ti tasmiṁ kārāpite vihārabbhantare catupaññāsasahassāni pāsādāni ca ahaṁ akārayiṁ kāresinti attho. **Mahoghadānaṁ karitvānā**ti sabbaparikkhārasahitaṁ mahoghasadisaṁ mahādānaṁ sajjetvā **Mahesino** Munino niyyādesinti attho.

100. **Anumodi mahāvīro**ti caturāsaṅkhyeyyasatasahassesu kappesu abbocchinna-ussāhasaṅkhātena vīriyena mahāvīro **sayambhū** sayameva bhūto jāto laddhasabbaññutaññāṇo aggo seṭṭho puggalo **anumodi** vihārānumodanaṁ akāsi. **Sabbe jane hāsayanto**ti sakalānantāparimāṇe devamanusse hāsayanto

1. Khu 2. 325 piṭṭhādīsu. 2. Sāravaho (I)

ဧတမာဒီနဝံ ဉတွာ၊ သံဝေဂံ အလဘိံ တဒါ။
သောဟံ ဝိဒ္ဓေါ တဒါ သန္တော၊ သမ္ပတ္တော အာသဝက္ခယံ။

ပရိစိဏ္ဏော မယာ သတ္ထာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသနံ။
ဩဟိတော ဂရုကော ဘာရော၊ ဘဝနေတ္တိ သမူဟတာ။

ယဿ’တ္ထာယ ပဗ္ဗဇိတော၊ အဂါရသ္မာ’နဂါရိယံ။
သော မေ အတ္ထော အနုပ္ပတ္တော၊ သဗ္ဗသံယောဇနက္ခယော’’တိ[၁]—

ဣမာ ဂါထာ အဝေါစ။ ဧဝံ ထေရော ရညော ကောရဗျဿ ဓမ္မံ ဒေသေတွာ သတ္ထု သန္တိကမေဝ ဂတော။ သတ္ထာ စ အပရဘာဂေ အရိယဂဏမဇ္ဈေ နိသိန္နော ထေရံ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။

၉၇-၈။ ဧဝံ သော ထေရော ပတ္တဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ **ဝရနာဂေါ မယာ ဒိန္နော**တိ တဿ ဘဂဝတော ရူပကာယေ ပသီဒိတွာ ဝရော ဥတ္တမော သေဋ္ဌော **ဤသာဒန္တော** ရထီသာသဒိသဒန္တော ဥရူဠှဝါ ဘာရဝဟော[၂] ရာဇာရဟော ဝါ။ **သေတစ္ဆတ္တောပသောဘိတော**တိ ဟတ္ထိက္ခန္ဓေ ဥဿာပိတသေတစ္ဆတ္တေန ဥပသေဝိတော သောဘမာနော။ ပုနပိ ကိံ ဝိသိဋ္ဌော ဝရနာဂေါ? **သကပ္ပနော** ဟတ္ထာလင်္ကာရသဟိတော။ **သံဃာရာမံ** ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ ဝသနတ္ထာယ အာရာမံ ဝိဟာရံ **အကာရယိံ** ကာရေသိံ။

၉၉။ **စတုပညာသသဟဿာနီ**တိ တသ္မိံ ကာရာပိတေ ဝိဟာရဗ္ဘန္တရေ စတုပညာသသဟဿာနိ ပါသာဒါနိ စ အဟံ အကာရယိံ ကာရေသိန္တိ အတ္ထော။ **မဟောဃဒါနံ ကရိတွာနာ**တိ သဗ္ဗပရိက္ခာရသဟိတံ မဟောဃသဒိသံ မဟာဒါနံ သဇ္ဇေတွာ **မဟေသိနော** မုနိနော နိယျာဒေသိန္တိ အတ္ထော။

၁၀၀။ **အနုမောဒိ မဟာဝီရော**တိ စတုရာသင်္ချေယျသတသဟဿေသု ကပ္ပေသု အဗ္ဗောစ္ဆိန္နဥဿာဟသင်္ခါတေန ဝီရိယေန မဟာဝီရော **သယမ္ဘူ** သယမေဝ ဘူတော ဇာတော လဒ္ဓသဗ္ဗညုတညာဏော အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော ပုဂ္ဂလော **အနုမောဒိ** ဝိဟာရာနုမောဒနံ အကာသိ။ **သဗ္ဗေ ဇနေ ဟာသယန္တော**တိ သကလာနန္တာပရိမာဏေ ဒေဝမနုဿေ ဟာသယန္တော

၁-ခု ၂-၃၂၅-ပိဋ္ဌာဒီသု။ ၂-သာရဝဟော (ဣ)

santuṭṭhe **kurumāno** amatanibbānapaṭisaṁyuttaṁ catusaccadhammadesanaṁ **desesi** pakāsesi vivari vibhaji uttānī akāsīti attho.

101. **Taṁ me viyākāsī**ti taṁ mayhaṁ katapuññaṁ balaṁ visesena pākaṭaṁ akāsi. **Jalajuttamanāmako**ti jale jātaṁ jalajaṁ padumaṁ, Padumuttaranāmakoti attho. "Jalanuttamanāyako"tipi pāṭho. Tattha attano pabhāya jalantīti jalanā, candimasūriyadevabrahmāno, tesaṁ jalanānaṁ uttamoti jalanuttamo. Sabbasattānaṁ nāyako uttamoti nāyako, sambhāravante satte nibbānaṁ neti pāpetīti vā nāyako, jalanuttamo ca so nāyako cāti **Jalanuttamanāyako. Bhikkhusaṁghe nisīditvā**ti bhikkhusaṁghassa majjhe nisinno **imā gāthā abhāsatha** pākaṭaṁ katvā kathesīti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Raṭṭhapālatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Sopākatthera-apadānavaṇṇanā

Pabbhāraṁ sodhayantassāti-ādikaṁ āyasmato Sopākattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle aññatarassa kuṭambikassa putto hutvā nibbatti. Ekadivasaṁ Satthāraṁ disvā bījapūraphalāni Satthu upanesi, paribhuñji Bhagavā tassānukampaṁ upādāya. So bhikkhu Satthari saṁghe ca abhippasanno salākabhattaṁ paṭṭhapetvā saṁghuddesavasena tiṇṇaṁ bhikkhūnaṁ yāvatāyukaṁ khīrabhattaṁ adāsi. So tehi puññehi aparāparaṁ devamanussesu sampattiyo anubhavanto ekadā manussayoniyaṁ nibbatto ekassa Paccekabuddhassa khīrabhattaṁ adāsi.

Evaṁ tattha tattha puññāni katvā sugatīsuyeva paribbhamanto imasmiṁ Buddhappāde purimakammanissandena Sāvatthiyaṁ aññatarāya duggatitthiyā kucchimhi paṭisandhiṁ gaṇhi. Sā taṁ dasamāse kucchinā pariharitvā paripakke gabbhe vijāyanakāle vijāyituṁ asakkontī mucchaṁ āpajjitvā bahuvelaṁ matā viya nipajji. Ñātakā "matā"ti saññāya susānaṁ netvā citakaṁ

သန္တုဋ္ဌေ **ကုရုမာနော** အမတနိဗ္ဗာနပဋိသံယုတ္တံ စတုသစ္စဓမ္မဒေသနံ **ဒေသေသိ** ပကာသေသိ ဝိဝရိ ဝိဘဇိ ဥတ္တာနီ အကာသီတိ အတ္ထော။

၁၀၁။ **တံ မေ ဝိယာကာသီ**တိ တံ မယှံ ကတပုညံ ဗလံ ဝိသေသေန ပါကဋံ အကာသိ။ **ဇလဇုတ္တမနာမကော**တိ ဇလေ ဇာတံ ဇလဇံ ပဒုမံ၊ ပဒုမုတ္တရနာမကောတိ အတ္ထော။ “ဇလနုတ္တမနာယကော”တိပိ ပါဌော။ တတ္ထ အတ္တနော ပဘာယ ဇလန္တီတိ ဇလနာ၊ စန္ဒိမသူရိယဒေဝဗြဟ္မာနော၊ တေသံ ဇလနာနံ ဥတ္တမောတိ ဇလနုတ္တမော။ သဗ္ဗသတ္တာနံ နာယကော ဥတ္တမောတိ နာယကော၊ သမ္ဘာရဝန္တေ သတ္တေ နိဗ္ဗာနံ နေတိ ပါပေတီတိ ဝါ နာယကော၊ ဇလနုတ္တမော စ သော နာယကော စာတိ **ဇလနုတ္တမနာယကော။ ဘိက္ခုသံဃေ နိသီဒိတွာ**တိ ဘိက္ခုသံဃဿ မဇ္ဈေ နိသိန္နော **ဣမာ ဂါထာ အဘာသထ** ပါကဋံ ကတွာ ကထေသီတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ရဋ္ဌပါလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-သောပါကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဗ္ဘာရံ သောဓယန္တဿာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သောပါကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ အညတရဿ ကုဋုမ္ဗိကဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ဗီဇပူရဖလာနိ သတ္ထု ဥပနေသိ၊ ပရိဘုဉ္ဇိ ဘဂဝါ တဿာနုကမ္ပံ ဥပါဒါယ။ သော ဘိက္ခု သတ္ထရိ သံဃေ စ အဘိပ္ပသန္နော သလာကဘတ္တံ ပဋ္ဌပေတွာ သံဃုဒ္ဒေသဝသေန တိဏ္ဏံ ဘိက္ခူနံ ယာဝတာယုကံ ခီရဘတ္တံ အဒါသိ။ သော တေဟိ ပုညေဟိ အပရာပရံ ဒေဝမနုဿေသု သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝန္တော ဧကဒါ မနုဿယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော ဧကဿ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ ခီရဘတ္တံ အဒါသိ။

ဧဝံ တတ္ထ တတ္ထ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသုယေဝ ပရိဗ္ဘမန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ပုရိမကမ္မနိဿန္ဒေန သာဝတ္ထိယံ အညတရာယ ဒုဂ္ဂတိတ္ထိယာ ကုစ္ဆိမှိ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ သာ တံ ဒသမာသေ ကုစ္ဆိနာ ပရိဟရိတွာ ပရိပက္ကေ ဂဗ္ဘေ ဝိဇာယနကာလေ ဝိဇာယိတုံ အသက္ကောန္တီ မုစ္ဆံ အာပဇ္ဇိတွာ ဗဟုဝေလံ မတာ ဝိယ နိပဇ္ဇိ။ ဉာတကာ “မတာ”တိ သညာယ သုသာနံ နေတွာ စိတကံ

āropetvā devatānubhāvena vātavuṭṭhiyā uṭṭhitāya aggiṁ adatvā pakkamiṁsu. Dārako pacchimabhavikattā devatānubhāveneva arogo hutvā mātukucchito nikkhami. Mātā pana kālamakāsi. Devatā manussarūpenupagamma taṁ gahetvā susānagopakassa gehe ṭhapetvā katipāhaṁ kālaṁ patirūpena āhārena posesi. Tato paraṁ susānagopako attano puttaṁ katvā vaḍḍhesi. So tathā vaḍḍhento tassa puttena Suppiyena nāma dārakena saddhiṁ kīḷanto vicari. Tassa susāne jātasaṁvaḍḍhabhāvato **Sopāko**ti samaññā ahosi.

Athekadivasaṁ sattavassikaṁ taṁ Bhagavā paccūsavelāyaṁ ñāṇajālaṁ pattharitvā veneyyabandhave olokento ñāṇajālassa antogataṁ[1] disvā susānaṭṭhānaṁ agamāsi. Dārako pubbahetunā codiyamāno pasannamānaso Satthāraṁ upasaṅkamitvā vanditvā aṭṭhāsi. Satthā tassa dhammaṁ kathesi. So dhammaṁ sutvā pabbajjaṁ yācitvā pitarā “anuññātosī”ti vutto pitaraṁ Satthu santikaṁ ānesi. Tassa pitā Satthāraṁ vanditvā “imaṁ dārakaṁ pabbājetha bhante”ti anujāni, taṁ pabbājetvā Bhagavā mettābhāvanāya niyojesi. So mettākammaṭṭhānaṁ gahetvā susāne viharanto nacirasseva mettājhānaṁ pādakaṁ katvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaṁ sacchākāsi. Arahā hutvāpi aññesaṁ sosānikabhikkhūnaṁ mettābhāvanāvidhiṁ dassento **“yathāpi ekaputtasmin”**ti[2] gāthaṁ abhāsi. Idaṁ vuttaṁ hoti—yathā ekaputtake piye manāpe mātā pitā ca kusalī ekantahitesī bhaveyya, evaṁ puratthimādibhedāsu sabbāsu disāsu kāmabhavādibhedesu vā sabbesu bhavesu daharādibhedāsu sabbāsu avatthāsupi ṭhitesu sabbesu sattesu ekantahitesitāya kusalī bhaveyya “mitto, udāsino, paccatthiko”ti sīmaṁ akatvā sīmāya sambhedavasena sabbattha ekarasaṁ mettaṁ bhāveyyāti imaṁ pana gāthaṁ vatvā “sace tumhe āyasmanto evaṁ mettaṁ bhāveyyātha, ye te Bhagavatā ‘sukhaṁ supatī’ti-ādinā[3] ekādasa mettānisaṁsā ca vuttā, ekaṁsena tesaṁ bhāgino bhavathā”ti ovādaṁ adāsi.

1. Antogadhaṁ (Ka) 2. Khu 2. 227 piṭṭhe.
3. Aṁ 3. 542; Vi 5. 249; Khu 11. 195 piṭṭhesu.

အာရောပေတွာ ဒေဝတာနုဘာဝေန ဝါတဝုဋ္ဌိယာ ဥဋ္ဌိတာယ အဂ္ဂိံ အဒတွာ ပက္ကမိံသု။ ဒါရကော ပစ္ဆိမဘဝိကတ္တာ ဒေဝတာနုဘာဝေနေဝ အရောဂေါ ဟုတွာ မာတုကုစ္ဆိတော နိက္ခမိ။ မာတာ ပန ကာလမကာသိ။ ဒေဝတာ မနုဿရူပေနုပဂမ္မ တံ ဂဟေတွာ သုသာနဂေါပကဿ ဂေဟေ ဌပေတွာ ကတိပါဟံ ကာလံ ပတိရူပေန အာဟာရေန ပေါသေသိ။ တတော ပရံ သုသာနဂေါပကော အတ္တနော ပုတ္တံ ကတွာ ဝဍ္ဎေသိ။ သော တထာ ဝဍ္ဎေန္တော တဿ ပုတ္တေန သုပ္ပိယေန နာမ ဒါရကေန သဒ္ဓိံ ကီဠန္တော ဝိစရိ။ တဿ သုသာနေ ဇာတသံဝဍ္ဎဘာဝတော **သောပါကော**တိ သမညာ အဟောသိ။

အထေကဒိဝသံ သတ္တဝဿိကံ တံ ဘဂဝါ ပစ္စူသဝေလာယံ ဉာဏဇာလံ ပတ္ထရိတွာ ဝေနေယျဗန္ဓဝေ ဩလောကေန္တော ဉာဏဇာလဿ အန္တောဂတံ[1] ဒိသွာ သုသာနဋ္ဌာနံ အဂမာသိ။ ဒါရကော ပုဗ္ဗဟေတုနာ စောဒိယမာနော ပသန္နမာနသော သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ အဋ္ဌာသိ။ သတ္ထာ တဿ ဓမ္မံ ကထေသိ။ သော ဓမ္မံ သုတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိတွာ ပိတရာ “အနုညာတောသီ”တိ ဝုတ္တော ပိတရံ သတ္ထု သန္တိကံ အာနေသိ။ တဿ ပိတာ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ “ဣမံ ဒါရကံ ပဗ္ဗာဇေထ ဘန္တေ”တိ အနုဇာနိ၊ တံ ပဗ္ဗာဇေတွာ ဘဂဝါ မေတ္တာဘာဝနာယ နိယောဇေသိ။ သော မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ သုသာနေ ဝိဟရန္တော နစိရဿေဝ မေတ္တာဈာနံ ပါဒကံ ကတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ အရဟာ ဟုတွာပိ အညေသံ သောသာနိကဘိက္ခူနံ မေတ္တာဘာဝနာဝိဓိံ ဒဿေန္တော **“ယထာပိ ဧကပုတ္တသ္မိံ”**န္တိ[2] ဂါထံ အဘာသိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ— ယထာ ဧကပုတ္တကေ ပိယေ မနာပေ မာတာ ပိတာ စ ကုသလီ ဧကန္တဟိတေသီ ဘဝေယျ၊ ဧဝံ ပုရတ္ထိမာဒိဘေဒါသု သဗ္ဗာသု ဒိသာသု ကာမဘဝါဒိဘေဒေသု ဝါ သဗ္ဗေသု ဘဝေသု ဒဟရာဒိဘေဒါသု သဗ္ဗာသု အဝတ္ထာသုပိ ဌိတေသု သဗ္ဗေသု သတ္တေသု ဧကန္တဟိတေသိတာယ ကုသလီ ဘဝေယျ “မိတ္တော, ဥဒါသိနော, ပစ္စတ္ထိကော”တိ သီမံ အကတွာ သီမာယ သမ္ဘေဒဝသေန သဗ္ဗတ္ထ ဧကရသံ မေတ္တံ ဘာဝေယျာတိ ဣမံ ပန ဂါထံ ဝတွာ “သစေ တုမှေ အာယသ္မန္တော ဧဝံ မေတ္တံ ဘာဝေယျာထ၊ ယေ တေ ဘဂဝတာ ‘သုခံ သုပတီ’တိအာဒိနာ[3] ဧကာဒသ မေတ္တာနိသံသာ စ ဝုတ္တာ၊ ဧကံသေန တေသံ ဘာဂိနော ဘဝထာ”တိ ဩဝါဒံ အဒါသိ။

၁-အန္တောဂဓံ (က) ၂-ခု ၂-၂၂၇-ပိဋ္ဌေ။
၃-အံ ၃-၅၄၂၊ ဝိ ၅-၂၄၉၊ ခု ၁၁-၁၉၅-ပိဋ္ဌေသု။

112. Evaṁ so pattaphalādhigamo attano katapuññaṁ paccavekkhitvā sañjātasomanasso pubbacaritāpadānaṁ dassento **pabbhāraṁ sodhayantassā**ti-ādimāha. Tattha **pabbhāran**ti silāpabbatassa vivekaṭṭhānaṁ, taṁ pabbajitānurūpattā iṭṭhakapākāraṁ katvā dvārakavāṭaṁ yojetvā bhikkhūnaṁ vasanatthāya adāsi, pakārena bharo patthetabboti pabbhāro, taṁ sodhayantassa mama santikaṁ Siddhattho nāma Bhagavā **āgacchi** pāpuṇi.

113. **Buddhaṁ upagataṁ disvā**ti evaṁ mama santikaṁ āgataṁ disvā **tādino** iṭṭhāniṭṭhesu akampiyasabhāvattā tādiguṇayuttassa **Lokajeṭṭhassa** Buddhassa **santharaṁ** tiṇapaṇṇādisantharaṁ kaṭṭhattharaṁ **paññāpetvā** niṭṭhāpetvā **pupphāsanaṁ** pupphamayaṁ āsanaṁ ahaṁ adāsiṁ.

114. **Pupphāsane nisīditvā**ti tasmiṁ paññatte pupphāsane nisīditvā Lokanāyako Siddhattho Bhagavā. **Mamañca gatimaññāyā**ti mayhaṁ gatiṁ āyatiṁ uppattiṭṭhānaṁ aññāya jānitvā **aniccataṁ** aniccabhāvaṁ **udāhari** kathesi.

115. **Aniccā vata saṅkhārā**ti vata ekantena saṅkhārā paccayehi samecca samāgantvā karīyamānā sabbe sappaccayadhammā hutvā abhāvaṭṭhena aniccā. **Uppādavayadhammino**ti uppajjitvā vinassanasabhāvā **uppajjitvā** pātubhavitvā ete saṅkhārā **nirujjhanti** vinassantīti attho. **Tesaṁ vūpasamo sukho**ti tesaṁ saṅkhārānaṁ visesena upasamo sukho, tesaṁ vūpasamakaraṁ nibbānameva ekantasukhanti attho.

116. **Idaṁ vatvāna sabbaññū**ti sabbadhammajānanako Bhagavā lokānaṁ jeṭṭho vuḍḍho narānaṁ āsabho padhāno vīro idaṁ aniccapaṭisaṁyuttaṁ dhammadesanaṁ **vatvāna** kathetvā **ambare** ākāse haṁsarājā iva **nabhaṁ** ākāsaṁ abbhuggamīti sambandho.

117. **Sakaṁ diṭṭhiṁ** attano laddhiṁ khantiṁ ruciṁ ajjhāsayaṁ **jahitvāna** pahāya. **Bhāvayā'niccasaññahan**ti anicce aniccanti pavattasaññaṁ ahaṁ bhāvayiṁ vaḍḍhesiṁ manasi akāsiṁ. **Tattha kālaṁ kato ahan**ti tattha tissaṁ jātiyaṁ tato jātito ahaṁ kālaṁ kato mato.

၁၁၂။ ဧဝံ သော ပတ္တဖလာဓိဂမော အတ္တနော ကတပုညံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ သဉ္ဇာတသောမနဿော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ဒဿေန္တော **ပဗ္ဘာရံ သောဓယန္တဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပဗ္ဘာရ**န္တိ သိလာပဗ္ဗတဿ ဝိဝေကဋ္ဌာနံ၊ တံ ပဗ္ဗဇိတာနုရူပတ္တာ ဣဋ္ဌကပါကာရံ ကတွာ ဒွါရကဝါဋံ ယောဇေတွာ ဘိက္ခူနံ ဝသနတ္ထာယ အဒါသိ၊ ပကာရေန ဘရော ပတ္ထေတဗ္ဗောတိ ပဗ္ဘာရော၊ တံ သောဓယန္တဿ မမ သန္တိကံ သိဒ္ဓတ္ထော နာမ ဘဂဝါ **အာဂစ္ဆိ** ပါပုဏိ။

၁၁၃။ **ဗုဒ္ဓံ ဥပဂတံ ဒိသွာ**တိ ဧဝံ မမ သန္တိကံ အာဂတံ ဒိသွာ **တာဒိနော** ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု အကမ္ပိယသဘာဝတ္တာ တာဒိဂုဏယုတ္တဿ **လောကဇေဋ္ဌဿ** ဗုဒ္ဓဿ **သန္ထရံ** တိဏပဏ္ဏာဒိသန္ထရံ ကဋ္ဌတ္ထရံ **ပညာပေတွာ** နိဋ္ဌာပေတွာ **ပုပ္ဖာသနံ** ပုပ္ဖမယံ အာသနံ အဟံ အဒါသိံ။

၁၁၄။ **ပုပ္ဖာသနေ နိသီဒိတွာ**တိ တသ္မိံ ပညတ္တေ ပုပ္ဖာသနေ နိသီဒိတွာ လောကနာယကော သိဒ္ဓတ္ထော ဘဂဝါ။ **မမဉ္စ ဂတိမညာယာ**တိ မယှံ ဂတိံ အာယတိံ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ အညာယ ဇာနိတွာ **အနိစ္စတံ** အနိစ္စဘာဝံ **ဥဒါဟရိ** ကထေသိ။

၁၁၅။ **အနိစ္စာ ဝတ သင်္ခါရာ**တိ ဝတ ဧကန္တေန သင်္ခါရာ ပစ္စယေဟိ သမေစ္စ သမာဂန္တွာ ကရီယမာနာ သဗ္ဗေ သပ္ပစ္စယဓမ္မာ ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စာ။ **ဥပ္ပါဒဝယဓမ္မိနော**တိ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဝိနဿနသဘာဝါ **ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ** ပါတုဘဝိတွာ ဧတေ သင်္ခါရာ **နိရုဇ္ဈန္တိ** ဝိနဿန္တီတိ အတ္ထော။ **တေသံ ဝူပသမော သုခေါ**တိ တေသံ သင်္ခါရာနံ ဝိသေသေန ဥပသမော သုခေါ၊ တေသံ ဝူပသမကရံ နိဗ္ဗာနမေဝ ဧကန္တသုခန္တိ အတ္ထော။

၁၁၆။ **ဣဒံ ဝတွာန သဗ္ဗညူ**တိ သဗ္ဗဓမ္မဇာနနကော ဘဂဝါ လောကာနံ ဇေဋ္ဌော ဝုဍ္ဎော နရာနံ အာသဘော ပဓာနော ဝီရော ဣဒံ အနိစ္စပဋိသံယုတ္တံ ဓမ္မဒေသနံ **ဝတွာန** ကထေတွာ **အမ္ဗရေ** အာကာသေ ဟံသရာဇာ ဣဝ **နဘံ** အာကာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂမီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၁၁၇။ **သကံ ဒိဋ္ဌိံ** အတ္တနော လဒ္ဓိံ ခန္တိံ ရုစိံ အဇ္ဈာသယံ **ဇဟိတွာန** ပဟာယ။ **ဘာဝယာ'နိစ္စသညဟ**န္တိ အနိစ္စေ အနိစ္စန္တိ ပဝတ္တသညံ အဟံ ဘာဝယိံ ဝဍ္ဎေသိံ မနသိ အကာသိံ။ **တတ္ထ ကာလံ ကတော အဟ**န္တိ တတ္ထ တိဿံ ဇာတိယံ တတော ဇာတိတော အဟံ ကာလံ ကတော မတော။

118. **Dve sampattī anubhotvā**ti manussasampattidibbasampattisaṅkhātā dve sampattiyo anubhavitvā. **Sukkamūlena codito**ti purāṇakusalamūlena, mūlabhūtena kusalena vā codito sañcodito. **Pacchime bhave sampatte**ti pariyosāne bhave sampatte pāpuṇite. **Sapākayonu’pāgamin**ti sakaṁ pacitabhattaṁ sapākaṁ yoniṁ upāgamiṁ. Yassa kulassa attano pacitabhattaṁ aññehi abhuñjanīyaṁ, tasmiṁ caṇḍālakule nibbattosmīti attho. Atha vā sā vuccati sunakho, sunakhocchiṭṭhabhattabhuñjanakacaṇḍālakule jātoti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Sopākatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Sumaṅgalatthera-apadānavaṇṇanā

Āhutiṁ yiṭṭhukāmoti-ādikaṁ āyasmato Sumaṅgalattherassa apadānaṁ. Ayampāyasmā purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Piyadassissa Bhagavato kāle rukkhadevatā hutvā nibbatti. So ekadivasaṁ Satthāraṁ nhatvā ekacīvaraṁ ṭhitaṁ disvā somanassappatto apphoṭesi. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyā avidūre aññatarasmiṁ gāmake tādisena kammanissandena daliddakule nibbatti, tassa **Sumaṅgalo**ti nāmaṁ ahosi. So vayappatto khujjakāsita[1] naṅgalakuddālaparikkhāro hutvā kasiyā jīvikaṁ kappesi. So ekadivasaṁ raññā Pasenadinā Kosalena Bhagavato bhikkhusaṁghassa ca mahādāne pavattiyamāne dānūpakaraṇāni gahetvā āgacchantehi manussehi saddhiṁ dadhighaṭaṁ gahetvā āgato bhikkhūnaṁ sakkārasammānaṁ disvā “ime samaṇā Sakyaputtiyā sukhumavatthanivatthā subhojanāni bhuñjitvā nivātesu senāsanesu viharanti, yannūnāhampi pabbajeyyan”ti cintetvā aññataraṁ mahātheraṁ upasaṅkamitvā attano pabbajādhippāyaṁ nivedesi. So taṁ karuṇāyanto pabbājetvā kammaṭṭhānaṁ ācikkhi. So

---

1. Uddākāsita (Ka)

၁၁၈။ **ဒွေ သမ္ပတ္တီ အနုဘောတွာ**တိ မနုဿသမ္ပတ္တိဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိသင်္ခါတာ ဒွေ သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ။ **သုက္ကမူလေန စောဒိတော**တိ ပုရာဏကုသလမူလေန, မူလဘူတေန ကုသလေန ဝါ စောဒိတော သဉ္စောဒိတော။ **ပစ္ဆိမေ ဘဝေ သမ္ပတ္တေ**တိ ပရိယောသာနေ ဘဝေ သမ္ပတ္တေ ပါပုဏိတေ။ **သပါကယောနု’ပါဂမိန္တိ** သကံ ပစိတဘတ္တံ သပါကံ ယောနိံ ဥပါဂမိံ။ ယဿ ကုလဿ အတ္တနော ပစိတဘတ္တံ အညေဟိ အဘုဉ္ဇနီယံ၊ တသ္မိံ စဏ္ဍာလကုလေ နိဗ္ဗတ္တောသ္မီတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ သာ ဝုစ္စတိ သုနခေါ၊ သုနခေါစ္ဆိဋ္ဌဘတ္တဘုဉ္ဇနကစဏ္ဍာလကုလေ ဇာတောတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

သောပါကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-သုမင်္ဂလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အာဟုတိံ ယိဋ္ဌုကာမောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သုမင်္ဂလတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပာယသ္မာ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပိယဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ရုက္ခဒေဝတာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ သော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ နှတွာ ဧကစီဝရံ ဌိတံ ဒိသွာ သောမနဿပ္ပတ္တော အပ္ဖောဋေသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယာ အဝိဒူရေ အညတရသ္မိံ ဂါမကေ တာဒိသေန ကမ္မနိဿန္ဒေန ဒလိဒ္ဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ၊ တဿ **သုမင်္ဂလော**တိ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ခုဇ္ဇကာသိတ[1] နင်္ဂလကုဒ္ဒါလပရိက္ခာရော ဟုတွာ ကသိယာ ဇီဝိကံ ကပ္ပေသိ။ သော ဧကဒိဝသံ ရညာ ပသေနဒိနာ ကောသလေန ဘဂဝတော ဘိက္ခုသံဃဿ စ မဟာဒါနေ ပဝတ္တိယမာနေ ဒါနူပကရဏာနိ ဂဟေတွာ အာဂစ္ဆန္တေဟိ မနုဿေဟိ သဒ္ဓိံ ဒဓိဃဋံ ဂဟေတွာ အာဂတော ဘိက္ခူနံ သက္ကာရသမ္မာနံ ဒိသွာ “ဣမေ သမဏာ သကျပုတ္တိယာ သုခုမဝတ္ထနိဝတ္ထာ သုဘောဇနာနိ ဘုဉ္ဇိတွာ နိဝါတေသု သေနာသနေသု ဝိဟရန္တိ၊ ယန္နူနာဟမ္ပိ ပဗ္ဗဇေယျ”န္တိ စိန္တေတွာ အညတရံ မဟာထေရံ ဥပသင်္ကမိတွာ အတ္တနော ပဗ္ဗဇာဓိပ္ပါယံ နိဝေဒေသိ။ သော တံ ကရုဏာယန္တော ပဗ္ဗာဇေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ အာစိက္ခိ။ သော

၁-ဥဒ္ဒါကာသိတ (က)

araññe viharanto ekakavihāre nibbinno ukkaṇṭhito hutvā vibbhamitukāmo ñātigāmaṁ gacchanto antarāmagge kacchaṁ bandhitvā khettaṁ kasante kiliṭṭhavatthanivatthe samantato rajokiṇṇasarīre vātātapena sussante khettaṁ kassake manusse disvā “mahantaṁ vatime sattā jīvikanimittaṁ dukkhaṁ paccanubhavantī”ti saṁvegaṁ paṭilabhi. Ñāṇassa paripākagatattā cassa yathāgahitaṁ kammaṭṭhānaṁ upaṭṭhāsi. So aññataraṁ rukkhamūlaṁ upagantvā vivekaṁ labhitvā yonisomanasikaronto vipassanaṁ vaḍḍhetvā maggapaṭipāṭiyā arahattaṁ pāpuṇi.

124. Evaṁ so patta-arahattaphalo attano pubbakammaṁ saritvā somanassavasena pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **āhutiṁ yiṭṭhukāmohan**ti-ādimāha. Tattha **āhutin**ti annapānādi-anekavidhaṁ pūjāsakkārūpakaraṇaṁ. **Yiṭṭhukāmo**ti yajitukāmo, dānaṁ dātukāmo ahaṁ. **Paṭiyādetvāna bhojanan**ti āhāraṁ paṭiyādetvā nipphādetvā. **Brāhmaṇe paṭimānento**ti paṭiggāhake suddhapabbajite pariyesanto. **Visāle māḷake ṭhito**ti parisuddhapaṇḍarapulinatalābhirāme vipule māḷake ṭhito.

125-7. **Athaddasāsiṁ sambuddhan**ti-ādīsu **mahāyasaṁ** mahāparivāraṁ **sabbalokaṁ** sakalasattalokaṁ **vinetāraṁ** visesena netāraṁ nibbānasampāpakaṁ **sayambhuṁ** sayameva bhūtaṁ anācariyakaṁ **aggapuggalaṁ** seṭṭhapuggalaṁ Bhagavantaṁ Bhagyavantādiguṇayuttaṁ **jutimantaṁ** nīlapītādipabhāsampannaṁ sāvakehi **purakkhataṁ** parivāritaṁ **ādiccamiva** sūriyamiva **rocantaṁ** sobhamānaṁ **rathiyaṁ** vīthiyaṁ paṭipannakaṁ gacchantaṁ Piyadassiṁ nāma **Sambuddhaṁ** addasinti sambandho. **Añjaliṁ paggahetvānā**ti baddhañjalipuṭaṁ[1] sirasi katvā **sakaṁ cittaṁ** attano cittaṁ **pasādayiṁ** itthambhūtassa Bhagavato guṇe pasādesiṁ pasannamakāsinti attho. **Manasāva nimantesin**ti cittena pavāresiṁ. **Āgacchatu Mahāmunī**ti mahito pūjāraho Muni Bhagavā mama nivesanaṁ āgacchatu.

128. **Mama saṅkappamaññāyā**ti mayhaṁ cittasaṅkappaṁ ñatvā **loke** sattaloke **anuttaro** uttaravirahito Satthā **khīṇāsavasahassehi**

---

1. Baddhaṅguliputaṁ (Ka)

အရညေ ဝိဟရန္တော ဧကကဝိဟာရေ နိဗ္ဗိန္နော ဥက္ကဏ္ဌိတော ဟုတွာ ဝိဗ္ဘမိတုကာမော ဉာတိဂါမံ ဂစ္ဆန္တော အန္တရာမဂ္ဂေ ကစ္ဆံ ဗန္ဓိတွာ ခေတ္တံ ကသန္တေ ကိလိဋ္ဌဝတ္ထနိဝတ္ထေ သမန္တတော ရဇောကိဏ္ဏသရီရေ ဝါတာတပေန သုဿန္တေ ခေတ္တံ ကဿကေ မနုဿေ ဒိသွာ “မဟန္တံ ဝတိမေ သတ္တာ ဇီဝိကနိမိတ္တံ ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘဝန္တီ”တိ သံဝေဂံ ပဋိလဘိ။ ဉာဏဿ ပရိပါကဂတတ္တာ စဿ ယထာဂဟိတံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဥပဋ္ဌာသိ။ သော အညတရံ ရုက္ခမူလံ ဥပဂန္တွာ ဝိဝေကံ လဘိတွာ ယောနိသောမနသိကရောန္တော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၁၂၄။ ဧဝံ သော ပတ္တအရဟတ္တဖလော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဝသေန ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အာဟုတိံ ယိဋ္ဌုကာမောဟ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အာဟုတိ**န္တိ အန္နပါနာဒိအနေကဝိဓံ ပူဇာသက္ကာရူပကရဏံ။ **ယိဋ္ဌုကာမော**တိ ယဇိတုကာမော၊ ဒါနံ ဒါတုကာမော အဟံ။ **ပဋိယာဒေတွာန ဘောဇန**န္တိ အာဟာရံ ပဋိယာဒေတွာ နိပ္ဖါဒေတွာ။ **ဗြာဟ္မဏေ ပဋိမာနေန္တော**တိ ပဋိဂ္ဂါဟကေ သုဒ္ဓပဗ္ဗဇိတေ ပရိယေသန္တော။ **ဝိသာလေ မာဠကေ ဌိတော**တိ ပရိသုဒ္ဓပဏ္ဍရပုလိနတလာဘိရာမေ ဝိပုလေ မာဠကေ ဌိတော။

၁၂၅-၇။ **အထဒ္ဒသာသိံ သမ္ဗုဒ္ဓ**န္တိအာဒီသု **မဟာယသံ** မဟာပရိဝါရံ **သဗ္ဗလောကံ** သကလသတ္တလောကံ **ဝိနေတာရံ** ဝိသေသေန နေတာရံ နိဗ္ဗာနသမ္ပာပကံ **သယမ္ဘုံ** သယမေဝ ဘူတံ အနာစရိယကံ **အဂ္ဂပုဂ္ဂလံ** သေဋ္ဌပုဂ္ဂလံ ဘဂဝန္တံ ဘဂျဝန္တာဒိဂုဏယုတ္တံ **ဇုတိမန္တံ** နီလပီတာဒိပဘာသမ္ပန္နံ သာဝကေဟိ **ပုရက္ခတံ** ပရိဝါရိတံ **အာဒိစ္စမိဝ** သူရိယမိဝ **ရောစန္တံ** သောဘမာနံ **ရထိယံ** ဝီထိယံ ပဋိပန္နကံ ဂစ္ဆန္တံ ပိယဒဿိံ နာမ **သမ္ဗုဒ္ဓံ** အဒ္ဒသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာနာ**တိ ဗဒ္ဓဉ္ဇလိပုဋံ[1] သိရသိ ကတွာ **သကံ စိတ္တံ** အတ္တနော စိတ္တံ **ပသာဒယိံ** ဣတ္ထမ္ဘူတဿ ဘဂဝတော ဂုဏေ ပသာဒေသိံ ပသန္နမကာသိန္တိ အတ္ထော။ **မနသာဝ နိမန္တေသိ**န္တိ စိတ္တေန ပဝါရေသိံ။ **အာဂစ္ဆတု မဟာမုနီ**တိ မဟိတော ပူဇာရဟော မုနိ ဘဂဝါ မမ နိဝေသနံ အာဂစ္ဆတု။

၁၂၈။ **မမ သင်္ကပ္ပမညာယာ**တိ မယှံ စိတ္တသင်္ကပ္ပံ ဉတွာ **လောကေ** သတ္တလောကေ **အနုတ္တရော** ဥတ္တရဝိရဟိတော သတ္ထာ **ခီဏာသဝသဟဿေဟိ**

၁-ဗဒ္ဓင်္ဂုလိပုဋံ (က)

arahantasahassehi parivuto **mama dvāraṁ** mayhaṁ gehadvāraṁ **upāgami** sampāpuṇi.

129. Tassa sampattassa Satthuno evaṁ namakkāramakāsiṁ. **Purisājañña** purisānaṁ ājañña seṭṭha mama namakkāro **te** tuyhaṁ **atthu** bhavatu. **Purisuttama** purisānaṁ uttama adhikaguṇavisiṭṭha **te** tuyhaṁ mama namakkāro atthu. **Pāsādaṁ** pasādajanakaṁ mama nivesanaṁ abhiruhitvā **sīhāsane** uttamāsane nisīdatanti āyācinti attho.

130. **Danto dantaparivāro**ti sayaṁ dvārattayena danto tathā dantāhi bhikkhubhikkhunī-upāsaka-upāsikāsaṅkhātāhi catūhi parisāhi parivārito. **Tiṇṇo tārayataṁ varo**ti sayaṁ tiṇṇo saṁsārato uttiṇṇo nikkhanto tārayataṁ tārayantānaṁ visiṭṭhapuggalānaṁ varo uttamo Bhagavā mamārādhanena pāsādaṁ abhiruhitvā **pavarāsane** uttamāsane **nisīdi** nisajjaṁ kappesi.

131. **Yaṁ me atthi sake gehe**ti attano gehe yaṁ āmisaṁ **paccupaṭṭhitaṁ** sampāditaṁ rāsikataṁ atthi. **Tāhaṁ Buddhassa pādāsin**ti Buddhassa Buddhappamukhassa saṁghassa taṁ āmisaṁ pādāsiṁ pakārena ādarena vā adāsinti attho. **Pasanno sehi pāṇibhī**ti attano dvīhi hatthehi pasannacitto gahetvā pādāsinti attho.

132. **Pasannacitto** pasāditamanasaṅkappo sumano sundaramano. **Vedajāto** jātavedo uppannasomanasso **katañjalī** sirasi ṭhapita-añjaliputo **Buddhaseṭṭhaṁ namassāmi** seṭṭhassa Buddhassa paṇāmaṁ karomīti attho. **Aho Buddhassaḷāratā**ti paṭividdhacatusaccassa Satthuno uḷāratā mahantabhāvo aho acchariyanti attho.

133. **Aṭṭhannaṁ payirūpāsatan**ti payirupāsantānaṁ **bhuñjaṁ** bhuñjantānaṁ aṭṭhannaṁ ariyapuggalānaṁ antare **khīṇāsavā** arahantova bahūti attho. **Tuyheveso ānubhāvo**ti eso ākāsacaraṇa-ummujjananimujjanādi-ānubhāvo tuyheva tuyhaṁ eva ānubhāvo, nāññesaṁ. **Saraṇaṁ taṁ upemahan**ti taṁ itthambhūtaṁ tuvaṁ saraṇaṁ tāṇaṁ leṇaṁ parāyananti upemi gacchami jānāmi vāti attho.

အရဟန္တသဟဿေဟိ ပရိဝုတော **မမ ဒွါရံ** မယှံ ဂေဟဒွါရံ **ဥပါဂမိ** သမ္ပာပုဏိ။

၁၂၉။ တဿ သမ္ပတ္တဿ သတ္ထုနော ဧဝံ နမက္ကာရမကာသိံ။ **ပုရိသာဇည** ပုရိသာနံ အာဇည သေဋ္ဌ မမ နမက္ကာရော **တေ** တုယှံ **အတ္ထု** ဘဝတု။ **ပုရိသုတ္တမ** ပုရိသာနံ ဥတ္တမ အဓိကဂုဏဝိသိဋ္ဌ **တေ** တုယှံ မမ နမက္ကာရော အတ္ထု။ **ပါသာဒံ** ပသာဒဇနကံ မမ နိဝေသနံ အဘိရုဟိတွာ **သီဟာသနေ** ဥတ္တမာသနေ နိသီဒတန္တိ အာယာစိန္တိ အတ္ထော။

၁၃၀။ **ဒန္တော ဒန္တပရိဝါရော**တိ သယံ ဒွါရတ္တယေန ဒန္တော တထာ ဒန္တာဟိ ဘိက္ခုဘိက္ခုနီဥပါသကဥပါသိကာသင်္ခါတာဟိ စတူဟိ ပရိသာဟိ ပရိဝါရိတော။ **တိဏ္ဏော တာရယတံ ဝရော**တိ သယံ တိဏ္ဏော သံသာရတော ဥတ္တိဏ္ဏော နိက္ခန္တော တာရယတံ တာရယန္တာနံ ဝိသိဋ္ဌပုဂ္ဂလာနံ ဝရော ဥတ္တမော ဘဂဝါ မမာရာဓနေန ပါသာဒံ အဘိရုဟိတွာ **ပဝရာသနေ** ဥတ္တမာသနေ **နိသီဒိ** နိသဇ္ဇံ ကပ္ပေသိ။

၁၃၁။ **ယံ မေ အတ္ထိ သကေ ဂေဟေ**တိ အတ္တနော ဂေဟေ ယံ အာမိသံ **ပစ္စုပဋ္ဌိတံ** သမ္ပာဒိတံ ရာသိကတံ အတ္ထိ။ **တာဟံ ဗုဒ္ဓဿ ပါဒါသိ**န္တိ ဗုဒ္ဓဿ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ သံဃဿ တံ အာမိသံ ပါဒါသိံ ပကာရေန အာဒရေန ဝါ အဒါသိန္တိ အတ္ထော။ **ပသန္နော သေဟိ ပါဏိဘီ**တိ အတ္တနော ဒွီဟိ ဟတ္ထေဟိ ပသန္နစိတ္တော ဂဟေတွာ ပါဒါသိန္တိ အတ္ထော။

၁၃၂။ **ပသန္နစိတ္တော** ပသာဒိတမနသင်္ကပ္ပေါ သုမနော သုန္ဒရမနော။ **ဝေဒဇာတော** ဇာတဝေဒေါ ဥပ္ပန္နသောမနဿော **ကတဉ္ဇလီ** သိရသိ ဌပိတ-အဉ္ဇလိပုဋော **ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ နမဿာမိ** သေဋ္ဌဿ ဗုဒ္ဓဿ ပဏာမံ ကရောမီတိ အတ္ထော။ **အဟော ဗုဒ္ဓဿုဠာရတာ**တိ ပဋိဝိဒ္ဓစတုသစ္စဿ သတ္ထုနော ဥဠာရတာ မဟန္တဘာဝေါ အဟော အစ္ဆရိယန္တိ အတ္ထော။

၁၃၃။ **အဋ္ဌန္နံ ပယိရူပါသတ**န္တိ ပယိရုပါသန္တာနံ **ဘုဉ္ဇံ** ဘုဉ္ဇန္တာနံ အဋ္ဌန္နံ အရိယပုဂ္ဂလာနံ အန္တရေ **ခီဏာသဝါ** အရဟန္တောဝ ဗဟူတိ အတ္ထော။ **တုယှေဝေသော အာနုဘာဝေါ**တိ ဧသော အာကာသစရဏဥမ္မုဇ္ဇနနိမုဇ္ဇနာဒိအာနုဘာဝေါ တုယှေဝ တုယှံ ဧဝ အာနုဘာဝေါ၊ နာညေသံ။ **သရဏံ တံ ဥပေမဟ**န္တိ တံ ဣတ္ထမ္ဘူတံ တုဝံ သရဏံ တာဏံ လေဏံ ပရာယနန္တိ ဥပေမိ ဂစ္ဆာမိ ဇာနာမိ ဝါတိ အတ္ထော။

134. Lokajeṭṭho Narāsabho Piyadassī Bhagavā bhikkhusaṁghamajjhe nisīditvā imā byākaraṇagāthā abhāsatha kathesīti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Sumaṅgalatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Dutiyassa sīhāsanavaggassa vaṇṇanā samattā.

---

3. Subhūtivagga

1. Subhūtitthera-apadānavaṇṇanā

Himavantassāvidūreti-ādikaṁ āyasmato Subhūtittherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto ito kappasatasahassamatthake anuppanneyeva Padumuttare Bhagavati Lokanāthe Haṁsavatīnagare aññatarassa brāhmaṇamahāsālassa ekaputtako hutvā nibbatti, tassa **Nandamāṇavo**ti nāmaṁ akaṁsu. So vayappatto tayo vede uggaṇhitvā tattha sāraṁ apassanto attano parivārabhūtehi catucattālīsāya māṇavasahassehi saddhiṁ pabbatapāde isipabbajjaṁ pabbajitvā aṭṭha samāpattiyo pañcābhiññāyo ca nibbattesi. Antevāsikānampi kammaṭṭhānaṁ ācikkhi. Tepi nacirasseva jhānalābhino ahesuṁ.

Tena ca samayena Padumuttaro Bhagavā loke uppajjitvā Haṁsavatīnagaraṁ upanissāya viharanto ekadivasaṁ paccūsasamaye lokaṁ volokento Nandatāpasassa antevāsikajaṭilānaṁ arahattūpanissayaṁ, Nandatāpasassa ca dvīhaṅgehi samannāgatassa sāvakaṭṭhānantarassa patthanaṁ disvā pātova sarīrapaṭijagganaṁ katvā pubbaṇhasamaye pattacīvaramādāya aññaṁ kañci anāmantetvā sīho viya ekacaro Nandatāpasassa antevāsikesu phalāphalatthāya gatesu "Buddhabhāvaṁ me jānātū"ti passantasseva Nandatāpasassa ākāsato otaritvā pathaviyaṁ patiṭṭhāsi. Nandatāpaso Buddhānubhāvañceva lakkhaṇapāripūriṁ ca disvā lakkhaṇamante sammasitvā "imehi lakkhaṇehi samannāgato nāma agāraṁ ajjhāvasanto rājā hoti cakkavattī, pabbajanto loke

၁၃၄။ လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော ပိယဒဿီ ဘဂဝါ ဘိက္ခုသံဃမဇ္ဈေ နိသီဒိတွာ ဣမာ ဗျာကရဏဂါထာ အဘာသထ ကထေသီတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

သုမင်္ဂလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

ဒုတိယဿ သီဟာသနဝဂ္ဂဿ ဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-သုဘူတိဝဂ္ဂ

၁-သုဘူတိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သုဘူတိတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဣတော ကပ္ပသတသဟဿမတ္ထကေ အနုပ္ပန္နေယေဝ ပဒုမုတ္တရေ ဘဂဝတိ လောကနာထေ ဟံသဝတီနဂရေ အညတရဿ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလဿ ဧကပုတ္တကော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ၊ တဿ **နန္ဒမာဏဝေါ**တိ နာမံ အကံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဏှိတွာ တတ္ထ သာရံ အပဿန္တော အတ္တနော ပရိဝါရဘူတေဟိ စတုစတ္တာလီသာယ မာဏဝသဟဿေဟိ သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗတပါဒေ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော ပဉ္စာဘိညာယော စ နိဗ္ဗတ္တေသိ။ အန္တေဝါသိကာနမ္ပိ ကမ္မဋ္ဌာနံ အာစိက္ခိ။ တေပိ နစိရဿေဝ ဈာနလာဘိနော အဟေသုံ။

တေန စ သမယေန ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဟံသဝတီနဂရံ ဥပနိဿာယ ဝိဟရန္တော ဧကဒိဝသံ ပစ္စူသသမယေ လောကံ ဝေါလောကေန္တော နန္ဒတာပသဿ အန္တေဝါသိကဇဋိလာနံ အရဟတ္တူပနိဿယံ, နန္ဒတာပသဿ စ ဒွီဟင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတဿ သာဝကဋ္ဌာနန္တရဿ ပတ္ထနံ ဒိသွာ ပါတောဝ သရီရပဋိဇဂ္ဂနံ ကတွာ ပုဗ္ဗဏှသမယေ ပတ္တစီဝရမာဒါယ အညံ ကဉ္စိ အနာမန္တေတွာ သီဟော ဝိယ ဧကစရော နန္ဒတာပသဿ အန္တေဝါသိကေသု ဖလာဖလတ္ထာယ ဂတေသု "ဗုဒ္ဓဘာဝံ မေ ဇာနာတူ"တိ ပဿန္တဿေဝ နန္ဒတာပသဿ အာကာသတော ဩတရိတွာ ပထဝိယံ ပတိဋ္ဌာသိ။ နန္ဒတာပသော ဗုဒ္ဓါနုဘာဝဉ္စေဝ လက္ခဏပါရိပူရိံ စ ဒိသွာ လက္ခဏမန္တေ သမ္မသိတွာ "ဣမေဟိ လက္ခဏေဟိ သမန္နာဂတော နာမ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသန္တော ရာဇာ ဟောတိ စက္ကဝတ္တိ၊ ပဗ္ဗဇန္တော လောကေ

vivaṭacchedo sabbaññū Buddho hoti, ayaṁ purisājānīyo nissaṁsayaṁ Buddho"ti ñatvā paccuggamanaṁ katvā pañcapatiṭṭhitena vanditvā āsanaṁ paññāpetvā adāsi. Nisīdi Bhagavā paññatte āsane. Nandatāpasopi attano anucchavikaṁ āsanaṁ gahetvā ekamantaṁ[1] nisīdi. Tasmiṁ samaye catucattālīsasahassajaṭilā paṇītapaṇītāni ojavantāni phalāphalāni gahetvā ācariyassa santikaṁ sampattā Buddhānañceva ācariyassa ca nisinnākāraṁ oloketvā āhaṁsu "ācariya mayaṁ 'imasmiṁ loke tumhehi mahantataro natthī'ti vicarāma, ayaṁ pana puriso tumhehi mahantataro maññe"ti. Nandatāpaso "tātā kiṁ vadetha, tumhe sāsapena saddhiṁ aṭṭhasaṭṭhiyojanasatasahassubbedhaṁ Sineruṁ upametuṁ icchatha, Sabbaññubuddhena saddhiṁ mā maṁ upamitthā"ti āha. Atha te tāpasā "sace ayaṁ orako abhavissa, na amhākaṁ ācariyo evaṁ upamaṁ āhareyya. Yāva mahāvatāyaṁ purisājānīyo"ti pādesu nipatitvā sirasā vandiṁsu. Atha te ācariyo āha "tātā amhākaṁ Buddhānaṁ anucchaviko deyyadhammo natthi, Bhagavā ca bhikkhācāravelāyaṁ idhāgato, tasmā mayaṁ yathābalaṁ deyyadhammaṁ dassāma, tumhehi yaṁ yaṁ paṇītaṁ phalāphalaṁ ābhataṁ, taṁ taṁ āharathā"ti āharāpetvā sahattheneva dhovitvā sayaṁ tathāgatassa patte patiṭṭhāpesi. Satthārā phalāphale paṭiggahitamatte devatā dibbojaṁ pakkhipiṁsu. Tāpaso udakampi sayameva parissāvetvā adāsi. Tato bhojanakiccaṁ niṭṭhāpetvā nisinne Satthari sabbe antevāsike pakkositvā Satthu santike sāraṇīyaṁ kathaṁ kathento nisīdi. Satthā "bhikkhusaṁgho āgacchatū"ti cintesi. Satthu cittaṁ ñatvā satasahassamattā khīṇāsavā āgantvā Satthāraṁ vanditvā aṭṭhaṁsu.

Atha Nandatāpaso antevāsike āmantesi "tātā Buddhānaṁ nisinnāsanampi nīcaṁ, samaṇasatasahassassapi āsanaṁ natthi. Tumhehi ajja uḷāraṁ Bhagavato bhikkhusaṁghassa ca sakkāraṁ kātuṁ vaṭṭati, pabbatapādato vaṇṇagandhasampannāni pupphāni āharathā"ti āha, acinteyyattā iddhivisayassa te muhutteneva vaṇṇagandharasasampannāni pupphāni āharitvā Buddhānaṁ yojanappamāṇaṁ pupphāsanaṁ paññāpesuṁ. Aggasāvakānaṁ tigāvutaṁ,

1. Ekamante (Sī)

ဝိဝဋစ္ဆဒေါ သဗ္ဗညူ ဗုဒ္ဓေါ ဟောတိ၊ အယံ ပုရိသာဇာနီယော နိဿံသယံ ဗုဒ္ဓေါ”တိ ဉတွာ ပစ္စုဂ္ဂမနံ ကတွာ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွာ အာသနံ ပညာပေတွာ အဒါသိ။ နိသီဒိ ဘဂဝါ ပညတ္တေ အာသနေ။ နန္ဒတာပသောပိ အတ္တနော အနုစ္ဆဝိကံ အာသနံ ဂဟေတွာ ဧကမန္တံ[၁] နိသီဒိ။ တသ္မိံ သမယေ စတုစတ္တာလီသသဟဿဇဋိလာ ပဏီတပဏီတာနိ ဩဇဝန္တာနိ ဖလာဖလာနိ ဂဟေတွာ အာစရိယဿ သန္တိကံ သမ္ပတ္တာ ဗုဒ္ဓါနဉ္စေဝ အာစရိယဿ စ နိသိန္နာကာရံ ဩလောကေတွာ အာဟံသု “အာစရိယ မယံ ‘ဣမသ္မိံ လောကေ တုမှေဟိ မဟန္တတရော နတ္ထီ’တိ ဝိစရာမ၊ အယံ ပန ပုရိသော တုမှေဟိ မဟန္တတရော မညေ”တိ။ နန္ဒတာပသော “တာတာ ကိံ ဝဒေထ၊ တုမှေ သာသပေန သဒ္ဓိံ အဋ္ဌသဋ္ဌိယောဇနသတသဟဿုဗ္ဗေဓံ သိနေရုံ ဥပမေတုံ ဣစ္ဆထ၊ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓေန သဒ္ဓိံ မာ မံ ဥပမိတ္ထာ”တိ အာဟ။ အထ တေ တာပသာ “သစေ အယံ ဩရကော အဘဝိဿ၊ န အမှာကံ အာစရိယော ဧဝံ ဥပမံ အာဟရေယျ။ ယာဝ မဟာဝတာယံ ပုရိသာဇာနီယော”တိ ပါဒေသု နိပတိတွာ သိရသာ ဝန္ဒိံသု။ အထ တေ အာစရိယော အာဟ “တာတာ အမှာကံ ဗုဒ္ဓါနံ အနုစ္ဆဝိကော ဒေယျဓမ္မော နတ္ထိ၊ ဘဂဝါ စ ဘိက္ခာစာရဝေလာယံ ဣဓာဂတော၊ တသ္မာ မယံ ယထာဗလံ ဒေယျဓမ္မံ ဒဿာမ၊ တုမှေဟိ ယံ ယံ ပဏီတံ ဖလာဖလံ အာဘတံ၊ တံ တံ အာဟရထာ”တိ အာဟရာပေတွာ သဟတ္ထေနေဝ ဓောဝိတွာ သယံ တထာဂတဿ ပတ္တေ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ သတ္ထာရာ ဖလာဖလေ ပဋိဂ္ဂဟိတမတ္တေ ဒေဝတာ ဒိဗ္ဗောဇံ ပက္ခိပိံသု။ တာပသော ဥဒကမ္ပိ သယမေဝ ပရိဿာဝေတွာ အဒါသိ။ တတော ဘောဇနကိစ္စံ နိဋ္ဌာပေတွာ နိသိန္နေ သတ္ထရိ သဗ္ဗေ အန္တေဝါသိကေ ပက္ကောသိတွာ သတ္ထု သန္တိကေ သာရဏီယံ ကထံ ကထေန္တော နိသီဒိ။ သတ္ထာ “ဘိက္ခုသံဃော အာဂစ္ဆတူ”တိ စိန္တေသိ။ သတ္ထု စိတ္တံ ဉတွာ သတသဟဿမတ္တာ ခီဏာသဝါ အာဂန္တွာ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ အဋ္ဌံသု။

အထ နန္ဒတာပသော အန္တေဝါသိကေ အာမန္တေသိ “တာတာ ဗုဒ္ဓါနံ နိသိန္နာသနမ္ပိ နီစံ၊ သမဏသတသဟဿဿပိ အာသနံ နတ္ထိ။ တုမှေဟိ အဇ္ဇ ဥဠာရံ ဘဂဝတော ဘိက္ခုသံဃဿ စ သက္ကာရံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ ပဗ္ဗတပါဒတော ဝဏ္ဏဂန္ဓသမ္ပန္နာနိ ပုပ္ဖာနိ အာဟရထာ”တိ အာဟ၊ အစိန္တေယျတ္တာ ဣဒ္ဓိဝိသယဿ တေ မုဟုတ္တေနေဝ ဝဏ္ဏဂန္ဓရသသမ္ပန္နာနိ ပုပ္ဖာနိ အာဟရိတွာ ဗုဒ္ဓါနံ ယောဇနပ္ပမာဏံ ပုပ္ဖာသနံ ပညာပေသုံ။ အဂ္ဂသာဝကာနံ တိဂါဝုတံ၊

၁-ဧကမန္တေ (သီ)

sesabhikkhūnaṁ aḍḍhayojanādibhedaṁ, saṁghanavakassa usabhamattaṁ paññāpesuṁ. Evaṁ paññattesu āsanesu Nandatāpaso Tathāgatassa purato añjaliṁ paggayha ṭhito “bhante amhākaṁ dīgharattaṁ hitāya sukhāya imaṁ pupphāsanaṁ āruyha nisīdathā”ti āha. Nisīdi Bhagavā pupphāsane. Evaṁ nisinne Satthari Satthu ākāraṁ ñatvā bhikkhū attano attano pattāsane nisīdiṁsu. Nandatāpaso mahantaṁ pupphacchattaṁ gahetvā Tathāgatassa matthake dhārento aṭṭhāsi. Satthā “tāpasānaṁ ayaṁ sakkāro mahapphalo hotū”ti nirodhasamāpattiṁ samāpajji. Satthu samāpannabhāvaṁ ñatvā bhikkhūpi samāpattiṁ samāpajjiṁsu. Tathāgate sattāhaṁ nirodhaṁ samāpajjitvā nisinne antevāsikā bhikkhācārakāle sampatte vanamūlaphalāphalaṁ paribhuñjitvā sesakāle Buddhānaṁ añjaliṁ paggayha aṭṭhaṁsu. Nandatāpaso pana bhikkhācārampi agantvā pupphacchattaṁ dhārentoyeva sattāhaṁ pītisukheneva vītināmesi.

Satthā nirodhato vuṭṭhāya araṇavihāri-aṅgena dakkhiṇeyyaṅgena cāti dvīhi aṅgehi samannāgataṁ ekaṁ sāvakaṁ “isigaṇassa pupphāsanānumodanaṁ karohī”ti āṇāpesi. So cakkavattirañño santikā paṭiladdhamahālābho mahāyodho viya tuṭṭhamānaso attano visaye ṭhatvā Tepiṭakaṁ Buddhavacanaṁ sammasitvā anumodanamakāsi. Tassa desanāvasāne Satthā sayaṁ dhammaṁ desesi. Satthu desanāvasāne sabbepi catucattālīsasahassatāpasā arahattaṁ pāpuṇiṁsu. Satthā “etha bhikkhavo”ti hatthaṁ pasāresi. Tesaṁ tāvadeva kesamassū antaradhāyiṁsu. Aṭṭha parikkhārā sarīre paṭimukkāva ahesuṁ. Te saṭṭhivassikattherā viya Satthāraṁ parivārayiṁsu. Nandatāpaso pana vikkhittacittatāya visesaṁ nādhigañchi. Tassa kira Araṇavihārittherassa dhammaṁ sotuṁ āraddhakālato paṭṭhāya “aho vatāhampi anāgate ekassa Buddhassa sāsane iminā sāvakena laddhaguṇaṁ labheyyan”ti cittaṁ udapādi. So tena vitakkena maggaphalapaṭivedhaṁ kātuṁ nāsakkhi. Tathāgataṁ pana vanditvā añjaliṁ paggayha sammukhe ṭhito evamāha “bhante yena bhikkhunā isigaṇassa pupphāsanānumodanā katā, ko nāmāyaṁ tumhākaṁ sāsane”ti. Araṇavihāri-aṅgena ca dakkhiṇeyyaṅgena ca etadaggaṭṭhānaṁ patto eso bhikkhūti. “Bhante yvāyaṁ mayā sattāhaṁ pupphacchattaṁ

သေသဘိက္ခုနီနံ အဍ္ဎယောဇနာဒိဘေဒံ၊ သံဃနဝကဿ ဥသဘမတ္တံ ပညာပေသုံ။ ဧဝံ ပညတ္တေသု အာသနေသု နန္ဒတာပသော တထာဂတဿ ပုရတော အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ ဌိတော ‘‘ဘန္တေ အမှာကံ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယ ဣမံ ပုပ္ဖာသနံ အာရုယှ နိသီဒထာ’’တိ အာဟ။ နိသီဒိ ဘဂဝါ ပုပ္ဖာသနေ။ ဧဝံ နိသိန္နေ သတ္ထရိ သတ္ထု အာကာရံ ဉတွာ ဘိက္ခူ အတ္တနော အတ္တနော ပတ္တာသနေ နိသီဒိံသု။ နန္ဒတာပသော မဟန္တံ ပုပ္ဖစ္ဆတ္တံ ဂဟေတွာ တထာဂတဿ မတ္ထကေ ဓာရေန္တော အဋ္ဌာသိ။ သတ္ထာ “တာပသာနံ အယံ သက္ကာရော မဟပ္ဖလော ဟောတူ”တိ နိရောဓသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိ။ သတ္ထု သမာပန္နဘာဝံ ဉတွာ ဘိက္ခူပိ သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိံသု။ တထာဂတေ သတ္တာဟံ နိရောဓံ သမာပဇ္ဇိတွာ နိသိန္နေ အန္တေဝါသိကာ ဘိက္ခာစာရကာလေ သမ္ပတ္တေ ဝနမူလဖလာဖလံ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ သေသကာလေ ဗုဒ္ဓါနံ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ အဋ္ဌံသု။ နန္ဒတာပသော ပန ဘိက္ခာစာရမ္ပိ အဂန္တွာ ပုပ္ဖစ္ဆတ္တံ ဓာရေန္တောယေဝ သတ္တာဟံ ပီတိသုခေနေဝ ဝီတိနာမေသိ။

သတ္ထာ နိရောဓတော ဝုဋ္ဌာယ အရဏဝိဟာရိအင်္ဂေန ဒက္ခိဏေယျင်္ဂေန စာတိ ဒွီဟိ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတံ ဧကံ သာဝကံ “ဣသိဂဏဿ ပုပ္ဖာသနာနုမောဒနံ ကရောဟီ”တိ အာဏာပေသိ။ သော စက္ကဝတ္တိရညော သန္တိကာ ပဋိလဒ္ဓမဟာလာဘော မဟာယောဓော ဝိယ တုဋ္ဌမာနသော အတ္တနော ဝိသယေ ဌတွာ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ သမ္မသိတွာ အနုမောဒနမကာသိ။ တဿ ဒေသနာဝသာနေ သတ္ထာ သယံ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ သတ္ထု ဒေသနာဝသာနေ သဗ္ဗေပိ စတုစတ္တာလီသသဟဿတာပသာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိံသု။ သတ္ထာ “ဧထ ဘိက္ခဝေါ”တိ ဟတ္ထံ ပသာရေသိ။ တေသံ တာဝဒေဝ ကေသမဿူ အန္တရဓာယိံသု။ အဋ္ဌ ပရိက္ခာရာ သရီရေ ပဋိမုက္ကာဝ အဟေသုံ။ တေ သဋ္ဌိဝဿိကတ္ထေရာ ဝိယ သတ္ထာရံ ပရိဝါရယိံသု။ နန္ဒတာပသော ပန ဝိက္ခိတ္တစိတ္တတာယ ဝိသေသံ နာဓိဂဉ္ဆိ။ တဿ ကိရ အရဏဝိဟာရိတ္ထေရဿ ဓမ္မံ သောတုံ အာရဒ္ဓကာလတော ပဋ္ဌာယ “အဟော ဝတာဟမ္ပိ အနာဂတေ ဧကဿ ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ ဣမိနာ သာဝကေန လဒ္ဓဂုဏံ လဘေယျ”န္တိ စိတ္တံ ဥဒပါဒိ။ သော တေန ဝိတက္ကေန မဂ္ဂဖလပဋိဝေဓံ ကာတုံ နာသက္ခိ။ တထာဂတံ ပန ဝန္ဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ သမ္မုခေ ဌိတော ဧဝမာဟ “ဘန္တေ ယေန ဘိက္ခုနာ ဣသိဂဏဿ ပုပ္ဖာသနာနုမောဒနာ ကတာ၊ ကော နာမာယံ တုမှာကံ သာသနေ”တိ။ အရဏဝိဟာရိအင်္ဂေန စ ဒက္ခိဏေယျင်္ဂေန စ ဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနံ ပတ္တော ဧသော ဘိက္ခူတိ။ “ဘန္တေ ယွာယံ မယာ သတ္တာဟံ ပုပ္ဖစ္ဆတ္တံ

dhārentena sakkāro kato, tena adhikārena aññaṁ sampattiṁ na patthemi, anāgate pana ekassa Buddhassa sāsane ayaṁ thero viya dvīhaṅgehi samannāgato sāvako bhaveyyan"ti patthanaṁ akāsi.

Satthā "samijjhissati nu kho imassa tāpasassa patthanā"ti anāgataṁ sañāṇaṁ pesetvā olokento kappasatasahassaṁ atikkamitvā samijjhanakabhāvaṁdisvā "tāpasa na te ayaṁ patthanā moghaṁ bhavissati, anāgate kappasatasahassaṁ atikkamitvā Gotamo nāma Buddho uppajjissati, tassa santike samijjhissatī"ti dhammakathaṁ kathetvā bhikkhusaṁghaparivuto ākāsaṁ pakkhandi. Nandatāpaso yāva cakkhupathaṁ na samatikkamati, tāva Satthu bhikkhusaṁghassa ca añjaliṁ paggahetvā aṭṭhāsi. So aparabhāge kālena kālaṁ Satthāraṁ upasaṅkamitvā dhammaṁ suṇitvā aparihīnajjhānova kālaṁ katvā brahmaloke nibbatto. Tato pana cuto aparānipi pañca jātisatāni pabbajitvā āraññakova ahosi, Kassapasammāsambuddhakālepi pabbajitvā āraññako hutvā gatapaccāgatavattaṁ pūresi. Etaṁ kira vattaṁ aparipūretvā mahāsāvakabhāvaṁ pāpuṇantā nāma natthi, gatapaccāgatavattaṁ pana Āgamaṭṭhakathāsu[1] vuttanayeneva veditabbaṁ. So vīsabhivassasahassāni gatapaccāgatavattaṁ pūretvā kālaṁ katvā Tāvatiṁsadevaloke nibbatti.

Evaṁ so Tāvatiṁsabhavane aparāparaṁ uppajjanavasena dibbasampattiṁ anubhavitvā tato cuto manussaloke anekasatakkhattuṁ cakkavattirājā padesarājā ca hutvā uḷāraṁ manussasampattiṁ anubhavitvā amhākaṁ Bhagavato uppannakāle Sāvatthiyaṁ Sumanaseṭṭhissa gehe Anāthapiṇḍikassa kaniṭṭho hutvā nibbatti, **Subhūtī**tissa nāmaṁ ahosi.

Tena ca samayena amhākaṁ Bhagavā loke uppajjitvā pavattitavaradhammacakko anupubbena Rājagahaṁ gantvā tattha Veḷuvanapaṭiggahaṇādinā lokānuggahaṁ karonto Rājagahaṁ upanissāya Sītavane vihāsi. Tadā Anāthapiṇḍiko seṭṭhi Sāvatthiyaṁ uṭṭhānakaṁ bhaṇḍaṁ gahetvā attano sahāyassa rājagahaseṭṭhino gehaṁ gantvā Buddhuppādaṁ sutvā Satthāraṁ Sītavane viharantaṁ upasaṅkamitvā paṭhamadassaneneva sotāpattiphale

1. Dī-Ṭṭha 1. 167; Ma-Ṭṭha 1. 259 piṭṭhādīsu.

ဓာရေန္တေန သက္ကာရော ကတော၊ တေန အဓိကာရေန အညံ သမ္ပတ္တိံ န ပတ္ထေမိ၊ အနာဂတေ ပန ဧကဿ ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ အယံ ထေရော ဝိယ ဒွီဟင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတော သာဝကော ဘဝေယျ”န္တိ ပတ္ထနံ အကာသိ။

သတ္ထာ “သမိဇ္ဈိဿတိ နု ခေါ ဣမဿ တာပသဿ ပတ္ထနာ”တိ အနာဂတံ-သညာဏံ ပေသေတွာ ဩလောကေန္တော ကပ္ပသတသဟဿံ အတိက္ကမိတွာ သမိဇ္ဈနကဘာဝံ ဒိသွာ “တာပသ န တေ အယံ ပတ္ထနာ မောဃံ ဘဝိဿတိ၊ အနာဂတေ ကပ္ပသတသဟဿံ အတိက္ကမိတွာ ဂေါတမော နာမ ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ၊ တဿ သန္တိကေ သမိဇ္ဈိဿတီ”တိ ဓမ္မကထံ ကထေတွာ ဘိက္ခု-သံဃပရိဝုတော အာကာသံ ပက္ခန္ဒိ။ နန္ဒတာပသော ယာဝ စက္ခုပထံ န သမတိက္ကမတိ၊ တာဝ သတ္ထု ဘိက္ခုသံဃဿ စ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ အဋ္ဌာသိ။ သော အပရဘာဂေ ကာလေန ကာလံ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုဏိတွာ အပရိဟီနဇ္ဈာနောဝ ကာလံ ကတွာ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တော။ တတော ပန စုတော အပရာနိပိ ပဉ္စ ဇာတိသတာနိ ပဗ္ဗဇိတွာ အာရညကောဝ အဟောသိ၊ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေပိ ပဗ္ဗဇိတွာ အာရညကော ဟုတွာ ဂတပစ္စာဂတဝတ္တံ ပူရေသိ။ ဧတံ ကိရ ဝတ္တံ အပရိပူရေတွာ မဟာသာဝကဘာဝံ ပါပုဏန္တာ နာမ နတ္ထိ၊ ဂတပစ္စာဂတဝတ္တံ ပန အာဂမဋ္ဌကထာသု[၁] ဝုတ္တနယေ-နေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သော ဝီသဘိဝဿသဟဿာနိ ဂတပစ္စာဂတဝတ္တံ ပူရေတွာ ကာလံ ကတွာ တာဝတိံသဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိ။

ဧဝံ သော တာဝတိံသဘဝနေ အပရာပရံ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေန ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ တတော စုတော မနုဿလောကေ အနေကသတက္ခတ္တုံ စက္ကဝတ္တိရာဇာ ပဒေသရာဇာ စ ဟုတွာ ဥဠာရံ မနုဿသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ အမှာကံ ဘဂဝတော ဥပ္ပန္နကာလေ သာဝတ္ထိယံ သုမနသေဋ္ဌိဿ ဂေဟေ အနာထပိဏ္ဍိကဿ ကနိဋ္ဌော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ၊ **သုဘူတီ**တိဿ နာမံ အဟောသိ။

တေန စ သမယေန အမှာကံ ဘဂဝါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ပဝတ္တိတဝရဓမ္မ-စက္ကော အနုပုဗ္ဗေန ရာဇဂဟံ ဂန္တွာ တတ္ထ ဝေဠုဝနပဋိဂ္ဂဟဏာဒိနာ လောကာ-နုဂ္ဂဟံ ကရောန္တော ရာဇဂဟံ ဥပနိဿာယ သီတဝနေ ဝိဟာသိ။ တဒါ အနာထ-ပိဏ္ဍိကော သေဋ္ဌိ သာဝတ္ထိယံ ဥဋ္ဌာနကံ ဘဏ္ဍံ ဂဟေတွာ အတ္တနော သဟာယဿ ရာဇဂဟသေဋ္ဌိနော ဂေဟံ ဂန္တွာ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒံ သုတွာ သတ္ထာရံ သီတဝနေ ဝိဟရန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဌမဒဿနေနေဝ သောတာပတ္တိဖလေ

၁-ဒီဋ္ဌ ၁-၁၆၇၊ မဋ္ဌ ၁-၂၅၉-ပိဋ္ဌာဒီသု။

patiṭṭhaya Satthāraṁ Sāvattiṁ āgamanatthāya yācitvā tato pañcacattālīsayojane magge yojane yojane satasahassapariccāgena vihāre patiṭṭhāpetvā Sāvatthiyaṁ aṭṭhakarīsappamāṇaṁ Jetassa kumārassa uyyānabhūmiṁ koṭisanthārena kiṇitvā tattha Bhagavato vihāraṁ kāretvā adāsi. Vihāramahadivase ayaṁ Subhūtikuṭumbiko Anāthapiṇḍikaseṭṭhinā saddhiṁ gantvā dhammaṁ suṇanto saddhaṁ paṭilabhitvā pabbaji. So upasampanno dve mātikā paguṇā katvā kammaṭṭhānaṁ kathāpetvā araññe samaṇadhammaṁ karonto mettājhānaṁ nibbattetvā taṁ pādakaṁ katvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaṁ pāpuṇi.

So dhammaṁ desento yasmā Satthārā desitaniyāmena anodissakaṁ katvā deseti, tasmā araṇavihārīnaṁ aggo nāma jāto. Yasmā ca piṇḍāya caranto ghare ghare mettājhānaṁ samāpajjitvā vuṭṭhāya bhikkhaṁ paṭiggaṇhāti "evaṁ dāyakānaṁ mahapphalaṁ bhavissatī"ti, tasmā dakkhiṇeyyānaṁ aggo nāma jāto. Tena naṁ Bhagavā "etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ bhikkhūnaṁ araṇavihārīnaṁ dakkhiṇeyyānañca yadidaṁ Subhūtī"ti[1] dvayaṅgasamannāgate aggaṭṭhāne ṭhapesi. Evamayaṁ mahāthero attanā pūritapāramīnaṁ phalassa matthakaṁ arahattaṁ patvā loke abhiññāto abhilakkhito hutvā bahujanahitāya janapadacārikaṁ caranto anupubbena Rājagahaṁ agamāsi.

Rā Jābimbisāro therassa āgamanaṁ sutvā upasaṅkamitvā vanditvā "idheva bhante vasatha, vasanaṭṭhānaṁ vo karissāmī"ti vatvā[2] pakkanto vissari. Thero senāsanaṁ alabhanto abbhokāse vītināmesi. Therassānubhāvena devo na vassati. Manussā avuṭṭhitāya upaddutā rañño nivesanadvāre ukkuṭṭhiṁ akaṁsu. Rājā "kena nu kho kāraṇena devo na vassatī"ti vīmaṁsanto "therassa abbhokāsavāsena maññe na vassatī"ti cintetvā tassa paṇṇakuṭiṁ kārāpetvā "imissaṁ bhante paṇṇakuṭiyaṁ vasathā"ti vatvā vanditvā pakkāmi. Thero kuṭiṁ pavisitvā tiṇasanthārake pallaṅkena nisīdi. Tadā devo thokaṁ thokaṁ phusāyati, na sammādhāraṁ anupavecchati. Atha thero lokassa avuṭṭhikabhayaṁ

1. Aṁ 1. 24 piṭṭhe.
2. "Idheva bhante vasathā"ti vatvā "nivāsanaṭṭhānaṁ karissāmī"ti (Thera-Ṭṭha 1. 28 piṭṭhe.)

ပတိဋ္ဌာယ သတ္ထာရံ သာဝတ္ထိံ အာဂမနတ္ထာယ ယာစိတွာ တတော ပဉ္စစတ္တာလီသယောဇနေ မဂ္ဂေ ယောဇနေ ယောဇနေ သတသဟဿပရိစ္စာဂေန ဝိဟာရေ ပတိဋ္ဌာပေတွာ သာဝတ္ထိယံ အဋ္ဌကရီသပ္ပမာဏံ ဇေတဿ ကုမာရဿ ဥယျာနဘူမိံ ကောဋိသန္ထာရေန ကိဏိတွာ တတ္ထ ဘဂဝတော ဝိဟာရံ ကာရေတွာ အဒါသိ။ ဝိဟာရမဟဒိဝသေ အယံ သုဘူတိကုဋုမ္ဗိကော အနာထပိဏ္ဍိကသေဋ္ဌိနာ သဒ္ဓိံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုဏန္တော သဒ္ဓံ ပဋိလဘိတွာ ပဗ္ဗဇိ။ သော ဥပသမ္ပန္နော ဒွေ မာတိကာ ပဂုဏာ ကတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ကထာပေတွာ အရညေ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော မေတ္တာဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ တံ ပါဒကံ ကတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

သော ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ယသ္မာ သတ္ထာရာ ဒေသိတနိယာမေန အနောဒိဿကံ ကတွာ ဒေသေတိ၊ တသ္မာ အရဏဝိဟာရီနံ အဂ္ဂေါ နာမ ဇာတော။ ယသ္မာ စ ပိဏ္ဍာယ စရန္တော ဃရေ ဃရေ မေတ္တာဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ဘိက္ခံ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ “ဧဝံ ဒါယကာနံ မဟပ္ဖလံ ဘဝိဿတီ”တိ၊ တသ္မာ ဒက္ခိဏေယျာနံ အဂ္ဂေါ နာမ ဇာတော။ တေန နံ ဘဂဝါ “ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ အရဏဝိဟာရီနံ ဒက္ခိဏေယျာနဉ္စ ယဒိဒံ သုဘူတီ”တိ[၁] ဒွယင်္ဂသမန္နာဂတေ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ ဧဝမယံ မဟာထေရော အတ္တနာ ပူရိတပါရမီနံ ဖလဿ မတ္ထကံ အရဟတ္တံ ပတွာ လောကေ အဘိညာတော အဘိလက္ခိတော ဟုတွာ ဗဟုဇနဟိတာယ ဇနပဒစာရိကံ စရန္တော အနုပုဗ္ဗေန ရာဇဂဟံ အဂမာသိ။

ရာဇာ ဗိမ္ဗိသာရော ထေရဿ အာဂမနံ သုတွာ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ “ဣဓေဝ ဘန္တေ ဝသထ၊ ဝသနဋ္ဌာနံ ဝေါ ကရိဿာမီ”တိ ဝတွာ[၂] ပက္ကန္တော ဝိဿရိ။ ထေရော သေနာသနံ အလဘန္တော အဗ္ဘောကာသေ ဝီတိနာမေသိ။ ထေရဿာနုဘာဝေန ဒေဝေါ န ဝဿတိ။ မနုဿာ အဝုဋ္ဌိတာယ ဥပဒ္ဒုတာ ရညော နိဝေသနဒွါရေ ဥက္ကုဋ္ဌိံ အကံသု။ ရာဇာ “ကေန နု ခေါ ကာရဏေန ဒေဝေါ န ဝဿတီ”တိ ဝီမံသန္တော ‘‘ထေရဿ အဗ္ဘောကာသဝါသေန မညေ န ဝဿတီ’’တိ စိန္တေတွာ တဿ ပဏ္ဏကုဋိံ ကာရာပေတွာ “ဣမိဿံ ဘန္တေ ပဏ္ဏကုဋိယံ ဝသထာ”တိ ဝတွာ ဝန္ဒိတွာ ပက္ကာမိ။ ထေရော ကုဋိံ ပဝိသိတွာ တိဏသန္ထာရကေ ပလ္လင်္ကေန နိသီဒိ။ တဒါ ဒေဝေါ ထောကံ ထောကံ ဖုသာယတိ၊ န သမ္မာဓာရံ အနုပဝေစ္ဆတိ။ အထ ထေရော လောကဿ အဝုဋ္ဌိကဘယံ

၁-အံ ၁-၂၄-ပိဋ္ဌေ။
၂-‘‘ဣဓေဝ ဘန္တေ ဝသထာ’’တိ ဝတွာ “နိဝါသနဋ္ဌာနံ ကရိဿာမီ’’တိ (ထေရ-ဋ္ဌ ၁-၂၈-ပိဋ္ဌေ။)

vidhamitukāmo attano ajjhattikabāhiravatthukassa parissayassa abhāvaṁ pavedento “channā me kuṭikā”ti[1] gāthāmāha. Tassattho Theragāthāyaṁ vuttoyeva.

Kasmā panete mahātherā attano guṇe pakāsentīti? Iminā dīghena addhunā anadhigatapubbaṁ paramagambhīraṁ ativiya santaṁ paṇītaṁ attanā adhigatalokuttaradhammaṁ paccavekkhitvā pitivegasamussāhita-udānadīpanatthaṁ sāsanassa niyyānikabhāvavibhāvanatthañca paramappicchā ariyā attano guṇe pakāsenti. Yathā taṁ Lokanātho bodhaneyyānaṁ ajjhāsayavasena “Dasabalasamannāgato bhikkhave Tathāgato catuvesārajjavisārado”ti-ādinā[2] attano guṇe pakāseti. Evamayaṁ therassa aññābyākaraṇagāthāpi ahosīti.

1. Evaṁ so patta-arahattaphalo patta-etadaggaṭṭhāno ca attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Himavantassāvidūre**ti-ādimāha. Tattha **Himavantassā**ti Himālayapabbatassa **avidūre** āsanne samīpe pabbatapāde manussānaṁ gamanāgamanasampanne sañcaraṇaṭṭhāneti attho. **Nisabho nāma pabbato**ti pabbatānaṁ jeṭṭhattā nāmena Nisabho nāma selamayapabbato ahosīti sambandho. **Assamo sukato mayhan**ti tattha pabbate mayhaṁ vasanatthāya assamo araññāvāso suṭṭhu kato. Kuṭirattiṭṭhānadivāṭṭhānavatiparikkhepādivasena sundarākārena katoti attho. **Paṇṇasālā sumāpitā**ti paṇṇehi chāditā sālā mayhaṁ nivāsanatthāya suṭṭhu māpitā niṭṭhāpitāti attho.

2. **Kosiyo nāma nāmenā**ti mātāpitūhi katanāmadheyyena Kosiyo nāma. **Uggatāpano** pākaṭatapo ghoratapo. **Ekākiyo** aññesaṁ abhāvā ahaṁ eva eko. **Adutiyo** dutiyatāpasarahito **jaṭilo** jaṭādhārī tāpaso **tadā** tasmiṁ kāle **nisabhe** pabbate **vasāmi** viharāmīti sambandho.

3. **Phalaṁ mūlañca paṇṇañca, na bhuñjāmi ahaṁ tadā**ti tadā tasmiṁ nisabhapabbate vasanakāle tiṇḍukādiphalaṁ muḷālādimūlaṁ, kārapaṇṇādipaṇṇañca

1. Khu 2. 219 piṭṭhe. 2. Aṁ 3. 283; Ma 1. 99 piṭṭhesu atthato samānaṁ.

ဝိဓမိတုကာမော အတ္တနော အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရဝတ္ထုကဿ ပရိဿယဿ အဘာဝံ ပဝေဒေန္တော “ဆန္နာ မေ ကုဋိကာ”တိ[၁] ဂါထမာဟ။ တဿတ္ထော ထေရဂါထာယံ ဝုတ္တောယေဝ။

ကသ္မာ ပနေတေ မဟာထေရာ အတ္တနော ဂုဏေ ပကာသေန္တီတိ? ဣမိနာ ဒီဃေန အဒ္ဓုနာ အနဓိဂတပုဗ္ဗံ ပရမဂမ္ဘီရံ အတိဝိယ သန္တံ ပဏီတံ အတ္တနာ အဓိဂတလောကုတ္တရဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပီတိဝေဂသမုဿာဟိတဥဒါနဒီပနတ္ထံ သာသနဿ နိယျာနိကဘာဝဝိဘာဝနတ္ထဉ္စ ပရမပ္ပိစ္ဆာ အရိယာ အတ္တနော ဂုဏေ ပကာသေန္တိ။ ယထာ တံ လောကနာထော ဗောဓနေယျာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန “ဒသဗလသမန္နာဂတော ဘိက္ခဝေ တထာဂတော စတုဝေသာရဇ္ဇဝိသာရဒေါ”တိအာဒိနာ[၂] အတ္တနော ဂုဏေ ပကာသေတိ။ ဧဝမယံ ထေရဿ အညာဗျာကရဏဂါထာပိ အဟောသီတိ။

၁။ ဧဝံ သော ပတ္တအရဟတ္တဖလော ပတ္တဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနော စ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဟိမဝန္တဿာ**တိ ဟိမာလယပဗ္ဗတဿ **အဝိဒူရေ** အာသန္နေ သမီပေ ပဗ္ဗတပါဒေ မနုဿာနံ ဂမနာဂမနသမ္ပန္နေ သဉ္စရဏဋ္ဌာနေတိ အတ္ထော။ **နိသဘော နာမ ပဗ္ဗတော**တိ ပဗ္ဗတာနံ ဇေဋ္ဌတ္တာ နာမေန နိသဘော နာမ သေလမယပဗ္ဗတော အဟောသီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အဿမော သုကတော မယှန္တိ** တတ္ထ ပဗ္ဗတေ မယှံ ဝသနတ္ထာယ အဿမော အရညာဝါသော သုဋ္ဌု ကတော။ ကုဋိရတ္တိဋ္ဌာနဒိဝါဋ္ဌာနဝတိပရိက္ခေပါဒိဝသေန သုန္ဒရာကာရေန ကတောတိ အတ္ထော။ **ပဏ္ဏသာလာ သုမာပိတာ**တိ ပဏ္ဏေဟိ ဆာဒိတာ သာလာ မယှံ နိဝါသနတ္ထာယ သုဋ္ဌု မာပိတာ နိဋ္ဌာပိတာတိ အတ္ထော။

၂။ **ကောသိယော နာမ နာမေနာ**တိ မာတာပိတူဟိ ကတနာမဓေယျေန ကောသိယော နာမ။ **ဥဂ္ဂတာပနော** ပါကဋတပေါ ဃောရတပေါ။ **ဧကာကိယော** အညေသံ အဘာဝါ အဟံ ဧဝ ဧကော။ **အဒုတိယော** ဒုတိယတာပသရဟိတော **ဇဋိလော** ဇဋာဓာရီ တာပသော **တဒါ** တသ္မိံ ကာလေ **နိသဘေ** ပဗ္ဗတေ **ဝသာမိ** ဝိဟရာမီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၃။ **ဖလံ မူလဉ္စ ပဏ္ဏဉ္စ၊ န ဘုဉ္ဇာမိ အဟံ တဒါ**တိ တဒါ တသ္မိံ နိသဘပဗ္ဗတေ ဝသနကာလေ တိန္ဒုကာဒိဖလံ မုဠာလာဒိမူလံ, ကာရပဏ္ဏာဒိပဏ္ဏဉ္စ

၁-ခု ၂-၂၁၉-ပိဋ္ဌေ။ ၂-အံ ၃-၂၈၃၊ မ ၁-၉၉-ပိဋ္ဌေသု အတ္ထတော သမာနံ။

rukkhato ocinitvā na bhuñjāmīti attho. Evaṁ sati kathaṁ jīvatīti taṁ dassento **pavattaṁva supātāhan**ti āha. Tattha **pavattaṁ** sayameva jātaṁ **supātaṁ** attano dhammatāya patitaṁ paṇṇādikaṁ nissāya āhāraṁ katvā ahaṁ **tāvade** tasmiṁ kāle **jīvāmi** jīvikaṁ kappemīti sambandho. "Pavattapaṇḍupaṇṇānī"ti vā pāṭho, tassa sayameva patitāni **paṇḍupaṇṇāni rukkhapattāni** upanissāya jīvāmīti attho.

4. **Nāhaṁ kopemi ājīvan**ti ahaṁ jīvitaṁ cajamānopi pariccāgaṁ kurumānopi taṇhāvasena phalamūlādi-āhārapariyesanāya sammā ājīvaṁ na kopemi na nāsemīti sambandho. **Ārodhemi sakaṁ cittan**ti sakaṁ cittaṁ attano manaṁ appicchatāya santuṭṭhiyā ca ārādhemi pasādemi. **Vivajjemi anesanan**ti vejjakammadūtakammādivasena anesanaṁ ayuttapariyesanaṁ vivajjemi dūraṁ karomi.

5. **Rāgūpasaṁhitaṁ cittan**ti yadā yasmiṁ kāle mama rāgena sampayuttaṁ cittaṁ uppajjati, tadā sayameva attanāyeva paccavekkhāmi ñāṇena paṭivekkhitvā vinodemi. **Ekaggo taṁ damemahan**ti ahaṁ ekasmiṁ kammaṭṭhānārammaṇe aggo samāhito taṁ rāgacittaṁ damemi damanaṁ karomi.

6. **Rajjase**[1] **rajjanīye cā**ti rajjanīye allīyitabbe rūpārammaṇādivatthusmiṁ rajjase allīno asi bhavasi. **Dussanīye ca dussase**ti dūsitabbe dosakaraṇavatthusmiṁ dūsako asi. **Muyhase mohanīye cā**ti mohitabbe mohakaraṇavatthusmiṁ moyhasi mūḷho asi bhavasi. Tasmā tuvaṁ **vanā** vanato araññavāsato **nikkhamassu** apagacchāhīti evaṁ attānaṁ damemīti sambandho.

24. **Timbarūsakavaṇṇābho**ti suvaṇṇatimbarūsakavaṇṇābho, jambonadasuvaṇṇavaṇṇoti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Subhūtitthera-apadānavaṇṇanā samattā.

1. Rañjasi (Sī)

ရုက္ခတော ဩစိနိတွာ န ဘုဉ္ဇာမီတိ အတ္ထော။ ဧဝံ သတိ ကထံ ဇီဝတီတိ တံ ဒဿေန္တော **ပဝတ္တံဝ သုပါတာဟ**န္တိ အာဟ။ တတ္ထ **ပဝတ္တံ** သယမေဝ ဇာတံ **သုပါတံ** အတ္တနော ဓမ္မတာယ ပတိတံ ပဏ္ဏာဒိကံ နိဿာယ အာဟာရံ ကတွာ အဟံ **တာဝဒေ** တသ္မိံ ကာလေ **ဇီဝါမိ** ဇီဝိကံ ကပ္ပေမီတိ သမ္ဗန္ဓော။ "ပဝတ္တပဏ္ဍုပဏ္ဏာနီ"တိ ဝါ ပါဌော၊ တဿ သယမေဝ ပတိတာနိ **ပဏ္ဍုပဏ္ဏာနိ ရုက္ခပတ္တာနိ** ဥပနိဿာယ ဇီဝါမီတိ အတ္ထော။

၄။ **နာဟံ ကောပေမိ အာဇီဝ**န္တိ အဟံ ဇီဝိတံ စဇမာနောပိ ပရိစ္စာဂံ ကုရုမာနောပိ တဏှာဝသေန ဖလမူလာဒိအာဟာရပရိယေသနာယ သမ္မာ အာဇီဝံ န ကောပေမိ န နာသေမီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အာရာဓေမိ သကံ စိတ္တ**န္တိ သကံ စိတ္တံ အတ္တနော မနံ အပ္ပိစ္ဆတာယ သန္တုဋ္ဌိယာ စ အာရာဓေမိ ပသာဒေမိ။ **ဝိဝဇ္ဇေမိ အနေသန**န္တိ ဝေဇ္ဇကမ္မဒူတကမ္မာဒိဝသေန အနေသနံ အယုတ္တပရိယေသနံ ဝိဝဇ္ဇေမိ ဒူရံ ကရောမိ။

၅။ **ရာဂူပသံဟိတံ စိတ္တ**န္တိ ယဒါ ယသ္မိံ ကာလေ မမ ရာဂေန သမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဒါ သယမေဝ အတ္တနာယေဝ ပစ္စဝေက္ခာမိ ဉာဏေန ပဋိဝေက္ခိတွာ ဝိနောဒေမိ။ **ဧကဂ္ဂေါ တံ ဒမေမဟ**န္တိ အဟံ ဧကသ္မိံ ကမ္မဋ္ဌာနာရမ္မဏေ အဂ္ဂေါ သမာဟိတော တံ ရာဂစိတ္တံ ဒမေမိ ဒမနံ ကရောမိ။

၆။ **ရဇ္ဇသေ**[1] **ရဇ္ဇနီယေ စာ**တိ ရဇ္ဇနီယေ အလ္လီယိတဗ္ဗေ ရူပါရမ္မဏာဒိဝတ္ထုသ္မိံ ရဇ္ဇသေ အလ္လီနော အသိ ဘဝသိ။ **ဒုဿနီယေ စ ဒုဿသေ**တိ ဒူသိတဗ္ဗေ ဒေါသကရဏဝတ္ထုသ္မိံ ဒူသကော အသိ။ **မုယှသေ မောဟနီယေ စာ**တိ မောဟိတဗ္ဗေ မောဟကရဏဝတ္ထုသ္မိံ မောယှသိ မူဠှော အသိ ဘဝသိ။ တသ္မာ တုဝံ **ဝနာ** ဝနတော အရညဝါသတော **နိက္ခမဿု** အပဂစ္ဆာဟီတိ ဧဝံ အတ္တာနံ ဒမေမီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၂၄။ **တိမ္ဗရူသကဝဏ္ဏာဘော**တိ သုဝဏ္ဏတိမ္ဗရူသကဝဏ္ဏာဘော၊ ဇမ္ဗောနဒသုဝဏ္ဏဝဏ္ဏောတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

သုဘူတိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-ရဉ္ဇသိ (သီ)

2. Upavānatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttaro nāma Jinoti-ādikaṁ āyasmato Upavānattherassa apadānaṁ. Ayampāyasmā purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle daliddakule nibbattitvā viññutaṁ patto Bhagavati parinibbute tassa dhātuṁ gahetvā manussadevanāgagaruḷakumbhaṇḍayakkhagandhabbehi sattaratanamaye sattayojanike thūpe kate tattha sudhotaṁ attano uttarasāṭakaṁ veḷagge laggetvā ābandhitvā dhajaṁ katvā pūjaṁ akāsi. Taṁ gahetvā Abhisammatako nāma yakkhasenāpati devehi cetiyapūjārakkhaṇatthaṁ ṭhapito adissamānakāyo taṁ ākāse dhārento cetiyaṁ tikkhattuṁ padakkhiṇaṁ akāsi. So taṁ disvā bhiyyoso mattāya pasannamānaso hutvā tena puññakammena devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ brāhmaṇakule nibbattitvā **Upavāno**ti laddhanāmo vayappatto Jetavanapaṭiggahaṇe Buddhānubhāvaṁ disvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā vipassanāya kammaṁ karonto arahattaṁ patvā chaḷabhiñño ahosi. Yadā Bhagavato aphāsu ahosi, tadā thero uṇhodakaṁ tathārūpaṁ pānakañca bhesajjaṁ Bhagavato upanāmesi. Tenassa Satthuno rogo vūpasami. Tassa Bhagavā anumodanaṁ akāsi.

52. Evaṁ so patta-arahattaphalo adhigata-etadaggaṭṭhāno attano pubbakammaṁ saritvā somanassavasena pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādimāha. Tattha sabbesaṁ lokiyalokuttaradhammānaṁ **pāragū** pariyosānaṁ nibbānaṁ gato patto **Padumuttaro nāma Jino** jitapañcamāro Bhagavā aggikkhandho iva chabbaṇṇā Buddharaṁsiyo **jalitvā** sabbalokaṁ dhammapajjotena obhāsetvā **Sambuddho** suṭṭhu Buddho avijjāniddūpagatāya pajāya savāsanāya kilesaniddāya paṭibuddho vikasitanettapaṅkajo **parinibbuto** khandhaparinibbānena nibbuto adassanaṁ gatoti sambandho.

57. **Jaṅghā**ti cetiyakaraṇakāle upacinitabbānaṁ iṭṭhakānaṁ ṭhapanatthāya, nibandhiyamānasopānapanti[1].

---

1. Pāsāṇapanti (I, Ka)

၂-ဥပဝါနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဥပဝါနတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပာယသ္မာ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဒလိဒ္ဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဘဂဝတိ ပရိနိဗ္ဗုတေ တဿ ဓာတုံ ဂဟေတွာ မနုဿဒေဝနာဂဂရုဠကုမ္ဘဏ္ဍယက္ခဂန္ဓဗ္ဗေဟိ သတ္တရတနမယေ သတ္တယောဇနိကေ ထူပေ ကတေ တတ္ထ သုဓောတံ အတ္တနော ဥတ္တရာသာဋကံ ဝေဠဂ္ဂေ လဂ္ဂေတွာ အာဗန္ဓိတွာ ဓဇံ ကတွာ ပူဇံ အကာသိ။ တံ ဂဟေတွာ အဘိသမ္မတကော နာမ ယက္ခသေနာပတိ ဒေဝေဟိ စေတိယပူဇာရက္ခဏတ္ထံ ဌပိတော အဒိဿမာနကာယော တံ အာကာသေ ဓာရေန္တော စေတိယံ တိက္ခတ္တုံ ပဒက္ခိဏံ အကာသိ။ သော တံ ဒိသွာ ဘိယျောသော မတ္တာယ ပသန္နမာနသော ဟုတွာ တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဥပဝါနော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ဇေတဝနပဋိဂ္ဂဟဏေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော အရဟတ္တံ ပတွာ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ ယဒါ ဘဂဝတော အဖာသု အဟောသိ၊ တဒါ ထေရော ဥဏှောဒကံ တထာရူပံ ပါနကဉ္စ ဘေသဇ္ဇံ ဘဂဝတော ဥပနာမေသိ။ တေနဿ သတ္ထုနော ရောဂေါ ဝူပသမိ။ တဿ ဘဂဝါ အနုမောဒနံ အကာသိ။

၅၂။ ဧဝံ သော ပတ္တအရဟတ္တဖလော အဓိဂတဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဝသေန ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သဗ္ဗေသံ လောကိယလောကုတ္တရဓမ္မာနံ **ပါရဂူ** ပရိယောသာနံ နိဗ္ဗာနံ ဂတော ပတ္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော** ဇိတပဉ္စမာရော ဘဂဝါ အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ဣဝ ဆဗ္ဗဏ္ဏာ ဗုဒ္ဓရံသိယော **ဇလိတွာ** သဗ္ဗလောကံ ဓမ္မပဇ္ဇောတေန ဩဘာသေတွာ **သမ္ဗုဒ္ဓေါ** သုဋ္ဌု ဗုဒ္ဓေါ အဝိဇ္ဇာနိဒ္ဒူပဂတာယ ပဇာယ သဝါသနာယ ကိလေသနိဒ္ဒါယ ပဋိဗုဒ္ဓေါ ဝိကသိတနေတ္တပင်္ကဇော **ပရိနိဗ္ဗုတော** ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနေန နိဗ္ဗုတော အဒဿနံ ဂတောတိ သမ္ဗန္ဓော။

၅၇။ **ဇင်္ဃာ**တိ စေတိယကရဏကာလေ ဥပစိနိတဗ္ဗာနံ ဣဋ္ဌကာနံ ဌပနတ္ထာယ၊ နိဗန္ဓိယမာနသောပါနပန္တိ[၁]။

၁-ပါသာဏပန္တိ (ဣ၊ က)

88. **Sudhotaṁ rajakenāhan**ti vatthadhovakena purisena suṭṭhu dhovitaṁ suvisuddhakataṁ, **uttareyyapaṭaṁ mama** uttarasāṭakaṁ ahaṁ veḷagge laggitvā dhajaṁ katvā ukkhipiṁ, **ambare** ākāse ussāpesinti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Upavānatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Tisaraṇagamaniyatthera-apadānavaṇṇanā

Nagare Bandhumatiyāti-ādikaṁ āyasmato Tisaraṇagamaniyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle Bandhumatīnagare kulagehe nibbattitvā andhamātāpitaro upaṭṭhāsi. So ekadivasaṁ cintesi "ahaṁ mātāpitaro upaṭṭhahanto pabbajituṁ na labhāmi, yannūnāhaṁ tīṇi saraṇāni gaṇhissāmi, evaṁ duggatito mocessāmī"ti Nisabhaṁ nāma Vipassissa Bhagavato aggasāvakaṁ upasaṅkamitvā tīṇi saraṇāni gaṇhi. So tāni vassasatasahassāni rakkhitvā teneva kammena Tāvatiṁsabhavane nibbatto, tato paraṁ devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthinagare mahāsālakule nibbatto viññutaṁ patto sattavassikova dārakehi parivuto ekaṁ saṁghārāmaṁ agamāsi. Tattha eko khīṇāsavatthero tassa dhammaṁ desetvā saraṇāni adāsi. So tāni gahetvā pubbe attano rakkhitāni saraṇāni saritvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaṁ pāpuṇi. Taṁ arahattappattaṁ Bhagavā upasampādesi.

106. So arahattappatto upasampanno hutvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassavasena pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nagare Bandhumatiyā**ti-ādimāha. Tattha **mātu upaṭṭhāko ahun**ti ahaṁ mātāpitūnaṁ upaṭṭhāko bharako[1] Bandhumatīnagare ahosinti sambandho.

1. Saraṇo (I)

၈၈။ **သုဓောတံ ရဇကေနာဟ**န္တိ ဝတ္ထဓောဝကေန ပုရိသေန သုဋ္ဌု ဓောဝိတံ သုဝိသုဒ္ဓကတံ၊ **ဥတ္တရေယျပဋံ မမ** ဥတ္တရသာဋကံ အဟံ ဝေဠဂ္ဂေ လဂ္ဂိတွာ ဓဇံ ကတွာ ဥက္ခိပိံ၊ **အမ္ဗရေ** အာကာသေ ဥဿာပေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဥပဝါနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-တိသရဏဂမနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နဂရေ ဗန္ဓုမတိယာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော တိသရဏဂမနိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗန္ဓုမတီနဂရေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အန္ဓမာတာပိတရော ဥပဋ္ဌာသိ။ သော ဧကဒိဝသံ စိန္တေသိ “အဟံ မာတာပိတရော ဥပဋ္ဌဟန္တော ပဗ္ဗဇိတုံ န လဘာမိ၊ ယန္နူနာဟံ တီဏိ သရဏာနိ ဂဏှိဿာမိ၊ ဧဝံ ဒုဂ္ဂတိတော မောစေဿာမီ”တိ နိသဘံ နာမ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော အဂ္ဂသာဝကံ ဥပသင်္ကမိတွာ တီဏိ သရဏာနိ ဂဏှိ။ သော တာနိ ဝဿသတသဟဿာနိ ရက္ခိတွာ တေနေဝ ကမ္မေန တာဝတိံသဘဝနေ နိဗ္ဗတ္တော၊ တတော ပရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိနဂရေ မဟာသာလကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္တဝဿိကောဝ ဒါရကေဟိ ပရိဝုတော ဧကံ သံဃာရာမံ အဂမာသိ။ တတ္ထ ဧကော ခီဏာသဝတ္ထေရော တဿ ဓမ္မံ ဒေသေတွာ သရဏာနိ အဒါသိ။ သော တာနိ ဂဟေတွာ ပုဗ္ဗေ အတ္တနော ရက္ခိတာနိ သရဏာနိ သရိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တံ အရဟတ္တပ္ပတ္တံ ဘဂဝါ ဥပသမ္ပာဒေသိ။

၁၀၆။ သော အရဟတ္တပ္ပတ္တော ဥပသမ္ပန္နော ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဝသေန ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နဂရေ ဗန္ဓုမတိယာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **မာတု ဥပဋ္ဌာကော အဟု**န္တိ အဟံ မာတာပိတူနံ ဥပဋ္ဌာကော ဘရကော[1] ဗန္ဓုမတီနဂရေ အဟောသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၁-သရဏော (ဋ္ဌ)

108. **Tamandhakārapihitā**ti mohandhakārena pihitā chāditā. **Tividhaggīhi ḍayhare**ti rāgaggidosaggimohaggisaṅkhātehi tīhi aggīhi ḍayhare ḍayhanti sabbe sattāti sambandho.

114. **Aṭṭha hetū labhāmahan**ti aṭṭha kāraṇāni sukhassa paccayabhūtāni kāraṇāni labhāmi ahanti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Tisaraṇagamaniyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

4. Pañcasīlasamādāniyatthera-apadānavaṇṇanā

Nagare Candavatiyāti-ādikaṁ āyasmato Pañcasīlasamādāniyattherasa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Anomadassissa Bhagavato kāle ekasmiṁ kule nibbatto purimabhave katākusalakammānurūpena daliddo hutvā appannapānabhojano paresaṁ bhatiṁ katvā jīvanto saṁsāre ādīnavaṁ ñatvā pabbajitukāmopi pabbajjaṁ alabhamāno Anomadassissa Bhagavato sāvakassa Nisabhattherassa santike pañca sikkhāpadāni samādiyi. Dīghāyukakāle uppannattā vassasatasahassāni sīlaṁ paripālesi. Tena kammena so devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Vesāliyaṁ mahābhogakule nibbatto. Mātāpitaro sīlaṁ samādiyante disvā attano sīlaṁ saritvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaṁ patvā pabbaji.

134. So attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto udānavasena pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nagare Candavatiyā**ti-ādimāha. **Bhatako āsahaṁ tadā**ti tadā mama puññakaraṇakāle ahaṁ bhatako bhatiyā kammakārako āsiṁ ahosiṁ. **Parakammāyane yutto**ti bhatiyā paresaṁ kammakaraṇe āyutto yojito okāsābhāvena saṁsārato muccanatthāya ahaṁ pabbajjaṁ na labhāmi.

135. **Mahandhakārapihitā**ti mahantehi kilesandhakārehi pihitā saṁvutā thakitā. **Tividhaggīhi ḍayhare**ti narakaggipetaggisaṁsāraggisaṅkhātehī[2]

၁၀၈။ **တမန္ဓကာရပိဟိတာ**တိ မောဟန္ဓကာရေန ပိဟိတာ ဆာဒိတာ။ **တိဝိဓဂ္ဂီဟိ ဍယှရေ**တိ ရာဂဂ္ဂိဒေါသဂ္ဂိမောဟဂ္ဂိသင်္ခါတေဟိ တီဟိ အဂ္ဂီဟိ ဍယှရေ ဍယှန္တိ သဗ္ဗေ သတ္တာတိ သမ္ဗန္ဓော။

၁၁၄။ **အဋ္ဌ ဟေတူ လဘာမဟ**န္တိ အဋ္ဌ ကာရဏာနိ သုခဿ ပစ္စယဘူတာနိ ကာရဏာနိ လဘာမိ အဟန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

တိသရဏဂမနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-ပဉ္စသီလသမာဒါနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နဂရေ စန္ဒဝတိယာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပဉ္စသီလသမာဒါနိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အနောမဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ပုရိမဘဝေ ကတာကုသလကမ္မာနုရူပေန ဒလိဒ္ဒေါ ဟုတွာ အပ္ပန္နပါနဘောဇနော ပရေသံ ဘတိံ ကတွာ ဇီဝန္တော သံသာရေ အာဒီနဝံ ဉတွာ ပဗ္ဗဇိတုကာမောပိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အလဘမာနော အနောမဒဿိဿ ဘဂဝတော သာဝကဿ နိသဘတ္ထေရဿ သန္တိကေ ပဉ္စ သိက္ခာပဒါနိ သမာဒိယိ။ ဒီဃာယုကကာလေ ဥပ္ပန္နတ္တာ ဝဿသတသဟဿာနိ သီလံ ပရိပါလေသိ။ တေန ကမ္မေန သော ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝေသာလိယံ မဟာဘောဂကုလေ နိဗ္ဗတ္တော။ မာတာပိတရော သီလံ သမာဒိယန္တေ ဒိသွာ အတ္တနော သီလံ သရိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပတွာ ပဗ္ဗဇိ။

၁၃၄။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ဥဒါနဝသေန ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နဂရေ စန္ဒဝတိယာ**တိအာဒိမာဟ။ **ဘတကော အာသဟံ တဒါ**တိ တဒါ မမ ပုညကရဏကာလေ အဟံ ဘတကော ဘတိယာ ကမ္မကာရကော အာသိံ အဟောသိံ။ **ပရကမ္မာယနေ ယုတ္တော**တိ ဘတိယာ ပရေသံ ကမ္မကရဏေ အာယုတ္တော ယောဇိတော ဩကာသာဘာဝေန သံသာရတော မုစ္စနတ္ထာယ အဟံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ န လဘာမိ။

၁၃၅။ **မဟန္ဓကာရပိဟိတာ**တိ မဟန္တေဟိ ကိလေသန္ဓကာရေဟိ ပိဟိတာ သံဝုတာ ထကိတာ။ **တိဝိဓဂ္ဂီဟိ ဍယှရေ**တိ နရကဂ္ဂိပေတဂ္ဂိသံသာရဂ္ဂိသင်္ခါတေဟိ

tīhi aggīhi ḍayhanti. Ahaṁ pana kena upāyena kena kāraṇena visaṁyutto bhaveyyanti attho.

136. **Deyyadhammo** annapānādidātabbayuttakaṁ vatthu mayhaṁ natthi, tassābhāvena ahaṁ **varāko** dukkhito **bhatako** bhatiyā jīvanako **yannūnāhaṁ pañcasīlaṁ rakkheyyaṁ paripūrayan**ti pañcasīlaṁ samādiyitvā paripūrento yannūna rakkheyyaṁ sādhukaṁ bhaddakaṁ sundaraṁ katvā paripāleyyanti attho.

148. **Svāhaṁ yasamanubhavin**ti so ahaṁ devamanussesu mahantaṁ yasaṁ anubhaviṁ tesaṁ sīlānaṁ vāhasā ānubhāvenāti attho. Kappakoṭimpi tesaṁ sīlānaṁ phalaṁ kittento ekakoṭṭhāsameva **kittaye** pākaṭaṁ kareyyanti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Pañcasīlasamādāniyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

5. Annasaṁsāvakatthera-apadānavaṇṇanā

Suvaṇṇavaṇṇaṁ Sambuddhanti-ādikaṁ āyasmato Annasaṁsāvakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto piṇḍāya carantaṁ dvattiṁsamahāpurisalakkhaṇabyāmappabhāmaṇḍalopasobhitaṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso Bhagavantaṁ nimantetvā gehaṁ netvā vara-annapānena[1] santappetvā sampavāretvā bhojesi. So teneva cittappasādena tato cuto devaloke nibbattitvā dibbasampattiṁ anubhavitvā tato cavitvā manussaloke nibbattitvā manussasampattiṁ anubhavitvā tato aparāparaṁ devamanussasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kule nibbatto sāsane pasīditvā pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaṁ pāpuṇi. So pubbe katapuññanāmavasena **Annasaṁsāvakatthero**ti pākaṭanāmo ahosi.

1. Madhura-annapānena (I)

တီဟိ အဂ္ဂီဟိ ဍယှန္တိ။ အဟံ ပန ကေန ဥပါယေန ကေန ကာရဏေန ဝိသံယုတ္တော ဘဝေယျန္တိ အတ္ထော။

၁၃၆။ **ဒေယျဓမ္မော** အန္နပါနာဒိဒါတဗ္ဗယုတ္တကံ ဝတ္ထု မယှံ နတ္ထိ၊ တဿာဘာဝေန အဟံ **ဝရာကော** ဒုက္ခိတော **ဘတကော** ဘတိယာ ဇီဝနကော **ယန္နူနာဟံ ပဉ္စသီလံ ရက္ခေယျံ ပရိပူရယ**န္တိ ပဉ္စသီလံ သမာဒိယိတွာ ပရိပူရေန္တော ယန္နူန ရက္ခေယျံ သာဓုကံ ဘဒ္ဒကံ သုန္ဒရံ ကတွာ ပရိပါလေယျန္တိ အတ္ထော။

၁၄၈။ **သွာဟံ ယသမနုဘဝိ**န္တိ သော အဟံ ဒေဝမနုဿေသု မဟန္တံ ယသံ အနုဘဝိံ တေသံ သီလာနံ ဝါဟသာ အာနုဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ ကပ္ပကောဋိမ္ပိ တေသံ သီလာနံ ဖလံ ကိတ္တေန္တော ဧကကောဋ္ဌာသမေဝ **ကိတ္တယေ** ပါကဋံ ကရေယျန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ပဉ္စသီလသမာဒါနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၅-အန္နသံသာဝကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော အန္နသံသာဝကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏဗျာမပ္ပဘာမဏ္ဍလောပသောဘိတံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဘဂဝန္တံ နိမန္တေတွာ ဂေဟံ နေတွာ ဝရအန္နပါနေန[1] သန္တပ္ပေတွာ သမ္ပဝါရေတွာ ဘောဇေသိ။ သော တေနေဝ စိတ္တပ္ပသာဒေန တတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ တတော စဝိတွာ မနုဿလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ မနုဿသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ တတော အပရာပရံ ဒေဝမနုဿသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော သာသနေ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ သော ပုဗ္ဗေ ကတပုညနာမဝသေန **အန္နသံသာဝကတ္ထေရော**တိ ပါကဋနာမော အဟောသိ။

၁-မဓုရအန္နပါနေန (ဣ)

155-6. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto “evaṁ mayā iminā puññasambhārānubhāvena pattaṁ arahattan”ti attano pubbacaritāpadānaṁ udānavasena pakāsento **suvaṇṇavaṇṇan**ti-ādimāha. Tattha suvaṇṇassa vaṇṇo viya vaṇṇo yassa Bhagavato soyaṁ suvaṇṇavaṇṇo, taṁ **suvaṇṇavaṇṇaṁ Sambuddhaṁ** Siddhatthanti attho. **Gacchantaṁ antarāpaṇe**ti vessānaṁ āpaṇapantīnaṁ antaravīthiyaṁ gacchamānaṁ. **Kañcanagghiyasaṁkāsan**ti suvaṇṇatoraṇasadisaṁ **bāttiṁsavaralakkhaṇaṁ** dvattiṁsavaralakkhaṇehi sampannaṁ **lokapajjotaṁ** sakalalokadīpabhūtaṁ **appameyyaṁ** pamāṇavirahitaṁ **anopamaṁ** upamāvirahitaṁ **jutindharaṁ** pabhādhāraṁ nīlapītādichabbaṇṇabuddharaṁsiyo dhārakaṁ Siddhatthaṁ disvā **paramaṁ** uttamaṁ pītiṁ **alatthaṁ** alabhinti sambandho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Annasaṁsāvakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Dhūpadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Siddhatthassa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Dhūpadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto Siddhatthe Bhagavati cittaṁ pasādetvā tassa Bhagavato Gandhakuṭiyaṁ candanāgarukāḷānusāri-ādinā katehi anekehi dhūpehi dhūpapūjaṁ akāsi. So tena puññena devesu ca manussesu ca ubhayasampattiyo anubhavanto nibbattanibbattabhave pūjanīyo hutvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto puññasambhārānubhāvena sāsane pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaṁ patvā katadhūpapūjāpuññattā nāmena **Dhūpadāyakatthero**ti sabbattha pākaṭo. So patta-arahattaphalo attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ dassento **Siddhatthassa Bhagavato**ti-ādimāha. Siddho paripuṇṇo sabbaññutaññāṇādiguṇasaṅkhāto attho payojanaṁ yassa Bhagavato soyaṁ Siddhattho, tassa **Siddhatthassa Bhagavato** Byagyādiguṇavantassa Lokajeṭṭhassa sakalalokuttamassa **tādino**

၁၅၅-၆။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော “ဧဝံ မယာ ဣမိနာ ပုညသမ္ဘာရာနုဘာဝေန ပတ္တံ အရဟတ္တ”န္တိ အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ဥဒါနဝသေန ပကာသေန္တော **သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏန္တိ**အာဒိမာဟ။ တတ္ထ သုဝဏ္ဏဿ ဝဏ္ဏော ဝိယ ဝဏ္ဏော ယဿ ဘဂဝတော သောယံ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော၊ တံ **သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ** သိဒ္ဓတ္ထန္တိ အတ္ထော။ **ဂစ္ဆန္တံ အန္တရာပဏေ**တိ ဝေဿာနံ အာပဏပန္တီနံ အန္တရဝီထိယံ ဂစ္ဆမာနံ။ **ကဉ္စနဂ္ဃိယသံကာသ**န္တိ သုဝဏ္ဏတောရဏသဒိသံ **ဗာတ္တိံသဝရလက္ခဏံ** ဒွတ္တိံသဝရလက္ခဏေဟိ သမ္ပန္နံ **လောကပဇ္ဇောတံ** သကလလောကဒီပဘူတံ **အပ္ပမေယျံ** ပမာဏဝိရဟိတံ **အနောပမံ** ဥပမာဝိရဟိတံ **ဇုတိန္ဓရံ** ပဘာဓာရံ နီလပီတာဒိဆဗ္ဗဏ္ဏဗုဒ္ဓရံသိယော ဓာရကံ သိဒ္ဓတ္ထံ ဒိသွာ **ပရမံ** ဥတ္တမံ ပီတိံ **အလတ္ထံ** အလဘိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

အန္နသံသာဝကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-ဓူပဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဓူပဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သိဒ္ဓတ္ထေ ဘဂဝတိ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ တဿ ဘဂဝတော ဂန္ဓကုဋိယံ စန္ဒနာဂရုကာဠာနုသာရိအာဒိနာ ကတေဟိ အနေကေဟိ ဓူပေဟိ ဓူပပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝန္တော နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဘဝေ ပူဇနီယော ဟုတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ပုညသမ္ဘာရာနုဘာဝေန သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပတွာ ကတဓူပပူဇာပုညတ္တာ နာမေန **ဓူပဒါယကတ္ထေရော**တိ သဗ္ဗတ္ထ ပါကဋော။ သော ပတ္တအရဟတ္တဖလော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ဒဿေန္တော **သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ သိဒ္ဓေါ ပရိပုဏ္ဏော သဗ္ဗညုတညာဏာဒိဂုဏသင်္ခါတော အတ္ထော ပယောဇနံ ယဿ ဘဂဝတော သောယံ သိဒ္ဓတ္ထော၊ တဿ **သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော** ဘဂျာဒိဂုဏဝန္တဿ လောကဇေဋ္ဌဿ သကလလောကုတ္တမဿ **တာဒိနော**

iṭṭhāniṭṭhesu tādisassa acalasabhāvassāti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Dhūpadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Pulinapūjakatthera-apadānavaṇṇanā

Vipassissa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Pulinapūjakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle ekasmiṁ kule nibbatto sāsane pasannacitto cetiyaṅgaṇabodhiyaṅgaṇesu purāṇavālukaṁ apanetvā navaṁ muttādalasadisapaṇḍarapulinaṁ okiritvā māḷakaṁ alaṅkari. Tena kammena so devaloke nibbatto tattha dibbehi ratanehi vijjotamāne anekayojane kanakavimāne dibbasampattiṁ anubhavitvā tato cuto manussaloke sattaratanasampanno cakkavattī rājā hutvā manussasampattiṁ anubhavitvā aparāparaṁ saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne ekasmiṁ kule nibbatto sāsane pasanno pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaṁ pāpuṇi. So attano katapuññanāmasadisena nāmena **Pulinapūjakatthero**ti pākaṭo.

165. So attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ dassento **Vipassissa Bhagavato**ti-ādimāha. Tattha vividhaṁ passatīti vipassī, vivicca passatīti vā vipassī, vividhe attatthaparatthādibhede atthe passatīti vā vipassī, vividhe vohāraparamatthādibhede passatīti vā vipassī, tassa **Vipassissa bodhiyā pādaputtame** uttame Bodhirukkhamaṇḍalamāḷake **purāṇapulinaṁ** vālukaṁ chaḍḍetvā suddhaṁ paṇḍaraṁ pulinaṁ **ākiriṁ** santhariṁ. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Pulinapūjakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု တာဒိသဿ အစလသဘာဝဿာတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဓူပဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-ပုလိနပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝိပဿိဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပုလိနပူဇကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော သာသနေ ပသန္နစိတ္တော စေတိယင်္ဂဏဗောဓိယင်္ဂဏေသု ပုရာဏဝါလုကံ အပနေတွာ နဝံ မုတ္တာဒလသဒိသပဏ္ဍရပုလိနံ ဩကိရိတွာ မာဠကံ အလင်္ကရိ။ တေန ကမ္မေန သော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော တတ္ထ ဒိဗ္ဗေဟိ ရတနေဟိ ဝိဇ္ဇောတမာနေ အနေကယောဇနေ ကနကဝိမာနေ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ တတော စုတော မနုဿလောကေ သတ္တရတနသမ္ပန္နော စက္ကဝတ္တီ ရာဇာ ဟုတွာ မနုဿသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ အပရာပရံ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော သာသနေ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ သော အတ္တနော ကတပုညနာမသဒိသေန နာမေန **ပုလိနပူဇကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၁၆၅။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ဒဿေန္တော **ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဝိဝိဓံ ပဿတီတိ ဝိပဿီ၊ ဝိဝိစ္စ ပဿတီတိ ဝါ ဝိပဿီ၊ ဝိဝိဓေ အတ္တတ္ထပရတ္ထာဒိဘေဒေ အတ္ထေ ပဿတီတိ ဝါ ဝိပဿီ၊ ဝိဝိဓေ ဝေါဟာရပရမတ္ထာဒိဘေဒေ ပဿတီတိ ဝါ ဝိပဿီ၊ တဿ **ဝိပဿိဿ ဗောဓိယာ ပါဒပုတ္တမေ** ဥတ္တမေ ဗောဓိရုက္ခမဏ္ဍလမာဠကေ **ပုရာဏပုလိနံ** ဝါလုကံ ဆဍ္ဍေတွာ သုဒ္ဓံ ပဏ္ဍရံ ပုလိနံ **အာကိရိံ** သန္ထရိံ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ပုလိနပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

8. Uttiyatthera-apadānavaṇṇanā

Candabhāgānadītīreti ādikaṁ āyasmato Uttiya[1]ttherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle Candabhāgānadiyaṁ Susumāro hutvā nibbatto nadītīraṁ upagataṁ Bhagavantaṁ disvā pasannacitto pāraṁ netukāmo tīrasamīpeyeva nipajji. Bhagavā tassa anukampāya piṭṭhiyaṁ pāde ṭhapesi. So tuṭṭho udaggo pītivegena mahussāho hutvā sotaṁ chindanto sīghena javena Bhagavantaṁ paratīraṁ nesi. Bhagavā tassa cittappasādaṁ ñatvā "ayaṁ ito cuto devaloke nibbattissati, tato paṭṭhāya sugatīsuyeva saṁsaranto ito catunnavutikappe amataṁ pāpuṇissatī"ti byākaritvā pakkāmi.

So tathā sugatīsuyeva saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ aññatarassa brāhmaṇassa putto hutvā nibbatti, **Uttiyo**tissa nāmaṁ akaṁsu. So vayappatto "amataṁ pariyesissāmī"ti paribbājako hutvā ekadivasaṁ Bhagavantaṁ disvā upasaṅkamitvā vanditvā dhammaṁ sutvā paṭiladdhasaddho hutvā sāsane pabbajitvā sīladiṭṭhīnaṁ avisodhitattā visesaṁ nibbattetuṁ asakkonto aññaṁ bhikkhuṁ visesaṁ nibbattetvā aññaṁ byākarontaṁ disvā Satthāraṁ upasaṅkamitvā saṅkhepena ovādaṁ yāci. Satthāpi tassa "tasmātiha tvaṁ Uttiya ādimeva visodhehī"ti-ādinā[2] saṅkhepeneva ovādaṁ adāsi. So Satthu ovāde ṭhatvā vipassanaṁ ārabhi. Tassa āraddhavipassakassa ābādho uppajji. Uppanne ābādhe jātasaṁvego vīriyārambhavatthuṁ ñatvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaṁ pāpuṇi.

169. Evaṁ so katasambhārānurūpena patta-arahattaphalo attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Candabhāgānadītīre**ti-ādimāha. Tattha **Candabhāgānadītīre**ti parisuddhapaṇḍarapulinatalehi ca pabhāsampannapasannamadhurodakaparipuṇṇatāya ca candappabhākiraṇasassirīkābhā nadamānā saddaṁ kurumānā gacchatīti Candabhāgānadī, tassā Candabhāgānadiyā tīre susumāro ahosinti sambandho.

1. Uttariya (Sī) 2. Saṁ 3. 144 piṭṭhe.

၈-ဥတ္တိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

စန္ဒဘာဂါနဒီတီရေတိ အာဒိကံ အာယသ္မတော ဥတ္တိယ[၁]တ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ စန္ဒဘာဂါနဒိယံ သုသုမာရော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော နဒီတီရံ ဥပဂတံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ပါရံ နေတုကာမော တီရသမီပေယေဝ နိပဇ္ဇိ။ ဘဂဝါ တဿ အနုကမ္ပာယ ပိဋ္ဌိယံ ပါဒေ ဌပေသိ။ သော တုဋ္ဌော ဥဒဂ္ဂေါ ပီတိဝေဂေန မဟုဿာဟော ဟုတွာ သောတံ ဆိန္ဒန္တော သီဃေန ဇဝေန ဘဂဝန္တံ ပရတီရံ နေသိ။ ဘဂဝါ တဿ စိတ္တပ္ပသာဒံ ဉတွာ “အယံ ဣတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ၊ တတော ပဋ္ဌာယ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣတော စတုန္နဝုတိကပ္ပေ အမတံ ပါပုဏိဿတီ”တိ ဗျာကရိတွာ ပက္ကာမိ။

သော တထာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ အညတရဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ၊ **ဥတ္တိယော**တိဿ နာမံ အကံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော “အမတံ ပရိယေသိဿာမီ”တိ ပရိဗ္ဗာဇကော ဟုတွာ ဧကဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ဟုတွာ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ သီလဒိဋ္ဌီနံ အဝိသောဓိတတ္တာ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ အသက္ကောန္တော အညံ ဘိက္ခုံ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ အညံ ဗျာကရောန္တံ ဒိသွာ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ သင်္ခေပေန ဩဝါဒံ ယာစိ။ သတ္ထာပိ တဿ “တသ္မာတိဟ တွံ ဥတ္တိယ အာဒိမေဝ ဝိသောဓေဟီ”တိ-အာဒိနာ[၂] သင်္ခေပေနေဝ ဩဝါဒံ အဒါသိ။ သော သတ္ထု ဩဝါဒေ ဌတွာ ဝိပဿနံ အာရဘိ။ တဿ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ အာဗာဓော ဥပ္ပဇ္ဇိ။ ဥပ္ပန္နေ အာဗာဓေ ဇာတသံဝေဂေါ ဝီရိယာရမ္ဘဝတ္ထုံ ဉတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၁၆၉။ ဧဝံ သော ကတသမ္ဘာရာနုရူပေန ပတ္တအရဟတ္တဖလော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **စန္ဒဘာဂါနဒီတီရေ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **စန္ဒဘာဂါနဒီတီရေ**တိ ပရိသုဒ္ဓပဏ္ဍရပုလိနတလေဟိ စ ပဘာသမ္ပန္နပသန္နမဓုရောဒကပရိပုဏ္ဏတာယ စ စန္ဒပ္ပဘာကိရဏသဿိရီကာဘာ နဒမာနာ သဒ္ဒံ ကုရုမာနာ ဂစ္ဆတီတိ စန္ဒဘာဂါနဒီ၊ တဿာ စန္ဒဘာဂါနဒိယာ တီရေ သုသုမာရော အဟောသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၁-ဥတ္တရိယ (သီ) ၂-သံ ၃-၁၄၄-ပိဋ္ဌေ။

tattha **susumāro**ti khuddakamacchagumbe khaṇḍākhaṇḍikaṁ karonto māretīti susumāro, caṇḍamaccho kumbhīloti attho. **Sabhojanapasutohan**ti ahaṁ sabhojane sakagocare pasuto byāvaṭo. **Nadītitthaṁ agacchahan**ti Bhagavato āgamanakāle ahaṁ nadītitthaṁ agacchiṁ pattomhi.

170. **Siddhattho tamhisamaye**ti tasmiṁ mama titthagamanakāle Siddhattho Bhagavā aggapuggalo sabbasattesu jeṭṭho seṭṭho **sayambhū** sayameva bhūto jāto Buddhabhūto so Bhagavā nadiṁ taritukāmo nadītīraṁ upāgami.

172. **Pettikaṁ visayaṁ mayhan**ti mayhaṁ pitupitāmahādīhi paramparānītaṁ, yadidaṁ sampattasampattamahānubhāvānaṁ taraṇanti attho.

173. **Mama uggajjanaṁ sutvā**ti mayhaṁ uggajjanaṁ ārādhanaṁ sutvā Mahāmuni Bhagavā abhiruhīti sambandho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Uttiyattherapadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Ekañjalikatthera-apadānavaṇṇanā

Suvaṇṇavaṇṇanti-ādikaṁ āyasmato Ekañjalikattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanisāyāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto ratanattaye pasanno piṇḍāya carantaṁ Vipassiṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso añjaliṁ paggahetvā aṭṭhāsi. So tena puññakammena devamanussesu saṁsaranto sabbattha pūjanīyo hutvā ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne kule nibbattitvā sāsane pasīditvā pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahatte patiṭṭhāsi. Pubbe katapuññavasena **Ekañjalikatthero**ti pākaṭo.

180. So attano pubbakammaṁ saritvā taṁ hatthatale āmalakaṁ viya disvā udānavasena pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **suvaṇṇavaṇṇan**ti-ādimāha. **Vipassiṁ satthavāhaggan**ti vāṇije kantārā vahati tāretīti

တတ္ထ **သုသုမာရော**တိ ခုဒ္ဒကမစ္ဆဂုမ္ဗေ ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ ကရောန္တော မာရေတီတိ သုသုမာရော၊ စဏ္ဍမစ္ဆော ကုမ္ဘီလောတိ အတ္ထော။ **သဘောဇနပသုတောဟ**န္တိ အဟံ သဘောဇနေ သကဂေါစရေ ပသုတော ဗျာဝဋော။ **နဒီတိတ္ထံ အဂစ္ဆဟ**န္တိ ဘဂဝတော အာဂမနကာလေ အဟံ နဒီတိတ္ထံ အဂစ္ဆိံ ပတ္တောမှိ။

၁၇၀။ **သိဒ္ဓတ္ထော တမှိ သမယေ**တိ တသ္မိံ မမ တိတ္ထဂမနကာလေ သိဒ္ဓတ္ထော ဘဂဝါ အဂ္ဂပုဂ္ဂလော သဗ္ဗသတ္တေသု ဇေဋ္ဌော သေဋ္ဌော **သယမ္ဘူ** သယမေဝ ဘူတော ဇာတော ဗုဒ္ဓဘူတော သော ဘဂဝါ နဒိံ တရိတုကာမော နဒီတီရံ ဥပါဂမိ။

၁၇၂။ **ပေတ္တိကံ ဝိသယံ မယှ**န္တိ မယှံ ပိတုပိတာမဟာဒီဟိ ပရမ္ပရာနီတံ၊ ယဒိဒံ သမ္ပတ္တသမ္ပတ္တမဟာနုဘာဝါနံ တရဏန္တိ အတ္ထော။

၁၇၃။ **မမ ဥဂ္ဂဇ္ဇနံ သုတွာ**တိ မယှံ ဥဂ္ဂဇ္ဇနံ အာရာဓနံ သုတွာ မဟာမုနိ ဘဂဝါ အဘိရုဟီတိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဥတ္တိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-ဧကဉ္ဇလိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဧကဉ္ဇလိကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ရတနတ္တယေ ပသန္နော ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ အဋ္ဌာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သဗ္ဗတ္ထ ပူဇနီယော ဟုတွာ ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ သာသနေ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ။ ပုဗ္ဗေ ကတပုညဝသေန **ဧကဉ္ဇလိကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၁၈၀။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ တံ ဟတ္ထတလေ အာမလကံ ဝိယ ဒိသွာ ဥဒါနဝသေန ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏ**န္တိ-အာဒိမာဟ။ **ဝိပဿိံ သတ္ထဝါဟဂ္ဂ**န္တိ ဝါဏိဇေ ကန္တာရာ ဝဟတိ တာရေတီတိ

satthavāho. Vāḷakantārā coḷakantārā dubbhikkhakantārā nirudakakantārā yakkhakantārā appabhakkhakantārā ca tāreti uttāreti patāreti nittāreti khemantabhūmiṁ pāpetīti attho. Ko so? Vāṇijajeṭṭhako. Satthavāhasadisattā ayampi Bhagavā satthavāho. Tathā hi so tividhaṁ bodhiṁ patthayante katapuññasambhāre satte jātikantārā jarākantārā byādhikantārā maraṇakantārā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsakantārā ca sabbasmā saṁsārakantārā ca tāreti uttāreti patāreti nittāreti nibbānathalaṁ pāpetīti attho. Satthavāho ca so aggo seṭṭho padhāno cāti satthavāhaggo, taṁ **satthavāhaggaṁ** Vipassiṁ Sambuddhanti sambandho. **Naravaraṁ vināyakan**ti narānaṁ antare asithilaparakkamoti naravīro, taṁ. Visesena katapuññasambhāre satte neti nibbānapuraṁ pāpetīti vināyako, taṁ.

181. **Adantadamanaṁ tādin**ti rāgadosamohādikilesasampayuttattā kāyavacīmanodvārehi adante satte dametīti adantadamano, taṁ. Iṭṭhāniṭṭhesu akampiyatādiguṇayuttoti tādī, taṁ. **Mahāvādiṁ mahāmatin**ti sakasamayaparasamayavādīnaṁ antare attanā samadhikapuggalavirahitattā mahāvādī, mahatī pathavisamānā merusamānā ca mati yassa so mahāmati, taṁ **mahāvādiṁ mahāmatiṁ** Sambuddhanti iminā tulyādhikaraṇaṁ. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Ekañjalikatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Khomadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Nagare Bandhumatiyāti-ādikaṁ āyasmato Khomadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto vayappatto sāsane abhippasanno ratanattayamāmako Vipassissa Bhagavato santike dhammaṁ sutvā pasannamānaso khomadussena pūjaṁ akāsi. So tadeva mūlaṁ katvā yāvajīvaṁ puññāni katvā tato devaloke nibbatto. Chasu devesu aparāpapaṁraṁ

သတ္ထဝါဟော။ ဝါဠကန္တာရာ စောဠကန္တာရာ ဒုဗ္ဘိက္ခကန္တာရာ နိရုဒကကန္တာရာ ယက္ခကန္တာရာ အပ္ပဘက္ခကန္တာရာ စ တာရေတိ ဥတ္တာရေတိ ပတာရေတိ နိတ္ထာရေတိ ခေမန္တဘူမိံ ပါပေတီတိ အတ္ထော။ ကော သော? ဝါဏိဇဇေဋ္ဌကော။ သတ္ထဝါဟသဒိသတ္တာ အယမ္ပိ ဘဂဝါ သတ္ထဝါဟော။ တထာ ဟိ သော တိဝိဓံ ဗောဓိံ ပတ္ထယန္တေ ကတပုညသမ္ဘာရေ သတ္တေ ဇာတိကန္တာရာ ဇရာကန္တာရာ ဗျာဓိကန္တာရာ မရဏကန္တာရာ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသကန္တာရာ စ သဗ္ဗသ္မာ သံသာရကန္တာရာ စ တာရေတိ ဥတ္တာရေတိ ပတာရေတိ နိတ္ထာရေတိ နိဗ္ဗာနထလံ ပါပေတီတိ အတ္ထော။ သတ္ထဝါဟော စ သော အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော ပဓာနော စာတိ သတ္ထဝါဟဂ္ဂေါ၊ တံ **သတ္ထဝါဟဂ္ဂံ** ဝိပဿိံ သမ္ဗုဒ္ဓန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **နရဝရံ ဝိနာယက**န္တိ နရာနံ အန္တရေ အသိထိလပရက္ကမောတိ နရဝီရော၊ တံ။ ဝိသေသေန ကတပုညသမ္ဘာရေ သတ္တေ နေတိ နိဗ္ဗာနပုရံ ပါပေတီတိ ဝိနာယကော၊ တံ။

၁၈၁။ **အဒန္တဒမနံ တာဒိ**န္တိ ရာဂဒေါသမောဟာဒိကိလေသသမ္ပယုတ္တတ္တာ ကာယဝစီမနောဒွါရေဟိ အဒန္တေ သတ္တေ ဒမေတီတိ အဒန္တဒမနော၊ တံ။ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု အကမ္ပိယတာဒိဂုဏယုတ္တောတိ တာဒီ၊ တံ။ **မဟာဝါဒိံ မဟာမတိ**န္တိ သကသမယပရသမယဝါဒီနံ အန္တရေ အတ္တနာ သမဓိကပုဂ္ဂလဝိရဟိတတ္တာ မဟာဝါဒီ၊ မဟတီ ပထဝိသမာနာ မေရုသမာနာ စ မတိ ယဿ သော မဟာမတိ၊ တံ **မဟာဝါဒိံ မဟာမတိံ** သမ္ဗုဒ္ဓန္တိ ဣမိနာ တုလျာဓိကရဏံ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဧကဉ္ဇလိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-ခေါမဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နဂရေ ဗန္ဓုမတိယာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ခေါမဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝယပ္ပတ္တော သာသနေ အဘိပ္ပသန္နော ရတနတ္တယမာမကော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပသန္နမာနသော ခေါမဒုဿေန ပူဇံ အကာသိ။ သော တဒေဝ မူလံ ကတွာ ယာဝဇီဝံ ပုညာနိ ကတွာ တတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော။ ဆသု ဒေဝေသု အပရာပရံ

dibbasukhaṁ anubhavitvā tato cavitvā manussaloke cakkavatti-ādi-anekavidhamanussasampattiṁ anubhavitvā paripākagate puññasambhāre imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vayappatto Satthu santike dhammaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahattaṁ pāpuṇi. Katapuññanāmena **Khomadāyakatthero**ti pākaṭo.

184. So attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ dassento **nagare Bandhumatiyā**ti-ādimāha. Tattha bandhu vuccati ñātako, te bandhū yasmiṁ nagare aññamaññaṁ saṁghaṭitā vasanti, taṁ nagaraṁ "Bandhumatī"ti vuccati. **Ropemi bījasampadan**ti dānasīlādipuññabījasampattiṁ ropemi paṭṭhapemīti attho.

Khomadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Tatiyassa subhūtivaggassa vaṇṇanā samattā.

Catubhāṇavāravaṇṇanā niṭṭhitā.

---

4. Kuṇḍadhānavagga

1. Kuṇḍadhānatthera-apadānavaṇṇanā

Sattāhaṁ paṭisallīnanti-ādikaṁ āyasmato Kuṇḍadhānattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Haṁsavatīnagare kulagehe nibbatto vuttanayena Bhagavantaṁ upasaṅkamitvā dhammaṁ suṇanto Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ paṭhamaṁ salākaṁ gaṇhantānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā taṁ ṭhānantaraṁ patthetvā tadanurūpaṁ puññaṁ karonto vicari. So ekadivasaṁ Padumuttarassa Bhagavato nirodhasamāpattito vuṭṭhāya nisinnassa manosilācuṇṇapiñjaraṁ mahantaṁ kadaliphalakaṇṇikaṁ upanesi, taṁ Bhagavā paṭiggahetvā paribhuñji. So tena puññakammena ekādasakkhattuṁ devesu devarajjaṁ kāresi. Catuvīsativāre ca rājā ahosi cakkavattī.

ဒိဗ္ဗသုခံ အနုဘဝိတွာ တတော စဝိတွာ မနုဿလောကေ စက္ကဝတ္တိအာဒိ-အနေကဝိဓမနုဿသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ပရိပါကဂတေ ပုညသမ္ဘာရေ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝယပ္ပတ္တော သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ ကတပုညနာမေန **ခေါမဒါယကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၁၈၄။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗ-စရိတာပဒါနံ ဒဿေန္တော **နဂရေ ဗန္ဓုမတိယာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဗန္ဓု ဝုစ္စတိ ဉာတကော၊ တေ ဗန္ဓူ ယသ္မိံ နဂရေ အညမညံ သံဃဋိတာ ဝသန္တိ၊ တံ နဂရံ "ဗန္ဓုမတီ"တိ ဝုစ္စတိ။ **ရောပေမိ ဗီဇသမ္ပဒ**န္တိ ဒါနသီလာဒိပုညဗီဇ-သမ္ပတ္တိံ ရောပေမိ ပဋ္ဌပေမီတိ အတ္ထော။

ခေါမဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

တတိယဿ သုဘူတိဝဂ္ဂဿ ဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

စတုဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-ကုဏ္ဍဓာနဝဂ္ဂ

၁-ကုဏ္ဍဓာနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သတ္တာဟံ ပဋိသလ္လီနန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကုဏ္ဍဓာနတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပ-နိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုတ္တနယေန ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ပဌမံ သလာကံ ဂဏှန္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေတွာ တဒနုရူပံ ပုညံ ကရောန္တော ဝိစရိ။ သော ဧကဒိဝသံ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော နိရောဓသမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ နိသိန္နဿ မနောသိလာစုဏ္ဏပိဉ္ဇရံ မဟန္တံ ကဒလိဖလကဏ္ဏိကံ ဥပနေသိ၊ တံ ဘဂဝါ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ ပရိဘုဉ္ဇိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဧကာဒသက္ခတ္တုံ ဒေဝေသု ဒေဝရဇ္ဇံ ကာရေသိ။ စတုဝီသတိဝါရေ စ ရာဇာ အဟောသိ စက္ကဝတ္တီ။

So evaṁ aparāparaṁ puññāni katvā devamanussesu saṁsaranto Kassapabuddhakāle bhummadevatā hutvā nibbatti. Dīghāyukabuddhānañca nāma na anvaddhamāsiko uposatho hoti. Tathā hi Vipassissa Bhagavato chabbassantare chabbassantare uposatho ahosi, Kassapadasabalo pana chaṭṭhe chaṭṭhe māse pātimokkhaṁ osāresi, tassa pātimokkhassa osāraṇakāle disāvāsikā dve sahāyakā bhikkhū “uposathaṁ karissāmā”ti gacchanti. Ayaṁ bhummadevatā cintesi “imesaṁ dvinnaṁ bhikkhūnaṁ metti ativiya daḷhā, kiṁ nu kho bhedake sati bhijjeyya, na bhijjeyyā”ti. Tesaṁ okāsaṁ olokayamānā tesaṁ avidūre gacchati.

Atheko thero ekassa hatthe pattacīvaraṁ datvā sarīravaḷañjanatthaṁ udakaphāsukaṭṭhānaṁ gantvā dhotahatthapādo hutvā gumbasamīpato[1] nikkhamati. Bhummadevatā tassa therassa pacchato pacchato[2] uttamarūpā itthī hutvā kese vidhunitvā saṁvidhāya bandhantī viya piṭṭhiyaṁ paṁsuṁ puñchamānā viya sāṭakaṁ saṁvidhāya nivāsayamānā viya ca hutvā therassa padānupadikā hutvā gumbato nikkhantā. Ekamante ṭhito sahāyakatthero taṁ kāraṇaṁ disvāva domanassajāto “naṭṭho dāni me iminā bhikkhunā saddhiṁ dīgharattānugato sineho, sacāhaṁ evaṁvidhabhāvaṁ[3] jāneyyaṁ, ettakaṁ kālaṁ iminā saddhiṁ vissāsaṁ na kareyyan”ti cintetvā āgacchantaṁyeva naṁ[4] “gaṇhāhāvuso tuyhaṁ pattacīvaraṁ, tādisena pāpena saddhiṁ ekamaggena na gacchāmī”ti āha. Taṁ kathaṁ sutvā tassa lajjibhikkhuno hadayaṁ tikhiṇasattiṁ gahetvā viddhaṁ viya ahosi. Tato naṁ āha “āvuso kinnāmetaṁ vadasi, ahaṁ ettakaṁ kālaṁ dukkaṭamattampi āpattiṁ na jānāmi, tvaṁ pana maṁ ajja ‘pāpo’ti vadasi, kiṁ te diṭṭhan”ti. Kiṁ aññena diṭṭhena, kiṁ tvaṁ evaṁvidhena alaṅkatapaṭiyattena mātugāmena saddhiṁ ekaṭṭhāne hutvā nikkhantoti. “Natthetaṁ āvuso mayhaṁ, nāhaṁ evarūpaṁ mātugāmaṁ passāmī”ti tassa yāvatatiyaṁ kathentassāpi itaro thero kathaṁ asaddahitvā attanā diṭṭhakāraṇaṁyeva bhūtattaṁ katvā gaṇhanto tena saddhiṁ ekamaggena agantvā aññena maggena Satthu santikaṁ gato. Itaropi bhikkhu aññena maggena Satthu santikaṁyeva gato.

---

1. Gumbassa bhāgato (Ka)
2. Pacchato pacchato gacchantī (Sī)
3. Evaṁ visabhāgaṁ (Ka), evaṁ viraddhabhāvaṁ (Ka)
4. Āgacchantassevassa (Aṁ-Ṭṭha 1. 204 piṭṭhe)

သော ဧဝံ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပဗုဒ္ဓကာလေ ဘုမ္မဒေဝတာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ ဒီဃာယုကဗုဒ္ဓါနဉ္စ နာမ န အန္ဝဍ္ဎမာသိကော ဥပေါသထော ဟောတိ။ တထာ ဟိ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ဆဗ္ဗဿန္တရေ ဆဗ္ဗဿန္တရေ ဥပေါသထော အဟောသိ၊ ကဿပဒသဗလော ပန ဆဋ္ဌေ ဆဋ္ဌေ မာသေ ပါတိမောက္ခံ ဩသာရေသိ၊ တဿ ပါတိမောက္ခဿ ဩသာရဏကာလေ ဒိသာဝါသိကာ ဒွေ သဟာယကာ ဘိက္ခူ “ဥပေါသထံ ကရိဿာမာ”တိ ဂစ္ဆန္တိ။ အယံ ဘုမ္မဒေဝတာ စိန္တေသိ “ဣမေသံ ဒွိန္နံ ဘိက္ခူနံ မေတ္တိ အတိဝိယ ဒဠှာ၊ ကိံ နု ခေါ ဘေဒကေ သတိ ဘိဇ္ဇေယျ, န ဘိဇ္ဇေယျာ”တိ။ တေသံ ဩကာသံ ဩလောကယမာနာ တေသံ အဝိဒူရေ ဂစ္ဆတိ။

အထေကော ထေရော ဧကဿ ဟတ္ထေ ပတ္တစီဝရံ ဒတွာ သရီရဝဠဉ္ဇနတ္ထံ ဥဒကဖာသုကဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ ဓောတဟတ္ထပါဒေါ ဟုတွာ ဂုမ္ဗသမီပတော[1] နိက္ခမတိ။ ဘုမ္မဒေဝတာ တဿ ထေရဿ ပစ္ဆတော ပစ္ဆတော[2] ဥတ္တမရူပါ ဣတ္ထီ ဟုတွာ ကေသေ ဝိဓုနိတွာ သံဝိဓာယ ဗန္ဓန္တီ ဝိယ ပိဋ္ဌိယံ ပံသုံ ပုဉ္ဆမာနာ ဝိယ သာဋကံ သံဝိဓာယ နိဝါသယမာနာ ဝိယ စ ဟုတွာ ထေရဿ ပဒါနုပဒိကာ ဟုတွာ ဂုမ္ဗတော နိက္ခန္တာ။ ဧကမန္တေ ဌိတော သဟာယကတ္ထေရော တံ ကာရဏံ ဒိသွာဝ ဒေါမနဿဇာတော “နဋ္ဌော ဒါနိ မေ ဣမိနာ ဘိက္ခုနာ သဒ္ဓိံ ဒီဃရတ္တာနုဂတော သိနေဟော၊ သစာဟံ ဧဝံဝိဓဘာဝံ[3] ဇာနေယျံ၊ ဧတ္တကံ ကာလံ ဣမိနာ သဒ္ဓိံ ဝိဿာသံ န ကရေယျ”န္တိ စိန္တေတွာ အာဂစ္ဆန္တံယေဝ နံ[4] “ဂဏှာဝုသော တုယှံ ပတ္တစီဝရံ၊ တာဒိသေန ပါပေန သဒ္ဓိံ ဧကမဂ္ဂေန န ဂစ္ဆာမီ”တိ အာဟ။ တံ ကထံ သုတွာ တဿ လဇ္ဇိဘိက္ခုနော ဟဒယံ တိခိဏသတ္တိံ ဂဟေတွာ ဝိဒ္ဓံ ဝိယ အဟောသိ။ တတော နံ အာဟ “အာဝုသော ကိန္နာမေတံ ဝဒသိ၊ အဟံ ဧတ္တကံ ကာလံ ဒုက္ကဋမတ္တမ္ပိ အာပတ္တိံ န ဇာနာမိ၊ တွံ ပန မံ အဇ္ဇ ‘ပါပေါ’တိ ဝဒသိ၊ ကိံ တေ ဒိဋ္ဌ”န္တိ။ ကိံ အညေန ဒိဋ္ဌေန၊ ကိံ တွံ ဧဝံဝိဓေန အလင်္ကတပဋိယတ္တေန မာတုဂါမေန သဒ္ဓိံ ဧကဋ္ဌာနေ ဟုတွာ နိက္ခန္တောတိ။ “နတ္ထေတံ အာဝုသော မယှံ၊ နာဟံ ဧဝရူပံ မာတုဂါမံ ပဿာမီ”တိ တဿ ယာဝတတိယံ ကထေန္တဿာပိ ဣတရော ထေရော ကထံ အသဒ္ဒဟိတွာ အတ္တနာ ဒိဋ္ဌကာရဏံယေဝ ဘူတတ္ထံ ကတွာ ဂဏှန္တော တေန သဒ္ဓိံ ဧကမဂ္ဂေန အဂန္တွာ အညေန မဂ္ဂေန သတ္ထု သန္တိကံ ဂတော။ ဣတရောပိ ဘိက္ခု အညေန မဂ္ဂေန သတ္ထု သန္တိကံယေဝ ဂတော။

၁-ဂုမ္ဗဿ ဘာဂတော (က)
၂-ပစ္ဆတော ပစ္ဆတော ဂစ္ဆန္တီ (သီ)
၃-ဧဝံ ဝိသဘာဂံ (က)၊ ဧဝံ ဝိရဒ္ဓဘာဝံ (က)
၄-အာဂစ္ဆန္တဿေဝဿ (အံ-ဋ္ဌ ၁-၂၀၄-ပိဋ္ဌေ။)

Tato bhikkhusaṁghassa uposathāgāraṁ pavisanavelāya so bhikkhu taṁ bhikkhuṁ uposathagge disvā sañjānitvā "imasmiṁ uposathagge evarūpo nāma pāpabhikkhu atthi, nāhaṁ tena saddhiṁ uposathaṁ karissāmī"ti nikkhamitvā bahi aṭṭhāsi. Atha bhummadevatā "bhāriyaṁ mayā kammaṁ katan"ti mahallaka-upāsakavaṇṇena tassa santikaṁ gantvā "kasmā bhante ayyo imasmiṁ ṭhāne ṭhito"ti āha. "Upāsaka imaṁ uposathaggaṁ eko pāpabhikkhu paviṭṭho, ahaṁ tena saddhiṁ uposathaṁ na karomī"ti bahi ṭhitomhīti. Bhante mā evaṁ gaṇhatha, parisuddhasīlo esa bhikkhu, tumhehi diṭṭhamātugāmo nāma ahaṁ. Mayā tumhākaṁ vīmaṁsanatthāya "daḷhā nu kho imesaṁ therānaṁ metti, no daḷhā"ti bhijjanābhijjanabhāvaṁ[1] olokentena taṁ kammaṁ katanti. Ko pana tvaṁ sappurisāti. Ahaṁ ekā bhummadevatā bhanteti. Devaputto kathentoyeva dibbānubhāvena ṭhatvā therassa pādamūle patitvā "mayhaṁ bhante khamatha, therassa eso doso natthi[2], uposathaṁ karothā"ti theraṁ yācitvā uposathaggaṁ pavesesi. So thero uposathaṁ tāva ekaṭṭhāne akāsi. Mittasanthavavasena pana puna tena saddhiṁ na ekaṭṭhāne vasi. Imassa therassa dosaṁ na kathesi[3]. Aparabhāge Cuditakatthero pana vipassanāya kammaṁ karonto arahattaṁ pāpuṇi.

Bhummadevatā tassa kammassa nissandena ekaṁ Buddhantaraṁ apāyato na muccittha. Sace pana kālena kālaṁ manussatthaṁ āgacchati, aññena yena kenaci kato doso tasseva upari patati. So amhākaṁ Bhagavato uppannakāle Sāvatthiyaṁ brāhmaṇakule nibbatti, **Dhānamāṇavo**tissa nāmaṁ akaṁsu. So vayappatto tayo vede uggaṇhitvā mahallakakāle Satthu dhammadesanaṁ sutvā paṭiladdhasaddho sāsane pabbaji. Tassa upasampannadivasato paṭṭhāya ekā alaṅkatapaṭiyattā itthī tasmiṁ gāmaṁ pavisante saddhiṁ yeva pavisati, nikkhamante nikkhamati, vihāraṁ pavisantepi saddhiṁ pavisati, tiṭṭhantepi tiṭṭhatīti evaṁ niccānubandhā paññāyati. Thero taṁ na passati. Tassa pana purimakammassa nissandena sā aññesaṁ upaṭṭhāsi.

1. Lajji-alajjibhāvaṁ (Aṁ-Ṭṭha 1. 205 piṭṭhe.)
2. Etaṁ dosaṁ thero na jānāti (Aṁ-Ṭṭha 1. 205 piṭṭhe.)
3. Kammaṁ kathiyati (Aṁ-Ṭṭha 1. 205 piṭṭhe.)

တတော ဘိက္ခုသံဃဿ ဥပေါသထာဂါရံ ပဝိသနဝေလာယ သော ဘိက္ခု တံ ဘိက္ခုံ ဥပေါသထဂ္ဂေ ဒိသွာ သဉ္ဇာနိတွာ "ဣမသ္မိံ ဥပေါသထဂ္ဂေ ဧဝရူပေါ နာမ ပါပဘိက္ခု အတ္ထိ၊ နာဟံ တေန သဒ္ဓိံ ဥပေါသထံ ကရိဿာမီ"တိ နိက္ခမိတွာ ဗဟိ အဋ္ဌာသိ။ အထ ဘုမ္မဒေဝတာ "ဘာရိယံ မယာ ကမ္မံ ကတ"န္တိ မဟလ္လကဥပါသကဝဏ္ဏေန တဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ "ကသ္မာ ဘန္တေ အယျော ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဌိတော"တိ အာဟ။ "ဥပါသက ဣမံ ဥပေါသထဂ္ဂံ ဧကော ပါပဘိက္ခု ပဝိဋ္ဌော၊ အဟံ တေန သဒ္ဓိံ ဥပေါသထံ န ကရောမီ"တိ ဗဟိ ဌိတောမှီတိ။ ဘန္တေ မာ ဧဝံ ဂဏှထ၊ ပရိသုဒ္ဓသီလော ဧသ ဘိက္ခု၊ တုမှေဟိ ဒိဋ္ဌမာတုဂါမော နာမ အဟံ။ မယာ တုမှာကံ ဝီမံသနတ္ထာယ "ဒဠှာ နု ခေါ ဣမေသံ ထေရာနံ မေတ္တိ, နော ဒဠှာ"တိ ဘိဇ္ဇနာဘိဇ္ဇနဘာဝံ[1] ဩလောကေန္တေန တံ ကမ္မံ ကတန္တိ။ ကော ပန တွံ သပ္ပုရိသာတိ။ အဟံ ဧကော ဘုမ္မဒေဝတာ ဘန္တေတိ။ ဒေဝပုတ္တော ကထေန္တောယေဝ ဒိဗ္ဗာနုဘာဝေန ဌတွာ ထေရဿ ပါဒမူလေ ပတိတွာ "မယှံ ဘန္တေ ခမထ၊ ထေရဿ ဧသော ဒေါသော နတ္ထိ[2]၊ ဥပေါသထံ ကရောထာ"တိ ထေရံ ယာစိတွာ ဥပေါသထဂ္ဂံ ပဝေသေသိ။ သော ထေရော ဥပေါသထံ တာဝ ဧကဋ္ဌာနေ အကာသိ။ မိတ္တသန္ထဝဝသေန ပန ပုန တေန သဒ္ဓိံ န ဧကဋ္ဌာနေ ဝသိ။ ဣမဿ ထေရဿ ဒေါသံ န ကထေသိ[3]။ အပရဘာဂေ စုဒိတကတ္ထေရော ပန ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

ဘုမ္မဒေဝတာ တဿ ကမ္မဿ နိဿန္ဒေန ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ အပါယတော န မုစ္စိတ္ထ။ သစေ ပန ကာလေန ကာလံ မနုဿတ္တံ အာဂစ္ဆတိ၊ အညေန ယေန ကေနစိ ကတော ဒေါသော တဿေဝ ဥပရိ ပတတိ။ သော အမှာကံ ဘဂဝတော ဥပ္ပန္နကာလေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ၊ **ဓာနမာဏဝေါ**တိဿ နာမံ အကံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဏှိတွာ မဟလ္လကကာလေ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ သာသနေ ပဗ္ဗဇိ။ တဿ ဥပသမ္ပန္နဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ဧကာ အလင်္ကတပဋိယတ္တာ ဣတ္ထီ တသ္မိံ ဂါမံ ပဝိသန္တေ သဒ္ဓိံယေဝ ပဝိသတိ၊ နိက္ခမန္တေ နိက္ခမတိ၊ ဝိဟာရံ ပဝိသန္တေပိ သဒ္ဓိံ ပဝိသတိ၊ တိဋ္ဌန္တေပိ တိဋ္ဌတီတိ ဧဝံ နိစ္စာနုဗန္ဓာ ပညာယတိ။ ထေရော တံ န ပဿတိ။ တဿ ပန ပုရိမကမ္မဿ နိဿန္ဒေန သာ အညေသံ ဥပဋ္ဌာသိ။

၁-လဇ္ဇိအလဇ္ဇိဘာဝံ (အံ-ဋ္ဌ ၁-၂၀၅-ပိဋ္ဌေ။)
၂-တံ ဒေါသံ ထေရော န ဇာနာတိ (အံ-ဋ္ဌ ၁-၂၀၅-ပိဋ္ဌေ။)
၃-ကမ္မံ ကထိယတိ (အံ-ဋ္ဌ ၁-၂၀၅-ပိဋ္ဌေ။)

Gāme yāgubhikkhaṁ dadamānā itthiyo “bhante ayaṁ eko yāgu-uḷuṅko tumhākaṁ, eko imissā amhākaṁ sahāyikāyā”ti parihāsaṁ karonti. Therassa mahatī vihesā hoti. Vihāragatampi naṁ sāmaṇerā ceva daharabhikkhū ca parivāretvā “dhāno koṇḍo jāto”ti parihāsaṁ karonti. Athassa teneva kāraṇena **Kuṇḍadhāno thero**ti nāmaṁ jātaṁ. So uṭṭhāya samuṭṭhāya tehi kariyāmānaṁ keḷiṁ sahituṁ asakkonto ummādaṁ gahetvā “tumhe koṇḍā, tumhākaṁ upajjhāyo koṇḍo, ācariyo koṇḍo”ti vadati. Atha naṁ Satthu ārocesuṁ “Kuṇḍadhāno bhante daharasāmaṇerehi saddhiṁ evaṁ pharusavācaṁ vadatī”ti. Satthā taṁ pakkosāpetvā “saccaṁ kira tvaṁ dhāna daharasāmaṇerehi saddhiṁ pharusavācaṁ vadasī”ti pucchi. Tena “saccaṁ Bhagavā”ti vutte “kasmā evaṁ vadasī”ti āha. Bhante nibaddhaṁ vihesaṁ sahituṁ asakkonto evaṁ kathemīti. “Tvaṁ pubbe katakammaṁ yāvajjadivasā jīrāpetuṁ na sakkosi, puna evaṁ pharusavācaṁ mā vada bhikkhū”ti vatvā āha—

“Māvoca pharusaṁ kañci, vuttā paṭivadeyyu taṁ.
Dukkhā hi sārambhakathā, paṭidaṇḍā phuseyyu taṁ.

Sace neresi attānaṁ, kaṁso upahato yathā.
Esa pattosi nibbānaṁ, sārambho te na vijjatī”ti[1]—

imañca pana tassa therassa mātugāmena saddhiṁ vicaraṇabhāvaṁ Kosalaraññopi kathayiṁsu. Rājā “gacchatha bhaṇe, naṁ vīmaṁsathā”ti pesetvā sayampi mandeneva parivārena saddhiṁ therassa santikaṁ gantvā ekamante olokento aṭṭhāsi. Tasmiṁ khaṇe thero sūcikammaṁ karonto nisinno hoti. Sāpi itthī avidūre ṭhāne ṭhitā viya paññāyati.

Rājā taṁ disvā “atthi taṁ kāraṇan”ti tassā ṭhitaṭṭhānaṁ agamāsi. Sā tasmiṁ āgacchante therassa vasanapaṇṇasālaṁ paviṭṭhā viya ahosi. Rājāpi tāya saddhiṁ eva paṇṇasālāyaṁ pavisitvā sabbattha olokento adisvā “nāyaṁ mātugāmo, therassa eko kammavipāko”ti saññaṁ katvā paṭhamaṁ therassa samīpena gacchantopi theraṁ avanditvā tassa kāraṇassa abhūtabhāvaṁ ñatvā paṇṇasālato nikkhamitvā theraṁ vanditvā

1. Khu 1. 33 piṭṭhe Dhammapade.

ဂါမေ ယာဂုဘိက္ခံ ဒဒမာနာ ဣတ္ထိယော “ဘန္တေ အယံ ဧကော ယာဂု-ဥဠုင်္ကော တုမှာကံ,ဧကော ဣမိဿာ အမှာကံ သဟာယိကာယာ”တိ ပရိဟာသံ ကရောန္တိ။ ထေရဿ မဟတီ ဝိဟေသာ ဟောတိ။ ဝိဟာရဂတမ္ပိ နံ သာမဏေရာ စေဝ ဒဟရဘိက္ခူ စ ပရိဝါရေတွာ “ဓာနော ကောဏ္ဍော ဇာတော”တိ ပရိဟာသံ ကရောန္တိ။ အထဿ တေနေဝ ကာရဏေန **ကုဏ္ဍဓာနော ထေရော**တိ နာမံ ဇာတံ။ သော ဥဋ္ဌာယ သမုဋ္ဌာယ တေဟိ ကရိယမာနံ ကေဠိံ သဟိတုံ အသက္ကောန္တော ဥမ္မာဒံ ဂဟေတွာ “တုမှေ ကောဏ္ဍာ, တုမှာကံ ဥပဇ္ဈာယော ကောဏ္ဍော, အာစရိယော ကောဏ္ဍော”တိ ဝဒတိ။ အထ နံ သတ္ထု အာရောစေသုံ “ကုဏ္ဍဓာနော ဘန္တေ ဒဟရသာမဏေရေဟိ သဒ္ဓိံ ဧဝံ ဖရုသဝါစံ ဝဒတီ”တိ။ သတ္ထာ တံ ပက္ကောသာပေတွာ “သစ္စံ ကိရ တွံ ဓာန ဒဟရသာမဏေရေဟိ သဒ္ဓိံ ဖရုသဝါစံ ဝဒသီ”တိ ပုစ္ဆိ။ တေန “သစ္စံ ဘဂဝါ”တိ ဝုတ္တေ “ကသ္မာ ဧဝံ ဝဒသီ”တိ အာဟ။ ဘန္တေ နိဗဒ္ဓံ ဝိဟေသံ သဟိတုံ အသက္ကောန္တော ဧဝံ ကထေမီတိ။ “တွံ ပုဗ္ဗေ ကတကမ္မံ ယာဝဇ္ဇဒိဝသာ ဇီရာပေတုံ န သက္ကောသိ၊ ပုန ဧဝံ ဖရုသဝါစံ မာ ဝဒ ဘိက္ခူ”တိ ဝတွာ အာဟ—

“မာဝေါစ ဖရုသံ ကဉ္စိ၊ ဝုတ္တာ ပဋိဝဒေယျုံ တံ။
ဒုက္ခာ ဟိ သာရမ္ဘကထာ၊ ပဋိဒဏ္ဍာ ဖုသေယျုံ တံ။

သစေ နေရေသိ အတ္တာနံ၊ ကံသော ဥပဟတော ယထာ။
ဧသ ပတ္တောသိ နိဗ္ဗာနံ၊ သာရမ္ဘော တေ န ဝိဇ္ဇတီ”တိ[1]—

ဣမဉ္စ ပန တဿ ထေရဿ မာတုဂါမေန သဒ္ဓိံ ဝိစရဏဘာဝံ ကောသလ-ရညောပိ ကထယိံသု။ ရာဇာ “ဂစ္ဆထ ဘဏေ၊ နံ ဝီမံသထာ”တိ ပေ-သေတွာ သယမ္ပိ မန္ဒေနေဝ ပရိဝါရေန သဒ္ဓိံ ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ ဧကမန္တေ ဩလောကေန္တော အဋ္ဌာသိ။ တသ္မိံ ခဏေ ထေရော သူစိကမ္မံ ကရောန္တော နိသိန္နော ဟောတိ။ သာပိ ဣတ္ထီ အဝိဒူရေ ဌာနေ ဌိတာ ဝိယ ပညာယတိ။

ရာဇာ တံ ဒိသွာ “အတ္ထိ တံ ကာရဏ”န္တိ တဿာ ဌိတဋ္ဌာနံ အဂမာသိ။ သာ တသ္မိံ အာဂစ္ဆန္တေ ထေရဿ ဝသနပဏ္ဏသာလံ ပဝိဋ္ဌာ ဝိယ အဟောသိ။ ရာဇာပိ တာယ သဒ္ဓိံ ဧဝ ပဏ္ဏသာလာယံ ပဝိသိတွာ သဗ္ဗတ္ထ ဩလောကေန္တော အဒိသွာ “နာယံ မာတုဂါမော၊ ထေရဿ ဧကော ကမ္မဝိပါကော”တိ သညံ ကတွာ ပဌမံ ထေရဿ သမီပေန ဂစ္ဆန္တောပိ ထေရံ အဝန္ဒိတွာ တဿ ကာရဏဿ အဘူတဘာဝံ ဉတွာ ပဏ္ဏသာလတော နိက္ခမိတွာ ထေရံ ဝန္ဒိတွာ

၁. ခု ၁. ၃၃-ပိဋ္ဌေ ဓမ္မပဒေ။

ekamante nisinno “kacci bhante piṇḍakena na kilamathā”ti pucchi. Thero “vaṭṭati mahārājā”ti āha. “Jānāmahaṁ bhante ayyassa kathaṁ, evarūpenupakkilesena saddhiṁ carantānaṁ tumhākaṁ ke nāma pasīdissanti, ito paṭṭhāya vo katthaci gamanakiccaṁ natthi. Ahaṁ catūhi paccayehi upaṭṭhahissāmi, tumhe yonisomanasikāre mā pamajjitthā”ti vatvā nibaddhabhikkhaṁ paṭṭhapesi. Thero rājānaṁ upatthambhakaṁ labhitvā bhojanasappāyena ekaggacitto hutvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaṁ pāpuṇi. Tato paṭṭhāya sā itthī antaradhāyi.

Tadā Mahāsubhaddā Ugganagare micchādiṭṭhikule vasamānā “Satthā maṁ anukampatū”ti uposathaṅgaṁ adhiṭṭhāya nirāmagandhā hutvā uparipāsādatale ṭhitā “imāni pupphāni antare aṭṭhatvā Dasabalassa matthake vitānaṁ hutvā tiṭṭhantu, Dasabalo imāya saññāya sve pañcahi bhikkhusatehi saddhiṁ mayhaṁ bhikkhaṁ gaṇhatū”ti saccakiriyaṁ katvā aṭṭha sumanapupphamuṭṭhiyo vissajjesi. Pupphāni gantvā dhammadesanāvelāya Satthu matthake vitānaṁ hutvā aṭṭhaṁsu. Satthā taṁ sumanapupphavitānaṁ disvā citteneva Subhaddāya bhikkhaṁ adhivāsetvā punadivase aruṇe uṭṭhite Ānandattheraṁ āha “Ānanda mayaṁ ajja dūraṁ bhikkhācāraṁ gamissāma, puthujjanānaṁ adatvā ariyānaṁyeva salākaṁ dehī”ti. Thero bhikkhūnaṁ ārocesi “āvuso Satthā ajja dūraṁ bhikkhācāraṁ gamissati. Puthujjanā mā gaṇhantu, ariyāva salākaṁ gaṇhantū”ti. Kuṇḍadhānatthero “āharāvuso salākan”ti paṭhamaṁyeva hatthaṁ pasāresi. Ānando “Satthā tādisānaṁ bhikkhūnaṁ salākaṁ na dāpeti ariyānaṁyeva dāpetī”ti vitakkaṁ uppādetvā gantā Satthu ārocesi. Satthā “āharāpentassa salākaṁ dehī”ti āha. Thero cintesi “sace kuṇḍadhānassa salākā dātuṁ na yuttā, atha Satthā paṭibāheyya, bhavissati ettha kāraṇan”ti “Kuṇḍadhānassa salākaṁ dassāmī”ti gamanaṁ abhinīhari. Kuṇḍadhāno tassa purāgamanā eva abhiññāpādakaṁ catutthajjhānaṁ samāpajjitvā iddhiyā ākāse ṭhatvā “āharāvuso Ānanda Satthā maṁ jānāti, mādisaṁ bhikkhuṁ paṭhamaṁ salākaṁ gaṇhantaṁ na Satthā vāretī”ti hatthaṁ pasāretvā salākaṁ gaṇhi. Satthā taṁ aṭṭhuppattiṁ katvā theraṁ imasmiṁ sāsane paṭhamaṁ salākaṁ gaṇhantānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapesi.

ဧကမန္တေ နိသိန္နော “ကစ္စိ ဘန္တေ ပိဏ္ဍကေန န ကိလမထာ”တိ ပုစ္ဆိ။ ထေရော “ဝဋ္ဋတိ မဟာရာဇာ”တိ အာဟ။ “ဇာနာမဟံ ဘန္တေ အယျဿ ကထံ၊ ဧဝရူပေနုပက္ကိလေသေန သဒ္ဓိံ စရန္တာနံ တုမှာကံ ကေ နာမ ပသီဒိဿန္တိ၊ ဣတော ပဋ္ဌာယ ဝေါ ကတ္ထစိ ဂမနကိစ္စံ နတ္ထိ။ အဟံ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပဋ္ဌဟိဿာမိ၊ တုမှေ ယောနိသောမနသိကာရေ မာ ပမဇ္ဇိတ္ထာ”တိ ဝတွာ နိဗဒ္ဓဘိက္ခံ ပဋ္ဌပေသိ။ ထေရော ရာဇာနံ ဥပတ္ထမ္ဘကံ လဘိတွာ ဘောဇနသပ္ပါယေန ဧကဂ္ဂစိတ္တော ဟုတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တတော ပဋ္ဌာယ သာ ဣတ္ထီ အန္တရဓာယိ။

တဒါ မဟာသုဘဒ္ဒါ ဥဂ္ဂနဂရေ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကုလေ ဝသမာနာ ''သတ္ထာ မံ အနုကမ္ပတူ''တိ ဥပေါသထင်္ဂံ အဓိဋ္ဌာယ နိရာမဂန္ဓာ ဟုတွာ ဥပရိပါသာဒတလေ ဌိတာ ''ဣမာနိ ပုပ္ဖါနိ အန္တရေ အဋ္ဌတွာ ဒသဗလဿ မတ္ထကေ ဝိတာနံ ဟုတွာ တိဋ္ဌန္တု၊ ဒသဗလော ဣမာယ သညာယ သွေ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ သဒ္ဓိံ မယှံ ဘိက္ခံ ဂဏှတူ''တိ သစ္စကိရိယံ ကတွာ အဋ္ဌ သုမနပုပ္ဖမုဋ္ဌိယော ဝိဿဇ္ဇေသိ။ ပုပ္ဖါနိ ဂန္တွာ ဓမ္မဒေသနာဝေလာယ သတ္ထု မတ္ထကေ ဝိတာနံ ဟုတွာ အဋ္ဌံသု။ သတ္ထာ တံ သုမနပုပ္ဖဝိတာနံ ဒိသွာ စိတ္တေနေဝ သုဘဒ္ဒါယ ဘိက္ခံ အဓိဝါသေတွာ ပုနဒိဝသေ အရုဏေ ဥဋ္ဌိတေ အာနန္ဒတ္ထေရံ အာဟ “အာနန္ဒ မယံ အဇ္ဇ ဒူရံ ဘိက္ခာစာရံ ဂမိဿာမ၊ ပုထုဇ္ဇနာနံ အဒတွာ အရိယာနံယေဝ သလာကံ ဒေဟီ''တိ။ ထေရော ဘိက္ခူနံ အာရောစေသိ “အာဝုသော သတ္ထာ အဇ္ဇ ဒူရံ ဘိက္ခာစာရံ ဂမိဿတိ။ ပုထုဇ္ဇနာ မာ ဂဏှန္တု၊ အရိယာဝ သလာကံ ဂဏှန္တူ”တိ။ ကုဏ္ဍဓာနတ္ထေရော “အာဟရာဝုသော သလာက”န္တိ ပဌမံယေဝ ဟတ္ထံ ပသာရေသိ။ အာနန္ဒော “သတ္ထာ တာဒိသာနံ ဘိက္ခူနံ သလာကံ န ဒါပေတိ၊ အရိယာနံယေဝ ဒါပေတီ”တိ ဝိတက္ကံ ဥပ္ပါဒေတွာ ဂန္တွာ သတ္ထု အာရောစေသိ။ သတ္ထာ “အာဟရာပေန္တဿ သလာကံ ဒေဟီ”တိ အာဟ။ ထေရော စိန္တေသိ “သစေ ကုဏ္ဍဓာနဿ သလာကာ ဒါတုံ န ယုတ္တာ၊ အထ သတ္ထာ ပဋိဗာဟေယျ၊ ဘဝိဿတိ ဧတ္ထ ကာရဏ”န္တိ ''ကုဏ္ဍဓာနဿ သလာကံ ဒဿာမီ''တိ ဂမနံ အဘိနီဟရိ။ ကုဏ္ဍဓာနော တဿ ပုရာဂမနာ ဧဝ အဘိညာပါဒကံ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဣဒ္ဓိယာ အာကာသေ ဌတွာ “အာဟရာဝုသော အာနန္ဒ သတ္ထာ မံ ဇာနာတိ၊ မာဒိသံ ဘိက္ခုံ ပဌမံ သလာကံ ဂဏှန္တံ န သတ္ထာ ဝါရေတီ”တိ ဟတ္ထံ ပသာရေတွာ သလာကံ ဂဏှိ။ သတ္ထာ တံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ကတွာ ထေရံ ဣမသ္မိံ သာသနေ ပဌမံ သလာကံ ဂဏှန္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။

Yasmā ayaṁ thero rājānaṁ upatthambhaṁ labhitvā sappāyāhārapaṭilābhena samāhitacitto vipassanāya kammaṁ karonto upanissayasampannatāya chaḷabhiñño ahosi. Evaṁbhūtassapi imassa therassa guṇe ajānantā ye puthujjanā bhikkhū “ayaṁ paṭhamaṁ salākaṁ gaṇhati, kiṁ nu kho etan”ti vimatiṁ uppādenti. Tesaṁ taṁ vimatividhamanatthaṁ thero ākāsaṁ abbhuggantvā iddhipāṭihāriyaṁ dassetvā aññāpadesena aññaṁ byākaronto “pañca chinde”ti gāthaṁ abhāsi.

1. Evaṁ so pūritapuññasambhārānurūpena arahā hutvā patta-etadaggaṭṭhāno attano pubbakammaṁ saritvā somanassavasena pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **sattāhaṁ paṭisallīnan**ti-ādimāha. Tattha sattāhaṁ sattadivasaṁ nirodhasamāpattivihārena paṭisallīnaṁ vivekabhūtanti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Kuṇḍadhānatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

2. Sāgatatthera-apadānavaṇṇanā

Sobhito nāma nāmenāti-ādikaṁ āyasmato Sāgatattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle ekasmiṁ brāhmaṇakule nibbatto sabbasippesu nipphattiṁ patto nāmena **Sobhito** nāma hutvā tiṇṇaṁ vedānaṁ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṁ sākkharappabhedānaṁ itihāsapañcamānaṁ padako veyyākaraṇo lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo. So ekadivasaṁ Padumuttaraṁ Bhagavantaṁ dvattiṁsamahāpurisalakkhaṇasiriyā sobhamānaṁ uyyānadvārena gacchantaṁ disvā atīva pasannamānaso anekehi upāyehi anekehi guṇavaṇṇehi thomanaṁ akāsi. Bhagavā tassa thomanaṁ sutvā “anāgate Gotamassa Bhagavato sāsane Sāgato nāma sāvako bhavissatī”ti byākaraṇaṁ adāsi. So tato paṭṭhāya puññāni karonto yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cuto devaloke nibbatto. Kappasatasahassadevamanussesu ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto. Tassa

ယသ္မာ အယံ ထေရော ရာဇာနံ ဥပတ္ထမ္ဘံ လဘိတွာ သပ္ပါယာဟာရပဋိလာဘေန သမာဟိတစိတ္တော ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော ဥပနိဿယသမ္ပန္နတာယ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ ဧဝံဘူတဿာပိ ဣမဿ ထေရဿ ဂုဏေ အဇာနန္တာ ယေ ပုထုဇ္ဇနာ ဘိက္ခူ “အယံ ပဌမံ သလာကံ ဂဏှာတိ၊ ကိံ နု ခေါ ဧတ”န္တိ ဝိမတိံ ဥပ္ပါဒေန္တိ။ တေသံ တံ ဝိမတိဝိဓမနတ္ထံ ထေရော အာကာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယံ ဒဿေတွာ အညာပဒေသေန အညံ ဗျာကရောန္တော ‘‘ပဉ္စ ဆိန္ဒေ’’တိ ဂါထံ အဘာသိ။

၁။ ဧဝံ သော ပူရိတပုညသမ္ဘာရာနုရူပေန အရဟာ ဟုတွာ ပတ္တဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဝသေန ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သတ္တာဟံ ပဋိသလ္လီန**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သတ္တာဟံ သတ္တဒိဝသံ နိရောဓသမာပတ္တိဝိဟာရေန ပဋိသလ္လီနံ ဝိဝေကဘူတန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ကုဏ္ဍဓာနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂-သာဂတတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သောဘိတော နာမ နာမေနာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သာဂတတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော သဗ္ဗသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ပတ္တော နာမေန **သောဘိတော** နာမ ဟုတွာ တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပါရဂူ သနိဃဏ္ဍုကေဋုဘာနံ သာက္ခရပ္ပဘေဒါနံ ဣတိဟာသပဉ္စမာနံ ပဒကော ဝေယျာကရဏော လောကာယတမဟာပုရိသလက္ခဏေသု အနဝယော။ သော ဧကဒိဝသံ ပဒုမုတ္တရံ ဘဂဝန္တံ ဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏသိရိယာ သောဘမာနံ ဥယျာနဒွါရေန ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ အတီဝ ပသန္နမာနသော အနေကေဟိ ဥပါယေဟိ အနေကေဟိ ဂုဏဝဏ္ဏေဟိ ထောမနံ အကာသိ။ ဘဂဝါ တဿ ထောမနံ သုတွာ ‘‘အနာဂတေ ဂေါတမဿ ဘဂဝတော သာသနေ သာဂတော နာမ သာဝကော ဘဝိဿတီ’’တိ ဗျာကရဏံ အဒါသိ။ သော တတော ပဋ္ဌာယ ပုညာနိ ကရောန္တော ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော။ ကပ္ပသတသဟဿဒေဝမနုဿေသု ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော။ တဿ

mātāpitaro somanassaṁ vaḍḍhento sujāto āgatoti **Sāgato**ti nāmaṁ kariṁsu. So sāsane pasīditvā pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaṁ patto.

17. Evaṁ so puññasambhārānurūpena patta-arahattaphalo attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Sobhito nāma nāmenā**ti-ādimāha. Tattha tadā puññasambhārassa paripūraṇasamaye nāmena Sobhito nāma brāhmaṇo ahosinti sambandho.

21. **Vipathā uddharitvānā**ti viruddhapathā kumaggā, uppathā vā uddharitvā apanetvā. **Pathaṁ ācikkhase**ti bhante sabbaññu tuvaṁ pathaṁ sappurisamaggaṁ nibbānādhigamanupāyaṁ ācikkhase kathesi desesi vibhaji uttāniṁ akāsīti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Sāgatatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Mahākaccānatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttaranāthassāti-ādikaṁ āyasmato Kaccānattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle gahapatimahāsālakulagehe nibbattetvā vuddhippatto ekadivasaṁ Satthu santike dhammaṁ suṇanto Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ saṁkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṁ vibhajantānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā sayampi taṁ ṭhānantaraṁ patthento dānādīni puññāni katvā devamanussesu saṁsaranto Sumedhassa Bhagavato kāle vijjādharo hutvā ākāsena gacchanto Satthāraṁ ekasmiṁ vanasaṇḍe nisinnaṁ disvā pasannamānaso kaṇikārapupphehi pūjaṁ akāsi.

So tena puññakammena aparāparaṁ sugatīsuyeva parivattetvā Kassapadasabalassa kāle Bārāṇasiyaṁ kulaghare nibbattitvā parinibbute Bhagavati suvaṇṇacetiyakaraṇaṭṭhānaṁ dasasahassagghanikāya suvaṇṇiṭṭhakāya pūjaṁ katvā "Bhagavā mayhaṁ nibbattanibbattaṭṭhāne sarīraṁ suvaṇṇavaṇṇaṁ hotū"ti patthanaṁ akāsi. Tato yāvajīvaṁ kusalaṁ katvā ekaṁ Buddhantaraṁ

မာတာပိတရော သောမနဿံ ဝဍ္ဎေန္တော သုဇာတော အာဂတောတိ **သာဂတော**တိ နာမံ ကရိံသု။ သော သာသနေ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပတ္တော။

၁၇။ ဧဝံ သော ပုညသမ္ဘာရာနုရူပေန ပတ္တအရဟတ္တဖလော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သောဘိတော နာမ နာမေနာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ တဒါ ပုညသမ္ဘာရဿ ပရိပူရဏသမယေ နာမေန သောဘိတော နာမ ဗြာဟ္မဏော အဟောသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၂၁။ **ဝိပထာ ဥဒ္ဓရိတွာနာ**တိ ဝိရုဒ္ဓပထာ ကုမဂ္ဂါ, ဥပ္ပထာ ဝါ ဥဒ္ဓရိတွာ အပနေတွာ။ **ပထံ အာစိက္ခသေ**တိ ဘန္တေ သဗ္ဗညု တုဝံ ပထံ သပ္ပုရိသမဂ္ဂံ နိဗ္ဗာနာဓိဂမနုပါယံ အာစိက္ခသေ ကထေသိ ဒေသေသိ ဝိဘဇိ ဥတ္တာနိံ အကာသီတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

သာဂတတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-မဟာကစ္စာနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရနာထဿာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကစ္စာနတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဂဟပတိမဟာသာလကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ သံခိတ္တေန ဘာသိတဿ ဝိတ္ထာရေန အတ္ထံ ဝိဘဇန္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ သယမ္ပိ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေန္တော ဒါနာဒီနိ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝိဇ္ဇာဓရော ဟုတွာ အာကာသေန ဂစ္ဆန္တော သတ္ထာရံ ဧကသ္မိံ ဝနသဏ္ဍေ နိသိန္နံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ကဏိကာရပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။

သော တေန ပုညကမ္မေန အပရာပရံ သုဂတီသုယေဝ ပရိဝတ္တေတွာ ကဿပဒသဗလဿ ကာလေ ဗာရာဏသိယံ ကုလဃရေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ သုဝဏ္ဏစေတိယကရဏဋ္ဌာနံ ဒသသဟဿဂ္ဃနိကာယ သုဝဏ္ဏိဋ္ဌကာယ ပူဇံ ကတွာ "ဘဂဝါ မယှံ နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေ သရီရံ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ ဟောတူ"တိ ပတ္ထနံ အကာသိ။ တတော ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ

devamanussesu saṁsaritvā imasmiṁ Buddhuppāde Ujjeniyaṁ rañño Caṇḍapajjotassa purohitassa gehe nibbatti, tassa nāmaggahaṇadivase mātāpitaro “amhākaṁ putto suvaṇṇavaṇṇo attano nāmaṁ gahetvā āgato”ti **Kañcanamāṇavo**tveva nāmaṁ kariṁsu. So vuddhimanvāya tayo vede uggaṇhitvā pitu accayena purohitaṭṭhānaṁ labhi. So gottavasena **Kaccāno**ti paññāyittha.

Rājā Caṇḍapajjoto Buddhuppādaṁ sutvā “ācariya tvaṁ tattha gantvā Satthāraṁ idhānehī”ti pesesi. So attaṭṭhamo Satthu santikaṁ upagato. Tassa Satthā dhammaṁ desesi. Desanāpariyosāne so sattahi janehi saddhiṁ sahapaṭisambhidāhi arahatte patiṭṭhāsi. Atha Satthā “etha bhikkhavo”ti hatthaṁ pasāresi. Te tāvadeva dvaṅgulamattakesamassukā iddhimayapattacīvaradharā vassasaṭṭhikattherā viya ahesuṁ. Evaṁ thero sadatthaṁ nipphādetvā “bhante rājā Pajjoto tumhākaṁ pāde vandituṁ dhammañca sotuṁ icchatī”ti Satthu ārocesi. Satthā “tvaṁyeva bhikkhu tattha gaccha, tayi gatepi rājā pasīdissatī”ti āha. Thero attaṭṭhamo tattha gantvā rājānaṁ pasādetvā avantīsu sāsanaṁ patiṭṭhāpetvā puna Satthu santikameva gato.

31. Evaṁ so patta-arahattaphalo “etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ saṁkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṁ vibhajantānaṁ yadidaṁ Mahākaccāno”ti[1] etadaggaṭṭhānaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaranāthassā**ti-ādimāha. Tattha **padumaṁ nāma cetiyan**ti padumehi chāditattā vā padumākārehi katattā vā Bhagavato vasanagandhakuṭivihārova pūjanīyabhāvena cetiyaṁ, yathā “Gotamakacetiyaṁ, Āḷavakacetiyan”ti vutte tesaṁ yakkhānaṁ nivasanaṭṭhānaṁ pūjanīyaṭṭhānattā cetiyanti vuccati, evamidaṁ Bhagavato vasanaṭṭhānaṁ cetiyanti vuccati, na dhātunidhāyakacetiyanti veditabbaṁ. Na hi aparinibbutassa Bhagavato sarīradhātūnaṁ abhāvā dhātucetiyaṁ akari. **Silāsanaṁ kārayitvā**ti tassā padumanāmikāya Gandhakuṭiyā pupphādhāratthāya heṭṭhā phalikamayaṁ silāsanaṁ kāretvā. **Suvaṇṇenā’bhilepayin**ti taṁ silāsanaṁ jambonadasuvaṇṇena abhivisesena lepayiṁ chādesinti attho.

1. Aṁ 1. 24 piṭṭhe.

ဒေဝမနုဿေသု သံသရိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဥဇ္ဇေနိယံ ရညော စဏ္ဍပဇ္ဇောတဿ ပုရောဟိတဿ ဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိ၊ တဿ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ မာတာပိတရော “အမှာကံ ပုတ္တော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော အတ္တနော နာမံ ဂဟေတွာ အာဂတော”တိ **ကဉ္စနမာဏဝေါ**တွေဝ နာမံ ကရိံသု။ သော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဏှိတွာ ပိတု အစ္စယေန ပုရောဟိတဋ္ဌာနံ လဘိ။ သော ဂေါတ္တဝသေန **ကစ္စာနော**တိ ပညာယိတ္ထ။

ရာဇာ စဏ္ဍပဇ္ဇောတော ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒံ သုတွာ “အာစရိယ တွံ တတ္ထ ဂန္တွာ သတ္ထာရံ ဣဓာနေဟီ”တိ ပေသေသိ။ သော အတ္တဋ္ဌမော သတ္ထု သန္တိကံ ဥပဂတော။ တဿ သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ဒေသနာပရိယောသာနေ သော သတ္တဟိ ဇနေဟိ သဒ္ဓိံ သဟပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ။ အထ သတ္ထာ “ဧထ ဘိက္ခဝေါ”တိ ဟတ္ထံ ပသာရေသိ။ တေ တာဝဒေဝ ဒွင်္ဂုလမတ္တကေသမဿုကာ ဣဒ္ဓိမယပတ္တစီဝရဓရာ ဝဿသဋ္ဌိကတ္ထေရာ ဝိယ အဟေသုံ။ ဧဝံ ထေရော သဒတ္ထံ နိပ္ဖာဒေတွာ “ဘန္တေ ရာဇာ ပဇ္ဇောတော တုမှာကံ ပါဒေ ဝန္ဒိတုံ ဓမ္မဉ္စ သောတုံ ဣစ္ဆတီ”တိ သတ္ထု အာရောစေသိ။ သတ္ထာ “တွံယေဝ ဘိက္ခု တတ္ထ ဂစ္ဆ၊ တယိ ဂတေပိ ရာဇာ ပသီဒိဿတီ”တိ အာဟ။ ထေရော အတ္တဋ္ဌမော တတ္ထ ဂန္တွာ ရာဇာနံ ပသာဒေတွာ အဝန္တီသု သာသနံ ပတိဋ္ဌာပေတွာ ပုန သတ္ထု သန္တိကမေဝ ဂတော။

၃၁။ ဧဝံ သော ပတ္တအရဟတ္တဖလော “ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ သံခိတ္တေန ဘာသိတဿ ဝိတ္ထာရေန အတ္ထံ ဝိဘဇန္တာနံ ယဒိဒံ မဟာကစ္စာနော”တိ[၁] ဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရနာထဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပဒုမံ နာမ စေတိယန္တိ** ပဒုမေဟိ ဆာဒိတတ္တာ ဝါ ပဒုမာကာရေဟိ ကတတ္တာ ဝါ ဘဂဝတော ဝသနဂန္ဓကုဋိဝိဟာရောဝ ပူဇနီယဘာဝေန စေတိယံ၊ ယထာ “ဂေါတမကစေတိယံ, အာဠဝကစေတိယ”န္တိ ဝုတ္တေ တေသံ ယက္ခာနံ နိဝသနဋ္ဌာနံ ပူဇနီယဋ္ဌာနတ္တာ စေတိယန္တိ ဝုစ္စတိ၊ ဧဝမိဒံ ဘဂဝတော ဝသနဋ္ဌာနံ စေတိယန္တိ ဝုစ္စတိ၊ န ဓာတုနိဓာယကစေတိယန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ န ဟိ အပရိနိဗ္ဗုတဿ ဘဂဝတော သရီရဓာတူနံ အဘာဝါ ဓာတုစေတိယံ အကရိ။ **သိလာသနံ ကာရယိတွာ**တိ တဿာ ပဒုမနာမိကာယ ဂန္ဓကုဋိယာ ပုပ္ဖါဓာရတ္ထာယ ဟေဋ္ဌာ ဖလိကမယံ သိလာသနံ ကာရေတွာ။ **သုဝဏ္ဏေနာ’ဘိလေပယိ**န္တိ တံ သိလာသနံ ဇမ္ဗောနဒသုဝဏ္ဏေန အဘိဝိသေသေန လေပယိံ ဆာဒေသိန္တိ အတ္ထော။

၁-အံ ၁-၂၄-ပိဋ္ဌေ။

32. **Ratanāmayaṁ** sattahi ratanehi kataṁ chattaṁ **paggayha** muddhani dhāretvā vāḷabījaniñca setapavaracāmariñca paggayha Buddhassa abhiropayiṁ. **Lokabandhussa tādino**ti sakalalokabandhusadisassa tādiguṇasamaṅgissa Buddhassa dhāresinti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Mahākaccānatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

4. Kāḷudāyitthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttarabuddhassāti-ādikaṁ āyasmato Kāḷudāyittherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Haṁsavatīnagare kulagehe nibbatto Satthu dhammadesanaṁ suṇanto Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ kulappasādakānaṁ bhikkhūnaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā tajjaṁ[1] abhinīhāraṁ katvā taṁ ṭhānantaraṁ patthesi.

So yāvajīvaṁ kusalaṁ katvā devamanussesu saṁsaranto amhākaṁ bodhisattassa mātukucchiyaṁ paṭisandhiggahaṇadivase Kapilavatthusmiṁyeva amaccagehe paṭisandhiṁ gaṇhi, bodhisattena saddhiṁ ekadivasaṁyeva jātoti taṁ divasaṁyeva naṁ dukūlacumbaṭake[2] nipajjāpetvā bodhisattassa upaṭṭhānatthāya nayiṁsu. Bodhisattena hi saddhiṁ Bodhirukkho, Rāhulamātā, cattāro nidhī, Ārohanahatthī, Assakaṇḍako, Ānando, Channo, Kāḷudāyīti ime satta ekadivase jātattā sahajātā nāma ahesuṁ. Athassa nāmaggahaṇadivase sakalanagarassa udaggacittadivase jātattā **Udāyi**tveva nāmaṁ akaṁsu. Thokaṁ kāḷadhātukattā pana **Kāḷudāyī**ti paññāyittha. So bodhisattena saddhiṁ kumārakīḷaṁ kīḷanto vuddhiṁ agamāsi.

Aparabhāge Lokanāthe mahābhinikkhamanaṁ nikkhamitvā anukkamena sabbaññutaṁ patvā pavattitavaradhammacakke Rājagahaṁ upanissāya Veḷuvane viharante Suddhodanamahārājā taṁ pavattiṁ sutvā purisasahassaparivāraṁ

---

1. Tādisaṁ (Ka) 2. Dukūlacambuṭake (Aṁ-Ṭṭha 1. 234 piṭṭhe.)

၃၂။ **ရတနာမယံ** သတ္တဟိ ရတနေဟိ ကတံ ဆတ္တံ **ပဂ္ဂယှ** မုဒ္ဓနိ ဓာရေတွာ ဝါဠဗီဇနိဉ္စ သေတပဝရစာမရိဉ္စ ပဂ္ဂယှ ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိံ။ **လောကဗန္ဓုဿ တာဒိနော**တိ သကလလောကဗန္ဓုသဒိသဿ တာဒိဂုဏသမင်္ဂိဿ ဗုဒ္ဓဿ ဓာရေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

မဟာကစ္စာနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-ကာဠုဒါယိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကာဠုဒါယိတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ကုလပ္ပသာဒကာနံ ဘိက္ခူနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ တဇ္ဇံ[1] အဘိနီဟာရံ ကတွာ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေသိ။

သော ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အမှာကံ ဗောဓိသတ္တဿ မာတုကုစ္ဆိယံ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဒိဝသေ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံယေဝ အမစ္စဂေဟေ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ၊ ဗောဓိသတ္တေန သဒ္ဓိံ ဧကဒိဝသံယေဝ ဇာတောတိ တံ ဒိဝသံယေဝ နံ ဒုကူလစုမ္ဗဋကေ[2] နိပဇ္ဇာပေတွာ ဗောဓိသတ္တဿ ဥပဋ္ဌာနတ္ထာယ နယိံသု။ ဗောဓိသတ္တေန ဟိ သဒ္ဓိံ ဗောဓိရုက္ခော, ရာဟုလမာတာ, စတ္တာရော နိဓီ, အာရောဟနဟတ္ထီ, အဿကဏ္ဍကော, အာနန္ဒော, ဆန္နော, ကာဠုဒါယီတိ ဣမေ သတ္တ ဧကဒိဝသေ ဇာတတ္တာ သဟဇာတာ နာမ အဟေသုံ။ အထဿ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ သကလနဂရဿ ဥဒဂ္ဂစိတ္တဒိဝသေ ဇာတတ္တာ **ဥဒါယိ**တွေဝ နာမံ အကံသု။ ထောကံ ကာဠဓာတုကတ္တာ ပန **ကာဠုဒါယီ**တိ ပညာယိတ္ထ။ သော ဗောဓိသတ္တေန သဒ္ဓိံ ကုမာရကီဠံ ကီဠန္တော ဝုဒ္ဓိံ အဂမာသိ။

အပရဘာဂေ လောကနာထေ မဟာဘိနိက္ခမနံ နိက္ခမိတွာ အနုက္ကမေန သဗ္ဗညုတံ ပတွာ ပဝတ္တိတဝရဓမ္မစက္ကေ ရာဇဂဟံ ဥပနိဿာယ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တေ သုဒ္ဓေါဒနမဟာရာဇာ တံ ပဝတ္တိံ သုတွာ ပုရိသသဟဿပရိဝါရံ

၁-တာဒိသံ (က) ၂-ဒုကူလစုမ္ဗုဋကေ (အံ-ဋ္ဌ ၁-၂၃၄-ပိဋ္ဌေ။)

ekaṁ amaccaṁ “puttaṁ me idhānehī”ti pesesi. So dhammadesanāvelāyaṁ Satthu santikaṁ gantvā parisapariyante ṭhito dhammaṁ sutvā saparivāro arahattaṁ pāpuṇi. Atha ne Satthā “etha bhikkhavo”ti hatthaṁ pasāresi. Sabbe taṅkhaṇaññeva iddhimayapattacīvaradharā vassasaṭṭhikattherā viya ahesuṁ. Arahattappattito paṭṭhāya pana ariyā majjhattāva honti. Tasmā raññā pahitasāsanaṁ Dasabalassa na kathesi. Rājā “neva gato āgacchati, na sāsanaṁ suyyatī”ti aparaṁ amaccaṁ purisasahassehi pesesi. Tasmimpi tathā paṭipanne aparampi pesesīti evaṁ navahi purisasahassehi saddhiṁ nava amacce pesesi. Sabbe arahattaṁ patvā tuṇhī ahesuṁ.

Atha rājā cintesi “ettakā janā mayi sinehābhāvena Dasabalassa idhāgamanatthāya na kiñci kathayiṁsu, ayaṁ kho Udāyi Dasabalena samavayo, sahapaṁsukīḷiko, mayi ca sineho atthi[1], imaṁ pesessāmī”ti taṁ pakkosāpetvā “tāta tvaṁ purisasahassaparivāro Rājagahaṁ gantvā Dasabalaṁ idhānehī”ti vatvā pesesi. So pana gacchanto “sacāhaṁ deva pabbajituṁ labhissāmi, evāhaṁ Bhagavantaṁ idhānessāmī”ti vatvā “yaṁ kiñci katvā mama puttaṁ dassehī”ti vutto Rājagahaṁ gantvā Satthu dhammadesanavelāyaṁ parisapariyante ṭhito dhammaṁ sutvā saparivāro arahattaṁ patvā ehibhikkhubhāve patiṭṭhāsi. Arahattaṁ pana patvā “na tāvāyaṁ Dasabalassa kulanagaraṁ gantuṁ kālo, vasante pana upagate pupphite vanasaṇḍe haritatiṇasañchannāya bhūmiyā gamanakālo bhavissatī”ti kālaṁ paṭimānento vasante sampatte Satthu kulanagaraṁ gantuṁ gamanamaggavaṇṇaṁ saṁvaṇṇento—

“Aṅgārino dāni dumā bhadante,
Phalesino chadanaṁ vippahāya.
Te accimantova pabhāsayanti,
Samayo mahāvīra bhāgī rathānaṁ.

Dumāni phullāni manoramāni,
Samantato sabbadisā pavanti.
Pattaṁ pahāya phalamāsasānā,
Kālo ito pakkamanāya vīra.

1. Sinehavā (Sī)

ဧကံ အမစ္စံ “ပုတ္တံ မေ ဣဓာနေဟီ”တိ ပေသေသိ။ သော ဓမ္မဒေသနာဝေလာယံ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ပရိသပရိယန္တေ ဌိတော ဓမ္မံ သုတွာ သပရိဝါရော အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ အထ နေ သတ္ထာ “ဧထ ဘိက္ခဝေါ”တိ ဟတ္ထံ ပသာရေသိ။ သဗ္ဗေ တင်္ခဏညေဝ ဣဒ္ဓိမယပတ္တစီဝရဓရာ ဝဿသဋ္ဌိကတ္ထေရာ ဝိယ အဟေသုံ။ အရဟတ္တပ္ပတ္တိတော ပဋ္ဌာယ ပန အရိယာ မဇ္ဈတ္တာဝ ဟောန္တိ။ တသ္မာ ရညာ ပဟိတသာသနံ ဒသဗလဿ န ကထေသိ။ ရာဇာ “နေဝ ဂတော အာဂစ္ဆတိ၊ န သာသနံ သုယျတီ”တိ အပရံ အမစ္စံ ပုရိသသဟဿေဟိ ပေသေသိ။ တသ္မိမ္ပိ တထာ ပဋိပန္နေ အပရမ္ပိ ပေသေသီတိ ဧဝံ နဝဟိ ပုရိသသဟဿေဟိ သဒ္ဓိံ နဝ အမစ္စေ ပေသေသိ။ သဗ္ဗေ အရဟတ္တံ ပတွာ တုဏှီ အဟေသုံ။

အထ ရာဇာ စိန္တေသိ “ဧတ္တကာ ဇနာ မယိ သိနေဟာဘာဝေန ဒသဗလဿ ဣဓာဂမနတ္ထာယ န ကိဉ္စိ ကထယိံသု၊ အယံ ခေါ ဥဒါယိ ဒသဗလေန သမဝယော၊ သဟပံသုကီဠိကော၊ မယိ စ သိနေဟော အတ္ထိ[1]၊ ဣမံ ပေသေဿာမီ”တိ တံ ပက္ကောသာပေတွာ “တာတ တွံ ပုရိသသဟဿပရိဝါရော ရာဇဂဟံ ဂန္တွာ ဒသဗလံ ဣဓာနေဟီ”တိ ဝတွာ ပေသေသိ။ သော ပန ဂစ္ဆန္တော “သစာဟံ ဒေဝ ပဗ္ဗဇိတုံ လဘိဿာမိ၊ ဧဝါဟံ ဘဂဝန္တံ ဣဓာနေဿာမီ”တိ ဝတွာ “ယံ ကိဉ္စိ ကတွာ မမ ပုတ္တံ ဒဿေဟီ”တိ ဝုတ္တော ရာဇဂဟံ ဂန္တွာ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနဝေလာယံ ပရိသပရိယန္တေ ဌိတော ဓမ္မံ သုတွာ သပရိဝါရော အရဟတ္တံ ပတွာ ဧဟိဘိက္ခုဘာဝေ ပတိဋ္ဌာသိ။ အရဟတ္တံ ပန ပတွာ “န တာဝါယံ ဒသဗလဿ ကုလနဂရံ ဂန္တုံ ကာလော၊ ဝသန္တေ ပန ဥပဂတေ ပုပ္ဖိတေ ဝနသဏ္ဍေ ဟရိတတိဏသဉ္ဆန္နာယ ဘူမိယာ ဂမနကာလော ဘဝိဿတီ”တိ ကာလံ ပဋိမာနေန္တော ဝသန္တေ သမ္ပတ္တေ သတ္ထု ကုလနဂရံ ဂန္တုံ ဂမနမဂ္ဂဝဏ္ဏံ သံဝဏ္ဏေန္တော—

“အင်္ဂါရိနော ဒါနိ ဒုမာ ဘဒန္တေ၊
ဖလေသိနော ဆဒနံ ဝိပ္ပဟာယ။
တေ အစ္စိမန္တောဝ ပဘာသယန္တိ၊
သမယော မဟာဝီရ ဘာဂီ ရထာနံ။

ဒုမာနိ ဖုလ္လာနိ မနောရမာနိ၊
သမန္တတော သဗ္ဗဒိသာ ပဝန္တိ။
ပတ္တံ ပဟာယ ဖလမာသသာနာ၊
ကာလော ဣတော ပက္ကမနာယ ဝီရ။

၁-သိနေဟဝါ (သီ)

Nevā’tisītaṁ na panā’ti-uṇhaṁ,
Sukhā utu addhaniyā bhadante.
Passantu taṁ sākiyā koḷiyā ca,
Pacchāmukhaṁ rohiniyaṁ tarantaṁ.

Āsāya kasate khettaṁ, bījaṁ āsāya vappati.
Āsāya vāṇijā yanti, samuddaṁ dhanahārakā.
Yāya āsāya tiṭṭhāmi, sā me āsā samijjhatu.

[1]Nā’tisītaṁ nā’ti-uṇhaṁ, nātidubbhikkhachātakaṁ.
Saddalā haritā bhūmi, esa kālo Mahāmuni[1].

Punappunaṁ ceva vapanti. bījaṁ,
Punappunaṁ vassati devarājā.
Punappunaṁ khettaṁ kasanti kassakā,
Punappunā dhaññamupeti raṭṭhaṁ.

Punappunaṁ yācanakā caranti,
Punappunaṁ dānappatī dadanti.
Punappunaṁ dānappatī daditvā,
Punappunaṁ saggamupenti ṭhānaṁ.

Vīro have sattayugaṁ puneti,
Yasmiṁ kule jāyati bhūripañño.
Maññāmahaṁ sakkati devadevo,
Tayā hi jāto Muni saccanāmo.

Suddhodano nāma pitā Mahesino,
Buddhassa mātā pana Māyanāmā.
Yā bodhisattaṁ parihariya kucchinā,
Kāyassa bhedā tidivamhi modati.

Sā Gotamī kālakatā ito cutā,
Dibbehi kāmehi samaṅgibhūtā.
Sā modati kāmaguṇehi pañcahi,
Parivāritā devagaṇehi tehī”ti[2].

1. Ayaṁ gāthā Theragāthāyaṁ natthi, Aṁ-Ṭṭha 1. 235 piṭṭhe pana atthi.
2. Khu 2. 300 piṭṭhādīsu.

နေဝါ’တိသီတံ န ပနာ’တိဥဏှံ၊
သုခါ ဥတု အဒ္ဓနိယာ ဘဒန္တေ။
ပဿန္တု တံ သာကိယာ ကောဠိယာ စ၊
ပစ္ဆာမုခံ ရောဟိနိယံ တရန္တံ။

အာသာယ ကသတေ ခေတ္တံ၊ ဗီဇံ အာသာယ ဝပ္ပတိ။
အာသာယ ဝါဏိဇာ ယန္တိ၊ သမုဒ္ဒံ ဓနဟာရကာ။
ယာယ အာသာယ တိဋ္ဌာမိ၊ သာ မေ အာသာ သမိဇ္ဈတု။

[၁]နာ’တိသီတံ နာ’တိဥဏှံ၊ နာတိဒုဗ္ဘိက္ခဆာတကံ။
သဒ္ဒလာ ဟရိတာ ဘူမိ၊ ဧသ ကာလော မဟာမုနိ[၁]။

ပုနပ္ပုနံ စေဝ ဝပန္တိ ဗီဇံ၊
ပုနပ္ပုနံ ဝဿတိ ဒေဝရာဇာ။
ပုနပ္ပုနံ ခေတ္တံ ကသန္တိ ကဿကာ၊
ပုနပ္ပုနံ ဓညမုပေတိ ရဋ္ဌံ။

ပုနပ္ပုနံ ယာစနကာ စရန္တိ၊
ပုနပ္ပုနံ ဒါနပ္ပတီ ဒဒန္တိ။
ပုနပ္ပုနံ ဒါနပ္ပတီ ဒဒိတွာ၊
ပုနပ္ပုနံ သဂ္ဂမုပေန္တိ ဌာနံ။

ဝီရော ဟဝေ သတ္တယုဂံ ပုနေတိ၊
ယသ္မိံ ကုလေ ဇာယတိ ဘူရိပညော။
မညာမဟံ သက္ကတိ ဒေဝဒေဝေါ၊
တယာ ဟိ ဇာတော မုနိ သစ္စနာမော။

သုဒ္ဓေါဒနော နာမ ပိတာ မဟေသိနော၊
ဗုဒ္ဓဿ မာတာ ပန မာယနာမာ။
ယာ ဗောဓိသတ္တံ ပရိဟရိယ ကုစ္ဆိနာ၊
ကာယဿ ဘေဒါ တိဒိဝမှိ မောဒတိ။

သာ ဂေါတမီ ကာလကတာ ဣတော စုတာ၊
ဒိဗ္ဗေဟိ ကာမေဟိ သမင်္ဂိဘူတာ။
သာ မောဒတိ ကာမဂုဏေဟိ ပဉ္စဟိ၊
ပရိဝါရိတာ ဒေဝဂဏေဟိ တေဟီ”တိ[၂]။

၁-အယံ ဂါထာ ထေရဂါထာယံ နတ္ထိ၊ အံ-ဋ္ဌ ၁-၂၃၅-ပိဋ္ဌေ ပန အတ္ထိ။ ၂-ခု ၂-၃၀၀-ပိဋ္ဌာဒီသု၊

Imā gāthā abhāsi. Tattha **aṅgārino**ti aṅgārāni viyāti aṅgārāni. Aṅgārāni rattapavāḷavaṇṇāni rukkhānaṁ pupphaphalāni, tāni etesaṁ santīti aṅgārino, abhilohitakusumakisalayehi aṅgāravuṭṭhisamparikiṇṇā viyāti attho. **Dānī**ti imasmiṁ kāle. **Dumā**ti rukkhā. **Bhadanten**ti bhaddaṁ ante etassāti “bhadante”ti ekassa dakārassa lopaṁ katvā vuccati. Guṇavisesayutto, guṇavisesayuttānañca aggabhūto Satthā. Tasmā bhadanteti Satthu ālapanameva, paccattavacanañcetaṁ ekārantaṁ “sugate paṭikamme sukhe dukkhe jīve”ti-ādīsu viya. Idha pana sambodhanaṭṭhe daṭṭhabbaṁ. Tena vuttaṁ “bhadanteti ālapanan”ti. “Bhaddasaddena samānatthaṁ padantaramekan”ti keci. Phalāni esantīti **phalesino.** Acetanepi hi sacetanakiriyaṁ[1] āha. Evaṁ therena yācito Bhagavā tattha gamane bahūnaṁ visesādhigamanaṁ disvā vīsatisahassakhīṇāsavaparivuto Rājagahato aturitacārikāvasena Kapilavatthugāmimaggaṁ paṭipajji. Thero iddhiyā Kapilavatthuṁ gantvā rañño purato ākāse ṭhitova adiṭṭhapubbavesaṁ disvā raññā “kosi tvan”ti pucchito “amaccaputtaṁ tayā Bhagavato santikaṁ pesitaṁ maṁ na jānāsi, tvaṁ evaṁ pana jānāhī”ti dassento—

“Buddhassa puttomhi asayhasāhino,
Aṅgīrasassa’ppaṭimassa tādino.
Pitupitā mayhaṁ tuvaṁ’si sakka,
Dhammena me Gotama ayyakosī”ti[2]—

gāthamāha.

Tattha **Buddhassa puttomhī**ti Sabbaññubuddhassa orassa putto amhi. **Asayhasāhino**ti abhisambodhito pubbe ṭhapetvā mahābodhisattaṁ aññehi sahituṁ vahituṁ asakkuṇeyyattā asayhassa sakalassa bodhisambhārassa mahākāruṇikādhikārassa ca sahanato vahanato, tato parampi aññehi sahituṁ abhibhavituṁ asakkuṇeyyattā asayhānaṁ pañcannaṁ mārānaṁ sahanato abhibhavanato, āsayānusaya-caritādhimutti-ādivibhāgāvabodhanena yathārahaṁ veneyyānaṁ diṭṭhadhammika-samparāyikaparamatthehi anusāsanīsaṅkhātassa aññehi asayhassa

1. Sacetanākāraṁ (I) 2. Khu 2. 301 piṭṭhādīsu.

ဣမာ ဂါထာ အဘာသိ။ တတ္ထ **အင်္ဂါရိနော**တိ အင်္ဂါရာနိ ဝိယာတိ အင်္ဂါရာနိ။ အင်္ဂါရာနိ ရတ္တပဝါဠဝဏ္ဏာနိ ရုက္ခာနံ ပုပ္ဖဖလာနိ၊ တာနိ ဧတေသံ သန္တီတိ အင်္ဂါရိနော၊ အဘိလောဟိတကုသုမကိသလယေဟိ အင်္ဂါရဝုဋ္ဌိသမ္ပရိကိဏ္ဏာ ဝိယာတိ အတ္ထော။ **ဒါနီ**တိ ဣမသ္မိံ ကာလေ။ **ဒုမာ**တိ ရုက္ခာ။ **ဘဒန္တေ**တိ ဘဒ္ဒံ အန္တေ ဧတဿာတိ “ဘဒန္တေ”တိ ဧကဿ ဒကာရဿ လောပံ ကတွာ ဝုစ္စတိ။ ဂုဏဝိသေသယုတ္တော, ဂုဏဝိသေသယုတ္တာနဉ္စ အဂ္ဂဘူတော သတ္ထာ။ တသ္မာ ဘဒန္တေတိ သတ္ထု အာလပနမေဝ၊ ပစ္စတ္တဝစနဉ္စေတံ ဧကာရန္တံ “သုဂတေ ပဋိကမ္မေ သုခေ ဒုက္ခေ ဇီဝေ”တိအာဒီသု ဝိယ။ ဣဓ ပန သမ္ဗောဓနတ္ထေ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေန ဝုတ္တံ “ဘဒန္တေတိ အာလပန”န္တိ။ “ဘဒ္ဒသဒ္ဒေန သမာနတ္ထံ ပဒန္တရ-မေက”န္တိ ကေစိ။ ဖလာနိ ဧသန္တီတိ **ဖလေသိနော**။ အစေတနေပိ ဟိ သစေတနကိရိယံ[1] အာဟ။ ဧဝံ ထေရေန ယာစိတော ဘဂဝါ တတ္ထ ဂမနေ ဗဟူနံ ဝိသေသာဓိဂမနံ ဒိသွာ ဝီသတိသဟဿခီဏာသဝပရိဝုတော ရာဇ-ဂဟတော အတုရိတစာရိကာဝသေန ကပိလဝတ္ထုဂါမိမဂ္ဂံ ပဋိပဇ္ဇိ။ ထေရော ဣဒ္ဓိယာ ကပိလဝတ္ထုံ ဂန္တွာ ရညော ပုရတော အာကာသေ ဌိတောဝ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗဝေသံ ဒိသွာ ရညာ “ကောသိ တွ”န္တိ ပုစ္ဆိတော “အမစ္စပုတ္တံ တယာ ဘဂဝတော သန္တိကံ ပေသိတံ မံ န ဇာနာသိ၊ တွံ ဧဝံ ပန ဇာနာဟီ”တိ ဒဿေန္တော—

“ဗုဒ္ဓဿ ပုတ္တောမှိ အသယှသာဟိနော၊
အင်္ဂီရသဿ’ပ္ပဋိမဿ တာဒိနော။
ပိတုပိတာ မယှံ တုဝံ’သိ သက္က၊
ဓမ္မေန မေ ဂေါတမ အယျကောသီ”တိ[2]—

ဂါထမာဟ။

တတ္ထ **ဗုဒ္ဓဿ ပုတ္တောမှီ**တိ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓဿ ဩရသော ပုတ္တော အမှိ။ **အသယှသာဟိနော**တိ အဘိသမ္ဗောဓိတော ပုဗ္ဗေ ဌပေတွာ မဟာဗောဓိသတ္တံ အညေဟိ သဟိတုံ ဝဟိတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ အသယှဿ သကလဿ ဗောဓိသမ္ဘာရဿ မဟာကာရုဏိကာဓိကာရဿ စ သဟနတော ဝဟနတော, တတော ပရမ္ပိ အညေဟိ သဟိတုံ အဘိဘဝိတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ အသယှာနံ ပဉ္စန္နံ မာရာနံ သဟနတော အဘိဘဝနတော, အာသယာနုသယ-စရိတာဓိမုတ္တိအာဒိဝိဘာဂါဝဗောဓနေန ယထာရဟံ ဝေနေယျာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိက-သမ္ပရာယိကပရမတ္ထေဟိ အနုသာသနီသင်္ခါတဿ အညေဟိ အသယှဿ

၁-သစေတနာကာရံ (ဣ) ၂-ခု ၂-၃၀၁-ပိဋ္ဌာဒီသု။

Buddhakiccassa sahanato, tattha vā sādhukāribhāvato asayhasāhino. **Aṅgīrasassā**ti aṅgīkatasīlādisampattikassa. Aṅgamaṅgehi niccharaṇaka-obhāsassāti apare. Keci pana "aṅgīraso, Siddhatthoti dve nāmāni pitarāyeva gahitānī"ti vadanti. **Appaṭimassā**ti anūpamassa. Iṭṭhāniṭṭhesu tādilakkhaṇappattiyā **tādino. Pitupitā mayhaṁ tuvaṁ sī**ti ariyajātivasena mayhaṁ pitu Sammāsambuddhassa lokavohārena tvaṁ pitā asi. **Sakkā**ti jātivasena rājānaṁ ālapati. **Dhammenā**ti sabhāvena ariyajāti lokiyajātīti dvinnaṁ jātīnaṁ sabhāvasamodhānena. **Gotamā**ti rājānaṁ gottena ālapati. **Ayyakosī**ti pitāmaho asi. Ettha ca "Buddhassa puttomhī"ti-ādiṁ vadanto thero aññaṁ byākāsi.

Evaṁ pana attānaṁ jānāpetvā haṭṭhatuṭṭhena raññā mahārahe pallaṅke nisīdāpetvā attano paṭiyāditassa nānaggarasabhojanassa pattaṁ pūretvā dinne gamanākāraṁ dassesi. "Kasmā bhante gantukāmattha, bhuñjathā"ti ca vutte Satthu santikaṁ gantvā bhuñjissāmīti. Kahaṁ pana Satthāti. Vīsatisahassabhikkhuparivāro tumhākaṁ dassanatthāya maggaṁ paṭipannoti. "Tumhe imaṁ piṇḍapātaṁ bhuñjatha, aññaṁ Bhagavato harissatha. Yāva ca mama putto imaṁ nagaraṁ sampāpuṇāti, tāvassa ito piṇḍapātaṁ harathā"ti vutte thero bhattakiccaṁ katvā rañño parisāya ca dhammaṁ kathetvā Satthu āgamanato puretarameva sakalarājanivesanaṁ ratanattaye abhippasannaṁ karonto sabbesaṁ passantānaṁyeva Satthu āharitabbabhattapuṇṇaṁ pattaṁ ākāse vissajjetvā sayampi vehāsaṁ abbhuggantvā piṇḍapātaṁ upanāmetvā Satthu hatthe ṭhapesi. Satthā taṁ piṇḍapātaṁ paribhuñji. Evaṁ saṭṭhiyojanamagge divase divase yojanaṁ gacchantassa Bhagavato Rājagehatoyeva piṇḍapātaṁ āharitvā adāsi. Atha naṁ Bhagavā "ayaṁ mayhaṁ pituno sakalanivesanaṁ pasādetī"ti "etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ kulappasādakānaṁ bhikkhūnaṁ yadidaṁ Kāḷudāyī"ti[1] kulappasādakānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapesi.

48-9. Evaṁ so katapuññasambhārānurūpena arahattaṁ patvā patta-etadaggaṭṭhāno attano pubbakammaṁ saritvā somanassavasena

1. Aṁ 1. 25 piṭṭhe.

ဗုဒ္ဓကိစ္စဿ သဟနတော, တတ္ထ ဝါ သာဓုကာရိဘာဝတော အသယှသာဟိနော။ **အင်္ဂီရသဿာ**တိ အင်္ဂီကတသီလာဒိသမ္ပတ္တိကဿ။ အင်္ဂမင်္ဂေဟိ နိစ္ဆရဏကဩဘာသဿာတိ အပရေ။ ကေစိ ပန "အင်္ဂီရသော, သိဒ္ဓတ္ထောတိ ဒွေ နာမာနိ ပိတရာယေဝ ဂဟိတာနီ"တိ ဝဒန္တိ။ **အပ္ပဋိမဿာ**တိ အနူပမဿ။ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု တာဒိလက္ခဏပ္ပတ္တိယာ **တာဒိနော။ ပိတုပိတာ မယှံ တုဝံ'သီ**တိ အရိယဇာတိဝသေန မယှံ ပိတု သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ လောကဝေါဟာရေန တွံ ပိတာ အသိ။ **သက္ကာ**တိ ဇာတိဝသေန ရာဇာနံ အာလပတိ။ **ဓမ္မေနာ**တိ သဘာဝေန အရိယဇာတိ လောကိယဇာတီတိ ဒွိန္နံ ဇာတီနံ သဘာဝသမောဓာနေန။ **ဂေါတမာ**တိ ရာဇာနံ ဂေါတ္တေန အာလပတိ။ **အယျကောသီ**တိ ပိတာမဟော အသိ။ ဧတ္ထ စ "ဗုဒ္ဓဿ ပုတ္တောမှီ"တိအာဒိံ ဝဒန္တော ထေရော အညံ ဗျာကာသိ။

ဧဝံ ပန အတ္တာနံ ဇာနာပေတွာ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌေန ရညာ မဟာရဟေ ပလ္လင်္ကေ နိသီဒါပေတွာ အတ္တနော ပဋိယာဒိတဿ နာနဂ္ဂရသဘောဇနဿ ပတ္တံ ပူရေတွာ ဒိန္နေ ဂမနာကာရံ ဒဿေသိ။ "ကသ္မာ ဘန္တေ ဂန္တုကာမတ္ထ, ဘုဉ္ဇထာ"တိ စ ဝုတ္တေ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဘုဉ္ဇိဿာမီတိ။ ကဟံ ပန သတ္ထာတိ။ ဝီသတိသဟဿဘိက္ခုပရိဝါရော တုမှာကံ ဒဿနတ္ထာယ မဂ္ဂံ ပဋိပန္နောတိ။ "တုမှေ ဣမံ ပိဏ္ဍပါတံ ဘုဉ္ဇထ, အညံ ဘဂဝတော ဟရိဿထ။ ယာဝ စ မမ ပုတ္တော ဣမံ နဂရံ သမ္ပာပုဏာတိ, တာဝဿ ဣတော ပိဏ္ဍပါတံ ဟရထာ"တိ ဝုတ္တေ ထေရော ဘတ္တကိစ္စံ ကတွာ ရညော ပရိသာယ စ ဓမ္မံ ကထေတွာ သတ္ထု အာဂမနတော ပုရေတရမေဝ သကလရာဇနိဝေသနံ ရတနတ္တယေ အဘိပ္ပသန္နံ ကရောန္တော သဗ္ဗေသံ ပဿန္တာနံယေဝ သတ္ထု အာဟရိတဗ္ဗဘတ္တပုဏ္ဏံ ပတ္တံ အာကာသေ ဝိဿဇ္ဇေတွာ သယမ္ပိ ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ပိဏ္ဍပါတံ ဥပနာမေတွာ သတ္ထု ဟတ္ထေ ဌပေသိ။ သတ္ထာ တံ ပိဏ္ဍပါတံ ပရိဘုဉ္ဇိ။ ဧဝံ သဋ္ဌိယောဇနမဂ္ဂေ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ယောဇနံ ဂစ္ဆန္တဿ ဘဂဝတော ရာဇဂေဟတောယေဝ ပိဏ္ဍပါတံ အာဟရိတွာ အဒါသိ။ အထ နံ ဘဂဝါ "အယံ မယှံ ပိတုနော သကလနိဝေသနံ ပသာဒေတီ"တိ "ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ကုလပ္ပသာဒကာနံ ဘိက္ခူနံ ယဒိဒံ ကာဠုဒါယီ"တိ[1] ကုလပ္ပသာဒကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။

၄၈-၉။ ဧဝံ သော ကတပုညသမ္ဘာရာနုရူပေန အရဟတ္တံ ပတွာ ပတ္တဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဝသေန

၁-အံ ၁-၂၅-ပိဋ္ဌေ။

pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttarassa Buddhassā**ti-ādimāha. **Addhānaṁ paṭipannassā**ti apararaṭṭhaṁ gamanatthāya dūramaggaṁ paṭipajjantassa. **Carato cārikaṁ tadā**ti antomaṇḍalaṁ majjhemaṇḍalaṁ bahimaṇḍalanti tīṇi maṇḍalāni tadā cārikaṁ carato carantassa **Padumuttarabuddhassa** Bhagavato **suphullaṁ** suṭṭhu phullaṁ pabodhitaṁ **gayha** gahetvā na kevalameva padumaṁ, uppalañca **mallikaṁ** vikasitaṁ ahaṁ gayha ubhohi hatthehi gahetvā pūresinti sambandho. **Paramannaṁ gahetvānā**ti paramaṁ uttamaṁ seṭṭhaṁ madhuraṁ sabbasupakkaṁ sāli-odanaṁ gahetvā Satthuno **adāsiṁ** bhojesinti attho.

57. **Sakyānaṁ nandijanano**ti Sakyarājakulānaṁ Bhagavato ñātīnaṁ ārohapariṇāharūpayobbanavacanālapanasampattiyā nandaṁ tuṭṭhiṁ janento uppādento. **Ñātibandhu bhavissatī**ti ñāto pākaṭo bandhu bhavissati. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Kāḷudāyitthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

5. Mogharājatthera-apadānavaṇṇanā

Atthadassī tu Bhagavāti-ādikaṁ āyasmato Mogharājattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle kulagehe nibbattitvā viññutaṁ patto ekadivasaṁ Satthu santike dhammaṁ suṇanto Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ lūkhacīvaradharānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā taṁ ṭhānantaraṁ ākaṅkhanto paṇidhānaṁ katvā tattha tattha bhave puññāni karonto Atthadassissa Bhagavato kāle puna brāhmaṇakule nibbattitvā brāhmaṇānaṁ vijjāsippesu nipphattiṁ gato ekadivasaṁ Atthadassiṁ Bhagavantaṁ bhikkhusaṁghaparivutaṁ rathiyaṁ gacchantaṁ disvā pasannamānaso pañcapatiṭṭhitena vanditvā sirasi añjaliṁ katvā “yāvatā rūpino Satthā”ti-ādīhi chahi gāthāhi abhitthavitvā bhājanaṁ pūretvā madhuṁ upanesi. Satthā taṁ paṭiggahetvā anumodanaṁ akāsi. So tena puññakammena devamanussesu saṁsaranto Kassapabhagavato kāle Kaṭṭhavāhanassa nāma rañño amacco hutvā nibbatto tena Satthu

ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဿ ဗုဒ္ဓဿာ**တိအာဒိမာဟ။ **အဒ္ဓါနံ ပဋိပန္နဿာ**တိ အပရရဋ္ဌံ ဂမနတ္ထာယ ဒူရမဂ္ဂံ ပဋိပဇ္ဇန္တဿ။ **စရတော စာရိကံ တဒါ**တိ အန္တောမဏ္ဍလံ မဇ္ဈေမဏ္ဍလံ ဗဟိမဏ္ဍလန္တိ တီဏိ မဏ္ဍလာနိ တဒါ စာရိကံ စရတော စရန္တဿ **ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿ** ဘဂဝတော **သုဖုလ္လံ** သုဋ္ဌု ဖုလ္လံ ပဗောဓိတံ **ဂယှ** ဂဟေတွာ န ကေဝလမေဝ ပဒုမံ၊ ဥပ္ပလဉ္စ **မလ္လိကံ** ဝိကသိတံ အဟံ ဂယှ ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ ဂဟေတွာ ပူရေသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ပရမန္နံ ဂဟေတွာနာ**တိ ပရမံ ဥတ္တမံ သေဋ္ဌံ မဓုရံ သဗ္ဗသုပက္ကံ သာလိဩဒနံ ဂဟေတွာ သတ္ထုနော **အဒါသိံ** ဘောဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၅၇။ **သကျာနံ နန္ဒိဇနနော**တိ သကျရာဇကုလာနံ ဘဂဝတော ဉာတီနံ အာရောဟပရိဏာဟရူပယောဗ္ဗနဝစနာလပနသမ္ပတ္တိယာ နန္ဒံ တုဋ္ဌိံ ဇနေန္တော ဥပ္ပါဒေန္တော။ **ဉာတိဗန္ဓု ဘဝိဿတီ**တိ ဉာတော ပါကဋော ဗန္ဓု ဘဝိဿတိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ကာဠုဒါယိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၅-မောဃရာဇတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အတ္ထဒဿီ တု ဘဂဝါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော မောဃရာဇတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ လူခစီဝရဓရာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ တံ ဌာနန္တရံ အာကင်္ခန္တော ပဏိဓာနံ ကတွာ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကရောန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ပုန ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဗြာဟ္မဏာနံ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော ဧကဒိဝသံ အတ္ထဒဿိံ ဘဂဝန္တံ ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတံ ရထိယံ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွာ သိရသိ အဉ္ဇလိံ ကတွာ “ယာဝတာ ရူပိနော သတ္ထာ”တိအာဒီဟိ ဆဟိ ဂါထာဟိ အဘိတ္ထဝိတွာ ဘာဇနံ ပူရေတွာ မဓုံ ဥပနေသိ။ သတ္ထာ တံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ အနုမောဒနံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပဘဂဝတော ကာလေ ကဋ္ဌဝါဟနဿ နာမ ရညော အမစ္စော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော တေန သတ္ထု

ānayanatthāya pesito Satthu santikaṁ gantvā dhammaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā vīsativassasahassāni samaṇadhammaṁ katvā tato cuto ekaṁ Buddhantaraṁ sugatīsuyeva parivattento imasmiṁ Buddhuppāde brāhmaṇakule nibbattitvā **Mogharājā**ti laddhanāmo Bāvarīyabrāhmaṇassa santike uggahitasippo saṁvegajāto tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā tāpasasahassaparivāro Ajitādīhi saddhiṁ Satthu santikaṁ pesito tesaṁ pannarasamo hutvā pañhaṁ pucchitvā vissajjanapariyosāne arahattaṁ pāpuṇi. Arahattaṁ pana patvā satthalūkhaṁ suttalūkhaṁ[1] rajanalūkhanti visesena tividhenapi lūkhena samannāgataṁ paṁsukūlaṁ dhāresi. Tena naṁ Satthā lūkhacīvaradharānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapesi.

64. Evaṁ so paṇidhānānurūpena arahattaphalaṁ patvā attano pubbasambhāraṁ disvā pubbakammapadānaṁ pakāsento **Atthadassī tu Bhagavā**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ uttānatthameva.

73. **Puṭakaṁ pūrayitvānā**ti puṭakaṁ vuccati vārakaṁ, ghaṭaṁ vā. **Aneḷakaṁ** niddosaṁ makkhikaṇḍavirahitaṁ khuddamadhunā ghaṭaṁ pūretvā taṁ ubhohi hatthehi **paggayha** pakārena ādarena gahetvā **Mahesino** Bhagavato upanesinti sambandho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Mogharājatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Adhimuttatthera-apadānavaṇṇanā

Nibbute Lokanāthamhīti-ādikaṁ āyasmato Adhimuttattherassa apadānaṁ[2]. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissasāni puññāni upacinanto Atthadassimhi Lokanāthe parinibbute ekasmiṁ kulagehe nibbatto ratanattaye pasanno bhikkhusaṁghaṁ nimantetvā ucchūhi maṇḍapaṁ kāretvā mahādānaṁ pavattetvā pariyosāne santipadaṁ paṇidhesi. So tato cuto devesu ca manussesu ca ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto sāsane pasīditvā saddhāya patiṭṭhitattā **Adhimuttatthero**ti pākaṭo.

1. Vatthalūkhaṁ sibbanalūkhaṁ (Ka)
2. Idaṁ vatthu Theragāthā-Ṭṭha 2. 264 piṭṭhepi āgataṁ, thokaṁ visadisaṁ.

အာနယနတ္ထာယ ပေသိတော သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝီသတိဝဿသဟဿာနိ သမဏဓမ္မံ ကတွာ တတော စုတော ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ သုဂတီသုယေဝ ပရိဝတ္တေန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **မောဃရာဇာ**တိ လဒ္ဓနာမော ဗာဝရိယဗြာဟ္မဏဿ သန္တိကေ ဥဂ္ဂဟိတသိပ္ပေါ သံဝေဂဇာတော တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ တာပသသဟဿ-ပရိဝါရော အဇိတာဒီဟိ သဒ္ဓိံ သတ္ထု သန္တိကံ ပေသိတော တေသံ ပန္နရသမော ဟုတွာ ပဉှံ ပုစ္ဆိတွာ ဝိဿဇ္ဇနပရိယောသာနေ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သတ္ထလူခံ သုတ္တလူခံ[၁] ရဇနလူခန္တိ ဝိသေသေန တိဝိဓေနပိ လူခေန သမန္နာဂတံ ပံသုကူလံ ဓာရေသိ။ တေန နံ သတ္ထာ လူခစီဝရဓရာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။

၆၄။ ဧဝံ သော ပဏိဓာနာနုရူပေန အရဟတ္တဖလံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗသမ္ဘာရံ ဒိသွာ ပုဗ္ဗကမ္မာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အတ္ထဒဿီ တု ဘဂဝါ**တိ-အာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

၇၃။ **ပုဋကံ ပူရယိတွာနာ**တိ ပုဋကံ ဝုစ္စတိ ဝါရကံ, ဃဋံ ဝါ။ **အနေဠကံ** နိဒ္ဒေါသံ မက္ခိကဏ္ဍဝိရဟိတံ ခုဒ္ဒမဓုနာ ဃဋံ ပူရေတွာ တံ ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ **ပဂ္ဂယှ** ပကာရေန အာဒရေန ဂဟေတွာ **မဟေသိနော** ဘဂဝတော ဥပနေသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

မောဃရာဇတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-အဓိမုတ္တတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှိတိအာဒိကံ အာယသ္မတော အဓိမုတ္တတ္ထေရဿ အပဒါနံ[၂]။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပ-နိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အတ္ထဒဿိမှိ လောကနာထေ ပရိနိဗ္ဗုတေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ရတနတ္တယေ ပသန္နော ဘိက္ခုသံဃံ နိမန္တေတွာ ဥစ္ဆူဟိ မဏ္ဍပံ ကာရေတွာ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေတွာ ပရိယောသာနေ သန္တိပဒံ ပဏိဓေသိ။ သော တတော စုတော ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ ဥဘယ-သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သာသနေ ပသီဒိတွာ သဒ္ဓါယ ပတိဋ္ဌိတတ္တာ **အဓိမုတ္တတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၁-ဝတ္ထလူခံ သိဗ္ဗနလူခံ(က) ၂-ဣဒံ ဝတ္ထု ထေရဂါထာ-ဋ္ဌ ၂-၂၆၄-ပိဋ္ဌေပိ အာဂတံ,ထောကံ ဝိသဒိသံ။

84. Evaṁ katalambhāravasena arahattaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nibbute Lokanāthamhī**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ uttānatthamevāti.

Adhimuttatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Lasuṇadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Himavantassāvidūreti-ādikaṁ āyasmato Lasuṇadāyakattherassa apadānaṁ. Esopāyasmā purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbattitvā viññutaṁ patto gharāvāse ādīnavaṁ disvā gehaṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā Himavantaṁ nissāya vane vasanto bahūni lasuṇāni ropetvā tadeva vanamūlaphalañca khādanto vihāsi. So bahūni lasuṇāni kājenādāya manussapathaṁ āharitvā pasanno dānaṁ datvā Buddhappamukhassa bhikkhusaṁghassa bhesajjatthāya datvā gacchati. Evaṁ so yāvajīvaṁ puññāni katvā teneva puññabalena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiṁ anubhavitvā kamena imasmiṁ Buddhuppāde uppanno paṭiladdhasaddho pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahattaṁ patto pubbakammavasena **Lasuṇadāyakatthero**ti pākaṭo.

89. Attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Himavantassāvidūre**ti-ādimāha. Tattha himālayapabbatassa pariyosāne manussānaṁ sañcaraṇaṭṭhāne yadā Vipassī Bhagavā udapādi, tadā ahaṁ tāpaso ahosinti sambandho. **Lasuṇaṁ upajīvāmī**ti rattalasuṇaṁ ropetvā tadeva gocaraṁ katvā jīvikaṁ kappemīti attho. Tena vuttaṁ “lasuṇaṁ mayhabhojanan”ti.

90. **Khāriyo pūrayitvānā**ti tāpasabhājanāni lasuṇena pūrayitvā kājenādāya **saṁghārāmaṁ** saṁghassa vasanaṭṭhānaṁ hemantādīsu tīsu kālesu saṁghassa catūhi iriyāpathehi vasanavihāraṁ **agacchiṁ** agamāsinti attho. **Haṭṭho haṭṭhena cittenā**ti ahaṁ santuṭṭho somanassayuttacittena saṁghassa lasuṇaṁ adāsinti attho.

၈၄။ ဧဝံ ကတာလမ္ဘာရဝသေန အရဟတ္တံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှီ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

အဓိမုတ္တတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-လသုဏဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော လသုဏဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ ဧသောပါယသ္မာ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရာဝါသေ အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဂေဟံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တံ နိဿာယ ဝနေ ဝသန္တော ဗဟူနိ လသုဏာနိ ရောပေတွာ တဒေဝ ဝနမူလဖလဉ္စ ခါဒန္တော ဝိဟာသိ။ သော ဗဟူနိ လသုဏာနိ ကာဇေနာဒါယ မနုဿပထံ အာဟရိတွာ ပသန္နော ဒါနံ ဒတွာ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ ဘေသဇ္ဇတ္ထာယ ဒတွာ ဂစ္ဆတိ။ ဧဝံ သော ယာဝဇီဝံ ပုညာနိ ကတွာ တေနေဝ ပုညဗလေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ကမေန ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဥပ္ပန္နော ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပတ္တော ပုဗ္ဗကမ္မဝသေန **လသုဏဒါယကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၈၉။ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဟိမာလယပဗ္ဗတဿ ပရိယောသာနေ မနုဿာနံ သဉ္စရဏဋ္ဌာနေ ယဒါ ဝိပဿီ ဘဂဝါ ဥဒပါဒိ၊ တဒါ အဟံ တာပသော အဟောသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **လသုဏံ ဥပဇီဝါမီ**တိ ရတ္တလသုဏံ ရောပေတွာ တဒေဝ ဂေါစရံ ကတွာ ဇီဝိကံ ကပ္ပေမီတိ အတ္ထော။ တေန ဝုတ္တံ “လသုဏံ မယှဘောဇန”န္တိ။

၉၀။ **ခါရိယော ပူရယိတွာနာ**တိ တာပသဘာဇနာနိ လသုဏေန ပူရယိတွာ ကာဇေနာဒါယ **သံဃာရာမံ** သံဃဿ ဝသနဋ္ဌာနံ ဟေမန္တာဒီသု တီသု ကာလေသု သံဃဿ စတူဟိ ဣရိယာပထေဟိ ဝသနဝိဟာရံ **အဂစ္ဆိံ** အဂမာသိန္တိ အတ္ထော။ **ဟဋ္ဌော ဟဋ္ဌေန စိတ္တေနာ**တိ အဟံ သန္တုဋ္ဌော သောမနဿယုတ္တစိတ္တေန သံဃဿ လသုဏံ အဒါသိန္တိ အတ္ထော။

91. **Vipassissa -pa- niratassahan**ti narānaṁ aggassa seṭṭhassa assa Vipassissa Bhagavato sāsane nirato nissesena rato ahanti sambandho. **Saṁghassa -pa- modahan**ti ahaṁ saṁghassa lasuṇadānaṁ datvā **saggamhi** suṭṭhu aggasmiṁ devaloke āyukappaṁ dibbasampattiṁ anubhavamāno modiṁ, santuṭṭho bhavāmīti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Lasuṇadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

8. Āyāgadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Nibbute Lokanāthamhīti-ādikaṁ āyasmato Āyāgadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sikhissa Bhagavato parinibbutakāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto sāsane pasanno vaḍḍhakīnaṁ mūlaṁ datvā atimanoharaṁ dīghaṁ bhojanasālaṁ kārāpetvā bhikkhusaṁghaṁ nimantetvā paṇītenāhārena bhojetvā mahādānaṁ datvā cittaṁ pasādesi. So yāvatāyukaṁ puññāni katvā devamanussesuyeva saṁsaranto ubhayasampattiṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto paṭiladdhasaddho pabbajitvā ghaṭento vāyamanto vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahattaṁ pāpuṇi. Pubbe katapuññavasena **Āyāgatthero**ti pākaṭo.

94. Evaṁ so katapuññasambhāravasena arahattaṁ patvā attanā pubbe katakusalakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nibbute Lokanāthamhī**ti-ādimāha. Tattha **nibbute**ti **vadataṁ** "mayaṁ Buddhā"ti vadantānaṁ antare **vare** uttame Sikhimhi Bhagavati parinibbuteti attho. **Haṭṭho haṭṭhena cittenā**ti saddhatāya haṭṭhapahaṭṭho somanassayuttacittatāya pahaṭṭhena cittena **uttamaṁ thūpaṁ** seṭṭhaṁ cetiyaṁ **avandiṁ** paṇāmayinti attho.

95. **Vaḍḍhakīhi kathāpetvā**ti "bhojanasālāya pamāṇaṁ kittakan"ti pamāṇaṁ kathāpetvāti attho. **Mūlaṁ datvānahaṁ tadā**ti tadā tasmiṁ kāle ahaṁ kammakaraṇatthāya tesaṁ vaḍḍhakīnaṁ mūlaṁ datvā

၉၁။ **ဝိပဿိဿ။ပ။ နိရတဿဟ**န္တိ နရာနံ အဂ္ဂဿ သေဋ္ဌဿ အဿ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော သာသနေ နိရတော နိဿေသေန ရတော အဟန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **သံဃဿ။ပ။ မောဒဟ**န္တိ အဟံ သံဃဿ လသုဏဒါနံ ဒတွာ **သဂ္ဂမှိ** သုဋ္ဌု အဂ္ဂသ္မိံ ဒေဝလောကေ အာယုကပ္ပံ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝမာနော မောဒိံ၊ သန္တုဋ္ဌော ဘဝါမီတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

လသုဏဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-အာယာဂဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော အာယာဂဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ပရိနိဗ္ဗုတကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သာသနေ ပသန္နော ဝဍ္ဎကီနံ မူလံ ဒတွာ အတိမနောဟရံ ဒီဃံ ဘောဇနသာလံ ကာရာပေတွာ ဘိက္ခုသံဃံ နိမန္တေတွာ ပဏီတေနာဟာရေန ဘောဇေတွာ မဟာဒါနံ ဒတွာ စိတ္တံ ပသာဒေသိ။ သော ယာဝတာယုကံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသုယေဝ သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဃဋေန္တော ဝါယမန္တော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ ပုဗ္ဗေ ကတပုညဝသေန **အာယာဂတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၉၄။ ဧဝံ သော ကတပုညသမ္ဘာရဝသေန အရဟတ္တံ ပတွာ အတ္တနာ ပုဗ္ဗေ ကတကုသလကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **နိဗ္ဗုတေ**တိ **ဝဒတံ** "မယံ ဗုဒ္ဓါ"တိ ဝဒန္တာနံ အန္တရေ **ဝရေ** ဥတ္တမေ သိခိမှိ ဘဂဝတိ ပရိနိဗ္ဗုတေတိ အတ္ထော။ **ဟဋ္ဌော ဟဋ္ဌေန စိတ္တေနာ**တိ သဒ္ဓတာယ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌော သောမနဿယုတ္တစိတ္တတာယ ပဟဋ္ဌေန စိတ္တေန **ဥတ္တမံ ထူပံ** သေဋ္ဌံ စေတိယံ **အဝန္ဒိံ** ပဏာမယိန္တိ အတ္ထော။

၉၅။ **ဝဍ္ဎကီဟိ ကထာပေတွာ**တိ "ဘောဇနသာလာယ ပမာဏံ ကိတ္တက"န္တိ ပမာဏံ ကထာပေတွာတိ အတ္ထော။ **မူလံ ဒတွာနဟံ တဒါ**တိ တဒါ တသ္မိံ ကာလေ အဟံ ကမ္မကရဏတ္ထာယ တေသံ ဝဍ္ဎကီနံ မူလံ ဒတွာ

āyāgaṁ āyataṁ dīghaṁ bhojanasālaṁ ahaṁ santuṭṭho somanassacittena kārapesa'haṁ kārāpesiṁ ahanti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

97. **Āyāgassa idaṁ phalan**ti bhojanasāladānassa idaṁ vipākanti attho.

Āyāgadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Dhammacakkikatthera-apadānavaṇṇanā

Siddhatthassa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Dhammacakkikattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhippatto puttadārehi vaḍḍhito vibhavasampanno mahābhogo, so ratanattaye pasanno saddhājāto dhammasabhāyaṁ dhammāsanassa piṭṭhito ratanamayaṁ dhammacakkaṁ kāretvā pūjesi. So tena puññakammena devamanussesu nibbattaṭṭhānesu sakkasampattiṁ cakkavattisampattiñca anubhavitvā kamena imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe uppanno vibhavasampanno sañjātasaddho pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahattaṁ patvā pubbe katakusalanāmasadisanāmena **Dhammacakkikatthero**ti pākaṭo jāto ahosi.

102. So puññasambhārānurūpena patta-arahattaphalo attano pubbakammaṁ saritvā jātasomanasso pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Siddhatthassa Bhagavato**ti-ādimāha. **Sīhāsanassa sammukhā**ti sīhassa Bhagavato nisinnassa sammukhā Buddhāsanassa abhimukhaṭṭhāneti attho. **Cammacakkaṁ me ṭhapitan**ti mayā dhammacakkākārena ubhato sīharūpaṁ dassetvā majjhe ādāsasadisaṁ kāretvā kataṁ dhammacakkaṁ ṭhapitaṁ pūjitaṁ. Kiṁ bhūtaṁ? Viññūhi medhāvīhi "atīva sundaran"ti **vaṇṇitaṁ** thomitaṁ sukataṁ dhammacakkanti sambandho.

အာယာဂံ အာယတံ ဒီဃံ ဘောဇနသာလံ အဟံ သန္တုဋ္ဌော သောမနဿစိတ္တေန ကာရပေသ'ဟံ ကာရာပေသိံ အဟန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

၉၇။ **အာယာဂဿ ဣဒံ ဖလ**န္တိ ဘောဇနသာလဒါနဿ ဣဒံ ဝိပါကန္တိ အတ္ထော။

အာယာဂဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-ဓမ္မစက္ကိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဓမ္မစက္ကိကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ပုတ္တဒါရေဟိ ဝဍ္ဎိတော ဝိဘဝသမ္ပန္နော မဟာဘောဂေါ၊ သော ရတနတ္တယေ ပသန္နော သဒ္ဓါဇာတော ဓမ္မသဘာယံ ဓမ္မာသနဿ ပိဋ္ဌိတော ရတနမယံ ဓမ္မစက္ကံ ကာရေတွာ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု နိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေသု သက္ကသမ္ပတ္တိံ စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိဉ္စ အနုဘဝိတွာ ကမေန ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ ဥပ္ပန္နော ဝိဘဝသမ္ပန္နော သဉ္ဇာတသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပတွာ ပုဗ္ဗေ ကတကုသလနာမသဒိသနာမေန **ဓမ္မစက္ကိကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော ဇာတော အဟောသိ။

၁၀၂။ သော ပုညသမ္ဘာရာနုရူပေန ပတ္တအရဟတ္တဖလော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ ဇာတသောမနဿော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ **သီဟာသနဿ သမ္မုခါ**တိ သီဟဿ ဘဂဝတော နိသိန္နဿ သမ္မုခါ ဗုဒ္ဓါသနဿ အဘိမုခဋ္ဌာနေတိ အတ္ထော။ **ဓမ္မစက္ကံ မေ ဌပိတ**န္တိ မယာ ဓမ္မစက္ကာကာရေန ဥဘတော သီဟရူပံ ဒဿေတွာ မဇ္ဈေ အာဒါသသဒိသံ ကာရေတွာ ကတံ ဓမ္မစက္ကံ ဌပိတံ ပူဇိတံ။ ကိံ ဘူတံ? ဝိညူဟိ မေဓာဝီဟိ "အတီဝ သုန္ဒရ"န္တိ **ဝဏ္ဏိတံ** ထောမိတံ သုကတံ ဓမ္မစက္ကန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

103. **Cāruvaṇṇova sobhāmī**ti suvaṇṇavaṇṇo iva sobhāmi virocāmīti attho. “Catuvaṇṇehi sobhāmī”tipi pāṭho, tassa khattiyabrāhmaṇavessasuddajātisaṅkhātehi catūhi vaṇṇehi **sobhāmi** virocāmīti attho. **Sayoggabalavāhano**ti suvaṇṇasivikādīhi yoggehi ca senāpatimahāmattādīhi sevakehi balehi ca hatthi-assarathasaṅkhātehi vāhanehi ca sahitoti attho. **Bahujjanā** bahavo manussā **anuyantā** mamānuvattantā **niccaṁ** niccakālaṁ parivārentīti sambandho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Dhammacakkikatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Kapparukkhiyatthera-apadānavaṇṇanā

Siddhatthassa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Kapparukkhiyattherassa apadānaṁ[1]. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tesu tesu bhavesu nibbānādhigamūpāyabhūtāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle vibhavasampanne ekasmiṁ kule nibbatto mahaddhano mahābhogo Satthari pasanno sattahi ratanehi vicittaṁ suvaṇṇamayaṁ kapparukkhaṁ kāretvā Siddhatthassa Bhagavato cetiyassa sammukhe ṭhapetvā pūjesi. So evarūpaṁ puññaṁ katvā yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cuto sugatīsuyeva saṁsaranto kamena imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā ratanattaye pasanno dhammaṁ sutvā paṭiladdhasaddho Satthu ārādhetvā pabbajito na cirasseva arahattaṁ patvā pubbe katakusalanāmena **Kapparukkhiyattheroti** pākaṭo ahosi.

108. So evaṁ patta-arahattaphalo attano pubbakammaṁ saritvā somanassavasena pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Siddhatthassa Bhagavato**ti-ādimāha. **Thūpaseṭṭhassa sammukhā**ti seṭṭhassa uttamassa dhātunihitathūpassa cetiyassa sammukhaṭṭhāne **vicittadusse** anekavaṇṇehi visamena visadisena cittena manohare cinapaṭṭasomārapaṭṭādike

1. Theragāthā-Ṭṭha 2. 197 piṭṭhādīsu kappattherotināmena āgataṁ. Vatthupi thokaṁ vittāritaṁ.

၁၀၃။ **စာရုဝဏ္ဏောဝ သောဘာမီ**တိ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော ဣဝ သောဘာမိ ဝိရောစာမီတိ အတ္ထော။ “စတုဝဏ္ဏေဟိ သောဘာမီ”တိပိ ပါဌော၊ တဿ ခတ္တိယဗြာဟ္မဏဝေဿသုဒ္ဒဇာတိသင်္ခါတေဟိ စတူဟိ ဝဏ္ဏေဟိ **သောဘာမိ** ဝိရောစာမီတိ အတ္ထော။ **သယောဂ္ဂဗလဝါဟနော**တိ သုဝဏ္ဏသိဝိကာဒီဟိ ယောဂ္ဂေဟိ စ သေနာပတိမဟာမတ္တာဒီဟိ သေဝကေဟိ ဗလေဟိ စ ဟတ္ထိအဿရထသင်္ခါတေဟိ ဝါဟနေဟိ စ သဟိတောတိ အတ္ထော။ **ဗဟုဇ္ဇနာ** ဗဟဝေါ မနုဿာ **အနုယန္တာ** မမာနုဝတ္တန္တာ **နိစ္စံ** နိစ္စကာလံ ပရိဝါရေန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဓမ္မစက္ကိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-ကပ္ပရုက္ခိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကပ္ပရုက္ခိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ[၁]။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တေသု တေသု ဘဝေသု နိဗ္ဗာနာဓိဂမူပါယဘူတာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော မဟဒ္ဓနော မဟာဘောဂေါ သတ္ထရိ ပသန္နော သတ္တဟိ ရတနေဟိ ဝိစိတ္တံ သုဝဏ္ဏမယံ ကပ္ပရုက္ခံ ကာရေတွာ သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော စေတိယဿ သမ္မုခေ ဌပေတွာ ပူဇေသိ။ သော ဧဝရူပံ ပုညံ ကတွာ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စုတော သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ကမေန ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ ရတနတ္တယေ ပသန္နော ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ သတ္ထု အာရာဓေတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပတွာ ပုဗ္ဗေ ကတကုသလနာမေန **ကပ္ပရုက္ခိယတ္ထေရော**တိ ပါကဋော အဟောသိ။

၁၀၈။ သော ဧဝံ ပတ္တအရဟတ္တဖလော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဝသေန ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ **ထူပသေဋ္ဌဿ သမ္မုခါ**တိ သေဋ္ဌဿ ဥတ္တမဿ ဓာတုနိဟိတထူပဿ စေတိယဿ သမ္မုခဋ္ဌာနေ **ဝိစိတ္တဒုဿေ** အနေကဝဏ္ဏေဟိ ဝိသမေန ဝိသဒိသေန စိတ္တေန မနောဟရေ စိနပဋ္ဋသောမာရပဋ္ဋာဒိကေ

၁-ထေရဂါထာ-ဋ္ဌ ၂-၁၉၇-ပိဋ္ဌာဒီသု ကပ္ပတ္ထေရောတိနာမေန အာဂတံ၊ ဝတ္ထုပိ ထောကံ ဝိတ္ထာရိတံ။

dusse. **Lagetvā** olaggetvā kapparukkhaṁ **ṭhapesiṁ** ahaṁ patiṭṭhapesinti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Kapparukkhiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Catutthavaggavaṇṇanā samattā.

---

5. Upālivagga

1. Bhāgineyyupālitthera-apadānavaṇṇanā

Khīṇāsavasahassehīti-ādikaṁ āyasmato Upālittherassa Bhāgineyyupālittherassa apadānaṁ. Eso hi thero purimabuddhesu katādhikāro tasmiṁ tasmiṁ bhave puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kule nibbatto vuddhimanvāya gharāvāse ādīnavaṁ disvā gehaṁ pahāya isipabbajjaṁ pabbajitvā pañcābhiññā-aṭṭhasamāpattilābhī hutvā Himavante vāsaṁ kappesi. Tasmiṁ samaye Padumuttaro Bhagavā vivekakāmo Himavantaṁ pāvisi. Tāpaso Bhagavantaṁ puṇṇacandamiva virocamānaṁ dūratova disvā pasannamānaso ajinacammaṁ aṁse katvā añjaliṁ paggayha vanditvā ṭhitakova dasanakhasamodhānañjaliṁ sirasi patiṭṭhapetvā anekāhi upamāhi anekehi thutivacanehi Bhagavantaṁ thomesi. Taṁ sutvā Bhagavā "ayaṁ tāpaso anāgate Gotamassa nāma Bhagavato sāsane pabbajitvā vinaye tikhiṇapaññānaṁ aggo bhavissatī"ti byākaraṇamadāsi. So yāvatāyukaṁ ṭhatvā aparihīnajjhāno brahmaloke nibbatti. Tato cuto devamanussesu saṁsaranto sampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Kapilavatthunagare Upālittherassa bhāgineyyo hutvā nibbatti. So kamena vuddhippatto mātulassa Upālittherassa santike pabbajitvā kammaṭṭhānaṁ gahetvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahā ahosi. So attano ācariyassa samīpe vasitattā vinayapañhe tikhiṇañāṇo ahosi. Atha Bhagavā "etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ bhikkhūnaṁ vinayapañhe tikhiṇapaññānaṁ bhikkhūnaṁ yadidaṁ Bhāgineyyupālī"ti taṁ etadaggaṭṭhāne ṭhapesi.

ဒုဿေ။ **လဂေတွာ** ဩလဂ္ဂေတွာ ကပ္ပရုက္ခံ **ဌပေသိံ** အဟံ ပတိဋ္ဌပေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ကပ္ပရုက္ခိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

စတုတ္ထဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၅-ဥပါလိဝဂ္ဂ

၁-ဘာဂိနေယျုပါလိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ခီဏာသဝသဟဿေဟီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဥပါလိတ္ထေရဿ ဘာဂိနေယျုပါလိတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ ဧသော ဟိ ထေရော ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တသ္မိံ တသ္မိံ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမနွာယ ဃရာဝါသေ အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဂေဟံ ပဟာယ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ပဉ္စာဘိညာအဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘီ ဟုတွာ ဟိမဝန္တေ ဝါသံ ကပ္ပေသိ။ တသ္မိံ သမယေ ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ ဝိဝေကကာမော ဟိမဝန္တံ ပါဝိသိ။ တာပသော ဘဂဝန္တံ ပုဏ္ဏစန္ဒမိဝ ဝိရောစမာနံ ဒူရတောဝ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အဇိနစမ္မံ အံသေ ကတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ ဝန္ဒိတွာ ဌိတကောဝ ဒသနခသမောဓာနဉ္ဇလိံ သိရသိ ပတိဋ္ဌပေတွာ အနေကာဟိ ဥပမာဟိ အနေကေဟိ ထုတိဝစနေဟိ ဘဂဝန္တံ ထောမေသိ။ တံ သုတွာ ဘဂဝါ "အယံ တာပသော အနာဂတေ ဂေါတမဿ နာမ ဘဂဝတော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိနယေ တိခိဏပညာနံ အဂ္ဂေါ ဘဝိဿတီ"တိ ဗျာကရဏမဒါသိ။ သော ယာဝတာယုကံ ဌတွာ အပရိဟီနဇ္ဈာနော ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တိ။ တတော စုတော ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကပိလဝတ္ထုနဂရေ ဥပါလိတ္ထေရဿ ဘာဂိနေယျော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ သော ကမေန ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော မာတုလဿ ဥပါလိတ္ထေရဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။ သော အတ္တနော အာစရိယဿ သမီပေ ဝသိတတ္တာ ဝိနယပဉှေ တိခိဏဉာဏော အဟောသိ။ အထ ဘဂဝါ "ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဝိနယပဉှေ တိခိဏပညာနံ ဘိက္ခူနံ ယဒိဒံ ဘာဂိနေယျုပါလီ"တိ တံ ဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။

1. So evaṁ etadaggaṭṭhānaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **khīṇāsavasahassehī**ti-ādimāha. Tattha **ā** samantato yāvabhavaggā savanti pavattantīti āsavā. Kāmāsavādayo cattāro āsavā, te khīṇā sositā visositā viddhaṁsitā yehi teti khīṇāsavā, teyeva sahassā khīṇāsavasahassā, tehi khīṇāsavasahassehi. **Pareto** parivuto **Lokanāyako** lokassa nibbānapāpanako vivekaṁ anuyutto paṭisallituṁ ekībhavituṁ gacchateti sambandho.

2. **Ajinena nivatthohan**ti ahaṁ ajinamigacammena paṭicchanno, ajinacamma-vasanoti attho. **Tidaṇḍaparidhārako**ti kuṇḍikaṭṭhapanatthāya tidaṇḍaṁ gahetvā dhārentoti attho. Bhikkhusaṁghena paribyūḷhaṁ parivāritaṁ Lokanāyakaṁ addasanti sambandho. Sesaṁ pākaṭamevāti.

Bhāgineyyupālitthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

2. Soṇakoḷivisatthera-apadānavaṇṇanā

Anomadassissa Muninoti-ādikaṁ āyasmato Koḷivisattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Anomadassissa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto vayappatto puttadārehi vaḍḍhito vibhavasampanno Bhagavato caṅkamanatthāya sobhanaṁ caṅkamaṁ kāretvā sudhāparikammaṁ kāretvā ādāsatalamiva samaṁ vijjotamānaṁ katvā dīpadhūpapupphādīhi sajjetvā Bhagavato niyyādetvā Buddhappamukhaṁ bhikkhusaṁghaṁ paṇītenāhārena pūjesi. So evaṁ yāvajīvaṁ puññāni katvā tato cavitvā devaloke nibbatto. Tattha Pāḷiyā vuttanayena dibbasampattiṁ anubhavitvā antarā Okkākakulappasutoti taṁ sabbaṁ Pāḷiyā vuttānusārena veditabbaṁ. (Pacchimabhave pana Koliyarājavaṁse jāto vayappatto koṭi-agghanakassa kaṇṇapiḷandhanassa dhāritattā **koṭikaṇṇo**ti, **kuṭikaṇṇo**ti ca pākaṭo ahosi.) So Bhagavati

---

(...) Etthantare natthibhāvoyeva sundaro, Anomadassissa Muninotyādikañhi Soṇakoḷivisattherassevāpadānaṁ, na Soṇakuṭikaṇṇattherassa. .

၁။ သော ဧဝံ ဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ခီဏာသဝသဟဿေဟီ**တိ-အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အာ** သမန္တတော ယာဝဘဝဂ္ဂါ သဝန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ အာသဝါ။ ကာမာသဝါဒယော စတ္တာရော အာသဝါ၊ တေ ခီဏာ သောသိတာ ဝိသောသိတာ ဝိဒ္ဓံသိတာ ယေဟိ တေတိ ခီဏာသဝါ၊ တေယေဝ သဟဿာ ခီဏာသဝသဟဿာ၊ တေဟိ ခီဏာသဝသဟဿေဟိ။ **ပရေတော** ပရိဝုတော **လောကနာယကော** လောကဿ နိဗ္ဗာနပါပနကော ဝိဝေကံ အနုယုတ္တော ပဋိသလ္လိတုံ ဧကီဘဝိတုံ ဂစ္ဆတေတိ သမ္ဗန္ဓော။

၂။ **အဇိနေန နိဝတ္ထောဟ**န္တိ အဟံ အဇိနမိဂစမ္မေန ပဋိစ္ဆန္နော၊ အဇိနစမ္မ-ဝသနောတိ အတ္ထော။ **တိဒဏ္ဍပရိဓာရကော**တိ ကုဏ္ဍိကဋ္ဌပနတ္ထာယ တိဒဏ္ဍံ ဂဟေတွာ ဓာရေန္တောတိ အတ္ထော။ ဘိက္ခုသံဃေန ပရိဗျူဠှံ ပရိဝါရိတံ လောကနာယကံ အဒ္ဒသန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ ပါကဋမေဝါတိ။

ဘာဂိနေယျုပါလိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂-သောဏကောဠိဝိသတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အနောမဒဿိဿ မုနိနောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကောဠိဝိသတ္ထေ-ရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အနောမဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝယပ္ပတ္တော ပုတ္တဒါရေဟိ ဝဍ္ဎိတော ဝိဘဝသမ္ပန္နော ဘဂဝတော စင်္ကမနတ္ထာယ သောဘနံ စင်္ကမံ ကာရေတွာ သုဓာပရိကမ္မံ ကာရေတွာ အာဒါသတလမိဝ သမံ ဝိဇ္ဇောတမာနံ ကတွာ ဒီပဓူပပုပ္ဖါဒီဟိ သဇ္ဇေတွာ ဘဂဝတော နိယျာဒေတွာ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ ဘိက္ခုသံဃံ ပဏီတေနာဟာရေန ပူဇေသိ။ သော ဧဝံ ယာဝဇီဝံ ပုညာနိ ကတွာ တတော စဝိတွာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော။ တတ္ထ ပါဠိယာ ဝုတ္တနယေန ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ အန္တရာ ဩက္ကာကကုလပ္ပသုတောတိ တံ သဗ္ဗံ ပါဠိယာ ဝုတ္တာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (ပစ္ဆိမဘဝေ ပန ကောလိယရာဇဝံသေ ဇာတော ဝယပ္ပတ္တော ကောဋိအဂ္ဃနကဿ ကဏ္ဏပိဠန္ဓနဿ ဓာရိတတ္တာ **ကောဋိ-ကဏ္ဏော**တိ, **ကုဋိကဏ္ဏော**တိ စ ပါကဋော အဟောသိ။) သော ဘဂဝတိ

(....)ဧတ္ထန္တရေ နတ္ထိဘာဝေါယေဝ သုန္ဒရော၊ အနောမဒဿိဿ မုနိနောတျာဒိကဉှိ သောဏကောဠိဝိသတ္ထေရဿေဝါပဒါနံ၊ န သောဏကုဋိကဏ္ဏတ္ထေရဿ။ ။

pasanno dhammaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahattaṁ pāpuṇi.

25. So arahā sutvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Anomadassissa Munino**ti-ādimāha. Tattha **Anomadassissāti** anomaṁ alāmakaṁ sundaraṁ dassanaṁ dvattiṁsamahāpurisalakkhaṇapaṭimaṇḍitattā byāmappabhāmaṇḍalopasobhi-tattā ārohapariṇāhena samannāgatattā ca dassanīyaṁ sarīraṁ yassa Bhagavato so Anomadassī, tassa Anomadassissa Muninoti attho. **Tādino**ti iṭṭhāniṭṭhesu akampiyasabhāvassa. **Sudhāya lepanaṁ katvā**ti sudhāya avalittaṁ katvā dīpadhūpapupphadhajapaṭākādīhi ca alaṅkataṁ caṅkamaṁ **kārayiṁ** akāsinti attho. Sesagāthānaṁ attho Pāḷiyā anusārena suviññeyyova.

35. Parivārasampattidhanasampattisaṅkhātaṁ yasaṁ dhāretīti Yasodharo, sabbe ete sattasattaticakkavattirājāno Yasodharanāmena ekanāmakāti sambandho.

52. **Aṅgīraso**ti aṅgato[1] sarīrato niggatā rasmi yassa so aṅgīraso, chandadosamohabhayāgatīhi vā pāpācāravasena vā caturāpāyaṁ na gacchatīti nāgo, mahanto pūjito ca so nāgo ceti **mahānāgo.** Sesaṁ uttānatthamevāti.

Koḷivisatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Kāḷigodhāputtabhaddiyatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttarasambuddhanti-ādikaṁ āyasmato Bhaddiyassa Kāḷigodhā-puttattherassa apadānaṁ[2]. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle vibhavasampanne ekasmiṁ kule nibbatto vuddhippatto puttadārehi vaḍḍhito nagaravāsino puññāni karonte disvā sayampi puññāni

1. Aṅgito (?)
2. Kāḷigodhāputtabhaddiyattherassa vatthu, Thera-Ṭṭha 2. 320 piṭṭhādīsu vitthāritaṁ.

ပသန္နော ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၂၅။ သော အရဟာ ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အနောမဒဿိဿ မုနိနော**တိ-အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အနောမဒဿိဿာ**တိ အနောမံ အလာမကံ သုန္ဒရံ ဒဿနံ ဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏပဋိမဏ္ဍိတတ္တာ ဗျာမပ္ပဘာမဏ္ဍလောပသောဘိ-တတ္တာ အာရောဟပရိဏာဟေန သမန္နာဂတတ္တာ စ ဒဿနီယံ သရီရံ ယဿ ဘဂဝတော သော အနောမဒဿီ၊ တဿ အနောမဒဿိဿ မုနိနောတိ အတ္ထော။ **တာဒိနော**တိ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု အကမ္ပိယသဘာဝဿ။ **သုဓာယ လေပနံ ကတွာ**တိ သုဓာယ အဝလိတ္တံ ကတွာ ဒီပဓူပပုပ္ဖဓဇပဋာကာဒီဟိ စ အလင်္ကတံ စင်္ကမံ **ကာရယိံ** အကာသိန္တိ အတ္ထော။ သေသဂါထာနံ အတ္ထော ပါဠိယာ အနုသာရေန သုဝိညေယျောဝ။

၃၅။ ပရိဝါရသမ္ပတ္တိဓနသမ္ပတ္တိသင်္ခါတံ ယသံ ဓာရေတီတိ ယသောဓရော၊ သဗ္ဗေ ဧတေ သတ္တသတ္တတိစက္ကဝတ္တိရာဇာနော ယသောဓရနာမေန ဧက-နာမကာတိ သမ္ဗန္ဓော။

၅၂။ **အင်္ဂီရသော**တိ အင်္ဂတော[1] သရီရတော နိဂ္ဂတာ ရသ္မိ ယဿ သော အင်္ဂီရသော၊ ဆန္ဒဒေါသမောဟဘယာဂတီဟိ ဝါ ပါပါစာရဝသေန ဝါ စတုရာပါယံ န ဂစ္ဆတီတိ နာဂေါ၊ မဟန္တော ပူဇိတော စ သော နာဂေါ စေတိ **မဟာနာဂေါ**။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ကောဠိဝိသတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-ကာဠိဂေါဓာပုတ္တဘဒ္ဒိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရသမ္ဗုဒ္ဓန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဘဒ္ဒိယဿ ကာဠိဂေါဓာ-ပုတ္တတ္ထေရဿ အပဒါနံ[2]။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ပုတ္တဒါရေဟိ ဝဍ္ဎိတော နဂရဝါသိနော ပုညာနိ ကရောန္တေ ဒိသွာ သယမ္ပိ ပုညာနိ

၁-အင်္ဂိတော(?) ၂-ကာဠိဂေါဓာပုတ္တဘဒ္ဒိယတ္ထေရဿ ဝတ္ထု၊ ထေရ-ဋ္ဌ ၂-၃၂၀-ပိဋ္ဌာဒီသု ဝိတ္ထာရိတံ။

kātukāmo Buddhappamukhaṁ bhikkhusaṁghaṁ nimantetvā thūlapaṭalikādi-anekāni mahārahāni sayanāni paññāpetvā tattha nisinne Bhagavati sasaṁghe paṇītenāhārena bhojetvā mahādānaṁ adāsi. So evaṁ yāvatāyukaṁ puññāni katvā devamanussesu ubhayasampattiyo anubhavitvā aparabhāge imasmiṁ Buddhuppāde Kāḷigodhāya nāma deviyā putto hutvā nibbatti. So viññutaṁ patto ārohapariṇāha-hatthapādarūpasampattiyā Bhaddattā ca Kāḷigodhāya deviyā puttattā ca **Bhaddiyo Kāḷigodhāputto**ti pākaṭo. Satthari pasīditvā mātāpitaro ārādhetvā[1] pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

54. So arahā hutvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **padumuttarasambuddhan**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttatthameva. **Mettacittan**ti mijjati sinehati nandati sabbasatteti mettā, mettāya sahagataṁ cittaṁ mettacittaṁ, taṁ yassa Bhagavato atthīti mettacitto, taṁ mettacittaṁ. **Mahāmunin**ti sakalabhikkhūnaṁ mahantattā Mahāmuni, taṁ Padumuttaraṁ Sambuddhanti sambandho. **Janatā sabbā**ti sabbo janakāyo[2], sabbanagaravāsinoti attho. **Sabbalokagganāyakan**ti sakalalokassa aggaṁ seṭṭhaṁ nibbānassa nayanato pāpanato nāyakaṁ Padumuttarasambuddhaṁ janatā **upeti** samīpaṁ gacchatīti sambandho.

55. **Sattukañca baddhakañcā**ti baddhasattu-abaddhasattusaṅkhātaṁ **āmisaṁ.** Atha vā bhattapūpakhajjabhojjayāgu-ādayo yāvakālikattā **āmisaṁ** pānabhojanañca gahetvā puññakkhette anuttare Satthuno[3] dadantīti sambandho.

58. **Āsanaṁ Buddhayuttakan**ti Buddhayoggaṁ Buddhārahaṁ Buddhānucchavikaṁ sattaratanamayaṁ āsananti attho. Sesaṁ nayānuyogena suviññeyyamevāti.

Kāḷigodhāputtabhaddiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

1. Ārocetvā (I) 2. Sabbe janakāyā (sabbattha) 3. Satthari (Sī)

ကာတုကာမော ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ ဘိက္ခုသံဃံ နိမန္တေတွာ ထူလပဋလိကာဒိအနေကာနိ မဟာရဟာနိ သယနာနိ ပညာပေတွာ တတ္ထ နိသိန္နေ ဘဂဝတိ သသံဃေ ပဏီတေနာဟာရေန ဘောဇေတွာ မဟာဒါနံ အဒါသိ။ သော ဧဝံ ယာဝတာယုကံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ အပရဘာဂေ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကာဠိဂေါဓာယ နာမ ဒေဝိယာ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော အာရောဟပရိဏာဟ-ဟတ္ထပါဒရူပသမ္ပတ္တိယာ ဘဒ္ဒတ္တာ စ ကာဠိဂေါဓာယ ဒေဝိယာ ပုတ္တတ္တာ စ **ဘဒ္ဒိယော ကာဠိဂေါဓာပုတ္တော**တိ ပါကဋော။ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ မာတာပိတရော အာရာဓေတွာ[1] ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၅၄။ သော အရဟာ ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿ-ဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရသမ္ဗုဒ္ဓန္တိ**အာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **မေတ္တစိတ္တန္တိ** မိဇ္ဇတိ သိနေဟတိ နန္ဒတိ သဗ္ဗသတ္တေတိ မေတ္တာ၊ မေတ္တာယ သဟဂတံ စိတ္တံ မေတ္တစိတ္တံ၊ တံ ယဿ ဘဂဝတော အတ္ထီတိ မေတ္တစိတ္တော၊ တံ မေတ္တစိတ္တံ။ **မဟာမုနိန္တိ** သကလဘိက္ခူနံ မဟန္တတ္တာ မဟာမုနိ၊ တံ ပဒုမုတ္တရံ သမ္ဗုဒ္ဓန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဇနတာ သဗ္ဗာ**တိ သဗ္ဗော ဇနကာယော[2]၊ သဗ္ဗနဂရဝါသိနောတိ အတ္ထော။ **သဗ္ဗလောကဂ္ဂနာယကန္တိ** သကလလောကဿ အဂ္ဂံ သေဋ္ဌံ နိဗ္ဗာနဿ နယနတော ပါပနတော နာယကံ ပဒုမုတ္တရသမ္ဗုဒ္ဓံ ဇနတာ **ဥပေတိ** သမီပံ ဂစ္ဆတီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၅၅။ **သတ္တုကဉ္စ ဗဒ္ဓကဉ္စာ**တိ ဗဒ္ဓသတ္တုအဗဒ္ဓသတ္တုသင်္ခါတံ **အာမိသံ။** အထ ဝါ ဘတ္တပူပခဇ္ဇဘောဇ္ဇယာဂုအာဒယော ယာဝကာလိကတ္တာ **အာမိသံ** ပါနဘောဇနဉ္စ ဂဟေတွာ ပုညက္ခေတ္တေ အနုတ္တရေ သတ္ထုနော[3] ဒဒန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၅၈။ **အာသနံ ဗုဒ္ဓယုတ္တကန္တိ** ဗုဒ္ဓယောဂ္ဂံ ဗုဒ္ဓါရဟံ ဗုဒ္ဓါနုစ္ဆဝိကံ သတ္တရတနမယံ အာသနန္တိ အတ္ထော။ သေသံ နယာနုယောဂေန သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ကာဠိဂေါဓာပုတ္တဘဒ္ဒိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-အာရောစေတွာ (ဣ) ၂-သဗ္ဗေ ဇနကာယာ (သဗ္ဗတ္ထ) ၃-သတ္ထရိ (သီ)

4. Sanniṭṭhāpakatthera-apadānavaṇṇanā

Araññe kuṭikaṁ katvāti-ādikaṁ āyasmato Sanniṭṭhāpakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto viññutaṁ patto gharabandhanena baddho gharāvāse ādīnavaṁ disvā vatthukāmakilesakāme pahāya Himavantassa avidūre pabbatantare araññavāsaṁ kappesi. Tasmiṁ kāle Padumuttaro Bhagavā vivekakāmatāya taṁ ṭhānaṁ pāpuṇi. Atha so tāpaso Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso vanditvā nisīdanatthāya tiṇasantharaṁ paññāpetvā adāsi. Tattha nisinnaṁ Bhagavantaṁ anekehi madhurehi tiṇḍukādīhi phalāphalehi santappesi. So tena puññakammena tato cuto devesu ca manussesu ca aparāparaṁ saṁsaranto dve sampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto saddhāsampanno pabbajito vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahā ahosi. Khuragge arahattaphalappattiyaṁ viya nirussāheneva santipadasaṅkhāte nibbāne suṭṭhu ṭhitattā **Sanniṭṭhāpakatthero**ti pākaṭo.

70. Arahā pana hutvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **araññe kuṭikaṁ katvā**ti-ādimāha. Tattha **araññe**ti sīhabyagghādīnaṁ bhayena manussā ettha na rajjanti na ramanti na allīyantīti araññaṁ, tasmiṁ araññe. **Kuṭikan**ti tiṇacchadanakuṭikaṁ katvā pabbatantare **vasāmi** vāsaṁ kappesinti attho. Lābhena ca alābhena ca yasena ca ayasena ca santuṭṭho vihāsinti sambandho.

72. **Jalajuttamanāmakan**ti jale jātaṁ jalajaṁ, padumaṁ, jalajaṁ uttamaṁ jalajuttamaṁ, jalajuttamena samānaṁ nāmaṁ yassa so jalajuttamanāmako, taṁ jalajuttamanāmakaṁ Buddhanti attho. Sesaṁ Pāḷinayānuyogena suviññeyyamevāti.

Sanniṭṭhāpakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

၄-သန္နိဋ္ဌာပကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အရညေ ကုဋိကံ ကတွာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သန္နိဋ္ဌာပကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရဗန္ဓနေန ဗဒ္ဓေါ ဃရာဝါသေ အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမေ ပဟာယ ဟိမဝန္တဿ အဝိဒူရေ ပဗ္ဗတန္တရေ အရညဝါသံ ကပ္ပေသိ။ တသ္မိံ ကာလေ ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ ဝိဝေကကာမတာယ တံ ဌာနံ ပါပုဏိ။ အထ သော တာပသော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဝန္ဒိတွာ နိသီဒနတ္ထာယ တိဏာသန္ထရံ ပညာပေတွာ အဒါသိ။ တတ္ထ နိသိန္နံ ဘဂဝန္တံ အနေကေဟိ မဓုရေဟိ တိန္ဒုကာဒီဟိ ဖလာဖလေဟိ သန္တပ္ပေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန တတော စုတော ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ အပရာပရံ သံသရန္တော ဒွေ သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သဒ္ဓါသမ္ပန္နော ပဗ္ဗဇိတော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။ ခုရဂ္ဂေ အရဟတ္တဖလပ္ပတ္တိယံ ဝိယ နိရုဿာဟေနေဝ သန္တိပဒသင်္ခါတေ နိဗ္ဗာနေ သုဋ္ဌု ဌိတတ္တာ **သန္နိဋ္ဌာပကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၇၀။ အရဟာ ပန ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အရညေ ကုဋိကံ ကတွာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အရညေ**တိ သီဟဗျဂ္ဃာဒီနံ ဘယေန မနုဿာ ဧတ္ထ န ရဇ္ဇန္တိ န ရမန္တိ န အလ္လီယန္တီတိ အရညံ၊ တသ္မိံ အရညေ။ **ကုဋိက**န္တိ တိဏစ္ဆဒနကုဋိကံ ကတွာ ပဗ္ဗတန္တရေ **ဝသာမိ** ဝါသံ ကပ္ပေသိန္တိ အတ္ထော။ လာဘေန စ အလာဘေန စ ယသေန စ အယသေန စ သန္တုဋ္ဌော ဝိဟာသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၇၂။ **ဇလဇုတ္တမနာမက**န္တိ ဇလေ ဇာတံ ဇလဇံ၊ ပဒုမံ၊ ဇလဇံ ဥတ္တမံ ဇလဇုတ္တမံ၊ ဇလဇုတ္တမေန သမာနံ နာမံ ယဿ သော ဇလဇုတ္တမနာမကော၊ တံ ဇလဇုတ္တမနာမကံ ဗုဒ္ဓန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ပါဠိနယာနုယောဂေန သုဝိညေယျမေဝါတိ။

သန္နိဋ္ဌာပကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

5. Pañcahatthiyatthera-apadānavaṇṇanā

Sumedho nāma Sambuddhoti-ādikaṁ āyasmato Pañcahatthiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sumedhassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patvā ratanattaye pasanno vihāsi. Tasmiṁ samaye pañca-uppalahatthāni ānesuṁ. So tehi pañca-uppalahatthehi vīthiyaṁ caramānaṁ Sumedhaṁ Bhagavantaṁ pūjesi. Tāni gantvā ākāse vitānaṁ hutvā chāyaṁ kurumānāni Tathāgateneva saddhiṁ gacchiṁsu. So taṁ disvā somanassajāto pītiyā phuṭṭhasarīro yāvajīvaṁ tadeva puññaṁ anussaritvā tato cuto devaloke nibbatto aparāparaṁ saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto saddhājāto pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahā ahosi. Katakusalanāmena **Pañcahatthiyatthero**ti pākaṭo.

77. So attano pubbakammaṁ saritvā paccakkhato paññāya diṭṭhapubba-caritāpadānaṁ pakāsento **Sumedho nāma Sambuddho**ti-ādimāha. Tattha **Sumedho**ti sundarā medhā catusaccapaṭivedhapaṭisambhidādayo paññā yassa so Bhagavā Sumedho Sambuddho **antarāpaṇe** antaravīthiyaṁ gacchatīti sambandho. **Okkhittacakkhū**ti adhokhittacakkhu. **Mitabhāṇī**ti pamāṇaṁ ñatvā bhaṇanasīlo, pamāṇaṁ jānitvā dhammaṁ desesīti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Pañcahatthiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Padumacchadaniyatthera-apadānavaṇṇanā

Nibbute Lokanāthamhīti-ādikaṁ āyasmato Padumacchadaniyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katapuññasambhāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto ratanattaye pasanno parinibbutassa Vipassissa Bhagavato citakaṁ padumapupphehi pūjesi. So

၅-ပဉ္စဟတ္ထိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုမေဓော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓေါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပဉ္စဟတ္ထိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ ရတနတ္တယေ ပသန္နော ဝိဟာသိ။ တသ္မိံ သမယေ ပဉ္စဥပ္ပလဟတ္ထာနိ အာနေသုံ။ သော တေဟိ ပဉ္စဥပ္ပလဟတ္ထေဟိ ဝီထိယံ စရမာနံ သုမေဓံ ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိ။ တာနိ ဂန္တွာ အာကာသေ ဝိတာနံ ဟုတွာ ဆာယံ ကုရုမာနာနိ တထာဂတေနေဝ သဒ္ဓိံ ဂစ္ဆိံသု။ သော တံ ဒိသွာ သောမနဿဇာတော ပီတိယာ ဖုဋ္ဌသရီရော ယာဝဇီဝံ တဒေဝ ပုညံ အနုဿရိတွာ တတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။ ကတကုသလနာမေန **ပဉ္စဟတ္ထိယတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၇၇။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ ပစ္စက္ခတော ပညာယ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုမေဓော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓေါ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သုမေဓော**တိ သုန္ဒရာ မေဓာ စတုသစ္စပဋိဝေဓပဋိသမ္ဘိဒါဒယော ပညာ ယဿ သော ဘဂဝါ သုမေဓော သမ္ဗုဒ္ဓေါ **အန္တရာပဏေ** အန္တရဝီထိယံ ဂစ္ဆတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဩက္ခိတ္တစက္ခူ**တိ အဓောခိတ္တစက္ခု။ **မိတဘာဏီ**တိ ပမာဏံ ဉတွာ ဘဏနသီလော၊ ပမာဏံ ဇာနိတွာ ဓမ္မံ ဒေသေသီတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ပဉ္စဟတ္ထိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-ပဒုမစ္ဆဒနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှိတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပဒုမစ္ဆဒနိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတပုညသမ္ဘာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ရတနတ္တယေ ပသန္နော ပရိနိဗ္ဗုတဿ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော စိတကံ ပဒုမပုပ္ဖေဟိ ပူဇေသိ။ သော

teneva cittappasādena yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato sugatīsuyeva saṁsaranto dibbasampattiṁ manussasampattiñcāti dve sampattiyo anekakkhattuṁ anubhavitvā imasmiṁ amhākaṁ Sammāsambuddhakāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Satthari pasīditvā sāsane pabbajito ghaṭento vāyamanto na cirasseva arahā ahosi. Tassa rattiṭṭhānadivāṭṭhānādīsu tattha tattha viharantassa vihāro padumapupphehi chādīyati, tena so **Padumacchadaniyattharo**ti pākaṭo.

83. Attano pubbakammaṁ saritvā somanassavasena pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nibbute Lokanāthamhī**ti-ādimāha. Tattha **nibbute**ti khandhaparinibbānena parinibbute Satthari, Vipassissa Sammāsambuddhassa sarīre citamāniyamāne citake āropite suphullaṁ padumakalāpaṁ ahaṁ gahetvā citakaṁ **āropayiṁ** pūjesinti attho. Sesagāthāsu heṭṭhā vuttanayattā uttānatthamevāti.

Padumacchadaniyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Sayanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Siddhatthassa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Sayanadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle aññatarasmiṁ kule nibbatto viññutaṁ patto Satthari pasīditvā hatthidaṇḍasuvaṇṇādīhi sayanatthāya mañcaṁ kāretvā anagghehi vicittattharaṇehi attharitvā Bhagavantaṁ pūjesi. So Bhagavā tassānukampāya paṭiggahetvā anubhavi. So tena puññakammena dibbamanussasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patvā Satthu sāsane pasanno pabbajitvā vipassanaṁ ārabhitvā na cirasseva arahā ahosi. Pubbe katapuññanāmena **Sayanadāyakatthero**ti pākaṭo.

88. So ekadivasaṁ attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Siddhatthassa Bhagavato**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ Pāḷinayānusārena suviññeyyamevāti.

Sayanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

တေနေဝ စိတ္တပ္ပသာဒေန ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ မနုဿသမ္ပတ္တိဉ္စာတိ ဒွေ သမ္ပတ္တိယော အနေကက္ခတ္တုံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ အမှာကံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတော ဃဋေန္တော ဝါယမန္တော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။ တဿ ရတ္တိဋ္ဌာနဒိဝါဋ္ဌာနာဒီသု တတ္ထ တတ္ထ ဝိဟရန္တဿ ဝိဟာရော ပဒုမပုပ္ဖေဟိ ဆာဒီယတိ၊ တေန သော **ပဒုမစ္ဆဒနိယတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၈၃။ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဝသေန ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **နိဗ္ဗုတေ**တိ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗုတေ သတ္ထရိ၊ ဝိပဿိဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သရီရေ စိတမာနိယမာနေ စိတကေ အာရောပိတေ သုဖုလ္လံ ပဒုမကလာပံ အဟံ ဂဟေတွာ စိတကံ **အာရောပယိံ** ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသဂါထာသု ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ပဒုမစ္ဆဒနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-သယနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သယနဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ အညတရသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ဟတ္ထိဒဏ္ဍသုဝဏ္ဏာဒီဟိ သယနတ္ထာယ မဉ္စံ ကာရေတွာ အနဂ္ဃေဟိ ဝိစိတ္တတ္ထရဏေဟိ အတ္ထရိတွာ ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိ။ သော ဘဂဝါ တဿာနုကမ္ပာယ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ အနုဘဝိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒိဗ္ဗမနုဿသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သတ္ထု သာသနေ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။ ပုဗ္ဗေ ကတပုညနာမေန **သယနဒါယကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၈၈။ သော ဧကဒိဝသံ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ပါဠိနယာနုသာရေန သုဝိညေယျမေဝါတိ။

သယနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

8. Caṅkamanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Atthadassissa Muninoti-ādikaṁ āyasmato Caṅkamanadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampāyasmā purimabuddhesu katādhikāro tesu tesu bhavesu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Atthadassissa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Satthari pasīditvā uccavatthukaṁ sudhāparikammakataṁ rajatarāsisadisaṁ sobhamānaṁ caṅkamaṁ kāretvā muttadalasadisaṁ[1] setapulinaṁ attharitvā Bhagavato adāsi. Paṭiggahesi Bhagavā, caṅkamaṁ paṭiggahetvā ca pana sukhaṁ kāyacittasamādhiṁ appetvā "ayaṁ anāgate Gotamassa Bhagavato sāsane sāvako bhavissatī"ti byākāsi. So tena puññakammena devamanussesu aparāparaṁ saṁsaranto dve sampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhippatto saddhāsampanno sāsane pabbajitvā na cirasseva arahattaṁ patvā katapuññanāmena **Caṅkamanadāyakatthero**ti pākaṭo ahosi.

93. So ekadivasaṁ attanā pubbe katapuññakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Atthadassissa Munino**ti-ādimāha. Tattha **Atthadassissā**ti atthaṁ payojanaṁ vuddhiṁ virūḷhiṁ nibbānaṁ dakkhati passatīti Atthadassī, atha vā atthaṁ nibbānaṁ dassanasīlo jānanasīloti Atthadassī, tassa Atthadassissa Munino monena ñāṇena samannāgatassa Bhagavato manoramaṁ manallīnaṁ bhāvanīyaṁ manasi kātabbaṁ caṅkamaṁ kāresinti sambandho. Sesaṁ vuttanayānusāreneva suviññeyyamevāti.

Caṅkamanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Subhaddatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttaro Lokavidūti-ādikaṁ āyasmato Subhaddattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave nibbānādhigamanatthāya puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle

1. Muttajālasadisaṁ (Sī), muttatalasadisaṁ (I)

၈-စင်္ကမနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အတ္ထဒဿိဿ မုနိနောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော စင်္ကမနဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပာယသ္မာ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တေသု တေသု ဘဝေသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ဥစ္စဝတ္ထုကံ သုဓာပရိကမ္မကတံ ရဇတရာသိသဒိသံ သောဘမာနံ စင်္ကမံ ကာရေတွာ မုတ္တဒလသဒိသံ[၁] သေတပုလိနံ အတ္ထရိတွာ ဘဂဝတော အဒါသိ။ ပဋိဂ္ဂဟေသိ ဘဂဝါ၊ စင်္ကမံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ စ ပန သုခံ ကာယစိတ္တသမာဓိံ အပ္ပေတွာ "အယံ အနာဂတေ ဂေါတမဿ ဘဂဝတော သာသနေ သာဝကော ဘဝိဿတီ"တိ ဗျာကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု အပရာပရံ သံသရန္တော ဒွေ သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော သဒ္ဓါသမ္ပန္နော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပတွာ ကတပုညနာမေန **စင်္ကမနဒါယကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော အဟောသိ။

၉၃။ သော ဧကဒိဝသံ အတ္တနာ ပုဗ္ဗေ ကတပုညကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အတ္ထဒဿိဿ မုနိနော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အတ္ထဒဿိဿာ**တိ အတ္ထံ ပယောဇနံ ဝုဒ္ဓိံ ဝိရူဠှိံ နိဗ္ဗာနံ ဒက္ခတိ ပဿတီတိ အတ္ထဒဿီ၊ အထ ဝါ အတ္ထံ နိဗ္ဗာနံ ဒဿနသီလော ဇာနနသီလောတိ အတ္ထဒဿီ၊ တဿ အတ္ထဒဿိဿ မုနိနော မောနေန ဉာဏေန သမန္နာဂတဿ ဘဂဝတော မနောရမံ မနလ္လီနံ ဘာဝနီယံ မနသိ ကာတဗ္ဗံ စင်္ကမံ ကာရေသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ ဝုတ္တနယာနုသာရေနေဝ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

စင်္ကမနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-သုဘဒ္ဒတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရော လောကဝိဒူတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သုဘဒ္ဒတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ နိဗ္ဗာနာဓိဂမနတ္ထာယ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ

၁-မုတ္တဇာလသဒိသံ (သီ)၊ မုတ္တတလသဒိသံ (ဣ)

vibhavasampanne saddhāsampanne ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patvā gharabandhanena baddho ratanattaye pasanno parinibbānamañce nipannaṁ Padumuttaraṁ Bhagavantaṁ disvā sannipatitā dasasahassacakkavāḷadevatāyo ca disvā pasannamānaso nigguṇḍikeṭakanīlakāsokāsitādi-anekehi sugandhapupphehi pūjesi. So tena puññakammena yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cavitvā Tusitādīsu dibbasampattiyo anubhavitvā tato manussesu manussasampattiyo anubhavitvā nibbattanibbattaṭṭhānesu ca sugandhehi pupphehi pūjito ahosi. Imasmiṁ pana Buddhuppāde ekasmiṁ vibhavasampanne kule nibbattitvā viññutaṁ patto kāmesu ādīnavaṁ disvāpi yāva Buddhassa Bhagavato parinibbānakālo tāva aladdhabuddhadassano Bhagavato parinibbānamañce nipannakāleyeva pabbajitvā arahattaṁ pāpuṇi. Pubbe katapuññanāmena **Subhaddo**ti pākaṭo ahosi.

101. So attano pubbakammaṁ saritvā somanassavasena pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro Lokavidū**ti-ādimāha. Taṁ uttānatthameva. **Suṇātha mama bhāsato -pa- nibbāyissati'nāsavo**ti idaṁ parinibbānamañce nipannova Padumuttaro Bhagavā byākāsi.

Pañcamabhāṇavāravaṇṇanā samattā.

115. So attano paṭipattiṁ dassento **pubbakammena saṁyutto**ti-ādimāha. **Ekaggo**ti ekaggacitto. **Susamāhito**ti suṭṭhu samāhito, santakāyacittoti attho. **Buddhassa oraso putto**ti Buddhassa urasā hadayena niggata-ovādānusāsaniṁ sutvā patta-arahattaphaloti attho. **Dhammajomhi sunimmito**ti dhammato kammaṭṭhānadhammato jāto ariyāya jātiyā sunimmito suṭṭhu nipphāditasabbakicco amhi bhavāmīti attho.

116. **Dhammarājaṁ upagammā**ti dhammena sabbasattānaṁ rājānaṁ issarabhūtaṁ Bhagavantaṁ upagantvā samīpaṁ gantvāti attho. **Apucchiṁ pañhamuttaman**ti uttamaṁ khandhāyatanadhātusaccasamuppādādipaṭisaṁyuttaṁ pañhaṁ apucchinti attho. **Kathayanto ca me pañhan**ti eso amhākaṁ Bhagavā me mayhaṁ pañhaṁ kathayanto byākaronto. **Dhammasotaṁ upānayī**ti anupādisesanibbānadhātusaṅkhātaṁ dhammasotaṁ dhammapavāhaṁ upānayi pāvisīti attho.

ဝိဘဝသမ္ပန္နေ သဒ္ဓါသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ ဃရဗန္ဓနေန ဗဒ္ဓေါ ရတနတ္တယေ ပသန္နော ပရိနိဗ္ဗာနမဉ္စေ နိပန္နံ ပဒုမုတ္တရံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ သန္နိပတိတာ ဒသသဟဿစက္ကဝါဠဒေဝတာယော စ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော နိဂ္ဂုဏ္ဍိကေဋကနီလကာသောကာသိတာဒိအနေကေဟိ သုဂန္ဓပုပ္ဖေဟိ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စဝိတွာ တုသိတာဒီသု ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ တတော မနုဿေသု မနုဿသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေသု စ သုဂန္ဓေဟိ ပုပ္ဖေဟိ ပူဇိတော အဟောသိ။ ဣမသ္မိံ ပန ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ကာမေသု အာဒီနဝံ ဒိသွာပိ ယာဝ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ပရိနိဗ္ဗာနကာလော တာဝ အလဒ္ဓဗုဒ္ဓဒဿနော ဘဂဝတော ပရိနိဗ္ဗာနမဉ္စေ နိပန္နကာလေယေဝ ပဗ္ဗဇိတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ ပုဗ္ဗေ ကတပုညနာမေန **သုဘဒ္ဒေါ**တိ ပါကဋော အဟောသိ။

၁၀၁။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဝသေန ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော လောကဝိဒူ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။ **သုဏာထ မမ ဘာသတော။ပ။ နိဗ္ဗာယိဿတိ'နာသဝေါ**တိ ဣဒံ ပရိနိဗ္ဗာနမဉ္စေ နိပန္နောဝ ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ ဗျာကာသိ။

ပဉ္စမဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၁၅။ သော အတ္တနော ပဋိပတ္တိံ ဒဿေန္တော **ပုဗ္ဗကမ္မေန သံယုတ္တော**တိအာဒိမာဟ။ **ဧကဂ္ဂေါ**တိ ဧကဂ္ဂစိတ္တော။ **သုသမာဟိတော**တိ သုဋ္ဌု သမာဟိတော၊ သန္တကာယစိတ္တောတိ အတ္ထော။ **ဗုဒ္ဓဿ ဩရသော ပုတ္တော**တိ ဗုဒ္ဓဿ ဥရသာ ဟဒယေန နိဂ္ဂတဩဝါဒါနုသာသနိံ သုတွာ ပတ္တအရဟတ္တဖလောတိ အတ္ထော။ **ဓမ္မဇောမှိ သုနိမ္မိတော**တိ ဓမ္မတော ကမ္မဋ္ဌာနဓမ္မတော ဇာတော အရိယာယ ဇာတိယာ သုနိမ္မိတော သုဋ္ဌု နိပ္ဖါဒိတသဗ္ဗကိစ္စော အမှိ ဘဝါမီတိ အတ္ထော။

၁၁၆။ **ဓမ္မရာဇံ ဥပဂမ္မာ**တိ ဓမ္မေန သဗ္ဗသတ္တာနံ ရာဇာနံ ဣဿရဘူတံ ဘဂဝန္တံ ဥပဂန္တွာ သမီပံ ဂန္တွာတိ အတ္ထော။ **အပုစ္ဆိံ ပဉှမုတ္တမ**န္တိ ဥတ္တမံ ခန္ဓာယတနဓာတုသစ္စသမုပ္ပါဒါဒိပဋိသံယုတ္တံ ပဉှံ အပုစ္ဆိန္တိ အတ္ထော။ **ကထယန္တော စ မေ ပဉှ**န္တိ ဧသော အမှာကံ ဘဂဝါ မေ မယှံ ပဉှံ ကထယန္တော ဗျာကရောန္တော။ **ဓမ္မသောတံ ဥပါနယီ**တိ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတုသင်္ခါတံ ဓမ္မသောတံ ဓမ္မပဝါဟံ ဥပါနယိ ပါဝိသီတိ အတ္ထော။

118. **Jalajuttamanāyako**ti Padumuttaranāmako makārassa yakāraṁ katvā katavohāro. **Nibbāyi anupādāno**ti upādāne pañcakkhandhe aggahetvā nibbāyi na paññāyi adassanaṁ agamāsi, manussalokādīsu katthacipi apatiṭṭhitoti attho. **Dīpova telasaṅkhayā**ti vaṭṭitelānaṁ saṅkhayā abhāvā padīpo iva nibbāyīti sambandho.

119. **Sattayojanikaṁ āsī**ti tassa parinibbutassa Padumuttarassa Bhagavato ratanamayaṁ thūpaṁ sattayojanubbedhaṁ āsi ahosīti attho. **Dhajaṁ tattha apūjesin**ti tattha tasmiṁ cetiye sabbabhaddaṁ sabbato bhaddaṁ sabbaso manoramaṁ dhajaṁ pūjesinti attho.

120. **Kassapassa ca Buddhassā**ti Padumuttarassa Bhagavato kālato paṭṭhāya āgatassa devamanussesu saṁsarato me mayhaṁ orato putto Tisso nāma Kassapassa Sammāsambuddhassa aggasāvako Jinasāsane Buddhasāsane dāyādo āsi ahosīti sambandho.

121. **Tassa hīnena manasā**ti tassa mama puttassa tissassa aggasāvakassa hīnena lāmakena manasā cittena **abhaddakaṁ** asundaraṁ ayuttakaṁ "antako pacchimo"ti **vācaṁ** vacanaṁ **abhāsiṁ** kathesinti attho. **Tena kammavipākenā**ti tena arahantabhakkhānasaṅkhātassa akusalakammassa vipākena. **Pacchime addasaṁ Jinan**ti pacchime pariyosāne parinibbānakāle Mallānaṁ upavattane Sālavane parinibbānamañce nipannaṁ Jinaṁ jitasabbamāraṁ[1] amhākaṁ Gotamasammāsambuddhaṁ addasaṁ ahanti attho. "Pacchā me āsi bhaddakan"tipi pāṭho. Tassa **pacchā** tassa Bhagavato avasānakāle nibbānāsannakāle **me** mayhaṁ **bhaddakaṁ** sundaraṁ catusaccapaṭivijjhanaṁ **āsi** ahosīti attho.

122. **Pabbājesi mahāvīro**ti mahāvīriyo sabbasattahito karuṇāyutto jitamāro Muni Mallānaṁ upavattane Sālavane pacchime sayane parinibbānamañce sayitova maṁ pabbājesīti sambandho.

1. Jitapañcamāraṁ (I)

၁၁၈။ **ဇလဇုတ္တမနာယကော**တိ ပဒုမုတ္တရနာမကော မကာရဿ ယကာရံ ကတွာ ကတဝေါဟာရော။ **နိဗ္ဗာယိ အနုပါဒါနော**တိ ဥပါဒါနေ ပဉ္စက္ခန္ဓေ အဂ္ဂဟေတွာ နိဗ္ဗာယိ န ပညာယိ အဒဿနံ အဂမာသိ၊ မနုဿလောကာဒီသု ကတ္ထစိပိ အပတိဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော။ **ဒီပေါဝ တေလသင်္ခယာ**တိ ဝဋ္ဋိတေလာနံ သင်္ခယာ အဘာဝါ ပဒီပေါ ဣဝ နိဗ္ဗာယီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၁၁၉။ **သတ္တယောဇနိကံ အာသီ**တိ တဿ ပရိနိဗ္ဗုတဿ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ရတနမယံ ထူပံ သတ္တယောဇနုဗ္ဗေဓံ အာသိ အဟောသီတိ အတ္ထော။ **ဓဇံ တတ္ထ အပူဇေသိ**န္တိ တတ္ထ တသ္မိံ စေတိယေ သဗ္ဗဘဒ္ဒံ သဗ္ဗတော ဘဒ္ဒံ သဗ္ဗသော မနောရမံ ဓဇံ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၁၂၀။ **ကဿပဿ စ ဗုဒ္ဓဿာ**တိ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလတော ပဋ္ဌာယ အာဂတဿ ဒေဝမနုဿေသု သံသရတော မေ မယှံ ဩရသော ပုတ္တော တိဿော နာမ ကဿပဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ အဂ္ဂသာဝကော ဇိနသာသနေ ဗုဒ္ဓသာသနေ ဒါယာဒေါ အာသိ အဟောသီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၁၂၁။ **တဿ ဟီနေန မနသာ**တိ တဿ မမ ပုတ္တဿ တိဿဿ အဂ္ဂသာဝကဿ ဟီနေန လာမကေန မနသာ စိတ္တေန **အဘဒ္ဒကံ** အသုန္ဒရံ အယုတ္တကံ "အန္တကော ပစ္ဆိမော"တိ **ဝါစံ** ဝစနံ **အဘာသိံ** ကထေသိန္တိ အတ္ထော။ **တေန ကမ္မဝိပါကေနာ**တိ တေန အရဟန္တဘက္ခာနသင်္ခါတဿ အကုသလကမ္မဿ ဝိပါကေန။ **ပစ္ဆိမေ အဒ္ဒသံ ဇိန**န္တိ ပစ္ဆိမေ ပရိယောသာနေ ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ မလ္လာနံ ဥပဝတ္တနေ သာလဝနေ ပရိနိဗ္ဗာနမဉ္စေ နိပန္နံ ဇိနံ ဇိတသဗ္ဗမာရံ[၁] အမှာကံ ဂေါတမသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ အဒ္ဒသံ အဟန္တိ အတ္ထော။ "ပစ္ဆာ မေ အာသိ ဘဒ္ဒက"န္တိပိ ပါဌော။ တဿ **ပစ္ဆာ** တဿ ဘဂဝတော အဝသာနကာလေ နိဗ္ဗာနာသန္နကာလေ **မေ** မယှံ **ဘဒ္ဒကံ** သုန္ဒရံ စတုသစ္စပဋိဝိဇ္ဈနံ **အာသိ** အဟောသီတိ အတ္ထော။

၁၂၂။ **ပဗ္ဗာဇေသိ မဟာဝီရော**တိ မဟာဝီရိယော သဗ္ဗသတ္တဟိတော ကရုဏာယုတ္တော ဇိတမာရော မုနိ မလ္လာနံ ဥပဝတ္တနေ သာလဝနေ ပစ္ဆိမေ သယနေ ပရိနိဗ္ဗာနမဉ္စေ သယိတောဝ မံ ပဗ္ဗာဇေသီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၁-ဇိတပဉ္စမာရံ (ဣ)

123. **Ajjeva dāni pabbajjā**ti ajja eva Bhagavato parinibbānadivaseyeva mama pabbajjā, tathā ajja eva upasampadā, ajja eva Dvipaduttamassa sammukhā parinibbānaṁ ahosīti sambandho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Subhaddatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Cundatthera-apadānavaṇṇanā

Siddhatthassa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Cundattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katapuññasambhāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle vibhavasampanne kule nibbatto viññutaṁ patvā Satthari pasīditvā sattaratanamayaṁ suvaṇṇagghiyaṁ kāretvā sumanapupphehi chādetvā Bhagavantaṁ pūjesi. Tāni pupphāni ākāsaṁ samuggantvā vitānākārena aṭṭhaṁsu. Atha naṁ Bhagavā "anāgate Gotamassa nāma Bhagavato sāsane Cundo nāma sāvako bhavissatī"ti byākāsi. So tena puññakammena tato cuto devaloke upapanno kamena chasu kāmāvacaradevesu sukhaṁ anubhavitvā manussesu cakkavatti-ādisampattiyo ca anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde brāhmaṇakule Rūpasāriyā putto Sāriputtattherassa kaniṭṭho hutvā nibbatti. Tassa viññutaṁ pattassa ārohapariṇāharūpavayānaṁ sundaratāya sakārassa cakāraṁ katvā **Cundo**ti nāmaṁ kariṁsu. So vayappatto gharāvāse ādīnavaṁ pabbajjāya ca ānisaṁsaṁ disvā bhātuttherassa santike pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahattaṁ pāpuṇi.

125. So patta-arahattaphalo ekadivasaṁ attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Siddhatthassa Bhagavato**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttatthameva. **Agghiyan**ti-ādayopi uttānatthāyeva.

128. **Vitiṇṇakaṅkho Sambuddho**ti visesena maggāmigamena vicikicchāya khepitattā vitiṇṇakaṅkho asaṁsayo Sambuddho. **Tiṇṇoghehi purakkhato**ti kāmoghādīnaṁ catunnaṁ oghānaṁ tiṇṇattā atikkantattā

၁၂၃။ **အဇ္ဇေဝ ဒါနိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ**တိ အဇ္ဇ ဧဝ ဘဂဝတော ပရိနိဗ္ဗာနဒိဝသေယေဝ မမ ပဗ္ဗဇ္ဇာ, တထာ အဇ္ဇ ဧဝ ဥပသမ္ပဒါ, အဇ္ဇ ဧဝ ဒွိပဒုတ္တမဿ သမ္မုခါ ပရိနိဗ္ဗာနံ အဟောသီတိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

သုဘဒ္ဒတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-စုန္ဒတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော စုန္ဒတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတပုညသမ္ဘာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ သတ္တရတနမယံ သုဝဏ္ဏဂ္ဃိယံ ကာရေတွာ သုမနပုပ္ဖေဟိ ဆာဒေတွာ ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိ။ တာနိ ပုပ္ဖာနိ အာကာသံ သမုဂ္ဂန္တွာ ဝိတာနာကာရေန အဋ္ဌံသု။ အထ နံ ဘဂဝါ "အနာဂတေ ဂေါတမဿ နာမ ဘဂဝတော သာသနေ စုန္ဒော နာမ သာဝကော ဘဝိဿတီ"တိ ဗျာကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန တတော စုတော ဒေဝလောကေ ဥပပန္နော ကမေန ဆသု ကာမာဝစရဒေဝေသု သုခံ အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စက္ကဝတ္တိအာဒိသမ္ပတ္တိယော စ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဗြာဟ္မဏကုလေ ရူပသာရိယာ ပုတ္တော သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ ကနိဋ္ဌော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ တဿ ဝိညုတံ ပတ္တဿ အာရောဟပရိဏာဟရူပဝယာနံ သုန္ဒရတာယ သကာရဿ စကာရံ ကတွာ **စုန္ဒော**တိ နာမံ ကရိံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဃရာဝါသေ အာဒီနဝံ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ စ အာနိသံသံ ဒိသွာ ဘာတုတ္ထေရဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၁၂၅။ သော ပတ္တအရဟတ္တဖလော ဧကဒိဝသံ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **အဂ္ဃိယန္တိ**အာဒယောပိ ဥတ္တာနတ္ထာယေဝ။

၁၂၈။ **ဝိတိဏ္ဏကင်္ခေါ သမ္ဗုဒ္ဓေါ**တိ ဝိသေသေန မဂ္ဂါမိဂမေန ဝိစိကိစ္ဆာယ ခေပိတတ္တာ ဝိတိဏ္ဏကင်္ခေါ အသံသယော သမ္ဗုဒ္ဓေါ။ **တိဏ္ဏောဃေဟိ ပုရက္ခတော**တိ ကာမောဃာဒီနံ စတုန္နံ ဩဃာနံ တိဏ္ဏတ္တာ အတိက္ကန္တတ္တာ

oghatiṇṇehi khīṇāsavehi purakkhato parivāritoti attho. Byākaraṇagāthā uttānatthāyeva.

139. **Upaṭṭhahiṁ mahāvīran**ti uttamatthassa nibbānassa **pattiyā** pāpuṇanatthāya kappasatasahassādhikesu caturāsaṅkhyeyyesu kappesu pāramiyo pūrentena katavīriyattā mahāvīraṁ Buddhaṁ upaṭṭhahiṁ upaṭṭhānaṁ akāsinti attho. **Aññe ca pesale bahū**ti na kevalameva Buddhaṁ upaṭṭhahiṁ, pesale piyasīle sīlavante aññe ca bahu-aggappatte sāvake, **me** mayhaṁ **bhātaraṁ** Sāriputtattherañca upaṭṭhahinti sambandho.

140. **Bhātaraṁ me upaṭṭhahitvā**ti mayhaṁ bhātaraṁ upaṭṭhahitvā vattapaṭivattaṁ katvā tassa parinibbutakāle Bhagavato paṭhamaṁ parinibbutattā tassa dhātuyo gahetvā pattamhi okiritvā Lokajeṭṭhassa narānaṁ asabhassa Buddhassa **upanāmesiṁ** adāsinti attho.

141. **Ubho hatthehi paggayhā**ti taṁ mayā dinnaṁ dhātuṁ so Bhagavā attano ubhohi hatthehi pakārena gahetvā taṁ dhātuṁ saṁsuṭṭhu dassayanto **aggasāvakaṁ** Sāriputtattheraṁ **kittayi** pakāsesīti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Cundatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Pañcamavaggavaṇṇanā samattā.

6. Bījanivagga

1. Vidhūpanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttarabuddhassāti-ādikaṁ āyasmato Vidhūpanadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu pūritapuññasambhāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto vibhavasampanno saddhājāto Bhagavati pasanno gimhakāle suvaṇṇarajatamuttāmaṇimayaṁ bījaniṁ kāretvā Bhagavato adāsi. So tena puññakammena devesu ca manussesu ca

ဩဃတိဏ္ဏေဟိ ခီဏာသဝေဟိ ပုရက္ခတော ပရိဝါရိတောတိ အတ္ထော။ ဗျာကရဏဂါထာ ဥတ္တာနတ္ထာယေဝ။

၁၃၉။ **ဥပဋ္ဌဟိံ မဟာဝီရ**န္တိ ဥတ္တမတ္ထဿ နိဗ္ဗာနဿ **ပတ္တိယာ** ပါပုဏနတ္ထာယ ကပ္ပသတသဟဿာဓိကေသု စတုရာသင်္ချေယျေသု ကပ္ပေသု ပါရမိယော ပူရေန္တေန ကတဝီရိယတ္တာ မဟာဝီရံ ဗုဒ္ဓံ ဥပဋ္ဌဟိံ ဥပဋ္ဌာနံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။ **အညေ စ ပေသလေ ဗဟူ**တိ န ကေဝလမေဝ ဗုဒ္ဓံ ဥပဋ္ဌဟိံ၊ ပေသလေ ပိယသီလေ သီလဝန္တေ အညေ စ ဗဟုအဂ္ဂပ္ပတ္တေ သာဝကေ၊ **မေ** မယှံ **ဘာတရံ** သာရိပုတ္တတ္ထေရဉ္စ ဥပဋ္ဌဟိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၁၄၀။ **ဘာတရံ မေ ဥပဋ္ဌဟိတွာ**တိ မယှံ ဘာတရံ ဥပဋ္ဌဟိတွာ ဝတ္တပဋိဝတ္တံ ကတွာ တဿ ပရိနိဗ္ဗုတကာလေ ဘဂဝတော ပဌမံ ပရိနိဗ္ဗုတတ္တာ တဿ ဓာတုယော ဂဟေတွာ ပတ္တမှိ ဩကိရိတွာ လောကဇေဋ္ဌဿ နရာနံ အာသဘဿ ဗုဒ္ဓဿ **ဥပနာမေသိံ** အဒါသိန္တိ အတ္ထော။

၁၄၁။ **ဥဘော ဟတ္ထေဟိ ပဂ္ဂယှာ**တိ တံ မယာ ဒိန္နံ ဓာတုံ သော ဘဂဝါ အတ္တနော ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ ပကာရေန ဂဟေတွာ တံ ဓာတုံ သံသုဋ္ဌု ဒဿယန္တော **အဂ္ဂသာဝကံ** သာရိပုတ္တတ္ထေရံ **ကိတ္တယိ** ပကာသေသီတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

စုန္ဒတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

ပဉ္စမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-ဗီဇနိဝဂ္ဂ

၁-ဝိဓူပနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဝိဓူပနဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ပူရိတပုညသမ္ဘာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဝိဘဝသမ္ပန္နော သဒ္ဓါဇာတော ဘဂဝတိ ပသန္နော ဂိမှကာလေ သုဝဏ္ဏရဇတမုတ္တာမဏိမယံ ဗီဇနိံ ကာရေတွာ ဘဂဝတော အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ

saṁsaranto dve sampattiyo anubhavitvā imassa amhākaṁ Sammāsambuddhassa uppannakāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto gharabandhanena bandhitvā gharāvāse ādīnavaṁ disvā pabbajjāya ca ānisaṁsaṁ disvā saddhāsampanno sāsane pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahā ahosi.

1. So “kena mayā puññakammena ayaṁ lokuttarasampatti laddhā”ti attano pubbakammaṁ anussaranto taṁ paccakkhato ñatvā pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttarabuddhassā**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttatthameva. **Bījanikā mayā dinnā**ti visesena santāpayantānaṁ sattānaṁ santāpaṁ nibbāpenti sītalaṁ vātaṁ janetīti bījanī, bījanīyeva bījanikā, sā sattaratanamayā vijjotamānā bījanikā mayā kārāpetvā dinnāti attho.

Vidhūpanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

2. Sataraṁsitthera-apadānavaṇṇanā

Ucciyaṁ selamāruyhāti-ādikaṁ āyasmato Sataraṁsittherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto viññutaṁ patto sakkaṭabyākaraṇe vedattaye ca pāraṅgato gharāvāsaṁ pahāya araññaṁ pavisitvā isipabbajjaṁ pabbajitvā Himavante vāsaṁ kappesi. Tasmiṁ samaye Padumuttaro Bhagavā vivekakāmatāya uccaṁ ekaṁ pabbataṁ āruyha jalitaggikkhanto viya nisīdi. Taṁ tathānisinnaṁ Bhagavantaṁ disvā tāpaso somanassajāto añjaliṁ paggayha anekehi kāraṇehi thomesi. So tena puññakammena tato cuto chasu kāmāvacaradevesu dibbasampattiṁ anubhavitvā tato manussaloke Sataraṁsī nāma cakkavattī rājā hutvā nibbatti. Tampi sampattiṁ anekakkhattuṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto pubbapuññasambhāravasena ñāṇassa paripakkattā sattavassikova pabbajitvā arahattaṁ pāpuṇi.

သံသရန္တော ဒွေ သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမဿ အမှာကံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဥပ္ပန္နကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဃရဗန္ဓနေန ဗန္ဓိတွာ ဃရာဝါသေ အာဒီနဝံ ဒိသွာ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ စ အာနိသံသံ ဒိသွာ သဒ္ဓါသမ္ပန္နော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁။ သော “ကေန မယာ ပုညကမ္မေန အယံ လောကုတ္တရသမ္ပတ္တိ လဒ္ဓါ”တိ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ အနုဿရန္တော တံ ပစ္စက္ခတော ဉတွာ ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **ဗီဇနိကာ မယာ ဒိန္နာ**တိ ဝိသေသေန သန္တာပယန္တာနံ သတ္တာနံ သန္တာပံ နိဗ္ဗာပေန္တိ သီတလံ ဝါတံ ဇနေတီတိ ဗီဇနီ၊ ဗီဇနီယေဝ ဗီဇနိကာ၊ သာ သတ္တရတနမယာ ဝိဇ္ဇောတမာနာ ဗီဇနိကာ မယာ ကာရာပေတွာ ဒိန္နာတိ အတ္ထော။

ဝိဓူပနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂-သတရံသိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဥစ္စိယံ သေလမာရုယှာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သတရံသိတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သက္ကဋဗျာကရဏေ ဝေဒတ္တယေ စ ပါရင်္ဂတော ဃရာဝါသံ ပဟာယ အရညံ ပဝိသိတွာ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တေ ဝါသံ ကပ္ပေသိ။ တသ္မိံ သမယေ ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ ဝိဝေကကာမတာယ ဥစ္စံ ဧကံ ပဗ္ဗတံ အာရုယှ ဇလိတဂ္ဂိက္ခန္ဓော ဝိယ နိသီဒိ။ တံ တထာနိသိန္နံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ တာပသော သောမနဿဇာတော အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ အနေကေဟိ ကာရဏေဟိ ထောမေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန တတော စုတော ဆသု ကာမာဝစရဒေဝေသု ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ တတော မနုဿလောကေ သတရံသီ နာမ စက္ကဝတ္တီ ရာဇာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ တမ္ပိ သမ္ပတ္တိံ အနေကက္ခတ္တုံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ပုဗ္ဗပုညသမ္ဘာရဝသေန ဉာဏဿ ပရိပက္ကတ္တာ သတ္တဝဿိကောဝ ပဗ္ဗဇိတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

8-9. So “ahaṁ kena kammena sattavassikova santipadaṁ anuppattosmī”ti saramāno pubbakammaṁ ñāṇena paccakkhato disvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ udānavasena pakāsento **ucciyaṁ selamāruyhā**ti-ādimāha. Tattha **ucciyan**ti uccaṁ selamayaṁ pabbataṁ āruyha nisīdi Padumuttaroti sambandho. **Pabbatassā’vidūramhī**ti Bhagavato nisinnassa pabbatassa āsannaṭṭhāneti attho. **Brāhmaṇo mantapāragū**ti mantasaṅkhātassa vedattayassa pāraṁ pariyosānaṁ koṭiṁ gato eko brāhmaṇoti attho, aññaṁ viya attānaṁ niddisati ayaṁ mantapāragūti. **Upaviṭṭhaṁ mahāvīran**ti tasmiṁ pabbate nisinnaṁ vīravantaṁ jinaṁ, kiṁ visiṭṭhaṁ? **Devadevaṁ** sakalachakāmāvacarabrahmadevānaṁ atidevaṁ **Narāsabhaṁ** narānaṁ āsataṁ seṭṭhaṁ **Lokanāyakaṁ** sakalasattalokaṁ nayantaṁ nibbānaṁ pāpentaṁ ahaṁ **añjaliṁ** dasanakhasamodhānañjalipuṭaṁ sirasi muddhani **paggahetvāna** patiṭṭhapetvā **santhaviṁ** suṭṭhuṁ thomesinti sambandho.

12. **Abhāsathā**ti “yenāyaṁ añjalī dinno -pa- arahā so bhavissatī”ti byākāsi. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Sataraṁsitthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Sayanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttarabuddhassāti-ādikaṁ āyasmato Sayanadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā sukhamanubhavanto Satthu dhammadesanaṁ sutvā Satthari pasanno dantasuvaṇṇarajatamuttamaṇimayaṁ mahārahaṁ mañcaṁ kārāpetvā cīnapaṭṭakambalādīni attharitvā sayanatthāya Bhagavato adāsi. Bhagavā tassa anuggahaṁ karonto tattha sayi. So tena puññakammena devamanussesu saṁsaranto tadanurūpaṁ ākāsagamanasukhaseyyādisukhaṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampane ekasmiṁ kule nibbattitvā viññutaṁ pāpuṇitvā Satthu dhammadesanaṁ sutvā pasannamānaso pabbajitvā vipassanto na cirasseva arahā ahosi.

၈-၉။ သော “အဟံ ကေန ကမ္မေန သတ္တဝဿိကောဝ သန္တိပဒံ အနုပ္ပတ္တောသ္မီ”တိ သရမာနော ပုဗ္ဗကမ္မံ ဉာဏေန ပစ္စက္ခတော ဒိသွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ဥဒါနဝသေန ပကာသေန္တော **ဥစ္စိယံ သေလမာရုယှာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဥစ္စိယ**န္တိ ဥစ္စံ သေလမယံ ပဗ္ဗတံ အာရုယှ နိသီဒိ ပဒုမုတ္တရောတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ပဗ္ဗတဿာ’ဝိဒူရမှီ**တိ ဘဂဝတော နိသိန္နဿ ပဗ္ဗတဿ အာသန္နဋ္ဌာနေတိ အတ္ထော။ **ဗြာဟ္မဏော မန္တပါရဂူ**တိ မန္တသင်္ခါတဿ ဝေဒတ္တယဿ ပါရံ ပရိယောသာနံ ကောဋိံ ဂတော ဧကော ဗြာဟ္မဏောတိ အတ္ထော၊ အညံ ဝိယ အတ္တာနံ နိဒ္ဒိသတိ အယံ မန္တပါရဂူတိ။ **ဥပဝိဋ္ဌံ မဟာဝီရ**န္တိ တသ္မိံ ပဗ္ဗတေ နိသိန္နံ ဝီရဝန္တံ ဇိနံ၊ ကိံ ဝိသိဋ္ဌံ? **ဒေဝဒေဝံ** သကလဆကာမာဝစရဗြဟ္မဒေဝါနံ အတိဒေဝံ **နရာသဘံ** နရာနံ အာသဘံ သေဋ္ဌံ **လောကနာယကံ** သကလသတ္တလောကံ နယန္တံ နိဗ္ဗာနံ ပါပေန္တံ အဟံ **အဉ္ဇလိံ** ဒသနခသမောဓာနဉ္ဇလိပုဋံ သိရသိ မုဒ္ဓနိ **ပဂ္ဂဟေတွာန** ပတိဋ္ဌပေတွာ **သန္ထဝိံ** သုဋ္ဌုံ ထောမေသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၁၂။ **အဘာသထာ**တိ “ယေနာယံ အဉ္ဇလီ ဒိန္နော။ပ။ အရဟာ သော ဘဝိဿတီ”တိ ဗျာကာသိ။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

သတရံသိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-သယနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သယနဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ သုခမနုဘဝန္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ သတ္ထရိ ပသန္နော ဒန္တသုဝဏ္ဏရဇတမုတ္တမဏိမယံ မဟာရဟံ မဉ္စံ ကာရာပေတွာ စီနပဋ္ဋကမ္ဗလာဒီနိ အတ္ထရိတွာ သယနတ္ထာယ ဘဂဝတော အဒါသိ။ ဘဂဝါ တဿ အနုဂ္ဂဟံ ကရောန္တော တတ္ထ သယိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော တဒနုရူပံ အာကာသဂမနသုခသေယျာဒိသုခံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပါပုဏိတွာ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿန္တော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

20. So attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttarabuddhassā**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttatthameva.

21. **Sukhette bījasampadā**ti yathā tiṇakacavararahite kaddamādisampanne sukhette vuttabījāni sāduphalāni nipphādenti, evameva rāgadosādidiyaḍḍhasahassakilesasaṅkhātatiṇakacavararahite suddhasantāne puññakkhette vuttadānāni appānipi samānāni mahapphalāni hontīti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Sayanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

4. Gandhodakiyatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttarabuddhassāti-ādikaṁ āyasmato Gandhodakiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimamunivaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto parinibbute Bhagavati nagaravāsino bodhipūjaṁ kurumāne disvā vicittaghaṭe candanakappurāgaru-ādimissakasugandhodakena pūretvā Bodhirukkhaṁ abhisiñci. Tasmiṁ khaṇe devo mahādhārāhi pavassi. Tadā so asanivegena kālaṁ kato. Teneva puññakammena devaloke nibbatti, tattheva ṭhito "aho Buddho, aho dhammo"ti-ādigāthāyo abhāsi. Evaṁ so devamanussesu sampattiyo anubhavitvā sabbapariḷāhavippamutto nibbattanibbattaṭṭhāne sītibhāvamupagato sukhito imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Satthari pasanno pabbajitvā kammaṭṭhānaṁ ārabhitvā vipassanto na cirasseva arahattaṁ pāpuṇi. Pubbe katapuññena **Gandhodakiyatthero**ti pākaṭo ahosi.

25. So ekadivasaṁ attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttarassā**ti-ādimāha. Taṁ vuttatthameva. **Mahābodhimaho ahū**ti Mahābodhirukkhassa pūjā ahosīti attho. **Vicittaṁ ghaṭamādayā**ti anekehi cittakammasuvaṇṇakammehi vicittaṁ sobhamānaṁ gandhodakapuṇṇaṁ ghaṭaṁ gahetvāti

၂၀။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။

၂၁။ **သုခေတ္တေ ဗီဇသမ္ပဒါ**တိ ယထာ တိဏကစဝရရဟိတေ ကဒ္ဒမာဒိသမ္ပန္နေ သုခေတ္တေ ဝုတ္တဗီဇာနိ သာဒုဖလာနိ နိပ္ဖါဒေန္တိ၊ ဧဝမေဝ ရာဂဒေါသာဒိဒိယဍ္ဎသဟဿကိလေသသင်္ခါတတိဏကစဝရရဟိတေ သုဒ္ဓသန္တာနေ ပုညက္ခေတ္တေ ဝုတ္တဒါနာနိ အပ္ပါနိပိ သမာနာနိ မဟပ္ဖလာနိ ဟောန္တီတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

သယနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-ဂန္ဓောဒကိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဂန္ဓောဒကိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမမုနိဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ နဂရဝါသိနော ဗောဓိပူဇံ ကုရုမာနေ ဒိသွာ ဝိစိတ္တဃဋေ စန္ဒနကပ္ပူရာဂရုအာဒိမိဿကသုဂန္ဓောဒကေန ပူရေတွာ ဗောဓိရုက္ခံ အဘိသိဉ္စိ။ တသ္မိံ ခဏေ ဒေဝေါ မဟာဓာရာဟိ ပဝဿိ။ တဒါ သော အသနိဝေဂေန ကာလံ ကတော။ တေနေဝ ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိ၊ တတ္ထေဝ ဌိတော "အဟော ဗုဒ္ဓေါ, အဟော ဓမ္မော"တိအာဒိဂါထာယော အဘာသိ။ ဧဝံ သော ဒေဝမနုဿေသု သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ သဗ္ဗပရိဠာဟဝိပ္ပမုတ္တော နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေ သီတိဘာဝမုပဂတော သုခိတော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ အာရဘိတွာ ဝိပဿန္တော န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ ပုဗ္ဗေ ကတပုညေန **ဂန္ဓောဒကိယတ္ထေရော**တိ ပါကဋော အဟောသိ။

၂၅။ သော ဧကဒိဝသံ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **မဟာဗောဓိမဟော အဟူ**တိ မဟာဗောဓိရုက္ခဿ ပူဇာ အဟောသီတိ အတ္ထော။ **ဝိစိတ္တံ ဃဋမာဒါယာ**တိ အနေကေဟိ စိတ္တကမ္မသုဝဏ္ဏကမ္မေဟိ ဝိစိတ္တံ သောဘမာနံ ဂန္ဓောဒကပုဏ္ဏံ ဃဋံ ဂဟေတွာတိ

attho. **Gandhodakamadāsahan**ti gandhodakaṁ adāsiṁ, ahaṁ gandhodakena abhisiñcinti attho.

26. **Nhānakāle ca bodhiyā**ti bodhiyā pūjākaraṇasamayeti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Gandhodakiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

5. Opavayhatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttarabuddhassāti-ādikaṁ āyasmato Opavayhattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarajinādicce loke pātubhūte ekasmiṁ vibhavasampannakule nibbatto vuddhimanvāya mahaddhano mahābhogo gharāvāsaṁ vasamāno sāsane pasanno Satthari pasādabahumāno ājānīyena sindhavena pūjaṁ akāsi, pūjetvā ca pana "Buddhādīnaṁ samaṇānaṁ hatthi-assadayo na kappanti, kappiyabhaṇḍaṁ dassāmī"ti cintetvā taṁ agghāpetvā tadagghanakena kahāpaṇena kappiyaṁ kappāsikakambalakojavādikaṁ cīvaraṁ kappūratakkolādikaṁ bhesajjaparikkhārañca adāsi. So tena puññakammena yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cuto devesu ca manussesu ca hatthi-assādi-anekavāhanasampanno sukhaṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto saddhāsampanno sāsane pabbajitvā kammaṭṭhānaṁ gahetvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā maggapaṭipāṭiyā arahatte patiṭṭhāsi, pubbe katapuññasambhāravasena **Opavayhathero**ti pākaṭo ahosi.

33. So "kena nu kho kāraṇena idaṁ mayā santipadaṁ adhigatan"ti upadhārento pubbakammaṁ ñāṇena paccakkhato ñatvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ udānavasena pakāsento **Padumuttarabuddhassā**ti-ādimāha. Taṁ vuttatthameva. **Ājānīya'madāsahan**ti ājānīyaṁ uttamajātisindhavaṁ ahaṁ adāsiṁ pūjesinti attho.

35. **Sapattabhāro**ti sassa attano pattāni aṭṭha parikkhārāni bhārāni yassa so sapattabhāro, aṭṭhaparikkhārayuttoti attho.

အတ္ထော။ **ဂန္ဓောဒကမဒါသဟ**န္တိ ဂန္ဓောဒကံ အဒါသိံ၊ အဟံ ဂန္ဓောဒကေန အဘိသိဉ္စိန္တိ အတ္ထော။

၂၆။ **နှာနကာလေ စ ဗောဓိယာ**တိ ဗောဓိယာ ပူဇာကရဏသမယေတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဂန္ဓောဒကိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၅-ဩပဝယှတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဩပဝယှတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဇိနာဒိစ္စေ လောကေ ပါတုဘူတေ ဧကသ္မိံ ဝိဘဝသမ္ပန္နကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ မဟဒ္ဓနော မဟာဘောဂေါ ဃရာဝါသံ ဝသမာနော သာသနေ ပသန္နော သတ္ထရိ ပသာဒဗဟုမာနော အာဇာနီယေန သိန္ဓဝေန ပူဇံ အကာသိ၊ ပူဇေတွာ စ ပန "ဗုဒ္ဓါဒီနံ သမဏာနံ ဟတ္ထိအဿာဒယော န ကပ္ပန္တိ၊ ကပ္ပိယဘဏ္ဍံ ဒဿာမီ"တိ စိန္တေတွာ တံ အဂ္ဃာပေတွာ တဒဂ္ဃနကေန ကဟာပဏေန ကပ္ပိယံ ကပ္ပါသိကကမ္ဗလကောဇဝါဒိကံ စီဝရံ ကပ္ပူရတက္ကောလာဒိကံ ဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရဉ္စ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စုတော ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ ဟတ္ထိအဿာဒိအနေကဝါဟနသမ္ပန္နော သုခံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သဒ္ဓါသမ္ပန္နော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ၊ ပုဗ္ဗေ ကတပုညသမ္ဘာရဝသေန **ဩပဝယှတ္ထေရော**တိ ပါကဋော အဟောသိ။

၃၃။ သော "ကေန နု ခေါ ကာရဏေန ဣဒံ မယာ သန္တိပဒံ အဓိဂတ"န္တိ ဥပဓာရေန္တော ပုဗ္ဗကမ္မံ ဉာဏေန ပစ္စက္ခတော ဉတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ဥဒါနဝသေန ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **အာဇာနီယ'မဒါသဟ**န္တိ အာဇာနီယံ ဥတ္တမဇာတိသိန္ဓဝံ အဟံ အဒါသိံ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၃၅။ **သပတ္တဘာရော**တိ သဿ အတ္တနော ပတ္တာနိ အဋ္ဌ ပရိက္ခာရာနိ ဘာရာနိ ယဿ သော သပတ္တဘာရော၊ အဋ္ဌပရိက္ခာရယုတ္တောတိ အတ္ထော။

36. **Khamanīyamadāsahan**ti khamanīyayoggaṁ cīvarādikappiyaparikkhāranti attho.

40. **Carimo**ti pariyosāno koṭippatto bhavoti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Opavayhatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Saparivārāsanatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttarabuddhassāti-ādikaṁ āyasmato Saparivārāsanattherassa apadānaṁ. Sopi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhavesu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle vibhavasampanne kulagehe nibbatto vuddhippatto saddhājāto sāsane pasanno dānaphalaṁ saddahanto nānaggarasabhojanena Bhagavato piṇḍapātaṁ adāsi, datvā ca pana bhojanasālāyaṁ bhojanatthāya nisinnāsanaṁ Jātisumanamallikādīhi alaṅkari. Bhagavā ca bhattānumodanamakāsi. So tena puññakammena devamanussesu saṁsaranto anekavidhaṁ sampattiṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne kulagehe nibbatto vuddhimanvāya saddho pasanno pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

43. So evaṁ pattasantipado "kena nu kho puññena idaṁ santipadaṁ anuppattan"ti ñāṇena upadhārento pubbakammaṁ disvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttarabuddhassā**ti-ādimāha. Taṁ vuttatthameva. **Piṇḍapātaṁ adāsahan**ti tattha tattha laddhānaṁ piṇḍānaṁ kabaḷaṁ kabaḷaṁ katvā pātabbato khāditabbato āhāro piṇḍapāto, taṁ piṇḍapātaṁ Bhagavato adāsiṁ, Bhagavantaṁ bhojesinti attho.

44. **Akittayi piṇḍapātan**ti mayā dinnapiṇḍapātassa guṇaṁ ānisaṁsaṁ pakāsesīti attho.

48. **Saṁvuto pātimokkhasmin**ti pātimokkhasaṁvarasīlena saṁvuto pihito paṭicchannoti attho. **Indriyesu ca pañcasū**ti cakkhundriyādīsu

၃၆။ **ခမနီယမဒါသဟ**န္တိ ခမနီယယောဂ္ဂံ စီဝရာဒိကပ္ပိယပရိက္ခာရန္တိ အတ္ထော။

၄၀။ **စရိမော**တိ ပရိယောသာနော ကောဋိပ္ပတ္တော ဘဝေါတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဩပဝယှတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-သပရိဝါရာသနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သပရိဝါရာသနတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော သဒ္ဓါဇာတော သာသနေ ပသန္နော ဒါနဖလံ သဒ္ဒဟန္တော နာနဂ္ဂရသဘောဇနေန ဘဂဝတော ပိဏ္ဍပါတံ အဒါသိ၊ ဒတွာ စ ပန ဘောဇနသာလာယံ ဘောဇနတ္ထာယ နိသိန္နာသနံ ဇာတိသုမနမလ္လိကာဒီဟိ အလင်္ကရိ။ ဘဂဝါ စ ဘတ္တာနုမောဒနမကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အနေကဝိဓံ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမနွာယ သဒ္ဓေါ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၄၃။ သော ဧဝံ ပတ္တသန္တိပဒေါ "ကေန နု ခေါ ပုညေန ဣဒံ သန္တိပဒံ အနုပ္ပတ္တ"န္တိ ဉာဏေန ဥပဓာရေန္တော ပုဗ္ဗကမ္မံ ဒိသွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **ပိဏ္ဍပါတံ အဒါသဟ**န္တိ တတ္ထ တတ္ထ လဒ္ဓါနံ ပိဏ္ဍာနံ ကဗဠံ ကဗဠံ ကတွာ ပါတဗ္ဗတော ခါဒိတဗ္ဗတော အာဟာရော ပိဏ္ဍပါတော၊ တံ ပိဏ္ဍပါတံ ဘဂဝတော အဒါသိံ၊ ဘဂဝန္တံ ဘောဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၄၄။ **အကိတ္တယိ ပိဏ္ဍပါတ**န္တိ မယာ ဒိန္နပိဏ္ဍပါတဿ ဂုဏံ အာနိသံသံ ပကာသေသီတိ အတ္ထော။

၄၈။ **သံဝုတော ပါတိမောက္ခသ္မိ**န္တိ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလေန သံဝုတော ပိဟိတော ပဋိစ္ဆန္နောတိ အတ္ထော။ **ဣန္ဒြိယေသု စ ပဉ္စသူ**တိ စက္ခုန္ဒြိယာဒီသု

pañcasu indriyesu rūpādīhi gopito indriyasaṁvarasīlañca gopitoti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Saparivārāsanatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Pañcadīpakatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttarabuddhassāti-ādikaṁ āyasmato Pañcadīpakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro uppannuppannabhavesu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhimanvāya gharāvāse vasanto Bhagavato dhammaṁ sutvā sammādiṭṭhiyaṁ patiṭṭhito saddho pasanno mahājanehi bodhipūjaṁ kayiramānaṁ disvā sayampi bodhiṁ parivāretvā dīpaṁ jāletvā pūjesi. So tena puññakammena devamanussesu saṁsaranto cakkavattisampatti-ādayo anubhavitvā sabbattheva uppannabhave jalamāno jotisampannavimānādīsu vasitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ vibhavasampanne kulagehe nibbatto vuddhippatto saddhājāto pabbajitvā nacirasseva arahā ahosi, dīpapūjānissandena **Dīpakatthero**ti pākaṭo.

50. So ekadivasaṁ attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttarabuddhassā**ti-ādimāha. Taṁ vuttatthameva. **Ujudiṭṭhi ahosahan**ti vaṅkaṁ micchādiṭṭhiṁ chaḍḍetvā uju avaṅkaṁ nibbānābhimukhaṁ pāpuṇanasammādiṭṭhi ahosinti attho.

51. **Padīpadānaṁ pādāsin**ti ettha pakārena dibbati jotatīti padīpo, tassa dānaṁ padīpadānaṁ, taṁ adāsiṁ padīpapūjaṁ akāsinti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Pañcadīpakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

ပဉ္စသု ဣန္ဒြိယေသု ရူပါဒီဟိ ဂေါပိတော ဣန္ဒြိယသံဝရသီလဉ္စ ဂေါပိတောတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

သပရိဝါရာသနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-ပဉ္စဒီပကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပဉ္စဒီပကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ဃရာဝါသေ ဝသန္တော ဘဂဝတော ဓမ္မံ သုတွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိယံ ပတိဋ္ဌိတော သဒ္ဓေါ ပသန္နော မဟာဇနေဟိ ဗောဓိပူဇံ ကယိရမာနံ ဒိသွာ သယမ္ပိ ဗောဓိံ ပရိဝါရေတွာ ဒီပံ ဇာလေတွာ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိအာဒယော အနုဘဝိတွာ သဗ္ဗတ္ထေဝ ဥပ္ပန္နဘဝေ ဇလမာနော ဇောတိသမ္ပန္နဝိမာနာဒီသု ဝသိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ၊ ဒီပပူဇာနိဿန္ဒေန **ဒီပကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၅၀။ သော ဧကဒိဝသံ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **ဥဇုဒိဋ္ဌိ အဟောသဟ**န္တိ ဝင်္ကံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ ဆဍ္ဍေတွာ ဥဇု အဝင်္ကံ နိဗ္ဗာနာဘိမုခံ ပါပုဏနသမ္မာဒိဋ္ဌိ အဟောသိန္တိ အတ္ထော။

၅၁။ **ပဒီပဒါနံ ပါဒါသိ**န္တိ ဧတ္ထ ပကာရေန ဒိဗ္ဗတိ ဇောတတီတိ ပဒီပေါ၊ တဿ ဒါနံ ပဒီပဒါနံ၊ တံ အဒါသိံ ပဒီပပူဇံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ပဉ္စဒီပကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

8. Dhajadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttarabuddhassāti-ādikaṁ āyasmato Dhajadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasīditvā sundarehi anekehi vatthehi dhajaṁ kārāpetvā dhajapūjaṁ akāsi. So tena puññakammena uppannuppannabhave uccakule nibbatto pūjaniyo ahosi. Aparabhāge imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya puttadārehi vaḍḍhitvā mahābhogo yasavā saddhājāto Satthari pasanno gharāvāsaṁ pahāya pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

57. So patta-arahattaphalo pubbakammaṁ saritvā somanassajāto attano pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttarabuddhassā**ti-ādimāha. Tassattho pubbe vuttoyeva. **Haṭṭho haṭṭhena cittenā**ti somanassasahagatacittayuttattā haṭṭho paripuṇṇarūpakāyo saddhāsampayuttacittatāya haṭṭhena cittena santuṭṭhena cittenāti attho. **Dhajamāropayiṁ ahan**ti dhunāti kampati calatīti dhajaṁ, taṁ dhajaṁ āropayiṁ veḷagge laggetvā pūjesinti attho.

58-9. **Patitapattāni gaṇhitvā**ti patitāni bodhipattāni gahetvā ahaṁ bahi chaḍḍesinti attho. **Antosuddhaṁ bahisuddhan**ti antocittasantānanāmakāyato ca bahi cakkhusotādirūpakāyato ca suddhiṁ **adhi** visesena **muttaṁ** kilesato vimuttaṁ anāsavaṁ Sambuddhaṁ viya sammukhā uttamaṁ bodhiṁ **avandiṁ** paṇāmamakāsinti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Dhajadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Padumatthera-apadānavaṇṇanā

Catusaccaṁ pakāsentoti-ādikaṁ āyasmato Padumattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katakusalasambhāro Padumuttaramuninā dhammapajjote jotamāne[1] ekasmiṁ kulagehe nibbatto gharāvāsaṁ

1. Jotiyamāne (?)

၈-ဓဇဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဓဇဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ သုန္ဒရေဟိ အနေကေဟိ ဝတ္ထေဟိ ဓဇံ ကာရာပေတွာ ဓဇပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ ဥစ္စကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ပူဇနီယော အဟောသိ။ အပရဘာဂေ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ပုတ္တဒါရေဟိ ဝဍ္ဎိတွာ မဟာဘောဂေါ ယသဝါ သဒ္ဓါဇာတော သတ္ထရိ ပသန္နော ဃရာဝါသံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၅၇။ သော ပတ္တအရဟတ္တဖလော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တဿတ္ထော ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တောယေဝ။ **ဟဋ္ဌော ဟဋ္ဌေန စိတ္တေနာ**တိ သောမနဿသဟဂတစိတ္တယုတ္တတ္တာ ဟဋ္ဌော ပရိပုဏ္ဏရူပကာယော သဒ္ဓါသမ္ပယုတ္တစိတ္တတာယ ဟဋ္ဌေန စိတ္တေန သန္တုဋ္ဌေန စိတ္တေနာတိ အတ္ထော။ **ဓဇမာရောပယိံ အဟ**န္တိ ဓုနာတိ ကမ္ပတိ စလတီတိ ဓဇံ၊ တံ ဓဇံ အာရောပယိံ ဝေဠဂ္ဂေ လဂ္ဂေတွာ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၅၈-၉။ **ပတိတပတ္တာနိ ဂဏှိတွာ**တိ ပတိတာနိ ဗောဓိပတ္တာနိ ဂဟေတွာ အဟံ ဗဟိ ဆဍ္ဍေသိန္တိ အတ္ထော။ **အန္တောသုဒ္ဓံ ဗဟိသုဒ္ဓ**န္တိ အန္တောစိတ္တသန္တာနနာမကာယတော စ ဗဟိ စက္ခုသောတာဒိရူပကာယတော စ သုဒ္ဓိံ **အဓိ** ဝိသေသေန **မုတ္တံ** ကိလေသတော ဝိမုတ္တံ အနာသဝံ သမ္ဗုဒ္ဓံ ဝိယ သမ္မုခါ ဥတ္တမံ ဗောဓိံ **အဝန္ဒိံ** ပဏာမမကာသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဓဇဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-ပဒုမတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

စတုသစ္စံ ပကာသေန္တောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပဒုမတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတကုသလသမ္ဘာရော ပဒုမုတ္တရမုနိနာ ဓမ္မပဇ္ဇောတေ ဇောတမာနေ[1] ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဃရာဝါသံ

၁-ဇောတိယမာနေ (?)

saṇṭhapetvā bhogasampannoti pākaṭo. So Satthari pasīditvā mahājanena saddhiṁ dhammaṁ suṇanto dhajena saha padumakalāpaṁ gahetvā aṭṭhāsi, sadhajaṁ taṁ padumakalāpaṁ ākāsamukkhipiṁ, taṁ acchariyaṁ disvā ativiya somanassajāto ahosi. So yāvajīvaṁ kusalaṁ katvā jīvitapariyosāne sagge nibbatto dhajamiva chakāmāvacare pākaṭo pūjito ca dibbasampattimanubhavitvā manussesu ca cakkavattisampattimanubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne[1] saddhāsampanne ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya saddhājāto pañcavassikova pabbajitvā na cirasseva arahā hutvā katapuññanāmena **Padumatthero**ti pākaṭo.

67. Attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **catusaccaṁ pakāsento**ti-ādimāha. Tattha **saccan**ti tathaṁ avitathaṁ aviparītaṁ saccaṁ, dukkhasamudayanirodhamaggavasena cattāri saccāni samāhaṭānīti catusaccaṁ, taṁ catusaccaṁ pakāsento loke pākaṭaṁ karontoti attho. **Varadhammappavattako**ti uttamadhammappavattako pakāsakoti attho. **Amataṁ vuṭṭhin**ti amatamahānibbānavuṭṭhidhāraṁ pavassanto paggharanto sadevakaṁ lokaṁ temento sabbakilesapariḷāhaṁ nibbāpento dhammavassaṁ vassatīti attho.

68. **Sadhajaṁ padumaṁ gayhā**ti dhajena saha ekato katvā padumaṁ padumakalāpaṁ gahetvāti attho. **Aḍḍhakose ṭhito ahan**ti ubho ukkhipitvā ṭhito ahanti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Padumatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Asanabodhiyatthera-apadānavaṇṇanā

Jātiyā sattavassohanti-ādikaṁ āyasmato Asanabodhiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Tissassa Bhagavato kāle aññatarasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhippatto sukhappatto sāsane

1. Sampannena (Sī)

သဏ္ဌပေတွာ ဘောဂသမ္ပန္နောတိ ပါကဋော။ သော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ မဟာဇနေန သဒ္ဓိံ ဓမ္မံ သုဏန္တော ဓဇေန သဟ ပဒုမကလာပံ ဂဟေတွာ အဋ္ဌာသိ၊ သဓဇံ တံ ပဒုမကလာပံ အာကာသမုက္ခိပိံ၊ တံ အစ္ဆရိယံ ဒိသွာ အတိဝိယ သောမနဿဇာတော အဟောသိ။ သော ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဇီဝိတပရိယောသာနေ သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တော ဓဇမိဝ ဆကာမာဝစရေ ပါကဋော ပူဇိတော စ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိမနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိမနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ[1] သဒ္ဓါသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သဒ္ဓါဇာတော ပဉ္စဝဿိကောဝ ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ အရဟာ ဟုတွာ ကတပုညနာမေန **ပဒုမတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၆၇။ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **စတုသစ္စံ ပကာသေန္တော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သစ္စ**န္တိ တထံ အဝိတထံ အဝိပရီတံ သစ္စံ၊ ဒုက္ခသမုဒယနိရောဓမဂ္ဂဝသေန စတ္တာရိ သစ္စာနိ သမာဟဋာနီတိ စတုသစ္စံ၊ တံ စတုသစ္စံ ပကာသေန္တော လောကေ ပါကဋံ ကရောန္တောတိ အတ္ထော။ **ဝရဓမ္မပ္ပဝတ္တကော**တိ ဥတ္တမဓမ္မပ္ပဝတ္တကော ပကာသကောတိ အတ္ထော။ **အမတံ ဝုဋ္ဌိ**န္တိ အမတမဟာနိဗ္ဗာနဝုဋ္ဌိဓာရံ ပဝဿန္တော ပဂ္ဃရန္တော သဒေဝကံ လောကံ တေမေန္တော သဗ္ဗကိလေသပရိဠာဟံ နိဗ္ဗာပေန္တော ဓမ္မဝဿံ ဝဿတီတိ အတ္ထော။

၆၈။ **သဓဇံ ပဒုမံ ဂယှာ**တိ ဓဇေန သဟ ဧကတော ကတွာ ပဒုမံ ပဒုမကလာပံ ဂဟေတွာတိ အတ္ထော။ **အဍ္ဎကောသေ ဌိတော အဟ**န္တိ ဥဘော ဥက္ခိပိတွာ ဌိတော အဟန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ပဒုမတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-အသနဗောဓိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဇာတိယာ သတ္တဝဿောဟန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော အသနဗောဓိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ အညတရသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော သုခပ္ပတ္တော သာသနေ

၁-သမ္ပန္နေန (သီ)

pasanno asanabodhito phalaṁ gahetvā tato vuṭṭhitabodhitaruṇe gahetvā bodhiṁ ropesi, yathā na vinassati tathā udakāsiñcanādikammena rakkhitvā pūjesi. So tena puññena devamanussesu sampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto paripakkasambhārattā sattavassikova samāno pabbajitvā khuraggeyeva arahattaṁ pāpuṇi, purākatapuññanāmena **Asanabodhiyatthero**ti pākaṭo.

78. So pubbasambhāramanussaritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **jātiyā sattavassohan**ti-ādimāha. Tattha **jātiyā**ti mātugabbhato nikkhantakālato paṭṭhāyāti attho. Sattavasso paripuṇṇasarado[1] ahaṁ Lokanāyakaṁ Tissaṁ Bhagavantaṁ addasanti sambandho. **Pasannacitto sumano**ti pakārena pasanna-anāluḷita-avikampitacitto, sumano sundaramano somanassasahagatacittoti attho.

79. **Tissassāhaṁ Bhagavato**ti tikkhattuṁ jātoti Tisso, so mātugabbhato, manussajātito, pañcakkhandhato ca mutto hutvā jāto nibbatto Buddho jātoti attho. Tassa Tissassa Bhagavato tādino, Lokajeṭṭhassa asanabodhiṁ uttamaṁ ropayinti sambandho.

80. **Asano nāmadheyyenā**ti nāmapaññattiyā nāmasaññāya asano nāma asanarukkho bodhi ahosīti attho. **Dharaṇīruhapādapo**ti vallirukkha[2]pabbatagaṅgāsāgarādayo dhāretīti dharaṇī, kā sā? Pathavī, tassaṁ ruhati patiṭṭhahatīti dharaṇīruho, pādena pivatīti pādapo, pādasaṅkhātena mūlena siñcitodakaṁ pivati āporasaṁ sinehaṁ dhāretīti attho. Dharaṇīruho ca so pādapo cāti dharaṇīruhapādapo, taṁ uttamaṁ asanaṁ bodhiṁ pañca vassāni **paricariṁ** posesinti attho.

81. **Pupphitaṁ pādapaṁ disvā**ti taṁ mayā positaṁ asanabodhirukkhaṁ pupphitaṁ accharayoggabhūtapupphattā **abbhutaṁ** lomahaṁsakaraṇaṁ disvā

1. Paripuṇṇasampado (Sī) 2. Vasurukkha (Ka)

ပသန္နော အသနဗောဓိတော ဖလံ ဂဟေတွာ တတော ဝုဋ္ဌိတဗောဓိတရုဏေ ဂဟေတွာ ဗောဓိံ ရောပေသိ၊ ယထာ န ဝိနဿတိ တထာ ဥဒကာသိဉ္စနာဒိကမ္မေန ရက္ခိတွာ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ပရိပက္ကသမ္ဘာရတ္တာ သတ္တဝဿိကောဝ သမာနော ပဗ္ဗဇိတွာ ခုရဂ္ဂေယေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ၊ ပုရာကတပုညနာမေန **အသနဗောဓိယတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၇၈။ သော ပုဗ္ဗသမ္ဘာရမနုဿရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဇာတိယာ သတ္တဝဿောဟ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဇာတိယာ**တိ မာတုဂဗ္ဘတော နိက္ခန္တကာလတော ပဋ္ဌာယာတိ အတ္ထော။ သတ္တဝဿော ပရိပုဏ္ဏသရဒေါ[၁] အဟံ လောကနာယကံ တိဿံ ဘဂဝန္တံ အဒ္ဒသန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ပသန္နစိတ္တော သုမနော**တိ ပကာရေန ပသန္နအနာလုဠိတအဝိကမ္ပိတစိတ္တော၊ သုမနော သုန္ဒရမနော သောမနဿသဟဂတစိတ္တောတိ အတ္ထော။

၇၉။ **တိဿဿာဟံ ဘဂဝတော**တိ တိက္ခတ္တုံ ဇာတောတိ တိဿော၊ သော မာတုဂဗ္ဘတော, မနုဿဇာတိတော, ပဉ္စက္ခန္ဓတော စ မုတ္တော ဟုတွာ ဇာတော နိဗ္ဗတ္တော ဗုဒ္ဓေါ ဇာတောတိ အတ္ထော။ တဿ တိဿဿ ဘဂဝတော တာဒိနော၊ လောကဇေဋ္ဌဿ အသနဗောဓိံ ဥတ္တမံ ရောပယိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၈၀။ **အသနော နာမဓေယျေနာ**တိ နာမပညတ္တိယာ နာမသညာယ အသနော နာမ အသနရုက္ခော ဗောဓိ အဟောသီတိ အတ္ထော။ **ဓရဏီရုဟပါဒပေါ**တိ ဝလ္လိရုက္ခ[၂]ပဗ္ဗတဂင်္ဂါသာဂရာဒယော ဓာရေတီတိ ဓရဏီ၊ ကာ သာ? ပထဝီ၊ တဿံ ရုဟတိ ပတိဋ္ဌဟတီတိ ဓရဏီရုဟော၊ ပါဒေန ပိဝတီတိ ပါဒပေါ၊ ပါဒသင်္ခါတေန မူလေန သိဉ္စိတောဒကံ ပိဝတိ အာပေါရသံ သိနေဟံ ဓာရေတီတိ အတ္ထော။ ဓရဏီရုဟော စ သော ပါဒပေါ စာတိ ဓရဏီရုဟပါဒပေါ၊ တံ ဥတ္တမံ အသနံ ဗောဓိံ ပဉ္စ ဝဿာနိ **ပရိစရိံ** ပေါသေသိန္တိ အတ္ထော။

၈၁။ **ပုပ္ဖိတံ ပါဒပံ ဒိသွာ**တိ တံ မယာ ပေါသိတံ အသနဗောဓိရုက္ခံ ပုပ္ဖိတံ အစ္ဆရိယောဂ္ဂဘူတပုပ္ဖတ္တာ **အဗ္ဘုတံ** လောမဟံသကရဏံ ဒိသွာ

၁-ပရိပုဏ္ဏသမ္ပဒေါ (သီ) ၂-ဝသုရုက္ခ (က)

sakaṁ kammaṁ attano kammaṁ **pakittento** pakārena kathayanto Buddhaseṭṭhassa santikaṁ agamāsinti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Asanabodhiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Chaṭṭhavaggavaṇṇanā samattā.

---

7. Sakacintaniyavagga

1. Sakacintaniyatthera-apadānavaṇṇanā

Pavanaṁ kānanaṁ disvāti-ādikaṁ āyasmato Sakacintaniyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya tassa Bhagavato āyupariyosāne uppanno dharamānaṁ Bhagavantaṁ apāpuṇitvā parinibbutakāle isipabbajjaṁ pabbajitvā Himavante vasanto vivekaṁ ramaṇīyaṁ ekaṁ vanaṁ patvā tatthevekāya kandarāya pulinacetiyaṁ katvā Bhagavati saññaṁ katvā sadhātukasaññañca katvā vanapupphehi pūjetvā namassamāno paricari[1]. So tena puññakammena devamanussesu saṁsaranto dvīsu aggaṁ saggasampattiṁ aggañca cakkavattisampattiṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vibhavasampanno saddhāsampanno Satthari pasīditvā pabbajitvā arahā chaḷabhiñño ahosi.

1. So attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **pavanaṁ kānanaṁ disvā**ti-ādimāha. Tattha **pavanan**ti pakārena vanaṁ patthaṭaṁ vitthiṇṇaṁ gahanabhūtanti pavanaṁ. **Kānanaṁ** avakucchitaṁ ānanaṁ avahanaṁ satataṁ sīhabyagghayakkharakkhasamaddahatthi-assasupaṇṇa-uragehi vihaṅgagaṇasaddakukkuṭakokilehi vā bahalanti kānanaṁ, taṁ kānanasaṅkhātaṁ pavanaṁ manussasaddavirahitattā **appasaddaṁ** nissaddanti attho. **Anāvilan**ti na āvilaṁ upaddavarahitanti attho. **Isīnaṁ anuciṇṇan**ti Buddhapaccekabuddha-arahantakhīṇāsavasaṅkhātānaṁ isīnaṁ anuciṇṇaṁ nisevitanti attho.

---

1. Parihari (Sī)

သကံ ကမ္မံ အတ္တနော ကမ္မံ **ပကိတ္တေန္တော** ပကာရေန ကထယန္တော ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ သန္တိကံ အဂမာသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

အသနဗောဓိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

ဆဋ္ဌဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-သကစိန္တနိယဝဂ္ဂ

၁-သကစိန္တနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဝနံ ကာနနံ ဒိသွာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သကစိန္တနိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ တဿ ဘဂဝတော အာယုပရိယောသာနေ ဥပ္ပန္နော ဓရမာနံ ဘဂဝန္တံ အပါပုဏိတွာ ပရိနိဗ္ဗုတကာလေ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တေ ဝသန္တော ဝိဝေကံ ရမဏီယံ ဧကံ ဝနံ ပတွာ တတ္ထေဝေကာယ ကန္ဒရာယ ပုလိနစေတိယံ ကတွာ ဘဂဝတိ သညံ ကတွာ သဓာတုကသညဉ္စ ကတွာ ဝနပုပ္ဖေဟိ ပူဇေတွာ နမဿမာနော ပရိစရိ[1]။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဒွီသု အဂ္ဂံ သဂ္ဂသမ္ပတ္တိံ အဂ္ဂဉ္စ စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိဘဝသမ္ပန္နော သဒ္ဓါသမ္ပန္နော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ အရဟာ ဆဠဘိညော အဟောသိ။

၁။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဝနံ ကာနနံ ဒိသွာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပဝန**န္တိ ပကာရေန ဝနံ ပတ္ထဋံ ဝိတ္ထိဏ္ဏံ ဂဟနဘူတန္တိ ပဝနံ။ **ကာနနံ** အဝကုစ္ဆိတံ အာနနံ အဝဟနံ သတတံ သီဟဗျဂ္ဃယက္ခရက္ခသမဒ္ဒဟတ္ထိအဿသုပဏ္ဏဥရဂေဟိ ဝိဟင်္ဂဂဏသဒ္ဒကုက္ကုဋကောကိလေဟိ ဝါ ဗဟလန္တိ ကာနနံ၊ တံ ကာနနသင်္ခါတံ ပဝနံ မနုဿသဒ္ဒဝိရဟိတတ္တာ **အပ္ပသဒ္ဒံ** နိဿဒ္ဒန္တိ အတ္ထော။ **အနာဝိလ**န္တိ န အာဝိလံ ဥပဒ္ဒဝရဟိတန္တိ အတ္ထော။ **ဣသီနံ အနုစိဏ္ဏ**န္တိ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓအရဟန္တခီဏာသဝသင်္ခါတာနံ ဣသီနံ အနုစိဏ္ဏံ နိသေဝိတန္တိ အတ္ထော။

၁-ပရိဟရိ (သီ)

Āhutīnaṁ paṭiggahanti āhunaṁ vuccati pūjāsakkāraṁ paṭiggahaṁ gehasadisanti attho.

2. **Thūpaṁ katvāna veḷunā**ti veḷupesikāhi cetiyaṁ katvāti attho. **Nānāpupphaṁ samokirin**ti campakādīhi anekehi pupphehi samokiriṁ pūjesinti attho. **Sammukhā viya Sambuddhan**ti sajīvamānassa Sambuddhassa sammukhā iva **nimmitaṁ** uppāditaṁ cetiyaṁ ahaṁ **abhi** visesena **vandiṁ** paṇāmamakāsinti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Sakacintaniyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

2. Avopupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Vihārā abhinikkhammāti-ādikaṁ āyasmato Avopupphittherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sikhissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto viññutaṁ patto saddhāsampanno dhammaṁ sutvā somanassappatto nānāpupphāni ubhohi hatthehi gahetvā Buddhassa upari abbhukkiri. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto saggasampattiñca cakkavattisampattiñca anubhavitvā sabbattha pūjito imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhippatto sāsane pasīditvā pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi. Ā samantato kāsati dippatīti ākāso, tasmiṁ ākāse pupphānaṁ avakiritattā[1] **Avopupphiyattharo**ti pākaṭo.

7. Evaṁ pattasantipado attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **vihārā abhinikkhammā**ti-ādimāha. Tattha **vihārā**ti visesena harati catūhi iriyāpathehi apatantaṁ attabhāvaṁ āharati pavatteti etthāti vihāro, tasmā vihārā **abhi** visesena **nikkhamma** nikkhamitvā. **Abbhuṭṭhāsi ca caṅkame**ti[2] caṅkamanatthāya saṭṭhiratane caṅkame abhivisesena uṭṭhāsi[3], abhiruhīti attho.

---

1. Pupphāni ākiriṁ, tato (Sī)
2. Abbhuṭṭhāsiṁ ca caṅkame (Sī), abbhuṭṭhāhiya caṅkame (Pāḷi)
3. Uṭṭhāsiṁ (Sī)

အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟန္တိ အာဟုနံ ဝုစ္စတိ ပူဇာသက္ကာရံ ပဋိဂ္ဂဟံ ဂေဟသဒိသန္တိ အတ္ထော။

၂။ **ထူပံ ကတွာန ဝေဠုနာ**တိ ဝေဠုပေသိကာဟိ စေတိယံ ကတွာတိ အတ္ထော။ **နာနာပုပ္ဖံ သမောကိရိန္**တိ စမ္ပကာဒီဟိ အနေကေဟိ ပုပ္ဖေဟိ သမောကိရိံ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ **သမ္မုခါ ဝိယ သမ္ဗုဒ္ဓန္**တိ သဇီဝမာနဿ သမ္ဗုဒ္ဓဿ သမ္မုခါ ဣဝ **နိမ္မိတံ** ဥပ္ပါဒိတံ စေတိယံ အဟံ **အဘိ** ဝိသေသေန **ဝန္ဒိံ** ပဏာမမကာသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

သကစိန္တနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂-အဝေါပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝိဟာရာ အဘိနိက္ခမ္မာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော အဝေါပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သဒ္ဓါသမ္ပန္နော ဓမ္မံ သုတွာ သောမနဿပ္ပတ္တော နာနာပုပ္ဖါနိ ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ ဂဟေတွာ ဗုဒ္ဓဿ ဥပရိ အဗ္ဘုက္ကိရိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သဂ္ဂသမ္ပတ္တိဉ္စ စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိဉ္စ အနုဘဝိတွာ သဗ္ဗတ္ထ ပူဇိတော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော သာသနေ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။ **အာ** သမန္တတော ကာသတိ ဒိပ္ပတီတိ အာကာသော၊ တသ္မိံ အာကာသေ ပုပ္ဖါနံ အဝကိရိတတ္တာ[1] **အဝေါပုပ္ဖိယတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၇။ ဧဝံ ပတ္တသန္တိပဒေါ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဝိဟာရာ အဘိနိက္ခမ္မာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဝိဟာရာ**တိ ဝိသေသေန ဟရတိ စတူဟိ ဣရိယာပထေဟိ အပတန္တံ အတ္တဘာဝံ အာဟရတိ ပဝတ္တေတိ ဧတ္ထာတိ ဝိဟာရော၊ တသ္မာ ဝိဟာရာ **အဘိ** ဝိသေသေန **နိက္ခမ္မ** နိက္ခမိတွာ။ **အဗ္ဘုဋ္ဌာသိ စ စင်္ကမေ**တိ[2] စင်္ကမနတ္ထာယ သဋ္ဌိရတနေ စင်္ကမေ အဘိဝိသေသေန ဥဋ္ဌာသိ[3]၊ အဘိရုဟီတိ အတ္ထော။

၁-ပုပ္ဖါနိ အာကိရိံ၊ တတော (သီ)
၂-အဗ္ဘုဋ္ဌာသိံ စ စင်္ကမေ (သီ)၊ အဗ္ဘုဋ္ဌာဟိယ စင်္ကမေ (ပါဠိ)
၃-ဥဋ္ဌာသိံ (သီ)

Catusaccaṁ pakāsentoti tasmiṁ caṅkame caṅkamanto dukkhasamudayanirodha-maggasaccasaṅkhātaṁ catusaccaṁ pakāsento pākaṭaṁ karonto amataṁ padaṁ nibbānaṁ desento vibhajanto uttānīkaronto tasmiṁ caṅkameti sambandho.

8. **Sikhissa giramaññāya, Buddhaseṭṭhassa tādino**ti seṭṭhassa tādiguṇasamaṅgissa Sikhissa Buddhassa giraṁ saddaṁ ghosaṁ aññāya jānitvā. **Nānāpupphaṁ gahetvānā**ti nāgapunnāgādi-anekāni pupphāni gahetvā āharitvā. **Ākāsamhi samokirin**ti caṅkamantassa Bhagavato muddhani ākāse okiriṁ pūjesiṁ.

9. **Tena kammena dvipadindā**ti dvipadānaṁ devabrahmamanussānaṁ inda padhānabhūta. **Narāsabha** narānaṁ āsabhabhūta. **Pattomhi acalaṁ ṭhānan**ti tumhākaṁ santike pabbajitvā acalaṁ ṭhānaṁ nibbānaṁ patto amhi bhavāmi. **Hitvā jayaparājayan**ti dibbamanussasampattisaṅkhātaṁ jayañca caturāpāyadukkhasaṅkhātaṁ parājayañca hitvā chaḍḍetvā nibbānaṁ pattosmīti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Avopupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Paccāgamaniyatthera-apadānavaṇṇanā

Sindhuyā nadiyā tīreti-ādikaṁ āyasmato Paccāgamaniyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle Sindhuyā Gaṅgāya samīpe cakkavākayoniyaṁ nibbatto pubbasambhārayuttattā pāṇino akhādanto sevālameva bhakkhayanto carati. Tasmiṁ samaye Vipassibhagavā sattānuggahaṁ karonto tattha agamāsi. Tasmiṁ khaṇe so cakkavāko vijjotamānaṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso tuṇḍena sālarukkhato sālapupphaṁ chinditvā āgamma pūjesi. So teneva cittappasādena tato cuto devaloke uppanno aparāparaṁ chakāmāvacarasampattiṁ anubhavitvā tato cuto manussaloke uppajjitvā cakkavattisampatti-ādayo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ

စတုသစ္စံ ပကာသေန္တောတိ တသ္မိံ စင်္ကမေ စင်္ကမန္တော ဒုက္ခသမုဒယနိရောဓ-မဂ္ဂသစ္စသင်္ခါတံ စတုသစ္စံ ပကာသေန္တော ပါကဋံ ကရောန္တော အမတံ ပဒံ နိဗ္ဗာနံ ဒေသေန္တော ဝိဘဇန္တော ဥတ္တာနီကရောန္တော တသ္မိံ စင်္ကမေတိ သမ္ဗန္ဓော။

၈။ **သိခိဿ ဂိရမညာယ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ တာဒိနော**တိ သေဋ္ဌဿ တာဒိဂုဏသမင်္ဂိဿ သိခိဿ ဗုဒ္ဓဿ ဂိရံ သဒ္ဒံ ဃောသံ အညာယ ဇာနိတွာ။ **နာနာပုပ္ဖံ ဂဟေတွာနာ**တိ နာဂပုန္နာဂါဒိအနေကာနိ ပုပ္ဖါနိ ဂဟေတွာ အာဟရိတွာ။ **အာကာသမှိ သမောကိရိ**န္တိ စင်္ကမန္တဿ ဘဂဝတော မုဒ္ဓနိ အာကာသေ ဩကိရိံ ပူဇေသိံ။

၉။ **တေန ကမ္မေန ဒွိပဒိန္ဒာ**တိ ဒွိပဒါနံ ဒေဝဗြဟ္မမနုဿာနံ ဣန္ဒ ပဓာန-ဘူတ။ **နရာသဘ** နရာနံ အာသဘဘူတ။ **ပတ္တောမှိ အစလံ ဌာန**န္တိ တုမှာကံ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ အစလံ ဌာနံ နိဗ္ဗာနံ ပတ္တော အမှိ ဘဝါမိ။ **ဟိတွာ ဇယပရာဇယ**န္တိ ဒိဗ္ဗမနုဿသမ္ပတ္တိသင်္ခါတံ ဇယဉ္စ စတုရာပါယဒုက္ခသင်္ခါတံ ပရာဇယဉ္စ ဟိတွာ ဆဍ္ဍေတွာ နိဗ္ဗာနံ ပတ္တောသ္မီတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

အဝေါပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-ပစ္စာဂမနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သိန္ဓုယာ နဒိယာ တီရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပစ္စာဂမနိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပ-နိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ သိန္ဓုယာ ဂင်္ဂါယ သမီပေ စက္ကဝါကယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော ပုဗ္ဗသမ္ဘာရယုတ္တတ္တာ ပါဏိနော အခါဒန္တော သေဝါလမေဝ ဘက္ခယန္တော စရတိ။ တသ္မိံ သမယေ ဝိပဿိ-ဘဂဝါ သတ္တာနုဂ္ဂဟံ ကရောန္တော တတ္ထ အဂမာသိ။ တသ္မိံ ခဏေ သော စက္ကဝါကော ဝိဇ္ဇောတမာနံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော တုဏ္ဍေန သာလရုက္ခတော သာလပုပ္ဖံ ဆိန္ဒိတွာ အာဂမ္မ ပူဇေသိ။ သော တေနေဝ စိတ္တပ္ပသာဒေန တတော စုတော ဒေဝလောကေ ဥပ္ပန္နော အပရာပရံ ဆကာမာဝစရသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ တတော စုတော မနုဿလောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိအာဒယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ

kulagehe nibbatto viññutaṁ patto pubbacaritavasena Satthari pasanno pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi, cakkavāko hutvā Bhagavantaṁ disvā katthaci gantvā pupphamāharitvā pūjitattā pubbapuññanāmena **Paccāgamaniyatthero**ti pākaṭo.

13. Attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Sindhuyā nadiyā tīre**ti-ādimāha. Sīti saddaṁ kurumānā dhunāti kampatīti sindhu, nadati saddaṁ karonto gacchatīti nadi. **Cakkavāko ahaṁ tadā**ti cakkaṁ sīghaṁ gacchantaṁ iva udake vā thale vā ākāse vā sīghaṁ vāti gacchatīti cakkavāko. Tadā Vipassiṁ Bhagavantaṁ dassanakāle ahaṁ cakkavāko ahosinti attho. **Suddhasevālabhakkhohan**ti aññagocara-amissattā suddhasevālameva khādanto ahaṁ vasāmi. **Pāpesu ca susaññato**ti pubbavāsanāvasena pāpakaraṇe suṭṭhu saññato tīhi dvārehi saññato susikkhito.

14. **Addasaṁ virajaṁ Buddhan**ti rāgadosamohavirahitattā virajaṁ nikkilesaṁ Buddhaṁ addasaṁ addakkhiṁ. **Gacchantaṁ anilañjase**ti anilañjase ākāsapathe gacchantaṁ Buddhaṁ. **Tuṇḍena** mayhaṁ mukhatuṇḍena **sālaṁ** sālapupphaṁ **paggayha** paggahetvā **Vipassissā'bhiropayiṁ** Vipassissa Bhagavato pūjesinti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Paccāgamaniyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

4. Parappasādakatthera-apadānavaṇṇanā

Usabhaṁ pavaraṁ vīranti-ādikaṁ āyasmato Parappasādakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto tiṇṇaṁ vedānaṁ pāragū itihāsapañcamānaṁ padako veyyākaraṇo sanighaṇḍukeṭubhānaṁ sākkharappabhedānaṁ lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo nāmena **Selabrāhmaṇo**ti pākaṭo Siddhatthaṁ Bhagavantaṁ disvā dvattiṁsamahāpurisalakkhaṇehi asīti-anubyañjanehi cāti sayaṁ sobhamānaṁ disvā pasannamānaso anekehi

ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ပုဗ္ဗစရိတဝသေန သတ္ထရိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ၊ စက္ကဝါကော ဟုတွာ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ကတ္ထစိ ဂန္တွာ ပုပ္ဖမာဟရိတွာ ပူဇိတတ္တာ ပုဗ္ဗပုညနာမေန **ပစ္စာဂမနိယတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၁၃။ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သိန္ဓုယာ နဒိယာ တီရေ**တိအာဒိမာဟ။ သီတိ သဒ္ဒံ ကုရုမာနာ ဓုနာတိ ကမ္ပတီတိ သိန္ဓု၊ နဒတိ သဒ္ဒံ ကရောန္တော ဂစ္ဆတီတိ နဒီ။ **စက္ကဝါကော အဟံ တဒါ**တိ စက္ကံ သီဃံ ဂစ္ဆန္တံ ဣဝ ဥဒကေ ဝါ ထလေ ဝါ အာကာသေ ဝါ သီဃံ ဝါတိ ဂစ္ဆတီတိ စက္ကဝါကော။ တဒါ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ဒဿနကာလေ အဟံ စက္ကဝါကော အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ **သုဒ္ဓသေဝါလဘက္ခောဟ**န္တိ အညဂေါစရအမိဿတ္တာ သုဒ္ဓသေဝါလမေဝ ခါဒန္တော အဟံ ဝသာမိ။ **ပါပေသု စ သုသညတော**တိ ပုဗ္ဗဝါသနာဝသေန ပါပကရဏေ သုဋ္ဌု သညတော တီဟိ ဒွါရေဟိ သညတော သုသိက္ခိတော။

၁၄။ **အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓ**န္တိ ရာဂဒေါသမောဟဝိရဟိတတ္တာ ဝိရဇံ နိက္ကိလေသံ ဗုဒ္ဓံ အဒ္ဒသံ အဒ္ဒက္ခိံ။ **ဂစ္ဆန္တံ အနိလဉ္ဇသေ**တိ အနိလဉ္ဇသေ အာကာသပထေ ဂစ္ဆန္တံ ဗုဒ္ဓံ။ **တုဏ္ဍေန** မယှံ မုခတုဏ္ဍေန **သာလံ** သာလပုပ္ဖံ **ပဂ္ဂယှ** ပဂ္ဂဟေတွာ **ဝိပဿိဿာ'ဘိရောပယိံ** ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ပစ္စာဂမနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-ပရပ္ပသာဒကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဥသဘံ ပဝရံ ဝီရန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပရပ္ပသာဒကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပါရဂူ ဣတိဟာသပဉ္စမာနံ ပဒကော ဝေယျာကရဏော သနိဃဏ္ဍုကေဋုဘာနံ သာက္ခရပ္ပဘေဒါနံ လောကာယတမဟာပုရိသလက္ခဏေသု အနဝယော နာမေန **သေလဗြာဟ္မဏော**တိ ပါကဋော သိဒ္ဓတ္ထံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏေဟိ အသီတိအနုဗျဉ္ဇနေဟိ စာတိ သယံ သောဘမာနံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အနေကေဟိ

kāraṇehi anekāhi upamāhi thomanaṁ pakāsesi. So tena puññakammena devaloke sakkamārādayo cha kāmācavarasampattiyo anubhavitvā manussesu cakkavattisampattiṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Satthari pasīditvā pabbajito nacirasseva catupaṭisambhidāchaḷabhiññappatto mahākhīṇāsavo ahosi, Buddhassa thutiyā sattānaṁ sabbesaṁ cittappasādakaraṇato **Parappasādakatthero**ti pākaṭo.

20. Ekadivasaṁ attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **usabhaṁ pavaraṁ vīran**ti-ādimāha. Tattha **usabhan**ti Vasabho Nisabho Visabho Āsabhoti cattāro jeṭṭhapuṅgavā. Tattha gavasatajeṭṭhako Vasabho, gavasahassajeṭṭhako Nisabho, gavasatasahassajeṭṭhako Visabho, gavakoṭisatasahassajeṭṭhako Āsabhoti ca yassa kassaci thutiṁ karontā brāhmaṇapaṇḍitā bahussutā attano attano paññāvasena thutiṁ karonti, Buddhānaṁ pana sabbākārena thutiṁ kātuṁ samattho ekopi natthi. Appameyyo hi buddho. Vuttaṁ hetaṁ—

“Buddhopi Buddhassa bhaṇeyya vaṇṇaṁ,
Kappampi ce aññamabhāsamāno.
Khīyetha kappo ciradīghamantare,
Vaṇṇo na khīyetha Tathāgatassā”ti[1]—

ādikaṁ. Ayampi brāhmaṇo mukhārūḷhavasena ekantapasīdanavasena[2] “āsabhan”ti vattabbe “usabhan”ti-ādimāha. Varitabbo patthetabboti varo. Anekesu kappasatasahassesu katavīriyattā vīro. Mahantaṁ sīlakkhandhādikaṁ esati gavesatīti mahesī, taṁ **Mahesiṁ** Buddhaṁ. Visesena kilesakhandhamārādayo māre jitavāti vijitāvī, taṁ **vijitāvinaṁ** Sambuddhaṁ. Suvaṇṇassa vaṇṇo iva vaṇṇo yassa Sambuddhassa so suvaṇṇavaṇṇo, taṁ **suvaṇṇavaṇṇaṁ** Sambuddhaṁ disvā ko nāma satto nappasīdatīti.

Parappasādakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

1. Dī-Ṭṭha 1. 257; Dī-Ṭṭha 3. 61; Ma-Ṭṭha 3. 289; Udāna-Ṭṭha 305 piṭṭhesu.
2. Etampi siddhivasena (Sī), ekappasiddhivasena (I)

ကာရဏေဟိ အနေကာဟိ ဥပမာဟိ ထောမနံ ပကာသေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ သက္ကမာရာဒယော ဆ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော နစိရဿေဝ စတုပဋိသမ္ဘိဒါဆဠဘိညပ္ပတ္တော မဟာခီဏာသဝေါ အဟောသိ၊ ဗုဒ္ဓဿ ထုတိယာ သတ္တာနံ သဗ္ဗေသံ စိတ္တပ္ပသာဒကရဏတော **ပရပ္ပသာဒကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၂၀။ ဧကဒိဝသံ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဥသဘံ ပဝရံ ဝီရ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဥသဘ**န္တိ ဝသဘော နိသဘော ဝိသဘော အာသဘောတိ စတ္တာရော ဇေဋ္ဌပုင်္ဂဝါ။ တတ္ထ ဂဝသတဇေဋ္ဌကော ဝသဘော, ဂဝသဟဿဇေဋ္ဌကော နိသဘော, ဂဝသတသဟဿဇေဋ္ဌကော ဝိသဘော, ဂဝကောဋိသတသဟဿဇေဋ္ဌကော အာသဘောတိ စ ယဿ ကဿစိ ထုတိံ ကရောန္တာ ဗြာဟ္မဏပဏ္ဍိတာ ဗဟုဿုတာ အတ္တနော အတ္တနော ပညာဝသေန ထုတိံ ကရောန္တိ၊ ဗုဒ္ဓါနံ ပန သဗ္ဗာကာရေန ထုတိံ ကာတုံ သမတ္ထော ဧကောပိ နတ္ထိ။ အပ္ပမေယျော ဟိ ဗုဒ္ဓေါ။ ဝုတ္တံ ဟေတံ—

“ဗုဒ္ဓေါပိ ဗုဒ္ဓဿ ဘဏေယျ ဝဏ္ဏံ၊
ကပ္ပမ္ပိ စေ အညမဘာသမာနော။
ခီယေထ ကပ္ပော စိရဒီဃမန္တရေ၊
ဝဏ္ဏော န ခီယေထ တထာဂတဿာ”တိ[၁]—

အာဒိကံ။ အယမ္ပိ ဗြာဟ္မဏော မုခါရုဠှဝသေန ဧကန္တပသီဒနဝသေန[၂] “အာသဘ”န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ “ဥသဘ”န္တိအာဒိမာဟ။ ဝရိတဗ္ဗော ပတ္ထေတဗ္ဗောတိ ဝရော။ အနေကေသု ကပ္ပသတသဟဿေသု ကတဝီရိယတ္တာ ဝီရော။ မဟန္တံ သီလက္ခန္ဓာဒိကံ ဧသတိ ဂဝေသတီတိ မဟေသီ၊ တံ **မဟေသိံ** ဗုဒ္ဓံ။ ဝိသေသေန ကိလေသခန္ဓမာရာဒယော မာရေ ဇိတဝါတိ ဝိဇိတာဝီ၊ တံ **ဝိဇိတာဝိနံ** သမ္ဗုဒ္ဓံ။ သုဝဏ္ဏဿ ဝဏ္ဏော ဣဝ ဝဏ္ဏော ယဿ သမ္ဗုဒ္ဓဿ သော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော၊ တံ **သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ** သမ္ဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ ကော နာမ သတ္တော နပ္ပသီဒတီတိ။

ပရပ္ပသာဒကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-ဒီ-ဋ္ဌ ၁-၂၅၇၊ ဒီ-ဋ္ဌ ၃-၆၁၊ မ-ဋ္ဌ ၃-၂၈၉၊ ဥဒါန-ဋ္ဌ ၃၀၅-ပိဋ္ဌေသု။
၂-ဧတမ္ပိ သိဒ္ဓိဝသေန (သီ)၊ ဧကပ္ပသိဒ္ဓိဝသေန (ဣ)

5. Bhisadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Vessabhū nāma nāmenāti-ādikaṁ āyasmato Bhisadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Bessabhussa Bhagavato kāle Himavantasmiṁ hatthiyoniyaṁ nibbatto tasmiṁ paṭivasati. Tasmiṁ samaye Vessabhū Bhagavā vivekakāmo Himavantamagamāsi. Taṁ disvā so hatthināgo pasannamānaso bhisamuḷālaṁ gahetvā Bhagavantaṁ bhojesi. So tena puññakammena hatthiyonito cuto devaloke uppajjitvā tattha cha kāmāvacarasampattiyo anubhavitvā manussattamāgato manussesu cakkavattisampatti-ādayo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde mahābhoge aññatarasmiṁ kule nibbatto pubbavāsanābalena Satthari pasanno pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi, so pubbe katakusalanāmena **Bhisadāyakatthero**ti pākaṭo.

29. So attano pubbakammaṁ saritvā pubbacaritāpadānaṁ dassento **Vessabhū nāma nāmenā**ti-ādimāha. Tattha **Vessabhū**ti vessaṁ bhunāti atikkamatīti Vessabhū. Atha vā vesse vāṇijakamme vā kāmarāgādike vā kusalādikamme vā vatthukāmakilesakāme vā bhunāti abhibhavatīti Vessabhū, so nāmena Vessabhū nāma Bhagavā. **Isīnaṁ tatiyo ahū**ti kusaladhamme[1] esati gavesatīti isi, "Vipassī, Sikhī, Vessabhū"ti vuttattā tatiyo isi tatiyo Bhagavā ahu ahosīti attho. **Kānanaṁ vana'moggayhā**ti kānanasaṅkhātaṁ vanaṁ ogayha ogahetvā pāvisīti attho.

30. **Bhisamuḷālaṁ gaṇhitvā**ti dvipadacatuppadānaṁ chātakaṁ bhisati hiṁsati vināsetīti bhisaṁ, ko so? Padumakando, bhisaṁ ca muḷālaṁ ca bhisamuḷālaṁ, taṁ bhisamuḷālaṁ gahetvāti attho.

31. **Karena ca parāmaṭṭho**ti taṁ mayā dinnadānaṁ, **Vessabhūvarabuddhinā** uttamabuddhinā Vessabhunā karena hatthatalena parāmaṭṭho katasamphasso ahosi. **Sukhāhaṁ nābhijānāmi, samaṁ tena kutottarin**ti tena

---

1. Kusalakamme (Sī)

၅-ဘိသဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝေဿဘူ နာမ နာမေနာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဘိသဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝေဿဘုဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟိမဝန္တသ္မိံ ဟတ္ထိယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော တသ္မိံ ပဋိဝသတိ။ တသ္မိံ သမယေ ဝေဿဘူ ဘဂဝါ ဝိဝေကကာမော ဟိမဝန္တမဂမာသိ။ တံ ဒိသွာ သော ဟတ္ထိနာဂေါ ပသန္နမာနသော ဘိသမုဠာလံ ဂဟေတွာ ဘဂဝန္တံ ဘောဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဟတ္ထိယောနိတော စုတော ဒေဝလောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ တတ္ထ ဆ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ မနုဿတ္တမာဂတော မနုဿေသု စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိအာဒယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ မဟာဘောဂေ အညတရသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ပုဗ္ဗဝါသနာဗလေန သတ္ထရိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ၊ သော ပုဗ္ဗေ ကတကုသလနာမေန **ဘိသဒါယကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၂၉။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ဒဿေန္တော **ဝေဿဘူ နာမ နာမေနာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဝေဿဘူ**တိ ဝေဿံ ဘုနာတိ အတိက္ကမတီတိ ဝေဿဘူ။ အထ ဝါ ဝေဿေ ဝါဏိဇကမ္မေ ဝါ ကာမရာဂါဒိကေ ဝါ ကုသလာဒိကမ္မေ ဝါ ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမေ ဝါ ဘုနာတိ အဘိဘဝတီတိ ဝေဿဘူ၊ သော နာမေန ဝေဿဘူ နာမ ဘဂဝါ။ **ဣသီနံ တတိယော အဟူ**တိ ကုသလဓမ္မေ[1] ဧသတိ ဂဝေသတီတိ ဣသိ၊ "ဝိပဿီ, သိခီ, ဝေဿဘူ"တိ ဝုတ္တတ္တာ တတိယော ဣသိ တတိယော ဘဂဝါ အဟု အဟောသီတိ အတ္ထော။ **ကာနနံ ဝန'မောဂယှာ**တိ ကာနနသင်္ခါတံ ဝနံ ဩဂယှ ဩဂဟေတွာ ပါဝိသီတိ အတ္ထော။

၃၀။ **ဘိသမုဠာလံ ဂဏှိတွာ**တိ ဒွိပဒစတုပ္ပဒါနံ ဆာတကံ ဘိသတိ ဟိံသတိ ဝိနာသေတီတိ ဘိသံ၊ ကော သော? ပဒုမကန္ဒော၊ ဘိသံ စ မုဠာလံ စ ဘိသမုဠာလံ၊ တံ ဘိသမုဠာလံ ဂဟေတွာတိ အတ္ထော။

၃၁။ **ကရေန စ ပရာမဋ္ဌော**တိ တံ မယာ ဒိန္နဒါနံ၊ **ဝေဿဘူဝရဗုဒ္ဓိနာ** ဥတ္တမဗုဒ္ဓိနာ ဝေဿဘုနာ ကရေန ဟတ္ထတလေန ပရာမဋ္ဌော ကတသမ္ဖဿော အဟောသိ။ **သုခါဟံ နာဘိဇာနာမိ၊ သမံ တေန ကုတောတ္တရိန္တိ** တေန

၁-ကုသလကမ္မေ (သီ)

sukhena samaṁ sukhaṁ nābhijānāmi, tato uttariṁ tato paraṁ tato adhikaṁ sukhaṁ kutoti attho. Sesaṁ nayānusārena suviññeyyanti.

Bhisadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Sucintitatthera-apadānavaṇṇanā

Giriduggacaro āsinti-ādikaṁ āyasmato Sucintitattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Atthadassissa Bhagavato kāle Himavantappadese nesādakule uppanno migasūkarādayo vadhitvā khādanto viharati. Tadā Lokanātho lokānuggahaṁ sattānuddayatañca paṭicca Himavantamagamāsi. Tadā so nesādo Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso attano khādanatthāya ānītaṁ varamadhuramaṁsaṁ adāsi. Paṭiggahesi Bhagavā tassānukampāya, taṁ bhuñjitvā anumodanaṁ vatvā pakkāmi. So teneva puññena teneva somanassena tato cuto sugatīsu saṁsaranto cha kāmāvacarasampattiyo anubhavitvā manussesu cakkavattisampatti-ādayo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

36. Catupaṭisambhidāpañcābhiññādibhedaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **giriduggacaro āsin**ti-ādimāha. Girati saddaṁ karotīti giri, ko so? Silāpaṁsumayapabbato, duṭṭhu dukkhena gamanīyaṁ duggaṁ, girīhi duggaṁ giriduggaṁ, duggamoti[1] attho. Tasmiṁ giridugge pabbatantare caro caraṇasīlo āsiṁ ahosiṁ. **Abhijātova kesarī**ti abhi visesena jāto nibbatto kesarīva kesarasīho iva giriduggasmiṁ carāmīti attho.

40. **Giriduggaṁ pavisiṁ ahan**ti ahaṁ tadā tena maṁsadānena pītisomanassajāto pabbatantaraṁ pāvisiṁ. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Sucintitatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

1. Durāruhoti (Sī)

သုခေန သမံ သုခံ နာဘိဇာနာမိ၊ တတော ဥတ္တရိံ တတော ပရံ တတော အဓိကံ သုခံ ကုတောတိ အတ္ထော။ သေသံ နယာနုသာရေန သုဝိညေယျန္တိ။

ဘိသဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-သုစိန္တိတတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဂိရိဒုဂ္ဂစရော အာသိန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော သုစိန္တိတတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟိမဝန္တပ္ပဒေသေ နေသာဒကုလေ ဥပ္ပန္နော မိဂသူကရာဒယော ဝဓိတွာ ခါဒန္တော ဝိဟရတိ။ တဒါ လောကနာထော လောကာနုဂ္ဂဟံ သတ္တာနုဒ္ဒယတဉ္စ ပဋိစ္စ ဟိမဝန္တမဂမာသိ။ တဒါ သော နေသာဒေါ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အတ္တနော ခါဒနတ္ထာယ အာနီတံ ဝရမဓုရမံသံ အဒါသိ။ ပဋိဂ္ဂဟေသိ ဘဂဝါ တဿာနုကမ္ပာယ၊ တံ ဘုဉ္ဇိတွာ အနုမောဒနံ ဝတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေနေဝ ပုညေန တေနေဝ သောမနဿေန တတော စုတော သုဂတီသု သံသရန္တော ဆ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိအာဒယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၃၆။ စတုပဋိသမ္ဘိဒါပဉ္စာဘိညာဒိဘေဒံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဂိရိဒုဂ္ဂစရော အာသိ**န္တိအာဒိမာဟ။ ဂိရတိ သဒ္ဒံ ကရောတီတိ ဂိရိ၊ ကော သော? သိလာပံသုမယပဗ္ဗတော၊ ဒုဋ္ဌု ဒုက္ခေန ဂမနီယံ ဒုဂ္ဂံ၊ ဂိရိဟိ ဒုဂ္ဂံ ဂိရိဒုဂ္ဂံ၊ ဒုဂ္ဂမောတိ[1] အတ္ထော။ တသ္မိံ ဂိရိဒုဂ္ဂေ ပဗ္ဗတန္တရေ စရော စရဏသီလော အာသိံ အဟောသိံ။ **အဘိဇာတောဝ ကေသရီ**တိ အဘိ ဝိသေသေန ဇာတော နိဗ္ဗတ္တော ကေသရီဝ ကေသရသီဟော ဣဝ ဂိရိဒုဂ္ဂသ္မိံ စရာမီတိ အတ္ထော။

၄၀။ **ဂိရိဒုဂ္ဂံ ပဝိသိံ အဟ**န္တိ အဟံ တဒါ တေန မံသဒါနေန ပီတိသောမနဿဇာတော ပဗ္ဗတန္တရံ ပါဝိသိံ။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

သုစိန္တိတတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-ဒုရာရုဟောတိ (သီ)

7. Vatthadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Pakkhijāto tadā āsinti-ādikaṁ āyasmato Vatthadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Atthadassissa Bhagavato kāle supaṇṇayoniyaṁ nibbatto Gandhamādanapabbataṁ gacchantaṁ Atthadassiṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso supaṇṇavaṇṇaṁ vijahitvā māṇavakavaṇṇaṁ nimminitvā mahagghaṁ dibbavatthaṁ ādāya Bhagavantaṁ pūjesi. Sopi Bhagavā paṭiggahetvā anumodanaṁ vatvā pakkāmi. So teneva somanassena vītināmetvā yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cuto devaloke nibbatto tattha aparāparaṁ saṁsaranto puññāni anubhavitvā tato manussesu manussasampattinti sabbattha mahagghaṁ vatthābharaṇaṁ laddhaṁ, tato uppannuppannabhave vatthacchāyāya gatagataṭṭhāne vasanto imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva chaḷabhiññappattakhīṇāsavo ahosi, pubbe katapuññanāmena **Vatthadāyakatthero**ti pākaṭo.

45. So attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **pakkhijāto tadā āsin**ti-ādimāha. Tattha **pakkhijāto**ti pakkhandati upalavati sakuṇo etenāti pakkhaṁ, pakkhamassa atthīti pakkhī, pakkhiyoniyaṁ jāto nibbattoti attho. **Supaṇṇo**ti sundaraṁ paṇṇaṁ pattaṁ yassa so supaṇṇo, vātaggāhasuvaṇṇavaṇṇajalamānapattamahābhāroti attho. **Garuḷādhipo**ti nāge gaṇhanatthāya garuṁ bhāraṁ pāsāṇaṁ giḷantīti garuḷā, garuḷānaṁ adhipo rājāti garuḷādhipo, virajaṁ Buddhaṁ addasāhanti sambandho.

Vatthadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

8. Ambadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Anomadassī Bhagavāti-ādikaṁ āyasmato Ambadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Anomadassissa Bhagavato kāle

၇-ဝတ္ထဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပက္ခိဇာတော တဒါ အာသိန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဝတ္ထဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ သုပဏ္ဏယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော ဂန္ဓမာဒနပဗ္ဗတံ ဂစ္ဆန္တံ အတ္ထဒဿိံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သုပဏ္ဏဝဏ္ဏံ ဝိဇဟိတွာ မာဏဝကဝဏ္ဏံ နိမ္မိနိတွာ မဟဂ္ဃံ ဒိဗ္ဗဝတ္ထံ အာဒါယ ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိ။ သောပိ ဘဂဝါ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ အနုမောဒနံ ဝတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေနေဝ သောမနဿေန ဝီတိနာမေတွာ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော တတ္ထ အပရာပရံ သံသရန္တော ပုညာနိ အနုဘဝိတွာ တတော မနုဿေသု မနုဿသမ္ပတ္တိန္တိ သဗ္ဗတ္ထ မဟဂ္ဃံ ဝတ္ထာဘရဏံ လဒ္ဓံ၊ တတော ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ ဝတ္ထစ္ဆာယာယ ဂတဂတဋ္ဌာနေ ဝသန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော နစိရဿေဝ ဆဠဘိညပ္ပတ္တခီဏာသဝေါ အဟောသိ၊ ပုဗ္ဗေ ကတပုညနာမေန **ဝတ္ထဒါယကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၄၅။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပက္ခိဇာတော တဒါ အာသိ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပက္ခိဇာတော**တိ ပက္ခန္ဒတိ ဥပလဝတိ သကုဏော ဧတေနာတိ ပက္ခံ၊ ပက္ခမဿ အတ္ထီတိ ပက္ခီ၊ ပက္ခိယောနိယံ ဇာတော နိဗ္ဗတ္တောတိ အတ္ထော။ **သုပဏ္ဏော**တိ သုန္ဒရံ ပဏ္ဏံ ပတ္တံ ယဿ သော သုပဏ္ဏော၊ ဝါတဂ္ဂါဟသုဝဏ္ဏဝဏ္ဏဇလမာနပတ္တမဟာဘာရောတိ အတ္ထော။ **ဂရုဠာဓိပေါ**တိ နာဂေ ဂဏှနတ္ထာယ ဂရုံ ဘာရံ ပါသာဏံ ဂိဠန္တီတိ ဂရုဠာ၊ ဂရုဠာနံ အဓိပေါ ရာဇာတိ ဂရုဠာဓိပေါ၊ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ အဒ္ဒသာဟန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

ဝတ္ထဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-အမ္ဗဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အနောမဒဿီ ဘဂဝါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော အမ္ဗဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အနောမဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ

vānarayoniyaṁ nibbatto Himavante Kapirājā hutvā paṭivasati. Tasmiṁ samaye Anomadassī Bhagavā tassānukampāya Himavantamagamāsi. Atha so Kapirājā Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso sumadhuraṁ ambaphalaṁ khuddamadhunā adāsi. Atha Bhagavā tassa passantasseva taṁ sabbaṁ paribhuñjitvā anumodanaṁ vatvā pakkāmi. Atha so somanassasampannahadayo teneva pītisomanassena yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cuto devaloke nibbatto aparāparaṁ tattha dibbasukhamanubhavitvā manussesu ca manussasampattiṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne ekasmiṁ kulagehe nibbatto Satthari pasīditvā pabbajitvā nacirasseva chaḷabhiññappatto ahosi. Pubbapuññanāmena **ambadāyakatthero**ti pākaṭo.

53. So aparabhāge attanā katakusalabījaṁ disvā somanassajāto attano pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Anomadassī Bhagavā**ti-ādimāha. **Mettāya aphari loke, appamāṇe nirūpadhī**ti so Bhagavā sabbaloke appamāṇe satte “sukhī hontū”ti-ādinā nirupadhi upadhivirahitaṁ katvā mettāya mettacittena aphari patthari vaḍḍhesīti attho.

54. **Kapi ahaṁ tadā āsin**ti tadā tassāgamanakāle Kapirājā ahosinti attho.

Ambadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Sumanatthera-apadānavaṇṇanā

Sumano nāma nāmenāti-ādikaṁ āyasmato Sumanattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sikhissa Bhagavato kāle mālākārassa kulagehe nibbatto vuddhimanvāya saddhājāto Bhagavati pasannamānaso sumanamālāmuṭṭhiyo gahetvā ubhohi hatthehi pūjesi. So tena puññena devamanussesu dve sampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya puttadārehi vaḍḍhitvā

ဝါနရယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော ဟိမဝန္တေ ကပိရာဇာ ဟုတွာ ပဋိဝသတိ။ တသ္မိံ သမယေ အနောမဒဿီ ဘဂဝါ တဿာနုကမ္ပာယ ဟိမဝန္တမဂမာသိ။ အထ သော ကပိရာဇာ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သုမဓုရံ အမ္ဗဖလံ ခုဒ္ဒမဓုနာ အဒါသိ။ အထ ဘဂဝါ တဿ ပဿန္တဿေဝ တံ သဗ္ဗံ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ အနုမောဒနံ ဝတွာ ပက္ကာမိ။ အထ သော သောမနဿသမ္ပန္နဟဒယော တေနေဝ ပီတိသောမနဿေန ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ တတ္ထ ဒိဗ္ဗသုခမနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ မနုဿသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ ဆဠဘိညပ္ပတ္တော အဟောသိ။ ပုဗ္ဗပုညနာမေန **အမ္ဗဒါယကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၅၃။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနာ ကတကုသလဗီဇံ ဒိသွာ သောမနဿဇာတော အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အနောမဒဿီ ဘဂဝါ**တိအာဒိမာဟ။ **မေတ္တာယ အဖရိ လောကေ၊ အပ္ပမာဏေ နိရူပဓီ**တိ သော ဘဂဝါ သဗ္ဗလောကေ အပ္ပမာဏေ သတ္တေ “သုခီ ဟောန္တူ”တိအာဒိနာ နိရုပဓိ ဥပဓိဝိရဟိတံ ကတွာ မေတ္တာယ မေတ္တစိတ္တေန အဖရိ ပတ္ထရိ ဝဍ္ဎေသီတိ အတ္ထော။

၅၄။ **ကပိ အဟံ တဒါ အာသိ**န္တိ တဒါ တဿာဂမနကာလေ ကပိရာဇာ အဟောသိန္တိ အတ္ထော။

အမ္ဗဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-သုမနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုမနော နာမ နာမေနာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သုမနတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ မာလာကာရဿ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သဒ္ဓါဇာတော ဘဂဝတိ ပသန္နမာနသော သုမနမာလာမုဋ္ဌိယော ဂဟေတွာ ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု ဒွေ သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ပုတ္တဒါရေဟိ ဝဍ္ဎိတွာ

Sumananāmena pākaṭo Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

62. So arahā hutvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto attano pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Sumano nāma nāmenā**ti-ādimāha. Sundaraṁ manaṁ cittaṁ yassa so Sumano. Saddhāpasādabahumānena yutto nāmena Sumano nāma mālākāro tadā ahaṁ ahosiṁ.

63. **Sikhino Lokabandhuno**ti sikhā muddhā kāsatīti Sikhī. Atha vā sampayuttasampayoge khādati viddhaṁsetīti Sikhī, kā sā? Aggisikhā, aggisikhā viya sikhāya dippanato Sikhī. Yathā aggisikhā jotati pākaṭā hoti, Sikhī pattatiṇakaṭṭhapalāsādike dahati, evamayampi Bhagavā nīlapītādiraṁsīhi jotati sakalalokasannivāse pākaṭo hoti. Sakasantānagatasabbakilese soseti viddhaṁseti jhāpetīti vohāranāmaṁ nāmakammaṁ nāmadheyyaṁ, tassa Sikhino. Sakalalokassa bandhu ñātakoti lokabandhu, tassa Sikhino Lokabandhuno Bhagavato sumanapupphaṁ **abhiropayiṁ** pūjesinti attho.

Sumanatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Pupphacaṅkoṭiyatthera-apadānavaṇṇanā

Abhītarūpaṁ sīhaṁvāti-ādikaṁ āyasmato pupphacaṅkoṭiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sikhissa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto mahāvibhavasampanno Satthari pasīditvā pasannākāraṁ dassento suvaṇṇavaṇṇaṁ anojapupphamocinitvā[1] caṅkoṭakaṁ pūretvā Bhagavantaṁ pūjetvā "Bhagavā imassa nissandena nibbattanibbattaṭṭhāne suvaṇṇavaṇṇo pūjanīyo hutvā nibbānaṁ pāpuṇeyyan"ti patthanamakāsi. So tena puññakammena devamanussesu nibbatto sabbattha

1. Pupphaṁ okaritvā (Sī)

သုမနနာမေန ပါကဋော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၆၂။ သော အရဟာ ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုမနော နာမ နာမေနာ**တိအာဒိမာဟ။ သုန္ဒရံ မနံ စိတ္တံ ယဿ သော သုမနော။ သဒ္ဓါပသာဒဗဟုမာနေန ယုတ္တော နာမေန သုမနော နာမ မာလာကာရော တဒါ အဟံ အဟောသိံ။

၆၃။ **သိခိနော လောကဗန္ဓုနော**တိ သိခါ မုဒ္ဓါ ကာသတီတိ သိခီ။ အထ ဝါ သမ္ပယုတ္တသမ္ပယောဂေ ခါဒတိ ဝိဒ္ဓံသေတီတိ သိခီ၊ ကာ သာ? အဂ္ဂိသိခါ၊ အဂ္ဂိသိခါ ဝိယ သိခါယ ဒိပ္ပနတော သိခီ။ ယထာ အဂ္ဂိသိခါ ဇောတတိ ပါကဋာ ဟောတိ၊ သိခီ ပတ္တတိဏကဋ္ဌပလာသာဒိကေ ဒဟတိ၊ ဧဝမယမ္ပိ ဘဂဝါ နီလပီတာဒိရံသီဟိ ဇောတတိ သကလလောကသန္နိဝါသေ ပါကဋော ဟောတိ။ သကသန္တာနဂတသဗ္ဗကိလေသေ သောသေတိ ဝိဒ္ဓံသေတိ ဈာပေတီတိ ဝေါဟာရနာမံ နာမကမ္မံ နာမဓေယျံ၊ တဿ သိခိနော။ သကလလောကဿ ဗန္ဓု ဉာတကောတိ လောကဗန္ဓု၊ တဿ သိခိနော လောကဗန္ဓုနော ဘဂဝတော သုမနပုပ္ဖံ **အဘိရောပယိံ** ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

သုမနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-ပုပ္ဖစင်္ကောဋိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အဘီတရူပံ သီဟံဝါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပုပ္ဖစင်္ကောဋိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော မဟာဝိဘဝသမ္ပန္နော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပသန္နာကာရံ ဒဿေန္တော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ အနောဇပုပ္ဖမောစိနိတွာ[1] စင်္ကောဋကံ ပူရေတွာ ဘဂဝန္တံ ပူဇေတွာ "ဘဂဝါ ဣမဿ နိဿန္ဒေန နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော ပူဇနီယော ဟုတွာ နိဗ္ဗာနံ ပါပုဏေယျ"န္တိ ပတ္ထနမကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု နိဗ္ဗတ္တော သဗ္ဗတ္ထ

၁-ပုပ္ဖံ ဩကိရိတွာ (သီ)၊

pūjito suvaṇṇavaṇṇo abhirūpo ahosi. So aparabhāge imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhippatto Satthari pasīditvā pabbajito vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahā ahosi.

68-9. So patta-arahattaphalo attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **abhītarūpaṁ sīhaṁvā**ti-ādimāha. Tattha **sīhan**ti dvipadacatuppadādayo satte abhibhavati ajjhottharatīti sīho, abhītarūpo abhītasabhāvo, taṁ abhītarūpaṁ sīhaṁ iva nisinnaṁ pūjesinti sambandho. Pakkhīnaṁ aggaṁ garuḷarājaṁ iva **pavaraṁ** uttamaṁ byaggharājaṁ iva abhi visesena jātaṁ sabbasīhānaṁ visesaṁ kesarasīhaṁ iva tilokassa saraṇaṁ **Sikhiṁ** Sammāsambuddhaṁ. Kiṁ bhūtaṁ? Anejaṁ nikkilesaṁ khandhamārādīhi aparājitaṁ nisinnaṁ Sikhinti sambandho. **Māraṇānaggan**ti[1] sabbakilesānaṁ māraṇe sosane viddhaṁsane aggaṁ seṭṭhaṁ kilese mārentānaṁ Paccekabuddhabuddhasāvakānaṁ vijjamānānampi tesaṁ agganti attho. **Bhikkhusaṁghapurakkhataṁ** parivāritaṁ[2] parivāretvā nisinnaṁ Sikhinti sambandho.

70. **Caṅkoṭake ṭhapetvānā**ti uttamaṁ anojapupphaṁ karaṇḍake pūretvā Sikhīsambuddhaṁ seṭṭhaṁ **samokiriṁ** pūjesinti attho.

Pupphacaṅkoṭiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Sattamavaggavaṇṇanā samattā.

---

8. Nāgasamālavagga

1. Nāgasamālatthera-apadānavaṇṇanā

Āpāṭaliṁ[3] **ahaṁ pupphan**ti-ādikaṁ āyasmato Nāgasamālattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sikhissa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā

1. Samaṇanaggaṁ (Pāḷi) 2. Bhikkhusaṁghena parivāritaṁ (?) 3. Apāṭaliṁ (Pāḷi)

ပူဇိတော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော အဘိရူပေါ အဟောသိ။ သော အပရဘာဂေ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၆၈-၉။ သော ပတ္တအရဟတ္တဖလော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အဘီတရူပံ သီဟံဝါ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သီဟ**န္တိ ဒွိပဒစတုပ္ပဒါဒယော သတ္တေ အဘိဘဝတိ အဇ္ဈောတ္ထရတီတိ သီဟော၊ အဘီတရူပေါ အဘီတသဘာဝေါ၊ တံ အဘီတရူပံ သီဟံ ဣဝ နိသိန္နံ ပူဇေသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ ပက္ခီနံ အဂ္ဂံ ဂရုဠရာဇံ ဣဝ **ပဝရံ** ဥတ္တမံ ဗျဂ္ဃရာဇံ ဣဝ အဘိ ဝိသေသေန ဇာတံ သဗ္ဗသီဟာနံ ဝိသေသံ ကေသရသီဟံ ဣဝ တိလောကဿ သရဏံ **သိခိံ** သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ။ ကိံ ဘူတံ? အနေဇံ နိက္ကိလေသံ ခန္ဓမာရာဒီဟိ အပရာဇိတံ နိသိန္နံ သိခိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **မာရဏာနဂ္ဂ**န္တိ[၁] သဗ္ဗကိလေသာနံ မာရဏေ သောသနေ ဝိဒ္ဓံသနေ အဂ္ဂံ သေဋ္ဌံ ကိလေသေ မာရေန္တာနံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓသာဝကာနံ ဝိဇ္ဇမာနာနမ္ပိ တေသံ အဂ္ဂန္တိ အတ္ထော။ **ဘိက္ခုသံဃပုရက္ခတံ** ပရိဝါရိတံ[၂] ပရိဝါရေတွာ နိသိန္နံ သိခိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၇၀။ **စင်္ကောဋကေ ဌပေတွာနာ**တိ ဥတ္တမံ အနောဇပုပ္ဖံ ကရဏ္ဍကေ ပူရေတွာ သိခီသမ္ဗုဒ္ဓံ သေဋ္ဌံ **သမောကိရိံ** ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

ပုပ္ဖစင်္ကောဋိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

သတ္တမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-နာဂသမာလဝဂ္ဂ

၁-နာဂသမာလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အာပါဋလိံ[၃] **အဟံ ပုပ္ဖ**န္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော နာဂသမာလတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ

၁-သမဏာနဂ္ဂံ (ပါဠိ) ၂-ဘိက္ခုသံဃေန ပရိဝါရိတံ (?) ၃-အပါဋလိံ (ပါဠိ)

tathārūpasajjanasaṁsaggassa alābhena Satthari dharamānakāle dassanasavanapūjākammamakaritvā parinibbutakāle tassa Bhagavato sārīrikadhātuṁ nidahitvā katacetiyamhi cittaṁ pasādetvā pāṭalipupphaṁ pūjetvā somanassaṁ uppādetvā yāvatāyukaṁ ṭhatvā teneva somanassena tato kālaṁ kato Tusitādīsu chasu devalokesu sukhamanubhavitvā aparabhāge manussesu manussasampattiṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto nāgarukkhapallavakomaḷasadisasarīrattā **Nāgasamālo**ti mātāpitūhi katanāmadheyyo Bhagavati pasanno pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

1. So pacchā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **āpāṭaliṁ ahaṁ pupphan**ti-ādimāha. Tattha **āpāṭalin**ti ā samantato, ādarena vā pāṭalipupphaṁ gahetvā ahaṁ thūpamhi **abhiropesiṁ** pūjesinti attho. **Ujjhitaṁ sumahāpathe**ti sabbanagaravāsīnaṁ vandanapūjanatthāya mahāpathe nagaramajjhe vīthiyaṁ ujjhitaṁ uṭṭhāpitaṁ, iṭṭhakakammasudhākammādīhi nipphāditanti attho. Sesaṁ heṭṭhā vuttanayattā uttānatthattā ca suviññeyyamevāti.

Nāgasamālatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

2. Padasaññakatthera-apadānavaṇṇanā

Akkantañca padaṁ disvāti-ādikaṁ āyasmato Padasaññakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro uppannuppannabhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Tissassa Bhagavato kāle ekasmiṁ saddhāsampanne upāsakagehe nibbatto viññutaṁ patto ratanattaye pasanno Bhagavatā tassa anukampāya dassitaṁ padacetiyaṁ disvā pasanno lomahaṭṭhajāto vandanapūjanādibahumānamakāsi. So teneva sukhette sukatena puññena tato cuto sagge nibbatto tattha dibbasukhamanubhavitvā aparabhāge manussesu jāto manussasampattiṁ sabbamanubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampannakule nibbatto vuddhimanvāya

တထာရူပသဇ္ဇနသံသဂ္ဂဿ အလာဘေန သတ္ထရိ ဓရမာနကာလေ ဒဿနသဝနပူဇာကမ္မမကရိတွာ ပရိနိဗ္ဗုတကာလေ တဿ ဘဂဝတော သာရီရိကဓာတုံ နိဒဟိတွာ ကတစေတိယမှိ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ ပါဋလိပုပ္ဖံ ပူဇေတွာ သောမနဿံ ဥပ္ပါဒေတွာ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တေနေဝ သောမနဿေန တတော ကာလံ ကတော တုသိတာဒီသု ဆသု ဒေဝလောကေသု သုခမနုဘဝိတွာ အပရဘာဂေ မနုဿေသု မနုဿသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော နာဂရုက္ခပလ္လဝကောမဠသဒိသသရီရတ္တာ **နာဂသမာလော**တိ မာတာပိတူဟိ ကတနာမဓေယျော ဘဂဝတိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁။ သော ပစ္ဆာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အာပါဋလိံ အဟံ ပုပ္ဖ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အာပါဋလိ**န္တိ အာ သမန္တတော, အာဒရေန ဝါ ပါဋလိပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ အဟံ ထူပမှိ **အဘိရောပေသိံ** ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ **ဥဇ္ဈိတံ သုမဟာပထေ**တိ သဗ္ဗနဂရဝါသီနံ ဝန္ဒနပူဇနတ္ထာယ မဟာပထေ နဂရမဇ္ဈေ ဝီထိယံ ဥဇ္ဈိတံ ဥဋ္ဌာပိတံ၊ ဣဋ္ဌကကမ္မသုဓာကမ္မာဒီဟိ နိပ္ဖါဒိတန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထတ္တာ စ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

နာဂသမာလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂-ပဒသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အက္ကန္တဉ္စ ပဒံ ဒိသွာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပဒသညကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ သဒ္ဓါသမ္ပန္နေ ဥပါသကဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ရတနတ္တယေ ပသန္နော ဘဂဝတာ တဿ အနုကမ္ပာယ ဒဿိတံ ပဒစေတိယံ ဒိသွာ ပသန္နော လောမဟဋ္ဌဇာတော ဝန္ဒနပူဇနာဒိဗဟုမာနမကာသိ။ သော တေနေဝ သုခေတ္တေ သုကတေန ပုညေန တတော စုတော သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တော တတ္ထ ဒိဗ္ဗသုခမနုဘဝိတွာ အပရဘာဂေ မနုဿေသု ဇာတော မနုဿသမ္ပတ္တိံ သဗ္ဗမနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ

saddhājāto pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi, purākatapuññanāmena **Padasaññakatthero**ti pākaṭo.

5. So ekadivasaṁ attano pubbakammaṁ saritvā pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **akkantañca padaṁ disvā**ti-ādimāha. Tattha **akkantan**ti akkamitaṁ dassitaṁ. Sabbabuddhānaṁ sabbadā caturaṅgulopariyeva gamanaṁ, ayaṁ pana tassa saddhāsampannataṁ ñatvā "eso imaṁ passatū"ti padacetiyaṁ dassesi, tasmā so tasmiṁ pasīditvā vandanapūjanādisakkāramakāsīti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Padasaññakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Buddhasaññakatthera-apadānavaṇṇanā

Dumagge paṁsukūlikanti-ādikaṁ āyasmato Buddhasaññakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Tissassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhippatto saddhājāto dumagge laggitaṁ Bhagavato paṁsukūlacīvaraṁ disvā pasannamānaso "arahaddhajan"ti cintetvā vandanapūjanādisakkāramakāsi. So tena puññakammena devamanussasampattimanubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne ekasmiṁ kulagehe nibbatto saddhājāto pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

9. So patta-arahattādhigamo attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **dumagge paṁsukūlikan**ti-ādimāha. Tattha dhunāti kampatīti dumo, duhati pūreti ākāsatalanti vā dumo, dumassa aggo koṭīti dumaggo, tasmiṁ dumagge. Paṁsumiva paṭikkūlabhāvaṁ amanuññabhāvaṁ ulati gacchatīti paṁsukūlaṁ, paṁsukūlameva paṁsukūlikaṁ, Satthuno paṁsukūlaṁ dumagge laggitaṁ disvā ahaṁ añjaliṁ paggahetvā taṁ paṁsukūlaṁ **avandiṁ** paṇāmamakāsinti attho. **Tan**ti nipātamattaṁ. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Buddhasaññakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ၊ ပုရာကတပုညနာမေန **ပဒသညကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၅။ သော ဧကဒိဝသံ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အက္ကန္တဉ္စ ပဒံ ဒိသွာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အက္ကန္တ**န္တိ အက္ကမိတံ ဒဿိတံ။ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ သဗ္ဗဒါ စတုရင်္ဂုလောပရိယေဝ ဂမနံ၊ အယံ ပန တဿ သဒ္ဓါသမ္ပန္နတံ ဉတွာ "ဧသော ဣမံ ပဿတူ"တိ ပဒစေတိယံ ဒဿေသိ၊ တသ္မာ သော တသ္မိံ ပသီဒိတွာ ဝန္ဒနပူဇနာဒိသက္ကာရမကာသီတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ပဒသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-ဗုဒ္ဓသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဒုမဂ္ဂေ ပံသုကူလိကန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဗုဒ္ဓသညကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော သဒ္ဓါဇာတော ဒုမဂ္ဂေ လဂ္ဂိတံ ဘဂဝတော ပံသုကူလစီဝရံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော "အရဟဒ္ဓဇ"န္တိ စိန္တေတွာ ဝန္ဒနပူဇနာဒိသက္ကာရမကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿသမ္ပတ္တိမနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၉။ သော ပတ္တအရဟတ္တာဓိဂမော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဒုမဂ္ဂေ ပံသုကူလိက**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဓုနာတိ ကမ္ပတီတိ ဒုမော၊ ဒုဟတိ ပူရေတိ အာကာသတလန္တိ ဝါ ဒုမော၊ ဒုမဿ အဂ္ဂေါ ကောဋီတိ ဒုမဂ္ဂေါ၊ တသ္မိံ ဒုမဂ္ဂေ။ ပံသုမိဝ ပဋိက္ကူလဘာဝံ အမနုညဘာဝံ ဥလတိ ဂစ္ဆတီတိ ပံသုကူလံ၊ ပံသုကူလမေဝ ပံသုကူလိကံ၊ သတ္ထုနော ပံသုကူလံ ဒုမဂ္ဂေ လဂ္ဂိတံ ဒိသွာ အဟံ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ တံ ပံသုကူလံ **အဝန္ဒိံ** ပဏာမမကာသိန္တိ အတ္ထော။ **တ**န္တိ နိပါတမတ္တံ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဗုဒ္ဓသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

4. Bhisāluvadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Kānanaṁ vanamo’ggayhāti-ādikaṁ āyasmato Bhisāluvadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle Himavantassa samīpe araññāvāse vasanto vanamūlaphalāhāro vivekavasenāgataṁ Vipassiṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso pañcabhisāluve adāsi. Bhagavā tassa cittaṁ pasādetuṁ passantasseva paribhuñji. So tena cittappasādena kālaṁ katvā Tusitādīsu sampattimanubhavitvā pacchā manussasampattiñca anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vibhavasampattiṁ patto taṁ pahāya sāsane pabbajito na cirasseva arahattaṁ pāpuṇi.

13. So tato attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **kānanaṁ vana’moggayhā**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttatthameva. **Vasāmi vipine ahan**ti vivekavāso ahaṁ vasāmīti sambandho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Bhisāluvadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Chaṭṭhabhāṇavāravaṇṇanā niṭṭhitā.

---

5. Ekasaññakatthera-apadānavaṇṇanā

Khaṇḍo nāmāsi nāmenāti-ādikaṁ āyasmato Ekasaññakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto viññutaṁ patto ratanattaye pasannamānaso tassa Satthuno Khaṇḍaṁ nāma aggasāvakaṁ bhikkhāya caramānaṁ disvā saddahitvā piṇḍapātamadāsi. So tena puññakammena devamanussasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Satthu dhammadesanaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi. So ekadivasaṁ piṇḍapātassa saññaṁ manasikaritvā paṭiladdhavisesattā **Ekasaññakattharo**ti pākaṭo.

၄-ဘိသာလုဝဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ကာနနံ ဝနမော’ဂ္ဂယှာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဘိသာလုဝဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟိမဝန္တဿ သမီပေ အရညာဝါသေ ဝသန္တော ဝနမူလဖလာဟာရော ဝိဝေကဝသေနာဂတံ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပဉ္စဘိသာလုဝေ အဒါသိ။ ဘဂဝါ တဿ စိတ္တံ ပသာဒေတုံ ပဿန္တဿေဝ ပရိဘုဉ္ဇိ။ သော တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန ကာလံ ကတွာ တုသိတာဒီသု သမ္ပတ္တိမနုဘဝိတွာ ပစ္ဆာ မနုဿသမ္ပတ္တိဉ္စ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိဘဝသမ္ပတ္တိံ ပတ္တော တံ ပဟာယ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၁၃။ သော တတော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ကာနနံ ဝန’မောဂ္ဂယှာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **ဝသာမိ ဝိပိနေ အဟ**န္တိ ဝိဝေကဝါသော အဟံ ဝသာမီတိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဘိသာလုဝဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

ဆဋ္ဌဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-ဧကသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ခဏ္ဍော နာမာသိ နာမေနာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဧကသညကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ရတနတ္တယေ ပသန္နမာနသော တဿ သတ္ထုနော ခဏ္ဍံ နာမ အဂ္ဂသာဝကံ ဘိက္ခာယ စရမာနံ ဒိသွာ သဒ္ဒဟိတွာ ပိဏ္ဍပါတမဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။ သော ဧကဒိဝသံ ပိဏ္ဍပါတဿ သညံ မနသိကရိတွာ ပဋိလဒ္ဓဝိသေသတ္တာ **ဧကသညကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

18. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Khaṇḍo nāmāsi nāmenā**ti-ādimāha. Tattha tassa aggasāvakattherassa kilesānaṁ khaṇḍitattā **Khaṇḍo**ti nāmaṁ. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Ekasaññakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Tiṇasantharadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Himavantassāvidūreti-ādikaṁ āyasmato Tiṇasantharadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Tissassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto Buddhuppādato pageva uppannattā gharāvāsaṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā Himavantassa avidūre ekaṁ saraṁ nissāya paṭivasati. Tasmiṁ samaye Tisso Bhagavā tassānukampāya ākāsena agamāsi. Atha kho so tāpaso ākāsato oruyha ṭhitaṁ taṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso tiṇaṁ lāyitvā tiṇasantharaṁ katvā nisīdāpetvā bahumānādarena pañcapatiṭṭhitena vanditvā paṭikuṭiko hutvā pakkāmi. So yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cavitvā devamanussesu saṁsaranto anekavidhasampattiṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhippatto Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

22. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Himavantassāvidūre**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttatthameva. **Mahājātassaro**ti ettha pana saranti ettha pānīyatthikā[1] dvipadacatuppadādayo sattāti saraṁ, atha vā saranti ettha nadīkandarādayoti saraṁ, mahanto ca so sayameva jātattā saro ceti Mahājātassaro. Anotattachaddantadahādayo viya apākaṭanamattā "Mahājātassaro"ti vuttoti daṭṭhabbo. **Satapattehi sañchanno**ti ekekasmiṁ pupphe satasatapattānaṁ vasena satapatto,

1. Pivanatthikā (Sī)

၁၈။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ခဏ္ဍော နာမာသိ နာမေနာ**တိ-အာဒိမာဟ။ တတ္ထ တဿ အဂ္ဂသာဝကတ္ထေရဿ ကိလေသာနံ ခဏ္ဍိတတ္တာ **ခဏ္ဍော**တိ နာမံ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ဧကသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-တိဏသန္ထရဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော တိဏသန္ထရဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒတော ပဂေဝ ဥပ္ပန္နတ္တာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တဿ အဝိဒူရေ ဧကံ သရံ နိဿာယ ပဋိဝသတိ။ တသ္မိံ သမယေ တိဿော ဘဂဝါ တဿာနုကမ္ပာယ အာကာသေန အဂမာသိ။ အထ ခေါ သော တာပသော အာကာသတော ဩရုယှ ဌိတံ တံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော တိဏံ လာယိတွာ တိဏသန္ထရံ ကတွာ နိသီဒါပေတွာ ဗဟုမာနာဒရေန ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွာ ပဋိကုဋိကော ဟုတွာ ပက္ကာမိ။ သော ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စဝိတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အနေကဝိဓသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော နစိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၂၂။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိ-အာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **မဟာဇာတဿရော**တိ ဧတ္ထ ပန သရန္တိ ဧတ္ထ ပါနီယတ္ထိကာ[1] ဒွိပဒစတုပ္ပဒါဒယော သတ္တာတိ သရံ၊ အထ ဝါ သရန္တိ ဧတ္ထ နဒီကန္ဒရာဒယောတိ သရံ၊ မဟန္တော စ သော သယမေဝ ဇာတတ္တာ သရော စေတိ မဟာဇာတဿရော။ အနောတတ္တဆဒ္ဒန္တဒဟာဒယော ဝိယ အပါကဋနာမတ္တာ "မဟာဇာတဿရော"တိ ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သတပတ္တေဟိ သဉ္ဆန္နော**တိ ဧကေကသ္မိံ ပုပ္ဖေ သတသတပတ္တာနံ ဝသေန သတပတ္တော၊

၁-ပိဝနတ္ထိကာ (သီ)

satapattasetapadumeti sañchanno gahanībhūtoti[1] attho. **Nānāsakuṇamālayo**ti aneke haṁsakukkuṭakukkuhadeṇḍibhādayo ekato kuṇanti saddaṁ karontīti sakuṇāti laddhanāmānaṁ pakkhīnaṁ ālayo ādhārabhūtoti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Tiṇasantharadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Sūcidāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Tiṁsakappasahassamhīti-ādikaṁ āyasmato Sūcidāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sumedhassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Bhagavato cīvarakammaṁ kātuṁ pañca sūciyo adāsi. So tena puññena devamanussesu puññamanubhavitvā vicaranto uppannuppannabhave tikkhapañño hutvā pākaṭo imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasīditvā pabbajanto tikkhapaññatāya khuraggeyeva arahattaṁ pāpuṇi.

30. So aparabhāge puññaṁ paccavekkhanto taṁ disvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **tiṁsakappasahassamhī**ti-ādimāha. Antarantaraṁ panettha suviññeyyameva.

31. **Pañcasūcī mayā dinnā**ti ettha sūcati chiddaṁ karoti vijjhatīti sūci, pañcamattā sūcī pañcasūcī mayā dinnāti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Sūcidāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

8. Pāṭalipupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Suvaṇṇavaṇṇaṁ Sambuddhanti-ādikaṁ āyasmato Pāṭalipupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Tissassa Bhagavato kāle

---

1. Gahaṇabhūtoti (Sī)

သတပတ္တသေတပဒုမေဟိ သဉ္ဆန္နော ဂဟနီဘူတောတိ[1] အတ္ထော။ **နာနာသကုဏမာလယော**တိ အနေကေ ဟံသကုက္ကုဋကုက္ကုဟဒေဏ္ဍိဘာဒယော ဧကတော ကုဏန္တိ သဒ္ဒံ ကရောန္တီတိ သကုဏာတိ လဒ္ဓနာမာနံ ပက္ခီနံ အာလယော အာဓာရဘူတောတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

တိဏသန္ထရဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-သူစိဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

တိံသကပ္ပသဟဿမှီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သူစိဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ဘဂဝတော စီဝရကမ္မံ ကာတုံ ပဉ္စ သူစိယော အဒါသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု ပုညမနုဘဝိတွာ ဝိစရန္တော ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ တိက္ခပညော ဟုတွာ ပါကဋော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇန္တော တိက္ခပညတာယ ခုရဂ္ဂေယေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၃၀။ သော အပရဘာဂေ ပုညံ ပစ္စဝေက္ခန္တော တံ ဒိသွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **တိံသကပ္ပသဟဿမှီ**တိအာဒိမာဟ။ အန္တရန္တရံ ပနေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

၃၁။ **ပဉ္စသူစီ မယာ ဒိန္နာ**တိ ဧတ္ထ သူစတိ ဆိဒ္ဒံ ကရောတိ ဝိဇ္ဈတီတိ သူစိ၊ ပဉ္စမတ္တာ သူစီ ပဉ္စသူစီ မယာ ဒိန္နာတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

သူစိဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-ပါဋလိပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပါဋလိပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ

၁-ဂဟဏာဘူတောတိ (သီ)

ekasmiṁ kulagehe seṭṭhiputto hutvā nibbatto vuddhippatto kusalākusalaññū satthari pasīditvā pāṭalipupphaṁ gahetvā Satthu pūjesi. So tena puññena bahudhā sukhasampattiyo anubhavanto devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasanno pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

36. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **suvaṇṇavaṇṇaṁ Sambuddhan**ti-ādimāha. Tattha **antarāpaṇe**ti ā samantato hiraññasuvaṇṇādikaṁ bhaṇḍaṁ paṇenti vikkiṇanti pattharanti etthāti āpaṇaṁ, āpaṇassa antaraṁ vīthīti antarāpaṇaṁ, tasmiṁ antarāpaṇe. **Suvaṇṇavaṇṇaṁ** kañcanagghiyasaṁkāsaṁ dvattiṁsavaralakkhaṇaṁ Sambuddhaṁ disvā pāṭalipupphaṁ pūjesinti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Pāṭalipupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Ṭhitañjaliyatthera-apadānavaṇṇanā

Migaluddo pure āsinti-ādikaṁ āyasmato Ṭhitañjaliyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tatthuppannabhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Tissassa Bhagavato kāle purākatena ekena kammacchiddena nesādayoniyaṁ nibbattitvā viññutaṁ patto migasūkarādayo māretvā nesādakammena araññe vāsaṁ kappesi. Tasmiṁ samaye Tisso Bhagavā tassānukampāya Himavantaṁ agamāsi. So taṁ dvattiṁsavaralakkhaṇehi asītānubyañjanabyāmappabhāhi ca jalamānaṁ Bhagavantaṁ disvā somanassajāto paṇāmaṁ katvā gantvā paṇṇasanthare nisīdi. Tasmiṁ khaṇe devo gajjanto asani pati, tato maraṇasamaye Buddhamanussaritvā punañjalimakāsi. So tena puññena sukhette katakusalattā akusalavipākaṁ paṭibāhitvā sagge nibbatto kāmāvacarasampattiyo anubhavitvā manussesu manussasampattiyo ca anubhavitvā aparabhāge imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya purākatavāsanāya Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ သေဋ္ဌိပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ကုသလာကုသလညူ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပါဋလိပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ သတ္ထု ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညေန ဗဟုဓာ သုခသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝန္တော ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၃၆။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓန္တိ**အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အန္တရာပဏေ**တိ အာ သမန္တတော ဟိရညသုဝဏ္ဏာဒိကံ ဘဏ္ဍံ ပဏေန္တိ ဝိက္ကိဏန္တိ ပတ္ထရန္တိ ဧတ္ထာတိ အာပဏံ၊ အာပဏဿ အန္တရံ ဝီထီတိ အန္တရာပဏံ၊ တသ္မိံ အန္တရာပဏေ။ **သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ** ကဉ္စနဂ္ဃိယသံကာသံ ဒွတ္တိံသဝရလက္ခဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ ပါဋလိပုပ္ဖံ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ပါဋလိပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-ဌိတဉ္ဇလိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

မိဂလုဒ္ဒေါ ပုရေ အာသိန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဌိတဉ္ဇလိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထုပ္ပန္နဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ပုရာကတေန ဧကေန ကမ္မစ္ဆိဒ္ဒေန နေသာဒယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော မိဂသူကရာဒယော မာရေတွာ နေသာဒကမ္မေန အရညေ ဝါသံ ကပ္ပေသိ။ တသ္မိံ သမယေ တိဿော ဘဂဝါ တဿာနုကမ္ပာယ ဟိမဝန္တံ အဂမာသိ။ သော တံ ဒွတ္တိံသဝရလက္ခဏေဟိ အသီတာနုဗျဉ္ဇနဗျာမပ္ပဘာဟိ စ ဇလမာနံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ သောမနဿဇာတော ပဏာမံ ကတွာ ဂန္တွာ ပဏ္ဏသန္ထရေ နိသီဒိ။ တသ္မိံ ခဏေ ဒေဝေါ ဂဇ္ဇန္တော အသနိ ပတိ၊ တတော မရဏသမယေ ဗုဒ္ဓမနုဿရိတွာ ပုနဉ္ဇလိမကာသိ။ သော တေန ပုညေန သုခေတ္တေ ကတကုသလတ္တာ အကုသလဝိပါကံ ပဋိဗာဟိတွာ သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တော ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု မနုဿသမ္ပတ္တိယော စ အနုဘဝိတွာ အပရဘာဂေ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ပုရာကတဝါသနာယ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

42. So tato paraṁ attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **migaluddo pure āsin**ti-ādimāha. Tattha **migaluddo**ti migānaṁ māraṇaṁ[1] upagacchatīti migaluddo. Miganti sīghaṁ vātavegena gacchanti dhāvantīti migā, tesaṁ migānaṁ māraṇe luddo dāruṇo lobhīti migaluddo. So ahaṁ **pure** Bhagavato dassanasamaye migaluddo **āsiṁ** ahosinti attho. **Araññe kānane**ti arati gacchati migasamūho etthāti araññaṁ, atha vā ā samantato rajjanti tattha vivekābhiratā Buddhapaccekabuddhādayo mahāsārappattā sappurisāti araññaṁ. Kā kucchitākārena vā bhayānakākārena vā nadanti saddaṁ karonti, ānanti vindantīti vā kānanaṁ, tasmiṁ araññe kānane migaluddo pure āsinti sambandho. **Tattha addasaṁ Sambuddhan**ti tattha tasmiṁ araññe upagataṁ Sambuddhaṁ addasaṁ addakkhinti attho. Dassanaṁ pure ahosi avidūre, tasmā manodvārānusārena cakkhuviññāṇaṁ purecārikaṁ kāyaviññāṇa[2] samaṅgiṁ[3] pāpeti appetīti attho.

44. **Tato me asanīpāto**ti ā samantato sananto gajjanto patatīti asani, asaniyā pāto patanaṁ asanīpāto, devadaṇḍoti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Ṭhitañjaliyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Tipadumiyatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttaro nāma Jinoti-ādikaṁ āyasmato Tipadumiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Haṁsavatiyaṁ mālākārakulagehe nibbatto vuddhippatto mālākārakammaṁ katvā vasanto ekadivasaṁ anekavidhāni jalajathalajapupphāni gahetvā rañño santikaṁ gantukāmo evaṁ cintesi “rājā imāni tāva pupphāni disvā pasanno sahassaṁ vā dhanaṁ gāmādikaṁ vā dadeyya, Lokanāthaṁ pana pūjetvā nibbānāmatadhanaṁ labhāmi, kiṁ me etesu sundaran”ti tena

1. Maraṇāya (Sī) 2. Kāyaviññāṇena (Sī) 3. Samaṁ (Sī)

၄၂။ သော တတော ပရံ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **မိဂလုဒ္ဒေါ ပုရေ အာသိ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **မိဂလုဒ္ဒေါ**တိ မိဂါနံ မာရဏံ[1] ဥပဂစ္ဆတီတိ မိဂလုဒ္ဒေါ။ မိဂန္တိ သီဃံ ဝါတဝေဂေန ဂစ္ဆန္တိ ဓာဝန္တီတိ မိဂါ၊ တေသံ မိဂါနံ မာရဏေ လုဒ္ဒေါ ဒါရုဏော လောဘီတိ မိဂလုဒ္ဒေါ။ သော အဟံ **ပုရေ** ဘဂဝတော ဒဿန-သမယေ မိဂလုဒ္ဒေါ **အာသိံ** အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ **အရညေ ကာနနေ**တိ အရတိ ဂစ္ဆတိ မိဂသမူဟော ဧတ္ထာတိ အရညံ၊ အထ ဝါ အာ သမန္တတော ရဇ္ဇန္တိ တတ္ထ ဝိဝေကာဘိရတာ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓါဒယော မဟာသာရပ္ပတ္တာ သပ္ပုရိသာတိ အရညံ။ ကာ ကုစ္ဆိတာကာရေန ဝါ ဘယာနကာကာရေန ဝါ နဒန္တိ သဒ္ဒံ ကရောန္တိ, အာနန္တိ ဝိန္ဒန္တီတိ ဝါ ကာနနံ၊ တသ္မိံ အရညေ ကာနနေ မိဂလုဒ္ဒေါ ပုရေ အာသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **တတ္ထ အဒ္ဒသံ သမ္ဗုဒ္ဓ**န္တိ တတ္ထ တသ္မိံ အရညေ ဥပဂတံ သမ္ဗုဒ္ဓံ အဒ္ဒသံ အဒ္ဒက္ခိန္တိ အတ္ထော။ ဒဿနံ ပုရေ အဟောသိ အဝိဒူရေ၊ တသ္မာ မနောဒွါရာနုသာရေန စက္ခုဝိညာဏံ ပုရေစာရိကံ ကာယ-ဝိညာဏ[2] သမင်္ဂိံ[3] ပါပေတိ အပ္ပေတီတိ အတ္ထော။

၄၄။ **တတော မေ အသနီပါတော**တိ အာ သမန္တတော သနန္တော ဂဇ္ဇန္တော ပတတီတိ အသနိ၊ အသနိယာ ပါတော ပတနံ အသနီပါတော၊ ဒေဝဒဏ္ဍောတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဌိတဉ္ဇလိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-တိပဒုမိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော တိပဒုမိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတိယံ မာလာကာရကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော မာလာကာရကမ္မံ ကတွာ ဝသန္တော ဧကဒိဝသံ အနေကဝိဓာနိ ဇလဇထလဇပုပ္ဖါနိ ဂဟေတွာ ရညော သန္တိကံ ဂန္တုကာမော ဧဝံ စိန္တေသိ “ရာဇာ ဣမာနိ တာဝ ပုပ္ဖါနိ ဒိသွာ ပသန္နော သဟဿံ ဝါ ဓနံ ဂါမာဒိကံ ဝါ ဒဒေယျ၊ လောကနာထံ ပန ပူဇေတွာ နိဗ္ဗာနာမတဓနံ လဘာမိ၊ ကိံ မေ ဧတေသု သုန္ဒရ”န္တိ တေန

၁-မရဏာယ (သီ) ၂-ကာယဝိညာဏေန (သီ) ၃-သမံ (သီ)

“Bhagavantaṁ pūjetvā saggamokkhasampattiyo nipphādetuṁ vaṭṭatī”ti cintetvā vaṇṇavantaṁ atīva rattapupphahattayaṁ gahetvā pūjesi. Tāni gantvā ākāsaṁ chādetvā pattharitvā aṭṭhaṁsu. Nagaravāsino acchariyabbhutacittajātā[1] celukkhepasahassāni pavattayiṁsu. Taṁ disvā Bhagavā anumodanaṁ akāsi. So tena puññena devamanussesu sampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde gahapatikule nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasīditvā dhammaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

48. So attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādimāha. Tassattho heṭṭhā vuttova. **Sabbadhammāna pāragū**ti sabbesaṁ navalokuttaradhammānaṁ pāraṁ nibbānaṁ gato paccakkhaṁ katoti attho. **Danto dantaparivuto**ti sayaṁ kāyavācādīhi danto etadagge ṭhapitehi sāvakehi parivutoti attho. Sesaṁ sabbattha sambandhavasena uttānatthamevāti.

Tipadumiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Aṭṭhamavaggavaṇṇanā samattā.

---

9. Timiravagga

1. Timirapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Candabhāgānadītīreti-ādikaṁ āyasmato Timirapupphiyattherassa apadānaṁ. Kā uppatti? Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhippatto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā vasanto kāmesu ādīnavaṁ disvā gharāvāsaṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā Candabhāgāya nadiyā samīpe vasati, vivekakāmatāya Himavantaṁ gantvā nisinnaṁ Siddhatthaṁ Bhagavantaṁ disvā vanditvā tassa guṇaṁ pasīditvā timirapupphaṁ gahetvā pūjesi. So tena puññena devesu ca manussesu

1. Cittā (Sī)

“ဘဂဝန္တံ ပူဇေတွာ သဂ္ဂမောက္ခသမ္ပတ္တိယော နိပ္ဖာဒေတုံ ဝဋ္ဋတီ”တိ စိန္တေတွာ ဝဏ္ဏဝန္တံ အတီဝ ရတ္တပုပ္ဖဟတ္ထယံ ဂဟေတွာ ပူဇေသိ။ တာနိ ဂန္တွာ အာကာသံ ဆာဒေတွာ ပတ္ထရိတွာ အဋ္ဌံသု။ နဂရဝါသိနော အစ္ဆရိယဗ္ဘုတစိတ္တဇာတာ[1] စေလုက္ခေပသဟဿာနိ ပဝတ္တယိံသု။ တံ ဒိသွာ ဘဂဝါ အနုမောဒနံ အကာသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၄၈။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိမာဟ။ တဿတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောဝ။ **သဗ္ဗဓမ္မာန ပါရဂူ**တိ သဗ္ဗေသံ နဝလောကုတ္တရဓမ္မာနံ ပါရံ နိဗ္ဗာနံ ဂတော ပစ္စက္ခံ ကတောတိ အတ္ထော။ **ဒန္တော ဒန္တပရိဝုတော**တိ သယံ ကာယဝါစာဒီဟိ ဒန္တော ဧတဒဂ္ဂေ ဌပိတေဟိ သာဝကေဟိ ပရိဝုတောတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ သမ္ဗန္ဓဝသေန ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

တိပဒုမိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

အဋ္ဌမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-တိမိရဝဂ္ဂ

၁-တိမိရပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

စန္ဒဘာဂါနဒီတီရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော တိမိရပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ ဝသန္တော ကာမေသု အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ စန္ဒဘာဂါယ နဒိယာ သမီပေ ဝသတိ၊ ဝိဝေကကာမတာယ ဟိမဝန္တံ ဂန္တွာ နိသိန္နံ သိဒ္ဓတ္ထံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ဝန္ဒိတွာ တဿ ဂုဏံ ပသီဒိတွာ တိမိရပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝေသု စ မနုဿေသု

၁-စိတ္တာ (သီ)

ca sampattimanubhavanto saṁsaritvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasīditvā pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

1. So aparabhāge pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Candabhāgānadītīre**ti-ādimāha. Tassattho heṭṭhā vuttova. **Anusotaṁ vajāmahan**ti Gaṅgāya āsanne vasanabhāvena sabbattha rammabhāvena Gaṅgāto heṭṭhā sotānusārena ahaṁ vajāmi gacchāmi tattha tattha vasāmīti attho. **Nisinnaṁ samaṇaṁdisvā**ti samitapāpattā sositapāpattā samaṇasaṅkhātaṁ Sammāsambuddhaṁ disvāti attho.

2. **Evaṁ cintesahaṁ tadā**ti ayaṁ Bhagavā sayaṁ tiṇṇo sabbasatte tārayissati saṁsārato uttāreti sayaṁ kāyadvārādīhi damito ayaṁ Bhagavā pare dameti.

3. Sayaṁ **assattho** assāsampatto, kilesapariḷāhato mutto sabbasatte assāseti, santabhāvaṁ āpāpeti. Sayaṁ **santo** santakāyacitto paresaṁ santakāyacittaṁ pāpeti. Sayaṁ **mutto** saṁsārato muccito pare saṁsārato mocayissati. So ayaṁ Bhagavā sayaṁ **nibbuto** kilesaggīhi nibbuto paresampi kilesaggīhi nibbāpessātīti ahaṁ tadā evaṁ cintesinti attho.

4. **Gahetvā timirapupphan**ti sakalaṁ vanantaṁ nīlakāḷaraṁsīhi andhakāraṁ viya kurumānaṁ khāyatīti timiraṁ pupphaṁ taṁ gahetvā kaṇṇikāvaṇṭaṁ gahetvā **matthake** sīsassa upari ākāse **okiriṁ** pūjesinti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Timirapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

2. Gatasaññakatthera-apadānavaṇṇanā

Jātiyā sattavassohanti-ādikaṁ āyasmato Gatasaññakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Tissassa Bhagavato kāle

စ သမ္ပတ္တိမနုဘဝန္တော သံသရိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁။ သော အပရဘာဂေ ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **စန္ဒဘာဂါနဒီတီရေ**တိအာဒိမာဟ။ တဿတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောဝ။ **အနုသောတံ ဝဇာမဟ**န္တိ ဂင်္ဂါယ အာသန္နေ ဝသနဘာဝေန သဗ္ဗတ္ထ ရမ္မဘာဝေန ဂင်္ဂါတော ဟေဋ္ဌာ သောတာနုသာရေန အဟံ ဝဇာမိ ဂစ္ဆာမိ တတ္ထ တတ္ထ ဝသာမီတိ အတ္ထော။ **နိသိန္နံ သမဏံဒိသွာ**တိ သမိတပါပတ္တာ သောသိတပါပတ္တာ သမဏသင်္ခါတံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ဒိသွာတိ အတ္ထော။

၂။ **ဧဝံ စိန္တေသဟံ တဒါ**တိ အယံ ဘဂဝါ သယံ တိဏ္ဏော သဗ္ဗသတ္တေ တာရယိဿတိ သံသာရတော ဥတ္တာရေတိ သယံ ကာယဒွါရာဒီဟိ ဒမိတော အယံ ဘဂဝါ ပရေ ဒမေတိ။

၃။ သယံ **အဿတ္ထော** အဿာသမ္ပတ္တော, ကိလေသပရိဠာဟတော မုတ္တော သဗ္ဗသတ္တေ အဿာသေတိ၊ သန္တဘာဝံ အာပါပေတိ။ သယံ **သန္တော** သန္တကာယစိတ္တော ပရေသံ သန္တကာယစိတ္တံ ပါပေတိ။ သယံ **မုတ္တော** သံသာရတော မုစ္စိတော ပရေ သံသာရတော မောစယိဿတိ။ သော အယံ ဘဂဝါ သယံ **နိဗ္ဗုတော** ကိလေသဂ္ဂီဟိ နိဗ္ဗုတော ပရေသမ္ပိ ကိလေသဂ္ဂီဟိ နိဗ္ဗာပေဿတီတိ အဟံ တဒါ ဧဝံ စိန္တေသိန္တိ အတ္ထော။

၄။ **ဂဟေတွာ တိမိရပုပ္ဖ**န္တိ သကလံ ဝနန္တံ နီလကာဠရံသီဟိ အန္ဓကာရံ ဝိယ ကုရုမာနံ ခါယတီတိ တိမိရံ ပုပ္ဖံ တံ ဂဟေတွာ ကဏ္ဏိကာဝဏ္ဋံ ဂဟေတွာ **မတ္ထကေ** သီသဿ ဥပရိ အာကာသေ **ဩကိရိံ** ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

တိမိရပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂-ဂတသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဇာတိယာ သတ္တဝဿောဟန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဂတသညကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ

ekasmiṁ kulagehe nibbatto purākatavāsanāvasena saddhājāto sattavassikakāleyeva pabbajito Bhagavato paṇāmakaraṇeneva pākaṭo ahosi. So ekadivasaṁ atīva nīlamaṇippabhāni naṅgalakasitaṭṭhāne uṭṭhitasattapupphāni gahetvā ākāse pūjesi. So yāvatāyukaṁ samaṇadhammaṁ katvā tena puññena devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

10. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **jātiyā sattavassohan**ti-ādimāha. Tattha **jātiyā sattavasso**ti mātugabbhato nikkhantakālato paṭṭhāya paripuṇṇasattavassikoti attho. **Pabbajiṁ anagāriyan**ti agārassa hitaṁ āgāriyaṁ[1] kasivāṇijjādikammaṁ natthi āgāriyanti anagāriyaṁ, Buddhasāsane pabbajiṁ ahanti attho.

12. **Sugatānugataṁ maggan**ti Buddhena gataṁ maggaṁ. Atha vā sugatena desitaṁ dhammānudhammapaṭipattipūraṇavasena **haṭṭhamānaso** tuṭṭhacitto pūjetvāti sambandho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Gatasaññakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Nipannañjalikatthera-apadānavaṇṇanā

Rukkhamūle nisinnohanti-ādikaṁ āyasmato Nipannañjalikattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro anekesu bhavesu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Tissassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhippatto pabbajitvā rukkhamūlikaṅgaṁ pūrayamāno araññe viharati. Tasmiṁ samaye kharo ābādho uppajji, tena pīḷito[2] paramakāruññappatto ahosi. Tadā Bhagavā tassa kāruññena tattha agamāsi. Atha so nipannakova uṭṭhituṁ asakkonto sirasi añjaliṁ katvā Bhagavato paṇāmaṁ akāsi. So tato cuto Tusitabhavane uppanno tattha sampattimanubhavitvā evaṁ cha kāmāvacarasampattiyo

1. Agāriyaṁ (Sī, Ka) 2. Rogapīḷito (I, Ka)

ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ပုရာကတဝါသနာဝသေန သဒ္ဓါဇာတော သတ္တဝဿိကကာလေယေဝ ပဗ္ဗဇိတော ဘဂဝတော ပဏာမကရဏေနေဝ ပါကဋော အဟောသိ။ သော ဧကဒိဝသံ အတီဝ နီလမဏိပ္ပဘာနိ နင်္ဂလကသိတဋ္ဌာနေ ဥဋ္ဌိတသတ္တပုပ္ဖါနိ ဂဟေတွာ အာကာသေ ပူဇေသိ။ သော ယာဝတာယုကံ သမဏဓမ္မံ ကတွာ တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁၀။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဇာတိယာ သတ္တဝဿောဟ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဇာတိယာ သတ္တဝဿော**တိ မာတုဂဗ္ဘတော နိက္ခန္တကာလတော ပဋ္ဌာယ ပရိပုဏ္ဏသတ္တဝဿိကောတိ အတ္ထော။ **ပဗ္ဗဇိံ အနဂါရိယ**န္တိ အဂါရဿ ဟိတံ အာဂါရိယံ[၁] ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံ နတ္ထိ အာဂါရိယန္တိ အနဂါရိယံ၊ ဗုဒ္ဓသာသနေ ပဗ္ဗဇိံ အဟန္တိ အတ္ထော။

၁၂။ **သုဂတာနုဂတံ မဂ္ဂ**န္တိ ဗုဒ္ဓေန ဂတံ မဂ္ဂံ။ အထ ဝါ သုဂတေန ဒေသိတံ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိပူရဏဝသေန **ဟဋ္ဌမာနသော** တုဋ္ဌစိတ္တော ပူဇေတွာတိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဂတသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-နိပန္နဉ္ဇလိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ရုက္ခမူလေ နိသိန္နောဟန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော နိပန္နဉ္ဇလိကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အနေကေသု ဘဝေသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ပဗ္ဗဇိတွာ ရုက္ခမူလိကင်္ဂံ ပူရယမာနော အရညေ ဝိဟရတိ။ တသ္မိံ သမယေ ခရော အာဗာဓော ဥပ္ပဇ္ဇိ၊ တေန ပီဠိတော[၂] ပရမကာရုညပ္ပတ္တော အဟောသိ။ တဒါ ဘဂဝါ တဿ ကာရုညေန တတ္ထ အဂမာသိ။ အထ သော နိပန္နကောဝ ဥဋ္ဌိတုံ အသက္ကောန္တော သိရသိ အဉ္ဇလိံ ကတွာ ဘဂဝတော ပဏာမံ အကာသိ။ သော တတော စုတော တုသိတဘဝနေ ဥပ္ပန္နော တတ္ထ သမ္ပတ္တိမနုဘဝိတွာ ဧဝံ ဆ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော

၁-အဂါရိယံ (သီ၊ က) ၂-ရောဂပီဠိတော (ဣ၊ က)

anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhippatto Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi, purākatapuññavasena **Nipannañjalikatthero**ti pākaṭo.

16. So aparabhāge attano puññasampattiyo oloketvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **rukkhamūle nisinnohan**ti-ādimāha. Tattha ruhati paṭiruhati uddhamuddhaṁ ārohatīti rukkho, tassa rukkhassa mūle samīpeti attho. **Byādhito paramena cā**ti paramena adhikena kharena kakkhaḷena byādhinā rogena byādhito, byādhinā ahaṁ samannāgatoti attho. **Paramakāruññappattomhī**ti paramaṁ adhikaṁ kāruññaṁ dīnabhāvaṁ dukkhitabhāvaṁ pattomhi araññe kānaneti sambandho.

20. **Pañcevāsuṁ mahāsikhā**ti sirasi piḷandhanatthena sikhā vuccati cūḷā. Maṇīhi jotamānaṁ makuṭaṁ tassa atthīti sikho, cakkavattino ekanāmakā pañceva cakkavattino āsuṁ ahesunti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Nipannañjalikatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

4. Adhopupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Abhibhū nāma so bhikkhūti-ādikaṁ āyasmato Adhopupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro anekesu bhavesu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sikhissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhippatto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā aparabhāge kāmesu ādīnavaṁ disvā taṁ pahāya isipabbajjaṁ pabbajitvā pañcābhiññā-aṭṭhasamāpattilābhī iddhīsu ca vasībhāvaṁ patvā Himavantasmiṁ paṭivasati. Tassa Sikhissa Bhagavato Abhibhū nāma aggasāvako vivekābhirato Himavantamagamāsi. Atha so tāpaso taṁ aggasāvakattheraṁ disvā therassa ṭhitapabbataṁ āruhanto pabbatassa heṭṭhātalato sugandhāni vaṇṇasampannāni satta pupphāni gahetvā pūjesi. Atha so thero tassānumodanamakāsi. Sopi tāpaso sakassamaṁ agamāsi. Tattha ekena ajagarena pīḷito aparabhāge

အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ၊ ပုရာကတပုညဝသေန **နိပန္နဉ္ဇလိကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၁၉။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုညသမ္ပတ္တိယော ဩလောကေတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ရုက္ခမူလေ နိသိန္နောဟ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ရုဟတိ ပဋိရုဟတိ ဥဒ္ဓမုဒ္ဓံ အာရောဟတီတိ ရုက္ခော၊ တဿ ရုက္ခဿ မူလေ သမီပေတိ အတ္ထော။ **ဗျာဓိတော ပရမေန စာ**တိ ပရမေန အဓိကေန ခရေန ကက္ခဠေန ဗျာဓိနာ ရောဂေန ဗျာဓိတော၊ ဗျာဓိနာ အဟံ သမန္နာဂတောတိ အတ္ထော။ **ပရမကာရုညပ္ပတ္တောမှီ**တိ ပရမံ အဓိကံ ကာရုညံ ဒီနဘာဝံ ဒုက္ခိတဘာဝံ ပတ္တောမှိ အရညေ ကာနနေတိ သမ္ဗန္ဓော။

၂၀။ **ပဉ္စေဝါသုံ မဟာသိခါ**တိ သိရသိ ပိဠန္ဓနဋ္ဌေန သိခါ ဝုစ္စတိ စူဠာ။ မဏီဟိ ဇောတမာနံ မကုဋံ တဿ အတ္ထီတိ သိခေါ၊ စက္ကဝတ္တိနော ဧကနာမကာ ပဉ္စေဝ စက္ကဝတ္တိနော အာသုံ အဟေသုန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

နိပန္နဉ္ဇလိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-အဓောပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အဘိဘူ နာမ သော ဘိက္ခူတိအာဒိကံ အာယသ္မတော အဓောပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အနေကေသု ဘဝေသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ အပရဘာဂေ ကာမေသု အာဒီနဝံ ဒိသွာ တံ ပဟာယ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ပဉ္စာဘိညာအဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘီ ဣဒ္ဓီသု စ ဝသီဘာဝံ ပတွာ ဟိမဝန္တသ္မိံ ပဋိဝသတိ။ တဿ သိခိဿ ဘဂဝတော အဘိဘူ နာမ အဂ္ဂသာဝကော ဝိဝေကာဘိရတော ဟိမဝန္တမဂမာသိ။ အထ သော တာပသော တံ အဂ္ဂသာဝကတ္ထေရံ ဒိသွာ ထေရဿ ဌိတပဗ္ဗတံ အာရုဟန္တော ပဗ္ဗတဿ ဟေဋ္ဌာတလတော သုဂန္ဓာနိ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နာနိ သတ္တ ပုပ္ဖာနိ ဂဟေတွာ ပူဇေသိ။ အထ သော ထေရော တဿာနုမောဒနမကာသိ။ သောပိ တာပသော သကဿမံ အဂမာသိ။ တတ္ထ ဧကေန အဇဂရေန ပီဠိတော အပရဘာဂေ

aparihīnajjhāno teneva upaddavena upadduto kālaṁ katvā brahmalokaparāyano hutvā brahmasampattiṁ chakāmāvacarasampattiñca anubhavitvā manussesu manussasampattiyo ca khepetvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhippatto Bhagavato dhammaṁ sutvā pasannamānaso pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi. So aparabhāge attano katapuññanāmena **Adhopupphiyatthero**ti pākaṭo.

22. So ekadivasaṁ attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Abhibhū nāma so bhikkhū**ti-ādimāha. Tattha sīlasamādhīhi pare abhibhavatīti Abhibhū, khandhamārādimāre abhibhavati ajjhottharatīti vā Abhibhū, sasantānaparasantānagatakilese abhibhavati viheseti viddhaṁsetīti vā Abhibhū. Bhikkhanasīlo yācanasīloti bhikkhu, chinnabhinnapaṭadharoti vā bhikkhu. Abhibhū nāma aggasāvako so bhikkhūti attho, Sikhissa Bhagavato aggasāvakoti sambandho.

27. **Ajagaro maṁ pīḷesī**ti tathārūpaṁ sīlasampannaṁ jhānasampannaṁ tāpasaṁ pubbe katapāpena verena ca mahanto ajagarasappo pīḷesi[1]. So teneva upaddavena upadduto aparihīnajjhāno kālaṁ katvā brahmalokaparāyaṇo āsi. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Adhopupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

5. Raṁsisaññakatthera-apadānavaṇṇanā

Pabbate Himavantamhīti-ādikaṁ āyasmato Raṁsisaññakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tesu tesu bhavesu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhimanvāya gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā kāmesu ādīnavaṁ disvā gharāvāsaṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā ajinacammadharo Himavantamhi vāsaṁ kappesi. Tasmiṁ samaye Vipassī Bhagavā Himavantamagamāsi. Atha so tāpaso tamupagataṁ Bhagavantaṁ disvā tassa

1. Piḷiyi (Sī)

အပရိဟီနဇ္ဈာနော တေနေဝ ဥပဒ္ဒဝေန ဥပဒ္ဒုတော ကာလံ ကတွာ ဗြဟ္မလောကပရာယနော ဟုတွာ ဗြဟ္မသမ္ပတ္တိံ ဆကာမာဝစရသမ္ပတ္တိဉ္စ အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု မနုဿသမ္ပတ္တိယော စ ခေပေတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ဘဂဝတော ဓမ္မံ သုတွာ ပသန္နမာနသော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ကတပုညနာမေန **အဓောပုပ္ဖိယတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၂၂။ သော ဧကဒိဝသံ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အဘိဘူ နာမ သော ဘိက္ခု**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သီလသမာဓီဟိ ပရေ အဘိဘဝတီတိ အဘိဘူ၊ ခန္ဓမာရာဒိမာရေ အဘိဘဝတိ အဇ္ဈောတ္ထရတီတိ ဝါ အဘိဘူ၊ သသန္တာနပရသန္တာနဂတကိလေသေ အဘိဘဝတိ ဝိဟေသေတိ ဝိဒ္ဓံသေတီတိ ဝါ အဘိဘူ။ ဘိက္ခနသီလော ယာစနသီလောတိ ဘိက္ခု၊ ဆိန္နဘိန္နပဋဓရောတိ ဝါ ဘိက္ခု။ အဘိဘူ နာမ အဂ္ဂသာဝကော သော ဘိက္ခူတိ အတ္ထော၊ သိခိဿ ဘဂဝတော အဂ္ဂသာဝကောတိ သမ္ဗန္ဓော။

၂၇။ **အဇဂရော မံ ပီဠေသီ**တိ တထာရူပံ သီလသမ္ပန္နံ ဈာနသမ္ပန္နံ တာပသံ ပုဗ္ဗေ ကတပါပေန ဝေရေန စ မဟန္တော အဇဂရသပ္ပော ပီဠေသိ[1]။ သော တေနေဝ ဥပဒ္ဒဝေန ဥပဒ္ဒုတော အပရိဟီနဇ္ဈာနော ကာလံ ကတွာ ဗြဟ္မလောကပရာယဏော အာသိ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

အဓောပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၅-ရံသိသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ရံသိသညကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တေသု တေသု ဘဝေသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ ကာမေသု အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ အဇိနစမ္မဓရော ဟိမဝန္တမှိ ဝါသံ ကပ္ပေသိ။ တသ္မိံ သမယေ ဝိပဿီ ဘဂဝါ ဟိမဝန္တမဂမာသိ။ အထ သော တာပသော တမုပဂတံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ တဿ

၁-ပိဠိယိ (သီ)

Bhagavato sarīrato nikkhantachabbaṇṇabuddharaṁsīsu pasīditvā añjaliṁ paggayha pañcaṅgena namakkāramakāsi. So teneva puññena ito cuto Tusitādīsu dibbasampattiyo anubhavitvā aparabhāge manussasampattiyo ca anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vuddhimanvāya gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā tatthādīnavaṁ disvā gehaṁ pahāya pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

30. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **pabbate Himavantamhī**ti-ādimāha. Tattha **pabbate**ti pakārena brūhati vaḍḍhetīti pabbato, himo assa atthīti Himavanto, Himavanto ca so pabbato cāti Himavantapabbato. Himavantapabbateti vattabbe gāthāvacanasukhatthaṁ "pabbate Himavantamhī"ti vuttaṁ. Tasmiṁ Himavantamhi pabbate vāsaṁ kappesiṁ pure ahanti sambandho. Sesaṁ sabbattha nayānusārena uttānamevāti.

Raṁsisaññakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Dutiyaraṁsisaññakatthera-apadānavaṇṇanā

Pabbate Himavantamhīti-ādikaṁ āyasmato Dutiyaraṁsisaññakattherassa apadanaṁ. Ayampi purimabuddhesu katakusalo uppannuppannabhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Phussassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhippatto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā tattha dosaṁ disvā taṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā Himavantapabbate vasanto vākacīranivasano vivekasukhena viharati. Tasmiṁ samaye so Phussaṁ Bhagavantaṁ taṁ padesaṁ sampattaṁ disvā tassa sarīrato nikkhantachabbaṇṇabuddharaṁsiyo ito cito vidhāvantiyo daṇḍadīpikānikkhantavipphurantamiva[1] disvā tasmiṁ pasanno añjaliṁ paggahetvā vanditvā cittaṁ pasādetvā teneva pītisomanassena kālaṁ katvā Tusitādīsu nibbatto tattha cha kāmāvacarasampattiyo ca anubhavitvā aparabhāge manussasampattiyo

1. Daṇḍadīpikāhi karavippharantamiva (Sī)

ဘဂဝတော သရီရတော နိက္ခန္တဆဗ္ဗဏ္ဏဗုဒ္ဓရံသီသု ပသီဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ ပဉ္စင်္ဂေန နမက္ကာရမကာသိ။ သော တေနေဝ ပုညေန ဣတော စုတော တုသိတာဒီသု ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ အပရဘာဂေ မနုဿသမ္ပတ္တိယော စ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝါယ ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ တတ္ထာဒီနဝံ ဒိသွာ ဂေဟံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၃၀။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပဗ္ဗတေ**တိ ပကာရေန ဗြူဟတိ ဝဍ္ဎေတီတိ ပဗ္ဗတော၊ ဟိမော အဿ အတ္ထီတိ ဟိမဝန္တော၊ ဟိမဝန္တော စ သော ပဗ္ဗတော စာတိ ဟိမဝန္တပဗ္ဗတော။ ဟိမဝန္တပဗ္ဗတေတိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဂါထာဝစနသုခတ္ထံ "ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှိ"တိ ဝုတ္တံ။ တသ္မိံ ဟိမဝန္တမှိ ပဗ္ဗတေ ဝါသံ ကပ္ပေသိံ ပုရေ အဟန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ နယာနုသာရေန ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ရံသိသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-ဒုတိယရံသိသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဒုတိယရံသိသညကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတကုသလော ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဖုဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ တတ္ထ ဒေါသံ ဒိသွာ တံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တပဗ္ဗတေ ဝသန္တော ဝါကစီရနိဝသနော ဝိဝေကသုခေန ဝိဟရတိ။ တသ္မိံ သမယေ သော ဖုဿံ ဘဂဝန္တံ တံ ပဒေသံ သမ္ပတ္တံ ဒိသွာ တဿ သရီရတော နိက္ခန္တဆဗ္ဗဏ္ဏဗုဒ္ဓရံသိယော ဣတော စိတော ဝိဓာဝန္တိယော ဒဏ္ဍဒီပိကာနိက္ခန္တဝိပ္ဖုရန္တမိဝ[၁] ဒိသွာ တသ္မိံ ပသန္နော အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ ဝန္ဒိတွာ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ တေနေဝ ပီတိသောမနဿေန ကာလံ ကတွာ တုသိတာဒီသု နိဗ္ဗတ္တော တတ္ထ ဆ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော စ အနုဘဝိတွာ အပရဘာဂေ မနုဿသမ္ပတ္တိယော

၁-ဒဏ္ဍဒီပိကာဟိ ကရဝိပ္ဖရန္တမိဝ (သီ)

ca anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vuddhippatto pubbavāsanāvasena pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

35. So aparabhāge pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **pabbate Himavantamhī**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ uttānatthamevāti.

Dutiyaraṁsisaññakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Phaladāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Pabbate Himavantamhīti-ādikaṁ āyasmato Phaladāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katakusalasambhāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Phussassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto sukhappatto taṁ sabbaṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā kharājinacamma[1]dhārī hutvā viharati. Tasmiṁ ca samaye Phussaṁ Bhagavantaṁ tattha sampattaṁ disvā pasannamānaso madhurāni phalāni gahetvā bhojesi. So teneva kusalena devalokādīsu puññasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasīditvā pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

39. So aparabhāge attano pubbakammaṁ anussaritvā pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **pabbate Himavantamhī**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttanayattā uttānatthamevāti.

Phaladāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

8. Saddasaññakatthera-apadānavaṇṇanā

Pabbate Himavantamhīti-ādikaṁ āyasmato Saddasaññakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Phussassa Bhagavato kāle ekasmiṁ

1. Khurājinacamma (Ka), sakhurājinacamma (?)

စ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ပုဗ္ဗဝါသနာဝသေန ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၃၅။ သော အပရဘာဂေ ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှီ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဒုတိယရံသိသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-ဖလဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဖလဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတကုသလသမ္ဘာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဖုဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သုခပ္ပတ္တော တံ သဗ္ဗံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ခရာဇိနစမ္မ[1]ဓာရီ ဟုတွာ ဝိဟရတိ။ တသ္မိံ စ သမယေ ဖုဿံ ဘဂဝန္တံ တတ္ထ သမ္ပတ္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော မဓုရာနိ ဖလာနိ ဂဟေတွာ ဘောဇေသိ။ သော တေနေဝ ကုသလေန ဒေဝလောကာဒီသု ပုညသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၃၉။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ အနုဿရိတွာ ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှီ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဖလဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-သဒ္ဒသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သဒ္ဒသညကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဖုဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ

၁-ခုရာဇိနစမ္မ (က)၊ သခုရာဇိနစမ္မ (?)

kulagehe nibbatto vuddhippatto saddhājāto tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā Himavantamhi araññāvāse[1] vasanto attano anukampāya upagatassa Bhagavato dhammaṁ sutvā dhammesu cittaṁ pasādetvā yāvatāyukaṁ ṭhatvā aparabhāge kālaṁ katvā Tusitādīsu chasu kāmāvacarasampattiyo ca manussesu manussasampattiyo ca anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya saddhājāto pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaṁ pāpuṇi.

43. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **pabbate Himavantamhī**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ uttānatthamevāti.

Saddasaññakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Bodhisiñcakatthera-apadānavaṇṇanā

Vipassissa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Bodhisiñcakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro anekāsu jātīsu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto sāsane pabbajitvā vattapaṭipattiyā sāsanaṁ sobhayanto mahājane bodhipūjaṁ kurumāne disvā anekāni pupphāni sugandhodakāni ca gāhāpetvā pūjesi. So tena puññena devaloke nibbatto cha kāmāvacarasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vuddhimanvāya saddhājāto pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

46. So arahā hutvā jhānaphalasukhena vītināmetvā pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Vipassissa Bhagavato**ti-ādimāha. Tattha visesaṁ paramatthaṁ[2] nibbānaṁ passatīti Vipassī, visesena bhabbābhabbajane passatīti vā Vipassī, vipassanto catusaccaṁ passanadakkhanasīloti vā Vipassī, tassa Vipassissa Bhagavato

1. Araññavāsaṁ (Sī) 2. Visesato paramaṁ (Sī)

ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တော သဒ္ဓါဇာတော တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တမှိ အရညာဝါသေ[1] ဝသန္တော အတ္တနော အနုကမ္ပာယ ဥပဂတဿ ဘဂဝတော ဓမ္မံ သုတွာ ဓမ္မေသု စိတ္တံ ပသာဒေတွာ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ အပရဘာဂေ ကာလံ ကတွာ တုသိတာဒီသု ဆသု ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော စ မနုဿေသု မနုဿသမ္ပတ္တိယော စ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိမန္ွာယ သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၄၃။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှီ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

သဒ္ဒသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-ဗောဓိသိဉ္စကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝိပဿိဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဗောဓိသိဉ္စကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အနေကာသု ဇာတီသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝတ္တပဋိပတ္တိယာ သာသနံ သောဘယန္တော မဟာဇနေ ဗောဓိပူဇံ ကုရုမာနေ ဒိသွာ အနေကာနိ ပုပ္ဖါနိ သုဂန္ဓောဒကာနိ စ ဂါဟာပေတွာ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော ဆ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိမန္ွာယ သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၄၆။ သော အရဟာ ဟုတွာ ဈာနဖလသုခေန ဝီတိနာမေတွာ ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဝိသေသံ ပရမတ္ထံ[2] နိဗ္ဗာနံ ပဿတီတိ ဝိပဿီ၊ ဝိသေသေန ဘဗ္ဗာဘဗ္ဗဇနေ ပဿတီတိ ဝါ ဝိပဿီ၊ ဝိပဿန္တော စတုသစ္စံ ပဿနဒက္ခနသီလောတိ ဝါ ဝိပဿီ၊ တဿ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော

၁-အရညဝါသံ (သီ) ၂-ဝိသေသတော ပရမံ (သီ)

Mahābodhimaho ahūti sambandho. Tatrāpi **mahābodhī**ti bodhi vuccati catūsu maggesu ñāṇaṁ, tamettha nisinno Bhagavā paṭivijjhatīti kaṇikārapādaparukkhopi bodhicceva vuccati, mahito ca so devabrahmanarāsurehi bodhi ceti mahābodhi, mahato Buddhassa Bhagavato bodhīti vā mahābodhi, tassa **maho** pūjā ahosīti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Bodhisiñcakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Padumapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Pokkharavanaṁ paviṭṭhoti-ādikaṁ āyasmato Padumapupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Phussassa Bhagavato kāle ekasmiṁ[1] kulagehe nibbatto vuddhimanvāya padumasampannaṁ ekaṁ pokkharaṇiṁ pavisitvā bhisamuḷāle khādanto pokkharaṇiyā avidūre gacchamānaṁ Phussaṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso tato padumāni ocinitvā ākāse ukkhipitvā Bhagavantaṁ pūjesi, tāni pupphāni ākāse vitānaṁ hutvā aṭṭhaṁsu. So bhiyyoso mattāya pasannamānaso pabbajitvā vattapaṭipattisāro samaṇadhammaṁ pūretvā tato cuto Tusitabhavanamalaṁ kurumāno[2] viya tattha uppajjitvā kamena cha kāmāvacarasampattiyo ca manussasampattiyo ca anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vuddhippatto saddhājāto pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

51. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **pokkharavanaṁ paviṭṭho**ti-ādimāha. Tattha pakārena naḷadaṇḍapattādīhi kharantīti pokkharā, pokkharānaṁ samuṭṭhitaṭṭhena samūhanti pokkharavanaṁ, padumagacchasaṇḍehi maṇḍitaṁ majjhaṁ paviṭṭho ahanti attho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Padumapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Navamavaggavaṇṇanā samattā.

---

1. Aññatarasmiṁ (Sī)
2. Bhavanamaṅgalaṁkurumāno (Ka)

မဟာဗောဓိမဟော အဟူတိ သမ္ဗန္ဓော။ တတြာပိ **မဟာဗောဓီ**တိ ဗောဓိ ဝုစ္စတိ စတူသု မဂ္ဂေသု ဉာဏံ၊ တမေတ္ထ နိသိန္နော ဘဂဝါ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ ကဏိကာရပါဒပရုက္ခောပိ ဗောဓိစ္စေဝ ဝုစ္စတိ၊ မဟိတော စ သော ဒေဝဗြဟ္မနရာသုရေဟိ ဗောဓိ စေတိ မဟာဗောဓိ၊ မဟတော ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဗောဓီတိ ဝါ မဟာဗောဓိ၊ တဿ **မဟော** ပူဇာ အဟောသီတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဗောဓိသိဉ္စကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-ပဒုမပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပေါက္ခရဝနံ ပဝိဋ္ဌောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပဒုမပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဖုဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ[၁] ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိမန္ဝါယ ပဒုမသမ္ပန္နံ ဧကံ ပေါက္ခရဏိံ ပဝိသိတွာ ဘိသမုဠာလေ ခါဒန္တော ပေါက္ခရဏိယာ အဝိဒူရေ ဂစ္ဆမာနံ ဖုဿံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော တတော ပဒုမာနိ ဩစိနိတွာ အာကာသေ ဥက္ခိပိတွာ ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိ၊ တာနိ ပုပ္ဖာနိ အာကာသေ ဝိတာနံ ဟုတွာ အဋ္ဌံသု။ သော ဘိယျောသော မတ္တာယ ပသန္နမာနသော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝတ္တပဋိပတ္တိသာရော သမဏဓမ္မံ ပူရေတွာ တတော စုတော တုသိတဘဝနမလံ ကုရုမာနော[၂] ဝိယ တတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ကမေန ဆ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော စ မနုဿသမ္ပတ္တိယော စ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တော သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၅၁။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပေါက္ခရဝနံ ပဝိဋ္ဌော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပကာရေန နဠဒဏ္ဍပတ္တာဒီဟိ ခရန္တီတိ ပေါက္ခရာ၊ ပေါက္ခရာနံ သမုဋ္ဌိတဋ္ဌေန သမူဟန္တိ ပေါက္ခရဝနံ၊ ပဒုမဂစ္ဆသဏ္ဍေဟိ မဏ္ဍိတံ မဇ္ဈံ ပဝိဋ္ဌော အဟန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ပဒုမပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

နဝမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-အညတရသ္မိံ (သီ)
၂-ဘဝနမင်္ဂလံကုရုမာနော (က)

10. Sudhāvagga

1. Sudhāpiṇḍiyatthera-apadānavaṇṇanā

Pūjārahe pūjayatoti-ādikaṁ āyasmato Sudhāpiṇḍiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle Bhagavati dharamāne puññaṁ kātumasakkonto parinibbute Bhagavati tassa dhātuṁ nidahitvā cetiye karīyamāne sudhāpiṇḍamadāsi. So tena puññena catunnavutikappato paṭṭhāya etthantare caturāpāyamadisvā devamanussasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patvā Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

1-2. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto attano pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **pūjārahe**ti-ādimāha. Tattha pūjārahā nāma Buddhapaccekabuddha-ariyasāvakācariyupajjhāyamātāpitugaru-ādayo, tesu pūjārahesu mālādipadumavatthā[1]bharaṇacatupaccayādīhi **pūjayato** pūjayantassa puggalassa puññakoṭṭhāsaṁ sahassasatasahassādivasena saṅkhyaṁ kātuṁ kenaci mahānubhāvenāpi na sakkāti attho. Na kevalameva dharamāne Buddhādayo pūjayato, parinibbutassāpi Bhagavato cetiyapaṭimābodhi-ādīsupi eseva nayo.

3. Taṁ dīpetuṁ **catunnamapi dīpānan**ti-ādimāha. Tattha **catunnamapi dīpānan**ti Jambudīpa-aparagoyāna-uttarakurupubbavidehasaṅkhātānaṁ catunnaṁ dīpānaṁ tadanugatānaṁ dvisahassaparittadīpānañca ekato katvā sakalacakkavāḷagabbhe **issaraṁ** cakkavattirajjaṁ kareyyāti attho. **Ekissā pūjanāyetan**ti dhātugabbhe cetiye katāya ekissā pūjāya **etaṁ** sakalajambudīpe sattaratanādikaṁ sakalaṁ dhanaṁ. **Kalaṁ nāgghati soḷasin**ti cetiye katapūjāya soḷasakkhattuṁ vibhattassa soḷasamakoṭṭhāsassa na agghatīti attho.

1. Gandhā (I, Ka)

၁၀-သုဓာဝဂ္ဂ

၁-သုဓာပိဏ္ဍိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပူဇာရဟေ ပူဇယတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သုဓာပိဏ္ဍိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဘဂဝတိ ဓရမာနေ ပုညံ ကာတုမသက္ကောန္တော ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ တဿ ဓာတုံ နိဓဟိတွာ စေတိယေ ကရီယမာနေ သုဓာပိဏ္ဍမဒါသိ။ သော တေန ပုညေန စတုန္နဝုတိကပ္ပတော ပဋ္ဌာယ ဧတ္ထန္တရေ စတုရာပါယမဒိသွာ ဒေဝမနုဿသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁-၂။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပူဇာရဟေ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပူဇာရဟာ နာမ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓအရိယသာဝကာစရိယုပဇ္ဈာယမာတာပိတုဂရုအာဒယော၊ တေသု ပူဇာရဟေသု မာလာဒိပဒုမဝတ္ထာ[1]ဘရဏစတုပစ္စယာဒီဟိ **ပူဇယတော** ပူဇယန္တဿ ပုဂ္ဂလဿ ပုညကောဋ္ဌာသံ သဟဿသတသဟဿာဒိဝသေန သင်္ချံ ကာတုံ ကေနစိ မဟာနုဘာဝေနာပိ န သက္ကာတိ အတ္ထော။ န ကေဝလမေဝ ဓရမာနေ ဗုဒ္ဓါဒယော ပူဇယတော၊ ပရိနိဗ္ဗုတဿာပိ ဘဂဝတော စေတိယပဋိမာဗောဓိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

၃။ တံ ဒီပေတုံ **စတုန္နမပိ ဒီပါနန္တိ**အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **စတုန္နမပိ ဒီပါနန္တိ** ဇမ္ဗုဒီပအပရဂေါယာနဥတ္တရကုရုပုဗ္ဗဝိဒေဟသင်္ခါတာနံ စတုန္နံ ဒီပါနံ တဒနုဂတာနံ ဒွိသဟဿပရိတ္တဒီပါနဉ္စ ဧကတော ကတွာ သကလစက္ကဝါဠဂဗ္ဘေ **ဣဿရံ** စက္ကဝတ္တိရဇ္ဇံ ကရေယျာတိ အတ္ထော။ **ဧကိဿာ ပူဇနာယေတန္တိ** ဓာတုဂဗ္ဘေ စေတိယေ ကတာယ ဧကိဿာ ပူဇာယ **ဧတံ** သကလဇမ္ဗုဒီပေ သတ္တရတနာဒိကံ သကလံ ဓနံ။ **ကလံ နာဂ္ဃတိ သောဠသိန္တိ** စေတိယေ ကတပူဇာယ သောဠသက္ခတ္တုံ ဝိဘတ္တဿ သောဠသမကောဋ္ဌာသဿ န အဂ္ဃတီတိ အတ္ထော။

၁-ဂန္ဓာ (ဣ၊ က)

4. **Siddhatthassa -pa- phalitantare**ti narānaṁ aggassa seṭṭhassa Siddhatthassa Bhagavato **cetiye** dhātugabbhamhi sudhākamme karīyamāne paricchedānaṁ ubhinnamantare vemajjhe, atha vā pupphadānaṭṭhānānaṁ antare phalantiyā mayā sudhāpiṇḍo dinno makkhitoti[1] sambandho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Sudhāpiṇḍiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

2. Sucintikatthera-apadānavaṇṇanā

Tissassa Lokanāthassāti-ādikaṁ āyasmato Sucintikattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro anekāsu jātīsu nibbānādhigamāya puññaṁ upacinitvā Tissassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasīditvā Satthu nisīdanatthāya parisuddhaṁ siliṭṭhaṁ kaṭṭhamayamanagghapīṭhamadāsi. So tena puññakammena sugatisukhamanubhavitvā tattha tattha saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

8. So patta-arahattaphalo pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Tissassa Lokanāthassā**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ uttānatthamevāti.

Sucintikatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Aḍḍhaceḷakatthera-apadānavaṇṇanā

Tissassāhaṁ Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Aḍḍhaceḷakattherassa apadānaṁ. Ayampi thero purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Tissassa Bhagavato kāle ekenākusalena kammena duggatakulagehe nibbatto vuddhimanvāya saddhammadesanaṁ sutvā pasannamānaso cīvaratthāya aḍḍhabhāgaṁ ekaṁ dussamadāsi.

1. Pakkhitoti (Sī)

၄။ **သိဒ္ဓတ္ထဿ။ပ။ ဖလိတန္တရေ**တိ နရာနံ အဂ္ဂဿ သေဋ္ဌဿ သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော **စေတိယေ** ဓာတုဂဗ္ဘမှိ သုဓာကမ္မေ ကရီယမာနေ ပရိစ္ဆေဒါနံ ဥဘိန္နမန္တရေ ဝေမဇ္ဈေ၊ အထ ဝါ ပုပ္ဖဒါနဋ္ဌာနာနံ အန္တရေ ဖလန္တိယာ မယာ သုဓာပိဏ္ဍော ဒိန္နော မက္ခိတောတိ[1] သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

သုဓာပိဏ္ဍိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂-သုစိန္တိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

တိဿဿ လောကနာထဿာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သုစိန္တိကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အနေကာသု ဇာတီသု နိဗ္ဗာနာဓိဂမာယ ပုညံ ဥပစိနိတွာ တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ သတ္ထု နိသီဒနတ္ထာယ ပရိသုဒ္ဓံ သိလိဋ္ဌံ ကဋ္ဌမယမနဂ္ဃပီဌမဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန သုဂတိသုခမနုဘဝိတွာ တတ္ထ တတ္ထ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၈။ သော ပတ္တအရဟတ္တဖလော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **တိဿဿ လောကနာထဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

သုစိန္တိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-အဍ္ဎစေဠကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

တိဿဿာဟံ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော အဍ္ဎစေဠကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ထေရော ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကေနာကုသလေန ကမ္မေန ဒုဂ္ဂတကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သဒ္ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော စီဝရတ္ထာယ အဍ္ဎဘာဂံ ဧကံ ဒုဿမဒါသိ။

၁-ပက္ခိတောတိ (သီ)

So teneva pītisomanassena kālaṁ katvā sagge nibbatto chakāmāvacarasampattimanubhavitvā tato cuto manussesu manussasampattīnaṁ aggabhūtaṁ cakkavattisampattiṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ addhakule nibbatto vuddhippatto Satthu dhammadesanaṁ sutvā pasannamānaso pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

14. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritapadānaṁ pakāsento **Tissassāhaṁ Bhagavato**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ uttānatthamevāti.

Aḍḍhaceḷakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

4. Sūcidāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Kammārohaṁ pure āsinti-ādikaṁ āyasmato Sūcidāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro antarantarā kusalabījāni pūrento Vipassissa Bhagavato kāle antarantarā katena ekena kammacchiddena kammārakule nibbatto vuddhimanvāya sakasippesu nipphattiṁ patto Satthu dhammadesanaṁ sutvā pasannamānaso cīvarasibbanatthāya sūcidānamadāsi, tena puññena dibbasampattiṁ anubhavitvā aparabhāge manussesu uppanno cakkavattādayo sampattiyo ca anubhavanto uppannuppannabhave tikkhapañño vajīrañāṇo ahosi. So kamena imasmiṁ Buddhuppāde nibbatto vuddhippatto mahaddhano saddhājāto tikkhapañño ahosi. So ekadivasaṁ Satthu dhammadesanaṁ sutvā dhammānusārena ñāṇaṁ pesetvā nisinnāsaneyeva arahā ahosi.

19. So arahā samāno attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **kammārohaṁ pure āsin**ti-ādimāha. Tattha **kammāro**ti ayokammalohakammādinā kammena jīvati ruhati[1] vuddhiṁ virūḷhiṁ āpajjatīti kammāro, pubbe puññakaraṇakāle kammāro **āsiṁ** ahosinti attho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Sūcidāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

1. Arati (?)

သော တေနေဝ ပီတိသောမနဿေန ကာလံ ကတွာ သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တော ဆကာမာဝစရသမ္ပတ္တိမနုဘဝိတွာ တတော စုတော မနုဿေသု မနုဿသမ္ပတ္တီနံ အဂ္ဂဘူတံ စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ အဍ္ဎကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁၄။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **တိဿဿာဟံ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

အဍ္ဎစေဠကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-သူစိဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ကမ္မာရောဟံ ပုရေ အာသိန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော သူစိဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အန္တရန္တရာ ကုသလဗီဇာနိ ပူရေန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ အန္တရန္တရာ ကတေန ဧကေန ကမ္မစ္ဆိဒ္ဒေန ကမ္မာရကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သကသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ပတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော စီဝရသိဗ္ဗနတ္ထာယ သူစိဒါနမဒါသိ၊ တေန ပုညေန ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ အပရဘာဂေ မနုဿေသု ဥပ္ပန္နော စက္ကဝတ္တာဒယော သမ္ပတ္တိယော စ အနုဘဝန္တော ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ တိက္ခပညော ဝဇီရဉာဏော အဟောသိ။ သော ကမေန ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော မဟဒ္ဓနော သဒ္ဓါဇာတော တိက္ခပညော အဟောသိ။ သော ဧကဒိဝသံ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ဓမ္မာနုသာရေန ဉာဏံ ပေသေတွာ နိသိန္နာသနေယေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁၉။ သော အရဟာ သမာနော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ကမ္မာရောဟံ ပုရေ အာသိ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ကမ္မာရော**တိ အယောကမ္မလောဟကမ္မာဒိနာ ကမ္မေန ဇီဝတိ ရုဟတိ[၁] ဝုဍ္ဎိံ ဝိရူဠှိံ အာပဇ္ဇတီတိ ကမ္မာရော၊ ပုဗ္ဗေ ပုညကရဏကာလေ ကမ္မာရော **အာသိံ** အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

သူစိဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-အရတိ (?)

5. Gandhamāliyatthera-apadānavaṇṇanā

Siddhatthassa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Gandhamāliyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro Siddhatthassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto mahaddhano mahābhāgo ahosi. So Satthari pasīditvā candanāgarukappūrakassaturādīni anekāni sugandhāni vaḍḍhetvā Satthu gandhathūpaṁ kāresi. Tassupari sumanapupphehi chādesi, Buddhañca aṭṭhaṅganamakkāraṁ akāsi[1]. So tena puññakammena devamanussesu sampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

24. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Siddhatthassa Bhagavato**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ uttānatthamevāti.

Gandhamāliyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Tipupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Migaluddo pure āsinti-ādikaṁ āyasmato Tipupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro antarā kenaci akusalacchiddena Vipassissa Bhagavato kāle nesādakule nibbatto migaluddo hutvā araññe viharati. Tadā Vipassissa Bhagavato pāṭalibodhiṁ sampuṇṇapattapallavaṁ haritavaṇṇaṁ nīlobhāsaṁ manoramaṁ disvā tīhi pupphehi pūjetvā purāṇapattaṁ chaḍḍetvā Bhagavato sammukhā viya pāṭalimahābodhiṁ vandi. So tena puññena tato cuto devaloke uppanno tattha dibbasampattiṁ aparāparaṁ anubhavitvā tato cuto manussesu jāto tattha cakkavattisampatti-ādayo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthu dhammadesanaṁ sutvā paṭiladdhasomanassahadayo gehaṁ pahāya pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

1. Buddhaṁ vanditvā patthanañcākāsi (Sī)

၅-ဂန္ဓမာလိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဂန္ဓမာလိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော မဟဒ္ဓနော မဟာဘောဂေါ အဟောသိ။ သော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ စန္ဒနာဂရုကပ္ပူရကဿတုရာဒီနိ အနေကာနိ သုဂန္ဓာနိ ဝဍ္ဎေတွာ သတ္ထု ဂန္ဓထူပံ ကာရေသိ။ တဿုပရိ သုမနပုပ္ဖေဟိ ဆာဒေသိ၊ ဗုဒ္ဓဉ္စ အဋ္ဌင်္ဂနမက္ကာရံ အကာသိ[1]။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၂၄။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဂန္ဓမာလိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-တိပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

မိဂလုဒ္ဒေါ ပုရေ အာသိန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော တိပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အန္တရာ ကေနစိ အကုသလစ္ဆိဒ္ဒေန ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ နေသာဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တော မိဂလုဒ္ဒေါ ဟုတွာ အရညေ ဝိဟရတိ။ တဒါ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ပါဋလိဗောဓိံ သမ္ပုဏ္ဏပတ္တပလ္လဝံ ဟရိတဝဏ္ဏံ နီလောဘာသံ မနောရမံ ဒိသွာ တီဟိ ပုပ္ဖေဟိ ပူဇေတွာ ပုရာဏပတ္တံ ဆဍ္ဍေတွာ ဘဂဝတော သမ္မုခါ ဝိယ ပါဋလိမဟာဗောဓိံ ဝန္ဒိ။ သော တေန ပုညေန တတော စုတော ဒေဝလောကေ ဥပ္ပန္နော တတ္ထ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အပရာပရံ အနုဘဝိတွာ တတော စုတော မနုဿေသု ဇာတော တတ္ထ စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိအာဒယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသောမနဿဟဒယော ဂေဟံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁-ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဒိတွာ ပတ္ထနဉ္စာကာသိ (သီ)

31. So evaṁ siddhippatto attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **migaluddo pure āsin**ti-ādimāha. Tattha maraṇāya gacchati pāpuṇātīti migo, atha vā magayamāno ihati pavattatīti migo, migānaṁ māraṇe luddo lobhī gedhoti migaluddo, pure mayhaṁ puññakaraṇasamaye kānanasaṅkhāte mahā-araññe migaluddo āsinti sambandho. **Pāṭaliṁ haritaṁ disvā**ti tattha pakārena talena[1] rattavaṇṇena bhavatīti pāṭali, pupphānaṁ rattavaṇṇatāya pāṭalīti vohāro, pattānaṁ haritatāya haritaṁ nīlavaṇṇaṁ pāṭalibodhiṁ disvāti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Tipupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Madhupiṇḍikatthera-apadānavaṇṇanā

Vivane[2] kānane disvāti-ādikaṁ āyasmato Madhupiṇḍikattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle nesādayoniyaṁ nibbatto mahā-araññe paṭivasati. Tadā vivekābhiratiyā sampattaṁ Siddhatthaṁ Bhagavantaṁ disvā samādhito vuṭṭhitassa tassa sumadhuraṁ madhumadāsi. Tattha ca pasannamānaso vanditvā pakkāmi. So teneva puññena sampattiṁ anubhavanto devamanussesu saṁsaritvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vuddhippatto Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

37. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **vivane kānane disvā**ti-ādimāha. Tattha **vivane**ti visesena vanaṁ patthaṭaṁ vivanaṁ, hatthi-assarathasaddehi bherisaddehi ca vatthukāmakilesakāmehi ca vigataṁ byāpagatanti attho, kānanasaṅkhāte mahā-araññe vivaneti sambandho. **Osadhiṁva virocantan**ti [3]bhavavaḍḍhakijanānaṁ icchiticchitaṁ nipphādetīti osadhaṁ. Ojānibbattikāraṇaṁ paṭicca yāya tārakāya uggatāya uddharanti gaṇhantīti sā osadhi[3].

---

1. Pāleti (Sī, Ka) 2. Vipine (Pāḷi)
3-3. Abhivaḍḍhati jotanaṁ icchiticchitaṁ nipphādetīti osadhi, (Sī)

၃၁။ သော ဧဝံ သိဒ္ဓိပ္ပတ္တော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **မိဂလုဒ္ဒေါ ပုရေ အာသိန္တိ**အာဒိမာဟ။ တတ္ထ မရဏာယ ဂစ္ဆတိ ပါပုဏာတီတိ မိဂေါ၊ အထ ဝါ မဂယမာနော ဤဟတိ ပဝတ္တတီတိ မိဂေါ၊ မိဂါနံ မာရဏေ လုဒ္ဒေါ လောဘီ ဂေဓောတိ မိဂလုဒ္ဒေါ၊ ပုရေ မယှံ ပုညကရဏသမယေ ကာနနသင်္ခါတေ မဟာအရညေ မိဂလုဒ္ဒေါ အာသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ပါဋလိံ ဟရိတံ ဒိသွာ**တိ တတ္ထ ပကာရေန တလေန[၁] ရတ္တဝဏ္ဏေန ဘဝတီတိ ပါဋလိ၊ ပုပ္ဖါနံ ရတ္တဝဏ္ဏတာယ ပါဋလီတိ ဝေါဟာရော၊ ပတ္တာနံ ဟရိတတာယ ဟရိတံ နီလဝဏ္ဏံ ပါဋလိဗောဓိံ ဒိသွာတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

တိပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-မဓုပိဏ္ဍိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝိဝနေ[၂] ကာနနေ ဒိသွာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော မဓုပိဏ္ဍိကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ နေသာဒယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော မဟာအရညေ ပဋိဝသတိ။ တဒါ ဝိဝေကာဘိရတိယာ သမ္ပတ္တံ သိဒ္ဓတ္ထံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ သမာဓိတော ဝုဋ္ဌိတဿ တဿ သုမဓုရံ မဓုမဒါသိ။ တတ္ထ စ ပသန္နမာနသော ဝန္ဒိတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေနေဝ ပုညေန သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တော ဒေဝမနုဿေသု သံသရိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၃၇။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဝိဝနေ ကာနနေ ဒိသွာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဝိဝနေ**တိ ဝိသေသေန ဝနံ ပတ္ထဋံ ဝိဝနံ၊ ဟတ္ထိအဿရထသဒ္ဒေဟိ ဘေရိသဒ္ဒေဟိ စ ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမေဟိ စ ဝိဂတံ ဗျာပဂတန္တိ အတ္ထော၊ ကာနနသင်္ခါတေ မဟာအရညေ ဝိဝနေတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဩသဓိံဝ ဝိရောစန္တ**န္တိ [၃]ဘဝဝဍ္ဎကိဇနာနံ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတံ နိပ္ဖါဒေတီတိ ဩသဓံ။ ဩဇာနိဗ္ဗတ္တိကာရဏံ ပဋိစ္စ ယာယ တာရကာယ ဥဂ္ဂတာယ ဥဒ္ဓရန္တိ ဂဏှန္တီတိ သာ ဩသဓိ[၃]။

၁-ပါလေတိ (သီ၊ က) ၂-ဝိပိနေ (ပါဠိ)
၃-၃-အဘိဝဍ္ဎတိ ဇောတနံ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတံ နိပ္ဖါဒေတီတိ ဩသဓိ၊ (သီ)

Osadhitārakā iva virocantīti vattabbe gāthābandhasukhatthaṁ “osadhiṁ va virocantan”ti ca vuttaṁ. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Madhupiṇḍikatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

8. Senāsanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Siddhatthassa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Senāsanadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhippatto Satthari pasīditvā attano vasanaṭṭhānaṁ vanantaraṁ sampattassa Bhagavato paṇāmaṁ katvā paṇṇasantharaṁ santharitvā adāsi. Bhagavato nisinnaṭṭhānassa samantato bhittiparicchedaṁ katvā pupphapūjamakāsi. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vuddhippatto Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

45. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto attano pubbacaritāpadānaṁ dassento **Siddhatthassa Bhagavato**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttanayattā uttānatthamevāti.

Senāsanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Veyyāvaccakaratthera-apadānavaṇṇanā

Vipassissa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Veyyāvaccakarattherassa apadānaṁ. Tassa uppatti-ādayo heṭṭhā vuttaniyāmeneva daṭṭhabbā.

Veyyāvaccakaratthera-apadānavaṇṇanā samattā.

ဩသဓိတာရကာ ဣဝ ဝိရောစန္တီတိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဂါထာဗန္ဓသုခတ္ထံ “ဩသဓိံဝ ဝိရောစန္တ”န္တိ စ ဝုတ္တံ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

မဓုပိဏ္ဍိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-သေနာသနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သေနာသနဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနံ ဝနန္တရံ သမ္ပတ္တဿ ဘဂဝတော ပဏာမံ ကတွာ ပဏ္ဏသန္ထရံ သန္ထရိတွာ အဒါသိ။ ဘဂဝတော နိသိန္နဋ္ဌာနဿ သမန္တတော ဘိတ္တိပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ပုပ္ဖပူဇမကာသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော နစိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၄၅။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ဒဿေန္တော **သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

သေနာသနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-ဝေယျာဝစ္စကရတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝိပဿိဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဝေယျာဝစ္စကရတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ တဿ ဥပ္ပတ္တိအာဒယော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနိယာမေနေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ဝေယျာဝစ္စကရတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

10. Buddhupaṭṭhākatthera-apadānavaṇṇanā

Vipassissa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Buddhupaṭṭhākattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle saṅkhadhamakakule nibbatto vuddhimanvāya attano sippe saṅkhadhamane cheko ahosi, niccakālaṁ Bhagavato saṅkhaṁ dhametvā saṅkhasaddeneva pūjesi. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto sabbattha pākaṭo Mahāghoso Mahānādī Madhurassaro ahosi, imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ pākaṭakule nibbatto vuddhippatto **Madhurassaro**ti pākaṭo, Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi, aparabhāge Madhurassarattheroti pākaṭo.

51. So ekadivasaṁ attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Vipassissa Bhagavato**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttameva. **Ahosiṁ saṅkhadhamako**ti saṁ suṭṭhu khananto gacchatīti saṅkho, samuddajalapariyante caramāno gacchati vicaratīti attho. Taṁ saṅkhaṁ dhamati ghosaṁ karotīti saṅkhadhamako, sohaṁ saṅkhadhamakova ahosinti attho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Buddhupaṭṭhākatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Dasamavaggavaṇṇanā samattā.

---

10. Bhikkhadāyivagga

1. Bhikkhādāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Suvaṇṇavaṇṇaṁ Sambuddhanti-ādikaṁ āyasmato Bhikkhādāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya vibhavasampanno saddhājāto vihārato nikkhamitvā piṇḍāya caramānaṁ Siddhatthaṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso āhāramadāsi. Bhagavā taṁ paṭiggahetvā anumodanaṁ

၁၀-ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝိပဿိဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ သင်္ခဓမကကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ အတ္တနော သိပ္ပေ သင်္ခဓမနေ ဆေကော အဟောသိ၊ နိစ္စကာလံ ဘဂဝတော သင်္ခံ ဓမေတွာ သင်္ခသဒ္ဒေနေဝ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သဗ္ဗတ္ထ ပါကဋော မဟာဃောသော မဟာနာဒီ မဓုရဿရော အဟောသိ၊ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ပါကဋကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော **မဓုရဿရော**တိ ပါကဋော၊ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ၊ အပရဘာဂေ မဓုရဿရတ္ထေရောတိ ပါကဋော။

၅၁။ သော ဧကဒိဝသံ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ **အဟောသိံ သင်္ခဓမကော**တိ သံ သုဋ္ဌု ခနန္တော ဂစ္ဆတီတိ သင်္ခေါ၊ သမုဒ္ဒဇလပရိယန္တေ စရမာနော ဂစ္ဆတိ ဝိစရတီတိ အတ္ထော။ တံ သင်္ခံ ဓမတိ ဃောသံ ကရောတီတိ သင်္ခဓမကော၊ သောဟံ သင်္ခဓမကောဝ အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

ဒသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၁-ဘိက္ခဒါယိဝဂ္ဂ

၁-ဘိက္ခာဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဘိက္ခာဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ဝိဘဝသမ္ပန္နော သဒ္ဓါဇာတော ဝိဟာရတော နိက္ခမိတွာ ပိဏ္ဍာယ စရမာနံ သိဒ္ဓတ္ထံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အာဟာရမဒါသိ။ ဘဂဝါ တံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ အနုမောဒနံ

vatvā pakkāmi. So teneva kusalena yāvatāyukaṁ ṭhatvā āyupariyosāne devaloke nibbatto tattha cha kāmāvacarasampattiyo anubhavitvā manussesu ca manussasampattimanubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vuddhimanvāya saddhājāto pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

1. So aparabhāge attano pubbakammaṁ anussaritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **suvaṇṇavaṇṇaṁ Sambuddhan**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttanayameva. **Pavarā abhinikkhantan**ti pakārena varitabbaṁ patthetabbanti pavaraṁ, rammabhūtato vivekabhūtato sakavihārato abhi visesena nikkhantanti attho. **Vānā nibbānamāgatan**ti vānaṁ vuccati taṇhā, tato nikkhantattā nibbānaṁ, vānanāmaṁ taṇhaṁ padhānaṁ katvā sabbakilese pahāya nibbānaṁ pattanti attho.

2. **Kaṭacchubhikkhaṁ datvānā**ti karatalena gahetabbā dabbi kaṭacchu, bhikkhīyati āyācīyatīti bhikkhā, abhi visesena khāditabbā bhakkhitabbāti vā bhikkhā, kaṭacchunā gahetabbā bhikkhā kaṭacchubhikkhā, dabbiyā bhattaṁ datvāti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Bhikkhādāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

2. Ñāṇasaññikatthera-apadānavaṇṇanā

Suvaṇṇavaṇṇaṁ Sambuddhanti-ādikaṁ āyasmato Ñāṇasaññikattherassa apadānaṁ. Kā uppatti? Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhimanvāya saddhājāto saddhammassavane sādaro sālayo Bhagavato dhammadesanānusārena ñāṇaṁ pesetvā ghosapamāṇattā Bhagavato ñāṇe pasanno pañcaṅga-aṭṭhaṅganamakkāravasena paṇāmaṁ katvā pakkāmi. So tato cuto devalokesu uppanno tattha chakāmāvacare dibbasampattimanubhavanto tato cavitvā manussaloke jāto tatthaggabhūtā cakkavattisampadādayo anubhavitvā

ဝတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေနေဝ ကုသလေန ယာဝတာယုကံ ဌတွာ အာယုပရိယောသာနေ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော တတ္ထ ဆ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ မနုဿသမ္ပတ္တိမနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝါယ သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ အနုဿရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓန္တိ**အာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။ **ပဝရာ အဘိနိက္ခန္တန္တိ** ပကာရေန ဝရိတဗ္ဗံ ပတ္ထေတဗ္ဗန္တိ ပဝရံ၊ ရမ္မဘူတတော ဝိဝေကဘူတတော သကဝိဟာရတော အဘိ ဝိသေသေန နိက္ခန္တန္တိ အတ္ထော။ **ဝါနာ နိဗ္ဗာနမာဂတန္တိ** ဝါနံ ဝုစ္စတိ တဏှာ၊ တတော နိက္ခန္တတ္တာ နိဗ္ဗာနံ၊ ဝါနနာမံ တဏှံ ပဓာနံ ကတွာ သဗ္ဗကိလေသေ ပဟာယ နိဗ္ဗာနံ ပတ္တန္တိ အတ္ထော။

၂။ **ကဋစ္ဆုဘိက္ခံ ဒတွာနာ**တိ ကရတလေန ဂဟေတဗ္ဗာ ဒဗ္ဗိ ကဋစ္ဆု၊ ဘိက္ခီယတိ အာယာစီယတီတိ ဘိက္ခာ၊ အဘိ ဝိသေသေန ခါဒိတဗ္ဗာ ဘက္ခိတဗ္ဗာတိ ဝါ ဘိက္ခာ၊ ကဋစ္ဆုနာ ဂဟေတဗ္ဗာ ဘိက္ခာ ကဋစ္ဆုဘိက္ခာ၊ ဒဗ္ဗိယာ ဘတ္တံ ဒတွာတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဘိက္ခာဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂-ဉာဏသညိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဉာဏသညိကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သဒ္ဓါဇာတော သဒ္ဓမ္မဿဝနေ သာဒရော သာလယော ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာနုသာရေန ဉာဏံ ပေသေတွာ ဃောသပမာဏတ္တာ ဘဂဝတော ဉာဏေ ပသန္နော ပဉ္စင်္ဂအဋ္ဌင်္ဂနမက္ကာရဝသေန ပဏာမံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ သော တတော စုတော ဒေဝလောကေသု ဥပ္ပန္နော တတ္ထ ဆကာမာဝစရေ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိမနုဘဝန္တော တတော စဝိတွာ မနုဿလောကေ ဇာတော တတ္ထဂ္ဂဘူတာ စက္ကဝတ္တိသမ္ပဒါဒယော အနုဘဝိတွာ

imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

7. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **suvaṇṇavaṇṇaṁ Sambuddhan**ti-ādimāha. Taṁ vuttatthameva. **Nisabhājāniyaṁ yathā**ti gavasatasahassajeṭṭho nisabho, nisabho ca so ājāniyo seṭṭho uttamo ceti nisabhājāniyo. Yathā nisabhājāniyo, tatheva Bhagavāti attho. Lokavisayasaññātaṁ paññattivasena evaṁ vuttaṁ. Anupameyyo hi Bhagavā. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Ñāṇasaññikatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Uppalahatthiyatthera-apadānavaṇṇanā

Tivarāyaṁ nivāsīhanti-ādikaṁ āyasmato Uppalahatthakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katakusalo tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle mālākārakule nibbatto vuddhimanvāya mālākārakammena anekāni pupphāni vikkiṇanto jīvati. Athekadivasaṁ pupphāni gahetvā caranto Bhagavantaṁ ratanagghikamiva caramānaṁ[1] disvā rattuppalakalāpena pūjesi. So tato cuto teneva puññena sugatīsu puññamanubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vuddhimanvāya saddhājāto pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

13. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **tivarāyaṁ nivāsīhan**ti-ādimāha. Tattha **tivarā**ti tīhi vārehi kāritaṁ sañcaritaṁ paṭicchannaṁ nagaraṁ, tassaṁ tivarāyaṁ nivāsī, vasanasīlo nivāsanaṭṭhānagehe vā vasanto ahanti attho. **Ahosiṁ māliko tadā**ti tadā nibbānatthāya puññasambhārakaraṇasamaye māliko mālākārova pupphāni kayavikkayaṁ katvā jīvanto ahosinti attho.

1. Jotamānaṁ (Sī)

ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၇။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓ**န္တိအာဒိမာဟ။ တံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **နိသဘာဇာနိယံ ယထာ**တိ ဂဝသတသဟဿဇေဋ္ဌော နိသဘော၊ နိသဘော စ သော အာဇာနိယော သေဋ္ဌော ဥတ္တမော စေတိ နိသဘာဇာနိယော။ ယထာ နိသဘာဇာနိယော၊ တထေဝ ဘဂဝါတိ အတ္ထော။ လောကဝိသယသညာတံ ပညတ္တိဝသေန ဧဝံ ဝုတ္တံ။ အနုပမေယျော ဟိ ဘဂဝါ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဉာဏသညိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-ဥပ္ပလဟတ္ထိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

တိဝရာယံ နိဝါသီဟန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဥပ္ပလဟတ္ထကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတကုသလော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ မာလာကာရကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိမန္ဝာယ မာလာကာရကမ္မေန အနေကာနိ ပုပ္ဖါနိ ဝိက္ကိဏန္တော ဇီဝတိ။ အထေကဒိဝသံ ပုပ္ဖါနိ ဂဟေတွာ စရန္တော ဘဂဝန္တံ ရတနဂ္ဃိကမိဝ စရမာနံ[1] ဒိသွာ ရတ္တုပ္ပလကလာပေန ပူဇေသိ။ သော တတော စုတော တေနေဝ ပုညေန သုဂတီသု ပုညမနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိမန္ဝာယ သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁၃။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **တိဝရာယံ နိဝါသီဟ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တိဝရာ**တိ တီဟိ ဝါရေဟိ ကာရိတံ သဉ္စရိတံ ပဋိစ္ဆန္နံ နဂရံ၊ တဿံ တိဝရာယံ နိဝါသီ, ဝသနသီလော နိဝါသနဋ္ဌာနဂေဟေ ဝါ ဝသန္တော အဟန္တိ အတ္ထော။ **အဟောသိံ မာလိကော တဒါ**တိ တဒါ နိဗ္ဗာနတ္ထာယ ပုညသမ္ဘာရကရဏသမယေ မာလိကော မာလာကာရောဝ ပုပ္ဖါနိ ကယဝိက္ကယံ ကတွာ ဇီဝန္တော အဟောသိန္တိ အတ္ထော။

၁-ဇောတမာနံ (သီ)

14. **Pupphahatthamadāsahan**ti Siddhatthaṁ Bhagavantaṁ disvā uppalakalāpaṁ adāsiṁ pūjesinti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Uppalahatthakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

4. Padapūjakatthera-apadānavaṇṇanā

Siddhatthassa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Padapūjakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro Siddhatthassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasanno sumanapupphena pādamūle pūjesi. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto sakkasampattiṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasīditvā pabbajito vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaphale patiṭṭhāsi.

19. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Siddhatthassa Bhagavato**ti-ādimāha. **Jātipupphamadāsahan**ti jātisumanapupphaṁ adāsiṁ ahanti vattabbe gāthābandhasukhatthaṁ sumanasaddassa lopaṁ katvā vuttaṁ. Tattha jātiyā nibbatto vikasamānoyeva sumanaṁ janānaṁ somanassaṁ karotīti sumanaṁ, pupphanaṭṭhena vikasanaṭṭhena pupphaṁ, sumanañca taṁ pupphañcāti sumanapupphaṁ, tāni sumanapupphāni Siddhatthassa Bhagavato ahaṁ pūjesinti attho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Padapūjakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

5. Muṭṭhipupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Sudassano nāma nāmenāti-ādikaṁ āyasmato Muṭṭhipupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle mālākārakule nibbatto vuddhimanvāya sakasippe nipphattiṁ patto

၁၄။ **ပုပ္ဖဟတ္ထမဒါသဟန္တိ** သိဒ္ဓတ္ထံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ဥပ္ပလကလာပံ အဒါသိံ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဥပ္ပလဟတ္ထကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-ပဒပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပဒပူဇကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသန္နော သုမနပုပ္ဖေန ပါဒမူလေ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သက္ကသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တဖလေ ပတိဋ္ဌာသိ။

၁၉။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ **ဇာတိပုပ္ဖမဒါသဟ**န္တိ ဇာတိသုမနပုပ္ဖံ အဒါသိံ အဟန္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဂါထာဗန္ဓသုခတ္ထံ သုမနသဒ္ဒဿ လောပံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဇာတိယာ နိဗ္ဗတ္တော ဝိကသမာနောယေဝ သုမနံ ဇနာနံ သောမနဿံ ကရောတီတိ သုမနံ၊ ပုပ္ဖနဋ္ဌေန ဝိကသနဋ္ဌေန ပုပ္ဖံ၊ သုမနဉ္စ တံ ပုပ္ဖဉ္စာတိ သုမနပုပ္ဖံ၊ တာနိ သုမနပုပ္ဖါနိ သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော အဟံ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ပဒပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၅-မုဋ္ဌိပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုဒဿနော နာမ နာမေနာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော မုဋ္ဌိပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ မာလာကာရကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သကသိပ္ပေ နိပ္ဖတ္တိံ ပတ္တော

ekadivasaṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso jātisumanapupphāni ubhohi hatthehi Bhagavato pādamūle okiritvā pūjesi. So tena kusalasambhārena devamanussesu saṁsaranto ubho sampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vuddhippatto pubbavāsanāvasena Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

24-25. So aparabhāge attano pubbakammaṁ anussaritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Sudassano nāma nāmenā**ti-ādimāha. Tattha **Sudassano**ti ārohapariṇāharūpasaṇṭhānayobbaññasobhanena sundaro dassanoti Sudassano, nāmena Sudassano nāma mālākāro hutvā jātisumanapupphehi Padumuttaraṁ Bhagavantaṁ pūjesinti attho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Muṭṭhipupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Udakapūjakatthera-apadānavaṇṇanā

Suvaṇṇavaṇṇaṁ Sambuddhanti-ādikaṁ āyasmato Udakapūjakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu pūritakusalasañcayo tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni paripūriyamāno Padumuttarassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya kusalākusalaṁ jānanto Padumuttarassa Bhagavato ākāse gacchato nikkhantachabbaṇṇabuddharaṁsīsu pasanno ubhohi hatthehi udakaṁ gahetvā pūjesi. Tena pūjitaṁ udakaṁ rajatabubbulaṁ viya ākāse aṭṭhāsi. So abhippasanno teneva somanassena Tusitādīsu nibbatto dibbasampattiyo anubhavitvā aparabhāge manussasampattiyo ca anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

29. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **suvaṇṇavaṇṇaṁ Sambuddhan**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttameva. **Ghatāsanaṁva jalitan**ti ghataṁ vuccati sappi, ghatassa āsanaṁ ādhāranti ghatāsanaṁ, aggi, atha vā taṁ asati bhuñjatīti

ဧကဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဇာတိသုမနပုပ္ဖာနိ ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ ဘဂဝတော ပါဒမူလေ ဩကိရိတွာ ပူဇေသိ။ သော တေန ကုသလသမ္ဘာရေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘော သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ပုဗ္ဗဝါသနာဝသေန သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၂၄-၂၅။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ အနုဿရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုဒဿနော နာမ နာမေနာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သုဒဿနော**တိ အာရောဟပရိဏာဟရူပသဏ္ဌာနယောဗ္ဗညသောဘနေန သုန္ဒရော ဒဿနောတိ သုဒဿနော၊ နာမေန သုဒဿနော နာမ မာလာကာရော ဟုတွာ ဇာတိသုမနပုပ္ဖေဟိ ပဒုမုတ္တရံ ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

မုဋ္ဌိပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-ဥဒကပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဥဒကပူဇကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ပူရိတကုသလသဉ္စယော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ပရိပူရိယမာနော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ကုသလာကုသလံ ဇာနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော အာကာသေ ဂစ္ဆတော နိက္ခန္တဆဗ္ဗဏ္ဏဗုဒ္ဓရံသီသု ပသန္နော ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ ဥဒကံ ဂဟေတွာ ပူဇေသိ။ တေန ပူဇိတံ ဥဒကံ ရဇတဗုဗ္ဗုလံ ဝိယ အာကာသေ အဋ္ဌာသိ။ သော အဘိပ္ပသန္နော တေနေဝ သောမနဿေန တုသိတာဒီသု နိဗ္ဗတ္တော ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ အပရဘာဂေ မနုဿသမ္ပတ္တိယော စ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၂၉။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓ**န္တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ **ဃတာသနံဝ ဇလိတ**န္တိ ဃတံ ဝုစ္စတိ သပ္ပိ၊ ဃတဿ အာသနံ အာဓာရန္တိ ဃတာသနံ၊ အဂ္ဂိ၊ အထ ဝါ တံ အသတိ ဘုဉ္ဇတီတိ

ghatāsanaṁ, aggiyeva. Yathā ghate āsitte aggimhi aggisikhā atīva jalati, evaṁ aggikkhandhaṁ iva jalamānaṁ Bhagavantanti attho. **Ādittaṁva hutāsananti** hutaṁ vuccati pūjāsakkāre, hutassa pūjāsakkārassa āsananti hutāsanaṁ, jalamānaṁ sūriyaṁ iva dvattiṁsamahāpurisalakkhaṇehi byāmappabhāmaṇḍalehi[1] vijjotamānaṁ suvaṇṇavaṇṇaṁ Sambuddhaṁ **anilañjase** ākāse gacchantaṁ addasanti sambandho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Udakapūjakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Naḷamāliyatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttarabuddhassāti-ādikaṁ āyasmato Naḷamāliyattherassa apadānaṁ. Esopi purimajinavaresu katādhikāro anekāsu jātīsu vivaṭṭūpanissayāni kusalakammāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhimanvāya gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā kāme ādīnavaṁ disvā gehaṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā Himavante vasanto tatthāgataṁ Bhagavantaṁ disvā pasanno vanditvā tiṇasantharaṁ santharitvā tattha nisinnassa Bhagavato naḷamālehi bījaniṁ katvā bījetvā adāsi. Paṭiggahesi Bhagavā tassānukampāya, anumodanañca akāsi. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto uppannuppannabhave pariḷāhasantāpavivajjito kāyacittacetasikasukhappatto anekasukhamanubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya pubbavāsanābalena Satthari pasanno pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

36. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttarabuddhassā**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttameva.

37. **Naḷamālaṁ gahetvānā**ti naḷati asāro nissāro hutvā veḷuvaṁsatopi tanuko sallahuko jātoti naḷo, naḷassa

1. Sañcayehi (I)

ဃတာသနံ၊ အဂ္ဂိယေဝ။ ယထာ ဃတေ အာသိတ္တေ အဂ္ဂိမှိ အဂ္ဂိသိခါ အတီဝ ဇလတိ၊ ဧဝံ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ ဣဝ ဇလမာနံ ဘဂဝန္တန္တိ အတ္ထော။ **အာဒိတ္တံဝ ဟုတာသနန္တိ** ဟုတံ ဝုစ္စတိ ပူဇာသက္ကာရေ၊ ဟုတဿ ပူဇာသက္ကာရဿ အာသနန္တိ ဟုတာသနံ၊ ဇလမာနံ သူရိယံ ဣဝ ဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏေဟိ ဗျာမပ္ပဘာမဏ္ဍလေဟိ[၁] ဝိဇ္ဇောတမာနံ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ **အနိလဉ္ဇသေ** အာကာသေ ဂစ္ဆန္တံ အဒ္ဒသန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ဥဒကပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-နဠမာလိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော နဠမာလိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ ဧသောပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော အနေကာသု ဇာတီသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ကုသလကမ္မာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ ကာမေ အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဂေဟံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တေ ဝသန္တော တတ္ထာဂတံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နော ဝန္ဒိတွာ တိဏသန္ထရံ သန္ထရိတွာ တတ္ထ နိသိန္နဿ ဘဂဝတော နဠမာလေဟိ ဗီဇနိံ ကတွာ ဗီဇေတွာ အဒါသိ။ ပဋိဂ္ဂဟေသိ ဘဂဝါ တဿာနုကမ္ပာယ၊ အနုမောဒနဉ္စ အကာသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ ပရိဠာဟသန္တာပဝိဝဇ္ဇိတော ကာယစိတ္တစေတသိကသုခပ္ပတ္တော အနေကသုခမနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ပုဗ္ဗဝါသနာဗလေန သတ္ထရိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၃၆။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။

၃၇။ **နဠမာလံ ဂဟေတွာနာ**တိ နဠတိ အသာရော နိဿာရော ဟုတွာ ဝေဠုဝံသတောပိ တနုကော သလ္လဟုကော ဇာတောတိ နဠော၊ နဠဿ

၁-သဉ္စယေဟိ (ဣ)

mālā pupphaṁ naḷamālaṁ, tena naḷamālena bījaniṁ kāresinti sambandho. Bījissati janissati[1] vāto anenāti bījanī, taṁ bījaniṁ Buddhassa upanāmesiṁ, paṭiggahesinti attho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Naḷamāliyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Sattamabhāṇavāravaṇṇanā samattā.

---

8. Āsanupaṭṭhāhakatthera-apadānavaṇṇanā

Kānanaṁ vana'moggayhāti-ādikaṁ āyasmato Āsanupaṭṭhāhakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Atthadassissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto gharāvāsaṁ vasanto tattha dosaṁ disvā gharāvāsaṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā Himavante vasanto tattha sampattaṁ Bhagavantaṁ disvā pasanno sīhāsanaṁ adāsi, tattha nisinnaṁ Bhagavantaṁ mālākalāpaṁ gahetvā pūjetvā taṁ padakkhiṇaṁ katvā pakkāmi. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto nibbattanibbattabhave uccakuliko vibhavasampanno ahosi. So kālantarena imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

47. So arahā samāno attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **kānanaṁ vana'moggayhā**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttatthamevāti.

Āsanupaṭṭhāhakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Biḷālidāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Himavantassāvidūreti-ādikaṁ āyasmato Biḷālidāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle

---

1. Vījiti visesena jinoti (Sī)

မာလာ ပုပ္ဖံ နဠမာလံ၊ တေန နဠမာလေန ဗီဇနိံ ကာရေသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ ဗီဇိဿတိ ဇနိဿတိ[1] ဝါတော အနေနာတိ ဗီဇနီ၊ တံ ဗီဇနိံ ဗုဒ္ဓဿ ဥပနာမေသိံ၊ ပဋိဂ္ဂဟေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

နဠမာလိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

သတ္တမဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-အာသနုပဋ္ဌာဟကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ကာနနံ ဝန'မောဂ္ဂယှာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော အာသနုပဋ္ဌာဟကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဃရာဝါသံ ဝသန္တော တတ္ထ ဒေါသံ ဒိသွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တေ ဝသန္တော တတ္ထ သမ္ပတ္တံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နော သီဟာသနံ အဒါသိ၊ တတ္ထ နိသိန္နံ ဘဂဝန္တံ မာလာကလာပံ ဂဟေတွာ ပူဇေတွာ တံ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဘဝေ ဥစ္စကုလိကော ဝိဘဝသမ္ပန္နော အဟောသိ။ သော ကာလန္တရေန ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၄၇။ သော အရဟာ သမာနော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ကာနနံ ဝန'မောဂ္ဂယှာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝါတိ။

အာသနုပဋ္ဌာဟကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-ဗိဠာလိဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဗိဠာလိဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ

၁-ဝိဇိတိ ဝိသေသေန ဇိနောတိ (သီ)

kulagehe nibbatto viññutaṁ patto gharāvāsaṁ vasanto tatthādīnavaṁ disvā gharāvāsaṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā Himavante vasanto atīva appicchantuṭṭho āluvādīhi yāpento vasati. Tadā Padumuttaro Bhagavā tassa anukampāya taṁ Himavantaṁ agamāsi. Taṁ disvā pasanno vanditvā biḷāliyo gahetvā patte okiri. Taṁ Tathāgato tassānukampāya somanassuppādayanto paribhuñji. So tena kammena tato cuto devamanussesu ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbattitvā vuddhimanvāya Satthari pasanno sāsane pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

53. So aparabhāge attano kusalakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Himavantassāvidūre**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttanayattā uttānatthameva. Āluvakarambhādayo tesaṁ tesaṁ kandajātīnaṁ nāmānevāti.

Biḷālidāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Reṇupūjakatthera-apadānavaṇṇanā

Suvaṇṇavaṇṇaṁ Sambuddhanti-ādikaṁ āyasmato Reṇupūjakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasanno viññutaṁ patto aggikkhandhaṁ viya vijjotamānaṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso nāgapupphakesaraṁ gahetvā pūjesi. Atha Bhagavā anumodanamakāsi.

62-3. So tena puññena tato cuto devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā uppannuppannabhave sabbattha pūjito imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto pubbavāsanābalena Satthari pasanno sāsane pabbajito na cirasseva arahā hutvā dibbacakkhunā attano pubbakammaṁ disvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **suvaṇṇavaṇṇaṁ Sambuddhan**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttatthameva. **Sataraṁsiṁva bhāṇuman**ti satamattā satappamāṇā raṁsi pabhā yassa

ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရာဝါသံ ဝသန္တော တတ္ထာဒီနဝံ ဒိသွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တေ ဝသန္တော အတီဝ အပ္ပိစ္ဆသန္တုဋ္ဌော အာလုဝါဒီဟိ ယာပေန္တော ဝသတိ။ တဒါ ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ တဿ အနုကမ္ပာယ တံ ဟိမဝန္တံ အဂမာသိ။ တံ ဒိသွာ ပသန္နော ဝန္ဒိတွာ ဗိဠာလိယော ဂဟေတွာ ပတ္တေ ဩကိရိ။ တံ တထာဂတော တဿာနုကမ္ပာယ သောမနဿုပ္ပါဒယန္တော ပရိဘုဉ္ဇိ။ သော တေန ကမ္မေန တတော စုတော ဒေဝမနုဿေသု ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသန္နော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၅၃။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ကုသလကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိ-အာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။ အာလုဝကရမ္ဘာဒယော တေသံ တေသံ ကန္ဒဇာတီနံ နာမာနေဝါတိ။

ဗိဠာလိဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-ရေဏုပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ရေဏုပူဇကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသန္နော ဝိညုတံ ပတ္တော အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ ဝိယ ဝိဇ္ဇောတမာနံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော နာဂပုပ္ဖကေသရံ ဂဟေတွာ ပူဇေသိ။ အထ ဘဂဝါ အနုမောဒနမကာသိ။

၆၂-၃။ သော တေန ပုညေန တတော စုတော ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ သဗ္ဗတ္ထ ပူဇိတော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ပုဗ္ဗဝါသနာဗလေန သတ္ထရိ ပသန္နော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတော နစိရဿေဝ အရဟာ ဟုတွာ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ ဒိသွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓ**န္တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **သတရံသိံဝ ဘာဏုမ**န္တိ သတမတ္တာ သတပ္ပမာဏာ ရံသိ ပဘာ ယဿ

sūriyassa so sataraṁsi, gāthābandhasukhatthaṁ sataraṁsīti vuttaṁ, anekasatassa anekasatasahassaraṁsīti attho. Bhāṇu vuccati pabhā, bhāṇu pabhā yassa so bhāṇumā, bhāṇumasaṅkhātaṁ sūriyaṁ iva Vipassiṁ Bhagavantaṁ disvā sakesaraṁ nāgapupphaṁ gahetvā **abhiropayiṁ** pūjesinti attho. Sesaṁ uttānamevāti.

Reṇupūjakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Ekādasamavaggavaṇṇanā samattā.

---

12. Mahāparivāravagga

1. Mahāparivārakatthera-apadānavaṇṇanā

Vipassī nāma Bhagavāti-ādikaṁ āyasmato Mahāparivārakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato uppannasamaye yakkhayoniyaṁ nibbatto anekayakkhasatasahassaparivāro ekasmiṁ khuddakadīpe dibbasukhamanubhavanto viharati. Tasmiñca dīpe cetiyābhisobhito vihāro atthi, tattha Bhagavā agamāsi. Atha so yakkhasenādhipati taṁ Bhagavantaṁ tattha gatabhāvaṁ disvā dibbavatthāni gahetvā gantvā Bhagavantaṁ vanditvā dibbavatthehi pūjesi, saparivāro saraṇamagamāsi. So tena puññakammena tato cuto devaloke nibbattitvā tattha chakāmāvacarasukhamanubhavitvā tato cuto manussesu aggacakkavatti-ādisukhamanubhavitvā aparabhāge imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

1-2. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Vipassī nāma Bhagavā**ti-ādimāha. Tattha visesaṁ paramatthaṁ nibbānaṁ passatīti Vipassī, vividhe satipaṭṭhānādayo sattatiṁsabodhipakkhiyadhamme passatīti vā Vipassī,

သူရိယဿ သော သတရံသိ၊ ဂါထာဗန္ဓသုခတ္ထံ သတရံသီတိ ဝုတ္တံ၊ အနေကသတဿ အနေကသတသဟဿရံသီတိ အတ္ထော။ ဘာဏု ဝုစ္စတိ ပဘာ၊ ဘာဏု ပဘာ ယဿ သော ဘာဏုမာ၊ ဘာဏုမသင်္ခါတံ သူရိယံ ဣဝ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ သကေသရံ နာဂပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ **အဘိရောပယိံ** ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ရေဏုပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

ဧကာဒသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၂-မဟာပရိဝါရဝဂ္ဂ

၁-မဟာပရိဝါရကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝိပဿီ နာမ ဘဂဝါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော မဟာပရိဝါရကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ဥပ္ပန္နသမယေ ယက္ခယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော အနေကယက္ခသတသဟဿပရိဝါရော ဧကသ္မိံ ခုဒ္ဒကဒီပေ ဒိဗ္ဗသုခမနုဘဝန္တော ဝိဟရတိ။ တသ္မိဉ္စ ဒီပေ စေတိယာဘိသောဘိတော ဝိဟာရော အတ္ထိ၊ တတ္ထ ဘဂဝါ အဂမာသိ။ အထ သော ယက္ခသေနာဓိပတိ တံ ဘဂဝန္တံ တတ္ထ ဂတဘာဝံ ဒိသွာ ဒိဗ္ဗဝတ္ထာနိ ဂဟေတွာ ဂန္တွာ ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ ဒိဗ္ဗဝတ္ထေဟိ ပူဇေသိ၊ သပရိဝါရော သရဏမဂမာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန တတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ တတ္ထ ဆကာမာဝစရသုခမနုဘဝိတွာ တတော စုတော မနုဿေသု အဂ္ဂစက္ကဝတ္တိအာဒိသုခမနုဘဝိတွာ အပရဘာဂေ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁-၂။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဝိပဿီ နာမ ဘဂဝါ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဝိသေသံ ပရမတ္ထံ နိဗ္ဗာနံ ပဿတီတိ ဝိပဿီ၊ ဝိဝိဓေ သတိပဋ္ဌာနာဒယော သတ္တတိံသဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေ ပဿတီတိ ဝါ ဝိပဿီ၊

vividhe anekappakāre bodhaneyyasatte visuṁ visuṁ passatīti vā Vipassī, so Vipassī Bhagavā **dīpacetiyaṁ** dīpe pūjanīyaṭṭhānaṁ vihāramagamāsīti attho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Mahāparivārakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

2. Sumaṅgalatthera-apadānavaṇṇanā

Atthadassī Jinavaroti-ādikaṁ āyasmato Sumaṅgalattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Atthadassissa Bhagavato kāle ekasmiṁ taḷākasamīpe rukkhadevatā hutvā nibbatti. Tasmiṁ samaye Bhagavā vihārato nikkhamitvā nahāyitukāmo tassa taḷākassa tīraṁ gantvā tattha nhatvā ekacīvaro jalamāno brahmā viya sūriyo viya suvaṇṇabimbaṁ viya aṭṭhāsi. Atha so devaputto somanassajāto pañjaliko thomanamakāsi, attano dibbagītatūriyehi upahārañca akāsi. So tena puññakammena devamanussesu sampattiyo anubhavitvā aparabhāge imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Satthari pasīditvā pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

11. So pacchā pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Atthadassījinavaro**ti-ādimāha. Tattha paramatthaṁ nibbānaṁ dakkhati passatīti Atthadassī, atha vā sabbasattānaṁ caturāriyasaccasaṅkhātaṁ atthapayojanaṁ dassanasīloti Atthadassī, kilese ajini jināti jinissatīti Jino. Varitabbo patthetabbo sabbasattehīti varo, Attadassī Jino ca so varo cāti Atthadassījinavaro. **Lokajeṭṭho**ti lujjati palujjatīti loko, lokīyati passīyati Buddhādīhi pārappattoti vā loko, loko ca loko ca loko cāti loko. Ekasesasamāsavasena "lokā"ti vattabbe "loko"ti vutto. Lokassa jeṭṭho Lokajeṭṭho, so Lokajeṭṭho Narāsabhoti attho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Sumaṅgalatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

ဝိဝိဓေ အနေကပ္ပကာရေ ဗောဓနေယျသတ္တေ ဝိသုံ ဝိသုံ ပဿတီတိ ဝါ ဝိပဿီ၊ သော ဝိပဿီ ဘဂဝါ **ဒီပစေတိယံ** ဒီပေ ပူဇနီယဋ္ဌာနံ ဝိဟာရမဂမာသီတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

မဟာပရိဝါရကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂-သုမင်္ဂလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အတ္ထဒဿီ ဇိနဝရောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သုမင်္ဂလတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ တဠာကသမီပေ ရုက္ခဒေဝတာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ တသ္မိံ သမယေ ဘဂဝါ ဝိဟာရတော နိက္ခမိတွာ နဟာယိတုကာမော တဿ တဠာကဿ တီရံ ဂန္တွာ တတ္ထ နှတွာ ဧကစီဝရော ဇလမာနော ဗြဟ္မာ ဝိယ သူရိယော ဝိယ သုဝဏ္ဏဗိမ္ဗံ ဝိယ အဋ္ဌာသိ။ အထ သော ဒေဝပုတ္တော သောမနဿဇာတော ပဉ္ဇလိကော ထောမနမကာသိ၊ အတ္တနော ဒိဗ္ဗဂီတတူရိယေဟိ ဥပဟာရဉ္စ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ အပရဘာဂေ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁၁။ သော ပစ္ဆာ ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အတ္ထဒဿီဇိနဝရော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပရမတ္ထံ နိဗ္ဗာနံ ဒက္ခတိ ပဿတီတိ အတ္ထဒဿီ၊ အထ ဝါ သဗ္ဗသတ္တာနံ စတုရာရိယသစ္စသင်္ခါတံ အတ္ထပယောဇနံ ဒဿနသီလောတိ အတ္ထဒဿီ၊ ကိလေသေ အဇိနိ ဇိနာတိ ဇိနိဿတီတိ ဇိနော။ ဝရိတဗ္ဗော ပတ္ထေတဗ္ဗော သဗ္ဗသတ္တေဟီတိ ဝရော၊ အတ္ထဒဿီ ဇိနော စ သော ဝရော စာတိ အတ္ထဒဿီဇိနဝရော။ **လောကဇေဋ္ဌော**တိ လုဇ္ဇတိ ပလုဇ္ဇတီတိ လောကော၊ လောကီယတိ ပဿီယတိ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ ပါရပ္ပတ္တောတိ ဝါ လောကော၊ လောကော စ လောကော စ လောကော စာတိ လောကော။ ဧကသေသသမာသဝသေန "လောကာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ "လောကော"တိ ဝုတ္တော။ လောကဿ ဇေဋ္ဌော လောကဇေဋ္ဌော၊ သော လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘောတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

သုမင်္ဂလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

3. Saraṇagamaniyatthera-apadānavaṇṇanā

Ubhinnaṁ devarājūnantyādikaṁ āyasmato Saraṇagamaniyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro uppannuppannabhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttare Bhagavati uppanne ayaṁ Himavante devarājā hutvā nibbatti, tasmiṁ aparena[1] yakkhadevaraññā saddhiṁ saṅgāmatthāya upaṭṭhite dve anekayakkhasahassaparivārā phalakāvudhādihatthā saṅgāmatthāya samupabyūḷhā ahesuṁ. Tadā Padumuttaro Bhagavā tesu sattesu kāruññaṁ uppādetvā ākāsena tattha gantvā saparivārānaṁ dvinnaṁ devarājūnaṁ dhammaṁ desesi. Tadā te sabbe phalakāvudhāni chaḍḍetvā Bhagavantaṁ gāravabahumānena vanditvā saraṇamagamaṁsu. Tesaṁ ayaṁ paṭhamaṁ saraṇamagamāsi. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasanno pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

20. So aparabhāge pubbakusalaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **ubhinnaṁ devarājūnan**ti-ādimāha. Tattha sucilomakharaloma-āḷavakakumbhīrakuverādayo viya nāmagottena apākaṭā dve yakkharājāno aññāpadesena dassento "ubhinnaṁ devarājūnan"ti-ādimāha[2]. **Saṅgāmo samupaṭṭhito**ti saṁ suṭṭhu gāmo kalahatthāya upagamananti saṅgāmo, so saṅgāmo saṁ suṭṭhu upaṭṭhito, ekaṭṭhāne upagantvā ṭhitoti attho. **Ahosi samupabyūḷho**ti saṁ suṭṭhu upasamīpe rāsibhūtoti attho.

21. **Saṁvejesi mahājanan**ti tesaṁ rāsibhūtānaṁ yakkhānaṁ ākāse nisinno Bhagavā catusaccadhammadesanāya saṁ suṭṭhu vejesi, ādīnavadassanena gaṇhāpesi viññāpesi bodhesīti attho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Saraṇagamaniyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

1. Āsanne (Sī)
2. Ubhinnaṁ devarājūnanti āha (?)

၃-သရဏဂမနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဥဘိန္နံ ဒေဝရာဇူနန္တျာဒိကံ အာယသ္မတော သရဏဂမနိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရေ ဘဂဝတိ ဥပ္ပန္နေ အယံ ဟိမဝန္တေ ဒေဝရာဇာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ၊ တသ္မိံ အပရေန[၁] ယက္ခဒေဝရညာ သဒ္ဓိံ သင်္ဂါမတ္ထာယ ဥပဋ္ဌိတေ ဒွေ အနေကယက္ခသဟဿပရိဝါရာ ဖလကာဝုဓာဒိဟတ္ထာ သင်္ဂါမတ္ထာယ သမုပဗျူဠှာ အဟေသုံ။ တဒါ ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ တေသု သတ္တေသု ကာရုညံ ဥပ္ပါဒေတွာ အာကာသေန တတ္ထ ဂန္တွာ သပရိဝါရာနံ ဒွိန္နံ ဒေဝရာဇူနံ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ တဒါ တေ သဗ္ဗေ ဖလကာဝုဓာနိ ဆဍ္ဍေတွာ ဘဂဝန္တံ ဂါရဝဗဟုမာနေန ဝန္ဒိတွာ သရဏမဂမံသု။ တေသံ အယံ ပဌမံ သရဏမဂမာသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၂၀။ သော အပရဘာဂေ ပုဗ္ဗကုသလံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဥဘိန္နံ ဒေဝရာဇူန**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သုစိလောမခရလောမအာဠဝကကုမ္ဘီရကုဝေရာဒယော ဝိယ နာမဂေါတ္တေန အပါကဋာ ဒွေ ယက္ခရာဇာနော အညာပဒေသေန ဒဿေန္တော "ဥဘိန္နံ ဒေဝရာဇူနန်"တိအာဒိမာဟ[၂]။ **သင်္ဂါမော သမုပဋ္ဌိတော**တိ သံ သုဋ္ဌု ဂါမော ကလဟတ္ထာယ ဥပဂမနန္တိ သင်္ဂါမော၊ သော သင်္ဂါမော သံ သုဋ္ဌု ဥပဋ္ဌိတော၊ ဧကဋ္ဌာနေ ဥပဂန္တွာ ဌိတောတိ အတ္ထော။ **အဟောသိ သမုပဗျူဠှော**တိ သံ သုဋ္ဌု ဥပသမီပေ ရာသိဘူတောတိ အတ္ထော။

၂၁။ **သံဝေဇေသိ မဟာဇန**န္တိ တေသံ ရာသိဘူတာနံ ယက္ခာနံ အာကာသေ နိသိန္နော ဘဂဝါ စတုသစ္စဓမ္မဒေသနာယ သံ သုဋ္ဌု ဝေဇေသိ၊ အာဒီနဝဒဿနေန ဂဏှာပေသိ ဝိညာပေသိ ဗောဓေသီတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

သရဏဂမနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-အာသန္နေ (သီ)
၂-ဥဘိန္နံ ဒေဝရာဇူနန္တိ အာဟ (?)

4. Ekāsaniyatthera-apadānavaṇṇanā

Varuṇo nāma nāmenāti-ādikaṁ āyasmato Ekāsaniyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Atthadassissa Bhagavato kāle Varuṇo nāma devarājā hutvā nibbatti. So Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso gandhamālādīhi gītavāditehi ca upaṭṭhayamāno saparivāro pūjesi. Tato aparabhāge Bhagavati parinibbute tassa Mahābodhirukkhaṁ Buddhadassanaṁ viya sabbatūriyatāḷāvacarehi saparivāro upahāramakāsi. So tena puññena tato kālaṅkatvā Nimmānaratidevaloke uppajji. Evaṁ devasampattimanubhavitvā manussesu ca manussabhūto cakkavattisampattiṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patvā Satthu sāsane pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

31. So pacchā sakakammaṁ saritvā taṁ tathato ñatvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Varuṇo nāma nāmenā**ti-ādimāha. Tattha yadā ahaṁ sambodhanatthāya[1] Buddhaṁ bodhiñca pūjesiṁ, tadā Varuṇo nāma devarājā ahosinti sambandho.

34. **Dharaṇīruhapādapan**ti ettha rukkhalatāpabbatasattaratanādayo dhāretīti dharaṇī, tasmiṁ ruhati patiṭṭhahatīti dharaṇīruho. Pādena pivatīti pādapo, siñcitasiñcitodakaṁ pādena mūlena pivati rukkhakkhandhasākhāviṭapehi āporasaṁ patthariyatīti attho, taṁ dharaṇīruhapādapaṁ Bodhirukkhanti sambandho.

35. **Sakakammābhiraddho**ti attano kusalakammena abhiraddhopasanno uttame bodhimhi pasannoti sambandho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Ekāsaniyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

1. Sammodanatthāya (Sī)

၄-ဧကာသနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝရုဏော နာမ နာမေနာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဧကာသနိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝရုဏော နာမ ဒေဝရာဇာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ သော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဂန္ဓမာလာဒီဟိ ဂီတဝါဒိတေဟိ စ ဥပဋ္ဌဟမာနော သပရိဝါရော ပူဇေသိ။ တတော အပရဘာဂေ ဘဂဝတိ ပရိနိဗ္ဗုတေ တဿ မဟာဗောဓိရုက္ခံ ဗုဒ္ဓဒဿနံ ဝိယ သဗ္ဗတူရိယတာဠာဝစရေဟိ သပရိဝါရော ဥပဟာရမကာသိ။ သော တေန ပုညေန တတော ကာလင်္ကတွာ နိမ္မာနရတိဒေဝလောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိ။ ဧဝံ ဒေဝသမ္ပတ္တိမနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ မနုဿဘူတော စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သတ္ထု သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၃၁။ သော ပစ္ဆာ သကကမ္မံ သရိတွာ တံ တထတော ဉတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဝရုဏော နာမ နာမေနာ**တိ-အာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယဒါ အဟံ သမ္ဗောဓနတ္ထာယ[၁] ဗုဒ္ဓံ ဗောဓိဉ္စ ပူဇေသိံ၊ တဒါ ဝရုဏော နာမ ဒေဝရာဇာ အဟောသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၃၄။ **ဓရဏီရုဟပါဒပ**န္တိ ဧတ္ထ ရုက္ခလတာပဗ္ဗတသတ္တရတနာဒယော ဓာရေတီတိ ဓရဏီ၊ တသ္မိံ ရုဟတိ ပတိဋ္ဌဟတီတိ ဓရဏီရုဟော။ ပါဒေန ပိဝတီတိ ပါဒပေါ၊ သိဉ္စိတသိဉ္စိတောဒကံ ပါဒေန မူလေန ပိဝတိ ရုက္ခက္ခန္ဓသာခါဝိဋပေဟိ အာပေါရသံ ပတ္ထရိယတီတိ အတ္ထော၊ တံ ဓရဏီရုဟပါဒပံ ဗောဓိရုက္ခန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၃၅။ **သကကမ္မာဘိရဒ္ဓေါ**တိ အတ္တနော ကုသလကမ္မေန အဘိရဒ္ဓေါပသန္နော ဥတ္တမေ ဗောဓိမှိ ပသန္နောတိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ဧကာသနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-သမ္မောဒနတ္ထာယ (သီ)

5. Suvaṇṇapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Vipassī nāma Bhagavāti-ādikaṁ āyasmato Suvaṇṇapupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle ekasmiṁ ṭhāne bhūmaṭṭhakadevaputto hutvā nibbatto tassa Bhagavato dhammaṁ sutvā pasannamānaso catūhi suvaṇṇapupphehi pūjesi. Tāni pupphāni ākāse suvaṇṇavitānaṁ hutvā chādesuṁ, suvaṇṇapabhā ca Buddhassa sarīrapabhā ca ekato hutvā mahā-obhāso ahosi. So atirekataraṁ pasanno sakabhavanaṁ gatopi saratiyeva. So tena puññakammena Tusitabhavanādisugatīsuyeva saṁsaranto dibbasampattiṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Satthu dhammadesanaṁ sutvā sāsane uraṁ datvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

40. So aparabhāge pubbakammaṁ saritvā somanassajāto attano pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Vipassī nāma Bhagavā**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttatthameva.

44. **Pāmojjaṁ janayitvānā**ti balavapītiṁ uppādetvā "pāmojjaṁ āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyaṁ attamanatā cittassā"ti-ādīsu[1] viya attamanatā sakabhāvaṁ uppādetvāti attho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Suvaṇṇapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Citakapūjakatthera-apadānavaṇṇanā

Vasāmi rājāyataneti-ādikaṁ āyasmato Citakapūjakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tato paraṁ uppannuppannabhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sikhissa Bhagavato kāle rājāyatanarukkhadevatā hutvā nibbatto antarantarā devatāhi saddhiṁ

1. Abhi 1. 18, 30; Khu 7. 2, 38, 219 piṭṭhesu.

၅-သုဝဏ္ဏပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝိပဿီ နာမ ဘဂဝါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သုဝဏ္ဏပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ဌာနေ ဘူမဋ္ဌကဒေဝပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော တဿ ဘဂဝတော ဓမ္မံ သုတွာ ပသန္နမာနသော စတူဟိ သုဝဏ္ဏပုပ္ဖေဟိ ပူဇေသိ။ တာနိ ပုပ္ဖာနိ အာကာသေ သုဝဏ္ဏဝိတာနံ ဟုတွာ ဆာဒေသုံ၊ သုဝဏ္ဏပဘာ စ ဗုဒ္ဓဿ သရီရပဘာ စ ဧကတော ဟုတွာ မဟာဩဘာသော အဟောသိ။ သော အတိရေကတရံ ပသန္နော သကဘဝနံ ဂတောပိ သရတိယေဝ။ သော တေန ပုညကမ္မေန တုသိတဘဝနာဒိသုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ သာသနေ ဥရံ ဒတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၄၀။ သော အပရဘာဂေ ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဝိပဿီ နာမ ဘဂဝါ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။

၄၄။ **ပါမောဇ္ဇံ ဇနယိတွာနာ**တိ ဗလဝပီတိံ ဥပ္ပါဒေတွာ "ပါမောဇ္ဇံ အာမောဒနာ ပမောဒနာ ဟာသော ပဟာသော ဝိတ္တိ ဩဒဂျံ အတ္တမနတာ စိတ္တဿာ"တိအာဒီသု[1] ဝိယ အတ္တမနတာ သကဘာဝံ ဥပ္ပါဒေတွာတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

သုဝဏ္ဏပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-စိတကပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝသာမိ ရာဇာယတနေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော စိတကပူဇကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတော ပရံ ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ရာဇာယတနရုက္ခဒေဝတာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော အန္တရန္တရာ ဒေဝတာဟိ သဒ္ဓိံ

၁-အဘိ ၁-၁၈-၃၀၊ ခု ၇-၂-၃၈-၂၁၉-ပိဋ္ဌေသု။

dhammaṁ sutvā pasanno Bhagavati parinibbute saparivāro gandhadīpadhūpapupphabheri-ādīni gāhāpetvā Bhagavato āḷahanaṭṭhānaṁ gantvā dīpādīni pūjetvā anekehi tūriyehi anekehi vāditehi taṁ pūjesi. Tato paṭṭhāya sakabhavanaṁ upaviṭṭhopi Bhagavantameva saritvā sammukhā viya vandati. So teneva puññena tena cittappasādena rājāyatanato kālaṁ kato Tusitādīsu nibbatto dibbasampattiṁ anubhavitvā tato manussesu manussasampattiṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Bhagavati uppannacittappasādo Bhagavato sāsane pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

49. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **vasāmi rājāyatane**ti-ādimāha. **Rājāyatane**ti devarājūnaṁ āyatanaṁ rājāyatanaṁ, tassa rukkhassa nāmadheyyo vā. **Parinibbute Bhagavatī**ti parisamantato kiñci anavasesetvā khandhaparinibbānakāle parinibbānasamaye parinibbānappattassa sikhino lokabandhunoti sambandho.

50. **Citakaṁ agamāsahan**ti candanāgarudevadārukappūratakkolādi-sugandhadārūhi citaṁ rāsigatanti citaṁ, citameva citakaṁ, Buddhagāravena citakaṁ pūjanatthāya citakassa samīpaṁ ahaṁ agamāsinti attho. Tattha gantvā katakiccaṁ dassento **tūriyaṁ tattha vādetvā**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ suviññeyyamevāti.

Citakapūjakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Buddhasaññakatthera-apadānavaṇṇanā

Yadā Vipassī lokaggoti-ādikaṁ āyasmato Buddhasaññakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle ekasmiṁ bhūmaṭṭhakavimāne devaputto hutvā nibbatti. Tadā Vipassī Bhagavā āyusaṅkhāraṁ vossajji. Atha sakaladasasahassilokadhātu sasāgarapabbatā pakampittha. Tadā tassa devaputtassa bhavanampi kampittha. Tasmiṁ khaṇe so

ဓမ္မံ သုတွာ ပသန္နော ဘဂဝတိ ·ပရိနိဗ္ဗုတေ သပရိဝါရော ဂန္ဓဒီပဓူပပုပ္ဖဘေရိ-အာဒီနိ ဂါဟာပေတွာ ဘဂဝတော အာဠဟနဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ ဒီပါဒီနိ ပူဇေတွာ အနေကေဟိ တူရိယေဟိ အနေကေဟိ ဝါဒိတေဟိ တံ ပူဇေသိ။ တတော ပဋ္ဌာယ သကဘဝနံ ဥပဝိဋ္ဌောပိ ဘဂဝန္တမေဝ သရိတွာ သမ္မုခါ ဝိယ ဝန္ဒတိ။ သော တေနေဝ ပုညေန တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန ရာဇာယတနတော ကာလံ ကတော တုသိတာဒီသု နိဗ္ဗတ္တော ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ တတော မနုဿေသု မနုဿသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဘဂဝတိ ဥပ္ပန္နစိတ္တပ္ပသာဒေါ ဘဂဝတော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၄၉။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿ-ဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဝသာမိ ရာဇာယတနေတိ**-အာဒိမာဟ။ **ရာဇာယတနေ**တိ ဒေဝရာဇူနံ အာယတနံ ရာဇာယတနံ၊ တဿ ရုက္ခဿ နာမဓေယျော ဝါ။ **ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတီ**တိ ပရိသမန္တတော ကိဉ္စိ အနဝသေသေတွာ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနကာလေ ပရိနိဗ္ဗာနသမယေ ပရိနိဗ္ဗာနပ္ပတ္တဿ သိခိနော လောကဗန္ဓုနောတိ သမ္ဗန္ဓော။

၅၀။ **စိတကံ အဂမာသဟ**န္တိ စန္ဒနာဂရုဒေဝဒါရုကပ္ပူရတက္ကောလာဒိ-သုဂန္ဓဒါရူဟိ စိတံ ရာသိဂတန္တိ စိတံ၊ စိတမေဝ စိတကံ၊ ဗုဒ္ဓဂါရဝေန စိတကံ ပူဇနတ္ထာယ စိတကဿ သမီပံ အဟံ အဂမာသိန္တိ အတ္ထော။ တတ္ထ ဂန္တွာ ကတကိစ္စံ ဒဿေန္တော **တူရိယံ တတ္ထ ဝါဒေတွာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

စိတကပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-ဗုဒ္ဓသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ယဒါ ဝိပဿီ လောကဂ္ဂေါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဗုဒ္ဓသညကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပ-နိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ဘူမဋ္ဌကဝိမာနေ ဒေဝပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ တဒါ ဝိပဿီ ဘဂဝါ အာယု-သင်္ခါရံ ဝေါဿဇ္ဇိ။ အထ သကလဒသသဟဿိလောကဓာတု သသာဂရပဗ္ဗတာ ပကမ္ပိတ္ထ။ တဒါ တဿ ဒေဝပုတ္တဿ ဘဝနမ္ပိ ကမ္ပိတ္ထ။ တသ္မိံ ခဏေ သော

devaputto saṁsayajāto “kiṁ nu kho pathavīkampāya nibbattī”ti cintetvā Buddhassa āyusaṅkhāravossajjabhāvaṁ ñatvā mahāsokaṁ domanassaṁ[1] uppādesi. Tadā Vessavaṇo mahārājā āgantvā “mā cintayitthā”ti assāsesi. So devaputto tato cuto tena puññena devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto gharāvāsaṁ pahāya pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

57. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **yadā Vipassī lokaggo**ti-ādimāha. **Āyusaṅkhāramossajjī**ti āsamantato yunoti pāleti satteti āyu, āyussa saṅkhāro rāsibhāvo āyusaṅkhāro, taṁ āyusaṅkhāraṁ ossajji pariccaji jahāsīti attho. Tasmiṁ āyusaṅkhāravossajjane. Jalamekhalāsāgarodakamekhalāsahitā sakaladasasahassacakkavāḷapathavī kampitthāti sambandho.

58. **Otataṁ vitthataṁ mayhan**ti mayhaṁ bhavanaṁ otataṁ vitthataṁ cittaṁ vicittaṁ **suci** suparisuddhaṁ **cittaṁ** anekehi sattahi ratanehi vicittaṁ sobhamānaṁ **pakampittha** pakārena kampitthāti attho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Buddhasaññakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

8. Maggasaññakatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttarabuddhassāti-ādikaṁ āyasmato Maggasaññakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tato oraṁ tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Himavante devaputto hutvā nibbatto araññaṁ gantvā maggamūḷhānaṁ maggaṁ gavesantānaṁ tassa sāvakānaṁ bhojetvā maggaṁ ācikkhi. So tena puññena devamanussasampattimanubhavitvā uppannuppannabhave sabbattha amūḷho saññavā ahosi. Atha imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto gharāvāse anallīno pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

---

1. Saṁvegaṁ (Sī)

ဒေဝပုတ္တော သံသယဇာတော “ကိံ နု ခေါ ပထဝီကမ္ပာယ နိဗ္ဗတ္တီ”တိ စိန္တေတွာ ဗုဒ္ဓဿ အာယုသင်္ခါရဝေါဿဇ္ဇဘာဝံ ဉတွာ မဟာသောကံ ဒေါမနဿံ[1] ဥပ္ပါဒေသိ။ တဒါ ဝေဿဝဏော မဟာရာဇာ အာဂန္တွာ “မာ စိန္တယိတ္ထာ”တိ အဿာသေသိ။ သော ဒေဝပုတ္တော တတော စုတော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရာဝါသံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၅၇။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ယဒါ ဝိပဿီ လောကဂ္ဂေါ**တိ-အာဒိမာဟ။ **အာယုသင်္ခါရမောဿဇ္ဇီ**တိ အာသမန္တတော ယုနောတိ ပါလေတိ သတ္တေတိ အာယု၊ အာယုဿ သင်္ခါရော ရာသိဘာဝေါ အာယုသင်္ခါရော၊ တံ အာယုသင်္ခါရံ ဩဿဇ္ဇိ ပရိစ္စဇိ ဇဟာသီတိ အတ္ထော။ တသ္မိံ အာယုသင်္ခါရဝေါဿဇ္ဇနေ။ ဇလမေခလာသာဂရောဒကမေခလာသဟိတာ သကလဒသသဟဿစက္ကဝါဠပထဝီ ကမ္ပိတ္ထာတိ သမ္ဗန္ဓော။

၅၈။ **ဩတတံ ဝိတ္ထတံ မယှန္တိ** မယှံ ဘဝနံ ဩတတံ ဝိတ္ထတံ စိတ္တံ ဝိစိတ္တံ **သုစိ** သုပရိသုဒ္ဓံ **စိတ္တံ** အနေကေဟိ သတ္တဟိ ရတနေဟိ ဝိစိတ္တံ သောဘမာနံ **ပကမ္ပိတ္ထ** ပကာရေန ကမ္ပိတ္ထာတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ဗုဒ္ဓသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-မဂ္ဂသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော မဂ္ဂသညကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတော ဩရံ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟိမဝန္တေ ဒေဝပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော အရညံ ဂန္တွာ မဂ္ဂမူဠှာနံ မဂ္ဂံ ဂဝေသန္တာနံ တဿ သာဝကာနံ ဘောဇေတွာ မဂ္ဂံ အာစိက္ခိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿသမ္ပတ္တိမနုဘဝိတွာ ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ သဗ္ဗတ္ထ အမူဠှော သညဝါ အဟောသိ။ အထ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရာဝါသေ အနလ္လီနော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁-သံဝေဂံ (သီ)

66. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttarabuddhassā**ti-ādimāha. **Sāvakā vanacārino**ti Bhagavato vuttavacanaṁ sammā ādarena suṇantīti sāvakā, atha vā Bhagavato desanānusārena ñāṇaṁ pesetvā saddhammaṁ suṇantīti sāvakā. Vanacārino vane vicaraṇakā sāvakā **vippanaṭṭhā** maggamūḷhā mahā-araññe **andhāva** cakkhuvirahitāva **anusuyyare** vicarantīti sambandho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Maggasaññakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Paccupaṭṭhānasaññakatthera-apadānavaṇṇanā

Atthadassimhi Sugateti-ādikaṁ āyasmato Paccupaṭṭhānasaññakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Atthadassissa Bhagavato kāle yakkhayoniyaṁ nibbatto Bhagavati dharamāne dassanassa aladdhattā pacchā parinibbute mahāsokappatto vihāsi. Tadā hissa Bhagavato Sāgato nāma aggasāvako anusāsanto Bhagavato sārīrikadhātupūjā Bhagavati dharamāne katapūjā viya cittappasādavasā mahapphalaṁ bhavatī"ti vatvā "thūpaṁ karohī"ti niyojito thūpaṁ kāresi, taṁ pūjetvā tato cuto devamanussesu sakkacakkavattisampattimanubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Satthari pasīditvā pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

72. So aparabhāge attano puññakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Atthadassimhi Sugate**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttameva. **Yakkhayoniṁ upapajjin**ti ettha pana attano sakāsaṁ sampattasampatte khādantā yanti gacchantīti yakkhā, yakkhānaṁ yoni jātīti yakkhayoni, yakkhayoniyaṁ nibbattoti attho.

73. **Dulladdhaṁ vata me āsī**ti me mayā laddhayasaṁ dulladdhaṁ, Buddhabhūtassa Satthuno sakkāraṁ akatattā virādhetvā laddhanti attho. **Duppabhātan**ti

၆၆။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာ**တိအာဒိမာဟ။ **သာဝကာ ဝနစာရိနော**တိ ဘဂဝတော ဝုတ္တဝစနံ သမ္မာ အာဒရေန သုဏန္တီတိ သာဝကာ၊ အထ ဝါ ဘဂဝတော ဒေသနာနုသာရေန ဉာဏံ ပေသေတွာ သဒ္ဓမ္မံ သုဏန္တီတိ သာဝကာ။ ဝနစာရိနော ဝနေ ဝိစရဏကာ သာဝကာ **ဝိပ္ပနဋ္ဌာ** မဂ္ဂမူဠှာ မဟာအရညေ **အန္ဓာဝ** စက္ခုဝိရဟိတာဝ **အနုသုယျရေ** ဝိစရန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

မဂ္ဂသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-ပစ္စုပဋ္ဌာနသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အတ္ထဒဿိမှိ သုဂတေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပစ္စုပဋ္ဌာနသညကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ယက္ခယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော ဘဂဝတိ ဓရမာနေ ဒဿနဿ အလဒ္ဓတ္တာ ပစ္ဆာ ပရိနိဗ္ဗုတေ မဟာသောကပ္ပတ္တော ဝိဟာသိ။ တဒါ ဟိဿ ဘဂဝတော သာဂတော နာမ အဂ္ဂသာဝကော အနုသာသန္တော ဘဂဝတော သာရီရိကဓာတုပူဇာ ဘဂဝတိ ဓရမာနေ ကတပူဇာ ဝိယ စိတ္တပ္ပသာဒဝသာ မဟပ္ဖလံ ဘဝတီ’’တိ ဝတွာ ‘‘ထူပံ ကရောဟီ’’တိ နိယောဇိတော ထူပံ ကာရေသိ၊ တံ ပူဇေတွာ တတော စုတော ဒေဝမနုဿေသု သက္ကစက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိမနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၇၂။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုညကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အတ္ထဒဿိမှိ သုဂတေ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ **ယက္ခယောနိံ ဥပပဇ္ဇိ**န္တိ ဧတ္ထ ပန အတ္တနော သကာသံ သမ္ပတ္တသမ္ပတ္တေ ခါဒန္တာ ယန္တိ ဂစ္ဆန္တီတိ ယက္ခာ၊ ယက္ခာနံ ယောနိ ဇာတီတိ ယက္ခယောနိ၊ ယက္ခယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တောတိ အတ္ထော။

၇၃။ **ဒုလ္လဒ္ဓံ ဝတ မေ အာသီ**တိ မေ မယာ လဒ္ဓယသံ ဒုလ္လဒ္ဓံ၊ ဗုဒ္ဓဘူတဿ သတ္ထုနော သက္ကာရံ အကတတ္တာ ဝိရာဓေတွာ လဒ္ဓန္တိ အတ္ထော။ **ဒုပ္ပဘာတ**န္တိ

dutthu pabhātaṁ rattiyā pabhātakaraṇaṁ, mayhaṁ na suṭṭhuṁ pabhātanti[1] attho. **Duruṭṭhitan**ti du-uṭṭhitaṁ, sūriyassa uggamanaṁ mayhaṁ du-uggamananti attho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Paccupaṭṭhānasaññakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Jātipūjakatthera-apadānavaṇṇanā

Jāyaṁ tassa Vipassissāti-ādikaṁ āyasmato Jātipūjakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto viññutaṁ patto nakkhattapāṭhakehi Vipassibodhisattassa vuttalakkhaṇanimittaṁ sutvā "ayaṁ kira kumāro Buddho hutvā sakalalokassa aggo seṭṭho hutvā sabbasatte saṁsārato uddharissatī"ti sutvā taṁ Bhagavantaṁ kumārakāleyeva Buddhassa viya mahāpūjamakāsi. Pacchā kamena kumārakālaṁ rājakumārakālaṁ[2] rajjakālanti kālattayamatikkamma Buddhe jātepi mahāpūjaṁ katvā tato cuto Tusitādīsu nibbatto dibbasukhamanubhavitvā pacchā manussesu cakkavattādimanussasukhamanubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto sattaṭṭhavassakāleyeva Bhagavati pasanno pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahā ahosi.

82. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **jāyaṁ tassa Vipassissā**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttatthameva.

84. **Nemittānaṁ suṇitvānā**ti ettha nimittaṁ kāraṇaṁ sukhadukkhappattihetuṁ jānantīti nemittā, tesaṁ nemittānaṁ nakkhattapāṭhakānaṁ vacanaṁ suṇitvāti attho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Jātipūjakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Dvādasamavaggavaṇṇanā samattā.

---

1. Mayhaṁatiduṭṭhupabhātanti (Sī) 2. Kumārakāleyeva rājakumāraṁ (sabbattha)

ဒုဋ္ဌု ပဘာတံ ရတ္တိယာ ပဘာတကရဏံ၊ မယှံ န သုဋ္ဌုံ ပဘာတန္တိ[၁] အတ္ထော။ **ဒုရုဋ္ဌိတန္တိ** ဒုဥဋ္ဌိတံ၊ သူရိယဿ ဥဂ္ဂမနံ မယှံ ဒုဥဂ္ဂမနန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ပစ္စုပဋ္ဌာနသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-ဇာတိပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဇာယံ တဿ ဝိပဿိဿာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဇာတိပူဇကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော နက္ခတ္တပါဌကေဟိ ဝိပဿိဗောဓိသတ္တဿ ဝုတ္တလက္ခဏနိမိတ္တံ သုတွာ “အယံ ကိရ ကုမာရော ဗုဒ္ဓေါ ဟုတွာ သကလလောကဿ အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော ဟုတွာ သဗ္ဗသတ္တေ သံသာရတော ဥဒ္ဓရိဿတီ”တိ သုတွာ တံ ဘဂဝန္တံ ကုမာရကာလေယေဝ ဗုဒ္ဓဿ ဝိယ မဟာပူဇမကာသိ။ ပစ္ဆာ ကမေန ကုမာရကာလံ ရာဇကုမာရကာလံ[၂] ရဇ္ဇကာလန္တိ ကာလတ္တယမတိက္ကမ္မ ဗုဒ္ဓေ ဇာတေပိ မဟာပူဇံ ကတွာ တတော စုတော တုသိတာဒီသု နိဗ္ဗတ္တော ဒိဗ္ဗသုခမနုဘဝိတွာ ပစ္ဆာ မနုဿေသု စက္ကဝတ္တာဒိမနုဿသုခမနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သတ္တဋ္ဌဝဿကာလေယေဝ ဘဂဝတိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၈၂။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဇာယံ တဿ ဝိပဿိဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။

၈၄။ **နေမိတ္တာနံ သုဏိတွာနာ**တိ ဧတ္ထ နိမိတ္တံ ကာရဏံ သုခဒုက္ခပ္ပတ္တိဟေတုံ ဇာနန္တီတိ နေမိတ္တာ၊ တေသံ နေမိတ္တာနံ နက္ခတ္တပါဌကာနံ ဝစနံ သုဏိတွာတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ဇာတိပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

ဒွါဒသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-မယှံအတိဒုဋ္ဌုပဘာတန္တိ (သီ) ၂-ကုမာရကာလေယေဝ ရာဇကုမာရံ (သဗ္ဗတ္ထ)

13. Sereyyavagga

1. Sereyyakatthera-apadānavaṇṇanā

Ajjhāyako mantadharoti-ādikaṁ āyasmato Sereyyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro tato paresu attabhāvasahassesu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto viññutaṁ patvā tiṇṇaṁ vedānaṁ pāraṁ gantvā itihāsādisakalabrāhmaṇadhammesu koṭippatto ekasmiṁ divase abbhokāse saparivāro ṭhito Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso sereyyapupphaṁ gahetvā ākāse khipanto pūjesi. Tāni pupphāni ākāse vitānaṁ hutvā sattāhaṁ ṭhatvā pacchā antaradhāyiṁsu. So taṁ acchariyaṁ disvā atīva pasannamānaso teneva pītisomanassena kālaṁ katvā Tusitādīsu nibbatto tattha dibbasukhamanubhavitvā tato manussasukhamanubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ pāpuṇitvā pubbavāsanābalena Satthari pasanno pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

1. So aparabhāge purākatakusalaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **ajjhāyako mantadharo**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttatthameva.

3. **Sereyyakaṁ gahetvānā**ti sirise bhavaṁ jātipupphaṁ sereyyaṁ, sereyyameva sereyyakaṁ, taṁ sereyyakaṁ gahetvānāti sambandho. Bhagavati pasanno jātisumanamakuḷacampakādīni pupphāni patiṭṭhapetvā pūjetuṁ kālaṁ natthitāya[1] tattha sampattaṁ taṁ sereyyakaṁ pupphaṁ gahetvā pūjesinti attho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Sereyyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

1. Pūjetukāmatāya (?)

၁၃-သေရေယျဝဂ္ဂ

၁-သေရေယျကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အဇ္ဈာယကော မန္တဓရောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သေရေယျကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတော ပရေသု အတ္တဘာဝသဟဿေသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပါရံ ဂန္တွာ ဣတိဟာသာဒိသကလဗြာဟ္မဏဓမ္မေသု ကောဋိပ္ပတ္တော ဧကသ္မိံ ဒိဝသေ အဗ္ဘောကာသေ သပရိဝါရော ဌိတော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သေရေယျပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ အာကာသေ ခိပန္တော ပူဇေသိ။ တာနိ ပုပ္ဖာနိ အာကာသေ ဝိတာနံ ဟုတွာ သတ္တာဟံ ဌတွာ ပစ္ဆာ အန္တရဓာယိံသု။ သော တံ အစ္ဆရိယံ ဒိသွာ အတီဝ ပသန္နမာနသော တေနေဝ ပီတိသောမနဿေန ကာလံ ကတွာ တုသိတာဒီသု နိဗ္ဗတ္တော တတ္ထ ဒိဗ္ဗသုခမနုဘဝိတွာ တတော မနုဿသုခမနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပါပုဏိတွာ ပုဗ္ဗဝါသနာဗလေန သတ္ထရိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁။ သော အပရဘာဂေ ပုရာကတကုသလံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အဇ္ဈာယကော မန္တဓရော**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။

၃။ **သေရေယျကံ ဂဟေတွာနာ**တိ သိရီသေ ဘဝံ ဇာတိပုပ္ဖံ သေရေယျံ၊ သေရေယျမေဝ သေရေယျကံ၊ တံ သေရေယျကံ ဂဟေတွာနာတိ သမ္ဗန္ဓော။ ဘဂဝတိ ပသန္နော ဇာတိသုမနမကုဠစမ္ပကာဒီနိ ပုပ္ဖာနိ ပတိဋ္ဌပေတွာ ပူဇေတုံ ကာလံ နတ္ထိတာယ[၁] တတ္ထ သမ္ပတ္တံ တံ သေရေယျကံ ပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

သေရေယျကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-ပူဇေတုကာမတာယ (?)

2. Pupphathūpiyatthera-apadānavaṇṇanā

Himavantassāvidūreti-ādikaṁ āyasmato Pupphuthūpiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassibuddhassa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto viññutaṁ patvā sakasippe nipphattiṁ patto tattha sāraṁ apasānto gehaṁ pahāya Himavantaṁ pavisitvā attanā sahagatehi pañcasissasahassehi saddhiṁ pañcābhiññā aṭṭha samāpattiyo nibbattetvā Kukkuranāmapabbatasamīpe paṇṇasālaṁ kāretvā paṭivasati. Tadā Buddhuppādabhāvaṁ sutvā sissehi saha Buddhassa santikaṁ gantukāmo kenaci byādhinā pīḷito paṇṇasālaṁ pavisitvā sissasantikā Buddhassānubhāvaṁ lakkhaṇañca sutvā pasannamānaso Himavantato campakāsokatilakaketakādyaneke pupphe āharāpetvā thūpaṁ katvā Buddhaṁ viya pūjetvā kālaṁ katvā brahmalokūpago ahosi. Atha te sissā tassa āḷahanaṁ katvā Buddhasantikaṁ gantvā taṁ pavattiṁ ārocesuṁ. Atha Bhagavā Buddhacakkhunā oloketvā anāgataṁsañāṇena pākaṭīkaraṇamakāsi. So aparabhāge imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto pubbavāsanābalena Satthari pasanno pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

10. Atha so attano pubbakusalaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Himavantassāvidūre**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttatthameva. **Kukkuro nāma pabbato**ti pabbatassa sikharaṁ kukkurākārena sunakhākārena saṇṭhitattā "Kukkurapabbato"ti saṅkhyaṁ gato, tassa samīpe paṇṇasālaṁ katvā pañcatāpasasahassehi saha vasamānoti attho. Nayānusārena sesaṁ sabbaṁ uttānatthamevāti.

Pupphathūpiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Pāyasadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Suvaṇṇavaṇṇo Sambuddhoti-ādikaṁ āyasmato Pāyasadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle

၂-ပုပ္ဖထူပိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပုပ္ဖထူပိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သကသိပ္ပေ နိပ္ဖတ္တိံ ပတ္တော တတ္ထ သာရံ အပဿန္တော ဂေဟံ ပဟာယ ဟိမဝန္တံ ပဝိသိတွာ အတ္တနာ သဟဂတေဟိ ပဉ္စသိဿသဟဿေဟိ သဒ္ဓိံ ပဉ္စာဘိညာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတွာ ကုက္ကုရနာမပဗ္ဗတသမီပေ ပဏ္ဏသာလံ ကာရေတွာ ပဋိဝသတိ။ တဒါ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒဘာဝံ သုတွာ သိဿေဟိ သဟ ဗုဒ္ဓဿ သန္တိကံ ဂန္တုကာမော ကေနစိ ဗျာဓိနာ ပီဠိတော ပဏ္ဏသာလံ ပဝိသိတွာ သိဿသန္တိကာ ဗုဒ္ဓဿာနုဘာဝံ လက္ခဏဉ္စ သုတွာ ပသန္နမာနသော ဟိမဝန္တတော စမ္ပကာသောကတိလကကေတကာဒျနေကေ ပုပ္ဖေ အာဟရာပေတွာ ထူပံ ကတွာ ဗုဒ္ဓံ ဝိယ ပူဇေတွာ ကာလံ ကတွာ ဗြဟ္မလောကူပဂေါ အဟောသိ။ အထ တေ သိဿာ တဿ အာဠဟနံ ကတွာ ဗုဒ္ဓသန္တိကံ ဂန္တွာ တံ ပဝတ္တိံ အာရောစေသုံ။ အထ ဘဂဝါ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ ဩလောကေတွာ အနာဂတံသဉာဏေန ပါကဋီကရဏမကာသိ။ သော အပရဘာဂေ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ပုဗ္ဗဝါသနာဗလေန သတ္ထရိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁၀။ အထ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကုသလံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **ကုက္ကုရော နာမ ပဗ္ဗတော**တိ ပဗ္ဗတဿ သိခရံ ကုက္ကုရာကာရေန သုနခါကာရေန သဏ္ဌိတတ္တာ "ကုက္ကုရပဗ္ဗတော"တိ သင်္ချံ ဂတော၊ တဿ သမီပေ ပဏ္ဏသာလံ ကတွာ ပဉ္စတာပသသဟဿေဟိ သဟ ဝသမာနောတိ အတ္ထော။ နယာနုသာရေန သေသံ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ပုပ္ဖထူပိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-ပါယသဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော သမ္ဗုဒ္ဓေါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပါယသဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ

ekasmiṁ vibhavasampanne kulagehe nibbatto viññutaṁ patvā gharāvāsaṁ vasanto hatthi-assadhanadhaññasattaratanādivibhavasampanno saddhāsampanno kammaphalaṁ saddahitvā sahassamattā suvaṇṇapātiyo kāretvā tasmiṁ khīrapāyasasahassassa pūretvā tā sabbā gāhāpetvā Simbalivanaṁ agamāsi. Tasmiṁ samaye Vipassī Bhagavā chabbaṇṇaraṁsiyo vissajjetvā ākāse caṅkamaṁ māpetvā caṅkamati. So pana seṭṭhi taṁ acchariyaṁ disvā atīva pasanno pātiyo ṭhapetvā vanditvā ārocesi paṭiggahaṇāya. Atha Bhagavā anukampaṁ upādāya paṭiggahesi, paṭiggahetvā ca pana tassa somanussuppādanatthaṁ sahassamattehi bhikkhusaṁghehi saddhiṁ paribhuñji, tadavasesaṁ anekasahassabhikkhū paribhuñjiṁsu. So tena puññena sugatīsuyeva saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto saddhājāto pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

26. So aparabhāge attano kusalaṁ paccavekkhamāno taṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **suvaṇṇavaṇṇo Sambuddho**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttameva.

28. **Caṅkamaṁ susamārūḷho**ti cadinanto padavikkhepaṁ karonto kamati gacchatīti caṅkamaṁ, caṅkamassa padavikkhepassa ādhārabhūtapathavipadeso caṅkamaṁ nāmāti attho, etaṁ caṅkamaṁsu visesena ārūḷhoti sambandho. **Ambare anilāyane**ti varīyati chādiyati anenāti varaṁ, na baranti ambaraṁ, setavatthasadisaṁ ākāsanti attho. Natthi nilīyanaṁ gopanaṁ etthāti anilaṁ, āsamantato yanti gacchanti anena iddhimantoti āyanaṁ, anilañca taṁ āyanañceti anilāyanaṁ, tasmiṁ ambare anilāyane caṅkamaṁ māpayinti attho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Pāyasadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

4. Gandhodakiyatthera-apadānavaṇṇanā

Nisajja pāsādavareti-ādikaṁ āyasmato Gandhodakiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave nibbānūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassībhagavato kāle seṭṭhikule

ဧကသ္မိံ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ ဃရာဝါသံ ဝသန္တော ဟတ္ထိအဿဓနဓညသတ္တရတနာဒိဝိဘဝသမ္ပန္နော သဒ္ဓါသမ္ပန္နော ကမ္မဖလံ သဒ္ဒဟိတွာ သဟဿမတ္တာ သုဝဏ္ဏပါတိယော ကာရေတွာ တသ္မိံ ခီရပါယာသသဟဿဿ ပူရေတွာ တာ သဗ္ဗာ ဂါဟာပေတွာ သိမ္ဗလိဝနံ အဂမာသိ။ တသ္မိံ သမယေ ဝိပဿီ ဘဂဝါ ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော ဝိဿဇ္ဇေတွာ အာကာသေ စင်္ကမံ မာပေတွာ စင်္ကမတိ။ သော ပန သေဋ္ဌိ တံ အစ္ဆရိယံ ဒိသွာ အတီဝ ပသန္နော ပါတိယော ဌပေတွာ ဝန္ဒိတွာ အာရောစေသိ ပဋိဂ္ဂဟဏာယ။ အထ ဘဂဝါ အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယ ပဋိဂ္ဂဟေသိ၊ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ စ ပန တဿ သောမနဿုပ္ပါဒနတ္ထံ သဟဿမတ္တေဟိ ဘိက္ခုသံဃေဟိ သဒ္ဓိံ ပရိဘုဉ္ဇိ၊ တဒဝသေသံ အနေကသဟဿဘိက္ခူ ပရိဘုဉ္ဇိံသု။ သော တေန ပုညေန သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၂၆။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ကုသလံ ပစ္စဝေက္ခမာနော တံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော သမ္ဗုဒ္ဓေါ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။

၂၈။ **စင်္ကမံ သုသမာရူဠှော**တိ စဒိနန္တော ပဒဝိက္ခေပံ ကရောန္တော ကမတိ ဂစ္ဆတီတိ စင်္ကမံ၊ စင်္ကမဿ ပဒဝိက္ခေပဿ အာဓာရဘူတပထဝိပဒေသော စင်္ကမံ နာမာတိ အတ္ထော၊ ဧတံ စင်္ကမံသု ဝိသေသေန အာရူဠှောတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အမ္ဗရေ အနိလာယနေ**တိ ဝရီယတိ ဆာဒိယတိ အနေနာတိ ဝရံ၊ န ဗရန္တိ အမ္ဗရံ၊ သေတဝတ္ထသဒိသံ အာကာသန္တိ အတ္ထော။ နတ္ထိ နိလီယနံ ဂေါပနံ ဧတ္ထာတိ အနိလံ၊ အာသမန္တတော ယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ အနေန ဣဒ္ဓိမန္တောတိ အာယနံ၊ အနိလဉ္စ တံ အာယနဉ္စေတိ အနိလာယနံ၊ တသ္မိံ အမ္ဗရေ အနိလာယနေ စင်္ကမံ မာပယိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ပါယာသဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-ဂန္ဓောဒကိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နိသဇ္ဇ ပါသာဒဝရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဂန္ဓောဒကိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ နိဗ္ဗာနူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿီဘဂဝတော ကာလေ သေဋ္ဌိကုလေ

nibbatto viññutaṁ patvā mahaddhano mahābhogo dibbasukhamanubhavanto viya manussasukhamanubhavanto ekasmiṁ divase pāsādavare nisinno hoti. Tadā Bhagavā suvaṇṇamahāmeru viya vīthiyā vicarati, taṁ vicaramānaṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso gantvā vanditvā sugandhodakena Bhagavantaṁ osiñcamāno pūjesi. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto gharāvāsena anallīno Satthu santike pabbajitvā kammaṭṭhānaṁ gahetvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahā ahosi.

35. So aparabhāge attano pubbakusalaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nisajja pāsādavare**ti-ādimāha. Tattha **pāsādo**ti pasādaṁ somanassaṁ janeti uppādetīti pāsādo, mālākammacittakammasuvaṇṇakammādyanekavicittaṁ disvā tattha paviṭṭhānaṁ janānaṁ pasādaṁ janayatīti attho. Pāsādo ca so patthetabbaṭṭhena varo cāti pāsādavaro, tasmiṁ pāsādavare nisajja nisīditvā Vipassiṁ Jinavaraṁ addasanti sambandho. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Gandhodakiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

5. Sammukhāthavikatthera-apadānavaṇṇanā

Jāyamāne Vipassimhīti-ādikaṁ āyasmato Sammukhāthavikattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto sattavassikakāleyeva sakasippe nipphattiṁ patto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā vasanto Vipassimhi bodhisatte uppanne sabbabuddhānaṁ lakkhaṇāni vedattaye dissamānāni tāni rājappamukhassa janakāyassa Vipassībodhisattassa lakkhaṇañca Buddhabhāvañca byākaritvā janānaṁ manasaṁ nibbāpesi, anekāni ca thutivacanāni nivedesi. So tena kusalakammena cha kāmāvacarasampattiyo anubhavitvā manussesu ca cakkavattisampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto saddhājāto pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi. Katakusalanāmena **Sammukhāthavikatthero**ti pākaṭo.

နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ မဟဒ္ဓနော မဟာဘောဂေါ ဒိဗ္ဗသုခမနုဘဝန္တော ဝိယ မနုဿသုခမနုဘဝန္တော ဧကသ္မိံ ဒိဝသေ ပါသာဒဝရေ နိသိန္နော ဟောတိ။ တဒါ ဘဂဝါ သုဝဏ္ဏမဟာမေရု ဝိယ ဝီထိယာ ဝိစရတိ၊ တံ ဝိစရမာနံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဂန္တွာ ဝန္ဒိတွာ သုဂန္ဓောဒကေန ဘဂဝန္တံ ဩသိဉ္စမာနော ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရာဝါသေန အနလ္လီနော သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၃၅။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကုသလံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နိသဇ္ဇ ပါသာဒဝရေ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပါသာဒေါ**တိ ပသာဒံ သောမနဿံ ဇနေတိ ဥပ္ပါဒေတီတိ ပါသာဒေါ၊ မာလာကမ္မစိတ္တကမ္မသုဝဏ္ဏကမ္မာဒျနေကဝိစိတ္တံ ဒိသွာ တတ္ထ ပဝိဋ္ဌာနံ ဇနာနံ ပသာဒံ ဇနယတီတိ အတ္ထော။ ပါသာဒေါ စ သော ပတ္ထေတဗ္ဗဋ္ဌေန ဝရော စာတိ ပါသာဒဝရော၊ တသ္မိံ ပါသာဒဝရေ နိသဇ္ဇ နိသီဒိတွာ ဝိပဿိံ ဇိနဝရံ အဒ္ဒသန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ဂန္ဓောဒကိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၅-သမ္မုခါထဝိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဇာယမာနေ ဝိပဿိမှီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သမ္မုခါထဝိကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော သတ္တဝဿိကကာလေယေဝ သကသိပ္ပေ နိပ္ဖတ္တိံ ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ ဝသန္တော ဝိပဿိမှိ ဗောဓိသတ္တေ ဥပ္ပန္နေ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ လက္ခဏာနိ ဝေဒတ္တယေ ဒိဿမာနာနိ တာနိ ရာဇပ္ပမုခဿ ဇနကာယဿ ဝိပဿီဗောဓိသတ္တဿ လက္ခဏဉ္စ ဗုဒ္ဓဘာဝဉ္စ ဗျာကရိတွာ ဇနာနံ မာနသံ နိဗ္ဗာပေသိ၊ အနေကာနိ စ ထုတိဝစနာနိ နိဝေဒေသိ။ သော တေန ကုသလကမ္မေန ဆ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။ ကတကုသလနာမေန **သမ္မုခါထဝိကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

41. So attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **jāyamāne Vipassimhī**ti-ādimāha. **Vipassimhī** Sammāsambuddhe **jāyamāne** uppajjamāne mātukucchito nikkhante ahaṁ pātubhūtaṁ **nimittaṁ** kāraṇaṁ Buddhabhāvassa hetuṁ **byākariṁ** kathesiṁ, anekāni acchariyāni pākaṭāni akāsinti attho. Sesaṁ vuttanayānusārena suviññeyyamevāti.

Sammukhāthavikatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Kusumāsaniyatthera-apadānavaṇṇanā

Nagare Dhaññavatiyāti-ādikaṁ āyasmato Kusumāsaniyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto viññutaṁ patto mahaddhano mahābhogo tiṇṇaṁ vedānaṁ pāraṁ gato brāhmaṇasippesu koṭippatto sakaparasamayakusalo mātāpitaro pūjetukāmo pañca uppalakalāpe attano samīpe ṭhapetvā nisinno bhikkhusaṁghaparivutaṁ Vipassiṁ Bhagavantaṁ āgacchantaṁ disvā nīlapītādighanabuddharasmiyo ca disvā pasannamānaso āsanaṁ paññāpetvā tattha tāni pupphāni santharitvā Bhagavantaṁ tattha nisīdāpetvā sakaghare mātu atthāya paṭiyattāni sabbāni khādanīyabhojanīyāni gahetvā saparivāraṁ Bhagavantaṁ sahatthena santappento bhojesi. Bhojanāvasāne ekaṁ uppalahatthaṁ adāsi. Tena somanassajāto patthanaṁ akāsi. Bhagavāpi anumodanaṁ katvā pakkāmi. So tena puññena devamanussesu dve sampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ vibhavasampanne ekasmiṁ kule nibbatto viññutaṁ patto bhogayasehi vaḍḍhito kāmesu ādīnavaṁ disvā gharāvāsaṁ pahāya pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

65. So aparabhāge pubbe katakusalaṁ pubbenivāsañāṇena saritvā somanassappatto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nagare Dhaññavatiyā**ti-ādimāha. Dhaññānaṁ puññavantānaṁ khattiyabrāhmaṇagahapatimahāsālānaṁ anekesaṁ kulānaṁ ākarattā Dhaññavatī, atha vā

၄၁။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဇာယမာနေ ဝိပဿိမှီ**တိအာဒိမာဟ။ **ဝိပဿိမှိ** သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ **ဇာယမာနေ** ဥပ္ပဇ္ဇမာနေ မာတုကုစ္ဆိတော နိက္ခန္တေ အဟံ ပါတုဘူတံ **နိမိတ္တံ** ကာရဏံ ဗုဒ္ဓဘာဝဿ ဟေတုံ **ဗျာကရိံ** ကထေသိံ၊ အနေကာနိ အစ္ဆရိယာနိ ပါကဋာနိ အကာသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဝုတ္တနယာနုသာရေန သုဝိညေယျမေဝါတိ။

သမ္မုခါထဝိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-ကုသုမာသနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နဂရေ ဓညဝတိယာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကုသုမာသနိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော မဟဒ္ဓနော မဟာဘောဂေါ တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပါရံ ဂတော ဗြာဟ္မဏသိပ္ပေသု ကောဋိပ္ပတ္တော သကပရသမယကုသလော မာတာပိတရော ပူဇေတုကာမော ပဉ္စ ဥပ္ပလကလာပေ အတ္တနော သမီပေ ဌပေတွာ နိသိန္နော ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတံ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ အာဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ နီလပီတာဒိဃနဗုဒ္ဓရသ္မိယော စ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အာသနံ ပညာပေတွာ တတ္ထ တာနိ ပုပ္ဖါနိ သန္ထရိတွာ ဘဂဝန္တံ တတ္ထ နိသီဒါပေတွာ သကဃရေ မာတု အတ္ထာယ ပဋိယတ္တာနိ သဗ္ဗာနိ ခါဒနီယဘောဇနီယာနိ ဂဟေတွာ သပရိဝါရံ ဘဂဝန္တံ သဟတ္ထေန သန္တပ္ပေန္တော ဘောဇေသိ။ ဘောဇနာဝသာနေ ဧကံ ဥပ္ပလဟတ္ထံ အဒါသိ။ တေန သောမနဿဇာတော ပတ္ထနံ အကာသိ။ ဘဂဝါပိ အနုမောဒနံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု ဒွေ သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဘောဂယသေဟိ ဝဍ္ဎိတော ကာမေသု အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတော နစိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၆၅။ သော အပရဘာဂေ ပုဗ္ဗေ ကတကုသလံ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏေန သရိတွာ သောမနဿပ္ပတ္တော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နဂရေ ဓညဝတိယာ**တိအာဒိမာဟ။ ဓညာနံ ပုညဝန္တာနံ ခတ္တိယဗြာဟ္မဏဂဟပတိမဟာသာလာနံ အနေကေသံ ကုလာနံ အာကရတ္တာ ဓညဝတီ၊ အထ ဝါ

muttāmaṇi-ādisattaratanānaṁ sattavidhadhaññānaṁ upabhogaparibhogānaṁ ākarattā Dhaññavatī, atha vā dhaññānaṁ Buddhapaccekabuddhakhīṇāsavānaṁ vasanaṭṭhānaṁ ārāmavihārādīnaṁ ākarattā Dhaññavatī, tassā **Dhaññavatiyā.** Nagaranti patthenti ettha upabhogaparibhogatthikā janāti nagaraṁ, na gacchatīti vā nagaṁ, rājayuvarājamahāmattādīnaṁ vasanaṭṭhānaṁ. Nagaṁ rāti ādadāti gaṇhātīti nagaraṁ, rājādīnaṁ vasanaṭṭhānasamūhabhūtaṁ pākāraparikhādīhi parikkhittaṁ paricchinnaṭṭhānaṁ nagaraṁ nāmāti attho. Tasmiṁ **nagare** yadā ahaṁ Vipassissa Bhagavato santike byākaraṇaṁ alabhiṁ, tadā tasmiṁ Dhaññavatiyā nagare brāhmaṇo ahosinti sambandho. Sesaṁ sabbattha uttānamevābhi.

Kusumāsaniyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Phaladāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Ajjhāyako mantadharoti-ādikaṁ āyasmato Phaladāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro anekesu bhavesu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto viññutaṁ patvā vedattayādisakasippesu pārappatto anekesaṁ brāhmaṇasahassānaṁ pāmokkho ācariyo sakasippānaṁ pariyosānaṁ adisvā tattha ca sāraṁ apassanto gharāvāsaṁ pahāya isipabbajjaṁ pabbajitvā Himavantassa avidūre assamaṁ kāretvā saha sissehi vāsaṁ kappesi, tasmiṁ samaye Padumuttaro Bhagavā bhikkhāya caramāno tassānukampāya taṁ padesaṁ sampāpuṇi. Tāpaso Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso attano atthāya puṭake nikkhipitvā rukkhagge laggitāni madhurāni padumaphalāni madhunā saha adāsi. Bhagavā tassa somanassuppādanatthaṁ passantasseva paribhuñjitvā ākāse ṭhito phaladānānisaṁsaṁ kathetvā pakkāmi.

75. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne ekasmiṁ kulagehe nibbatto sattavassikoyeva arahattaṁ patvā pubbe

မုတ္တာမဏိအာဒိသတ္တရတနာနံ သတ္တဝိဓဓညာနံ ဥပဘောဂပရိဘောဂါနံ အာကရတ္တာ ဓညဝတီ၊ အထ ဝါ ဓညာနံ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓခီဏာသဝါနံ ဝသနဋ္ဌာနံ အာရာမဝိဟာရာဒီနံ အာကရတ္တာ ဓညဝတီ၊ တဿာ **ဓညဝတိယာ။** နဂရန္တိ ပတ္ထေန္တိ ဧတ္ထ ဥပဘောဂပရိဘောဂတ္ထိကာ ဇနာတိ နဂရံ၊ န ဂစ္ဆတီတိ ဝါ နဂံ၊ ရာဇယုဝရာဇမဟာမတ္တာဒီနံ ဝသနဋ္ဌာနံ။ နဂံ ရာတိ အာဒဒါတိ ဂဏှာတီတိ နဂရံ၊ ရာဇာဒီနံ ဝသနဋ္ဌာနသမူဟဘူတံ ပါကာရပရိခါဒီဟိ ပရိက္ခိတ္တံ ပရိစ္ဆိန္နဋ္ဌာနံ နဂရံ နာမာတိ အတ္ထော။ တသ္မိံ **နဂရေ** ယဒါ အဟံ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော သန္တိကေ ဗျာကရဏံ အလဘိံ၊ တဒါ တသ္မိံ ဓညဝတိယာ နဂရေ ဗြာဟ္မဏော အဟောသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါဘိ။

ကုသုမာသနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-ဖလဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အဇ္ဈာယကော မန္တဓရောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဖလဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အနေကေသု ဘဝေသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ ဝေဒတ္တယာဒိသကသိပ္ပေသု ပါရပ္ပတ္တော အနေကေသံ ဗြာဟ္မဏသဟဿာနံ ပါမောက္ခော အာစရိယော သကသိပ္ပါနံ ပရိယောသာနံ အဒိသွာ တတ္ထ စ သာရံ အပဿန္တော ဃရာဝါသံ ပဟာယ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တဿ အဝိဒူရေ အဿမံ ကာရေတွာ သဟ သိဿေဟိ ဝါသံ ကပ္ပေသိ၊ တသ္မိံ သမယေ ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ ဘိက္ခာယ စရမာနော တဿာနုကမ္ပာယ တံ ပဒေသံ သမ္ပာပုဏိ။ တာပသော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အတ္တနော အတ္ထာယ ပုဋကေ နိက္ခိပိတွာ ရုက္ခဂ္ဂေ လဂ္ဂိတာနိ မဓုရာနိ ပဒုမဖလာနိ မဓုနာ သဟ အဒါသိ။ ဘဂဝါ တဿ သောမနဿုပ္ပါဒနတ္ထံ ပဿန္တဿေဝ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ အာကာသေ ဌိတော ဖလဒါနာနိသံသံ ကထေတွာ ပက္ကာမိ။

၇၅။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သတ္တဝဿိကောယေဝ အရဟတ္တံ ပတွာ ပုဗ္ဗေ

katakusalakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **ajjhāyako mantadharo**ti-ādimāha. Tattha ajjheti cintetīti ajjhāyi, ajjhāyiyeva ajjhāyako. Ettha hi akāro "paṭisedhe vuddhitabbhāve -pa- akāro virahappake"ti evaṁ vuttesu dasasu atthesu tabbhāve vattati. Sissānaṁ savanadhāraṇādivasena hitaṁ ajjheti cinteti sajjhāyaṁ karotīti **ajjhāyako,** cintakoti attho. Ācariyassa santike uggahitaṁ sabbaṁ mantaṁ manena dhāreti pavattetīti **mantadharo. Tiṇṇaṁ vedāna pāragū**ti vedaṁ vuccati ñāṇaṁ, vedena veditabbā bujjhitabbāti vedā, iruvedayajuvedasāmavedasaṅkhātā tayo ganthā, tesaṁ vedānaṁ pāraṁ pariyosānaṁ koṭiṁ gato pattoti pāragū. Sesaṁ pākaṭamevāti.

Phaladāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

8. Ñāṇasaññikatthera-apadānavaṇṇanā

Pabbate Himavantamhīti-ādikaṁ āyasmato Ñāṇasaññikattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tasmiṁ tasmiṁ uppannuppanne bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhippatto gharāvāsaṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā Himavantassa avidūre pabbatantare paṇṇasālaṁ kāretvā pañcābhiññā-aṭṭhasamāpattiyo nibbattetvā vasanto ekadivasaṁ parisuddhaṁ paṇḍaraṁ pulinatalaṁ disvā "īdisā parisuddhā Buddhā, īdisaṁva parisuddhaṁ Buddhañāṇan"ti Buddhañca tassa ñāṇañca anussari thomesi ca.

84. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patvā sāsane pabbajitvā na cirasseva arahattaṁ patto pubbe katapuññaṁ anussaritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento "pabbate Himavantamhī"ti-ādimāha. **Pulinaṁ sobhanaṁ disvā**ti paripuṇṇakataṁ viya pulākārena parisodhitākārena pavattaṁ ṭhitanti pulinaṁ,

ကတကုသလကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အဇ္ဈာယကော မန္တဓရော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ အဇ္ဈေတိ စိန္တေတီတိ အဇ္ဈာယိ၊ အဇ္ဈာယိယေဝ အဇ္ဈာယကော။ ဧတ္ထ ဟိ အကာရော “ပဋိသေဓေ ဝုဒ္ဓိတဗ္ဘာဝေ။ပ။ အကာရော ဝိရဟပ္ပကေ”တိ ဧဝံ ဝုတ္တေသု ဒသသု အတ္ထေသု တဗ္ဘာဝေ ဝတ္တတိ။ သိဿာနံ သဝနဓာရဏာဒိဝသေန ဟိတံ အဇ္ဈေတိ စိန္တေတိ သဇ္ဈာယံ ကရောတီတိ **အဇ္ဈာယကော၊** စိန္တကောတိ အတ္ထော။ အာစရိယဿ သန္တိကေ ဥဂ္ဂဟိတံ သဗ္ဗံ မန္တံ မနေန ဓာရေတိ ပဝတ္တေတီတိ **မန္တဓရော။ တိဏ္ဏံ ဝေဒါန ပါရဂူ**တိ ဝေဒံ ဝုစ္စတိ ဉာဏံ၊ ဝေဒေန ဝေဒိတဗ္ဗာ ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗာတိ ဝေဒါ၊ ဣရုဝေဒယဇုဝေဒသာမဝေဒသင်္ခါတာ တယော ဂန္ထာ၊ တေသံ ဝေဒါနံ ပါရံ ပရိယောသာနံ ကောဋိံ ဂတော ပတ္တောတိ ပါရဂူ။ သေသံ ပါကဋမေဝါတိ။

ဖလဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-ဉာဏသညိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဉာဏသညိကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တသ္မိံ တသ္မိံ ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နေ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တဿ အဝိဒူရေ ပဗ္ဗတန္တရေ ပဏ္ဏသာလံ ကာရေတွာ ပဉ္စာဘိညာအဋ္ဌသမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဝသန္တော ဧကဒိဝသံ ပရိသုဒ္ဓံ ပဏ္ဍရံ ပုလိနတလံ ဒိသွာ “ဤဒိသာ ပရိသုဒ္ဓါ ဗုဒ္ဓါ, ဤဒိသံဝ ပရိသုဒ္ဓံ ဗုဒ္ဓဉာဏ”န္တိ ဗုဒ္ဓဉ္စ တဿ ဉာဏဉ္စ အနုဿရိ ထောမေသိ စ။

၈၄။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပတ္တော ပုဗ္ဗေ ကတပုညံ အနုဿရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော “ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှီ”တိအာဒိမာဟ။ **ပုလိနံ သောဘနံ ဒိသွာ**တိ ပရိပုဏ္ဏကတံ ဝိယ ပုလာကာရေန ပရိသောဓိတာကာရေန ပဝတ္တံ ဌိတန္တိ ပုလိနံ၊

sobhanaṁ vālukaṁ disvā seṭṭhaṁ Buddhaṁ anussarinti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Ñāṇasaññikatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Gaṇṭhipupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Suvaṇṇavaṇṇo Sambuddhoti-ādikaṁ āyasmato Gaṇṭhipupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro anekāsu jātīsu katapuññasañcayo Vipassissa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto upabhogaparibhogehi anūno ekadivasaṁ Vipassiṁ Bhagavantaṁ sagaṇaṁ disvā pasannamānaso lājāpañcamehi pupphehi pūjesi. So teneva cittappasādena yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato devaloke nibbatto dibbasampattiṁ anubhavitvā aparabhāge manussesu manussasampattiṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto saddhājāto pabbajitvā na cirasseva arahattaṁ pāpuṇi.

91. So ekadivasaṁ pubbe katapuññaṁ saritvā somanassajāto "iminā kusalenāhaṁ nibbānaṁ patto"ti pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **suvaṇṇavaṇṇo Sambuddho**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttanayattā uttānatthamevāti.

Gaṇṭhipupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Padumapūjakatthera-apadānavaṇṇanā

Himavantassāvidūreti-ādikaṁ āyasmato Padumapūjakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto viññutaṁ patvā sakasippe nipphattiṁ patvā tattha sāraṁ apassanto Buddhuppattito puretaraṁ uppannattā ovādānusāsanaṁ alabhitvā gharāvāsaṁ pahāya isipabbajjaṁ pabbajitvā Himavantassa avidūre

သောဘနံ ဝါလုကံ ဒိသွာ သေဋ္ဌံ ဗုဒ္ဓံ အနုဿရိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဉာဏသညိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-ဂဏ္ဌိပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော သမ္ဗုဒ္ဓေါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဂဏ္ဌိပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အနေကာသု ဇာတီသု ကတပုညသဉ္စယော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဥပဘောဂပရိဘောဂေဟိ အနူနော ဧကဒိဝသံ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ သဂဏံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော လာဇာပဉ္စမေဟိ ပုပ္ဖေဟိ ပူဇေသိ။ သော တေနေဝ စိတ္တပ္ပသာဒေန ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ အပရဘာဂေ မနုဿေသု မနုဿသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၉၁။ သော ဧကဒိဝသံ ပုဗ္ဗေ ကတပုညံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော "ဣမိနာ ကုသလေနာဟံ နိဗ္ဗာနံ ပတ္တော"တိ ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော သမ္ဗုဒ္ဓေါ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဂဏ္ဌိပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-ပဒုမပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပဒုမပူဇကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သကသိပ္ပေ နိပ္ဖတ္တိံ ပတွာ တတ္ထ သာရံ အပဿန္တော ဗုဒ္ဓုပ္ပတ္တိတော ပုရေတရံ ဥပ္ပန္နတ္တာ ဩဝါဒါနုသာသနံ အလဘိတွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တဿ အဝိဒူရေ

Gotamakaṁ nāma pabbataṁ nissāya assamaṁ kāretvā pañcābhiññā aṭṭha samāpattiyo nibbattetvā jhānasukheneva vihāsi. Tadā Padumuttaro Bhagavā Buddho hutvā satte saṁsārato uddharanto tassānukampāya Himavantaṁ agamāsi. Tāpaso Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso sakasisse samānetvā tehi padumapupphāni āharāpetvā pūjesi. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ kulagehe nibbatto saddho pasanno pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

97. So attano puññakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Himavantassāvidūre**ti-ādimāha. **Gotamo nāma pabbato**ti anekesaṁ yakkhadevatānaṁ āvāsabhāvena adhiṭṭhānavasena Gotamassa bhavanattā Gotamoti pākaṭo ahosi. Pavattati tiṭṭhatīti pabbato. **Nāgarukkhehi sañchanno**ti ruhati tiṭṭhatīti rukkho. Atha vā pathaviṁ khananto uddhaṁ ruhatīti rukkho, nānā anekappakārā campakakappūranāga-agarucandanādayo rukkhāti nānārukkhā, tehi nānārukkhehi sañchanno parikiṇṇo Gotamo pabbatoti sambandho. **Mahābhūtagaṇālayo**ti bhavanti jāyanti uppajjanti vaḍḍhanti cāti bhūtā, mahantā ca te bhūtā cāti mahābhūtā, mahābhūtānaṁ gaṇo samūhoti mahābhūtagaṇo, mahābhūtagaṇassa ālayo patiṭṭhāti mahābhūtagaṇālayo.

98. **Vemajjhamhi ca tassāsī**ti tassa Gotamassa pabbatassa vemajjhe abbhantare assamo abhinimmito nipphādito katoti attho. Sesaṁ uttānamevāti.

Padumapūjakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Terasamavaggavaṇṇanā samattā.

ဂေါတမကံ နာမ ပဗ္ဗတံ နိဿာယ အဿမံ ကာရေတွာ ပဉ္စာဘိညာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဈာနသုခေနေဝ ဝိဟာသိ။ တဒါ ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ ဗုဒ္ဓေါ ဟုတွာ သတ္တေ သံသာရတော ဥဒ္ဓရန္တော တဿာနုကမ္ပာယ ဟိမဝန္တံ အဂမာသိ။ တာပသော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သကသိဿေ သမာနေတွာ တေဟိ ပဒုမပုပ္ဖါနိ အာဟရာပေတွာ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သဒ္ဓေါ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၉၇။ သော အတ္တနော ပုညကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိအာဒိမာဟ။ **ဂေါတမော နာမ ပဗ္ဗတော**တိ အနေကေသံ ယက္ခဒေဝတာနံ အာဝါသဘာဝေန အဓိဋ္ဌာနဝသေန ဂေါတမဿ ဘဝနတ္တာ ဂေါတမောတိ ပါကဋော အဟောသိ။ ပဝတ္တတိ တိဋ္ဌတီတိ ပဗ္ဗတော။ **နာဂရုက္ခေဟိ သဉ္ဆန္နော**တိ ရုဟတိ တိဋ္ဌတီတိ ရုက္ခော။ အထ ဝါ ပထဝိံ ခနန္တော ဥဒ္ဓံ ရုဟတီတိ ရုက္ခော၊ နာနာ အနေကပ္ပကာရာ စမ္ပကကပ္ပူရနာဂအဂရုစန္ဒနာဒယော ရုက္ခာတိ နာနာရုက္ခာ၊ တေဟိ နာနာရုက္ခေဟိ သဉ္ဆန္နော ပရိကိဏ္ဏော ဂေါတမော ပဗ္ဗတောတိ သမ္ဗန္ဓော။ **မဟာဘူတဂဏာလယော**တိ ဘဝန္တိ ဇာယန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဝဍ္ဎန္တိ စာတိ ဘူတာ၊ မဟန္တာ စ တေ ဘူတာ စာတိ မဟာဘူတာ၊ မဟာဘူတာနံ ဂဏော သမူဟောတိ မဟာဘူတဂဏော၊ မဟာဘူတဂဏဿ အာလယော ပတိဋ္ဌာတိ မဟာဘူတဂဏာလယော။

၉၈။ **ဝေမဇ္ဈမှိ စ တဿာသီ**တိ တဿ ဂေါတမဿ ပဗ္ဗတဿ ဝေမဇ္ဈေ အဗ္ဘန္တရေ အဿမော အဘိနိမ္မိတော နိပ္ဖါဒိတော ကတောတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ပဒုမပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

တေရသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

14. Sobhitavagga

1. Sobhitatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttaro nāma Jinoti-ādikaṁ āyasmato Sobhitattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā ekadivasaṁ Satthārā dhamme desiyamāne somanassena pasannamānaso nānappakārehi thomesi. So teneva somanassena kālaṁ katvā devesu nibbatto tattha dibbasukhaṁ anubhavitvā manussesu ca manussasukhaṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ kulagehe nibbatto sattavassikova pabbajitvā na cirasseva chaḷabhiñño arahā ahosi.

1. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttanayattā suviññeyyamevāti.

Sobhitatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

2. Sudassanatthera-apadānavaṇṇanā

Vitthatāya nadītīreti-ādikaṁ āyasmato Sudassanattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave katapuññūpacayo Sikhissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhippatto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā vasanto Vitthatāya nāma gaṅgāya samīpe pilakkhuphalitaṁ pariyesanto tassā tīre nisinnaṁ jalamāna-aggisikhaṁ iva Sikhiṁ Sammāsambuddhaṁ disvā pasannamānaso ketakīpupphaṁ vaṇṭeneva chinditvā pūjento evamāha "bhante yena ñāṇena tvaṁ evaṁ mahānubhāvo Sabbaññubuddho jāto, taṁ ñāṇaṁ ahaṁ pūjemī"ti. Atha Bhagavā anumodanamakāsi. So tena puññena devamanussesu jāto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto Satthari pasanno pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

၁၄-သောဘိတဝဂ္ဂ

၁-သောဘိတတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သောဘိတတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရာ ဓမ္မေ ဒေသိယမာနေ သောမနဿေန ပသန္နမာနသော နာနပ္ပကာရေဟိ ထောမေသိ။ သော တေနေဝ သောမနဿေန ကာလံ ကတွာ ဒေဝေသု နိဗ္ဗတ္တော တတ္ထ ဒိဗ္ဗသုခံ အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ မနုဿသုခံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သတ္တဝဿိကောဝ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ ဆဠဘိညော အရဟာ အဟောသိ။

၁။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

သောဘိတတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂-သုဒဿနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝိတ္ထတာယ နဒီတီရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သုဒဿနတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ကတပုညူပစယော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ ဝသန္တော ဝိတ္ထတာယ နာမ ဂင်္ဂါယ သမီပေ ပိလက္ခုဖလိတံ ပရိယေသန္တော တဿာ တီရေ နိသိန္နံ ဇလမာနအဂ္ဂိသိခံ ဣဝ သိခိံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ကေတကီပုပ္ဖံ ဝဏ္ဋေနေဝ ဆိန္ဒိတွာ ပူဇေန္တော ဧဝမာဟ “ဘန္တေ ယေန ဉာဏေန တွံ ဧဝံ မဟာနုဘာဝေါ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓေါ ဇာတော၊ တံ ဉာဏံ အဟံ ပူဇေမီ”တိ။ အထ ဘဂဝါ အနုမောဒနမကာသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု ဇာတော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သတ္ထရိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

10. So attano katakusalaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Vitthatāya nadītīre**ti-ādimāha. Tattha **Vitthatāyā**ti vittharati pattharati vitthiṇṇā hotīti vitthatā, nadanti saddaṁ karonti itā gatā pavattāti nadī, nadiṁ tarantā etaṁ patvā tiṇṇā nāma hontīti tīraṁ, tassā Vitthatāya nadiyā tīre tīrasamīpeti attho. **Ketakiṁ papphitaṁ disvā**ti kucchitākārena gaṇhantānaṁ hatthaṁ kaṇḍako chindati vijjhatīti ketaṁ, ketassa esā ketakīpupphaṁ, taṁ disvā vaṇḍaṁ chinditvāti sambandho.

11. **Sikhino lokabandhuno**ti sikhī vuccati aggi, sikhīsadisā nīlapītādibhedā jalamānā chabbaṇṇaghanaraṁsiyo yassa so sikhī, lokassa sakalalokattayassa bandhu ñātakoti lokabandhu, tassa Sikhino lokabandhuno ketakīpupphaṁ vaṇḍe chinditvā pūjesinti sambandho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Sudassanatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Candanapūjanakatthera-apadānavaṇṇanā

Candabhāgānadītīreti-ādikaṁ āyasmato Candanapūjanakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Atthadassissa Bhagavato kāle Himavante Candabhāgānadiyā samīpe kinnarayoniyaṁ nibbatto pupphabhakkho pupphanivasano candana-agaru-ādīsu gandhavibhūsito Himavante bhummadevatā viya uyyānakīḷajalakīḷādi-anekasukhaṁ anubhavanto vāsaṁ kappesi. Tadā Atthadassī Bhagavā tassanukampāya Himavantaṁ gantvā ākāsato oruyha saṁghāṭiṁ paññāpetvā nisīdi. So kinnaro taṁ Bhagavantaṁ vijjotamānaṁ tattha nisinnaṁ disvā pasannamānaso sugandhacandanena pūjesi. Tassa Bhagavā anumodanaṁ akāsi.

17. So tena puññena tena somanassena yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cuto devaloke nibbatto aparāparaṁ cha kāmāvacarasampattiyo anubhavitvā manussesu cakkavattirajjapadesarajjasampattiyo

၁၀။ သော အတ္တနော ကတကုသလံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဝိတ္ထတာယ နဒီတီရေ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဝိတ္ထတာယာ**တိ ဝိတ္ထရတိ ပတ္ထရတိ ဝိတ္ထိဏ္ဏာ ဟောတီတိ ဝိတ္ထတာ၊ နဒန္တိ သဒ္ဒံ ကရောန္တိ ဣတာ ဂတာ ပဝတ္တာတိ နဒီ၊ နဒိံ တရန္တာ ဧတံ ပတွာ တိဏ္ဏာ နာမ ဟောန္တီတိ တီရံ၊ တဿာ ဝိတ္ထတာယ နဒိယာ တီရေ တီရသမီပေတိ အတ္ထော။ **ကေတကိံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ**တိ ကုစ္ဆိတာကာရေန ဂဏှန္တာနံ ဟတ္ထံ ကဏ္ဍကော ဆိန္ဒတိ ဝိဇ္ဈတီတိ ကေတံ၊ ကေတဿ ဧသာ ကေတကီပုပ္ဖံ၊ တံ ဒိသွာ ဝဏ္ဍံ ဆိန္ဒိတွာတိ သမ္ဗန္ဓော။

၁၁။ **သိခိနော လောကဗန္ဓုနော**တိ သိခီ ဝုစ္စတိ အဂ္ဂိ၊ သိခီသဒိသာ နီလပီတာဒိဘေဒါ ဇလမာနာ ဆဗ္ဗဏ္ဏဃနရံသိယော ယဿ သော သိခီ၊ လောကဿ သကလလောကတ္တယဿ ဗန္ဓု ဉာတကောတိ လောကဗန္ဓု၊ တဿ သိခိနော လောကဗန္ဓုနော ကေတကီပုပ္ဖံ ဝဏ္ဍေ ဆိန္ဒိတွာ ပူဇေသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

သုဒဿနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-စန္ဒနပူဇနကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

စန္ဒဘာဂါနဒီတီရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော စန္ဒနပူဇနကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟိမဝန္တေ စန္ဒဘာဂါနဒိယာ သမီပေ ကိန္နရယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော ပုပ္ဖဘက္ခော ပုပ္ဖနိဝသနော စန္ဒနအဂရုအာဒီသု ဂန္ဓဝိဘူသိတော ဟိမဝန္တေ ဘုမ္မဒေဝတာ ဝိယ ဥယျာနကီဠဇလကီဠာဒိအနေကသုခံ အနုဘဝန္တော ဝါသံ ကပ္ပေသိ။ တဒါ အတ္ထဒဿီ ဘဂဝါ တဿာနုကမ္ပာယ ဟိမဝန္တံ ဂန္တွာ အာကာသတော ဩရုယှ သံဃာဋိံ ပညာပေတွာ နိသီဒိ။ သော ကိန္နရော တံ ဘဂဝန္တံ ဝိဇ္ဇောတမာနံ တတ္ထ နိသိန္နံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သုဂန္ဓစန္ဒနေန ပူဇေသိ။ တဿ ဘဂဝါ အနုမောဒနံ အကာသိ။

၁၇။ သော တေန ပုညေန တေန သောမနဿေန ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ ဆ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စက္ကဝတ္တိရဇ္ဇပဒေသရဇ္ဇသမ္ပတ္တိယော

anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto pabbajitvā nacirasseva arahattaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Candabhāgānadītīre**ti-ādimāha. Tattha candaṁ manaṁ ruciṁ ajjhāsayaṁ ñatvā viya jātoti cando. Candamaṇḍalena pasannanimmalodakena ubhosu passesu muttādalasadisasantharadhavalapulinatalena ca samannāgatattā candena bhāgā sadisāti Candabhāgā, tassā Candabhāgāya nadiyā tīre samīpeti attho. Sesaṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttanayattā suviññeyyamevāti.

Candanapūjanakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Aṭṭhamabhāṇavāravaṇṇanā samattā.

---

4. Pupphacchadaniyatthera-apadānavaṇṇanā

Sunando nāma nāmenāti-ādikaṁ āyasmato Pupphacchadaniyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro anekesu bhavesu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto viññutaṁ patvā sakasippesu nipphattiṁ patto mahābhāgo mahāyaso dānābhirato ahosi. Ekadivasaṁ so “sakalajambudīpe ime yācakā nāma ‘ahaṁ dānaṁ na laddhosmī’ti vattuṁ mā labhantū”ti mahādānaṁ sajjesi. Tadā Padumuttaro Bhagavā saparivāro ākāsena gacchati. Brāhmaṇo taṁ disvā pasannacitto sakasisse pakkosāpetvā pupphāni āharāpetvā ākāse ukkhipitvā pūjesi. Tāni sakalanagaraṁ chādetvā satta divasāni aṭṭhaṁsu.

26. So tena puññakammena devamanussesu sukhaṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ ekasmiṁ kulagehe nibbatto saddhājāto pabbajitvā khuraggeyeva arahattaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Sunando nāma nāmenā**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttanayattā suviññeyyamevāti.

Pupphacchadaniyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **စန္ဒဘာဂါနဒီတီ**ရေတိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ စန္ဒံ မနံ ရုစိံ အဇ္ဈာသယံ ဉတွာ ဝိယ ဇာတောတိ စန္ဒော။ စန္ဒမဏ္ဍလေန ပသန္နနိမ္မလောဒကေန ဥဘောသု ပဿေသု မုတ္တာဒလသဒိသသန္ထရဓဝလပုလိနတလေန စ သမန္နာဂတတ္တာ စန္ဒေန ဘာဂါ သဒိသာတိ စန္ဒဘာဂါ၊ တဿာ စန္ဒဘာဂါယ နဒိယာ တီရေ သမီပေတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

စန္ဒနပူဇနကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

အဋ္ဌမဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-ပုပ္ဖစ္ဆဒနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုနန္ဒော နာမ နာမေနာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပုပ္ဖစ္ဆဒနိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အနေကေသု ဘဝေသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သကသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ပတ္တော မဟာဘောဂေါ မဟာယသော ဒါနာဘိရတော အဟောသိ။ ဧကဒိဝသံ သော “သကလဇမ္ဗုဒီပေ ဣမေ ယာစကာ နာမ ‘အဟံ ဒါနံ န လဒ္ဓေါသ္မီ’တိ ဝတ္တုံ မာ လဘန္တူ”တိ မဟာဒါနံ သဇ္ဇေသိ။ တဒါ ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ သပရိဝါရော အာကာသေန ဂစ္ဆတိ။ ဗြာဟ္မဏော တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော သကသိဿေ ပက္ကောသာပေတွာ ပုပ္ဖါနိ အာဟရာပေတွာ အာကာသေ ဥက္ခိပိတွာ ပူဇေသိ။ တာနိ သကလနဂရံ ဆာဒေတွာ သတ္တ ဒိဝသာနိ အဋ္ဌံသု။

၂၆။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သုခံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ ခုရဂ္ဂေယေဝ အရဟတ္တံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုနန္ဒော နာမ နာမေနာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ပုပ္ဖစ္ဆဒနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

5. Rahosaññakatthera-apadānavaṇṇanā

Himavantassāvidūreti-ādikaṁ āyasmato Rahosaññakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto ekasmiṁ Buddhasuññakāle Majjhimadese brāhmaṇakule nibbatto vuddhimanvāya sakasippesu nipphattiṁ patvā tattha sāraṁ apassanto kevalaṁ udaraṁ pūretvā kodhamadamānādayo akusaleyeva disvā gharāvāsaṁ pahāya Himavantaṁ pavisitvā isipabbajjaṁ pabbajitvā anekatāpasasataparivāro Vasabhapabbatasamīpe assamaṁ māpetvā tīṇi vassasahassāni Himavanteyeva vasamāno "ahaṁ ettakānaṁ sissānaṁ ācariyoti sammato garuṭṭhāniyo garukātabbo vandanīyo, ācariyo me natthī"ti domanassappatto te sabbe sisse sannipātetvā Buddhānaṁ abhāve nibbānādhigamābhāvaṁ pakāsetvā sayaṁ ekako raho vivekaṭṭhāneva nisinno Buddhassa sammukhā nisinno viya Buddhasaññaṁ manasi karitvā Buddhārammaṇaṁ pītiṁ uppādetvā sālāyaṁ pallaṅkaṁ ābhujitvā nisinno kālaṁ katvā brahmaloke nibbatti.

34. So tattha jhānasukhena ciraṁ vasitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto kāmesu anallīno sattavassiko pabbajitvā khuraggeyeva arahattaṁ patvā chaḷabhiñño hutvā pubbenivāsañāṇena attano pubbakammaṁ saritvā sañjātasomanasso pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Himavantassāvidūre**ti-ādimāha. **Vasabho nāma pabbato**ti Himavantapabbataṁ vinā sesapabbatānaṁ uccatarabhāvena seṭṭhatarabhāvena vasabhoti saṅkhaṁ gato pabbatoti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Rahosaññakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Campakapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Kaṇikāraṁva jotantanti-ādikaṁ āyasmato Campakapupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vessabhussa Bhagavato kāle

၅-ရဟောသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ရဟောသညကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဧကသ္မိံ ဗုဒ္ဓသုညကာလေ မဇ္ဈိမဒေသေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သကသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ပတွာ တတ္ထ သာရံ အပဿန္တော ကေဝလံ ဥဒရံ ပူရေတွာ ကောဓမဒမာနာဒယော အကုသလေယေဝ ဒိသွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ ဟိမဝန္တံ ပဝိသိတွာ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ အနေကတာပသသတပရိဝါရော ဝသဘပဗ္ဗတသမီပေ အဿမံ မာပေတွာ တီဏိ ဝဿသဟဿာနိ ဟိမဝန္တေယေဝ ဝသမာနော "အဟံ ဧတ္တကာနံ သိဿာနံ အာစရိယောတိ သမ္မတော ဂရုဋ္ဌာနိယော ဂရုကာတဗ္ဗော ဝန္ဒနီယော၊ အာစရိယော မေ နတ္ထီ"တိ ဒေါမနဿပ္ပတ္တော တေ သဗ္ဗေ သိဿေ သန္နိပါတေတွာ ဗုဒ္ဓါနံ အဘာဝေ နိဗ္ဗာနာဓိဂမာဘာဝံ ပကာသေတွာ သယံ ဧကကော ရဟော ဝိဝေကဋ္ဌာနေဝ နိသိန္နော ဗုဒ္ဓဿ သမ္မုခါ နိသိန္နော ဝိယ ဗုဒ္ဓသညံ မနသိ ကရိတွာ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏံ ပီတိံ ဥပ္ပါဒေတွာ သာလာယံ ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာ နိသိန္နော ကာလံ ကတွာ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တိ။

၃၄။ သော တတ္ထ ဈာနသုခေန စိရံ ဝသိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ကာမေသု အနလ္လီနော သတ္တဝဿိကော ပဗ္ဗဇိတွာ ခုရဂ္ဂေယေဝ အရဟတ္တံ ပတွာ ဆဠဘိညော ဟုတွာ ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏေန အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သဉ္ဇာတသောမနဿော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိအာဒိမာဟ။ **ဝသဘော နာမ ပဗ္ဗတော**တိ ဟိမဝန္တပဗ္ဗတံ ဝိနာ သေသပဗ္ဗတာနံ ဥစ္စတရဘာဝေန သေဋ္ဌတရဘာဝေန ဝသဘောတိ သင်္ခံ ဂတော ပဗ္ဗတောတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ရဟောသညကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-စမ္ပကပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ကဏိကာရံဝ ဇောတန္တန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော စမ္ပကပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝေဿဘုဿ ဘဂဝတော ကာလေ

brāhmaṇakule nibbatto vuddhippatto sakasippesu nipphattiṁ patvā tattha sāraṁ apassanto gharāvāsaṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā vanantare vasanto Vessabhuṁ Bhagavantaṁ uddissa sissehi ānītehi campakapupphehi pūjesi. Bhagavā anumodanaṁ akāsi. So teneva kusalena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ pāpuṇitvā pubbavāsanābalena gharāvāse anallīno pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

41. So aparabhāge attano pubbapuññakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **kaṇikāraṁva jotantan**ti-ādimāha. Tattha **kaṇikāran**ti sakalapattapalāsāni paribhajja pātetvā pupphagahaṇasamaye kaṇṇikābaddho hutvā pupphamakuḷānaṁ gahaṇato kaṇṇikākārena pakatoti kaṇikāro, "kaṇṇikāro"ti vattabbe niruttinayena ekassa pubbaṇakārassa lopaṁ katvā "kaṇikāran"ti vuttanti daṭṭhabbaṁ. Taṁ pupphitaṁ kaṇikārarukkhaṁ iva jotantaṁ Buddhaṁ addasanti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Campakapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Atthasandassakatthera-apadānavaṇṇanā

Visālamāḷe āsīnoti-ādikaṁ āyasmato Atthasandassakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro anekesu attabhāvesu katapuññūpacayo Padumuttarassa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto vuddhimanvāya sakasippesu nipphattiṁ patto tattha sāraṁ apassanto gehaṁ pahāya Himavantaṁ gantvā ramaṇīye ṭhāne paṇṇasālaṁ katvā paṭivasati, tadā sattānukampāya Himavantamāgataṁ Padumuttarabhagavantaṁ disvā pasannamānaso pañcaṅgasamannāgato vanditvā thutivacanehi thomesi. So tena puññena yāvatāyukaṁ katvā kālaṅkatvā brahmalokūpago ahosi. So aparabhāge imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Satthu dhammadesanaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā arahattaṁ pāpuṇi.

ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော သကသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ပတွာ တတ္ထ သာရံ အပဿန္တော ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝနန္တရေ ဝသန္တော ဝေဿဘုံ ဘဂဝန္တံ ဥဒ္ဒိဿ သိဿေဟိ အာနီတေဟိ စမ္ပကပုပ္ဖေဟိ ပူဇေသိ။ ဘဂဝါ အနုမောဒနံ အကာသိ။ သော တေနေဝ ကုသလေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပါပုဏိတွာ ပုဗ္ဗဝါသနာဗလေန ဃရာဝါသေ အနလ္လီနော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၄၁။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗပုညကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ကဏိကာရံဝ ဇောတန္တ**န္တိ-အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ကဏိကာရ**န္တိ သကလပတ္တပလာသာနိ ပရိဘဇ္ဇ ပါတေတွာ ပုပ္ဖဂဟဏသမယေ ကဏ္ဏိကာဗဒ္ဓေါ ဟုတွာ ပုပ္ဖမကုဠာနံ ဂဟဏတော ကဏ္ဏိကာကာရေန ပကတောတိ ကဏိကာရော၊ "ကဏ္ဏိကာရော"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ နိရုတ္တိနယေန ဧကဿ ပုဗ္ဗဏကာရဿ လောပံ ကတွာ "ကဏိကာရ"န္တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တံ ပုပ္ဖိတံ ကဏိကာရရုက္ခံ ဣဝ ဇောတန္တံ ဗုဒ္ဓံ အဒ္ဒသန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

စမ္ပကပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-အတ္ထသန္ဒဿကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝိသာလမာဠေ အာသီနောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော အတ္ထသန္ဒဿကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အနေကေသု အတ္တဘာဝေသု ကတပုညူပစယော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝါယ သကသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ပတ္တော တတ္ထ သာရံ အပဿန္တော ဂေဟံ ပဟာယ ဟိမဝန္တံ ဂန္တွာ ရမဏီယေ ဌာနေ ပဏ္ဏသာလံ ကတွာ ပဋိဝသတိ၊ တဒါ သတ္တာနုကမ္ပာယ ဟိမဝန္တမာဂတံ ပဒုမုတ္တရဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပဉ္စင်္ဂသမန္နာဂတော ဝန္ဒိတွာ ထုတိဝစနေဟိ ထောမေသိ။ သော တေန ပုညေန ယာဝတာယုကံ ကတွာ ကာလင်္ကတွာ ဗြဟ္မလောကူပဂေါ အဟောသိ။ သော အပရဘာဂေ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

47. So attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **visālamāḷe āsīno**ti-ādimāha. Tattha **visālamāḷe**ti visālaṁ patthaṭaṁ vitthiṇṇaṁ mahantaṁ māḷaṁ visālamāḷaṁ, tasmiṁ visālamāḷe **āsīno** nisinno ahaṁ Lokanāyakaṁ addasanti sambandho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Atthasandassakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

8. Ekapasādaniyatthera-apadānavaṇṇanā

Nārado iti me nāmanti-ādikaṁ āyasmato Ekapasādaniyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro anekāsu jātīsu katakusalo Atthadassissa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto Kesavoti pākaṭo hutvā viññutaṁ patvā gharāvāsaṁ pahāya pabbajitvā vasanto ekadivasaṁ Satthu dhammadesanaṁ sutvā pasannamānaso añjaliṁ paggayha ativiya pītisomanassajāto pakkāmi. So yāvatāyukaṁ ṭhatvā teneva somanassena kālaṁ katvā devesu nibbattho tattha dibbasampattiṁ anubhavitvā manussesu uppanno tattha sampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde aññatarasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhippatto Satthari pasīditvā pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

55. So aparabhāge attano katakusalakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Nārado iti me nāman**ti-ādimāha. Tattha **nārado**ti jātivasena suddhasarīrattā natthi rajo dhūli malaṁ etassāti Nārado, jakārassa dakāraṁ katvā Nāradoti kuladattikaṁ nāmaṁ. **Kesavo**ti kisavacchagotte jātattā Kesavo Nāradakesavo iti maṁ janā **vidū** jānantīti attho. Sesaṁ pākaṭamevāti.

Ekapasādaniyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

၄၇။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဝိသာလမာဠေ အာသီနော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဝိသာလမာဠေ**တိ ဝိသာလံ ပတ္ထဋံ ဝိတ္ထိဏ္ဏံ မဟန္တံ မာဠံ ဝိသာလမာဠံ၊ တသ္မိံ ဝိသာလမာဠေ **အာသီနော** နိသိန္နော အဟံ လောကနာယကံ အဒ္ဒသန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

အတ္ထသန္ဒဿကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-ဧကပသာဒနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နာရဒေါ ဣတိ မေ နာမန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဧကပသာဒနိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အနေကာသု ဇာတီသု ကတကုသလော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ကေသဝေါတိ ပါကဋော ဟုတွာ ဝိညုတံ ပတွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝသန္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ အတိဝိယ ပီတိသောမနဿဇာတော ပက္ကာမိ။ သော ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တေနေဝ သောမနဿေန ကာလံ ကတွာ ဒေဝေသု နိဗ္ဗတ္တော တတ္ထ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု ဥပ္ပန္နော တတ္ထ သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ အညတရသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၅၅။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ကတကုသလကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နာရဒေါ ဣတိ မေ နာမ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **နာရဒေါ**တိ ဇာတိဝသေန သုဒ္ဓသရီရတ္တာ နတ္ထိ ရဇော ဓူလိ မလံ ဧတဿာတိ နာရဒေါ၊ ဇကာရဿ ဒကာရံ ကတွာ နာရဒေါတိ ကုလဒတ္တိကံ နာမံ။ **ကေသဝေါ**တိ ကိသဝစ္ဆဂေါတ္တေ ဇာတတ္တာ ကေသဝေါ နာရဒကေသဝေါ ဣတိ မံ ဇနာ **ဝိဒူ** ဇာနန္တီတိ အတ္ထော။ သေသံ ပါကဋမေဝါတိ။

ဧကပသာဒနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

9. Sālapupphadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Migarājā tadā āsinti-ādikaṁ āyasmato Sālapupphadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave katakulasalasañcayo kenaci kammacchiddena Himavante sīhayoniyaṁ nibbatto anekasīhaparivāro vihāsi. Tadā Sikhī Bhagavā tassānukampāya Himavantaṁ agamāsi. Sīho taṁ upagataṁ disvā pasannamānaso sākhābhaṅgena sakaṇṇikasālapupphaṁ gahetvā pūjesi. Bhagavā tassa anumodanaṁ akāsi.

60. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patvā Satthari pasanno pabbajitvā arahattaṁ patto attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **migarājā tadā āsin**ti-ādimāha. Tattha maraṇaṁ gacchantīti migā, atha vā ghāsaṁ magganti gavesantīti migā, migānaṁ rājā migarājā. Sakalacatuppadānaṁ rajabhāve satipi gāthābandhasukhatthaṁ mige ādiṁ katvā migarājāti vuttaṁ. Yadā Bhagavantaṁ disvā sapupphaṁ sālasākhaṁ bhañjitvā pūjesiṁ, tadā ahaṁ migarājā ahosinti attho.

62. **Sakosaṁ pupphamāharin**ti sakaṇṇikaṁ sālapupphaṁ āhariṁ pūjesinti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Sālapupphadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Piyālaphaladāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Parodhako tadā āsinti-ādikaṁ āyasmato Piyālaphaladāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sikhissa Bhagavato kāle nesādakule nibbatto Himavante ekasmiṁ pabbhāre mige vadhitvā jīvikaṁ kappetvā vasati. Tasmiṁ kāle tattha gataṁ Sikhiṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso sāyaṁ pātaṁ namassamāno kañci deyyadhammaṁ apassanto

၉-သာလပုပ္ဖဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

မိဂရာဇာ တဒါ အာသိန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော သာလပုပ္ဖဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ကတကုသလသဉ္စယော ကေနစိ ကမ္မစ္ဆိဒ္ဒေန ဟိမဝန္တေ သီဟယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော အနေကသီဟပရိဝါရော ဝိဟာသိ။ တဒါ သိခီ ဘဂဝါ တဿာနုကမ္ပာယ ဟိမဝန္တံ အဂမာသိ။ သီဟော တံ ဥပဂတံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သာခါဘင်္ဂေန သကဏ္ဏိကသာလပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ပူဇေသိ။ ဘဂဝါ တဿ အနုမောဒနံ အကာသိ။

၆၀။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သတ္ထရိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ အရဟတ္တံ ပတ္တော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **မိဂရာဇာ တဒါ အာသိ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ မရဏံ ဂစ္ဆန္တီတိ မိဂါ၊ အထ ဝါ ဃာသံ မဂ္ဂန္တိ ဂဝေသန္တီတိ မိဂါ၊ မိဂါနံ ရာဇာ မိဂရာဇာ။ သကလစတုပ္ပဒါနံ ရာဇဘာဝေ သတိပိ ဂါထာဗန္ဓသုခတ္ထံ မိဂေ အာဒိံ ကတွာ မိဂရာဇာတိ ဝုတ္တံ။ ယဒါ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ သပုပ္ဖံ သာလသာခံ ဘဉ္ဇိတွာ ပူဇေသိံ၊ တဒါ အဟံ မိဂရာဇာ အဟောသိန္တိ အတ္ထော။

၆၂။ **သကောသံ ပုပ္ဖမာဟရိ**န္တိ သကဏ္ဏိကံ သာလပုပ္ဖံ အာဟရိံ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

သာလပုပ္ဖဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-ပိယာလဖလဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပရောဓကော တဒါ အာသိန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပိယာလဖလဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ နေသာဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဟိမဝန္တေ ဧကသ္မိံ ပဗ္ဘာရေ မိဂေ ဝဓိတွာ ဇီဝိကံ ကပ္ပေတွာ ဝသတိ။ တသ္မိံ ကာလေ တတ္ထ ဂတံ သိခိံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သာယံ ပါတံ နမဿမာနော ကဉ္စိ ဒေယျဓမ္မံ အပဿန္တော

madhurāni piyālaphalāni uccinitvā adāsi. Bhagavā tāni paribhuñji. So nesādo Buddhārammaṇāya pītiyā nirantaraṁ phuṭṭhasarīre pāpakamme virattacitto mūlaphalāhāro na cirasseva kālaṁ katvā devaloke nibbatti.

66. So tattha dibbasampattiyo anubhavitvā manussesu ca anekavidhasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde gahapatikule nibbatto viññutaṁ patto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā tattha anabhirato gehaṁ pahāya Satthu santike pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahattaṁ patto attano kataphaladānakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **parodhako tadā āsin**ti-ādimāha. Tattha yadā ahaṁ piyālaphalaṁ datvā cittaṁ pasādesiṁ, tadā ahaṁ parodhako āsinti sambandho. **Parodhako**ti parasattarodhako vihesako. “Pararodhako”ti vattabbe pubbassa rakārassa lopaṁ katvā “parodhako”ti vuttaṁ.

69. **Paricāriṁ vināyakan**ti taṁ nibbānapāpakaṁ Satthāraṁ “bhante imaṁ phalaṁ paribhuñjathā”ti pavāriṁ nimantesiṁ ārādhesinti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Piyālaphaladāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Cuddasamavaggavaṇṇanā samattā.

---

15. Chattavagga

1. Atichattiyatthera-apadānavaṇṇanā

Parinibbute Bhagavatīti-ādikaṁ āyasmato Atichattiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Atthadassissa Bhagavato kāle ekasmiṁ kulagehe nibbatto dharamānassa Bhagavato adiṭṭhattā parinibbutakāle “aho mama parihānī”ti cintetvā “mama jātiṁ saphalaṁ karissāmī”ti katasanniṭṭhāno chattādhichattaṁ kāretvā tassa Bhagavato sarīradhātuṁ nihitadhātugabbhaṁ pūjesi. Aparabhāge pupphacchattaṁ kāretvā tameva

မဓုရာနိ ပိယာလဖလာနိ ဥစ္စိနိတွာ အဒါသိ။ ဘဂဝါ တာနိ ပရိဘုဉ္ဇိ။ သော နေသာဒေါ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏာယ ပီတိယာ နိရန္တရံ ဖုဋ္ဌသရီရော ပါပကမ္မေ ဝိရတ္တစိတ္တော မူလဖလာဟာရော န စိရဿေဝ ကာလံ ကတွာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိ။

၆၆။ သော တတ္ထ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ အနေကဝိဓသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ တတ္ထ အနဘိရတော ဂေဟံ ပဟာယ သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပတ္တော အတ္တနော ကတဖလဒါနကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပရောဓကော တဒါ အာသိ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယဒါ အဟံ ပိယာလဖလံ ဒတွာ စိတ္တံ ပသာဒေသိံ၊ တဒါ အဟံ ပရောဓကော အာသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ပရောဓကော**တိ ပရသတ္တရောဓကော ဝိဟေသကော။ “ပရရောဓကော”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ပုဗ္ဗဿ ရကာရဿ လောပံ ကတွာ “ပရောဓကော”တိ ဝုတ္တံ။

၆၉။ **ပရိစာရိံ ဝိနာယက**န္တိ တံ နိဗ္ဗာနပါပကံ သတ္ထာရံ “ဘန္တေ ဣမံ ဖလံ ပရိဘုဉ္ဇထာ”တိ ပဝါရိံ နိမန္တေသိံ အာရာဓေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ပိယာလဖလဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

စုဒ္ဒသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၅-ဆတ္တဝဂ္ဂ

၁-အတိဆတ္တိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော အတိဆတ္တိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဓရမာနဿ ဘဂဝတော အဒိဋ္ဌတ္တာ ပရိနိဗ္ဗုတကာလေ “အဟော မမ ပရိဟာနီ”တိ စိန္တေတွာ ‘‘မမ ဇာတိံ သဖလံ ကရိဿာမီ”တိ ကတသန္နိဋ္ဌာနော ဆတ္တာဓိဆတ္တံ ကာရေတွာ တဿ ဘဂဝတော သရီရဓာတုံ နိဟိတဓာတုဂဗ္ဘံ ပူဇေသိ။ အပရဘာဂေ ပုပ္ဖစ္ဆတ္တံ ကာရေတွာ တမေဝ

dhātugabbhaṁ pūjesi. So teneva puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde gahapatikule nibbatto viññutaṁ patto Satthari pasanno pabbajitvā kammaṭṭhānaṁ gahetvā vāyamanto na cirasseva arahattaṁ pāpuṇi.

1. So attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **parinibbute Bhagavatī**ti-ādimāha. Tattha **chattātichattan**ti chādiyati saṁvariyati ātapādinti chattaṁ, chattassa atichattaṁ chattassa upari katachattaṁ chattātichattaṁ, chattassa uparūpari chattanti attho. **Thūpamhi abhiropayin**ti thūpiyati rāsikarīyatīti thūpo, atha vā thūpati thirabhāvena vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjamāno patiṭṭhātīti thūpo, tasmiṁ thūpamhi mayā kāritaṁ chattaṁ uparūpari ṭhapanavasena abhi visesena āropayiṁ pūjesinti attho.

2. **Pupphacchadanaṁ katvānā**ti vikasitehi sugandhehi anekehi pupphehi chadanaṁ chattupari vitānaṁ katvā pūjesinti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Atichattiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

2. Thambhāropakatthera-apadānavaṇṇanā

Nibbute Lokanāthamhīti-ādikaṁ āyasmato Thambhāropakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Dhammadassissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto saddho pasanno parinibbute Bhagavati tassa Bhagavato dhātugabbhamāḷake thambhaṁ nikhanitvā dhajaṁ āropesi. Bahūni jātisumanapupphāni ganthitvā nisseṇiyā ārohitvā pūjesi.

5. So yāvatāyukaṁ ṭhatvā kālaṁ katvā devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā sabbattha pūjito imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto daharakālato pabhuti pūjanīyo sāsane baddhasaddho pabbajitvā saha paṭisambhidāhi arahattaṁ

ဓာတုဂဗ္ဘံ ပူဇေသိ။ သော တေနေဝ ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဝါယမန္တော န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၁။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဆတ္တာတိဆတ္တ**န္တိ ဆာဒိယတိ သံဝရိယတိ အာတပါဒိန္တိ ဆတ္တံ၊ ဆတ္တဿ အတိဆတ္တံ ဆတ္တဿ ဥပရိ ကတဆတ္တံ ဆတ္တာတိဆတ္တံ၊ ဆတ္တဿ ဥပရူပရိ ဆတ္တန္တိ အတ္ထော။ **ထူပမှိ အဘိရောပယိ**န္တိ ထူပိယတိ ရာသိကရိယတီတိ ထူပေါ၊ အထ ဝါ ထူပတိ ထိရဘာဝေန ဝုဍ္ဎိံ ဝိရူဠှိံ ဝေပုလ္လံ အာပဇ္ဇမာနော ပတိဋ္ဌာတီတိ ထူပေါ၊ တသ္မိံ ထူပမှိ မယာ ကာရိတံ ဆတ္တံ ဥပရူပရိ ဌပနဝသေန အဘိ ဝိသေသေန အာရောပယိံ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၂။ **ပုပ္ဖစ္ဆဒနံ ကတွာနာ**တိ ဝိကသိတေဟိ သုဂန္ဓေဟိ အနေကေဟိ ပုပ္ဖေဟိ ဆဒနံ ဆတ္တုပရိ ဝိတာနံ ကတွာ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

အတိဆတ္တိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂-ထမ္ဘာရောပကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ထမ္ဘာရောပကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဓမ္မဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သဒ္ဓေါ ပသန္နော ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ တဿ ဘဂဝတော ဓာတုဂဗ္ဘမာဠကေ ထမ္ဘံ နိခနိတွာ ဓဇံ အာရောပေသိ။ ဗဟူနိ ဇာတိသုမနပုပ္ဖါနိ ဂန္ထိတွာ နိဿေဏိယာ အာရောဟိတွာ ပူဇေသိ။

၅။ သော ယာဝတာယုကံ ဌတွာ ကာလံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ သဗ္ဗတ္ထ ပူဇိတော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဒဟရကာလတော ပဘုတိ ပူဇနီယော သာသနေ ဗဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ

patto attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nibbute Lokanāthamhī**ti-ādimāha. Tattha **nibbute Lokanāthamhī**ti sakalalokassa Nāthe padhānabhūte paṭisaraṇe ca Satthari khandhaparinibbānena nibbute nibbutadīpasikhā viya adassanaṁ gateti attho. **Dhammadassīnarāsabhe**ti catusaccadhammaṁ passatīti dhammadassī, atha vā satipaṭṭhānadike sattatiṁsabodhipakkhiyadhamme dassanasīlo passanasīloti dhammadassī, narānaṁ āsabho pavaro uttamoti Narāsabho, dhammadassī ca so Narāsabho ceti Dhammadassīnarāsabho, tasmiṁ Dhammadassīnarāsabhe. **Āropesiṁ dhajaṁ thambhan**ti cetiyamāḷake thambhaṁ nikhanitvā tattha dhajaṁ āropesiṁ bandhitvā ṭhapesinti attho.

6. **Nisseṇiṁ māpayitvānā**ti nissāya taṁ iṇanti gacchanti ārohanti uparīti nisseṇi, taṁ nisseṇiṁ māpayitvā kāretvā bandhitvā thūpaseṭṭhaṁ samāruhinti sambandho. **Jātipupphaṁ gahetvānā**ti jāyamānameva janānaṁ sundaraṁ manaṁ karotīti jātisumanaṁ, jātisumanameva pupphaṁ "jātisumanapupphan"ti vattabbe gāthābandhasukhatthaṁ sumanasaddassa lopaṁ katvā "jātipupphan"ti vuttaṁ, taṁ jātisumanapupphaṁ gahetvā ganthitvā thūpamhi āropayiṁ, āropetvā pūjesinti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Thambhāropakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Vedikārakatthera-apadānavaṇṇanā

Nibbute Lokanāthamhīti-ādikaṁ āyasmato Vedikārattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Piyadassissa Bhagavato kāle vibhavasampanne ekasmiṁ kule nibbatto viññutaṁ patvā gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā nibbute Satthari pasanno tassa cetiye valayaṁ kāresi, sattahi ratanehi paripūretvā mahāpūjaṁ kāresi. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto anekesu jātisatasahassesu pūjanīyo mahaddhano mahābhogo ubhayasukhaṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vibhavasampanno pabbajitvā vāyamanto na cirasseva arahā ahosi.

ပတ္တော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှီ**တိ သကလလောကဿ နာထေ ပဓာနဘူတေ ပဋိသရဏေ စ သတ္ထရိ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနေန နိဗ္ဗုတေ နိဗ္ဗုတဒီပသိခါ ဝိယ အဒဿနံ ဂတေတိ အတ္ထော။ **ဓမ္မဒဿီနရာသဘေ**တိ စတုသစ္စဓမ္မံ ပဿတီတိ ဓမ္မဒဿီ၊ အထ ဝါ သတိပဋ္ဌာနာဒိကေ သတ္တတိံသဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေ ဒဿနသီလော ပဿနသီလောတိ ဓမ္မဒဿီ၊ နရာနံ အာသဘော ပဝရော ဥတ္တမောတိ နရာသဘော၊ ဓမ္မဒဿီ စ သော နရာသဘော စေတိ ဓမ္မဒဿီနရာသဘော၊ တသ္မိံ ဓမ္မဒဿီနရာသဘေ။ **အာရောပေသိံ ဓဇံ ထမ္ဘ**န္တိ စေတိယမာဠကေ ထမ္ဘံ နိခနိတွာ တတ္ထ ဓဇံ အာရောပေသိံ ဗန္ဓိတွာ ဌပေသိန္တိ အတ္ထော။

၆။ **နိဿေဏိံ မာပယိတွာနာ**တိ နိဿာယ တံ ဣဏန္တိ ဂစ္ဆန္တိ အာရောဟန္တိ ဥပရီတိ နိဿေဏိ၊ တံ နိဿေဏိံ မာပယိတွာ ကာရေတွာ ဗန္ဓိတွာ ထူပသေဋ္ဌံ သမာရုဟိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဇာတိပုပ္ဖံ ဂဟေတွာနာ**တိ ဇာယမာနမေဝ ဇနာနံ သုန္ဒရံ မနံ ကရောတီတိ ဇာတိသုမနံ၊ ဇာတိသုမနမေဝ ပုပ္ဖံ "ဇာတိသုမနပုပ္ဖ"န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဂါထာဗန္ဓသုခတ္ထံ သုမနသဒ္ဒဿ လောပံ ကတွာ "ဇာတိပုပ္ဖ"န္တိ ဝုတ္တံ၊ တံ ဇာတိသုမနပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ဂန္ထိတွာ ထူပမှိ အာရောပယိံ၊ အာရောပေတွာ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ထမ္ဘာရောပကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-ဝေဒိကာရကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဝေဒိကာရကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပိယဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ နိဗ္ဗုတေ သတ္ထရိ ပသန္နော တဿ စေတိယေ ဝလယံ ကာရေသိ၊ သတ္တဟိ ရတနေဟိ ပရိပူရေတွာ မဟာပူဇံ ကာရေသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အနေကေသု ဇာတိသတသဟဿေသု ပူဇနီယော မဟဒ္ဓနော မဟာဘောဂေါ ဥဘယသုခံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိဘဝသမ္ပန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝါယမန္တော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

10. So ekadivasaṁ attano pubbe katakusalaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nibbute Lokanāthamhī**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttatthameva. **Piyadassīnaruttame**ti piyaṁ somanassākāraṁ dassanaṁ yassa so piyadassī, ārohapariṇāhadvattiṁsamahāpurisalakkhaṇa-asītānubyañjanabyāmappabhā-maṇḍalehi sādhu mahājanappasādaṁ janayanākāradassanoti attho. Narānaṁ uttamoti naruttamo, Piyadassī ca so narutthamo ceti Piyadassīnaruttamo, tasmiṁ Piyadassīnaruttame nibbute dhātugabbhamhi muttavediṁ ahaṁ akāsinti sambandho. Pupphādhāratthāya pariyosāne vedikāvalayaṁ akāsinti attho.

11. **Maṇīhi parivāretvā**ti maṇati jotati pabhāsatīti maṇi, atha vā janānaṁ manaṁ pūrento somanassaṁ karonto ito gato pavattoti maṇi, jātiraṅgamaṇiveḷuriyamaṇi-ādīhi anekehi maṇīhi katavedikāvalayaṁ parivāretvā uttamaṁ mahāpūjaṁ akāsinti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Vedikārakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

4. Saparivāriyatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttaro nāma Jinoti-ādikaṁ āyasmato Saparivāriyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro anekāsu jātīsu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto viññutaṁ patto mahaddhano mahābhogo ahosi. Atha Padumuttare Bhagavati parinibbute mahājano tassa dhātuṁ nidahitvā mahantaṁ cetiyaṁ kāretvā pūjesi. Tasmiṁ kāle ayaṁ upāsako tassupari candanasārena cetiyagharaṁ karitvā mahāpūjaṁ akāsi. So teneva puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya kusalaṁ katvā saddhāya sāsane pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

၁၀။ သော ဧကဒိဝသံ အတ္တနော ပုဗ္ဗေ ကတကုသလံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှီ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **ပိယဒဿီနရုတ္တမေ**တိ ပိယံ သောမနဿာကာရံ ဒဿနံ ယဿ သော ပိယဒဿီ၊ အာရောဟပရိဏာဟဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏအသီတာနုဗျဉ္ဇနဗျာမပ္ပဘာမဏ္ဍလေဟိ သာဓု မဟာဇနပ္ပသာဒံ ဇနယနာကာရဒဿနောတိ အတ္ထော။ နရာနံ ဥတ္တမောတိ နရုတ္တမော၊ ပိယဒဿီ စ သော နရုတ္တမော စေတိ ပိယဒဿီနရုတ္တမော၊ တသ္မိံ ပိယဒဿီနရုတ္တမေ နိဗ္ဗုတေ ဓာတုဂဗ္ဘမှိ မုတ္တဝေဒိံ အဟံ အကာသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ ပုပ္ဖာဓာရတ္ထာယ ပရိယောသာနေ ဝေဒိကာဝလယံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။

၁၁။ **မဏီဟိ ပရိဝါရေတွာ**တိ မဏတိ ဇောတတိ ပဘာသတီတိ မဏိ၊ အထ ဝါ ဇနာနံ မနံ ပူရေန္တော သောမနဿံ ကရောန္တော ဣတော ဂတော ပဝတ္တောတိ မဏိ၊ ဇာတိရင်္ဂမဏိဝေဠုရိယမဏိအာဒီဟိ အနေကေဟိ မဏီဟိ ကတဝေဒိကာဝလယံ ပရိဝါရေတွာ ဥတ္တမံ မဟာပူဇံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဝေဒိကာရကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-သပရိဝါရိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သပရိဝါရိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အနေကာသု ဇာတီသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော မဟဒ္ဓနော မဟာဘောဂေါ အဟောသိ။ အထ ပဒုမုတ္တရေ ဘဂဝတိ ပရိနိဗ္ဗုတေ မဟာဇနော တဿ ဓာတုံ နိဒဟိတွာ မဟန္တံ စေတိယံ ကာရေတွာ ပူဇေသိ။ တသ္မိံ ကာလေ အယံ ဥပါသကော တဿုပရိ စန္ဒနသာရေန စေတိယဃရံ ကရိတွာ မဟာပူဇံ အကာသိ။ သော တေနေဝ ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ကုသလံ ကတွာ သဒ္ဓါယ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

15-8. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādimāha. Tattha **omattan**ti lāmakabhāvaṁ nīcabhāvaṁ dukkhitabhāvaṁ vā na passāmi na jānāmi, na diṭṭhapubbo mayā nīcabhāvoti attho. Sesaṁ pākaṭamevāti.

Saparivāriyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

5. Umāpupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Nibbute lokamahiteti-ādikaṁ āyasmato Umāpupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhippatto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā vasanto nibbutassa Bhagavato cetiyamahe vattamāne indanīlamaṇivaṇṇaṁ umāpupphaṁ gahetvā pūjesi. So tena puññena sugatīsuyeva saṁsaranto dibbamānusasampattiyo anubhavitvā uppannuppannabhave bahulaṁ nīlavaṇṇo jātisampanno vibhavasampanno ahosi. So imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne ekasmiṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patvā saddhājāto pabbajito na cirasseva arahattaṁ pāpuṇi.

21. So pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nibbute lokamahite**ti-ādi vuttaṁ. Tattha **lokamahite**ti lokehi mahito pūjitoti lokamahito, tasmiṁ lokamahite Siddhatthamhi Bhagavati parinibbuteti sambandho. **Āhutīnaṁpaṭiggahe**ti āhutino vuccanti pūjāsakkārā, tesaṁ āhutīnaṁ paṭiggahetuṁ arahatīti āhutīnaṁpaṭiggaho, aluttakitantasamāso, tasmiṁ āhutīnaṁpaṭiggahe Bhagavati parinibbuteti attho.

22. **Umāpupphan**ti uddhamuddhaṁ nīlapabhaṁ muñcamānaṁ pupphati vikasatīti umāpupphaṁ, taṁ umāpupphaṁ gahetvā cetiye pūjaṁ akāsinti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Umāpupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

၁၅-၈။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိ-အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဩမတ္တန္တိ** လာမကဘာဝံ နီစဘာဝံ ဒုက္ခိတဘာဝံ ဝါ န ပဿာမိ န ဇာနာမိ၊ န ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော မယာ နီစဘာဝေါတိ အတ္ထော။ သေသံ ပါကဋမေဝါတိ။

သပရိဝါရိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၅-ဥမာပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နိဗ္ဗုတေ လောကမဟိတေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဥမာပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ ဝသန္တော နိဗ္ဗုတဿ ဘဂဝတော စေတိယမဟေ ဝတ္တမာနေ ဣန္ဒနီလမဏိဝဏ္ဏံ ဥမာပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညေန သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဒိဗ္ဗမာနုသသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ ဗဟုလံ နီလဝဏ္ဏော ဇာတိသမ္ပန္နော ဝိဘဝသမ္ပန္နော အဟောသိ။ သော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၂၁။ သော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နိဗ္ဗုတေ လောကမဟိတေ**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **လောကမဟိတေ**တိ လောကေဟိ မဟိတော ပူဇိတောတိ လောကမဟိတော၊ တသ္မိံ လောကမဟိတေ သိဒ္ဓတ္ထမှိ ဘဂဝတိ ပရိနိဗ္ဗုတေတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အာဟုတီနံပဋိဂ္ဂဟေ**တိ အာဟုတိနော ဝုစ္စန္တိ ပူဇာသက္ကာရာ၊ တေသံ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟေတုံ အရဟတီတိ အာဟုတီနံပဋိဂ္ဂဟော၊ အလုတ္တကိတန္တသမာသော၊ တသ္မိံ အာဟုတီနံပဋိဂ္ဂဟေ ဘဂဝတိ ပရိနိဗ္ဗုတေတိ အတ္ထော။

၂၂။ **ဥမာပုပ္ဖ**န္တိ ဥဒ္ဓမုဒ္ဓံ နီလပဘံ မုဉ္စမာနံ ပုပ္ဖတိ ဝိကသတီတိ ဥမာပုပ္ဖံ၊ တံ ဥမာပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ စေတိယေ ပူဇံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဥမာပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

6. Anulepadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Anomadassīmuninoti-ādikaṁ āyasmato Anulepadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Anomadassissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto mahaddhano mahābhogo tassa Bhagavato Bodhirukkhassa vedikāvalayaṁ kāretvā sudhākammañca kāretvā vālukasantharaṇaṁ daddaḷhamānaṁ rajatavimānamiva kāresi. So tena puññena sukhappatto uppannuppannabhave rajatavimānarajatageharajatapāsādesu sukhamanubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patvā Satthari pasanno pabbajitvā vipassanamanuyutto na cirasseva arahā ahosi.

26. So aparabhāge "kiṁ nu kho kusalaṁ katvā mayā ayaṁ viseso adhigato"ti pubbenivāsānussatiñāṇena paṭipāṭiyā anussaritvā pubbe katakusalaṁ jānitvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Anomadassīmunino**ti-ādimāha. Tattha anomaṁ alāmakaṁ dassanaṁ dassanīyaṁ sarīraṁ yassa so Anomadassī, dvattiṁsamahāpurisalakkhaṇa-asītānubyañjanabyāmappabhāsamujjalavirājitasarīrattā sundaradassanoti attho. **Sudhāya piṇḍaṁ datvānā**ti bodhighare vedikāvalayaṁ kāretvā sakale bodhighare sudhālepanaṁ katvāti attho. **Pāṇikammaṁ akāsahan**ti sārakaṭṭhena phalakapāṇiyo katvā tāhi pāṇīhi maṭṭhakammaṁ akāsinti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Anulepadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Maggadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Uttaritvāna nadikanti-ādikaṁ āyasmato Maggadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro anekesu bhavesu nibbānādhigamatthāya puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle lokasammate kule nibbatto vuddhimanvāya gharāvāsaṁ vasanto ekadivasaṁ Bhagavantaṁ ekaṁ nadiṁ uttaritvā vanantaraṁ gacchantaṁ disvā pasannamānaso "idāni mayā Bhagavato maggaṁ samaṁ kātuṁ vaṭṭatī"ti cintetvā kudālañca

၆-အနုလေပဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အနောမဒဿီမုနိနောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော အနုလေပဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အနောမဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော မဟဒ္ဓနော မဟာဘောဂေါ တဿ ဘဂဝတော ဗောဓိရုက္ခဿ ဝေဒိကာဝလယံ ကာရေတွာ သုဓာကမ္မဉ္စ ကာရေတွာ ဝါလုကသန္ထရဏံ ဒဒ္ဒဠှမာနံ ရဇတဝိမာနမိဝ ကာရေသိ။ သော တေန ပုညေန သုခပ္ပတ္တော ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ ရဇတဝိမာနရဇတဂေဟရဇတပါသာဒေသု သုခမနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သတ္ထရိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနမနုယုတ္တော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၂၆။ သော အပရဘာဂေ “ကိံ နု ခေါ ကုသလံ ကတွာ မယာ အယံ ဝိသေသော အဓိဂတော”တိ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏေန ပဋိပါဋိယာ အနုဿရိတွာ ပုဗ္ဗေ ကတကုသလံ ဇာနိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အနောမဒဿီမုနိနော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ အနောမံ အလာမကံ ဒဿနံ ဒဿနီယံ သရီရံ ယဿ သော အနောမဒဿီ၊ ဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏအသီတာနုဗျဉ္ဇနဗျာမပ္ပဘာသမုဇ္ဇလဝိရာဇိတသရီရတ္တာ သုန္ဒရဒဿနောတိ အတ္ထော။ **သုဓာယ ပိဏ္ဍံ ဒတွာန**တိ ဗောဓိဃရေ ဝေဒိကာဝလယံ ကာရေတွာ သကလေ ဗောဓိဃရေ သုဓာလေပနံ ကတွာတိ အတ္ထော။ **ပါဏိကမ္မံ အကာသဟ**န္တိ သာရကဋ္ဌေန ဖလကပါဏိယော ကတွာ တာဟိ ပါဏီဟိ မဋ္ဌကမ္မံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

အနုလေပဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-မဂ္ဂဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဥတ္တရိတွာန နဒိကန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော မဂ္ဂဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော အနေကေသု ဘဝေသု နိဗ္ဗာနာဓိဂမတ္ထာယ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ လောကသမ္မတေ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ဃရာဝါသံ ဝသန္တော ဧကဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ ဧကံ နဒိံ ဥတ္တရိတွာ ဝနန္တရံ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော “ဣဒါနိ မယာ ဘဂဝတော မဂ္ဂံ သမံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတီ”တိ စိန္တေတွာ ကုဒါလဉ္စ

piṭakañca ādāya Bhagavato gamanamaggaṁ samaṁ katvā vālukaṁ okiritvā Bhagavato pāde vanditvā “bhante iminā maggālaṅkārakaraṇena nibbattanibbattaṭṭhāne pūjanīyo bhaveyyaṁ, nibbānañca pāpuṇeyyan”ti patthanaṁ akāsi. Bhagavā “yuthādhippāyaṁ samijjhatū”ti anumodanaṁ vatvā pakkāmi.

32-3. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto sabbattha pūjito ahosi. Imasmiṁ pana Buddhuppāde pākaṭe ekasmiṁ kule nibbatto Satthari pasanno pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahattaṁ patvā attano pubbakammaṁ paccakkhato ñatvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **uttaritvāna nadikan**ti-ādimāha. Tattha nadati saddaṁ karoti gacchatīti nadī, nadīyeva nadikā, taṁ nadikaṁ uttaritvā atikkamitvāti attho. **Kudālapiṭakamādāyā**ti ku vuccati pathavī, taṁ vidālane padālane chindane alanti kudālaṁ, piṭakaṁ vuccati paṁsuvālikādivāhakaṁ, tālapaṇṇavettalatādīhi katabhājanaṁ, kudālañca piṭakañca kudālapiṭakaṁ, taṁ ādāya gahetvāti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Maggadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

8. Phalakadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Yānakāro pure āsinti-ādikaṁ āyasmato Phalakadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro anekesu attabhāvesu katapuññasambhāro Siddhatthassa Bhagavato kāle vaḍḍhakikule nibbatto ratanattaye pasanno candanena ālambanaphalakaṁ katvā Bhagavato adāsi. Bhagavā tassānumodanaṁ akāsi.

37. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto sabbattha kāle cittasukhapīṇito ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patvā Satthu dhammadesanaṁ sutvā sañjātappasādo pabbajitvā vāyamanto na cirasseva saha paṭisambhidāhi arahattaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ

ပိဋကဉ္စ အာဒါယ ဘဂဝတော ဂမနမဂ္ဂံ သမံ ကတွာ ဝါလုကံ ဩကိရိတွာ ဘဂဝတော ပါဒေ ဝန္ဒိတွာ “ဘန္တေ ဣမိနာ မဂ္ဂါလင်္ကာရကရဏေန နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေ ပူဇနီယော ဘဝေယျံ၊ နိဗ္ဗာနဉ္စ ပါပုဏေယျ”န္တိ ပတ္ထနံ အကာသိ။ ဘဂဝါ ‘‘ယထာဓိပ္ပါယံ သမိဇ္ဈတူ’’တိ အနုမောဒနံ ဝတွာ ပက္ကာမိ။

၃၂-၃။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သဗ္ဗတ္ထ ပူဇိတော အဟောသိ။ ဣမသ္မိံ ပန ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ပါကဋေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော သတ္ထရိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ ပစ္စက္ခတော ဉတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဥတ္တရိတွာန နဒိက**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ နဒတိ သဒ္ဒံ ကရောတိ ဂစ္ဆတီတိ နဒီ၊ နဒီယေဝ နဒိကာ၊ တံ နဒိကံ ဥတ္တရိတွာ အတိက္ကမိတွာတိ အတ္ထော။ **ကုဒါလပိဋကမာဒါယာ**တိ ကု ဝုစ္စတိ ပထဝီ၊ တံ ဝိဒါလနေ ပဒါလနေ ဆိန္ဒနေ အလန္တိ ကုဒါလံ၊ ပိဋကံ ဝုစ္စတိ ပံသုဝါလိကာဒိဝါဟကံ၊ တာလပဏ္ဏဝေတ္တလတာဒီဟိ ကတဘာဇနံ၊ ကုဒါလဉ္စ ပိဋကဉ္စ ကုဒါလပိဋကံ၊ တံ အာဒါယ ဂဟေတွာတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

မဂ္ဂဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-ဖလကဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ယာနကာရော ပုရေ အာသိန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဖလကဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အနေကေသု အတ္တဘာဝေသု ကတပုညသမ္ဘာရော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝဍ္ဎကိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ရတနတ္တယေ ပသန္နော စန္ဒနေန အာလမ္ဗနဖလကံ ကတွာ ဘဂဝတော အဒါသိ။ ဘဂဝါ တဿာနုမောဒနံ အကာသိ။

၃၇။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သဗ္ဗတ္ထ ကာလေ စိတ္တသုခပီဏိတော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ သဉ္ဇာတပ္ပသာဒေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝါယမန္တော န စိရဿေဝ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ

pakāsento **yānakāro pure āsin**ti-ādimāha. Tattha **yānakāro**ti yanti etena icchiticchitaṭṭhānanti yānaṁ, taṁ karotīti yānakāro, pure Buddhadassanasamaye ahaṁ yānakāro āsiṁ ahosinti attho. **Candanaṁ phalakaṁ katvā**ti candati pariḷāhaṁ vūpasametīti candanaṁ. Atha vā candanti sugandhavāsanatthaṁ sarīraṁ vilimpanti etenāti candanaṁ, taṁ ālambanaphalakaṁ katvā. **Lokabandhuno**ti sakalalokassa bandhu ñātibhūtoti lokabandhu, tassa lokabandhuno Satthussa adāsinti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Phalakadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Vaṭaṁsakiyatthera-apadānavaṇṇanā

Sumedho nāma nāmenāti-ādikaṁ āyasmato Vaṭaṁsakiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimamunindesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sumedhassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto viññutaṁ patto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā tattha ādīnavaṁ disvā gehaṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā Mahāvane vihāsi. Tasmiṁ samaye Sumedho Bhagavā vivekakāmatāya taṁ vanaṁ sampāpuṇi. Atha so tāpaso Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso vikasitaṁ saḷalapupphaṁ gahetvā vaṭaṁsakākārena ganthetvā Bhagavato pādamūle ṭhapetvā pūjesi. Bhagavā tassa cittappasādatthāya anumodanamakāsi. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne kule jāto vuddhimanvāya saddho pasanno pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

43. So aparabhāge pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Sumedho nāma nāmenā**ti-ādi vuttaṁ. **Vivekamanubrūhanto**ti janākiṇṇataṁ pahāya janavivekaṁ cittavivekañca anubrūhanto vaḍḍhento bahulīkaronto Mahāvanaṁ ajjhogāhi pāvisīti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Vaṭaṁsakiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

ပကာသေန္တော **ယာနကာရော ပုရေ အာသိ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ယာနကာရော**တိ ယန္တိ ဧတေန ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတဋ္ဌာနန္တိ ယာနံ၊ တံ ကရောတီတိ ယာနကာရော၊ ပုရေ ဗုဒ္ဓဒဿနသမယေ အဟံ ယာနကာရော အာသိံ အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ **စန္ဒနံ ဖလကံ ကတွာ**တိ စန္ဒတိ ပရိဠာဟံ ဝူပသမေတီတိ စန္ဒနံ။ အထ ဝါ စန္ဒန္တိ သုဂန္ဓဝါသနတ္ထံ သရီရံ ဝိလိမ္ပန္တိ ဧတေနာတိ စန္ဒနံ၊ တံ အာလမ္ဗနဖလကံ ကတွာ။ **လောကဗန္ဓုနော**တိ သကလလောကဿ ဗန္ဓု ဉာတိဘူတောတိ လောကဗန္ဓု၊ တဿ လောကဗန္ဓုနော သတ္ထုဿ အဒါသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဖလကဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-ဝဋံသကိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုမေဓော နာမ နာမေနာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဝဋံသကိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမမုနိန္ဒေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ တတ္ထ အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဂေဟံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ မဟာဝနေ ဝိဟာသိ။ တသ္မိံ သမယေ သုမေဓော ဘဂဝါ ဝိဝေကကာမတာယ တံ ဝနံ သမ္ပာပုဏိ။ အထ သော တာပသော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဝိကသိတံ သဠလပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ဝဋံသကာကာရေန ဂန္ထေတွာ ဘဂဝတော ပါဒမူလေ ဌပေတွာ ပူဇေသိ။ ဘဂဝါ တဿ စိတ္တပ္ပသာဒတ္ထာယ အနုမောဒနမကာသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလေ ဇာတော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သဒ္ဓေါ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၄၃။ သော အပရဘာဂေ ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုမေဓော နာမ နာမေနာ**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဝိဝေကမနုဗြူဟန္တော**တိ ဇနာကိဏ္ဏတံ ပဟာယ ဇနဝိဝေကံ စိတ္တဝိဝေကဉ္စ အနုဗြူဟန္တော ဝဍ္ဎေန္တော ဗဟုလီကရောန္တော မဟာဝနံ အဇ္ဈောဂါဟိ ပါဝိသီတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဝဋံသကိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

10. Pallaṅkadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Sumedhassa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Pallaṅkadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro anekesu bhavesu nibbānādhigamatthāya katapuññūpacayo Sumedhassa Bhagavato kāle gahapatikule nibbatto vuddhimanvāya mahābhogasampanno Satthari pasīditvā dhammaṁ sutvā tassa Satthuno sattaratanamayaṁ pallaṅkaṁ kāretvā mahantaṁ pūjaṁ akāsi. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto sabbattha pūjito ahosi. So anukkamena imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne ekasmiṁ kule nibbatto viññutaṁ patto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā Satthu dhammadesanaṁ sutvā pasanno pabbajitvā na cirasseva arahattaṁ patvā pubbe katapuññanāmena **Pallaṅkadāyakatthero**ti pākaṭo ahosi. Heṭṭhā viya[1] uparipi pubbe katapuññanāmena therānaṁ nāmāni evameva veditabbāni.

47. So ekadivasaṁ attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Sumedhassa Bhagavato**ti-ādimāha. **Pallaṅko hi mayā dinno**ti pallaṅkaṁ ūrubaddhāsanaṁ katvā yattha upavīsanti nisīdanti, so pallaṅkoti vuccati, so pallaṅko sattaratanamayo mayā dinno pūjitoti attho. **Sa-uttarasapacchado**ti[2] saha uttaracchadena saha pacchadena sa-uttarasapacchado, uparivitānaṁ bandhitvā āsanaṁ uttamavatthehi acchādetvāti attho. Sesaṁ pākaṭamevāti.

Pallaṅkadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Pannarasamavaggavaṇṇanā samattā.

---

16. Bandhujīvakavagga

1. Bandhujīvakatthera-apadānavaṇṇanā

Candaṁva vimalaṁ suddhanti-ādikaṁ āyasmato Bandhujīvakattherassa apadānaṁ. Ayampāyasmā purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sikhissa Bhagavato kāle kulagehe

1. Heṭṭhāpi (I)
2. Sa-uttarisapacchadoti (Sī)

၁၀-ပလ္လင်္ကဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုမေဓဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပလ္လင်္ကဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အနေကေသု ဘဝေသု နိဗ္ဗာနာဓိဂမတ္ထာယ ကတပုညူပစယော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ မဟာဘောဂသမ္ပန္နော သတ္ထရိ ပသီဒိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ တဿ သတ္ထုနော သတ္တရတနမယံ ပလ္လင်္ကံ ကာရေတွာ မဟန္တံ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သဗ္ဗတ္ထ ပူဇိတော အဟောသိ။ သော အနုက္ကမေန ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပတွာ ပုဗ္ဗေ ကတပုညနာမေန **ပလ္လင်္ကဒါယကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော အဟောသိ။ ဟေဋ္ဌာ ဝိယ[1] ဥပရိပိ ပုဗ္ဗေ ကတပုညနာမေန ထေရာနံ နာမာနိ ဧဝမေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

၄၇။ သော ဧကဒိဝသံ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုမေဓဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ **ပလ္လင်္ကော ဟိ မယာ ဒိန္နော**တိ ပလ္လင်္ကံ ဦရုဗဒ္ဓါသနံ ကတွာ ယတ္ထ ဥပဝီသန္တိ နိသီဒန္တိ၊ သော ပလ္လင်္ကောတိ ဝုစ္စတိ၊ သော ပလ္လင်္ကော သတ္တရတနမယော မယာ ဒိန္နော ပူဇိတောတိ အတ္ထော။ **သဥတ္တရသပစ္ဆဒေါ**တိ[2] သဟ ဥတ္တရစ္ဆဒေန သဟ ပစ္ဆဒေန သဥတ္တရသပစ္ဆဒေါ၊ ဥပရိဝိတာနံ ဗန္ဓိတွာ အာသနံ ဥတ္တမဝတ္ထေဟိ အစ္ဆာဒေတွာတိ အတ္ထော။ သေသံ ပါကဋမေဝါတိ။

ပလ္လင်္ကဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

ပန္နရသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၆-ဗန္ဓုဇီဝကဝဂ္ဂ

၁-ဗန္ဓုဇီဝကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

စန္ဒံဝ ဝိမလံ သုဒ္ဓန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဗန္ဓုဇီဝကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပာယသ္မာ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ

၁-ဟေဋ္ဌာပိ (ဣ)
၂-သဥတ္တရိသပစ္ဆဒေါတိ (သီ)

nibbatto viññutaṁ patto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā vasanto Sikhissa Bhagavato rūpakāyasampattiṁ disvā pasannamānaso bandhujīvakapupphāni gahetvā Bhagavato pādamūle pūjesi. Bhagavā tassa cittappasādavaḍḍhanatthāya anumodanamakāsi. So yāvatāyukaṁ ṭhatvā teneva puññena devaloke nibbatto cha kāmāvacarasampattiyo anubhavitvā manussesu ca cakkavatti-ādisampattiyo anubhavitvā imassa amhākaṁ Sammāsambuddhassa uppannakāle gahapatikule nibbatto rūpaggayasaggappatto Satthu dhammadesanaṁ sutvā saddhājāto gehaṁ pahāya pabbajito arahattaṁ pāpuṇi.

1. So pubbenivāsañāṇena pubbe katakusalakammaṁ anussaritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **candaṁva vimalaṁ suddhan**ti-ādimāha. Tattha **candaṁva vimalaṁ suddhan**ti abbhā, mahikā, dhumo, rajo, rāhūti imehi upakkilesamalehi vimuttaṁ candaṁ iva diyaḍḍhasahassupakkilesamalānaṁ pahīnattā vimalaṁ nikkilesattā suddhaṁ pasannaṁ Sikhiṁ Sambuddhanti sambandho. Kilesakaddamānaṁ abhāvena **anāvilaṁ.** Nandībhavasaṅkhātāya balavasnehāya[1] parisamantato khīṇattā **nandībhavaparikkhīṇaṁ. Tiṇṇaṁ loke**ti lokattayato tiṇṇaṁ uttiṇṇaṁ atikkantaṁ. **Visattikan**ti visattikaṁ vuccati taṇhā, nittaṇhanti attho.

2. **Nibbāpayantaṁ janatan**ti dhammavassaṁ vassanto janataṁ janasamūhaṁ kilesapariḷāhābhāvena nibbāpayantaṁ vūpasamentaṁ. Sayaṁ saṁsārato **tiṇṇaṁ,** sabbasatte saṁsārato **tārayantaṁ** atikkamentaṁ catunnaṁ saccānaṁ munanato jānanato **Muniṁ** Sikhiṁ Sambuddhanti sambandho. **Vanasmiṁ jhāyamānan**ti ārammaṇūpanijjhānalakkhaṇūpanijjhānehi jhāyantaṁ cintentaṁ cittena bhāventaṁ vanamajjheti attho. **Ekaggaṁ** ekaggacittaṁ **susamāhitaṁ** suṭṭhu ārammaṇe āhitaṁ ṭhapitacittaṁ Sikhiṁ Muniṁ disvāti sambandho.

3. **Bandhujīvakapupphānī**ti bandhūnaṁ ñātīnaṁ jīvakaṁ jīvitanissayaṁ hadayamaṁsalohitaṁ bandhujīvakaṁ hadayamaṁsalohitasamānavaṇṇaṁ pupphaṁ bandhujīvakapupphaṁ gahetvā Sikhino lokabandhuno pūjesinti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Bandhujīvakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

1. Phalavisesāya (Sī)

နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ ဝသန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ရူပကာယသမ္ပတ္တိံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဗန္ဓုဇီဝကပုပ္ဖါနိ ဂဟေတွာ ဘဂဝတော ပါဒမူလေ ပူဇေသိ။ ဘဂဝါ တဿ စိတ္တပ္ပသာဒဝဍ္ဎနတ္ထာယ အနုမောဒနမကာသိ။ သော ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တေနေဝ ပုညေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော ဆ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ စက္ကဝတ္တိအာဒိသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမဿ အမှာကံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဥပ္ပန္နကာလေ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ရူပဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ သဒ္ဓါဇာတော ဂေဟံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတော အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၁။ သော ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏေန ပုဗ္ဗေ ကတကုသလကမ္မံ အနုဿရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **စန္ဒံဝ ဝိမလံ သုဒ္ဓန္တိ**အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **စန္ဒံဝ ဝိမလံ သုဒ္ဓန္တိ** အဗ္ဘာ, မဟိကာ, ဓုမော, ရဇော, ရာဟူတိ ဣမေဟိ ဥပက္ကိလေသမလေဟိ ဝိမုတ္တံ စန္ဒံ ဣဝ ဒိယဍ္ဎသဟဿုပက္ကိလေသမလာနံ ပဟီနတ္တာ ဝိမလံ နိက္ကိလေသတ္တာ သုဒ္ဓံ ပသန္နံ သိခိံ သမ္ဗုဒ္ဓန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ ကိလေသကဒ္ဒမာနံ အဘာဝေန **အနာဝိလံ**။ နန္ဒီဘဝသင်္ခါတာယ ဗလဝသ္နေဟာယ[၁] ပရိသမန္တတော ခီဏတ္တာ **နန္ဒီဘဝပရိက္ခီဏံ။ တိဏ္ဏံ လောကေတိ** လောကတ္တယတော တိဏ္ဏံ ဥတ္တိဏ္ဏံ အတိက္ကန္တံ။ **ဝိသတ္တိကန္တိ** ဝိသတ္တိကံ ဝုစ္စတိ တဏှာ၊ နိတ္တဏှန္တိ အတ္ထော။

၂။ **နိဗ္ဗာပယန္တံ ဇနတန္တိ** ဓမ္မဝဿံ ဝဿန္တော ဇနတံ ဇနသမူဟံ ကိလေသပရိဠာဟာဘာဝေန နိဗ္ဗာပယန္တံ ဝူပသမေန္တံ။ သယံ သံသာရတော **တိဏ္ဏံ၊** သဗ္ဗသတ္တေ သံသာရတော **တာရယန္တံ** အတိက္ကမေန္တံ စတုန္နံ သစ္စာနံ မုနနတော ဇာနနတော **မုနိံ** သိခိံ သမ္ဗုဒ္ဓန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝနသ္မိံ ဈာယမာနန္တိ** အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနလက္ခဏူပနိဇ္ဈာနေဟိ ဈာယန္တံ စိန္တေန္တံ စိတ္တေန ဘာဝေန္တံ ဝနမဇ္ဈေတိ အတ္ထော။ **ဧကဂ္ဂံ** ဧကဂ္ဂစိတ္တံ **သုသမာဟိတံ** သုဋ္ဌု အာရမ္မဏေ အာဟိတံ ဌပိတစိတ္တံ သိခိံ မုနိံ ဒိသွာတိ သမ္ဗန္ဓော။

၃။ **ဗန္ဓုဇီဝကပုပ္ဖါနီတိ** ဗန္ဓူနံ ဉာတီနံ ဇီဝကံ ဇီဝိတနိဿယံ ဟဒယမံသလောဟိတံ ဗန္ဓုဇီဝကံ ဟဒယမံသလောဟိတသမာနဝဏ္ဏံ ပုပ္ဖံ ဗန္ဓုဇီဝကပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ သိခိနော လောကဗန္ဓုနော ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဗန္ဓုဇီဝကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-ဖလဝိသေသာယ (သီ)

2. Tambapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Parakammāyane yuttoti-ādikaṁ āyasmato Tambapupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi āyasmā purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Piyadassissa Bhagavato kāle kenaci pure katena akusalakammena duggatakule nibbatto vuddhippatto paresaṁ kammaṁ katvā bhatiyā jīvikaṁ kappesi. So evaṁ dukkhena vasanto paresaṁ aparādhaṁ katvā maraṇabhayena palāyitvā vanaṁ pāvisi. Tattha gataṭṭhāne pāṭalibodhiṁ disvā vanditvā sammajjitvā ekasmiṁ rukkhe tambavaṇṇaṁ pupphaṁ disvā taṁ sabbaṁ kaṇṇike ocinitvā bodhipūjaṁ akāsi. Tattha cittaṁ pasādetvā vanditvā pallaṅkamābhujitvā nisīdi. Tasmiṁ khaṇe te manussā padānupadikaṁ anubandhitvā tattha agamaṁsu. So te disvā bodhiṁ āvajjentova palāyitvā bhayānake gīriduggapapāte patitvā mari.

7. So bhodhipūjāya anussaritattā teneva pītisomanassena Tāvatiṁsādīsu upapanno chakāmāvacarasampattiṁ anubhavitvā manussesu ca cakkavatti-ādisampattiṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne kule nibbatto vuddhippatto Satthu dhammadesanaṁ sutvā pasannamānaso pabbajitvā na cirasseva arahā hutvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **parakammāyane yutto**ti-ādimāha. Tattha paresaṁ kammāni parakammāni, parakammānaṁ āyane karaṇe vāhane dhāraṇe yutto yojito ahosinti attho. Sesaṁ pākaṭamevāti.

Tambapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Vīthisammajjakatthera-apadānavaṇṇanā

Udentaṁ sataraṁsiṁvāti-ādikaṁ āyasmato Vīthisammajjakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro anekesu jātisatesu katapuññasañcayo Sikhissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto gharāvāsaṁ vasanto nagaravāsīhi saddhiṁ vīthiṁ sajjetvā nīyamānaṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso vīthiṁ samaṁ katvā dhajaṁ tattha ussāpesi.

၂-တမ္ဗပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပရကမ္မာယနေ ယုတ္တောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော တမ္ဗပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ အာယသ္မာ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပိယဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကေနစိ ပုရေ ကတေန အကုသလကမ္မေန ဒုဂ္ဂတကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ပရေသံ ကမ္မံ ကတွာ ဘတိယာ ဇီဝိကံ ကပ္ပေသိ။ သော ဧဝံ ဒုက္ခေန ဝသန္တော ပရေသံ အပရာဓံ ကတွာ မရဏဘယေန ပလာယိတွာ ဝနံ ပါဝိသိ။ တတ္ထ ဂတဋ္ဌာနေ ပါဋလိဗောဓိံ ဒိသွာ ဝန္ဒိတွာ သမ္မဇ္ဇိတွာ ဧကသ္မိံ ရုက္ခေ တမ္ဗဝဏ္ဏံ ပုပ္ဖံ ဒိသွာ တံ သဗ္ဗံ ကဏ္ဏိကေ ဩစိနိတွာ ဗောဓိပူဇံ အကာသိ။ တတ္ထ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ ဝန္ဒိတွာ ပလ္လင်္ကမာဘုဇိတွာ နိသီဒိ။ တသ္မိံ ခဏေ တေ မနုဿာ ပဒါနုပဒိကံ အနုဗန္ဓိတွာ တတ္ထ အဂမံသု။ သော တေ ဒိသွာ ဗောဓိံ အာဝဇ္ဇေန္တောဝ ပလာယိတွာ ဘယာနကေ ဂိရိဒုဂ္ဂပပါတေ ပတိတွာ မရိ။

၇။ သော ဗောဓိပူဇာယ အနုဿရိတတ္တာ တေနေဝ ပီတိသောမနဿေန တာဝတိံသာဒီသု ဥပပန္နော ဆကာမာဝစရသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ စက္ကဝတ္တိအာဒိသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပရကမ္မာယနေ ယုတ္တော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပရေသံ ကမ္မာနိ ပရကမ္မာနိ၊ ပရကမ္မာနံ အာယနေ ကရဏေ ဝါဟနေ ဓာရဏေ ယုတ္တော ယောဇိတော အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ပါကဋမေဝါတိ။

တမ္ဗပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-ဝီထိသမ္မဇ္ဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဥဒေန္တံ သတရံသိံဝါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဝီထိသမ္မဇ္ဇကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အနေကေသု ဇာတိသတေသု ကတပုညသဉ္စယော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဃရာဝါသံ ဝသန္တော နဂရဝါသီဟိ သဒ္ဓိံ ဝီထိံ သဇ္ဇေတွာ နီယမာနံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဝီထိံ သမံ ကတွာ ဓဇံ တတ္ထ ဥဿာပေသိ။

15. So teneva puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kule nibbatto viññutaṁ patvā Satthu dhammadesanaṁ sutvā paṭiladdhasaddho bahumānahadayo pabbajitvā laddhūpasampado na cirasseva arahā hutvā attano pubbakammaṁ anussaranto paccakkhato jānitvā pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **udentaṁ sataraṁsiṁvā**ti-ādimāha. Tattha udentaṁ uggacchantaṁ sataraṁsiṁ satapabhaṁ. **Sataraṁsī**ti desanāsīsamattaṁ, anekasatasahassapabhaṁ sūriyaṁ ivāti attho. **Pītaraṁsiṁva bhāṇuman**ti pītaraṁsiṁ saṁkucitapabhaṁ bhāṇumaṁ pabhāvantaṁ candamaṇḍalaṁ iva Sambuddhaṁ disvāti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Vīthisammajjakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

4. Kakkārupupphapūjakatthera-apadānavaṇṇanā

Devaputto ahaṁ santoti-ādikaṁ āyasmato Kakkārupupphapūjakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave katapuññasañcayo Sikhissa Bhagavato kāle bhummaṭṭhakadevaputto hutvā nibbatto Sikhiṁ Sammāsambuddhaṁ disvā dibbakakkārupupphaṁ gahetvā pūjesi.

21. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto ekatiṁsakappabbhantare ubhayasukhaṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthari pasanno pabbajitvā na cirasseva arahā hutvā attano pubbakammaṁ paccakkhato ñatvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **devaputto ahaṁ santo**ti-ādimāha. Tattha dibbanti kīḷanti pañcahi dibbehi kāmaguṇehīti devā, devānaṁ putto, devo eva vā putto **devaputto,** ahaṁ devaputto santo vijjamāno dibbaṁ kakkārupupphaṁ **paggayha** pakārena gahetvā Sikhissa Bhagavato **abhiropayiṁ** pūjesinti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Kakkārupupphapūjakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

၁၅။ သော တေနေဝ ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ဗဟုမာနဟဒယော ပဗ္ဗဇိတွာ လဒ္ဓူပသမ္ပဒေါ န စိရဿေဝ အရဟာ ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ အနုဿရန္တော ပစ္စက္ခတော ဇာနိတွာ ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဥဒေန္တံ သတရံသိံဝါ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဥဒေန္တံ ဥဂ္ဂစ္ဆန္တံ သတရံသိံ သတပဘံ။ **သတရံသီ**တိ ဒေသနာသီသမတ္တံ၊ အနေကသတသဟဿပဘံ သူရိယံ ဣဝါတိ အတ္ထော။ **ပီတရံသိံဝ ဘာဏုမန္တိ** ပီတရံသိံ သံကုစိတပဘံ ဘာဏုမံ ပဘာဝန္တံ စန္ဒမဏ္ဍလံ ဣဝ သမ္ဗုဒ္ဓံ ဒိသွာတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဝီထိသမ္မဇ္ဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-ကက္ကာရုပုပ္ဖပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဒေဝပုတ္တော အဟံ သန္တောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကက္ကာရုပုပ္ဖပူဇကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ကတပုညသဉ္စယော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဘုမ္မဋ္ဌကဒေဝပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော သိခိံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ ဒိဗ္ဗကက္ကာရုပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ပူဇေသိ။

၂၁။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဧကတိံသကပ္ပဗ္ဘန္တရေ ဥဘယသုခံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထရိ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ ပစ္စက္ခတော ဉတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဒေဝပုတ္တော အဟံ သန္တော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဒိဗ္ဗန္တိ ကီဠန္တိ ပဉ္စဟိ ဒိဗ္ဗေဟိ ကာမဂုဏေဟီတိ ဒေဝါ၊ ဒေဝါနံ ပုတ္တော, ဒေဝေါ ဧဝ ဝါ ပုတ္တော **ဒေဝပုတ္တော၊** အဟံ ဒေဝပုတ္တော သန္တော ဝိဇ္ဇမာနော ဒိဗ္ဗံ ကက္ကာရုပုပ္ဖံ **ပဂ္ဂယှ** ပကာရေန ဂဟေတွာ သိခိဿ ဘဂဝတော **အဘိရောပယိံ** ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ကက္ကာရုပုပ္ဖပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

5. Mandāravapupphapūjakatthera-apadānavaṇṇanā

Devaputto ahaṁ santoti-ādikaṁ āyasmato Mandāravapupphapūjakattherassa apadānaṁ. Ayampi thero purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sikhissa Bhagavato kāle bhummaṭṭhakadevaputto hutvā nibbatto Sikhiṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso dibbamandāravapupphehi pūjesi.

25. So tena puññenāti-ādikaṁ sabbaṁ Anantarattherassa apadānavaṇṇanāya vuttanayeneva veditabbanti.

Mandāravapupphapūjakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Kadambapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Himavantassāvidūreti-ādikaṁ āyasmato Kadambapupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sammāsambuddhasuññe loke ekasmiṁ kule nibbatto vuddhimanvāya gharāvāsaṁ vasanto tattha ādīnavaṁ disvā gharāvāsaṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā Himavantasamīpe Kukkuṭe nāma pabbate assamaṁ katvā vihāsi. So tattha satta Paccekabuddhe disvā pasannamānaso pupphitaṁ kadambapupphaṁ ocinitvā te Paccekabuddhe pūjesi. Tepi "icchitaṁ patthitan"ti-ādinā anumodanaṁ akaṁsu.

30. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya Satthu dhammadesanaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā na cirasseva arahā hutvā pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Himavantassāvidūre**ti-ādimāha. Taṁ vuttatthameva. **Kukkuṭo nāma pabbato**ti tassa ubhosu passesu kukkuṭacūḷākārena pabbatakūṭānaṁ vijjamānattā Kuttuṭoti saṅkhaṁ gato. Pakārena tiro hutvā patiṭṭhahatīti pabbato. **Tamhi pabbatapādamhī**ti tasmiṁ pabbatasamīpe. **Satta Buddhā vasantī**ti satta Paccekabuddhā tasmiṁ Kukkuṭapabbatapāde paṇṇasālāyaṁ vasantīti attho.

၅-မန္ဒာရဝပုပ္ဖပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဒေဝပုတ္တော အဟံ သန္တောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော မန္ဒာရဝပုပ္ဖပူဇကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ထေရော ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဘုမ္မဋ္ဌကဒေဝပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော သိခိံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဒိဗ္ဗမန္ဒာရဝပုပ္ဖေဟိ ပူဇေသိ။

၂၅။ သော တေန ပုညေနာတိအာဒိကံ သဗ္ဗံ အနန္တရတ္ထေရဿ အပဒါနဝဏ္ဏနာယ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။

မန္ဒာရဝပုပ္ဖပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-ကဒမ္ဗပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကဒမ္ဗပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသုညေ လောကေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ဃရာဝါသံ ဝသန္တော တတ္ထ အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တသမီပေ ကုက္ကုဋေ နာမ ပဗ္ဗတေ အဿမံ ကတွာ ဝိဟာသိ။ သော တတ္ထ သတ္တ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပုပ္ဖိတံ ကဒမ္ဗပုပ္ဖံ ဩစိနိတွာ တေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ ပူဇေသိ။ တေပိ "ဣစ္ဆိတံ ပတ္ထိတ"န္တိအာဒိနာ အနုမောဒနံ အကံသု။

၃၀။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ ဟုတွာ ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **ကုက္ကုဋော နာမ ပဗ္ဗတော**တိ တဿ ဥဘောသု ပဿေသု ကုက္ကုဋစူဠာကာရေန ပဗ္ဗတကူဋာနံ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ ကုက္ကုဋောတိ သင်္ခံ ဂတော။ ပကာရေန တိရော ဟုတွာ ပတိဋ္ဌဟတီတိ ပဗ္ဗတော။ **တမှိ ပဗ္ဗတပါဒမှီ**တိ တသ္မိံ ပဗ္ဗတသမီပေ။ **သတ္တ ဗုဒ္ဓါ ဝသန္တီ**တိ သတ္တ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ တသ္မိံ ကုက္ကုဋပဗ္ဗတပါဒေ ပဏ္ဏသာလာယံ ဝသန္တီတိ အတ္ထော။

31. **Dīparājaṁva uggatan**ti dīpānaṁ rājā dīparājā, sabbesaṁ dīpānaṁ jalamānānaṁ tārakānaṁ rājā candoti attho. Atha vā sabbesu jambudīpapubbavideha-aparagoyāna-uttarakurusaṅkhātesu catūsu dīpesu dvisahassaparittadīpesu ca rājā ālokapharaṇato cando dīparājāti vuccati, taṁ nabhe uggataṁ candaṁ iva **pupphitaṁ** phullitaṁ kadambarukkhaṁ disvā tato pupphaṁ ocinitvā ubhohi hatthehi **paggayha** pakārena gahetvā satta paccakabuddhe **samokiriṁ** suṭṭhu okiriṁ, ādarena pūjesinti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Kadambapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Tiṇasūlakatthera-apadānavaṇṇanā

Himavantassāvidūreti-ādikaṁ āyasmato Tiṇasūlakattherassa apadānaṁ. Ayampi thero purimajinavaresu katapuññasambhāro uppannuppannabhave kusalāni upacinanto Sikhissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā tattha dosaṁ disvā taṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā vasanto Himavantasamīpe Bhūtagaṇe nāma pabbate vasantaṁ ekakaṁ vivekamanubrūhantaṁ Sikhiṁ Sambuddhaṁ disvā pasannamānaso tiṇasūlapupphaṁ gahetvā pādamūle pūjesi. Buddhopi tassa anumodanaṁ akāsi.

35. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ vibhavasampanne ekasmiṁ kule nibbatto vuddhimanvāya sāsane pasanno pabbajitvā upanissayasampannattā na cirasseva arahattaṁ pāpuṇitvā pubbakammaṁ saritvā somanassappatto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Himavantassāvidūre**ti-ādimāha. **Bhūtagaṇo nāma pabbato**ti bhūtagaṇānaṁ devayakkhasamūhānaṁ āvāsabhūtattā bhavanasadisattā avirūḷhabhāvena pavattattā ca Bhūtagaṇo nāma pabbato, tasmiṁ **eko** adutiyo **Jino** Jitamāro Buddho **vasate** dibbabrahma-ariya-iriyāpathavihārehi viharatīti attho.

၃၁။ **ဒီပရာဇံဝ ဥဂ္ဂတန္တိ** ဒီပါနံ ရာဇာ ဒီပရာဇာ၊ သဗ္ဗေသံ ဒီပါနံ ဇလမာနာနံ တာရကာနံ ရာဇာ စန္ဒောတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ သဗ္ဗေသု ဇမ္ဗုဒီပပုဗ္ဗဝိဒေဟအပရဂေါယာနဥတ္တရကုရုသင်္ခါတေသု စတူသု ဒီပေသု ဒွိသဟဿပရိတ္တဒီပေသု စ ရာဇာ အာလောကဖရဏတော စန္ဒော ဒီပရာဇာတိ ဝုစ္စတိ၊ တံ နဘေ ဥဂ္ဂတံ စန္ဒံ ဣဝ **ပုပ္ဖိတံ** ဖုလ္လိတံ ကဒမ္ဗရုက္ခံ ဒိသွာ တတော ပုပ္ဖံ ဩစိနိတွာ ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ **ပဂ္ဂယှ** ပကာရေန ဂဟေတွာ သတ္တ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ **သမောကိရိံ** သုဋ္ဌု ဩကိရိံ၊ အာဒရေန ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ကဒမ္ဗပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-တိဏသူလကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော တိဏသူလကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ထေရော ပုရိမဇိနဝရေသု ကတပုညသမ္ဘာရော ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ ကုသလာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ တတ္ထ ဒေါသံ ဒိသွာ တံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝသန္တော ဟိမဝန္တသမီပေ ဘူတဂဏေ နာမ ပဗ္ဗတေ ဝသန္တံ ဧကကံ ဝိဝေကမနုဗြူဟန္တံ သိခိံ သမ္ဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော တိဏသူလပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ပါဒမူလေ ပူဇေသိ။ ဗုဒ္ဓေါပိ တဿ အနုမောဒနံ အကာသိ။

၃၅။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သာသနေ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ ဥပနိဿယသမ္ပန္နတ္တာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိတွာ ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿပ္ပတ္တော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိအာဒိမာဟ။ **ဘူတဂဏော နာမ ပဗ္ဗတော**တိ ဘူတဂဏာနံ ဒေဝယက္ခသမူဟာနံ အာဝါသဘူတတ္တာ ဘဝနသဒိသတ္တာ အဝိရူဠှဘာဝေန ပဝတ္တတ္တာ စ ဘူတဂဏော နာမ ပဗ္ဗတော၊ တသ္မိံ **ဧကော** အဒုတိယော **ဇိနော** ဇိတမာရော ဗုဒ္ဓေါ **ဝသတေ** ဒိဗ္ဗဗြဟ္မအရိယဣရိယာပထဝိဟာရေဟိ ဝိဟရတီတိ အတ္ထော။

36. **Ekūnasatasahassaṁ, kappaṁ na vinipātiko**ti tena tiṇasūla-pupphapūjākaraṇaphalena nirantaraṁ ekūnasatasahassakappānaṁ avinipātako caturāpāyavinimutto saggasampattibhavameva upapannoti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Tiṇasūlakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

8. Nāgapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Suvaccho nāma nāmenāti-ādikaṁ āyasmato Nāgapupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi thero purimajinanisabhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarabhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto vuddhippatto vedattayādīsu sakasippesu nipphattiṁ patvā tattha sāraṁ adisvā Himavantaṁ pavisitvā tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā jhānasamāpattisukhena vītināmesi. Tasmiṁ samaye Padumuttaro Bhagavā tassānukampāya tattha agamāsi. So tāpaso taṁ Bhagavantaṁ disvā lakkhaṇasatthesu chekattā Bhagavato lakkhaṇarūpasampattiyā pasanno vanditvā añjaliṁ paggayha aṭṭhāsi. Ākāsato anotiṇṇattā pūjāsakkāre akateyeva ākāseneva pakkāmi. Atha so tāpaso sasisso nāgapupphaṁ ocinitvā tena pupphena Bhagavato gatadisābhāgamaggaṁ pūjesi.

39. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavanto sabbattha pūjito imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya saddhāsampanno pabbajitvā vattapaṭipattiyā sāsanaṁ sobhayamāno na cirasseva arahā hutvā "kena nu kho kusalakammena mayā ayaṁ lokuttarasampatti laddhā"ti atītakammaṁ saranto pubbakammaṁ paccakkhato ñatvā sañjātasomanasso pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Suvaccho nāma nāmenā**ti-ādimāha. Tattha vacchagotte jātattā vaccho, sundaro ca so vaccho ceti **Suvaccho.** Nāmena Suvaccho nāma brāhmaṇo **mantapāragū** vedattayādisakalamantasatthe koṭippattoti attho. Sesaṁ heṭṭhā vuttanayattā uttānatthamevāti.

Nāgapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

၃၆။ **ဧကူနသတသဟဿံ၊ ကပ္ပံ န ဝိနိပါတိကော**တိ တေန တိဏသူလ-ပုပ္ဖပူဇာကရဏဖလေန နိရန္တရံ ဧကူနသတသဟဿကပ္ပါနံ အဝိနိပါတကော စတုရာပါယဝိနိမုတ္တော သဂ္ဂသမ္ပတ္တိဘဝမေဝ ဥပပန္နောတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

တိဏသူလကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-နာဂပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သုဝစ္ဆော နာမ နာမေနာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော နာဂပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ထေရော ပုရိမဇိနနိသဘေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ဝေဒတ္တယာဒီသု သကသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ပတွာ တတ္ထ သာရံ အဒိသွာ ဟိမဝန္တံ ပဝိသိတွာ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဈာန-သမာပတ္တိသုခေန ဝီတိနာမေသိ။ တသ္မိံ သမယေ ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ တဿာနု-ကမ္ပာယ တတ္ထ အဂမာသိ။ သော တာပသော တံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ လက္ခဏ-သတ္ထေသု ဆေကတ္တာ ဘဂဝတော လက္ခဏရူပသမ္ပတ္တိယာ ပသန္နော ဝန္ဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ အဋ္ဌာသိ။ အာကာသတော အနောတိဏ္ဏတ္တာ ပူဇာသက္ကာရေ အကတေယေဝ အာကာသေနေဝ ပက္ကာမိ။ အထ သော တာပသော သသိဿော နာဂပုပ္ဖံ ဩစိနိတွာ တေန ပုပ္ဖေန ဘဂဝတော ဂတဒိသာဘာဂမဂ္ဂံ ပူဇေသိ။

၃၉။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယ-သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝန္တော သဗ္ဗတ္ထ ပူဇိတော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သဒ္ဓါသမ္ပန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝတ္တပဋိပတ္တိယာ သာသနံ သောဘယမာနော န စိရဿေဝ အရဟာ ဟုတွာ "ကေန နု ခေါ ကုသလကမ္မေန မယာ အယံ လောကုတ္တရသမ္ပတ္တိ လဒ္ဓါ"တိ အတီတကမ္မံ သရန္တော ပုဗ္ဗကမ္မံ ပစ္စက္ခတော ဉတွာ သဉ္ဇာတသောမနဿော ပုဗ္ဗစရိတာ-ပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုဝစ္ဆော နာမ နာမေနာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဝစ္ဆဂေါတ္တေ ဇာတတ္တာ ဝစ္ဆော၊ သုန္ဒရော စ သော ဝစ္ဆော စေတိ **သုဝစ္ဆော။** နာမေန သုဝစ္ဆော နာမ ဗြာဟ္မဏော **မန္တပါရဂူ** ဝေဒတ္တယာဒိသကလ-မန္တသတ္ထေ ကောဋိပ္ပတ္တောတိ အတ္ထော။ သေသံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာ-နတ္ထမေဝါတိ။

နာဂပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

9. Punnāgapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Kānanaṁ vanamogayhāti-ādikaṁ āyasmato Punnāgapupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Phussassa Bhagavato kāle nesādakule nibbatto Mahāvanaṁ paviṭṭho tattha supupphitapunnāgapupphaṁ disvā hetusampannattā Buddhārammaṇapītivasena Bhagavantaṁ saritvā taṁ pupphaṁ saha kaṇṇikāhi[1] ocinitvā vālukāhi cetiyaṁ katvā pūjesi.

46. So tena puññena dvenavutikappe nirantaraṁ devamanussasampattiyoyeva anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ vibhavasampanne kule nibbatto vuddhimanvāya pubbavāsanābalena sāsane pasanno pabbajitvā vāyamanto na cirasseva arahā hutvā pubbe katakusalaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **kānanaṁ vanamogayhā**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttattā uttānatthamevāti.

Punnāgapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Kumudadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Himavantassāvidūreti-ādikaṁ āyasmato Kumudadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi thero purimabuddhesu katādhikāro anekesu bhavesu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Himavantassa āsanne mahante jātassare kukuttho nāma pakkhī hutvā nibbatto kenaci akusalena pakkhī samānopi pubbe katasambhārena buddhisampanno puññāpuññesu cheko sīlavā pāṇagocarato paṭivirato ahosi. Tasmiṁ samaye Padumuttaro Bhagavā ākāsenāgantvā tassa samīpe caṅkamati. Atha so sakuṇo Bhagavantaṁ disvā pasannacitto kumudapupphaṁ ḍaṁsitvā Bhagavato pādamūle pūjesi. Bhagavā tassa somanassuppādanatthaṁ paṭiggahetvā anumodanamakāsi.

---

1. Sakāni (Sī)

၉-ပုန္နာဂပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ကာနနံ ဝနမောဂယှာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပုန္နာဂပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဖုဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ နေသာဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တော မဟာဝနံ ပဝိဋ္ဌော တတ္ထ သုပုပ္ဖိတပုန္နာဂပုပ္ဖံ ဒိသွာ ဟေတုသမ္ပန္နတ္တာ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏပီတိဝသေန ဘဂဝန္တံ သရိတွာ တံ ပုပ္ဖံ သဟ ကဏ္ဏိကာဟိ[1] ဩစိနိတွာ ဝါလုကာဟိ စေတိယံ ကတွာ ပူဇေသိ။

၄၆။ သော တေန ပုညေန ဒွေနဝုတိကပ္ပေ နိရန္တရံ ဒေဝမနုဿသမ္ပတ္တိယောယေဝ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝါယ ပုဗ္ဗဝါသနာဗလေန သာသနေ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝါယမန္တော န စိရဿေဝ အရဟာ ဟုတွာ ပုဗ္ဗေ ကတကုသလံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ကာနနံ ဝနမောဂယှာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ပုန္နာဂပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-ကုမုဒဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကုမုဒဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ထေရော ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အနေကေသု ဘဝေသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟိမဝန္တဿ အာသန္နေ မဟန္တေ ဇာတဿရေ ကုကုတ္ထော နာမ ပက္ခီ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော ကေနစိ အကုသလေန ပက္ခီ သမာနောပိ ပုဗ္ဗေ ကတသမ္ဘာရေန ဗုဒ္ဓိသမ္ပန္နော ပုညာပုညေသု ဆေကော သီလဝါ ပါဏဂေါစရတော ပဋိဝိရတော အဟောသိ။ တသ္မိံ သမယေ ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ အာကာသေနာဂန္တွာ တဿ သမီပေ စင်္ကမတိ။ အထ သော သကုဏော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ကုမုဒပုပ္ဖံ ဍံသိတွာ ဘဂဝတော ပါဒမူလေ ပူဇေသိ။ ဘဂဝါ တဿ သောမနဿုပ္ပါဒနတ္ထံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ အနုမောဒနမကာသိ။

၁-သကာနိ (သီ)

51. So tena puññena devamanussesu ubhayasampattisukhaṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ aññatarasmiṁ kule nibbatto vuddhimanvāya mahaddhano mahābhogo ratanattaye pasanno Satthu dhammadesanaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā na cirasseva arahā hutvā attano pubbakammaṁ paccakkhato ñatvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Himavantassāvidūre**ti-ādimāha. **Padumuppalasañchanno**ti ettha satapattehi sampuṇṇo setapadumo ca tīṇi nīlarattasetuppalāni ca padumuppalāni tehi sañchanno gahanībhūto sampuṇṇo mahājātassaro ahūti sambandho. **Puṇḍarīkasamotthaṭo**ti puṇḍarīkehi rattapadumehi otthaṭo sampuṇṇoti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Kumudadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Soḷasamavaggavaṇṇanā samattā.

---

17. Supāricariyavagga

1. Supāricariyatthera-apadānavaṇṇanā

Padumo nāma nāmenāti-ādikaṁ āyasmato Supāricariyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimamunipuṅgavesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle yakkhayoniyaṁ nibbatto Himavati yakkhasamāgamaṁ gato Bhagavato devayakkhagandhabbanāgānaṁ dhammadesanaṁ sutvā pasannamānaso ubho hatthe ābhujitvā apphoṭesi namassi ca. So tena puññena tato cuto upari devaloke uppanno tattha dibbasukhaṁ anubhavitvā manussesu ca cakkavatti-ādisampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ gahapatikule nibbatto aḍḍho mahaddhano mahābhogo ratanattaye pasanno Satthu dhammadesanaṁ sutvā saddhājāto pabbajitvā na cirasseva arahattaṁ pāpuṇi.

1. So ekadivasaṁ attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumo nāma nāmenā**ti-ādimāha.

၅၁။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု ဥဘယသမ္ပတ္တိသုခံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ အညတရသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ မဟဒ္ဓနော မဟာဘောဂေါ ရတနတ္တယေ ပသန္နော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ ပစ္စက္ခတော ဉတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိအာဒိမာဟ။ **ပဒုမုပ္ပလသဉ္ဆန္နော**တိ ဧတ္ထ သတပတ္တေဟိ သမ္ပုဏ္ဏော သေတပဒုမော စ တီဏိ နီလရတ္တသေတုပ္ပလာနိ စ ပဒုမုပ္ပလာနိ တေဟိ သဉ္ဆန္နော ဂဟနီဘူတော သမ္ပုဏ္ဏော မဟာဇာတဿရော အဟူတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ပုဏ္ဍရီကသမောတ္ထဋော**တိ ပုဏ္ဍရီကေဟိ ရတ္တပဒုမေဟိ ဩတ္ထဋော သမ္ပုဏ္ဏောတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ကုမုဒဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

သောဠသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၇-သုပါရိစရိယဝဂ္ဂ

၁-သုပါရိစရိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမော နာမ နာမေနာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သုပါရိစရိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမမုနိပုင်္ဂဝေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ယက္ခယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော ဟိမဝတိ ယက္ခသမာဂမံ ဂတော ဘဂဝတော ဒေဝယက္ခဂန္ဓဗ္ဗနာဂါနံ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော ဥဘော ဟတ္ထေ အာဘုဇိတွာ အပ္ဖောဋေသိ နမဿိ စ။ သော တေန ပုညေန တတော စုတော ဥပရိ ဒေဝလောကေ ဥပ္ပန္နော တတ္ထ ဒိဗ္ဗသုခံ အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ စက္ကဝတ္တိအာဒိသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော အဍ္ဎော မဟဒ္ဓနော မဟာဘောဂေါ ရတနတ္တယေ ပသန္နော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၁။ သော ဧကဒိဝသံ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမော နာမ နာမေနာ**တိအာဒိမာဟ။

tattha **padumo**ti yassa pādanikkhepasamaye pathaviṁ bhinditvā padumaṁ uggantvā pādatalaṁ sampaṭicchati, tena saññāṇena so Bhagavā padumoti saṅkhaṁ gato, idha Padumuttaro Bhagavā adhippeto. So Bhagavā **pavanā** vasanavihārā **abhinikkhamma** vanamajjhaṁ pavisitvā dhammaṁ desetīti sambandho.

Yakkhānaṁ samayoti devānaṁ samāgamo **āsi** ahosīti attho. **Ajjhāpekkhiṁsu tāvade**ti tasmiṁ desanākāle adhi-apekkhiṁsu, visesena passanasīlā ahesunti attho. Sesaṁ pākaṭamevāti.

Supāricariyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

2. Kaṇaverapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Siddhattho nāma Bhagavāti-ādikaṁ āyasmato Kaṇaverapupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro Siddhatthassa Bhagavato kāle suddakule nibbatto vuddhimanvāya rañño antepurapālako ahosi. Tasmiṁ samaye Siddhattho Bhagavā bhikkhusaṁghaparivuto rājavīthiṁ paṭipajji. Atha so antepurapālako caramānaṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso hutvā kaṇaverapupphena Bhagavantaṁ pūjetvā namassamāno aṭṭhāsi. So tena puññena sugatisampattiyoyeva anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kule nibbattitvā vuddhippatto satthu dhammadesanaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

7. So patta-aggaphalo pubbe katakusalaṁ saritvā sañjātasomanasso pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Siddhattho nāma Bhagavā**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttattā uttānatthamevāti.

Kaṇaverapupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Khajjakadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Tissassa kho Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Khajjakadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Tissassa Bhagavato

တတ္ထ **ပဒုမော**တိ ယဿ ပါဒနိက္ခေပသမယေ ပထဝိံ ဘိန္ဒိတွာ ပဒုမံ ဥဂ္ဂန္တွာ ပါဒတလံ သမ္ပဋိစ္ဆတိ၊ တေန သညာဏေန သော ဘဂဝါ ပဒုမောတိ သင်္ခံ ဂတော၊ ဣဓ ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ အဓိပ္ပေတော။ သော ဘဂဝါ **ပဝနာ** ဝသနဝိဟာရာ **အဘိနိက္ခမ္မ** ဝနမဇ္ဈံ ပဝိသိတွာ ဓမ္မံ ဒေသေတီတိ သမ္ဗန္ဓော။

ယက္ခာနံ သမယောတိ ဒေဝါနံ သမာဂမော **အာသိ** အဟောသီတိ အတ္ထော။ **အဇ္ဈာပေက္ခိံသု တာဝဒေ**တိ တသ္မိံ ဒေသနာကာလေ အဓိအပေက္ခိံသု၊ ဝိသေသေန ပဿနသီလာ အဟေသုန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ပါကဋမေဝါတိ။

သုပါရိစရိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂-ကဏဝေရပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သိဒ္ဓတ္ထော နာမ ဘဂဝါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကဏဝေရပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ သုဒ္ဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိမန္ဝါယ ရညော အန္တေပုရပါလကော အဟောသိ။ တသ္မိံ သမယေ သိဒ္ဓတ္ထော ဘဂဝါ ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတော ရာဇဝီထိံ ပဋိပဇ္ဇိ။ အထ သော အန္တေပုရပါလကော စရမာနံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဟုတွာ ကဏဝေရပုပ္ဖေန ဘဂဝန္တံ ပူဇေတွာ နမဿမာနော အဋ္ဌာသိ။ သော တေန ပုညေန သုဂတိသမ္ပတ္တိယောယေဝ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၇။ သော ပတ္တအဂ္ဂဖလော ပုဗ္ဗေ ကတကုသလံ သရိတွာ သဉ္ဇာတသောမနဿော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သိဒ္ဓတ္ထော နာမ ဘဂဝါ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ကဏဝေရပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-ခဇ္ဇကဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

တိဿဿ ခေါ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ခဇ္ဇကဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော တိဿဿ ဘဂဝတော

kāle suddakule nibbatto Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso ambajambu-ādimanekaṁ madhuraphalāphalaṁ nāḷikeraṁ pūvakhajjakañca adāsi. Bhagavā tassa pasādavaḍḍhanatthāya passantasseva paribhuñji. So tena puññena sugatisampattiyoyeva anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ kulagehe nibbatto viññutaṁ patvā Satthu dhammadesanaṁ sutvā sañjātasaddho pasādabahumāno pabbajitvā vattapaṭipattiyā sāsanaṁ sobhento sīlālaṅkārapaṭimaṇḍito na cirasseva arahattaṁ pāpuṇi.

13. So pubbakammaṁ saranto “pubbe mayā sukhette kusalaṁ kataṁ sundaran”ti somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Tissassa kho Bhagavato**ti-ādimāha. Tattha Tissopi bhavasampattiyo dadamāno jātoti mātāpitūhi katanāmavasena Tisso. Atha vā tīhi saraṇagamanehi assāsento ovadanto hetusampannapuggale saggamokkhadvaye patiṭṭhāpento Buddho jātoti tisso. Samāpattiguṇādīhi bhagehi yuttoti Bhagavā, tassa **Tissassa Bhagavato** pubbe ahaṁ phalaṁ adāsinti sambandho. **Nāḷikerañca pādāsin**ti nāḷikākārena pavattaṁ phalaṁ nāḷikeraṁ, tañca phalaṁ adāsinti attho. **Khajjakaṁ abhisammatan**ti khāditabbaṁ khajjakaṁ abhi visesena madhusakkarādīhi sammissaṁ katvā nipphāditaṁ sundaraṁ madhuranti sammataṁ ñātaṁ abhisammataṁ khajjakañca adāsinti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Khajjakadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

4. Desapūjakatthera-apadānavaṇṇanā

Atthadassī tu Bhagavāti-ādikaṁ āyasmato Desapūjakattherassa apadānaṁ. Ayampi thero purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Atthadassissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhimanvāya saddho pasanno Buddhamāmako dhammamāmako saṁghamāmako ahosi. Tadā Atthadassī Bhagavā bhikkhusaṁghaparivuto cando viya sūriyo viya ca ākāsena gacchati. So upāsako Bhagavato gatadisābhāgaṁ gandhamālādīhi pūjento añjaliṁ paggayha namassamāno aṭṭhāsi.

ကာလေ သုဒ္ဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အမ္ဗဇမ္ဗု-အာဒိမနေကံ မဓုရဖလာဖလံ နာဠိကေရံ ပူဝခဇ္ဇကဉ္စ အဒါသိ။ ဘဂဝါ တဿ ပသာဒဝဍ္ဎနတ္ထာယ ပဿန္တဿေဝ ပရိဘုဉ္ဇိ။ သော တေန ပုညေန သုဂတိ-သမ္ပတ္တိယောယေဝ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ သဉ္ဇာတသဒ္ဓေါ ပသာဒ-ဗဟုမာနော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝတ္တပဋိပတ္တိယာ သာသနံ သောဘေန္တော သီလာ-လင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတော န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၁၃။ သော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရန္တော “ပုဗ္ဗေ မယာ သုခေတ္တေ ကုသလံ ကတံ သုန္ဒရ”န္တိ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **တိဿဿ ခေါ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ တိဿောပိ ဘဝသမ္ပတ္တိယော ဒဒမာနော ဇာတောတိ မာတာပိတူဟိ ကတနာမဝသေန တိဿော။ အထ ဝါ တီဟိ သရဏဂမနေဟိ အဿာသေန္တော ဩဝဒန္တော ဟေတုသမ္ပန္နပုဂ္ဂလေ သဂ္ဂမောက္ခဒွယေ ပတိဋ္ဌာပေန္တော ဗုဒ္ဓေါ ဇာတောတိ တိဿော။ သမာပတ္တိ-ဂုဏာဒီဟိ ဘဂေဟိ ယုတ္တောတိ ဘဂဝါ၊ တဿ **တိဿဿ ဘဂဝတော** ပုဗ္ဗေ အဟံ ဖလံ အဒါသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **နာဠိကေရဉ္စ ပါဒါသိ**န္တိ နာဠိကာကာရေန ပဝတ္တံ ဖလံ နာဠိကေရံ၊ တဉ္စ ဖလံ အဒါသိန္တိ အတ္ထော။ **ခဇ္ဇကံ အဘိသမ္မတ**န္တိ ခါဒိတဗ္ဗံ ခဇ္ဇကံ အဘိ ဝိသေသေန မဓုသက္ကရာဒီဟိ သမ္မိဿံ ကတွာ နိပ္ဖါဒိတံ သုန္ဒရံ မဓုရန္တိ သမ္မတံ ဉာတံ အဘိသမ္မတံ ခဇ္ဇကဉ္စ အဒါသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ခဇ္ဇကဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-ဒေသပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အတ္ထဒဿီ တု ဘဂဝါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဒေသပူဇကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ထေရော ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိမန္ဝာယ သဒ္ဓေါ ပသန္နော ဗုဒ္ဓမာမကော ဓမ္မမာမကော သံဃမာမကော အဟောသိ။ တဒါ အတ္ထဒဿီ ဘဂဝါ ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတော စန္ဒော ဝိယ သူရိယော ဝိယ စ အာကာသေန ဂစ္ဆတိ။ သော ဥပါသကော ဘဂဝတော ဂတဒိသာဘာဂံ ဂန္ဓမာလာဒီဟိ ပူဇေန္တော အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ နမဿမာနော အဋ္ဌာသိ။

18. So tena puññena devaloke nibbatto saggasampattiṁ anubhavitvā manussesu ca manussasampattiṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kule nibbatto vuddhippatto upabhogaparibhogasampanno Satthu dhammadesanaṁ sutvā pasannamānaso gharāvāse anallīno pabbajitvā vattasampanno na cirasseva arahā hutvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Atthadassī tu Bhagavā**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttatthameva. **Anilañjase**ti “maggo pantho patho pajjo, añjasaṁ vaṭumā’yanan”ti[1] pariyāyassa vuttattā anilassa vātassa añjasaṁ gamanamaggoti anilañjasaṁ, tasmiṁ anilañjase, ākāseti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Desapūjakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

5. Kaṇikārachattiyatthera-apadānavaṇṇanā

Vessabhū nāma Sambuddhoti-ādikaṁ āyasmato Kaṇikārachattiyattherassa apadānaṁ. Ayampi thero purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vessabhussa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto viññutaṁ patto saddhāsampanno ahosi. Tasmiṁ samaye Vessabhū Bhagavā vivekakāmo Mahāvanaṁ pavisitvā nisīdi. Atha sopi upāsako kenacideva karaṇīyena tattha gantvā Bhagavantaṁ aggikkhandhaṁ viya jalamānaṁ nisinnaṁ disvā pasannamānaso kaṇikārapupphaṁ ocinitvā chattaṁ katvā Bhagavato nisinnaṭṭhāne vitānaṁ katvā pūjesi, taṁ Bhagavato ānubhāvena sattāhaṁ amilātaṁ hutvā tatheva aṭṭhāsi. Bhagavāti phalasamāpattiṁ nirodhasamāpattiṁ ca samāpajjitvā vihāsi, so taṁ acchariyaṁ disvā somanassajāto Bhagavantaṁ vanditvā añjaliṁ paggayha aṭṭhāsi. Bhagavā samāpattito vuṭṭhahitvā vihārameva agamāsi.

23. So tena puññena devamanussesu sampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ kulagehe nibbatto vuddhimanvāya saddhāsampanno

---

1. Khu 8. 201 piṭṭhe Cūḷaniddese.

၁၈။ သော တေန ပုညေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော သဂ္ဂသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ မနုဿသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ဥပဘောဂပရိဘောဂသမ္ပန္နော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော ဃရာဝါသေ အနလ္လီနော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝတ္တသမ္ပန္နော န စိရဿေဝ အရဟာ ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အတ္ထဒဿီ တု ဘဂဝါ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **အနိလဉ္ဇသေ**တိ “မဂ္ဂေါ ပန္ထော ပထော ပဇ္ဇော၊ အဉ္ဇသံ ဝဋုမာ’ယန”န္တိ[၁] ပရိယာယဿ ဝုတ္တတ္တာ အနိလဿ ဝါတဿ အဉ္ဇသံ ဂမနမဂ္ဂေါတိ အနိလဉ္ဇသံ၊ တသ္မိံ အနိလဉ္ဇသေ၊ အာကာသေတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဒေသပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၅- ကဏိကာရဆတ္တိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝေဿဘူ နာမ သမ္ဗုဒ္ဓောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကဏိကာရဆတ္တိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ထေရော ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝေဿဘုဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သဒ္ဓါသမ္ပန္နော အဟောသိ။ တသ္မိံ သမယေ ဝေဿဘူ ဘဂဝါ ဝိဝေကကာမော မဟာဝနံ ပဝိသိတွာ နိသီဒိ။ အထ သောပိ ဥပါသကော ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန တတ္ထ ဂန္တွာ ဘဂဝန္တံ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ ဝိယ ဇလမာနံ နိသိန္နံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ကဏိကာရပုပ္ဖံ ဩစိနိတွာ ဆတ္တံ ကတွာ ဘဂဝတော နိသိန္နဋ္ဌာနေ ဝိတာနံ ကတွာ ပူဇေသိ၊ တံ ဘဂဝတော အာနုဘာဝေန သတ္တာဟံ အမိလာတံ ဟုတွာ တထေဝ အဋ္ဌာသိ။ ဘဂဝါပိ ဖလသမာပတ္တိံ နိရောဓသမာပတ္တိံ စ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝိဟာသိ၊ သော တံ အစ္ဆရိယံ ဒိသွာ သောမနဿဇာတော ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ အဋ္ဌာသိ။ ဘဂဝါ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဝိဟာရမေဝ အဂမာသိ။

၂၃။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သဒ္ဓါသမ္ပန္နော

၁- ခု ၈-၂၀၁-ပိဋ္ဌေ စူဠနိဒ္ဒေသေ။

Satthu dhammadesanaṁ sutvā gharāvāse anallīno pabbajitvā vattapaṭipattiyā Jinasāsanaṁ sobhento na cirasseva arahā hutvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Vessabhū nāma Sambuddho**ti-ādimāha. Tattha **Vessabhū**ti vesse vessajane bhunāti abhibhavatīti Vessabhū. Atha vā vesse pañcavidhamāre abhibhunāti ajjhottharatīti **Vessabhū.** Sāmaṁyeva bujjhitā saccānīti Sambuddho, nāmena Vessabhū nāma Sambuddhoti attho. **Divāvihārāya Munī**ti dibbati pakāseti taṁ taṁ vatthuṁ pākaṭaṁ karotīti divā. Sūriyuggamanato paṭṭhāya yāva atthaṅgamo, tāva paricchinnakālo, viharaṇaṁ catūhi iriyāpathehi pavattanaṁ vihāro, divāya vihāro divāvihāro, tassa divāvihārāya Lokajeṭṭho Narāsabho Buddhamuni Mahāvanaṁ **ogāhitvā** pavisitvāti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Kaṇikārachattiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Sappidāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Phusso nāmātha Bhagavāti-ādikaṁ āyasmato Sappidāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro anekesu bhavesu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Phussassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto ahosi. Tadā Bhagavā bhikkhusaṁghaparivuto vīthiyaṁ caramāno tassa upāsakassa gehadvāraṁ sampāpuṇi. Atha so upāsako Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso vanditvā pattapūraṁ sappitelaṁ adāsi, Bhagavā anumodanaṁ katvā pakkāmi. So teneva somanassena yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cuto tena puññena devaloke uppanno tattha dibbasukhaṁ anubhavitvā manussesu ca nibbatto uppannuppannabhave sappitelamadhuphāṇitādimadhurāhārasamaṅgī sukhaṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ ekasmiṁ kule nibbatto vuddhippatto saddho buddhisampanno Satthu dhammadesanaṁ sutvā pasannamānaso pabbajitvā vattasampanno na cirasseva arahā ahosi.

28. So attano pubbakammaṁ saritvā jātasomanasso pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Phusso nāmātha Bhagavā**ti-ādimāha. Tattha

သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ဃရာဝါသေ အနလ္လီနော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝတ္တပဋိပတ္တိယာ ဇိနသာသနံ သောဘေန္တော န စိရဿေဝ အရဟာ ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဝေဿဘူ နာမ သမ္ဗုဒ္ဓေါ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဝေဿဘူ**တိ ဝေဿေ ဝေဿဇနေ ဘုနာတိ အဘိဘဝတီတိ ဝေဿဘူ။ အထ ဝါ ဝေဿေ ပဉ္စဝိဓမာရေ အဘိဘုနာတိ အဇ္ဈောတ္ထရတီတိ **ဝေဿဘူ။** သာမံယေဝ ဗုဇ္ဈိတာ သစ္စာနီတိ သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ နာမေန ဝေဿဘူ နာမ သမ္ဗုဒ္ဓေါတိ အတ္ထော။ **ဒိဝါဝိဟာရာယ မုနီ**တိ ဒိဗ္ဗတိ ပကာသေတိ တံ တံ ဝတ္ထုံ ပါကဋံ ကရောတီတိ ဒိဝါ။ သူရိယုဂ္ဂမနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အတ္ထင်္ဂမော၊ တာဝ ပရိစ္ဆိန္နကာလော၊ ဝိဟရဏံ စတူဟိ ဣရိယာပထေဟိ ပဝတ္တနံ ဝိဟာရော၊ ဒိဝါယ ဝိဟာရော ဒိဝါဝိဟာရော၊ တဿ ဒိဝါဝိဟာရာယ လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော ဗုဒ္ဓမုနိ မဟာဝနံ **ဩဂါဟိတွာ** ပဝိသိတွာတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ကဏိကာရဆတ္တိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-သပ္ပိဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဖုဿော နာမာထ ဘဂဝါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သပ္ပိဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အနေကေသု ဘဝေသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဖုဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော အဟောသိ။ တဒါ ဘဂဝါ ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတော ဝီထိယံ စရမာနော တဿ ဥပါသကဿ ဂေဟဒွါရံ သမ္ပာပုဏိ။ အထ သော ဥပါသကော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဝန္ဒိတွာ ပတ္တပူရံ သပ္ပိတေလံ အဒါသိ၊ ဘဂဝါ အနုမောဒနံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေနေဝ သောမနဿေန ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စုတော တေန ပုညေန ဒေဝလောကေ ဥပ္ပန္နော တတ္ထ ဒိဗ္ဗသုခံ အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ နိဗ္ဗတ္တော ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ သပ္ပိတေလမဓုဖာဏိတာဒိမဓုရာဟာရသမင်္ဂီ သုခံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တော သဒ္ဓေါ ဗုဒ္ဓိသမ္ပန္နော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝတ္တသမ္ပန္နော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၂၈။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ ဇာတသောမနဿော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဖုဿော နာမာထ ဘဂဝါ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ

Phussoti phussanakkhattayogena jātattā mātāpitūhi katanāmadheyyena Phusso. Atha vā nibbānaṁ phusi passi sacchi akāsīti **Phusso.** Atha vā samatiṁsapāramitāsattatiṁsabodhipakkhiyadhamme sakale ca Tepiṭake pariyatthidhamme phusi passi aññāsīti **Phusso.** Bhaggavā Bhagyavā yuttoti-ādipuññakoṭṭhāsasamaṅgitāya **bhagavā. Āhutīnaṁ paṭiggaho**ti āhutino vuccanti pūjāsakkārā, tesaṁ āhutīnaṁ paṭiggahetuṁ arahatīti āhutīnaṁ paṭiggaho. Mahājanaṁ nibbāpento vīro Phusso nāma Bhagavā vīthiyaṁ **atha** tadā gacchateti sambandho. Sesaṁ pākaṭamevāti.

Sappidāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Yūthikāpupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Candabhāgānadītīreti-ādikaṁ āyasmato Yūthikāpupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi āyasmā purimamunindesu katādhikāro anekesu ca jātisatesu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Phussasseva Bhagavato kāle suddakule nibbatto vuddhippatto Candabhāgāya nadiyā tīre kenacideva karaṇīyena anusotaṁ caramāno Phussaṁ Bhagavantaṁ nhāyitukāmaṁ aggikkhandhaṁ viya jalamānaṁ disvā somanassajāto tattha jātaṁ yūthikāpupphaṁ ocinitvā Bhagavantaṁ pūjesi. Bhagavā tassa anumodanamakāsi.

33. So tattha tena puññakoṭṭhāsena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vuddhippatto Bhagavato dhammadesanaṁ sutvā pasannamānaso pabbajitvā vattapaṭipattiyā sāsanaṁ sobhento na cirasseva arahā hutvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Candabhāgānadītīre**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ uttānatthamevāti.

Yūthikāpupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

ဖုဿောတိ ဖုဿနက္ခတ္တယောဂေန ဇာတတ္တာ မာတာပိတူဟိ ကတနာမဓေယျေန ဖုဿော။ အထ ဝါ နိဗ္ဗာနံ ဖုသိ ပဿိ သစ္ဆိ အကာသီတိ **ဖုဿော**။ အထ ဝါ သမတိံသပါရမိတာသတ္တတိံသဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေ သကလေ စ တေပိဋကေ ပရိယတ္တိဓမ္မေ ဖုသိ ပဿိ အညာသီတိ **ဖုဿော**။ ဘဂ္ဂဝါ ဘဂျဝါ ယုတ္တောတိအာဒိပုညကောဋ္ဌာသသမင်္ဂိတာယ **ဘဂဝါ**။ **အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟော**တိ အာဟုတိနော ဝုစ္စန္တိ ပူဇာသက္ကာရာ၊ တေသံ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟေတုံ အရဟတီတိ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟော။ မဟာဇနံ နိဗ္ဗာပေန္တော ဝီရော ဖုဿော နာမ ဘဂဝါ ဝီထိယံ **အထ** တဒါ ဂစ္ဆတေတိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ ပါကဋမေဝါတိ။

သပ္ပိဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-ယူထိကာပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

စန္ဒဘာဂါနဒီတီရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ယူထိကာပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ အာယသ္မာ ပုရိမမုနိန္ဒေသု ကတာဓိကာရော အနေကေသု စ ဇာတိသတေသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဖုဿဿေဝ ဘဂဝတော ကာလေ သုဒ္ဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တော စန္ဒဘာဂါယ နဒိယာ တီရေ ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန အနုသောတံ စရမာနော ဖုဿံ ဘဂဝန္တံ နှာယိတုကာမံ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ ဝိယ ဇလမာနံ ဒိသွာ သောမနဿဇာတော တတ္ထ ဇာတံ ယူထိကာပုပ္ဖံ ဩစိနိတွာ ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိ။ ဘဂဝါ တဿ အနုမောဒနမကာသိ။

၃၃။ သော တတ္ထ တေန ပုညကောဋ္ဌာသေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တော ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝတ္တပဋိပတ္တိယာ သာသနံ သောဘေန္တော န စိရဿေဝ အရဟာ ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **စန္ဒဘာဂါနဒီတီရေ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ယူထိကာပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

8. Dussadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Tivarāyaṁ pure rammeti-ādikaṁ āyasmato Dussadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampāyasmā purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Siddhatthassa Bhagavato kāle rājakule nibbatto vuddhippattakāle yuvarājabhāvaṁ patvā pākaṭo ekaṁ janapadaṁ labhitvā tatrādhipatibhūto sakalajanapadavāsino dānapiyavacana-atthacariyāsamānatthatāsaṅkhātehi catūhi saṅgahavatthūhi saṅgaṇhāti. Tasmiṁ samaye Siddhatto Bhagavā taṁ janapadaṁ sampāpuṇi. Atha so yuvarājā paṇṇākāraṁ labhitvā tattha sukhumavatthena Bhagavantaṁ pūjesi. Bhagavā taṁ vatthaṁ hatthena parāmasitvā ākāsaṁ pakkhandi. Tampi vatthaṁ Bhagavantameva anubandhi. Atha so yuvarājā taṁ acchariyaṁ disvā atīva pasanno añjaliṁ paggayha aṭṭhāsi. Bhagavato sampattasampattaṭṭhāne sabbe janā taṁ acchariyaṁ disvā acchariyabbhutacittā añjaliṁ paggayha aṭṭhaṁsu. Bhagavā vihārameva agamāsi. Yuvarājā teneva kusalakammena tato cuto devaloke uppanno tattha dibbasampattiṁ anubhavitvā manussesu cakkavatti-ādisampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne ekasmiṁ kule nibbatto viññutaṁ patto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā ratanattaye pasanno Bhagavato dhammadesanaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā vāyamanto na cirasseva arahā ahosi.

38. So ekadivasaṁ attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Tivarāyaṁ pure ramme**ti-ādimāha. Tattha tivaranāmake nagare ramaṇīye ahaṁ rājaputto hutvā Siddhatthaṁ Bhagavantaṁ vatthena pūjesinti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Dussadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Samādapakatthera-apadānavaṇṇanā

Nagare Bandhumatiyāti-ādikaṁ āyasmato Samādapakattherassa apadānaṁ. Ayampi thero purimabuddhānaṁ santike katakusalasambhāro anekesu bhavesu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa

၈-ဒုဿဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

တိဝရာယံ ပုရေ ရမ္မေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဒုဿဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပာယသ္မာ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တကာလေ ယုဝရာဇဘာဝံ ပတွာ ပါကဋော ဧကံ ဇနပဒံ လဘိတွာ တတြာဓိပတိဘူတော သကလဇနပဒဝါသိနော ဒါနပိယဝစနအတ္ထစရိယာသမာနတ္တတာသင်္ခါတေဟိ စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ သင်္ဂဏှာတိ။ တသ္မိံ သမယေ သိဒ္ဓတ္တော ဘဂဝါ တံ ဇနပဒံ သမ္ပာပုဏိ။ အထ သော ယုဝရာဇာ ပဏ္ဏာကာရံ လဘိတွာ တတ္ထ သုခုမဝတ္ထေန ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိ။ ဘဂဝါ တံ ဝတ္ထံ ဟတ္ထေန ပရာမသိတွာ အာကာသံ ပက္ခန္ဒိ။ တမ္ပိ ဝတ္ထံ ဘဂဝန္တမေဝ အနုဗန္ဓိ။ အထ သော ယုဝရာဇာ တံ အစ္ဆရိယံ ဒိသွာ အတီဝ ပသန္နော အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ အဋ္ဌာသိ။ ဘဂဝတော သမ္ပတ္တသမ္ပတ္တဋ္ဌာနေ သဗ္ဗေ ဇနာ တံ အစ္ဆရိယံ ဒိသွာ အစ္ဆရိယဗ္ဘုတစိတ္တာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ အဋ္ဌံသု။ ဘဂဝါ ဝိဟာရမေဝ အဂမာသိ။ ယုဝရာဇာ တေနေဝ ကုသလကမ္မေန တတော စုတော ဒေဝလောကေ ဥပ္ပန္နော တတ္ထ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စက္ကဝတ္တိအာဒိသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ ရတနတ္တယေ ပသန္နော ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝါယမန္တော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၃၈။ သော ဧကဒိဝသံ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **တိဝရာယံ ပုရေ ရမ္မေ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ တိဝရနာမကေ နဂရေ ရမဏီယေ အဟံ ရာဇပုတ္တော ဟုတွာ သိဒ္ဓတ္ထံ ဘဂဝန္တံ ဝတ္ထေန ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဒုဿဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-သမာဒပကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နဂရေ ဗန္ဓုမတိယာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သမာဒပကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ထေရော ပုရိမဗုဒ္ဓါနံ သန္တိကေ ကတကုသလသမ္ဘာရော အနေကေသု ဘဝေသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ

Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhimanvāya gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā puññāni karonto vasamāno saddho pasanno bahū upāsake sannipātetvā gaṇajeṭṭhako hutvā “māḷakaṁ karissāmā”ti te sabbe samādapetvā ekaṁ māḷakaṁ samaṁ kāretvā paṇḍarapulinaṁ okiritvā Bhagavato niyyādesi. So tena puññena devaloke uppanno cha kāmāvacarasampattiyo anubhavitvā manussesu ca cakkavatti-ādisampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Bhagavati pasanno dhammaṁ sutvā pasannamānaso saddhājāto pabbajitvā sīlasampanno vattasampanno na cirasseva arahattaṁ pāpuṇi.

44. So aparabhāge attano katakusalaṁ saritvā sañjātasomanasso pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nagare Bandhumatiyā**ti-ādimāha. Tattha bandhanti ñātigottādivasena ekasambandhā honti sakalanagaravāsinoti bandhū, bandhū etasmiṁ vijjantīti bandhumatī, tassā Bandhumatiyā nāma nagare mahāpūgagaṇo upāsakasamūho ahosīti attho. **Māḷaṁ kassāma saṁghassā**ti ettha māti gaṇhāti[1] sampattasampattajanānaṁ cittanti māḷaṁ, atha vā sampattayatigaṇānaṁ cittassa vivekakaraṇe alanti māḷaṁ, māḷameva māḷakaṁ, bhikkhusaṁghassa phāsuvihāratthāya māḷakaṁ karissāmāti attho. Sesaṁ pākaṭamevāti.

Samādapakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Pañcaṅguliyatthera-apadānavaṇṇanā

Tisso nāmāsi Bhagavāti-ādikaṁ āyasmato Pañcaṅguliyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Tissassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kule nibbatto vuddhimanvāya gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā vibhavasampanno saddho pasanno vīthito vihāraṁ paṭipannaṁ Bhagavantaṁ disvā jātisumanādi-anekāni sugandhapupphāni candanādīni ca vilepanāni gāhāpetvā vihāraṁ gato pupphehi Bhagavantaṁ pūjetvā vilepanehi Bhagavato sarīre pañcaṅgulikaṁ katvā vanditvā pakkāmi.

---

1. Māti bandhati (I, Ka)

ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ ပုညာနိ ကရောန္တော ဝသမာနော သဒ္ဓေါ ပသန္နော ဗဟူ ဥပါသကေ သန္နိပါတေတွာ ဂဏဇေဋ္ဌကော ဟုတွာ “မာဠကံ ကရိဿာမာ”တိ တေ သဗ္ဗေ သမာဒပေတွာ ဧကံ မာဠကံ သမံ ကာရေတွာ ပဏ္ဍရပုလိနံ ဩကိရိတွာ ဘဂဝတော နိယျာဒေသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝလောကေ ဥပ္ပန္နော ဆ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ စက္ကဝတ္တိအာဒိသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဘဂဝတိ ပသန္နော ဓမ္မံ သုတွာ ပသန္နမာနသော သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ သီလသမ္ပန္နော ဝတ္တသမ္ပန္နော န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၄၄။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ကတကုသလံ သရိတွာ သဉ္ဇာတသောမနဿော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နဂရေ ဗန္ဓုမတိယာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဗန္ဓန္တိ ဉာတိဂေါတ္တာဒိဝသေန ဧကသမ္ဗန္ဓာ ဟောန္တိ သကလနဂရဝါသိနောတိ ဗန္ဓူ၊ ဗန္ဓူ ဧတသ္မိံ ဝိဇ္ဇန္တီတိ ဗန္ဓုမတီ၊ တဿာ ဗန္ဓုမတိယာ နာမ နဂရေ မဟာပူဂဂဏော ဥပါသကသမူဟော အဟောသီတိ အတ္ထော။ **မာဠံ ကဿာမ သံဃဿာ**တိ ဧတ္ထ မာတိ ဂဏှာတိ[1] သမ္ပတ္တသမ္ပတ္တဇနာနံ စိတ္တန္တိ မာဠံ၊ အထ ဝါ သမ္ပတ္တယတိဂဏာနံ စိတ္တဿ ဝိဝေကကရဏေ အလန္တိ မာဠံ၊ မာဠမေဝ မာဠကံ၊ ဘိက္ခုသံဃဿ ဖာသုဝိဟာရတ္ထာယ မာဠကံ ကရိဿာမာတိ အတ္ထော။ သေသံ ပါကဋမေဝါတိ။

သမာဒပကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-ပဉ္စင်္ဂုလိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

တိဿော နာမာသိ ဘဂဝါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပဉ္စင်္ဂုလိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ ဝိဘဝသမ္ပန္နော သဒ္ဓေါ ပသန္နော ဝီထိတော ဝိဟာရံ ပဋိပန္နံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ဇာတိသုမနာဒိအနေကာနိ သုဂန္ဓပုပ္ဖာနိ စန္ဒနာဒီနိ စ ဝိလေပနာနိ ဂါဟာပေတွာ ဝိဟာရံ ဂတော ပုပ္ဖေဟိ ဘဂဝန္တံ ပူဇေတွာ ဝိလေပနေဟိ ဘဂဝတော သရီရေ ပဉ္စင်္ဂုလိကံ ကတွာ ဝန္ဒိတွာ ပက္ကာမိ။

၁-မာတိ ဗန္ဓတိ (ဣ၊ က)

50. So tena puññena devamanussesu ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde vibhavasampanne ekasmiṁ kule nibbattitvā vuddhimanvāya Satthu dhammadesanaṁ sutvā pasannamānaso pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā na cirasseva arahā hutvā pubbakammaṁ saranto paccakkhato ñatvā “imaṁ nāma kusalakammaṁ katvā īdisaṁ lokuttarasampattiṁ pattomhī”ti pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Tisso nāmāsi Bhagavā**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ uttānatthamevāti.

Pañcaṅguliyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Sattarasamavaggavaṇṇanā samattā.

---

18. Kumudavagga

1. Kumudamāliyatthera-apadānavaṇṇanā

Pabbate Himavantamhīti-ādikaṁ āyasmato Kumudamāliyattherassa apadānaṁ. Ayampi thero purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Atthadassissa Bhagavato kāle Himavantapabbatasamīpe jātassarassa āsanne rakkhaso hutvā nibbatto Atthadassiṁ Bhagavantaṁ tattha upagataṁ disvā pasannamānaso kumudapupphāni ocinitvā Bhagavantaṁ pūjesi. Bhagavā anumodanaṁ katvā pakkāmi.

1. So tena puññena tato cavitvā devalokaṁ upapanno cha kāmāvacarasampattiyo anubhavitvā manussesu ca cakkavatti-ādisampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto vuddhippatto ratanattaye pasanno pabbajitvā vāyamanto brāhmacariyapariyosānaṁ arahattaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **pabbate Himavantamhī**ti-ādimāha. Tattha **tatthajo rakkhaso āsin**ti tasmiṁ jātassarasamīpe jāto nibbatto rakkhaso pararudhiramaṁsakhādako niddayo ghorarūpo bhayānakasabhāvo mahābalo mahāthāmo kakkhaḷo yakkho āsiṁ ahosinti attho.

၅၀။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝုဒ္ဓိမနွာယ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ ဟုတွာ ပုဗ္ဗကမ္မံ သရန္တော ပစ္စက္ခတော ဉတွာ “ဣမံ နာမ ကုသလကမ္မံ ကတွာ ဤဒိသံ လောကုတ္တရသမ္ပတ္တိံ ပတ္တောမှီ”တိ ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **တိဿော နာမာသိ ဘဂဝါ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ပဉ္စင်္ဂုလိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

သတ္တရသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၈-ကုမုဒဝဂ္ဂ

၁-ကုမုဒမာလိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကုမုဒမာလိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ထေရော ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟိမဝန္တပဗ္ဗတသမီပေ ဇာတဿရဿ အာသန္နေ ရက္ခသော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော အတ္ထဒဿိံ ဘဂဝန္တံ တတ္ထ ဥပဂတံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ကုမုဒပုပ္ဖါနိ ဩစိနိတွာ ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိ။ ဘဂဝါ အနုမောဒနံ ကတွာ ပက္ကာမိ။

၁။ သော တေန ပုညေန တတော စဝိတွာ ဒေဝလောကံ ဥပပန္နော ဆ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ စက္ကဝတ္တိအာဒိသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ရတနတ္တယေ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝါယမန္တော ဗြဟ္မစရိယပရိယောသာနံ အရဟတ္တံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တတ္ထဇော ရက္ခသော အာသိ**န္တိ တသ္မိံ ဇာတဿရသမီပေ ဇာတော နိဗ္ဗတ္တော ရက္ခသော ပရရုဓိရမံသခါဒကော နိဒ္ဒယော ဃောရရူပေါ ဘယာနကသဘာဝေါ မဟာဗလော မဟာထာမော ကက္ခဠော ယက္ခော အာသိံ အဟောသိန္တိ အတ္ထော။

အပဒါန-၄ ၂-၁၂

Kumudaṁ pupphate tatthāti tasmiṁ mahāsare sūriyaraṁsiyā abhāve sati sāyanhe makuḷitaṁ kuñcitākārena nippabhaṁ avaṇṇaṁ hotīti "kumudan"ti laddhanāmaṁ pupphaṁ pupphate vikasatīti attho. **Cakkamattāni jāyare**ti tāni pupphāni rathacakkapamāṇāni hutvā jāyantīti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Kumudamāliyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

2. Nisseṇidāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Koṇḍaññassa Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Nisseṇidāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro anekāsu jātīsu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Koṇḍaññassa Bhagavato kāle vaḍḍhakikule nibbatto saddho pasanno Bhagavato dhammadesanaṁ sutvā pasannamānaso Bhagavato vasanapāsādassārohanatthāya sārakaṭṭhamayaṁ nisseṇiṁ katvā ussāpetvā ṭhapesi. Bhagavā tassa pasādasaṁvaḍḍhanatthāya passantasseva uparipāsādaṁ āruhi. So abhīva pasanno teneva pītisomanassena kālaṁ katvā devaloke nibbatto tattha dibbasampattiṁ anubhavitvā manussesu jāyamāno nisseṇidānanissandena uccakule nibbatto manussasukhaṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kule nibbatto Satthu dhammadesanaṁ sutvā saddhājāto pabbajito na cirasseva arahā ahosi.

9. So attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Koṇḍaññassa Bhagavato**ti-ādimāha. Tattha **Koṇḍaññassā**ti kucchito hutvā ḍeti pavattatīti koṇḍo, lāmakasatto, koṇḍato aññoti koṇḍañño, alāmako uttamapurisoti attho. Atha vā brāhmaṇagottesu Koṇḍaññagotte uppannattā[1] "Koṇḍañño"ti gottavasena tassa nāmaṁ, tassa Koṇḍaññassa. Sesaṁ pākaṭamevāti.

Nisseṇidāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

1. Uppanno (Sī)

ကုမုဒံ ပုပ္ဖတေ တတ္ထာတိ တသ္မိံ မဟာသရေ သူရိယရံသိယာ အဘာဝေ သတိ သာယနှေ မကုဠိတံ ကုဉ္စိတာကာရေန နိပ္ပဘံ အဝဏ္ဏံ ဟောတီတိ "ကုမုဒ"န္တိ လဒ္ဓနာမံ ပုပ္ဖံ ပုပ္ဖတေ ဝိကသတီတိ အတ္ထော။ **စက္ကမတ္တာနိ ဇာယရေ**တိ တာနိ ပုပ္ဖာနိ ရထစက္ကပမာဏာနိ ဟုတွာ ဇာယန္တီတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ကုမုဒမာလိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂-နိသ္သေဏိဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ကောဏ္ဍညဿ ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော နိသ္သေဏိဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော အနေကာသု ဇာတီသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ကောဏ္ဍညဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝဍ္ဎကိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော သဒ္ဓေါ ပသန္နော ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော ဘဂဝတော ဝသနပါသာဒဿာရောဟနတ္ထာယ သာရကဋ္ဌမယံ နိသ္သေဏိံ ကတွာ ဥဿာပေတွာ ဌပေသိ။ ဘဂဝါ တဿ ပသာဒသံဝဍ္ဎနတ္ထာယ ပဿန္တဿေဝ ဥပရိပါသာဒံ အာရုဟိ။ သော အဘီဝ ပသန္နော တေနေဝ ပီတိသောမနဿေန ကာလံ ကတွာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော တတ္ထ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု ဇာယမာနော နိသ္သေဏိဒါနနိဿန္ဒေန ဥစ္စကုလေ နိဗ္ဗတ္တော မနုဿသုခံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၉။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ကောဏ္ဍညဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ကောဏ္ဍညဿာ**တိ ကုစ္ဆိတော ဟုတွာ ဍေတိ ပဝတ္တတီတိ ကောဏ္ဍော၊ လာမကသတ္တော၊ ကောဏ္ဍတော အညောတိ ကောဏ္ဍညော၊ အလာမကော ဥတ္တမပုရိသောတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ဗြာဟ္မဏဂေါတ္တေသု ကောဏ္ဍညဂေါတ္တေ ဥပ္ပန္နတ္တာ[၁] "ကောဏ္ဍညော"တိ ဂေါတ္တဝသေန တဿ နာမံ၊ တဿ ကောဏ္ဍညဿ။ သေသံ ပါကဋမေဝါတိ။

နိသ္သေဏိဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-ဥပ္ပန္နော (သီ)

3. Rattipupphiyatthera-apadānavaṇṇanā

Migaluddo pure āsinti-ādikaṁ āyasmato Rattipupphiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle nesādakule uppanno migavadhāya[1] araññe vicaramāno tassa kāruññena araññe caramānaṁ Vipassiṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso pupphitaṁ rattikaṁ nāma pupphaṁ kuṭajapupphañca saha vaṇṭena ocinitvā somanassacittena pūjesi. Bhagavā anumodanaṁ katvā pakkāmi.

13. So teneva puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde kulagehe nibbatto viññutaṁ patto ratanattaye pasanno Satthu dhammadesanaṁ sutvā kāmesu ādīnavaṁ disvā pabbajitvā na cirasseva arahattaṁ patto attano pubbakammaṁ saritvā "nesādabhūtena mayā katakusalaṁ sundaran"ti somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **migaluddo pure āsin**ti-ādimāha. Tattha migānaṁ luddo sāhasiko mārakoti migaluddo, migesu vā luddo lobhīti migaluddo, nesādo āsiṁ pureti attho.

14. **Rattikaṁ pupphitaṁ disvā**ti padumapupphādīni anekāni pupphāni sūriyaraṁsisamphassena divā pupphanti rattiyaṁ makuḷitāni honti. Jātisumanamallikādīni anekāni pupphāni pana rattiyaṁ pupphanti no divā. Tasmā rattiyaṁ pupphanato rattipupphanāmakāni anekāni sugandhapupphāni ca kuṭajapupphāni ca gahetvā pūjesinti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Rattipupphiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

4. Udapānadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Vipassino Bhagavatoti-ādikaṁ āyasmato Udapānadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi thero purimamunivaresu katādhikāro anekesu bhavesu katapuññasañcayo Vipassissa Bhagavato kāle

1. Migadāye (Sī, I)

၃-ရတ္တိပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

မိဂလုဒ္ဒေါ ပုရေ အာသိန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ရတ္တိပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ နေသာဒကုလေ ဥပ္ပန္နော မိဂဝဓာယ[၁] အရညေ ဝိစရမာနော တဿ ကာရုညေန အရညေ စရမာနံ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပုပ္ဖိတံ ရတ္တိကံ နာမ ပုပ္ဖံ ကုဋဇပုပ္ဖဉ္စ သဟ ဝဏ္ဋေန ဩစိနိတွာ သောမနဿစိတ္တေန ပူဇေသိ။ ဘဂဝါ အနုမောဒနံ ကတွာ ပက္ကာမိ။

၁၃။ သော တေနေဝ ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ရတနတ္တယေ ပသန္နော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ကာမေသု အာဒီနဝံ ဒိသွာ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပတ္တော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ "နေသာဒဘူတေန မယာ ကတကုသလံ သုန္ဒရ"န္တိ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **မိဂလုဒ္ဒေါ ပုရေ အာသိ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ မိဂါနံ လုဒ္ဒေါ သာဟသိကော မာရကောတိ မိဂလုဒ္ဒေါ၊ မိဂေသု ဝါ လုဒ္ဒေါ လောဘီတိ မိဂလုဒ္ဒေါ၊ နေသာဒေါ အာသိံ ပုရေတိ အတ္ထော။

၁၄။ **ရတ္တိကံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ**တိ ပဒုမပုပ္ဖါဒီနိ အနေကာနိ ပုပ္ဖါနိ သူရိယရံသိသမ္ဖဿေန ဒိဝါ ပုပ္ဖန္တိ ရတ္တိယံ မကုဠိတာနိ ဟောန္တိ။ ဇာတိသုမနမလ္လိကာဒီနိ အနေကာနိ ပုပ္ဖါနိ ပန ရတ္တိယံ ပုပ္ဖန္တိ နော ဒိဝါ။ တသ္မာ ရတ္တိယံ ပုပ္ဖနတော ရတ္တိပုပ္ဖနာမကာနိ အနေကာနိ သုဂန္ဓပုပ္ဖါနိ စ ကုဋဇပုပ္ဖါနိ စ ဂဟေတွာ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ရတ္တိပုပ္ဖိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-ဥဒပါနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝိပဿိနော ဘဂဝတောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဥဒပါနဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ထေရော ပုရိမမုနိဝရေသု ကတာဓိကာရော အနေကေသု ဘဝေသု ကတပုညသဉ္စယော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ

၁-မိဂဒါယေ (သီ၊ ဣ)

kulagehe nibbatto vuddhippatto “pānīyadānaṁ mayā dātabbaṁ, tañca nirantaraṁ[1] katvā pavattetuṁ vaṭṭatī”ti cintetvā ekaṁ kūpaṁ khanāpetvā udakasampattakāle iṭṭhakāhi cināpetvā thiraṁ katvā tattha uṭṭhitena udakena puṇṇaṁ taṁ udapānaṁ Vipassissa Bhagavato niyyādesi. Bhagavā pānīyadānānisaṁsadīpakaṁ anumodanaṁ akāsi. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto nibbattanibbattaṭṭhāne pokkharaṇī-udapānapānīyādisampanno sukhamanubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kule nibbatto vuddhimanvāya saddho pasanno pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

10. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Vipassino Bhagavato**ti-ādimāha. Tattha **udapāno kato mayā**ti udakaṁ pivanti etthāti udapāno, kūpapokkharaṇītaḷākānametaṁ adhivacanaṁ. So udapāno kūpo Vipassissa Bhagavato atthāya kato khanitoti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Udapānadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

5. Sīhāsanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā

Nibbute Lokanāthamhīti-ādikaṁ āyasmato Sīhāsanadāyakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave nibbānādhigamatthāya katapuññūpacayo Padumuttarassa Bhagavato kāle gahapatikule nibbatto viññutaṁ patto Satthu dhammadesanaṁ sutvā ratanattaye pasanno tasmiṁ Bhagavati parinibbute sattahi ratanehi khacitaṁ sīhāsanaṁ kārāpetvā Bodhirukkhaṁ pūjesi, bahūhi mālāgandhadhūpehi ca pūjesi.

21. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā sabbattha pūjito imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ kulagehe nibbatto vuddhippatto gharāvāsaṁ vasanto Satthu dhammadesanaṁ sutvā pasannamānaso ñātivaggaṁ pahāya pabbajito na cirasseva arahā

1. Ciratarau (Ka)

ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တော “ပါနီယဒါနံ မယာ ဒါတဗ္ဗံ၊ တဉ္စ နိရန္တရံ[၁] ကတွာ ပဝတ္တေတုံ ဝဋ္ဋတီ”တိ စိန္တေတွာ ဧကံ ကူပံ ခနာပေတွာ ဥဒကသမ္ပတ္တကာလေ ဣဋ္ဌကာဟိ စိနာပေတွာ ထိရံ ကတွာ တတ္ထ ဥဋ္ဌိတေန ဥဒကေန ပုဏ္ဏံ တံ ဥဒပါနံ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော နိယျာဒေသိ။ ဘဂဝါ ပါနီယဒါနာနိသံသဒီပကံ အနုမောဒနံ အကာသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေ ပေါက္ခရဏီဥဒပါနပါနီယာဒိသမ္ပန္နော သုခမနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိမန္ဝာယ သဒ္ဓေါ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၁၀။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဝိပဿိနော ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဥဒပါနော ကတော မယာ**တိ ဥဒကံ ပိဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဥဒပါနော၊ ကူပပေါက္ခရဏီတဠာကာနမေတံ အဓိဝစနံ။ သော ဥဒပါနော ကူပေါ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော အတ္ထာယ ကတော ခနိတောတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဥဒပါနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၅-သီဟာသနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှိတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သီဟာသနဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ နိဗ္ဗာနာဓိဂမတ္ထာယ ကတပုညူပစယော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ရတနတ္တယေ ပသန္နော တသ္မိံ ဘဂဝတိ ပရိနိဗ္ဗုတေ သတ္တဟိ ရတနေဟိ ခစိတံ သီဟာသနံ ကာရာပေတွာ ဗောဓိရုက္ခံ ပူဇေသိ၊ ဗဟူဟိ မာလာဂန္ဓဓူပေဟိ စ ပူဇေသိ။

၂၁။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ သဗ္ဗတ္ထ ပူဇိတော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တော ဃရာဝါသံ ဝသန္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော ဉာတိဝဂ္ဂံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတော န စိရဿေဝ အရဟာ

၁-စိရတရံ (က)

hutvā pubbūpacitakusalasambhāraṁ saritvā sañjātasomanasso pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nibbute Lokanāthamhī**ti-ādimāha. Tattha **sīhāsanamadāsahan**ti sīharūpahiraññasuvaṇṇaratanehi khacitaṁ āsanaṁ sīhāsanaṁ, sīhassa vā abhītassa Bhagavato nisinnārahaṁ, sīhaṁ vā seṭṭhaṁ uttamaṁ āsananti sīhāsanaṁ, taṁ ahaṁ adāsiṁ, Bodhirukkhaṁ pūjesinti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Sīhāsanadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

6. Maggadattikatthera-apadānavaṇṇanā

Anomadassī Bhagavāti-ādikaṁ āyasmato Maggadattikattherassa apadānaṁ. Ayampāyasmā purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Anomadassissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vuddhimanvāya gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā vasanto Anomadassiṁ Bhagavantaṁ ākāse caṅkamantaṁ pāduddhāre pāduddhāracaṅkamanaṭṭhāne[1] pupphānaṁ vikiraṇaṁ acchariyañca disvā pasannamānaso pupphāni ākāse ukkhipi, tāni vitānaṁ hutvā aṭṭhaṁsu.

26. So tena puññena sugatīsuyeva saṁsaranto sabbattha pūjito sukhaṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde ekasmiṁ kule nibbatto kamena yobbaññaṁ pāpuṇitvā saddhājāto pabbajitvā vattasampanno na cirasseva arahattaṁ patto caṅkamanassa pūjitattā **Maggadattikatthero**ti pākaṭo. So pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Anomadassī Bhagavā**ti-ādimāha. **Diṭṭhadhammasukhatthāyā**ti imasmiṁ attabhāve caṅkamanena sarīrasallahukādisukhaṁ paṭiccāti attho. **Abbhokāsamhi caṅkamī**ti abbhokāse aṅgaṇaṭṭhāne caṅkami, padavikkhepaṁ padasañcāraṁ akāsīti attho.

Uddhate pāde pupphānīti caṅkamantena pāde uddhate padumuppalādīni pupphāni pathavito uggantvā caṅkame vikiriṁsūti attho. **Sobhaṁ muddhani tiṭṭhare**ti

1. Pāduddhāre ca caṅkamanaṭṭhāne (Sī)

ဟုတွာ ပုဗ္ဗူပစိတကုသလသမ္ဘာရံ သရိတွာ သဉ္ဇာတသောမနဿော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှိ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သီဟာသနမဒါသဟ**န္တိ သီဟရူပဟိရညသုဝဏ္ဏရတနေဟိ ခစိတံ အာသနံ သီဟာသနံ၊ သီဟဿ ဝါ အဘီတဿ ဘဂဝတော နိသိန္နာရဟံ၊ သီဟံ ဝါ သေဋ္ဌံ ဥတ္တမံ အာသနန္တိ သီဟာသနံ၊ တံ အဟံ အဒါသိံ၊ ဗောဓိရုက္ခံ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

သီဟာသနဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-မဂ္ဂဒတ္တိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အနောမဒဿီ ဘဂဝါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော မဂ္ဂဒတ္တိကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပာယသ္မာ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အနောမဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ ဝသန္တော အနောမဒဿိံ ဘဂဝန္တံ အာကာသေ စင်္ကမန္တံ ပါဒုဒ္ဓါရေ ပါဒုဒ္ဓါရစင်္ကမနဋ္ဌာနေ[1] ပုပ္ဖါနံ ဝိကိရဏံ အစ္ဆရိယဉ္စ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပုပ္ဖါနိ အာကာသေ ဥက္ခိပိ၊ တာနိ ဝိတာနံ ဟုတွာ အဋ္ဌံသု။

၂၆။ သော တေန ပုညေန သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော သဗ္ဗတ္ထ ပူဇိတော သုခံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ကမေန ယောဗ္ဗညံ ပါပုဏိတွာ သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝတ္တသမ္ပန္နော န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပတ္တော စင်္ကမနဿ ပူဇိတတ္တာ **မဂ္ဂဒတ္တိကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။ သော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အနောမဒဿီ ဘဂဝါ**တိအာဒိမာဟ။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခတ္ထာယာ**တိ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ စင်္ကမနေန သရီရသလ္လဟုကာဒိသုခံ ပဋိစ္စာတိ အတ္ထော။ **အဗ္ဘောကာသမှိ စင်္ကမီ**တိ အဗ္ဘောကာသေ အင်္ဂဏဋ္ဌာနေ စင်္ကမိ၊ ပဒဝိက္ခေပံ ပဒသဉ္စာရံ အကာသီတိ အတ္ထော။

ဥဒ္ဓတေ ပါဒေ ပုပ္ဖါနီတိ စင်္ကမန္တေန ပါဒေ ဥဒ္ဓတေ ပဒုမုပ္ပလာဒီနိ ပုပ္ဖါနိ ပထဝိတော ဥဂ္ဂန္တွာ စင်္ကမေ ဝိကိရိံသူတိ အတ္ထော။ **သောဘံ မုဒ္ဓနိ တိဋ္ဌရေ**တိ

၁-ပါဒုဒ္ဓါရေ စ စင်္ကမနဋ္ဌာနေ (သီ)

Buddhassa muddhani sīse sobhayamānā tāni tiṭṭhantīti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Maggadattikatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Ekadīpiyatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttarassa Muninoti-ādikaṁ āyasmato Ekadīpiyattherassa apadānaṁ. Ayampāyasmā purimajinaseṭṭhesu katakusalasambhāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle gahapatikule nibbatto vuddhippatto saddho pasanno Bhagavato salalamahābodhimhi[1] ekapadīpaṁ pūjesi, thāvaraṁ katvā niccamekapadīpapūjanatthāya telavaṭṭhaṁ paṭṭhapesi. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto sabbattha jalamāno pasannacakkhuto ubhayasukhamanubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ vibhavasampanne ekasmiṁ kule nibbatto viññutaṁ patto ratanattaye pasanno pabbajitvā na cirasseva arahattaṁ patto dīpapūjāya laddhavisesādhigamattā **Ekadīpiyattthero**ti pākaṭo.

30. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttarassa Munino**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ uttānatthamevāti.

Ekadīpiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

8. Maṇipūjakatthera-apadānavaṇṇanā

Orena Himavantassāti-ādikaṁ āyasmato Maṇipūjakattherassa apadānaṁ. Ayampi thero purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kule nibbatto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā tatthādīnavaṁ disvā gharāvāsaṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā Himavanta-orabhāge ekissā nadiyā samīpe paṇṇasālaṁ kāretvā vasanto vivekakāmatāya tassānukampāya ca tattha upagataṁ Padumuttaraṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso

1. Sālamahābodhimhi (Abhi-Ṭṭha 1. 65)

ဗုဒ္ဓဿ မုဒ္ဓနိ သီသေ သောဘယမာနာ တာနိ တိဋ္ဌန္တီတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

မဂ္ဂဒတ္တိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-ဧကဒီပိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရဿ မုနိနောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဧကဒီပိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပာယသ္မာ ပုရိမဇိနသေဋ္ဌေသု ကတကုသလသမ္ဘာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တော သဒ္ဓေါ ပသန္နော ဘဂဝတော သလလမဟာဗောဓိမှိ[၁] ဧကပဒီပံ ပူဇေသိ၊ ထာဝရံ ကတွာ နိစ္စမေကပဒီပပူဇနတ္ထာယ တေလဝဋ္ဋံ ပဋ္ဌပေသိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သဗ္ဗတ္ထ ဇလမာနော ပသန္နစက္ခုကော ဥဘယသုခမနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ရတနတ္တယေ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပတ္တော ဒီပပူဇာယ လဒ္ဓဝိသေသာဓိဂမတ္တာ **ဧကဒီပိယတ္ထေရော**တိ ပါကဋော။

၃၀။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဿ မုနိနော**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဧကဒီပိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-မဏိပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဩရေန ဟိမဝန္တဿာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော မဏိပူဇကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ထေရော ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ တတ္ထာဒီနဝံ ဒိသွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တဩရဘာဂေ ဧကိဿာ နဒိယာ သမီပေ ပဏ္ဏသာလံ ကာရေတွာ ဝသန္တော ဝိဝေကကာမတာယ တဿာနုကမ္ပာယ စ တတ္ထ ဥပဂတံ ပဒုမုတ္တရံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော

၁-သာလမဟာဗောဓိမှိ (အဘိ-ဋ္ဌ ၁-၆၅)

maṇipallaṅkaṁ Bhagavato pūjesi. Bhagavā tassa pasādavaḍḍhanatthāya tattha nisīdi. So bhiyyoso mattāya pasanno nibbānādhigamatthāya patthanaṁ akāsi. Bhagavā anumodanaṁ vatvā pakkāmi. So tena puññena devamanussesu saṁsaranto sabbattha pūjito sukhaṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ vibhavasampanne kule nibbatto gharāvāsaṁ vasanto ekadivasaṁ Satthu dhammadesanaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā na cirasseva arahā ahosi.

34. So ekadivasaṁ attanā katakusalaṁ saritvā sañjātasomanasso pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **orena Himavantassā**ti-ādimāha. Tattha **orenā**ti Himavantassa aparaṁ bhāgaṁ vihāya orena, bhummatthe karaṇavacanaṁ, orasmiṁ disābhāgeti attho. **Nadikā sampavattathā**ti apākaṭanāmadheyyā ekā nadī saṁsuṭṭhu pavattānī vahānī sandamānā ahosīti attho. **Tassā cā'nupakhettamhī**ti tassā nadiyā anupakhettamhi tīrasamīpeti attho. **Sayambhū vasate tadā**ti yadā ahaṁ maṇipallaṅkaṁ pūjesiṁ, tadā anācariyako hutvā sayameva Buddhabhūto Bhagavā vasate viharatīti attho.

35. **Maṇiṁ paggayha pallaṅkan**ti **maṇin**ti cittaṁ ārādheti somanassaṁ karotīti maṇi, atha vā māti pamāṇaṁ karoti ābharaṇanti maṇi, atha vā marantāpi rājayuvarājādayo taṁ na pariccajanti tadatthāya saṅgāmaṁ karontīti maṇi, taṁ maṇiṁ maṇimayaṁ pallaṅkaṁ manoramaṁ **sādhu cittaṁ** suṭṭhu vicittaṁ paggayha gahetvā Buddhaseṭṭhassa **abhiropayiṁ** pūjesinti attho. Sesaṁ sabbaṁ uttānatthamevāti.

Maṇipūjakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Tikicchakatthera-apadānavaṇṇanā

Nagare Bandhumatiyāti-ādikaṁ āyasmato Tikicchakattherassa apadānaṁ. Ayampāyasmā purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle Bandhumatīnagare vejjakule nibbatto bahussuto susikkhito vejjakamme

မဏိပလ္လင်္ကံ ဘဂဝတော ပူဇေသိ။ ဘဂဝါ တဿ ပသာဒဝဍ္ဎနတ္ထာယ တတ္ထ နိသီဒိ။ သော ဘိယျောသော မတ္တာယ ပသန္နော နိဗ္ဗာနာဓိဂမတ္ထာယ ပတ္ထနံ အကာသိ။ ဘဂဝါ အနုမောဒနံ ဝတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သဗ္ဗတ္ထ ပူဇိတော သုခံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဃရာဝါသံ ဝသန္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။

၃၄။ သော ဧကဒိဝသံ အတ္တနာ ကတကုသလံ သရိတွာ သဉ္ဇာတသောမနဿော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဩရေန ဟိမဝန္တဿာ**တိ-အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဩရေနာ**တိ ဟိမဝန္တဿ အပရံ ဘာဂံ ဝိဟာယ ဩရေန၊ ဘုမ္မတ္ထေ ကရဏဝစနံ၊ ဩရသ္မိံ ဒိသာဘာဂေတိ အတ္ထော။ **နဒိကာ သမ္ပဝတ္တထာ**တိ အပါကဋနာမဓေယျာ ဧကာ နဒီ သံသုဋ္ဌု ပဝတ္တာနိ ဝဟာနိ သန္ဒမာနာ အဟောသီတိ အတ္ထော။ **တဿာ စာ'နုပခေတ္တမှီ**တိ တဿာ နဒိယာ အနုပခေတ္တမှိ တီရသမီပေတိ အတ္ထော။ **သယမ္ဘူ ဝသတေ တဒါ**တိ ယဒါ အဟံ မဏိပလ္လင်္ကံ ပူဇေသိံ၊ တဒါ အနာစရိယကော ဟုတွာ သယမေဝ ဗုဒ္ဓဘူတော ဘဂဝါ ဝသတေ ဝိဟရတီတိ အတ္ထော။

၃၅။ **မဏိံ ပဂ္ဂယှ ပလ္လင်္က**န္တိ **မဏိ**န္တိ စိတ္တံ အာရာဓေတိ သောမနဿံ ကရောတီတိ မဏိ၊ အထ ဝါ မာတိ ပမာဏံ ကရောတိ အာဘရဏန္တိ မဏိ၊ အထ ဝါ မရန္တာပိ ရာဇယုဝရာဇာဒယော တံ န ပရိစ္စဇန္တိ တဒတ္ထာယ သင်္ဂါမံ ကရောန္တီတိ မဏိ၊ တံ မဏိံ မဏိမယံ ပလ္လင်္ကံ မနောရမံ **သာဓု စိတ္တံ** သုဋ္ဌု ဝိစိတ္တံ ပဂ္ဂယှ ဂဟေတွာ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ **အဘိရောပယိံ** ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

မဏိပူဇကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-တိကိစ္ဆကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နဂရေ ဗန္ဓုမတိယာတိအာဒိကံ အာယသ္မတော တိကိစ္ဆကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပာယသ္မာ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗန္ဓုမတီနဂရေ ဝေဇ္ဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဗဟုဿုတော သုသိက္ခိတော ဝေဇ္ဇကမ္မေ

cheko bahū rogino tikicchanto Vipassissa Bhagavato upaṭṭhākassa Asokanāmattherassa rogaṁ tikicchi. So tena puññena devamanussesu aparāparaṁ sukhaṁ anubhavanto nibbattanibbattabhave arogo dīghāyuko suvaṇṇavaṇṇasarīro ahosi.

39. So imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ gahapatikule nibbatto vuddhimanvāya sabbasippesu nipphattiṁ patto arogo sukhito vibhavasampanno ratanattaye pasanno Satthu dhammadesanaṁ sutvā paṭiladdhasaddho gharāvāsaṁ pahāya pabbajitvā na cirasseva arahā hutvā pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nagare Bandhumatiyā**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttanayattā uttānatthamevāti.

Tikicchakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Saṁghupaṭṭhākatthera-apadānavaṇṇanā

Vessabhumhi Bhagavatīti-ādikaṁ āyasmato Saṁghupaṭṭhākattherassa apadānaṁ. Ayampi thero purimabuddhesu katakusalasambhāro anekesu bhavesu vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vessabhussa Bhagavato kāle tassārāmikassa putto hutvā nibbatto viññutaṁ patvā saddho pasanno vihāresu ārāmikakammaṁ karonto sakkaccaṁ saṁghaṁ upaṭṭhāsi. So teneva kusalakammena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ gahapatikule nibbatto vuddhippatto vibhavasampanno sukhappatto pākaṭo Satthu dhammadesanaṁ sutvā sāsane pasanno pabbajitvā vattasampanno sāsanaṁ sobhayamāno vipassanaṁ vaḍḍhento na cirasseva saha paṭisambhidāhi arahattaṁ patto chaḷabhiñño pubbe katakusalakammavasena **Saṁghupaṭṭhākatthero**ti pākaṭo ahosi.

45. So ekadivasaṁ "pubbe mayā kiṁ nāma kammaṁ katvā ayaṁ lokuttarasampatti laddhā"ti attano pubbakammaṁ saritvā paccakkhato jānitvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pākaṭaṁ karonto **Vessabhumhi Bhagavatī**ti-ādimāha. Tattha **ahosā'rāmiko ahan**ti

ဆေကော ဗဟူ ရောဂိနော တိကိစ္ဆန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ဥပဋ္ဌာကဿ အသောကနာမတ္ထေရဿ ရောဂံ တိကိစ္ဆိ။ သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု အပရာပရံ သုခံ အနုဘဝန္တော နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဘဝေ အရောဂေါ ဒီဃာယုကော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏသရီရော အဟောသိ။

၃၉။ သော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ သဗ္ဗသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ပတ္တော အရောဂေါ သုခိတော ဝိဘဝသမ္ပန္နော ရတနတ္တယေ ပသန္နော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ဃရာဝါသံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ ဟုတွာ ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နဂရေ ဗန္ဓုမတိယာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

တိကိစ္ဆကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-သံဃုပဋ္ဌာကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဝေဿဘုမှိ ဘဂဝတီတိအာဒိကံ အာယသ္မတော သံဃုပဋ္ဌာကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ထေရော ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတကုသလသမ္ဘာရော အနေကေသု ဘဝေသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝေဿဘုဿ ဘဂဝတော ကာလေ တဿာရာမိကဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သဒ္ဓေါ ပသန္နော ဝိဟာရေသု အာရာမိကကမ္မံ ကရောန္တော သက္ကစ္စံ သံဃံ ဥပဋ္ဌာသိ။ သော တေနေဝ ကုသလကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ဝိဘဝသမ္ပန္နော သုခပ္ပတ္တော ပါကဋော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ သာသနေ ပသန္နော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝတ္တသမ္ပန္နော သာသနံ သောဘယမာနော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေန္တော န စိရဿေဝ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပတ္တော ဆဠဘိညော ပုဗ္ဗေ ကတကုသလကမ္မဝသေန **သံဃုပဋ္ဌာကတ္ထေရော**တိ ပါကဋော အဟောသိ။

၄၅။ သော ဧကဒိဝသံ "ပုဗ္ဗေ မယာ ကိံ နာမ ကမ္မံ ကတွာ အယံ လောကုတ္တရသမ္ပတ္တိ လဒ္ဓါ"တိ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ ပစ္စက္ခတော ဇာနိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပါကဋံ ကရောန္တော **ဝေဿဘုမှိ ဘဂဝတီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အဟောသာ'ရာမိကော အဟန္တိ**

ahaṁ Vessabhussa Bhagavato sāsane ārāmiko ahosinti attho. Sesaṁ heṭṭhā vuttanayattā uttānatthattā ca suviññeyyamevāti.

Saṁghupaṭṭhākatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Aṭṭhārasamavaggavaṇṇanā samattā.

---

19. Kuṭajapupphiyavaggavaṇṇanā

Ito parampi ekūnavīsatimavagge āgatānaṁ imesaṁ Kuṭajapupphiyattherādīnaṁ dasannaṁ therānaṁ apubbaṁ natthi. Tesaṁ hi therānaṁ purimabuddhānaṁ santike katapuññasambhārānaṁ vasena pākaṭanāmāni ceva nivāsanagarādīni ca heṭṭhā vuttanayeneva veditabbānīti taṁ sabbaṁ apadānaṁ suviññeyyamevāti.

Ekūnavīsatimavaggavaṇṇanā samattā.

---

20. Tamālapupphiyavaggavaṇṇanā

Vīsatime vagge paṭhamattherāpadānaṁ uttānameva.

6. Dutiyattherāpadāne **yaṁ dāyavāsiko isīti** isipabbajjaṁ pabbajitvā vane vasanabhāvena **dāyavāsiko isīti** saṅkhaṁ gato, attano anukampāya taṁ vanaṁ upagatassa Siddhatthassa Satthuno vasanamaṇḍapacchādanatthāya yaṁ tiṇaṁ, taṁ **lāyati** chindatīti attho. Dabbachadanaṁ katvā anekehi khuddakadaṇḍakehi maṇḍapaṁ katvā taṁ tiṇena chādetvā **Siddhatthassa** Bhagavato ahaṁ **adāsiṁ** pūjesinti attho.

8. **Sattāhaṁ dhārayuṁ tatthāti** taṁ maṇḍapaṁ tattha ṭhitā devamanussā sattāhaṁ nirodhasamāpattiṁ samāpajjitvā nisinnassa **Satthuno dhārayuṁ** dhāresunti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Tiṇasantharadāyakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

အဟံ ဝေဿဘုဿ ဘဂဝတော သာသနေ အာရာမိကော အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထတ္တာ စ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

သံဃုပဋ္ဌာကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

အဋ္ဌာရသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၉-ကုဋဇပုပ္ဖိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

ဣတော ပရမ္ပိ ဧကူနဝီသတိမဝဂ္ဂေ အာဂတာနံ ဣမေသံ ကုဋဇပုပ္ဖိယတ္ထေရာဒီနံ ဒသန္နံ ထေရာနံ အပုဗ္ဗံ နတ္ထိ။ တေသံ ဟိ ထေရာနံ ပုရိမဗုဒ္ဓါနံ သန္တိကေ ကတပုညသမ္ဘာရာနံ ဝသေန ပါကဋနာမာနိ စေဝ နိဝါသနဂရာဒီနိ စ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနီတိ တံ သဗ္ဗံ အပဒါနံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဧကူနဝီသတိမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂၀-တမာလပုပ္ဖိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

ဝီသတိမေ ဝဂ္ဂေ ပဌမတ္ထေရာပဒါနံ ဥတ္တာနမေဝ။

၆။ ဒုတိယတ္ထေရာပဒါနေ **ယံ ဒါယဝါသိကော ဣသီ**တိ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝနေ ဝသနဘာဝေန **ဒါယဝါသိကော ဣသီ**တိ သင်္ခံ ဂတော၊ အတ္တနော အနုကမ္ပာယ တံ ဝနံ ဥပဂတဿ သိဒ္ဓတ္ထဿ သတ္ထုနော ဝသနမဏ္ဍပစ္ဆာဒနတ္ထာယ ယံ တိဏံ၊ တံ **လာယတိ** ဆိန္ဒတီတိ အတ္ထော။ ဒဗ္ဗဆဒနံ ကတွာ အနေကေဟိ ခုဒ္ဒကဒဏ္ဍကေဟိ မဏ္ဍပံ ကတွာ တံ တိဏေန ဆာဒေတွာ **သိဒ္ဓတ္ထဿ** ဘဂဝတော အဟံ **အဒါသိံ** ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၈။ **သတ္တာဟံ ဓာရယုံ တတ္ထာ**တိ တံ မဏ္ဍပံ တတ္ထ ဌိတာ ဒေဝမနုဿာ သတ္တာဟံ နိရောဓသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ နိသိန္နဿ **သတ္ထုနော ဓာရယုံ** ဓာရေသုန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

တိဏသန္ထရဒါယကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

Tatiyattherassa apadāne **Khaṇḍaphulliyatthero**ti ettha **khaṇḍan**ti kaṭṭhānaṁ jiṇṇattā chinnabhinnaṭṭhānaṁ, **phullan**ti kaṭṭhānaṁ jiṇṇaṭṭhāne kaṇṇakitamahicchattakādipupphanaṁ, khaṇḍañca phullañca khaṇḍaphullāni, khaṇḍaphullānaṁ paṭisaṅkharaṇaṁ[1] punappunaṁ thirakaraṇanti khaṇḍaphullapaṭisaṅkharaṇaṁ. Imassa pana therassa sambhārapūraṇakāle Phussassa Bhagavato cetiye chinnabhinnaṭṭhāne sudhāpiṇḍaṁ makkhetvā thirakaraṇaṁ khaṇḍaphullapaṭisaṅkharaṇaṁ nāma. Tasmā so Khaṇḍaphulliyo theroti pākaṭo ahosi. . Tatiyaṁ.

17. Catutthatherassapadāne **rañño baddhacaro ahan**ti rañño paricārako kammakārako ahosinti attho.

19. **Jalajuttamanāmino**ti jale udake jātaṁ jalajaṁ, kiṁ taṁ padumaṁ, padumena samānanāmattā Padumuttarassa Bhagavatoti attho. Uttamapadumanāmassa Bhagavatoti vā attho. . Catutthaṁ.

Pañcamaṁ uttānatthameva.

28. Chaṭṭhe **nagare Dvāravatiyā**ti mahādvāravātapānakavāṭaphalakāhi vatipākāraṭṭālagopurakaddamodakaparikhāhi[2] ca sampannaṁ nagaranti Dvāravatīnagaraṁ, dvāraṁ vatiñca padhānaṁ katvā nagarassa upalakkhitattā "Dvāravatī nagaran"ti voharantīti **nagare Dvāravatiyā**ti vuttaṁ. Mālāvaccho pupphārāmo mama ahosīti attho.

31. **Te kisalayā**ti te asokapallavā. . Chaṭṭhaṁ.

Sattamaṭṭhamanavamāni uttānatthāneva. Dasamepi apubbaṁ natthīti.

Vīsatimavaggavaṇṇanā samattā.

21-23. Kaṇikārapupphiyavaggādivaṇṇanā

Ito paraṁ sabbattha anuttānapadavaṇṇanaṁ karissāma. Ekavīsatime bāvīsatime tevīsatime ca vagge sabbesaṁ therānaṁ sayaṁkatena puññena laddhanāmāni, katapuññānañca nānattaṁ tesaṁ byākaraṇadāyakānaṁ Buddhānaṁ

1. Paṭisaṅkharaṇaṁ nāma (sabbattha)
2. Pākāraggala... (Sī)

တတိယတ္ထေရဿ အပဒါနေ **ခဏ္ဍဖုလ္လိယတ္ထေရော**တိ ဧတ္ထ **ခဏ္ဍန္တိ** ကဋ္ဌာနံ ဇိဏ္ဏတ္တာ ဆိန္နဘိန္နဋ္ဌာနံ၊ **ဖုလ္လန္တိ** ကဋ္ဌာနံ ဇိဏ္ဏဋ္ဌာနေ ကဏ္ဏကိတမဟိစ္ဆတ္တကာဒိပုပ္ဖနံ၊ ခဏ္ဍဉ္စ ဖုလ္လဉ္စ ခဏ္ဍဖုလ္လာနိ၊ ခဏ္ဍဖုလ္လာနံ ပဋိသင်္ခရဏံ[၁] ပုနပ္ပုနံ ထိရကရဏန္တိ ခဏ္ဍဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ။ ဣမဿ ပန ထေရဿ သမ္ဘာရပူရဏကာလေ ဖုဿဿ ဘဂဝတော စေတိယေ ဆိန္နဘိန္နဋ္ဌာနေ သုဓာပိဏ္ဍံ မက္ခေတွာ ထိရကရဏံ ခဏ္ဍဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ နာမ။ တသ္မာ သော ခဏ္ဍဖုလ္လိယော ထေရောတိ ပါကဋော အဟောသိ။ ။တတိယံ။

၁၇။ စတုတ္ထတ္ထေရဿာပဒါနေ **ရညော ဗဒ္ဓစရော အဟန္တိ** ရညော ပရိစာရကော ကမ္မကာရကော အဟောသိန္တိ အတ္ထော။

၁၉။ **ဇလဇုတ္တမနာမိနော**တိ ဇလေ ဥဒကေ ဇာတံ ဇလဇံ၊ ကိံ တံ ပဒုမံ၊ ပဒုမေန သမာနနာမတ္တာ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတောတိ အတ္ထော။ ဥတ္တမပဒုမနာမဿ ဘဂဝတောတိ ဝါ အတ္ထော။ ။စတုတ္ထံ။

ပဉ္စမံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

၂၈။ ဆဋ္ဌေ **နဂရေ ဒွါရဝတိယာ**တိ မဟာဒွါရဝါတပါနကဝါဋဖလကာဟိ ဝတိပါကာရဋ္ဋာလကေါပုရကဒ္ဒမောဒကပရိခါဟိ[၂] စ သမ္ပန္နံ နဂရန္တိ ဒွါရဝတီနဂရံ၊ ဒွါရံ ဝတိဉ္စ ပဓာနံ ကတွာ နဂရဿ ဥပလက္ခိတတ္တာ "ဒွါရဝတီ နဂရ"န္တိ ဝေါဟရန္တီတိ **နဂရေ ဒွါရဝတိယာ**တိ ဝုတ္တံ။ မာလာဝစ္ဆော ပုပ္ဖါရာမော မမ အဟောသီတိ အတ္ထော။

၃၁။ **တေ ကိသလယာ**တိ တေ အသောကပလ္လဝါ။ ။ဆဋ္ဌံ။

သတ္တမဋ္ဌမနဝမာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။ ဒသမေပိ အပုဗ္ဗံ နတ္ထီတိ။

ဝီသတိမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂၁-၂၃-ကဏိကာရပုပ္ဖိယဝဂ္ဂါဒိဝဏ္ဏနာ

ဣတော ပရံ သဗ္ဗတ္ထ အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနံ ကရိဿာမ။ ဧကဝီသတိမေ ဗာဝီသတိမေ တေဝီသတိမေ စ ဝဂ္ဂေ သဗ္ဗေသံ ထေရာနံ သယံကတေန ပုညေန လဒ္ဓနာမာနိ, ကတပုညာနဉ္စ နာနတ္တံ တေသံ ဗျာကရဏဒါယကာနံ ဗုဒ္ဓါနံ

၁-ပဋိသင်္ခရဏံ နာမ (သဗ္ဗတ္ထ)
၂-ပါကာရဂ္ဂဠ.... (သီ)

nāmāni vasitanagarāni ca heṭṭhā vuttanayattā sabbānipi uttānāneva. Apadānagāthānamattho ca nayānuyogena suviññeyyoyevāti.

---

24. Udakāsanavaggavaṇṇanā

Catuvīsatime vagge paṭhamadutiyāpadānāni uttānāneva.

9. Tatiyāpadāne **Aruṇavatiyā nagare**ti ā samantato ālokaṁ karonto uṇati uggacchatīti aruṇo, so tasmiṁ vijjatīti Aruṇavatī, tasmiṁ nagare ālokaṁ karonto sūriyo uggacchatīti attho. Sesanagaresupi sūriyuggamane vijjamānepi visesavacanaṁ sabbacatuppadānaṁ mahiyaṁ sayanepi sati mahiyaṁ sayatīti mahiṁsoti vacanaṁ viya rūḷhivasena vuttanti veditabbaṁ. Atha vā pākārapāsādahammiyādīsu suvaṇṇarajatamaṇimuttādisattaratanapabhāhi aruṇuggamanaṁ viya pabhāvatī Aruṇavatī nāma, tasmiṁ Aruṇavatiyā nagare, **pūpiko** pūpavikkayena jīvikaṁ kappento ahosinti attho.

14. Catutthāpadāne **tivarāyaṁ pure ramme**ti tīhi pākārehi parivāritā parikkhittāti tivarā, khajjabhojjādi-upabhogavatthābharaṇādinaccagītādīhi ramaṇīyanti rammaṁ, tasmiṁ tivarāyaṁ pure nagare **ramme** naḷakāro ahaṁ ahosinti sambandho.

Pañcamāpadānaṁ uttānatthameva.

23. Chaṭṭhāpadāne **vaṇṇakāro ahaṁ tadā**ti nīlapītarattādivaṇṇavasena vatthāni karoti rañjetīti vaṇṇakāro. Vattha[1]rajako hutvā cetiye vatthehi acchādanasamaye nānāvaṇṇehi dussāni rañjesinti attho.

27. Sattamāpadāne **piyālaṁ pupphitaṁ disvā**ti supupphitaṁ piyālarukkhaṁ disvā. **Gatamagge khipiṁ ahan**ti ahaṁ **migaluddo** nesādo hutvā piyālapupphaṁ ocinitvā Buddhassa gatamagge khipiṁ pūjesinti attho.

---

1. Tattha (Sī)

နာမာနိ ဝသိတနဂရာနိ စ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ သဗ္ဗာနိပိ ဥတ္တာနာနေဝ။ အပဒါနဂါထာနမတ္ထော စ နယာနုယောဂေန သုဝိညေယျောယေဝါတိ။

၂၄-ဥဒကာသနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

စတုဝီသတိမေ ဝဂ္ဂေ ပဌမဒုတိယာပဒါနာနိ ဥတ္တာနာနေဝ။

၉။ တတိယာပဒါနေ **အရုဏဝတိယာ နဂရေ**တိ အာ သမန္တတော အာလောကံ ကရောန္တော ဥဏတိ ဥဂ္ဂစ္ဆတီတိ အရုဏော၊ သော တသ္မိံ ဝိဇ္ဇတီတိ အရုဏဝတီ၊ တသ္မိံ နဂရေ အာလောကံ ကရောန္တော သူရိယော ဥဂ္ဂစ္ဆတီတိ အတ္ထော။ သေသနဂရေသုပိ သူရိယုဂ္ဂမနေ ဝိဇ္ဇမာနေပိ ဝိသေသဝစနံ သဗ္ဗစတုပ္ပဒါနံ မဟိယံ သယနေပိ သတိ မဟိယံ သယတီတိ မဟိံသောတိ ဝစနံ ဝိယ ရုဠှီဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အထ ဝါ ပါကာရပါသာဒဟမ္မိယာဒီသု သုဝဏ္ဏရဇတမဏိမုတ္တာဒိသတ္တရတနပဘာဟိ အရုဏုဂ္ဂမနံ ဝိယ ပဘာဝတီ အရုဏဝတီ နာမ၊ တသ္မိံ အရုဏဝတိယာ နဂရေ၊ **ပူပိကော** ပူပဝိက္ကယေန ဇီဝိကံ ကပ္ပေန္တော အဟောသိန္တိ အတ္ထော။

၁၄။ စတုတ္ထာပဒါနေ **တိဝရာယံ ပုရေ ရမ္မေ**တိ တီဟိ ပါကာရေဟိ ပရိဝါရိတာ ပရိက္ခိတ္တာတိ တိဝရာ၊ ခဇ္ဇဘောဇ္ဇာဒိဥပဘောဂဝတ္ထာဘရဏာဒိနစ္စဂီတာဒီဟိ ရမဏီယန္တိ ရမ္မံ၊ တသ္မိံ တိဝရာယံ ပုရေ နဂရေ **ရမ္မေ** နဠကာရော အဟံ အဟောသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

ပဉ္စမာပဒါနံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

၂၃။ ဆဋ္ဌာပဒါနေ **ဝဏ္ဏကာရော အဟံ တဒါ**တိ နီလပီတရတ္တာဒိဝဏ္ဏဝသေန ဝတ္ထာနိ ကရောတိ ရဉ္ဇေတီတိ ဝဏ္ဏကာရော။ ဝတ္ထ[1]ရဇကော ဟုတွာ စေတိယေ ဝတ္ထေဟိ အစ္ဆာဒနသမယေ နာနာဝဏ္ဏေဟိ ဒုဿာနိ ရဉ္ဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၂၇။ သတ္တမာပဒါနေ **ပိယာလံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ**တိ သုပုပ္ဖိတံ ပိယာလရုက္ခံ ဒိသွာ။ **ဂတမဂ္ဂေ ခိပိံ အဟ**န္တိ အဟံ **မိဂလုဒ္ဒေါ** နေသာဒေါ ဟုတွာ ပိယာလပုပ္ဖံ ဩစိနိတွာ ဗုဒ္ဓဿ ဂတမဂ္ဂေ ခိပိံ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၁-တတ္ထ (သီ)

30. Aṭṭhamāpadāne **sake sippe apatthaddho**ti attano takkabyākaraṇādisippasmiṁ apatthaddho patiṭṭhito cheko ahaṁ kānanaṁ **agamaṁ** gato **Sambuddhaṁ yantaṁ disvānā**ti vanantare gacchantaṁ Vipassiṁ Sambuddhaṁ passitvā. **Ambayāgaṁ adāsahan**ti ahaṁ ambadānaṁ adāsinti attho.

33. Navamāpadāne **jagatī kāritā mayhan**ti Atthadassissa Bhagavato sarīradhātunidhāpitacetiye jagati chinnabhinna-ālindapupphādhānasaṅkhātā jagati mayā kāritā kārāpitāti attho.

Dasamāpadānaṁ uttānatthamevāti.

Catuvīsatimavaggavaṇṇanā samattā.

---

25. Tuvaradāyakavaggavaṇṇanā

1. Pañcavīsatime vagge paṭhamāpadāne **bharitvā tuvaramādāyā**ti tuvara-aṭṭhiṁ muggakalayasadisaṁ tuvaraṭṭhiṁ bhajjitvā pupphetvā bhājanena ādāya **saṁghassa** vanamajjhogāhakassa **adadiṁ** adāsinti attho.

4-5. Dutiyāpadāne **dhanuṁ advejjhaṁ katvānā**ti migādīnaṁ māraṇatthāya dhanuṁ sannayhitvā caramāno **kesaraṁ ogataṁ disvā**ti supupphitaṁ khuddakasaraṁ disvā **Buddhassa abhiropesin**ti ahaṁ cittaṁ pasādetvā vanaṁ sampattassa Tissassa Bhagavato abhiropayiṁ pūjesinti attho.

9-10. Tatiyāpadāne **jalakukkuṭo**ti jātassare caramānakukkuṭo. **Tuṇḍena kesariṁ gayhā**ti padumapupphaṁ mukhatuṇḍena ḍaṁsitvā ākāsena gacchantassa **Tissassa** Bhagavato **abhiropesiṁ** pūjesinti attho.

14. Catutthāpadāne **viravapupphamādāyā**ti vividhaṁ ravati saddaṁ karotīti viravaṁ, saddakaraṇavelāyaṁ vikasanato "viravan"ti laddhanāmaṁ pupphasamūhaṁ ādāya gahetvā Siddhatthassa **Buddhassa abhiropayiṁ** pūjesinti attho.

17. Pañcamāpadāne **kuṭigopako**ti senāsanapālako. **Kālena kālaṁ dhūpesin**ti sampattasampattakālānukāle dhūpesiṁ, dhūpena sugandhaṁ

၃၀။ အဋ္ဌမာပဒါနေ **သကေ သိပ္ပေ အပတ္ထဒ္ဓေါ**တိ အတ္တနော တက္ကဗျာကရဏာဒိသိပ္ပသ္မိံ အပတ္ထဒ္ဓေါ ပတိဋ္ဌိတော ဆေကော အဟံ ကာနနံ **အဂမံ** ဂတော **သမ္ဗုဒ္ဓံ ယန္တံ ဒိသွာနာ**တိ ဝနန္တရေ ဂစ္ဆန္တံ ဝိပဿိံ သမ္ဗုဒ္ဓံ ပဿိတွာ။ **အမ္ဗယာဂံ အဒါသဟ**န္တိ အဟံ အမ္ဗဒါနံ အဒါသိန္တိ အတ္ထော။

၃၃။ နဝမာပဒါနေ **ဇဂတီ ကာရိတာ မယှ**န္တိ အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော သရီရဓာတုနိဓာပိတစေတိယေ ဇဂတိ ဆိန္နဘိန္နအာလိန္ဒပုပ္ဖါဓာနသင်္ခါတာ ဇဂတိ မယာ ကာရိတာ ကာရာပိတာတိ အတ္ထော။

ဒသမာပဒါနံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

စတုဝီသတိမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂၅-တုဝရဒါယကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁။ ပဉ္စဝီသတိမေ ဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနေ **ဘရိတွာ တုဝရမာဒါယာ**တိ တုဝရအဋ္ဌိံ မုဂ္ဂကလယသဒိသံ တုဝရဋ္ဌိံ ဘဇ္ဇိတွာ ပုပ္ဖေတွာ ဘာဇနေန အာဒါယ **သံဃဿ** ဝနမဇ္ဈောဂါဟကဿ **အဒဒိံ** အဒါသိန္တိ အတ္ထော။

၄-၅။ ဒုတိယာပဒါနေ **ဓနုံ အဒွေဇ္ဈံ ကတွာနာ**တိ မိဂါဒီနံ မာရဏတ္ထာယ ဓနုံ သန္နယှိတွာ စရမာနော **ကေသရံ ဩဂတံ ဒိသွာ**တိ သုပုပ္ဖိတံ ခုဒ္ဒကသရံ ဒိသွာ **ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပေသိ**န္တိ အဟံ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ ဝနံ သမ္ပတ္တဿ တိဿဿ ဘဂဝတော အဘိရောပယိံ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၉-၁၀။ တတိယာပဒါနေ **ဇလကုက္ကုဋော**တိ ဇာတဿရေ စရမာနကုက္ကုဋော။ **တုဏ္ဍေန ကေသရိံ ဂယှာ**တိ ပဒုမပုပ္ဖံ မုခတုဏ္ဍေန ဍံသိတွာ အာကာသေန ဂစ္ဆန္တဿ **တိဿဿ** ဘဂဝတော **အဘိရောပေသိံ** ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၁၄။ စတုတ္ထာပဒါနေ **ဝိရဝပုပ္ဖမာဒါယာ**တိ ဝိဝိဓံ ရဝတိ သဒ္ဒံ ကရောတီတိ ဝိရဝံ၊ သဒ္ဒကရဏဝေလာယံ ဝိကသနတော "ဝိရဝ"န္တိ လဒ္ဓနာမံ ပုပ္ဖသမူဟံ အာဒါယ ဂဟေတွာ သိဒ္ဓတ္ထဿ **ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိံ** ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၁၇။ ပဉ္စမာပဒါနေ **ကုဋိဂေါပကော**တိ သေနာသနပါလကော။ **ကာလေန ကာလံ ဓူပေသိ**န္တိ သမ္ပတ္တသမ္ပတ္တကာလာနုကာလေ ဓူပေသိံ၊ ဓူပေန သုဂန္ဓံ

akāsinti attho. Siddhatthassa Bhagavato Gandhakuṭikālānusāridhūpena dhūpesiṁ vāsesinti attho.

Chaṭṭhasattamāpadānāni uttānatthāneva.

27. Aṭṭhamāpadāne **satta sattalipupphānī**ti[1] sattalisaṅkhātāni[2], satta pupphāni sīsenādāya Vessabhussa Bhagavato **abhiropesiṁ** pūjesinti attho.

31. Navamāpadāne **bimbijālakapupphānī**ti rattaṅkuravakapupphāni Siddhatthassa Bhagavato pūjesinti attho.

35. Dasamāpadāne **uddālakaṁ gahetvānā**ti jātassare vihaṅgasobbhe jātaṁ uddālakapupphaṁ ocinitvā Kakusandhassa Bhagavato[3] pūjesinti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Pañcavīsatimavaggavaṇṇanā samattā.

---

26. Thomakavaggavaṇṇanā

Chabbīsatime vagge paṭhamāpadānaṁ uttānameva.

5-6. Dutiyāpadāne **vijahitvā devavaṇṇan**ti devatā sarīraṁ vijahitvā chaḍḍetvā, manussasarīraṁ nimminitvāti attho. **Adhikāraṁ kattukāmo**ti adhikakiriyaṁ puññasambhāraṁ kattukāmo Devaro nāma ahaṁ devarājā bhariyāya saha Buddhaseṭṭhassa sāsane sādaratāya **idha** imasmiṁ manussaloke **āgamiṁ** āgatoti attho. **Tassa bhikkhā mayā dinnā**ti Padumuttarassa Bhagavato yo nāmena **Devalo** nāma sāvako ahosi, tassa sāvakassa mayā vippasannena cetasā **bhikkhā dinnā** piṇḍapāto dinnoti attho.

9-10. Tatiyāpadāne **Ānando nāma Sambuddho**ti Ānandaṁ tuṭṭhiṁ jananato Ānando nāma Paccekabuddhoti attho. **Amanussamhi kānane**ti amanussapariggahe kānane mahā-araññe **parinibbāyi** anu

---

1. Sattapattalipupphānīti (I, Ka)
2. Pattalisaṅkhātāni (I, Ka)
3. Kakudhassa Bhagavato (?)

အကာသိန္တိ အတ္ထော။ သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ဂန္ဓကုဋိကာလာနုသာရိဓူပေန ဓူပေသိံ ဝါသေသိန္တိ အတ္ထော။

ဆဋ္ဌသတ္တမာပဒါနာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

၂၇။ အဋ္ဌမာပဒါနေ **သတ္တ သတ္တလိပုပ္ဖါနီ**တိ[1] သတ္တလိသင်္ခါတာနိ[2]၊ သတ္တ ပုပ္ဖါနိ သီသေနာဒါယ ဝေဿဘုဿ ဘဂဝတော **အဘိရောပေသိံ** ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၃၁။ နဝမာပဒါနေ **ဗိမ္ဗိဇာလကပုပ္ဖါနီ**တိ ရတ္တင်္ကုရဝကပုပ္ဖါနိ သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၃၅။ ဒသမာပဒါနေ **ဥဒ္ဒါလကံ ဂဟေတွာနာ**တိ ဇာတဿရေ ဝိဟင်္ဂသောဗ္ဘေ ဇာတံ ဥဒ္ဒါလကပုပ္ဖံ ဩစိနိတွာ ကကုသန္ဓဿ ဘဂဝတော[3] ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ပဉ္စဝီသတိမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂၆-ထောမကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

ဆဗ္ဗီသတိမေ ဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနံ ဥတ္တာနမေဝ။

၅-၆။ ဒုတိယာပဒါနေ **ဝိဇဟိတွာ ဒေဝဝဏ္ဏ**န္တိ ဒေဝတာ သရီရံ ဝိဇဟိတွာ ဆဍ္ဍေတွာ၊ မနုဿသရီရံ နိမ္မိနိတွာတိ အတ္ထော။ **အဓိကာရံ ကတ္တုကာမော**တိ အဓိကကိရိယံ ပုညသမ္ဘာရံ ကတ္တုကာမော ဒေဝရော နာမ အဟံ ဒေဝရာဇာ ဘရိယာယ သဟ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ သာသနေ သာဒရတာယ **ဣဓ** ဣမသ္မိံ မနုဿလောကေ **အာဂမိံ** အာဂတောတိ အတ္ထော။ **တဿ ဘိက္ခာ မယာ ဒိန္နာ**တိ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ယော နာမေန **ဒေဝလော** နာမ သာဝကော အဟောသိ၊ တဿ သာဝကဿ မယာ ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ **ဘိက္ခာ ဒိန္နာ** ပိဏ္ဍပါတော ဒိန္နောတိ အတ္ထော။

၉-၁၀။ တတိယာပဒါနေ **အာနန္ဒော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓေါ**တိ အာနန္ဒံ တုဋ္ဌိံ ဇနနတော အာနန္ဒော နာမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါတိ အတ္ထော။ **အမနုဿမှိ ကာနနေ**တိ အမနုဿပရိဂ္ဂဟေ ကာနနေ မဟာအရညေ **ပရိနိဗ္ဗာယိ** အနု

၁-သတ္တပတ္တလိပုပ္ဖါနီတိ (ဣ၊ က) ၂-ပတ္တလိသင်္ခါတာနိ (ဣ၊ က) ၃-ကကုဓဿ ဘဂဝတော (?)

pādisesanibbānadhātuyā antaradhāyi, adassanaṁ agamāsīti attho. **Sarīraṁ tattha jhāpesin**ti ahaṁ devalokā idhāgantvā tassa Bhagavato sarīraṁ tattha araññe jhāpesiṁ dahanaṁ akāsinti attho.

Catutthapañcamāpadānāni uttānāneva.

20. Chaṭṭhāpadāne **ahosiṁ Candano nāmā**ti nāmena paṇṇattivasena candano nāma. **Sambuddhassa'trajo**ti paccekasambuddhabhūtato pubbe tassa atrajo putto ahaṁ. **Ekopāhano mayā dinno**ti ekaṁ upāhanayugaṁ mayā dinnaṁ. **Bodhiṁ sampajja me tuvan**ti tena upāhanayugena me mayhaṁ sāvakabodhiṁ tuvaṁ sampajja nipphādehīti attho.

23-24. Sattamāpadāne **mañjarikaṁ karitvānā**ti mañjeṭṭhipupphaṁ haritacaṅkoṭakaṁ gahetvā **rathiyaṁ** vīthiyā paṭipajjiṁ ahaṁ tathā paṭipannova **bhikkhusaṁghapurakkhataṁ** bhikkhusaṁghena parivutaṁ **samaṇānaggaṁ** samaṇānaṁ bhikkhūnaṁ aggaṁ seṭṭhaṁ Sammāsambuddhaṁ addasanti sambandho. **Buddhassa abhiropayin**ti disvā ca pana taṁ pupphaṁ ubhohi hatthehi **paggayha** ukkhipitvā Buddhassa Phussassa Bhagavato abhiropayiṁ pūjesinti attho.

28-29. Aṭṭhamāpadāne **aloṇapaṇṇabhakkhomhī**ti khīrapaṇṇādīni uñchācariyāya āharitvā loṇavirahitāni paṇṇāni pacitvā bhakkhāmi, aloṇapaṇṇabhakkho amhi bhavāmīti attho. **Niyamesu ca saṁvuto**ti niyamasaññitesu pāṇātipātāveramaṇi-ādīsu niccapañcasīlesu saṁvuto pihitoti attho. **Pātarāse anuppatte**ti purebhattakāle anuppatte. **Siddhattho upagacchi man**ti mama samīpaṁ Siddhattho Bhagavā upagañchi sampāpuṇi. **Tāhaṁ Buddhassa pādāsin**ti ahaṁ taṁ aloṇapaṇṇaṁ tassa Buddhassa adāsinti attho.

Navamāpadānaṁ uttānameva.

37-38. Dasamāpadāne **sikhinaṁ sikhinaṁ yathā**ti sarīrato nikkhantachabbaṇṇaraṁsīhi **obhāsayantaṁ** jalantaṁ sikhīnaṁ Sikhībhagavantaṁ sikhīnaṁ yathā jalamāna-aggikkhandhaṁ viya. **Aggajaṁ pupphamādāyā**ti aggajanāmakaṁ pupphaṁ gahetvā **Buddhassa** Sikhissa Bhagavato **abhiropayiṁ** pūjesinti attho.

Chabbīsatimavaggavaṇṇanā samattā.

ပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတုယာ အန္တရဓာယိ၊ အဒဿနံ အဂမာသီတိ အတ္ထော။ **သရီရံ တတ္ထ ဈာပေသိ**န္တိ အဟံ ဒေဝလောကာ ဣဓာဂန္တွာ တဿ ဘဂဝတော သရီရံ တတ္ထ အရညေ ဈာပေသိံ ဒဟနံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။

စတုတ္ထပဉ္စမာပဒါနာနိ ဥတ္တာနာနေဝ။

၂၀။ ဆဋ္ဌာပဒါနေ **အဟောသိံ စန္ဒနော နာမာ**တိ နာမေန ပဏ္ဏတ္တိဝသေန စန္ဒနော နာမ။ **သမ္ဗုဒ္ဓဿ'တြဇော**တိ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓဘူတတော ပုဗ္ဗေ တဿ အတြဇော ပုတ္တော အဟံ။ **ဧကောပါဟနော မယာ ဒိန္နော**တိ ဧကံ ဥပါဟနယုဂံ မယာ ဒိန္နံ။ **ဗောဓိံ သမ္ပဇ္ဇ မေ တုဝ**န္တိ တေန ဥပါဟနယုဂေန မေ မယှံ သာဝကဗောဓိံ တုဝံ သမ္ပဇ္ဇ နိပ္ဖါဒေဟီတိ အတ္ထော။

၂၃-၂၄။ သတ္တမာပဒါနေ **မဉ္ဇရိကံ ကရိတွာနာ**တိ မဉ္ဇေဋ္ဌိပုပ္ဖံ ဟရိတစင်္ကောဋကံ ဂဟေတွာ **ရထိယံ** ဝီထိယာ ပဋိပဇ္ဇိံ အဟံ တထာ ပဋိပန္နောဝ **ဘိက္ခုသံဃပုရက္ခတံ** ဘိက္ခုသံဃေန ပရိဝုတံ **သမဏာနဂ္ဂံ** သမဏာနံ ဘိက္ခူနံ အဂ္ဂံ သေဋ္ဌံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ အဒ္ဒသန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိ**န္တိ ဒိသွာ စ ပန တံ ပုပ္ဖံ ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ **ပဂ္ဂယှ** ဥက္ခိပိတွာ ဗုဒ္ဓဿ ဖုဿဿ ဘဂဝတော အဘိရောပယိံ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၂၈-၂၉။ အဋ္ဌမာပဒါနေ **အလောဏပဏ္ဏဘက္ခောမှိ**တိ ခီရပဏ္ဏာဒီနိ ဥဉ္ဆာစရိယာယ အာဟရိတွာ လောဏဝိရဟိတာနိ ပဏ္ဏာနိ ပစိတွာ ဘက္ခာမိ၊ အလောဏပဏ္ဏဘက္ခော အမှိ ဘဝါမီတိ အတ္ထော။ **နိယမေသု စ သံဝုတော**တိ နိယမသညိတေသု ပါဏာတိပါတာဝေရမဏိအာဒီသု နိစ္စပဉ္စသီလေသု သံဝုတော ပိဟိတောတိ အတ္ထော။ **ပါတရာသေ အနုပ္ပတ္တေ**တိ ပုရေဘတ္တကာလေ အနုပ္ပတ္တေ။ **သိဒ္ဓတ္ထော ဥပဂစ္ဆိ မ**န္တိ မမ သမီပံ သိဒ္ဓတ္ထော ဘဂဝါ ဥပဂဉ္ဆိ သမ္ပာပုဏိ။ **တာဟံ ဗုဒ္ဓဿ ပါဒါသိ**န္တိ အဟံ တံ အလောဏပဏ္ဏံ တဿ ဗုဒ္ဓဿ အဒါသိန္တိ အတ္ထော။

နဝမာပဒါနံ ဥတ္တာနမေဝ။

၃၇-၃၈။ ဒသမာပဒါနေ **သိခိနံ သိခိနံ ယထာ**တိ သရီရတော နိက္ခန္တဆဗ္ဗဏ္ဏရံသီဟိ **ဩဘာသယန္တံ** ဇလန္တံ သိခိနံ သိခီဘဂဝန္တံ သိခိနံ ယထာ ဇလမာနအဂ္ဂိက္ခန္ဓံ ဝိယ။ **အဂ္ဂဇံ ပုပ္ဖမာဒါယာ**တိ အဂ္ဂဇနာမကံ ပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ **ဗုဒ္ဓဿ** သိခိဿ ဘဂဝတော **အဘိရောပယိံ** ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

ဆဗ္ဗီသတိမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

27. Padumukkhipavaggavaṇṇanā

1-2. Sattavīsatime vagge paṭhamāpadāne **jalajagge duve gayhā**ti jale udake jāte agge uppalādayo dve pupphe gahetvā Buddhassa samīpaṁ gantvā ekaṁ pupphaṁ pādesu **nikkhipiṁ** pūjesiṁ, ekaṁ pupphaṁ ākāse khipinti attho.

Dutiyāpadānaṁ pākaṭameva.

10. Tatiyāpadāne **bodhiyā pādaputtame**ti uttame bodhipādape. **Aḍḍhacandaṁ mayā dinnan**ti tasmiṁ bodhimūle aḍḍhacandākārena mayā anekapupphāni pūjitānīti attho. **Dharaṇīruhapādape**ti rukkhapabbataratanādayo dhāretīti dharaṇī, pathavī, dharaṇiyā ruhati patiṭṭhahatīti dharaṇīruho, pādasaṅkhātena mūlena udakaṁ pivati khandhaviṭapādīsu patthariyatīti pādapo, dharaṇīruho ca so pādapo ceti dharaṇīruhapādapo, tasmiṁ dharaṇīruhapādape pupphaṁ mayā pūjitanti attho.

Catutthāpadānaṁ uttānatthameva.

18-19. Pañcamāpadāne **Himavantassāvidūre**ti Himavantassa āsanne. **Romaso nāma pabbato**ti rukkhalatāgumbābhāvā kevalaṁ dabbatiṇādisañchannattā Romaso nāma pabbato ahosi. **Tamhi pabbatapādamhī**ti tasmiṁ pabbatapariyante. **Samaṇo bhāvitindriyo**ti samitapāpo vūpasantakileso samaṇo vaḍḍhita-indriyo, rakkhitacakkhundriyādi-indriyoti attho. Atha vā vaḍḍhita-indriyo vaḍḍhitasaddhindriyādi-indriyoti attho. Tassa samaṇassa ahaṁ biḷāli-āluve gahetvā adāsinti attho.

Chaṭṭhasattamaṭṭhamanavamadasamāpadānāni uttānatthānevāti.

Sattavīsatimavaggavaṇṇanā samattā.

---

28. Suvaṇṇabibbohanavaggavaṇṇanā

Aṭṭhavīsatime vagge paṭhamāpadānaṁ uttānameva.

5. Dutiyāpadāne **manomayena kāyenā**ti yathā cittavasena pavattakāyenāti attho.

၂၇-ပဒုမုက္ခိပဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁-၂။ သတ္တဝီသတိမေ ဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနေ **ဇလဇဂ္ဂေ ဒုဝေ ဂယှာ**တိ ဇလေ ဥဒကေ ဇာတေ အဂ္ဂေ ဥပ္ပလာဒယော ဒွေ ပုပ္ဖေ ဂဟေတွာ ဗုဒ္ဓဿ သမီပံ ဂန္တွာ ဧကံ ပုပ္ဖံ ပါဒေသု **နိက္ခိပိံ** ပူဇေသိံ၊ ဧကံ ပုပ္ဖံ အာကာသေ ခိပိန္တိ အတ္ထော။

ဒုတိယာပဒါနံ ပါကဋမေဝ။

၁၀။ တတိယာပဒါနေ **ဗောဓိယာ ပါဒပုတ္တမေ**တိ ဥတ္တမေ ဗောဓိပါဒပေ။ **အဍ္ဎစန္ဒံ မယာ ဒိန္န**န္တိ တသ္မိံ ဗောဓိမူလေ အဍ္ဎစန္ဒာကာရေန မယာ အနေကပုပ္ဖာနိ ပူဇိတာနီတိ အတ္ထော။ **ဓရဏီရုဟပါဒပေ**တိ ရုက္ခပဗ္ဗတရတနာဒယော ဓာရေတီတိ ဓရဏီ၊ ပထဝီ၊ ဓရဏိယာ ရုဟတိ ပတိဋ္ဌဟတီတိ ဓရဏီရုဟော၊ ပါဒသင်္ခါတေန မူလေန ဥဒကံ ပိဝတိ ခန္ဓဝိဋပါဒီသု ပတ္ထရိယတီတိ ပါဒပေါ၊ ဓရဏီရုဟော စ သော ပါဒပေါ စေတိ ဓရဏီရုဟပါဒပေါ၊ တသ္မိံ ဓရဏီရုဟပါဒပေ ပုပ္ဖံ မယာ ပူဇိတန္တိ အတ္ထော။

စတုတ္ထာပဒါနံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

၁၈-၁၉။ ပဉ္စမာပဒါနေ **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိ ဟိမဝန္တဿ အာသန္နေ။ **ရောမသော နာမ ပဗ္ဗတော**တိ ရုက္ခလတာဂုမ္ဗာဘာဝါ ကေဝလံ ဒဗ္ဗတိဏာဒိသဉ္ဆန္နတ္တာ ရောမသော နာမ ပဗ္ဗတော အဟောသိ။ **တမှိ ပဗ္ဗတပါဒမှီ**တိ တသ္မိံ ပဗ္ဗတပရိယန္တေ။ **သမဏော ဘာဝိတိန္ဒြိယော**တိ သမိတပါပေါ ဝူပသန္တကိလေသော သမဏော ဝဍ္ဎိတဣန္ဒြိယော၊ ရက္ခိတစက္ခုန္ဒြိယာဒိဣန္ဒြိယောတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ဝဍ္ဎိတဣန္ဒြိယော ဝဍ္ဎိတသဒ္ဓိန္ဒြိယာဒိဣန္ဒြိယောတိ အတ္ထော။ တဿ သမဏဿ အဟံ ဗိဠာလိအာလုဝေ ဂဟေတွာ အဒါသိန္တိ အတ္ထော။

ဆဋ္ဌသတ္တမဋ္ဌမနဝမဒသမာပဒါနာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝါတိ။

သတ္တဝီသတိမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂၈-သုဝဏ္ဏဗိမ္ဗောဟနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

အဋ္ဌဝီသတိမေ ဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနံ ဥတ္တာနမေဝ။

၅။ ဒုတိယာပဒါနေ **မနောမယေန ကာယေနာ**တိ ယထာ စိတ္တဝသေန ပဝတ္တကာယေနာတိ အတ္ထော။

10. Tatiyāpadāne **mahāsamuddaṁ nissāyā**ti mahāsāgarāsanne ṭhitassa pabbatassa antare pabbataleṇeti attho. Siddhattho Bhagavā vivekakāmatāya **vasati** paṭivasatīti attho. **Paccuggantvāna'kāsahan**ti ahaṁ tassa Bhagavato paṭi-uggantvā samīpaṁ gantvā vandanādipuññaṁ akāsinti attho. **Caṅkoṭakamadāsahan**ti Siddhatthassa Bhagavato ahaṁ pupphabharitaṁ caṅkoṭakaṁ kadambaṁ adāsiṁ pūjesinti attho.

14. Catutthāpadāne **akakkasacittassāthā**ti apharusacittassa, **atha**-saddo padapūraṇe.

19. Pañcamāpadāne **udumbare vasantassā**ti udumbararukkhamūle rukkhacchāyāya vasantassa Tissassa Bhagavato. **Niyate paṇṇasanthare**ti niyāmite paṭibaddhe paṇṇasanthare sākhābhaṅgāsane nisinnassa. **Vutthokāso mayā dinno**ti vivittokāse maṇḍapadvārādīhi pihitokāso mayā dinno sampāditoti attho.

24. Chaṭṭhāpadāne **potthadānaṁ mayā dinnan**ti potthavaṭṭiṁ potthachalliṁ[1] tāḷetvā kataṁ sāṭakaṁ visamaṁ gophāsukena ghaṁsitvā nimmitaṁ suttaṁ gahetvā kantitvā tena suttena nisīdanatthāya vā bhūmattharaṇatthāya vā sāṭakaṁ vāyāpetvā taṁ sāṭakaṁ mayā ratanattayassa dinnanti attho.

27. Sattamāpadāne **Candabhāgānadītīre**ti Candabhāgāya nāma nadiyā tīrato, nissakke bhummavacanaṁ. **Anusotan**ti sotassa anu heṭṭhāgaṅgaṁ **vajāmi** gacchāmi ahanti attho. **Satta māluvapupphāni, cita'māropayiṁ ahan**ti ahaṁ māluvapupphāni satta pattāni gahetvā citake vālukarāsimhi vālukāhi thūpaṁ katvā pūjesinti attho.

31-32. Aṭṭhamāpadāne **Mahāsindhu sudassanā**ti sundaradassana-sundarodakadhavalapulinopasobhitattā suṭṭhu manoharā Mahāsindhu nāma vārinadī ahosi. **Tattha** tissaṁ Sindhuvārinadiyaṁ **sappabhāsaṁ** pabhāya sahitaṁ **sudassanaṁ** sundararūpaṁ **paramopasame yuttaṁ** uttame upasame yuttaṁ samaṅgībhūtaṁ vītarāgaṁ ahaṁ addasanti attho. **Disvāhaṁ**

1. Potthapaṭṭapotthajalī (Sī), potthavaṭṭiṁ potthajalliṁ (I)

၁၀။ တတိယာပဒါနေ **မဟာသမုဒ္ဒံ နိဿာယာ**တိ မဟာသာဂရာသန္နေ ဌိတဿ ပဗ္ဗတဿ အန္တရေ ပဗ္ဗတလေဏေတိ အတ္ထော။ သိဒ္ဓတ္ထော ဘဂဝါ ဝိဝေကကာမတာယ **ဝသတိ** ပဋိဝသတီတိ အတ္ထော။ **ပစ္စုဂ္ဂန္တွာန’ကာသဟ**န္တိ အဟံ တဿ ဘဂဝတော ပဋိဥဂ္ဂန္တွာ သမီပံ ဂန္တွာ ဝန္ဒနာဒိပုညံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။ **စင်္ကောဋကမဒါသဟ**န္တိ သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော အဟံ ပုပ္ဖဘရိတံ စင်္ကောဋကံ ကဒမ္ဗံ အဒါသိံ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၁၄။ စတုတ္ထာပဒါနေ **အကက္ကသစိတ္တဿာထာ**တိ အဖရုသစိတ္တဿ၊ **အထ**-သဒ္ဒေါ ပဒပူရဏေ။

၁၉။ ပဉ္စမာပဒါနေ **ဥဒုမ္ဗရေ ဝသန္တဿာ**တိ ဥဒုမ္ဗရရုက္ခမူလေ ရုက္ခစ္ဆာယာယ ဝသန္တဿ တိဿဿ ဘဂဝတော။ **နိယတေ ပဏ္ဏသန္ထရေ**တိ နိယာမိတေ ပဋိဗဒ္ဓေ ပဏ္ဏသန္ထရေ သာခါဘင်္ဂါသနေ နိသိန္နဿ။ **ဝုတ္ထောကာသော မယာ ဒိန္နော**တိ ဝိဝိတ္တောကာသေ မဏ္ဍပဒွါရာဒီဟိ ပိဟိတောကာသော မယာ ဒိန္နော သမ္ပာဒိတောတိ အတ္ထော။

၂၄။ ဆဋ္ဌာပဒါနေ **ပေါတ္ထဒါနံ မယာ ဒိန္န**န္တိ ပေါတ္ထဝဋ္ဋိံ ပေါတ္ထဆလ္လိံ[၁] တာဠေတွာ ကတံ သာဋကံ ဝိသမံ ဂေါဖာသုကေန ဃံသိတွာ နိမ္မိတံ သုတ္တံ ဂဟေတွာ ကန္တိတွာ တေန သုတ္တေန နိသီဒနတ္ထာယ ဝါ ဘူမတ္ထရဏတ္ထာယ ဝါ သာဋကံ ဝါယာပေတွာ တံ သာဋကံ မယာ ရတနတ္တယဿ ဒိန္နန္တိ အတ္ထော။

၂၇။ သတ္တမာပဒါနေ **စန္ဒဘာဂါနဒီတီရေ**တိ စန္ဒဘာဂါယ နာမ နဒိယာ တီရတော၊ နိဿက္ကေ ဘုမ္မဝစနံ။ **အနုသောတ**န္တိ သောတဿ အနု ဟေဋ္ဌာဂင်္ဂံ **ဝဇာမိ** ဂစ္ဆာမိ အဟန္တိ အတ္ထော။ **သတ္တ မာလုဝပုပ္ဖါနိ၊ စိတ’မာရောပယိံ အဟ**န္တိ အဟံ မာလုဝပုပ္ဖါနိ သတ္တ ပတ္တာနိ ဂဟေတွာ စိတကေ ဝါလုကရာသိမှိ ဝါလုကာဟိ ထူပံ ကတွာ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၃၁-၃၂။ အဋ္ဌမာပဒါနေ **မဟာသိန္ဓု၊ သုဒဿနာ**တိ သုန္ဒရဒဿန-သုန္ဒရောဒကဓဝလပုလိနောပသောဘိတတ္တာ သုဋ္ဌု မနောဟရာ မဟာသိန္ဓု နာမ ဝါရိနဒီ အဟောသိ။ **တတ္ထ** တိဿံ သိန္ဓုဝါရိနဒိယံ **သပ္ပဘာသံ** ပဘာယ သဟိတံ **သုဒဿနံ** သုန္ဒရရူပံ **ပရမောပသမေ ယုတ္တံ** ဥတ္တမေ ဥပသမေ ယုတ္တံ သမင်္ဂီဘူတံ ဝီတရာဂံ အဟံ အဒ္ဒသန္တိ အတ္ထော။ **ဒိသွာဟံ**

၁- ပေါတ္ထပဋ္ဋပေါတ္ထဇလီ (သီ)၊ ပေါတ္ထဝဋ္ဋိံ ပေါတ္ထဇလ္လိံ (ဣ)

vimhitāsayoti “evarūpaṁ bhayānakaṁ Himavantaṁ kathaṁ sampatto”ti vimhita-ajjhāsayo acchariyabbhutacittoti attho. **Āluvaṁ tassa pādāsin**ti tassa arahato ahaṁ pasannamānaso āluvakandaṁ pādāsiṁ ādarena adāsinti attho.

Navamadasamāpadānāni uttānānevāti.

Aṭṭhavīsatimavaggavaṇṇanā samattā.

---

29. Paṇṇadāyakavaggavaṇṇanā

1-2. Ekūnatiṁsatime vagge paṭhamāpadāne **paṇṇabhojanabhojano**ti khīrapaṇṇādibhojanassa bhuñjanatthāya paṇṇasālāya nisinno **amhi** bhavāmīti attho. **Upaviṭṭhañca maṁ santan**ti paṇṇasālāyaṁ upaviṭṭhaṁ santaṁ vijjamānaṁ maṁ. **Upāgacchi mahā-isī**ti mahante sīlādikhandhe esanato mahā-isi. **Lokapajjoto** lokapadīpo **Siddhattho** Bhagavā upagacchi, mama samīpaṁ agamāsīti attho. **Nisinnassa paṇṇasanthare**ti upagantvā paṇṇasanthare nisīnnassa khādanatthāya seditaṁ **paṇṇaṁ** mayā dinnanti sambandho.

5-7. Dutiyāpadāne Sinerusamasantoso dharaṇīsamasādiso Siddhattho Bhagavāti sambandho. **Vuṭṭhahitvā samādhimhā**ti nirodhasamāpattito vuṭṭhahitvā visuṁ hutvāti attho. **Bhikkhāya mamupaṭṭhito**ti bhikkhācāravelāya “ajja mama yo koci kiñci dānaṁ dadāti, tassa mahapphalan”ti cintetvā nisinnassa mama santikaṁ samīpaṁ upaṭṭhito samīpamāgatoti attho. **Harītakaṁ -pa- phārusakaphalāni cā**ti evaṁ sabbaṁ taṁ phalaṁ sabbalokānukampino tassa **Siddhatthassa Mahesissa** mayā vippasannena cetasā dinnanti attho.

11-12. Tatiyāpadāne **sīhaṁ yathā vanacaran**ti vane caramānaṁ sīharājaṁ iva caramānaṁ Siddhatthaṁ Bhagavantanti sambandho. **Nisabhājāniyaṁ yathā**ti vasabho, nisabho, visabho, āsabhoti cattāro gavajeṭṭhakā. Tesu gavasatassa jeṭṭhako vasabho, gavasahassassa jeṭṭhako nisabho, gavasatasahassassa jeṭṭhako visabho,

ဝိမှိတာသယောတိ “ဧဝရူပံ ဘယာနကံ ဟိမဝန္တံ ကထံ သမ္ပတ္တော”တိ ဝိမှိတ-အဇ္ဈာသယော အစ္ဆရိယဗ္ဘုတစိတ္တောတိ အတ္ထော။ **အာလုဝံ တဿ ပါဒါသိ**န္တိ တဿ အရဟတော အဟံ ပသန္နမာနသော အာလုဝကန္ဒံ ပါဒါသိံ အာဒရေန အဒါသိန္တိ အတ္ထော။

နဝမဒသမာပဒါနာနိ ဥတ္တာနာနေဝါတိ။

အဋ္ဌဝီသတိမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂၉-ပဏ္ဏဒါယကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁-၂။ ဧကူနတိံသတိမေ ဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနေ **ပဏ္ဏဘောဇနဘောဇနော**တိ ခီရပဏ္ဏာဒိဘောဇနဿ ဘုဉ္ဇနတ္ထာယ ပဏ္ဏသာလာယ နိသိန္နော **အမှိ** ဘဝါမီတိ အတ္ထော။ **ဥပဝိဋ္ဌဉ္စ မံ သန္တ**န္တိ ပဏ္ဏသာလာယံ ဥပဝိဋ္ဌံ သန္တံ ဝိဇ္ဇမာနံ မံ။ **ဥပါဂစ္ဆိ မဟာဣသီ**တိ မဟန္တေ သီလာဒိခန္ဓေ ဧသနတော မဟာဣသိ။ **လောကပဇ္ဇောတော** လောကပဒီပေါ **သိဒ္ဓတ္ထော** ဘဂဝါ ဥပဂစ္ဆိ၊ မမ သမီပံ အာဂမာသီတိ အတ္ထော။ **နိသိန္နဿ ပဏ္ဏသန္ထရေ**တိ ဥပဂန္တွာ ပဏ္ဏသန္ထရေ နိသိန္နဿ ခါဒနတ္ထာယ သေဒိတံ **ပဏ္ဏံ** မယာ ဒိန္နန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၅-၇။ ဒုတိယာပဒါနေ သိနေရုသမသန္တောသော ဓရဏီသမသာဒိသော သိဒ္ဓတ္ထော ဘဂဝါတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝုဋ္ဌဟိတွာ သမာဓိမှာ**တိ နိရောဓသမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဝိသုံ ဟုတွာတိ အတ္ထော။ **ဘိက္ခာယ မမုပဋ္ဌိတော**တိ ဘိက္ခာစာရဝေလာယ “အဇ္ဇ မမ ယော ကောစိ ကိဉ္စိ ဒါနံ ဒဒါတိ၊ တဿ မဟပ္ဖလ”န္တိ စိန္တေတွာ နိသိန္နဿ မမ သန္တိကံ သမီပံ ဥပဋ္ဌိတော သမီပမာဂတောတိ အတ္ထော။ **ဟရီတကံ။ပ။ ဖာရုသကဖလာနိ စာ**တိ ဧဝံ သဗ္ဗံ တံ ဖလံ သဗ္ဗလောကာနုကမ္ပိနော တဿ **သိဒ္ဓတ္ထဿ မဟေသိဿ** မယာ ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ ဒိန္နန္တိ အတ္ထော။

၁၁-၁၂။ တတိယာပဒါနေ **သီဟံ ယထာ ဝနစရ**န္တိ ဝနေ စရမာနံ သီဟရာဇံ ဣဝ စရမာနံ သိဒ္ဓတ္ထံ ဘဂဝန္တန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **နိသဘာဇာနီယံ ယထာ**တိ ဝသဘော, နိသဘော, ဝိသဘော, အာသဘောတိ စတ္တာရော ဂဝဇေဋ္ဌကာ။ တေသု ဂဝသတဿ ဇေဋ္ဌကော ဝသဘော, ဂဝသဟဿဿ ဇေဋ္ဌကော နိသဘော, ဂဝသတသဟဿဿ ဇေဋ္ဌကော ဝိသဘော,

gavakoṭisatasahassassa jeṭṭhako āsabho. Idha pana āsabho “nisabho”ti vutto, ājānīyaṁ abhītaṁ niccalaṁ usabharājaṁ ivāti attho. **Kakudhaṁ vilasantaṁvā**ti pupphapallavehi sobhamānaṁ kakudharukkhaṁ iva Narāsabhaṁ narānaṁ āsabhaṁ uttamaṁ āgacchantaṁ Siddhatthaṁ Bhagavantaṁ disvā saddhāya sampayuttattā vippasannena cetasā paccuggamanaṁ akāsinti attho.

Catutthāpadānādīni dasamāvasānāni suviññeyyānevāti.

Ekūnatiṁsatimavaggavaṇṇanā samattā.

---

30. Citakapūjakavaggavaṇṇanā

1-2. Tiṁsatime vagge paṭhamāpadāne **āhutiṁ yiṭṭhukāmohan**ti pūjāsakkāraṁ kāretukāmo ahaṁ. **Nānāpupphaṁ samānayin**ti nānā anekavidhaṁ campakasalalādipupphaṁ saṁ suṭṭhu ānayiṁ, rāsiṁ akāsinti attho. **Sikhino lokabandhuno**ti sakalalokattayabandhussa ñātakassa Sikhissa Bhagavato parinibbutassa citakaṁ āḷāhanacitakaṁ dārurāsiṁ jalantaṁ ādittaṁ disvā tañca mayā rāsīkataṁ pupphaṁ **okiriṁ** pūjesinti attho.

6-7. Dutiyāpadāne **ajinuttaravāsano**ti ajinamigacammaṁ uttarāsaṅgaṁ katvā nivāsino acchādanoti attho. **Abhiññā pañca nibbattā**ti iddhividhādayo pañca abhiññāyo pañca ñāṇāni nibbattā uppāditā nipphāditā. **Candassa parimajjako**ti candamaṇḍalassa samantato majjako, phuṭṭho ahosinti attho. **Vipassiṁ lokapajjotan**ti sakalalokattaye padīpasadisaṁ Vipassiṁ Bhagavantaṁ mama santikaṁ **abhigataṁ** visesena sampattaṁ āgataṁ. **Disvā pāricchattakapupphānī**ti devalokato pāricchattakapupphāni āharitvā Vipassissa Satthuno matthake chattākārena ahaṁ dhāresinti attho.

11-13. Tatiyāpadāne **putto mama pabbajito**ti mayhaṁ putto saddhāya pabbajito. **Kāsāyavasano tadā**ti tasmiṁ pabbajitakāle kāsāyanivattho, na bāhirakapabbajjāya pabbajitoti attho.

ဂဝကောဋိသတသဟဿဿ ဇေဋ္ဌကော အာသဘော။ ဣဓ ပန အာသဘော “နိသဘော”တိ ဝုတ္တော၊ အာဇာနီယံ အဘီတံ နိစ္စလံ ဥသဘရာဇံ ဣဝါတိ အတ္ထော။ **ကကုဓံ ဝိလသန္တံဝါ**တိ ပုပ္ဖပလ္လဝေဟိ သောဘမာနံ ကကုဓရုက္ခံ ဣဝ နရာသဘံ နရာနံ အာသဘံ ဥတ္တမံ အာဂစ္ဆန္တံ သိဒ္ဓတ္ထံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ သဒ္ဓါယ သမ္ပယုတ္တတ္တာ ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ ပစ္စုဂ္ဂမနံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။

စတုတ္ထာပဒါနာဒီနိ ဒသမာဝသာနာနိ သုဝိညေယျာနေဝါတိ။

ဧကူနတိံသတိမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃၀-စိတကပူဇကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁-၂။ တိံသတိမေ ဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနေ **အာဟုတိံ ယိဋ္ဌုကာမောဟ**န္တိ ပူဇာသက္ကာရံ ကာရေတုကာမော အဟံ။ **နာနာပုပ္ဖံ သမာနယိ**န္တိ နာနာ အနေကဝိဓံ စမ္ပကသလလာဒိပုပ္ဖံ သံ သုဋ္ဌု အာနယိံ၊ ရာသိံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။ **သိခိနော လောကဗန္ဓုနော**တိ သကလလောကတ္တယဗန္ဓုဿ ဉာတကဿ သိခိဿ ဘဂဝတော ပရိနိဗ္ဗုတဿ စိတကံ အာဠာဟနစိတကံ ဒါရုရာသိံ ဇလန္တံ အာဒိတ္တံ ဒိသွာ တဉ္စ မယာ ရာသီကတံ ပုပ္ဖံ **ဩကိရိံ** ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

၆-၇။ ဒုတိယာပဒါနေ **အဇိနုတ္တရဝါသနော**တိ အဇိနမိဂစမ္မံ ဥတ္တရာသင်္ဂံ ကတွာ နိဝါသိနော အစ္ဆာဒနောတိ အတ္ထော။ **အဘိညာ ပဉ္စ နိဗ္ဗတ္တာ**တိ ဣဒ္ဓိဝိဓာဒယော ပဉ္စ အဘိညာယော ပဉ္စ ဉာဏာနိ နိဗ္ဗတ္တာ ဥပ္ပါဒိတာ နိပ္ဖါဒိတာ။ **စန္ဒဿ ပရိမဇ္ဇကော**တိ စန္ဒမဏ္ဍလဿ သမန္တတော မဇ္ဇကော၊ ဖုဋ္ဌော အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ **ဝိပဿိံ လောကပဇ္ဇောတ**န္တိ သကလလောကတ္တယေ ပဒီပသဒိသံ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ မမ သန္တိကံ **အဘိဂတံ** ဝိသေသေန သမ္ပတ္တံ အာဂတံ။ **ဒိသွာ ပါရိစ္ဆတ္တကပုပ္ဖါနီ**တိ ဒေဝလောကတော ပါရိစ္ဆတ္တကပုပ္ဖါနိ အာဟရိတွာ ဝိပဿိဿ သတ္ထုနော မတ္ထကေ ဆတ္တာကာရေန အဟံ ဓာရေသိန္တိ အတ္ထော။

၁၁-၁၃။ တတိယာပဒါနေ **ပုတ္တော မမ ပဗ္ဗဇိတော**တိ မယှံ ပုတ္တော သဒ္ဓါယ ပဗ္ဗဇိတော။ **ကာသာယဝသနော တဒါ**တိ တသ္မိံ ပဗ္ဗဇိတကာလေ ကာသာယနိဝတ္ထော၊ န ဗာဟိရကပဗ္ဗဇ္ဇာယ ပဗ္ဗဇိတောတိ အတ္ထော။

So ca Buddhattaṁ sampattoti so mayhaṁ putto catūsu Buddhesu sāvakabuddhabhāvaṁ saṁ suṭṭhu patto, arahattaṁ pattoti attho. **Nibbuto lokapūjito**ti sakalalokehi katasakkāro khandhaparinibbānena parinibbutoti attho. **Vicinanto sakaṁ puttan**ti ahaṁ tassa gatadesaṁ pucchitvā sakaṁ puttaṁ vicinanto pacchato agamaṁ, anugato asmīti attho. **Nibbutassa mahantassā**ti mahantehi sīlakkhandhādīhi yuttattā mahantassa tassa mama puttassa arahato ādatanaṭṭhāne **citakaṁ** citakaṭṭhānaṁ ahaṁ agamāsinti attho. **Paggayha añjaliṁ tatthā**ti tasmiṁ ādahanaṭṭhāne añjaliṁ dasaṅgulisamodhānaṁ paggahetvā sirasi katvā ahaṁ **citakaṁ** dahanadārurāsiṁ **vanditvā** paṇāmaṁ katvā **setacchattañca paggayhā**ti na kevalameva vanditvā dhavalacchattaṁ ca paggayha ukkhipitvā ahaṁ **āropesiṁ** patiṭṭhapesinti attho.

17-18. Catutthāpadāne **anuggatamhi ādicce**ti sūriye anuggate anuṭṭhite paccūsakāleti attho. **Pasādo vipulo ahū**ti rogapīḷitassa mayhaṁ cittappasādo vipulo atireko Buddhānussaraṇena ahu ahosi. Mahesino **Buddhaseṭṭhassa** lokamhi **pātubhāvo** pākaṭabhāvo ahosīti sambandho. **Ghosa'massosahaṁ tatthā**ti tasmiṁ pātubhāve sati "ahaṁ gilāno Buddho uppanno"ti ghosaṁ assosiṁ. **Na ca passāmi taṁ jinan**ti taṁ jitapañcamāraṁ Sammāsambuddhaṁ na passāmi, bāḷhagilānattā gantvā passituṁ na sakkomīti attho. **Maraṇañca anuppatto**ti maraṇāsannakālaṁ anuppatto, āsannamaraṇo hutvāti attho. **Buddhasaññamanussarin**ti Buddhotināmaṁ anussariṁ, buddhārammaṇaṁ manasi akāsinti attho.

21-23. Pañcamāpadāne **ārāmadvārā nikkhammā**ti ārāmadvārato saṁghassa nikkhamanadvāramaggeti attho. **Gosīsaṁ santhataṁ mayā**ti tasmiṁ nikkhamanadāramagge "Bhagavato bhikkhusaṁghassa ca pādā mā kaddamaṁ akkamantū"ti akkamanatthāya[1] gosīsaṭṭhiṁ mayā santharitanti attho. **Anubhomi sakaṁ kamman**ti attano gosīsa-attharaṇakammassa balena ājānīyā vātajavā sindhavā sīghavāhanādīni vipākaphalāni anubhomīti attho.

1. Atikkamanatthāya (Sī)

သော စ ဗုဒ္ဓတ္တံ သမ္ပတ္တောတိ သော မယှံ ပုတ္တော စတူသု ဗုဒ္ဓေသု သာဝကဗုဒ္ဓဘာဝံ သံ သုဋ္ဌု ပတ္တော၊ အရဟတ္တံ ပတ္တောတိ အတ္ထော။ **နိဗ္ဗုတော လောကပူဇိတော**တိ သကလလောကေဟိ ကတသက္ကာရော ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗုတောတိ အတ္ထော။ **ဝိစိနန္တော သကံ ပုတ္တ**န္တိ အဟံ တဿ ဂတဒေသံ ပုစ္ဆိတွာ သကံ ပုတ္တံ ဝိစိနန္တော ပစ္ဆတော အဂမံ၊ အနုဂတော အသ္မီတိ အတ္ထော။ **နိဗ္ဗုတဿ မဟန္တဿာ**တိ မဟန္တေဟိ သီလက္ခန္ဓာဒီဟိ ယုတ္တတ္တာ မဟန္တဿ တဿ မမ ပုတ္တဿ အရဟတော အာဒဟနဋ္ဌာနေ **စိတကံ** စိတကဋ္ဌာနံ အဟံ အဂမာသိန္တိ အတ္ထော။ **ပဂ္ဂယှ အဉ္ဇလိံ တတ္ထာ**တိ တသ္မိံ အာဒဟနဋ္ဌာနေ အဉ္ဇလိံ ဒသင်္ဂုလိသမောဓာနံ ပဂ္ဂဟေတွာ သိရသိ ကတွာ အဟံ **စိတကံ** ဒဟနဒါရုရာသိံ **ဝန္ဒိတွာ** ပဏာမံ ကတွာ **သေတစ္ဆတ္တဉ္စ ပဂ္ဂယှာ**တိ န ကေဝလမေဝ ဝန္ဒိတွာ ဓဝလစ္ဆတ္တံ စ ပဂ္ဂယှ ဥက္ခိပိတွာ အဟံ **အာရောပေသိံ** ပတိဋ္ဌပေသိန္တိ အတ္ထော။

၁၇-၁၈။ စတုတ္ထာပဒါနေ **အနုဂ္ဂတမှိ အာဒိစ္စေ**တိ သူရိယေ အနုဂ္ဂတေ အနုဋ္ဌိတေ ပစ္စူသကာလေတိ အတ္ထော။ **ပသာဒေါ ဝိပုလော အဟူ**တိ ရောဂပီဠိတဿ မယှံ စိတ္တပ္ပသာဒေါ ဝိပုလော အတိရေကော ဗုဒ္ဓါနုဿရဏေန အဟု အဟောသိ။ မဟေသိနော **ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ** လောကမှိ **ပါတုဘာဝေါ** ပါကဋဘာဝေါ အဟောသီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဃောသ'မဿောသဟံ တတ္ထာ**တိ တသ္မိံ ပါတုဘာဝေ သတိ "အဟံ ဂိလာနော ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပန္နော"တိ ဃောသံ အဿောသိံ။ **န စ ပဿာမိ တံ ဇိန**န္တိ တံ ဇိတပဉ္စမာရံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ န ပဿာမိ၊ ဗာဠ္ဟဂိလာနတ္တာ ဂန္တွာ ပဿိတုံ န သက္ကောမီတိ အတ္ထော။ **မရဏဉ္စ အနုပ္ပတ္တော**တိ မရဏာသန္နကာလံ အနုပ္ပတ္တော၊ အာသန္နမရဏော ဟုတွာတိ အတ္ထော။ **ဗုဒ္ဓသညမနုဿရိ**န္တိ ဗုဒ္ဓေါတိနာမံ အနုဿရိံ၊ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏံ မနသိ အကာသိန္တိ အတ္ထော။

၂၁-၂၃။ ပဉ္စမာပဒါနေ **အာရာမဒွါရာ နိက္ခမ္မာ**တိ အာရာမဒွါရတော သံဃဿ နိက္ခမနဒွါရမဂ္ဂေတိ အတ္ထော။ **ဂေါသီသံ သန္ထတံ မယာ**တိ တသ္မိံ နိက္ခမနဒွါရမဂ္ဂေ "ဘဂဝတော ဘိက္ခုသံဃဿ စ ပါဒါ မာ ကဒ္ဒမံ အက္ကမန္တူ"တိ အက္ကမနတ္ထာယ[၁] ဂေါသီသဋ္ဌိံ မယာ သန္ထရိတန္တိ အတ္ထော။ **အနုဘောမိ သကံ ကမ္မ**န္တိ အတ္တနော ဂေါသီသအတ္ထရဏကမ္မဿ ဗလေန အာဇာနီယာ ဝါတဇဝါ သိန္ဓဝါ သီဃဝါဟနာဒီနိ ဝိပါကဖလာနိ အနုဘောမီတိ အတ္ထော။

၁-အတိက္ကမနတ္ထာယ (သီ)

Aho kāraṁ paramakāranti **sukhette** saṁghe mayā suṭṭhu kataṁ kāraṁ appakampi kiccaṁ mahapphaladānato paramakāraṁ uttamakiccaṁ aho vimhayanti attho. Yathā tiṇadosādivirahitesu khettesu vappitaṁ sālibījaṁ mahapphalaṁ deti, evameva rāgadosādidosarahite parisuddhakāyavacīsamācāre saṁghakhette gosīsa-attharaṇakammaṁ mayā kataṁ, idaṁ mahapphalaṁ detīti vuttaṁ hoti. **Na aññaṁ kalamagghatī**ti aññaṁ bāhirasāsane kataṁ kammaṁ saṁghe **katassa kārassa** pūjāsakkārassa kalaṁ soḷasiṁ kalaṁ koṭṭhāsaṁ na agghatīti sambandho.

Chaṭṭhasattamaṭṭhamanavamadasamāpadānāni uttānānevāti.

Tiṁsatimavaggavaṇṇanā samattā.

---

31. Padumakesaravaggavaṇṇanā

1-2. Ekatiṁsatime vagge paṭhamāpadāne **isisaṁghe ahaṁ pubbe**ti ahaṁ pubbe bodhisambhārapūraṇakāle isisaṁghe Paccekabuddha-isisamūhe tesaṁ samīpe Himavantapabbate mātaṅgahatthikule vārano caṇḍahatthī ahosinti sambandho. Manussādayo vāretīti **vārano,** atha vā vācāya ravati koñcanādaṁ nadatīti **vārano. Mahesīnaṁ pasādenā**ti Paccekabuddhamahesīnaṁ pasādena. **Paccekajinaseṭṭhesu, dhutarāgesu tādisū**ti lokadhammehi niccalesu Paccekabuddhesu **paddhakesaraṁ** padumareṇuṁ **okiriṁ** avasiñcinti sambandho.

Dutiyatatiyāpadānāni uttānāni.

13-16. Catutthāpadāne **Mahābodhimaho ahū**ti Vipassissa Bhagavato catumaggañāṇadhārabhāvato "bodhī"ti laddhanāmassa rukkhassa pūjā ahosīti attho. **Rukkhaṭṭhasseva Sambuddho**ti assa bodhipūjāsamaye sannipatitassa mahājanassa Sambuddho Lokajeṭṭho Narāsabho rukkhaṭṭho iva rukkhe ṭhito viya paññāyatīti attho. **Bhagavā tamhi samaye**ti tasmiṁ bodhipūjākaraṇakāle Bhagavā **bhikkhusaṁghapurakkhato** bhikkhusaṁghena parivuto. **Vācāsabhimudīrayan**ti mudusiliṭṭhamadhura-uttamaghosaṁ udīrayaṁ kathayanto nicchārento catusaccaṁ pakāsesi, desesīti attho.

အဟော ကာရံ ပရမကာရန္တိ သုခေတ္တေ သံဃေ မယာ သုဋ္ဌု ကတံ ကာရံ အပ္ပကမ္ပိ ကိစ္စံ မဟပ္ဖလဒါနတော ပရမကာရံ ဥတ္တမကိစ္စံ အဟော ဝိမှယန္တိ အတ္ထော။ ယထာ တိဏဒေါသာဒိဝိရဟိတေသု ခေတ္တေသု ဝပ္ပိတံ သာလိဗီဇံ မဟပ္ဖလံ ဒေတိ၊ ဧဝမေဝ ရာဂဒေါသာဒိဒေါသရဟိတေ ပရိသုဒ္ဓကာယဝစီသမာစာရေ သံဃခေတ္တေ ဂေါသီသအတ္ထရဏကမ္မံ မယာ ကတံ၊ ဣဒံ မဟပ္ဖလံ ဒေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **န အညံ ကလမဂ္ဃတီ**တိ အညံ ဗာဟိရသာသနေ ကတံ ကမ္မံ သံဃေ **ကတဿ ကာရဿ** ပူဇာသက္ကာရဿ ကလံ သောဠသိံ ကလံ ကောဋ္ဌာသံ န အဂ္ဃတီတိ သမ္ဗန္ဓော။

ဆဋ္ဌသတ္တမဋ္ဌမနဝမဒသမာပဒါနာနိ ဥတ္တာနာနေဝါတိ။

တိံသတိမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃၁-ပဒုမကေသရဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁-၂။ ဧကတိံသတိမေ ဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနေ **ဣသိသံဃေ အဟံ ပုဗ္ဗေ**တိ အဟံ ပုဗ္ဗေ ဗောဓိသမ္ဘာရပူရဏကာလေ ဣသိသံဃေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဣသိသမူဟေ တေသံ သမီပေ ဟိမဝန္တပဗ္ဗတေ မာတင်္ဂဟတ္ထိကုလေ ဝါရဏော စဏ္ဍဟတ္ထီ အဟောသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ မနုဿာဒယော ဝါရေတီတိ **ဝါရဏော**၊ အထ ဝါ ဝါစာယ ရဝတိ ကောဉ္စနာဒံ နဒတီတိ **ဝါရဏော။ မဟေသီနံ ပသာဒေနာ**တိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓမဟေသီနံ ပသာဒေန။ **ပစ္စေကဇိနသေဋ္ဌေသု၊ ဓုတရာဂေသု တာဒိသူ**တိ လောကဓမ္မေဟိ နိစ္စလေသု ပစ္စေကဗုဒ္ဓေသု **ပဒ္ဓကေသရံ** ပဒုမရေဏုံ **ဩကိရိံ** အဝသိဉ္စိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

ဒုတိယတတိယာပဒါနာနိ ဥတ္တာနာနိ။

၁၃-၁၆။ စတုတ္ထာပဒါနေ **မဟာဗောဓိမဟော အဟူ**တိ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော စတုမဂ္ဂဉာဏာဓာရဘာဝတော "ဗောဓိ"တိ လဒ္ဓနာမဿ ရုက္ခဿ ပူဇာ အဟောသီတိ အတ္ထော။ **ရုက္ခဋ္ဌဿေဝ သမ္ဗုဒ္ဓေါ**တိ အဿ ဗောဓိပူဇာသမယေ သန္နိပတိတဿ မဟာဇနဿ သမ္ဗုဒ္ဓေါ လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော ရုက္ခဋ္ဌော ဣဝ ရုက္ခေ ဌိတော ဝိယ ပညာယတီတိ အတ္ထော။ **ဘဂဝါ တမှိ သမယေ**တိ တသ္မိံ ဗောဓိပူဇာကရဏကာလေ ဘဂဝါ **ဘိက္ခုသံဃပုရက္ခတော** ဘိက္ခုသံဃေန ပရိဝုတော။ **ဝါစာသဘိမုဒီရယန္တိ** မုဒုသိလိဋ္ဌမဓုရဥတ္တမဃောသံ ဥဒီရယံ ကထယန္တော နိစ္ဆာရေန္တော စတုသစ္စံ ပကာသေသိ၊ ဒေသေသီတိ အတ္ထော။

Saṁkhittena ca desentoti veneyyapuggalajjhāsayānurūpena desento saṁkhittena ca vitthārena ca desayīti attho. **Vivaṭṭacchado**ti rāgo chadanaṁ, doso chadanaṁ, moho chadanaṁ, sabbakilesā chadanā”ti evaṁ vuttā chadanā vivaṭā ugghāṭitā viddhaṁsitā anenāti vivaṭṭacchado, Sambuddho. Taṁ mahājanaṁ desanāvasena **nibbāpesi** pariḷāhaṁ vūpasamesīti attho. **Tassāhaṁ dhammaṁ sutvānā**ti tassa Bhagavato desentassa dhammaṁ sutvā.

20. Pañcamāpadāne **phalahattho apekkhavā**ti Vipassiṁ Bhagavantaṁ disvā madhurāni phalāni gahetvā apekkhavā aturito saṇikaṁ assamaṁ gañchinti attho.

Chaṭṭhasattamāpadānāni uttānāneva.

40. Aṭṭhamāpadāne **niṭṭhite navakamme cā**ti sīmāya navakamme niṭṭhaṁ gate sati. **Anulepamadāsahan**ti anupacchā sudhālepaṁ adāsiṁ, sudhāya lepāpesinti attho.

Navamadasamāpadānāni uttānāniyevāti.

Ekatiṁsamavaggavaṇṇanā samattā.

---

32. Ārakkhadāyakavaggavaṇṇanā

Bāttiṁsatimavagge paṭhamadutiyatatiyāpadānāni suviññeyyāneva.

16. Catutthāpadāne **jalajaggehi okirin**ti jalajehi uttamehi uppalapadumādīhi pupphehi okiriṁ pūjesinti attho.

Pañcamāpadānaṁ uttānameva.

26-27. Chaṭṭhāpadāne **cetiyaṁ uttamaṁ nāma, Sikhino lokabandhuno**ti sakalalokattayassa bandhuno ñātakassa Sikhissa Bhagavato uttamaṁ cetiyaṁ. **Irīṇe** janasañcaravirahite **vane** manussānaṁ kolāhalavirahite mahāaraññe ahosīti sambandho. **Andhā’hiṇḍāmahaṁ tadā**ti tasmiṁ kāle vane maggamūḷabhāvena andho, na

သံခိတ္တေန စ ဒေသေန္တောတိ ဝေနေယျပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယာနုရူပေန ဒေသေန္တော သံခိတ္တေန စ ဝိတ္ထာရေန စ ဒေသယီတိ အတ္ထော။ **ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒေါ**တိ ရာဂေါ ဆဒနံ, ဒေါသော ဆဒနံ, မောဟော ဆဒနံ, သဗ္ဗကိလေသာ ဆဒနာ”တိ ဧဝံ ဝုတ္တာ ဆဒနာ ဝိဝဋာ ဥဂ္ဃာဋိတာ ဝိဒ္ဓံသိတာ အနေနာတိ ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒေါ၊ သမ္ဗုဒ္ဓေါ။ တံ မဟာဇနံ ဒေသနာဝသေန **နိဗ္ဗာပေသိ** ပရိဠာဟံ ဝူပသမေသီတိ အတ္ထော။ **တဿာဟံ ဓမ္မံ သုတွာနာ**တိ တဿ ဘဂဝတော ဒေသေန္တဿ ဓမ္မံ သုတွာ။

၂၀။ ပဉ္စမာပဒါနေ **ဖလဟတ္ထော အပေက္ခဝါ**တိ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ မဓုရာနိ ဖလာနိ ဂဟေတွာ အပေက္ခဝါ အတုရိတော သဏိကံ အဿမံ ဂဉ္ဆိန္တိ အတ္ထော။

ဆဋ္ဌသတ္တမာပဒါနာနိ ဥတ္တာနာနေဝ။

၄၀။ အဋ္ဌမာပဒါနေ **နိဋ္ဌိတေ နဝကမ္မေ စာ**တိ သီမာယ နဝကမ္မေ နိဋ္ဌံ ဂတေ သတိ။ **အနုလေပမဒါသဟ**န္တိ အနုပစ္ဆာ သုဓာလေပံ အဒါသိံ၊ သုဓာယ လေပါပေသိန္တိ အတ္ထော။

နဝမဒသမာပဒါနာနိ ဥတ္တာနာနိယေဝါတိ။

ဧကတိံသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃၂-အာရက္ခဒါယကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

ဗာတ္တိံသတိမဝဂ္ဂေ ပဌမဒုတိယတတိယာပဒါနာနိ သုဝိညေယျာနေဝ။

၁၆။ စတုတ္ထာပဒါနေ **ဇလဇဂ္ဂေဟိ ဩကိရိ**န္တိ ဇလဇေဟိ ဥတ္တမေဟိ ဥပ္ပလပဒုမာဒီဟိ ပုပ္ဖေဟိ ဩကိရိံ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။

ပဉ္စမာပဒါနံ ဥတ္တာနမေဝ။

၂၆-၂၇။ ဆဋ္ဌာပဒါနေ **စေတိယံ ဥတ္တမံ နာမ၊ သိခိနော လောကဗန္ဓုနော**တိ သကလလောကတ္တယဿ ဗန္ဓုနော ဉာတကဿ သိခိဿ ဘဂဝတော ဥတ္တမံ စေတိယံ။ **ဣရိဏေ** ဇနသဉ္စရဝိရဟိတေ **ဝနေ** မနုဿာနံ ကောလာဟလဝိရဟိတေ မဟာအရညေ အဟောသီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အန္ဓာ’ဟိဏ္ဍာမဟံ တဒါ**တိ တသ္မိံ ကာလေ ဝနေ မဂ္ဂမူဠ္ဟဘာဝေန အန္ဓော၊ န

cakkhunā andho, ahaṁ āhiṇḍāmi maggaṁ pariyesāmīti attho. **Pavanā nikkhamantenā**ti mahāvanato nikkhamantena mayā **sīhāsanaṁ** uttamāsanaṁ, sīhassa vā Bhagavato āsanaṁ diṭṭhanti attho. **Ekaṁsaṁ añjaliṁ katvā**ti ekaṁsaṁ uttarāsaṅgaṁ katvā sirasi añjaliṁ ṭhapetvāti attho. **Santhaviṁ Lokanāyakan**ti sakalalokattayanayaṁ taṁ nibbānaṁ pāpentaṁ thomitaṁ thutiṁ akāsinti attho.

34. Sattamāpadāne **sudassano mahāvīro**ti sundaradassano dvattiṁsamahāpurisalakkhaṇasampannasarīrattā manoharadassano mahāvīriyo Siddhattho Bhagavāti sambandho. **Vasatigharamuttame**ti uttame vihāre vasatīti attho.

Aṭṭhamanavamadasamāpadānāni uttānānevāti.

Bāttiṁsatimavaggavaṇṇanā samattā.

---

33. Umāpupphiyavaggavaṇṇanā

Tettiṁsatime vagge paṭhamadutiyatatiyacatutthapañcamachaṭṭhāpadānāni uttānāniyeva.

55. Sattamāpadāne **samayaṁ agamāsahan**ti samūhaṁ samāgamaṭṭhānaṁ ahaṁ agamāsinti attho.

62. **Abbudanirabbudānī**ti "pakoṭisatasahassānaṁ sataṁ abbudaṁ, abbudasatasahassānaṁ sataṁ nirabbudan"ti vuttattā āyunā abbudanirabbudāni gatamahā-āyuvantā **manujādhipā** cakkavattino khattiyā aṭṭha aṭṭha hutvā kappānaṁ pañcavīsasahassamhi **āsiṁsu** ahesunti attho. Aṭṭhamanavamadasamāpadānāni pākaṭānevāti.

Tettiṁsatimavaggavaṇṇanā samattā.

စက္ခုနာ အန္ဓော၊ အဟံ အာဟိဏ္ဍာမိ မဂ္ဂံ ပရိယေသာမီတိ အတ္ထော။ **ပဝနာ နိက္ခမန္တေနာ**တိ မဟာဝနတော နိက္ခမန္တေန မယာ **သီဟာသနံ** ဥတ္တမာသနံ၊ သီဟဿ ဝါ ဘဂဝတော အာသနံ ဒိဋ္ဌန္တိ အတ္ထော။ **ဧကံသံ အဉ္ဇလိံ ကတွာ**တိ ဧကံသံ ဥတ္တရာသင်္ဂံ ကတွာ သိရသိ အဉ္ဇလိံ ဌပေတွာတိ အတ္ထော။ **သန္ထဝိံ လောကနာယက**န္တိ သကလလောကတ္တယနယံ တံ နိဗ္ဗာနံ ပါပေန္တံ ထောမိတံ ထုတိံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။

၃၄။ သတ္တမာပဒါနေ **သုဒဿနော မဟာဝီရော**တိ သုန္ဒရဒဿနော ဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏသမ္ပန္နသရီရတ္တာ မနောဟရဒဿနော မဟာဝီရိယော သိဒ္ဓတ္ထော ဘဂဝါတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝသတိဃရမုတ္တမေ**တိ ဥတ္တမေ ဝိဟာရေ ဝသတီတိ အတ္ထော။

အဋ္ဌမနဝမဒသမာပဒါနာနိ ဥတ္တာနာနေဝါတိ။

ဗာတ္တိံသတိမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃၃-ဥမာပုပ္ဖိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

တေတ္တိံသတိမေ ဝဂ္ဂေ ပဌမဒုတိယတတိယစတုတ္ထပဉ္စမဆဋ္ဌာပဒါနာနိ ဥတ္တာနာနိယေဝ။

၅၅။ သတ္တမာပဒါနေ **သမယံ အဂမာသဟ**န္တိ သမူဟံ သမာဂမဋ္ဌာနံ အဟံ အဂမာသိန္တိ အတ္ထော။

၆၂။ **အဗ္ဗုဒနိရဗ္ဗုဒါနီ**တိ "ပကောဋိသတသဟဿာနံ သတံ အဗ္ဗုဒံ၊ အဗ္ဗုဒသတသဟဿာနံ သတံ နိရဗ္ဗုဒ"န္တိ ဝုတ္တတ္တာ အာယုနာ အဗ္ဗုဒနိရဗ္ဗုဒါနိ ဂတမဟာအာယုဝန္တာ **မနုဇာဓိပါ** စက္ကဝတ္တိနော ခတ္တိယာ အဋ္ဌ အဋ္ဌ ဟုတွာ ကပ္ပါနံ ပဉ္စဝီသသဟဿမှိ **အာသိံသု** အဟေသုန္တိ အတ္ထော။ အဋ္ဌမနဝမဒသမာပဒါနာနိ ပါကဋာနေဝါတိ။

တေတ္တိံသတိမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

34. Gandhodakavaggādivaṇṇanā

Catutiṁsatimavaggapañcatiṁsatimavaggachattiṁsatimavagga-sattatiṁsatimavagga-aṭṭhatiṁsatimavaggā uttānatthāyeva.

Ekūnacattālīsamavaggepi paṭhamāpadānādīni aṭṭhamāpadānantāni uttānānevāti.

9. Soṇakoṭivīsatthera-apadānavaṇṇanā

Navamāpadāne pana **Vipassino pāvacane**ti-ādikaṁ āyasmato Soṇassa koṭivīsa[1]ttherassa apadānaṁ. Ayampi thero purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle mahāvibhave seṭṭhikule nibbatto vuddhippatto seṭṭhi hutvā upāsakehi saddhiṁ vihāraṁ gantvā Satthu dhammadesanaṁ sutvā pasannamānaso Bhagavato caṅkamanaṭṭhāne sudhāya parikammaṁ kāretvā ekañca leṇaṁ kāretvā nānāvirāgavatthehi leṇabhūmiyā santharitvā upari vitānañca katvā cātuddisassa saṁghassa niyyādetvā sattāhaṁ mahādānaṁ datvā paṇidhānaṁ akāsi. Satthā anumodanaṁ akāsi. So tena kusalakammena devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ kappe parinibbute Kassapadasabale anuppanne amhākaṁ Bhagavati Bārāṇasiyaṁ kulagehe nibbattitvā viññutaṁ patto Gaṅgātīre paṇṇasālaṁ karitvā[2] vasantaṁ ekaṁ Paccekabuddhaṁ temāsaṁ catūhi paccayehi sakkaccaṁ upaṭṭhahi. Paccekabuddhā vuṭṭhavasso paripuṇṇaparikkhāro Gandhamādanameva agamāsi. Sopi kulaputto yāvajīvaṁ tattha puññāni katvā tato cavitvā devamanussesu saṁsaranto amhākaṁ Bhagavato kāle Campānagare aggaseṭṭhissa[3] gehe paṭisandhiṁ gaṇhi. Tassa paṭisandhiggahaṇakālato paṭṭhāya seṭṭhissa mahābhogakkhandho abhivaḍḍhi. Tassa mātukucchito nikkhamanadivase sakalanagare mahālābhasakkārasammāno ahosi, tassa pubbe Paccekabuddhassa satasahassagghanikarattakambalapariccāgena suvaṇṇavaṇṇo sukhumālataro ca attabhāvo ahosi, tenassa **Soṇo**ti nāmaṁ akaṁsu.

1. Soṇakoḷivisa... (Vi 3. 265; Aṁ 1. 24; Khu 2. 313 piṭṭhe.)
2. Kāretvā (Ka)
3. Upaseṭṭhissa (Aṁ-Ṭṭha 1. 183), usabhaseṭṭhissa (Thera-Ṭṭha 2. 228 piṭṭhe.)

၃၄-ဂန္ဓောဒကဝဂ္ဂါဒိဝဏ္ဏနာ

စတုတိံသတိမဝဂ္ဂပဉ္စတိံသတိမဝဂ္ဂဆတ္တိံသတိမဝဂ္ဂသတ္တတိံသတိမဝဂ္ဂအဋ္ဌတိံသတိမဝဂ္ဂါ ဥတ္တာနတ္ထာယေဝ။

ဧကူနစတ္တာလီသမဝဂ္ဂေပိ ပဌမာပဒါနာဒီနိ အဋ္ဌမာပဒါနန္တာနိ ဥတ္တာနာနေဝါတိ။

၉-သောဏကောဋိဝီသတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နဝမာပဒါနေ ပန **ဝိပဿိနော ပါဝစနေ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော သောဏဿ ကောဋိဝီသ[1]တ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ထေရော ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ မဟာဝိဘဝေ သေဋ္ဌိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တော သေဋ္ဌိ ဟုတွာ ဥပါသကေဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော ဘဂဝတော စင်္ကမနဋ္ဌာနေ သုဓာယ ပရိကမ္မံ ကာရေတွာ ဧကဉ္စ လေဏံ ကာရေတွာ နာနာဝိရာဂဝတ္ထေဟိ လေဏဘူမိယာ သန္ထရိတွာ ဥပရိ ဝိတာနဉ္စ ကတွာ စာတုဒ္ဒိသဿ သံဃဿ နိယျာဒေတွာ သတ္တာဟံ မဟာဒါနံ ဒတွာ ပဏိဓာနံ အကာသိ။ သတ္ထာ အနုမောဒနံ အကာသိ။ သော တေန ကုသလကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ကပ္ပေ ပရိနိဗ္ဗုတေ ကဿပဒသဗလေ အနုပ္ပန္နေ အမှာကံ ဘဂဝတိ ဗာရာဏသိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဂင်္ဂါတီရေ ပဏ္ဏသာလံ ကရိတွာ[2] ဝသန္တံ ဧကံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ တေမာသံ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ သက္ကစ္စံ ဥပဋ္ဌဟိ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ ဝုဋ္ဌဝဿော ပရိပုဏ္ဏပရိက္ခာရော ဂန္ဓမာဒနမေဝ အဂမာသိ။ သောပိ ကုလပုတ္တော ယာဝဇီဝံ တတ္ထ ပုညာနိ ကတွာ တတော စဝိတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ စမ္ပာနဂရေ အဂ္ဂသေဋ္ဌိဿ[3] ဂေဟေ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ တဿ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏကာလတော ပဋ္ဌာယ သေဋ္ဌိဿ မဟာဘောဂက္ခန္ဓော အဘိဝဍ္ဎိ။ တဿ မာတုကုစ္ဆိတော နိက္ခမနဒိဝသေ သကလနဂရေ မဟာလာဘသက္ကာရသမ္မာနော အဟောသိ၊ တဿ ပုဗ္ဗေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ သတသဟဿဂ္ဃနိကရတ္တကမ္ဗလပရိစ္စာဂေန သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော သုခုမာလတရော စ အတ္တဘာဝေါ အဟောသိ၊ တေနဿ **သောဏော**တိ နာမံ အကံသု။

၁-သောဏကောဠိဝိသ....(ဝိ ၃-၂၆၅၊ အံ ၁-၂၄၊ ခု ၂-၃၁၃-ပိဋ္ဌေ။)
၂-ကာရေတွာ (က)
၃-ဥပသေဋ္ဌိဿ (အံ-ဋ္ဌ ၁-၁၈၃)၊ ဥသဘသေဋ္ဌိဿ (ထေရ-ဋ္ဌ ၂-၂၂၈-ပိဋ္ဌေ။)

So mahatā parivārena abhivaḍḍhi. Tassa hatthapādatalāni bandhujīvakapupphavaṇṇāni ahesuṁ, tesaṁ satavāraṁ vihatakappāsaṁ viya mudusamphasso ahosi. Pādatalesu maṇikuṇḍalāvaṭṭavaṇṇalomāni jāyiṁsu. Vayappattassa tassa tiṇṇaṁ utūnaṁ anucchavike tayo pāsāde kārāpetvā nāṭakitthiyo upaṭṭhāpesuṁ. So tattha mahatiṁ sampattiṁ anubhavanto devakumāro viya paṭivasati.

Atha amhākaṁ Bhagavati sabbaññutaṁ patvā pavattitavaradhammacakke Rājagahaṁ upanissāya viharante Bimbisāraraññā pakkosāpito tehi asītiyā gāmikasahassehi saddhiṁ Rājagahaṁ āgato Satthu santikaṁ gantvā dhammaṁ sutvā paṭiladdhasaddho mātāpitaro anujānāpetvā Bhagavato santike pabbajitvā laddhūpasampado Satthu santike kammaṭṭhānaṁ gahetvā janasaṁsaggapariharaṇatthaṁ Sītavane vihāsi. So tattha vasanto “mama sarīraṁ sukhumālaṁ, na ca sakkā sukheneva sukhaṁ adhigantuṁ, kāyaṁ kilametvāpi samaṇadhammaṁ kātuṁ vaṭṭatī”ti cintetvā ṭhānacaṅkamameva adhiṭṭhāya padhānamanuyuñjanto pādatalesu phoṭesu uṭṭhitesupi vedanaṁ ajjhupekkhitvā daḷhaṁ vīriyaṁ karonto accāraddhavīriyatāya visesaṁ nibbattetuṁ asakkonto “evaṁ ahaṁ vāyamantopi maggaphalāni nibbattetuṁ na sakkomi, kiṁ me pabbajjāya, hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjāmi, puññāni ca karissāmī”ti cintesi. Atha Satthā tassa cittācāraṁ ñatvā tattha gantvā vīṇopamovādena[1] ovaditvā vīriyasamatāyojanavidhiṁ dassento kammaṭṭhānaṁ sodhetvā Gijjhakūṭaṁ gato. Soṇopi kho Satthu santikā ovādaṁ labhitvā vīriyasamataṁ yojetvā vipassanaṁ ussukkāpetvā arahatte patiṭṭhāsi.

49. So arahā hutvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **vipassino pāvacane**ti-ādimāha. Tattha **vipassī**ti visesena, vividhaṁ vā passatīti vipassī. **Pāvacane**ti pakārena vuccatīti pāvacanaṁ, piṭakattayaṁ. Tassa vipassino tasmiṁ pāvacaneti attho. **Leṇan**ti linante nilīyante etthāti leṇaṁ vihāraṁ. **Bandhumārājadhāniyā**ti bandhanti kulaparamparāya vasena aññamaññaṁ sambajjhantīti bandhū, ñātakā. Te ettha paṭivasantīti bandhumā, bandhu assa

1. Vi 3. 269 piṭṭhe.

သော မဟတာ ပရိဝါရေန အဘိဝဍ္ဍိ။ တဿ ဟတ္ထပါဒတလာနိ ဗန္ဓုဇီဝကပုပ္ဖဝဏ္ဏာနိ အဟေသုံ၊ တေသံ သတဝါရံ ဝိဟတကပ္ပါသံ ဝိယ မုဒုသမ္ဖဿော အဟောသိ။ ပါဒတလေသု မဏိကုဏ္ဍလာဝဋ္ဋဝဏ္ဏလောမာနိ ဇာယိံသု။ ဝယပ္ပတ္တဿ တဿ တိဏ္ဏံ ဥတူနံ အနုစ္ဆဝိကေ တယော ပါသာဒေ ကာရာပေတွာ နာဋကိတ္ထိယော ဥပဋ္ဌာပေသုံ။ သော တတ္ထ မဟတိံ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တော ဒေဝကုမာရော ဝိယ ပဋိဝသတိ။

အထ အမှာကံ ဘဂဝတိ သဗ္ဗညုတံ ပတွာ ပဝတ္တိတဝရဓမ္မစက္ကေ ရာဇဂဟံ ဥပနိဿာယ ဝိဟရန္တေ ဗိမ္ဗိသာရရညာ ပက္ကောသာပိတော တေဟိ အသီတိယာ ဂါမိကသဟဿေဟိ သဒ္ဓိံ ရာဇဂဟံ အာဂတော သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ မာတာပိတရော အနုဇာနာပေတွာ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ လဒ္ဓူပသမ္ပဒေါ သတ္ထု သန္တိကေ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဇနသံသဂ္ဂပရိဟရဏတ္ထံ သီတဝနေ ဝိဟာသိ။ သော တတ္ထ ဝသန္တော “မမ သရီရံ သုခုမာလံ၊ န စ သက္ကာ သုခေနေဝ သုခံ အဓိဂန္တုံ၊ ကာယံ ကိလမေတွာပိ သမဏဓမ္မံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတီ”တိ စိန္တေတွာ ဌာနစင်္ကမမေဝ အဓိဋ္ဌာယ ပဓာနမနုယုဉ္ဇန္တော ပါဒတလေသု ဖောဋေသု ဥဋ္ဌိတေသုပိ ဝေဒနံ အဇ္ဈုပေက္ခိတွာ ဒဠှံ ဝီရိယံ ကရောန္တော အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယတာယ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ အသက္ကောန္တော “ဧဝံ အဟံ ဝါယမန္တောပိ မဂ္ဂဖလာနိ နိဗ္ဗတ္တေတုံ န သက္ကောမိ၊ ကိံ မေ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ၊ ဟီနာယာဝတ္တိတွာ ဘောဂေ စ ဘုဉ္ဇာမိ၊ ပုညာနိ စ ကရိဿာမီ”တိ စိန္တေသိ။ အထ သတ္ထာ တဿ စိတ္တာစာရံ ဉတွာ တတ္ထ ဂန္တွာ ဝီဏောပမောဝါဒေန[1] ဩဝဒိတွာ ဝီရိယသမတာယောဇနဝိဓိံ ဒဿေန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ သောဓေတွာ ဂိဇ္ဈကူဋံ ဂတော။ သောဏောပိ ခေါ သတ္ထု သန္တိကာ ဩဝါဒံ လဘိတွာ ဝီရိယသမတံ ယောဇေတွာ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ။

၄၉။ သော အရဟာ ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဝိပဿိနော ပါဝစနေ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဝိပဿီ**တိ ဝိသေသေန, ဝိဝိဓံ ဝါ ပဿတီတိ ဝိပဿီ။ **ပါဝစနေ**တိ ပကာရေန ဝုစ္စတီတိ ပါဝစနံ၊ ပိဋကတ္တယံ။ တဿ ဝိပဿိနော တသ္မိံ ပါဝစနေတိ အတ္ထော။ **လေဏန္တိ** လိနန္တေ နိလီယန္တေ ဧတ္ထာတိ လေဏံ ဝိဟာရံ။ **ဗန္ဓုမာရာဇဓာနိယာ**တိ ဗန္ဓန္တိ ကုလပရမ္ပရာယ ဝသေန အညမညံ သမ္ဗဇ္ဈန္တီတိ ဗန္ဓူ၊ ဉာတကာ။ တေ ဧတ္ထ ပဋိဝသန္တီတိ ဗန္ဓုမာ၊ ဗန္ဓု အဿ

၁-ဝိ ၃-၂၆၉-ပိဋ္ဌေ။

atthīti vā bandhumā. Rājūnaṁ vasanaṭṭhānanti rājadhānī, bandhumā ca sā rājadhānī ceti bandhumārājadhānī, tassā bandhumārājadhāniyā, leṇaṁ mayā katanti sambandho. Sesamettha uttānatthamevāti.

Soṇakoṭivīsatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Pubbakammapilotikabuddha-apadānavaṇṇanā

64. Dasamāpadāne **Anotattasarāsanne**ti pabbatakūṭehi paṭicchannattā candimasūriyānaṁ santāpehi otattaṁ uṇhaṁ udakaṁ ettha natthīti anotatto. Saranti gacchanti pabhavanti sandanti etasmā mahānadiyoti saro. Sīhamukhādīhi nikkhantā mahānadiyo tikkhattuṁ tikkhattuṁ padakkhiṇaṁ katvā nikkhantanikkhantadisābhāgena saranti gacchantīti attho. Anotatto ca so saro cāti Anotattasaro. Tassa āsannaṁ samīpaṭṭhānanti Anotattasarāsannaṁ, tasmiṁ Anotattasarāsanne, samīpeti attho. **Ramaṇīye**ti devadānavagandhabbakinnaroragabuddhapaccekabuddhādīhi ramitabbaṁ allīyitabbanti ramaṇīyaṁ, tasmiṁ ramaṇīye. **Silātale**ti ekagghanapabbatasilātaleti attho. **Nānāratanapajjote**ti padumarāgaveḷuriyādinānā-anekehi ratanehi pajjote pakārena jotamāne. **Nānāgandhavanantare**ti nānappakārehi candanāgarukappūratamālatilakāsokanāgapunnāgaketakādīhi anekehi sugandhapupphehi gahanībhūtavanantare silātaleti sambandho.

65. Guṇamahantatāya saṅkhyāmahantatāya ca **mahatā bhikkhusaṁghena, pareto** parivuto **Lokanāyako** lokattayasāmisammāsambuddho tattha silāsane nisinno attano pubbāni kammāni **byākarī** visesena pākaṭamakāsīti attho. Sesamettha heṭṭhā Buddhāpadāne[1] vuttattā uttānatthattā ca suviññeyyameva. Buddhāpadāne antogadhampi idhāpadāne kusalākusalaṁ kammasaṁsūcakattā vaggasaṅgahavasena dhammasaṅgāhakattherā saṅgāyiṁsūti.

Pubbakammapilotikabuddha-apadānavaṇṇanā samattā.

Ekūnacattālīsamavaggavaṇṇanā samattā.

---

1. Khu 3. 1 piṭṭhādīsu.

အတ္ထီတိ ဝါ ဗန္ဓုမာ။ ရာဇူနံ ဝသနဋ္ဌာနန္တိ ရာဇဓာနီ၊ ဗန္ဓုမာ စ သာ ရာဇဓာနီ စေတိ ဗန္ဓုမာရာဇဓာနီ၊ တဿာ ဗန္ဓုမာရာဇဓာနိယာ၊ လေဏံ မယာ ကတန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

သောဏကောဋိဝီသတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-ပုဗ္ဗကမ္မပိလောတိကဗုဒ္ဓအပဒါနဝဏ္ဏနာ

၆၄။ ဒသမာပဒါနေ **အနောတတ္တသရာသန္နေ**တိ ပဗ္ဗတကူဋေဟိ ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ စန္ဒိမသူရိယာနံ သန္တာပေဟိ ဩတတ္တံ ဥဏှံ ဥဒကံ ဧတ္ထ နတ္ထီတိ အနောတတ္တော။ သရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဘဝန္တိ သန္ဒန္တိ ဧတသ္မာ မဟာနဒိယောတိ သရော။ သီဟမုခါဒီဟိ နိက္ခန္တာ မဟာနဒိယော တိက္ခတ္တုံ တိက္ခတ္တုံ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ နိက္ခန္တနိက္ခန္တဒိသာဘာဂေန သရန္တိ ဂစ္ဆန္တီတိ အတ္ထော။ အနောတတ္တော စ သော သရော စာတိ အနောတတ္တသရော။ တဿ အာသန္နံ သမီပဋ္ဌာနန္တိ အနောတတ္တသရာသန္နံ၊ တသ္မိံ အနောတတ္တသရာသန္နေ၊ သမီပေတိ အတ္ထော။ **ရမဏီယေ**တိ ဒေဝဒါနဝဂန္ဓဗ္ဗကိန္နရောရဂဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓါဒီဟိ ရမိတဗ္ဗံ အလ္လီယိတဗ္ဗန္တိ ရမဏီယံ၊ တသ္မိံ ရမဏီယေ။ **သိလာတလေ**တိ ဧကဃနပဗ္ဗတသိလာတလေတိ အတ္ထော။ **နာနာရတနပဇ္ဇောတေ**တိ ပဒုမရာဂဝေဠုရိယာဒိနာနာအနေကေဟိ ရတနေဟိ ပဇ္ဇောတေ ပကာရေန ဇောတမာနေ။ **နာနာဂန္ဓဝနန္တရေ**တိ နာနပ္ပကာရေဟိ စန္ဒနာဂရုကပ္ပူရတမာလတိလကာသောကနာဂပုန္နာဂကေတကာဒီဟိ အနေကေဟိ သုဂန္ဓပုပ္ဖေဟိ ဂဟနီဘူတဝနန္တရေ သိလာတလေတိ သမ္ဗန္ဓော။

၆၅။ ဂုဏမဟန္တတာယ သင်္ချာမဟန္တတာယ စ **မဟတာ ဘိက္ခုသံဃေန၊ ပရေတော** ပရိဝုတော **လောကနာယကော** လောကတ္တယသာမိသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ တတ္ထ သိလာသနေ နိသိန္နော အတ္တနော ပုဗ္ဗာနိ ကမ္မာနိ **ဗျာကရိ** ဝိသေသေန ပါကဋမကာသီတိ အတ္ထော။ သေသမေတ္ထ ဟေဋ္ဌာ ဗုဒ္ဓါပဒါနေ[1] ဝုတ္တတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထတ္တာ စ သုဝိညေယျမေဝ။ ဗုဒ္ဓါပဒါနေ အန္တောဂဓမ္ပိ ဣဓာပဒါနေ ကုသလာကုသလံ ကမ္မသံသူစကတ္တာ ဝဂ္ဂသင်္ဂဟဝသေန ဓမ္မသင်္ဂါဟကတ္ထေရာ သင်္ဂါယိံသူတိ။

ပုဗ္ဗကမ္မပိလောတိကဗုဒ္ဓအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

ဧကူနစတ္တာလီသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-ခု ၃-၁-ပိဋ္ဌာဒီသု။

40. Pilindavacchavagga

1. Pilindavacchatthera-apadānavaṇṇanā

Cattālīsamavagge apadāne **nagare Haṁsavatiyā**ti-ādikaṁ āyasmato Pilindavacchattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Haṁsavatīnagare dovārikakule nibbatto mahaddhano mahābhogo ahosi. So koṭisannicitadhanarāsiṁ oloketvā raho nisinno "imaṁ sabbadhanaṁ mayā sammā gahetvā gantuṁ vaṭṭatī"ti cintetvā "Buddhappamukhassa bhikkhusaṁghassa sabbaparikkhāradānaṁ dātuṁ vaṭṭatī"ti sanniṭṭhānaṁ katvā chattasatasahassaṁ ādiṁ katvā sabbaparibhogaparikkhārānipi satasahassavasena kāretvā Padumuttaraṁ Bhagavantaṁ nimantetvā Buddhappamukhassa bhikkhusaṁghassa mahādānaṁ adāsi. Evaṁ sattāhaṁ dānaṁ datvā pariyosānadivase nibbānādhigamaṁ patthetvā yāvajīvaṁ puññāni katvā jīvitapariyosāne devaloke nibbatto chakāmāvacare dibbasampattiyo anubhavitvā manussesu ca cakkavatti-ādisampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde brāhmaṇakule nibbatto sabbasippesu nipphattiṁ patto gottavasena **Pilindavaccho**ti pākaṭo ahosi.

1. So ekadivasaṁ Satthu santike dhammadesanaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā na cirasseva arahā hutvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto udānavasena taṁ pakāsento **nagare Haṁsavatiyā**ti-ādimāha. Tassattho heṭṭhā vuttova. **Āsiṁ dovāriko ahan**ti ahaṁ Hasavatīnagare rañño gehadvāre dvārapālako āsiṁ ahosinti attho. **Akkhobhaṁ amitaṁ bhogan**ti rañño vallabhattā aññehi khobhetuṁ cāletuṁ asakkuṇeyyaṁ amitaṁ aparimāṇabhogaṁ dhanaṁ mama ghare **sannicitaṁ** rāsīkataṁ ahosīti attho.

3. **Bahū me'dhigatā bhogā**ti anekā bhogā me mayā adhigatā pattā paṭiladdhāti attho. Satthavāsi-ādīnaṁ parikkhārānaṁ nāmāni nayānuyogena suviññeyyāni. Parikkhāradānānisaṁsāni ca suviññeyyānevāti.

Pilindavacchatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Dutiyatatiyacatutthapañcamāpadānāni uttānānevāti.

၄၀-ပိလိန္ဒဝစ္ဆဝဂ္ဂ

၁-ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

စတ္တာလီသမဝဂ္ဂေ အပဒါနေ **နဂရေ ဟံသဝတိယာ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ဒေါဝါရိကကုလေ နိဗ္ဗတ္တော မဟဒ္ဓနော မဟာဘောဂေါ အဟောသိ။ သော ကောဋိသန္နိစိတဓနရာသိံ ဩလောကေတွာ ရဟော နိသိန္နော "ဣမံ သဗ္ဗဓနံ မယာ သမ္မာ ဂဟေတွာ ဂန္တုံ ဝဋ္ဋတီ"တိ စိန္တေတွာ "ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ သဗ္ဗပရိက္ခာရဒါနံ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတီ"တိ သန္နိဋ္ဌာနံ ကတွာ ဆတ္တသတသဟဿံ အာဒိံ ကတွာ သဗ္ဗပရိဘောဂပရိက္ခာရာနိပိ သတသဟဿဝသေန ကာရေတွာ ပဒုမုတ္တရံ ဘဂဝန္တံ နိမန္တေတွာ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ မဟာဒါနံ အဒါသိ။ ဧဝံ သတ္တာဟံ ဒါနံ ဒတွာ ပရိယောသာနဒိဝသေ နိဗ္ဗာနာဓိဂမံ ပတ္ထေတွာ ယာဝဇီဝံ ပုညာနိ ကတွာ ဇီဝိတပရိယောသာနေ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော ဆကာမာဝစရေ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ မနုဿေသု စ စက္ကဝတ္တိအာဒိသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော သဗ္ဗသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ပတ္တော ဂေါတ္တဝသေန **ပိလိန္ဒဝစ္ဆော**တိ ပါကဋော အဟောသိ။

၁။ သော ဧကဒိဝသံ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ အရဟာ ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ဥဒါနဝသေန တံ ပကာသေန္တော **နဂရေ ဟံသဝတိယာ**တိအာဒိမာဟ။ တဿတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောဝ။ **အာသိံ ဒေါဝါရိကော အဟန္တိ** အဟံ ဟံသဝတီနဂရေ ရညော ဂေဟဒွါရေ ဒွါရပါလကော အာသိံ အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ **အက္ခောဘံ အမိတံ ဘောဂန္တိ** ရညော ဝလ္လဘတ္တာ အညေဟိ ခေါဘေတုံ စာလေတုံ အသက္ကုဏေယျံ အမိတံ အပရိမာဏဘောဂံ ဓနံ မမ ဃရေ **သန္နိစိတံ** ရာသီကတံ အဟောသီတိ အတ္ထော။

၃။ **ဗဟူ မေ'ဓိဂတာ ဘောဂါ**တိ အနေကာ ဘောဂါ မေ မယာ အဓိဂတာ ပတ္တာ ပဋိလဒ္ဓါတိ အတ္ထော။ သတ္ထဝါသိအာဒီနံ ပရိက္ခာရာနံ နာမာနိ နယာနုယောဂေန သုဝိညေယျာနိ။ ပရိက္ခာရဒါနာနိသံသာနိ စ သုဝိညေယျာနေဝါတိ။

ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

ဒုတိယတတိယစတုတ္ထပဉ္စမာပဒါနာနိ ဥတ္တာနာနေဝါတိ။

6. Bākulatthera-apadānavaṇṇanā

Chaṭṭhāpadāne **Himavantassāvidūre**ti-ādikaṁ Bākulattherassa apadānaṁ. Ayaṁ kira thero atīte ito kappasatasahassādhikassa asaṅkhyeyyassa matthake Anomadassissa Bhagavato uppattito puretarameva brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto tayo vede uggaṇhitvā tattha sāraṁ apassanto "samparāyikatthaṁ gavesissāmī"ti isipabbajjaṁ pabbajitvā pabbatapāde viharanto pañcābhiññā-aṭṭhasamāpattīnaṁ lābhī hutvā viharanto Buddhuppādaṁ sutvā Satthu santikaṁ gantvā dhammaṁ sutvā saraṇesu patiṭṭhito Satthu vātābādhe uppanne araññato bhesajjāni ānetvā taṁ vūpasametvā taṁ puññaṁ ārogyatthāya pariṇāmetvā tato cuto brahmaloke nibbatto ekaṁ asaṅkhyeyyaṁ devamanussesu saṁsaranto Padumuttarabuddhakāle Haṁsavatīnagare ekasmiṁ kule nibbatto viññutaṁ patvā Satthu dhammadesanaṁ sutvā Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ appābādhānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā sayaṁ taṁ ṭhānantaraṁ ākaṅkhanto paṇidhānaṁ katvā yāvajīvaṁ kusalakammaṁ upacinitvā sugatīsuyeva saṁsaranto Vipassissa Bhagavato uppattito puretarameva Bandhumatīnagare brāhmaṇakule nibbatto sabbasippesu nipphattiṁ patto tattha sāraṁ apassanto isipabbajjaṁ pabbajitvā jhānābhiññālābhī hutvā pabbatapāde vasanto Puddhuppādaṁ sutvā Satthu santikaṁ gantvā saraṇesu patiṭṭhāya bhikkhūnaṁ tiṇapupphakaroge uppanne taṁ vūpasametvā tattha yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cuto brahmaloke nibbattitvā tato ekanavutikappe devamanussesu saṁsaranto Kassapassa Bhagavato kāle Bārāṇasiyaṁ kulagehe nibbattitvā gharāvāsaṁ vasanto ekaṁ jiṇṇaṁ vinassamānaṁ mahāvihāraṁ disvā tattha uposathāgārādikaṁ sabbaṁ āvasathaṁ kārāpetvā tattha bhikkhusaṁghassa sabbaṁ bhesajjaṁ paṭiyādetvā yāvajīvaṁ kusalaṁ katvā ekaṁ Buddhantaraṁ devamanussesu saṁsaranto amhākaṁ Bhagavato uppattito puretarameva Kosambiyaṁ seṭṭhikule nibbatti.

So mātukucchito nikkhamitvā dhātīhi arogabhāvāya yamunāyaṁ nhāpiyamāno tāsaṁ hatthato muccitvā macchena gilito ahosi. Kevaṭṭā taṁ macchaṁ jālāya gahetvā Bārāṇasiyaṁ seṭṭhibhariyāya vikkiṇiṁsu. Sā taṁ gahetvā phālayamānā pubbe katapuññaphalena

၆-ဗာကုလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဆဋ္ဌာပဒါနေ **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိအာဒိကံ ဗာကုလတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယံ ကိရ ထေရော အတီတေ ဣတော ကပ္ပသတသဟဿာဓိကဿ အသင်္ချေယျဿ မတ္ထကေ အနောမဒဿိဿ ဘဂဝတော ဥပ္ပတ္တိတော ပုရေတရမေဝ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဏှိတွာ တတ္ထ သာရံ အပဿန္တော "သမ္ပရာယိကတ္ထံ ဂဝေသိဿာမီ"တိ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ပဗ္ဗတပါဒေ ဝိဟရန္တော ပဉ္စာဘိညာအဋ္ဌသမာပတ္တီနံ လာဘီ ဟုတွာ ဝိဟရန္တော ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒံ သုတွာ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ သရဏေသု ပတိဋ္ဌိတော သတ္ထု ဝါတာဗာဓေ ဥပ္ပန္နေ အရညတော ဘေသဇ္ဇာနိ အာနေတွာ တံ ဝူပသမေတွာ တံ ပုညံ အာရောဂျတ္ထာယ ပရိဏာမေတွာ တတော စုတော ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တော ဧကံ အသင်္ချေယျံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ အပ္ပါဗာဓာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ သယံ တံ ဌာနန္တရံ အာကင်္ခန္တော ပဏိဓာနံ ကတွာ ယာဝဇီဝံ ကုသလကမ္မံ ဥပစိနိတွာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ဥပ္ပတ္တိတော ပုရေတရမေဝ ဗန္ဓုမတီနဂရေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော သဗ္ဗသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ပတ္တော တတ္ထ သာရံ အပဿန္တော ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဈာနာဘိညာလာဘီ ဟုတွာ ပဗ္ဗတပါဒေ ဝသန္တော ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒံ သုတွာ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ သရဏေသု ပတိဋ္ဌာယ ဘိက္ခူနံ တိဏပုပ္ဖကရောဂေ ဥပ္ပန္နေ တံ ဝူပသမေတွာ တတ္ထ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စုတော ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ တတော ဧကနဝုတိကပ္ပေ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗာရာဏသိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဃရာဝါသံ ဝသန္တော ဧကံ ဇိဏ္ဏံ ဝိနဿမာနံ မဟာဝိဟာရံ ဒိသွာ တတ္ထ ဥပေါသထာဂါရာဒိကံ သဗ္ဗံ အာဝသထံ ကာရာပေတွာ တတ္ထ ဘိက္ခုသံဃဿ သဗ္ဗံ ဘေသဇ္ဇံ ပဋိယာဒေတွာ ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အမှာကံ ဘဂဝတော ဥပ္ပတ္တိတော ပုရေတရမေဝ ကောသမ္ဗိယံ သေဋ္ဌိကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။

သော မာတုကုစ္ဆိတော နိက္ခမိတွာ ဓာတီဟိ အရောဂဘာဝါယ ယမုနာယံ နှာပိယမာနော တာသံ ဟတ္ထတော မုစ္စိတွာ မစ္ဆေန ဂိလိတော အဟောသိ။ ကေဝဋ္ဋာ တံ မစ္ဆံ ဇာလာယ ဂဟေတွာ ဗာရာဏသိယံ သေဋ္ဌိဘရိယာယ ဝိက္ကိဏိံသု။ သာ တံ ဂဟေတွာ ဖာလယမာနာ ပုဗ္ဗေ ကတပုညဖလေန

arogaṁ dārakaṁ disvā “putto me laddho”ti gahetvā posesi. So janakehi mātāpitūhi taṁ pavattiṁ sutvā āgantvā “ayaṁ amhākaṁ putto, detha no puttan”ti anuyoge kate raññā “ubhayesampi sādhāraṇo hotū”ti dvinnaṁ kulānaṁ dāyādabhāvena vinicchayaṁ katvā ṭhapitattā **Bākulo**ti laddhanāmo vayappatto mahāsampattiṁ anubhavanto dvīsu seṭṭhikulesu ekekasmiṁ chamāsaṁ chamāsaṁ vasati. Te attano vāre sampatte nāvāsaṅghāṭaṁ bandhitvā tatrūpari ratanamaṇḍapaṁ kāretvā pañcaṅgīkatūriye nipphādetvā kumāraṁ tattha nisīdāpetvā ubhayanagaramajjhaṭṭhānaṁ gaṅgāya āgacchanti, aparaseṭṭhimanussāpi evameva sajjetvā taṁ ṭhānaṁ gantvā kumāraṁ tattha āropetvā gacchanti. So evaṁ vaḍḍhamāno āsītiko hutvā **Ubhayaseṭṭhiputto**ti pākaṭo. Satthu santikaṁ gantvā dhammaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā sattāhaṁ vāyamanto aṭṭhame divase saha paṭisambhidāya arahattaṁ pāpuṇi.

386. So arahā hutvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Himavantassāvidūre**ti-ādimāha. Tassattho heṭṭhā vuttova. Apadānapāḷi-atthopi suviññeyyova. So arahattaṁ patvā vimuttisukhena viharanto saṭṭhivassasatāyuko hutvā parinibbāyīti.

Bākulatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Girimānandatthera-apadānavaṇṇanā

Sattamāpadāne **bhariyā me kālaṅkatā**ti-ādikaṁ āyasmato Girimānandattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sumedhassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vayappatto gharāvāsaṁ saṇṭhapetvā vasanto attano bhariyāya ca putte ca kālaṅkate sokasallasamappito araññaṁ pavisitvā pavattaphalabhojano rukkhamūle vihāsi. Tadā Sumedho Bhagavā tassānukampāya tattha gantvā dhammaṁ desetvā sokasallaṁ abbūḷhesi. So dhammaṁ sutvā pasannamānaso sugandhapupphehi Bhagavantaṁ pūjetvā pañcapatiṭṭhitena vanditvā sirasi añjaliṁ katvā abhitthavi.

အရောဂံ ဒါရကံ ဒိသွာ “ပုတ္တော မေ လဒ္ဓေါ”တိ ဂဟေတွာ ပေါသေသိ။ သော ဇနကေဟိ မာတာပိတူဟိ တံ ပဝတ္တိံ သုတွာ အာဂန္တွာ “အယံ အမှာကံ ပုတ္တော၊ ဒေထ နော ပုတ္တ”န္တိ အနုယောဂေ ကတေ ရညာ “ဥဘယေသမ္ပိ သာဓာရဏော ဟောတူ”တိ ဒွိန္နံ ကုလာနံ ဒါယာဒဘာဝေန ဝိနိစ္ဆယံ ကတွာ ဌပိတတ္တာ **ဗာကုလော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော မဟာသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တော ဒွီသု သေဋ္ဌိကုလေသု ဧကေကသ္မိံ ဆမာသံ ဆမာသံ ဝသတိ။ တေ အတ္တနော ဝါရေ သမ္ပတ္တေ နာဝါသင်္ဃာဋံ ဗန္ဓိတွာ တတြူပရိ ရတနမဏ္ဍပံ ကာရေတွာ ပဉ္စင်္ဂိကတူရိယေ နိပ္ဖါဒေတွာ ကုမာရံ တတ္ထ နိသီဒါပေတွာ ဥဘယနဂရမဇ္ဈဋ္ဌာနံ ဂင်္ဂါယ အာဂစ္ဆန္တိ၊ အပရသေဋ္ဌိမနုဿာပိ ဧဝမေဝ သဇ္ဇေတွာ တံ ဌာနံ ဂန္တွာ ကုမာရံ တတ္ထ အာရောပေတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ သော ဧဝံ ဝဍ္ဎမာနော အာသီတိကော ဟုတွာ **ဥဘယသေဋ္ဌိပုတ္တော**တိ ပါကဋော။ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ သတ္တာဟံ ဝါယမန္တော အဋ္ဌမေ ဒိဝသေ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါယ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၃၈၆။ သော အရဟာ ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိအာဒိမာဟ။ တဿတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောဝ။ အပဒါနပါဠိအတ္ထောပိ သုဝိညေယျောဝ။ သော အရဟတ္တံ ပတွာ ဝိမုတ္တိသုခေန ဝိဟရန္တော သဋ္ဌိဝဿသတာယုကော ဟုတွာ ပရိနိဗ္ဗာယီတိ။

ဗာကုလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-ဂိရိမာနန္ဒတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သတ္တမာပဒါနေ **ဘရိယာ မေ ကာလင်္ကတာ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဂိရိမာနန္ဒတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝယပ္ပတ္တော ဃရာဝါသံ သဏ္ဌပေတွာ ဝသန္တော အတ္တနော ဘရိယာယ စ ပုတ္တေ စ ကာလင်္ကတေ သောကသလ္လသမပ္ပိတော အရညံ ပဝိသိတွာ ပဝတ္တဖလဘောဇနော ရုက္ခမူလေ ဝိဟာသိ။ တဒါ သုမေဓော ဘဂဝါ တဿာနုကမ္ပာယ တတ္ထ ဂန္တွာ ဓမ္မံ ဒေသေတွာ သောကသလ္လံ အဗ္ဗူဠှေသိ။ သော ဓမ္မံ သုတွာ ပသန္နမာနသော သုဂန္ဓပုပ္ဖေဟိ ဘဂဝန္တံ ပူဇေတွာ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွာ သိရသိ အဉ္ဇလိံ ကတွာ အဘိတ္ထဝိ။

So tena puññena devamanussesu saṁsaranto ubhayattha sukhaṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Rājagahe Bimbisārarañño purohitassa putto hutvā nibbatti, **Girimānando**tissa nāmaṁ ahosi. So viññutaṁ patvā Satthu rājagahāgamane Buddhānubhāvaṁ disvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā samaṇadhammaṁ karonto katipayaṁ divasaṁ gāmakāvāse vasitvā Satthāraṁ vandituṁ Rājagahaṁ agamāsi. Bimbisāramahārājā tassa āgamanaṁ sutvā taṁ upasaṅkamitvā "idheva bhante vasatha, ahaṁ catūhi paccayehi upaṭṭhahāmī"ti sampavāretvā gatopi bahukiccattā taṁ na sari. "Thero abbhokāseyeva vasatī"ti. Devatā therassa temanabhayena vassadhāraṁ vāresuṁ. Rājā avassanakāraṇaṁ upadhāretvā ñatvā therassa kuṭikaṁ kārāpesi. Thero kuṭikāyaṁ vasanto senāsanasappāyalābhena cittasamādhānaṁ labhitvā vīriyasamataṁ yojetvā vipassanaṁ ussukkāpetvā arahattaṁ pāpuṇi.

419. So arahattaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā sañjātasomanasso pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **bhariyā me kālaṅkatā**ti-ādimāha. Taṁ Bhagavato nivedanañca Bhagavatā katānusāsanuñca maggaṁ phalādhigamāpadānañca pāṭhānusārena suviññeyyamevāti.

Girimānandatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Aṭṭhamanavamadasamāpadānāni uttānatthānevāti.

Cattālīsamavaggavaṇṇanā samattā.

---

41. Metteyyavagga

1. Tissametteyyatthera-apadānavaṇṇanā

1. Ekacattālīsame vagge paṭhamāpadāne **pabbhārakūṭaṁ nissāyā**ti-ādikaṁ Tissametteyyattherassa apadānaṁ. Tattha tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā Padumuttarassa Bhagavato ajinacammaṁ nisīdanatthāya dinnameva nānaṁ. Sesaṁ Apadānapāḷiyā suviññeyyamevāti.

သော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယတ္ထ သုခံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ရာဇဂဟေ ဗိမ္ဗိသာရရညော ပုရောဟိတဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ၊ **ဂိရိမာနန္ဒော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတွာ သတ္ထု ရာဇဂဟာဂမနေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော ကတိပယံ ဒိဝသံ ဂါမကာဝါသေ ဝသိတွာ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတုံ ရာဇဂဟံ အဂမာသိ။ ဗိမ္ဗိသာရမဟာရာဇာ တဿ အာဂမနံ သုတွာ တံ ဥပသင်္ကမိတွာ "ဣဓေဝ ဘန္တေ ဝသထ၊ အဟံ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပဋ္ဌဟာမီ"တိ သမ္ပဝါရေတွာ ဂတောပိ ဗဟုကိစ္စတ္တာ တံ န သရိ။ "ထေရော အဗ္ဘောကာသေယေဝ ဝသတီ"တိ။ ဒေဝတာ ထေရဿ တေမနဘယေန ဝဿဓာရံ ဝါရေသုံ။ ရာဇာ အဝဿနကာရဏံ ဥပဓာရေတွာ ဉတွာ ထေရဿ ကုဋိကံ ကာရာပေသိ။ ထေရော ကုဋိကာယံ ဝသန္တော သေနာသနသပ္ပာယလာဘေန စိတ္တသမာဓာနံ လဘိတွာ ဝီရိယသမတံ ယောဇေတွာ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၄၁၉။ သော အရဟတ္တံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သဉ္ဇာတသောမနဿော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဘရိယာ မေ ကာလင်္ကတာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဘဂဝတော နိဝေဒနဉ္စ ဘဂဝတာ ကတာနုသာသနဉ္စ မဂ္ဂံ ဖလာဓိဂမာပဒါနဉ္စ ပါဌာနုသာရေန သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဂိရိမာနန္ဒတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

အဋ္ဌမနဝမဒသမာပဒါနာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝါတိ။

စတ္တာလီသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄၁-မေတ္တေယျဝဂ္ဂ

၁-တိဿမေတ္တေယျတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

၁။ ဧကစတ္တာလီသမေ ဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနေ **ပဗ္ဘာရကူဋံ နိဿာယာ**တိအာဒိကံ တိဿမေတ္တေယျတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ တတ္ထ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော အဇိနစမ္မံ နိသီဒနတ္ထာယ ဒိန္နမေဝ နာနံ။ သေသံ အပဒါနပါဠိယာ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

2. Puṇṇakatthera-apadānavaṇṇanā

29. Dutiyāpadāne **pabbhārakūṭaṁ nissāyā**ti-ādikaṁ āyasmato Puṇṇakattherassa apadānaṁ. Tattha Himavante Yakkhasenāpati hutvā parinibbutassa Paccekabuddhassa āḷahanakaraṇameva nānattaṁ. Sesaṁ pāṭhānusārena suviññeyyameva.

45. Tatiyāpadāne **Himavantassāvidūre**ti-ādikaṁ āyasmato Mettaguttherassa apadānaṁ. Tattha Himavantasamīpe Asokapabbate so tāpaso hutvā paṇṇasālāyaṁ vasanto Sumedhasambuddhaṁ disvā pattaṁ gahetvā sappipūraṇaṁ viseso. Sesaṁ puññaphalāni ca suviññeyyāneva. Apadānagāthānaṁ attho ca pākaṭoyeva.

72. Catutthāpadāne **Gaṅgā Bhāgīrathī nāmā**ti-ādikaṁ āyasmato Dhotakattherassa apadānaṁ. Tatrāpi brāhmaṇo hutvā Bhāgīrathīgaṅgāya taramāne bhikkhū disvā pasannamānaso setuṁ kārāpetvā Buddhappamukhassa bhikkhusaṁghassa niyyāditabhāvoyeva viseso. Puññaphalaparidīpanagāthānaṁ attho nayānusārena suviññeyyova.

100. Pañcamāpadāne **Himavantassāvidūre**ti-ādikaṁ āyasmato Upasivattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto viññutaṁ patto gharāvāsaṁ pahāya isipabbajjaṁ pabbajitvā Himavante Padumuttaraṁ Bhagavantaṁ disvā tiṇasantharaṁ santharitvā tattha nisinnassa Bhagavato sālapupphapūjaṁ akāsīti ayaṁ viseso, sesamuttānameva.

161. Chaṭṭhāpadāne **migaluddo pure āsin**ti-ādikaṁ āyasmato Nandakattherassa apadānaṁ. Ayaṁ kira Padumuttarassa Bhagavato kāle karavikasakuṇo hutvā madhurakūjitaṁ karonto Satthāraṁ padakkhiṇaṁ akāsi. Aparabhāge mayūro hutvā aññatarassa Paccekabuddhassa vasanaguhādvāre pasannamānaso divasassa tikkhattuṁ madhurena vassitaṁ vassi. Evaṁ tattha tattha bhave puññāni katvā amhākaṁ Bhagavato kāle Sāvatthiyaṁ kulagehe nibbatto **Nandako**ti laddhanāmo Satthu santike

၂-ပုဏ္ဏကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

၂၉။ ဒုတိယာပဒါနေ **ပဗ္ဘာရကူဋံ နိဿာယာ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ပုဏ္ဏကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ တတ္ထ ဟိမဝန္တေ ယက္ခသေနာပတိ ဟုတွာ ပရိနိဗ္ဗုတဿ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ အာဠဟနကရဏမေဝ နာနတ္တံ။ သေသံ ပါဌာနုသာရေန သုဝိညေယျမေဝ။

၄၅။ တတိယာပဒါနေ **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော မေတ္တဂုတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ တတ္ထ ဟိမဝန္တသမီပေ အသောကပဗ္ဗတေ သော တာပသော ဟုတွာ ပဏ္ဏသာလာယံ ဝသန္တော သုမေဓသမ္ဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ ပတ္တံ ဂဟေတွာ သပ္ပိပူရဏံ ဝိသေသော။ သေသံ ပုညဖလာနိ စ သုဝိညေယျာနေဝ။ အပဒါနဂါထာနံ အတ္ထော စ ပါကဋောယေဝ။

၇၂။ စတုတ္ထာပဒါနေ **ဂင်္ဂါ ဘာဂီရထီ နာမာ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဓောတကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ တတြာပိ ဗြာဟ္မဏော ဟုတွာ ဘာဂီရထီဂင်္ဂါယ တရမာနေ ဘိက္ခူ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သေတုံ ကာရာပေတွာ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ နိယျာဒိတဘာဝေါယေဝ ဝိသေသော။ ပုညဖလပရိဒီပနဂါထာနံ အတ္ထော နယာနုသာရေန သုဝိညေယျောဝ။

၁၀၀။ ပဉ္စမာပဒါနေ **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဥပသိဝတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော ဃရာဝါသံ ပဟာယ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တေ ပဒုမုတ္တရံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ တိဏသန္ထရံ သန္ထရိတွာ တတ္ထ နိသိန္နဿ ဘဂဝတော သာလပုပ္ဖပူဇံ အကာသီတိ အယံ ဝိသေသော၊ သေသမုတ္တာနမေဝ။

၁၆၁။ ဆဋ္ဌာပဒါနေ **မိဂလုဒ္ဒေါ ပုရေ အာသိ**န္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော နန္ဒကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကရဝိကသကုဏော ဟုတွာ မဓုရကူဇိတံ ကရောန္တော သတ္ထာရံ ပဒက္ခိဏံ အကာသိ။ အပရဘာဂေ မယူရော ဟုတွာ အညတရဿ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ ဝသနဂုဟာဒွါရေ ပသန္နမာနသော ဒိဝသဿ တိက္ခတ္တုံ မဓုရေန ဝဿိတံ ဝဿိ။ ဧဝံ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကတွာ အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ သာဝတ္ထိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော **နန္ဒကော**တိ လဒ္ဓနာမော သတ္ထု သန္တိကေ

dhammaṁ sutvā pabbajitvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaṁ pāpuṇi. So aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **migaluddo pure āsin**ti-ādimāha. Tattha Paccekabuddhassa maṇḍapaṁ katvā padumapupphehi chadanameva viseso.

183. Sattamāpadāne **pabbhārakūṭaṁ nissāyā**ti-ādikaṁ āyasmato Hemakattherassa apadānaṁ. Tatthāpi isipabbajjaṁ pabbajitvā Himavante vasanto Piyadassiṁ Bhagavantaṁ upagataṁ disvā ratanamayaṁ pīṭhaṁ attharitvā aṭṭhāsi. Tattha nisinnassa kumbhamattaṁ jambuphalaṁ āharitvā adāsi. Bhagavā tassa cittappasādatthāya taṁ phalaṁ paribhuñji. Ettakameva viseso.

224. Aṭṭhamāpadāne **rājāsi Vijayo nāmā**ti-ādikaṁ āyasmato Todeyyattherassa apadānaṁ. Tattha **rājāsi Vijayo nāmā**ti daharakālato paṭṭhāya sabbasaṅgāmesu jinato, catūhi saṅgahavatthūhi janaṁ rañjanato allīyanato Vijayo nāma rājā ahosīti attho. **Ketumatīpuruttame**ti ketu vuccanti dhajapaṭākā. Atha vā nagarasobhanatthāya nagaramajjhe ussāpitaratanatoraṇāni, te ketū niccaṁ ussāpitā sobhayamānā assā atthīti ketumatī. Pūreti dhanadhaññehi sabbajanānaṁ mananti puraṁ. Ketumatī ca sā purañca seṭṭhaṭṭhena uttamañceti ketumatīpuruttamaṁ, tasmiṁ ketumatīpuruttame. **Sūro vikkamasampanno**ti abhīto vīriyasampanno Vijayo nāma rājā ajjhāvasīti sambandho. Itthaṁ bhūtaṁ purañca sabbavatthuvāhanañca chaḍḍetvā Himavantaṁ pavisitvā isipabbajjaṁ pabbajitvā vasanto Sumedhabhagavantaṁ disvā somanassaṁ uppādetvā candanena pūjākaraṇameva viseso.

276. Navamāpadāne **nagare Haṁsavatiyā**ti-ādikaṁ āyasmato Jatukaṇṇittherassa apadānaṁ. Tattha seṭṭhiputto hutvā suvaṇṇapāsāde vasanabhāvo ca pañcahi kāmaguṇehi samaṅgī hutvā vasanabhāvo ca sabbadesavāsīnaṁ sabbasippaviññūnañca āgantvā sevanabhāvo ca viseso.

330. Dasamāpadāne **Himavantassāvidūre**ti-ādikaṁ āyasmato Udenattherassa apadānaṁ. Tattha Himavantasamīpe Padumapabbataṁ nissāya

ဓမ္မံ သုတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ သော အပရ-ဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **မိဂလုဒ္ဒေါ ပုရေ အာသိ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ မဏ္ဍပံ ကတွာ ပဒုမပုပ္ဖေဟိ ဆာဒနမေဝ ဝိသေသော။

၁၈၃။ သတ္တမာပဒါနေ **ပဗ္ဘာရကူဋံ နိဿာယာ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဟေမကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ တတ္ထာပိ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တေ ဝသန္တော ပိယဒဿိံ ဘဂဝန္တံ ဥပဂတံ ဒိသွာ ရတနမယံ ပီဌံ အတ္ထရိတွာ အဋ္ဌာသိ။ တတ္ထ နိသိန္နဿ ကုမ္ဘမတ္တံ ဇမ္ဗုဖလံ အာဟရိတွာ အဒါသိ။ ဘဂဝါ တဿ စိတ္တပ္ပသာဒတ္ထာယ တံ ဖလံ ပရိဘုဉ္ဇိ။ ဧတ္တကမေဝ ဝိသေသော။

၂၂၄။ အဋ္ဌမာပဒါနေ **ရာဇာသိ ဝိဇယော နာမာ**တိအာဒိကံ အာယသ္မ-တော တောဒေယျတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ တတ္ထ **ရာဇာသိ ဝိဇယော နာမာ**တိ ဒဟရကာလတော ပဋ္ဌာယ သဗ္ဗသင်္ဂါမေသု ဇိနတော, စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ ဇနံ ရဉ္ဇနတော အလ္လီယနတော ဝိဇယော နာမ ရာဇာ အဟောသီတိ အတ္ထော။ **ကေတုမတီပုရုတ္တမေ**တိ ကေတု ဝုစ္စန္တိ ဓဇပဋာကာ။ အထ ဝါ နဂရ-သောဘနတ္ထာယ နဂရမဇ္ဈေ ဥဿာပိတရတနတောရဏာနိ၊ တေ ကေတူ နိစ္စံ ဥဿာပိတာ သောဘယမာနာ အဿာ အတ္ထီတိ ကေတုမတီ။ ပူရေတိ ဓနဓညေဟိ သဗ္ဗဇနာနံ မနန္တိ ပုရံ။ ကေတုမတီ စ သာ ပုရဉ္စ သေဋ္ဌဋ္ဌေန ဥတ္တမဉ္စေတိ ကေဘုမတီပုရုတ္တမံ၊ တသ္မိံ ကေဘုမတီပုရုတ္တမေ။ **သူရော ဝိက္ကမ-သမ္ပန္နော**တိ အဘီတော ဝီရိယသမ္ပန္နော ဝိဇယော နာမ ရာဇာ အဇ္ဈာဝသီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ဣတ္ထံ ဘူတံ ပုရဉ္စ သဗ္ဗဝတ္ထုဝါဟနဉ္စ ဆဍ္ဍေတွာ ဟိမဝန္တံ ပဝိသိတွာ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝသန္တော သုမေဓဘဂဝန္တံ ဒိသွာ သောမနဿံ ဥပ္ပါဒေတွာ စန္ဒနေန ပူဇာကရဏမေဝ ဝိသေသော။

၂၇၆။ နဝမာပဒါနေ **နဂရေ ဟံသဝတိယာ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဇတုကဏ္ဏိတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ တတ္ထ သေဋ္ဌိပုတ္တော ဟုတွာ သုဝဏ္ဏပါသာဒေ ဝသနဘာဝေါ စ ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ သမင်္ဂီ ဟုတွာ ဝသနဘာဝေါ စ သဗ္ဗဒေသဝါသီနံ သဗ္ဗသိပ္ပဝိညူနဉ္စ အာဂန္တွာ သေဝနဘာဝေါ စ ဝိသေသော။

၃၃၀။ ဒသမာပဒါနေ **ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဥဒေနတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ တတ္ထ ဟိမဝန္တသမီပေ ပဒုမပဗ္ဗတံ နိဿာယ

tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā vasantena Padumuttarassa Bhagavato padumapupphaṁ gahetvā pūjitabhāvova viseso. Sesaṁ sabbattha uttānamevāti.

Ekacattālīsamavaggavaṇṇanā samattā.

---

42. Bhaddālivaggavaṇṇanā

Bācattālīsamavagge paṭhamāpadānañca dutiyāpadānañca tatiyāpadānañca nayānusārena suviññeyyameva.

106. Catutthāpadāne **nagare Bandhumatiyā**ti-ādikaṁ āyasmato Madhumaṁsadāyakattherassa apadānaṁ. Tattha **sūkarikoti** sūkaramaṁsaṁ vikkiṇitvā jīvikaṁ kappento. **Ukkoṭakaṁ randhayitvāti** pihakapapphāsamaṁsaṁ pacitvā madhumaṁsamhi **okiriṁ** pakkhipiṁ. Tena maṁsena pattaṁ pūretvā bhikkhusaṁghassa datvā tena puññakammena imasmiṁ Buddhuppāde arahattaṁ pāpuṇinti attho.

Nāgapallavattherassa pañcamāpadānampi Ekadīpiyattherassa chaṭṭhāpadānampi Ucchaṅgapupphiyattherassa sattamāpadānampi Yāgudāyakattherassa aṭṭhamāpadānampi Patthodanadāyakattherassa navamāpadānampi Mañcadāyakattherassa dasamāpadānampi sabbaṁ suviññeyyamevāti.

Bācattālīsamavaggavaṇṇanā samattā.

---

43. Sakiṁsammajjakavaggādivaṇṇanā

Tecattālīsamavagge sabbatherāpadānāni uttānāneva. Kevalaṁ therānaṁ nāmanānattaṁ puññanānattañca viseso.

Catucattālīsame vaggepi sabbāni apadānāni pākaṭaneva. Kevalaṁ puññanānattaṁ phalanānattañca viseso.

1. Pañcacattālīsamavagge paṭhamāpadāne **Kakusandho mahāvīro**ti-ādikaṁ āyasmato Vibhīṭakamiñjiyattherassa apadānaṁ.

တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝသန္တေန ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ပဒုမပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ပူဇိတဘာဝေါဝ ဝိသေသော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ဧကစတ္တာလီသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄၂-ဘဒ္ဒါလိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

ဗာစတ္တာလီသမဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနဉ္စ ဒုတိယာပဒါနဉ္စ တတိယာပဒါနဉ္စ နယာနုသာရေန သုဝိညေယျမေဝ။

၁၀၆။ စတုတ္ထာပဒါနေ **နဂရေ ဗန္ဓုမတိယာ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော မဓုမံသဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ တတ္ထ **သူကရိကော**တိ သူကရမံသံ ဝိက္ကိဏိတွာ ဇီဝိကံ ကပ္ပေန္တော။ **ဥက္ကောဋကံ ရန္ဓယိတွာ**တိ ပိဟကပပ္ဖါသမံသံ ပစိတွာ မဓုမံသမှိ **ဩကိရိံ** ပက္ခိပိံ။ တေန မံသေန ပတ္တံ ပူရေတွာ ဘိက္ခုသံဃဿ ဒတွာ တေန ပုညကမ္မေန ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ အရဟတ္တံ ပါပုဏိန္တိ အတ္ထော။

နာဂပလ္လဝတ္ထေရဿ ပဉ္စမာပဒါနမ္ပိ ဧကဒီပိယတ္ထေရဿ ဆဋ္ဌာပဒါနမ္ပိ ဥစ္ဆင်္ဂပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ သတ္တမာပဒါနမ္ပိ ယာဂုဒါယကတ္ထေရဿ အဋ္ဌမာပဒါနမ္ပိ ပတ္ထောဒနဒါယကတ္ထေရဿ နဝမာပဒါနမ္ပိ မဉ္စဒါယကတ္ထေရဿ ဒသမာပဒါနမ္ပိ သဗ္ဗံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဗာစတ္တာလီသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄၃-သကိံသမ္မဇ္ဇကဝဂ္ဂါဒိဝဏ္ဏနာ

တေစတ္တာလီသမဝဂ္ဂေ သဗ္ဗထေရာပဒါနာနိ ဥတ္တာနာနေဝ။ ကေဝလံ ထေရာနံ နာမနာနတ္တံ ပုညနာနတ္တဉ္စ ဝိသေသော။

စတုစတ္တာလီသမေ ဝဂ္ဂေပိ သဗ္ဗာနိ အပဒါနာနိ ပါကဋာနေဝ။ ကေဝလံ ပုညနာနတ္တံ ဖလနာနတ္တဉ္စ ဝိသေသော။

၁။ ပဉ္စစတ္တာလီသမဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနေ **ကကုသန္ဓော မဟာဝီရော**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဝိဘီဋကမိဉ္ဇိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။

2. Tattha **bījamiñjamadāsahan**ti vibhīṭakaphalāni phāletvā bījāni miñjāni gahetvā madhusakkarāhi yojetvā Kakusandhassa Bhagavato adāsinti attho. Dutiyāpadānādīni sabbāni suviññeyyāneva, therānaṁ nāmanānattādīnipi pāṭhānusārena veditabbāni.

1. Chacattālīsame vagge paṭhamāpadāne **jagatiṁ kārayiṁ ahan**ti uttamabodhirukkhassa samantato āḷindaṁ ahaṁ kārayinti attho. Sesāni dutiyāpadānādīni sabbānipi uttānāneva.

Sattacattālīsame vagge paṭhamāpadānādīni Pāḷi-anusārena suviññeyyāneva.

Aṭṭhacattālīsame vagge paṭhamadutiyāpadānāni uttānāneva.

30. Tatiyāpadāne **Kosiyo nāma Bhagavā**ti kosiyagotte jātattā Kosiyo nāma Paccekabuddhoti attho. **Cittakūṭe**ti Cittakūṭakelāsakūṭasānukūṭādīsu Anotattadahaṁ paṭicchādetvā ṭhitapabbatakūṭesu nānāratana-osadhādīhi vicitte Cittakūṭapabbate so Paccekabuddho vasīti attho.

Catutthapañcamāpadānāni uttānāneva.

56. Chaṭṭhāpadāne **kusaṭṭhakamadāsahan**ti pakkhikatatta-uposathikabhatta-dhurabhattasalākabhattādīsu kusapaṇṇavasena dātabbaṁ aṭṭhasalākabhattaṁ ahaṁ adāsinti attho.

61. Sattamāpadāne **Sobhito nāma Sambuddho**ti ārohapariṇāhadvattiṁsamahāpurisalakkhaṇabyāmappabhādīhi sobhamānasarīrattā Sobhito nāma Sammāsambuddhoti attho.

66. Aṭṭhamāpadāne **takkarāyaṁ vasī tadā**ti taṁ dasapuññakiriyavatthuṁ karontā janā paṭivasanti etthāti takkarā, rājadhānī. Tissaṁ takkarāyaṁ, tadā vasīti attho.

၂။ တတ္ထ **ဗီဇမိဉ္ဇမဒါသဟ**န္တိ ဝိဘီဋကဖလာနိ ဖာလေတွာ ဗီဇာနိ မိဉ္ဇာနိ ဂဟေတွာ မဓုသက္ကရာဟိ ယောဇေတွာ ကကုသန္ဓဿ ဘဂဝတော အဒါသိန္တိ အတ္ထော။ ဒုတိယာပဒါနာဒီနိ သဗ္ဗာနိ သုဝိညေယျာနေဝ၊ ထေရာနံ နာမနာနတ္တာဒီနိပိ ပါဌာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

၁။ ဆစတ္တာလီသမေ ဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနေ **ဇဂတိံ ကာရယိံ အဟ**န္တိ ဥတ္တမဗောဓိရုက္ခဿ သမန္တတော အာဠိန္ဒံ အဟံ ကာရယိန္တိ အတ္ထော။ သေသာနိ ဒုတိယာပဒါနာဒီနိ သဗ္ဗာနိပိ ဥတ္တာနာနေဝ။

သတ္တစတ္တာလီသမေ ဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနာဒီနိ ပါဠိအနုသာရေန သုဝိညေယျာနေဝ။

အဋ္ဌစတ္တာလီသမေ ဝဂ္ဂေ ပဌမဒုတိယာပဒါနာနိ ဥတ္တာနာနေဝ။

၃၀။ တတိယာပဒါနေ **ကောသိယော နာမ ဘဂဝါ**တိ ကောသိယဂေါတ္တေ ဇာတတ္တာ ကောသိယော နာမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါတိ အတ္ထော။ **စိတ္တကူဋေ**တိ စိတ္တကူဋကေလာသကူဋသာနုကူဋာဒီသု အနောတတ္တဒဟံ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ ဌိတပဗ္ဗတကူဋေသု နာနာရတနောသဓာဒီဟိ ဝိစိတ္တေ စိတ္တကူဋပဗ္ဗတေ သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ ဝသီတိ အတ္ထော။

စတုတ္ထပဉ္စမာပဒါနာနိ ဥတ္တာနာနေဝ။

၅၆။ ဆဋ္ဌာပဒါနေ **ကုသဋ္ဌကမဒါသဟ**န္တိ ပက္ခိကဘတ္တဥပေါသထိကဘတ္တဓုရဘတ္တသလာကဘတ္တာဒီသု ကုသပဏ္ဏဝသေန ဒါတဗ္ဗံ အဋ္ဌသလာကဘတ္တံ အဟံ အဒါသိန္တိ အတ္ထော။

၆၁။ သတ္တမာပဒါနေ **သောဘိတော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓေါ**တိ အာရောဟပရိဏာဟဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏဗျာမပ္ပဘာဒီဟိ သောဘမာနသရီရတ္တာ သောဘိတော နာမ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ အတ္ထော။

၆၆။ အဋ္ဌမာပဒါနေ **တက္ကရာယံ ဝသီ တဒါ**တိ တံ ဒသပုညကိရိယဝတ္ထုံ ကရောန္တာ ဇနာ ပဋိဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ တက္ကရာ၊ ရာဇဓာနီ။ တိဿံ တက္ကရာယံ၊ တဒါ ဝသီတိ အတ္ထော။

72. Navamāpadāne **pānadhiṁ sukataṁ gayhā**ti upāhanayugaṁ sundarākārena nipphāditaṁ gahetvāti attho. Dasamāpadānaṁ suviññeyyamevāti.

Aṭṭhacattālīsamavaggavaṇṇanā niṭṭhitā.

---

49. Paṁsukūlavaggavaṇṇanā

Ekūnapaññāsamavagge paṭhamāpadānaṁ suviññeyyameva.

14. Dutiyāpadāne **adhiccuppattikā Buddhā**ti adhiccena akāraṇena uppattikā sayambhūtā, aññehi devabrahmamārādīhi upadesadāyakehi rahitā sayambhūñāṇena uppannā jātā pātubhūtāti attho.

16. **Odumbarikapupphaṁvā**ti udumbararukkhe pupphaṁ dullabhaṁ dullabhuppattikaṁ iva. **Candamhi sasakaṁ yathā**ti candamaṇḍale sasalekhāya rūpaṁ dullabhaṁ yathā. **Vāyasānaṁ yathā khīran**ti kākānaṁ niccaṁ rattindivaṁ khuddāpīḷitabhāvena khīraṁ dullabhaṁ yathā, evaṁ dullabhaṁ Lokanāyakaṁ caturāsaṅkhyeyyaṁ vā aṭṭhāsaṅkhyeyyaṁ vā soḷasāsaṅkhyeyyaṁ vā kappasatasahassaṁ pāramiyo pūretvā Buddhabhāvato dullabho Lokanāyakoti attho.

30. Tatiyāpadāne **madhuṁ bhisehi savatī**ti pokkharamadhupadumakesarehi savati paggharati. **Khīraṁ sappiṁ muḷālibhī**ti khīrañca sappirasañca padumamuḷālehi **savati** paggharati. Tasmā tadubhayaṁ mama santakaṁ Buddho paṭiggaṇhatūti attho.

Catutthapañcamachaṭṭhāpadānāni uttānāneva.

119. Sattamāpadāne **cattālīsadijāpi cā**ti dvikkhattuṁ jātāti dijā. Kumāravaye uṭṭhitadantānaṁ patitattā puna uṭṭhitadantā dijā, te ca dantā. Byākaraṇañca heṭṭhā nidānakathāyaṁ vuttameva.

Aṭṭhamāpadānaṁ uttānamevāti.

171. Navamāpadāne **tadāhaṁ māṇavo āsin**ti yadā Sumedhapaṇḍito Dīpaṅkarabhagavato santikā byākaraṇaṁ labhi, tadā ahaṁ Megho nāma

၇၂။ နဝမာပဒါနေ **ပါနဓိံ သုကတံ ဂယှာ**တိ ဥပါဟနယုဂံ သုန္ဒရာကာရေန နိပ္ဖာဒိတံ ဂဟေတွာတိ အတ္ထော။ ဒသမာပဒါနံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

အဋ္ဌစတ္တာလီသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄၉-ပံသုကူလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

ဧကူနပညာသမဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနံ သုဝိညေယျမေဝ။

၁၄။ ဒုတိယာပဒါနေ **အဓိစ္စုပ္ပတ္တိကာ ဗုဒ္ဓါ**တိ အဓိစ္စေန အကာရဏေန ဥပ္ပတ္တိကာ သယမ္ဘူတာ၊ အညေဟိ ဒေဝဗြဟ္မမာရာဒီဟိ ဥပဒေသဒါယကေဟိ ရဟိတာ သယမ္ဘူဉာဏေန ဥပ္ပန္နာ ဇာတာ ပါတုဘူတာတိ အတ္ထော။

၁၆။ **ဩဒုမ္ဗရိကပုပ္ဖံဝါ**တိ ဥဒုမ္ဗရရုက္ခေ ပုပ္ဖံ ဒုလ္လဘံ ဒုလ္လဘုပ္ပတ္တိကံ ဣဝ။ **စန္ဒမှိ သသကံ ယထာ**တိ စန္ဒမဏ္ဍလေ သသလေခါယ ရူပံ ဒုလ္လဘံ ယထာ။ **ဝါယသာနံ ယထာ ခီရန္တိ** ကာကာနံ နိစ္စံ ရတ္တိန္ဒိဝံ ခုဒ္ဒါပိဠိတဘာဝေန ခီရံ ဒုလ္လဘံ ယထာ၊ ဧဝံ ဒုလ္လဘံ လောကနာယကံ စတုရာသင်္ချေယျံ ဝါ အဋ္ဌာသင်္ချေယျံ ဝါ သောဠသာသင်္ချေယျံ ဝါ ကပ္ပသတသဟဿံ ပါရမိယော ပူရေတွာ ဗုဒ္ဓဘာဝတော ဒုလ္လဘော လောကနာယကောတိ အတ္ထော။

၃၀။ တတိယာပဒါနေ **မဓုံ ဘိသေဟိ သဝတီ**တိ ပေါက္ခရမဓုပဒုမကေသရေဟိ သဝတိ ပဃရတိ။ **ခီရံ သပ္ပိံ မုဠာလိဘီ**တိ ခီရဉ္စ သပ္ပိရသဉ္စ ပဒုမမုဠာလေဟိ **သဝတိ** ပဃရတိ။ တသ္မာ တဒုဘယံ မမ သန္တကံ ဗုဒ္ဓေါ ပဋိဂ္ဂဏှာတူတိ အတ္ထော။

စတုတ္ထပဉ္စမဆဋ္ဌာပဒါနာနိ ဥတ္တာနာနေဝ။

၁၁၉။ သတ္တမာပဒါနေ **စတ္တာလီသဒိဇာပိ စာ**တိ ဒွိက္ခတ္တုံ ဇာတာတိ ဒိဇာ။ ကုမာရဝယေ ဥဋ္ဌိတဒန္တာနံ ပတိတတ္တာ ပုန ဥဋ္ဌိတဒန္တာ ဒိဇာ၊ တေ စ ဒန္တာ။ ဗျာကရဏဉ္စ ဟေဋ္ဌာ နိဒါနကထာယံ ဝုတ္တမေဝ။

အဋ္ဌမာပဒါနံ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

၁၇၁။ နဝမာပဒါနေ **တဒါဟံ မာဏဝေါ အာသိ**န္တိ ယဒါ သုမေဓပဏ္ဍိတော ဒီပင်္ကရဘဂဝတော သန္တိကာ ဗျာကရဏံ လဘိ၊ တဒါ အဟံ မေဃော နာမ

brāhmaṇamāṇavo hutvā Sumedhatāpasena saha isipabbajjaṁ pabbajitvā sikkhāpadesu sikkhito kenaci pāpasahāyena saṁsaṭṭho saṁsaggadosena pāpavitakkādivasaṁ gato mātughātakammavasena narake aggijālādidukkhamanubhavitvā tato cuto samudde timiṅgalamahāmaccho hutvā nibbatto, samuddamajjhe gacchantaṁ mahānāvaṁ gilitukāmo gato. Disvā maṁ vāṇijā bhītā “aho Gotamo Bhagavā”ti saddamakaṁsu. Atha mahāmaccho pubbavāsanāvasena Buddhagāravaṁ uppādetvā tato cuto Sāvatthiyaṁ vibhavasampanne brāhmaṇakule nibbatto saddho pasanno Satthu dhammadesanaṁ sutvā pabbajitvā saha paṭisambhidāhi arahattaṁ pāpuṇitvā divasassa tikkhattuṁ upaṭṭhānaṁ gantvā saramāno vandati. Tadā Bhagavā “ciraṁ dhammarucī”ti maṁ āha.

184. Atha so thero “suciraṁ satapuññalakkhaṇan”ti-ādīhi gāthāhi thomesi. Bhante satapuññalakkhaṇadhara gotama. **Patipubbena visuddhapaccayan**ti pubbe Dīpaṅkarapādamūle paripuṇṇapāramīpaccayasambhāro suṭṭhu ciraṁ kālaṁ mayā na diṭṭho asīti attho. **Ahamajjasupekkhanan**ti ajja imasmiṁ divase ahaṁ supekkhanaṁ sundaradassanaṁ, sundaradiṭṭhaṁ vā **nirupamaṁ viggahaṁ** upamārahitasarīraṁ Gotamaṁ **vata** ekantena **passāmi** dakkhāmīti attho.

185-186. **Suciraṁ vihatatamo mayā**ti visesena hatatamo viddhaṁsitamoho tvaṁ mayāpi suṭṭhu ciraṁ thomitoti attho. **Sucirakkhena nadī visositā**ti esā taṇhānadī sundararakkhena gopanena visesena sositā, abhabbuppattikatā tayāti attho. **Suciraṁ amalaṁ visodhitan**ti suṭṭhu ciraṁ dīghena addhunā amalaṁ nibbānaṁ visesena sodhitaṁ, suṭṭhu kataṁ adhigataṁ tayāti attho. **Nayanaṁ ñāṇamayaṁ Mahāmune. Cirakālasamaṅgito**ti Mahāmune mahāsamaṇa ñāṇamayaṁ nayanaṁ dibbacakkhuṁ cirakālaṁ samadhigato sampatto tvanti attho. **Avinaṭṭho punarantaran**ti ahaṁ puna antaraṁ antarābhave majjhe[1] parinaṭṭho parihīno ahosinti attho. **Punarajjasamāgato tayā**ti ajja imasmiṁ kāle tayā saddhiṁ punapi samāgato ekībhūto saha vassāmīti attho. **Na hi nassanti katāni Gotamā**ti Gotama Sabbaññubuddha tayā saddhiṁ katāni

1. Ahaṁ puna antarā vemajjhe (Sī)

ဗြာဟ္မဏမာဏဝေါ ဟုတွာ သုမေဓတာပသေန သဟ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ သိက္ခာပဒေသု သိက္ခိတော ကေနစိ ပါပသဟာယေန သံသဋ္ဌော သံသဂ္ဂဒေါသေန ပါပဝိတက္ကာဒိဝသံ ဂတော မာတုဃာတကမ္မဝသေန နရကေ အဂ္ဂိဇာလာဒိဒုက္ခမနုဘဝိတွာ တတော စုတော သမုဒ္ဒေ တိမိင်္ဂလမဟာမစ္ဆော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော၊ သမုဒ္ဒမဇ္ဈေ ဂစ္ဆန္တံ မဟာနာဝံ ဂိလိတုကာမော ဂတော။ ဒိသွာ မံ ဝါဏိဇာ ဘီတာ “အဟော ဂေါတမော ဘဂဝါ”တိ သဒ္ဒမကံသု။ အထ မဟာမစ္ဆော ပုဗ္ဗဝါသနာဝသေန ဗုဒ္ဓဂါရဝံ ဥပ္ပါဒေတွာ တတော စုတော သာဝတ္ထိယံ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော သဒ္ဓေါ ပသန္နော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏိတွာ ဒိဝသဿ တိက္ခတ္တုံ ဥပဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ သရမာနော ဝန္ဒတိ။ တဒါ ဘဂဝါ “စိရံ ဓမ္မရုစီ”တိ မံ အာဟ။

၁၈၄။ အထ သော ထေရော “သုစိရံ သတပုညလက္ခဏ”န္တိအာဒီဟိ ဂါထာဟိ ထောမေသိ။ ဘန္တေ သတပုညလက္ခဏဓရ ဂေါတမ။ **ပတိပုဗ္ဗေန ဝိသုဒ္ဓပစ္စယ**န္တိ ပုဗ္ဗေ ဒီပင်္ကရပါဒမူလေ ပရိပုဏ္ဏပါရမီပစ္စယသမ္ဘာရော သုဋ္ဌု စိရံ ကာလံ မယာ န ဒိဋ္ဌော အသီတိ အတ္ထော။ **အဟမဇ္ဇသုပေက္ခန**န္တိ အဇ္ဇ ဣမသ္မိံ ဒိဝသေ အဟံ သုပေက္ခနံ သုန္ဒရဒဿနံ, သုန္ဒရဒိဋ္ဌံ ဝါ **နိရုပမံ ဝိဂ္ဂဟံ** ဥပမာရဟိတသရီရံ ဂေါတမံ **ဝတ** ဧကန္တေန **ပဿာမိ** ဒက္ခာမီတိ အတ္ထော။

၁၈၅-၁၈၆။ **သုစိရံ ဝိဟတတမော မယာ**တိ ဝိသေသေန ဟတတမော ဝိဒ္ဓံသိတမောဟော တွံ မယာပိ သုဋ္ဌု စိရံ ထောမိတောတိ အတ္ထော။ **သုစိရက္ခေန နဒီ ဝိသောသိတာ**တိ ဧသာ တဏှာနဒီ သုန္ဒရရက္ခေန ဂေါပနေန ဝိသေသေန သောသိတာ၊ အဘဗ္ဗုပ္ပတ္တိကတာ တယာတိ အတ္ထော။ **သုစိရံ အမလံ ဝိသောဓိတ**န္တိ သုဋ္ဌု စိရံ ဒီဃေန အဒ္ဓုနာ အမလံ နိဗ္ဗာနံ ဝိသေသေန သောဓိတံ၊ သုဋ္ဌု ကတံ အဓိဂတံ တယာတိ အတ္ထော။ **နယနံ ဉာဏမယံ မဟာမုနေ။ စိရကာလသမင်္ဂိတော**တိ မဟာမုနေ မဟာသမဏ ဉာဏမယံ နယနံ ဒိဗ္ဗစက္ခုံ စိရကာလံ သမဓိဂတော သမ္ပတ္တော တွန္တိ အတ္ထော။ **အဝိနဋ္ဌော ပုနရန္တရ**န္တိ အဟံ ပုန အန္တရံ အန္တရာဘဝေ မဇ္ဈေ[၁] ပရိနဋ္ဌော ပရိဟီနော အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ **ပုနရဇ္ဇသမာဂတော တယာ**တိ အဇ္ဇ ဣမသ္မိံ ကာလေ တယာ သဒ္ဓိံ ပုနပိ သမာဂတော ဧကီဘူတော သဟ ဝသာမီတိ အတ္ထော။ **န ဟိ နဿန္တိ ကတာနိ ဂေါတမာ**တိ ဂေါတမ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓ တယာ သဒ္ဓိံ ကတာနိ

၁-အဟံ ပုန အန္တရာ ဝေမဇ္ဈေ (သီ)

samāgamādīni na hi nassanti yāva khandhaparinibbānā na vinā bhavissantīti attho. Sesaṁ uttānamevāti.

Dhammaruciyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Dasamāpadānaṁ suviññeyyamevāti.

Ekūnapaññāsamavaggavaṇṇanā samattā.

---

50. Kiṅkaṇipupphavaggādivaṇṇanā

Paññāsamavagge ca ekapaññāsamavagge ca dvepaññāsamavagge ca tepaññāsamavagge ca sabbāni apadānāni uttānānevāti.

---

54. Kaccāyanavagga

1. Mahākaccāyanatthera-apadānavaṇṇanā

Catupaññāsamavagge paṭhamāpadāne **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādikaṁ āyasmato Mahākaccāyanattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle gahapatimahāsālakule nibbattitvā vuddhippatto ekadivasaṁ Satthu santike dhammaṁ suṇanto Satthārā saṁkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṁ vibhajantānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapiyamānaṁ ekaṁ bhikkhuṁ disvā sayampi taṁ ṭhānantaraṁ patthento paṇidhānaṁ katvā dānādīni puññāni katvā devamanussesu saṁsaranto Sumedhassa Bhagavato kāle vijjādharo hutvā ākāsena gacchanto ekasmiṁ vanasaṇḍe nisinnaṁ Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso kaṇikārapupphehi pūjaṁ akāsi.

So tena puññena aparāparaṁ sugatīsuyeva parivattento Kassapadasabalassa kāle Bārāṇasiyaṁ kulagehe nibbattitvā parinibbute Bhagavati suvaṇṇacetiyakammaṭṭhāne satasahassagghanikāya suvaṇṇiṭṭhakāya pūjaṁ[1] katvā "imassa nissandena nibbattanibbattaṭṭhāne sarīraṁ me suvaṇṇavaṇṇaṁ

1. Cayaṁ (Ka)

သမာဂမာဒီနိ န ဟိ နဿန္တိ ယာဝ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနာ န ဝိနာ ဘဝိဿန္တီတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ဓမ္မရုစိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

ဒသမာပဒါနံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဧကူနပညာသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၅၀-ကိင်္ကဏိပုပ္ဖဝဂ္ဂါဒိဝဏ္ဏနာ

ပညာသမဝဂ္ဂေ စ ဧကပညာသမဝဂ္ဂေ စ ဒွေပညာသမဝဂ္ဂေ စ တေပညာသမဝဂ္ဂေ စ သဗ္ဗာနိ အပဒါနာနိ ဥတ္တာနာနေဝါတိ။

၅၄-ကစ္စာယနဝဂ္ဂ

၁-မဟာကစ္စာယနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

စတုပညာသမဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနေ **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိ-အာဒိကံ အာယသ္မတော မဟာကစ္စာယနတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဂဟပတိမဟာသာလကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရာ သံခိတ္တေန ဘာသိတဿ ဝိတ္ထာရေန အတ္ထံ ဝိဘဇန္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပိယမာနံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ဒိသွာ သယမ္ပိ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေန္တော ပဏိဓာနံ ကတွာ ဒါနာဒီနိ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝိဇ္ဇာဓရော ဟုတွာ အာကာသေန ဂစ္ဆန္တော ဧကသ္မိံ ဝနသဏ္ဍေ နိသိန္နံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ကဏိကာရပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။

သော တေန ပုညေန အပရာပရံ သုဂတီသုယေဝ ပရိဝတ္တေန္တော ကဿပဒသဗလဿ ကာလေ ဗာရာဏသိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ သုဝဏ္ဏစေတိယကမ္မဋ္ဌာနေ သတသဟဿဃနိကာယ သုဝဏ္ဏိဋ္ဌကာယ ပူဇံ[၁] ကတွာ "ဣမဿ နိဿန္ဒေန နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေ သရီရံ မေ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ

၁-စယံ(က)

hotū”ti patthanaṁ akāsi. Tato yāvajīvaṁ kusalakammaṁ katvā ekaṁ Buddhantaraṁ devamanussesu saṁsaritvā imasmiṁ Buddhuppāde Ujjeniyaṁ rañño Caṇḍapajjotassa purohitagehe nibbatti, tassa nāmaggahaṇadivase mātā “mayhaṁ putto suvaṇṇavaṇṇo, attano nāmaṁ gahetvā āgato”ti **Kañcanamāṇavo**tveva nāmaṁ akāsi. So vuddhimanvāya tayo vede uggaṇhitvā pitu accayena purohitaṭṭhānaṁ labhi. So gottavasena **Kaccāyano**ti paññāyittha. Atha rājā Caṇḍapajjoto Buddhuppādaṁ sutvā “ācariya tumhe tattha gantvā Satthāraṁ idhānethā”ti pesesi. So attaṭṭhamo Satthu santikaṁ upagato tassa Satthā dhammaṁ desesi, desanāpariyosāne sattahi janehi saddhiṁ saha paṭisambhidāhi arahatte patiṭṭhāsi.

1. So evaṁ patta-arahattaphalo attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttatthameva. Atha Satthā “etha bhikkhavo”ti hatthaṁ pasāresi. Te tāvadeva dvaṅgulamattakesamassu-iddhimayapattacīvaradharā vassasaṭṭhikattherā viya ahesuṁ. Evaṁ thero sadatthaṁ nipphādetvā “bhante rājā Pajjoto tumhākaṁ pāde vandituṁ dhammañca sotuṁ icchatī”ti ārocesi. Satthā “tvaṁyeva Kaccāna tattha gaccha, tayi gate rājā pasīdissatī”ti āha. Thero Satthu āṇāya attaṭṭhamo tattha gantvā rājānaṁ pasādetvā avantīsu sāsanaṁ patiṭṭhāpetvā puna Satthu santikameva āgato. Attano pubbapatthanāvasena kaccāyanappakaraṇaṁ mahāniruttippakaraṇaṁ nettippakaraṇanti pakaraṇattayaṁ saṁghamajjhe byākāsi. Atha santuṭṭhena Bhagavatā “etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ saṁkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṁ vibhajantānaṁ yadidaṁ Mahākaccāno”ti[1] etadaggaṭṭhāne ṭhapito aggaphalasukhena vihāsīti.

Mahākaccāyanatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

1. Aṁ 1. 24 piṭṭhe.

ဟောတူ”တိ ပတ္ထနံ အကာသိ။ တတော ယာဝဇီဝံ ကုသလကမ္မံ ကတွာ ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဥဇ္ဇေနိယံ ရညော စဏ္ဍပဇ္ဇောတဿ ပုရောဟိတဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိ၊ တဿ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ မာတာ “မယှံ ပုတ္တော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော၊ အတ္တနော နာမံ ဂဟေတွာ အာဂတော”တိ **ကဉ္စနမာဏဝေါ**တွေဝ နာမံ အကာသိ။ သော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဏှိတွာ ပိတု အစ္စယေန ပုရောဟိတဋ္ဌာနံ လဘိ။ သော ဂေါတ္တဝသေန **ကစ္စာယနော**တိ ပညာယိတ္ထ။ အထ ရာဇာ စဏ္ဍပဇ္ဇောတော ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒံ သုတွာ “အာစရိယ တုမှေ တတ္ထ ဂန္တွာ သတ္ထာရံ ဣဓာနေထာ”တိ ပေသေသိ။ သော အတ္တဋ္ဌမော သတ္ထု သန္တိကံ ဥပဂတော တဿ သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေသိ၊ ဒေသနာပရိယောသာနေ သတ္တဟိ ဇနေဟိ သဒ္ဓိံ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ။

၁။ သော ဧဝံ ပတ္တအရဟတ္တဖလော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ အထ သတ္ထာ “ဧထ ဘိက္ခဝေါ”တိ ဟတ္ထံ ပသာရေသိ။ တေ တာဝဒေဝ ဒွင်္ဂုလမတ္တကေသမဿုဣဒ္ဓိမယပတ္တစီဝရဓရာ ဝဿသဋ္ဌိကတ္ထေရာ ဝိယ အဟေသုံ။ ဧဝံ ထေရော သဒတ္ထံ နိပ္ဖါဒေတွာ “ဘန္တေ ရာဇာ ပဇ္ဇောတော တုမှာကံ ပါဒေ ဝန္ဒိတုံ ဓမ္မဉ္စ သောတုံ ဣစ္ဆတီ”တိ အာရောစေသိ။ သတ္ထာ “တွံယေဝ ကစ္စာန တတ္ထ ဂစ္ဆ၊ တယိ ဂတေ ရာဇာ ပသီဒိဿတီ”တိ အာဟ။ ထေရော သတ္ထု အာဏာယ အတ္တဋ္ဌမော တတ္ထ ဂန္တွာ ရာဇာနံ ပသာဒေတွာ အဝန္တီသု သာသနံ ပတိဋ္ဌာပေတွာ ပုန သတ္ထု သန္တိကမေဝ အာဂတော။ အတ္တနော ပုဗ္ဗပတ္ထနာဝသေန ကစ္စာယနပ္ပကရဏံ မဟာနိရုတ္တိပ္ပကရဏံ နေတ္တိပ္ပကရဏန္တိ ပကရဏတ္တယံ သံဃမဇ္ဈေ ဗျာကာသိ။ အထ သန္တုဋ္ဌေန ဘဂဝတာ “ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ သံခိတ္တေန ဘာသိတဿ ဝိတ္ထာရေန အတ္ထံ ဝိဘဇန္တာနံ ယဒိဒံ မဟာကစ္စာနော”တိ[၁] ဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပိတော အဂ္ဂဖလသုခေန ဝိဟာသီတိ။

မဟာကစ္စာယနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-အံ ၁-၂၄-ပိဋ္ဌေ။

2. Vakkalitthera-apadānavaṇṇanā

Dutiyāpadāne **ito satasahassamhī**ti-ādikaṁ āyasmato Vakkalittherassa apadānaṁ. Ayampi thero purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa-a Bhagavato kāle Haṁsavatīnagare kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Satthu santikaṁ gacchantehi upāsakehi saddhiṁ vihāraṁ gantvā parisapariyante ṭhito dhammaṁ suṇanto Satthārā ekaṁ bhikkhuṁ saddhādhimuttānaṁ agaṭṭhāne ṭhapitaṁ disvā sayampi taṁ ṭhānantaraṁ patthento sattāhaṁ Buddhappamukhassa bhikkhusaṁghassa mahādānaṁ datvā paṇidhānaṁ akāsi. Satthā tassa anantarāyaṁ disvā byākari.

So yāvajīvaṁ kusalaṁ katvā devamanussesu saṁsaranto amhākaṁ Bhagavato kāle Sāvatthiyaṁ brāhmaṇakule nibbatti, tassa **Vakkalī**ti nāmaṁ kariṁsu. Tattha **kalī**ti aparādhatilakāḷakādidosassa adhivacanaṁ. Niddhantasuvaṇṇapiṇḍasadisatāya apagato byapagato kali doso assāti vakārāgamaṁ katvā Vakkalīti vuccati. So vuddhippatto tayo vede uggaṇhitvā brāhmaṇasippesu nipphattiṁ gato, Satthāraṁ disvā rūpakāyasampattidassanena atitto Satthārā saddhiṁyeva vicarati. “Agāramajjhe vasanto niccakālaṁ Satthu dassanaṁ na labhissāmī”ti Satthu santike pabbajitvā ṭhapetvā bhojanakālaṁ sarīrakiccakālañca sesakāle yattha ṭhitena sakkā Dasabalaṁ passituṁ, tattha ṭhito aññaṁ kiccaṁ pahāya Bhagavantaṁ olokentoyeva viharati. Satthā tassa ñāṇaparipākaṁ āgamento bahukālaṁ tasmiṁ rūpadassaneneva vicarante kiñci avatvā punekadivasaṁ “kiṁ te Vakkali iminā pūtikāyena diṭṭhena, yo kho Vakkali dhammaṁ passati, so maṁ passati. Yo maṁ passati, so dhammaṁ passati. Dhammaṁ hi Vakkali passanto maṁ passatī”ti[1] āha. Satthari evaṁ vadantepi thero Satthu dassanaṁ pahāya aññattha gantuṁ na sakkoti. Tato Satthā “nāyaṁ bhikkhu saṁvegaṁ alabhitvā bujjhissatī”ti vassūpanāyikadivase “apehi Vakkalī”ti theraṁ paṇāmesi. So Satthārā paṇāmito Satthu sammukhe ṭhātuṁ asakkonto “kiṁ mayhaṁ jīvitena, yohaṁ Satthāraṁ daṭṭhuṁ na labhāmī”ti Gijjhakūṭe pabbate

1. Saṁ 2. 98 piṭṭhe.

၂-ဝက္ကလိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဒုတိယာပဒါနေ **ဣတော သတသဟဿမှီ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဝက္ကလိတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ထေရော ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထု သန္တိကံ ဂစ္ဆန္တေဟိ ဥပါသကေဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ပရိသပရိယန္တေ ဌိတော ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရာ ဧကံ ဘိက္ခုံ သဒ္ဓါဓိမုတ္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပိတံ ဒိသွာ သယမ္ပိ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေန္တော သတ္တာဟံ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ မဟာဒါနံ ဒတွာ ပဏိဓာနံ အကာသိ။ သတ္ထာ တဿ အနန္တရာယံ ဒိသွာ ဗျာကရိ။

သော ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ၊ တဿ **ဝက္ကလီ**တိ နာမံ ကရိံသု။ တတ္ထ **ကလီ**တိ အပရာဓတိလကာဠကာဒိဒေါသဿ အဓိဝစနံ။ နိဒ္ဓန္တသုဝဏ္ဏပိဏ္ဍသဒိသတာယ အပဂတော ဗျပဂတော ကလိ ဒေါသော အဿာတိ ဝကာရာဂမံ ကတွာ ဝက္ကလီတိ ဝုစ္စတိ။ သော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဏှိတွာ ဗြာဟ္မဏသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော၊ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ရူပကာယသမ္ပတ္တိဒဿနေန အတိတ္တော သတ္ထာရာ သဒ္ဓိံယေဝ ဝိစရတိ။ “အဂါရမဇ္ဈေ ဝသန္တော နိစ္စကာလံ သတ္ထု ဒဿနံ န လဘိဿာမီ”တိ သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဌပေတွာ ဘောဇနကာလံ သရီရကိစ္စကာလဉ္စ သေသကာလေ ယတ္ထ ဌိတေန သက္ကာ ဒသဗလံ ပဿိတုံ၊ တတ္ထ ဌိတော အညံ ကိစ္စံ ပဟာယ ဘဂဝန္တံ ဩလောကေန္တောယေဝ ဝိဟရတိ။ သတ္ထာ တဿ ဉာဏပရိပါကံ အာဂမေန္တော ဗဟုကာလံ တသ္မိံ ရူပဒဿနေနေဝ ဝိစရန္တေ ကိဉ္စိ အဝတွာ ပုနေကဒိဝသံ “ကိံ တေ ဝက္ကလိ ဣမိနာ ပူတိကာယေန ဒိဋ္ဌေန၊ ယော ခေါ ဝက္ကလိ ဓမ္မံ ပဿတိ၊ သော မံ ပဿတိ။ ယော မံ ပဿတိ၊ သော ဓမ္မံ ပဿတိ။ ဓမ္မံ ဟိ ဝက္ကလိ ပဿန္တော မံ ပဿတီ”တိ[၁] အာဟ။ သတ္ထရိ ဧဝံ ဝဒန္တေပိ ထေရော သတ္ထု ဒဿနံ ပဟာယ အညတ္ထ ဂန္တုံ န သက္ကောတိ။ တတော သတ္ထာ “နာယံ ဘိက္ခု သံဝေဂံ အလဘိတွာ ဗုဇ္ဈိဿတီ”တိ ဝဿူပနာယိကဒိဝသေ “အပေဟိ ဝက္ကလီ”တိ ထေရံ ပဏာမေသိ။ သော သတ္ထာရာ ပဏာမိတော သတ္ထု သမ္မုခေ ဌာတုံ အသက္ကောန္တော “ကိံ မယှံ ဇီဝိတေန၊ ယောဟံ သတ္ထာရံ ဒဋ္ဌုံ န လဘာမီ”တိ ဂိဇ္ဈကူဋေ ပဗ္ဗတေ

၁-သံ ၂-၉၈-ပိဋ္ဌေ။

papātaṭṭhānaṁ abhiruhi. Satthā tassa taṁ pavattiṁ ñatvā “ayaṁ bhikkhu mama santikā assāsaṁ alabhanto maggaphalānaṁ upanissayaṁ nāseyyā”ti attānaṁ dassetvā obhāsaṁ vissajjento—

“Pāmojjabahulo bhikkhu, pasanno Buddhasāsane.
Adhigacche padaṁ santaṁ, saṅkhārūpasamaṁ sukhan”ti[1]—

gāthaṁ vatvā “ehi Vakkalī”ti[2] hatthaṁ pasāresi. Thero “Dasabalo me diṭṭho, ‘ehī’ti avhāyanampi laddhan”ti balavapītisomanassaṁ uppādetvā “kuto gacchāmī”ti attano gamanabhāvaṁ ajānitvāva Satthu sammukhe ākāse pakkhanditvā paṭhamena pādena pabbate ṭhitoyeva Satthārā vuttagāthāyo āvajjento ākāseyeva pītiṁ vikkhambhetvā saha paṭisambhidāhi arahattaṁ pāpuṇīti Aṅguttaraṭṭhakathāyaṁ[3] Dhammapadavaṇṇanāyañca[4] āgataṁ.

Idha pana evaṁ veditabbaṁ[5]—“kiṁ te Vakkalī”ti-ādinā Satthārā ovadito Gijjhakūṭe viharanto vipassanaṁ paṭṭhapesi, tassa saddhāya balavabhāvato eva vipassanā vīthiṁ na otarati. Bhagavā taṁ ñatvā kammaṭṭhānaṁ sodhetvā adāsi. So puna vipassanaṁ matthakaṁ pāpetuṁ nāsakkhiyeva. Athassa āhāravekallena vātābādho uppajji, taṁ vātābādhena pīḷiyamānaṁ ñatvā Bhagavā tattha gantvā pucchanto—

“Vātarogābhinīto tvaṁ, viharaṁ kānane vane.
Paviddhagocare lūkhe, kathaṁ bhikkhu karissasī”ti[6]—

āha. Taṁ sutvā thero—

“Pītisukhena vipulena, pharamāno samussayaṁ.
Lūkhampi abhisambhonto, viharissāmi kānane.

Bhāvento satipaṭṭhāne, indriyāni balāni ca.
Bojjhaṅgāni ca bhāvento, viharissāmi kānane.

Āraddhavīriye pahitatte, niccaṁ daḷhaparakkame.
Samagge sahite disvā, viharissāmi kānane.

1. Khu 1. 68 piṭṭhe Dhammapade.
2. Dhammapada-Ṭṭha 2. 381 piṭṭhe.
3. Aṁ-Ṭṭha 1. 196 piṭṭhe.
4. Dhammapada-Ṭṭha 2. 382 piṭṭhe.
5. Vadanti (Thera-Ṭṭha 2. 59 piṭṭhe.)
6. Khu 2. 278 piṭṭhe.

ပပါတဋ္ဌာနံ အဘိရုဟိ။ သတ္ထာ တဿ တံ ပဝတ္တိံ ဉတွာ “အယံ ဘိက္ခု မမ သန္တိကာ အဿာသံ အလဘန္တော မဂ္ဂဖလာနံ ဥပနိဿယံ နာသေယျာ”တိ အတ္တာနံ ဒဿေတွာ ဩဘာသံ ဝိဿဇ္ဇေန္တော—

“ပါမောဇ္ဇဗဟုလော ဘိက္ခု၊ ပသန္နော ဗုဒ္ဓသာသနေ။
အဓိဂစ္ဆေ ပဒံ သန္တံ၊ သင်္ခါရူပသမံ သုခ”န္တိ[၁]—

ဂါထံ ဝတွာ “ဧဟိ ဝက္ကလီ”တိ[၂] ဟတ္ထံ ပသာရေသိ။ ထေရော “ဒသဗလော မေ ဒိဋ္ဌော၊ ‘ဧဟီ’တိ အဝှါယနမ္ပိ လဒ္ဓ”န္တိ ဗလဝပီတိသောမနဿံ ဥပ္ပါဒေတွာ “ကုတော ဂစ္ဆာမီ”တိ အတ္တနော ဂမနဘာဝံ အဇာနိတွာဝ သတ္ထု သမ္မုခေ အာကာသေ ပက္ခန္ဒိတွာ ပဌမေန ပါဒေန ပဗ္ဗတေ ဌိတောယေဝ သတ္ထာရာ ဝုတ္တဂါထာယော အာဝဇ္ဇေန္တော အာကာသေယေဝ ပီတိံ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏီတိ အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာယံ[၃] ဓမ္မပဒဝဏ္ဏနာယဉ္စ[၄] အာဂတံ။

ဣဓ ပန ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗံ[၅]—“ကိံ တေ ဝက္ကလီ”တိအာဒိနာ သတ္ထာရာ ဩဝဒိတော ဂိဇ္ဈကူဋေ ဝိဟရန္တော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေသိ၊ တဿ သဒ္ဓါယ ဗလဝဘာဝတော ဧဝ ဝိပဿနာ ဝီထိံ န ဩတရတိ။ ဘဂဝါ တံ ဉတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ သောဓေတွာ အဒါသိ။ သော ပုန ဝိပဿနံ မတ္ထကံ ပါပေတုံ နာသက္ခိယေဝ။ အထဿ အာဟာရဝေကလ္လေန ဝါတာဗာဓော ဥပ္ပဇ္ဇိ၊ တံ ဝါတာဗာဓေန ပီဠိယမာနံ ဉတွာ ဘဂဝါ တတ္ထ ဂန္တွာ ပုစ္ဆန္တော—

“ဝါတရောဂါဘိနီတော တွံ၊ ဝိဟရံ ကာနနေ ဝနေ။
ပဝိဒ္ဓဂေါစရေ လူခေ၊ ကထံ ဘိက္ခု ကရိဿသီ”တိ[၆]—

အာဟ။ တံ သုတွာ ထေရော—

“ပီတိသုခေန ဝိပုလေန၊ ဖရမာနော သမုဿယံ။
လူခမ္ပိ အဘိသမ္ဘောန္တော၊ ဝိဟရိဿာမိ ကာနနေ။

ဘာဝေန္တော သတိပဋ္ဌာနေ၊ ဣန္ဒြိယာနိ ဗလာနိ စ။
ဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ စ ဘာဝေန္တော၊ ဝိဟရိဿာမိ ကာနနေ။

အာရဒ္ဓဝီရိယေ ပဟိတတ္တေ၊ နိစ္စံ ဒဠှပရက္ကမေ။
သမဂ္ဂေ သဟိတေ ဒိသွာ၊ ဝိဟရိဿာမိ ကာနနေ။

၁-ခု ၁-၆၈-ပိဋ္ဌေ ဓမ္မပဒေ။
၂-ဓမ္မပဒ-ဋ္ဌ ၂-၃၈၁-ပိဋ္ဌေ။
၃-အံ-ဋ္ဌ ၁-၁၉၆-ပိဋ္ဌေ။
၄-ဓမ္မပဒ-ဋ္ဌ ၂-၃၈၂-ပိဋ္ဌေ။
၅-ဝဒန္တိ (ထေရ-ဋ္ဌ ၂-၅၉-ပိဋ္ဌေ။)
၆-ခု ၂-၂၇၈-ပိဋ္ဌေ။

Anussaranto Sambuddhaṁ, aggaṁ dantaṁ samāhitaṁ.
Atandito rattindivaṁ, viharissāmi kānane”ti[1]—

catasso gāthāyo abhāsi. Tāsaṁ attho Theragāthāvaṇṇanāyaṁ[2] vuttoyeva. Evaṁ thero vipassanaṁ ussukkāpetvā arahattaṁ pāpuṇi.

28. So arahattaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakosento **ito satasahassamhī**ti-ādimāha. Tattha **ito**ti Kakusandhādīnaṁ uppannabhaddakappato heṭṭhā kappasatasahassamatthaketi attho.

29. **Padumākāravadano**ti supupphitapadumasassirīkamukho. **Padumapatta’kkho**ti setapadumapupphavaṇṇasadisa-akkhīti attho.

30. **Padumuttaragandhovā**ti padumagandhamukhoti attho.

31. **Andhānaṁ nayanūpamo**ti cakkhuvirahitānaṁ sattānaṁ nayanasadiso, dhammadesanāya sabbasattānaṁ paññācakkhādicakkhudāyakoti attho. **Santaveso**ti santasabhāvo santa-iriyāpatho. **Giṇanidhī**ti guṇānaṁ nidhi, sabbaguṇagaṇānaṁ nidhānaṭṭhānabhūtoti attho. **Karuṇāmati-ākaro**ti sādhūnaṁ cittakampanasaṅkhātāya karuṇāya ca [3]atthānatthaminanaparicchinnamatiyā[3] ca ākaro ādhārabhūto.

32. **Brāhmasurasuraccito**ti brahmehi ca asurehi ca devehi ca accito pūjitoti attho.

33. **Madhurena rutena cā**ti karavīkarutamadhurena saddena sakalaṁ janaṁ rañjayantīti sambandho. **Santhavī sāvakaṁ sakan**ti attano sāvakaṁ madhuradhammadesanāya santhavī, thutiṁ akāsīti attho.

34. **Saddhādhimutto**ti saddahanasaddhāya sāsane adhimutto patiṭṭhitoti attho. **Mama dassanalālaso**ti mayhaṁ dassane byāvaṭo tapparo[4].

---

1. Khu 2. 278 piṭṭhe.
2. Thera-Ṭṭha 2. 57 piṭṭhādīsu.
3-3. Suparisuddhāya matiyā (Sī)
4. Parāyaṇo (Sī)

အနုဿရန္တော သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ အဂ္ဂံ ဒန္တံ သမာဟိတံ။
အတန္ဒိတော ရတ္တိန္ဒိဝံ၊ ဝိဟရိဿာမိ ကာနနေ”တိ[1]—

စတဿော ဂါထာယော အဘာသိ။ တာသံ အတ္ထော ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာယံ[2] ဝုတ္တောယေဝ။ ဧဝံ ထေရော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၂၈။ သော အရဟတ္တံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဣတော သတသဟဿမှီ**တိ-အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဣတော**တိ ကကုသန္ဓာဒီနံ ဥပ္ပန္နဘဒ္ဒကပ္ပတော ဟေဋ္ဌာ ကပ္ပသတသဟဿမတ္ထကေတိ အတ္ထော။

၂၉။ **ပဒုမာကာရဝဒနော**တိ သုပုပ္ဖိတပဒုမသဿိရီကမုခေါ။ **ပဒုမပတ္တ’က္ခော**တိ သေတပဒုမပုပ္ဖဝဏ္ဏသဒိသအက္ခီတိ အတ္ထော။

၃၀။ **ပဒုမုတ္တရဂန္ဓောဝါ**တိ ပဒုမဂန္ဓမုခေါတိ အတ္ထော။

၃၁။ **အန္ဓာနံ နယနူပမော**တိ စက္ခုဝိရဟိတာနံ သတ္တာနံ နယနသဒိသော၊ ဓမ္မဒေသနာယ သဗ္ဗသတ္တာနံ ပညာစက္ခာဒိစက္ခုဒါယကောတိ အတ္ထော။ **သန္တဝေသော**တိ သန္တသဘာဝေါ သန္တဣရိယာပထော။ **ဂုဏနိဓီ**တိ ဂုဏာနံ နိဓိ၊ သဗ္ဗဂုဏဂဏာနံ နိဓာနဋ္ဌာနဘူတောတိ အတ္ထော။ **ကရုဏာမတိအာကရော**တိ သာဓူနံ စိတ္တကမ္ပနသင်္ခါတာယ ကရုဏာယ စ [3]အတ္ထာနတ္ထမိနနပရိစ္ဆိန္နမတိယာ[3] စ အာကရော အာဓာရဘူတော။

၃၂။ **ဗြဟ္မာသုရသုရစ္စိတော**တိ ဗြဟ္မေဟိ စ အသုရေဟိ စ ဒေဝေဟိ စ အစ္စိတော ပူဇိတောတိ အတ္ထော။

၃၃။ **မဓုရေန ရုတေန စာ**တိ ကရဝီကရုတမဓုရေန သဒ္ဒေန သကလံ ဇနံ ရဉ္ဇယန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **သန္ထဝီ သာဝကံ သကန္**တိ အတ္တနော သာဝကံ မဓုရဓမ္မဒေသနာယ သန္ထဝီ၊ ထုတိံ အကာသီတိ အတ္ထော။

၃၄။ **သဒ္ဓါဓိမုတ္တော**တိ သဒ္ဒဟနသဒ္ဓါယ သာသနေ အဓိမုတ္တော ပတိဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော။ **မမ ဒဿနလာလသော**တိ မယှံ ဒဿနေ ဗျာဝဋော တပ္ပရော[4]။

၁-ခု ၂-၂၇၈-ပိဋ္ဌေ။
၂-ထေရ-ဋ္ဌ ၂-၅၇-ပိဋ္ဌာဒီသု။
၃-၃-သုပရိသုဒ္ဓါယ မတိယာ (သီ)
၄-ပရာယဏော (သီ)

35. **Taṁ ṭhānamabhirocayin**ti taṁ saddhādhimuttaṭṭhānantaraṁ abhirocayiṁ, icchiṁ patthesinti attho.

40. **Pītamaṭṭhanivāsanan**ti siliṭṭhasuvaṇṇavaṇṇavatthe nivatthanti attho. **Hemayaññopacitaṅgan**ti suvaṇṇapāmaṅgalaggitagattanti attho.

47-48. **Nonītasukhumālaṁ man**ti navanītamiva mudutaluṇahatthapādaṁ. **Jātapallavakomalan**ti asokapallavapattakomalamiva mudukanti attho. **Pisācībhayatajjitā**ti tadā evaṁbhūtaṁ kumāraṁ maṁ aññā pisācī ekā rakkhasī bhayena tajjesi bhiṁsāpesīti attho. Tadā **Mahesissa** Sammāsambuddhassa pādamūle maṁ **sāyesuṁ** nipajjāpesuṁ. **Dīnamānasā** bhītacittā mama mātāpitaro **imaṁ** dārakaṁ te dadāma, imassa **saraṇaṁ** patiṭṭhā hotu nātha nāyakāti sambandho.

49. **Tadā paṭiggahi so man**ti so Bhagavā tadā tasmiṁ mama mātuyā dinnakāle **jālinā** jālayuttena[1] saṅkhālakena[2] cakkalakkhaṇādīhi lakkhitena **mudukomalapāṇinā** mudukena visuddhena hatthatalena maṁ aggahesīti attho.

52. **Sabbapāramisambhūtan**ti sabbehi dānapāramitādīhi sambhūtaṁ jātaṁ. **Nīlakkhinayanaṁ varaṁ** puññasambhārajaṁ uttamanīla-akkhivantaṁ. **Sabbasubhākiṇṇaṁ** sabbena subhena vaṇṇena saṇṭhānena ākiṇṇaṁ gahanībhūtaṁ **rūpaṁ** Bhagavato hatthapādasīsādirūpaṁ disvāti attho, tittiṁ apatto viharāmi ahanti sambandho.

61. **Tadā maṁ caraṇantago**ti tasmiṁ mayhaṁ arahattaṁ pattakāle sīlādipannarasannaṁ caraṇadhammānaṁ antago, pariyosānappatto paripūrakārīti attho. "Maraṇantago"tipi pāṭho. Tassa maraṇassa antaṁ nibbānaṁ pattoti attho. Saddhādhimuttānaṁ aggaṁ paññapesīti sambandho. Atha Satthā bhikkhusaṁghamajjhe nisinno "etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ saddhādhimuttānaṁ yadidaṁ Vakkalī"ti[3] maṁ etadaggaṭṭhāne ṭhapesīti vuttaṁ hoti. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Vakkalitthera-apadānavaṇṇanā samattā.

1. Jālasuttena (Sī) 2. Saṅkhalaṅkena (Sī) 3. Aṁ 1. 24 piṭṭhe.

၃၅။ **တံ ဌာနမဘိရောစယိ**န္တိ တံ သဒ္ဓါဓိမုတ္တဋ္ဌာနန္တရံ အဘိရောစယိံ၊ ဣစ္ဆိံ ပတ္ထေသိန္တိ အတ္ထော။

၄၀။ **ပီတမဋ္ဌနိဝါသန**န္တိ သိလိဋ္ဌသုဝဏ္ဏဝဏ္ဏဝတ္ထေ နိဝတ္ထန္တိ အတ္ထော။ **ဟေမယညောပစိတင်္ဂ**န္တိ သုဝဏ္ဏပါမင်္ဂလဂ္ဂိတဂတ္တန္တိ အတ္ထော။

၄၇-၄၈။ **နောနီတသုခုမာလံ မ**န္တိ နဝနီတမိဝ မုဒုတလုဏဟတ္ထပါဒံ။ **ဇာတပလ္လဝကောမလ**န္တိ အသောကပလ္လဝပတ္တကောမလမိဝ မုဒုကန္တိ အတ္ထော။ **ပိသာစီဘယတဇ္ဇိတာ**တိ တဒါ ဧဝံဘူတံ ကုမာရံ မံ အညာ ပိသာစီ ဧကာ ရက္ခသီ ဘယေန တဇ္ဇေသိ ဘိံသာပေသီတိ အတ္ထော။ တဒါ **မဟေသိဿ** သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ပါဒမူလေ မံ **သာယေသုံ** နိပဇ္ဇာပေသုံ။ **ဒီနမာနသာ** ဘီတစိတ္တာ မမ မာတာပိတရော **ဣမံ** ဒါရကံ တေ ဒဒါမ၊ ဣမဿ **သရဏံ** ပတိဋ္ဌာ ဟောတု နာထ နာယကာတိ သမ္ဗန္ဓော။

၄၉။ **တဒါ ပဋိဂ္ဂဟိ သော မ**န္တိ သော ဘဂဝါ တဒါ တသ္မိံ မမ မာတုယာ ဒိန္နကာလေ **ဇာလိနာ** ဇာလယုတ္တေန[၁] သင်္ခါလကေန[၂] စက္ကလက္ခဏာဒီဟိ လက္ခိတေန **မုဒုကောမလပါဏိနာ** မုဒုကေန ဝိသုဒ္ဓေန ဟတ္ထတလေန မံ အဂ္ဂဟေသီတိ အတ္ထော။

၅၂။ **သဗ္ဗပါရမိသမ္ဘူတ**န္တိ သဗ္ဗေဟိ ဒါနပါရမိတာဒီဟိ သမ္ဘူတံ ဇာတံ။ **နီလက္ခိနယနံ ဝရံ** ပုညသမ္ဘာရဇံ ဥတ္တမနီလအက္ခိဝန္တံ။ **သဗ္ဗသုဘာကိဏ္ဏံ** သဗ္ဗေန သုဘေန ဝဏ္ဏေန သဏ္ဌာနေန အာကိဏ္ဏံ ဂဟနီဘူတံ **ရူပံ** ဘဂဝတော ဟတ္ထပါဒသီသာဒိရူပံ ဒိသွာတိ အတ္ထော၊ တိတ္တိံ အပတ္တော ဝိဟရာမိ အဟန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၆၁။ **တဒါ မံ စရဏန္တဂေါ**တိ တသ္မိံ မယှံ အရဟတ္တံ ပတ္တကာလေ သီလာဒိပန္နရသန္နံ စရဏဓမ္မာနံ အန္တဂေါ၊ ပရိယောသာနပ္ပတ္တော ပရိပူရကာရီတိ အတ္ထော။ "မရဏန္တဂေါ"တိပိ ပါဌော။ တဿ မရဏဿ အန္တံ နိဗ္ဗာနံ ပတ္တောတိ အတ္ထော။ သဒ္ဓါဓိမုတ္တာနံ အဂ္ဂံ ပညပေသီတိ သမ္ဗန္ဓော။ အထ သတ္ထာ ဘိက္ခုသံဃမဇ္ဈေ နိသိန္နော "ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ သဒ္ဓါဓိမုတ္တာနံ ယဒိဒံ ဝက္ကလီ"တိ[၃] မံ ဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဝက္ကလိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-ဇာလသုတ္တေန (သီ) ၂-သင်္ခလင်္ကေန (သီ) ၃-အံ ၁-၂၄-ပိဋ္ဌေ။

3. Mahākappinatthera-apadānavaṇṇanā

Padumuttaro nāma Jinoti-ādikaṁ āyasmato Kappinattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Haṁsavatīnagare kulagehe nibbatto viññutaṁ patvā Satthu santike dhammadesanaṁ suṇanto Satthārā ekaṁ bhikkhuṁ ovādakānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapitaṁ disvā adhikārakammaṁ katvā taṁ ṭhānantaraṁ patthesi.

So tattha yāvajīvaṁ kusalaṁ katvā devamanussesu saṁsaranto Bārāṇasito avidūre ekasmiṁ Pesakāragāme jeṭṭhapesakāragehe nibbatto tadā sahassamattā Paccekabuddhā Himavante aṭṭha māse vasitvā vassike cattāro māse janapade vasanti. Te ekavāraṁ Bārāṇasiyā avidūre otaritvā “senāsanaṁ karaṇatthāya hatthakammaṁ yācathā”ti rañño santikaṁ aṭṭha Paccekabuddhe pahiṇiṁsu. Tadā pana rañño vappamaṅgalaṁ ahosi. So “Paccekabuddhā kira āgatā”ti sutvā nikkhamitvā āgatakāraṇaṁ pucchitvā “ajja bhante okāso natthi sve amhākaṁ vappamaṅgalaṁ, tatiyadivase karissāmā”ti vatvā Paccekabuddhe animantetvāva pāvisi. Paccekabuddhā “aññaṁ gāmaṁ pavisissāmā”ti pakkamiṁsu.

Tasmiṁ samaye jeṭṭhapesakārassa bhariyā kenacideva karaṇīyena Bārāṇasiṁ gacchantī te Paccekabuddhe disvā vanditvā “kiṁ bhante avelāya ayyā āgatā”ti pucchi. Te ādito paṭṭhāya kathesuṁ. Taṁ sutvā saddhāsampannā buddhisampannā itthī “sve bhante amhākaṁ bhikkhaṁ gaṇhathā”ti nimantesi. Bahukā mayaṁ bhaginīti. Kittakā bhanteti. Sahassamattā bhaginīti. “Bhante imasmiṁ no gāme sahassamattā vasimhā, ekeko ekekassa bhikkhaṁ dassati, bhikkhaṁ adhivāsetha, ahameva vo vasanaṭṭhānaṁ kārāpessāmī”ti āha. Paccekabuddhā adhivāsesuṁ.

Sā gāmaṁ pavisitvā ugghosesi “ammatātā ahaṁ sahassamatte Paccekabuddhe disvā nimantesiṁ, ayyānaṁ nisīdanaṭṭhānaṁ saṁvidahatha, yāgubhattādīni sampādethā”ti gāmamajjhe maṇḍapaṁ kārāpetvā āsanāni paññāpetvā punadivase Paccekabuddhe nisīdāpetvā paṇītena khādanīyena bhojanīyena parivisitvā bhattakiccapariyosāne tasmiṁ gāme sabbā

၃-မဟာကပ္ပိနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနောတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကပ္ပိနတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မဒေသနံ သုဏန္တော သတ္ထာရာ ဧကံ ဘိက္ခုံ ဩဝါဒကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပိတံ ဒိသွာ အဓိကာရကမ္မံ ကတွာ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေသိ။

သော တတ္ထ ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဗာရာဏသိတော အဝိဒူရေ ဧကသ္မိံ ပေသကာရဂါမေ ဇေဋ္ဌပေသကာရဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော တဒါ သဟဿမတ္တာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဟိမဝန္တေ အဋ္ဌ မာသေ ဝသိတွာ ဝဿိကေ စတ္တာရော မာသေ ဇနပဒေ ဝသန္တိ။ တေ ဧကဝါရံ ဗာရာဏသိယာ အဝိဒူရေ ဩတရိတွာ “သေနာသနံ ကရဏတ္ထာယ ဟတ္ထကမ္မံ ယာစထာ”တိ ရညော သန္တိကံ အဋ္ဌ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ ပဟိဏိံသု။ တဒါ ပန ရညော ဝပ္ပမင်္ဂလံ အဟောသိ။ သော “ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ကိရ အာဂတာ”တိ သုတွာ နိက္ခမိတွာ အာဂတကာရဏံ ပုစ္ဆိတွာ ‘‘အဇ္ဇ ဘန္တေ ဩကာသော နတ္ထိ သွေ အမှာကံ ဝပ္ပမင်္ဂလံ၊ တတိယဒိဝသေ ကရိဿာမာ”တိ ဝတွာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ အနိမန္တေတွာဝ ပါဝိသိ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ “အညံ ဂါမံ ပဝိသိဿာမာ’’တိ ပက္ကမိံသု။

တသ္မိံ သမယေ ဇေဋ္ဌပေသကာရဿ ဘရိယာ ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန ဗာရာဏသိံ ဂစ္ဆန္တီ တေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ ဒိသွာ ဝန္ဒိတွာ ‘‘ကိံ ဘန္တေ အဝေလာယ အယျာ အာဂတာ”တိ ပုစ္ဆိ။ တေ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ကထေသုံ။ တံ သုတွာ သဒ္ဓါသမ္ပန္နာ ဗုဒ္ဓိသမ္ပန္နာ ဣတ္ထီ “သွေ ဘန္တေ အမှာကံ ဘိက္ခံ ဂဏှထာ’’တိ နိမန္တေသိ။ ဗဟုကာ မယံ ဘဂိနီတိ။ ကိတ္တကာ ဘန္တေတိ။ သဟဿမတ္တာ ဘဂိနီတိ။ “ဘန္တေ ဣမသ္မိံ နော ဂါမေ သဟဿမတ္တာ ဝသိမှာ၊ ဧကေကော ဧကေကဿ ဘိက္ခံ ဒဿတိ၊ ဘိက္ခံ အဓိဝါသေထ၊ အဟမေဝ ဝေါ ဝသနဋ္ဌာနံ ကာရာပေဿာမီ”တိ အာဟ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အဓိဝါသေသုံ။

သာ ဂါမံ ပဝိသိတွာ ဥဂ္ဃောသေသိ “အမ္မတာတာ အဟံ သဟဿမတ္တေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ ဒိသွာ နိမန္တေသိံ၊ အယျာနံ နိသီဒနဋ္ဌာနံ သံဝိဒဟထ၊ ယာဂုဘတ္တာဒီနိ သမ္ပာဒေထာ”တိ ဂါမမဇ္ဈေ မဏ္ဍပံ ကာရာပေတွာ အာသနာနိ ပညာပေတွာ ပုနဒိဝသေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ နိသီဒါပေတွာ ပဏီတေန ခါဒနီယေန ဘောဇနီယေန ပရိဝိသိတွာ ဘတ္တကိစ္စပရိယောသာနေ တသ္မိံ ဂါမေ သဗ္ဗာ

itthiyo ādāya tāhi saddhiṁ Paccekabuddhe vanditvā temāsaṁ vasanatthāya paṭiññaṁ gaṇhitvā puna gāme ugghosesi “ammatātā ekekakulato ekekapuriso vāsipharasu-ādīni gahetvā araññaṁ pavisitvā dabbasambhāre āharitvā ayyānaṁ vasanaṭṭhānaṁ karotū”ti. Gāmavāsino tassāyeva vacanaṁ sutvā ekeko ekekaṁ katvā saddhiṁ rattidivāṭṭhānehi paṇṇasālasahassaṁ niṭṭhāpetvā attano attano paṇṇasālāyaṁ upagataṁ Paccekabuddhaṁ “ahaṁ sakkaccaṁ upaṭṭhahissāmi, ahaṁ sakkaccaṁ upaṭṭhahissāmī”ti vatvā upaṭṭhahiṁsu. Sā vassaṁvuṭṭhakāle “attano attano paṇṇasālāya vassaṁvuṭṭhānaṁ Paccekabuddhānaṁ cīvarasāṭake sajjethā”ti samādapetvā ekekassa sahassa sahassamūlaṁ cīvaraṁ dāpesi. Paccekabuddhā vuṭṭhavassā anumodanaṁ katvā pakkamiṁsu. Gāmavāsinopi idaṁ puññakammaṁ katvā tato cuto Tāvatiṁsadevaloke nibbattitvā gaṇadevatā nāma ahesuṁ.

Te tattha dibbasampattiṁ anubhavitvā Kassapasammāsambuddhakāle kuṭumbikagehesu nibbattiṁsu. Pubbe jeṭṭhakapesakāro jeṭṭhakakuṭumbikassa putto ahosi. Bhariyāpissa ekassa jeṭṭhakakuṭumbikassa dhītā ahosi. Sesānaṁ bhariyāyo sesakuṭumbikānaṁ dhītaro ahesuṁ, tā sabbāpi vayappattā parakulaṁ gacchantiyo tesaṁ tesaṁyeva gehāni agamaṁsu. Athekadivasaṁ vihāre dhammassavane saṁghuṭṭhe “Satthā dhammaṁ desessatī”ti sutvā te sabbepi kuṭumbikā “dhammaṁ sossāmā”ti bhariyāhi saddhiṁ vihāraṁ agamaṁsu. Tesaṁ vihāramajjhaṁ paviṭṭhakkhaṇe vassaṁ vassi. Yesaṁ kulūpakā vā ñātisāmaṇerādayo vā atthi, te tesaṁ pariveṇādīni pavisiṁsu[1]. Te pana tathārūpānaṁ natthitāya katthaci pavisituṁ avisahantā vihāramajjheyeva aṭṭhaṁsu. Atha ne jeṭṭhakakuṭumbiko āha “passatha bho amhākaṁ vippakāraṁ, kulaputtehi nāma ettakena lajjituṁ yuttan”ti. Ayya kiṁ karomāti. Mayaṁ vissāsikaṭṭhānassa abhāvena imaṁ vippakāraṁ pattā, sabbe dhanaṁ saṁharitvā pariveṇaṁ karissāmāti. “Sādhu ayyā”ti jeṭṭhako sahassaṁ adāsi. Sesā pañca pañca satāni. Itthiyo aḍḍhateyyāni aḍḍhateyyāni satāni. Te taṁ dhanaṁ āharitvā sahassakūṭāgāraparivāraṁ satthu vasanatthāya mahāpariveṇaṁ

1. Sesajanā kulūpagānaṁ ñātakānaṁ sāmaṇerādīnaṁ pariveṇādīni pavisiṁsu (Sī)

ဣတ္ထိယော အာဒါယ တာဟိ သဒ္ဓိံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ ဝန္ဒိတွာ တေမာသံ ဝသနတ္ထာယ ပဋိညံ ဂဏှိတွာ ပုန ဂါမေ ဥဂ္ဃောသေသိ “အမ္မတာတာ ဧကေကကုလတော ဧကေကပုရိသော ဝါသိဖရသုအာဒီနိ ဂဟေတွာ အရညံ ပဝိသိတွာ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရေ အာဟရိတွာ အယျာနံ ဝသနဋ္ဌာနံ ကရောတူ”တိ။ ဂါမဝါသိနော တဿာယေဝ ဝစနံ သုတွာ ဧကေကော ဧကေကံ ကတွာ သဒ္ဓိံ ရတ္တိဒိဝါဋ္ဌာနေဟိ ပဏ္ဏသာလသဟဿံ နိဋ္ဌာပေတွာ အတ္တနော အတ္တနော ပဏ္ဏသာလာယံ ဥပဂတံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ “အဟံ သက္ကစ္စံ ဥပဋ္ဌဟိဿာမိ၊ အဟံ သက္ကစ္စံ ဥပဋ္ဌဟိဿာမီ”တိ ဝတွာ ဥပဋ္ဌဟိံသု။ သာ ဝဿံဝုဋ္ဌကာလေ “အတ္တနော အတ္တနော ပဏ္ဏသာလာယ ဝဿံဝုဋ္ဌာနံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ စီဝရသာဋကေ သဇ္ဇေထာ”တိ သမာဒပေတွာ ဧကေကဿ သဟဿ သဟဿမူလံ စီဝရံ ဒါပေသိ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဝုဋ္ဌဝဿာ အနုမောဒနံ ကတွာ ပက္ကမိံသု။ ဂါမဝါသိနောပိ ဣဒံ ပုညကမ္မံ ကတွာ တတော စုတာ တာဝတိံသဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဂဏဒေဝတာ နာမ အဟေသုံ။

တေ တတ္ထ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ ကုဋုမ္ဗိကဂေဟေသု နိဗ္ဗတ္တိံသု။ ပုဗ္ဗေ ဇေဋ္ဌကပေသကာရော ဇေဋ္ဌကကုဋုမ္ဗိကဿ ပုတ္တော အဟောသိ။ ဘရိယာပိဿ ဧကဿ ဇေဋ္ဌကကုဋုမ္ဗိကဿ ဓီတာ အဟောသိ။ သေသာနံ ဘရိယာယော သေသကုဋုမ္ဗိကာနံ ဓီတရော အဟေသုံ၊ တာ သဗ္ဗာပိ ဝယပ္ပတ္တာ ပရကုလံ ဂစ္ဆန္တိယော တေသံ တေသံယေဝ ဂေဟာနိ အဂမံသု။ အထေကဒိဝသံ ဝိဟာရေ ဓမ္မဿဝနေ သံဃုဋ္ဌေ “သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေဿတီ”တိ သုတွာ တေ သဗ္ဗေပိ ကုဋုမ္ဗိကာ “ဓမ္မံ သောဿာမာ”တိ ဘရိယာဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဟာရံ အဂမံသု။ တေသံ ဝိဟာရမဇ္ဈံ ပဝိဋ္ဌက္ခဏေ ဝဿံ ဝဿိ။ ယေသံ ကုလူပကာ ဝါ ဉာတိသာမဏေရာဒယော ဝါ အတ္ထိ၊ တေ တေသံ ပရိဝေဏာဒီနိ ပဝိသိံသု[၁]။ တေ ပန တထာရူပါနံ နတ္ထိတာယ ကတ္ထစိ ပဝိသိတုံ အဝိသဟန္တာ ဝိဟာရမဇ္ဈေယေဝ အဋ္ဌံသု။ အထ နေ ဇေဋ္ဌကကုဋုမ္ဗိကော အာဟ “ပဿထ ဘော အမှာကံ ဝိပ္ပကာရံ၊ ကုလပုတ္တေဟိ နာမ ဧတ္တကေန လဇ္ဇိတုံ ယုတ္တ”န္တိ။ အယျ ကိံ ကရောမာတိ။ မယံ ဝိဿာသိကဋ္ဌာနဿ အဘာဝေန ဣမံ ဝိပ္ပကာရံ ပတ္တာ၊ သဗ္ဗေ ဓနံ သံဟရိတွာ ပရိဝေဏံ ကရိဿာမာတိ။ “သာဓု အယျာ”တိ ဇေဋ္ဌကော သဟဿံ အဒါသိ။ သေသာ ပဉ္စ ပဉ္စ သတာနိ။ ဣတ္ထိယော အဍ္ဎတေယျာနိ အဍ္ဎတေယျာနိ သတာနိ။ တေ တံ ဓနံ အာဟရိတွာ သဟဿကူဋာဂါရပရိဝါရံ သတ္ထု ဝသနတ္ထာယ မဟာပရိဝေဏံ

၁-သေသဇနာ ကုလူပဂါနံ ဉာတကာနံ သာမဏေရာဒီနံ ပရိဝေဏာဒီနိ ပဝိသိံသု (သီ)

nāma kārāpesuṁ. Navakammassa mahantatāya dhane appahonte pubbe dinnadhanato puna upaḍḍhūpaḍḍhuṁ adaṁsu. Niṭṭhite pariveṇe vihāramahaṁ karontā Buddhappamukhassa bhikkhusaṁghassa sattāhaṁ mahādānaṁ datvā vīsatiyā bhikkhusahassānaṁ cīvarāni sajjayiṁsu.

Jeṭṭhakakuṭumbikassa pana bhariyā attano paññāya ṭhitā ahaṁ tehi samakaṁ akatvā atirekataraṁ katvā "Satthāraṁ pūjessāmī"ti anojapupphavaṇṇena sahassamūlena sāṭakena saddhiṁ anojapupphacaṅkoṭakaṁ gahetvā Satthāraṁ anojapupphehi pūjetvā taṁ sāṭakaṁ Satthu pādamūle ṭhapetvā "bhante nibbattanibbattaṭṭhāne anojapupphavaṇṇaṁyeva me sarīraṁ hotu, Anojātveva ca nāmaṁ hotū"ti patthanaṁ akāsi. Satthā "evaṁ hotū"ti anumodanaṁ akāsi. Te sabbepi yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cutā devaloke nibbattiṁsu. Te imasmiṁ Buddhuppāde devalokā cavitvā jeṭṭhako Kukkuṭavatīnagare rājakule nibbattitvā viññutaṁ patto Mahākappinarājā nāma ahosi. Sesā amaccakulesu nibbattiṁsu. Jeṭṭhakassa bhariyā Maddaraṭṭhe Sākalanagare rājakule nibbatti anojapupphavaṇṇamevassā sarīraṁ ahosi, tena **Anojā**tvevassā nāmaṁ akaṁsu, sā vayappattā Mahākappinarañño gehaṁ gantvā **Anojādevī**ti pākaṭā ahosi.

Sesitthiyopi amaccakulesu nibbattitvā vayappattā tesaṁyeva amaccaputtānaṁ gehāni agamaṁsu. Te sabbepi rañño sampattisadisaṁ sampattiṁ anubhaviṁsu. Yadā hi rājā alaṅkārapaṭimaṇḍito hatthiṁ abhiruhitvā gicarati, tadāpi te tatheva vicaranti. Tasmiṁ assena vā rathena vā vicarante tepi tatheva vicaranti. Evaṁ te ekato hutvā katānaṁ puññānaṁ balena ekatova sampattiṁ anubhaviṁsu. Rañño pana vālo, vālavāhano[1], puppho, pupphavāhano, supattoti pañceva assā honti. Tesu rājā supattaṁ assaṁ sayaṁ ārohati, itare cattāro asse assārohānaṁ sāsanāharaṇatthāya adāsi. Rājā te pātova bhojetvā "gacchatha bhaṇe dve vā tīṇi vā yojanāni āhiṇḍitvā Buddhassa vā dhammassa vā saṁghassa vā uppannabhāvaṁ sutvā mayhaṁ

1. Balo, balavāhano, (Dhammapada-Ṭṭha 1. 353 piṭṭhe.)

နာမ ကာရာပေသုံ။ နဝကမ္မဿ မဟန္တတာယ ဓနေ အပ္ပဟောန္တေ ပုဗ္ဗေ ဒိန္နဓနတော ပုန ဥပဍ္ဎုပဍ္ဎုံ အဒံသု။ နိဋ္ဌိတေ ပရိဝေဏေ ဝိဟာရမဟံ ကရောန္တာ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ သတ္တာဟံ မဟာဒါနံ ဒတွာ ဝီသတိယာ ဘိက္ခုသဟဿာနံ စီဝရာနိ သဇ္ဇယိံသု။

ဇေဋ္ဌကကုဋုမ္ဗိကဿ ပန ဘရိယာ အတ္တနော ပညာယ ဌိတာ အဟံ တေဟိ သမကံ အကတွာ အတိရေကတရံ ကတွာ "သတ္ထာရံ ပူဇေဿာမီ"တိ အနောဇပုပ္ဖဝဏ္ဏေန သဟဿမူလေန သာဋကေန သဒ္ဓိံ အနောဇပုပ္ဖစင်္ကောဋကံ ဂဟေတွာ သတ္ထာရံ အနောဇပုပ္ဖေဟိ ပူဇေတွာ တံ သာဋကံ သတ္ထု ပါဒမူလေ ဌပေတွာ "ဘန္တေ နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေ အနောဇပုပ္ဖဝဏ္ဏံယေဝ မေ သရီရံ ဟောတု၊ အနောဇာတွေဝ စ နာမံ ဟောတူ"တိ ပတ္ထနံ အကာသိ။ သတ္ထာ "ဧဝံ ဟောတူ"တိ အနုမောဒနံ အကာသိ။ တေ သဗ္ဗေပိ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စုတာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိံသု။ တေ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဒေဝလောကာ စဝိတွာ ဇေဋ္ဌကော ကုက္ကုဋဝတီနဂရေ ရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော မဟာကပ္ပိနရာဇာ နာမ အဟောသိ။ သေသာ အမစ္စကုလေသု နိဗ္ဗတ္တိံသု။ ဇေဋ္ဌကဿ ဘရိယာ မဒ္ဒရဋ္ဌေ သာကလနဂရေ ရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ အနောဇပုပ္ဖဝဏ္ဏမေဝဿာ သရီရံ အဟောသိ၊ တေန **အနောဇာ**တွေဝဿာ နာမံ အကံသု၊ သာ ဝယပ္ပတ္တာ မဟာကပ္ပိနရညော ဂေဟံ ဂန္တွာ **အနောဇာဒေဝီ**တိ ပါကဋာ အဟောသိ။

သေသိတ္ထိယောပိ အမစ္စကုလေသု နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တာ တေသံယေဝ အမစ္စပုတ္တာနံ ဂေဟာနိ အဂမံသု။ တေ သဗ္ဗေပိ ရညော သမ္ပတ္တိသဒိသံ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိံသု။ ယဒါ ဟိ ရာဇာ အလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတော ဟတ္ထိံ အဘိရုဟိတွာ ဝိစရတိ၊ တဒါပိ တေ တထေဝ ဝိစရန္တိ။ တသ္မိံ အဿေန ဝါ ရထေန ဝါ ဝိစရန္တေ တေပိ တထေဝ ဝိစရန္တိ။ ဧဝံ တေ ဧကတော ဟုတွာ ကတာနံ ပုညာနံ ဗလေန ဧကတောဝ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိံသု။ ရညော ပန ဝါလော, ဝါလဝါဟနော[1], ပုပ္ဖော, ပုပ္ဖဝါဟနော, သုပတ္တောတိ ပဉ္စေဝ အဿာ ဟောန္တိ။ တေသု ရာဇာ သုပတ္တံ အဿံ သယံ အာရောဟတိ၊ ဣတရေ စတ္တာရော အဿေ အဿာရောဟာနံ သာသနာဟရဏတ္ထာယ အဒါသိ။ ရာဇာ တေ ပါတောဝ ဘောဇေတွာ "ဂစ္ဆထ ဘဏေ ဒွေ ဝါ တီဏိ ဝါ ယောဇနာနိ အာဟိဏ္ဍိတွာ ဗုဒ္ဓဿ ဝါ ဓမ္မဿ ဝါ သံဃဿ ဝါ ဥပ္ပန္နဘာဝံ သုတွာ မယှံ

၁-ဗလော,ဗလဝါဟနော,(ဓမ္မပဒ-ဋ္ဌ ၁-၃၅၃-ပိဋ္ဌေ။)

sukhasāsanaṁ ārocethā”ti pesesi. Te catūhi dvārehi nikkhamitvā dve tīṇi yojanāni āhiṇḍitvā kiñci sāsanaṁ alabhitvāva paccāgamiṁsu.

Athekadivasaṁ rājā supattaṁ āruhitvā amaccasahassaparivuto uyyānaṁ gacchanto kilantarūpe pañcasatamatte vāṇijake nagaraṁ pavisante disvā “ime addhānakilantā, addhā imesaṁ santikā ekaṁ bhaddakaṁ sāsanaṁ sossāmī”ti te pakkosāpetvā “kuto āgatatthā”ti pucchi. Atthi deva ito vīsatiyojanasatamatthake Sāvatthi nāma nagaraṁ, tato āgatamhāti. Atthi pana vo dese kiñci sāsanaṁ uppannanti. Deva aññaṁ kiñci natthi, Sammāsambuddho uppannoti. Rājā tāvadeva balavapītiyā phuṭṭhasarīro kiñci sallakkhetuṁ asakkonto muhuttaṁ vītināmetvā puna “tātā kiṁ vadethā”ti pucchi. Buddho deva uppannoti. Rājā dutiyampi tatiyampi tatheva vītināmetvā catutthavāre “kiṁ vadetha tātā”ti pucchitvā “Buddho uppanno”ti vutte “tātā sukhasāsanasavanāya satasahassaṁ vo dammī”ti vatvā “aparampi kiñci sāsanaṁ atthi tātā”ti pucchi. Atthi deva dhammo uppannoti. Rājā tampi sutvā purimanayeneva tayo vāre vītināmetvā catutthavāre “dhammo uppanno”ti vutte “idhāpi vo satasahassaṁ dammī”ti vatvā “aparampi kiñci sāsanaṁ atthi tātā”ti pucchi. Atthi deva saṁgho uppannoti. Rājā tampi sutvā tatheva tayo vāre vītināmetvā catutthavāre “saṁgho uppanno”ti vutte “idhāpi vo satasahassaṁ dammī”ti vatvā amaccasahassaṁ oloketvā “tātā kiṁ karissāmā”ti[1] pucchi. Deva tumhe kiṁ karissathāti. Ahaṁ tātā “Buddho uppanno dhammo uppanno saṁgho uppanno”ti sutvā na puna nivattissāmi, Bhagavantaṁ uddhissa gantvā tassa santike pabbajissāmīti. Mayampi deva tumhehi saddhiṁ pabbajissāmāti. Rājā suvaṇṇapaṭṭe akkharāni likhāpetvā vāṇijakānaṁ datvā “imaṁ Anojāya nāma deviyā detha sā tumhākaṁ tīṇi satasahassāni dassati, evañca pana naṁ vadeyyātha ‘raññā kira te issariyaṁ vissaṭṭhaṁ, yathāsukhaṁ sampattiṁ paribhuñjāhī’ti, sace pana ‘vo rājā kahan’ti pucchati, ‘Satthāraṁ uddissa pabbajissāmīti vatvā gato’ti[2] āroceyyāthā”ti āha. Amaccāpi attano attano bhariyānaṁ

1. Karissathāti (Dhammapada-Ṭṭha 1. 354) 2. Gatāti (Sī)

သုခသာသနံ အာရောစေထာ”တိ ပေသေသိ။ တေ စတူဟိ ဒွါရေဟိ နိက္ခမိတွာ ဒွေ တီဏိ ယောဇနာနိ အာဟိဏ္ဍိတွာ ကိဉ္စိ သာသနံ အလဘိတွာဝ ပစ္စာဂမိံသု။

အထေကဒိဝသံ ရာဇာ သုပတ္တံ အာရုဟိတွာ အမစ္စသဟဿပရိဝုတော ဥယျာနံ ဂစ္ဆန္တော ကိလန္တရူပေ ပဉ္စသတမတ္တေ ဝါဏိဇကေ နဂရံ ပဝိသန္တေ ဒိသွာ “ဣမေ အဒ္ဓါနကိလန္တာ၊ အဒ္ဓါ ဣမေသံ သန္တိကာ ဧကံ ဘဒ္ဒကံ သာသနံ သောဿာမီ”တိ တေ ပက္ကောသာပေတွာ “ကုတော အာဂတတ္ထာ”တိ ပုစ္ဆိ။ အတ္ထိ ဒေဝ ဣတော ဝီသတိယောဇနသတမတ္ထကေ သာဝတ္ထိ နာမ နဂရံ၊ တတော အာဂတမှာတိ။ အတ္ထိ ပန ဝေါ ဒေသေ ကိဉ္စိ သာသနံ ဥပ္ပန္နန္တိ။ ဒေဝ အညံ ကိဉ္စိ နတ္ထိ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပန္နောတိ။ ရာဇာ တာဝဒေဝ ဗလဝပီတိယာ ဖုဋ္ဌသရီရော ကိဉ္စိ သလ္လက္ခေတုံ အသက္ကောန္တော မုဟုတ္တံ ဝီတိနာမေတွာ ပုန “တာတာ ကိံ ဝဒေထာ”တိ ပုစ္ဆိ။ ဗုဒ္ဓေါ ဒေဝ ဥပ္ပန္နောတိ။ ရာဇာ ဒုတိယမ္ပိ တတိယမ္ပိ တထေဝ ဝီတိနာမေတွာ စတုတ္ထဝါရေ “ကိံ ဝဒေထ တာတာ”တိ ပုစ္ဆိတွာ “ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပန္နော”တိ ဝုတ္တေ “တာတာ သုခသာသနသဝနာယ သတသဟဿံ ဝေါ ဒမ္မီ”တိ ဝတွာ “အပရမ္ပိ ကိဉ္စိ သာသနံ အတ္ထိ တာတာ”တိ ပုစ္ဆိ။ အတ္ထိ ဒေဝ ဓမ္မော ဥပ္ပန္နောတိ။ ရာဇာ တမ္ပိ သုတွာ ပုရိမနယေနေဝ တယော ဝါရေ ဝီတိနာမေတွာ စတုတ္ထဝါရေ “ဓမ္မော ဥပ္ပန္နော”တိ ဝုတ္တေ “ဣဓာပိ ဝေါ သတသဟဿံ ဒမ္မီ”တိ ဝတွာ “အပရမ္ပိ ကိဉ္စိ သာသနံ အတ္ထိ တာတာ”တိ ပုစ္ဆိ။ အတ္ထိ ဒေဝ သံဃော ဥပ္ပန္နောတိ။ ရာဇာ တမ္ပိ သုတွာ တထေဝ တယော ဝါရေ ဝီတိနာမေတွာ စတုတ္ထဝါရေ “သံဃော ဥပ္ပန္နော”တိ ဝုတ္တေ “ဣဓာပိ ဝေါ သတသဟဿံ ဒမ္မီ”တိ ဝတွာ အမစ္စသဟဿံ ဩလောကေတွာ “တာတာ ကိံ ကရိဿာမာ”တိ[၁] ပုစ္ဆိ။ ဒေဝ တုမှေ ကိံ ကရိဿထာတိ။ အဟံ တာတာ “ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပန္နော ဓမ္မော ဥပ္ပန္နော သံဃော ဥပ္ပန္နော”တိ သုတွာ န ပုန နိဝတ္တိဿာမိ၊ ဘဂဝန္တံ ဥဒ္ဒိဿ ဂန္တွာ တဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိဿာမီတိ။ မယမ္ပိ ဒေဝ တုမှေဟိ သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗဇိဿာမာတိ။ ရာဇာ သုဝဏ္ဏပဋ္ဋေ အက္ခရာနိ လိခါပေတွာ ဝါဏိဇကာနံ ဒတွာ “ဣမံ အနောဇာယ နာမ ဒေဝိယာ ဒေထ သာ တုမှာကံ တီဏိ သတသဟဿာနိ ဒဿတိ၊ ဧဝဉ္စ ပန နံ ဝဒေယျာထ ‘ရညာ ကိရ တေ ဣဿရိယံ ဝိဿဋ္ဌံ၊ ယထာသုခံ သမ္ပတ္တိံ ပရိဘုဉ္ဇာဟီ’တိ၊ သစေ ပန ‘ဝေါ ရာဇာ ကဟ’န္တိ ပုစ္ဆတိ၊ ‘သတ္ထာရံ ဥဒ္ဒိဿ ပဗ္ဗဇိဿာမီတိ ဝတွာ ဂတော’တိ[၂] အာရောစေယျာထာ”တိ အာဟ။ အမစ္စာပိ အတ္တနော အတ္တနော ဘရိယာနံ

၁-ကရိဿထာတိ (ဓမ္မပဒ-ဋ္ဌ ၁-၃၅၄) ၂-ဂတာတိ (သီ)

tatheva sāsanaṁ pahiṇiṁsu. Rājā vāṇijake uyyojetvā assaṁ abhiruyha amaccasahassaparivuto taṁkhaṇaññeva nikkhami.

Satthāpi taṁdivasaṁ paccūsakāle lokaṁ volokento Mahākappinarājānaṁ saparivāraṁ disvā "ayaṁ Mahākappino vāṇijakānaṁ santikā tiṇṇaṁ ratanānaṁ uppannabhāvaṁ sutvā tesaṁ vacanaṁ tīhi satasahassehi pūjetvā rajjaṁ pahāya amaccasahassaparivuto maṁ uddissa pabbajitukāmo sve nikkhamissati, so saparivāro saha paṭisambhidāhi arahattaṁ pāpuṇissati, paccuggamanaṁ karissāmī"ti punadivase cakkavattī viya khuddakagāmabhojakaṁ rājānaṁ paccuggacchanto sayameva pattacīvaramādāya vīsayojanasataṁ maggaṁ paccuggantvā Candabhāgāya nadiyā tīre Nigrodharukkhamūle chabbaṇṇabuddharasmiyo vissajjetvā nisīdi. Rājāpi āgacchanto ekaṁ nadiṁ patvā "kā nāmāyan"ti pucchi. Aparacchā nāma[1] devāti. Kimassā parimāṇaṁ tātāti. Gambhīrato gāvutaṁ, puthulato dve gāvutāni devāti. Atthi panettha nāvā vā uḷumpo vāti. Natthi devāti. "Dāvādīni olokente[2] amhe jāti jaraṁ upaneti, jarā maraṇaṁ. Ahaṁ nibbematiko hutvā tīṇi ratanāni uddissa nikkhanto, tesaṁ me ānubhāvena idaṁ udakaṁ udakaṁ viya mā hotū"ti ratanattayassa guṇaṁ āvajjetvā "itipi so Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho"ti Buddhaguṇaṁ anussaranto saparivāro assasahassena udakapiṭṭhe pakkhandi. Sindhavā piṭṭhipāsāṇe viya pakkhandiṁsu. Khurānaṁ aggaṭṭhāneva[3] temiṁsu.

So taṁ uttaritvā purato gacchanto aparampi nadiṁ disvā "ayaṁ kā nāmā"ti pucchi. Nīlavāhā[4] nāma devāti. Kimassā parimāṇanti, gambhīratopi puthulatopi aḍḍhayojanaṁ devāti. Sesaṁ purimasadisameva. Taṁ pana nadiṁ disvā "Svākkhāto Bhagavato dhammo"ti dhammānussatiṁ anussaranto pakkhandi. Tampi atikkamitvā gacchanto aparampi nadiṁdisvā "ayaṁ kā nāmā"ti pucchi. Candabhāgā nāma devāti. Kimassā parimāṇanti. Gambhīratopi puthulatopi yojanaṁ devāti. Sesaṁ purimasadisameva. Taṁ pana nadiṁ disvā "Suppaṭipanno Bhagavato sāvakasaṁgho"ti saṁghānussatiṁ

1. Aravacchā (Sī) 2. Rājā nadiṁ olokento (Sī)
3. Aggaggāneva (Sī), Aṁ-Ṭṭha 1. 248; Saṁ-Ṭṭha 2. 225 piṭṭhesupi passitabbaṁ.
4. Nīlavāhanā (Ka), nīlavāhinī (Aṁ-Ṭṭha 1. 248; Saṁ-Ṭṭha 2. 225 piṭṭhe.)

တထေဝ သာသနံ ပဟိဏိံသု။ ရာဇာ ဝါဏိဇကေ ဥယျောဇေတွာ အဿံ အဘိရုယှ အမစ္စသဟဿပရိဝုတော တံခဏညေဝ နိက္ခမိ။

သတ္ထာပိ တံဒိဝသံ ပစ္စူသကာလေ လောကံ ဝေါလောကေန္တော မဟာကပ္ပိနရာဇာနံ သပရိဝါရံ ဒိသွာ "အယံ မဟာကပ္ပိနော ဝါဏိဇကာနံ သန္တိကာ တိဏ္ဏံ ရတနာနံ ဥပ္ပန္နဘာဝံ သုတွာ တေသံ ဝစနံ တီဟိ သတသဟဿေဟိ ပူဇေတွာ ရဇ္ဇံ ပဟာယ အမစ္စသဟဿပရိဝုတော မံ ဥဒ္ဒိဿ ပဗ္ဗဇိတုကာမော သွေ နိက္ခမိဿတိ၊ သော သပရိဝါရော သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏိဿတိ၊ ပစ္စုဂ္ဂမနံ ကရိဿာမီ"တိ ပုနဒိဝသေ စက္ကဝတ္တီ ဝိယ ခုဒ္ဒကဂါမဘောဇကံ ရာဇာနံ ပစ္စုဂ္ဂစ္ဆန္တော သယမေဝ ပတ္တစီဝရမာဒါယ ဝီသယောဇနသတံ မဂ္ဂံ ပစ္စုဂ္ဂန္တွာ စန္ဒဘာဂါယ နဒိယာ တီရေ နိဂြောဓရုက္ခမူလေ ဆဗ္ဗဏ္ဏဗုဒ္ဓရသ္မိယော ဝိဿဇ္ဇေတွာ နိသီဒိ။ ရာဇာပိ အာဂစ္ဆန္တော ဧကံ နဒိံ ပတွာ "ကာ နာမာယ"န္တိ ပုစ္ဆိ။ အပရစ္ဆာ နာမ[1] ဒေဝါတိ။ ကိမဿာ ပရိမာဏံ တာတာတိ။ ဂမ္ဘီရတော ဂါဝုတံ၊ ပုထုလတော ဒွေ ဂါဝုတာနိ ဒေဝါတိ။ အတ္ထိ ပနေတ္ထ နာဝါ ဝါ ဥဠုမ္ပော ဝါတိ။ နတ္ထိ ဒေဝါတိ။ "ဒါဝါဒီနိ ဩလောကေန္တေ[2] အမှေ ဇာတိ ဇရံ ဥပနေတိ၊ ဇရာ မရဏံ။ အဟံ နိဗ္ဗေမတိကော ဟုတွာ တီဏိ ရတနာနိ ဥဒ္ဒိဿ နိက္ခန္တော၊ တေသံ မေ အာနုဘာဝေန ဣဒံ ဥဒကံ ဥဒကံ ဝိယ မာ ဟောတူ"တိ ရတနတ္တယဿ ဂုဏံ အာဝဇ္ဇေတွာ "ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ"တိ ဗုဒ္ဓဂုဏံ အနုဿရန္တော သပရိဝါရော အဿသဟဿေန ဥဒကပိဋ္ဌေ ပက္ခန္ဒိ။ သိန္ဓဝါ ပိဋ္ဌိပါသာဏေ ဝိယ ပက္ခန္ဒိံသု။ ခုရာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေဝ[3] တေမိံသု။

သော တံ ဥတ္တရိတွာ ပုရတော ဂစ္ဆန္တော အပရမ္ပိ နဒိံ ဒိသွာ "အယံ ကာ နာမာ"တိ ပုစ္ဆိ။ နီလဝါဟာ[4] နာမ ဒေဝါတိ။ ကိမဿာ ပရိမာဏန္တိ၊ ဂမ္ဘီရတောပိ ပုထုလတောပိ အဍ္ဎယောဇနံ ဒေဝါတိ။ သေသံ ပုရိမသဒိသမေဝ။ တံ ပန နဒိံ ဒိသွာ "သွာက္ခာတော ဘဂဝတာ ဓမ္မော"တိ ဓမ္မာနုဿတိံ အနုဿရန္တော ပက္ခန္ဒိ။ တမ္ပိ အတိက္ကမိတွာ ဂစ္ဆန္တော အပရမ္ပိ နဒိံ ဒိသွာ "အယံ ကာ နာမာ"တိ ပုစ္ဆိ။ စန္ဒဘာဂါ နာမ ဒေဝါတိ။ ကိမဿာ ပရိမာဏန္တိ။ ဂမ္ဘီရတောပိ ပုထုလတောပိ ယောဇနံ ဒေဝါတိ။ သေသံ ပုရိမသဒိသမေဝ။ တံ ပန နဒိံ ဒိသွာ "သုပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော"တိ သံဃာနုဿတိံ

၁-အရဝစ္ဆာ (သီ) ၂-ရာဇာ နဒိံ ဩလောကေန္တော (သီ)
၃-အဂ္ဂဂ္ဂါနေဝ (သီ)၊ အံ-ဋ္ဌ ၁-၂၄၈၊ သံ-ဋ္ဌ ၂-၂၂၅-ပိဋ္ဌေသုပိ ပဿိတဗ္ဗံ။
၄-နီလဝါဟနာ (က)၊ နီလဝါဟိနီ အံ-ဋ္ဌ ၁-၂၄၈၊ သံ-ဋ္ဌ ၂-၂ ၂၅-ပိဋ္ဌေ။

anussaranto pakkhandi. Tampi nadiṁ atikkamitvā gacchanto Satthu sarīrato nikkhantā chabbaṇṇabuddharasmiyo Nigrodharukkhassa sākhāviṭapapalāsāni obhāsayamānā disvā cintesi “ayaṁ obhāso neva candassa, na sūriyassa, na devamārabrāhmaṇasupaṇṇanāgānaṁ aññatarassa, addhā ahaṁ Satthāraṁ uddissa āgacchanto Sammāsambuddhena diṭṭho bhavissāmī”ti. So tāvadeva assapiṭṭhito otaritvā onatasarīro rasmiyānusārena Satthāraṁ upasaṅkamitvā manosilārase nimujjanto viya Buddharasmīnaṁ anto pāvisi. So Satthāraṁ vanditvā ekamantaṁ nisīdi saddhiṁ amaccasahassena. Satthā tesaṁ anupubbiṁ kathaṁ kathesi. Desanāpariyosāne saparivāro rājā sotāpattiphale patiṭṭhahi.

Atha sabbe uṭṭhahitvā pabbajjaṁ yāciṁsu. Satthā “āgamissati nu kho imesaṁ kulaputtānaṁ iddhimayapattacīvaran”ti upadhārento “ime kulaputtā Paccekabuddhasahassānaṁ cīvarasahassaṁ adaṁsu, Kassapabuddhakāle vīsatiyā bhikkhusahassānaṁ vīsaticīvarasahassānipi adaṁsu, anacchariyaṁ imesaṁ kulaputtānaṁ iddhimayapattacīvarāgamanan”ti ñatvā dakkhiṇahatthaṁ pasāretvā “etha bhikkhavo, caratha brahmacariyaṁ sammā dukkhassa antakiriyāyā”ti āha. Te tāvadeva aṭṭhaparikkhāradharā vassasaṭṭhi[1]katterā viya hutvā vehāsaṁ abbhuggantvā paccorohitvā Satthāraṁ vanditvā ekamantaṁ nisīdiṁsu.

Te pana vāṇijakā rājagehaṁ gantvā deviyā raññā pahitasāsanaṁ ārocetvā deviyā “āgacchantū”ti vutte pavisitvā ekamantaṁ aṭṭhaṁsu. Atha ne devī pucchi “tātā kiṁkāraṇā āgatatthā”ti. Mayaṁ raññā tumhākaṁ santikaṁ pesitā, tīṇi kira no satasahassāni dethāti. Bahuṁ bhaṇe bhaṇatha, kiṁ tumhehi rañño santike kataṁ, kismiṁ vo rājā pasanno ettakaṁ dhanaṁ dāpetīti. Devi na aññaṁ kiñci kataṁ, ekaṁ pana sāsanaṁ ārocayimhāti. Sakkā pana tātā mayhampi taṁ ārocetunti. Sakkā devīti suvaṇṇabhiṅgārena mukhaṁ vikkhāletvā devi Buddho loke uppannoti. Sāpi taṁ sutvā pītiyā phuṭṭhasarīrā tikkhattuṁkiñci asallakkhetvā catutthavāre “Buddho uppanno”ti sutvā kiṁ tātā imasmiṁ pade raññā dinnanti. Satasahassaṁ devīti. Tātā ananucchavikaṁ raññā kataṁ evarūpaṁ

1. Vissasatika (Sī, I)

အနုဿရန္တော ပက္ခန္ဒိ။ တမ္ပိ နဒိံ အတိက္ကမိတွာ ဂစ္ဆန္တော သတ္ထု သရီရတော နိက္ခန္တာ ဆဗ္ဗဏ္ဏဗုဒ္ဓရသ္မိယော နိဂြောဓရုက္ခဿ သာခါဝိဋပပလာသာနိ ဩဘာသယမာနာ ဒိသွာ စိန္တေသိ “အယံ ဩဘာသော နေဝ စန္ဒဿ, န သူရိယဿ, န ဒေဝမာရဗြဟ္မဏသုပဏ္ဏနာဂါနံ အညတရဿ၊ အဒ္ဓါ အဟံ သတ္ထာရံ ဥဒ္ဒိဿ အာဂစ္ဆန္တော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဒိဋ္ဌော ဘဝိဿာမီ”တိ။ သော တာဝဒေဝ အဿပိဋ္ဌိတော ဩတရိတွာ ဩနတသရီရော ရသ္မိယာနုသာရေန သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ မနောသိလာရသေ နိမုဇ္ဇန္တော ဝိယ ဗုဒ္ဓရသ္မီနံ အန္တော ပါဝိသိ။ သော သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ သဒ္ဓိံ အမစ္စသဟဿေန။ သတ္ထာ တေသံ အနုပုဗ္ဗိံ ကထံ ကထေသိ။ ဒေသနာပရိယောသာနေ သပရိဝါရော ရာဇာ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌဟိ။

အထ သဗ္ဗေ ဥဋ္ဌဟိတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိံသု။ သတ္ထာ “အာဂမိဿတိ နု ခေါ ဣမေသံ ကုလပုတ္တာနံ ဣဒ္ဓိမယပတ္တစီဝရ”န္တိ ဥပဓာရေန္တော “ဣမေ ကုလပုတ္တာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓသဟဿာနံ စီဝရသဟဿံ အဒံသု၊ ကဿပဗုဒ္ဓကာလေ ဝီသတိယာ ဘိက္ခုသဟဿာနံ ဝီသတိစီဝရသဟဿာနိပိ အဒံသု၊ အနစ္ဆရိယံ ဣမေသံ ကုလပုတ္တာနံ ဣဒ္ဓိမယပတ္တစီဝရာဂမန”န္တိ ဉတွာ ဒက္ခိဏဟတ္ထံ ပသာရေတွာ “ဧထ ဘိက္ခဝေါ၊ စရထ ဗြဟ္မစရိယံ သမ္မာ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယာ”တိ အာဟ။ တေ တာဝဒေဝ အဋ္ဌပရိက္ခာရဓရာ ဝဿသဋ္ဌိ[1]ကတ္ထေရာ ဝိယ ဟုတွာ ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ပစ္စောရောဟိတွာ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိံသု။

တေ ပန ဝါဏိဇကာ ရာဇဂေဟံ ဂန္တွာ ဒေဝိယာ ရညာ ပဟိတသာသနံ အာရောစေတွာ ဒေဝိယာ “အာဂစ္ဆန္တူ”တိ ဝုတ္တေ ပဝိသိတွာ ဧကမန္တံ အဋ္ဌံသု။ အထ နေ ဒေဝီ ပုစ္ဆိ “တာတာ ကိံကာရဏာ အာဂတတ္ထာ”တိ။ မယံ ရညာ တုမှာကံ သန္တိကံ ပေသိတာ၊ တီဏိ ကိရ နော သတသဟဿာနိ ဒေထာတိ။ ဗဟုံ ဘဏေ ဘဏထ၊ ကိံ တုမှေဟိ ရညော သန္တိကေ ကတံ၊ ကိသ္မိံ ဝေါ ရာဇာ ပသန္နော ဧတ္တကံ ဓနံ ဒါပေတီတိ။ ဒေဝိ န အညံ ကိဉ္စိ ကတံ၊ ဧကံ ပန သာသနံ အာရောစယိမှာတိ။ သက္ကာ ပန တာတာ မယှမ္ပိ တံ အာရောစေတုန္တိ။ သက္ကာ ဒေဝီတိ သုဝဏ္ဏဘိင်္ဂါရေန မုခံ ဝိက္ခာလေတွာ ဒေဝိ ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပန္နောတိ။ သာပိ တံ သုတွာ ပီတိယာ ဖုဋ္ဌသရီရာ တိက္ခတ္တုံ ကိဉ္စိ အသလ္လက္ခေတွာ စတုတ္ထဝါရေ “ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပန္နော”တိ သုတွာ ကိံ တာတာ ဣမသ္မိံ ပဒေ ရညာ ဒိန္နန္တိ။ သတသဟဿံ ဒေဝီတိ။ တာတာ အနနုစ္ဆဝိကံ ရညာ ကတံ ဧဝရူပံ

၁-ဝဿသတိက (သီ၊ ဣ)

sāsanaṁ sutvā tumhākaṁ satasahassadadamānena. Ahaṁ vo mama duggatapaṇṇākāre tīṇi satasahassāni dammi, aparaṁ kiñci tumhehi ārocitanti. Te idañca idañcāti itarānipi dve sāsanāni ārocesuṁ. Devī purimanayeneva tayo tayo vāre asallakkhetvā catutthacatutthavāre tīṇi tīṇi satasahassāni adāsi. Evaṁ te sabbāni dvādasasatasahassāni labhiṁsu.

Atha ne devī pucchi "rājā kahaṁ tātā"ti. Devi rājā "Satthāraṁ uddissa pabbajissāmī"ti vatvā gatoti. Mayhaṁ tena kiṁ sāsanaṁ dinnanti. Sabbaṁ kira issariyaṁ tumhākaṁ vissaṭṭhaṁ "tumhe kira yathāsukhaṁ sampattiṁ anubhavathā"ti. Amaccā pana kuhiṁ tātāti. Tepi raññā saddhiṁ "pabbajissāmā"ti gatā devīti. Sā tesaṁ bhariyāyo pakkosāpetvā "ammā tumhākaṁ sāmikā raññā saddhiṁ 'pabbajissāmā'ti gatā, tumhe kiṁ karissathā"ti. Kiṁ pana tehi amhākaṁ sāsanaṁ pahitaṁ devīti. Tehi kira attano sampatti tumhākaṁ vissaṭṭhā "tumhe kira sampattiṁ yathāsukhaṁ paribhuñjathā"ti. Tumhe pana devi kiṁ karissathāti. Amhākaṁ[1] so tāva rājā magge ṭhito tīhi satasahassehi tīṇi ratanāni pūjetvā kheḷapiṇḍaṁ viya sampattiṁ pahāya "pabbajissāmī"ti nikkhanto, mayāpi tiṇṇaṁ ratanānaṁ sāsanaṁ sutvā tāni navahi satasahassehi pūjitāni, na kho panesā sampatti nāma raññoyeva dukkhā, mayhampi dukkhā eva. Ko raññā chaḍḍhitakheḷapiṇḍaṁ jaṇṇukehi bhūmiyaṁ patiṭṭhahitvā mukhena gaṇhissati, na mayhaṁ sampattiyā attho, Satthāraṁ uddissa pabbajissāmīti. Devi mayampi tumhehi saddhiṁ pabbajissāmāti. Sace sakkotha, sādhūti. Sakkoma devīti. Tena hi "ethā"ti rathasahassaṁ yojāpetvā rathaṁ āruyha tāhi saddhiṁ nikkhamitvā antarāmagge paṭhamaṁ nadiṁ disvā yathā raññā paṭhamaṁ pucchitā, tatheva pucchitvā sabbaṁ pavattiṁ sutvā "raññā gatamaggaṁ olokethā"ti vatvā "sindhavānaṁ padavalañjaṁ na passāmā"ti vutte rājā "tīṇi ratanāni uddissa nikkhantosmī"ti saccakiriyaṁ karitvā tiṇṇaṁ ratanānaṁ guṇe anussaritvā gato bhavissati, ahampi tīṇi ratanāni uddissa nikkhantā, tesaṁ me ānubhāvena idaṁ udakaṁ udakaṁ viya mā hotūti tiṇṇaṁ ratanānaṁ guṇe anussarantī

1. Ammā (Sī, Ka)

သာသနံ သုတွာ တုမှာကံ သတသဟဿဒဒမာနေန။ အဟံ ဝေါ မမ ဒုဂ္ဂတပဏ္ဏာကာရေ တီဏိ သတသဟဿာနိ ဒမ္မိ၊ အပရံ ကိဉ္စိ တုမှေဟိ အာရောစိတန္တိ။ တေ ဣဒဉ္စ ဣဒဉ္စာတိ ဣတရာနိပိ ဒွေ သာသနာနိ အာရောစေသုံ။ ဒေဝီ ပုရိမနယေနေဝ တယော တယော ဝါရေ အသလ္လက္ခေတွာ စတုတ္ထစတုတ္ထဝါရေ တီဏိ တီဏိ သတသဟဿာနိ အဒါသိ။ ဧဝံ တေ သဗ္ဗာနိ ဒွါဒသသတသဟဿာနိ လဘိံသု။

အထ နေ ဒေဝီ ပုစ္ဆိ “ရာဇာ ကဟံ တာတာ”တိ။ ဒေဝိ ရာဇာ “သတ္ထာရံ ဥဒ္ဒိဿ ပဗ္ဗဇိဿာမီ”တိ ဝတွာ ဂတောတိ။ မယှံ တေန ကိံ သာသနံ ဒိန္နန္တိ။ သဗ္ဗံ ကိရ ဣဿရိယံ တုမှာကံ ဝိဿဋ္ဌံ “တုမှေ ကိရ ယထာသုခံ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝထာ”တိ။ အမစ္စာ ပန ကုဟိံ တာတာတိ။ တေပိ ရညာ သဒ္ဓိံ “ပဗ္ဗဇိဿာမာ”တိ ဂတာ ဒေဝီတိ။ သာ တေသံ ဘရိယာယော ပက္ကောသာပေတွာ ‘‘အမ္မာ တုမှာကံ သာမိကာ ရညာ သဒ္ဓိံ ‘ပဗ္ဗဇိဿာမာ’တိ ဂတာ၊ တုမှေ ကိံ ကရိဿထာ’’တိ။ ကိံ ပန တေဟိ အမှာကံ သာသနံ ပဟိတံ ဒေဝီတိ။ တေဟိ ကိရ အတ္တနော သမ္ပတ္တိ တုမှာကံ ဝိဿဋ္ဌာ ‘‘တုမှေ ကိရ သမ္ပတ္တိံ ယထာသုခံ ပရိဘုဉ္ဇထာ’’တိ။ တုမှေ ပန ဒေဝိ ကိံ ကရိဿထာတိ။ အမှာကံ[၁] သော တာဝ ရာဇာ မဂ္ဂေ ဌိတော တီဟိ သတသဟဿေဟိ တီဏိ ရတနာနိ ပူဇေတွာ ခေဠပိဏ္ဍံ ဝိယ သမ္ပတ္တိံ ပဟာယ “ပဗ္ဗဇိဿာမီ”တိ နိက္ခန္တော၊ မယာပိ တိဏ္ဏံ ရတနာနံ သာသနံ သုတွာ တာနိ နဝဟိ သတသဟဿေဟိ ပူဇိတာနိ၊ န ခေါ ပနေသာ သမ္ပတ္တိ နာမ ရညောယေဝ ဒုက္ခာ၊ မယှမ္ပိ ဒုက္ခာ ဧဝ။ ကော ရညာ ဆဍ္ဍိတခေဠပိဏ္ဍံ ဇဏ္ဏုကေဟိ ဘူမိယံ ပတိဋ္ဌဟိတွာ မုခေန ဂဏှိဿတိ၊ န မယှံ သမ္ပတ္တိယာ အတ္ထော၊ သတ္ထာရံ ဥဒ္ဒိဿ ပဗ္ဗဇိဿာမိတိ။ ဒေဝိ မယမ္ပိ တုမှေဟိ သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗဇိဿာမာတိ။ သစေ သက္ကောထ၊ သာဓူတိ။ သက္ကောမ ဒေဝီတိ။ တေန ဟိ ‘‘ဧထာ’’တိ ရထသဟဿံ ယောဇာပေတွာ ရထံ အာရုယှ တာဟိ သဒ္ဓိံ နိက္ခမိတွာ အန္တရာမဂ္ဂေ ပဌမံ နဒိံ ဒိသွာ ယထာ ရညာ ပဌမံ ပုစ္ဆိတာ၊ တထေဝ ပုစ္ဆိတွာ သဗ္ဗံ ပဝတ္တိံ သုတွာ ‘‘ရညာ ဂတမဂ္ဂံ ဩလောကေထာ’’တိ ဝတွာ ‘‘သိန္ဓဝါနံ ပဒဝလဉ္ဇံ န ပဿာမာ’’တိ ဝုတ္တေ ရာဇာ “တီဏိ ရတနာနိ ဥဒ္ဒိဿ နိက္ခန္တောသ္မီ”တိ သစ္စကိရိယံ ကရိတွာ တိဏ္ဏံ ရတနာနံ ဂုဏေ အနုဿရိတွာ ဂတော ဘဝိဿတိ၊ အဟမ္ပိ တီဏိ ရတနာနိ ဥဒ္ဒိဿ နိက္ခန္တာ၊ တေသံ မေ အာနုဘာဝေန ဣဒံ ဥဒကံ ဥဒကံ ဝိယ မာ ဟောတူတိ တိဏ္ဏံ ရတနာနံ ဂုဏေ အနုဿရန္တီ

၁-အမ္မာ (သီ၊ က)

rathasahassaṁ pesesi, udakaṁ piṭṭhipāsāṇasadisaṁ ahosi, cakkānaṁ aggaṭṭhāneva temiṁsu. Eteneva upāyena itarā dvepi nadiyo uttariṁsu.

Satthā tāsaṁ āgatabhāvaṁ ñatvā yathā tā attano santike nisinne sāmike bhikkhū na passanti, tathā adhiṭṭhāsi. Devīpi āgacchantī Satthu sarīrato nikkhantā rasmiyo disvā tatheva cintetvā Satthāraṁ upasaṅkamitvā vanditvā ekamantaṁ ṭhitā pucchi "bhante Mahākappino rājā tumhe uddissa nikkhamitvā gato, kahaṁ nu kho so, amhākaṁ taṁ dassethā"ti. Nisīdatha tāva, idheva naṁ passissathāti. Tā sabbāpi haṭṭhatuṭṭhā "idheva kira nisinnā sāmike no passissāmā"ti nisīdiṁsu. Satthā anupubbiṁ kathaṁ kathesi. Anojādevī desanāpariyosāne tāhi saddhiṁ sotāpattiphalaṁ pāpuṇi. Mahākappino thero tāsaṁ desiyamānaṁ dhammadesanaṁ sutvā saparivāro saha paṭisambhidāhi arahattaṁ pāpuṇi. Tasmiṁ khaṇe Satthā tāsaṁ te bhikkhū dassesi. Tāsaṁ hi āgatakkhaṇeyeva attano sāmike kāsāvadhare muṇḍasīse disvā cittaṁ ekaggaṁ na bhaveyya, maggaphalaṁ nibbattetuṁ sakkā na bhaveyya. Tasmā acalasaddhāya patiṭṭhitakālato paṭṭhāya tāsaṁ te bhikkhū arahattappatte dassessi. Tāpi te disvā pañcapatiṭṭhitena vanditvā "bhante tumhākaṁ pabbajitakiccaṁ matthakappattan"ti vatvā Satthāraṁ vanditvā ekamantaṁ ṭhatvā pabbajjaṁ yāciṁsu.

Evaṁ vutte Satthā Uppalavaṇṇāya theriyā āgamanaṁ cintesi. Sā Satthu cintitakkhaṇeyeva ākāsenāgantvā tā sabbā itthiyo gahetvā ākāsena bhikkhunupassayaṁ netvā pabbājesi. Tā sabbā na cirasseva arahattaṁ pāpuṇiṁsu. Satthā bhikkhusahassaṁ ādāya ākāsena Jetavanaṁ agamāsi. Tatra sudaṁ āyasmā Mahākappino rattiṭṭhānādīsu "aho sukhaṁ, aho sukhan"ti udānaṁ udānento vicarati. Bhikkhū Bhagavato ārocesuṁ "bhante Mahākappino 'aho sukhaṁ, aho sukhan'ti udānaṁ udānento vicarati, attano rajjasukhaṁ ārabbha udāneti maññe"ti. Satthā taṁ pakkosāpetvā "saccaṁ kira tvaṁ Kappina kāmasukhaṁ ārabbha udānaṁ udānesī"ti. Bhagavā me bhante taṁ ārabbha udānabhāvaṁ vā aññaṁ ārabbha udānabhāvaṁ vā jānātīti. Atha Satthā "na bhikkhave mama putto kāmasukhaṁ rajjasukhaṁ ārabbha udānaṁ udāneti,

ရထသဟဿံ ပေသေသိ၊ ဥဒကံ ပိဋ္ဌိပါသာဏသဒိသံ အဟောသိ၊ စက္ကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေဝ တေမိံသု။ ဧတေနေဝ ဥပါယေန ဣတရာ ဒွေပိ နဒိယော ဥတ္တရိံသု။

သတ္ထာ တာသံ အာဂတဘာဝံ ဉတွာ ယထာ တာ အတ္တနော သန္တိကေ နိသိန္နေ သာမိကေ ဘိက္ခူ န ပဿန္တိ၊ တထာ အဓိဋ္ဌာသိ။ ဒေဝီပိ အာဂစ္ဆန္တီ သတ္ထု သရီရတော နိက္ခန္တာ ရသ္မိယော ဒိသွာ တထေဝ စိန္တေတွာ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ ဌိတာ ပုစ္ဆိ "ဘန္တေ မဟာကပ္ပိနော ရာဇာ တုမှေ ဥဒ္ဒိဿ နိက္ခမိတွာ ဂတော၊ ကဟံ နု ခေါ သော၊ အမှာကံ တံ ဒဿေထာ"တိ။ နိသီဒထ တာဝ၊ ဣဓေဝ နံ ပဿိဿထာတိ။ တာ သဗ္ဗာပိ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌာ "ဣဓေဝ ကိရ နိသိန္နာ သာမိကေ နော ပဿိဿာမာ"တိ နိသီဒိံသု။ သတ္ထာ အနုပုဗ္ဗိံ ကထံ ကထေသိ။ အနောဇာဒေဝီ ဒေသနာပရိယောသာနေ တာဟိ သဒ္ဓိံ သောတာပတ္တိဖလံ ပါပုဏိ။ မဟာကပ္ပိနော ထေရော တာသံ ဒေသိယမာနံ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ သပရိဝါရော သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တသ္မိံ ခဏေ သတ္ထာ တာသံ တေ ဘိက္ခူ ဒဿေသိ။ တာသံ ဟိ အာဂတက္ခဏေယေဝ အတ္တနော သာမိကေ ကာသာဝဓရေ မုဏ္ဍသီသေ ဒိသွာ စိတ္တံ ဧကဂ္ဂံ န ဘဝေယျ၊ မဂ္ဂဖလံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ သက္ကာ န ဘဝေယျ။ တသ္မာ အစလသဒ္ဓါယ ပတိဋ္ဌိတကာလတော ပဋ္ဌာယ တာသံ တေ ဘိက္ခူ အရဟတ္တပ္ပတ္တေ ဒဿေသိ။ တာပိ တေ ဒိသွာ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွာ ''ဘန္တေ တုမှာကံ ပဗ္ဗဇိတကိစ္စံ မတ္ထကပ္ပတ္တ''န္တိ ဝတွာ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ ဌတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိံသု။

ဧဝံ ဝုတ္တေ သတ္ထာ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာယ ထေရိယာ အာဂမနံ စိန္တေသိ။ သာ သတ္ထု စိန္တိတက္ခဏေယေဝ အာကာသေနာဂန္တွာ တာ သဗ္ဗာ ဣတ္ထိယော ဂဟေတွာ အာကာသေန ဘိက္ခုနုပဿယံ နေတွာ ပဗ္ဗာဇေသိ။ တာ သဗ္ဗာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိံသု။ သတ္ထာ ဘိက္ခုသဟဿံ အာဒါယ အာကာသေန ဇေတဝနံ အဂမာသိ။ တတြ သုဒံ အာယသ္မာ မဟာကပ္ပိနော ရတ္တိဋ္ဌာနာဒီသု "အဟော သုခံ, အဟော သုခ"န္တိ ဥဒါနံ ဥဒါနေန္တော ဝိစရတိ။ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော အာရောစေသုံ "ဘန္တေ မဟာကပ္ပိနော 'အဟော သုခံ, အဟော သုခ'န္တိ ဥဒါနံ ဥဒါနေန္တော ဝိစရတိ၊ အတ္တနော ရဇ္ဇသုခံ အာရဗ္ဘ ဥဒါနေတိ မညေ"တိ။ သတ္ထာ တံ ပက္ကောသာပေတွာ "သစ္စံ ကိရ တွံ ကပ္ပိန ကာမသုခံ အာရဗ္ဘ ဥဒါနံ ဥဒါနေသီ"တိ။ ဘဂဝါ မေ ဘန္တေ တံ အာရဗ္ဘ ဥဒါနဘာဝံ ဝါ အညံ အာရဗ္ဘ ဥဒါနဘာဝံ ဝါ ဇာနာတီတိ။ အထ သတ္ထာ "န ဘိက္ခဝေ မမ ပုတ္တော ကာမသုခံ ရဇ္ဇသုခံ အာရဗ္ဘ ဥဒါနံ ဥဒါနေတိ၊

puttassa pana me dhammaṁ carato dhammapīti nāma uppajjati, so amatamahānibbānaṁ ārabbha evaṁ udānaṁ udānesī”ti anusandhiṁ ghaṭetvā dhammaṁ desento imaṁ gāthamāha—

“Dhammapīti sukhaṁ seti, vippasannena cetasā.

Ariyappavedite dhamme, sadā ramati paṇḍito”ti[1].

Athekadivasaṁ Satthā bhikkhū āmantesi “kacci bhikkhave Kappino bhikkhūnaṁ dhammaṁ desetī”ti. Appossukko bhante diṭṭhadhammasukhavihāraṁ anuyutto viharati, ovādamattampi na detīti. Satthā theraṁ pakkosāpetvā “saccaṁ kira tvaṁ Kappina antevāsikānaṁ ovādamattampi na desī”ti. Saccaṁ bhagavāti. Brāhmaṇa mā evaṁ akāsi, ajja paṭṭhāya upagatānaṁ bhikkhūnaṁ dhammaṁ desehīti. “Sādhu bhante”ti thero Bhagavato vacanaṁ sirasā sampaṭicchitvā ekovādeneva samaṇasahassaṁ arahatte patiṭṭhāpesi. Tena naṁ Satthā paṭipāṭiyā attano sāvake ṭhānantare ṭhapento “etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ bhikkhu-ovādakānaṁ yadidaṁ Mahākappino”ti[2] etadagge ṭhapesi.

66. Evaṁ thero patta-arahattaphalo attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādimāha. **Udito ajaṭākāse**ti sakalākāse udito uṭṭhito pākaṭabhūto. **Saradambare** saradakāle ākāse **ravīva** sūriyo ivāti attho.

70. **Akkhadasso tadā āsin**ti tasmiṁ Padumuttarassa Bhagavato kāle Sāradassī Hitadassī ācariyo pākaṭo ahosinti attho.

71. **Sāvakassa katāvino**ti tassa Bhagavato **me manaṁ** mama cittaṁ, **tappayantassa** tosayantassa sāvakassa ovādakassa guṇaṁ pakāsayato aggaṭṭhāne ṭhapentassa katāvino sātaccakiccayuttassa vacanaṁ sutvāti sambandho.

---

1. Khu 1. 24 piṭṭhe Dhammapade.
2. Aṁ 1. 26 piṭṭhe.

ပုတ္တဿ ပန မေ ဓမ္မံ စရတော ဓမ္မပီတိ နာမ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သော အမတမဟာ-နိဗ္ဗာနံ အာရဗ္ဘ ဧဝံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသီ”တိ အနုသန္ဓိံ ဃဋေတွာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ဣမံ ဂါထမာဟ—

“ဓမ္မပီတိ သုခံ သေတိ၊ ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ။

အရိယပ္ပဝေဒိတေ ဓမ္မေ၊ သဒါ ရမတိ ပဏ္ဍိတော”တိ[၁]။

အထေကဒိဝသံ သတ္ထာ ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ “ကစ္စိ ဘိက္ခဝေ ကပ္ပိနော ဘိက္ခူနံ ဓမ္မံ ဒေသေတီ”တိ။ အပ္ပေါဿုက္ကော ဘန္တေ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရံ အနုယုတ္တော ဝိဟရတိ၊ ဩဝါဒမတ္တမ္ပိ န ဒေတီတိ။ သတ္ထာ ထေရံ ပက္ကောသာပေတွာ “သစ္စံ ကိရ တွံ ကပ္ပိန အန္တေဝါသိကာနံ ဩဝါဒမတ္တမ္ပိ န ဒေသီ”တိ။ သစ္စံ ဘဂဝါတိ။ ဗြာဟ္မဏ မာ ဧဝံ အကာသိ၊ အဇ္ဇ ပဋ္ဌာယ ဥပဂတာနံ ဘိက္ခူနံ ဓမ္မံ ဒေသေဟီတိ။ “သာဓု ဘန္တေ”တိ ထေရော ဘဂဝတော ဝစနံ သိရသာ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ ဧကောဝါဒေနေဝ သမဏသဟဿံ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ တေန နံ သတ္ထာ ပဋိပါဋိယာ အတ္တနော သာဝကေ ဌာနန္တရေ ဌပေန္တော “ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခုဩဝါဒကာနံ ယဒိဒံ မဟာကပ္ပိနော”တိ[၂] ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ။

၆၉။ ဧဝံ ထေရော ပတ္တအရဟတ္တဖလော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိမာဟ။ **ဥဒိတော အဇဋ္ဌာကာသေ**တိ သကလာကာသေ ဥဒိတော ဥဋ္ဌိတော ပါကဋဘူတော။ **သရဒမ္ဗရေ** သရဒကာလေ အာကာသေ **ရဝီဝ** သူရိယော ဣဝါတိ အတ္ထော။

၇၀။ **အက္ခဒဿော တဒါ အာသိ**န္တိ တသ္မိံ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ သာရဒဿီ ဟိတဒဿီ အာစရိယော ပါကဋော အဟောသိန္တိ အတ္ထော။

၇၁။ **သာဝကဿ ကတာဝိနော**တိ တဿ ဘဂဝတော **မေ မနံ** မမ စိတ္တံ၊ **တပ္ပယန္တဿ** တောသယန္တဿ သာဝကဿ ဩဝါဒကဿ ဂုဏံ ပကာသယတော အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တဿ ကတာဝိနော သာတစ္စကိစ္စယုတ္တဿ ဝစနံ သုတွာတိ သမ္ဗန္ဓော။

၁-ခု ၁-၂၄-ပိဋ္ဌေ ဓမ္မပဒေ။
၂-အံ ၁-၂၆-ပိဋ္ဌေ။

73. **Haṁsasamabhāgo**ti haṁsasadisagāmi. **Haṁsadundubhinissano**ti haṁsaravo dundubhibherisaddasadisavacano “etaṁ mahāmattaṁ passatha bhikkhavo”ti āhāti sambandho.

74. **Samuggatatanūruhan**ti suṭṭhu uggatalomaṁ uddhaggalomaṁ, udagyamanaṁ vā. **Jīmūtavaṇṇan**ti muttaphalasamānavaṇṇaṁ sundarasarīrapabhanti attho. **Pīṇaṁsan**ti paripuṇṇaṁ aṁsaṁ. **Pasannanayanānanan**ti pasanna-akkhipasannamukhanti attho.

75. **Katāvino**ti katādhikārassa etadagge ṭhitassa bhikkhuno ṭhānaṁ so eso muditāya pahaṭṭhacittatāya patthetīti sambandho.

81. **Sataso anusāsiyā**ti dhammena samena vacanena kāraṇavasena anusāsitvāti attho. **Bārāṇasiyamāsanne**ti Bārāṇasiyā samīpe Pesakāragāme. **Jāto keniyajātiyan**ti tantavāyajātiyā pesakārakule jātoti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Mahākappinatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

4. Dabbamallaputtatthera-apadānavaṇṇanā

Catutthāpadāne **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādikaṁ āyasmato Dabbamallaputtattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Haṁsavatīnagare seṭṭhiputto hutvā jāto vibhavasampanno ahosi, Satthari pasanno Satthu dhammadesanaṁ suṇanto Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ senāsanapaññāpakānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā pasannamānaso Buddhappamukhaṁ bhikkhusaṁghaṁ nimantetvā sattāhaṁ mahādānaṁ datvā sattāhaccayena Bhagavato pādamūle nipatitvā taṁ ṭhānaṁ patthesi. Bhagavāpissa samijjhanabhāvaṁ ñatvā byākāsi. So yāvajīvaṁ kusalaṁ katvā tato cuto Tusitādīsu devesu dibbasampattiṁ anubhavitvā tato cuto Vipassissa Bhagavato kāle ekasmiṁ kule nibbatto asappurisasaṁsaggena tassa sāvakaṁ bhikkhuṁ arahāti jānantopi abbhūtena abbhācikkhi. Tasseva sāvakānaṁ khīrasalākabhattaṁ adāsi. So

၇၃။ **ဟံသသမဘာဂေါ**တိ ဟံသသဒိသဂါမိ။ **ဟံသဒုန္ဒုဘိနိဿနော**တိ ဟံသရဝေါ ဒုန္ဒုဘိဘေရိသဒ္ဒသဒိသဝစနော “ဧတံ မဟာမတ္တံ ပဿထ ဘိက္ခဝေါ”တိ အာဟာတိ သမ္ဗန္ဓော။

၇၄။ **သမုဂ္ဂတတနူရုဟ**န္တိ သုဋ္ဌု ဥဂ္ဂတလောမံ ဥဒ္ဓဂ္ဂလောမံ, ဥဒဂျမနံ ဝါ။ **ဇီမူတဝဏ္ဏ**န္တိ မုတ္တဖလသမာနဝဏ္ဏံ သုန္ဒရသရီရပဘန္တိ အတ္ထော။ **ပီဏံသ**န္တိ ပရိပုဏ္ဏံ အံသံ။ **ပသန္နနယနာနန**န္တိ ပသန္နအက္ခိပသန္နမုခန္တိ အတ္ထော။

၇၅။ **ကတာဝိနော**တိ ကတာဓိကာရဿ ဧတဒဂ္ဂေ ဌိတဿ ဘိက္ခုနော ဌာနံ သော ဧသော မုဒိတာယ ပဟဋ္ဌစိတ္တတာယ ပတ္ထေတီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၈၁။ **သတသော အနုသာသိယာ**တိ ဓမ္မေန သမေန ဝစနေန ကာရဏာဝသေန အနုသာသိတွာတိ အတ္ထော။ **ဗာရာဏသိယမာသန္နေ**တိ ဗာရာဏသိယာ သမီပေ ပေသကာရဂါမေ။ **ဇာတော ကေနိယဇာတိယ**န္တိ တန္တဝါယဇာတိယာ ပေသကာရကုလေ ဇာတောတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

မဟာကပ္ပိနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-ဒဗ္ဗမလ္လပုတ္တတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

စတုတ္ထာပဒါနေ **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဒဗ္ဗမလ္လပုတ္တတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ သေဋ္ဌိပုတ္တော ဟုတွာ ဇာတော ဝိဘဝသမ္ပန္နော အဟောသိ၊ သတ္ထရိ ပသန္နော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ သေနာသနပညာပကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ ဘိက္ခုသံဃံ နိမန္တေတွာ သတ္တာဟံ မဟာဒါနံ ဒတွာ သတ္တာဟစ္စယေန ဘဂဝတော ပါဒမူလေ နိပတိတွာ တံ ဌာနံ ပတ္ထေသိ။ ဘဂဝါပိဿ သမိဇ္ဈနဘာဝံ ဉတွာ ဗျာကာသိ။ သော ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ တတော စုတော တုသိတာဒီသု ဒေဝေသု ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ တတော စုတော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော အသပ္ပုရိသသံသဂ္ဂေန တဿ သာဝကံ ဘိက္ခုံ အရဟာတိ ဇာနန္တောပိ အဗ္ဘူတေန အဗ္ဘာစိက္ခိ။ တဿေဝ သာဝကာနံ ခီရသလာကဘတ္တံ အဒါသိ။ သော

yavatāyukaṁ puññāni katvā devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā Kassapadasabalassa kāle kulagehe nibbatto osānakāle sāsane pabbajito parinibbute Bhagavati sakalaloke kolāhale jāte satta bhikkhavo pabbajito paccantajanapade vanamajjhe ekaṁ pabbataṁ abhiruhitvā “jīvitāsā orohantu nirālayā nisīdantū”ti nisseṇiṁ pātesuṁ. Tesaṁ ovādadāyako jeṭṭhakatthero sattāhabbhantare arahā ahosi. Tadanantaratthero anāgāmī, itare pañca parisuddhasīlā tato cutā devaloke nibbattā. Tattha ekaṁ Buddhantaraṁ dibbasukhaṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Pukkusāti[1], Sabhiyo[2], Bāhiyo[3], Kumārakassapo[4]ti ime cattāro tattha tattha nibbattiṁsu. Ayaṁ pana Mallaraṭṭhe Anupiyanagare[5] nibbatti. Tasmiṁ mātukucchito anikkhanteyeva mātā kālamakāsi, atheko tassā sarīraṁ jhāpanatthāya citakasmiṁ āropetvā kumāraṁ dabbantare patitaṁ gahetvā jaggāpesi. Dabbe patitattā **Dabbo Mallaputto**ti pākaṭo ahosi. Aparabhāge pubbasambhāravasena pabbaji, so kammaṭṭhāna-manuyutto na cirasseva saha paṭisambhi dāhi arahattaṁ pāpuṇi.

Atha naṁ Satthā majjhattabhāvena ānubhāvasampannabhāvena ca bhikkhūnaṁ senāsanaṁ paññāpane bhattuddesane ca niyojesi. Sabbo ca bhikkhusaṁgho taṁ samannesi. Taṁ Vinayakhandhake[6] āgatameva. Aparabhāge thero ekassa varasalākadāyakassa salākabhattaṁ Mettiyabhūmajakānaṁ bhikkhūnaṁ uddisi. Te haṭṭhatuṭṭhā “sve mayhaṁ muggaghatamadhumissakabhattaṁ bhuñjissāmā”ti ussāhajātā ahesuṁ. So pana upāsako tesaṁ vārappattabhāvaṁ sutvā dāsiṁ āṇāpesi “ye je bhikkhū sve idha āgamissanti, te kaṇājakena bilaṅgadutiyena parivisāhī”ti. Sāpi tatheva te bhikkhū āgate koṭṭhakapamukhe nisīdāpetvā bhojesi. Te bhikkhū anattamanā kopena taṭataṭāyantā there āghātaṁ bandhitvā “madhurabhattadāyakaṁ amhākaṁ amadhurabhattaṁ dāpetuṁ esova niyyojesī”ti dukkhī dummanā nisīdiṁsu. Atha te Mettiyā nāma bhikkhunī “kiṁ bhante dummanā”ti pucchi. Te “bhagini kiṁ amhe

1. Ma 3. 281 piṭṭhe. 2. Khu 1. 355 piṭṭhe Suttanipāte. 3. Khu 1. 84 piṭṭhe udāne.
4. Ma 1. 195 piṭṭhe. 5. Rājagehe (I, Ka) 6. Vi 4. 192 piṭṭhe.

ယာဝတာယုကံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယ-သမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ကဿပဒသဗလဿ ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဩသာနကာလေ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတော ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ သကလလောကေ ကောလာဟလေ ဇာတေ သတ္တ ဘိက္ခဝေါ ပဗ္ဗဇိတော ပစ္စန္တဇနပဒေ ဝနမဇ္ဈေ ဧကံ ပဗ္ဗတံ အဘိရုဟိတွာ “ဇီဝိတာသာ ဩရောဟန္တု နိရာလယာ နိသီဒန္တူ”တိ နိဿေဏိံ ပါတေသုံ။ တေသံ ဩဝါဒဒါယကော ဇေဋ္ဌကတ္ထေရော သတ္တာဟဗ္ဘန္တရေ အရဟာ အဟောသိ။ တဒနန္တရတ္ထေရော အနာဂါမီ၊ ဣတရေ ပဉ္စ ပရိသုဒ္ဓသီလာ တတော စုတာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တာ။ တတ္ထ ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ ဒိဗ္ဗသုခံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ပုက္ကုသာတိ[၁], သဘိယော[၂], ဗာဟိယော[၃], ကုမာရကဿပေါ[၄]တိ ဣမေ စတ္တာရော တတ္ထ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တိံသု။ အယံ ပန မလ္လရဋ္ဌေ အနုပိယနဂရေ[၅] နိဗ္ဗတ္တိ။ တသ္မိံ မာတုကုစ္ဆိတော အနိက္ခန္တေယေဝ မာတာ ကာလမကာသိ၊ အထေကော တဿာ သရီရံ ဈာပနတ္ထာယ စိတကသ္မိံ အာရောပေတွာ ကုမာရံ ဒဗ္ဗန္တရေ ပတိတံ ဂဟေတွာ ဇဂ္ဂါပေသိ။ ဒဗ္ဗေ ပတိတတ္တာ **ဒဗ္ဗော မလ္လပုတ္တော**တိ ပါကဋော အဟောသိ။ အပရဘာဂေ ပုဗ္ဗသမ္ဘာရဝသေန ပဗ္ဗဇိ၊ သော ကမ္မဋ္ဌာန-မနုယုတ္တော န စိရဿေဝ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

အထ နံ သတ္ထာ မဇ္ဈတ္တဘာဝေန အာနုဘာဝသမ္ပန္နဘာဝေန စ ဘိက္ခူနံ သေနာသနံ ပညာပနေ ဘတ္တုဒ္ဒေသနေ စ နိယောဇေသိ။ သဗ္ဗော စ ဘိက္ခုသံဃော တံ သမန္နေသိ။ တံ ဝိနယခန္ဓကေ[၆] အာဂတမေဝ။ အပရဘာဂေ ထေရော ဧကဿ ဝရသလာကဒါယကဿ သလာကဘတ္တံ မေတ္တိယဘူမဇကာနံ ဘိက္ခူနံ ဥဒ္ဒိသိ။ တေ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌာ “သွေ မယှံ မုဂ္ဂဃတမဓုမိဿကဘတ္တံ ဘုဉ္ဇိဿာမာ”တိ ဥဿာဟဇာတာ အဟေသုံ။ သော ပန ဥပါသကော တေသံ ဝါရပ္ပတ္တဘာဝံ သုတွာ ဒါသိံ အာဏာပေသိ “ယေ ဇေ ဘိက္ခူ သွေ ဣဓ အာဂမိဿန္တိ၊ တေ ကဏာဇကေန ဗိလင်္ဂဒုတိယေန ပရိဝိသာဟီ”တိ။ သာပိ တထေဝ တေ ဘိက္ခူ အာဂတေ ကောဋ္ဌကပမုခေ နိသီဒါပေတွာ ဘောဇေသိ။ တေ ဘိက္ခူ အနတ္တမနာ ကောပေန တဋတဋာယန္တာ ထေရေ အာဃာတံ ဗန္ဓိတွာ “မဓုရဘတ္တဒါယကံ အမှာကံ အမဓုရဘတ္တံ ဒါပေတုံ ဧသောဝ နိယောဇေသီ”တိ ဒုက္ခီ ဒုမ္မနာ နိသီဒိံသု။ အထ တေ မေတ္တိယာ နာမ ဘိက္ခုနီ “ကိံ ဘန္တေ ဒုမ္မနာ”တိ ပုစ္ဆိ။ တေ “ဘဂိနိ ကိံ အမှေ

၁-မ ၃-၂၈၁-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ခု ၁-၃၅၅-ပိဋ္ဌေ သုတ္တနိပါတေ။ ၃-ခု ၁-၈၄-ပိဋ္ဌေ ဥဒါနေ။
၄-မ ၁-၁၉၅-ပိဋ္ဌေ။ ၅-ရာဇဂေဟေ (ဣ၊က) ၆-ဝိ ၄-၁၉၂-ပိဋ္ဌေ။

Dabbena Mallaputtena viheṭhiyamāne ajjhupekkhasī”ti āhaṁsu. Kiṁ bhante mayā sakkā kātunti. Tassa dosaṁ āropehīti. Sā tattha tattha therassa abhūtāropanaṁ akāsi. Taṁ sutvā bhikkhū Bhagavato ārocesuṁ. Atha Bhagavā Dabbaṁ Mallaputtaṁ pakkosāpetvā “saccaṁ kira tvaṁ Dabba Mettiyāya bhikkhuniyā vippakāramakāsī”ti pucchi. Yathā maṁ bhante Bhagavā jānātīti. Na kho Dabba Dabbā evaṁ nibbeṭhenti, kārakabhāvaṁ vā akārakabhāvaṁ vā vadehīti. Akārako ahaṁ bhanteti. Bhagavā “Mettiyaṁ bhikkhuniṁ nāsetvā te bhikkhū anuyuñjathā”ti āha. Upālittherappamukhā bhikkhū taṁ bhikkhuniṁ uppabbājetvā Mettiyabhūmajake bhikkhū anuyuñjitvā tehi “amhehi niyojitā sā bhikkhunī”ti vutte Bhagavato etamatthaṁ ārocesuṁ. Bhagavā Mettiyabhūmajakānaṁ bhikkhūnaṁ amūlakasaṁghādisesaṁ paññapesi.

Tena ca samayena Dabbatthero bhikkhūnaṁ senāsanaṁ paññāpento Veḷuvanavihārassa sāmantā aṭṭhārasamahāvihāre sabhāge bhikkhū pesento rattibhāge andhakāre aṅguliyā padīpaṁ jāletvā tenevālokena aniddhimante bhikkhū pesesi. Evaṁ therassa senāsanapaññāpanabhattuddesanakicce pākaṭe jāte Satthā ariyagaṇamajjhe Dabbattheraṁ ṭhānantare ṭhapento “etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ bhikkhūnaṁ senāsanapaññāpakānaṁ yadidaṁ Dabbo Mallaputto”ti[1] etadagge ṭhapesi.

108. Thero attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttatthameva. Ito ekanavute kappe Vipassī nāma Nāyako loke uppajjīti sambandho.

125. **Duṭṭhacitto**ti dūsitacitto asādhusaṅgamena apasannacittoti attho. **Upavadiṁ sāvakaṁ tassā**ti tassa Bhagavato khīṇāsavaṁ sāvakaṁ upavadiṁ, upari abhūtaṁ vacanaṁ āropesiṁ, abbhakkhānaṁ akāsinti attho.

---

1. Aṁ 1. 25 piṭṭhe.

ဒဗ္ဗေန မလ္လပုတ္တေန ဝိဟေဌိယမာနေ အဇ္ဈုပေက္ခသီ”တိ အာဟံသု။ ကိံ ဘန္တေ မယာ သက္ကာ ကာတုန္တိ။ တဿ ဒေါသံ အာရောပေဟီတိ။ သာ တတ္ထ တတ္ထ ထေရဿ အဘူတာရောပနံ အကာသိ။ တံ သုတွာ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော အာရောစေသုံ။ အထ ဘဂဝါ ဒဗ္ဗံ မလ္လပုတ္တံ ပက္ကောသာပေတွာ “သစ္စံ ကိရ တွံ ဒဗ္ဗ မေတ္တိယာယ ဘိက္ခုနိယာ ဝိပ္ပကာရမကာသီ”တိ ပုစ္ဆိ။ ယထာ မံ ဘန္တေ ဘဂဝါ ဇာနာတီတိ။ န ခေါ ဒဗ္ဗ ဒဗ္ဗာ ဧဝံ နိဗ္ဗေဌေန္တိ၊ ကာရကဘာဝံ ဝါ အကာရကဘာဝံ ဝါ ဝဒေဟီတိ။ အကာရကော အဟံ ဘန္တေတိ။ ဘဂဝါ “မေတ္တိယံ ဘိက္ခုနိံ နာသေတွာ တေ ဘိက္ခူ အနုယုဉ္ဇထာ”တိ အာဟ။ ဥပါလိတ္ထေရပ္ပမုခါ ဘိက္ခူ တံ ဘိက္ခုနိံ ဥပ္ပဗ္ဗာဇေတွာ မေတ္တိယဘူမဇကေ ဘိက္ခူ အနုယုဉ္ဇိတွာ တေဟိ “အမှေဟိ နိယောဇိတာ သာ ဘိက္ခုနီ”တိ ဝုတ္တေ ဘဂဝတော ဧတမတ္ထံ အာရောစေသုံ။ ဘဂဝါ မေတ္တိယဘူမဇကာနံ ဘိက္ခူနံ အမူလကသံဃာဒိသေသံ ပညပေသိ။

တေန စ သမယေန ဒဗ္ဗတ္ထေရော ဘိက္ခူနံ သေနာသနံ ပညာပေန္တော ဝေဠုဝနဝိဟာရဿ သာမန္တာ အဋ္ဌာရသမဟာဝိဟာရေ သဘာဂေ ဘိက္ခူ ပေသေန္တော ရတ္တိဘာဂေ အန္ဓကာရေ အင်္ဂုလိယာ ပဒီပံ ဇာလေတွာ တေနေဝါလောကေန အနိဒ္ဓိမန္တေ ဘိက္ခူ ပေသေသိ။ ဧဝံ ထေရဿ သေနာသနပညာပနဘတ္တုဒ္ဒေသနကိစ္စေ ပါကဋေ ဇာတေ သတ္ထာ အရိယဂဏမဇ္ဈေ ဒဗ္ဗတ္ထေရံ ဌာနန္တရေ ဌပေန္တော “ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ သေနာသနပညာပကာနံ ယဒိဒံ ဒဗ္ဗော မလ္လပုတ္တော”တိ[1] ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ။

၁၀၈။ ထေရော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ဝိပဿီ နာမ နာယကော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၁၂၅။ **ဒုဋ္ဌစိတ္တော**တိ ဒူသိတစိတ္တော အသာဓုသင်္ဂမေန အပသန္နစိတ္တောတိ အတ္ထော။ **ဥပဝဒိံ သာဝကံ တဿာ**တိ တဿ ဘဂဝတော ခီဏာသဝံ သာဝကံ ဥပဝဒိံ၊ ဥပရိ အဘူတံ ဝစနံ အာရောပေသိံ၊ အဗ္ဘက္ခာနံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။

၁-အံ ၁-၂၅-ပိဋ္ဌေ။

132. **Dundubhiyo**ti dunduṁ iti saddāyanato dundubhisaṅkhātā bheriyo. **Nādayiṁsū**ti saddaṁ kariṁsu. **Samantato asaniyo**ti sabbadisābhāgato asane vināsane niyuttoti asaniyo, devadaṇḍā bhayāvahā phaliṁsūti sambandho.

133. **Ukkā patiṁsu nabhasā**ti ākāsato aggikkhandhā ca patiṁsūti attho. **Dhūmaketu ca dissatī**ti dhūmarājisahito aggikkhandho ca dissati paññāyatīti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Dabbamallaputtatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

5. Kumārakassapatthera-apadānavaṇṇanā

Pañcamāpadāne **ito satasahassamhī**ti-ādikaṁ āyasmato Kumārakassapattherassa apadānaṁ. Ayaṁ kira Padumuttarassa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto viññutaṁ patvā ekadivasaṁ Satthu santike dhammaṁ suṇanto Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ cittakathikānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā sayampi taṁ ṭhānantaraṁ patthento paṇidhānaṁ katvā tadanurūpāni puññāni karonto yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cuto devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā Kassapassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto tassa Bhagavato sāsane pabbajitvā samaṇadhammaṁ katvā sugatīsuyeva saṁsaranto dibbasukhaṁ mānusasukhañca anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Rājagahe ekissā seṭṭhidhītāya kucchimhi nibbatto. Sā kira kumārikākāleyeva pabbajitukāmā mātāpitaro yācitvā pabbajjaṁ alabhamānā patikulaṁ gantvā gabbhaṁ gaṇhitvā taṁ ajānitvā "sāmikaṁ ārādhetvā pabbajjaṁ anujānāpessāmī"ti cintesi. Sā sāmikaṁ ārādhentī ayyaputta—

"Sace imassa kāyassa, anto bāhirako siyā.
Daṇḍaṁ nūna gahetvāna, kāke soṇe nivāraye"ti[1]—

ādinā sarīrassa dosaṁ dassentī taṁ ārādhesi.

---

1. Visuddhi 1. 190 piṭṭhe.

၁၃၂။ **ဒုန္ဒုဘိယော**တိ ဒုန္ဒုံ ဣတိ သဒ္ဒါယနတော ဒုန္ဒုဘိသင်္ခါတာ ဘေရိယော။ **နာဒယိံသူ**တိ သဒ္ဒံ ကရိံသု။ **သမန္တတော အသနိယော**တိ သဗ္ဗဒိသာဘာဂတော အသနေ ဝိနာသနေ နိယုတ္တောတိ အသနိယော၊ ဒေဝဒဏ္ဍာ ဘယာဝဟာ ဖလိံသူတိ သမ္ဗန္ဓော။

၁၃၃။ **ဥက္ကာ ပတိံသု နဘသာ**တိ အာကာသတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓာ စ ပတိံသူတိ အတ္ထော။ **ဓူမကေတု စ ဒိဿတီ**တိ ဓူမရာဇိသဟိတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော စ ဒိဿတိ ပညာယတီတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဒဗ္ဗမလ္လပုတ္တတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၅-ကုမာရကဿပတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဉ္စမာပဒါနေ **ဣတော သတသဟဿမှိ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကုမာရကဿပတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ ဧကဒိဝသံ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ စိတ္တကထိကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ သယမ္ပိ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေန္တော ပဏိဓာနံ ကတွာ တဒနုရူပါနိ ပုညာနိ ကရောန္တော ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စုတော ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော တဿ ဘဂဝတော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ ကတွာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဒိဗ္ဗသုခံ မာနုသသုခဉ္စ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ရာဇဂဟေ ဧကိဿာ သေဋ္ဌိဓီတာယ ကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တော။ သာ ကိရ ကုမာရိကာကာလေယေဝ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ မာတာပိတရော ယာစိတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အလဘမာနာ ပတိကုလံ ဂန္တွာ ဂဗ္ဘံ ဂဏှိတွာ တံ အဇာနိတွာ "သာမိကံ အာရာဓေတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အနုဇာနာပေဿာမီ"တိ စိန္တေသိ။ သာ သာမိကံ အာရာဓေန္တီ အယျပုတ္တ—

"သစေ ဣမဿ ကာယဿ၊ အန္တော ဗာဟိရကော သိယာ။
ဒဏ္ဍံ နူန ဂဟေတွာန၊ ကာကေ သောဏေ နိဝါရယေ"တိ[၁]—

အာဒိနာ သရီရဿ ဒေါသံ ဒဿေန္တီ တံ အာရာဓေသိ။

၁-ဝိသုဒ္ဓိ ၁-၁၉၀-ဝိဋ္ဌေ။

Sā sāmikena anuññātā gabbhinibhāvaṁ ajānantī devadattapakkhiyāsu bhikkhunīsu pabbaji. Tassā gabbhinibhāvaṁ disvā bhikkhuniyo Devadattaṁ pucchiṁsu. So "assamaṇī"ti āha. Sā "nāhaṁ Devadattaṁ uddissa pabbajitā, Bhagavantaṁ uddissa pabbajitā"ti Bhagavato santikaṁ gantvā Dasabalaṁ pucchi. Satthā Upālittheraṁ paṭicchāpesi. Thero Sāvatthinagaravāsīni kulāni Visākhañca upāsikaṁ pakkosāpetvā sarājikāya parisāya taṁ vinicchinanto "pure laddho gabbho, arogā pabbajjā"ti āha. Taṁ sutvā Satthā "sādhu suvinicchitaṁ Upālinā adhikaraṇan"ti therassa sādhukāraṁ adāsi.

Sā bhikkhunī suvaṇṇabimbasadisaṁ puttaṁ vijāyi. Taṁ rājā Pasenadi Kosalo "dārakapariharaṇaṁ bhikkhunīnaṁ palibodho"ti dhātīnaṁ dāpetvā posāpesi, **Kassapo**tissa nāmaṁ kariṁsu. Aparabhāge alaṅkaritvā Satthu santikaṁ netvā pabbājesi. Kumārakāle pabbajitattā pana Bhagavatā "Kassapaṁ pakkosatha, idaṁ phalaṁ vā khādanīyaṁ vā Kassapassa dethā"ti vutte "Katarakassapassā"ti "Kumārakassapassā"ti evaṁ gahitanāmattā raññā posāvanīyaputtattā ca vuddhakālepi **Kumārakassapo**tveva paññāyittha.

So pabbajitakālato paṭṭhāya vipassanāya kammaṁ karoti, Buddhavacanañca uggaṇhāti. Atha tena saddhiṁ pabbatamatthake samaṇadhammaṁ katvā anāgāmī hutvā Suddhāvāse nibbattamahābrahmā "vipassanāya mukhaṁ dassetvā maggaphaluppattiyā upāyaṁ karissāmī"ti pañcadasapañhe abhisaṅkharitvā Andhavane vasantassa therassa "ime pañhe Satthāraṁ puccheyyāsī"ti ācikkhi. Tato so te pañhe Bhagavantaṁ pucchi. Bhagavāpissa vissajjesi. Thero Bhagavato kathitaniyāmeneva te uggaṇhitvā vipassanaṁ gabbhaṁ gāhāpetvā arahattaṁ pāpuṇi.

150. So arahattaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **ito satasahassamhī**ti-ādimāha. Tattha yaṁ heṭṭhā vuttanayañca uttānatthañca, taṁ sabbaṁ na vaṇṇayissāma. Anuttānapadameva vaṇṇayissāma.

169. **Āpannasattā me mātā**ti mayhaṁ mātā garugabbhā gabbhinī pasutāsannagabbhāti attho.

သာ သာမိကေန အနုညာတာ ဂဗ္ဘိနိဘာဝံ အဇာနန္တီ ဒေဝဒတ္တပက္ခိယာသု ဘိက္ခုနီသု ပဗ္ဗဇိ။ တဿာ ဂဗ္ဘိနိဘာဝံ ဒိသွာ ဘိက္ခုနိယော ဒေဝဒတ္တံ ပုစ္ဆိံသု။ သော "အဿမဏီ"တိ အာဟ။ သာ "နာဟံ ဒေဝဒတ္တံ ဥဒ္ဒိဿ ပဗ္ဗဇိတာ၊ ဘဂဝန္တံ ဥဒ္ဒိဿ ပဗ္ဗဇိတာ"တိ ဘဂဝတော သန္တိကံ ဂန္တွာ ဒသဗလံ ပုစ္ဆိ။ သတ္ထာ ဥပါလိတ္ထေရံ ပဋိစ္ဆာပေသိ။ ထေရော သာဝတ္ထိနဂရဝါသိနီ ကုလာနိ ဝိသာခဉ္စ ဥပါသိကံ ပက္ကောသာပေတွာ သရာဇိကာယ ပရိသာယ တံ ဝိနိစ္ဆိနန္တော "ပုရေ လဒ္ဓေါ ဂဗ္ဘော၊ အရောဂါ ပဗ္ဗဇ္ဇာ"တိ အာဟ။ တံ သုတွာ သတ္ထာ "သာဓု သုဝိနိစ္ဆိတံ ဥပါလိနာ အဓိကရဏ"န္တိ ထေရဿ သာဓုကာရံ အဒါသိ။

သာ ဘိက္ခုနီ သုဝဏ္ဏဗိမ္ဗသဒိသံ ပုတ္တံ ဝိဇာယိ။ တံ ရာဇာ ပသေနဒိ ကောသလော "ဒါရကပရိဟရဏံ ဘိက္ခုနီနံ ပလိဗောဓော"တိ ဓာတီနံ ဒါပေတွာ ပေါသာပေသိ၊ **ကဿပေါ**တိဿ နာမံ ကရိံသု။ အပရဘာဂေ အလင်္ကရိတွာ သတ္ထု သန္တိကံ နေတွာ ပဗ္ဗာဇေသိ။ ကုမာရကာလေ ပဗ္ဗဇိတတ္တာ ပန ဘဂဝတာ "ကဿပံ ပက္ကောသထ၊ ဣဒံ ဖလံ ဝါ ခါဒနီယံ ဝါ ကဿပဿ ဒေထာ"တိ ဝုတ္တေ "ကတရကဿပဿာ"တိ "ကုမာရကဿပဿာ"တိ ဧဝံ ဂဟိတနာမတ္တာ ရညာ ပေါသာဝနီယပုတ္တတ္တာ စ ဝုဍ္ဎကာလေပိ **ကုမာရကဿပေါ**တွေဝ ပညာယိတ္ထ။

သော ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောတိ၊ ဗုဒ္ဓဝစနဉ္စ ဥဂ္ဂဏှာတိ။ အထ တေန သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗတမတ္ထကေ သမဏဓမ္မံ ကတွာ အနာဂါမီ ဟုတွာ သုဒ္ဓါဝါသေ နိဗ္ဗတ္တမဟာဗြဟ္မာ "ဝိပဿနာယ မုခံ ဒဿေတွာ မဂ္ဂဖလုပ္ပတ္တိယာ ဥပါယံ ကရိဿာမီ"တိ ပဉ္စဒသပဉှေ အဘိသင်္ခရိတွာ အန္ဓဝနေ ဝသန္တဿ ထေရဿ "ဣမေ ပဉှေ သတ္ထာရံ ပုစ္ဆေယျာသီ"တိ အာစိက္ခိ။ တတော သော တေ ပဉှေ ဘဂဝန္တံ ပုစ္ဆိ။ ဘဂဝါပိဿ ဝိဿဇ္ဇေသိ။ ထေရော ဘဂဝတော ကထိတနိယာမေနေဝ တေ ဥဂ္ဂဏှိတွာ ဝိပဿနံ ဂဗ္ဘံ ဂါဟာပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၁၅၀။ သော အရဟတ္တံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဣတော သတသဟဿမှိ**တိ-အာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယဉ္စ ဥတ္တာနတ္ထဉ္စ၊ တံ သဗ္ဗံ န ဝဏ္ဏယိဿာမ။ အနုတ္တာနပဒမေဝ ဝဏ္ဏယိဿာမ။

၁၆၉။ **အာပန္နသတ္တာ မေ မာတာ**တိ မယှံ မာတာ ဂရုဂဗ္ဘာ ဂဗ္ဘိနီ ပသုတာသန္နဂဗ္ဘာတိ အတ္ထော။

173. **Vammikasadisaṁ kāyan**ti sarīraṁ nāma vammikasadisaṁ yathā vammiko ito cito ca chiddāvachiddo gharagoḷika-upacikādīnaṁ āsayo, evameva ayaṁ kāyo navachiddo dhuvassavoti **Buddhena** Bhagavatā **desitaṁ** pakāsetaṁ taṁ sutvā me cittaṁ āsave aggahetvā asesetvā kilesato vimucci, arahatte patiṭṭhāsīti attho. Aparabhāge tattha tattha bhikkhūnaṁ vicittadhammakathikabhāvaṁ sutvā Satthā “etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ bhikkhūnaṁ cittakathikānaṁ yadidaṁ Kumārakassapo”ti[1] etadagge ṭhapesīti.

Kumārakassapatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Bāhiyatthera-apadānavaṇṇanā

Chaṭṭhāpadāne **ito satasahassamhī**ti-ādikaṁ āyasmato Bāhiyassa Dārucīriyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto brāhmaṇasippesu nipphattiṁ gantvā vedaṅgesu anavayo ekadivasaṁ Satthu santikaṁ gantvā dhammaṁ suṇanto pasannamānaso Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ khippābhiññānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā taṁ ṭhānaṁ pattukāmo sattāhaṁ Buddhappamukhassa bhikkhusaṁghassa mahādānaṁ datvā sattāhassa accayena Bhagavato pādamūle nipanno “Bhagavā bhante ito sattame divase yaṁ bhikkhuṁ khippābhiññānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapesi, so viya ahampi anāgate ekassa Buddhassa sāsane khippābhiññānaṁ aggo bhaveyyan”ti patthanaṁ akāsi. Bhagavā anāgataṁsañāṇena oloketvā samijjhanabhāvaṁ ñatvā “anāgate Gotamassa Bhagavato sāsane pabbajitvā khippābhiññānaṁ aggo bhavissatī”ti byākāsi. So yāvatāyukaṁ puññāni katvā tato cuto devaloke nibbatto tattha cha kāmāvacarasampattiyo anubhavitvā puna manussesu cakkavatti-ādisampattiyo anekakappakoṭisatesu anubhavitvā Kassapassa Bhagavato kāle ekasmiṁ kule nibbatto, Bhagavati parinibbute pabbajito yadā sāsane osakkamāne satta bhikkhū catunnaṁ parisānaṁ

1. Aṁ 1. 25 piṭṭhe.

၁၇၃။ **ဝမ္မိကသဒိသံ ကာယန္တိ** သရီရံ နာမ ဝမ္မိကသဒိသံ ယထာ ဝမ္မိကော ဣတော စိတော စ ဆိဒ္ဒါဝဆိဒ္ဒေါ ဃရဂေါဠိကဥပစိကာဒီနံ အာသယော၊ ဧဝမေဝ အယံ ကာယော နဝဆိဒ္ဒေါ ဓုဝဿဝေါတိ **ဗုဒ္ဓေန** ဘဂဝတာ **ဒေသိတံ** ပကာသိတံ တံ သုတွာ မေ စိတ္တံ အာသဝေ အဂ္ဂဟေတွာ အသေသေတွာ ကိလေသတော ဝိမုစ္စိ၊ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသီတိ အတ္ထော။ အပရဘာဂေ တတ္ထ တတ္ထ ဘိက္ခူနံ ဝိစိတ္တဓမ္မကထိကဘာဝံ သုတွာ သတ္ထာ “ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ စိတ္တကထိကာနံ ယဒိဒံ ကုမာရကဿပေါ”တိ[1] ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသီတိ။

ကုမာရကဿပတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-ဗာဟိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဆဋ္ဌာပဒါနေ **ဣတော သတသဟဿမှီ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဗာဟိယဿ ဒါရုစီရိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဗြာဟ္မဏသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂန္တွာ ဝေဒင်္ဂေသု အနဝယော ဧကဒိဝသံ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုဏန္တော ပသန္နမာနသော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ခိပ္ပါဘိညာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ တံ ဌာနံ ပတ္ထုကာမော သတ္တာဟံ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ မဟာဒါနံ ဒတွာ သတ္တာဟဿ အစ္စယေန ဘဂဝတော ပါဒမူလေ နိပန္နော “ဘဂဝါ ဘန္တေ ဣတော သတ္တမေ ဒိဝသေ ယံ ဘိက္ခုံ ခိပ္ပါဘိညာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ၊ သော ဝိယ အဟမ္ပိ အနာဂတေ ဧကဿ ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ ခိပ္ပါဘိညာနံ အဂ္ဂေါ ဘဝေယျ”န္တိ ပတ္ထနံ အကာသိ။ ဘဂဝါ အနာဂတံသဉာဏေန ဩလောကေတွာ သမိဇ္ဈနဘာဝံ ဉတွာ “အနာဂတေ ဂေါတမဿ ဘဂဝတော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ခိပ္ပါဘိညာနံ အဂ္ဂေါ ဘဝိဿတီ”တိ ဗျာကာသိ။ သော ယာဝတာယုကံ ပုညာနိ ကတွာ တတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော တတ္ထ ဆ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ပုန မနုဿေသု စက္ကဝတ္တိ-အာဒိသမ္ပတ္တိယော အနေကကပ္ပကောဋိသတေသု အနုဘဝိတွာ ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကသ္မိံ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော၊ ဘဂဝတိ ပရိနိဗ္ဗုတေ ပဗ္ဗဇိတော ယဒါ သာသနေ ဩသက္ကမာနေ သတ္တ ဘိက္ခူ စတုန္နံ ပရိသာနံ

၁-အံ ၁-၂၅-ပိဋ္ဌေ။

ajjhācāraṁ disvā saṁvegappattā araññaṁ pavisitvā “yāva sāsanassa antaradhānaṁ na hoti, tāva attano patiṭṭhaṁ karissāmā”ti suvaṇṇacetiyaṁ vanditvā tattha araññe ekaṁ pabbataṁ disvā “jīvitasālayā nivattantu, nirālayā imaṁ pabbataṁ abhiruhantū”ti nisseṇiṁ bandhitvā sabbe taṁ pabbataṁ abhiruyha nisseṇiṁ pātetvā samaṇadhammaṁ kariṁsu. Tesu saṁghatthero ekarattātikkamena arahattaṁ pāpuṇi. So Anotattadahe nāgalatādantakaṭṭhaṁ khāditvā mukhaṁ dhovitvā uttarakuruto piṇḍapātaṁ āharitvā te bhikkhū āha “āvuso imaṁ piṇḍapātaṁ bhuñjathā”ti. Te āhaṁsu “kiṁ bhante amhehi evaṁ katikā katā ‘yo paṭhamaṁ arahattaṁ pāpuṇāti, tenābhataṁ piṇḍapātaṁ avasesā paribhuñjantū’ti”. No hetaṁ āvusoti. “Tena hi sace mayampi tumhe viya visesaṁ nibbattessāma, sayaṁ āharitvā bhuñjissāmā”ti na icchiṁsu.

Dutiyadivase dutiyatthero anāgāmī hutvā tatheva piṇḍapātaṁ āharitvā itare nimantesi. Te evamāhaṁsu “kiṁ panāvuso katikā katā, ‘mahātherena ābhataṁ piṇḍapātaṁ abhuñjitvā anutherena ābhataṁ bhuñjissāmā’tī”. No hetaṁ āvusoti. “Evaṁ sante tumhe viya mayampi visesaṁ nibbattetvā attano attano purisakārena bhuñjituṁ sakkontā bhuñjissāmā”ti na icchiṁsu. Tesu arahattappattatthero parinibbāyi, dutiyo anāgāmī brahmaloke nibbatti, itare pañca visesaṁ nibbattetuṁ asakkontā sussitvā sattame divase kālaṁ katvā devaloke nibbattiṁsu. Tattha dibbasukhaṁ anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde tato cavitvā manussesu nibbattiṁsu. Tesu eko Pukkusāti rājā ahosi, eko Gandhārāraṭṭhe Takkasilāyaṁ Kumārakassapo, eko Bāhiyo Dārucīriyo, eko Dabbo Mallaputto, eko Sabhiyo paribbājakoti. Tesu ayaṁ Bāhiyo Dārucīriyo suppārakapaṭṭane vāṇijakule nibbatto vāṇijakamme nipphattiṁ gato mahaddhano mahābhogo, so suvaṇṇabhūmiṁ gacchantehi vāṇijehi saddhiṁ nāvamāruyha videsaṁ gacchanto katipāhaṁ gantvā bhinnāya nāvāya sesesu macchakacchapabhakkhesu jātesu ekoyeva avasiṭṭho ekaṁ phalakaṁ gahetvā vāyamanto sattame divase Suppārakapaṭṭanatīraṁ okkami. Tassa nivāsanapārūpanaṁ natthi, so aññaṁ kiñci apassanto sukkhakaṭṭhadaṇḍake

အဇ္ဈာစာရံ ဒိသွာ သံဝေဂပ္ပတ္တာ အရညံ ပဝိသိတွာ “ယာဝ သာသနဿ အန္တရဓာနံ န ဟောတိ၊ တာဝ အတ္တနော ပတိဋ္ဌံ ကရိဿာမာ”တိ သုဝဏ္ဏစေတိယံ ဝန္ဒိတွာ တတ္ထ အရညေ ဧကံ ပဗ္ဗတံ ဒိသွာ “ဇီဝိတသာလယာ နိဝတ္တန္တု၊ နိရာလယာ ဣမံ ပဗ္ဗတံ အဘိရုဟန္တူ”တိ နိဿေဏိံ ဗန္ဓိတွာ သဗ္ဗေ တံ ပဗ္ဗတံ အဘိရုယှ နိဿေဏိံ ပါတေတွာ သမဏဓမ္မံ ကရိံသု။ တေသု သံဃတ္ထေရော ဧကရတ္တာတိက္ကမေန အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ သော အနောတတ္တဒဟေ နာဂလတာဒန္တကဋ္ဌံ ခါဒိတွာ မုခံ ဓောဝိတွာ ဥတ္တရကုရုတော ပိဏ္ဍပါတံ အာဟရိတွာ တေ ဘိက္ခူ အာဟ “အာဝုသော ဣမံ ပိဏ္ဍပါတံ ဘုဉ္ဇထာ”တိ။ တေ အာဟံသု “ကိံ ဘန္တေ အမှေဟိ ဧဝံ ကတိကာ ကတာ ‘ယော ပဌမံ အရဟတ္တံ ပါပုဏာတိ၊ တေနာဘတံ ပိဏ္ဍပါတံ အဝသေသာ ပရိဘုဉ္ဇန္တူ’တိ’’။ နော ဟေတံ အာဝုသောတိ။ ‘‘တေန ဟိ သစေ မယမ္ပိ တုမှေ ဝိယ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေဿာမ၊ သယံ အာဟရိတွာ ဘုဉ္ဇိဿာမာ’’တိ န ဣစ္ဆိံသု။

ဒုတိယဒိဝသေ ဒုတိယတ္ထေရော အနာဂါမီ ဟုတွာ တထေဝ ပိဏ္ဍပါတံ အာဟရိတွာ ဣတရေ နိမန္တေသိ။ တေ ဧဝမာဟံသု “ကိံ ပနာဝုသော ကတိကာ ကတာ၊ ‘မဟာထေရေန အာဘတံ ပိဏ္ဍပါတံ အဘုဉ္ဇိတွာ အနုထေရေန အာဘတံ ဘုဉ္ဇိဿာမာ’တိ”။ နော ဟေတံ အာဝုသောတိ။ “ဧဝံ သန္တေ တုမှေ ဝိယ မယမ္ပိ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ အတ္တနော အတ္တနော ပုရိသကာရေန ဘုဉ္ဇိတုံ သက္ကောန္တာ ဘုဉ္ဇိဿာမာ”တိ န ဣစ္ဆိံသု။ တေသု အရဟတ္တပ္ပတ္တတ္ထေရော ပရိနိဗ္ဗာယိ၊ ဒုတိယော အနာဂါမီ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တိ၊ ဣတရေ ပဉ္စ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ အသက္ကောန္တာ သုဿိတွာ သတ္တမေ ဒိဝသေ ကာလံ ကတွာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိံသု။ တတ္ထ ဒိဗ္ဗသုခံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ တတော စဝိတွာ မနုဿေသု နိဗ္ဗတ္တိံသု။ တေသု ဧကော ပုက္ကုသာတိ ရာဇာ အဟောသိ၊ ဧကော ဂန္ဓာရရဋ္ဌေ တက္ကသိလာယံ ကုမာရကဿပေါ၊ ဧကော ဗာဟိယော ဒါရုစီရိယော၊ ဧကော ဒဗ္ဗော မလ္လပုတ္တော၊ ဧကော သဘိယော ပရိဗ္ဗာဇကောတိ။ တေသု အယံ ဗာဟိယော ဒါရုစီရိယော သုပ္ပါရကပဋ္ဋနေ ဝါဏိဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝါဏိဇကမ္မေ နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော မဟဒ္ဓနော မဟာဘောဂေါ၊ သော သုဝဏ္ဏဘူမိံ ဂစ္ဆန္တေဟိ ဝါဏိဇေဟိ သဒ္ဓိံ နာဝမာရုယှ ဝိဒေသံ ဂစ္ဆန္တော ကတိပါဟံ ဂန္တွာ ဘိန္နာယ နာဝါယ သေသေသု မစ္ဆကစ္ဆပဘက္ခေသု ဇာတေသု ဧကောယေဝ အဝသိဋ္ဌော ဧကံ ဖလကံ ဂဟေတွာ ဝါယမန္တော သတ္တမေ ဒိဝသေ သုပ္ပါရကပဋ္ဋနတီရံ ဩက္ကမိ။ တဿ နိဝါသနပါရုပနံ နတ္ထိ၊ သော အညံ ကိဉ္စိ အပဿန္တော သုက္ခကဋ္ဌဒဏ္ဍကေ

vākehi paliveṭhetvā nivāsetvā pārupitvā ca devakulato kapālaṁ gahetvā Suppārakapaṭṭanaṁ agamāsi. Manussā taṁ disvā yāgubhattādīni datvā “ayaṁ eko arahā”ti sambhāvesuṁ. So vatthesu upanītesu “sacāhaṁ nivāsemi, pārupāmi vā, lābhasakkāro me parihāyissatī”ti tāni paṭikkhipitvā dārucīrāneva parihari.

Athassa “arahā, arahā”ti bahūhi sambhāviyamānassa evaṁ cetaso parivitakko udapādi “ye keci loke arahanto vā arahattamaggaṁ vā samāpannā, ahaṁ tesaṁ aññataro”ti so tena niyāmena kuhanakammena jīvikaṁ kappeti.

Kassapadasabalassa sāsane sattasu janesu pabbataṁ āruyha samaṇadhammaṁ karontesu eko anāgāmī hutvā Suddhāvāsabrahmaloke nibbattitvā attano brahmasampattiṁ olokento āgataṭṭhānaṁ āvajjento pabbatamāruyha samaṇadhammaṁ karaṇaṭṭhānaṁ disvā sesānaṁ nibbattanaṭṭhānaṁ āvajjento ekassa parinibbutabhāvaṁ itaresañca pañcannaṁ kāmāvacaradevaloke nibbattabhāvaṁ ñatvā te kālānukālaṁ āvajjesi “imasmiṁ pana kāle kahaṁ nu kho te”ti āvajjento dārucīriyaṁ Suppārakapaṭṭanaṁ nissāya kuhanakammena jīvikaṁ kappentaṁ disvā “naṭṭho vatāyaṁ bālo, pubbe samaṇadhammaṁ karonto ati-ukkaṭṭhabhāvena arahatāpi ābhataṁ piṇḍapātaṁ aparibhuñjitvā idāni udarahetu anārahāva samāno arahattaṁ paṭijānitvā lokaṁ vañcento vicarati, Dasabalassa uppannabhāvaṁ na jānāti, gacchāmi naṁ saṁvejetvā Buddhuppādaṁ jānāpessāmī”ti khaṇeneva brahmalokato otaritvā Suppārakapaṭṭane rattibhāgasamanantare dārucīriyassa sammukhe pāturahosi. So attano vasanaṭṭhāne obhāsaṁ disvā bahi nikkhamitvā mahābrahmānaṁ disvā añjaliṁ paggayha “ke tumhe”ti pucchi. “Ahaṁ tumhākaṁ porāṇakasahāyo anāgāmiphalaṁ patvā brahmaloke nibbatto, amhākaṁ sabbajeṭṭhako arahā hutvā parinibbuto, tumhe pana pañcajanā devaloke nibbattā. Svāhaṁ dāni taṁ imasmiṁ ṭhāne kuhanakammena jīvikaṁ kappentaṁ disvā damituṁ āgato”ti vatvā idaṁ kāraṇaṁ āha “neva kho tvaṁ Bāhiya arahā nāpi arahattamaggaṁ vā samāpanno, sāpi te paṭipadā natthi, yāya tvaṁ arahā vā assa arahattamaggaṁ vā samāpanno”ti. Athassa Satthu uppannabhāvaṁ Sāvatthiyaṁ

ဝါကေဟိ ပလိဝေဌေတွာ နိဝါသေတွာ ပါရုပိတွာ စ ဒေဝကုလတော ကပါလံ ဂဟေတွာ သုပ္ပါရကပဋ္ဋနံ အဂမာသိ။ မနုဿာ တံ ဒိသွာ ယာဂုဘတ္တာဒီနိ ဒတွာ “အယံ ဧကော အရဟာ”တိ သမ္ဘာဝေသုံ။ သော ဝတ္ထေသု ဥပနီတေသု “သစာဟံ နိဝါသေမိ, ပါရုပါမိ ဝါ၊ လာဘသက္ကာရော မေ ပရိဟာယိဿတီ”တိ တာနိ ပဋိက္ခိပိတွာ ဒါရုစီရာနေဝ ပရိဟရိ။

အထဿ “အရဟာ, အရဟာ”တိ ဗဟူဟိ သမ္ဘာဝိယမာနဿ ဧဝံ စေတသော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ “ယေ ကေစိ လောကေ အရဟန္တော ဝါ အရဟတ္တမဂ္ဂံ ဝါ သမာပန္နာ၊ အဟံ တေသံ အညတရော”တိ သော တေန နိယာမေန ကုဟနကမ္မေန ဇီဝိကံ ကပ္ပေတိ။

ကဿပဒသဗလဿ သာသနေ သတ္တသု ဇနေသု ပဗ္ဗတံ အာရုယှ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တေသု ဧကော အနာဂါမီ ဟုတွာ သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အတ္တနော ဗြဟ္မသမ္ပတ္တိံ ဩလောကေန္တော အာဂတဋ္ဌာနံ အာဝဇ္ဇေန္တော ပဗ္ဗတမာရုယှ သမဏဓမ္မံ ကရဏဋ္ဌာနံ ဒိသွာ သေသာနံ နိဗ္ဗတ္တနဋ္ဌာနံ အာဝဇ္ဇေန္တော ဧကဿ ပရိနိဗ္ဗုတဘာဝံ ဣတရေသဉ္စ ပဉ္စန္နံ ကာမာဝစရဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တဘာဝံ ဉတွာ တေ ကာလာနုကာလံ အာဝဇ္ဇေသိ “ဣမသ္မိံ ပန ကာလေ ကဟံ နု ခေါ တေ”တိ အာဝဇ္ဇေန္တော ဒါရုစီရိယံ သုပ္ပါရကပဋ္ဋနံ နိဿာယ ကုဟနကမ္မေန ဇီဝိကံ ကပ္ပေန္တံ ဒိသွာ “နဋ္ဌော ဝတာယံ ဗာလော၊ ပုဗ္ဗေ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော အတိဥက္ကဋ္ဌဘာဝေန အရဟတာပိ အာဘတံ ပိဏ္ဍပါတံ အပရိဘုဉ္ဇိတွာ ဣဒါနိ ဥဒရဟေတု အနာရဟာဝ သမာနော အရဟတ္တံ ပဋိဇာနိတွာ လောကံ ဝဉ္စေန္တော ဝိစရတိ၊ ဒသဗလဿ ဥပ္ပန္နဘာဝံ န ဇာနာတိ၊ ဂစ္ဆာမိ နံ သံဝေဇေတွာ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒံ ဇာနာပေဿာမီ”တိ ခဏေနေဝ ဗြဟ္မလောကတော ဩတရိတွာ သုပ္ပါရကပဋ္ဋနေ ရတ္တိဘာဂသမနန္တရေ ဒါရုစီရိယဿ သမ္မုခေ ပါတုရဟောသိ။ သော အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနေ ဩဘာသံ ဒိသွာ ဗဟိ နိက္ခမိတွာ မဟာဗြဟ္မာနံ ဒိသွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ “ကေ တုမှေ”တိ ပုစ္ဆိ။ “အဟံ တုမှာကံ ပေါရာဏကသဟာယော အနာဂါမိဖလံ ပတွာ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တော၊ အမှာကံ သဗ္ဗဇေဋ္ဌကော အရဟာ ဟုတွာ ပရိနိဗ္ဗုတော၊ တုမှေ ပန ပဉ္စဇနာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တာ။ သွာဟံ ဒါနိ တံ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ကုဟနကမ္မေန ဇီဝိကံ ကပ္ပေန္တံ ဒိသွာ ဒမိတုံ အာဂတော”တိ ဝတွာ ဣဒံ ကာရဏံ အာဟ “နေဝ ခေါ တွံ ဗာဟိယ အရဟာ နာပိ အရဟတ္တမဂ္ဂံ ဝါ သမာပန္နော၊ သာပိ တေ ပဋိပဒါ နတ္ထိ၊ ယာယ တွံ အရဟာ ဝါ အဿ အရဟတ္တမဂ္ဂံ ဝါ သမာပန္နော”တိ။ အထဿ သတ္ထု ဥပ္ပန္နဘာဝံ သာဝတ္ထိယံ

vasanabhāvañca ācikkhitvā “Satthu santikaṁ gacchā”ti taṁ uyyojetvā brahmalokameva agamāsi.

Bāhiyo pana ākāse ṭhatvā kathentaṁ mahābrahmānaṁ oloketvā cintesi “aho bhāriyaṁ kammaṁ mayā kataṁ, anarahaṁ arahā ahanti cintesiṁ, ayañca maṁ ‘na tvaṁ arahā, nāpi arahattamaggaṁ vā samāpannāsī’ti vadati, atthi nu kho loke añño arahā”ti. Atha naṁ pucchi “atha ke carahi sadevake loke arahanto vā arahattamaggaṁ vā samāpannā”ti. Athassa devatā ācikkhi “atthi Bāhiya uttaresu janapadesu Sāvatthi nāma nagaraṁ, tattha so Bhagavā etarahi viharati Arahaṁ Sammāsambuddho. So hi Bāhiya Bhagavā arahā ceva arahattāya ca dhammaṁ desesī”ti. Bāhiyo rattibhāge devatāya kathaṁ sutvā saṁviggamānaso taṁkhaṇaṁyeva suppārakā nikkhamitvā ekarattivāsena[1] Sāvatthiṁ agamāsi, gacchanto ca pana devatānubhāvena Buddhānubhāvena ca vīsayojanasatikaṁ maggaṁ atikkamitvā Sāvatthiṁ anuppatto, tasmiṁ khaṇe Satthā Sāvatthiyaṁ piṇḍāya paviṭṭho hoti. So Jetavanaṁ pavisitvā abbhokāse caṅkamante sambahule bhikkhū pucchi “kuhiṁ etarahi Satthā”ti. Bhikkhū “Sāvatthiyaṁ piṇḍāya paviṭṭho”ti vatvā “tvaṁ pana kuto āgatosī”ti pucchiṁsu. Suppārakā āgatomhīti. Kadā nikkhantosīti, hiyyo sāyanhasamaye nikkhantomhīti. “Dūratopi āgato, nisīda tāva pāde dhovitvā telena makkhetvā thokaṁ vissamāhi, āgatakāle Satthāraṁ dakkhissatī”ti āhaṁsu. “Ahaṁ bhante Satthu vā attano vā jīvitantarāyaṁ na jānāmi, katthaci aṭṭhatvā anisīditvā ekaratteneva vīsayojanasatikaṁ maggaṁ āgato, Satthāraṁ passitvāva vissamissāmī”ti āha. So evaṁ vatvā taramānarūpo Sāvatthiṁ pavisitvā Bhagavantaṁ anopamāya Buddhasiriyā carantaṁ disvā “cirassaṁ vata me Gotamo Sammāsambuddho diṭṭho”ti diṭṭhaṭṭhānato paṭṭhāya onatasarīro gantvā antaravīthiyaṁ pañcapatiṭṭhitena vanditvā gopphakesu daḷhaṁ gahetvā evamāha “desetu bhante Bhagavā dhammaṁ, desetu Sugato dhammaṁ, yaṁ mamassa dīgharattaṁ hitāya sukhāyā”ti. Atha naṁ Satthā “akālo kho tāva Bāhiya antaragharaṁ paviṭṭhamhā piṇḍāyā”ti paṭikkhipi.

1. Nikkhamitvā sabbattha ekarattivāsena (Ka)

ဝသနဘာဝဉ္စ အာစိက္ခိတွာ “သတ္ထု သန္တိကံ ဂစ္ဆာ”တိ တံ ဥယျောဇေတွာ ဗြဟ္မလောကမေဝ အဂမာသိ။

ဗာဟိယော ပန အာကာသေ ဌတွာ ကထေန္တံ မဟာဗြဟ္မာနံ ဩလောကေတွာ စိန္တေသိ “အဟော ဘာရိယံ ကမ္မံ မယာ ကတံ၊ အနရဟံ အရဟာ အဟန္တိ စိန္တေသိံ၊ အယဉ္စ မံ ‘န တွံ အရဟာ၊ နာပိ အရဟတ္တမဂ္ဂံ ဝါ သမာပန္နာသီ’တိ ဝဒတိ၊ အတ္ထိ နု ခေါ လောကေ အညော အရဟာ”တိ။ အထ နံ ပုစ္ဆိ “အထ ကေ စရဟိ သဒေဝကေ လောကေ အရဟန္တော ဝါ အရဟတ္တမဂ္ဂံ ဝါ သမာပန္နာ”တိ။ အထဿ ဒေဝတာ အာစိက္ခိ “အတ္ထိ ဗာဟိယ ဥတ္တရေသု ဇနပဒေသု သာဝတ္ထိ နာမ နဂရံ၊ တတ္ထ သော ဘဂဝါ ဧတရဟိ ဝိဟရတိ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ သော ဟိ ဗာဟိယ ဘဂဝါ အရဟာ စေဝ အရဟတ္တာယ စ ဓမ္မံ ဒေသေသီ”တိ။ ဗာဟိယော ရတ္တိဘာဂေ ဒေဝတာယ ကထံ သုတွာ သံဝိဂ္ဂမာနသော တံခဏံယေဝ သုပ္ပါရကာ နိက္ခမိတွာ ဧကရတ္တိဝါသေန[1] သာဝတ္ထိံ အဂမာသိ၊ ဂစ္ဆန္တော စ ပန ဒေဝတာနုဘာဝေန ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန စ ဝီသယောဇနသတိကံ မဂ္ဂံ အတိက္ကမိတွာ သာဝတ္ထိံ အနုပ္ပတ္တော၊ တသ္မိံ ခဏေ သတ္ထာ သာဝတ္ထိယံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌော ဟောတိ။ သော ဇေတဝနံ ပဝိသိတွာ အဗ္ဘောကာသေ စင်္ကမန္တေ သမ္ဗဟုလေ ဘိက္ခူ ပုစ္ဆိ “ကုဟိံ ဧတရဟိ သတ္ထာ”တိ။ ဘိက္ခူ “သာဝတ္ထိယံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌော”တိ ဝတွာ “တွံ ပန ကုတော အာဂတောသီ”တိ ပုစ္ဆိံသု။ သုပ္ပါရကာ အာဂတောမှီတိ။ ကဒါ နိက္ခန္တောသီတိ၊ ဟိယျော သာယနှသမယေ နိက္ခန္တောမှီတိ။ “ဒူရတောပိ အာဂတော၊ နိသီဒ တာဝ ပါဒေ ဓောဝိတွာ တေလေန မက္ခေတွာ ထောကံ ဝိဿမာဟိ၊ အာဂတကာလေ သတ္ထာရံ ဒက္ခိဿတီ”တိ အာဟံသု။ “အဟံ ဘန္တေ သတ္ထု ဝါ အတ္တနော ဝါ ဇီဝိတန္တရာယံ န ဇာနာမိ၊ ကတ္ထစိ အဋ္ဌတွာ အနိသီဒိတွာ ဧကရတ္တေနေဝ ဝီသယောဇနသတိကံ မဂ္ဂံ အာဂတော၊ သတ္ထာရံ ပဿိတွာဝ ဝိဿမိဿာမီ”တိ အာဟ။ သော ဧဝံ ဝတွာ တရမာနရူပေါ သာဝတ္ထိံ ပဝိသိတွာ ဘဂဝန္တံ အနောပမာယ ဗုဒ္ဓသိရိယာ စရန္တံ ဒိသွာ “စိရဿံ ဝတ မေ ဂေါတမော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဒိဋ္ဌော”တိ ဒိဋ္ဌဋ္ဌာနတော ပဋ္ဌာယ ဩနတသရီရော ဂန္တွာ အန္တရဝီထိယံ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွာ ဂေါပ္ဖကေသု ဒဠှံ ဂဟေတွာ ဧဝမာဟ “ဒေသေတု ဘန္တေ ဘဂဝါ ဓမ္မံ၊ ဒေသေတု သုဂတော ဓမ္မံ၊ ယံ မမဿ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယာ”တိ။ အထ နံ သတ္ထာ “အကာလော ခေါ တာဝ ဗာဟိယ အန္တရဃရံ ပဝိဋ္ဌမှာ ပိဏ္ဍာယာ”တိ ပဋိက္ခိပိ။

၁-နိက္ခမိတွာ သဗ္ဗတ္ထ ဧကရတ္တိဝါသေန (က)

Taṁ sutvā Bāhiyo “bhante saṁsāre saṁsarantena kabaḷīkārāhāro na aladdhapubbo, tumhākaṁ vā mayhaṁ vā jīvitantarāyaṁ na jānāmi, desetu me bhante Bhagavā dhammaṁ, desetu Sugato dhamman”ti puna yāci. Satthā dutiyampi tatheva paṭikkhipi. Evaṁ kirassa ahosi “imassa diṭṭhakālato paṭṭhāya sakalasarīraṁ pītiyā nirantaraṁ ajjhotthaṭaṁ hoti, balavapītivego dhammaṁ sutvāpi na sakkhissati paṭivijjhituṁ, majjhattupekkhāya tāva tiṭṭhatu, ekaratteneva vīsayojanasatikaṁ maggaṁ āgatassapi cassa daratho balavā sopi tāva paṭippassambhatū”ti. Tasmā dvikkhattuṁ paṭikkhipitvā tatiyaṁ yācito antaravīthiyaṁ ṭhitova “tasmātiha te Bāhiya evaṁ sikkhitabbaṁ, diṭṭhe diṭṭhamattaṁ bhavissatī”ti-ādinā[1] nayena anekapariyāyena dhammaṁ desesi. So Satthu dhammaṁ suṇantoyeva sabbāsave khepetvā saha paṭisambhidāhi arahattaṁ pāpuṇi.

178. So arahattaṁ pattakkhaṇeyeva pubbakammaṁ saritvā sañjātasomanasso pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **ito satasahassamhī**ti-ādimāha. Taṁ heṭṭhā vuttanayattā uttānatthameva. Anuttānapadavaṇṇanameva karissāma.

181. **Hasanaṁ**[2] **paccavekkhaṇan**ti paripuṇṇasomanassajātaṁ paccavekkhaṇaṁ, komāravaṇṇaṁ atikomalanti attho.

182. **Hemayaññopacitaṅgan**ti suvaṇṇasuttayaññopacitasutta-avayavaṁ sarīraṁ dehanti attho. **Palambabimbatamboṭṭhan**ti olambitabimbaphalasadisaṁ rattavaṇṇaṁ oṭṭhadvayasamannāgatanti attho. **Setatiṇhasamaṁ dijan**ti sunisitatikhiṇa-ayalohaghaṁsanena ghaṁsitvā samaṁ kataṁ viya samadantanti attho.

183. **Pītisamphullitānanan**ti pītiyā suṭṭhu phullitaṁ vikasitaṁ ānanaṁ mukhaṁ ādāsatalasadisamukhavantanti attho.

184. **Khippābhiññassa bhikkhuno**ti khippaṁ desanāya samugghāṭitakkhaṇeyeva abhivisesena ñātuṁ samatthassa bhikkhunoti attho.

186. **Saggaṁ agaṁ sabhavanaṁ yathā**ti attano gehaṁ viya saggaṁ lokaṁ agamāsinti attho.

---

1. Khu 1. 85 piṭṭhe udāne.
2. Cariyaṁ (Pāḷi)

တံ သုတွာ ဗာဟိယော “ဘန္တေ သံသာရေ သံသရန္တေန ကဗဠီကာရာဟာရော န အလဒ္ဓပုဗ္ဗော၊ တုမှာကံ ဝါ မယှံ ဝါ ဇီဝိတန္တရာယံ န ဇာနာမိ၊ ဒေသေတု မေ ဘန္တေ ဘဂဝါ ဓမ္မံ၊ ဒေသေတု သုဂတော ဓမ္မ”န္တိ ပုန ယာစိ။ သတ္ထာ ဒုတိယမ္ပိ တထေဝ ပဋိက္ခိပိ။ ဧဝံ ကိရဿ အဟောသိ “ဣမဿ ဒိဋ္ဌကာလတော ပဋ္ဌာယ သကလသရီရံ ပီတိယာ နိရန္တရံ အဇ္ဈောတ္ထဋံ ဟောတိ၊ ဗလဝပီတိဝေဂေါ ဓမ္မံ သုတွာပိ န သက္ခိဿတိ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ၊ မဇ္ဈတ္တုပေက္ခာယ တာဝ တိဋ္ဌတု၊ ဧကရတ္တေနေဝ ဝီသယောဇနသတိကံ မဂ္ဂံ အာဂတဿာပိ စဿ ဒရထော ဗလဝါ သောပိ တာဝ ပဋိပ္ပဿမ္ဘတူ”တိ။ တသ္မာ ဒွိက္ခတ္တုံ ပဋိက္ခိပိတွာ တတိယံ ယာစိတော အန္တရဝီထိယံ ဌိတောဝ “တသ္မာတိဟ တေ ဗာဟိယ ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ၊ ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတီ”တိအာဒိနာ[1] နယေန အနေကပရိယာယေန ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ သော သတ္ထု ဓမ္မံ သုဏန္တောယေဝ သဗ္ဗာသဝေ ခေပေတွာ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၁၇၈။ သော အရဟတ္တံ ပတ္တက္ခဏေယေဝ ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သဉ္ဇာတသောမနဿော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဣတော သတသဟဿမှီ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။ အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနမေဝ ကရိဿာမ။

၁၈၁။ **ဟသနံ**[2] **ပစ္စဝေက္ခဏ**န္တိ ပရိပုဏ္ဏသောမနဿဇာတံ ပစ္စဝေက္ခဏံ၊ ကောမာရဝဏ္ဏံ အတိကောမလန္တိ အတ္ထော။

၁၈၂။ **ဟေမယညောပစိတင်္ဂ**န္တိ သုဝဏ္ဏသုတ္တယညောပစိတသုတ္တအဝယဝံ သရီရံ ဒေဟန္တိ အတ္ထော။ **ပလမ္ဗဗိမ္ဗတမ္ဗောဋ္ဌ**န္တိ ဩလမ္ဗိတဗိမ္ဗဖလသဒိသံ ရတ္တဝဏ္ဏံ ဩဋ္ဌဒွယသမန္နာဂတန္တိ အတ္ထော။ **သေတတိဏှသမံ ဒိဇ**န္တိ သုနိသိတတိခိဏအယလောဟဃံသနေန ဃံသိတွာ သမံ ကတံ ဝိယ သမဒန္တန္တိ အတ္ထော။

၁၈၃။ **ပီတိသမ္ဖုလ္လိတာနန**န္တိ ပီတိယာ သုဋ္ဌု ဖုလ္လိတံ ဝိကသိတံ အာနနံ မုခံ အာဒါသတလသဒိသမုခဝန္တန္တိ အတ္ထော။

၁၈၄။ **ခိပ္ပါဘိညဿ ဘိက္ခုနော**တိ ခိပ္ပံ ဒေသနာယ သမုဃ္ဃာဋိတက္ခဏေယေဝ အဘိဝိသေသေန ဉာတုံ သမတ္ထဿ ဘိက္ခုနောတိ အတ္ထော။

၁၈၆။ **သဂ္ဂံ အဂံ သဘဝနံ ယထာ**တိ အတ္တနော ဂေဟံ ဝိယ သဂ္ဂံ လောကံ အဂမာသိန္တိ အတ္ထော။

၁-ခု ၁-၈၅-ပိဋ္ဌေ ဥဒါနေ။
၂-စရိယံ (ပါဠိ)

196. **Na tvaṁ upāyamaggaññū**ti tvaṁ nibbānādhigamūpāyabhūtamaggaññū na ahosīti attho.

200. **Satthuno sadā Jinan**ti sadā sabbakālaṁ jinaṁ jinanto parājitakopo Satthuno Sammāsambuddhassa **vimalānanaṁ** ādāsatalasadisamukhaṁ **passissāmi** passituṁ nikkhamāmīti yojanā. **Dije apucchiṁ kuhiṁ lokanandano**ti kuhiṁ ṭhāne lokapasādakaro satthāti dije brāhmaṇe ahaṁ bhikkhū apucchinti attho.

201. **Sasova khippaṁ Munidassanussuko**ti Munidassane Tathāgatadassane ussukko ussāhajāto saso iva khippaṁ pāpuṇātīti attho.

202. **Tuvaṭaṁ gantvā**ti sīghaṁ gantvā. **Piṇḍatthaṁ apihāgidhan**ti piṇḍapātaṁ paṭicca apihaṁ apagatapihaṁ agidhaṁ nittaṇhaṁ.

203. **Alolakkhan**ti ito cito ca anolokayamānaṁ uttame Sāvatthinagare piṇḍāya vicarantaṁ adakkhinti sambandho. **Sirīnilayasaṅkāsan**ti siriyā lakkhaṇānubyañjanasobhāya nilayaṁ saṅkāsaṁ jalamānatoraṇasadisaṁ. **Ravidittiharānanan**ti vijjotamānasūriyamaṇḍalaṁ viya vijjotamānamukhamaṇḍalaṁ.

204. **Kupathe vippanaṭṭhassā**ti kucchitapathe sopaddavamagge mūḷhassa micchāpaṭipannassa me **saraṇaṁ hohi** patiṭṭhā hohi. **Gotamā**ti Bhagavantaṁ gottena ālapati.

218. **Na tattha sukkā jotantī**ti sukkapabhāsampannā jotamāna-osadhitārakādayo na jotanti nappabhāsanti. Sesaṁ uttānatthameva. So evaṁ pubbacaritāpadānaṁ pakāsetvā tāvadeva ca Bhagavantaṁ pabbajjaṁ yāci. "Paripuṇṇaṁ te pattacīvaran"ti ca puṭṭho "na paripuṇṇan"ti āha. Atha naṁ Satthā "tena hi pattacīvaraṁ pariyesāhī"ti vatvā pakkāmi. So kira vīsativassasahassāni samaṇadhammaṁ karonto "bhikkhunā nāma attanā paccaye labhitvā aññaṁ anoloketvā sayameva paribhuñjituṁ vaṭṭatī"ti vatvā ekabhikkhussāpi pattena vā cīvarena vā saṅgahaṁ nākāsi, "na

၁၉၆။ **န တွံ ဥပါယမဂ္ဂညူ**တိ တွံ နိဗ္ဗာနာဓိဂမူပါယဘူတမဂ္ဂညူ န အဟောသီတိ အတ္ထော။

၂၀၀။ **သတ္ထုနော သဒါ ဇိန**န္တိ သဒါ သဗ္ဗကာလံ ဇိနံ ဇိနန္တော ပရာဇိတကောပေါ သတ္ထုနော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ **ဝိမလာနနံ** အာဒါသတလသဒိသမုခံ **ပဿိဿာမိ** ပဿိတုံ နိက္ခမာမီတိ ယောဇနာ။ **ဒိဇေ အပုစ္ဆိံ ကုဟိံ လောကနန္ဒနော**တိ ကုဟိံ ဌာနေ လောကပသာဒကရော သတ္ထာတိ ဒိဇေ ဗြာဟ္မဏေ အဟံ ဘိက္ခူ အပုစ္ဆိန္တိ အတ္ထော။

၂၀၁။ **သသောဝ ခိပ္ပံ မုနိဒဿနုဿုကော**တိ မုနိဒဿနေ တထာဂတဒဿနေ ဥဿုက္ကော ဥဿာဟဇာတော သသော ဣဝ ခိပ္ပံ ပါပုဏာတီတိ အတ္ထော။

၂၀၂။ **တုဝဋံ ဂန္တွာ**တိ သီဃံ ဂန္တွာ။ **ပိဏ္ဍတ္ထံ အပိဟာဂိဓ**န္တိ ပိဏ္ဍပါတံ ပဋိစ္စ အပိဟံ အပဂတပိဟံ အဂိဓံ နိတ္တဏှံ။

၂၀၃။ **အလောလက္ခ**န္တိ ဣတော စိတော စ အနောလောကယမာနံ ဥတ္တမေ သာဝတ္ထိနဂရေ ပိဏ္ဍာယ ဝိစရန္တံ အဒက္ခိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **သိရီနိလယသင်္ကာသ**န္တိ သိရိယာ လက္ခဏာနုဗျဉ္ဇနသောဘာယ နိလယံ သင်္ကာသံ ဇလမာနတောရဏသဒိသံ။ **ရဝိဒိတ္တိဟရာနန**န္တိ ဝိဇ္ဇောတမာနသူရိယမဏ္ဍလံ ဝိယ ဝိဇ္ဇောတမာနမုခမဏ္ဍလံ။

၂၀၄။ **ကုပထေ ဝိပ္ပနဋ္ဌဿာ**တိ ကုစ္ဆိတပထေ သောပဒ္ဒဝမဂ္ဂေ မူဠှဿ မိစ္ဆာပဋိပန္နဿ မေ **သရဏံ ဟောဟိ** ပတိဋ္ဌာ ဟောဟိ။ **ဂေါတမာ**တိ ဘဂဝန္တံ ဂေါတ္တေန အာလပတိ။

၂၁၈။ **န တတ္ထ သုက္ကာ ဇောတန္တီ**တိ သုက္ကပဘာသမ္ပန္နာ ဇောတမာနဩသဓိတာရကာဒယော န ဇောတန္တိ နပ္ပဘာသန္တိ။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။ သော ဧဝံ ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေတွာ တာဝဒေဝ စ ဘဂဝန္တံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိ။ "ပရိပုဏ္ဏံ တေ ပတ္တစီဝရ"န္တိ စ ပုဋ္ဌော "န ပရိပုဏ္ဏ"န္တိ အာဟ။ အထ နံ သတ္ထာ "တေန ဟိ ပတ္တစီဝရံ ပရိယေသာဟီ"တိ ဝတွာ ပက္ကာမိ။ သော ကိရ ဝီသတိဝဿသဟဿာနိ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော "ဘိက္ခုနာ နာမ အတ္တနာ ပစ္စယေ လဘိတွာ အညံ အနောလောကေတွာ သယမေဝ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတီ"တိ ဝတွာ ဧကဘိက္ခုဿာပိ ပတ္တေန ဝါ စီဝရေန ဝါ သင်္ဂဟံ နာကာသိ၊ "န

tenassa iddhimayaṁ pattacīvaraṁ uppajjissatī”ti ñatvā Bhagavā ehibhikkhubhāvena pabbajjaṁ nādāsi. Tampi pattacīvaraṁ pariyesamānameva saṅkāraṭṭhānato coḷakkhaṇḍāni saṁkaḍḍhentaṁ pubbaveriko amanusso ekissā taruṇavacchāya gāviyā sarīre adhimuccitvā vāma-ūrumhi paharitvā jīvitakkhayaṁ pāpesi. Satthā piṇḍāya caritvā katabhattakicco sambahulehi bhikkhūhi saddhiṁ nikkhamanto Bāhiyassa sarīraṁ saṅkāraṭṭhāne patitaṁ disvā “gaṇhatha bhikkhave etaṁ Bāhiyaṁ dārucīriyanti ekasmiṁ gehadvāre ṭhatvā mañcakaṁ āharāpetvā imaṁ sarīraṁ nagaradvārato nīharitvā jhāpetvā dhātuyo gahetvā thūpaṁ karothā”ti bhikkhū āṇāpesi.

Te bhikkhū dhātuṁ mahāpathe thūpaṁ kāretvā Satthāraṁ upasaṅkamitvā attano katakammaṁ ārocesuṁ. Tato saṁghamajjhe kathā udapādi “Tathāgato bhikkhusaṁghena sarīrajhāpanakiccaṁ kāresi, dhātuyo ca gāhāpetvā cetiyaṁ kārāpesi, kataramaggo nu kho tena samadhigato, sāmaṇero nu kho so, bhikkhu nu kho”ti. Satthā taṁ aṭṭhuppattiṁ katvā “patiṭṭhito bhikkhave Bāhiyo dārucīriyo arahatto”ti upari dhammadesanaṁ vaḍḍheti. Tassa parinibbutabhāvañca ācikkhitvā “etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ bhikkhūnaṁ khippābhiññānaṁ yadidaṁ Bāhiyo dārucīriyo”ti[1] etadagge ṭhapesi.

Atha naṁ bhikkhū pucchiṁsu “tumhe bhante ‘Bāhiyo dārucīriyo arahattaṁ patto’ti vadetha, kadā so arahattaṁ patto”ti. Mama dhammaṁ sutakāle bhikkhaveti. Kadā panassa bhante tumhehi dhammo kathitoti. Bhikkhāya carantena antaravīthiyaṁ ṭhitenāti. Appamattako bhante tumhehi antaravīthiyaṁ ṭhatvā kathitadhammo kathaṁ so tāvattakena visesaṁ nibbattesīti. Atha ne Satthā “bhikkhave mama dhammaṁ ‘appaṁ’ vā ‘bahuṁ vā’ti mā cintayittha. Anekānipi hi anatthapadasaṁhitāni gāthāsahassāni na seyyo, atthanissitaṁ pana ekampi gāthāpadaṁ seyyo”ti vatvā anusandhiṁ ghaṭetvā dhammaṁ desento imaṁ gāthamāha—

“Sahassamapi ce gāthā, anatthapadasaṁhitā.
Ekaṁ gāthāpadaṁ seyyo, yaṁ sutvā upasammatī”ti[2]—

1. Aṁ 1. 25 piṭṭhe. 2. Khu 1. 28 piṭṭhe Dhammapade.

တေနဿ ဣဒ္ဓိမယံ ပတ္တစီဝရံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီ”တိ ဉတွာ ဘဂဝါ ဧဟိဘိက္ခုဘာဝေန ပဗ္ဗဇ္ဇံ နာဒါသိ။ တမ္ပိ ပတ္တစီဝရံ ပရိယေသမာနမေဝ သင်္ကာရဋ္ဌာနတော စောဠက္ခဏ္ဍာနိ သံကឌ္ဎန္တံ ပုဗ္ဗဝေရိကော အမနုဿော ဧကိဿာ တရုဏ-ဝစ္ဆာယ ဂါဝိယာ သရီရေ အဓိမုစ္စိတွာ ဝါမဦရုမှိ ပဟရိတွာ ဇီဝိတက္ခယံ ပါပေသိ။ သတ္ထာ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ကတဘတ္တကိစ္စော သမ္ဗဟုလေဟိ ဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ နိက္ခမန္တော ဗာဟိယဿ သရီရံ သင်္ကာရဋ္ဌာနေ ပတိတံ ဒိသွာ “ဂဏှထ ဘိက္ခဝေ ဧတံ ဗာဟိယံ ဒါရုစီရိယန္တိ ဧကသ္မိံ ဂေဟဒွါရေ ဌတွာ မဉ္စကံ အာဟရာပေတွာ ဣမံ သရီရံ နဂရဒွါရတော နီဟရိတွာ ဈာပေတွာ ဓာတုယော ဂဟေတွာ ထူပံ ကရောထာ”တိ ဘိက္ခူ အာဏာပေသိ။

တေ ဘိက္ခူ ဓာတုံ မဟာပထေ ထူပံ ကာရေတွာ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ အတ္တနော ကတကမ္မံ အာရောစေသုံ။ တတော သံဃမဇ္ဈေ ကထာ ဥဒပါဒိ “တထာဂတော ဘိက္ခုသံဃေန သရီရဈာပနကိစ္စံ ကာရေသိ၊ ဓာတုယော စ ဂါဟာပေတွာ စေတိယံ ကာရာပေသိ၊ ကတရမဂ္ဂေါ နု ခေါ တေန သမ-ဓိဂတော၊ သာမဏေရော နု ခေါ သော, ဘိက္ခု နု ခေါ”တိ။ သတ္ထာ တံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ကတွာ “ပတိဋ္ဌိတော ဘိက္ခဝေ ဗာဟိယော ဒါရုစီရိယော အရဟတ္တေ”တိ ဥပရိ ဓမ္မဒေသနံ ဝဍ္ဎေတိ။ တဿ ပရိနိဗ္ဗုတဘာဝဉ္စ အာစိက္ခိတွာ “ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ခိပ္ပါဘိညာနံ ယဒိဒံ ဗာဟိယော ဒါရုစီရိ-ယော”တိ[1] ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ။

အထ နံ ဘိက္ခူ ပုစ္ဆိံသု “တုမှေ ဘန္တေ ‘ဗာဟိယော ဒါရုစီရိယော အရဟတ္တံ ပတ္တော’တိ ဝဒေထ၊ ကဒါ သော အရဟတ္တံ ပတ္တော”တိ။ မမ ဓမ္မံ သုတကာလေ ဘိက္ခဝေတိ။ ကဒါ ပနဿ ဘန္တေ တုမှေဟိ ဓမ္မော ကထိတောတိ။ ဘိက္ခာယ စရန္တေန အန္တရဝီထိယံ ဌိတေနာတိ။ အပ္ပမတ္တကော ဘန္တေ တုမှေဟိ အန္တရ-ဝီထိယံ ဌတွာ ကထိတဓမ္မော ကထံ သော တာဝတ္တကေန ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေသီတိ။ အထ နေ သတ္ထာ “ဘိက္ခဝေ မမ ဓမ္မံ ‘အပ္ပံ’ ဝါ ‘ဗဟုံ ဝါ’တိ မာ စိန္တယိတ္ထ။ အနေကာနိပိ ဟိ အနတ္ထပဒသံဟိတာနိ ဂါထာသဟဿာနိ န သေယျော၊ အတ္ထနိဿိတံ ပန ဧကမ္ပိ ဂါထာပဒံ သေယျော”တိ ဝတွာ အနုသန္ဓိံ ဃဋေတွာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ဣမံ ဂါထမာဟ—

“သဟဿမပိ စေ ဂါထာ၊ အနတ္ထပဒသံဟိတာ။
ဧကံ ဂါထာပဒံ သေယျော၊ ယံ သုတွာ ဥပသမ္မတီ”တိ[2]—

၁-အံ ၁-၂၅-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ခု ၁-၂၈-ပိဋ္ဌေ ဓမ္မပဒေ။

desanāpariyosāne caturāsītiyā pāṇasahassānaṁ dhammābhisamayo ahosīti.

Bāhiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Mahākoṭṭhikatthera-apadānavaṇṇanā

Sattamāpadāne **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādikaṁ āyasmato Mahākoṭṭhikattherassa apadānaṁ. Kā uppatti? Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Haṁsavatīnagare mahābhogakule nibbattitvā viññutaṁ patto mātāpitūnaṁ accayena kuṭumbaṁ saṇṭhapetvā gharāvāsaṁ vasanto ekadivasaṁ Padumuttarassa Bhagavato dhammadesanākāle Haṁsavatīnagaravāsino gandhamālādihatthe yena Buddho yena dhammo yena saṁgho, tanninne tappoṇe tappabbhāre gacchante disvā tehi saddhiṁ Bhagavantaṁ upasaṅkamitvā Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ paṭisambhidāppattānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā "ayaṁ imasmiṁ sāsane paṭisambhidāppattānaṁ aggo, yannūnāhampi ekassa Buddhassa sāsane ayaṁ viya paṭisambhidāppattānaṁ aggo bhaveyyan"ti cintetvā Satthu desanāpariyosāne vuṭṭhitāya parisāya Bhagavantaṁ upasaṅkamitvā "bhante sve mayhaṁ gehe bhikkhaṁ gaṇhathā"ti nimantesi. Satthā adhivāsesi. So Bhagavantaṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā sakanivesanaṁ gantvā sabbarattiṁ Buddhassa ca bhikkhusaṁghassa ca nisajjaṭṭhānaṁ gandhamālādīhi alaṅkaritvā khādanīyabhojanīyaṁ paṭiyādāpetvā tassā rattiyā accayena sakanivesane bhikkhusatasahassaparivāraṁ Satthāraṁ vividhayāgukhajjakaparivāraṁ sasūpabyañjanaṁ gandhasālibhojanaṁ bhojāpetvā bhattakiccapariyosāne cintesi "mahantaṁ kho ahaṁ ṭhānantaraṁ patthemi, na pana yuttaṁ mayā ekadivasameva dānaṁ datvā taṁ ṭhānantaraṁ patthetuṁ, anupaṭipāṭiyā sattāhaṁ dānaṁ datvā patthessāmī"ti. So teneva niyāmena sattāhaṁ mahādānaṁ datvā bhattakiccapariyosāne dussakoṭṭhāgāraṁ vivarāpetvā uttamaṁ ticīvarappahonakaṁ sukhumavatthaṁ Buddhassa pādamūle ṭhapevā bhikkhusatasahassassa ca ticīvaraṁ datvā Tathāgataṁ upasaṅkamitvā "bhante yo so bhikkhu tumhehi ito sattame

ဒေသနာပရိယောသာနေ စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသီတိ။

ဗာဟိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-မဟာကောဋ္ဌိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သတ္တမာပဒါနေ **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော မဟာကောဋ္ဌိကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ မဟာဘောဂကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော မာတာပိတူနံ အစ္စယေန ကုဋုမ္ဗံ သဏ္ဌပေတွာ ဃရာဝါသံ ဝသန္တော ဧကဒိဝသံ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာကာလေ ဟံသဝတီနဂရဝါသိနော ဂန္ဓမာလာဒိဟတ္ထေ ယေန ဗုဒ္ဓေါ ယေန ဓမ္မော ယေန သံဃော၊ တန္နိန္နေ တပ္ပောဏေ တပ္ပဗ္ဘာရေ ဂစ္ဆန္တေ ဒိသွာ တေဟိ သဒ္ဓိံ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ပဋိသမ္ဘိဒပ္ပတ္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ "အယံ ဣမသ္မိံ သာသနေ ပဋိသမ္ဘိဒပ္ပတ္တာနံ အဂ္ဂေါ၊ ယန္နူနာဟမ္ပိ ဧကဿ ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ အယံ ဝိယ ပဋိသမ္ဘိဒပ္ပတ္တာနံ အဂ္ဂေါ ဘဝေယျ"န္တိ စိန္တေတွာ သတ္ထု ဒေသနာပရိယောသာနေ ဝုဋ္ဌိတာယ ပရိသာယ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ "ဘန္တေ သွေ မယှံ ဂေဟေ ဘိက္ခံ ဂဏှထာ"တိ နိမန္တေသိ၊ သတ္ထာ အဓိဝါသေသိ။ သော ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ သကနိဝေသနံ ဂန္တွာ သဗ္ဗရတ္တိံ ဗုဒ္ဓဿ စ ဘိက္ခုသံဃဿ စ နိသဇ္ဇဋ္ဌာနံ ဂန္ဓမာလာဒီဟိ အလင်္ကရိတွာ ခါဒနီယဘောဇနီယံ ပဋိယာဒါပေတွာ တဿာ ရတ္တိယာ အစ္စယေန သကနိဝေသနေ ဘိက္ခုသတသဟဿပရိဝါရံ သတ္ထာရံ ဝိဝိဓယာဂုခဇ္ဇကပရိဝါရံ သသူပဗျဉ္ဇနံ ဂန္ဓသာလိဘောဇနံ ဘောဇာပေတွာ ဘတ္တကိစ္စပရိယောသာနေ စိန္တေသိ "မဟန္တံ ခေါ အဟံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေမိ၊ န ပန ယုတ္တံ မယာ ဧကဒိဝသမေဝ ဒါနံ ဒတွာ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေတုံ၊ အနုပဋိပါဋိယာ သတ္တာဟံ ဒါနံ ဒတွာ ပတ္ထေဿာမီ"တိ။ သော တေနေဝ နိယာမေန သတ္တာဟံ မဟာဒါနံ ဒတွာ ဘတ္တကိစ္စပရိယောသာနေ ဒုဿကောဋ္ဌာဂါရံ ဝိဝရာပေတွာ ဥတ္တမံ တိစီဝရပ္ပဟောနကံ သုခုမဝတ္ထံ ဗုဒ္ဓဿ ပါဒမူလေ ဌပေတွာ ဘိက္ခုသတသဟဿဿ စ တိစီဝရံ ဒတွာ တထာဂတံ ဥပသင်္ကမိတွာ "ဘန္တေ ယော သော ဘိက္ခု တုမှေဟိ ဣတော သတ္တမေ

divasamatthake paṭisambhidāppattānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapito, ahampi so bhikkhu viya anāgate uppajjanakassa Buddhassa sāsane pabbajitvā paṭisambhidāppattānaṁ aggo bhaveyyan"ti Satthu pādamūle nipajjitvā patthanaṁ akāsi. Satthā tassa samijjhanabhāvaṁ ñatvā "anāgate ito kappasatasahassamatthake Gotamo nāma Buddho loke uppajjissati, tassa sāsane tava patthanā samijjhissatī"ti byākāsi. So tattha yāvatāyukaṁ puññāni katvā tato cuto devasampattiṁ anubhavitvā aparāparaṁ devamanussesu paribbhami.

Evaṁ so devamanussesu saṁsaranto tattha tattha bhave puññañāṇasambhāre sambharanto imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ brāhmaṇamahāsālakule nibbatti, **Koṭṭhiko**tissa nāmaṁ akaṁsu. Kasmā mātuyā vā ayyakapayyakādīnaṁ vā nāmaṁ aggahetvā evaṁ nāmaṁ kariṁsūti ce? Attano paññavantatāya vedaṅgesu satakkaparatakkesu sanighaṇḍukeṭubhesu sākkharappabhedesu sakalabyākaraṇesu ca chekabhāvena ca diṭṭhadiṭṭhe jane mukhasattīhi koṭṭhento pakkoṭṭhento vitudanto vicaratīti anvatthanāmaṁ kariṁsūti veditabbaṁ. So vayappatto tayo vede uggahetvā brāhmaṇasippe nipphattiṁ patto ekadivasaṁ Satthu santikaṁ gantvā dhammaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā upasampannakālato paṭṭhāya vipassanāya kammaṁ karonto saha paṭisambhidāhi arahattaṁ patvā paṭisambhidāsu ciṇṇavasī hutvā abhīto mahāthere upasaṅkamitvā pañhaṁ pucchantopi Dasabalaṁ upasaṅkamitvā paṭisambhidāsuyeva pañhaṁ pucchi. Evamayaṁ thero tattha katādhikāratāya tattha ciṇṇavasībhāvena ca paṭisambhidāppattānaṁ aggo jāto. Atha naṁ Satthā Mahāvedallasuttaṁ aṭṭhuppattiṁ katvā paṭisambhidāppattānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapesi, "etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ bhikkhūnaṁ paṭisambhidāppattānaṁ yadidaṁ Mahākoṭṭhiko"ti[1].

221. So aparena samayena vimuttisukhaṁ paṭisaṁvedento somanassajāto attano pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttanayattā uttānatthameva.

1. Aṁ 1. 25 piṭṭhe.

ဒိဝသမတ္တကေ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပိတော၊ အဟမ္ပိ သော ဘိက္ခု ဝိယ အနာဂတေ ဥပ္ပဇ္ဇနကဿ ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တာနံ အဂ္ဂေါ ဘဝေယျ”န္တိ သတ္ထု ပါဒမူလေ နိပဇ္ဇိတွာ ပတ္ထနံ အကာသိ။ သတ္ထာ တဿ သမိဇ္ဈနဘာဝံ ဉတွာ “အနာဂတေ ဣတော ကပ္ပသတသဟဿမတ္တကေ ဂေါတမော နာမ ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ၊ တဿ သာသနေ တဝ ပတ္ထနာ သမိဇ္ဈိဿတီ”တိ ဗျာကာသိ။ သော တတ္ထ ယာဝတာယုကံ ပုညာနိ ကတွာ တတော စုတော ဒေဝသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ အပရာပရံ ဒေဝမနုဿေသု ပရိဗ္ဘမိ။

ဧဝံ သော ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညဉာဏသမ္ဘာရေ သမ္ဘရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ၊ **ကောဋ္ဌိကော**တိဿ နာမံ အကံသု။ ကသ္မာ မာတုယာ ဝါ အယျကပယျကာဒီနံ ဝါ နာမံ အဂ္ဂဟေတွာ ဧဝံ နာမံ ကရိံသူတိ စေ? အတ္တနော ပညဝန္တတာယ ဝေဒင်္ဂေသု သတက္ကပရတက္ကေသု သနိဃဏ္ဍုကေဋုဘေသု သာက္ခရပ္ပဘေဒေသု သကလဗျာကရဏေသု စ ဆေကဘာဝေန စ ဒိဋ္ဌဒိဋ္ဌေ ဇနေ မုခသတ္တီဟိ ကောဋ္ဌေန္တော ပက္ကောဋ္ဌေန္တော ဝိတုဒန္တော ဝိစရတီတိ အနွတ္ထနာမံ ကရိံသူတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သော ဝယပ္ပတ္တော တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဗြာဟ္မဏသိပ္ပေ နိပ္ဖတ္တိံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဥပသမ္ပန္နကာလတော ပဋ္ဌာယ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပတွာ ပဋိသမ္ဘိဒါသု စိဏ္ဏဝသီ ဟုတွာ အဘီတော မဟာထေရေ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဉှံ ပုစ္ဆန္တောပိ ဒသဗလံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဋိသမ္ဘိဒါသုယေဝ ပဉှံ ပုစ္ဆိ။ ဧဝမယံ ထေရော တတ္ထ ကတာဓိကာရတာယ တတ္ထ စိဏ္ဏဝသီဘာဝေန စ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တာနံ အဂ္ဂေါ ဇာတော။ အထ နံ သတ္ထာ မဟာဝေဒလ္လသုတ္တံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ကတွာ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ၊ “ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တာနံ ယဒိဒံ မဟာကောဋ္ဌိကော”တိ[၁]။

၂၂၁။ သော အပရေန သမယေန ဝိမုတ္တိသုခံ ပဋိသံဝေဒေန္တော သောမနဿဇာတော အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

၁-အံ ၁-၂၅-ပိဋ္ဌေ။

Itthaṁ sudamāyasmā Mahākoṭṭhikoti ettha **sudan**ti nidassane nipāto. **Āyasmā**ti gāravādhivacanaṁ, yathā taṁ āyasmā Mahāmoggallānoti.

Mahākoṭṭhikatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

8. Uruvelakassapatthera-apadānavaṇṇanā

Aṭṭhamāpadāne **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādikaṁ āyasmato Uruvelakassapattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto vayappatto Satthu santike dhammaṁ sutvā Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ mahāparivārānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā sayampi taṁ ṭhānantaraṁ patthento mahādānaṁ datvā paṇidhānaṁ akāsi. Bhagavā cassa anantarāyataṁ disvā "anāgate Gotamabuddhassa sāsane mahāparivārānaṁ aggo bhavissatī"ti byākāsi. So tattha yāvatāyukaṁ puññāni katvā tato cavitvā devamanussesu saṁsaranto ito dvenavutikappamatthake Phussassa Bhagavato vemātikakaniṭṭhabhātā hutvā nibbatto, aññepissa dve kaniṭṭhabhātaro ahesuṁ. Te tayo Buddhappamukhabhikkhusaṁghaṁ nimantetvā paramāya pūjāya pūjetvā yāvajīvaṁ kusalaṁ katvā devamanussesu saṁsaranto amhākaṁ Bhagavato uppattito puretarameva Bārāṇasiyaṁ brāhmaṇakule tayo bhātaro hutvā nibbattā gottavasena tayopi **Kassapā**ti evaṁ nāmakā ahesuṁ. Te tayo vayappattā tayo vede uggaṇhiṁsu. Tesaṁ jeṭṭhabhātikassa pañcamāṇavakasatāni parivārā, majjhimassa tīṇi, kaniṭṭhassa dve, te attano ganthesu sāraṁ olokentā diṭṭhadhammikameva atthaṁ disvā pabbajjaṁ rocesuṁ. Tesu jeṭṭhabhātā attano parivārena saddhiṁ Uruvelaṁ gantvā isipabbajjaṁ pabbajitvā **Uruvelakassapo** nāma jāto, majjhimo Gaṅgānadīvaṅke pabbajito **Nadīkassapo** nāma jāto, kaniṭṭho Gayāsīse pabbajito **Gayākassapo** nāma jāto. Evaṁ tesu isipabbajjaṁ pabbajitvā tattha tattha vasantesu bahūnaṁ divasānaṁ accayena amhākaṁ bodhisatto mahābhinikkhamanaṁ

ဣတ္ထံ သုဒမာယသ္မာ မဟာကောဋ္ဌိကောတိ ဧတ္ထ **သုဒန္တိ** နိဒဿနေ နိပါတော။ **အာယသ္မာ**တိ ဂါရဝါဓိဝစနံ၊ ယထာ တံ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနောတိ။

မဟာကောဋ္ဌိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-ဥရုဝေလကဿပတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အဋ္ဌမာပဒါနေ **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဥရုဝေလကဿပတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝယပ္ပတ္တော သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ မဟာပရိဝါရာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ သယမ္ပိ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေန္တော မဟာဒါနံ ဒတွာ ပဏိဓာနံ အကာသိ။ ဘဂဝါ စဿ အနန္တရာယတံ ဒိသွာ "အနာဂတေ ဂေါတမဗုဒ္ဓဿ သာသနေ မဟာပရိဝါရာနံ အဂ္ဂေါ ဘဝိဿတီ"တိ ဗျာကာသိ။ သော တတ္ထ ယာဝတာယုကံ ပုညာနိ ကတွာ တတော စဝိတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣတော ဒွေနဝုတိကပ္ပမတ္ထကေ ဖုဿဿ ဘဂဝတော ဝေမာတိကကနိဋ္ဌဘာတာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော၊ အညေပိဿ ဒွေ ကနိဋ္ဌဘာတရော အဟေသုံ။ တေ တယော ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဘိက္ခုသံဃံ နိမန္တေတွာ ပရမာယ ပူဇာယ ပူဇေတွာ ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အမှာကံ ဘဂဝတော ဥပ္ပတ္တိတော ပုရေတရမေဝ ဗာရာဏသိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ တယော ဘာတရော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တာ ဂေါတ္တဝသေန တယောပိ **ကဿပါ**တိ ဧဝံ နာမကာ အဟေသုံ။ တေ တယော ဝယပ္ပတ္တာ တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဏှိံသု။ တေသံ ဇေဋ္ဌဘာတိကဿ ပဉ္စမာဏဝကသတာနိ ပရိဝါရာ၊ မဇ္ဈိမဿ တီဏိ၊ ကနိဋ္ဌဿ ဒွေ၊ တေ အတ္တနော ဂန္ထေသု သာရံ ဩလောကေန္တာ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကမေဝ အတ္ထံ ဒိသွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ရောစေသုံ။ တေသု ဇေဋ္ဌဘာတာ အတ္တနော ပရိဝါရေန သဒ္ဓိံ ဥရုဝေလံ ဂန္တွာ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ **ဥရုဝေလကဿပေါ** နာမ ဇာတော၊ မဇ္ဈိမော ဂင်္ဂါနဒီဝင်္ကေ ပဗ္ဗဇိတော **နဒီကဿပေါ** နာမ ဇာတော၊ ကနိဋ္ဌော ဂယာသီသေ ပဗ္ဗဇိတော **ဂယာကဿပေါ** နာမ ဇာတော။ ဧဝံ တေသု ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ တတ္ထ တတ္ထ ဝသန္တေသု ဗဟူနံ ဒိဝသာနံ အစ္စယေန အမှာကံ ဗောဓိသတ္တော မဟာဘိနိက္ခမနံ

nikkhamitvā paṭividdhasabbaññutaññāṇo anukkamena dhammacakkaṁ pavattetvā Pañcavaggiyatthere arahatte patiṭṭhāpetvā Yasakulaputtappamukhe pañcapaññāsajane sahāyake vinetvā saṭṭhi arahante “caratha bhikkhave cārikan”ti[1] vissajjetvā Tiṁsabhaddavaggiye vinetvā Uruvelakassapassa vasanaṭṭhānaṁ gantvā vasanatthāya agyāgāraṁ pavisitvā tattha gatanāgadamanādīhi aḍḍhuḍḍhasahassehi pāṭihāriyehi Uruvelakassapaṁ saparivāraṁ vinetvā pabbājesi. Tassa pabbajjāvidhānañca iddhipāṭihāriyakaraṇañca sabbaṁ Nadīkassapassa Apadānaṭṭhakathāyaṁ āvi bhavissati. Tassa pabbajitabhāvaṁ sutvā itarepi dve bhātaro saparisā āgantvā Satthu santike pabbajiṁsu. Sabbeva te iddhimayapattacīvaradharā ehibhikkhukā ahesuṁ. Satthā taṁ samaṇasahassaṁ ādāya Gayāsīsaṁ gantvā piṭṭhipāsāṇe nisinno Ādittapariyāyadesanāya[2] te sabbe arahatte patiṭṭhāpesi.

251. So evaṁ arahattaṁ patvā somanassajāto attano pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādimāha. Anuttānapadameva vaṇṇayissāma.

268. **So ca sabbaṁ tamaṁ hantvā**ti so Phusso Bhagavā rāgadosamohādikilesandhakāraṁ viddhaṁsetvā. **Vijaṭetvā mahājaṭan**ti taṇhāmānādīhi diyaḍḍhasahassehi kilesagaṇehi mahābyākulaṁ jaṭaṁ **vijaṭetvā** padāletvā phāletvāti attho. **Sadevakaṁ** devalokasahitaṁ sakalaṁ lokasannivāsaṁ **tappayanto** santappayanto pīṇento **amataṁ vuṭṭhiṁ** mahānibbānavuṭṭhidhāraṁ **vassate** paggharāpetīti yojanā.

269. **Tadā hi Bārāṇasiyan**ti “bārasa manussā”ti-ādīsu viya bārasa dvādasarāsī hutvā purā, Himavantato isayo ca paccekamunisaṅkhātā isayo ca Gandhamādanato ākāsenāgantvā ettha gacchanti otaranti pavisantīti Bārāṇasī, atha vā Sammāsambuddhasaṅkhātānaṁ anekasatasahassānaṁ dhammacakkapavattanatthāya otaraṭṭhānaṁ nagaraṁ liṅgavipallāsaṁ katvā itthiliṅgavasena Bārāṇasīti vuccati, tissaṁ Bārāṇasiyaṁ.

1. Vi 3. 27 piṭṭhe. 2. Vi 3. 44 piṭṭhe.

နိက္ခမိတွာ ပဋိဝိဒ္ဓသဗ္ဗညုတညာဏော အနုက္ကမေန ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တေတွာ ပဉ္စဝဂ္ဂိယတ္ထေရေ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာပေတွာ ယသကုလပုတ္တပ္ပမုခေ ပဉ္စပညာသဇနေ သဟာယကေ ဝိနေတွာ သဋ္ဌိ အရဟန္တေ “စရထ ဘိက္ခဝေ စာရိက”န္တိ[၁] ဝိဿဇ္ဇေတွာ တိံသဘဒ္ဒဝဂ္ဂိယေ ဝိနေတွာ ဥရုဝေလကဿပဿ ဝသနဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ ဝသနတ္ထာယ အဂျာဂါရံ ပဝိသိတွာ တတ္ထ ဂတနာဂဒမနာဒီဟိ အဍ္ဎုဍ္ဎသဟဿေဟိ ပါဋိဟာရိယေဟိ ဥရုဝေလကဿပံ သပရိဝါရံ ဝိနေတွာ ပဗ္ဗာဇေသိ။ တဿ ပဗ္ဗဇ္ဇာဝိဓာနဉ္စ ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယကရဏဉ္စ သဗ္ဗံ နဒီကဿပဿ အပဒါနဋ္ဌကထာယံ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ တဿ ပဗ္ဗဇိတဘာဝံ သုတွာ ဣတရေပိ ဒွေ ဘာတရော သပရိသာ အာဂန္တွာ သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိံသု။ သဗ္ဗေဝ တေ ဣဒ္ဓိမယပတ္တစီဝရဓရာ ဧဟိဘိက္ခုကာ အဟေသုံ။ သတ္ထာ တံ သမဏသဟဿံ အာဒါယ ဂယာသီသံ ဂန္တွာ ပိဋ္ဌိပါသာဏေ နိသိန္နော အာဒိတ္တပရိယာယဒေသနာယ[၂] တေ သဗ္ဗေ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာပေသိ။

၂၅၁။ သော ဧဝံ အရဟတ္တံ ပတွာ သောမနဿဇာတော အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိမာဟ။ အနုတ္တာနပဒမေဝ ဝဏ္ဏယိဿာမ။

၂၆၈။ **သော စ သဗ္ဗံ တမံ ဟန္တွာ**တိ သော ဖုဿော ဘဂဝါ ရာဂဒောသမောဟာဒိကိလေသန္ဓကာရံ ဝိဒ္ဓံသေတွာ။ **ဝိဇဋေတွာ မဟာဇဋ**န္တိ တဏှာမာနာဒီဟိ ဒိယဍ္ဎသဟဿေဟိ ကိလေသဂဏေဟိ မဟာဗျာကုလံ ဇဋံ **ဝိဇဋေတွာ** ပဒါလေတွာ ဖာလေတွာတိ အတ္ထော။ **သဒေဝကံ** ဒေဝလောကသဟိတံ သကလံ လောကသန္နိဝါသံ **တပ္ပယန္တော** သန္တပ္ပယန္တော ပီဏေန္တော **အမတံ ဝုဋ္ဌိံ** မဟာနိဗ္ဗာနဝုဋ္ဌိဓာရံ **ဝဿတေ** ပဂ္ဃရာပေတီတိ ယောဇနာ။

၂၆၉။ **တဒါ ဟိ ဗာရာဏသိယ**န္တိ “ဗာရသ မနုဿာ”တိအာဒီသု ဝိယ ဗာရသ ဒွါဒသရာသီ ဟုတွာ ပုရာ, ဟိမဝန္တတော ဣသယော စ ပစ္စေကမုနိသင်္ခါတာ ဣသယော စ ဂန္ဓမာဒနတော အာကာသေနာဂန္တွာ ဧတ္ထ ဂစ္ဆန္တိ ဩတရန္တိ ပဝိသန္တီတိ ဗာရာဏသီ၊ အထ ဝါ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသင်္ခါတာနံ အနေကသတသဟဿာနံ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနတ္ထာယ ဩတရဋ္ဌာနံ နဂရံ လိင်္ဂဝိပလ္လာသံ ကတွာ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန ဗာရာဏသီတိ ဝုစ္စတိ၊ တိဿံ ဗာရာဏသိယံ။

၁-ဝိ ၃-၂၇-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဝိ ၃-၄၄-ပိဋ္ဌေ။

273. **Nikkhittasatthaṁ paccantan**ti chaḍḍitasatthaṁ pātita[1]āvudhaṁ paccantajanapadaṁ nibbisevanaṁ **katvā punarupacca tan**ti puna rapi taṁ nagaraṁ upecca upagamma sampattāti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Uruvelakassapatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Rādhatthera-apadānavaṇṇanā

296. Navamāpadāne **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādikaṁ āyasmato Rādhattherassa apadānaṁ. Taṁ sabbaṁ pāṭhānusārena nayānucintanena viññūhi suviññeyyameva. Kevalaṁ puññanānattamevāti.

Rādhatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Dasamaṁ Mogharājatthera-apadānaṁ suviññeyyamevāti.

Catupaññāsamavaggavaṇṇanā samattā.

---

55. Bhaddiyavagga

1. Lakuṇḍakabhaddiyatthera-apadānavaṇṇanā

Pañcapaññāsamavagge paṭhamāpadāne **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādikaṁ āyasmato Lakuṇḍakabhaddiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Haṁsavatīnagare mahābhogakule nibbattitvā viññutaṁ patto Satthu dhammaṁ suṇanto nisinno Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ mañjussarānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā sayampi taṁ ṭhānantaraṁ patthento Buddhappamukhassa bhikkhusaṁghassa sappisakkharādimadhurarasasammissaṁ mahādānaṁ datvā "ahampi bhante anāgate ayaṁ bhikkhu viya ekassa Buddhassa sāsane mañjussarānaṁ aggo bhaveyyan"ti paṇidhānaṁ akāsi. Bhagavā tassa anantarāyaṁ disvā byākaritvā pakkāmi.

1. Bāhita (Sī)

၂၇၃။ **နိက္ခိတ္တသတ္ထံ ပစ္စန္တန္**တိ ဆဍ္ဍိတသတ္ထံ ပါတိတ[၁]အာဝုဓံ ပစ္စန္တဇနပဒံ နိဗ္ဗိသေဝနံ **ကတွာ ပုနရုပစ္စ တန္**တိ ပုန ရပိ တံ နဂရံ ဥပေစ္စ ဥပဂမ္မ သမ္ပတ္တာတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဥရုဝေလကဿပတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-ရာဓတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

၂၉၆။ နဝမာပဒါနေ **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ရာဓတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ တံ သဗ္ဗံ ပါဠာနုသာရေန နယာနုစိန္တနေန ဝိညူဟိ သုဝိညေယျမေဝ။ ကေဝလံ ပုညနာနတ္တမေဝါတိ။

ရာဓတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

ဒသမံ မောဃရာဇတ္ထေရအပဒါနံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

စတုပညာသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၅၅-ဘဒ္ဒိယဝဂ္ဂ

၁-လကုဏ္ဍကဘဒ္ဒိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဉ္စပညာသမဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနေ **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော လကုဏ္ဍကဘဒ္ဒိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ မဟာဘောဂကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထု ဓမ္မံ သုဏန္တော နိသိန္နော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ မဉ္ဇုဿရာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ သယမ္ပိ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေန္တော ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ သပ္ပိသက္ခရာဒိမဓုရရသသမ္မိဿံ မဟာဒါနံ ဒတွာ "အဟမ္ပိ ဘန္တေ အနာဂတေ အယံ ဘိက္ခု ဝိယ ဧကဿ ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ မဉ္ဇုဿရာနံ အဂ္ဂေါ ဘဝေယျ"န္တိ ပဏိဓာနံ အကာသိ။ ဘဂဝါ တဿ အနန္တရာယံ ဒိသွာ ဗျာကရိတွာ ပက္ကာမိ။

၁-ဗာဟိတ (သီ)

So yāvatāyukaṁ puññāni katvā devamanussesu saṁsaranto ubhayasampattiyo anubhavitvā Phussabhagavato kāle Citrakokilo[1] hutvā nibbatto rājuyyānato madhuraṁ ambaphalaṁ tuṇḍenādāya gacchanto Satthāraṁ disvā pasannamānaso "dassāmi Buddhassā"ti cittaṁ uppādesi. Satthā tassa cittācāraṁ ñatvā pattaṁ gahetvā nisīdi. Kokilo Dasabalassa patte ambapakkaṁ ṭhapesi. Satthā tassa somanassuppādanatthaṁ tassa passantasseva taṁ paribhuñji. Atha so Kokilo pasannamānaso teneva pītisukhena sattāhaṁ vītināmesi. Teneva puññakammena uppannuppannabhave mañjussaro ahosi. Kassapasammāsambuddhakāle vaḍḍhakikule nibbattetvā jeṭṭhakavaḍḍhakī hutvā pākaṭo ahosi. Parinibbute Bhagavati tassa sarīradhātuyo nidahituṁ sattayojanappamāṇe thūpe āraddhe so āha "yojanāvaṭṭaṁ yojanubbedhaṁ karomā"ti. Te sabbe tassa vacane aṭṭhaṁsu. Iti appamāṇassa Buddhassa orappamāṇaṁ cetiyaṁ kāresi, tena kammena nibbattaṭṭhāne aññehi hīnappamāṇo[2] ahosi. So amhākaṁ Bhagavato kāle kulagehe nibbattivā atirassatāya ca suvaṇṇapaṭimā viya sundarasarīratāya ca **Lakuṇḍakabhaddiyo**ti paññāyittha. So aparabhāge Satthu dhammadesanaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā bahussuto dhammakathiko hutvā madhurena sarena paresaṁ dhammaṁ kathesi.

Athekasmiṁ ussavadivase ekena brāhmaṇena saddhiṁ rathena gacchantī ekā gaṇikā theraṁ disvā dantavidaṁsakaṁ hasi. Thero tassā dantaṭṭhike nimittaṁ gahetvā jhānaṁ uppādetvā taṁ pādakaṁ katvā vipassanaṁ vaḍḍhetvā anāgāmī ahosi, so abhiṇhaṁ kāyagatāya satiyā viharanto ekadivasaṁ āyasmatā Dhammasenāpatinā ovadiyamāno anusāsiyamāno arahatte patiṭṭhahi. Ekacce bhikkhū ca sāmaṇerā ca tassa arahattappattabhāvaṁ ajānantā kaṇṇesu gahetvā kaḍḍhanti, sīse bāhāya hatthapādādīsu vā gahetvā cāletvā kīḷantā viheṭhesuṁ. Atha Bhagavā sutvā "mā bhikkhave mama puttaṁ viheṭhethā"ti āha. Tato paṭṭhāya taṁ "arahā"ti jānitvā na viheṭhesuṁ.

1. Cittapattakokilo (Thera-Ṭṭha 2. 126 piṭṭhe)
2. Nīcatarappamāṇo (Thera-Ṭṭha 2. 126 piṭṭhe.)

သော ယာဝတာယုကံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဖုဿဘဂဝတော ကာလေ စိတြကောကိလော[1] ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော ရာဇုယျာနတော မဓုရံ အမ္ဗဖလံ တုဏ္ဍေနာဒါယ ဂစ္ဆန္တော သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော "ဒဿာမိ ဗုဒ္ဓဿာ"တိ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒေသိ။ သတ္ထာ တဿ စိတ္တာစာရံ ဉတွာ ပတ္တံ ဂဟေတွာ နိသီဒိ။ ကောကိလော ဒသဗလဿ ပတ္တေ အမ္ဗပက္ကံ ဌပေသိ။ သတ္ထာ တဿ သောမနဿုပ္ပါဒနတ္ထံ တဿ ပဿန္တဿေဝ တံ ပရိဘုဉ္ဇိ။ အထ သော ကောကိလော ပသန္နမာနသော တေနေဝ ပီတိသုခေန သတ္တာဟံ ဝီတိနာမေသိ။ တေနေဝ ပုညကမ္မေန ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နဘဝေ မဉ္ဇုဿရော အဟောသိ။ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ ဝဍ္ဎကိကုလေ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဇေဋ္ဌကဝဍ္ဎကီ ဟုတွာ ပါကဋော အဟောသိ။ ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ တဿ သရီရဓာတုယော နိဒဟိတုံ သတ္တယောဇနပ္ပမာဏေ ထူပေ အာရဒ္ဓေ သော အာဟ "ယောဇနာဝဋ္ဋံ ယောဇနုဗ္ဗေဓံ ကရောမာ"တိ။ တေ သဗ္ဗေ တဿ ဝစနေ အဋ္ဌံသု။ ဣတိ အပ္ပမာဏဿ ဗုဒ္ဓဿ ဩရပ္ပမာဏံ စေတိယံ ကာရေသိ၊ တေန ကမ္မေန နိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေ အညေဟိ ဟီနပ္ပမာဏော[2] အဟောသိ။ သော အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အတိရဿတာယ စ သုဝဏ္ဏပဋိမာ ဝိယ သုန္ဒရသရီရတာယ စ **လကုဏ္ဍကဘဒ္ဒိယော**တိ ပညာယိတ္ထ။ သော အပရဘာဂေ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဗဟုဿုတော ဓမ္မကထိကော ဟုတွာ မဓုရေန သရေန ပရေသံ ဓမ္မံ ကထေသိ။

အထေကသ္မိံ ဥဿဝဒိဝသေ ဧကေန ဗြာဟ္မဏေန သဒ္ဓိံ ရထေန ဂစ္ဆန္တီ ဧကာ ဂဏိကာ ထေရံ ဒိသွာ ဒန္တဝိဒံသကံ ဟသိ။ ထေရော တဿာ ဒန္တဋ္ဌိကေ နိမိတ္တံ ဂဟေတွာ ဈာနံ ဥပ္ပါဒေတွာ တံ ပါဒကံ ကတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အနာဂါမီ အဟောသိ၊ သော အဘိဏှံ ကာယဂတာယ သတိယာ ဝိဟရန္တော ဧကဒိဝသံ အာယသ္မတာ ဓမ္မသေနာပတိနာ ဩဝဒိယမာနော အနုသာသိယမာနော အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌဟိ။ ဧကစ္စေ ဘိက္ခူ စ သာမဏေရာ စ တဿ အရဟတ္တပ္ပတ္တဘာဝံ အဇာနန္တာ ကဏ္ဏေသု ဂဟေတွာ ကဍ္ဎန္တိ၊ သီသေ ဗာဟာယ ဟတ္ထပါဒါဒီသု ဝါ ဂဟေတွာ စာလေတွာ ကီဠန္တာ ဝိဟေဌေသုံ။ အထ ဘဂဝါ သုတွာ "မာ ဘိက္ခဝေ မမ ပုတ္တံ ဝိဟေဌေထာ"တိ အာဟ။ တတော ပဋ္ဌာယ တံ "အရဟာ"တိ ဉတွာ န ဝိဟေဌေသုံ။

၁-စိတ္တပတ္တကောကိလော (ထေရ-ဋ္ဌ ၂-၁၂၆-ပိဋ္ဌေ)
၂-နီစတရပ္ပမာဏော (ထေရ-ဋ္ဌ ၂-၁၂၆-ပိဋ္ဌေ၊)

12. So arahā hutvā sañjātasomanasso attano pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādimāha. **Mañjunābhinikūjahan**ti madhurena pemaniyena sarena abhinikūjiṁ saddaṁ nicchāresiṁ ahanti attho. Sesamettha suviññeyyamevāti.

Lakuṇḍakabhaddiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

2. Kaṅkhārevatatthera-apadānavaṇṇanā

34. Dutiyāpadāne **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādikaṁ āyasmato Kaṅkhārevatattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto, taṁ sabbaṁ pāṭhānusārena suviññeyyamevāti.

Kaṅkhārevatatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Sīvalitthera-apadānavaṇṇanā

Tatiyāpadāne **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādikaṁ āyasmato Sīvalittherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto heṭṭhā vuttanayena vihāraṁ gantvā parisāya pariyante ṭhito dhammaṁ suṇanto Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ lābhīnaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā "mayāpi anāgate evarūpena bhavituṁ vaṭṭatī"ti Dasabalaṁ nimantetvā sattāhaṁ Buddhappamukhassa bhikkhusaṁghassa mahādānaṁ datvā "bhante iminā adhikārakammena na aññaṁ sampattiṁ patthemi, anāgate pana ekassa Buddhassa sāsane ahampi tumhehi so etadagge ṭhapitabhikkhu viya lābhīnaṁ aggo bhaveyyan"ti patthanaṁ akāsi. Satthā tassa anantarāyataṁ disvā "ayaṁ te patthanā anāgate Gotamassa Buddhassa santike samijjhissatī"ti byākaritvā pakkāmi. So kulaputto yāvajīvaṁ kusalaṁ katvā devamanussesu ubhayasampattiyo anubhavitvā Vipassissa

၁၂။ သော အရဟာ ဟုတွာ သဉ္ဇာတသောမနဿော အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိမာဟ။ **မဉ္ဇုနာဘိနိကူဇဟ**န္တိ မဓုရေန ပေမနိယေန သရေန အဘိနိကူဇိံ သဒ္ဒံ နိစ္ဆာရေသိံ အဟန္တိ အတ္ထော။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

လကုဏ္ဍကဘဒ္ဒိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၂-ကင်္ခါရေဝတတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

၃၄။ ဒုတိယာပဒါနေ **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကင်္ခါရေဝတတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော၊ တံ သဗ္ဗံ ပါဠာနုသာရေန သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ကင်္ခါရေဝတတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-သီဝလိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

တတိယာပဒါနေ **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော သီဝလိတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ပရိသာယ ပရိယန္တေ ဌိတော ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ လာဘီနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ "မယာပိ အနာဂတေ ဧဝရူပေန ဘဝိတုံ ဝဋ္ဋတီ"တိ ဒသဗလံ နိမန္တေတွာ သတ္တာဟံ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ မဟာဒါနံ ဒတွာ "ဘန္တေ ဣမိနာ အဓိကာရကမ္မေန န အညံ သမ္ပတ္တိံ ပတ္ထေမိ၊ အနာဂတေ ပန ဧကဿ ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ အဟမ္ပိ တုမှေဟိ သော ဧတဒဂ္ဂေ ဌပိတဘိက္ခု ဝိယ လာဘီနံ အဂ္ဂေါ ဘဝေယျ"န္တိ ပတ္ထနံ အကာသိ။ သတ္ထာ တဿ အနန္တရာယတံ ဒိသွာ "အယံ တေ ပတ္ထနာ အနာဂတေ ဂေါတမဿ ဗုဒ္ဓဿ သန္တိကေ သမိဇ္ဈိဿတီ"တိ ဗျာကရိတွာ ပက္ကာမိ။ သော ကုလပုတ္တော ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဝိပဿိဿ

Bhagavato kāle Bandhumatīnagarato avidūre ekasmiṁ gāmake nibbatti, tasmiṁ samaye Bandhumatīnagaravāsino raññā saddhiṁ sākacchitvā[1] Dasabalassa dānaṁ adaṁsu.

Ekadivasaṁ sabbe ekato hutvā dānaṁ dentā “kiṁ nu kho amhākaṁ dānagge natthī”ti[2] olokentā madhuñca guḷadadhiñca nāddasaṁsu. Te “yato kutoci āharissāmā”ti janapadato nagarapavisanamaggesu purise ṭhapesuṁ. Tadā esa kulaputto attano gāmato guḷadadhivārakaṁ gahetvā “kiñcideva āharissāmī”ti nagaraṁ gacchanto “mukhaṁ dhovitvā dhotahatthapādo pavisissāmī”ti phāsukaṭṭhānaṁ olokento naṅgalasīsappamāṇaṁ nimmakkhikadaṇḍakamadhuṁ disvā “puññena me idaṁ uppannan”ti gahetvā nagaraṁ pāvisi. Nāgarehi ṭhapitapuriso taṁ disvā “mārisa kassa imaṁ harasī”ti pucchi. Na kassaci sāmi, vikkāyikaṁ me idanti. Tena hi imaṁ kahāpaṇaṁ gahetvā etaṁ madhuñca guḷadadhiñca dehīti.

So cintesi “idaṁ me na bahuṁ agghati, ayañca ekappahāreneva bahuṁ deti, vīmaṁsissāmī”ti. Tato naṁ āha “nāhaṁ ekakahāpaṇena demī”ti. Yadi evaṁ dve gahāpaṇe gahetvā dehīti. Dvīhipi na demīti. Etenupāyena vaḍḍhetvā yāva sahassaṁ pāpuṇi, so cintesi “ati-añchituṁ na vaṭṭati, hotu tāva iminā kattabbakammaṁ pucchissāmī”ti. Atha naṁ āha “na idaṁ bahu-agghanakaṁ, tvaṁ pana bahuṁ desi, kena kammena idaṁ gaṇhasī”ti. Idha bho nagaravāsino raññā saddhiṁ paṭivirujjhitvā Vipassisammāsambuddhassa dānaṁ dentā idaṁ dvayaṁ dānagge apassantā maṁ pariyesāpenti. Sace idaṁ dvayaṁ na labhissanti, nāgarānaṁ parājayo bhavissati. Tasmā sahassaṁ datvā gaṇhāmīti. Kiṁ panetaṁ nāgarānaṁ eva vaṭṭati, udāhu aññesampi dātuṁ vaṭṭatīti. Yassa kassaci dātuṁ avāritametanti. Atthi pana koci nāgarānaṁ dāne ekadivasaṁ sahassaṁ dātāti. Natthi sammāti. Imesaṁ me dvinnaṁ sahassagghanakabhāvaṁ jānāsīti. Āma jānāmīti. Tena hi gaccha, nāgarānaṁ ārocehi “eko puriso imāni dve mūlena na deti, tumhehi saddhiṁ sahattheneva dātukāmo, tumhe imesaṁ dvinnaṁ kāraṇā nibbitakkā[3] hothā”ti. “Tvaṁ imasmiṁ dāne

1. Mantetvā (Sī) 2. Aṁ-Ṭṭha 1. 191; Thera-Ṭṭha 1. 170 piṭṭhesu.
3. Nirussukkā (Sī)

ဘဂဝတော ကာလေ ဗန္ဓုမတီနဂရတော အဝိဒူရေ ဧကသ္မိံ ဂါမကေ နိဗ္ဗတ္တိ၊ တသ္မိံ သမယေ ဗန္ဓုမတီနဂရဝါသိနော ရညာ သဒ္ဓိံ သာကစ္ဆိတွာ[1] ဒသဗလဿ ဒါနံ အဒံသု။

ဧကဒိဝသံ သဗ္ဗေ ဧကတော ဟုတွာ ဒါနံ ဒေန္တာ “ကိံ နု ခေါ အမှာကံ ဒါနဂ္ဂေ နတ္ထီ”တိ[2] ဩလောကေန္တာ မဓုဉ္စ ဂုဠဒဓိဉ္စ နာဒ္ဒသံသု။ တေ “ယတော ကုတောစိ အာဟရိဿာမာ”တိ ဇနပဒတော နဂရပဝိသနမဂ္ဂေသု ပုရိသေ ဌပေသုံ။ တဒါ ဧသ ကုလပုတ္တော အတ္တနော ဂါမတော ဂုဠဒဓိဝါရကံ ဂဟေတွာ “ကိဉ္စိဒေဝ အာဟရိဿာမီ”တိ နဂရံ ဂစ္ဆန္တော “မုခံ ဓောဝိတွာ ဓောတဟတ္ထပါဒေါ ပဝိသိဿာမီ”တိ ဖာသုကဋ္ဌာနံ ဩလောကေန္တော နင်္ဂလသီသပ္ပမာဏံ နိမ္မက္ခိကဒဏ္ဍကမဓုံ ဒိသွာ “ပုညေန မေ ဣဒံ ဥပ္ပန္န”န္တိ ဂဟေတွာ နဂရံ ပါဝိသိ။ နာဂရေဟိ ဌပိတပုရိသော တံ ဒိသွာ “မာရိသ ကဿ ဣမံ ဟရသီ”တိ ပုစ္ဆိ။ န ကဿစိ သာမိ၊ ဝိက္ကာယိကံ မေ ဣဒန္တိ။ တေန ဟိ ဣမံ ကဟာပဏံ ဂဟေတွာ ဧတံ မဓုဉ္စ ဂုဠဒဓိဉ္စ ဒေဟီတိ။

သော စိန္တေသိ “ဣဒံ မေ န ဗဟုံ အဂ္ဃတိ၊ အယဉ္စ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ ဗဟုံ ဒေတိ၊ ဝီမံသိဿာမီ”တိ။ တတော နံ အာဟ “နာဟံ ဧကကဟာပဏေန ဒေမီ”တိ။ ယဒိ ဧဝံ ဒွေ ဂဟာပဏေ ဂဟေတွာ ဒေဟီတိ။ ဒွီဟိပိ န ဒေမီတိ။ ဧတေနုပါယေန ဝဍ္ဎေတွာ ယာဝ သဟဿံ ပါပုဏိ၊ သော စိန္တေသိ “အတိ-အဉ္ဆိတုံ န ဝဋ္ဋတိ၊ ဟောတု တာဝ ဣမိနာ ကတ္တဗ္ဗကမ္မံ ပုစ္ဆိဿာမီ”တိ။ အထ နံ အာဟ “န ဣဒံ ဗဟုအဂ္ဃနကံ၊ တွံ ပန ဗဟုံ ဒေသိ၊ ကေန ကမ္မေန ဣဒံ ဂဏှာသီ”တိ။ ဣဓ ဘော နဂရဝါသိနော ရညာ သဒ္ဓိံ ပဋိဝိရုဇ္ဈိတွာ ဝိပဿိသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဒါနံ ဒေန္တာ ဣဒံ ဒွယံ ဒါနဂ္ဂေ အပဿန္တာ မံ ပရိယေသာပေန္တိ။ သစေ ဣဒံ ဒွယံ န လဘိဿန္တိ၊ နာဂရာနံ ပရာဇယော ဘဝိဿတိ။ တသ္မာ သဟဿံ ဒတွာ ဂဏှာမီတိ။ ကိံ ပနေတံ နာဂရာနံ ဧဝ ဝဋ္ဋတိ၊ ဥဒါဟု အညေသမ္ပိ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတီတိ။ ယဿ ကဿစိ ဒါတုံ အဝါရိတမေတန္တိ။ အတ္ထိ ပန ကောစိ နာဂရာနံ ဒါနေ ဧကဒိဝသံ သဟဿံ ဒါတာတိ။ နတ္ထိ သမ္မာတိ။ ဣမေသံ မေ ဒွိန္နံ သဟဿဂ္ဃနကဘာဝံ ဇာနာသီတိ။ အာမ ဇာနာမီတိ။ တေန ဟိ ဂစ္ဆ၊ နာဂရာနံ အာရောစေဟိ “ဧကော ပုရိသော ဣမာနိ ဒွေ မူလေန န ဒေတိ၊ တုမှေဟိ သဒ္ဓိံ သဟတ္ထေနေဝ ဒါတုကာမော၊ တုမှေ ဣမေသံ ဒွိန္နံ ကာရဏာ နိဗ္ဗိတက္ကာ[3] ဟောထာ”တိ။ “တွံ ဣမသ္မိံ ဒါနေ

၁-မန္တေတွာ (သီ) ၂-အံ-ဋ္ဌ ၁-၁၉၁၊ ထေရ-ဋ္ဌ ၁-၁၇၀-ပိဋ္ဌေသု။ ၃-နိရုဿုက္ကာ (သီ)

jeṭṭhakabhāgassa[1] kāyasakkhī hohī”ti vatvā gato. So pana kulaputto gāmato paribbayatthaṁ gahitakahāpaṇena pañcakaṭukaṁ gahetvā cuṇṇaṁ katvā dadhito kañciyaṁ vāhetvā tattha madhupaṭalaṁ pīḷetvā pañcakaṭukacuṇṇena yojetvā paduminipatte pakkhipitvā taṁ saṁvidahitvā ādāya Dasabalassa avidūre nisīdi. Mahājanehi āhariyamānassa sakkārassa antare attano pattavāraṁ olokento okāsaṁ ñatvā Satthu santikaṁ gantvā “bhante ayaṁ me duggatasakkāro, imaṁ me anukampaṁ paṭicca paṭiggaṇhathā”ti. Satthā tassānukampaṁ paṭicca catumahārājehi dattiyena selamayapattena taṁ paṭiggahetvā yathā aṭṭhasaṭṭhiyā bhikkhusatasahassassa diyyamānaṁ na khīyati, evaṁ adhiṭṭhāsi.

So kulaputto niṭṭhitabhattakiccaṁ Bhagavantaṁ vanditvā ekamantaṁ nisinno āha “diṭṭho me bhante Bhagavā ajja Bandhumatīnagaravāsīhi tumhākaṁ sakkāro āhariyamāno, ahampi imassa nissandena nibbattanibbattabhave lābhaggayasaggappatto bhaveyyan”ti. Satthā “evaṁ hotu kulaputtā”ti vatvā tassa ca nagaravāsīnañca bhattānumodanaṁ katvā pakkāmi. So kulaputto yāvajīvaṁ kusalaṁ katvā devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Suppavāsāya rājadhītuyā kucchimhi paṭisandhiṁ gaṇhi. Tassa paṭisandhiggahaṇakālato paṭṭhāya sāyaṁ pātañca[2] pañcapaṇṇākārasatāni Suppavāsāya upanīyanti. Athassa sā puññavīmaṁsanatthaṁ[3] hatthena bījapacchiṁ phusāpentī aṭṭhāsi. Ekekabījato salākasataṁ salākasahassampi niggacchati, ekekakarīsakhettato paṇṇāsampi saṭṭhipi sakaṭapamāṇāni uppajjanti[4]. Koṭṭhapūraṇakālepissā koṭṭhadvāraṁ hatthena phusantiyā rājadhītāya puññena gaṇhantānaṁ gahitagahitaṁ puna pūrati. Paripuṇṇabhattakumbhitopi “rājadhītāya puññan”ti vatvā yassa kassaci dentā naṁ yāva na ukkaḍḍhanti[5], na tāva bhattaṁ khīyati. Dārake kucchigateyeva satta vassāni atikkamiṁsu.

Gabbhe pana paripakke sattāhaṁ mahādukkhaṁ anubhosi. Sā sāmikaṁ āmantetvā “pure maraṇā jīvamānā dānaṁ dassāmī”ti Satthu

1. Jeṭṭhakabhāvassa (Sī) 2. Satataṁ (Sī, Ka)
3. Athassā taṁ puññavīmaṁsanatthaṁ (Sī) 4. Nipphajjanti (Sī)
5. Dentānaṁ yāva na sakkonti (Sī), dentā yāva na uṭṭhahanti (Ka)

ဇေဋ္ဌကဘာဂဿ[၁] ကာယသက္ခီ ဟောဟီ”တိ ဝတွာ ဂတော။ သော ပန ကုလပုတ္တော ဂါမတော ပရိဗ္ဗယတ္ထံ ဂဟိတကဟာပဏေန ပဉ္စကဋုကံ ဂဟေတွာ စုဏ္ဏံ ကတွာ ဒဓိတော ကဉ္စိယံ ဝါဟေတွာ တတ္ထ မဓုပဋလံ ပီဠေတွာ ပဉ္စကဋုကစုဏ္ဏေန ယောဇေတွာ ပဒုမိနိပတ္တေ ပက္ခိပိတွာ တံ သံဝိဒဟိတွာ အာဒါယ ဒသဗလဿ အဝိဒူရေ နိသီဒိ။ မဟာဇနေဟိ အာဟရိယမာနဿ သက္ကာရဿ အန္တရေ အတ္တနော ပတ္တဝါရံ ဩလောကေန္တော ဩကာသံ ဉတွာ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ “ဘန္တေ အယံ မေ ဒုဂ္ဂတသက္ကာရော၊ ဣမံ မေ အနုကမ္ပံ ပဋိစ္စ ပဋိဂ္ဂဏှထာ”တိ။ သတ္ထာ တဿာနုကမ္ပံ ပဋိစ္စ စတုမဟာရာဇေဟိ ဒတ္တိယေန သေလမယပတ္တေန တံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ ယထာ အဋ္ဌသဋ္ဌိယာ ဘိက္ခုသတသဟဿဿ ဒိယျမာနံ န ခီယတိ၊ ဧဝံ အဓိဋ္ဌာသိ။

သော ကုလပုတ္တော နိဋ္ဌိတဘတ္တကိစ္စံ ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသိန္နော အာဟ “ဒိဋ္ဌော မေ ဘန္တေ ဘဂဝါ အဇ္ဇ ဗန္ဓုမတီနဂရဝါသီဟိ တုမှာကံ သက္ကာရော အာဟရိယမာနော၊ အဟမ္ပိ ဣမဿ နိဿန္ဒေန နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဘဝေ လာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တော ဘဝေယျ”န္တိ။ သတ္ထာ “ဧဝံ ဟောတု ကုလပုတ္တာ”တိ ဝတွာ တဿ စ နဂရဝါသီနဉ္စ ဘတ္တာနုမောဒနံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ သော ကုလပုတ္တော ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သုပ္ပဝါသာယ ရာဇဓီတုယာ ကုစ္ဆိမှိ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ တဿ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏကာလတော ပဋ္ဌာယ သာယံ ပါတဉ္စ[၂] ပဉ္စပဏ္ဏာကာရသတာနိ သုပ္ပဝါသာယ ဥပနီယန္တိ။ အထဿ သာ ပုညဝီမံသနတ္ထံ[၃] ဟတ္ထေန ဗီဇပစ္ဆိံ ဖုသာပေန္တီ အဋ္ဌာသိ။ ဧကေကဗီဇတော သလာကသတံ သလာကသဟဿမ္ပိ နိဂ္ဂစ္ဆတိ၊ ဧကေကကရီသခေတ္တတော ပဏ္ဏာသမ္ပိ သဋ္ဌိပိ သကဋပမာဏာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ[၄]။ ကောဋ္ဌပူရဏကာလေပိဿာ ကောဋ္ဌဒွါရံ ဟတ္ထေန ဖုသန္တိယာ ရာဇဓီတာယ ပုညေန ဂဏှန္တာနံ ဂဟိတဂဟိတံ ပုန ပူရတိ။ ပရိပုဏ္ဏဘတ္တကုမ္ဘိတောပိ “ရာဇဓီတာယ ပုည”န္တိ ဝတွာ ယဿ ကဿစိ ဒေန္တာ နံ ယာဝ န ဥက္ကဍ္ဎန္တိ[၅]၊ န တာဝ ဘတ္တံ ခီယတိ။ ဒါရကေ ကုစ္ဆိဂတေယေဝ သတ္တ ဝဿာနိ အတိက္ကမိံသု။

ဂဗ္ဘေ ပန ပရိပက္ကေ သတ္တာဟံ မဟာဒုက္ခံ အနုဘောသိ။ သာ သာမိကံ အာမန္တေတွာ “ပုရေ မရဏာ ဇီဝမာနာ ဒါနံ ဒဿာမီ”တိ သတ္ထု

၁-ဇေဋ္ဌကဘာဝဿ (သီ) ၂-သတတံ (သီ၊ က)
၃-အထဿာ တံ ပုညဝီမံသနတ္ထံ (သီ) ၄-နိပ္ဖဇ္ဇန္တိ (သီ)
၅-ဒေန္တာနံ ယာဝ န သက္ကောန္တိ (သီ)၊ ဒေန္တာ ယာဝ န ဥဋ္ဌဟန္တိ (က)

santikaṁ pesesi “gaccha sāmi imaṁ pavattiṁ Satthu ārocetvā Satthāraṁ nimantehi, yañca Satthā vadati, taṁ sādhukaṁ upalakkhetvā āgantvā mayhaṁ kathehī”ti. So gantvā tassā sāsanaṁ Satthu ārocesi “Satthu bhante koḷiyadhītā pāde vandatī”ti. Satthā tassā anukampaṁ paṭicca “sukhinī hotu Suppavāsā koḷiyadhītā arogā, arogaṁ puttaṁ vijāyatū”ti āha. So taṁ sutvā Bhagavantaṁ vanditvā attano gāmābhimukho pāyāsi. Tassa pure āgamanāyeva Suppavāsāya kucchito dhammakaraṇato udakaṁ viya gabbho nikkhami, parivāretvā nisinnajano [1]assumukho rodituṁ āraddho haṭṭhatuṭṭhova[1] tassā sāmikassa tuṭṭhisāsanaṁ ārocetuṁ agamāsi. So tesaṁ iṅgitaṁ disvā “Dasabalena kathitakathā nipphannā bhavissati maññe”ti cintesi. So āgantvā Satthu kathaṁ rājadhītāya kathesi. Rājadhītā tayā nimantitaṁ jīvabhattameva maṅgalabhattaṁ bhavissati, gaccha sattāhaṁ Dasabalaṁ nimantehīti. So tathā akāsi. Sattāhaṁ Buddhappamukhassa bhikkhusaṁghassa mahādānaṁ pavattayiṁsu. So dārako ñātīnaṁ santattacittaṁ nibbāpento sītalabhāvaṁ kurumāno jātoti **Sīvali**tveva nāmaṁ kariṁsu. So satta vassāni gabbhe vasitattā jātakālato paṭṭhāya sabbakammakkhamo ahosi. Dhammasenāpati Sāriputtatthero sattame divase tena saddhiṁ kathāsallāpamakāsi. Satthāpi imaṁ gāthaṁ abhāsi—

“Yo’maṁ palipathaṁ duggaṁ, saṁsāraṁ mohamaccagā.
Tiṇṇo pāraṅgato jhāyī, anejo akathaṁkathī.
Anupādāya nibbuto, tamahaṁ brūmi brāhmaṇan”ti[2].

Atha naṁ thero evamāha “kiṁ pana tayā evarūpaṁ dukkhaṁ anubhavitvā pabbajituṁ na vaṭṭatī”ti. Labhanto pabbājeyyaṁ bhanteti. Suppavāsā taṁ therena saddhiṁ kathentaṁ disvā “kiṁ nu kho me putto Dhammasenāpatinā kathetī”ti theraṁ upasaṅkamitvā pucchi “mayhaṁ putto tumhehi saddhiṁ kiṁ katheti bhante”ti. Attanā anubhuttagabbhavāsadukkhaṁ kathetvā “tumhehi anuññāto pabbajissāmī”ti vadatīti. Sādhu bhante pabbājetha nanti. Thero taṁ vihāraṁ netvā tacapañcakakammaṭṭhānaṁ datvā pabbājento

1-1. Assumukhova hasituṁ āraddho, haṭṭhatuṭṭho (Aṁ-Ṭṭha 1. 193 piṭṭhe)
2. Khu 1. 72, 377 piṭṭhesu.

သန္တိကံ ပေသေသိ “ဂစ္ဆ သာမိ ဣမံ ပဝတ္တိံ သတ္ထု အာရောစေတွာ သတ္ထာရံ နိမန္တေဟိ၊ ယဉ္စ သတ္ထာ ဝဒတိ၊ တံ သာဓုကံ ဥပလက္ခေတွာ အာဂန္တွာ မယှံ ကထေဟီ”တိ။ သော ဂန္တွာ တဿာ သာသနံ သတ္ထု အာရောစေသိ “သတ္ထု ဘန္တေ ကောဠိယဓီတာ ပါဒေ ဝန္ဒတီ”တိ။ သတ္ထာ တဿာ အနုကမ္ပံ ပဋိစ္စ “သုခိနီ ဟောတု သုပ္ပဝါသာ ကောဠိယဓီတာ အရောဂါ၊ အရောဂံ ပုတ္တံ ဝိဇာယတူ”တိ အာဟ။ သော တံ သုတွာ ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ အတ္တနော ဂါမာဘိမုခေါ ပါယာသိ။ တဿ ပုရေ အာဂမနာယေဝ သုပ္ပဝါသာယ ကုစ္ဆိတော ဓမ္မကရဏတော ဥဒကံ ဝိယ ဂဗ္ဘော နိက္ခမိ၊ ပရိဝါရေတွာ နိသိန္နဇနော [1]အဿုမုခေါ ရောဒိတုံ အာရဒ္ဓေါ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌောဝ[1] တဿာ သာမိကဿ တုဋ္ဌိသာသနံ အာရောစေတုံ အဂမာသိ။ သော တေသံ ဣင်္ဂိတံ ဒိသွာ “ဒသဗလေန ကထိတကထာ နိပ္ဖန္နာ ဘဝိဿတိ မညေ”တိ စိန္တေသိ။ သော အာဂန္တွာ သတ္ထု ကထံ ရာဇဓီတာယ ကထေသိ။ ရာဇဓီတာ တယာ နိမန္တိတံ ဇီဝဘတ္တမေဝ မင်္ဂလဘတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ ဂစ္ဆ သတ္တာဟံ ဒသဗလံ နိမန္တေဟီတိ။ သော တထာ အကာသိ။ သတ္တာဟံ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ မဟာဒါနံ ပဝတ္တယိံသု။ သော ဒါရကော ဉာတီနံ သန္တတ္တစိတ္တံ နိဗ္ဗာပေန္တော သီတလဘာဝံ ကုရုမာနော ဇာတောတိ **သီဝလိ**တွေဝ နာမံ ကရိံသု။ သော သတ္တ ဝဿာနိ ဂဗ္ဘေ ဝသိတတ္တာ ဇာတကာလတော ပဋ္ဌာယ သဗ္ဗကမ္မက္ခမော အဟောသိ။ ဓမ္မသေနာပတိ သာရိပုတ္တတ္ထေရော သတ္တမေ ဒိဝသေ တေန သဒ္ဓိံ ကထာသလ္လာပမကာသိ။ သတ္ထာပိ ဣမံ ဂါထံ အဘာသိ—

“ယော’မံ ပလိပထံ ဒုဂ္ဂံ၊ သံသာရံ မောဟမစ္စဂါ။
တိဏ္ဏော ပါရင်္ဂတော ဈာယီ၊ အနေဇော အကထံကထီ။
အနုပါဒါယ နိဗ္ဗုတော၊ တမဟံ ဗြူမိ ဗြာဟ္မဏ”န္တိ[၂]။

အထ နံ ထေရော ဧဝမာဟ “ကိံ ပန တယာ ဧဝရူပံ ဒုက္ခံ အနုဘဝိတွာ ပဗ္ဗဇိတုံ န ဝဋ္ဋတီ”တိ။ လဘန္တော ပဗ္ဗာဇေယျံ ဘန္တေတိ။ သုပ္ပဝါသာ တံ ထေရေန သဒ္ဓိံ ကထေန္တံ ဒိသွာ “ကိံ နု ခေါ မေ ပုတ္တော ဓမ္မသေနာပတိနာ ကထေတီ”တိ ထေရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပုစ္ဆိ “မယှံ ပုတ္တော တုမှေဟိ သဒ္ဓိံ ကိံ ကထေတိ ဘန္တေ”တိ။ အတ္တနာ အနုဘုတ္တဂဗ္ဘဝါသဒုက္ခံ ကထေတွာ “တုမှေဟိ အနုညာတော ပဗ္ဗဇိဿာမီ”တိ ဝဒတီတိ။ သာဓု ဘန္တေ ပဗ္ဗာဇေထ နန္တိ။ ထေရော တံ ဝိဟာရံ နေတွာ တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာနံ ဒတွာ ပဗ္ဗာဇေန္တော

၁-၁-အဿုမုခေါဝ ဟသိတုံ အာရဒ္ဓေါ၊ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော (အံ-ဋ္ဌ ၁-၁၉၃-ပိဋ္ဌေ) ၂-ခု ၁-၇၂၊ ၃၇၇-ပိဋ္ဌေသု။

“Sīvali tuyhaṁ aññena ovādena kammaṁ natthi, tayā satta vassāni anubhuttadukkhameva paccavekkhāhī”ti. Bhante pabbajjāyeva tumhākaṁ bhāro, yaṁ pana mayā sakkā kātuṁ, tamahaṁ jānissāmīti. So pana paṭhamakesavaṭṭiyā oropitakkhaṇeyeva sotāpattiphale patiṭṭhāsi, dutiyāya oropitakkhaṇe sakadāgāmiphale, tatiyāya anāgāmiphale patiṭṭhāsi. Sabbesaṁyeva kesānaṁ oropanañca arahattaphalasacchikiriyā ca apure apacchā ahosi.

Atha bhikkhusaṁghe kathā udapādi “aho evaṁ puññavāpi thero sattamāsādhikāni satta saṁvaccharāni mātugabbhe vasitvā satta divasāni mūḷhagabbhe vasī”ti. Satthā āgantvā “kāya nuttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā”ti pucchitvā “imāya nāmā”ti vutte “na bhikkhave iminā kulaputtena imāha jātiyā katakamman”ti vatvā atītaṁ āharitvā atīte bhikkhave Buddhuppādato puretarameva esa kulaputto Bārāṇasiyaṁ rājakule nibbatto, pitu accayena rajje patiṭṭhāya vibhavasampanno pākaṭo ahosi. Tadā eko paccantarājā “rajjaṁ gaṇhissāmī”ti āgantvā nagaraṁ uparundhitvā khandhāvāraṁ kāretvā vihāsi. Atha rājā mātuyā saddhiṁ samānacchando hutvā sattāhaṁ khandhāvāranagare catūsu disāsu dvāraṁ pidhāpesi, nikkhamantānaṁ pavisantānañca dvāramūḷhaṁ ahosi. Atha migadāyavihāre Paccekabuddhā ugghosesuṁ. Rājā sutvā dvāraṁ vivarāpesīti. Paccantarājāpi palāyi. So tena kammavipākena narakādīsu dukkhamanubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde rājakule nibbattopi mātuyā saddhiṁ imaṁ evarūpaṁ dukkhamanubhavi. Tassa pana pabbajitakālato paṭṭhāya bhikkhusaṁghassa cattāro paccayā yadicchakaṁ uppajjanti. Evaṁ ettha vatthu samuṭṭhitaṁ.

Aparabhāge Satthā Sāvatthiṁ agamāsi. Thero Bhagavantaṁ abhivādetvā “bhante mayhaṁ puññabalaṁ vīmaṁsissāmi, pañcabhikkhusatāni dethā”ti. Gaṇha Sīvalīti. So pañcasate bhikkhū gahetvā Himavantābhimukhaṁ gacchanto aṭavimaggaṁ gacchati. Tassa paṭhamaṁ diṭṭhanigrodhe adhivatthā devatā satta divasāni dānaṁ adāsi. Iti so—

Nigrodhaṁ paṭhamaṁ passi, dutiyaṁ Paṇḍavapabbataṁ.
Tatiyaṁ Aciravatiyaṁ, catutthaṁ Varasāgaraṁ.

“သီဝလိ တုယှံ အညေန ဩဝါဒေန ကမ္မံ နတ္ထိ၊ တယာ သတ္တ ဝဿာနိ အနုဘုတ္တဒုက္ခမေဝ ပစ္စဝေက္ခာဟီ”တိ။ ဘန္တေ ပဗ္ဗဇ္ဇာယေဝ တုမှာကံ ဘာရော၊ ယံ ပန မယာ သက္ကာ ကာတုံ၊ တမဟံ ဇာနိဿာမီတိ။ သော ပန ပဌမကေသဝဋ္ဋိယာ ဩရောပိတက္ခဏေယေဝ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာသိ၊ ဒုတိယာယ ဩရောပိတက္ခဏေ သကဒါဂါမိဖလေ၊ တတိယာယ အနာဂါမိဖလေ ပတိဋ္ဌာသိ။ သဗ္ဗေသံယေဝ ကေသာနံ ဩရောပနဉ္စ အရဟတ္တဖလသစ္ဆိကိရိယာ စ အပုရေ အပစ္ဆာ အဟောသိ။

အထ ဘိက္ခုသံဃေ ကထာ ဥဒပါဒိ “အဟော ဧဝံ ပုညဝါပိ ထေရော သတ္တမာသာဓိကာနိ သတ္တ သံဝစ္ဆရာနိ မာတုဂဗ္ဘေ ဝသိတွာ သတ္တ ဒိဝသာနိ မူဠှဂဗ္ဘေ ဝသီ”တိ။ သတ္ထာ အာဂန္တွာ “ကာယ နုတ္ထ ဘိက္ခဝေ ဧတရဟိ ကထာယ သန္နိသိန္နာ”တိ ပုစ္ဆိတွာ “ဣမာယ နာမာ”တိ ဝုတ္တေ “န ဘိက္ခဝေ ဣမိနာ ကုလပုတ္တေန ဣမာဟ ဇာတိယာ ကတကမ္မ”န္တိ ဝတွာ အတီတံ အာဟရိတွာ အတီတေ ဘိက္ခဝေ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒတော ပုရေတရမေဝ ဧသ ကုလပုတ္တော ဗာရာဏသိယံ ရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တော၊ ပိတု အစ္စယေန ရဇ္ဇေ ပတိဋ္ဌာယ ဝိဘဝသမ္ပန္နော ပါကဋော အဟောသိ။ တဒါ ဧကော ပစ္စန္တရာဇာ “ရဇ္ဇံ ဂဏှိဿာမီ”တိ အာဂန္တွာ နဂရံ ဥပရုန္ဓိတွာ ခန္ဓာဝါရံ ကာရေတွာ ဝိဟာသိ။ အထ ရာဇာ မာတုယာ သဒ္ဓိံ သမာနစ္ဆန္ဒော ဟုတွာ သတ္တာဟံ ခန္ဓာဝါရနဂရေ စတူသု ဒိသာသု ဒွါရံ ပိဓာပေသိ၊ နိက္ခမန္တာနံ ပဝိသန္တာနဉ္စ ဒွါရမူဠှံ အဟောသိ။ အထ မိဂဒါယဝိဟာရေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဥဂ္ဃောသေသုံ။ ရာဇာ သုတွာ ဒွါရံ ဝိဝရာပေသီတိ။ ပစ္စန္တရာဇာပိ ပလာယိ။ သော တေန ကမ္မဝိပါကေန နရကာဒီသု ဒုက္ခမနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တောပိ မာတုယာ သဒ္ဓိံ ဣမံ ဧဝရူပံ ဒုက္ခမနုဘဝိ။ တဿ ပန ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ ဘိက္ခုသံဃဿ စတ္တာရော ပစ္စယာ ယဒိစ္ဆကံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဧဝံ ဧတ္ထ ဝတ္ထု သမုဋ္ဌိတံ။

အပရဘာဂေ သတ္ထာ သာဝတ္ထိံ အဂမာသိ။ ထေရော ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ “ဘန္တေ မယှံ ပုညဗလံ ဝီမံသိဿာမိ၊ ပဉ္စဘိက္ခုသတာနိ ဒေထာ”တိ။ ဂဏှ သီဝလီတိ။ သော ပဉ္စသတေ ဘိက္ခူ ဂဟေတွာ ဟိမဝန္တာဘိမုခံ ဂစ္ဆန္တော အဋဝိမဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ။ တဿ ပဌမံ ဒိဋ္ဌနိဂြောဓေ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ သတ္တ ဒိဝသာနိ ဒါနံ အဒါသိ။ ဣတိ သော—

နိဂြောဓံ ပဌမံ ပဿိ၊ ဒုတိယံ ပဏ္ဍဝပဗ္ဗတံ။
တတိယံ အစိရဝတိယံ၊ စတုတ္ထံ ဝရသာဂရံ။

Pañcamaṁ Himavantaṁ so, chaṭṭhaṁ Chaddantupāgami.
Sattamaṁ Gandhamādanaṁ, aṭṭhamaṁ atha Revatanti[1]—

sabbaṭṭhānesu satta satta divasāneva dānaṁ adaṁsu. Gandhamādanapabbate pana Nāgadattadevarājā sattasu divasesu ekadivasaṁ khīrapiṇḍapātaṁ adāsi, ekadivasaṁ sappipiṇḍapātaṁ adāsi. Atha naṁ bhikkhusaṁgho āha "āvuso imassa devarañño neva dhenuyo duyhamānā paññāyanti, na dadhinimmathanaṁ, kuto te devarāja idaṁ uppajjatī"ti. "Bhante Kassapadasabalassa kāle khīrasalākabhattadānassetaṁ phalan"ti devarājā āha.

Aparabhāge Satthā Khadiravaniyarevatattherassa paccuggamanaṁ akāsi. Kathaṁ? Athāyasmā Sāriputto Satthāraṁ āha "bhante mayhaṁ kira kaniṭṭhabhātā Revato pabbajito, so abhirameyya vā na vā, gantvā naṁ passissāmī"ti. Bhagavā Revatassa āraddhavipassakabhāvaṁ ñatvā dve vāre paṭikkhipitvā tatiyavāre yācito arahattappattabhāvaṁ ñatvā Sāriputta ahampi gamissāmi bhikkhūnaṁ ārocehīti. Thero bhikkhū sannipātāpetvā "āvuso Satthā cārikaṁ caritukāmo, gantukāmā āgacchantū"ti sabbesaṁyeva ārocesi. Dasabalassa cārikatthāya gamanakāle ohiyyamānakabhikkhū nāma appakā honti, "Satthu suvaṇṇavaṇṇaṁ sarīraṁ passissāma, madhuradhammakathaṁ vā suṇissāmā"ti yebhuyyena gantukāmā bahutarāva honti. Iti Satthā mahābhikkhusaṁghaparivāro "Revataṁ passissāmā"ti nikkhanto.

Athekasmiṁ padese Ānandatthero dvedhāpathaṁ patvā Bhagavantaṁ pucchi "bhante imasmiṁ ṭhāne dvedhāpatho, kataramaggena bhikkhusaṁgho gacchatū"ti. Kataramaggo Ānanda ujukoti. Bhante ujumaggo tiṁsayojaniko amanussapatho. Parihāramaggo pana saṭṭhiyojaniko khemo subhikkhoti. Ānanda Sīvali amhehi saddhiṁ āgatoti. Āma bhante āgatoti. Tena hi saṁgho ujumaggameva gacchatu, Sīvalissa puññaṁ vīmaṁsissāmāti. Satthā bhikkhu saṁghaparivāro Sīvalittherassa puññavīmaṁsanatthaṁ tiṁsayojanamaggaṁ[2] abhiruhi.

---

1. Aṁ-Ṭṭha 1. 194; Thera-Ṭṭha 1. 173 piṭṭhesu.
2. Aṭavimaggaṁ, Aṁ-Ṭṭha 1. 178 (I, Ka)

ပဉ္စမံ ဟိမဝန္တံ သော၊ ဆဋ္ဌံ ဆဒ္ဒန္တုပါဂမိ။
သတ္တမံ ဂန္ဓမာဒနံ၊ အဋ္ဌမံ အထ ရေဝတန္တိ[၁]—

သဗ္ဗဋ္ဌာနေသု သတ္တ သတ္တ ဒိဝသာနေဝ ဒါနံ အဒံသု။ ဂန္ဓမာဒနပဗ္ဗတေ ပန နာဂဒတ္တဒေဝရာဇာ သတ္တသု ဒိဝသေသု ဧကဒိဝသံ ခီရပိဏ္ဍပါတံ အဒါသိ၊ ဧကဒိဝသံ သပ္ပိပိဏ္ဍပါတံ အဒါသိ။ အထ နံ ဘိက္ခုသံဃော အာဟ "အာဝုသော ဣမဿ ဒေဝရညော နေဝ ဓေနုယော ဒုယှမာနာ ပညာယန္တိ၊ န ဒဓိနိမ္မထနံ၊ ကုတော တေ ဒေဝရာဇ ဣဒံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ"တိ။ "ဘန္တေ ကဿပဒသဗလဿ ကာလေ ခီရသလာကဘတ္တဒါနဿေတံ ဖလ"န္တိ ဒေဝရာဇာ အာဟ။

အပရဘာဂေ သတ္ထာ ခဒိရဝနိယရေဝတတ္ထေရဿ ပစ္စုဂ္ဂမနံ အကာသိ။ ကထံ? အထာယသ္မာ သာရိပုတ္တော သတ္ထာရံ အာဟ "ဘန္တေ မယှံ ကိရ ကနိဋ္ဌဘာတာ ရေဝတော ပဗ္ဗဇိတော၊ သော အဘိရမေယျ ဝါ န ဝါ၊ ဂန္တွာ နံ ပဿိဿာမီ"တိ။ ဘဂဝါ ရေဝတဿ အာရဒ္ဓဝိပဿကဘာဝံ ဉတွာ ဒွေ ဝါရေ ပဋိက္ခိပိတွာ တတိယဝါရေ ယာစိတော အရဟတ္တပ္ပတ္တဘာဝံ ဉတွာ သာရိပုတ္တ အဟမ္ပိ ဂမိဿာမိ ဘိက္ခူနံ အာရောစေဟီတိ။ ထေရော ဘိက္ခူ သန္နိပါတာပေတွာ "အာဝုသော သတ္ထာ စာရိကံ စရိတုကာမော၊ ဂန္တုကာမာ အာဂစ္ဆန္တူ"တိ သဗ္ဗေသံယေဝ အာရောစေသိ။ ဒသဗလဿ စာရိကတ္ထာယ ဂမနကာလေ ဩဟိယျမာနကဘိက္ခူ နာမ အပ္ပကာ ဟောန္တိ၊ "သတ္ထု သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သရီရံ ပဿိဿာမ၊ မဓုရဓမ္မကထံ ဝါ သုဏိဿာမာ"တိ ယေဘုယျေန ဂန္တုကာမာ ဗဟုတရာဝ ဟောန္တိ။ ဣတိ သတ္ထာ မဟာဘိက္ခုသံဃပရိဝါရော "ရေဝတံ ပဿိဿာမာ"တိ နိက္ခန္တော။

အထေကသ္မိံ ပဒေသေ အာနန္ဒတ္ထေရော ဒွေဓာပထံ ပတွာ ဘဂဝန္တံ ပုစ္ဆိ "ဘန္တေ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဒွေဓာပထော၊ ကတရမဂ္ဂေန ဘိက္ခုသံဃော ဂစ္ဆတူ"တိ။ ကတရမဂ္ဂေါ အာနန္ဒ ဥဇုကောတိ။ ဘန္တေ ဥဇုမဂ္ဂေါ တိံသယောဇနိကော အမနုဿပထော။ ပရိဟာရမဂ္ဂေါ ပန သဋ္ဌိယောဇနိကော ခေမော သုဘိက္ခောတိ။ အာနန္ဒ သီဝလိ အမှေဟိ သဒ္ဓိံ အာဂတောတိ။ အာမ ဘန္တေ အာဂတောတိ။ တေန ဟိ သံဃော ဥဇုမဂ္ဂမေဝ ဂစ္ဆတု၊ သီဝလိဿ ပုညံ ဝီမံသိဿာမာတိ။ သတ္ထာ ဘိက္ခုသံဃပရိဝါရော သီဝလိတ္ထေရဿ ပုညဝီမံသနတ္ထံ တိံသယောဇနမဂ္ဂံ[၂] အဘိရုဟိ။

၁-အံ-ဋ္ဌ ၁-၁၉၄၊ ထေရ-ဋ္ဌ ၁-၁၇၃ ပိဋ္ဌေသု။ ၂-အဋဝိမဂ္ဂံ၊ အံ-ဋ္ဌ ၁-၁၇၈ (ဣ၊ က)

Maggaṁ abhiruhanaṭṭhānato paṭṭhāya devasaṁgho yojane yojane ṭhāne nagaraṁ māpetvā Buddhappamukhassa bhikkhusaṁghassa vasanatthāya vihāre paṭiyādesi. Devaputtā raññā pesitakammakārā viya hutvā yāgukhajjakādīni gahetvā “kahaṁ ayyo Sīvalī”ti pucchantā gacchanti. Thero sakkārasammānaṁ gāhāpetvā Satthu santikaṁ gacchati. Satthā bhikkhusaṁghena saddhiṁ paribhuñji. Imināva niyāmena satthā sakkāraṁ anubhavanto devasikaṁ yojanaparamaṁ gantvā tiṁsayojanikaṁ kantāraṁ atikkamma Khadiravaniyarevatattherassa vasanaṭṭhānaṁ patto, thero Satthu āgamanaṁ ñatvā attano vasanaṭṭhāne Buddhappamukhassa bhikkhusaṁghassa pahonakavihāre Dasabalassa Gandhakuṭiṁ rattiṭṭhānadivāṭṭhānāni ca iddhiyā māpetvā Tathāgatassa paccuggamanaṁ gato. Satthā alaṅkatapaṭiyattena maggena vihāraṁ pāvisi. Atha Tathāgate Gandhakuṭiṁ paviṭṭhe bhikkhū vassaggena pattasenāsanāni pavisiṁsu. Devatā “akālo āhārassā”ti aṭṭhavidhaṁ pānakaṁ āhariṁsu. Satthā saṁghena saddhiṁ pānakaṁ pivi. Iminā niyāmeneva Tathāgatassa sakkārasammānaṁ anubhavantasseva addhamāso atikkanto.

Athekacce ukkaṇṭhitabhikkhū[1] ekasmiṁ ṭhāne nisīditvā kathaṁ uppādayiṁsu “Dasabalo ‘mayhaṁ aggasāvakassa kaniṭṭhabhātā’ti vatvā evarūpaṁ navakammikaṁ bhikkhuṁ passituṁ āgato, imassa vihārassa santike Jetavanavihāro vā Veḷuvanavihārādayo vā kiṁ karissanti. Ayampi bhikkhu evarūpassa navakammassa kārako, kiṁ nāma samaṇadhammaṁ karissatī”ti. Atha Satthā cintesi “mayi idha ciraṁ vasante idaṁ ṭhānaṁ ākiṇṇaṁ bhavissati, āraññakā nāma bhikkhū pavivekatthikā honti, Revatassa phāsuvihāro na bhavissatī”ti. Tato therassa divāṭṭhānaṁ gato. Theropi ekakova caṅkamanakoṭiyaṁ ālambanaphalakaṁ nissāya pāsāṇaphalake nisinno Satthāraṁ dūratova āgacchantaṁ disvā paccuggantvā vandi.

Atha naṁ Sathā pucchi “Revata idaṁ vāḷamigaṭṭhānaṁ, caṇḍānaṁ hatthi-assādīnaṁ saddaṁ sutvā kiṁ karosī”ti. Tesaṁ me bhante saddaṁ suṇato araññapīti[2] nāma uppannāti. Satthā imasmiṁ ṭhāne Revatattherassa pañcahi gāthāsatehi araññānisaṁsaṁ nāma kathetvā punadivase avidūraṭṭhāne

1. Uddhatabhikkhū (Sī)
2. Araññarati (Ka)

မဂ္ဂံ အဘိရုဟနဋ္ဌာနတော ပဋ္ဌာယ ဒေဝသံဃော ယောဇနေ ယောဇနေ ဌာနေ နဂရံ မာပေတွာ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ ဝသနတ္ထာယ ဝိဟာရေ ပဋိယာဒေသိ။ ဒေဝပုတ္တာ ရညာ ပေသိတကမ္မကာရာ ဝိယ ဟုတွာ ယာဂုခဇ္ဇကာဒီနိ ဂဟေတွာ “ကဟံ အယျော သီဝလီ”တိ ပုစ္ဆန္တာ ဂစ္ဆန္တိ။ ထေရော သက္ကာရသမ္မာနံ ဂါဟာပေတွာ သတ္ထု သန္တိကံ ဂစ္ဆတိ။ သတ္ထာ ဘိက္ခုသံဃေန သဒ္ဓိံ ပရိဘုဉ္ဇိ။ ဣမိနာဝ နိယာမေန သတ္ထာ သက္ကာရံ အနုဘဝန္တော ဒေဝသိကံ ယောဇနပရမံ ဂန္တွာ တိံသယောဇနိကံ ကန္တာရံ အတိက္ကမ္မ ခဒိရဝနိယရေဝတတ္ထေရဿ ဝသနဋ္ဌာနံ ပတ္တော၊ ထေရော သတ္ထု အာဂမနံ ဉတွာ အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနေ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ ပဟောနကဝိဟာရေ ဒသဗလဿ ဂန္ဓကုဋိံ ရတ္တိဋ္ဌာနဒိဝါဋ္ဌာနာနိ စ ဣဒ္ဓိယာ မာပေတွာ တထာဂတဿ ပစ္စုဂ္ဂမနံ ဂတော။ သတ္ထာ အလင်္ကတပဋိယတ္တေန မဂ္ဂေန ဝိဟာရံ ပါဝိသိ။ အထ တထာဂတေ ဂန္ဓကုဋိံ ပဝိဋ္ဌေ ဘိက္ခူ ဝဿဂ္ဂေန ပတ္တသေနာသနာနိ ပဝိသိံသု။ ဒေဝတာ “အကာလော အာဟာရဿာ”တိ အဋ္ဌဝိဓံ ပါနကံ အာဟရိံသု။ သတ္ထာ သံဃေန သဒ္ဓိံ ပါနကံ ပိဝိ။ ဣမိနာ နိယာမေနေဝ တထာဂတဿ သက္ကာရသမ္မာနံ အနုဘဝန္တဿေဝ အဍ္ဎမာသော အတိက္ကန္တော။

အထေကစ္စေ ဥက္ကဏ္ဌိတဘိက္ခူ[၁] ဧကသ္မိံ ဌာနေ နိသီဒိတွာ ကထံ ဥပ္ပါဒယိံသု “ဒသဗလော ‘မယှံ အဂ္ဂသာဝကဿ ကနိဋ္ဌဘာတာ’တိ ဝတွာ ဧဝရူပံ နဝကမ္မိကံ ဘိက္ခုံ ပဿိတုံ အာဂတော၊ ဣမဿ ဝိဟာရဿ သန္တိကေ ဇေတဝနဝိဟာရော ဝါ ဝေဠုဝနဝိဟာရာဒယော ဝါ ကိံ ကရိဿန္တိ။ အယမ္ပိ ဘိက္ခု ဧဝရူပဿ နဝကမ္မဿ ကာရကော၊ ကိံ နာမ သမဏဓမ္မံ ကရိဿတီ”တိ။ အထ သတ္ထာ စိန္တေသိ “မယိ ဣဓ စိရံ ဝသန္တေ ဣဒံ ဌာနံ အာကိဏ္ဏံ ဘဝိဿတိ၊ အာရညကာ နာမ ဘိက္ခူ ပဝိဝေကတ္ထိကာ ဟောန္တိ၊ ရေဝတဿ ဖာသုဝိဟာရော န ဘဝိဿတီ”တိ။ တတော ထေရဿ ဒိဝါဋ္ဌာနံ ဂတော။ ထေရောပိ ဧကကောဝ စင်္ကမနကောဋိယံ အာလမ္ဗနဖလကံ နိဿာယ ပါသာဏဖလကေ နိသိန္နော သတ္ထာရံ ဒူရတောဝ အာဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပစ္စုဂ္ဂန္တွာ ဝန္ဒိ။

အထ နံ သတ္ထာ ပုစ္ဆိ “ရေဝတ ဣဒံ ဝါဠမိဂဋ္ဌာနံ၊ စဏ္ဍာနံ ဟတ္ထိအဿာဒီနံ သဒ္ဒံ သုတွာ ကိံ ကရောသီ”တိ။ တေသံ မေ ဘန္တေ သဒ္ဒံ သုဏတော အရညပီတိ[၂] နာမ ဥပ္ပန္နာတိ။ သတ္ထာ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ရေဝတတ္ထေရဿ ပဉ္စဟိ ဂါထာသတေဟိ အရညာနိသံသံ နာမ ကထေတွာ ပုနဒိဝသေ အဝိဒူရဋ္ဌာနေ

၁-ဥဒ္ဓတဘိက္ခူ (သီ)
၂-အရညရတိ (က)

piṇḍāya caritvā Revatattheraṁ āmantetvā[1] yehi bhikkhūhi therassa avaṇṇo kathito, tesaṁ kattarayaṭṭhi-upāhanatelanāḷichattānaṁ pamussanabhāvamakāsi. Te attano parikkhāratthāya nivattā āgatamaggeneva gacchantāpi taṁ ṭhānaṁ sallakkhetuṁ na sakkonti. Paṭhamaṁ hi te alaṅkatapaṭiyattena maggena gantvā, taṁdivasaṁ pana visamaggena gacchantā tasmiṁ tasmiṁṭhāne ukkuṭikaṁ nisīdantā jaṇṇukehi gacchanti. Te gumbe ca gacche ca kaṇḍake ca maddantā attanā vasitasabhāgaṭṭhānaṁ gantvā tasmiṁ tasmiṁ khadirakhāṇuke laggitaṁ attano chattaṁ sañjānanti, upāhanaṁ kattarayaṭṭhiṁ telanāḷiñca sañjānanti. Te tasmiṁ samaye "iddhimā ayaṁ bhikkhū"ti ñatvā attano parikkhāramādāya "Dasabalassa paṭiyattasakkāro nāma evarūpo hotī"ti vadantā agamaṁsu.

Purato āgate bhikkhū Visākhā upāsikā attano gehe nisinnakāle pucchi "manāpaṁ nu kho bhante Revatassa vasanaṭṭhānan"ti. Manāpaṁ upāsike Nandavanacittalatāvanapaṭibhāgaṁ taṁ senāsananti. Atha tesaṁ pacchato āgate bhikkhū pucchi "manāpaṁ ayyā Revatassa vasanaṭṭhānan"ti. Mā puccha upāsike, kathetuṁ ayuttaṭṭhānaṁ, etaṁ ujjaṅgalasakkharapāsāṇavisamakhadiravanaṁ eva, tattha so bhikkhu vasatīti.

Visākhā purimānaṁ pacchimānañca bhikkhūnaṁ kathaṁ sutvā "kesaṁ nu kho kathā saccā"ti pacchābhattaṁ gandhamālaṁ ādāya Dasabalassa upaṭṭhānaṁ gantvā vanditvā ekamantaṁ nisinnā Satthāraṁ pucchi "bhante Revatattherassa vasanaṭṭhānaṁ ekacce ayyā vaṇṇanti, ekacce nindanti, kimetaṁ bhante"ti. "Visākhe ramaṇiyaṁ vā hotu mā vā, yasmiṁ ṭhāne ariyānaṁ cittaṁ ramati, tadeva ṭhānaṁ ramaṇiyaṁ nāmā"ti vatvā imaṁ gāthamāha—

"Gāme vā yadi vāraññe, ninne vā yadi vā thale.
Yattha arahanto viharanti, taṁ bhūmirāmaṇeyyakan"ti[2].

Aparabhāge Bhagavā ariyagaṇamajjhe nisinno theraṁ "etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ bhikkhūnaṁ lābhīnaṁ yadidaṁ Sīvalī"ti[3] etadagge ṭhapesi.

54. Athāyasmā Sīvalitthero arahattaṁ patvā patta-etadaggaṭṭhāno attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ

1. Nivattetvā (Ka) 2. Khu 1. 27; Khu 2. 344; Saṁ 2. 234 piṭṭhesu.
3. Aṁ 1. 24 piṭṭhe.

ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ရေဝတတ္ထေရံ အာမန္တေတွာ[၁] ယေဟိ ဘိက္ခူဟိ ထေရဿ အဝဏ္ဏော ကထိတော၊ တေသံ ကတ္တရယဋ္ဌိဥပါဟနတေလနာဠိဆတ္တာနံ ပမုဿနဘာဝမကာသိ။ တေ အတ္တနော ပရိက္ခာရတ္ထာယ နိဝတ္တာ အာဂတမဂ္ဂေနေဝ ဂစ္ဆန္တာပိ တံ ဌာနံ သလ္လက္ခေတုံ န သက္ကောန္တိ။ ပဌမံ ဟိ တေ အလင်္ကတပဋိယတ္တေန မဂ္ဂေန ဂန္တွာ၊ တံဒိဝသံ ပန ဝိသမမဂ္ဂေန ဂစ္ဆန္တာ တသ္မိံ တသ္မိံ ဌာနေ ဥက္ကုဋိကံ နိသီဒန္တာ ဇဏ္ဏုကေဟိ ဂစ္ဆန္တိ။ တေ ဂုမ္ဗေ စ ဂစ္ဆေ စ ကဏ္ဍကေ စ မဒ္ဒန္တာ အတ္တနာ ဝသိတသဘာဂဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ တသ္မိံ တသ္မိံ ခဒိရခါဏုကေ လဂ္ဂိတံ အတ္တနော ဆတ္တံ သဉ္ဇာနန္တိ၊ ဥပါဟနံ ကတ္တရယဋ္ဌိံ တေလနာဠိဉ္စ သဉ္ဇာနန္တိ။ တေ တသ္မိံ သမယေ "ဣဒ္ဓိမာ အယံ ဘိက္ခူ"တိ ဉတွာ အတ္တနော ပရိက္ခာရမာဒါယ "ဒသဗလဿ ပဋိယတ္တသက္ကာရော နာမ ဧဝရူပေါ ဟောတီ"တိ ဝဒန္တာ အဂမံသု။

ပုရတော အာဂတေ ဘိက္ခူ ဝိသာခါ ဥပါသိကာ အတ္တနော ဂေဟေ နိသိန္နကာလေ ပုစ္ဆိ "မနာပံ နု ခေါ ဘန္တေ ရေဝတဿ ဝသနဋ္ဌာန"န္တိ။ မနာပံ ဥပါသိကေ နန္ဒဝနစိတ္တလတာဝနပဋိဘာဂံ တံ သေနာသနန္တိ။ အထ တေသံ ပစ္ဆတော အာဂတေ ဘိက္ခူ ပုစ္ဆိ "မနာပံ အယျာ ရေဝတဿ ဝသနဋ္ဌာန"န္တိ။ မာ ပုစ္ဆ ဥပါသိကေ၊ ကထေတုံ အယုတ္တဋ္ဌာနံ၊ ဧတံ ဥဇ္ဇင်္ဂလသက္ခရပါသာဏဝိသမခဒိရဝနံ ဧဝ၊ တတ္ထ သော ဘိက္ခု ဝသတီတိ။

ဝိသာခါ ပုရိမာနံ ပစ္ဆိမာနဉ္စ ဘိက္ခူနံ ကထံ သုတွာ "ကေသံ နု ခေါ ကထာ သစ္စာ"တိ ပစ္ဆာဘတ္တံ ဂန္ဓမာလံ အာဒါယ ဒသဗလဿ ဥပဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသိန္နာ သတ္ထာရံ ပုစ္ဆိ "ဘန္တေ ရေဝတတ္ထေရဿ ဝသနဋ္ဌာနံ ဧကစ္စေ အယျာ ဝဏ္ဏေန္တိ၊ ဧကစ္စေ နိန္ဒန္တိ၊ ကိမေတံ ဘန္တေ"တိ။ "ဝိသာခေ ရမဏီယံ ဝါ ဟောတု မာ ဝါ၊ ယသ္မိံ ဌာနေ အရိယာနံ စိတ္တံ ရမတိ၊ တဒေဝ ဌာနံ ရမဏီယံ နာမာ"တိ ဝတွာ ဣမံ ဂါထမာဟ—

"ဂါမေ ဝါ ယဒိ ဝါရညေ၊ နိန္နေ ဝါ ယဒိ ဝါ ထလေ။
ယတ္ထ အရဟန္တော ဝိဟရန္တိ၊ တံ ဘူမိရာမဏေယျက"န္တိ[၂]။

အပရဘာဂေ ဘဂဝါ အရိယဂဏမဇ္ဈေ နိသိန္နော ထေရံ "ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ လာဘီနံ ယဒိဒံ သီဝလီ"တိ[၃] ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ။

၅၄။ အထာယသ္မာ သီဝလိတ္ထေရော အရဟတ္တံ ပတွာ ပတ္တဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ

၁- နိဝတ္တေတွာ (က) ၂- ခု ၁- ၂၇၊ ခု ၂-၃၄၄၊ သံ ၁- ၂၃၄ ပိဋ္ဌေသု။ ၃- အံ ၁- ၂၄- ပိဋ္ဌေ။

pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādimāha. Anuttānatthapadavaṇṇanameva karissāma.

55. **Sīlaṁ tassa asaṅkheyyan**ti tassa Parumuttarassa Bhagavato sīlaṁ asaṅkheyyaṁ.

Nava koṭisahassāni, asītisatakoṭiyo.
Paññāsasatasahassāni, chattiṁsā ca punāpare.

Ete saṁvaravinayā, Sambuddhena pakāsitā.
Peyyālamukhena niddiṭṭhā, sikkhāvinayasaṁvareti[1]—

evaṁ vuttasikkhāpadāni bhikkhūnaṁ sāvakapaññattivasena vuttāni. Bhagavato pana sīlaṁ **asaṅkheyyameva** saṁkhātuṁ gaṇetuṁ asakkuṇeyyanti attho. **Samādhivajirūpamo** yathā vajiraṁ indanīlamaṇiveḷuriyamaṇiphalikamasāragallādīni ratanāni vijjhati chiddāvachiddaṁ karoti, evameva Padumuttarassa Bhagavato lokuttaramaggasamādhi paṭipakkhapaccanīkadhamme vijjhati bhindati samucchindatīti attho. **Asaṅkheyyaṁ ñāṇavaraṁ** tassa Buddhassa cattāri saccāni sattatiṁsa bodhipakkhiyadhamme saṅkhatāsaṅkhatadhamme ca jānituṁ paṭivijjhituṁ samatthaṁ sayambhūñāṇasabbaññutaññāṇādiñāṇasamūhaṁ **asaṅkheyyaṁ,** atītānāgata-paccuppannādibhedena saṁkhāvirahitanti attho. **Vimutti ca anopamā**ti saṁkilesehi vimuttattā sotāpattiphalādikā catasso vimuttiyo anupamā upamārahitā "imā viya bhūtā"ti upametuṁ na sakkāti attho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Sīvalitthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

4. Vaṅgīsatthera-apadānavaṇṇanā

Catutthāpadāne **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādikaṁ āyasmato Vaṅgīsattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Haṁsavatīnagare mahābhogakule nibbatto vuddhippatto dhammaṁ

1. Visuddhi 1. 44; Paṭīsaṁ-Ṭṭha 1. 188 piṭṭhesu.

ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိမာဟ။ အနုတ္တာနတ္ထပဒ-ဝဏ္ဏနမေဝ ကရိဿာမ။

၅၅။ **သီလံ တဿ အသင်္ခေယျန္တိ** တဿ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော သီလံ အသင်္ခေယျံ။

နဝ ကောဋိသဟဿာနိ၊ အသီတိသတကောဋိယော။
ပညာသသတသဟဿာနိ၊ ဆတ္တိံသာ စ ပုနာပရေ။

ဧတေ သံဝရဝိနယာ၊ သမ္ဗုဒ္ဓေန ပကာသိတာ။
ပေယျာလမုခေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာ၊ သိက္ခာဝိနယသံဝရေတိ[၁]—

ဧဝံ ဝုတ္တသိက္ခာပဒါနိ ဘိက္ခူနံ သာဝကပညတ္တိဝသေန ဝုတ္တာနိ။ ဘဂဝတော ပန သီလံ **အသင်္ခေယျမေဝ** သံခါတုံ ဂဏေတုံ အသက္ကုဏေယျန္တိ အတ္ထော။ **သမာဓိဝဇိရူပမော** ယထာ ဝဇိရံ ဣန္ဒနီလမဏိဝေဠုရိယမဏိဖလိကမသာရ-ဂလ္လာဒီနိ ရတနာနိ ဝိဇ္ဈတိ ဆိဒ္ဒါဝဆိဒ္ဒံ ကရောတိ၊ ဧဝမေဝ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော လောကုတ္တရမဂ္ဂသမာဓိ ပဋိပက္ခပစ္စနီကဓမ္မေ ဝိဇ္ဈတိ ဘိန္ဒတိ သမုစ္ဆိန္ဒတီတိ အတ္ထော။ **အသင်္ခေယျံ ဉာဏဝရံ** တဿ ဗုဒ္ဓဿ စတ္တာရိ သစ္စာနိ သတ္တတိံသ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေ သင်္ခတာသင်္ခတဓမ္မေ စ ဇာနိတုံ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ သမတ္ထံ သယမ္ဘူဉာဏသဗ္ဗညုတညာဏာဒိဉာဏသမူဟံ **အသင်္ခေယျံ၊** အတီတာနာဂတ-ပစ္စုပ္ပန္နာဒိဘေဒေန သံခါဝိရဟိတန္တိ အတ္ထော။ **ဝိမုတ္တိ စ အနောပမာ**တိ သံကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ သောတာပတ္တိဖလာဒိကာ စတဿော ဝိမုတ္တိယော အနုပမာ ဥပမာရဟိတာ "ဣမာ ဝိယ ဘူတာ"တိ ဥပမေတုံ န သက္ကာတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

သီဝလိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-ဝင်္ဂီသတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

စတုတ္ထာပဒါနေ **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဝင်္ဂီသတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ မဟာဘောဂကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော ဓမ္မံ

၁-ဝိသုဒ္ဓိ ၁-၄၄၊ ပဋိသံ-ဋ္ဌ ၁-၁၈၈-ပိဋ္ဌေသု။

sotuṁ gacchantehi nagaravāsīhi saddhiṁ vihāraṁ gantvā dhammaṁ suṇanto Satthāraṁ ekabhikkhuṁ paṭibhānavantānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā Satthu adhikārakammaṁ katvā “ahampi anāgate paṭibhānavantānaṁ aggo bhaveyyan”ti patthanaṁ katvā Satthārā byākato yāvajīvaṁ kusalaṁ katvā devamanussesu ubhayasampattiyo anubhavitvā imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ brāhmaṇakule nibbattitvā mātu paribbājikābhāvena aparabhāge paribbājakoti pākaṭo **Vaṅgīso**ti ca laddhanāmo tayo vede uggaṇhitvā tato ācariyaṁ ārādhetvā chavasīsajānanamantaṁ nāma sikkhitvā chavasīsaṁ nakhena ākoṭetvā “ayaṁ satto asukayoniyaṁ nibbatto”ti jānāti.

Brāhmaṇā “ayaṁ amhākaṁ jivikāya maggo”ti Vaṅgīsaṁ gahetvā gāmanigamarājadhāniyo vicariṁsu. Vaṅgīso tivassamatthake matānampi sīsaṁ āharāpetvā nakhena ākoṭetvā “ayaṁ satto asukayoniyaṁ nibbatto”ti vatvā mahājanassa kaṅkhācchedanatthaṁ te te jane āvāhetvā[1] attano attano gatiṁ kathāpeti. Tena tasmiṁ mahājano abhippasīdati. So taṁ nissāya mahājanassa hatthato satampi sahassampi labhati. Brāhmaṇā Vaṅgīsaṁ ādāya yathāruci vicariṁsu. Vaṅgīso Satthu guṇe sutvā Satthāraṁ upasaṅkamitukāmo ahosi. Brāhmaṇā “samaṇo Gotamo māyāya taṁ āvaṭṭessatī”ti paṭikkhipiṁsu.

Vaṅgīso tesaṁ vacanaṁ anādiyitvā Satthu santikaṁ gantvā paṭisanthāraṁ katvā ekamantaṁ nisīdi. Satthā taṁ pucchi “Vaṅgīsa kiñci sippaṁ jānātī”ti. Āma bho Gotama chavasīsamantaṁ nāmekaṁ jānāmi, tena tivassamatthake matānampi sīsaṁ nakhena ākoṭetvā nibbattaṭṭhānaṁ jānāmīti. Atha Satthā tassa ekaṁ niraye nibbattassa sīsaṁ, ekaṁ manussesu, ekaṁ devesu, ekaṁ parinibbutassa sīsaṁ ārarāpetvā dassesi. So paṭhamasīsaṁ ākoṭetvā “bho Gotama ayaṁ satto niraye nibbatto”ti āha. Sādhu Vaṅgīsa suṭṭhu tayā diṭṭhaṁ, “ayaṁ satto kuhiṁ nibbatto”ti pucchi. Manussaloketi. Ayaṁ kuhinti. Devaloketi. Tiṇṇannampi nibbattaṭṭhānaṁ kathesi. Parinibbutassa pana sīsaṁ nakhena ākoṭento

1. Āvisāpetvā (Sī)

သောတုံ ဂစ္ဆန္တေဟိ နဂရဝါသီဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကဘိက္ခုံ ပဋိဘာနဝန္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ သတ္ထု အဓိကာရကမ္မံ ကတွာ “အဟမ္ပိ အနာဂတေ ပဋိဘာနဝန္တာနံ အဂ္ဂေါ ဘဝေယျ”န္တိ ပတ္ထနံ ကတွာ သတ္ထာရာ ဗျာကတော ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု ဥဘယသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ မာတု ပရိဗ္ဗာဇိကာဘာဝေန အပရဘာဂေ ပရိဗ္ဗာဇကောတိ ပါကဋော **ဝင်္ဂီသော**တိ စ လဒ္ဓနာမော တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဏှိတွာ တတော အာစရိယံ အာရာဓေတွာ ဆဝသီသဇာနနမန္တံ နာမ သိက္ခိတွာ ဆဝသီသံ နခေန အာကောဋေတွာ “အယံ သတ္တော အသုကယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော”တိ ဇာနာတိ။

ဗြာဟ္မဏာ “အယံ အမှာကံ ဇီဝိကာယ မဂ္ဂေါ”တိ ဝင်္ဂီသံ ဂဟေတွာ ဂါမနိဂမရာဇဓာနိယော ဝိစရိံသု။ ဝင်္ဂီသော တိဝဿမတ္ထကေ မတာနမ္ပိ သီသံ အာဟရာပေတွာ နခေန အာကောဋေတွာ “အယံ သတ္တော အသုကယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော”တိ ဝတွာ မဟာဇနဿ ကင်္ခါစ္ဆေဒနတ္ထံ တေ တေ ဇနေ အာဝါဟေတွာ[၁] အတ္တနော အတ္တနော ဂတိံ ကထာပေတိ။ တေန တသ္မိံ မဟာဇနော အဘိပ္ပသီဒတိ။ သော တံ နိဿာယ မဟာဇနဿ ဟတ္ထတော သတမ္ပိ သဟဿမ္ပိ လဘတိ။ ဗြာဟ္မဏာ ဝင်္ဂီသံ အာဒါယ ယထာရုစိ ဝိစရိံသု။ ဝင်္ဂီသော သတ္ထု ဂုဏေ သုတွာ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတုကာမော အဟောသိ။ ဗြာဟ္မဏာ “သမဏော ဂေါတမော မာယာယ တံ အာဝဋ္ဋေဿတီ”တိ ပဋိက္ခိပိံသု။

ဝင်္ဂီသော တေသံ ဝစနံ အနာဒိယိတွာ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ပဋိသန္ထာရံ ကတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ သတ္ထာ တံ ပုစ္ဆိ “ဝင်္ဂီသ ကိဉ္စိ သိပ္ပံ ဇာနာတီ”တိ။ အာမ ဘော ဂေါတမ ဆဝသီသမန္တံ နာမေကံ ဇာနာမိ၊ တေန တိဝဿမတ္ထကေ မတာနမ္ပိ သီသံ နခေန အာကောဋေတွာ နိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနံ ဇာနာမီတိ။ အထ သတ္ထာ တဿ ဧကံ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တဿ သီသံ, ဧကံ မနုဿေသု, ဧကံ ဒေဝေသု, ဧကံ ပရိနိဗ္ဗုတဿ သီသံ အာဟရာပေတွာ ဒဿေသိ။ သော ပဌမသီသံ အာကောဋေတွာ “ဘော ဂေါတမ အယံ သတ္တော နိရယေ နိဗ္ဗတ္တော”တိ အာဟ။ သာဓု ဝင်္ဂီသ သုဋ္ဌု တယာ ဒိဋ္ဌံ၊ “အယံ သတ္တော ကုဟိံ နိဗ္ဗတ္တော”တိ ပုစ္ဆိ။ မနုဿလောကေတိ။ အယံ ကုဟိန္တိ။ ဒေဝလောကေတိ။ တိဏ္ဏန္နမ္ပိ နိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနံ ကထေသိ။ ပရိနိဗ္ဗုတဿ ပန သီသံ နခေန အာကောဋေန္တော

၁-အာဝိသာပေတွာ (သီ)

neva antaṁ na koṭiṁ passi. Atha naṁ Satthā “na sakkosi Vaṅgīsā”ti pucchi. Passatha bho Gotama upaparikkhāmi tāvāti punappunaṁ parivattetvāpi bāhirakamantena khīṇāsavassa sīsaṁ jānituṁ na sakkoti. Athassa matthakato sedo mucci. So lajjitvā tuṇhī ahosi. Atha naṁ Satthā “kilamasi Vaṅgīsā”ti āha. Āma bho Gotama imassa nibbattaṭṭhānaṁ jānituṁ na sakkomi. Sace tumhe jānātha, kathethāti. “Vaṅgīsa ahaṁ etampi jānāmi, ito uttaripi jānāmī”ti vatvā—

“Cutiṁ yo vedi sattānaṁ, upapattiñca sabbaso.
Asattaṁ sugataṁ Buddhaṁ, tamahaṁ brūmi brāhmaṇaṁ.

Yassa gatiṁ na jānanti, devā gandhabbamānusā.
Khīṇāsavaṁ arahantaṁ, tamahaṁ brūmi brāhmaṇan”ti[1]—

imā dve gāthāyo abhāsi. So tena hi bho Gotama taṁ vijjaṁ me dethāti apacitiṁ dassetvā Satthu santike nisīdi. Satthā “amhehi samānaliṅgassa demā”ti āha. Vaṅgīso “yaṁ kiñci katvā mayā imaṁ mantaṁ gahetuṁ vaṭṭatī”ti brāhmaṇe upagantvā āha “tumhe mayi pabbajante mā cintayittha, ahaṁ mantaṁ uggaṇhitvā sakalajambudīpe jeṭṭhako bhavissāmi, tumhākampi tena bhaddameva bhavissatī”ti so mantatthāya Satthu santikaṁ upasaṅkamitvā pabbajjaṁ yāci. Tadā ca thero Nigrodhakappo Bhagavato santike ṭhito hoti, taṁ Bhagavā āṇāpesi “Nigrodhakappa imaṁ pabbājehī”ti. Thero Satthu āṇāya taṁ pabbājetvā “mantaparivāraṁ tāva uggaṇhāhī”ti dvattiṁsākārakammaṭṭhānaṁ vipassanākammaṭṭhānañca ācikkhi. So dvattiṁsākārakammaṭṭhānaṁ sajjhāyantova vipassanāya kammaṭṭhānaṁ paṭṭhapesi. Brāhmaṇā taṁ upasaṅkamitvā “kiṁ bho Vaṅgīsa samaṇassa Gotamassa santike sippaṁ uggahitan”ti pucchiṁsu, āma sikkhitaṁ, tena hi ehi gamissāmāti kiṁ sippasikkhanena, gacchatha tumhe na mayhaṁ tumhehi kattabbakiccanti. Brāhmaṇā “tvampi dāni samaṇassa Gotamassa vasaṁ āpanno, māyāya āvaṭṭito, kiṁ mayaṁ tava santike karissāmā”ti āgatamaggeneva pakkamiṁsu. Vaṅgīso vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaṁ sacchākāsi.

1. Khu 1. 73, 378 piṭṭhesu.

နေဝ အန္တံ န ကောဋိံ ပဿိ။ အထ နံ သတ္ထာ “န သက္ကောသိ ဝင်္ဂီသာ”တိ ပုစ္ဆိ။ ပဿထ ဘော ဂေါတမ ဥပပရိက္ခာမိ တာဝါတိ ပုနပ္ပုနံ ပရိဝတ္တေတွာပိ ဗာဟိရကမန္တေန ခီဏာသဝဿ သီသံ ဇာနိတုံ န သက္ကောတိ။ အထဿ မတ္ထကတော သေဒေါ မုစ္စိ။ သော လဇ္ဇိတွာ တုဏှီ အဟောသိ။ အထ နံ သတ္ထာ “ကိလမသိ ဝင်္ဂီသာ”တိ အာဟ။ အာမ ဘော ဂေါတမ ဣမဿ နိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနံ ဇာနိတုံ န သက္ကောမိ။ သစေ တုမှေ ဇာနာထ၊ ကထေထာတိ။ “ဝင်္ဂီသ အဟံ ဧတမ္ပိ ဇာနာမိ၊ ဣတော ဥတ္တရိပိ ဇာနာမီ”တိ ဝတွာ—

“စုတိံ ယော ဝေဒိ သတ္တာနံ၊ ဥပပတ္တိဉ္စ သဗ္ဗသော။
အသတ္တံ သုဂတံ ဗုဒ္ဓံ၊ တမဟံ ဗြူမိ ဗြာဟ္မဏံ။

ယဿ ဂတိံ န ဇာနန္တိ၊ ဒေဝါ ဂန္ဓဗ္ဗမာနုသာ။
ခီဏာသဝံ အရဟန္တံ၊ တမဟံ ဗြူမိ ဗြာဟ္မဏ”န္တိ[၁]—

ဣမာ ဒွေ ဂါထာယော အဘာသိ။ သော တေန ဟိ ဘော ဂေါတမ တံ ဝိဇ္ဇံ မေ ဒေထာတိ အပစိတိံ ဒဿေတွာ သတ္ထု သန္တိကေ နိသီဒိ။ သတ္ထာ “အမှေဟိ သမာနလိင်္ဂဿ ဒေမာ”တိ အာဟ။ ဝင်္ဂီသော “ယံ ကိဉ္စိ ကတွာ မယာ ဣမံ မန္တံ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋတီ”တိ ဗြာဟ္မဏေ ဥပဂန္တွာ အာဟ “တုမှေ မယိ ပဗ္ဗဇန္တေ မာ စိန္တယိတ္ထ၊ အဟံ မန္တံ ဥဂ္ဂဏှိတွာ သကလဇမ္ဗုဒီပေ ဇေဋ္ဌကော ဘဝိဿာမိ၊ တုမှာကမ္ပိ တေန ဘဒ္ဒမေဝ ဘဝိဿတီ”တိ သော မန္တတ္ထာယ သတ္ထု သန္တိကံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိ။ တဒါ စ ထေရော နိဂြောဓကပ္ပော ဘဂဝတော သန္တိကေ ဌိတော ဟောတိ၊ တံ ဘဂဝါ အာဏာပေသိ “နိဂြောဓကပ္ပ ဣမံ ပဗ္ဗာဇေဟီ”တိ။ ထေရော သတ္ထု အာဏာယ တံ ပဗ္ဗာဇေတွာ “မန္တပရိဝါရံ တာဝ ဥဂ္ဂဏှာဟီ”တိ ဒွတ္တိံသာကာရကမ္မဋ္ဌာနံ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနဉ္စ အာစိက္ခိ။ သော ဒွတ္တိံသာကာရကမ္မဋ္ဌာနံ သဇ္ဈာယန္တောဝ ဝိပဿနာယ ကမ္မဋ္ဌာနံ ပဋ္ဌပေသိ။ ဗြာဟ္မဏာ တံ ဥပသင်္ကမိတွာ “ကိံ ဘော ဝင်္ဂီသ သမဏဿ ဂေါတမဿ သန္တိကေ သိပ္ပံ ဥဂ္ဂဟိတ”န္တိ ပုစ္ဆိံသု၊ အာမ သိက္ခိတံ၊ တေန ဟိ ဧဟိ ဂမိဿာမာတိ ကိံ သိပ္ပသိက္ခနေန၊ ဂစ္ဆထ တုမှေ န မယှံ တုမှေဟိ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စန္တိ။ ဗြာဟ္မဏာ “တွမ္ပိ ဒါနိ သမဏဿ ဂေါတမဿ ဝသံ အာပန္နော၊ မာယာယ အာဝဋ္ဋိတော၊ ကိံ မယံ တဝ သန္တိကေ ကရိဿာမာ”တိ အာဂတမဂ္ဂေနေဝ ပက္ကမိံသု။ ဝင်္ဂီသော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။

၁-ခု ၁-၇၃၊၃၇၈-ပိဋ္ဌေသု။

96. Evaṁ thero arahattaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādimāha. Anuttānatthameva vaṇṇayissāma.

99. **Pabhāhi anurañjanto**ti so Padumuttaro Bhagavā nīlapītādichabbaṇṇapabhāhi raṁsīhi anurañjanto jalanto sobhayamāno vijjotamānoti attho. **Veneyyapadumāniso**ti Padumuttarasūriyo attano vacanasaṅkhātena sūriyaraṁsiyā veneyyajanasaṅkhātapadumāni visesena bodhento pabodhento arahattamaggādhigamena phullitāni karotīti attho.

100. **Vesārajjehi sampanno**ti—

> “Antarāye ca niyyāne, Buddhatte āsavakkhaye.
> Etesu catuṭṭhānesu, Buddho suṭṭhu visārado”ti—

evaṁ vuttacatuvesārajjañāṇehi sampanno samaṅgībhūto samannāgatoti attho.

105. **Vāgīso vādisūdano**ti vādīnaṁ paṇḍitajanānaṁ īso padhāno “vādīso”ti vattabbe dakārassa gakāraṁ katvā evaṁ vuttanti daṭṭhabbaṁ. Sakatthaparatthavādaṁ sūdati paggharāpeti pākaṭaṁ karotīti vādisūdano.

110. **Māramasanā**ti khandhamārādayo pañcamāre masati parāmasati viddhaṁsetīti māramasano. **Diṭṭhisūdanā**ti vohāraparamatthasaṅkhātaṁ diṭṭhidassanaṁ sūdati paggharaṁ dīpetīti diṭṭhisūdano.

111. **Vissāmabhūmi santānan**ti sakalasaṁsārasāgare santānaṁ kilamantānaṁ sotāpattimaggādi-adhigamāpanena vissamabhūmi vissamaṭṭhānaṁ vūpasamanaṭṭhānanti attho.

132. **Tatohaṁ vihatārambho**ti tato Paccekabuddhassa sarīradassanena ahaṁ vihatārambho vinaṭṭhasārambho, vinaṭṭhamāno nimmado hutvā pabbajjaṁ saṁ suṭṭhu yāciṁ saṁyāciṁ ārocesinti attho. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Vaṅgīsatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

၉၆။ ဧဝံ ထေရော အရဟတ္တံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိမာဟ။ အနုတ္တာနတ္ထမေဝ ဝဏ္ဏယိဿာမ။

၉၉။ **ပဘာဟိ အနုရဉ္ဇန္တော**တိ သော ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ နီလပီတာဒိဆဗ္ဗဏ္ဏပဘာဟိ ရံသီဟိ အနုရဉ္ဇန္တော ဇလန္တော သောဘယမာနော ဝိဇ္ဇောတမာနောတိ အတ္ထော။ **ဝေနေယျပဒုမာနိသော**တိ ပဒုမုတ္တရသူရိယော အတ္တနော ဝစနသင်္ခါတေန သူရိယရံသိယာ ဝေနေယျဇနသင်္ခါတပဒုမာနိ ဝိသေသေန ဗောဓေန္တော ပဗောဓေန္တော အရဟတ္တမဂ္ဂါဓိဂမေန ဖုလ္လိတာနိ ကရောတီတိ အတ္ထော။

၁၀၀။ **ဝေသာရဇ္ဇေဟိ သမ္ပန္နော**တိ—

> “အန္တရာယေ စ နိယျာနေ၊ ဗုဒ္ဓတ္တေ အာသဝက္ခယေ။
> ဧတေသု စတုဋ္ဌာနေသု၊ ဗုဒ္ဓေါ သုဋ္ဌု ဝိသာရဒေါ”တိ—

ဧဝံ ဝုတ္တစတုဝေသာရဇ္ဇဉာဏေဟိ သမ္ပန္နော သမင်္ဂီဘူတော သမန္နာဂတောတိ အတ္ထော။

၁၀၅။ **ဝါဂီသော ဝါဒိသူဒနော**တိ ဝါဒီနံ ပဏ္ဍိတဇနာနံ ဤသော ပဓာနော “ဝါဒီသော”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဒကာရဿ ဂကာရံ ကတွာ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သကတ္ထပရတ္ထဝါဒံ သူဒတိ ပဂ္ဃရာပေတိ ပါကဋံ ကရောတီတိ ဝါဒိသူဒနော။

၁၁၀။ **မာရမသနာ**တိ ခန္ဓမာရာဒယော ပဉ္စမာရေ မသတိ ပရာမသတိ ဝိဒ္ဓံသေတီတိ မာရမသနော။ **ဒိဋ္ဌိသူဒနာ**တိ ဝေါဟာရပရမတ္ထသင်္ခါတံ ဒိဋ္ဌိဒဿနံ သူဒတိ ပဂ္ဃရံ ဒီပေတီတိ ဒိဋ္ဌိသူဒနော။

၁၁၁။ **ဝိဿာမဘူမိ သန္တာန**န္တိ သကလသံသာရသာဂရေ သန္တာနံ ကိလမန္တာနံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂါဒိအဓိဂမာပနေန ဝိဿမဘူမိ ဝိဿမဋ္ဌာနံ ဝူပသမနဋ္ဌာနန္တိ အတ္ထော။

၁၃၂။ **တတောဟံ ဝိဟတာရမ္ဘော**တိ တတော ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ သရီရဒဿနေန အဟံ ဝိဟတာရမ္ဘော ဝိနဋ္ဌသာရမ္ဘော၊ ဝိနဋ္ဌမာနော နိမ္မဒေါ ဟုတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ သံ သုဋ္ဌု ယာစိံ သံယာစိံ အာရောစေသိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဝင်္ဂီသတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

5. Nandakatthera-apadānavaṇṇanā

Pañcamāpadāne **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādikaṁ āyasmato Nandakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāroti-ādi sabbaṁ pāṭhānusārena suviññeyyamevāti.

Nandakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Kāḷudāyitthera-apadānavaṇṇanā

Chaṭṭhāpadāne **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādikaṁ āyasmato Kāḷudāyittherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Haṁsavatīnagare kulagehe nibbatto viññutaṁ patto Satthu dhammadesanaṁ suṇanto Satthāraṁ ekaṁ bhikkhuṁ kulappasādakānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapentaṁ disvā tajjaṁ abhinīhārakammaṁ katvā taṁ ṭhānantaraṁ patthesi. Satthāpi byākāsi. So yāvajīvaṁ kusalaṁ katvā devamanussesu saṁsaranto amhākaṁ bodhisattassa mātukucchiyaṁ paṭisandhiggahaṇadivase devalokato cavitvā Kapilavatthusmiṁyeva amaccakule paṭisandhiṁ gaṇhi. Bodhisattena saha ekadivaseyeva jāto, taṁdivasaṁyeva naṁ dukūlacumbaṭakena nipajjāpetvā bodhisattassa upaṭṭhānaṁ nayiṁsu. Bodhisattena hi saddhiṁ Bodhirukkho, Rāhulamātā, cattāro nidhī, Ārohaniyahatthī, Kaṇḍako, Channo, Kāḷūdāyīti ime satta ekadivase jātattā sahajātā nāma ahesuṁ. Athassa nāmaggahaṇadivase sakalanagarassa udaggacittadivase jātattā **Udāyī**tveva nāmaṁ kariṁsu. Thokaṁ kāḷadhātukattā pana Kāḷūdāyīti paññāyittha. So bodhisattena saddhiṁ kumārakīḷaṁ kīḷanto vuddhiṁ agamāsi.

Aparabhāge Lokanāthe mahābhinikkhamanaṁ nikkhamitvā anukkamena sabbaññutaṁ patvā pavattitavaradhammacakke Rājagahaṁ upanissāya Veḷuvane viharante Suddhodanamahārājā taṁ pavattiṁ sutvā purisasahassaparivāraṁ ekaṁ amaccaṁ "puttaṁ me idhānehī"ti pesesi. So Satthu dhammadesanāvelāyaṁ Satthu santikaṁ gantvā parisapariyante ṭhito dhammaṁ sutvā

၅-နန္ဒကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ပဉ္စမာပဒါနေ **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော နန္ဒကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရောတိအာဒိ သဗ္ဗံ ပါဠာနုသာရေန သုဝိညေယျမေဝါတိ။

နန္ဒကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-ကာဠုဒါယိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဆဋ္ဌာပဒါနေ **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကာဠုဒါယိတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ကုလပ္ပသာဒကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ တဇ္ဇံ အဘိနီဟာရကမ္မံ ကတွာ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေသိ။ သတ္ထာပိ ဗျာကာသိ။ သော ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အမှာကံ ဗောဓိသတ္တဿ မာတုကုစ္ဆိယံ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဒိဝသေ ဒေဝလောကတော စဝိတွာ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံယေဝ အမစ္စကုလေ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ ဗောဓိသတ္တေန သဟ ဧကဒိဝသေယေဝ ဇာတော၊ တံဒိဝသံယေဝ နံ ဒုကူလစုမ္ဗဋကေန နိပဇ္ဇာပေတွာ ဗောဓိသတ္တဿ ဥပဋ္ဌာနံ နယိံသု။ ဗောဓိသတ္တေန ဟိ သဒ္ဓိံ ဗောဓိရုက္ခော, ရာဟုလမာတာ, စတ္တာရော နိဓိ, အာရောဟနိယဟတ္ထီ, ကဏ္ဍကော, ဆန္နော, ကာဠုဒါယီတိ ဣမေ သတ္တ ဧကဒိဝသေ ဇာတတ္တာ သဟဇာတာ နာမ အဟေသုံ။ အထဿ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ သကလနဂရဿ ဥဒဂ္ဂစိတ္တဒိဝသေ ဇာတတ္တာ **ဥဒါယီ**တွေဝ နာမံ ကရိံသု။ ထောကံ ကာဠဓာတုကတ္တာ ပန ကာဠုဒါယီတိ ပညာယိတ္ထ။ သော ဗောဓိသတ္တေန သဒ္ဓိံ ကုမာရကီဠံ ကီဠန္တော ဝုဒ္ဓိံ အဂမာသိ။

အပရဘာဂေ လောကနာထေ မဟာဘိနိက္ခမနံ နိက္ခမိတွာ အနုက္ကမေန သဗ္ဗညုတံ ပတွာ ပဝတ္တိတဝရဓမ္မစက္ကေ ရာဇဂဟံ ဥပနိဿာယ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တေ သုဒ္ဓောဒနမဟာရာဇာ တံ ပဝတ္တိံ သုတွာ ပုရိသသဟဿပရိဝါရံ ဧကံ အမစ္စံ "ပုတ္တံ မေ ဣဓာနေဟီ"တိ ပေသေသိ။ သော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနာဝေလာယံ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ပရိသပရိယန္တေ ဌိတော ဓမ္မံ သုတွာ

saparivāro arahattaṁ pāpuṇi. Atha ne Satthā “etha bhikkhavo”ti hatthaṁ pasāresi. Sabbe taṁkhaṇaṁyeva iddhimayapattacīvaradharā vassasaṭṭhikattherā viya ahesuṁ. Arahattappattato paṭṭhāya ariyā nāma majjhattāva honti, tasmā raññā pesitasāsanaṁ Dasabalassa nārocesi. Rājā neva gato āgacchati, na sāsanaṁ suyyatīti aparampi amaccaṁ purisasahassaparivāraṁ pesesi. Tasmimpi tathā paṭipanne aparampīti etena nayena navapurisasahassaparivāre nava amacce pesesi. Sabbe gantvā arahattaṁ patvā tuṇhībhūtā ahesuṁ.

Atha rājā cintesi “ettakā janā mayi sinehābhāvena Dasabalassa idhāgamanatthāya na kiñci kathayiṁsu, ayaṁ kho pana Udāyī Dasabalena samavayo sahapaṁsukīḷiko, mayi ca sinehavā, imaṁ pesessāmī”ti. Atha taṁ pakkosāpetvā “tāta tvaṁ purisasahassaparivāro gantvā Dasabalaṁ idhānehī”ti vatvā pesesi. So pana gacchanto “sacāhaṁ deva pabbajituṁ labhissāmi, evāhaṁ Bhagavantaṁ idhānessāmī”ti vatvā raññā “pabbajitopi mama puttaṁ dassehī”ti vutto Rājāgahaṁ gantvā Satthu dhammadesanāvelāya parisapariyante ṭhito dhammaṁ sutvā saparivāro arahattaṁ patvā ehibhikkhubhāve patiṭṭhāsi. So arahattaṁ patvā “na tāvāyaṁ Dasabalassa kulanagaraṁ gantuṁ kālo, vassante pana upagate pabbatesu vanasaṇḍesu haritatiṇasañchannāya bhūmiyā gamanakālo bhavissatī”ti gamanakālaṁ āgamento vassante sampatte Satthu kulanagaraṁ gantuṁ gamanavaṇṇaṁ saṁvaṇṇesi. Vuttañcetaṁ theragāthāya[1]—

“Aṅgārino dāni dumā bhadante,
Phalesino chadanaṁ vippabhāya.
Te accimantova pabhāsayanti,
Samayo mahāvīra bhāgī rasānaṁ.

Dumāni phullāni manoramāni,
Samantato sabbadisā pavanti.
Pattaṁ pahāya phalamāsasānā,
Kālo ito pakkamanāya vīra.

1. Khu 2. 300 piṭṭhādīsu.

သပရိဝါရော အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ အထ နေ သတ္ထာ “ဧထ ဘိက္ခဝေါ”တိ ဟတ္ထံ ပသာရေသိ။ သဗ္ဗေ တံခဏံယေဝ ဣဒ္ဓိမယပတ္တစီဝရဓရာ ဝဿသဋ္ဌိကတ္ထေရာ ဝိယ အဟေသုံ။ အရဟတ္တပ္ပတ္တတော ပဋ္ဌာယ အရိယာ နာမ မဇ္ဈတ္တာဝ ဟောန္တိ၊ တသ္မာ ရညာ ပေသိတသာသနံ ဒသဗလဿ နာရောစေသိ။)ရာဇာ နေဝ ဂတော အာဂစ္ဆတိ၊ န သာသနံ သုယျတီတိ အပရမ္ပိ အမစ္စံ ပုရိသသဟဿပရိဝါရံ ပေသေသိ။ တသ္မိမ္ပိ တထာ ပဋိပန္နေ အပရမ္ပီတိ ဧတေန နယေန နဝပုရိသသဟဿပရိဝါရေ နဝ အမစ္စေ ပေသေသိ။ သဗ္ဗေ ဂန္တွာ အရဟတ္တံ ပတွာ တုဏှီဘူတာ အဟေသုံ။

အထ ရာဇာ စိန္တေသိ “ဧတ္တကာ ဇနာ မယိ သိနေဟာဘာဝေန ဒသဗလဿ ဣဓာဂမနတ္ထာယ န ကိဉ္စိ ကထယိံသု၊ အယံ ခေါ ပန ဥဒါယီ ဒသဗလေန သမဝယော သဟပံသုကီဠိကော၊ မယိ စ သိနေဟဝါ၊ ဣမံ ပေသေဿာမီ”တိ။ အထ တံ ပက္ကောသာပေတွာ “တာတ တွံ ပုရိသသဟဿပရိဝါရော ဂန္တွာ ဒသဗလံ ဣဓာနေဟီ”တိ ဝတွာ ပေသေသိ။ သော ပန ဂစ္ဆန္တော “သစာဟံ ဒေဝ ပဗ္ဗဇိတုံ လဘိဿာမိ၊ ဧဝါဟံ ဘဂဝန္တံ ဣဓာနေဿာမီ”တိ ဝတွာ ရညာ “ပဗ္ဗဇိတောပိ မမ ပုတ္တံ ဒဿေဟီ”တိ ဝုတ္တော ရာဇဂဟံ ဂန္တွာ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနာဝေလာယ ပရိသပရိယန္တေ ဌိတော ဓမ္မံ သုတွာ သပရိဝါရော အရဟတ္တံ ပတွာ ဧဟိဘိက္ခုဘာဝေ ပတိဋ္ဌာသိ။ သော အရဟတ္တံ ပတွာ “န တာဝါယံ ဒသဗလဿ ကုလနဂရံ ဂန္တုံ ကာလော၊ ဝဿန္တေ ပန ဥပဂတေ ပဗ္ဗတေသု ဝနသဏ္ဍေသု ဟရိတတိဏသဉ္ဆန္နာယ ဘူမိယာ ဂမနကာလော ဘဝိဿတီ”တိ ဂမနကာလံ အာဂမေန္တော ဝဿန္တေ သမ္ပတ္တေ သတ္ထု ကုလနဂရံ ဂန္တုံ ဂမနဝဏ္ဏံ သံဝဏ္ဏေသိ။ ဝုတ္တဉ္စေတံ ထေရဂါထာယ[၁]—

“အင်္ဂါရိနော ဒါနိ ဒုမာ ဘဒန္တေ၊
ဖလေသိနော ဆဒနံ ဝိပ္ပဟာယ။
တေ အစ္စိမန္တောဝ ပဘာသယန္တိ၊
သမယော မဟာဝီရ ဘာဂီ ရသာနံ။

ဒုမာနိ ဖုလ္လာနိ မနောရမာနိ၊
သမန္တတော သဗ္ဗဒိသာ ပဝန္တိ။
ပတ္တံ ပဟာယ ဖလမာသသာနာ၊
ကာလော ဣတော ပက္ကမနာယ ဝီရ။

၁-ခု ၂-၃၀၀-ပိဋ္ဌာဒီသု။

Nevā'tisītaṁ na panā'ti-uṇhaṁ,
Sukhā utu addhaniyā bhadante.
Passantu taṁ sākiyā koḷiyā ca,
Pacchāmukhaṁ rohiniyaṁ tarantaṁ.

Āsāya kasate khettaṁ, bījaṁ āsāya vappati.
Āsāya vāṇijā yanti, samuddaṁ dhanahārakā.
Yāya āsāya tiṭṭhāmi, sā me āsā samijjhatu.

Nā'tisītaṁ nā'ti-uṇhaṁ, nā'tidubbhikkhachātakaṁ.
Saddalā haritā bhūmi, esa kālo Mahāmuni.

Punappunaṁ ceva vapanti bījaṁ,
Punappunaṁ vassati devarājā.
Punappunaṁ khettaṁ kasanti kassakā,
Punappunaṁ dhaññamupeti raṭṭhaṁ.

Punappunaṁ yācanakā caranti,
Punappunaṁ dānapatī dadanti.
Punappunaṁ dānapatī daditvā,
Punappunaṁ saggamupenti ṭhānaṁ.

Vīro[1] have sattayugaṁ puneti,
Yasmiṁ kule jāyati bhūripañño.
Maññāmahaṁ sakkati devadevo,
Tayā hi jāto Muni saccanāmo.

Suddhodano nāma pitā Mahesino,
Buddhassa mātā pana Māyanāmā.
Yā bodhisattaṁ parihariya kucchinā,
Kāyassa bhedā tidivamhi modati.

Sā Gotamī kālakatā ito cutā,
Dibbehi kāmehi samaṅgibhūtā.
Sā modati kāmaguṇehi pañcahi,
Parivāritā devagaṇehi tehi.

1. Dhīro (Ka)

နေဝါ'တိသီတံ န ပနာ'တိဥဏှံ၊
သုခါ ဥတု အဒ္ဓနိယာ ဘဒန္တေ။
ပဿန္တု တံ သာကိယာ ကောဠိယာ စ၊
ပစ္ဆာမုခံ ရောဟိနိယံ တရန္တံ။

အာသာယ ကသတေ ခေတ္တံ၊ ဗီဇံ အာသာယ ဝပ္ပတိ။
အာသာယ ဝါဏိဇာ ယန္တိ၊ သမုဒ္ဒံ ဓနဟာရကာ။
ယာယ အာသာယ တိဋ္ဌာမိ၊ သာ မေ အာသာ သမိဇ္ဈတု။

နာ'တိသီတံ နာ'တိဥဏှံ၊ နာ'တိဒုဗ္ဘိက္ခဆာတကံ။
သဒ္ဒလာ ဟရိတာ ဘူမိ၊ ဧသ ကာလော မဟာမုနိ။

ပုနပ္ပုနံ စေဝ ဝပန္တိ ဗီဇံ၊
ပုနပ္ပုနံ ဝဿတိ ဒေဝရာဇာ။
ပုနပ္ပုနံ ခေတ္တံ ကသန္တိ ကဿကာ၊
ပုနပ္ပုနံ ဓညမုပေတိ ရဋ္ဌံ။

ပုနပ္ပုနံ ယာစနကာ စရန္တိ၊ ပုနပ္ပုနံ ဒါနပတီ ဒဒန္တိ။
ပုနပ္ပုနံ ဒါနပတီ ဒဒိတွာ၊ ပုနပ္ပုနံ သဂ္ဂမုပေန္တိ ဌာနံ။

ဝီရော[၁] ဟဝေ သတ္တယုဂံ ပုနေတိ၊
ယသ္မိံ ကုလေ ဇာယတိ ဘူရိပညော။
မညာမဟံ သက္ကတိ ဒေဝဒေဝေါ၊
တယာ ဟိ ဇာတော မုနိ သစ္စနာမော။

သုဒ္ဓေါဒနော နာမ ပိတာ မဟေသိနော၊
ဗုဒ္ဓဿ မာတာ ပန မာယနာမာ။
ယာ ဗောဓိသတ္တံ ပရိဟရိယ ကုစ္ဆိနာ၊
ကာယဿ ဘေဒါ တိဒိဝမှိ မောဒတိ။

သာ ဂေါတမီ ကာလကတာ ဣတော စုတာ၊
ဒိဗ္ဗေဟိ ကာမေဟိ သမင်္ဂိဘူတာ။
သာ မောဒတိ ကာမဂုဏေဟိ ပဉ္စဟိ၊
ပရိဝါရိတာ ဒေဝဂဏေဟိ တေဟိ။

၁-ဓီရော (က)

Buddhassa puttomhi asayhasāhino,
Aṅgīrasassa’ppaṭimassa tādino.
Pitupitā mayhaṁ tuvaṁ’si sakka,
Dhammena me Gotama ayyakosī”ti.

“Ambā panasā kapiṭṭhā ca, pupphapallavalaṅkatā.
Dhuvapphalāni savanti, khuddāmadhukakūpamā.
Sevamāno ubho passe, gantukālo mahāyasa.

Jambū sumadhurā nīpā, madhugaṇḍidivapphalā.
Tā ubhosu pajjotanti, gantukālo mahāyasa.

Tiṇḍukāni piyālāni, soṇṇavaṇṇā manoramā.
Khuddakappaphalā niccaṁ, gantukālo mahāyasa.

Kadalī pañcamocci ca, supakkaphalabhūsitā[1].
Ubhopassesu lambanti, gantukālo mahāyasa.

Madhupphaladharā niccaṁ, morarukkhā manoramā.
Khuddakappaphalā niccaṁ, gantukālo mahāyasa.

Hintālatālapantī ca, rajatakkhandhova jotare.
Supakka[2]phalasañchannā, khuddakappā madhussavā.
Phalāni tāni khādante, gantukālo mahāyasa.

Udumbarā’ruṇāvaṇṇā, sadāsumadhurapphalā.
Ubhopassesu lambanti, gantukālo mahāsaya.

Itthambhūtā anekā te, nānāphaladharā dumā.
Ubhopassesu lambanti, gantukālo mahāyasa.

Campakā salaḷā nāgā, sugandhā māluteritā.
Supupphitaggā jotanti, sugandhenābhipūjayuṁ.
Sādarā vinatāneva, gantukālo mahāyasa.

Punnāgā giripunnāgā, pupphitā dharaṇīruhā.
Supupphitaggā jotanti, sugandhenābhipūjayuṁ.
Sādarā vinatuggaggā, gantukālo mahāyasa.

1. Supattaphalagopitā (I)   2. Supatta (Ka)

ဗုဒ္ဓဿ ပုတ္တောမှိ အသယှသာဟိနော၊
အင်္ဂီရသဿ’ပ္ပဋိမဿ တာဒိနော။
ပိတုပိတာ မယှံ တုဝံ’သိ သက္က၊
ဓမ္မေန မေ ဂေါတမ အယျကောသီ”တိ။

“အမ္ဗာ ပနသာ ကပိဋ္ဌာ စ၊ ပုပ္ဖပလ္လဝလင်္ကတာ။
ဓုဝပ္ဖလာနိ သဝန္တိ၊ ခုဒ္ဒါမဓုကကူပမာ။
သေဝမာနော ဥဘော ပဿေ၊ ဂန္တုကာလော မဟာယသ။

ဇမ္ဗူ သုမဓုရာ နီပါ၊ မဓုဂဏ္ဍိဒိဝပ္ဖလာ။
တာ ဥဘောသု ပဇ္ဇောတန္တိ၊ ဂန္တုကာလော မဟာယသ။

တိဏ္ဍုကာနိ ပိယာလာနိ၊ သောဏ္ဏဝဏ္ဏာ မနောရမာ။
ခုဒ္ဒကပ္ပဖလာ နိစ္စံ၊ ဂန္တုကာလော မဟာယသ။

ကဒလီ ပဉ္စမောစိ စ၊ သုပက္ကဖလဘူသိတာ[1]။
ဥဘောပဿေသု လမ္ဗန္တိ၊ ဂန္တုကာလော မဟာယသ။

မဓုပ္ဖလဓရာ နိစ္စံ၊ မောရရုက္ခာ မနောရမာ။
ခုဒ္ဒကပ္ပဖလာ နိစ္စံ၊ ဂန္တုကာလော မဟာယသ။

ဟိန္တာလတာလပန္တိ စ၊ ရဇတက္ခန္ဓောဝ ဇောတရေ။
သုပက္က[2]ဖလသဉ္ဆန္နာ၊ ခုဒ္ဒကပ္ပါ မဓုဿဝါ။
ဖလာနိ တာနိ ခါဒန္တေ၊ ဂန္တုကာလော မဟာယသ။

ဥဒုမ္ဗရာ’ရုဏာဝဏ္ဏာ၊ သဒါသုမဓုရပ္ဖလာ။
ဥဘောပဿေသု လမ္ဗန္တိ၊ ဂန္တုကာလော မဟာယသ။

ဣတ္ထမ္ဘူတာ အနေကာ တေ၊ နာနာဖလဓရာ ဒုမာ။
ဥဘောပဿေသု လမ္ဗန္တိ၊ ဂန္တုကာလော မဟာယသ။

စမ္ပကာ သလဠာ နာဂါ၊ သုဂန္ဓာ မာလုတေရိတာ။
သုပုပ္ဖိတဂ္ဂါ ဇောတန္တိ၊ သုဂန္ဓေနာဘိပူဇယုံ။
သာဒရာ ဝိနတာနေဝ၊ ဂန္တုကာလော မဟာယသ။

ပုန္နာဂါ ဂိရိပုန္နာဂါ၊ ပုပ္ဖိတာ ဓရဏီရုဟာ။
သုပုပ္ဖိတဂ္ဂါ ဇောတန္တိ၊ သုဂန္ဓေနာဘိပူဇယုံ။
သာဒရာ ဝိနတုဂ္ဂဂ္ဂါ၊ ဂန္တုကာလော မဟာယသ။

၁-သုပတ္တဖလဂေါပိတာ (ဣ)   ၂-သုပတ္တ (က)

Asokā koviḷārā ca, somanassakarā varā.
Sugandhā kaṇṇikā bandhā[1], rattavaṇṇehi bhūsitā.
Sādarā vinatuggaggā, samayo te mahāyasa.

Kaṇṇikārā phullitā niccaṁ, sovaṇṇaraṁsijotakā.
Dibbagandhā pavāyanti, disā sabbāni sobhayaṁ.
Sādarā vinatāneva, samayo te mahāyasa.

Supattā gandhasampannā, ketakī dhanuketakī[2].
Sugandhā sampavāyanti, disā sabbābhigandhino.
Sādarā pūjayantāva, samayo te mahāyasa.

Mallikā jitisumanā, sugandhā khuddamallikā.
Disā sabbā pavāyanti, ubho magge pasobhayaṁ.
Sādarā te palambanti, samayo te mahāyasa.

Sindhuvārā sītagandhā, sugandhā māluteritā.
Disā sabbābhipūjentā, ubho magge pasobhayaṁ.
Sādarā vinatuggaggā, samayo te mahāyasa.

Sīhā kesarasīhā ca, catuppadanisevitā.
Acchambhītā surāpāne, migarājā patāpino.

Sīhanādena pūjenti, sādarā te migābhibhū.
Maggamhi ubhato vūḷhā, samayo te mahāyasa.

Byagghā sindhavā nakulā, sādhurūpā bhayānakā.
Ākāse sampatantāva, nibbhītā yena kenaci.
Tehi te sādarā natā, samayo te mahāyasa.

Tidhā pabhinnā[3] chaddantā, surūpā sussarā subhā.
Sattappatiṭṭhitaṅgā te, ubho maggesu kūjino.
Sādarā hāsamānāva, samayo te mahāyasa.

Migā varāhā pasadā, citrāsā'vayavā subhā.
Ārohapariṇāhena, surūpā aṅgasaṁyutā.
Ubho magge gāyamānāva, samayo te mahāyasa.

1. Kaṇṇikā gandhā (Ka) 2. Manuketakī (Ka) 3. Tidhammabhinnā (I)

အသောကာ ကောဝိဠာရာ စ၊ သောမနဿကရာ ဝရာ။
သုဂန္ဓာ ကဏ္ဏိကာ ဗန္ဓာ၁၊ ရတ္တဝဏ္ဏေဟိ ဘူသိတာ။
သာဒရာ ဝိနတုဂ္ဂဂ္ဂါ၊ သမယော တေ မဟာယသ။

ကဏ္ဏိကာရာ ဖုလ္လိတာ နိစ္စံ၊ သောဝဏ္ဏရံသိဇောတကာ။
ဒိဗ္ဗဂန္ဓာ ပဝါယန္တိ၊ ဒိသာ သဗ္ဗာနိ သောဘယံ။
သာဒရာ ဝိနတာနေဝ၊ သမယော တေ မဟာယသ။

သုပတ္တာ ဂန္ဓသမ္ပန္နာ၊ ကေတကီ ဓနုကေတကီ၂။
သုဂန္ဓာ သမ္ပဝါယန္တိ၊ ဒိသာ သဗ္ဗာဘိဂန္ဓိနော။
သာဒရာ ပူဇယန္တာဝ၊ သမယော တေ မဟာယသ။

မလ္လိကာ ဇာတိသုမနာ၊ သုဂန္ဓာ ခုဒ္ဒမလ္လိကာ။
ဒိသာ သဗ္ဗာ ပဝါယန္တိ၊ ဥဘော မဂ္ဂေ ပသောဘယံ။
သာဒရာ တေ ပလမ္ဗန္တိ၊ သမယော တေ မဟာယသ။

သိန္ဓုဝါရာ သီတဂန္ဓာ၊ သုဂန္ဓာ မာလုတေရိတာ။
ဒိသာ သဗ္ဗာဘိပူဇေန္တာ၊ ဥဘော မဂ္ဂေ ပသောဘယံ။
သာဒရာ ဝိနတုဂ္ဂဂ္ဂါ၊ သမယော တေ မဟာယသ။

သီဟာ ကေသရသီဟာ စ၊ စတုပ္ပဒနိသေဝိတာ။
အစ္ဆမ္ဘီတာ သုရာပါနေ၊ မိဂရာဇာ ပတာပိနော။

သီဟနာဒေန ပူဇေန္တိ၊ သာဒရာ တေ မိဂါဘိဘူ။
မဂ္ဂမှိ ဥဘတော ဝူဠှာ၊ သမယော တေ မဟာယသ။

ဗျဂ္ဃာ သိန္ဓဝါ နကုလာ၊ သာဓုရူပါ ဘယာနကာ။
အာကာသေ သမ္ပတန္တာဝ၊ နိဗ္ဘီတာ ယေန ကေနစိ။
တေဟိ တေ သာဒရာ နတာ၊ သမယော တေ မဟာယသ။

တိဓာ ပဘိန္နာ၃ ဆဒ္ဒန္တာ၊ သုရူပါ သုဿရာ သုဘာ။
သတ္တပ္ပတိဋ္ဌိတင်္ဂါ တေ၊ ဥဘော မဂ္ဂေသု ကူဇိနော။
သာဒရာ ဟာသမာနာဝ၊ သမယော တေ မဟာယသ။

မိဂါ ဝရာဟာ ပသဒါ၊ စိတြာသာ'ဝယဝါ သုဘာ။
အာရောဟပရိဏာဟေန၊ သုရူပါ အင်္ဂသံယုတာ။
ဥဘော မဂ္ဂေ ဂါယမာနာဝ၊ သမယော တေ မဟာယသ။

၁-ကဏ္ဏိကာ ဂန္ဓာ (က) ၂-မနုကေတကီ (က) ၃-တိဓမ္မဘိန္နာ (ဣ)

Gokaṇṇā sarabhā rurū, ārohapariṇāhino.
Surūpā aṅgasampannā, sevamānāva accharuṁ.
Sevamānā tehi tadā, samayo te mahāyasa.

Dīpī acchā taracchā ca, tudarā varuṇā sadā.
Te dāni sikkhitā sabbe, mettāya tava tādino.
Te paccasevakā addhā, samayo te mahāyasa.

Sasā siṅgālā nakulā, kalandakāḷakā bahū.
Kasturā sūrā gandhā te, kevalā gāyamānāva.
Samayo te mahāyasa.

Mayūrā nīlagīvā te, susikhā subhapakkhikā.
Supiñchā te sunādā ca, veḷuriyamaṇisannibhā.
Nādaṁ karontā pūjenti, kālo te pitudassane.

Suvaṇṇacitrahaṁsā ca, javahaṁsā vihācarā.
Te sabbe āsayā chuddhā, Jinadassanabyāvaṭā.
Madhurassarena kūjanti, kālo te pitudassane.

Haṁsā koñcā sunadā te, cakkavākā nadīcarā.
Bakā balākā rucirā, jalakākā sarakukkuṭā.
Sādarābhinādino ete, kālo te pitudassane.

Citrā surūpā sussarā, sāḷikā suvataṇḍikā.
Rukkhaggā sampatantā te, ubho maggesu kūjino.
Tesu tesu nikūjanti, kālo te pitudassane.

Kokilā sakalā citrā, sadā mañjussarā varā.
Vimhāpitā te janataṁ, saddhimittādike surā.
Sarehi pūjayantāva, kālo te pitudassane.

Bhiṅkā kurarā sārā, pūritā kānane sadā[1].
Ninnādayantā pavanaṁ, aññamaññasamaṅgino.
Gāyamānā sareneva, kālo te pitudassane.

1. Pūritakānanāsadā (Ka)

ဂေါကဏ္ဏာ သရဘာ ရုရူ၊ အာရောဟပရိဏာဟိနော။
သုရူပါ အင်္ဂသမ္ပန္နာ၊ သေဝမာနာဝ အစ္ဆရုံ။
သေဝမာနာ တေဟိ တဒါ၊ သမယော တေ မဟာယသ။

ဒီပီ အစ္ဆာ တရစ္ဆာ စ၊ တုဒရာ ဝရုဏာ သဒါ။
တေ ဒါနိ သိက္ခိတာ သဗ္ဗေ၊ မေတ္တာယ တဝ တာဒိနော။
တေ ပစ္စသေဝကာ အဒ္ဓါ၊ သမယော တေ မဟာယသ။

သသာ သိင်္ဂါလာ နကုလာ၊ ကလန္ဒကာဠကာ ဗဟူ။
ကသ္တုရာ သူရာ ဂန္ဓာ တေ၊ ကေဝလာ ဂါယမာနာဝ။
သမယော တေ မဟာယသ။

မယူရာ နီလဂီဝါ တေ၊ သုသိခါ သုဘပက္ခိကာ။
သုပိဉ္ဆာ တေ သုနာဒါ စ၊ ဝေဠုရိယမဏိသန္နိဘာ။
နာဒံ ကရောန္တာ ပူဇေန္တိ၊ ကာလော တေ ပိတုဒဿနေ။

သုဝဏ္ဏစိတြဟံသာ စ၊ ဇဝဟံသာ ဝိဟာစရာ။
တေ သဗ္ဗေ အာသယာ ဆုဒ္ဓါ၊ ဇိနဒဿနဗျာဝဋာ။
မဓုရဿရေန ကူဇန္တိ၊ ကာလော တေ ပိတုဒဿနေ။

ဟံသာ ကောဉ္စာ သုနဒါ တေ၊ စက္ကဝါကာ နဒီစရာ။
ဗကာ ဗလာကာ ရုစိရာ၊ ဇလကာကာ သရကုက္ကုဋာ။
သာဒရာဘိနာဒိနော ဧတေ၊ ကာလော တေ ပိတုဒဿနေ။

စိတြာ သုရူပါ သုဿရာ၊ သာဠိကာ သုဝတဏ္ဍိကာ။
ရုက္ခဂ္ဂါ သမ္ပတန္တာ တေ၊ ဥဘော မဂ္ဂေသု ကူဇိနော။
တေသု တေသု နိကူဇန္တိ၊ ကာလော တေ ပိတုဒဿနေ။

ကောကိလာ သကလာ စိတြာ၊ သဒါ မဉ္ဇုဿရာ ဝရာ။
ဝိမှာပိတာ တေ ဇနတံ၊ သဒ္ဓိမိတ္တာဒိကေ သုရာ။
သရေဟိ ပူဇယန္တာဝ၊ ကာလော တေ ပိတုဒဿနေ။

ဘိင်္ကာ ကုရရာ သာရာ၊ ပူရိတာ ကာနနေ သဒါ[၁]။
နိန္နာဒယန္တာ ပဝနံ၊ အညမညသမင်္ဂိနော။
ဂါယမာနာ သရေနေဝ၊ ကာလော တေ ပိတုဒဿနေ။

၁-ပူရိတကာနနာသဒါ (က)

Tittirā susarā sārā, susarā vanakukkuṭā.
Mañjussarā rāmaṇeyyā, kālo te pitudassane.

Setavālukasañchannā, supatitthā manoramā.
Madhurodakasampuṇṇā, sarā jotanti te sadā.
Tattha nhatvā pivitvā ca, samayo te ñātidassane.

Kumbhīrāmakarākiṇṇā, valayā muñjarohitā.
Macchakacchapabyāviddhā, sarā sītodakā[1] subhā.
Tattha nhatvā pivitvā ca, samayo te ñātidassane.

Nīluppalasamākiṇṇā, tathā rattuppalehi ca.
Kumuduppalasaṁkiṇṇā, sarā sobhanti’nekadhā.
Tattha sītalakā toyā, samayo te ñātidassane.

Puṇḍarīkehi sañchannā, padumehi samohatā.
Ubho maggesu sobhanti, pokkharañño tahiṁ tahiṁ.
Tatthodakāni nhāyanti, samayo te ñātidassane.

Setapulinasaṁkiṇṇā, supatitthā manoramā.
Sītodakamahoghehi, sampuṇṇā tā nadī subhā.
Ubho maggehi sandanti, samayo te ñātidassane.

Maggassa ubhatopasse, gāmanigamasamākulā.
Saddhā pasannā janatā, ratanattayamāmakā.
Tesaṁ sampuṇṇasaṅkappo, samayo te ñātidassane.

Tesu tesu padesesu, devā mānussakā ubho.
Gandhamālābhipūjenti, samayo te ñātidassane”ti.

Evaṁ thero saṭṭhimattāhi gāthāhi Satthu gamanavaṇṇaṁ saṁvaṇṇesi. Atha kho Bhagavā “Kāḷudāyī mama gamanaṁ pattheti, pūressāmissa saṅkappan”ti tattha gamane bahūnaṁ visesādhigamaṁ disvā vīsatisahassakhīṇāsavaparivuto Rājagahato aturitacārikāvasena vuttappakāraphalāphale[2] anubhavanto dvipadacatuppadādisamūhānaṁ sevanapūjāya pūjiyamāno vuttappa-kārasugandhapupphagandhehi gandhiyamāno gāmanigamavāsīnaṁ saṅgahaṁ kurumāno

1. Setodakā (I)
2. Pītisukhaṁ (Sī)

တိတ္တိရာ သုသရာ သာရာ၊ သုသရာ ဝနကုက္ကုဋာ။
မဉ္ဇုဿရာ ရာမဏေယျာ၊ ကာလော တေ ပိတုဒဿနေ။

သေတဝါလုကသဉ္ဆန္နာ၊ သုပတိတ္ထာ မနောရမာ။
မဓုရောဒကသမ္ပုဏ္ဏာ၊ သရာ ဇောတန္တိ တေ သဒါ။
တတ္ထ နှတွာ ပိဝိတွာ စ၊ သမယော တေ ဉာတိဒဿနေ။

ကုမ္ဘီရာမကရာကိဏ္ဏာ၊ ဝလယာ မုဉ္ဇရောဟိတာ။
မစ္ဆကစ္ဆပဗျာဝိဒ္ဓါ၊ သရာ သီတောဒကာ[1] သုဘာ။
တတ္ထ နှတွာ ပိဝိတွာ စ၊ သမယော တေ ဉာတိဒဿနေ။

နီလုပ္ပလသမာကိဏ္ဏာ၊ တထာ ရတ္တုပ္ပလေဟိ စ။
ကုမုဒုပ္ပလသံကိဏ္ဏာ၊ သရာ သောဘန္တိ’နေကဓာ။
တတ္ထ သီတလကာ တောယာ၊ သမယော တေ ဉာတိဒဿနေ။

ပုဏ္ဍရီကေဟိ သဉ္ဆန္နာ၊ ပဒုမေဟိ သမောဟတာ။
ဥဘော မဂ္ဂေသု သောဘန္တိ၊ ပေါက္ခရညော တဟိံ တဟိံ။
တတ္ထောဒကာနိ နှာယန္တိ၊ သမယော တေ ဉာတိဒဿနေ။

သေတပုလိနသံကိဏ္ဏာ၊ သုပတိတ္ထာ မနောရမာ။
သီတောဒကမဟောဃေဟိ၊ သမ္ပုဏ္ဏာ တာ နဒီ သုဘာ။
ဥဘော မဂ္ဂေဟိ သန္ဒန္တိ၊ သမယော တေ ဉာတိဒဿနေ။

မဂ္ဂဿ ဥဘတောပဿေ၊ ဂါမနိဂမသမာကုလာ။
သဒ္ဓါ ပသန္နာ ဇနတာ၊ ရတနတ္တယမာမကာ။
တေသံ သမ္ပုဏ္ဏသင်္ကပ္ပော၊ သမယော တေ ဉာတိဒဿနေ။

တေသု တေသု ပဒေသေသု၊ ဒေဝါ မာနုဿကာ ဥဘော။
ဂန္ဓမာလာဘိပူဇေန္တိ၊ သမယော တေ ဉာတိဒဿနေ”တိ။

ဧဝံ ထေရော သဋ္ဌိမတ္တာဟိ ဂါထာဟိ သတ္ထု ဂမနဝဏ္ဏံ သံဝဏ္ဏေသိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ “ကာဠုဒါယီ မမ ဂမနံ ပတ္ထေတိ၊ ပူရေဿာမိဿ သင်္ကပ္ပ”န္တိ တတ္ထ ဂမနေ ဗဟူနံ ဝိသေသာဓိဂမံ ဒိသွာ ဝီသတိသဟဿခီဏာသဝပရိဝုတော ရာဇဂဟတော အတုရိတစာရိကာဝသေန ဝုတ္တပ္ပကာရဖလာဖလေ[2] အနုဘဝန္တော ဒွိပဒစတုပ္ပဒါဒိသမူဟာနံ သေဝနပူဇာယ ပူဇိယမာနော ဝုတ္တပ္ပကာရသုဂန္ဓပုပ္ဖဂန္ဓေဟိ ဂန္ဓိယမာနော ဂါမနိဂမဝါသီနံ သင်္ဂဟံ ကုရုမာနော

၁-သေတောဒကာ (ဣ)
၂-ပီတိသုခံ (သီ)

Kapilavatthugāmimaggaṁ paṭipajji. Thero iddhiyā Kapilavatthuṁ gantvā rañño purato ākāse ṭhito adiṭṭhapubbaṁ vesaṁ disvā raññā “kosi tvan”ti pucchito “sace amaccaputtaṁ tayā Bhagavato santike pesitaṁ na jānāsi, evaṁ jānāhī”ti vadanto—

“Buddhassa puttomhi asayhasāhino,
Aṅgīrasassa’ppaṭimassa tādino.
Pitupitā mayhaṁ tuvaṁ’si sakka,
Dhammena me Gotama ayyakosī”ti[1]—

gāthamāha.

Tattha **Buddhassa puttomhī**ti Sabbaññubuddhassa ure vāyāmajanitāhi dhammadesanāhi jātatāya orasaputto amhi. **Asayhasāhino**ti abhisambodhito pubbe ṭhapetvā mahābodhisattaṁ aññehi sahituṁ asakkuṇeyyattā asayhassa sakalabodhisambhārassa, mahākaruṇākarassa ca sahanato tato parampi aññehi sahituṁ abhibhavituṁ asakkuṇeyyattā asayhānaṁ pañcannaṁ mārānaṁ sahanato abhibhavanato āsayānusayacaritādhimutti-ādivibhāgāvabodhena[2] yathārahaṁ veneyyānaṁ diṭṭhadhammikasamparāyikaparamatthehi anusāsanīsaṅkhātassa aññehi asayhassa Buddhakiccassa sahanato tattha vā sādhukārībhāvato asayhasāhino. **Aṅgīrasassā**ti aṅgīkatasīlādisampattikassa. “Aṅgamaṅgehi niccharaṇaka-obhāsassā”ti apare. Keci pana “Aṅgīraso Siddhatthoti imāni dve nāmāni pitarāyeva gahitānī”ti vadanti. **Appaṭimassā**ti anupamassa iṭṭhādīsu tādilakkhaṇasampattiyā tādino. **Pitupitā mayhaṁ tuvaṁ’sī**ti ariyajātivasena mayhaṁ pitu Sammāsambuddhassa lokavohāravasena tvaṁ pitā asi. **Sakkā**ti vaṁsena[3] rājānaṁ ālapati. **Dhammenā**ti sabhāvena ariyajātilokiyajātīhi dvinnaṁ jātīnaṁ sabhāvasamodhānena. **Gotamā**ti gottena rājānaṁ ālapati. **Ayyakosī**ti pitāmaho ahosi. Ettha ca “Buddhassa puttomhī”ti-ādiṁ vadanto thero aññaṁ byākāsi.

1. Khu 2.301 piṭṭhe. 2. ...vabodhane (Sī) 3. Jātivasena (Sī)

ကပိလဝတ္ထုဂါမိမဂ္ဂံ ပဋိပဇ္ဇိ။ ထေရော ဣဒ္ဓိယာ ကပိလဝတ္ထုံ ဂန္တွာ ရညော ပုရတော အာကာသေ ဌိတော အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ ဝေသံ ဒိသွာ ရညာ “ကောသိ တွ”န္တိ ပုစ္ဆိတော “သစေ အမစ္စပုတ္တံ တယာ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပေသိတံ န ဇာနာသိ၊ ဧဝံ ဇာနာဟီ”တိ ဝဒန္တော—

“ဗုဒ္ဓဿ ပုတ္တောမှိ အသယှသာဟိနော၊
အင်္ဂီရသဿ’ပ္ပဋိမဿ တာဒိနော။
ပိတုပိတာ မယှံ တုဝံ’သိ သက္က၊
ဓမ္မေန မေ ဂေါတမ အယျကောသီ”တိ[၁]—

ဂါထမာဟ။

တတ္ထ **ဗုဒ္ဓဿ ပုတ္တောမှီ**တိ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓဿ ဥရေ ဝါယာမဇနိတာဟိ ဓမ္မဒေသနာဟိ ဇာတတာယ ဩရသပုတ္တော အမှိ။ **အသယှသာဟိနော**တိ အဘိသမ္ဗောဓိတော ပုဗ္ဗေ ဌပေတွာ မဟာဗောဓိသတ္တံ အညေဟိ သဟိတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ အသယှဿ သကလဗောဓိသမ္ဘာရဿ, မဟာကရုဏာကရဿ စ သဟနတော တတော ပရမ္ပိ အညေဟိ သဟိတုံ အဘိဘဝိတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ အသယှာနံ ပဉ္စန္နံ မာရာနံ သဟနတော အဘိဘဝနတော အာသယာနုသယစရိတာဓိမုတ္တိအာဒိဝိဘာဂါဝဗောဓနေ[၂] ယထာရဟံ ဝေနေယျာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထေဟိ အနုသာသနီသင်္ခါတဿ အညေဟိ အသယှဿ ဗုဒ္ဓကိစ္စဿ သဟနတော တတ္ထ ဝါ သာဓုကာရီဘာဝတော အသယှသာဟိနော။ **အင်္ဂီရသဿာ**တိ အင်္ဂီကတသီလာဒိသမ္ပတ္တိကဿ။ “အင်္ဂမင်္ဂေဟိ နိစ္ဆရဏကဩဘာသဿာ”တိ အပရေ။ ကေစိ ပန “အင်္ဂီရသော သိဒ္ဓတ္ထောတိ ဣမာနိ ဒွေ နာမာနိ ပိတရာယေဝ ဂဟိတာနီ”တိ ဝဒန္တိ။ **အပ္ပဋိမဿာ**တိ အနုပမဿ ဣဋ္ဌာဒီသု တာဒိလက္ခဏသမ္ပတ္တိယာ တာဒိနော။ **ပိတုပိတာ မယှံ တုဝံ’သီ**တိ အရိယဇာတိဝသေန မယှံ ပိတု သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ လောကဝေါဟာရဝသေန တွံ ပိတာ အသိ။ **သက္ကာ**တိ ဝံသေန[၃] ရာဇာနံ အာလပတိ။ **ဓမ္မေနာ**တိ သဘာဝေန အရိယဇာတိလောကိယဇာတီဟိ ဒွိန္နံ ဇာတီနံ သဘာဝသမောဓာနေန။ **ဂေါတမာ**တိ ဂေါတ္တေန ရာဇာနံ အာလပတိ။ **အယျကောသီ**တိ ပိတာမဟော အဟောသိ။ ဧတ္ထ စ “ဗုဒ္ဓဿ ပုတ္တောမှီ”တိအာဒိံ ဝဒန္တော ထေရော အညံ ဗျာကာသိ။

၁-ခု ၂-၃၀၁-ပိဋ္ဌေ။ ၂-...ဗောဓနေ (သီ) ၃-ဇာတိဝသေန (သီ)

Evaṁ pana attānaṁ jānāpetvā haṭṭhatuṭṭhena raññā mahārahe pallaṅke nisīdāpetvā attano paṭiyāditassa nānaggarasabhojanassa pattaṁ pūretvā patte dinne gamanākāraṁ dassesi. “Kasmā gantukāmattha, bhuñjathā”ti vutte Satthu santikaṁ gantvā bhuñjissāmīti. Kahaṁ pana Satthāti. Vīsatisahassabhikkhuparivāro tumhākaṁ dassanatthāya maggaṁ paṭipannoti. Tumhe imaṁ piṇḍapātaṁ bhuñjatha, aññaṁ Bhagavato haratha. Yāva ca mama putto imaṁ nagaraṁ pāpuṇāti, tāvassa itoyeva piṇḍapātaṁ harathāti. Thero bhattakiccaṁ katvā rañño ca parisāya ca dhammaṁ desetvā Satthu āgamanato puretarameva rājanivesanaṁ ratanattayaguṇesu abhippasannaṁ karonto sabbesaṁ passantānaṁyeva Satthu āharitabbabhattapuṇṇaṁ pattaṁ ākāse vissajjetvā sayampi vehāsaṁ abbhuggantvā piṇḍapātaṁ upanetvā Satthu hatthe ṭhapesi. Satthāpi taṁ piṇḍapātaṁ paribhuñji. Evaṁ saṭṭhiyojanaṁ maggaṁ divase divase yojanaṁ gacchantassa Bhagavato rājagehato bhattaṁ āharitvā adāsi. Bhagavā kamena Kapilavatthunagaraṁ patvā punadivase rājavīthiyaṁ piṇḍāya carati. Taṁ sutvā Suddhodanamahārājā tattha gantvā “mā evaṁ kattabbaṁ maññi, nayidaṁ rājavaṁsappaveṇī”ti. “Ayaṁ tumhākaṁ mahārāja vaṁso, idiso amhākaṁ pana Buddhavaṁso”ti vatvā—

“Uttiṭṭhe nappamajjeyya, dhammaṁ sucaritaṁ care.
Dhammacārī sukhaṁ seti, asmiṁ loke paramhi ca.

Dhammaṁ care sucaritaṁ, na naṁ duccaritaṁ care.
Dhammacārī sukhaṁ seti, asmiṁ loke paramhi cā”ti[1]—

dhammaṁ desesi. Rājā sotāpattiphale patiṭṭhahi. Tato rājā Buddhappamukhaṁ bhikkhusaṁghaṁ nimantetvā sakamandire bhojetvā sampavāretvā bhojanāvasāne **Dhammapāla**jātakaṁ[2] sutvā sapariso anāgāmiphale patiṭṭhahi. Aparabhāge setacchattassa heṭṭhā nipannova arahattaṁ patvā parinibbāyi.

Tato Bhagavā Rāhulamātuyā bimbādeviyā pāsādaṁ gantvā tassā dhammaṁ desetvā sokaṁ vinodetvā **Candakinnarī**jātakadesanāya[3] pasādaṁ janetvā Nigrodhārāmaṁ agamāsi. Atha bimbādevī puttaṁ Rāhulakumāraṁ āha “gaccha tava pitu santakaṁ dhanaṁ yācāhī”ti. Kumāro

1. Khu 1. 38. 39 piṭṭhesu. 2. Khu 5. 214 piṭṭhādīsu. 3. Khu 5. 277 piṭṭhādīsu.

ဧဝံ ပန အတ္တာနံ ဇာနာပေတွာ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌေန ရညာ မဟာရဟေ ပလ္လင်္ကေ နိသီဒါပေတွာ အတ္တနော ပဋိယာဒိတဿ နာနဂ္ဂရသဘောဇနဿ ပတ္တံ ပူရေတွာ ပတ္တေ ဒိန္နေ ဂမနာကာရံ ဒဿေသိ။ “ကသ္မာ ဂန္တုကာမတ္ထ၊ ဘုဉ္ဇထာ”တိ ဝုတ္တေ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဘုဉ္ဇိဿာမီတိ။ ကဟံ ပန သတ္ထာတိ။ ဝီသတိသဟဿဘိက္ခုပရိဝါရော တုမှာကံ ဒဿနတ္ထာယ မဂ္ဂံ ပဋိပန္နောတိ။ တုမှေ ဣမံ ပိဏ္ဍပါတံ ဘုဉ္ဇထ၊ အညံ ဘဂဝတော ဟရထ။ ယာဝ စ မမ ပုတ္တော ဣမံ နဂရံ ပါပုဏာတိ၊ တာဝဿ ဣတောယေဝ ပိဏ္ဍပါတံ ဟရထာတိ။ ထေရော ဘတ္တကိစ္စံ ကတွာ ရညော စ ပရိသာယ စ ဓမ္မံ ဒေသေတွာ သတ္ထု အာဂမနတော ပုရေတရမေဝ ရာဇနိဝေသနံ ရတနတ္တယဂုဏေသု အဘိပ္ပသန္နံ ကရောန္တော သဗ္ဗေသံ ပဿန္တာနံယေဝ သတ္ထု အာဟရိတဗ္ဗဘတ္တပုဏ္ဏံ ပတ္တံ အာကာသေ ဝိဿဇ္ဇေတွာ သယမ္ပိ ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ပိဏ္ဍပါတံ ဥပနေတွာ သတ္ထု ဟတ္ထေ ဌပေသိ။ သတ္ထာပိ တံ ပိဏ္ဍပါတံ ပရိဘုဉ္ဇိ။ ဧဝံ သဋ္ဌိယောဇနံ မဂ္ဂံ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ယောဇနံ ဂစ္ဆန္တဿ ဘဂဝတော ရာဇဂေဟတော ဘတ္တံ အာဟရိတွာ အဒါသိ။ ဘဂဝါ ကမေန ကပိလဝတ္ထုနဂရံ ပတွာ ပုနဒိဝသေ ရာဇဝီထိယံ ပိဏ္ဍာယ စရတိ။ တံ သုတွာ သုဒ္ဓောဒနမဟာရာဇာ တတ္ထ ဂန္တွာ “မာ ဧဝံ ကတ္တဗ္ဗံ မညိ၊ နယိဒံ ရာဇဝံသပ္ပဝေဏီ”တိ။ “အယံ တုမှာကံ မဟာရာဇ ဝံသော၊ ဤဒိသော အမှာကံ ပန ဗုဒ္ဓဝံသော”တိ ဝတွာ—

“ဥတ္တိဋ္ဌေ နပ္ပမဇ္ဇေယျ၊ ဓမ္မံ သုစရိတံ စရေ။
ဓမ္မစာရီ သုခံ သေတိ၊ အသ္မိံ လောကေ ပရမှိ စ။

ဓမ္မံ စရေ သုစရိတံ၊ န နံ ဒုစ္စရိတံ စရေ။
ဓမ္မစာရီ သုခံ သေတိ၊ အသ္မိံ လောကေ ပရမှိ စာ”တိ[၁]—

ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ရာဇာ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌဟိ။ တတော ရာဇာ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ ဘိက္ခုသံဃံ နိမန္တေတွာ သကမန္ဒိရေ ဘောဇေတွာ သမ္ပဝါရေတွာ ဘောဇနာဝသာနေ **ဓမ္မပါလ**ဇာတကံ[၂] သုတွာ သပရိသော အနာဂါမိဖလေ ပတိဋ္ဌဟိ။ အပရဘာဂေ သေတစ္ဆတ္တဿ ဟေဋ္ဌာ နိပန္နောဝ အရဟတ္တံ ပတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိ။

တတော ဘဂဝါ ရာဟုလမာတုယာ ဗိမ္ဗာဒေဝိယာ ပါသာဒံ ဂန္တွာ တဿာ ဓမ္မံ ဒေသေတွာ သောကံ ဝိနောဒေတွာ **စန္ဒကိန္နရီ**ဇာတကဒေသနာယ[၃] ပသာဒံ ဇနေတွာ နိဂြောဓာရာမံ အဂမာသိ။ အထ ဗိမ္ဗာဒေဝီ ပုတ္တံ ရာဟုလကုမာရံ အာဟ “ဂစ္ဆ တဝ ပိတု သန္တကံ ဓနံ ယာစာဟီ”တိ။ ကုမာရော

၁-ခု ၁-၃၈-၃၉-ပိဋ္ဌေသု။ ၂-ခု ၅-၂၁၄-ပိဋ္ဌာဒီသု။ ၃-ခု ၅-၂၇၇-ပိဋ္ဌာဒီသု။

“dāyajjaṁ me samaṇe dehī”ti vatvā Bhagavantaṁ anubandhitvā “sukhā te samaṇa chāyā”ti vadanto gacchati. Taṁ Bhagavā Nigrodhārāmaṁ netvā “lokuttaradāyajjaṁ gaṇhāhī”ti vatvā pabbājesi. Atha Bhagavā ariyagaṇamajjhe nisinno “etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ bhikkhūnaṁ kulappasādakānaṁ yadidaṁ Kāḷudāyī”ti[1] theraṁ etadagge ṭhapesi.

165. Thero patta-etadaggaṭṭhāno attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādigāthāyo abhāsi. Tattha anuttānapadameva vaṇṇayissāma.

166. **Guṇāguṇavidū**ti guṇañca aguṇañca guṇāguṇaṁ, vaṇṇāvaṇṇaṁ, kusalākusalaṁ vā taṁ jānātīti guṇāguṇavidū. **Kataññū**ti aññehi kataguṇaṁ jānātīti kataññū, ekadivasampi bhattadānādinā katūpakārassa rajjampi dātuṁ samatthattā kataññū. **Katavedī**ti kataṁ vindati anubhavati sampaṭicchatīti katavedī. **Titthe yojeti pāṇine**ti sabbasatte nibbānapavesanupāye kusalapathe magge dhammadesanāya yojeti sampayojeti patiṭṭhāpetīti attho. Sesaṁ uttānatthameva. Gamanavaṇṇanagāthānamattho theragāthāyaṁ vuttoyevāti.

Kāḷudāyitthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

7. Abhayatthera-apadānavaṇṇanā

Sattamāpadāne **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādikaṁ āyasmato Abhayattherassa apadānaṁ. Ayampi purimajinavaresu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle Haṁsavatīnagare brāhmaṇakule nibbatto. So vuddhimanvāya vedaṅgapārago sakaparasamayakusalo ekadivasaṁ Satthu dhammadesanaṁ sutvā pasannamānaso Bhagavantaṁ gāthāhi thomesi. So tattha yāvatāyukaṁ ṭhatvā puññāni katvā tato cuto devaloke nibbatto aparāparaṁ

1. Aṁ 1. 25 piṭṭhe.

“ဒါယဇ္ဇံ မေ သမဏ ဒေဟီ”တိ ဝတွာ ဘဂဝန္တံ အနုဗန္ဓိတွာ “သုခါ တေ သမဏ ဆာယာ”တိ ဝဒန္တော ဂစ္ဆတိ။ တံ ဘဂဝါ နိဂြောဓာရာမံ နေတွာ “လောကုတ္တရဒါယဇ္ဇံ ဂဏှာဟီ”တိ ဝတွာ ပဗ္ဗာဇေသိ။ အထ ဘဂဝါ အရိယဂဏမဇ္ဈေ နိသိန္နော “ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ကုလပ္ပသာဒကာနံ ယဒိဒံ ကာဠုဒါယီ”တိ[1] ထေရံ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ။

၁၆၅။ ထေရော ပတ္တဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနော အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိဂါထာယော အဘာသိ။ တတ္ထ အနုတ္တာနပဒမေဝ ဝဏ္ဏယိဿာမ။

၁၆၆။ **ဂုဏာဂုဏဝိဒူ**တိ ဂုဏဉ္စ အဂုဏဉ္စ ဂုဏာဂုဏံ၊ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏံ၊ ကုသလာကုသလံ ဝါ တံ ဇာနာတီတိ ဂုဏာဂုဏဝိဒူ။ **ကတညူ**တိ အညေဟိ ကတဂုဏံ ဇာနာတီတိ ကတညူ၊ ဧကဒိဝသမ္ပိ ဘတ္တဒါနာဒိနာ ကတူပကာရဿ ရဇ္ဇမ္ပိ ဒါတုံ သမတ္ထတ္တာ ကတညူ။ **ကတဝေဒီ**တိ ကတံ ဝိန္ဒတိ အနုဘဝတိ သမ္ပဋိစ္ဆတီတိ ကတဝေဒီ။ **တိတ္ထေ ယောဇေတိ ပါဏိနေ**တိ သဗ္ဗသတ္တေ နိဗ္ဗာနပဝေသနုပါယေ ကုသလပထေ မဂ္ဂေ ဓမ္မဒေသနာယ ယောဇေတိ သမ္ပယောဇေတိ ပတိဋ္ဌာပေတီတိ အတ္ထော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။ ဂမနဝဏ္ဏနဂါထာနမတ္ထော ထေရဂါထာယံ ဝုတ္တောယေဝါတိ။

ကာဠုဒါယိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၇-အဘယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သတ္တမာပဒါနေ **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော အဘယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဇိနဝရေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော။ သော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ ဝေဒင်္ဂပါရဂေါ သကပရသမယကုသလော ဧကဒိဝသံ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော ဘဂဝန္တံ ဂါထာဟိ ထောမေသိ။ သော တတ္ထ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ ပုညာနိ ကတွာ တတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ

၁-အံ ၁-၂၅-ပိဋ္ဌေ။

sugatīsuyeva saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Rājagahe Bimbisāraraññö putto hutvā nibbatti, **Abhayo**tvevassa nāmaṁ kariṁsu. So vayappatto Nigaṇṭhehi saddhiṁ vissāsiko hutvā caranto ekadivasaṁ Nigaṇṭhena Nāṭaputtena Satthu vādāropanatthāya pesito nipuṇapañhaṁ pucchitvā nipuṇabyākaraṇaṁ sutvā pasanno Satthu santike pabbajitvā kammaṭṭhānānurūpaṁ ñāṇaṁ pesetvā na cirasseva arahattaṁ pāpuṇi.

195. So arahattaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ suviññeyyamevāti.

Abhayatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

8. Lomasakaṅgiyatthera-apadānavaṇṇanā

Aṭṭhamāpadāne **imamhi Bhaddake kappe**ti-ādikaṁ[1] āyasmato Lomasakaṅgiyattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Kassapassa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbatto saddho pasanno ahosi. Aparo Candano nāma tassa sahāyo cāsi. Te dvepi Satthu santike dhammaṁ sutvā pasannamānasā pabbajitvā yāvajīvaṁ sīlaṁ rakkhitvā suparisuddhasīlā tato cutā devaloke nibbattitvā ekaṁ Buddhantaraṁ dibbasukhaṁ anubhaviṁsu. Tesu ayaṁ imasmiṁ Buddhuppāde Sākiyakule nibbattitvā aparo Candano devaputto hutvā Tāvatiṁsabhavane nibbatti. Atha so Sakyakulappasādakena Kāḷudāyinā ārādhitena Bhagavatā Sakyarājūnaṁ mānamaddanāya kataṁ **Vessantaradhammadesanāyaṁ**[2] pokkharavassa-iddhipāṭihāriyaṁ disvā pasannamānaso pabbajitvā Majjhimanikāye vuttaṁ **Bhaddekaratta**suttantadesanaṁ[3] sutvā araññavāsaṁ vasanto Bhaddekarattasuttantadesanānusāsanaṁ saritvā tadanusārena ñāṇaṁ pesetvā kammaṭṭhānaṁ manasi karitvā arahattaṁ pāpuṇi.

1. Imamhi bhaddakappamhi (I) 2. Khu 6. 312 piṭṭhādīsu. 3. Ma 3. 240 piṭṭhādīsu.

သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ရာဇဂဟေ ဗိမ္ဗိသာရရညော ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ၊ **အဘယော**တွေဝဿ နာမံ ကရိံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော နိဂဏ္ဌေဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဿာသိကော ဟုတွာ စရန္တော ဧကဒိဝသံ နိဂဏ္ဌေန နာဋပုတ္တေန သတ္ထု ဝါဒါရောပနတ္ထာယ ပေသိတော နိပုဏပဉှံ ပုစ္ဆိတွာ နိပုဏဗျာကရဏံ သုတွာ ပသန္နော သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနာနုရူပံ ဉာဏံ ပေသေတွာ န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၁၉၅။ သော အရဟတ္တံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိ-အာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

အဘယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-လောမသကင်္ဂိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အဋ္ဌမာပဒါနေ **ဣမမှိ ဘဒ္ဒကေ ကပ္ပေ**တိအာဒိကံ[၁] အာယသ္မတော လောမသကင်္ဂိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော သဒ္ဓေါ ပသန္နော အဟောသိ။ အပရော စန္ဒနော နာမ တဿ သဟာယော စာသိ။ တေ ဒွေပိ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပသန္နမာနသာ ပဗ္ဗဇိတွာ ယာဝဇီဝံ သီလံ ရက္ခိတွာ သုပရိသုဒ္ဓသီလာ တတော စုတာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ ဒိဗ္ဗသုခံ အနုဘဝိံသု။ တေသု အယံ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာကိယကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရော စန္ဒနော ဒေဝပုတ္တော ဟုတွာ တာဝတိံသဘဝနေ နိဗ္ဗတ္တိ။ အထ သော သကျကုလပ္ပသာဒကေန ကာဠုဒါယိနာ အာရာဓိတေန ဘဂဝတာ သကျရာဇူနံ မာနမဒ္ဒနာယ ကတံ **ဝေဿန္တရဓမ္မဒေသနာယံ**[၂] ပေါက္ခရဝဿ-ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပဗ္ဗဇိတွာ မဇ္ဈိမနိကာယေ ဝုတ္တံ **ဘဒ္ဒေကရတ္တ**သုတ္တန္တဒေသနံ[၃] သုတွာ အရညဝါသံ ဝသန္တော ဘဒ္ဒေကရတ္တ-သုတ္တန္တဒေသနာနုသာသနံ သရိတွာ တဒနုသာရေန ဉာဏံ ပေသေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိ ကရိတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၁-ဣမမှိ ဘဒ္ဒကပ္ပမှိ (ဣ) ၂-ခု ၆-၃၁၂-ပိဋ္ဌာဒီသု။ ၃-မ ၃-၂၄၀-ပိဋ္ဌာဒီသု။

225. Arahattaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā sañjātasomanasso pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **imamhi Bhaddake kappe**ti-ādimāha. Tattha kappo tāva catubbidho—sārakappo varakappo maṇḍakappo bhaddakappoti. Tesu yasmiṁ kappe eko Buddho uppajjati, ayaṁ **sārakappo** nāma. Yasmiṁ dve vā tayo vā Buddhā uppajjanti, ayaṁ **varakappo** nāma. Yasmiṁ cattāro Buddhā uppajjanti, ayaṁ **maṇḍakappo** nāma. Yasmiṁ pañca Buddhā uppajjanti, ayaṁ **bhaddakappo** nāma. Aññattha pana—

“Sārakappo maṇḍakappo, sāramaṇḍakappo tathā.
Varakappo bhaddakappo, kappā pañcavidhā siyuṁ.

Eko dve tayo cattāro, pañca Buddhā yathākkamaṁ.
Etesu pañcakappesu, uppajjanti vināyakā”ti—

evaṁ pañca kappā vuttā. Tesu ayaṁ kappo “Kakusandho Koṇāgamano Kassapo Gotamo Metteyyo”ti pañcabuddhapaṭimaṇḍitattā bhaddakappo nāma jāto.

Tasmā imasmiṁ bhaddakappamhi Kassapo Nāyako uppajjīti sambandho. Sesaṁ uttānatthamevāti.

Lomasakaṅgiyatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Vanavacchatthera-apadānavaṇṇanā

Navamāpadāne **imamhi Bhaddake kappe**ti-ādikaṁ āyasmato Vanavacchattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Kassapassa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto viññutaṁ patvā Satthu dhammadesanaṁ sutvā saddhājāto pabbajitvā parisuddhaṁ brahmacariyaṁ caritvā tato cuto devaloke nibbatto, tato cuto araññāyatane bhikkhūnaṁ samīpe kapotayoniyaṁ nibbatto. Tesu mettacitto dhammaṁ sutvā tato cuto devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Kapilavatthusmiṁ brāhmaṇakule nibbatti. Tassa mātukucchigatakāleyeva mātu dohaḷo udapādi vane vasituṁ vane

၂၂၅။ အရဟတ္တံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သဉ္ဇာတသောမနဿော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဣမမှိ ဘဒ္ဒကေ ကပ္ပေ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ကပ္ပေါ တာဝ စတုဗ္ဗိဓော— သာရကပ္ပေါ ဝရကပ္ပေါ မဏ္ဍကပ္ပေါ ဘဒ္ဒကပ္ပေါတိ။ တေသု ယသ္မိံ ကပ္ပေ ဧကော ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အယံ **သာရကပ္ပေါ** နာမ။ ယသ္မိံ ဒွေ ဝါ တယော ဝါ ဗုဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ အယံ **ဝရကပ္ပေါ** နာမ။ ယသ္မိံ စတ္တာရော ဗုဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ အယံ **မဏ္ဍကပ္ပေါ** နာမ။ ယသ္မိံ ပဉ္စ ဗုဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ အယံ **ဘဒ္ဒကပ္ပေါ** နာမ။ အညတ္ထ ပန—

“သာရကပ္ပေါ မဏ္ဍကပ္ပေါ၊ သာရမဏ္ဍကပ္ပေါ တထာ။
ဝရကပ္ပေါ ဘဒ္ဒကပ္ပေါ၊ ကပ္ပါ ပဉ္စဝိဓာ သိယုံ။

ဧကော ဒွေ တယော စတ္တာရော၊ ပဉ္စ ဗုဒ္ဓါ ယထာက္ကမံ။
ဧတေသု ပဉ္စကပ္ပေသု၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဝိနာယကာ”တိ—

ဧဝံ ပဉ္စ ကပ္ပါ ဝုတ္တာ။ တေသု အယံ ကပ္ပေါ “ကကုသန္ဓော ကောဏာဂမနော ကဿပေါ ဂေါတမော မေတ္တေယျော”တိ ပဉ္စဗုဒ္ဓပဋိမဏ္ဍိတတ္တာ ဘဒ္ဒကပ္ပေါ နာမ ဇာတော။

တသ္မာ ဣမသ္မိံ ဘဒ္ဒကပ္ပမှိ ကဿပေါ နာယကော ဥပ္ပဇ္ဇီတိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

လောမသကင်္ဂိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-ဝနဝစ္ဆတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နဝမာပဒါနေ **ဣမမှိ ဘဒ္ဒကေ ကပ္ပေ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဝနဝစ္ဆတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ သဒ္ဓါဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ ပရိသုဒ္ဓံ ဗြဟ္မစရိယံ စရိတွာ တတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော၊ တတော စုတော အရညာယတနေ ဘိက္ခူနံ သမီပေ ကပေါတယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော။ တေသု မေတ္တစိတ္တော ဓမ္မံ သုတွာ တတော စုတော ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ တဿ မာတုကုစ္ဆိဂတကာလေယေဝ မာတု ဒေါဟဠော ဥဒပါဒိ ဝနေ ဝသိတုံ ဝနေ

vijāyituṁ. Tato icchānurūpavasena vane vasantiyā gabbhavuṭṭhānaṁ ahosi. Gabbhato nikkhantañca naṁ kāsāvakhaṇḍena paṭiggahesuṁ. Tadā bodhisattassa uppannakālo, rājā taṁ kumāraṁ āharāpetvā saheva posesi. Atha bodhisatto mahābhinikkhamanaṁ nikkhamitvā pabbajitvā chabbassāni dukkarakārikaṁ katvā Buddhe jāte so Mahākassapassa santikaṁ gantvā tassovāde pasanno tassa santikā Buddhuppādabhāvaṁ sutvā Satthu santikaṁ gantvā dhammaṁ sutvā pabbajitvā na cirasseva chaḷabhiñño arahā ahosi.

251. So arahattaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **imamhi Bhaddake kappe**ti-ādimāha. Tattha **brahmabandhu mahāyaso**ti ettha brāhmaṇānaṁ bandhu ñātakoti brāhmaṇabandhūti vattabbe gāthābandhasukhatthaṁ "Brahmabandhū"ti vuttanti veditabbaṁ. Lokattayabyāpakayasattā Mahāyaso[1]. Sesaṁ sabbaṁ suviññeyyamevāti.

Vanavacchatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Cūḷasugandhatthera-apadānavaṇṇanā

Dasamāpadāne **imamhi Bhaddake kappe**ti-ādikaṁ āyasmato Sugandhattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Kassapasammāsambuddhakāle Bārāṇasiyaṁ vibhavasampanne kule nibbatto viññutaṁ patvā Satthu santike dhammaṁ sutvā sabbadā namassamāno mahādānaṁ dadamāno māsassa sattakkhattuṁ Bhagavato Gandhakuṭiyā catujjātigandhena vilimpesi. "Mama nibbattanibbattaṭṭhāne sarīrato sugandhagandho nibbattatū"ti patthanaṁ akāsi. Bhagavā taṁ byākāsi. So yāvatāyukaṁ ṭhatvā puññāni karonto tato cuto devaloke nibbatto kāmāvacaralokaṁ sarīragandhena sugandhaṁ kurumāno **Sugandhadevaputto**ti pākaṭo ahosi. So devalokasampattiyo anubhavitvā tato cuto imasmiṁ Buddhuppāde

---

1. Natthi (Sī)

ဝိဇာယိတုံ။ တတော ဣစ္ဆာနုရူပဝသေန ဝနေ ဝသန္တိယာ ဂဗ္ဘဝုဋ္ဌာနံ အဟောသိ။ ဂဗ္ဘတော နိက္ခန္တဉ္စ နံ ကာသာဝခဏ္ဍေန ပဋိဂ္ဂဟေသုံ။ တဒါ ဗောဓိသတ္တဿ ဥပ္ပန္နကာလော၊ ရာဇာ တံ ကုမာရံ အာဟာရာပေတွာ သဟေဝ ပေါသေသိ။ အထ ဗောဓိသတ္တော မဟာဘိနိက္ခမနံ နိက္ခမိတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ ဆဗ္ဗဿာနိ ဒုက္ကရကာရိကံ ကတွာ ဗုဒ္ဓေ ဇာတေ သော မဟာကဿပဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ တဿောဝါဒေ ပသန္နော တဿ သန္တိကာ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒဘာဝံ သုတွာ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ ဆဠဘိညော အရဟာ အဟောသိ။

၂၅၁။ သော အရဟတ္တံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဣမမှိ ဘဒ္ဒကေ ကပ္ပေ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဗြဟ္မဗန္ဓု မဟာယသော**တိ ဧတ္ထ ဗြာဟ္မဏာနံ ဗန္ဓု ဉာတကောတိ ဗြာဟ္မဏဗန္ဓူတိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဂါထာဗန္ဓသုခတ္ထံ "ဗြဟ္မဗန္ဓူ"တိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ လောကတ္တယဗျာပကယသတ္တာ မဟာယသော[၁]။ သေသံ သဗ္ဗံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဝနဝစ္ဆတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-စူဠသုဂန္ဓတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဒသမာပဒါနေ **ဣမမှိ ဘဒ္ဒကေ ကပ္ပေ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော သုဂန္ဓတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ ဗာရာဏသိယံ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ သဗ္ဗဒါ နမဿမာနော မဟာဒါနံ ဒဒမာနော မာသဿ သတ္တက္ခတ္တုံ ဘဂဝတော ဂန္ဓကုဋိယာ စတုဇ္ဇာတိဂန္ဓေန ဝိလိမ္ပေသိ။ "မမ နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေ သရီရတော သုဂန္ဓဂန္ဓော နိဗ္ဗတ္တတူ"တိ ပတ္ထနံ အကာသိ။ ဘဂဝါ တံ ဗျာကာသိ။ သော ယာဝတာယုကံ ဌတွာ ပုညာနိ ကရောန္တော တတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော ကာမာဝစရလောကံ သရီရဂန္ဓေန သုဂန္ဓံ ကုရုမာနော **သုဂန္ဓဒေဝပုတ္တော**တိ ပါကဋော အဟောသိ။ သော ဒေဝလောကသမ္ပတ္တိယော အနုဘဝိတွာ တတော စုတော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ

၁-နတ္ထိ (သီ)

mahābhogakule nibbatti, tassa mātukucchigatasseva mātuyā sarīragandhena sakalagehaṁ sakalanagarañca sugandhena ekagandhaṁ ahosi, jātakkhaṇe sakalaṁ Sāvatthinagaraṁ sugandhakaraṇḍako viya ahosi, tenassa **Sugandho**ti nāmaṁ kariṁsu. So vuddhiṁ agamāsi. Tadā Satthā Sāvatthiyaṁ patvā Jetavanamahāvihāraṁ paṭiggahesi, taṁ disvā pasannamānaso Bhagavato santike pabbajitvā na cirasseva saha paṭisambhidāhi arahattaṁ pāpuṇi. Tassa uppannadivasato paṭṭhāya yāva parinibbānā etthantare nipannaṭṭhānādīsu sugandhameva vāyi. Devāpi dibbacuṇṇadibbagandhapupphāni okiranti.

272. Sopi thero arahattaṁ patvā attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **imamhi Bhaddake kappe**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttanayattā uttānatthatthā ca suviññeyyameva, kevalaṁ puññanānattaṁ nāmanānattañca viseso.

Cūḷasugandhatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Pañcapaññāsamavaggavaṇṇanā samattā.

---

56. Yasavagga

1. Yasatthera-apadānavaṇṇanā

Chappaññāsame vagge paṭhamāpadāne **mahāsamuddaṁ oggayhā**ti-ādikaṁ āyasmato Yasattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sumedhassa Bhagavato kāle mahānubhāvo nāgarājā hutvā Buddhappamukhaṁ bhikkhusaṁghaṁ attano bhavanaṁ netvā mahādānaṁ pavattesi, Bhagavantaṁ mahagghena ticīvarena acchādesi, ekekañca bhikkhuṁ mahaggheneva paccekadussayugena sabbena ca samaṇaparikkhārena. So tena puññakammena devamanussesu saṁsaranto Siddhatthassa Bhagavato kāle seṭṭhiputto hutvā Mahābodhimaṇḍalaṁ sattahi ratanehi pūjesi. Kassapassa Bhagavato kāle sāsane pabbajitvā samaṇadhammaṁ akāsi. Evaṁ so sugatīsuyeva saṁsaranto amhākaṁ Bhagavato kāle Bārāṇasiyaṁ Mahāvibhavassa seṭṭhino

မဟာဘောဂကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ၊ တဿ မာတုကုစ္ဆိဂတဿေဝ မာတုယာ သရီရဂန္ဓေန သကလဂေဟံ သကလနဂရဉ္စ သုဂန္ဓေန ဧကဂန္ဓံ အဟောသိ၊ ဇာတက္ခဏေ သကလံ သာဝတ္ထိနဂရံ သုဂန္ဓကရဏ္ဍကော ဝိယ အဟောသိ၊ တေနဿ **သုဂန္ဓော**တိ နာမံ ကရိံသု။ သော ဝုဒ္ဓိံ အဂမာသိ။ တဒါ သတ္ထာ သာဝတ္ထိယံ ပတွာ ဇေတဝနမဟာဝိဟာရံ ပဋိဂ္ဂဟေသိ၊ တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တဿ ဥပ္ပန္နဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပရိနိဗ္ဗာနာ ဧတ္ထန္တရေ နိပန္နဋ္ဌာနာဒီသု သုဂန္ဓမေဝ ဝါယိ။ ဒေဝါပိ ဒိဗ္ဗစုဏ္ဏဒိဗ္ဗဂန္ဓပုပ္ဖာနိ ဩကိရန္တိ။

၂၇၂။ သောပိ ထေရော အရဟတ္တံ ပတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဣမမှိ ဘဒ္ဒကေ ကပ္ပေ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထတ္တာ စ သုဝိညေယျမေဝ၊ ကေဝလံ ပုညနာနတ္တံ နာမနာနတ္တဉ္စ ဝိသေသော။

စူဠသုဂန္ဓတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

ပဉ္စပညာသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၅၆-ယသဝဂ္ဂ

၁-ယသတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဆပ္ပညာသမေ ဝဂ္ဂေ ပဌမာပဒါနေ **မဟာသမုဒ္ဒံ ဩဂ္ဂယှာ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ယသတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ မဟာနုဘာဝေါ နာဂရာဇာ ဟုတွာ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ ဘိက္ခုသံဃံ အတ္တနော ဘဝနံ နေတွာ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေသိ၊ ဘဂဝန္တံ မဟဂ္ဃေန တိစီဝရေန အစ္ဆာဒေသိ၊ ဧကေကဉ္စ ဘိက္ခုံ မဟဂ္ဃေနေဝ ပစ္စေကဒုဿယုဂေန သဗ္ဗေန စ သမဏပရိက္ခာရေန။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ သေဋ္ဌိပုတ္တော ဟုတွာ မဟာဗောဓိမဏ္ဍလံ သတ္တဟိ ရတနေဟိ ပူဇေသိ။ ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ အကာသိ။ ဧဝံ သော သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ ဗာရာဏသိယံ မဟာဝိဘဝဿ သေဋ္ဌိနော

putto hutvā Sujātāya Bhagavato khīrapāyāsaṁ dinnāya seṭṭhidhītāya kucchimhi nibbatti, **Yaso** nāma nāmena paramasukhumālo. Tassa tayo pāsādā honti—eko hemantiko, eko gimhiko, eko vassikoti. So vassike pāsāde vassike cattāro māse nippurisehi tūriyehi paricārayamāno vasati, heṭṭhāpāsādaṁ na otarati. Hemantike pāsāde cattāro māse suphusitavātapānakavāṭe tattheva paṭivasati. Gimhike pāsāde bahukavāṭavātapānajālāhi sampanne tattheva vasati. Hatthapādānaṁ sukhumālatāya bhūmiyaṁ nisajjādikiccaṁ natthi. Simbalitulādipuṇṇasabhāve[1] attharitvā tattha upadhānāni kiccāni karoti. Evaṁ devaloke devakumāro viya pañcahi kāmaguṇehi samappitassa samaṅgībhūtassa paricārayamānassa paṭikacceva niddā okkami, parijanassāpi niddā okkami, sabbarattiyo ca telapadīpo jhāyati. Atha kho Yaso kulaputto paṭikacceva pabujjhitvā addasa sakaṁ parijanaṁ supantaṁ aññissā kacche vīṇaṁ, aññissā kaṇṭhe mudiṅgaṁ, aññissā kacche āḷambaraṁ, aññaṁ vikesikaṁ, vikkheḷikaṁ, aññā vippalapantiyo hatthapattaṁ susānaṁ maññe, disvānassa ādīnavo pāturahosi, nibbidāya cittaṁ saṇṭhāsi. Atha kho Yaso kulaputto udānaṁ udānesi "upaddutaṁ vata bho, upassaṭṭhaṁ vata bho"ti.

Atha kho Yaso kulaputto suvaṇṇapādukāyo ārohitvā yena nivesanadvāraṁ tenupasaṅkami, amanussā dvāraṁ vivariṁsu "mā Yasassa kulaputtassa koci antarāyamakāsi agārasmā anagāriyaṁ pabbajjāyā"ti. Atha kho Yaso kulaputto yena nagaradvāraṁ tenupasaṅkami, amanussā dvāraṁ vivariṁsu "mā Yasassa kulaputtassa koci antarāyamakāsi agārasmā anagāriyaṁ pabbajjāyā"ti. Atha kho Yaso kulaputto yena Isipatanaṁ Migadāyo tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena Bhagavā rattiyā paccūsasamayaṁ paccuṭṭhāya ajjhokāse caṅkamati, addasā kho Bhagavā Yasaṁ kulaputtaṁ dūratova āgacchantaṁ, disvāna caṅkamā orohitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho Yaso kulaputto Bhagavato avidūre udānaṁ udānesi "upaddutaṁ vata bho, upassaṭṭhaṁ vata bho"ti. Atha kho Bhagavā Yasaṁ

1. Pabhāve (Ka)

ပုတ္တော ဟုတွာ သုဇာတာယ ဘဂဝတော ခီရပါယာသံ ဒိန္နာယ သေဋ္ဌိဓီတာယ ကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တိ၊ **ယသော** နာမ နာမေန ပရမသုခုမာလော။ တဿ တယော ပါသာဒါ ဟောန္တိ—ဧကော ဟေမန္တိကော, ဧကော ဂိမှိကော, ဧကော ဝဿိကောတိ။ သော ဝဿိကေ ပါသာဒေ ဝဿိကေ စတ္တာရော မာသေ နိပ္ပုရိသေဟိ တူရိယေဟိ ပရိစာရယမာနော ဝသတိ၊ ဟေဋ္ဌာပါသာဒံ န ဩတရတိ။ ဟေမန္တိကေ ပါသာဒေ စတ္တာရော မာသေ သုဖုသိတဝါတပါနကဝါဋေ တတ္ထေဝ ပဋိဝသတိ။ ဂိမှိကေ ပါသာဒေ ဗဟုကဝါဋဝါတပါနဇာလာဟိ သမ္ပန္နေ တတ္ထေဝ ဝသတိ။ ဟတ္ထပါဒါနံ သုခုမာလတာယ ဘူမိယံ နိသဇ္ဇာဒိကိစ္စံ နတ္ထိ။ သိမ္ဗလိတုလာဒိပုဏ္ဏသဘာဝေ[1] အတ္ထရိတွာ တတ္ထ ဥပဓာနာနိ ကိစ္စာနိ ကရောတိ။ ဧဝံ ဒေဝလောကေ ဒေဝကုမာရော ဝိယ ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ သမပ္ပိတဿ သမင်္ဂီဘူတဿ ပရိစာရယမာနဿ ပဋိကစ္စေဝ နိဒ္ဒါ ဩက္ကမိ၊ ပရိဇနဿာပိ နိဒ္ဒါ ဩက္ကမိ၊ သဗ္ဗရတ္တိယော စ တေလပဒီပေါ ဈာယတိ။ အထ ခေါ ယသော ကုလပုတ္တော ပဋိကစ္စေဝ ပဗုဇ္ဈိတွာ အဒ္ဒသ သကံ ပရိဇနံ သုပန္တံ အညိဿာ ကစ္ဆေ ဝီဏံ, အညိဿာ ကဏ္ဌေ မုဒိင်္ဂံ, အညိဿာ ကစ္ဆေ အာဠမ္ဗရံ, အညံ ဝိကေသိကံ, ဝိက္ခေဠိကံ, အညာ ဝိပ္ပလပန္တိယော ဟတ္ထပတ္တံ သုသာနံ မညေ၊ ဒိသွာနဿ အာဒီနဝေါ ပါတုရဟောသိ၊ နိဗ္ဗိဒါယ စိတ္တံ သဏ္ဌာသိ။ အထ ခေါ ယသော ကုလပုတ္တော ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ "ဥပဒ္ဒုတံ ဝတ ဘော၊ ဥပဿဋ္ဌံ ဝတ ဘော"တိ။

အထ ခေါ ယသော ကုလပုတ္တော သုဝဏ္ဏပါဒုကာယော အာရောဟိတွာ ယေန နိဝေသနဒွါရံ တေနုပသင်္ကမိ၊ အမနုဿာ ဒွါရံ ဝိဝရိံသု "မာ ယသဿ ကုလပုတ္တဿ ကောစိ အန္တရာယမကာသိ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇ္ဇာယာ"တိ။ အထ ခေါ ယသော ကုလပုတ္တော ယေန နဂရဒွါရံ တေနုပသင်္ကမိ၊ အမနုဿာ ဒွါရံ ဝိဝရိံသု "မာ ယသဿ ကုလပုတ္တဿ ကောစိ အန္တရာယမကာသိ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇ္ဇာယာ"တိ။ အထ ခေါ ယသော ကုလပုတ္တော ယေန ဣသိပတနံ မိဂဒါယော တေနုပသင်္ကမိ။

တေန ခေါ ပန သမယေန ဘဂဝါ ရတ္တိယာ ပစ္စူသသမယံ ပစ္စုဋ္ဌာယ အဗ္ဘောကာသေ စင်္ကမတိ၊ အဒ္ဒသာ ခေါ ဘဂဝါ ယသံ ကုလပုတ္တံ ဒူရတောဝ အာဂစ္ဆန္တံ၊ ဒိသွာန စင်္ကမာ ဩရောဟိတွာ ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒိ။ အထ ခေါ ယသော ကုလပုတ္တော ဘဂဝတော အဝိဒူရေ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ "ဥပဒ္ဒုတံ ဝတ ဘော၊ ဥပဿဋ္ဌံ ဝတ ဘော"တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ယသံ

၁-ပဘာဝေ (က)

kulaputtaṁ etadavoca “idaṁ kho Yasa anupaddutaṁ, idaṁ anupassaṭṭhaṁ, ehi Yasa nisīda, dhammaṁ te desessāmī”ti. Atha kho Yaso kulaputto “idaṁ kira anupaddutaṁ, idaṁ anupassaṭṭhan”ti haṭṭho udaggo suvaṇṇapādukāhi orohitvā yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnassa kho Yasassa kulaputtassa Bhagavā anupubbiṁ kathaṁ kathesi, seyyathidaṁ, dānakathaṁ sīlakathaṁ saggakathaṁ kāmānaṁ ādīnavaṁ okāraṁ saṁkilesaṁ nekkhamme ānisaṁsaṁ pakāsesi. Yadā Bhagavā aññāsi Yasaṁ kulaputtaṁ kallacittaṁ muducittaṁ vinīvaraṇacittaṁ udaggacittaṁ pasannacittaṁ, atha yā Buddhānaṁ sāmukkaṁsikā dhammadesanā, taṁ pakāsesi dukkhaṁ samudayaṁ nirodhaṁ maggaṁ. Seyyathāpi nāma suddhaṁ vatthaṁ apagatakāḷakaṁ sammadeva rajanaṁ paṭiggaṇheyya, evameva Yasassa kulaputtassa tasmiṁyeva āsane virajaṁ vītamalaṁ dhammacakkhuṁ udapādi “yaṁ kiñci samudayadhammaṁ, sabbaṁ taṁ nirodhadhamman”ti.

Atha kho Yasassa kulaputtassa mātā pāsādaṁ abhiruhitvā Yasaṁ kulaputtaṁ apassantī yena seṭṭhi gahapati tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā seṭṭhiṁ gahapatiṁ etadavoca “putto te gahapati Yaso na dissatī”ti. Atha kho seṭṭhi gahapati catuddisā assadūte uyyojetvā sāmaṁyeva yena Isipatanaṁ Migadāyo tenupasaṅkami. Addasā kho seṭṭhi gahapati suvaṇṇapādukānaṁ nikkhepaṁ, disvāna taṁyeva anugamāsi. Addasā kho Bhagavā seṭṭhiṁ gahapatiṁ dūratova āgacchantaṁ, disvāna Bhagavato etadahosi “yannūnāhaṁ tathārūpaṁ iddhābhisaṅkhāraṁ abhisaṅkhareyyaṁ, yathā seṭṭhi gahapati idha nisinno idha nisinnaṁ Yasaṁ kulaputtaṁ na passeyyā”ti. Atha kho Bhagavā tathārūpaṁ iddhābhisaṅkhāraṁ abhisaṅkharesi. Atha kho seṭṭhi gahapati yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ etadavoca “api bhante Bhagavā Yasaṁ kulaputtaṁ passeyyā”ti. Tena hi gahapati nisīda, appeva nāma idha nisinno idha nisinnaṁ Yasaṁ kulaputtaṁ passeyyāsīti. Atha kho seṭṭhi gahapati “idheva kirāhaṁ nisinno idha nisinnaṁ Yasaṁ kulaputtaṁ passissāmī”ti haṭṭho udaggo Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnassa kho seṭṭhissa gahapatissa Bhagavā anupubbiṁ kathaṁ kathesi -pa-. Aparappaccayo Satthu sāsane Bhagavantaṁ etadavoca “abhikkantaṁ bhante, abhikkantaṁ bhante,

ကုလပုတ္တံ ဧတဒဝေါစ “ဣဒံ ခေါ ယသ အနုပဒ္ဒုတံ၊ ဣဒံ အနုပဿဋ္ဌံ၊ ဧဟိ ယသ နိသီဒ၊ ဓမ္မံ တေ ဒေသေဿာမီ”တိ။ အထ ခေါ ယသော ကုလပုတ္တော “ဣဒံ ကိရ အနုပဒ္ဒုတံ၊ ဣဒံ အနုပဿဋ္ဌ”န္တိ ဟဋ္ဌော ဥဒဂ္ဂေါ သုဝဏ္ဏပါဒုကာဟိ ဩရောဟိတွာ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ၊ ဧကမန္တံ နိသိန္နဿ ခေါ ယသဿ ကုလ-ပုတ္တဿ ဘဂဝါ အနုပုဗ္ဗိံ ကထံ ကထေသိ၊ သေယျထိဒံ၊ ဒါနကထံ သီလကထံ သဂ္ဂကထံ ကာမာနံ အာဒီနဝံ ဩကာရံ သံကိလေသံ နေက္ခမ္မေ အာနိသံသံ ပကာသေသိ။ ယဒါ ဘဂဝါ အညာသိ ယသံ ကုလပုတ္တံ ကလ္လစိတ္တံ မုဒုစိတ္တံ ဝိနီဝရဏစိတ္တံ ဥဒဂ္ဂစိတ္တံ ပသန္နစိတ္တံ၊ အထ ယာ ဗုဒ္ဓါနံ သာမုက္ကံသိကာ ဓမ္မဒေသနာ၊ တံ ပကာသေသိ ဒုက္ခံ သမုဒယံ နိရောဓံ မဂ္ဂံ။ သေယျထာပိ နာမ သုဒ္ဓံ ဝတ္ထံ အပဂတကာဠကံ သမ္မဒေဝ ရဇနံ ပဋိဂ္ဂဏှေယျ၊ ဧဝမေဝ ယသဿ ကုလပုတ္တဿ တသ္မိံယေဝ အာသနေ ဝိရဇံ ဝီတမလံ ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပါဒိ “ယံ ကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ၊ သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မ”န္တိ။

အထ ခေါ ယသဿ ကုလပုတ္တဿ မာတာ ပါသာဒံ အဘိရုဟိတွာ ယသံ ကုလပုတ္တံ အပဿန္တီ ယေန သေဋ္ဌိ ဂဟပတိ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ သေဋ္ဌိံ ဂဟပတိံ ဧတဒဝေါစ “ပုတ္တော တေ ဂဟပတိ ယသော န ဒိဿတီ”တိ။ အထ ခေါ သေဋ္ဌိ ဂဟပတိ စတုဒ္ဒိသာ အဿဒူတေ ဥယျောဇေတွာ သာမံယေဝ ယေန ဣသိပတနံ မိဂဒါယော တေနုပသင်္ကမိ။ အဒ္ဒသာ ခေါ သေဋ္ဌိ ဂဟပတိ သုဝဏ္ဏပါဒုကာနံ နိက္ခေပံ၊ ဒိသွာန တံယေဝ အနုဂမာသိ။ အဒ္ဒသာ ခေါ ဘဂဝါ သေဋ္ဌိံ ဂဟပတိံ ဒူရတောဝ အာဂစ္ဆန္တံ၊ ဒိသွာန ဘဂဝတော ဧတဒဟောသိ “ယန္နူနာဟံ တထာရူပံ ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရေယျံ၊ ယထာ သေဋ္ဌိ ဂဟပတိ ဣဓ နိသိန္နော ဣဓ နိသိန္နံ ယသံ ကုလပုတ္တံ န ပဿေယျာ”တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ တထာရူပံ ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရေသိ။ အထ ခေါ သေဋ္ဌိ ဂဟပတိ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ “အပိ ဘန္တေ ဘဂဝါ ယသံ ကုလပုတ္တံ ပဿေယျာ”တိ။ တေန ဟိ ဂဟပတိ နိသီဒ၊ အပ္ပေဝ နာမ ဣဓ နိသိန္နော ဣဓ နိသိန္နံ ယသံ ကုလပုတ္တံ ပဿေယျာသီတိ။ အထ ခေါ သေဋ္ဌိ ဂဟပတိ “ဣဓေဝ ကိရာဟံ နိသိန္နော ဣဓ နိသိန္နံ ယသံ ကုလပုတ္တံ ပဿိဿာမီ”တိ ဟဋ္ဌော ဥဒဂ္ဂေါ ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ၊ ဧကမန္တံ နိသိန္နဿ ခေါ သေဋ္ဌိဿ ဂဟပတိဿ ဘဂဝါ အနုပုဗ္ဗိံ ကထံ ကထေသိ။ပ။ အပရပ္ပစ္စယော သတ္ထု သာသနေ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ “အဘိက္ကန္တံ ဘန္တေ၊ အဘိက္ကန္တံ ဘန္တေ၊

seyyathāpi bhante nikkujjitaṁ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṁ vā vivareyya mūḷhassa vā maggaṁ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṁ dhāreyya ‘cakkhumanto rūpāni dakkhantī’ti, evamevaṁ Bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṁ bhante Bhagavantaṁ saraṇaṁ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṁghañca, upāsakaṁ maṁ Bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṁ saraṇaṁ gatan”ti. Sova loke paṭhamaṁ upāsako ahosi tevāciko.

Atha kho Yasassa kulaputtassa pituno dhamme desiyamāne yathādiṭṭhaṁ yathāviditaṁ bhūmiṁ paccavekkhantassa anupādāya āsavehi cittaṁ vimucci. Atha kho Bhagavato etadahosi “Yasassa kho kulaputtassa pituno dhamme desiyamāne yathādiṭṭhaṁ yathāviditaṁ bhūmiṁ paccavekkhantassa anupādāya āsavehi cittaṁ vimuttaṁ, abhabbo kho Yaso kulaputto hīnāyāvattitvā kāme paribhuñjituṁ, seyyathāpi pubbe agārikabhūto, yannūnāhaṁ taṁ iddhābhisaṅkhāraṁ paṭippassambheyyan”ti. Atha kho Bhagavā taṁ iddhābhisaṅkhāraṁ paṭippassambhesi. Addasā kho seṭṭhi gahapati Yasaṁ kulaputtaṁ nisinnaṁ, disvāna yasaṁ kulaputtaṁ etadavoca “mātā te tāta Yasa paridevasokasamāpannā, dehi mātuyā jīvitan”ti. Atha kho Yaso kulaputto Bhagavantaṁ ullokesi. Atha kho Bhagavā seṭṭhiṁ gahapatiṁ etadavoca “taṁ kiṁ maññasi gahapati, Yassa sekkhena ñāṇena sekkhena dassanena dhammo diṭṭho vidito seyyathāpi tayā, tassa yathādiṭṭhaṁ yathāviditaṁ bhūmiṁ paccavekkhantassa anupādāya āsavehi cittaṁ vimuttaṁ, bhabbo nu kho so gahapati hīnāyāvattitvā kāme paribhuñjituṁ seyyathāpi pubbe agārikabhūto”ti. No hetaṁ bhante. Yasassa kho gahapati kulaputtassa sekkhena ñāṇena sekkhena dassanena dhammo diṭṭho vidito seyyathāpi tayā, tassa yathādiṭṭhaṁ yathāviditaṁ bhūmiṁ paccavekkhantassa anupādāya āsavehi cittaṁ vimuttaṁ, abhabbo kho gahapati Yaso kulaputto hīnāyāvattitvā kāme paribhuñjituṁ seyyathāpi pubbe agārikabhūto”ti. Lābhā bhante Yasassa kulaputassa, suladdhaṁ bhante Yasassa kulaputtassa, yathā Yasassa kulaputtassa anupādāya āsavehi cittaṁ vimuttaṁ, adhivāsetu me bhante Bhagavā ajjatanāya bhattaṁ Yasena kulaputtena pacchāsamaṇenāti. Adhivāsesi Bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho seṭṭhi

သေယျထာပိ ဘန္တေ နိက္ကုဇ္ဇိတံ ဝါ ဥက္ကုဇ္ဇေယျ၊ ပဋိစ္ဆန္နံ ဝါ ဝိဝရေယျ မူဠှဿ ဝါ မဂ္ဂံ အာစိက္ခေယျ၊ အန္ဓကာရေ ဝါ တေလပဇ္ဇောတံ ဓာရေယျ ‘စက္ခုမန္တော ရူပါနိ ဒက္ခန္တီ’တိ၊ ဧဝမေဝံ ဘဂဝတာ အနေကပရိယာယေန ဓမ္မော ပကာသိတော။ ဧသာဟံ ဘန္တေ ဘဂဝန္တံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ ဓမ္မဉ္စ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ၊ ဥပါသကံ မံ ဘဂဝါ ဓာရေတု အဇ္ဇတဂ္ဂေ ပါဏုပေတံ သရဏံ ဂတ”န္တိ။ သောဝ လောကေ ပဌမံ ဥပါသကော အဟောသိ တေဝါစိကော။

အထ ခေါ ယသဿ ကုလပုတ္တဿ ပိတုနော ဓမ္မေ ဒေသိယမာနေ ယထာဒိဋ္ဌံ ယထာဝိဒိတံ ဘူမိံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စိ။ အထ ခေါ ဘဂဝတော ဧတဒဟောသိ “ယသဿ ခေါ ကုလပုတ္တဿ ပိတုနော ဓမ္မေ ဒေသိယမာနေ ယထာဒိဋ္ဌံ ယထာဝိဒိတံ ဘူမိံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုတ္တံ၊ အဘဗ္ဗော ခေါ ယသော ကုလပုတ္တော ဟီနာယာဝတ္တိတွာ ကာမေ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ၊ သေယျထာပိ ပုဗ္ဗေ အဂါရိကဘူတော၊ ယန္နူနာဟံ တံ ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘေယျ”န္တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ တံ ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘေသိ။ အဒ္ဒသာ ခေါ သေဋ္ဌိ ဂဟပတိ ယသံ ကုလပုတ္တံ နိသိန္နံ၊ ဒိသွာန ယသံ ကုလပုတ္တံ ဧတဒဝေါစ “မာတာ တေ တာတ ယသ ပရိဒေဝသောကသမာပန္နာ၊ ဒေဟိ မာတုယာ ဇီဝိတ”န္တိ။ အထ ခေါ ယသော ကုလပုတ္တော ဘဂဝန္တံ ဥလ္လောကေသိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ သေဋ္ဌိံ ဂဟပတိံ ဧတဒဝေါစ “တံ ကိံ မညသိ ဂဟပတိ၊ ယဿ သေက္ခေန ဉာဏေန သေက္ခေန ဒဿနေန ဓမ္မော ဒိဋ္ဌော ဝိဒိတော သေယျထာပိ တယာ၊ တဿ ယထာဒိဋ္ဌံ ယထာဝိဒိတံ ဘူမိံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုတ္တံ၊ ဘဗ္ဗော နု ခေါ သော ဂဟပတိ ဟီနာယာဝတ္တိတွာ ကာမေ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ သေယျထာပိ ပုဗ္ဗေ အဂါရိကဘူတော”တိ။ နော ဟေတံ ဘန္တေ။ ယသဿ ခေါ ဂဟပတိ ကုလပုတ္တဿ သေက္ခေန ဉာဏေန သေက္ခေန ဒဿနေန ဓမ္မော ဒိဋ္ဌော ဝိဒိတော သေယျထာပိ တယာ၊ တဿ ယထာဒိဋ္ဌံ ယထာဝိဒိတံ ဘူမိံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုတ္တံ၊ အဘဗ္ဗော ခေါ ဂဟပတိ ယသော ကုလပုတ္တော ဟီနာယာဝတ္တိတွာ ကာမေ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ သေယျထာပိ ပုဗ္ဗေ အဂါရိကဘူတော”တိ။ လာဘာ ဘန္တေ ယသဿ ကုလပုတ္တဿ၊ သုလဒ္ဓံ ဘန္တေ ယသဿ ကုလပုတ္တဿ၊ ယထာ ယသဿ ကုလပုတ္တဿ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုတ္တံ၊ အဓိဝါသေတု မေ ဘန္တေ ဘဂဝါ အဇ္ဇတနာယ ဘတ္တံ ယသေန ကုလပုတ္တေန ပစ္ဆာသမဏေနာတိ။ အဓိဝါသေသိ ဘဂဝါ တုဏှီဘာဝေန။ အထ ခေါ သေဋ္ဌိ

gahapati Bhagavato adhivāsanaṁ viditvā uṭṭhāyāsanā Bhagavantaṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā pakkāmi. Atha kho Yaso kulaputto acirapakkante seṭṭhimhi gahapatimhi Bhagavantaṁ etadavoca "labheyyāhaṁ bhante Bhagavato santike pabbajjaṁ, labheyyaṁ upasampadan"ti. "Ehi bhikkhū"ti Bhagavā avoca "Svākkhāto dhammo, cara brahmacariyaṁ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti, sāva tassa āyasmato upasampadā ahosi.

1. Arahā pana hutvā somanassajāto attano pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **mahāsamuddaṁ oggayhā**ti-ādimāha. Tattha **samuddan**ti aṅgulimuddāya saṁ suṭṭhu dassetabbato samuddo, atha vā saṁ suṭṭhu udiyati khobhiyati pasodhiyati ghosanaṁ karonto āluḷiyatīti samuddo, mahanto ca so samuddo cāti mahāsamuddo, taṁ mahāsamuddaṁ. **Oggayhā**ti ajjhogāhetvā abbhantaraṁ pavisitvā tassa mahāsamuddassa anto pavisitvā, sāmyatthe cetaṁ upayogavacananti daṭṭhabbaṁ. **Bhavanaṁ me sumāpitan**ti ettha bhavanti nibbattanti nivasanti catūhi iriyāpathehi vāsaṁ kappenti etthāti bhavanaṁ, mayhaṁ taṁ bhavanaṁ taṁ vimānaṁ taṁ pāsādaṁ pañca-pākārakūṭāgārehi saṁ suṭṭhu māpitaṁ nagaraṁ, attano balena suṭṭhu nimmitanti attho. **Sunimmitā pokkharaṇī**ti sumahantā hutvā bhūtā itā gatā pavattā khaṇitā katāti pokkharaṇī, macchakacchapapupphapulina-titthamadhurodakādīhi suṭṭhu nibbattā nimmitāti attho. **Cakkavākūpakūjitā**ti cakkavākakukkuṭahaṁsādīhi kūjitā ghositā nāditā sā pokkharaṇīti sambandho. Ito paraṁ nadīvanadvipadacatuppadapādapapakkhīnaṁ vaṇṇañca Sumedhassa Bhagavato dassanañca nimantetvā Sumedhassa Bhagavato dānakkamañca suviññeyyameva.

Lokāhutipaṭiggahanti ettha loke āhuti lokāhuti, kāmarūpārūpasaṅkhātassa lokassa āhutiṁ pūjāsakkāraṁ paṭigganhātīti lokāhutipaṭiggahaṁ, Sumedhaṁ Bhagavantanti attho. Sesaṁ byākaraṇadānañca arahattappattaphalañca suviññeyyamevāti.

Yasatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

ဂဟပတိ ဘဂဝတော အဓိဝါသနံ ဝိဒိတွာ ဥဋ္ဌာယာသနာ ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ အထ ခေါ ယသော ကုလပုတ္တော အစိရပက္ကန္တေ သေဋ္ဌိမှိ ဂဟပတိမှိ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ "လဘေယျာဟံ ဘန္တေ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ၊ လဘေယျံ ဥပသမ္ပဒ"န္တိ။ "ဧဟိ ဘိက္ခူ"တိ ဘဂဝါ အဝေါစ "သွာက္ခာတော ဓမ္မော၊ စရ ဗြဟ္မစရိယံ သမ္မာ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယာ"တိ၊ သာဝ တဿ အာယသ္မတော ဥပသမ္ပဒါ အဟောသိ။

၁။ အရဟာ ပန ဟုတွာ သောမနဿဇာတော အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **မဟာသမုဒ္ဒံ ဩဂ္ဂယှာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သမုဒ္ဒ**န္တိ အင်္ဂုလိမုဒ္ဒါယ သံ သုဋ္ဌု ဒဿေတဗ္ဗတော သမုဒ္ဒော၊ အထ ဝါ သံ သုဋ္ဌု ဥဒိယတိ ခေါဘိယတိ ပသောဓိယတိ ဃောသနံ ကရောန္တော အာလုဠိယတီတိ သမုဒ္ဒော၊ မဟန္တော စ သော သမုဒ္ဒော စာတိ မဟာသမုဒ္ဒော၊ တံ မဟာသမုဒ္ဒံ။ **ဩဂ္ဂယှာ**တိ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ အဗ္ဘန္တရံ ပဝိသိတွာ တဿ မဟာသမုဒ္ဒဿ အန္တော ပဝိသိတွာ၊ သာမျတ္ထေ စေတံ ဥပယောဂဝစနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဘဝနံ မေ သုမာပိတ**န္တိ ဧတ္ထ ဘဝန္တိ နိဗ္ဗတ္တန္တိ နိဝသန္တိ စတူဟိ ဣရိယာပထေဟိ ဝါသံ ကပ္ပေန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘဝနံ၊ မယှံ တံ ဘဝနံ တံ ဝိမာနံ တံ ပါသာဒံ ပဉ္စပါကာရကူဋာဂါရေဟိ သံ သုဋ္ဌု မာပိတံ နဂရံ၊ အတ္တနော ဗလေန သုဋ္ဌု နိမ္မိတန္တိ အတ္ထော။ **သုနိမ္မိတာ ပေါက္ခရဏီ**တိ သုမဟန္တာ ဟုတွာ ဘူတာ ဣတာ ဂတာ ပဝတ္တာ ခဏိတာ ကတာတိ ပေါက္ခရဏီ၊ မစ္ဆကစ္ဆပပုပ္ဖပုလိနတိတ္ထမဓုရောဒကာဒီဟိ သုဋ္ဌု နိဗ္ဗတ္တာ နိမ္မိတာတိ အတ္ထော။ **စက္ကဝါကူပကူဇိတာ**တိ စက္ကဝါကကုက္ကုဋဟံသာဒီဟိ ကူဇိတာ ဃောသိတာ နာဒိတာ သာ ပေါက္ခရဏီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ဣတော ပရံ နဒီဝနဒွိပဒစတုပ္ပဒပါဒပပက္ခီနံ ဝဏ္ဏဉ္စ သုမေဓဿ ဘဂဝတော ဒဿနဉ္စ နိမန္တေတွာ သုမေဓဿ ဘဂဝတော ဒါနက္ကမဉ္စ သုဝိညေယျမေဝ။

လောကာဟုတိပဋိဂ္ဂဟန္တိ ဧတ္ထ လောကေ အာဟုတိ လောကာဟုတိ၊ ကာမရူပါရူပသင်္ခါတဿ လောကဿ အာဟုတိံ ပူဇာသက္ကာရံ ပဋိဂ္ဂဏှာတီတိ လောကာဟုတိပဋိဂ္ဂဟံ၊ သုမေဓံ ဘဂဝန္တန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဗျာကရဏဒါနဉ္စ အရဟတ္တပ္ပတ္တဖလဉ္စ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ယသတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

2. Nadīkassapatthera-apadānavaṇṇanā

Dutiyāpadāne **Padumuttarassa Bhagavato**ti-ādikaṁ āyasmato Nadīkassapattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle kulagehe nibbattitvā viññutaṁ patto ekadivasaṁ Satthāraṁ piṇḍāya carantaṁ disvā pasannamānaso attanā ropitassa ambarukkhassa paṭhamuppannaṁ manosilāvaṇṇaṁ ekaṁ ambaphalaṁ adāsi. So tena puññakammena devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Magadharaṭṭhe brāhmaṇakule Uruvelakassapassa bhātā hutvā nibbatto vayappatto nissaraṇajjhāsayatāya gharāvāsaṁ anicchanto tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā tīhi tāpasasatehi saddhiṁ Nerañjarāya nadiyā tīre assamaṁ māpetvā viharati. Nadītīre vasanato Kassapagottatāya ca **Nadīkassapo**ti samaññā ahosi. Tassa Bhagavā saparisassa ehibhikkhubhāvena upasampadaṁ adāsi. So Bhagavato Gayāsīse **Ādittapariyāya desanāya**[1] arahatte patiṭṭhāsi.

Tatrāyaṁ anupubbikathā—Satthā Yasaṁ kulaputtaṁ pabbājetvā Uruvelāyaṁ tayo bhātikajaṭile dametuṁ yena Uruvelā tadavasari. Tena kho pana samayena Uruvelāyaṁ tayo jaṭilā paṭivasanti Uruvelakassapo Nadīkassapo Gayākassapoti, tesu Uruvelakassapo jaṭilo pañcannaṁ jaṭilasatānaṁ nāyako hoti vināyako aggo pamukho pāmokkho, Nadīkassapo jaṭilo tiṇṇaṁ jaṭilasatānaṁ nāyako hoti vināyako aggo pamukho pāmokkho, Gayākassapo jaṭilo dvinnaṁ jaṭilasatānaṁ nāyako hoti vināyako aggo pamukho pāmokkho. Atha kho Bhagavā yena Uruvelakassapassa jaṭilassa assamo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Uruvelakassapaṁ jaṭilaṁ etadavoca "sace te Kassapa agaru, vaseyyāma ekarattaṁ agyāgāre"ti. Na kho me mahāsamaṇa garu, caṇḍettha nāgarājā iddhimā āsiviso ghoraviso, so taṁ mā viheṭṭhesīti. Dutiyampi kho Bhagavā Uruvelakassapaṁ jaṭilaṁ etadavoca -pa-. Tatiyampi -pa- so taṁ mā viheṭhesīti. Appeva maṁ na viheṭheyya, iṅgha tvaṁ Kassapa anujānāhi

1. Vi 3. 44; Saṁ 2. 251 piṭṭhādīsu.

၂-နဒီကဿပတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဒုတိယာပဒါနေ **ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော နဒီကဿပတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အတ္တနာ ရောပိတဿ အမ္ဗရုက္ခဿ ပဌမုပ္ပန္နံ မနောသိလာဝဏ္ဏံ ဧကံ အမ္ဗဖလံ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ မဂဓရဋ္ဌေ ဗြာဟ္မဏကုလေ ဥရုဝေလကဿပဿ ဘာတာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော ဝယပ္ပတ္တော နိဿရဏဇ္ဈာသယတာယ ဃရာဝါသံ အနိစ္ဆန္တော တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ တီဟိ တာပသသတေဟိ သဒ္ဓိံ နေရဉ္ဇရာယ နဒိယာ တီရေ အဿမံ မာပေတွာ ဝိဟရတိ။ နဒီတီရေ ဝသနတော ကဿပဂေါတ္တတာယ စ **နဒီကဿပေါ**တိ သမညာ အဟောသိ။ တဿ ဘဂဝါ သပရိသဿ ဧဟိဘိက္ခုဘာဝေန ဥပသမ္ပဒံ အဒါသိ။ သော ဘဂဝတော ဂယာသီသေ **အာဒိတ္တပရိယာယ ဒေသနာယ**[၁] အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ။

တတြာယံ အနုပုဗ္ဗိကထာ—သတ္ထာ ယသံ ကုလပုတ္တံ ပဗ္ဗာဇေတွာ ဥရုဝေလာယံ တယော ဘာတိကဇဋိလေ ဒမေတုံ ယေန ဥရုဝေလာ တဒဝသရိ။ တေန ခေါ ပန သမယေန ဥရုဝေလာယံ တယော ဇဋိလာ ပဋိဝသန္တိ ဥရုဝေလကဿပေါ နဒီကဿပေါ ဂယာကဿပေါတိ၊ တေသု ဥရုဝေလကဿပေါ ဇဋိလော ပဉ္စန္နံ ဇဋိလသတာနံ နာယကော ဟောတိ ဝိနာယကော အဂ္ဂေါ ပမုခေါ ပါမောက္ခော၊ နဒီကဿပေါ ဇဋိလော တိဏ္ဏံ ဇဋိလသတာနံ နာယကော ဟောတိ ဝိနာယကော အဂ္ဂေါ ပမုခေါ ပါမောက္ခော၊ ဂယာကဿပေါ ဇဋိလော ဒွိန္နံ ဇဋိလသတာနံ နာယကော ဟောတိ ဝိနာယကော အဂ္ဂေါ ပမုခေါ ပါမောက္ခော။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ယေန ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ အဿမော တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဥရုဝေလကဿပံ ဇဋိလံ ဧတဒဝေါစ "သစေ တေ ကဿပ အဂရု၊ ဝသေယျာမ ဧကရတ္တံ အဂျာဂါရေ"တိ။ န ခေါ မေ မဟာသမဏ ဂရု၊ စဏ္ဍေတ္ထ နာဂရာဇာ ဣဒ္ဓိမာ အာသိဝိသော ဃောရဝိသော၊ သော တံ မာ ဝိဟေဌေသီတိ။ ဒုတိယမ္ပိ ခေါ ဘဂဝါ ဥရုဝေလကဿပံ ဇဋိလံ ဧတဒဝေါစ။ ပ။ တတိယမ္ပိ။ ပ။ သော တံ မာ ဝိဟေဌေသီတိ။ အပ္ပေဝ မံ န ဝိဟေဌေယျ၊ ဣင်္ဃ တွံ ကဿပ အနုဇာနာဟိ

၁-ဝိ ၃-၄၄၊ သံ ၂-၂၅၁-ပိဋ္ဌာဒီသု။

agyāgāranti. Vihara mahāsamaṇa yathāsukhanti. Atha kho Bhagavā agyāgāraṁ pavisitvā tiṇasanthārakaṁ paññapetvā nisīdi pallaṅkaṁ ābhujitvā ujuṁ kāyaṁ paṇidhāya parimukhaṁ satiṁ upaṭṭhapetvā.

Addasā kho so nāgo Bhagavantaṁ paviṭṭhaṁ, disvā dummano padhūpāyi. Atha kho Bhagavato etadahosi "yannūnāhaṁ imassa nāgassa anupahacca chaviñca cammañca maṁsañca nhāruñca aṭṭhiñca aṭṭhimiñjañca tejasā tejaṁ pariyādiyeyyan"ti. Atha kho Bhagavā tathārūpaṁ iddhābhisaṅkhāraṁ abhisaṅkharitvā padhūpāyi. Atha kho so nāgo makkhaṁ asahamāno pajjali. Bhagavāpi tejodhātuṁ samāpajjitvā pajjali. Ubhinnaṁ sajotibhūtānaṁ agyāgāraṁ ādittaṁ viya hoti sampajjalitaṁ sajotibhūtaṁ. Atha kho te jaṭilā agyāgāraṁ parivāretvā evamāhaṁsu "abhirūpo vata bho mahāsamaṇo nāgena viheṭhiyatī"ti. Atha kho Bhagavā tassā rattiyā accayena assa nāgassa anupahacca chaviñca cammañca maṁsañca nhāruñca aṭṭhiñca aṭṭhimiñjañca tejasā tejaṁ pariyādiyitvā patte pakkhipitvā Uruvelakassapassa jaṭilassa dassesi "ayaṁ te Kassapa nāgo pariyādinno assa tejasā tejo"ti. Atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi "mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma caṇḍassa nāgarājassa iddhimato āsivisassa ghoravisassa tejasā tejaṁ pariyādiyissati, na tveva kho arahā yathā ahan"ti.

Nerañjarāyaṁ Bhagavā,
Uruvelakassapaṁ jaṭilaṁ avoca.
Sace te Kassapa agaru,
Viharemu ajjaṇho aggisālamhīti.

Na kho me mahāsamaṇa garu,
Phāsukāmova taṁ nivāremi.
Caṇḍettha nāgarājā,
Iddhimā āsiviso ghoraviso.
So taṁ mā viheṭhesīti.

အဂျာဂါရန္တိ။ ဝိဟရ မဟာသမဏ ယထာသုခန္တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ အဂျာဂါရံ ပဝိသိတွာ တိဏသန္ထာရကံ ပညပေတွာ နိသီဒိ ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာ ဥဇုံ ကာယံ ပဏိဓာယ ပရိမုခံ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ။

အဒ္ဒသာ ခေါ သော နာဂေါ ဘဂဝန္တံ ပဝိဋ္ဌံ၊ ဒိသွာ ဒုမ္မနော ပဓူပါယိ။ အထ ခေါ ဘဂဝတော ဧတဒဟောသိ "ယန္နူနာဟံ ဣမဿ နာဂဿ အနုပဟစ္စ ဆဝိဉ္စ စမ္မဉ္စ မံသဉ္စ နှာရုဉ္စ အဋ္ဌိဉ္စ အဋ္ဌိမိဉ္ဇဉ္စ တေဇသာ တေဇံ ပရိယာဒိယေယျ"န္တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ တထာရူပံ ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရိတွာ ပဓူပါယိ။ အထ ခေါ သော နာဂေါ မက္ခံ အသဟမာနော ပဇ္ဇလိ။ ဘဂဝါပိ တေဇောဓာတုံ သမာပဇ္ဇိတွာ ပဇ္ဇလိ။ ဥဘိန္နံ သဇောတိဘူတာနံ အဂျာဂါရံ အာဒိတ္တံ ဝိယ ဟောတိ သမ္ပဇ္ဇလိတံ သဇောတိဘူတံ။ အထ ခေါ တေ ဇဋိလာ အဂျာဂါရံ ပရိဝါရေတွာ ဧဝမာဟံသု "အဘိရူပေါ ဝတ ဘော မဟာသမဏော နာဂေန ဝိဟေဌိယတီ"တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ တဿာ ရတ္တိယာ အစ္စယေန တဿ နာဂဿ အနုပဟစ္စ ဆဝိဉ္စ စမ္မဉ္စ မံသဉ္စ နှာရုဉ္စ အဋ္ဌိဉ္စ အဋ္ဌိမိဉ္ဇဉ္စ တေဇသာ တေဇံ ပရိယာဒိယိတွာ ပတ္တေ ပက္ခိပိတွာ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဒဿေသိ "အယံ တေ ကဿပ နာဂေါ ပရိယာဒိန္နော အဿ တေဇသာ တေဇော"တိ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဧတဒဟောသိ "မဟိဒ္ဓိကော ခေါ မဟာသမဏော မဟာနုဘာဝေါ၊ ယတြ ဟိ နာမ စဏ္ဍဿ နာဂရာဇဿ ဣဒ္ဓိမတော အာသိဝိသဿ ဃောရဝိသဿ တေဇသာ တေဇံ ပရိယာဒိယိဿတိ၊ န တွေဝ ခေါ အရဟာ ယထာ အဟ"န္တိ။

နေရဉ္ဇရာယံ ဘဂဝါ၊
ဥရုဝေလကဿပံ ဇဋိလံ အဝေါစ။
သစေ တေ ကဿပ အဂရု၊
ဝိဟရေမု အဇ္ဇဏှော အဂ္ဂိသာလမှီတိ။

န ခေါ မေ မဟာသမဏ ဂရု၊
ဖာသုကာမောဝ တံ နိဝါရေမိ။
စဏ္ဍေတ္ထ နာဂရာဇာ၊
ဣဒ္ဓိမာ အာသိဝိသော ဃောရဝိသော။
သော တံ မာ ဝိဟေဌေသီတိ။

Appeva maṁ na viheṭheyya,
Iṅgha tvaṁ Kassapa anujānāhi agyāgāranti.
Dinnanti naṁ viditvā,
Abhīto pāvisi bhayamatīto.

Disvā isiṁ paviṭṭhaṁ,
Ahināgo dummano padhūpāyi.
Sumanamanaso adhimano,
Manussanāgopi tattha padhūpāyi.

Makkhañca asahamāno,
Ahināgo pāvakova pajjali.
Tejodhātusukusalo,
Manussanāgopi tattha pajjali.

Ubhinnaṁ sajotibhūtānaṁ,
Agyāgāraṁ ādittaṁ hoti sampajjalitaṁ sajotibhūtaṁ.
Udicchare jaṭilā,
Abhirūpo vata bho mahāsamaṇo.
Nāgena viheṭhiyatīti bhaṇanti.

Atha tassā rattiyā accayena,
Hatā nāgassa acciyo honti.
Iddhimato pana ṭhitā,
Anekavaṇṇā acciyo honti.

Nīlā atha lohitikā,
Mañjiṭṭhā pītakā phalikavaṇṇāyo.
Aṅgīrasassa kāye,
Anekavaṇṇā acciyo honti.

Pattamhi odahitvā,
Ahināgaṁ brāhmaṇassa dassesi.
Ayaṁ te Kassapa nāgo,
Pariyādinno assa tejasā tejoti.

အပ္ပေဝ မံ န ဝိဟေဌေယျ၊
ဣင်္ဃ တွံ ကဿပ အနုဇာနာဟိ အဂျာဂါရန္တိ။
ဒိန္နန္တိ နံ ဝိဒိတွာ၊
အဘီတော ပါဝိသိ ဘယမတီတော။

ဒိသွာ ဣသိံ ပဝိဋ္ဌံ၊
အဟိနာဂေါ ဒုမ္မနော ပဓူပါယိ။
သုမနမနသော အဓိမနော၊
မနုဿနာဂေါပိ တတ္ထ ပဓူပါယိ။

မက္ခဉ္စ အသဟမာနော၊
အဟိနာဂေါ ပါဝကောဝ ပဇ္ဇလိ။
တေဇောဓာတုသုကုသလော၊
မနုဿနာဂေါပိ တတ္ထ ပဇ္ဇလိ။

ဥဘိန္နံ သဇောတိဘူတာနံ၊
အဂျာဂါရံ အာဒိတ္တံ ဟောတိ သမ္ပဇ္ဇလိတံ သဇောတိဘူတံ။
ဥဒိစ္ဆရေ ဇဋိလာ၊
အဘိရူပေါ ဝတ ဘော မဟာသမဏော။
နာဂေန ဝိဟေဌိယတီတိ ဘဏန္တိ။

အထ တဿာ ရတ္တိယာ အစ္စယေန၊
ဟတာ နာဂဿ အစ္စိယော ဟောန္တိ။
ဣဒ္ဓိမတော ပန ဌိတာ၊
အနေကဝဏ္ဏာ အစ္စိယော ဟောန္တိ။

နီလာ အထ လောဟိတိကာ၊
မဉ္ဇိဋ္ဌာ ပီတကာ ဖလိကဝဏ္ဏာယော။
အင်္ဂီရသဿ ကာယေ၊
အနေကဝဏ္ဏာ အစ္စိယော ဟောန္တိ။

ပတ္တမှိ ဩဒဟိတွာ၊
အဟိနာဂံ ဗြာဟ္မဏဿ ဒဿေသိ။
အယံ တေ ကဿပ နာဂေါ၊
ပရိယာဒိန္နော အဿ တေဇသာ တေဇောတိ။

Atha kho Uruvelakassapo jaṭilo Bhagavato iminā iddhipāṭihāriyena abhippasanno Bhagavantaṁ etadavoca "idheva mahāsamaṇa vihara, ahaṁ te dhuvabhattenā[1]"ti.

Paṭhamaṁ pāṭihāriyaṁ.

Atha kho Bhagavā Uruvelakassapassa jaṭilassa assamassa avidūre aññatarasmiṁ vanasaṇḍe vihāsi. Atha kho cattāro mahārājāno abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṁ vanasaṇḍaṁ obhāsetvā yena Bhagavā tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā catuddisā aṭṭhaṁsu seyyathāpi mahantā aggikkhandhā. Atha kho Uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyā accayena yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ etadavoca "kālo mahāsamaṇa niṭṭhitaṁ bhattaṁ, ke nu kho te mahāsamaṇa abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṁ vanasaṇḍaṁ obhāsetvā yena tvaṁ tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā taṁ abhivādetvā catuddisā aṭṭhaṁsu seyyathāpi mahantā aggikkhandhā"ti. Ete kho Kassapa cattāro mahārājāno yenāhaṁ tenupasaṅkamiṁsu dhammassavanāyāti. Atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi "mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma cattāropi mahārājāno upasaṅkamissanti dhammassavanāya, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti. Atha kho Bhagavā Uruvelakassapassa jaṭilassa bhattaṁ bhuñjitvā tasmiṁ yeva vanasaṇḍe vihāsi.

Dutiyaṁ pāṭihāriyaṁ.

Atha kho Sakko Devānamindo abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṁ vanasaṇḍaṁ obhāsetvā yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi seyyathāpi mahā-aggikkhandho purimāhi vaṇṇanibhāhi abhikkantataro ca paṇītataro ca. Atha kho Uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyā accayena yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ etadavoca "kālo mahāsamaṇa niṭṭhitaṁ bhattaṁ, ko nu kho so mahāsamaṇa

1. Upaṭṭhāmi dhuvabhattena (Sī)

အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပေါ ဇဋိလော ဘဂဝတော ဣမိနာ ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယေန အဘိပ္ပသန္နော ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ “ဣဓေဝ မဟာသမဏ ဝိဟရ၊ အဟံ တေ ဓုဝဘတ္တေန[1]”တိ။

ပဌမံ ပါဋိဟာရိယံ။

အထ ခေါ ဘဂဝါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ အဿမဿ အဝိဒူရေ အညတရသ္မိံ ဝနသဏ္ဍေ ဝိဟာသိ။ အထ ခေါ စတ္တာရော မဟာရာဇာနော အဘိက္ကန္တာယ ရတ္တိယာ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏာ ကေဝလကပ္ပံ ဝနသဏ္ဍံ ဩဘာသေတွာ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိံသု၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ စတုဒ္ဒိသာ အဋ္ဌံသု သေယျထာပိ မဟန္တာ အဂ္ဂိက္ခန္ဓာ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပေါ ဇဋိလော တဿာ ရတ္တိယာ အစ္စယေန ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ “ကာလော မဟာသမဏ နိဋ္ဌိတံ ဘတ္တံ၊ ကေ နု ခေါ တေ မဟာသမဏ အဘိက္ကန္တာယ ရတ္တိယာ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏာ ကေဝလကပ္ပံ ဝနသဏ္ဍံ ဩဘာသေတွာ ယေန တွံ တေနုပသင်္ကမိံသု၊ ဥပသင်္ကမိတွာ တံ အဘိဝါဒေတွာ စတုဒ္ဒိသာ အဋ္ဌံသု သေယျထာပိ မဟန္တာ အဂ္ဂိက္ခန္ဓာ”တိ။ ဧတေ ခေါ ကဿပ စတ္တာရော မဟာရာဇာနော ယေနာဟံ တေနုပသင်္ကမိံသု ဓမ္မဿဝနာယာတိ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဧတဒဟောသိ “မဟိဒ္ဓိကော ခေါ မဟာသမဏော မဟာနုဘာဝေါ၊ ယတြ ဟိ နာမ စတ္တာရောပိ မဟာရာဇာနော ဥပသင်္ကမိဿန္တိ ဓမ္မဿဝနာယ၊ န တွေဝ စ ခေါ အရဟာ ယထာ အဟ”န္တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇိတွာ တသ္မိံယေဝ ဝနသဏ္ဍေ ဝိဟာသိ။

ဒုတိယံ ပါဋိဟာရိယံ။

အထ ခေါ သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော အဘိက္ကန္တာယ ရတ္တိယာ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏော ကေဝလကပ္ပံ ဝနသဏ္ဍံ ဩဘာသေတွာ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ဧကမန္တံ အဋ္ဌာသိ သေယျထာပိ မဟာအဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပုရိမာဟိ ဝဏ္ဏနိဘာဟိ အဘိက္ကန္တတရော စ ပဏီတတရော စ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပေါ ဇဋိလော တဿာ ရတ္တိယာ အစ္စယေန ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ “ကာလော မဟာသမဏ နိဋ္ဌိတံ ဘတ္တံ၊ ကော နု ခေါ သော မဟာသမဏ

၁-ဥပဋ္ဌာမိ ဓုဝဘတ္တေန (သီ)

abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṁ vanasaṇḍaṁ obhāsetvā yena tvaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā taṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi seyyathāpi mahā-aggikkhandho purimāhi vaṇṇanibhāhi abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti. Eso kho Kassapa Sakko Devānamindo yenāhaṁ tenupasaṅkami dhammassavanāyāti. Atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi "mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma Sakkopi Devānamindo upasaṅkamissati dhammassavanāya, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti. Atha kho Bhagavā Uruvelakassapassa jaṭilassa bhattaṁ bhuñjitvā tasmiṁyeva vanasaṇḍe vihāsi.

Tatiyaṁ pāṭihāriyaṁ.

Atha kho brahmā Sahampati abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṁ vanasaṇḍaṁ obhāsetvā yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi seyyathāpi mahā-aggikkhandho purimāhi vaṇṇanibhāhi abhikkantataro ca paṇītataro ca. Atha kho Uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyā accayena yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ etadavoca "kālo mahāsamaṇa niṭṭhitaṁ bhattaṁ, ko nu kho so mahāsamaṇa abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṁ vanasaṇḍaṁ obhāsetvā yena tvaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā taṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi seyyathāpi mahā-aggikkhandho purimāhi vaṇṇanibhāhi abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti. Eso kho Kassapa brahmā Sahampati yenāhaṁ tenupasaṅkami dhammassavanāyāti. Atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi "mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma brahmāpi Sahampati upasaṅkamissati dhammassavanāya, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti. Atha kho Bhagavā Uruvelakassapassa jaṭilassa bhattaṁ bhuñjitvā tasmiṁyeva vanasaṇḍe vihāsi.

Catutthaṁ pāṭihāriyaṁ.

Tena kho pana samayena Uruvelakassapassa jaṭilassa mahāyañño paccupaṭṭhito hoti, kevalakappā ca Aṅgamagadhā pahūtaṁ khādanīyaṁ

အဘိက္ကန္တာယ ရတ္တိယာ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏော ကေဝလကပ္ပံ ဝနသဏ္ဍံ ဩဘာသေတွာ ယေန တွံ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ တံ အဘိဝါဒေတွာ ဧကမန္တံ အဋ္ဌာသိ သေယျထာပိ မဟာအဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပုရိမာဟိ ဝဏ္ဏနိဘာဟိ အဘိက္ကန္တတရော စ ပဏီတတရော စာ”တိ။ ဧသော ခေါ ကဿပ သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော ယေနာဟံ တေနုပသင်္ကမိ ဓမ္မဿဝနာယာတိ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဧတဒဟောသိ “မဟိဒ္ဓိကော ခေါ မဟာသမဏော မဟာနုဘာဝေါ၊ ယတြ ဟိ နာမ သက္ကောပိ ဒေဝါနမိန္ဒော ဥပသင်္ကမိဿတိ ဓမ္မဿဝနာယ၊ န တွေဝ စ ခေါ အရဟာ ယထာ အဟ”န္တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇိတွာ တသ္မိံယေဝ ဝနသဏ္ဍေ ဝိဟာသိ။

တတိယံ ပါဋိဟာရိယံ။

အထ ခေါ ဗြဟ္မာ သဟမ္ပတိ အဘိက္ကန္တာယ ရတ္တိယာ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏော ကေဝလကပ္ပံ ဝနသဏ္ဍံ ဩဘာသေတွာ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ဧကမန္တံ အဋ္ဌာသိ သေယျထာပိ မဟာအဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပုရိမာဟိ ဝဏ္ဏနိဘာဟိ အဘိက္ကန္တတရော စ ပဏီတတရော စ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပေါ ဇဋိလော တဿာ ရတ္တိယာ အစ္စယေန ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ “ကာလော မဟာသမဏ နိဋ္ဌိတံ ဘတ္တံ၊ ကော နု ခေါ သော မဟာသမဏ အဘိက္ကန္တာယ ရတ္တိယာ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏော ကေဝလကပ္ပံ ဝနသဏ္ဍံ ဩဘာသေတွာ ယေန တွံ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ တံ အဘိဝါဒေတွာ ဧကမန္တံ အဋ္ဌာသိ သေယျထာပိ မဟာအဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပုရိမာဟိ ဝဏ္ဏနိဘာဟိ အဘိက္ကန္တတရော စ ပဏီတတရော စာ”တိ။ ဧသော ခေါ ကဿပ ဗြဟ္မာ သဟမ္ပတိ ယေနာဟံ တေနုပသင်္ကမိ ဓမ္မဿဝနာယာတိ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဧတဒဟောသိ “မဟိဒ္ဓိကော ခေါ မဟာသမဏော မဟာနုဘာဝေါ၊ ယတြ ဟိ နာမ ဗြဟ္မာပိ သဟမ္ပတိ ဥပသင်္ကမိဿတိ ဓမ္မဿဝနာယ၊ န တွေဝ စ ခေါ အရဟာ ယထာ အဟ”န္တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇိတွာ တသ္မိံယေဝ ဝနသဏ္ဍေ ဝိဟာသိ။

စတုတ္ထံ ပါဋိဟာရိယံ။

တေန ခေါ ပန သမယေန ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ မဟာယညော ပစ္စုပဋ္ဌိတော ဟောတိ၊ ကေဝလကပ္ပါ စ အင်္ဂမဂဓာ ပဟူတံ ခါဒနီယံ

bhojanīyaṁ ādāya abhikkamitukāmā honti. Atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi “etarahi kho me mahāyañño paccupaṭṭhito, kevalakappā ca Aṅgamagadhā pahūtaṁ khādanīyaṁ bhojanīyaṁ ādāya abhikkamissanti, sace mahāsamaṇo mahājanakāye iddhipāṭihāriyaṁ karissati, mahāsamaṇassa lābhasakkāro abhivaḍḍhissati, mama lābhasakkāro parihāyissati, aho nūna mahāsamaṇo svātanāya nāgaccheyyā”ti. Atha kho Bhagavā Uruvelakassapassa jaṭilassa cetasā cetoparivitakkamaññāya Uttarakuruṁ gantvā tato piṇḍapātaṁ āharitvā Anotattadahe paribhuñjitvā tattheva divāvihāraṁ akāsi. Atha kho Uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyā accayena yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ etadavoca “kālo mahāsamaṇa niṭṭhitaṁ bhattaṁ, kiṁ nu kho mahāsamaṇa hiyyo nāgamāsi, apica mayaṁ taṁ sarāma, ‘kiṁ nu kho mahāsamaṇo nāgacchatī’ti, khādanīyassa ca bhojanīyassa ca te paṭivīso ṭhapito”ti. Nanu te Kassapa etadahosi “etarahi kho me mahāyañño paccupaṭṭhito, kevalakappā ca Aṅgamagadhā pahūtaṁ khādanīyaṁ bhojanīyaṁ ādāya abhikkamissanti, sace mahāsamaṇo mahājanakāye iddhipāṭihāriyaṁ karissati, mahāsamaṇassa lābhasakkāro abhivaḍḍhissati, mama lābhasakkāro parihāyissati, aho nūna mahāsamaṇo svātanāya nāgaccheyyā”ti, so kho ahaṁ Kassapa tava cetasā cetoparivitakkamaññāya Uttarakuruṁ gatvā tato piṇḍapātaṁ āharitvā Anotattadahe paribhuñjitvā tattheva divāvihāraṁ akāsinti. Atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi “mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma cetasāpi cittaṁ pajānissati, na tveva ca kho arahā yathā ahan”ti. Atha kho Bhagavā Uruvelakassapassa jaṭilassa bhattaṁ bhuñjitvā tasmiṁyeva vanasaṇḍe vihāsi.

Pañcamaṁ pāṭihāriyaṁ.

Tena kho pana samayena Bhagavato paṁsukūlaṁ uppannaṁ hoti. Atha kho Bhagavato etadahosi “kattha nu kho ahaṁ paṁsukūlaṁ dhoveyyan”ti. Atha kho Sakko Devānamindo Bhagavato cetasā

ဘောဇနီယံ အာဒါယ အဘိက္ကမိတုကာမာ ဟောန္တိ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဧတဒဟောသိ ''ဧတရဟိ ခေါ မေ မဟာယညော ပစ္စုပဋ္ဌိတော၊ ကေဝလကပ္ပါ စ အင်္ဂမဂဓာ ပဟူတံ ခါဒနီယံ ဘောဇနီယံ အာဒါယ အဘိက္ကမိဿန္တိ၊ သစေ မဟာသမဏော မဟာဇနကာယေ ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယံ ကရိဿတိ၊ မဟာသမဏဿ လာဘသက္ကာရော အဘိဝဍ္ဎိဿတိ၊ မမ လာဘသက္ကာရော ပရိဟာယိဿတိ၊ အဟော နူန မဟာသမဏော သွာတနာယ နာဂစ္ဆေယျာ''တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ စေတသာ စေတောပရိဝိတက္ကမညာယ ဥတ္တရကုရုံ ဂန္တွာ တတော ပိဏ္ဍပါတံ အာဟရိတွာ အနောတတ္တဒဟေ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ တတ္ထေဝ ဒိဝါဝိဟာရံ အကာသိ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပေါ ဇဋိလော တဿာ ရတ္တိယာ အစ္စယေန ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ ''ကာလော မဟာသမဏ နိဋ္ဌိတံ ဘတ္တံ၊ ကိံ နု ခေါ မဟာသမဏ ဟိယျော နာဂမာသိ၊ အပိစ မယံ တံ သရာမ၊ 'ကိံ နု ခေါ မဟာသမဏော နာဂစ္ဆတီ'တိ၊ ခါဒနီယဿ စ ဘောဇနီယဿ စ တေ ပဋိဝိသော ဌပိတော''တိ။ နနု တေ ကဿပ ဧတဒဟောသိ ''ဧတရဟိ ခေါ မေ မဟာယညော ပစ္စုပဋ္ဌိတော၊ ကေဝလကပ္ပါ စ အင်္ဂမဂဓာ ပဟူတံ ခါဒနီယံ ဘောဇနီယံ အာဒါယ အဘိက္ကမိဿန္တိ၊ သစေ မဟာသမဏော မဟာဇနကာယေ ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယံ ကရိဿတိ၊ မဟာသမဏဿ လာဘသက္ကာရော အဘိဝဍ္ဎိဿတိ၊ မမ လာဘသက္ကာရော ပရိဟာယိဿတိ၊ အဟော နူန မဟာသမဏော သွာတနာယ နာဂစ္ဆေယျာ”တိ၊ သော ခေါ အဟံ ကဿပ တဝ စေတသာ စေတောပရိဝိတက္ကမညာယ ဥတ္တရကုရုံ ဂန္တွာ တတော ပိဏ္ဍပါတံ အာဟရိတွာ အနောတတ္တဒဟေ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ တတ္ထေဝ ဒိဝါဝိဟာရံ အကာသိန္တိ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဧတဒဟောသိ “မဟိဒ္ဓိကော ခေါ မဟာသမဏော မဟာနုဘာဝေါ၊ ယတြ ဟိ နာမ စေတသာပိ စိတ္တံ ပဇာနိဿတိ၊ န တွေဝ စ ခေါ အရဟာ ယထာ အဟ”န္တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇိတွာ တသ္မိံယေဝ ဝနသဏ္ဍေ ဝိဟာသိ။

ပဉ္စမံ ပါဋိဟာရိယံ။

တေန ခေါ ပန သမယေန ဘဂဝတော ပံသုကူလံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ အထ ခေါ ဘဂဝတော ဧတဒဟောသိ “ကတ္ထ နု ခေါ အဟံ ပံသုကူလံ ဓောဝေယျ”န္တိ။ အထ ခေါ သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော ဘဂဝတော စေတသာ

cetoparivitakkamaññāya pāṇinā pokkharaṇiṁ khaṇitvā Bhagavantaṁ etadavoca “idha bhante Bhagavā paṁsukūlaṁ dhovatū”ti. Atha kho Bhagavato etadahosi “kimhi nu kho ahaṁ paṁsukūlaṁ parimaddeyyan”ti. Atha kho Sakko Devānamindo Bhagavato cetasā cetoparivitakkamaññāya mahatiṁ silaṁ upanikkhipi “idha bhante Bhagavā paṁsukūlaṁ parimaddatū”ti. Atha kho Bhagavato etadahosi “kimhi nu kho ahaṁ ālambitvā uttareyyan”ti. Atha kho kakudhe adhivatthā devatā Bhagavato cetasā cetoparivitakkamaññāya sākhaṁ onāmesi “idha bhante Bhagavā ālambitvā uttaratū”ti. Atha kho Bhagavato etadahosi “kimhi nu kho ahaṁ paṁsukūlaṁ vissajjeyyan”ti. Atha kho Sakko Devānamindo Bhagavato cetasā cetoparivitakkamaññāya mahatiṁ silaṁ upanikkhipi “idha bhante Bhagavā paṁsukūlaṁ vissajjetū”ti. Atha kho Uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyā accayena yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ etadavoca “kālo mahāsamaṇa niṭṭhitaṁ bhattaṁ, kiṁ nu kho mahāsamaṇa nāyaṁ pubbe idha pokkharaṇī sā’yaṁ idha pokkharaṇī, nayimā silā pubbe upanikkhittā, kenimā silā upanikkhittā, nayimassa kakudhassa pubbe sākhā onatā, sā’yaṁ sākhā onatā”ti. Idha me Kassapa paṁsukūlaṁ uppannaṁ ahosi, tassa mayhaṁ onatā”ti. Idha me Kassapa paṁsukūlaṁ uppannaṁ ahosi, tassa mayhaṁ Kassapa etadahosi “kattha nu kho ahaṁ paṁsukūlaṁ dhoveyyan”ti, atha kho Kassapa Sakko Devānamindo mama cetasā cetoparivitakkamaññāya pāṇinā pokkharaṇiṁ khaṇitvā maṁ etadavoca “idha bhante Bhagavā paṁsukūlaṁ dhovatū”ti. Sā’yaṁ Kassapa amanussena pāṇinā khaṇitā pokkharaṇī. Tassa mayhaṁ Kassapa etadahosi “kimhi nu kho ahaṁ paṁsukūlaṁ parimaddeyyan”ti, atha kho Kassapa Sakko Devānamindo mama cetasā cetoparivitakkamaññāya mahatiṁ silaṁ upanikkhipi “idha bhante Bhagavā paṁsukūlaṁ parimaddatū”ti, sā’yaṁ Kassapa amanussena upanikkhittā silā. Tassa mayhaṁ Kassapa etadahosi “kimhi nu kho ahaṁ ālambitvā uttareyyan”ti, atha kho Kassapa kakudhe adhivatthā devatā mama cetasā cetoparivitakkamaññāya sākhaṁ onāmesi “idha bhante Bhagavā ālambitvā uttaratū”ti, svāyaṁ āharahattho kakudho. Tassa mayhaṁ Kassapa etadahosi “kimhi nu kho ahaṁ paṁsukūlaṁ vissajjeyyan”ti, atha kho Kassapa Sakko Devānamindo mama cetasā

စေတောပရိဝိတက္ကမညာယ ပါဏိနာ ပေါက္ခရဏိံ ခဏိတွာ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ “ဣဓ ဘန္တေ ဘဂဝါ ပံသုကူလံ ဓောဝတူ”တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝတော ဧတဒဟောသိ “ကိမှိ နု ခေါ အဟံ ပံသုကူလံ ပရိမဒ္ဒေယျ”န္တိ။ အထ ခေါ သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော ဘဂဝတော စေတသာ စေတောပရိဝိတက္က-မညာယ မဟတိံ သိလံ ဥပနိက္ခိပိ “ဣဓ ဘန္တေ ဘဂဝါ ပံသုကူလံ ပရိမဒ္ဒတူ”တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝတော ဧတဒဟောသိ “ကိမှိ နု ခေါ အဟံ အာလမ္ဗိတွာ ဥတ္တရေယျ”န္တိ။ အထ ခေါ ကကုဓေ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ ဘဂဝတော စေတသာ စေတောပရိဝိတက္ကမညာယ သာခံ ဩနာမေသိ “ဣဓ ဘန္တေ ဘဂဝါ အာလမ္ဗိတွာ ဥတ္တရတူ”တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝတော ဧတဒဟောသိ “ကိမှိ နု ခေါ အဟံ ပံသုကူလံ ဝိဿဇ္ဇေယျ”န္တိ။ အထ ခေါ သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော ဘဂဝတော စေတသာ စေတောပရိဝိတက္ကမညာယ မဟတိံ သိလံ ဥပနိက္ခိပိ “ဣဓ ဘန္တေ ဘဂဝါ ပံသုကူလံ ဝိဿဇ္ဇေတူ”တိ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပေါ ဇဋိလော တဿာ ရတ္တိယာ အစ္စယေန ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ “ကာလော မဟာသမဏ နိဋ္ဌိတံ ဘတ္တံ၊ ကိံ နု ခေါ မဟာသမဏ နာယံ ပုဗ္ဗေ ဣဓ ပေါက္ခရဏီ သာ’ယံ ဣဓ ပေါက္ခရဏီ၊ နယိမာ သိလာ ပုဗ္ဗေ ဥပနိက္ခိတ္တာ၊ ကေနိမာ သိလာ ဥပနိက္ခိတ္တာ၊ နယိမဿ ကကုဓဿ ပုဗ္ဗေ သာခါ ဩနတာ၊ သာ’ယံ သာခါ ဩနတာ”တိ။ ဣဓ မေ ကဿပ ပံသုကူလံ ဥပ္ပန္နံ အဟောသိ၊ တဿ မယှံ ကဿပ ဧတဒဟောသိ “ကတ္ထ နု ခေါ အဟံ ပံသုကူလံ ဓောဝေယျ”န္တိ၊ အထ ခေါ ကဿပ သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော မမ စေတသာ စေတောပရိဝိတက္က-မညာယ ပါဏိနာ ပေါက္ခရဏိံ ခဏိတွာ မံ ဧတဒဝေါစ “ဣဓ ဘန္တေ ဘဂဝါ ပံသုကူလံ ဓောဝတူ”တိ။ သာ’ယံ ကဿပ အမနုဿေန ပါဏိနာ ခဏိတာ ပေါက္ခရဏီ။ တဿ မယှံ ကဿပ ဧတဒဟောသိ “ကိမှိ နု ခေါ အဟံ ပံသုကူလံ ပရိမဒ္ဒေယျ”န္တိ၊ အထ ခေါ ကဿပ သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော မမ စေတသာ စေတောပရိဝိတက္ကမညာယ မဟတိံ သိလံ ဥပနိက္ခိပိ “ဣဓ ဘန္တေ ဘဂဝါ ပံသုကူလံ ပရိမဒ္ဒတူ”တိ၊ သာ’ယံ ကဿပ အမနုဿေန ဥပနိက္ခိတ္တာ သိလာ။ တဿ မယှံ ကဿပ ဧတဒဟောသိ “ကိမှိ နု ခေါ အဟံ အာလမ္ဗိတွာ ဥတ္တရေယျ”န္တိ၊ အထ ခေါ ကဿပ ကကုဓေ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ မမ စေတသာ စေတောပရိဝိတက္ကမညာယ သာခံ ဩနာမေသိ “ဣဓ ဘန္တေ ဘဂဝါ အာလမ္ဗိတွာ ဥတ္တရတူ”တိ၊ သွာယံ အာဟရဟတ္ထော ကကုဓော။ တဿ မယှံ ကဿပ ဧတဒဟောသိ “ကိမှိ နု ခေါ အဟံ ပံသုကူလံ ဝိဿဇ္ဇေယျ”န္တိ၊ အထ ခေါ ကဿပ သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော မမ စေတသာ

cetoparivitakkamaññāya mahatiṁ silaṁ upanikkhipi “idha bhante Bhagavā paṁsukūlaṁ vissajjetū”ti, sā’yaṁ Kassapa amanussena upanikkhittā silāti. Atha kho Uruvelakassapassa etadahosi “mahiddhiko mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma Sakkopi Devānamindo veyyāvaccaṁ karissati, na tveva ca kho arahā yathā ahan”ti. Atha kho Bhagavā Uruvelakassapassa jaṭilassa bhattaṁ bhuñjitvā tasmiṁyeva vanasaṇḍe vihāsi.

Atha kho Uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyā accayena yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavato kālaṁ ārocesi “kālo mahāsamaṇa niṭṭhitaṁ bhattan”ti. “Gaccha tvaṁ Kassapa āyāmahan”ti Uruvelakassapaṁ jaṭilaṁ uyyojetvā yāya jambuyā Jambudīpo paññāyati, tato phalaṁ gahetvā paṭhamataraṁ āgantvā agyāgāre nisīdi. Addasā kho Uruvelakassapo jaṭilo Bhagavantaṁ agyāvāre nisinnaṁ, disvāna Bhagavantaṁ etadavoca “katamena tvaṁ mahāsamaṇa maggena āgato, ahaṁ tayā paṭhamataraṁ pakkanto, so tvaṁ paṭhamataraṁ āgantvā agyāgāre nisinno”ti. Idhāhaṁ Kassapa taṁ uyyojetvā yāya jambuyā Jambudīpo paññāyati, tato phalaṁ gahetvā paṭhamataraṁ āgantvā agyāgāre nisinno, idaṁ kho Kassapa jambuphalaṁ vaṇṇasampannaṁ gandhasampannaṁ rasasampannaṁ, sace ākaṅkhasi paribhuñjāti. Alaṁ mahāsamaṇa tvaṁyeva taṁ arahasi, tvaṁyeva taṁ paribhuñjāti. Atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi “mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma maṁ paṭhamataraṁ uyyojetvā yāya jambuyā Jambudīpo paññāyati, tato phalaṁ gahetvā paṭhamataraṁ āgantvā agyāgāre nisīdissati, na tveva ca kho arahā yathā ahan”ti. Atha kho Bhagavā Uruvelakassapassa jaṭilassa bhattaṁ bhuñjitvā tasmiṁyeva vanasaṇḍe vihāsi.

Atha kho Uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyā accayena yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavato kālaṁ ārocesi “kālo mahāsamaṇa niṭṭhitaṁ bhattan”ti. “Gaccha tvaṁ Kassapa āyāmahan”ti Uruvelakassapaṁ jaṭilaṁ uyyojetvā yāya jambuyā Jambudīpo paññāyati, tassā avidūre ambo -pa- tassā avidūre

စေတောပရိဝိတက္ကမညာယ မဟတိံ သိလံ ဥပနိက္ခိပိ “ဣဓ ဘန္တေ ဘဂဝါ ပံသုကူလံ ဝိဿဇ္ဇေတူ”တိ၊ သာ’ယံ ကဿပ အမနုဿေန ဥပနိက္ခိတ္တာ သိလာတိ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဧတဒဟောသိ “မဟိဒ္ဓိကော မဟာသမဏော မဟာနုဘာဝေါ၊ ယတြ ဟိ နာမ သက္ကောပိ ဒေဝါနမိန္ဒော ဝေယျာဝစ္စံ ကရိဿတိ၊ န တွေဝ စ ခေါ အရဟာ ယထာ အဟ”န္တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇိတွာ တသ္မိံယေဝ ဝနသဏ္ဍေ ဝိဟာသိ။

အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပေါ ဇဋိလော တဿာ ရတ္တိယာ အစ္စယေန ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝတော ကာလံ အာရောစေသိ “ကာလော မဟာသမဏ နိဋ္ဌိတံ ဘတ္တ”န္တိ။ “ဂစ္ဆ တွံ ကဿပ အာယာမဟ”န္တိ ဥရုဝေလကဿပံ ဇဋိလံ ဥယျောဇေတွာ ယာယ ဇမ္ဗုယာ ဇမ္ဗုဒီပေါ ပညာယတိ၊ တတော ဖလံ ဂဟေတွာ ပဌမတရံ အာဂန္တွာ အဂျာဂါရေ နိသီဒိ။ အဒ္ဒသာ ခေါ ဥရုဝေလကဿပေါ ဇဋိလော ဘဂဝန္တံ အဂျာဂါရေ နိသိန္နံ၊ ဒိသွာန ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ “ကတမေန တွံ မဟာသမဏ မဂ္ဂေန အာဂတော၊ အဟံ တယာ ပဌမတရံ ပက္ကန္တော၊ သော တွံ ပဌမတရံ အာဂန္တွာ အဂျာဂါရေ နိသိန္နော”တိ။ ဣဓာဟံ ကဿပ တံ ဥယျောဇေတွာ ယာယ ဇမ္ဗုယာ ဇမ္ဗုဒီပေါ ပညာယတိ၊ တတော ဖလံ ဂဟေတွာ ပဌမတရံ အာဂန္တွာ အဂျာဂါရေ နိသိန္နော၊ ဣဒံ ခေါ ကဿပ ဇမ္ဗုဖလံ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နံ ဂန္ဓသမ္ပန္နံ ရသသမ္ပန္နံ၊ သစေ အာကင်္ခသိ ပရိဘုဉ္ဇာတိ။ အလံ မဟာသမဏ တွံယေဝ တံ အရဟသိ၊ တွံယေဝ တံ ပရိဘုဉ္ဇာတိ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဧတဒဟောသိ “မဟိဒ္ဓိကော ခေါ မဟာသမဏော မဟာနုဘာဝေါ၊ ယတြ ဟိ နာမ မံ ပဌမတရံ ဥယျောဇေတွာ ယာယ ဇမ္ဗုယာ ဇမ္ဗုဒီပေါ ပညာယတိ၊ တတော ဖလံ ဂဟေတွာ ပဌမတရံ အာဂန္တွာ အဂျာဂါရေ နိသီဒိဿတိ၊ န တွေဝ စ ခေါ အရဟာ ယထာ အဟ”န္တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇိတွာ တသ္မိံယေဝ ဝနသဏ္ဍေ ဝိဟာသိ။

အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပေါ ဇဋိလော တဿာ ရတ္တိယာ အစ္စယေန ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝတော ကာလံ အာရောစေသိ “ကာလော မဟာသမဏ နိဋ္ဌိတံ ဘတ္တ”န္တိ။ “ဂစ္ဆ တွံ ကဿပ အာယာမဟ”န္တိ ဥရုဝေလကဿပံ ဇဋိလံ ဥယျောဇေတွာ ယာယ ဇမ္ဗုယာ ဇမ္ဗုဒီပေါ ပညာယတိ၊ တဿာ အဝိဒူရေ အမ္ဗော။ပ။ တဿာ အဝိဒူရေ

āmalakī -pa- tassā avidūre harītakī -pa- tāvatiṁsaṁ gantvā pāricchattakapupphaṁ gahetvā paṭhamataraṁ āgantvā agyāgāre nisīdi. Addasā kho Uruvelakassapo jaṭilo Bhagavantaṁ agyāgāre nisinnaṁ, disvāna Bhagavantaṁ etadavoca “katamena tvaṁ mahāsamaṇa maggena āgato, ahaṁ tayā paṭhamataraṁ pakkanto, so tvaṁ paṭhamataraṁ āgantvā agyāgāre nisinno”ti. Idhāhaṁ Kassapa taṁ uyyojetvā Tāvatiṁsaṁ gantvā pāricchattakapupphaṁ gahetvā paṭhamataraṁ āgantvā agyāgāre nisinno, idaṁ kho Kassapa pāricchattakapupphaṁ vaṇṇasampannaṁ gandhasampannaṁ, (sace ākaṅkhasi gaṇhāti. Alaṁ mahāsamaṇa tvaṁyeva taṁ arahasi, tvaṁyeva taṁ gaṇhāti.)[1] Atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi “mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma maṁ paṭhamataraṁ uyyojetvā Tāvatiṁsaṁ gantvā pāricchattakapupphaṁ gahetvā paṭhamataraṁ āgantvā agyāgāre nisīdissati, na tveva ca kho arahā yathā ahan”ti.

Tena kho pana samayena te jaṭilā aggiṁ paricaritukāmā na sakkonti kaṭṭhāni phāletuṁ. Atha kho tesaṁ jaṭilānaṁ etadahosi “nissaṁsayaṁ kho mahāsamaṇassa iddhānubhāvo yathā mayaṁ na sakkoma kaṭṭhāni phāletun”ti. Atha kho Bhagavā Uruvelakassapaṁ jaṭilaṁ etadavoca “phāliyantu Kassapa kaṭṭhānī”ti. Phāliyantu mahāsamaṇāti. Sakideva pañca kaṭṭhasatāni phāliyiṁsu. Atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi “mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma kaṭṭhānipi phāliyissanti, na tveva ca kho arahā yathā ahan”ti.

Tena kho pana samayena te jaṭilā aggiṁ paricaritukāmā na sakkonti aggiṁ ujjaletuṁ. Atha kho tesaṁ jaṭilānaṁ etadahosi “nissaṁsayaṁ kho mahāsamaṇassa iddhānubhāvo yathā mayaṁ na sakkoma aggiṁ ujjaletun”ti. Atha kho Bhagavā Uruvelakassapaṁ jaṭilaṁ etadavoca “ujjaliyantu Kassapa aggī”ti. Ujjaliyantu mahāsamaṇāti. Sakideva pañca aggisatāni ujjaliyiṁsu. Atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi “mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma aggīpi ujjaliyissanti, na tveva ca kho arahā yathā ahan”ti.

1. ( ) Sī-Syā-potthakesu natthi.

အာမလကီ။ပ။ တဿာ အဝိဒူရေ ဟရီတကီ။ပ။ တာဝတိံသံ ဂန္တွာ ပါရိစ္ဆတ္တကပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ပဌမတရံ အာဂန္တွာ အဂျာဂါရေ နိသီဒိ။ အဒ္ဒသာ ခေါ ဥရုဝေလကဿပေါ ဇဋိလော ဘဂဝန္တံ အဂျာဂါရေ နိသိန္နံ၊ ဒိသွာန ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ “ကတမေန တွံ မဟာသမဏ မဂ္ဂေန အာဂတော၊ အဟံ တယာ ပဌမတရံ ပက္ကန္တော၊ သော တွံ ပဌမတရံ အာဂန္တွာ အဂျာဂါရေ နိသိန္နော”တိ။ ဣဓာဟံ ကဿပ တံ ဥယျောဇေတွာ တာဝတိံသံ ဂန္တွာ ပါရိစ္ဆတ္တကပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ပဌမတရံ အာဂန္တွာ အဂျာဂါရေ နိသိန္နော၊ ဣဒံ ခေါ ကဿပ ပါရိစ္ဆတ္တကပုပ္ဖံ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နံ ဂန္ဓသမ္ပန္နံ၊ (သစေ အာကင်္ခသိ ဂဏှာတိ။ အလံ မဟာသမဏ တွံယေဝ တံ အရဟသိ၊ တွံယေဝ တံ ဂဏှာတိ။)[၁] အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဧတဒဟောသိ “မဟိဒ္ဓိကော ခေါ မဟာ-သမဏော မဟာနုဘာဝေါ၊ ယတြ ဟိ နာမ မံ ပဌမတရံ ဥယျောဇေတွာ တာဝတိံသံ ဂန္တွာ ပါရိစ္ဆတ္တကပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ပဌမတရံ အာဂန္တွာ အဂျာဂါရေ နိသီဒိဿတိ၊ န တွေဝ စ ခေါ အရဟာ ယထာ အဟ”န္တိ။

တေန ခေါ ပန သမယေန တေ ဇဋိလာ အဂ္ဂိံ ပရိစရိတုကာမာ န သက္ကောန္တိ ကဋ္ဌာနိ ဖာလေတုံ။ အထ ခေါ တေသံ ဇဋိလာနံ ဧတဒဟောသိ “နိဿံသယံ ခေါ မဟာသမဏဿ ဣဒ္ဓါနုဘာဝေါ ယထာ မယံ န သက္ကောမ ကဋ္ဌာနိ ဖာလေတု”န္တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဥရုဝေလကဿပံ ဇဋိလံ ဧတဒဝေါစ “ဖာလိယန္တု ကဿပ ကဋ္ဌာနီ”တိ။ ဖာလိယန္တု မဟာသမဏာတိ။ သကိဒေဝ ပဉ္စ ကဋ္ဌသတာနိ ဖာလိယိံသု။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဧတဒဟောသိ “မဟိဒ္ဓိကော ခေါ မဟာသမဏော မဟာနုဘာဝေါ၊ ယတြ ဟိ နာမ ကဋ္ဌာနိပိ ဖာလိယိဿန္တိ၊ န တွေဝ စ ခေါ အရဟာ ယထာ အဟ”န္တိ။

တေန ခေါ ပန သမယေန တေ ဇဋိလာ အဂ္ဂိံ ပရိစရိတုကာမာ န သက္ကောန္တိ အဂ္ဂိံ ဥဇ္ဇလေတုံ။ အထ ခေါ တေသံ ဇဋိလာနံ ဧတဒဟောသိ “နိဿံသယံ ခေါ မဟာသမဏဿ ဣဒ္ဓါနုဘာဝေါ ယထာ မယံ န သက္ကောမ အဂ္ဂိံ ဥဇ္ဇလေတု”န္တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဥရုဝေလကဿပံ ဇဋိလံ ဧတဒဝေါစ “ဥဇ္ဇလိယန္တု ကဿပ အဂ္ဂီ”တိ။ ဥဇ္ဇလိယန္တု မဟာသမဏာတိ။ သကိဒေဝ ပဉ္စ အဂ္ဂိသတာနိ ဥဇ္ဇလိယိံသု။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဧတဒဟောသိ “မဟိဒ္ဓိကော ခေါ မဟာသမဏော မဟာနုဘာဝေါ၊ ယတြ ဟိ နာမ အဂ္ဂီပိ ဥဇ္ဇလိယိဿန္တိ၊ န တွေဝ စ ခေါ အရဟာ ယထာ အဟ”န္တိ။

၁-( )သီ၊သျာပေါတ္ထကေသု နတ္ထိ။

Tena kho pana samayena te jaṭilā aggiṁ paricaritvā na sakkonti aggiṁ vijjhāpetuṁ. Atha kho tesaṁ jaṭilānaṁ etadahosi "nissaṁsayaṁ kho mahāsamaṇassa iddhānubhāvo yathā mayaṁ na sakkoma aggiṁ vijjhāpetun"ti. Atha kho Bhagavā Uruvelakassapaṁ jaṭilaṁ etadavoca "vijjhāyantu Kassapa aggī"ti. Vijjhāyantu mahāsamaṇāti. Sakideva pañca aggisatāni vijjhāyiṁsu. Atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi "mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma aggīpi vijjhāyissanti, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti.

Tena kho pana samayena te jaṭilā sītāsu hemantikāsu rattīsu antaraṭṭhakāsu himapātasamaye najjā Nerañjarāya ummujjantipi nimujjantipi ummujjananimujjanampi karonti. Atha kho Bhagavā pañcamattāni mandāmukhisatāni abhinimmini yattha te jaṭilā uttaritvā visibbesuṁ. Atha kho tesaṁ jaṭilānaṁ etadahosi "nissaṁsayaṁ kho mahāsamaṇassa iddhānubhāvo yathayimā mandāmukhiyo nimmitā"ti. Atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi "mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma tāva bahū mandāmukhiyopi abhinimminissati, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti.

Tena kho pana samayena mahā akālamegho pāvassi, mahā udakavāhako sañjāyi, yasmiṁ padese Bhagavā viharati so padeso udakena na otthaṭo[1] hoti. Atha kho Bhagavato etadahosi "yannūnāhaṁ samantā udakaṁ ussāretvā majjhe reṇuhatāya bhūmiyā caṅkameyyan"ti. Atha kho Bhagavā samantā udakaṁ ussāretvā majjhe reṇuhatāya bhūmiyā caṅkami. Atha kho Uruvelakassapo jaṭilo "māheva kho mahāsamaṇo udakena vūḷho ahosī"ti nāvāya sambahulehi jaṭilehi saddhiṁ yasmiṁ padese Bhagavā viharati, taṁ padesaṁ agamāsi. Addasā kho Uruvelakassapo jaṭilo Bhagavantaṁ samantā udakaṁ ussāretvā majjhe reṇuhatāya bhūmiyā caṅkamantaṁ, disvāna Bhagavantaṁ etadavoca "idaṁ nu tvaṁ mahāsamaṇā"ti. "Ayamahamasmi Kassapā"ti Bhagavā vehāsaṁ abbhuggantvā nāvāya paccuṭṭhāsi. Atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi "mahiddhiko kho mahāsamaṇo

1. Udakena otthaṭo (Ka)

တေန ခေါ ပန သမယေန တေ ဇဋိလာ အဂ္ဂိံ ပရိစရိတွာ န သက္ကောန္တိ အဂ္ဂိံ ဝိဇ္ဈာပေတုံ။ အထ ခေါ တေသံ ဇဋိလာနံ ဧတဒဟောသိ "နိဿံသယံ ခေါ မဟာသမဏဿ ဣဒ္ဓါနုဘာဝေါ ယထာ မယံ န သက္ကောမ အဂ္ဂိံ ဝိဇ္ဈာပေတု"န္တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဥရုဝေလကဿပံ ဇဋိလံ ဧတဒဝေါစ "ဝိဇ္ဈာယန္တု ကဿပ အဂ္ဂီ"တိ။ ဝိဇ္ဈာယန္တု မဟာသမဏာတိ။ သကိဒေဝ ပဉ္စ အဂ္ဂိသတာနိ ဝိဇ္ဈာယိံသု။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပဿ ဇဋိလဿ ဧတဒဟောသိ "မဟိဒ္ဓိကော ခေါ မဟာသမဏော မဟာနုဘာဝေါ၊ ယတြ ဟိ နာမ အဂ္ဂီပိ ဝိဇ္ဈာယိဿန္တိ၊ န တွေဝ စ ခေါ အရဟာ ယထာ အဟ"န္တိ။

တေန ခေါ ပန သမယေန တေ ဇဋိလာ သီတာသု ဟေမန္တိကာသု ရတ္တီသု အန္တရဋ္ဌကာသု ဟိမပါတသမယေ နဇ္ဇာ နေရဉ္ဇရာယ ဥမ္မုဇ္ဇန္တိပိ နိမုဇ္ဇန္တိပိ ဥမ္မုဇ္ဇနနိမုဇ္ဇနမ္ပိ ကရောန္တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ပဉ္စမတ္တာနိ မန္ဒာမုခိသတာနိ အဘိနိမ္မိနိ ယတ္ထ တေ ဇဋိလာ ဥတ္တရိတွာ ဝိသိဗ္ဗေသုံ။ အထ ခေါ တေသံ ဇဋိလာနံ ဧတဒဟောသိ "နိဿံသယံ ခေါ မဟာသမဏဿ ဣဒ္ဓါနုဘာဝေါ ယထယိမာ မန္ဒာမုခိယော နိမ္မိတာ"တိ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလ-ကဿပဿ ဇဋိလဿ ဧတဒဟောသိ "မဟိဒ္ဓိကော ခေါ မဟာသမဏော မဟာနုဘာဝေါ၊ ယတြ ဟိ နာမ တာဝ ဗဟူ မန္ဒာမုခိယောပိ အဘိနိမ္မိနိဿတိ၊ န တွေဝ စ ခေါ အရဟာ ယထာ အဟ"န္တိ။

တေန ခေါ ပန သမယေန မဟာ အကာလမေဃော ပါဝဿိ၊ မဟာ ဥဒကဝါဟကော သဉ္ဇာယိ၊ ယသ္မိံ ပဒေသေ ဘဂဝါ ဝိဟရတိ သော ပဒေသော ဥဒကေန န ဩတ္ထဋော[၁] ဟောတိ။ အထ ခေါ ဘဂဝတော ဧတဒဟောသိ "ယန္နူနာဟံ သမန္တာ ဥဒကံ ဥဿာရေတွာ မဇ္ဈေ ရေဏုဟတာယ ဘူမိယာ စင်္ကမေယျ"န္တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ သမန္တာ ဥဒကံ ဥဿာရေတွာ မဇ္ဈေ ရေဏုဟတာယ ဘူမိယာ စင်္ကမိ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပေါ ဇဋိလော "မာဟေဝ ခေါ မဟာသမဏော ဥဒကေန ဝူဠှော အဟောသီ"တိ နာဝါယ သမ္ဗဟုလေဟိ ဇဋိလေဟိ သဒ္ဓိံ ယသ္မိံ ပဒေသေ ဘဂဝါ ဝိဟရတိ၊ တံ ပဒေသံ အဂမာသိ။ အဒ္ဒသာ ခေါ ဥရုဝေလကဿပေါ ဇဋိလော ဘဂဝန္တံ သမန္တာ ဥဒကံ ဥဿာရေတွာ မဇ္ဈေ ရေဏုဟတာယ ဘူမိယာ စင်္ကမန္တံ၊ ဒိသွာန ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ "ဣဒံ နု တွံ မဟာသမဏာ"တိ။ "အယမဟမသ္မိ ကဿပါ"တိ ဘဂဝါ ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ နာဝါယ ပစ္စုဋ္ဌာသိ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလ-ကဿပဿ ဇဋိလဿ ဧတဒဟောသိ "မဟိဒ္ဓိကော ခေါ မဟာသမဏော

၁-ဥဒကေန ဩတ္ထဋော (က)

mahānubhāvo, yatra hi nāma udakampi na pavāhissati, na tveva ca kho arahā yathā ahan”ti.

Atha kho Bhagavato etadahosi “cirampi kho imassa moghapurisassa evaṁ bhavissati ‘mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, na tveva ca kho arahā yathā ahan’ti, yannūnāhaṁ imaṁ jaṭilaṁ saṁvejeyyan”ti. Atha kho Bhagavā Uruvelakassapaṁ jaṭilaṁ etadavoca “neva ca kho tvaṁ Kassapa arahā, nāpi arahattamaggasamāpanno, sāpi te paṭipadā natthi, yāya tvaṁ arahā vā assassi arahattamaggaṁ vā samāpanno”ti. Atha kho Uruvelakassapo jaṭilo Bhagavato pādesu sirasā nipatitvā Bhagavantaṁ etadavoca “labheyyāhaṁ bhante Bhagavato santike pabbajjaṁ, labheyyaṁ upasampadan”ti. Tvaṁ khosi Kassapa pañcannaṁ jaṭilasatānaṁ nāyako vināyako aggopamukho pāmokkho, tepi tāva apalokehi, yathā te maññissanti, tathā te karissantīti. Atha kho Uruvelakassapo jaṭilo yena te jaṭilā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā te jaṭile etadavoca “icchāmahaṁ bho mahāsamaṇe brahmacariyaṁ carituṁ, yathā bhavanto maññanti tathā karontū”ti. Cirapaṭikā mayaṁ bho mahāsamaṇe abhippasannā, sace bhavaṁ mahāsamaṇe brahmacariyaṁ carissati, sabbeva mayaṁ mahāsamaṇe brahmacariyaṁ carissāmāti. Atha kho te jaṭilā kesamissaṁ jaṭāmissaṁ khārikājamissaṁ aggihutamissaṁ udake pavāhetvā yena Bhagavā tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavato pādesu sirasā nipatitvā Bhagavantaṁ etadavocuṁ “labheyyāma mayaṁ bhante Bhagavato santike pabbajjaṁ, labheyyāma upasampadan”ti. “Etha bhikkhavo”ti Bhagavā avoca “Svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṁ sammā dukkhassa antakiriyāyā”ti. Sāva tesaṁ āyasmantānaṁ upasampadā ahosi.

Addasā kho Nadīkassapo jaṭilo kesamissaṁ jaṭāmissaṁ khārikājamissaṁ aggihutamissaṁ udake vuyhamāne, disvānassa etadahosi “māheva me bhātuno upasaggo ahosī”ti, jaṭile pāhesi “gacchatha me bhātaraṁ jānāthā”ti, sāmañca tīhi jaṭilasatehi saddhiṁ yenāyasmā Uruvelakassapo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Uruvelakassapaṁ etadavoca “idaṁ nu kho Kassapa seyyo”ti. Āmāvuso idaṁ seyyoti. Atha kho te jaṭilā kesamissaṁ jaṭāmissaṁ khārikājamissaṁ

မဟာနုဘာဝေါ၊ ယတြ ဟိ နာမ ဥဒကမ္ပိ န ပဝါဟိဿတိ၊ န တွေဝ စ ခေါ အရဟာ ယထာ အဟ''န္တိ။

အထ ခေါ ဘဂဝတော ဧတဒဟောသိ “စိရမ္ပိ ခေါ ဣမဿ မောဃပုရိသဿ ဧဝံ ဘဝိဿတိ ‘မဟိဒ္ဓိကော ခေါ မဟာသမဏော မဟာနုဘာဝေါ၊ န တွေဝ စ ခေါ အရဟာ ယထာ အဟ’န္တိ၊ ယန္နူနာဟံ ဣမံ ဇဋိလံ သံဝေဇေယျ”န္တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဥရုဝေလကဿပံ ဇဋိလံ ဧတဒဝေါစ “နေဝ စ ခေါ တွံ ကဿပ အရဟာ၊ နာပိ အရဟတ္တမဂ္ဂသမာပန္နော၊ သာပိ တေ ပဋိပဒါ နတ္ထိ၊ ယာယ တွံ အရဟာ ဝါ အဿသိ အရဟတ္တမဂ္ဂံ ဝါ သမာပန္နော”တိ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပေါ ဇဋိလော ဘဂဝတော ပါဒေသု သိရသာ နိပတိတွာ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ “လဘေယျာဟံ ဘန္တေ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ၊ လဘေယျံ ဥပသမ္ပဒ”န္တိ။ တွံ ခေါသိ ကဿပ ပဉ္စန္နံ ဇဋိလသတာနံ နာယကော ဝိနာယကော အဂ္ဂေါပမုခေါ ပါမောက္ခော၊ တေပိ တာဝ အပလောကေဟိ၊ ယထာ တေ မညိဿန္တိ၊ တထာ တေ ကရိဿန္တီတိ။ အထ ခေါ ဥရုဝေလကဿပေါ ဇဋိလော ယေန တေ ဇဋိလာ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ တေ ဇဋိလေ ဧတဒဝေါစ “ဣစ္ဆာမဟံ ဘော မဟာသမဏေ ဗြဟ္မစရိယံ စရိတုံ၊ ယထာ ဘဝန္တော မညန္တိ တထာ ကရောန္တူ”တိ။ စိရပဋိကာ မယံ ဘော မဟာသမဏေ အဘိပ္ပသန္နာ၊ သစေ ဘဝံ မဟာသမဏေ ဗြဟ္မစရိယံ စရိဿတိ၊ သဗ္ဗေဝ မယံ မဟာသမဏေ ဗြဟ္မစရိယံ စရိဿာမာတိ။ အထ ခေါ တေ ဇဋိလာ ကေသမိဿံ ဇဋာမိဿံ ခါရိကာဇမိဿံ အဂ္ဂိဟုတမိဿံ ဥဒကေ ပဝါဟေတွာ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိံသု၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝတော ပါဒေသု သိရသာ နိပတိတွာ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစုံ ''လဘေယျာမ မယံ ဘန္တေ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ၊ လဘေယျာမ ဥပသမ္ပဒ”န္တိ။ “ဧထ ဘိက္ခဝေါ”တိ ဘဂဝါ အဝေါစ ''သွာက္ခာတော ဓမ္မော၊ စရထ ဗြဟ္မစရိယံ သမ္မာ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယာ''တိ။ သာဝ တေသံ အာယသ္မန္တာနံ ဥပသမ္ပဒါ အဟောသိ။

အဒ္ဒသာ ခေါ နဒီကဿပေါ ဇဋိလော ကေသမိဿံ ဇဋာမိဿံ ခါရိကာဇမိဿံ အဂ္ဂိဟုတမိဿံ ဥဒကေ ဝုယှမာနေ၊ ဒိသွာနဿ ဧတဒဟောသိ “မာဟေဝ မေ ဘာတုနော ဥပသဂ္ဂေါ အဟောသီ”တိ၊ ဇဋိလေ ပါဟေသိ ''ဂစ္ဆထ မေ ဘာတရံ ဇာနာထာ”တိ၊ သာမဉ္စ တီဟိ ဇဋိလသတေဟိ သဒ္ဓိံ ယေနာယသ္မာ ဥရုဝေလကဿပေါ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ အာယသ္မန္တံ ဥရုဝေလကဿပံ ဧတဒဝေါစ “ဣဒံ နု ခေါ ကဿပ သေယျော”တိ။ အာမာဝုသော ဣဒံ သေယျောတိ။ အထ ခေါ တေ ဇဋိလာ ကေသမိဿံ ဇဋာမိဿံ ခါရိကာဇမိဿံ

aggihutamissaṁ udake pavāhetvā yena Bhagavā tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavato pādesu sirasā nipatitvā Bhagavantaṁ etadavocuṁ "labheyyāma mayaṁ bhante Bhagavato santike pabbajjaṁ, labheyyāma upasampadan"ti. "Etha bhikkhavo"ti Bhagavā avoca "Svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṁ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Sāva tesaṁ āyasmantānaṁ upasampadā ahosi.

Addasā kho Gayākassapo jaṭilo kesamissaṁ jaṭāmissaṁ khārikājamissaṁ aggihutamissaṁ udake vuyhamāne, disvānassa etadahosi "māheva me bhātūnaṁ upasaggo ahosī"ti, jaṭile pāhesi "gacchatha me bhātaro jānāthā"ti, sāmañca dvīhi jaṭilasatehi saddhiṁ yenāyasmā Uruvelakassapo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Uruvelakassapaṁ etadavoca "idaṁ nu kho Kassapa seyyo"ti. Āmāvuso idaṁ seyyoti. Atha kho te jaṭilā kesamissaṁ jaṭāmissaṁ khārikājamissaṁ aggihutamissaṁ udake pavāhetvā yena Bhagavā tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavato pādesu sirasā nipatitvā Bhagavantaṁ etadavocuṁ "labheyyāma mayaṁ bhante Bhagavato santike pabbajjaṁ, labheyyāma upasampadan"ti. "Etha bhikkhavo"ti Bhagavā avoca "Svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṁ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Sāva tesaṁ āyasmantānaṁ upasampadā ahosi.

Bhagavato adhiṭṭhānena pañca kaṭṭhasatāni na phāliyiṁsu, phāliyiṁsu, aggī na ujjaliyiṁsu, ujjaliyiṁsu, na vijjhāyiṁsu, vijjhāyiṁsu, pañca mandāmukhisatāni abhinimmini, etena nayena aḍḍhuḍḍhapāṭihāriyasahassāni honti.

Atha kho Bhagavā Uruvelāyaṁ yathābhirantaṁ viharitvā yena Gayāsīsaṁ tena cārikaṁ pakkāmi mahatā bhikkhusaṁghena saddhiṁ sahassena sabbeheva purāṇajaṭilehi. Tatra sudaṁ Bhagavā Gayāyaṁ viharati Gayāsīse saddhiṁ bhikkhusahassena. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi— [1] "sabbaṁ bhikkhave ādittaṁ, kiñca bhikkhave sabbaṁ ādittaṁ, cakkhu bhikkhave ādittaṁ, rūpā ādittā,

1. Saṁ 2. 251 piṭṭhādīsu.

အဂ္ဂိဟုတမိဿံ ဥဒကေ ပဝါဟေတွာ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိံသု၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝတော ပါဒေသု သိရသာ နိပတိတွာ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစုံ "လဘေယျာမ မယံ ဘန္တေ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ၊ လဘေယျာမ ဥပသမ္ပဒ''န္တိ။ ''ဧထ ဘိက္ခဝေါ"တိ ဘဂဝါ အဝေါစ "သွာက္ခာတော ဓမ္မော၊ စရထ ဗြဟ္မစရိယံ သမ္မာ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယာ"တိ။ သာဝ တေသံ အာယသ္မန္တာနံ ဥပသမ္ပဒါ အဟောသိ။

အဒ္ဒသာ ခေါ ဂယာကဿပေါ ဇဋိလော ကေသမိဿံ ဇဋာမိဿံ ခါရိကာဇမိဿံ အဂ္ဂိဟုတမိဿံ ဥဒကေ ဝုယှမာနေ၊ ဒိသွာနဿ ဧတဒဟောသိ "မာဟေဝ မေ ဘာတူနံ ဥပသဂ္ဂေါ အဟောသီ"တိ၊ ဇဋိလေ ပါဟေသိ "ဂစ္ဆထ မေ ဘာတရော ဇာနာထာ"တိ၊ သာမဉ္စ ဒွီဟိ ဇဋိလသတေဟိ သဒ္ဓိံ ယေနာယသ္မာ ဥရုဝေလကဿပေါ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ အာယသ္မန္တံ ဥရုဝေလကဿပံ ဧတဒဝေါစ "ဣဒံ နု ခေါ ကဿပ သေယျော"တိ။ အာမာဝုသော ဣဒံ သေယျောတိ။ အထ ခေါ တေ ဇဋိလာ ကေသမိဿံ ဇဋာမိဿံ ခါရိကာဇမိဿံ အဂ္ဂိဟုတမိဿံ ဥဒကေ ပဝါဟေတွာ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိံသု၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝတော ပါဒေသု သိရသာ နိပတိတွာ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစုံ "လဘေယျာမ မယံ ဘန္တေ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ၊ လဘေယျာမ ဥပသမ္ပဒ"န္တိ။ "ဧထ ဘိက္ခဝေါ"တိ ဘဂဝါ အဝေါစ "သွာက္ခာတော ဓမ္မော၊ စရထ ဗြဟ္မစရိယံ သမ္မာ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယာ''တိ။ သာဝ တေသံ အာယသ္မန္တာနံ ဥပသမ္ပဒါ အဟောသိ။

ဘဂဝတော အဓိဋ္ဌာနေန ပဉ္စ ကဋ္ဌသတာနိ န ဖာလိယိံသု၊ ဖာလိယိံသု၊ အဂ္ဂီ န ဥဇ္ဇလိယိံသု၊ ဥဇ္ဇလိယိံသု၊ န ဝိဇ္ဈာယိံသု၊ ဝိဇ္ဈာယိံသု၊ ပဉ္စ မန္ဒာမုခိသတာနိ အဘိနိမ္မိနိ၊ ဧတေန နယေန အဍ္ဎုဍ္ဎပါဋိဟာရိယသဟဿာနိ ဟောန္တိ။

အထ ခေါ ဘဂဝါ ဥရုဝေလာယံ ယထာဘိရန္တံ ဝိဟရိတွာ ယေန ဂယာသီသံ တေန စာရိကံ ပက္ကာမိ မဟတာ ဘိက္ခုသံဃေန သဒ္ဓိံ သဟဿေန သဗ္ဗေဟေဝ ပုရာဏဇဋိလေဟိ။ တတြ သုဒံ ဘဂဝါ ဂယာယံ ဝိဟရတိ ဂယာသီသေ သဒ္ဓိံ ဘိက္ခုသဟဿေန။ တတြ ခေါ ဘဂဝါ ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ— [၁] "သဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ အာဒိတ္တံ၊ ကိဉ္စ ဘိက္ခဝေ သဗ္ဗံ အာဒိတ္တံ၊ စက္ခု ဘိက္ခဝေ အာဒိတ္တံ၊ ရူပါ အာဒိတ္တာ၊

၁-သံ ၂-၂၅၁-ပိဋ္ဌာဒီသု။

cakkhuviññāṇaṁ ādittaṁ, cakkhusamphasso āditto, yamidaṁ cakkhusampassapaccayā uppajjati vedayitaṁ sukhaṁ vā dukkhaṁ vā adukkhamasukhaṁ vā tampi ādittaṁ. Kena ādittaṁ, rāgagginā dosagginā mohagginā ādittaṁ, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi ādittanti vadāmi. Sotaṁ ādittaṁ, saddā ādittā -pa-. Ghānaṁ ādittaṁ, gandhā ādittā -pa-. Jivhā ādittā, rasā ādittā -pa-. Kāyo āditto, phoṭṭhabbā ādittā -pa-. Mano āditto, dhammā ādittā, manoviññāṇaṁ ādittaṁ, manosamphasso āditto, yamidaṁ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṁ sukhaṁ vā dukkhaṁ vā adukkhamasukhaṁ vā tampi ādittaṁ. Kena ādittaṁ, rāgagginā dosagginā mohagginā ādittaṁ, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi ādittan"ti vadāmi.

Evaṁ passaṁ bhikkhave sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, rūpesupi nibbindati, cakkhuviññāṇepi nibbindati, cakkhu-samphassepi nibbindati, yamidaṁ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṁ sukhaṁ vā dukkhaṁ vā adukkhamasukhaṁ vā tasmimpi nibbindati. Sotasmimpi nibbindati, saddesupi nibbindati -pa-. Ghānasmimpi nibbindati, gandhesupi nibbindati -pa-. Jivhāyapi nibbindati, rasesupi nibbindati -pa-. Kāyasmimpi nibbindati, phoṭṭhabbesupi nibbindati -pa-. Manasmimpi nibbindati, dhammesupi nibbindati, manoviññāṇepi nibbindati, manosamphassepi nibbindati, yamidaṁ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṁ sukhaṁ vā dukkhaṁ vā adukkhamasukhaṁ vā tasmimpi nibbindati. Nibbindaṁ virajjati, virāgā vimuccati, vimuttasmiṁ vimuttamiti ñāṇaṁ hoti, khīṇā jāti, vusitaṁ brahmacariyaṁ, kataṁ karaṇīyaṁ, nāparaṁ itthatthāyāti pajānātīti.

Imasmiṁ ca pana veyyākaraṇasmiṁ bhaññamāne tassa bhikkhusahassassa anupādāya āsavehi cittāni vimucciṁsu.

29. Evaṁ Ādittapariyāyadesanaṁ sutvā saha paṭisambhidāhi arahattaṁ sampatto Nadīkassapo thero somanassajāto attano

စက္ခုဝိညာဏံ အာဒိတ္တံ၊ စက္ခုသမ္ဖဿော အာဒိတ္တော၊ ယမိဒံ စက္ခုသမ္ဖဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတံ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ ဝါ တမ္ပိ အာဒိတ္တံ။ ကေန အာဒိတ္တံ၊ ရာဂဂ္ဂိနာ ဒေါသဂ္ဂိနာ မောဟဂ္ဂိနာ အာဒိတ္တံ၊ ဇာတိယာ ဇရာယ မရဏေန သောကေဟိ ပရိဒေဝေဟိ ဒုက္ခေဟိ ဒေါမနဿေဟိ ဥပါယာသေဟိ အာဒိတ္တန္တိ ဝဒါမိ။ သောတံ အာဒိတ္တံ၊ သဒ္ဒါ အာဒိတ္တာ။ပ။ ဃာနံ အာဒိတ္တံ၊ ဂန္ဓာ အာဒိတ္တာ။ပ။ ဇိဝှါ အာဒိတ္တာ၊ ရသာ အာဒိတ္တာ။ပ။ ကာယော အာဒိတ္တော၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ အာဒိတ္တာ။ပ။ မနော အာဒိတ္တော၊ ဓမ္မာ အာဒိတ္တာ၊ မနောဝိညာဏံ အာဒိတ္တံ၊ မနောသမ္ဖဿော အာဒိတ္တော၊ ယမိဒံ မနောသမ္ဖဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတံ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ ဝါ တမ္ပိ အာဒိတ္တံ။ ကေန အာဒိတ္တံ၊ ရာဂဂ္ဂိနာ ဒေါသဂ္ဂိနာ မောဟဂ္ဂိနာ အာဒိတ္တံ၊ ဇာတိယာ ဇရာယ မရဏေန သောကေဟိ ပရိဒေဝေဟိ ဒုက္ခေဟိ ဒေါမနဿေဟိ ဥပါယာသေဟိ အာဒိတ္တ”န္တိ ဝဒါမိ။

ဧဝံ ပဿံ ဘိက္ခဝေ သုတဝါ အရိယသာဝကော စက္ခုသ္မိမ္ပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ ရူပေသုပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ စက္ခုဝိညာဏေပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ စက္ခု-သမ္ဖဿေပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ ယမိဒံ စက္ခုသမ္ဖဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတံ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ ဝါ တသ္မိမ္ပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ။ သောတသ္မိမ္ပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ သဒ္ဒေသုပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ။ပ။ ဃာနသ္မိမ္ပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ ဂန္ဓေသုပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ။ပ။ ဇိဝှာယပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ ရသေသုပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ။ပ။ ကာယသ္မိမ္ပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေသုပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ။ပ။ မနသ္မိမ္ပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ ဓမ္မေသုပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ မနောဝိညာဏေပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ မနောသမ္ဖဿေပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ ယမိဒံ မနောသမ္ဖဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတံ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ ဝါ တသ္မိမ္ပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ။ နိဗ္ဗိန္ဒံ ဝိရဇ္ဇတိ၊ ဝိရာဂါ ဝိမုစ္စတိ၊ ဝိမုတ္တသ္မိံ ဝိမုတ္တမိတိ ဉာဏံ ဟောတိ၊ ခီဏာ ဇာတိ၊ ဝုသိတံ ဗြဟ္မစရိယံ၊ ကတံ ကရဏီယံ၊ နာပရံ ဣတ္ထတ္တာယာတိ ပဇာ-နာတီတိ။

ဣမသ္မိံ စ ပန ဝေယျာကရဏသ္မိံ ဘညမာနေ တဿ ဘိက္ခုသဟဿဿ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တာနိ ဝိမုစ္စိံသု။

၂၉။ ဧဝံ အာဒိတ္တပရိယာယဒေသနံ သုတွာ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ သမ္ပတ္တော နဒီကဿပေါ ထေရော သောမနဿဇာတော အတ္တနော

pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttarassa Bhagavato**ti-ādimāha. Tattha **aggaphalan**ti uttamaphalaṁ, attanā ropita-ambarukkhassa ādimhi gahitaphalaṁ vā. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Nadīkassapatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

3. Gayākassapatthera-apadānavaṇṇanā

Tatiyāpadāne **ajinacammavatthohan**ti-ādikaṁ āyasmato Gayākassapattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayaṁ kusalaṁ upacinanto ito ekatiṁsakappe Sikhissa Bhagavato kāle kulagehe nibbatto viññutaṁ patto nissaraṇajjhāsayatāya gharāvāsaṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā araññāyatane assamaṁ māpetvā vanamūlaphalāhāro vasati. Tena ca samayena Bhagavā eko adutiyo tassa assamasamīpenāgacchi, so Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso upasaṅkamitvā vanditvā ekamantaṁ ṭhito velaṁ olokento manoharāni kolaphalāni Satthu upanesi. So tena puññakammena devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto nissaraṇajjhāsayatāya gharāvāsaṁ pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā dvīhi tāpasasatehi saddhiṁ Gayāya viharati. Gayāya vasanato hissa Kassapagottatāya ca **Gayākassapo**ti samaññā ahosi. So Bhagavatā saddhiṁ parisāya ehibhikkhūpasampadaṁ datvā Nadīkassapassa vuttanayena Ādittapariyāya desanāya ovadiyamāno arahatte patiṭṭhāsi.

35. So arahattaṁ patvā somanassajāto attano pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **ajinacammavatthohan**ti-ādimāha. Tattha **ajinacammavattho**ti tāpasapabbajitattā ajinacammanivāsanapāvuraṇoti attho. **Khāribhāradharo**ti tāpasakāle tāpasaparikkhāraparipuṇṇakājadharoti attho. Khārikatāpasaparikkhāre pūretvā. **Kolaṁ ahāsi assaman**ti kolaphalaṁ assame pūretvā assame nisinnoti attho.

ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အဂ္ဂဖလ**န္တိ ဥတ္တမဖလံ, အတ္တနာ ရောပိတအမ္ဗရုက္ခဿ အာဒိမှိ ဂဟိတဖလံ ဝါ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

နဒီကဿပတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၃-ဂယာကဿပတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

တတိယာပဒါနေ **အဇိနစမ္မဝတ္ထောဟ**န္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဂယာကဿပတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကတိံသကပ္ပေ သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတ္တော နိဿရဏဇ္ဈာသယတာယ ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ အရညာယတနေ အဿမံ မာပေတွာ ဝနမူလဖလာဟာရော ဝသတိ။ တေန စ သမယေန ဘဂဝါ ဧကော အဒုတိယော တဿ အဿမသမီပေနာဂစ္ဆိ၊ သော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ ဌိတော ဝေလံ ဩလောကေန္တော မနောဟရာနိ ကောလဖလာနိ သတ္ထု ဥပနေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော နိဿရဏဇ္ဈာသယတာယ ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဒွီဟိ တာပသသတေဟိ သဒ္ဓိံ ဂယာယ ဝိဟရတိ။ ဂယာယ ဝသနတော ဟိဿ ကဿပဂေါတ္တတာယ စ **ဂယာကဿပေါ**တိ သမညာ အဟောသိ။ သော ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ ပရိသာယ ဧဟိဘိက္ခူပသမ္ပဒံ ဒတွာ နဒီကဿပဿ ဝုတ္တနယေန အာဒိတ္တပရိယာယ ဒေသနာယ ဩဝဒိယမာနော အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ။

၃၅။ သော အရဟတ္တံ ပတွာ သောမနဿဇာတော အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **အဇိနစမ္မဝတ္ထောဟ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အဇိနစမ္မဝတ္ထော**တိ တာပသပဗ္ဗဇိတတ္တာ အဇိနစမ္မနိဝါသနပါဝုရဏောတိ အတ္ထော။ **ခါရိဘာရဓရော**တိ တာပသကာလေ တာပသပရိက္ခာရပရိပုဏ္ဏကာဇဓရောတိ အတ္ထော။ ခါရိကတာပသပရိက္ခာရေ ပူရေတွာ။ **ကောလံ အဟာသိ အဿမ**န္တိ ကောလဖလံ အဿမေ ပူရေတွာ အဿမေ နိသိန္နောတိ အတ္ထော။

Agopayinti pāṭhe[1] kolaphalaṁ pariyesitvā assamaṁ gopesiṁ rakkhinti attho. Sesaṁ sabbaṁ uttānatthamevāti.

Gayākassapatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

4. Kimilatthera-apadānavaṇṇanā

Catutthāpadāne **nibbute Kakusandhamhī**ti-ādikaṁ āyasmato Kimilattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Kakusandhassa Bhagavato kāle kulagehe nibbattitvā viññutaṁ patto parinibbute Satthari tassa dhātuyo uddissa salalamālāhi maṇḍapaṁ kāretvā pūjaṁ akāsi. So tena puññakammena Tāvatiṁsesu uppajjitvā aparāparaṁ devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Kapilavatthunagare Sakyarājakule nibbattitvā **Kimilo**ti tassa nāmaṁ akāsi. So vayappatto bhogasampattiyā pamatto viharati. Tassa ñāṇaparipākaṁ ñatvā saṁvegajananatthaṁ anupiyāyaṁ viharanto Satthā paṭhamayobbane ṭhitaṁ ramaṇīyaṁ itthirūpaṁ abhinimminitvā purato dassetvā puna anukkamena yathā jarārogavipattīhi abhibhūtā dissati, tathā akāsi. Taṁ disvā Kimilakumāro ativiya saṁvegajāto attano saṁvegaṁ pakāsento Bhagavato pākaṭaṁ katvā laddhānusāsano arahattaṁ pāpuṇi.

42. So arahattaṁ patvā somanassajāto attano pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nibbute Kakusandhamhī**ti-ādimāha. **Brāhmaṇamhi vusīmatī**ti pañcahi vasitāhi vasippattamhi Bhagavati. Brāhmaṇassa sabbaguṇagaṇehi maṇḍitattā abhivūḷhītattā brāhmaṇamhi Kakusandhe Bhagavati parinibbuteti attho. Sesaṁ sabbaṁ uttānamevāti.

Kimilatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

1. Agopayintipi pāṭho (I)

အဂေါပယိန္တိ ပါဌေ[၁] ကောလဖလံ ပရိယေသိတွာ အဿမံ ဂေါပေသိံ ရက္ခိန္တိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ဂယာကဿပတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၄-ကိမိလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

စတုတ္ထာပဒါနေ **နိဗ္ဗုတေ ကကုသန္ဓမှီ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ကိမိလတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ကကုသန္ဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ပရိနိဗ္ဗုတေ သတ္ထရိ တဿ ဓာတုယော ဥဒ္ဒိဿ သလလမာလာဟိ မဏ္ဍပံ ကာရေတွာ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန တာဝတိံသေသု ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ အပရာပရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကပိလဝတ္ထုနဂရေ သကျရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ကိမိလော**တိ တဿ နာမံ အကာသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဘောဂသမ္ပတ္တိယာ ပမတ္တော ဝိဟရတိ။ တဿ ဉာဏပရိပါကံ ဉတွာ သံဝေဂဇနနတ္ထံ အနုပိယာယံ ဝိဟရန္တော သတ္ထာ ပဌမယောဗ္ဗနေ ဌိတံ ရမဏီယံ ဣတ္ထိရူပံ အဘိနိမ္မိနိတွာ ပုရတော ဒဿေတွာ ပုန အနုက္කမေန ယထာ ဇရာရောဂဝိပတ္တီဟိ အဘိဘူတာ ဒိဿတိ၊ တထာ အကာသိ။ တံ ဒိသွာ ကိမိလကုမာရော အတိဝိယ သံဝေဂဇာတော အတ္တနော သံဝေဂံ ပကာသေန္တော ဘဂဝတော ပါကဋံ ကတွာ လဒ္ဓါနုသာသနော အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၄၂။ သော အရဟတ္တံ ပတွာ သောမနဿဇာတော အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နိဗ္ဗုတေ ကကုသန္ဓမှီ**တိအာဒိမာဟ။ **ဗြာဟ္မဏမှိ ဝုသီမတီ**တိ ပဉ္စဟိ ဝသိတာဟိ ဝသိပ္ပတ္တမှိ ဘဂဝတိ။ ဗြာဟ္မဏဿ သဗ္ဗဂုဏဂဏေဟိ မဏ္ဍိတတ္တာ အဘိဝူဠှိတတ္တာ ဗြာဟ္မဏမှိ ကကုသန္ဓေ ဘဂဝတိ ပရိနိဗ္ဗုတေတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ကိမိလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁-အဂေါပယိန္တိပိ ပါဌော (ဣ)

5. Vajjiputtatthera-apadānavaṇṇanā

Sahassaraṁsī Bhagavāti-ādikaṁ āyasmato Vajjiputtattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayaṁ puññaṁ upacinanto ito catunavutikappe ekaṁ Paccekabuddhaṁ bhikkhāya gacchantaṁ disvā pasannamānaso kadaliphalāni adāsi. So tena puññakammena devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Vesāliyaṁ Licchavirājakumāro hutvā nibbatti, Vajjirājaputtattā **Vajjiputto**tvevassa samaññā. So daharo hutvā hatthisippādisikkhanakālepi hetusampannatāya nissaraṇajjhāsayova hutvā vicaranto Satthu dhammadesanaṁ sutvā paṭiladdhasaddho Satthu santike pabbajitvā vipassanāya kammaṁ katvā na cirasseva chaḷabhiñño ahosi. Chaḷabhiñño pana hutvā aparabhāge aciraparinibbute Satthari dhammaṁ saṅgāyituṁ saṅketaṁ katvā mahātheresu tattha tattha viharantesu ekadivasaṁ āyasmantaṁ Ānandaṁ sekhaṁyeva samānaṁ mahatiyā parisāya parivutaṁ dhammaṁ desentaṁ disvā tassa uparimaggādhigamāya ussāhaṁ janento—

> "Rukkhamūlagahanaṁ pasakkiya, nibbānaṁ hadayasmiṁ opiya.
> Jhāya Gotama mā ca pamādo, kiṁ te biḷibiḷikā karissatī"ti[1]—

gāthaṁ abhāsi.

Tattha **rukkhamūlagahanan**ti rukkhamūlabhūtaṁ gahanaṁ, gahanañhi atthi, na rukkhamūlaṁ, rukkhamūlañca atthi, na gahanaṁ[2], tesu rukkhamūlaggahaṇena ṭhānassa chāyāya sampannatāya vātātapaparissāyābhāvaṁ dīpeti, gahanaggahaṇena nivātabhāvena vātaparissayābhāvaṁ janasambādhābhāvañca dasseti, tadubhayena ca bhāvanāyogyataṁ. **Pasakkiyā**ti upagantvā. **Nibbānaṁ hadayasmiṁ opiyā**ti "evaṁ mayā paṭipajjitvā nibbānaṁ adhigantabban"ti nibbutiṁ hadaye ṭhapetvā citte katvā. **Jhāyā**ti tilakkhaṇūpanijjhānena jhāya, vipassanābhāvanāsahitaṁ maggabhāvanaṁ bhāvehi. **Gotamā**ti Dhammabhaṇḍāgārikaṁ gottenālapati. **Mā ca pamādo**ti adhikusalesu dhammesu mā pamādaṁ āpajji. Idāni

1. Khu 2. 245 piṭṭhe.
2. Gahanañhi atthi rukkhamūlaṁ na rukkhamūlañca atthi gahanaṁ (Ka)

၅-ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သဟဿရံသီ ဘဂဝါတိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ဣတော စတုနဝုတိကပ္ပေ ဧကံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ဘိက္ခာယ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ကဒလိဖလာနိ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝေသာလိယံ လိစ္ဆဝိရာဇကုမာရော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ၊ ဝဇ္ဇိရာဇပုတ္တတ္တာ **ဝဇ္ဇိပုတ္တော**တွေဝဿ သမညာ။ သော ဒဟရော ဟုတွာ ဟတ္ထိသိပ္ပါဒိသိက္ခနကာလေပိ ဟေတုသမ္ပန္နတာယ နိဿရဏဇ္ဈာသယောဝ ဟုတွာ ဝိစရန္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကတွာ နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ အပရဘာဂေ အစိရပရိနိဗ္ဗုတေ သတ္ထရိ ဓမ္မံ သင်္ဂါယိတုံ သင်္ကေတံ ကတွာ မဟာထေရေသု တတ္ထ တတ္ထ ဝိဟရန္တေသု ဧကဒိဝသံ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ သေခံယေဝ သမာနံ မဟတိယာ ပရိသာယ ပရိဝုတံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တံ ဒိသွာ တဿ ဥပရိမဂ္ဂါဓိဂမာယ ဥဿာဟံ ဇနေန္တော—

> "ရုက္ခမူလဂဟနံ ပသက္ကိယ၊
> နိဗ္ဗာနံ ဟဒယသ္မိံ ဩပိယ။
> ဈာယ ဂေါတမ မာ စ ပမာဒေါ၊
> ကိံ တေ ဗိဠိဗိဠိကာ ကရိဿတီ"တိ[၁]—

ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ရုက္ခမူလဂဟန**န္တိ ရုက္ခမူလဘူတံ ဂဟနံ၊ ဂဟနဉှိ အတ္ထိ, န ရုက္ခမူလံ၊ ရုက္ခမူလဉ္စ အတ္ထိ, န ဂဟနံ[၂]၊ တေသု ရုက္ခမူလဂ္ဂဟဏေန ဌာနဿ ဆာယာယ သမ္ပန္နတာယ ဝါတာတပပရိဿယာဘာဝံ ဒီပေတိ၊ ဂဟနဂ္ဂဟဏေန နိဝါတဘာဝေန ဝါတပရိဿယာဘာဝံ ဇနသမ္ဗာဓာဘာဝဉ္စ ဒဿေတိ၊ တဒုဘယေန စ ဘာဝနာယောဂျတံ။ **ပသက္ကိယာ**တိ ဥပဂန္တွာ။ **နိဗ္ဗာနံ ဟဒယသ္မိံ ဩပိယာ**တိ "ဧဝံ မယာ ပဋိပဇ္ဇိတွာ နိဗ္ဗာနံ အဓိဂန္တဗ္ဗ"န္တိ နိဗ္ဗုတိံ ဟဒယေ ဌပေတွာ စိတ္တေ ကတွာ။ **ဈာယာ**တိ တိလက္ခဏူပနိဇ္ဈာနေန ဈာယ, ဝိပဿနာဘာဝနာသဟိတံ မဂ္ဂဘာဝနံ ဘာဝေဟိ။ **ဂေါတမာ**တိ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကံ ဂေါတ္တေနာလပတိ။ **မာ စ ပမာဒေါ**တိ အဓိကုသလေသု ဓမ္မေသု မာ ပမာဒံ အာပဇ္ဇိ။ ဣဒါနိ

၁-ခု ၂-၂၄၅-ပိဋ္ဌေ။
၂-ဂဟနဉှိ အတ္ထိ ရုက္ခမူလံ န ရုက္ခမူလဉ္စ အတ္ထိ ဂဟနံ (က)

yādiso therassa pamādo, taṁ paṭikkhepavasena dassento **“kiṁ te biḷibiḷikā karissatī”**ti āha. Tattha **biḷibiḷikā**ti biḷibiḷikiriyā, biḷibiḷitisaddapavatti yathā niratthakā, evaṁ biḷibiḷikāsadisā janapaññatti. **Kiṁ te karissatī**ti kīdisaṁ atthaṁ tuyhaṁ sādhessati, tasmā janapaññattiṁ pahāya sadatthapasuto hohīti ovādaṁ adāsi.

Taṁ sutvā aññehi vuttena vissagandhavāyanavacanena saṁvegajāto bahudeva rattiṁ caṅkamena vītināmento vipassanaṁ ussukkāpetvā senāsanaṁ pavisitvā mañcake nisinnamattova “kiñci sayāmī”ti sīsaṁ bimbohanamasampattaṁ pādaṁ bhūmito uggataṁ sarīrassa ākāsagatakkhaṇeyeva arahattaṁ pāpuṇi.

49. Vajjiputtatthero aparabhāge somanassajāto attano pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **sahassaraṁsī Bhagavā**ti-ādimāha. Tattha **sahassaraṁsī**ti ettha “anekasatasahassaraṁsī”ti vattabbe gāthābandhasukhatthaṁ “sahassaraṁsī”ti vuttanti veditabbaṁ. Sesaṁ suviññeyyamevāti.

Vajjiputtatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

6. Uttaratthera-apadānavaṇṇanā

Chaṭṭhāpadāne **Sumedho nāma Sambuddho**ti-ādikaṁ āyasmato Uttarasāmaṇerassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhage vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Sumedhassa Bhagavato kāle vijjādharo hutvā ākāsena vicarati. Tena ca samayena Satthā tasseva anuggaṇhanatthaṁ vanantare aññatarasmiṁ rukkhamūle nisīdi chabbaṇṇabuddharaṁsiyo vissajjento. So antalikkhena gacchanto Bhagavantaṁ disvā pasannamānaso ākāsato oruyha suvisuddhehi vipulehi kaṇikārapupphehi Bhagavantaṁ pūjesi, pupphāni Buddhānubhāvena Satthu upari chattākārena aṭṭhaṁsu, so tena bhiyyoso mattāya pasannacitto hutvā aparabhāge kālaṁ katvā Tāvatiṁsesu nibbattitvā dibbasampattiṁ anubhavanto yāvatāyukaṁ tattha ṭhatvā tato cuto devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Rājagahe brāhmaṇamahāsālassa putto

ယာဒိသော ထေရဿ ပမာဒေါ၊ တံ ပဋိက္ခေပဝသေန ဒဿေန္တော **“ကိံ တေ ဗိဠိဗိဠိကာ ကရိဿတီ”**တိ အာဟ။ တတ္ထ **ဗိဠိဗိဠိကာ**တိ ဗိဠိဗိဠိကိရိယာ, ဗိဠိဗိဠိတိသဒ္ဒပဝတ္တိ ယထာ နိရတ္ထကာ၊ ဧဝံ ဗိဠိဗိဠိကာသဒိသာ ဇနပညတ္တိ။ **ကိံ တေ ကရိဿတီ**တိ ကီဒိသံ အတ္ထံ တုယှံ သာဓေဿတိ၊ တသ္မာ ဇနပညတ္တိံ ပဟာယ သဒတ္ထပသုတော ဟောဟီတိ ဩဝါဒံ အဒါသိ။

တံ သုတွာ အညေဟိ ဝုတ္တေန ဝိဿဂန္ဓဝါယနဝစနေန သံဝေဂဇာတော ဗဟုဒေဝ ရတ္တိံ စင်္ကမေန ဝီတိနာမေန္တော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ သေနာသနံ ပဝိသိတွာ မဉ္စကေ နိသိန္နမတ္တောဝ “ကိဉ္စိ သယာမီ”တိ သီသံ ဗိမ္ဗောဟနမသမ္ပတ္တံ ပါဒံ ဘူမိတော ဥဂ္ဂတံ သရီရဿ အာကာသဂတက္ခဏေယေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၄၉။ ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေရော အပရဘာဂေ သောမနဿဇာတော အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သဟဿရံသီ ဘဂဝါ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သဟဿရံသီ**တိ ဧတ္ထ “အနေကသတသဟဿရံသီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဂါထာဗန္ဓသုခတ္ထံ “သဟဿရံသီ”တိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၆-ဥတ္တရတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဆဋ္ဌာပဒါနေ **သုမေဓော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓေါ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဥတ္တရသာမဏေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝိဇ္ဇာဓရော ဟုတွာ အာကာသေန ဝိစရတိ။ တေန စ သမယေန သတ္ထာ တဿေဝ အနုဂ္ဂဏှနတ္ထံ ဝနန္တရေ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ နိသီဒိ ဆဗ္ဗဏ္ဏဗုဒ္ဓရံသိယော ဝိဿဇ္ဇေန္တော။ သော အန္တလိက္ခေန ဂစ္ဆန္တော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အာကာသတော ဩရုယှ သုဝိသုဒ္ဓေဟိ ဝိပုလေဟိ ကဏိကာရပုပ္ဖေဟိ ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိ၊ ပုပ္ဖါနိ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန သတ္ထု ဥပရိ ဆတ္တာကာရေန အဋ္ဌံသု၊ သော တေန ဘိယျောသော မတ္တာယ ပသန္နစိတ္တော ဟုတွာ အပရဘာဂေ ကာလံ ကတွာ တာဝတိံသေသု နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တော ယာဝတာယုကံ တတ္ထ ဌတွာ တတော စုတော ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ရာဇဂဟေ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလဿ ပုတ္တော

hutvā nibbatti, **Uttaro**tissa nāmaṁ ahosi. So viññutaṁ patto brāhmaṇavijjāsu nipphattiṁ gantvā jātiyā rūpena vijjāya vayena sīlācārena ca lokassa sambhāvanīyo jāto.

Tassa taṁ sampattiṁ disvā Vassakāro magadhamahāmatto attano dhītaraṁ dātukāmo hutvā attano adhippāyaṁ pavedesi. So nissaraṇajjhāsayatāya taṁ paṭikkhipitvā kālena kālaṁ Dhammasenāpatiṁ payirupāsanto tassa santike dhammaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā vattasampanno hutvā theraṁ upaṭṭhahati.

Tena ca samayena therassa aññataro ābādho uppanno, tassa bhesajjatthāya Uttaro sāmaṇero pātova pattacīvaramādāya vihārato nikkhanto antarāmagge taḷākassa samīpe [1]pattaṁṭhapetvā udakasamīpaṁ gantvā mukhaṁ dhovati. Atha aññataro umaṅgacoro katakammo ārakkhapurisehi anubaddho aggamaggena[2]nagarato nikkhamitvā palāyanto attano gahitaṁ ratanabhaṇḍikaṁ sāmaṇerassa patte pakkhipitvā palāyi. Sāmaṇeropi pattasamīpaṁ upagato. Coraṁ anubandhantā rājapurisā sāmaṇerassa patte bhaṇḍikaṁ disvā "ayaṁ coro, iminā coriyaṁ katan"ti sāmaṇeraṁ pacchābāhaṁ bandhitvā Vassakārassa brāhmaṇassa dassesuṁ. Vassakāro ca tadā rañño vinicchaye niyutto hutvā chejjabhejjaṁ anusāsati, so "pubbe mama vacanaṁ nādiyi, suddhapāsaṇḍiyesu pabbajī"ti[3] kammaṁ asodhetvā ghātukāmattāva jīvantameva taṁ sūle uttāsesi.

Athassa Bhagavā ñāṇaparipākaṁ oloketvā taṁ ṭhānaṁ gantvā vipphurantahatthanakhamaṇimayūkhasambhinnasitābhatāya paggharantajātihiṅgulaka-suvaṇṇarasadhāraṁ viya jālāguṇṭhitamudutalunadīghaṅgulihatthaṁ Uttarassa sīse ṭhapetvā "Uttara idaṁ te purimakammassa phalaṁ uppannaṁ, tattha tayā paccavekkhaṇabalena adhivāsanā kātabbā"ti vatvā ajjhāsayānurūpaṁ dhammaṁ desesi. Uttaro amatābhisekasadisena Satthu hatthasamphassena sañjātappasādasomanassatāya uḷārapītipāmojjaṁ paṭilabhitvā yathāparicitaṁ vipassanāmaggaṁ samārūḷho ñāṇassa paripākaṁ gatattā Satthu ca desanāvilāsena tāvadeva maggapaṭipāṭiyā sabbe kilese khepetvā

1. Tīre (Ka) 2. Aggadvārena (Ka) 3. Thera-Ṭṭha 1. 305 piṭṭhe.

ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ၊ **ဥတ္တရော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော ဗြာဟ္မဏဝိဇ္ဇာသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂန္တွာ ဇာတိယာ ရူပေန ဝိဇ္ဇာယ ဝယေန သီလာစာရေန စ လောကဿ သမ္ဘာဝနီယော ဇာတော။

တဿ တံ သမ္ပတ္တိံ ဒိသွာ ဝဿကာရော မဂဓမဟာမတ္တော အတ္တနော ဓီတရံ ဒါတုကာမော ဟုတွာ အတ္တနော အဓိပ္ပါယံ ပဝေဒေသိ။ သော နိဿရဏဇ္ဈာသယတာယ တံ ပဋိက္ခိပိတွာ ကာလေန ကာလံ ဓမ္မသေနာပတိံ ပယိရုပါသန္တော တဿ သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝတ္တသမ္ပန္နော ဟုတွာ ထေရံ ဥပဋ္ဌဟတိ။

တေန စ သမယေန ထေရဿ အညတရော အာဗာဓော ဥပ္ပန္နော၊ တဿ ဘေသဇ္ဇတ္ထာယ ဥတ္တရော သာမဏေရော ပါတောဝ ပတ္တစီဝရမာဒါယ ဝိဟာရတော နိက္ခန္တော အန္တရာမဂ္ဂေ တဠာကဿ သမီပေ[1] ပတ္တံ ဌပေတွာ ဥဒကသမီပံ ဂန္တွာ မုခံ ဓောဝတိ။ အထ အညတရော ဥမင်္ဂစောရော ကတကမ္မော အာရက္ခပုရိသေဟိ အနုဗဒ္ဓေါ အဂ္ဂမဂ္ဂေန[2] နဂရတော နိက္ခမိတွာ ပလာယန္တော အတ္တနာ ဂဟိတံ ရတနဘဏ္ဍိကံ သာမဏေရဿ ပတ္တေ ပက္ခိပိတွာ ပလာယိ။ သာမဏေရောပိ ပတ္တသမီပံ ဥပဂတော။ စောရံ အနုဗန္ဓန္တာ ရာဇပုရိသာ သာမဏေရဿ ပတ္တေ ဘဏ္ဍိကံ ဒိသွာ “အယံ စောရော၊ ဣမိနာ စောရိယံ ကတ”န္တိ သာမဏေရံ ပစ္ဆာဗာဟံ ဗန္ဓိတွာ ဝဿကာရဿ ဗြာဟ္မဏဿ ဒဿေသုံ။ ဝဿကာရော စ တဒါ ရညော ဝိနိစ္ဆယေ နိယုတ္တော ဟုတွာ ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇံ အနုသာသတိ၊ သော “ပုဗ္ဗေ မမ ဝစနံ နာဒိယိ၊ သုဒ္ဓပါသဏ္ဍိယေသု ပဗ္ဗဇီ”တိ[3] ကမ္မံ အသောဓေတွာ ဃာတုကာမတ္တာဝ ဇီဝန္တမေဝ တံ သူလေ ဥတ္တာသေသိ။

အထဿ ဘဂဝါ ဉာဏပရိပါကံ ဩလောကေတွာ တံ ဌာနံ ဂန္တွာ ဝိပ္ဖုရန္တဟတ္ထနခမဏိမယူခသမ္ဘိန္နသိတာဘတာယ ပဂ္ဃရန္တဇာတိဟိင်္ဂုလကသုဝဏ္ဏရသဓာရံ ဝိယ ဇာလာဂုဏ္ဌိတမုဒုတလုနဒီဃင်္ဂုလိဟတ္ထံ ဥတ္တရဿ သီသေ ဌပေတွာ “ဥတ္တရ ဣဒံ တေ ပုရိမကမ္မဿ ဖလံ ဥပ္ပန္နံ၊ တတ္ထ တယာ ပစ္စဝေက္ခဏဗလေန အဓိဝါသနာ ကာတဗ္ဗာ”တိ ဝတွာ အဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ဥတ္တရော အမတာဘိသေကသဒိသေန သတ္ထု ဟတ္ထသမ္ဖဿေန သဉ္ဇာတပ္ပသာဒသောမနဿတာယ ဥဠာရပီတိပါမောဇ္ဇံ ပဋိလဘိတွာ ယထာပရိစိတံ ဝိပဿနာမဂ္ဂံ သမာရူဠှော ဉာဏဿ ပရိပါကံ ဂတတ္တာ သတ္ထု စ ဒေသနာဝိလာသေန တာဝဒေဝ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ သဗ္ဗေ ကိလေသေ ခေပေတွာ

၁-ဘီရေ (က) ၂-အဂ္ဂဒွါရေန (က) ၃-ထေရ-ဋ္ဌ-၁-၃၀၅-ပိဋ္ဌေ။

chaḷabhiñño ahosi. Chaḷabhiñño pana hutvā sūlato uṭṭhahitvā parānuddayāya ākāse ṭhatvā pāṭihāriyaṁ dassesi. Mahājano acchariyabbhutacittajāto ahosi. Tāvadevassa vaṇo saṁrūḷhi, so bhikkhūhi "āvuso tādisadukkhaṁ anubhavanto kathaṁ tvaṁ vipassanaṁ anuyuñjituṁ asakkhī"ti puṭṭho "pageva me āvuso saṁsāre ādīnavo, saṅkhārānañca sabhāvo sudiṭṭho, evāhaṁ tādisaṁ dukkhaṁ anubhavantopi asakkhiṁ vipassanaṁ vaḍḍhetvā visesaṁ adhigantun"ti āha. "Pubbajātiyā daharakāle makkhikaṁ gahetvā nimbasūlakaṁ gahetvā sūlāropanakīḷaṁ paṭicca evaṁ anekajātisatesu sūlāropana-dukkhamanubhavitvā imāya pariyosānajātiyā evarūpaṁ dukkhamanubhūtan"ti āha.

55. Atha aparabhāge pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Sumedho nāma Sambuddho**ti-ādimāha. Tattha anuttānapadavaṇṇanameva karissāma.

57. **Vijjādharo tadā āsin**ti bāhirakamantādivijjāsiddhiyā ākāsagāmisamattho hutvā caraṇavasena taṁ vijjaṁ rakkhitvā avināsetvā pariharaṇavasena vijjādharayoni āsiṁ ahosinti attho. **Antalikkhacaro ahan**ti antaṁ pariyosānaṁ koṭiṁ likhate saṁkarissatīti antalikkhaṁ. Atha vā antaṁ pariyosānaṁ likhyate olokiyate etenāti antalikkhaṁ, tasmiṁ antalikkhe, ākāse caraṇasīlo ahanti attho. **Tisūlaṁ sukataṁ gayhā**ti tikhiṇaṁ sūlaṁ, aggaṁ āvudhaṁ. Tisūlaṁ sundaraṁ kataṁ, koṭṭanaghaṁsanamaddanapaharaṇavasena suṭṭhu kataṁ sūlāvudhaṁ gayha gahetvā ambarato gacchāmīti attho. Sesaṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttanayattāva nayānuyogena suviññeyyamevāti.

Uttaratthera-apadānavaṇṇanā samattā.

ဆဠဘိညော အဟောသိ။ ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ သူလတော ဥဋ္ဌဟိတွာ ပရာနုဒ္ဒယာယ အာကာသေ ဌတွာ ပါဋိဟာရိယံ ဒဿေသိ။ မဟာဇနော အစ္ဆရိယဗ္ဘုတစိတ္တဇာတော အဟောသိ။ တာဝဒေဝဿ ဝဏော သံရူဠှိ၊ သော ဘိက္ခူဟိ "အာဝုသော တာဒိသဒုက္ခံ အနုဘဝန္တော ကထံ တွံ ဝိပဿနံ အနုယုဉ္ဇိတုံ အသက္ခီ"တိ ပုဋ္ဌော "ပဂေဝ မေ အာဝုသော သံသာရေ အာဒီနဝေါ, သင်္ခါရာနဉ္စ သဘာဝေါ သုဒိဋ္ဌော၊ ဧဝါဟံ တာဒိသံ ဒုက္ခံ အနုဘဝန္တောပိ အသက္ခိံ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ ဝိသေသံ အဓိဂန္တု"န္တိ အာဟ။ "ပုဗ္ဗဇာတိယာ ဒဟရကာလေ မက္ခိကံ ဂဟေတွာ နိမ္ဗသူလကံ ဂဟေတွာ သူလာရောပနကီဠံ ပဋိစ္စ ဧဝံ အနေကဇာတိသတေသု သူလာရောပန-ဒုက္ခမနုဘဝိတွာ ဣမာယ ပရိယောသာနဇာတိယာ ဧဝရူပံ ဒုက္ခမနုဘူတ"န္တိ အာဟ။

၅၅။ အထ အပရဘာဂေ ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **သုမေဓော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓေါ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနမေဝ ကရိဿာမ။

၅၇။ **ဝိဇ္ဇာဓရော တဒါ အာသိ**န္တိ ဗာဟိရကမန္တာဒိဝိဇ္ဇာသိဒ္ဓိယာ အာကာသဂါမိသမတ္ထော ဟုတွာ စရဏဝသေန တံ ဝိဇ္ဇံ ရက္ခိတွာ အဝိနာ-သေတွာ ပရိဟရဏဝသေန ဝိဇ္ဇာဓရယောနိ အာသိံ အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ **အန္တလိက္ခစရော အဟ**န္တိ အန္တံ ပရိယောသာနံ ကောဋိံ လိခတေ သံကရိဿတီတိ အန္တလိက္ခံ။ အထ ဝါ အန္တံ ပရိယောသာနံ လိချတေ ဩလော-ကိယတေ ဧတေနာတိ အန္တလိက္ခံ၊ တသ္မိံ အန္တလိက္ခေ၊ အာကာသေ စရဏ-သီလော အဟန္တိ အတ္ထော။ **တိသူလံ သုကတံ ဂယှာ**တိ တိခိဏံ သူလံ၊ အဂ္ဂံ အာဝုဓံ။ တိသူလံ သုန္ဒရံ ကတံ၊ ကောဋ္ဋနဃံသနမဒ္ဒနပဟရဏဝသေန သုဋ္ဌု ကတံ သူလာဝုဓံ ဂယှ ဂဟေတွာ အမ္ဗရတော ဂစ္ဆာမီတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာဝ နယာနုယောဂေန သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဥတ္တရတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

7. Apara-uttaratthera-apadānavaṇṇanā

Sattamāpadāne **nibbute Lokanāthamhī**ti-ādikaṁ āyasmato aparassa Uttarattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto ito catunnavutikappe Siddhatthassa Bhagavato kāle kulagehe nibbattitvā vayappatto viññutaṁ patvā sāsane laddhappasādo hutvā upāsakattaṁ nivedesi. So Satthari parinibbute attano ñātake sannipātetvā bahupūjāsakkāraṁ saṁharitvā dhātupūjaṁ akāsi. So tena puññakammena devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Sākete brāhmaṇakule nibbattitvā **Uttaro**ti laddhanāmo vayappatto kenacideva karaṇīyena Sāvatthiṁ gato kaṇḍambamūle kataṁ yamakapāṭihāriyaṁ disvā pasīditvā puna kāḷakārāma[1] suttadesanāya abhivaḍḍhamānasaddho pabbajitvā Satthārā saddhiṁ Rājagahaṁ gantvā upasampadaṁ labhitvā tatheva caranto vipassanaṁ paṭṭhapetvā na cirasseva chaḷabhiñño ahosi. Chaḷabhiñño pana hutvā Satthari Sāvatthiyaṁ viharante Buddhupaṭṭhānatthaṁ Rājagahato Sāvatthiṁ upagato bhikkhūhi “kiṁ āvuso pabbajjākiccaṁ tayā matthakaṁ pāpitan”ti puṭṭho aññaṁ byākāsi.

93. Arahattaṁ pana patvā somanassajāto attano pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **nibbute Lokanāthamhī**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ heṭṭhā vuttanayattā uttānatthamevāti.

Apara-uttaratthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

8. Bhaddajitthera-apadānavaṇṇanā

Aṭṭhamāpadāne **ogayhāhaṁ pokkharaṇin**ti-ādikaṁ āyasmato Bhaddajittherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle brāhmaṇakule nibbattitvā viññutaṁ patto brāhmaṇānaṁ vijjāsippesu pāraṁ gantvā kāme pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā araññāyatane

1. Kālakārāma (I) (Aṁ 1. 333 piṭṭhādīsu.)

၇-အပရဥတ္တရတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

သတ္တမာပဒါနေ **နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှီ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော အပရဿ ဥတ္တရတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဣတော စတုန္နဝုတိကပ္ပေ သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ သာသနေ လဒ္ဓပ္ပသာဒေါ ဟုတွာ ဥပါသကတ္တံ နိဝေဒေသိ။ သော သတ္ထရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ အတ္တနော ဉာတကေ သန္နိပါတေတွာ ဗဟုပူဇာသက္ကာရံ သံဟရိတွာ ဓာတုပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာကေတေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဥတ္တရော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန သာဝတ္ထိံ ဂတော ကဏ္ဍမ္ဗမူလေ ကတံ ယမကပါဋိဟာရိယံ ဒိသွာ ပသီဒိတွာ ပုန ကာဠကာရာမ[1] သုတ္တဒေသနာယ အဘိဝဍ္ဎမာနသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ သတ္ထာရာ သဒ္ဓိံ ရာဇဂဟံ ဂန္တွာ ဥပသမ္ပဒံ လဘိတွာ တတ္ထေဝ စရန္တော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ န စိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ သတ္ထရိ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရန္တေ ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာနတ္ထံ ရာဇဂဟတော သာဝတ္ထိံ ဥပဂတော ဘိက္ခူဟိ “ကိံ အာဝုသော ပဗ္ဗဇ္ဇာကိစ္စံ တယာ မတ္ထကံ ပါပိတ”န္တိ ပုဋ္ဌော အညံ ဗျာကာသိ။

၉၃။ အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သောမနဿဇာတော အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှီ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

အပရဥတ္တရတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၈-ဘဒ္ဒဇိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

အဋ္ဌမာပဒါနေ **ဩဂယှာဟံ ပေါက္ခရဏိ**န္တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဘဒ္ဒဇိတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဗြာဟ္မဏာနံ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပေသု ပါရံ ဂန္တွာ ကာမေ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ အရညာယတနေ

၁-ကာဠကာရာမ (ဣ) (အံ ၁-၃၃၃-ပိဋ္ဌာဒီသု။)

assamaṁ kāretvā vasanto ekadivasaṁ Satthāraṁ ākāsena gacchantaṁ disvā pasannamānaso añjaliṁ paggayha aṭṭhāsi. Satthā tassa ajjhāsayaṁ disvā ākāsato otari. Otiṇṇassa pana Bhagavato madhuñca bhisamuḷālañca sappikhīrañca upanāmesi, tassa taṁ Bhagavā anukampaṁ upādāya paṭiggahetvā anumodanaṁ katvā pakkāmi. So tena puññakammena Tusitesu nibbatto tattha yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cuto aparāparaṁ sugatīsuyeva saṁsaranto Vipassissa Bhagavato kāle mahaddhano seṭṭhi hutvā aṭṭhasaṭṭhibhikkhusatasahassaṁ bhojetvā ticīvarena acchādesi.

Evaṁ bahuṁ kusalaṁ katvā devaloke nibbatti. Tattha yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cavitvā manussalokesu uppanno Buddhasuññe loke pañca Paccekabuddhasatāni catūhi paccayehi upaṭṭhahitvā tato cuto rājakule nibbattitvā rajjaṁ anusāsanto attano puttaṁ paccekabodhiṁ adhigantvā ṭhitaṁ upaṭṭhahitvā tassa parinibbutassa dhātuyo gahetvā cetiyaṁ katvā pūjesi. Evaṁ tattha tattha tāni tāni puññāni katvā imasmiṁ Buddhuppāde Bhaddiyanagare asītikoṭivibhavassa Bhaddiyaseṭṭhissa ekaputtako hutvā nibbatti, **Bhaddajī**tissa nāmaṁ ahosi. Tassa kira issariyabhogaparivārasampatti carimabhave bodhisattassa viya ahosi.

Tadā Satthā Sāvatthiyaṁ vasitvā Bhaddajikumāraṁ saṅgaṇhanatthāya mahatā bhikkhusaṁghena saddhiṁ Bhaddiyanagaraṁ gantvā jātiyāvane vasi tassa ñāṇaparipākaṁ āgamayamāno. Sopi uparipāsāde nisinno sīhapañjaraṁ vivaritvā olokento Bhagavato santike dhammaṁ sotuṁ gacchantaṁ mahājanaṁ disvā “katthāyaṁ mahājano gacchatī”ti vucchitvā taṁ kāraṇaṁ sutvā sayampi mahatā parivārena Satthu santikaṁ gantvā dhammaṁ suṇanto sabbābharaṇapaṭimaṇḍitova sabbakilese khepetvā arahattaṁ pāpuṇi. Arahatte pana tena adhigate Satthā Bhaddiyaseṭṭhiṁ āmantesi “tava putto alaṅkatapaṭiyatto dhammaṁ suṇanto arahatte patiṭṭhāsi, tenassa idāneva pabbajituṁ yuttaṁ, no ce pabbajissati, parinibbāyissatī”ti. Seṭṭhi “na mayhaṁ puttassa daharasseva sato parinibbānena kiccaṁ atthi, pabbājetha nan”ti āha. Taṁ Satthā pabbājetvā upasampādetvā tattha sattāhaṁ vasitvā Koṭigāmaṁ pāpuṇi, so ca gāmo Gaṅgātīre

အဿမံ ကာရေတွာ ဝသန္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ အာကာသေန ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ အဋ္ဌာသိ။ သတ္ထာ တဿ အဇ္ဈာသယံ ဒိသွာ အာကာသတော ဩတရိ။ ဩတိဏ္ဏဿ ပန ဘဂဝတော မဓုဉ္စ ဘိသမုဠာလဉ္စ သပ္ပိခီရဉ္စ ဥပနာမေသိ၊ တဿ တံ ဘဂဝါ အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ အနုမောဒနံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန တုသိတေသု နိဗ္ဗတ္တော တတ္ထ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စုတော အပရာပရံ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ မဟဒ္ဓနော သေဋ္ဌိ ဟုတွာ အဋ္ဌသဋ္ဌိဘိက္ခုသတသဟဿံ ဘောဇေတွာ တိစီဝရေန အစ္ဆာဒေသိ။

ဧဝံ ဗဟုံ ကုသလံ ကတွာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိ။ တတ္ထ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စဝိတွာ မနုဿလောကေသု ဥပ္ပန္နော ဗုဒ္ဓသုညေ လောကေ ပဉ္စ ပစ္စေကဗုဒ္ဓသတာနိ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပဋ္ဌဟိတွာ တတော စုတော ရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ရဇ္ဇံ အနုသာသန္တော အတ္တနော ပုတ္တံ ပစ္စေကဗောဓိံ အဓိဂန္တွာ ဌိတံ ဥပဋ္ဌဟိတွာ တဿ ပရိနိဗ္ဗုတဿ ဓာတုယော ဂဟေတွာ စေတိယံ ကတွာ ပူဇေသိ။ ဧဝံ တတ္ထ တတ္ထ တာနိ တာနိ ပုညာနိ ကတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဘဒ္ဒိယနဂရေ အသီတိကောဋိဝိဘဝဿ ဘဒ္ဒိယသေဋ္ဌိဿ ဧကပုတ္တကော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ၊ **ဘဒ္ဒဇီ**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ တဿ ကိရ ဣဿရိယဘောဂပရိဝါရသမ္ပတ္တိ စရိမဘဝေ ဗောဓိသတ္တဿ ဝိယ အဟောသိ။

တဒါ သတ္ထာ သာဝတ္ထိယံ ဝသိတွာ ဘဒ္ဒဇိကုမာရံ သင်္ဂဏှနတ္ထာယ မဟတာ ဘိက္ခုသံဃေန သဒ္ဓိံ ဘဒ္ဒိယနဂရံ ဂန္တွာ ဇာတိယာဝနေ ဝသိ တဿ ဉာဏပရိပါကံ အာဂမယမာနော။ သောပိ ဥပရိပါသာဒေ နိသိန္နော သီဟပဉ္ဇရံ ဝိဝရိတွာ ဩလောကေန္တော ဘဂဝတော သန္တိကေ ဓမ္မံ သောတုံ ဂစ္ဆန္တံ မဟာဇနံ ဒိသွာ ‘‘ကတ္ထာယံ မဟာဇနော ဂစ္ဆတီ’’တိ ပုစ္ဆိတွာ တံ ကာရဏံ သုတွာ သယမ္ပိ မဟတာ ပရိဝါရေန သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုဏန္တော သဗ္ဗာဘရဏပဋိမဏ္ဍိတောဝ သဗ္ဗကိလေသေ ခေပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ အရဟတ္တေ ပန တေန အဓိဂတေ သတ္ထာ ဘဒ္ဒိယသေဋ္ဌိံ အာမန္တေသိ “တဝ ပုတ္တော အလင်္ကတပဋိယတ္တော ဓမ္မံ သုဏန္တော အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ၊ တေနဿ ဣဒါနေဝ ပဗ္ဗဇိတုံ ယုတ္တံ၊ နော စေ ပဗ္ဗဇိဿတိ၊ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတီ”တိ။ သေဋ္ဌိ “န မယှံ ပုတ္တဿ ဒဟရဿေဝ သတော ပရိနိဗ္ဗာနေန ကိစ္စံ အတ္ထိ၊ ပဗ္ဗာဇေထ န”န္တိ အာဟ။ တံ သတ္ထာ ပဗ္ဗာဇေတွာ ဥပသမ္ပာဒေတွာ တတ္ထ သတ္တာဟံ ဝသိတွာ ကောဋိဂါမံ ပါပုဏိ၊ သော စ ဂါမော ဂင်္ဂါတီရေ

ahosi. Koṭigāmavāsino ca Buddhappamukhassa bhikkhusaṁghassa mahādānaṁ pavattesuṁ. Bhaddajitthero Satthārā anumodanāya āraddhamattāya bahigāmaṁ gantvā “Gaṅgātīre maggasamīpe Satthu āgatakāle vuṭṭhahissāmī”ti kālaparicchedaṁ katvā aññatarasmiṁ rukkhamūle samāpattiṁ samāpajjitvā nisīdi. Mahātheresu āgacchantesupi avuṭṭhahitvā Satthu āgatakāleyeva vuṭṭhāsi. Puthujjanā bhikkhū “ayaṁ adhunā pabbajito, mahātheresu āgacchantesu mānathaddho hutvā na vuṭṭhāsī”ti ujjhāyiṁsu.

Koṭigāmavāsino Satthu bhikkhusaṁghassa ca bahū nāvāsaṅghāṭe bandhiṁsu. Satthā “Bhaddajissānubhāvaṁ pakāsemī”ti nāvāya ṭhatvā “kahaṁ Bhaddajī”ti pucchi. Bhaddajitthero “esāhaṁ bhante”ti Satthāraṁ upasaṅkamitvā añjaliṁ katvā aṭṭhāsi. Satthā “ehi Bhaddaji, amhehi saddhiṁ ekanāvaṁ abhiruhā”ti. So uppatitvā Satthu ṭhitanāvāyaṁ aṭṭhāsi. Satthā Gaṅgāya majjhe gatakāle “Bhaddaji tayā mahāpanādakāle ajjhāvuṭṭharatanapāsādo kahan”ti āha. Imasmiṁ ṭhāne nimuggo bhanteti. Tena hi Bhaddaji sabrahmacārīnaṁ kaṅkhaṁ chindāti. Tasmiṁ khaṇe thero Satthāraṁ vanditvā iddhibalena gantvā pāsādathūpikaṁ pādaṅgulantarena sannirujjhitvā[1] pañcavīsati-yojanaṁ pāsādaṁ gahetvā ākāse uppati, uppatanto ca paññāsayojanāni ukkhipi. Athassa purimabhave ñātakā pāsādagatena lobhena macchakacchapamaṇḍūkā hutvā nibbattā tasmiṁ pāsāde uṭṭhahante parivattitvā patiṁsu. Satthā te sampatante disvā “ñātakā te Bhaddaji kilamantī”ti āha. Thero Satthu vacanena pāsādaṁ vissajjesi. Pāsādo yathāṭhāneyeva patiṭṭhahi. Satthā pāraṅgato bhikkhūhi “kadā bhante Bhaddajittherena ayaṁ pāsādo ajjhāvuṭṭho”ti puṭṭho **Mahāpanādajātakaṁ**[2] kathetvā bahujanaṁ dhammāmataṁ pāyesi.

98. Thero pana arahattaṁ patto pubbasambhāraṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsetuṁ **ogayhāhaṁ pokkharaṇin**ti-ādimāha. Tattha **ogayhāhaṁ pokkharaṇin**ti puthunānā-anekamahoghehi khaṇitattā “pokkharaṇī”ti laddhanāmaṁ jalāsayaṁ ogayha ogahetvā pavisitvā ajjhogāhetvā ghāsahetukhādanatthāya tattha pokkharaṇiyaṁ

1. Sannirumbhitvā (Ka)
2. Khu 5. 76 piṭṭhe.

အဟောသိ။ ကောဋိဂါမဝါသိနော စ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေသုံ။ ဘဒ္ဒဇိတ္ထေရော သတ္ထာရာ အနုမောဒနာယ အာရဒ္ဓမတ္တာယ ဗဟိဂါမံ ဂန္တွာ “ဂင်္ဂါတီရေ မဂ္ဂသမီပေ သတ္ထု အာဂတကာလေ ဝုဋ္ဌဟိဿာမီ”တိ ကာလပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ နိသီဒိ။ မဟာထေရေသု အာဂစ္ဆန္တေသုပိ အဝုဋ္ဌဟိတွာ သတ္ထု အာဂတ-ကာလေယေဝ ဝုဋ္ဌာသိ။ ပုထုဇ္ဇနာ ဘိက္ခူ “အယံ အဓုနာ ပဗ္ဗဇိတော၊ မဟာ-ထေရေသု အာဂစ္ဆန္တေသု မာနထဒ္ဓေါ ဟုတွာ န ဝုဋ္ဌာသီ”တိ ဥဇ္ဈာယိံသု။

ကောဋိဂါမဝါသိနော သတ္ထု ဘိက္ခုသံဃဿ စ ဗဟူ နာဝါသင်္ဃာဋေ ဗန္ဓိံသု။ သတ္ထာ “ဘဒ္ဒဇိဿာနုဘာဝံ ပကာသေမီ”တိ နာဝါယ ဌတွာ “ကဟံ ဘဒ္ဒဇီ”တိ ပုစ္ဆိ။ ဘဒ္ဒဇိတ္ထေရော “ဧသာဟံ ဘန္တေ”တိ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ အဉ္ဇလိံ ကတွာ အဋ္ဌာသိ။ သတ္ထာ “ဧဟိ ဘဒ္ဒဇိ, အမှေဟိ သဒ္ဓိံ ဧကနာဝံ အဘိရုဟာ”တိ။ သော ဥပ္ပတိတွာ သတ္ထု ဌိတနာဝါယံ အဋ္ဌာသိ။ သတ္ထာ ဂင်္ဂါယ မဇ္ဈေ ဂတကာလေ “ဘဒ္ဒဇိ တယာ မဟာပနာဒကာလေ အဇ္ဈာဝုဋ္ဌရတန-ပါသာဒေါ ကဟ”န္တိ အာဟ။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ နိမုဂ္ဂေါ ဘန္တေတိ။ တေန ဟိ ဘဒ္ဒဇိ သဗြဟ္မစာရီနံ ကင်္ခံ ဆိန္ဒာတိ။ တသ္မိံ ခဏေ ထေရော သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ ဣဒ္ဓိဗလေန ဂန္တွာ ပါသာဒထူပိကံ ပါဒင်္ဂုလန္တရေန သန္နိရုဇ္ဈိတွာ[၁] ပဉ္စဝီသတိ-ယောဇနံ ပါသာဒံ ဂဟေတွာ အာကာသေ ဥပ္ပတိ၊ ဥပ္ပတန္တော စ ပညာသယောဇနာနိ ဥက္ခိပိ။ အထဿ ပုရိမဘဝေ ဉာတကာ ပါသာဒဂတေန လောဘေန မစ္ဆကစ္ဆပမဏ္ဍူကာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တာ တသ္မိံ ပါသာဒေ ဥဋ္ဌဟန္တေ ပရိဝတ္တိတွာ ပတိံသု။ သတ္ထာ တေ သမ္ပတန္တေ ဒိသွာ “ဉာတကာ တေ ဘဒ္ဒဇိ ကိလမန္တီ”တိ အာဟ။ ထေရော သတ္ထု ဝစနေန ပါသာဒံ ဝိဿဇ္ဇေသိ။ ပါသာဒေါ ယထာဌာနေယေဝ ပတိဋ္ဌဟိ။ သတ္ထာ ပါရင်္ဂတော ဘိက္ခူဟိ “ကဒါ ဘန္တေ ဘဒ္ဒဇိတ္ထေရေန အယံ ပါသာဒေါ အဇ္ဈာဝုဋ္ဌော”တိ ပုဋ္ဌော **မဟာပနာဒဇာတကံ**[၂] ကထေတွာ ဗဟုဇနံ ဓမ္မာမတံ ပါယေသိ။

၉၈။ ထေရော ပန အရဟတ္တံ ပတ္တော ပုဗ္ဗသမ္ဘာရံ သရိတွာ သောမနဿ-ဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေတုံ **ဩဂယှာဟံ ပေါက္ခရဏိ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဩဂယှာဟံ ပေါက္ခရဏိ**န္တိ ပုထုနာနာအနေကမဟောဃေဟိ ခဏိတတ္တာ “ပေါက္ခရဏီ”တိ လဒ္ဓနာမံ ဇလာသယံ ဩဂယှ ဩဂဟေတွာ ပဝိသိတွာ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ ဃာသဟေတုခါဒနတ္ထာယ တတ္ထ ပေါက္ခရဏိယံ

၁-သန္နိရုမ္ဘိတွာ (က)
၂-ခု ၅-၇၆-ပိဋ္ဌေ။

pavisitvā **bhisaṁ** padumapuṇḍarīkamūlaṁ uddharāmīti attho. Sesaṁ heṭṭhā vuttanayattā uttānapadatthattā ca nayānusārena suviññeyyamevāti.

Bhaddajitthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

9. Sivakatthera-apadānavaṇṇanā

Navamāpadāne **esanāya carantassā**ti-ādikaṁ āyasmato Sivakattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto Vipassissa Bhagavato kāle kulagehe nibbattitvā viññutaṁ patto ekadivasaṁ Bhagavantaṁ piṇḍāya carantaṁ disvā pasannamānaso pattaṁ ādāya kummāsassa pūretvā adāsi. So tena puññakammena devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Rājagahe brāhmaṇakulagehe nibbattitvā **Sivako**tissa nāmaṁ ahosi. So vayappatto vijjāsippesu nipphattiṁ gato nekkhammajjhāsayatāya kāme pahāya tāpasapabbajjaṁ pabbajitvā vicaranto Satthāraṁ upasaṅkamitvā dhammaṁ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā vipassanāya kammaṁ karonto na cirasseva arahattaṁ pāpuṇi.

117. Arahattaṁ patvā somanassajāto attano pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **esanāya carantassā**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ suviññeyyamevāti.

Sivakatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

10. Upavānatthera-apadānavaṇṇanā

Dasamāpadāne **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādikaṁ āyasmato Upavānattherassa apadānaṁ. Ayaṁ kira purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayāni puññāni upacinanto kenaci kammacchiddena Padumuttarassa Bhagavato kāle daliddakule nibbattitvā viññutaṁ patto Bhagavati parinibbute tassa dhātuṁ gahetvā manussadevanāgagaruḷayakkhakumbhaṇḍagandhabbehi sattaratanamaye sattayojanike thūpe

ပဝိသိတွာ **ဘိသံ** ပဒုမပုဏ္ဍရီကမူလံ ဥဒ္ဓရာမီတိ အတ္ထော။ သေသံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနပဒတ္ထတ္တာ စ နယာနုသာရေန သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဘဒ္ဒဇိတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၉-သိဝကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

နဝမာပဒါနေ **ဧသနာယ စရန္တဿာ**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော သိဝကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပတ္တံ အာဒါယ ကုမ္မာသဿ ပူရေတွာ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ရာဇဂဟေ ဗြာဟ္မဏကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **သိဝကော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဝိဇ္ဇာသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော နေက္ခမ္မဇ္ဈာသယတာယ ကာမေ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိစရန္တော သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော န စိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၁၁၇။ အရဟတ္တံ ပတွာ သောမနဿဇာတော အတ္တနော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ဧသနာယ စရန္တဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

သိဝကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၀-ဥပဝါနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဒသမာပဒါနေ **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ဥပဝါနတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယံ ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ကေနစိ ကမ္မစ္ဆိဒ္ဒေန ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဒလိဒ္ဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဘဂဝတိ ပရိနိဗ္ဗုတေ တဿ ဓာတုံ ဂဟေတွာ မနုဿဒေဝနာဂဂရုဠယက္ခကုမ္ဘဏ္ဍဂန္ဓဗ္ဗေဟိ သတ္တရတနမယေ သတ္တယောဇနိကေ ထူပေ

kate tattha sudhotaṁ attano uttarāsaṅgaṁ veḷagge ābandhitvā dhajaṁ katvā pūjaṁ akāsi. Taṁ gahetvā Abhisammatako nāma yakkhasenāpati devehi cetiyapūjārakkhaṇatthaṁ ṭhapito adissamānakāyo ākāse dhārento cetiyaṁ tikkhattuṁ padakkhiṇaṁ akāsi. Taṁ disvā bhiyyoso mattāya pasannamānaso ahosi. So tena puññakammena devamanussesu saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Sāvatthiyaṁ brāhmaṇakule nibbattitvā **Upavāno**ti laddhanāmo vayappatto Jetavanapaṭiggahaṇe Buddhānubhāvaṁ disvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā vipassanāya kammaṁ karonto chaḷabhiñño ahosi. Athāyasmā Upavāno Bhagavato upaṭṭhako ahosi. Tena ca samayena Bhagavato vātābādho uppajji. Therassa gihisahāyo Devahito[1] nāma brāhmaṇo Sāvatthiyaṁ paṭivasati. So theraṁ catūhi paccayehi pavāresi. Athāyasmā Upavāno nivāsetvā pattacīvaraṁ gahetvā tassa brāhmaṇassa nivesanaṁ upagañchi. Brāhmaṇo "kenaci maññe[2] payojanena thero āgato bhavissatī"ti ñatvā "vadeyyātha bhante kenattho"ti āha. Thero tassa brāhmaṇassa payojanaṁ ācikkhanto—

"Arahaṁ Sugato loke, vātehā'bādhiko Muni.
Sace uṇhodakaṁ atthi, Munino dehi brāhmaṇa.

Pūjito pūjaneyyānaṁ, sakkareyyāna sakkato.
Apacito'paceyyānaṁ, tassa icchāmi hātave"ti[3]—

gāthādvayaṁ abhāsi.

Tassattho—yo imasmiṁ loke pūjaneyyānaṁ pūjetabbehi sakkādīhi devehi mahābrahmādīhi ca brahmehi pūjito, sakkareyyānaṁ sakkotabbehi Bimbisārakosalarājādīhi sakkato, apaceyyānaṁ apacāyitabbehi mahesīhi khīṇāsavehi apacito, kilesehi ārakattādinā Arahaṁ, sobhanagamanādinā Sugato sabbaññū Muni mayhaṁ Satthā devadevo sakkānaṁ atisakko brahmānaṁ atibrahmā, so dāni vātehi vātahetu vātakkhobhanimittaṁ ābādhiko jāto.

1. Devasito (I, Ka) 2. Aññena (Ka) 3. Khu 2. 256 piṭṭhe.

ကတေ တတ္ထ သုဓောတံ အတ္တနော ဥတ္တရာသင်္ဂံ ဝေဠဂ္ဂေ အာဗန္ဓိတွာ ဓဇံ ကတွာ ပူဇံ အကာသိ။ တံ ဂဟေတွာ အဘိသမ္မတကော နာမ ယက္ခသေနာပတိ ဒေဝေဟိ စေတိယပူဇာရက္ခဏတ္ထံ ဌပိတော အဒိဿမာနကာယော အာကာသေ ဓာရေန္တော စေတိယံ တိက္ခတ္တုံ ပဒက္ခိဏံ အကာသိ။ တံ ဒိသွာ ဘိယျောသော မတ္တာယ ပသန္နမာနသော အဟောသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဥပဝါနော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ဇေတဝနပဋိဂ္ဂဟဏေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော ဆဠဘိညော အဟောသိ။ အထာယသ္မာ ဥပဝါနော ဘဂဝတော ဥပဋ္ဌာကော အဟောသိ။ တေန စ သမယေန ဘဂဝတော ဝါတာဗာဓော ဥပ္ပဇ္ဇိ။ ထေရဿ ဂိဟိသဟာယော ဒေဝဟိတော[၁] နာမ ဗြာဟ္မဏော သာဝတ္ထိယံ ပဋိဝသတိ။ သော ထေရံ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ပဝါရေသိ။ အထာယသ္မာ ဥပဝါနော နိဝါသေတွာ ပတ္တစီဝရံ ဂဟေတွာ တဿ ဗြာဟ္မဏဿ နိဝေသနံ ဥပဂဉ္ဆိ။ ဗြာဟ္မဏော “ကေနစိ မညေ[၂] ပယောဇနေန ထေရော အာဂတော ဘဝိဿတီ”တိ ဉတွာ “ဝဒေယျာထ ဘန္တေ ကေနတ္ထော”တိ အာဟ။ ထေရော တဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပယောဇနံ အာစိက္ခန္တော—

“အရဟံ သုဂတော လောကေ၊ ဝါတေဟာ’ဗာဓိကော မုနိ။
သစေ ဥဏှောဒကံ အတ္ထိ၊ မုနိနော ဒေဟိ ဗြာဟ္မဏ။

ပူဇိတော ပူဇနေယျာနံ၊ သက္ကရေယျာန သက္ကတော။
အပစိတော’ပစေယျာနံ၊ တဿ ဣစ္ဆာမိ ဟာတဝေ”တိ[၃]—

ဂါထာဒွယံ အဘာသိ။

တဿတ္ထော—ယော ဣမသ္မိံ လောကေ ပူဇနေယျာနံ ပူဇေတဗ္ဗေဟိ သက္ကာဒီဟိ ဒေဝေဟိ မဟာဗြဟ္မာဒီဟိ စ ဗြဟ္မေဟိ ပူဇိတော, သက္ကရေယျာနံ သက္ကာတဗ္ဗေဟိ ဗိမ္ဗိသာရကောသလရာဇာဒီဟိ သက္ကတော, အပစေယျာနံ အပစာယိတဗ္ဗေဟိ မဟေသီဟိ ခီဏာသဝေဟိ အပစိတော, ကိလေသေဟိ အာရကတ္တာဒိနာ အရဟံ, သောဘနဂမနာဒိနာ သုဂတော သဗ္ဗညူ မုနိ မယှံ သတ္ထာ ဒေဝဒေဝေါ သက္ကာနံ အတိသက္ကော ဗြဟ္မာနံ အတိဗြဟ္မာ၊ သော ဒါနိ ဝါတေဟိ ဝါတဟေတု ဝါတက္ခောဘနိမိတ္တံ အာဗာဓိကော ဇာတော။

၁-ဒေဝသိတော (ဣ၊ က) ၂-အညေန (က) ၃-ခု ၂-၂၅၆-ပိဋ္ဌေ။

Sace brāhmaṇa uṇhodakaṁ atthi, tassa vātābādhavūpasamanatthaṁ taṁ hātave upanetuṁ icchāmīti.

Taṁ sutvā brāhmaṇo uṇhodakaṁ tadanurūpaṁ vātaharañca bhesajjaṁ Bhagavato upanāmesi. Tena ca Satthu rogo vūpasami. Tassa Bhagavā anumodanaṁ akāsi.

122. Athāyasmā Upavāno aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttaro nāma Jino**ti-ādimāha. Tattha **Padumuttaro**ti-ādīni pubbe vuttatthāneva.

123. **Mahājanā samāgammā**ti sakalajambudīpavāsino rāsibhūtāti attho. **Citakaṁ katvā**ti yojanubbedhaṁ candanarāsicitakaṁ katvā Bhagavato sarīraṁ tattha abhiropayiṁsūti sambandho.

124. **Sarīrakiccaṁ katvānā**ti ādahanāti agginā dahanakiccaṁ katvāti attho.

127-28. **Jaṅghā maṇimayā āsī**ti manussehi katathūpe jaṅghā pupphavāhatthaṁ caritaṭṭhānaṁ maṇimayā indanīlamaṇinā katāti attho. **Mayampī**ti sabbe devā thūpaṁ karissāmāti attho.

129. **Dhātu āveṇikā natthī**ti devamanussehi visuṁ visuṁ cetiyaṁ kātuṁ āveṇikā visuṁ dhātu natthi, taṁ dassento **sarīraṁ ekapiṇḍitan**ti āha. Adhiṭṭhānabalena sakalasarīradhātu ekaghanasilāmayapaṭimā viya ekameva ahosīti attho. **Imamhi Buddhathūpamhī**ti sakalajambudīpavāsīhi katamhi imamhi suvaṇṇathūpamhi mayaṁ sabbe samāgantvā kañcukathūpaṁ karissāmāti attho.

133. **Indanīlaṁ mahānīlan**ti indīvarapupphavaṇṇābhaṁ maṇi indanīlamaṇi. Tato adhikavaṇṇatā mahāmaṇi indanīlamaṇayo ca mahānīlamaṇayo ca jotirasamaṇijātiraṅgamaṇayo ca **ekato sannipātetvā** rāsī katvā suvaṇṇathūpe kañcukathūpaṁ katvā achādayunti sambandho.

သစေ ဗြာဟ္မဏ ဥဏှောဒကံ အတ္ထိ၊ တဿ ဝါတာဗာဓဝူပသမနတ္ထံ တံ ဟာတဝေ ဥပနေတုံ ဣစ္ဆာမီတိ။

တံ သုတွာ ဗြာဟ္မဏော ဥဏှောဒကံ တဒနုရူပံ ဝါတဟရဉ္စ ဘေသဇ္ဇံ ဘဂဝတော ဥပနာမေသိ။ တေန စ သတ္ထု ရောဂေါ ဝူပသမိ။ တဿ ဘဂဝါ အနုမောဒနံ အကာသိ။

၁၂၂။ အထာယသ္မာ ဥပဝါနော အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပဒုမုတ္တရော**တိအာဒီနိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တတ္ထာနေဝ။

၁၂၃။ **မဟာဇနာ သမာဂမ္မာ**တိ သကလဇမ္ဗုဒီပဝါသိနော ရာသိဘူတာတိ အတ္ထော။ **စိတကံ ကတွာ**တိ ယောဇနုဗ္ဗေဓံ စန္ဒနရာသိစိတကံ ကတွာ ဘဂဝတော သရီရံ တတ္ထ အဘိရောပယိံသူတိ သမ္ဗန္ဓော။

၁၂၄။ **သရီရကိစ္စံ ကတွာနာ**တိ အာဒဟနာတိ အဂ္ဂိနာ ဒဟနကိစ္စံ ကတွာတိ အတ္ထော။

၁၂၇-၂၈။ **ဇင်္ဃာ မဏိမယာ အာသီ**တိ မနုဿေဟိ ကတထူပေ ဇင်္ဃာ ပုပ္ဖဝါဟတ္ထံ စရိတဋ္ဌာနံ မဏိမယာ ဣန္ဒနီလမဏိနာ ကတာတိ အတ္ထော။ **မယမ္ပီ**တိ သဗ္ဗေ ဒေဝါ ထူပံ ကရိဿာမာတိ အတ္ထော။

၁၂၉။ **ဓာတု အာဝေဏိကာ နတ္ထီ**တိ ဒေဝမနုဿေဟိ ဝိသုံ ဝိသုံ စေတိယံ ကာတုံ အာဝေဏိကာ ဝိသုံ ဓာတု နတ္ထိ၊ တံ ဒဿေန္တော **သရီရံ ဧကပိဏ္ဍိတ**န္တိ အာဟ။ အဓိဋ္ဌာနဗလေန သကလသရီရဓာတု ဧကဃနသိလာမယပဋိမာ ဝိယ ဧကမေဝ အဟောသီတိ အတ္ထော။ **ဣမမှိ ဗုဒ္ဓထူပမှီ**တိ သကလဇမ္ဗုဒီပဝါသီဟိ ကတမှိ ဣမမှိ သုဝဏ္ဏထူပမှိ မယံ သဗ္ဗေ သမာဂန္တွာ ကဉ္စုကထူပံ ကရိဿာမာတိ အတ္ထော။

၁၃၃။ **ဣန္ဒနီလံ မဟာနီလ**န္တိ ဣန္ဒီဝရပုပ္ဖဝဏ္ဏာဘံ မဏိ ဣန္ဒနီလမဏိ။ တတော အဓိကဝဏ္ဏတာ မဟာမဏိ ဣန္ဒနီလမဏယော စ မဟာနီလမဏယော စ ဇောတိရသမဏိဇာတိရင်္ဂမဏယော စ **ဧကတော သန္နိပါတေတွာ** ရာသိ ကတွာ သုဝဏ္ဏထူပေ ကဉ္စုကထူပံ ကတွာ အဆာဒယုန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

144. **Paccekaṁ Buddhaseṭṭhassā**ti Buddhuttamassa pati ekaṁ visuṁ uparichadanena thūpaṁ akaṁsūti attho.

147. **Kumbhaṇḍā guyhakā tathā**ti kumbhamattāni aṇḍāni yesaṁ devānaṁ te kumbhaṇḍā, paṭicchādetvā niguhitvā paṭicchādanato garuḷā guyhakā nāma jātā, te kumbhaṇḍā guyhakāpi thūpaṁ akaṁsūti attho.

151. **Atibhonti na tassābhā**ti tassa cetiyassa pabhaṁ candasūriyatārakānaṁ pabhā na atibhonti, na ajjhottharantīti attho.

158. **Ahampi kāraṁ kassāmī**ti tādino Lokanāthassa thūpasmiṁ ahampi kāraṁ puññakiriyaṁ kusalakammaṁ dhajapaṭākapūjaṁ karissāmīti attho.

Upavānatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

---

11. Raṭṭhapālatthera-apadānavaṇṇanā

Ekādasamāpadāne **Padumuttarassa Bhagavato**ti-ādikaṁ āyasmato Raṭṭhapālattherassa apadānaṁ. Ayampi purimabuddhesu katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissāyāni puññāni upacinanto Padumuttarassa Bhagavato kāle tassa uppattito puretarameva Haṁsavatīnagare gahapatimahāsālakule nibbattitvā vayappatto pitu accayena gharāvāse patiṭṭhito ratanakoṭṭhāgārakammikena dassitaṁ aparimāṇaṁ kulavaṁsānugataṁ dhanaṁ disvā “imaṁ ettakaṁ dhanarāsiṁ mayhaṁ ayyakapayyakādayo attanā saddhiṁ gahetvā gantuṁ nāsakkhiṁsu, mayā pana gahetvā gantuṁ vaṭṭatī”ti cintetvā kapaṇaddhikādīnaṁ mahādānaṁ deti. So abhiññālābhiṁ ekaṁ tāpasaṁ upaṭṭhahanto tena devalokādhipacce uyyojito yāvajīvaṁ puññāni katvā tato cuto devo hutvā nibbatti. So tattha devaloke devarajjaṁ karonto yāvatāyukaṁ ṭhatvā tato cuto manussaloke bhinnaṁ raṭṭhaṁ sandhāretuṁ samatthassa kulassa ekaputto hutvā nibbatti. Tena ca samayena Padumuttaro nāma Bhagavā loke uppajjitvā pavattitavaradhammacakko veneyyasattaṁ nibbānamahānagarasaṅkhātakhemantabhūmiṁ sampāpesi. Atha so kulaputto anukkamena viññutaṁ patto ekadivasaṁ

၁၄၄။ **ပစ္စေကံ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿာ**တိ ဗုဒ္ဓုတ္တမဿ ပတိ ဧကံ ဝိသုံ ဥပရိဆဒနေန ထူပံ အကံသူတိ အတ္ထော။

၁၄၇။ **ကုမ္ဘဏ္ဍာ ဂုယှကာ တထာ**တိ ကုမ္ဘမတ္တာနိ အဏ္ဍာနိ ယေသံ ဒေဝါနံ တေ ကုမ္ဘဏ္ဍာ၊ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ နိဂုဟိတွာ ပဋိစ္ဆာဒနတော ဂရုဠာ ဂုယှကာ နာမ ဇာတာ၊ တေ ကုမ္ဘဏ္ဍာ ဂုယှကာပိ ထူပံ အကံသူတိ အတ္ထော။

၁၅၁။ **အတိဘောန္တိ န တဿာဘာ**တိ တဿ စေတိယဿ ပဘံ စန္ဒသူရိယတာရကာနံ ပဘာ န အတိဘောန္တိ၊ န အဇ္ဈောတ္ထရန္တီတိ အတ္ထော။

၁၅၈။ **အဟမ္ပိ ကာရံ ကဿာမီ**တိ တာဒိနော လောကနာထဿ ထူပသ္မိံ အဟမ္ပိ ကာရံ ပုညကိရိယံ ကုသလကမ္မံ ဓဇပဋာကပူဇံ ကရိဿာမီတိ အတ္ထော။

ဥပဝါနတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

၁၁-ရဋ္ဌပါလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ

ဧကာဒသမာပဒါနေ **ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိကံ အာယသ္မတော ရဋ္ဌပါလတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ တဿ ဥပ္ပတ္တိတော ပုရေတရမေဝ ဟံသဝတီနဂရေ ဂဟပတိမဟာသာလကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော ပိတု အစ္စယေန ဃရာဝါသေ ပတိဋ္ဌိတော ရတနကောဋ္ဌာဂါရကမ္မိကေန ဒဿိတံ အပရိမာဏံ ကုလဝံသာနုဂတံ ဓနံ ဒိသွာ “ဣမံ ဧတ္တကံ ဓနရာသိံ မယှံ အယျကပယျကာဒယော အတ္တနာ သဒ္ဓိံ ဂဟေတွာ ဂန္တုံ နာသက္ခိံသု၊ မယာ ပန ဂဟေတွာ ဂန္တုံ ဝဋ္ဋတီ”တိ စိန္တေတွာ ကပဏဒ္ဓိကာဒီနံ မဟာဒါနံ ဒေတိ။ သော အဘိညာလာဘိံ ဧကံ တာပသံ ဥပဋ္ဌဟန္တော တေန ဒေဝလောကာဓိပစ္စေ ဥယျောဇိတော ယာဝဇီဝံ ပုညာနိ ကတွာ တတော စုတော ဒေဝေါ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ သော တတ္ထ ဒေဝလောကေ ဒေဝရဇ္ဇံ ကရောန္တော ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စုတော မနုဿလောကေ ဘိန္နံ ရဋ္ဌံ သန္ဓာရေတုံ သမတ္ထဿ ကုလဿ ဧကပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ တေန စ သမယေန ပဒုမုတ္တရော နာမ ဘဂဝါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ပဝတ္တိတဝရဓမ္မစက္ကော ဝေနေယျသတ္တံ နိဗ္ဗာနမဟာနဂရသင်္ခါတခေမန္တဘူမိံ သမ္ပာပေသိ။ အထ သော ကုလပုတ္တော အနုက္ကမေန ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ

upasakehi saddhiṁ vihāraṁ gato Satthāraṁ dhammaṁ desentaṁ disvā pasannacitto parisapariyante nisīdi.

Tena ca samayena Satthā ekaṁ bhikkhuṁ saddhāpabbajitānaṁ aggaṭṭhāne ṭhapesi, taṁ disvā pasanamānaso tadatthāya cittaṁ ṭhapetvā satasahassabhikkhu-parivārassa Bhagavato mahatā sakkārena sattāhaṁ mahādānaṁ pavattetvā paṇidhānaṁ akāsi. Satthā tassa anantarāyena ijjhanabhāvaṁ disvā "anāgate Gotamassa nāma Sammāsambuddhassa sāsane saddhāpabbajitānaṁ aggo bhavissatī"ti byākāsi. So Satthāraṁ bhikkhusaṁghañca vanditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. So tattha yāvatāyukaṁ puññāni katvā tato cavitvā devamanussesu saṁsaranto ito dvānavutikappe Phussassa Bhagavato kāle Satthu vemātikabhātikesu tīsu rājaputtesu Satthāraṁ upaṭṭhahantesu tesaṁ puññakiriyāya sahāyakiccaṁ akāsi. Evaṁ tattha tattha bhave taṁ taṁ bahuṁ kusalaṁ upacinitvā sugatīsuyeva saṁsaranto imasmiṁ Buddhuppāde Kururaṭṭhe Thullakoṭṭhikanigame Raṭṭhapālaseṭṭhigehe nibbatti, tassa bhinnaṁ raṭṭhaṁ sandhāretuṁ samatthe kule nibbattattā **Raṭṭhapālo**ti vaṁsānugatameva nāmaṁ ahosi. So mahatā parivārena vaḍḍhanto anukkamena yobbanaṁ patto mātāpitūhi patirūpena dārena saṁyojetvā mahante ca yase patiṭṭhāpito dibbasampattisadisaṁ sampattiṁ paccanubhoti. Atha Bhagavā Kururaṭṭhe janapadacārikaṁ caranto Thullakoṭṭhikaṁ[1] anupāpuṇi. Taṁ sutvā Rsaṭṭhapālo kulaputto Satthāraṁ upasaṅkamitvā Satthu santike dhammaṁ sutvā paṭiladdhasaddho sattavāre bhattacchede katvā kicchena kasirena mātāpitaro anujānāpetvā Satthāraṁ upasaṅkamitvā pabbajjaṁ yācitvā Satthu āṇattiyā aññatarassa therassa santike pabbajitvā yonisomanasikārena kammaṁ karonto vipassanaṁ vaḍḍhetvā arahattaṁ pāpuṇi.

179-180. Athāyasmā aparabhāge attano pubbakammaṁ saritvā somanassajāto pubbacaritāpadānaṁ pakāsento **Padumuttarassa Bhagavato**ti-ādimāha. **Sunāgo so mayā dinno**ti tadā mahādhanaseṭṭhi hutvā sabbaṁ sāpateyyaṁ dānamukhe vissajjanasamaye sattappatiṭṭho sundaro

1. Thullakoṭṭhitaṁ (Sī, Ka)

ဥပါသကေဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဟာရံ ဂတော သတ္ထာရံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ပရိသပရိယန္တေ နိသီဒိ။

တေန စ သမယေန သတ္ထာ ဧကံ ဘိက္ခုံ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ၊ တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော တဒတ္ထာယ စိတ္တံ ဌပေတွာ သတသဟဿဘိက္ခုပရိဝါရဿ ဘဂဝတော မဟတာ သက္ကာရေန သတ္တာဟံ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေတွာ ပဏိဓာနံ အကာသိ။ သတ္ထာ တဿ အနန္တရာယေန ဣဇ္ဈနဘာဝံ ဒိသွာ "အနာဂတေ ဂေါတမဿ နာမ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတာနံ အဂ္ဂေါ ဘဝိဿတီ"တိ ဗျာကာသိ။ သော သတ္ထာရံ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ ဝန္ဒိတွာ ဥဋ္ဌာယာသနာ ပက္ကာမိ။ သော တတ္ထ ယာဝတာယုကံ ပုညာနိ ကတွာ တတော စဝိတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣတော ဒွါနဝုတိကပ္ပေ ဖုဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ သတ္ထု ဝေမာတိကဘာတိကေသု တီသု ရာဇပုတ္တေသု သတ္ထာရံ ဥပဋ္ဌဟန္တေသု တေသံ ပုညကိရိယာယ သဟာယကိစ္စံ အကာသိ။ ဧဝံ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ တံ တံ ဗဟုံ ကုသလံ ဥပစိနိတွာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကုရုရဋ္ဌေ ထုလ္လကောဋ္ဌိကနိဂမေ ရဋ္ဌပါလသေဋ္ဌိဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိ၊ တဿ ဘိန္နံ ရဋ္ဌံ သန္ဓာရေတုံ သမတ္ထေ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ **ရဋ္ဌပါလော**တိ ဝံသာနုဂတမေဝ နာမံ အဟောသိ။ သော မဟတာ ပရိဝါရေန ဝဍ္ဎန္တော အနုက္ကမေန ယောဗ္ဗနံ ပတ္တော မာတာပိတူဟိ ပတိရူပေန ဒါရေန သံယောဇေတွာ မဟန္တေ စ ယသေ ပတိဋ္ဌာပိတော ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိသဒိသံ သမ္ပတ္တိံ ပစ္စနုဘောတိ။ အထ ဘဂဝါ ကုရုရဋ္ဌေ ဇနပဒစာရိကံ စရန္တော ထုလ္လကောဋ္ဌိကံ[၁] အနုပါပုဏိ။ တံ သုတွာ ရဋ္ဌပါလော ကုလပုတ္တော သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ သတ္တဝါရေ ဘတ္တစ္ဆေဒေ ကတွာ ကိစ္ဆေန ကသိရေန မာတာပိတရော အနုဇာနာပေတွာ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိတွာ သတ္ထု အာဏတ္တိယာ အညတရဿ ထေရဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ယောနိသောမနသိကာရေန ကမ္မံ ကရောန္တော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

၁၇၉-၁၈၀။ အထာယသ္မာ အပရဘာဂေ အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မံ သရိတွာ သောမနဿဇာတော ပုဗ္ဗစရိတာပဒါနံ ပကာသေန္တော **ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော**တိအာဒိမာဟ။ **သုနာဂေါ သော မယာ ဒိန္နော**တိ တဒါ မဟာဓနသေဋ္ဌိ ဟုတွာ သဗ္ဗံ သာပတေယျံ ဒါနမုခေ ဝိဿဇ္ဇနသမယေ သတ္တပ္ပတိဋ္ဌော သုန္ဒရော

၁-ထုလ္လကောဋ္ဌိတံ (သီ၊ က)

nāgo hatthirājā mayā dinno ahosi. Taṁ dassento **Īsādanto**ti-ādimāha. Īsādanto ratha-īsappamāṇadanto, so mayā dinno hatthināgo. **Urūḷhavā**ti rājāvahanayoggasamattho, rājāraho vā. **Setacchatto**ti alaṅkaratthāya upaṭṭhahanasetacchattasahitoti attho. **Pasobhito**ti ārohapariṇāhavā rūpasobhāhi sampannoti attho. **Sakappano sahatthipo**ti hatthi-alaṅkārasahito hatthigopakasahitoti attho. Itthambhūto hatthināgo Padumuttarassa Bhagavato mayā dinnoti attho.

181. **Mayā bhattaṁ kāretvānā**ti mayā kārāpitavihāre vasantānaṁ koṭisaṅkhānaṁ bhikkhūnaṁ niccabhattaṁ paṭṭhapetvā Mahesino niyyādesinti sambandho.

183. **Jalajuttamanāmako**ti jalato jāto jalajo, kiṁ taṁ? Padumaṁ, padumena samānanāmattā uttamattā ca Padumuttaro nāma Bhagavāti attho. Sesaṁ sabbattha uttānatthamevāti.

Raṭṭhapālatthera-apadānavaṇṇanā samattā.

Chappaññāsamamahāvaggavaṇṇanā samattā.

Iti Visuddhajanavilāsiniyā Apadānaṭṭhakathāya

Ettāvatā Buddhapaccekabuddhasāvakattherāpadānaṭṭhakathā samattā.

နာဂေါ ဟတ္ထိရာဇာ မယာ ဒိန္နော အဟောသိ။ တံ ဒဿေန္တော **ဤသာဒန္တော**တိအာဒိမာဟ။ ဤသာဒန္တော ရထဤသပ္ပမာဏဒန္တော၊ သော မယာ ဒိန္နော ဟတ္ထိနာဂေါ။ **ဥရူဠှဝါ**တိ ရာဇာဝဟနယောဂ္ဂသမတ္ထော၊ ရာဇာရဟော ဝါ။ **သေတစ္ဆတ္တော**တိ အလင်္ကာရတ္ထာယ ဥပဋ္ဌဟနသေတစ္ဆတ္တသဟိတောတိ အတ္ထော။ **ပသောဘိတော**တိ အာရောဟပရိဏာဟဝါ ရူပသောဘာဟိ သမ္ပန္နောတိ အတ္ထော။ **သကပ္ပနော သဟတ္ထိပေါ**တိ ဟတ္ထိအလင်္ကာရသဟိတော ဟတ္ထိဂေါပကသဟိတောတိ အတ္ထော။ ဣတ္ထမ္ဘူတော ဟတ္ထိနာဂေါ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော မယာ ဒိန္နောတိ အတ္ထော။

၁၈၁။ **မယာ ဘတ္တံ ကာရေတွာန**တိ မယာ ကာရာပိတဝိဟာရေ ဝသန္တာနံ ကောဋိသင်္ခါနံ ဘိက္ခူနံ နိစ္စဘတ္တံ ပဋ္ဌပေတွာ မဟေသိနော နိယျာဒေသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၁၈၃။ **ဇလဇုတ္တမနာမကော**တိ ဇလတော ဇာတော ဇလဇော၊ ကိံ တံ? ပဒုမံ၊ ပဒုမေန သမာနနာမတ္တာ ဥတ္တမတ္တာ စ ပဒုမုတ္တရော နာမ ဘဂဝါတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ရဋ္ဌပါလတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

ဆပ္ပညာသမမဟာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

ဣတိ ဝိသုဒ္ဓဇနဝိလာသိနိယာ အပဒါနဋ္ဌကထာယ
ဧတ္တာဝတာ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓသာဝကတ္ထေရာပဒါနဋ္ဌကထာ သမတ္တာ။

Nigamanakathā

Sīhaḷadīpake appicchatādiguṇavantānaṁ theravaṁsappadīpānaṁ Ānandattherādīnaṁ sabbasattānaṁ taṇhāmānadiṭṭhādayo chedananiggahavivecanādyatthaṁ sattahi māsehi ativiya ārādhanena laddhakosallena bodhisambhāraṁ gavesantena satidhitigativīriyaparakkamantena mahāsamantaguṇasobhanena tipiṭakadharena paṇḍitena ābhataṁ imaṁ Apadānaṭṭhakathaṁ sabbo sadevaloko jānātūti.

Anena lobhādimalā pajānaṁ,
Cakkhādirogā vividhā ca dukkhā.
Kalahādibhayā dukkhitā jātā[1],
Corādayonatthakarā ca loke.

Nassantu me pañca verā ca pāpā,
Nassantu gimhe yathā vuṭṭhivātā.
Aṭṭhaṅgikamaggavarena patvā,
Nibbānapuraṁ paṭipādayāmi.

Sabbadiṭṭhiñca maddanto, rāgadosādipāpake.
Saṁsāravaṭṭaṁ chinditvā, upemi saggamokkhake.

Āṇākhettamhi sabbattha, Avīcimhi Bhavaggato.
Sabbe dhammānuyāyantu, tayo lokā utupi cāti.

Apadānaṭṭhakathā samattā.

1. Kalahā vivādā ca dubbhikkhajātā (Sī)

နိဂမနကထာ

သီဟဠဒီပကေ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏဝန္တာနံ ထေရဝံသပ္ပဒီပါနံ အာနန္ဒတ္ထေရာဒီနံ သဗ္ဗသတ္တာနံ တဏှာမာနဒိဋ္ဌာဒယော ဆေဒနနိဂ္ဂဟဝိဝေစနာဒျတ္ထံ သတ္တဟိ မာသေဟိ အတိဝိယ အာရာဓနေန လဒ္ဓကောသလ္လေန ဗောဓိသမ္ဘာရံ ဂဝေသန္တေန သတိဓိတိဂတိဝီရိယပရက္ကမန္တေန မဟာသမန္တဂုဏသောဘနေန တိပိဋကဓရေန ပဏ္ဍိတေန အာဘတံ ဣမံ အပဒါနဋ္ဌကထံ သဗ္ဗော သဒေဝလောကော ဇာနာတူတိ။

အနေန လောဘာဒိမလာ ပဇာနံ၊
စက္ခာဒိရောဂါ ဝိဝိဓာ စ ဒုက္ခာ။
ကလဟာဒိဘယာ ဒုက္ခိတာ ဇာတာ[1]၊
စောရာဒယောနတ္ထကရာ စ လောကေ။

နဿန္တု မေ ပဉ္စ ဝေရာ စ ပါပါ၊
နဿန္တု ဂိမှေ ယထာ ဝုဋ္ဌိဝါတာ။
အဋ္ဌင်္ဂိကမဂ္ဂဝရေန ပတွာ၊
နိဗ္ဗာနပုရံ ပဋိပါဒယာမိ။

သဗ္ဗဒိဋ္ဌိဉ္စ မဒ္ဒန္တော၊ ရာဂဒေါသာဒိပါပကေ။
သံသာရဝဋ္ဋံ ဆိန္ဒိတွာ၊ ဥပေမိ သဂ္ဂမောက္ခကေ။

အာဏာခေတ္တမှိ သဗ္ဗတ္ထ၊ အဝီစိမှိ ဘဝဂ္ဂတော။
သဗ္ဗေ ဓမ္မာနုယာယန္တု၊ တယော လောကာ ဥတုပိ စာတိ။

အပဒါနဋ္ဌကထာ သမတ္တာ။

၁-ကလဟာ ဝိဝါဒါ စ ဒုဗ္ဘိက္ခဇာတာ (သီ)

Saṁvaṇṇitapadānaṁ anukkamaṇikā

[A]

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
Akakkasacittassa	192
Akārayiṁ	24
Akāsiṁ	192
Akittayi	82
Akkantaṁ	99
Akkhadasso	226
Akkhobhaṁ	202
Agaṁ	236
Agacchiṁ	62
Agamaṁ	188
Agamāsahaṁ	133
Agārasmā	17
Agāre	16
Agopayiṁ	289
Aggajaṁ	190
Aggapuggalaṁ	29
Aggapuggalo	14
Aggasāvakaṁ	77
Aggīhi	40
Agghati	114, 196
Aṅgārino	58
Aṅgīrasassa	264
Aṅgīraso	68
Acalaṁ	89
Acirāgataṁ	11
Ajagaro	109
Ajaṭākāse	226
Ajinacammavattho	288
Ajinuttaravāsano	194
Ajinena	67
Ajjeva	76
Ajjhagā	16
Ajjhāpekkhiṁsu	170
Ajjhāyako	143
Añjaliṁ	4, 29
Aññāya	27
Aññe	77
Aḍḍhakose	85
Aḍḍhacandaṁ	191
Aṇḍaṁ	17
Atthadassissa	73
Atthu	30
Atrajo	190
Adadiṁ	188
Adantadamanaṁ	46
Adāsiṁ	60, 81
Adutiyo	36
Addasaṁ	75
Addhānaṁ	60
Advejjhaṁ	188
Adhi	84
Adhikāraṁ	189

သံဝဏ္ဏိတပဒါနံ အနုက္ကမဏိကာ

[အ]

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
အကက္ကသစိတ္တဿ	၁၉၂
အကာရယိံ	၂၄
အကာသိံ	၁၉၂
အကိတ္တယိ	၈၂
အက္ကန္တံ	၉၉
အက္ခဒဿော	၂၂၆
အက္ခောဘံ	၂၀၂
အဂံ	၂၃၆
အဂစ္ဆိံ	၆၂
အဂမံ	၁၈၈
အဂမာသဟံ	၁၃၃
အဂါရသ္မာ	၁၇
အဂါရေ	၁၆
အဂေါပယိံ	၂၈၉
အဂ္ဂဇံ	၁၉၀
အဂ္ဂပုဂ္ဂလံ	၂၉
အဂ္ဂပုဂ္ဂလော	၁၄
အဂ္ဂသာဝကံ	၇၇
အဂ္ဂီဟိ	၄၀
အဃ္ဃတိ	၁၁၄၊၁၉၆
အင်္ဂါရိနော	၅၈
အင်္ဂီရသဿ	၂၆၄
အင်္ဂီရသော	၆၈
အစလံ	၈၉
အစိရာဂတံ	၁၁
အဇဂရော	၁၀၉
အဇဋာကာသေ	၂၂၆
အဇိနစမ္မဝတ္ထော	၂၈၈
အဇိနုတ္တရဝါသနော	၁၉၄
အဇိနေန	၆၇
အဇ္ဇေဝ	၇၆
အဇ္ဈဂါ	၁၆
အဇ္ဈာပေက္ခိံသု	၁၇၀
အဇ္ဈာယကော	၁၄၃
အဉ္ဇလိံ	၄၊၂၉
အညာယ	၂၇
အညေ	၇၇
အဍ္ဎကောသေ	၈၅
အဍ္ဎစန္ဒံ	၁၉၁
အဏ္ဍံ	၁၇
အတ္ထဒဿိဿ	၇၃
အတ္ထု	၃၀
အတြဇော	၁၉၀
အဒဒိံ	၁၈၈
အဒန္တဒမနံ	၄၆
အဒါသိံ	၆၀၊၈၁
အဒုတိယော	၃၆
အဒ္ဒသံ	၇၅
အဒ္ဓါနံ	၆၀
အဒ္ဝေဇ္ဈံ	၁၈၈
အဓိ	၈၄
အဓိကာရံ	၁၈၉

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[A]	
Adhigatā	202
Adhicca	210
Anagāriyaṁ	107
Aniccataṁ	27
Aniccasaññaṁ	27
Aniccā	27
Anilañjase	90, 125
Anilāyane	139
Anuggatamhi	195
Anuciṇṇaṁ	87
Anuttaro	29
Anupakhettamhi	183
Anupādāno	75
Anuppatto	195
Anubrūhanto	160
Anubhotvā	7, 28
Anumodi	24
Anumodittha	14
Anuyantā	65
Anurañjanto	256
Anulepaṁ	197
Anuvattanti	14
Anusāsiya	227
Anusuyyare	135
Anusotaṁ	106, 192
Anesanaṁ	37
Aneḷakaṁ	61
Anopamaṁ	42
Anopamā	253

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[A]	
Antarāpaṇe	42, 71, 103
Antalikkhacaro	293
Antosuddhaṁ	84
Andhānaṁ	216
Andhāva	135
Andho	197
Apatthaddho	188
Apihāgidhaṁ	237
Apucchiṁ	74
Apūjesiṁ	75
Apekkhavā	197
Appaṭimassa	59, 264
Appamāṇe	95
Appameyyaṁ	42
Appasaddaṁ	87
Appossukkā	4
Aphari	95
Abbudanirabbudāni	198
Abbhuṭṭhāsi	88
Abbhutaṁ	86
Abbhokāsamhi	181
Abbhokāse	12
Abhaddakaṁ	75
Abhāsatha	16, 25
Abhāsiṁ	75
Abhi	88
Abhigataṁ	194
Abhijātova	93
Abhiññā	194
Abhinikūjiṁ	245

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အ]	
အဓိဂတာ	၂၀၂
အဓိစ္စ	၂၁၀
အနဂါရိယံ	၁၀၇
အနိစ္စတံ	၂၇
အနိစ္စသညံ	၂၇
အနိစ္စာ	၂၇
အနိလဉ္ဇသေ	၉၀၊၁၂၅
အနိလာယနေ	၁၃၉
အနုဂ္ဂတမှိ	၁၉၅
အနုစိဏ္ဏံ	၈၇
အနုတ္တရော	၂၉
အနုပခေတ္တမှိ	၁၈၃
အနုပါဒါနော	၇၅
အနုပ္ပတ္တော	၁၉၅
အနုဗြူဟန္တော	၁၆၀
အနုဘောတွာ	၇၊၂၈
အနုမောဒိ	၂၄
အနုမောဒိတ္ထ	၁၄
အနုယန္တာ	၆၅
အနုရဉ္ဇန္တော	၂၅၆
အနုလေပံ	၁၉၇
အနုဝတ္တန္တိ	၁၄
အနုသာသိယ	၂၂၇
အနုသုယျရေ	၁၃၅
အနုသောတံ	၁၀၆၊၁၉၂
အနေသနံ	၃၇
အနေဠကံ	၆၁
အနောပမံ	၄၂
အနောပမာ	၂၅၃

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အ]	
အန္တရာပဏေ	၄၂၊၇၁၊၁၀၃
အန္တလိက္ခစရော	၂၉၃
အန္တောသုဒ္ဓံ	၈၄
အန္ဓာနံ	၂၁၆
အန္ဓာဝ	၁၃၅
အန္ဓော	၁၉၇
အပတ္ထဒ္ဓေါ	၁၈၈
အပိဟာဂိဓံ	၂၃၇
အပုစ္ဆိံ	၇၄
အပူဇေသိံ	၇၅
အပေက္ခဝါ	၁၉၇
အပ္ပဋိမဿ	၅၉၊၂၆၄
အပ္ပမာဏေ	၉၅
အပ္ပမေယျံ	၄၂
အပ္ပသဒ္ဒံ	၈၇
အပ္ပေါဿုက္ကာ	၄
အဖရိ	၉၅
အဗ္ဗုဒနိရဗ္ဗုဒါနိ	၁၉၈
အဗ္ဘုဋ္ဌာသိ	၈၈
အဗ္ဘုတံ	၈၆
အဗ္ဘောကာသမှိ	၁၈၁
အဗ္ဘောကာသေ	၁၂
အဘဒ္ဒကံ	၇၅
အဘာသထ	၁၆၊၂၅
အဘာသိံ	၇၅
အဘိ	၈၈
အဘိဂတံ	၁၉၄
အဘိဇာတောဝ	၉၃
အဘိညာ	၁၉၄
အဘိနိကူဇိံ	၂၄၅

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[A]	
Abhinikkhantaṁ	121
Abhinikkhamma	170
Abhiraddho	131
Abhiropayiṁ	18, 90, 128
Abhiropesiṁ	189
Abhilepayiṁ	54
Abhisammataṁ	171
Abhītarūpaṁ	97
Amataṁ	85
Amanussamhi	189
Amalaṁ	211
Amitaṁ	202
Ambayāgaṁ	188
Ambare	27, 39
Ayyakosi	59, 264
Araññe	4
Arahā	17
Aruṇavatiyā	187
Alaṅkaritvā	18
Alatthaṁ	42
Aloṇapaṇṇabhakkho	190
Alolakkhaṁ	237
Avandiṁ	84
Avidūramhi	79
Avidūre	36
Asaṅkheyyaṁ	253
Asaniyo	230
Asanīpāto	104
Asano	86

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[A]	
Asi	59
Assattho	106
Assamaṁ	288
Assamo	36
Assosi	195
Ahuṁ	39
Ahu	4
Aho	196
Ahosi	130
[Ā]	
Ā	67
Ākāsamhi	89
Ākiriṁ	43
Āgacchatu	29
Āgacchi	27
Āgamiṁ	189
Ājānīyaṁ	81
Ājīvaṁ	37
Ādāya	159
Ādāsaṁ	16
Ādāsova	16
Ādiccamiva	29
Ādicce	195
Ādittaṁva	125
Ānubhāvo	30
Āpannasattā	231
Āpāṭaliṁ	98
Āmisaṁ	69
Āyasmā	241

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အ]	
အဘိနိက္ခန္တံ	၁၂၁
အဘိနိက္ခမ္မ	၁၇၀
အဘိရဒ္ဓေါ	၁၃၁
အဘိရောပယိံ	၁၈၊၉၀၊၁၂၈
အဘိရောပေသိံ	၁၈၉
အဘိလေပယိံ	၅၄
အဘိသမ္မတံ	၁၇၁
အဘီတရူပံ	၉၇
အမတံ	၈၅
အမနုဿမှိ	၁၈၉
အမလံ	၂၁၁
အမိတံ	၂၀၂
အမ္ဗယာဂံ	၁၈၈
အမ္ဗရေ	၂၇၊၃၉
အယျကောသိ	၅၉၊၂၆၄
အရညေ	၄
အရဟာ	၁၇
အရုဏဝတိယာ	၁၈၇
အလင်္ကရိတွာ	၁၈
အလတ္ထံ	၄၂
အလောဏပဏ္ဏဘက္ခော	၁၉၀
အလောလက္ခံ	၂၃၇
အဝန္ဒိံ	၈၄
အဝိဒူရမှိ	၇၉
အဝိဒူရေ	၃၆
အသင်္ခေယျံ	၂၅၃
အသနိယော	၂၃၀
အသနီပါတော	၁၀၄
အသနော	၈၆

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အ]	
အသိ	၅၉
အဿတ္ထော	၁၀၆
အဿမံ	၂၈၈
အဿမော	၃၆
အဿောသိ	၁၉၅
အဟုံ	၃၉
အဟု	၄
အဟော	၁၉၆
အဟောသိ	၁၃၀
[အာ]	
အာ	၆၇
အာကာသမှိ	၈၉
အာကိရိံ	၄၃
အာဂစ္ဆတု	၂၉
အာဂစ္ဆိ	၂၇
အာဂမိံ	၁၈၉
အာဇာနီယံ	၈၁
အာဇီဝံ	၃၇
အာဒါယ	၁၅၉
အာဒါသံ	၁၆
အာဒါသောဝ	၁၆
အာဒိစ္စမိဝ	၂၉
အာဒိစ္စေ	၁၉၅
အာဒိတ္တံဝ	၁၂၅
အာနုဘာဝေါ	၃၀
အာပန္နသတ္တာ	၂၃၁
အာပါဋလိံ	၉၈
အာမိသံ	၆၉
အာယသ္မာ	၂၄၁

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ā]	
Āyāgaṁ	64
Āyāmena	2
Āyusaṅkhāraṁ	134
Ārādhemi	37
Ārāmadvārā	195
Āropayiṁ	72, 84
Āropesiṁ	195
Āveṇikā	299
Āsanaṁ	69
Āsanne	227
Āsiṁ	104, 177
Āsiṁsu	198
Āsi	2
Āsīno	151
Āsuṁ	108
Āhariṁ	152
Āhiṇḍāmi	197
Āhutiṁ	29, 194
Āhutīnaṁ	88, 157
[I-Ī]	
Indanāmā	3
Indanīlaṁ	299
Indriyesu	82
Irīṇe	197
Isisaṁghe	196
Isīnaṁ	87, 92
Issaraṁ	114
Issarā	7
Īsādanto	24, 302

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[U]	
Ukkā	230
Ukkoṭakaṁ	208
Uggajjanaṁ	45
Uggatāpano	36
Ucciyaṁ	79
Ujjhitaṁ	98
Uttamaṁ	63
Uttareyyapaṭaṁ	39
Udapāno	180
Udāhari	27
Udito	226
Udīrayaṁ	196
Udumbare	192
Udentaṁ	164
Uddālakaṁ	189
Uddhate	181
Upagacchiṁ	18
Upagacchi	190
Upagataṁ	27
Upagamma	4, 74
Upajīvāmi	62
Upaṭṭhahiṁ	77
Upaṭṭhahitvā	77
Upaṭṭhāko	14, 39
Upaṭṭhito	193
Upanāmesiṁ	77
Upapajjahaṁ	2
Upapajjāmi	4
Upapajjiṁ	14, 135

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အာ]	
အာယာဂံ	၆၄
အာယာမေန	၂
အာယုသင်္ခါရံ	၁၃၄
အာရာဓေမိ	၃၇
အာရာမဒွါရာ	၁၉၅
အာရောပယိံ	၇၂၊၈၄
အာရောပေသိံ	၁၉၅
အာဝေဏိကာ	၂၉၉
အာသနံ	၆၉
အာသန္နေ	၂၂၇
အာသိံ	၁၀၄၊၁၇၇
အာသိံသု	၁၉၈
အာသိ	၂
အာသီနော	၁၅၁
အာသုံ	၁၀၈
အာဟရိံ	၁၅၂
အာဟိဏ္ဍာမိ	၁၉၇
အာဟုတိံ	၂၉၊၁၉၄
အာဟုတီနံ	၈၈၊၁၅၇
[ဣ-ဤ]	
ဣန္ဒနာမာ	၃
ဣန္ဒနီလံ	၂၉၉
ဣန္ဒြိယေသု	၈၂
ဣရီဏေ	၁၉၇
ဣသိသံဃေ	၁၉၆
ဣသီနံ	၈၇၊၉၂
ဣဿရံ	၁၁၄
ဣဿရာ	၇
ဤသာဒန္တော	၂၄၊၃၀၂

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဥ]	
ဥက္ကာ	၂၃၀
ဥက္ကောဋကံ	၂၀၈
ဥဂ္ဂဇ္ဇနံ	၄၅
ဥဂ္ဂတာပနော	၃၆
ဥစ္စိယံ	၇၉
ဥဇ္ဈိတံ	၉၈
ဥတ္တမံ	၆၃
ဥတ္တရေယျပဋံ	၃၉
ဥဒပါနော	၁၈၀
ဥဒါဟရိ	၂၇
ဥဒိတော	၂၂၆
ဥဒီရယံ	၁၉၆
ဥဒုမ္ဗရေ	၁၉၂
ဥဒေန္တံ	၁၆၄
ဥဒ္ဒါလကံ	၁၈၉
ဥဒ္ဓတေ	၁၈၁
ဥပဂစ္ဆိံ	၁၈
ဥပဂစ္ဆိ	၁၉၀
ဥပဂတံ	၂၇
ဥပဂမ္မ	၄၊၇၄
ဥပဇီဝါမိ	၆၂
ဥပဋ္ဌဟိံ	၇၇
ဥပဋ္ဌဟိတွာ	၇၇
ဥပဋ္ဌာကော	၁၄၊၃၉
ဥပဋ္ဌိတော	၁၉၃
ဥပနာမေသိံ	၇၇
ဥပပဇ္ဇဟံ	၂
ဥပပဇ္ဇာမိ	၄
ဥပပဇ္ဇိံ	၁၄၊၁၃၅

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[U]	
Upavadiṁ	229
Upaviṭṭhaṁ	79, 193
Upāgacchi	193
Upāgamiṁ	28
Upāgami	30
Upānayi	74
Upāyamaggaññū	237
Upecca	243
Upeti	69
Upemahaṁ	30
Uppajjitvā	27
Uppādavayadhammino	27
Ubhayaseṭṭhiputto	204
Ubhayeneva	15
Ubho	11
Umāpupphaṁ	157
Urūḷhavā	302
Usabhaṁ	91
Uḷāratā	30
[E-O]	
Ekaggaṁ	162
Ekaggo	37, 74
Ekākiyo	36
Ekissā	114
Ekūnasatasahassaṁ	167
Eko	166
Ekopāhano	190
Evaṁ	106
Okiriṁ	106, 197

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[O]	
Okkhittacakkhu	71
Ogataṁ	188
Ogayha	296
Ogāhitvā	173
Oggayha	92, 274
Otataṁ	134
Opiya	290
Obhāsayantaṁ	190
Omattaṁ	157
Oraso	74
Orena	183
Osadhi	118
Ossajji	134
[Ka]	
Kakudhaṁ	194
Kañcanagghiyasaṁkāsaṁ	42
Kaṇikāraṁ	150
Kaṇikārapupphaṁ	18
Katañjalī	30
Kataññū	266
Katavedī	266
Katāvino	226, 227
Kato	180
Kattukāmo	189
Katvāna	88
Kathayanto	74
Kathāpetvā	63
Kapi	95
Kappaṁ	167

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဥ]	
ဥပဝဒိံ	၂၂၉
ဥပဝိဋ္ဌံ	၇၉၊၁၉၃
ဥပါဂစ္ဆိ	၁၉၃
ဥပါဂမိံ	၂၈
ဥပါဂမိ	၃၀
ဥပါနယိ	၇၄
ဥပါယမဂ္ဂညူ	၂၃၇
ဥပေစ္စ	၂၄၃
ဥပေတိ	၆၉
ဥပေမဟံ	၃၀
ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ	၂၇
ဥပ္ပါဒဝယဓမ္မိနော	၂၇
ဥဘယသေဋ္ဌိပုတ္တော	၂၀၄
ဥဘယေနေဝ	၁၅
ဥဘော	၁၁
ဥမာပုပ္ဖံ	၁၅၇
ဥရူဠှဝါ	၃၀၂
ဥသဘံ	၉၁
ဥဠာရတာ	၃၀
[ဧ-ဩ]	
ဧကဂ္ဂံ	၁၆၂
ဧကဂ္ဂေါ	၃၇၊၇၄
ဧကာကိယော	၃၆
ဧကိဿာ	၁၁၄
ဧကူနသတသဟဿံ	၁၆၇
ဧကော	၁၆၆
ဧကောပါဟနော	၁၉၀
ဧဝံ	၁၀၆
ဩကိရိံ	၁၀၆၊၁၉၇

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဩ]	
ဩက္ခိတ္တစက္ခု	၇၁
ဩဂတံ	၁၈၈
ဩဂယှ	၂၉၆
ဩဂါဟိတွာ	၁၇၃
ဩဂ္ဂယှ	၉၂၊၂၇၄
ဩတတံ	၁၃၄
ဩပိယ	၂၉၀
ဩဘာသယန္တံ	၁၉၀
ဩမတ္တံ	၁၅၇
ဩရသော	၇၄
ဩရေန	၁၈၃
ဩသဓိ	၁၁၈
ဩဿဇ္ဇိ	၁၃၄
[က]	
ကကုဓံ	၁၉၄
ကဉ္စနဂ္ဃိယသံကာသံ	၄၂
ကဏိကာရံ	၁၅၀
ကဏိကာရပုပ္ဖံ	၁၈
ကတဉ္ဇလီ	၃၀
ကတညူ	၂၆၆
ကတဝေဒီ	၂၆၆
ကတာဝိနော	၂၂၆၊၂၂၇
ကတော	၁၈၀
ကတ္တုကာမော	၁၈၉
ကတွာန	၈၈
ကထယန္တော	၇၄
ကထာပေတွာ	၆၃
ကပိ	၉၅
ကပ္ပံ	၁၆၇

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ka]	
Kappasahassāni	7
Kappe	3
Kammaṁ	195
Kammavipākena	75
Kammāro	116
Karuṇā	216
Karena	92
Kalaṁ	114, 196
Kali	214
Kassāma	176
Kānanaṁ	87, 92
Kānane	104, 189
Kāmesu	7
Kāyaṁ	232
Kāyamhi	12
Kāraṁ	196
Kārayiṁ	68
Kārayitvā	54
Kārassa	196
Kāritā	188
Kāretvāna	302
Kālaṁ kato	27
Kāsāyavasano	194
Kikīva	17
Kittayi	77
Kittayissāmi	11, 16
Kittaye	41
Kisalayā	186
Kukkuṭo	165
Kukkuro	138

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ka]	
Kuṭikaṁ	70
Kuṭikaṇṇo	67
Kuṭigopako	188
Kudālapiṭakaṁ	159
Kupathe	237
Kubbanti	4
Kumudaṁ	178
Kusaṭṭhakaṁ	209
Kusalamūlena	7
Kusalamūlehi	7
Kuhiṁ	237
Ketakiṁ	147
Ketumatī	207
Keniyajātiyaṁ	227
Kesaraṁ	188
Kesariṁ	188
Kesarī	93
Kesavo	151
Kokanadaṁ	12
Koṭikaṇṇo	67
Koṇḍaññassa	178
Kopemi	37
Kolaṁ	288
Kosiyo	209
[Kha]	
Khajjakaṁ	171
Khaṇḍaṁ	186
Khāribhāradharo	288

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[က]	
ကပ္ပသဟဿာနိ	၇
ကပ္ပေ	၃
ကမ္မံ	၁၉၅
ကမ္မဝိပါကေန	၇၅
ကမ္မာရော	၁၁၆
ကရုဏာ	၂၁၆
ကရေန	၉၂
ကလံ	၁၁၄၊၁၉၆
ကလိ	၂၁၄
ကဿာမ	၁၇၆
ကာနနံ	၈၇၊၉၂
ကာနနေ	၁၀၄၊၁၈၉
ကာမေသု	၇
ကာယံ	၂၃၂
ကာယမှိ	၁၂
ကာရံ	၁၉၆
ကာရယိံ	၆၈
ကာရယိတွာ	၅၄
ကာရဿ	၁၉၆
ကာရိတာ	၁၈၈
ကာရေတွာန	၃၀၂
ကာလံ ကတော	၂၇
ကာသာယဝသနော	၁၉၄
ကိကီဝ	၁၇
ကိတ္တယိ	၇၇
ကိတ္တယိဿာမိ	၁၁၊၁၆
ကိတ္တယေ	၄၁
ကိသလယာ	၁၈၆
ကုက္ကုဋော	၁၆၅
ကုက္ကုရော	၁၃၈

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[က]	
ကုဋိကံ	၇၀
ကုဋိကဏ္ဏော	၆၇
ကုဋိဂေါပကော	၁၈၈
ကုဒါလပိဋကံ	၁၅၉
ကုပထေ	၂၃၇
ကုဗ္ဗန္တိ	၄
ကုမုဒံ	၁၇၈
ကုသဋ္ဌကံ	၂၀၉
ကုသလမူလေန	၇
ကုသလမူလေဟိ	၇
ကုဟိံ	၂၃၇
ကေတကိံ	၁၄၇
ကေတုမတီ	၂၀၇
ကေနိယဇာတိယံ	၂၂၇
ကေသရံ	၁၈၈
ကေသရိံ	၁၈၈
ကေသရီ	၉၃
ကေသဝေါ	၁၅၁
ကောကနဒံ	၁၂
ကောဋိကဏ္ဏော	၆၇
ကောဏ္ဍညဿ	၁၇၈
ကောပေမိ	၃၇
ကောလံ	၂၈၈
ကောသိယော	၂၀၉
[ခ]	
ခဇ္ဇကံ	၁၇၁
ခဏ္ဍံ	၁၈၆
ခါရိဘာရဓရော	၂၈၈

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Kha]	
Khāriyo	62
Khippābhiññassa	236
Khīṇāsavasahassehi	16, 29
Khīṇāsavā	14, 30
Khomaṁ	6
[Ga]	
Gacchantaṁ	42
Gaṇaṁ	4
Gaṇamhā	10
Gaṇhitvā	84
Gatamagge	187
Gatā	4
Gatiṁ	27
Gato	12
Gandhakuṭiṁ	16
Gayha	85
Garuḷādhipo	94
Gahetvāna	11
Giraṁ	89
Giriduggadharo	93
Guṇanidhi	216
Guṇāguṇavidū	266
Gedhaṁ	7
Gosīsaṁ	195
[Gha]	
Ghaṭaṁ	80
Ghatāsanaṁva	124
Gharaṁ	198

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Gha - Ca]	
Ghosaṁ	195
Cakkavākūpakūjitā	274
Cakkavāko	90
Cakkavattirājāno	3
Caṅkamaṁ	139
Caṅkami	181
Caṅkame	88
Caṅkoṭakaṁ	192
Caṅkoṭake	97
Catudīpamhi	7
Catusaccaṁ	89
Candanaṁ	160
Candano	190
Candabhāgānadītīre	44, 192
Candassa	194
Caraṇantago	217
Carato	60
Carimo	82
Cāmarī	17
Cārikaṁ	60
Cāruvaṇṇova	65
Citaṁ	192
Citakaṁ	195, 299
Cittaṁ	12
Cittappasādena	2, 14
Cittena	84
Cintesahaṁ	106
Cetiyaṁ	54
Codito	7, 28

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ခ]	
ခါရိယော	၆၂
ခိပ္ပါဘိညဿ	၂၃၆
ခီဏာသဝသဟဿေဟိ	၁၆၊၂၉
ခီဏာသဝါ	၁၄၊၃၀
ခေါမံ	၆
[ဂ]	
ဂစ္ဆန္တံ	၄၂
ဂဏံ	၄
ဂဏမှာ	၁၀
ဂဏှိတွာ	၈၄
ဂတမဂ္ဂေ	၁၈၇
ဂတာ	၄
ဂတိံ	၂၇
ဂတော	၁၂
ဂန္ဓကုဋိံ	၁၆
ဂယှ	၈၅
ဂရုဠာဓိပေါ	၉၄
ဂဟေတွာန	၁၁
ဂိရံ	၈၉
ဂိရိဒုဂ္ဂဓရော	၉၃
ဂုဏနိဓိ	၂၁၆
ဂုဏာဂုဏဝိဒူ	၂၆၆
ဂေဓံ	၇
ဂေါသီသံ	၁၉၅
[ဃ]	
ဃဋံ	၈၀
ဃတာသနံဝ	၁၂၄
ဃရံ	၁၉၈

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဃ-စ]	
ဃောသံ	၁၉၅
စက္ကဝါကူပကူဇိတာ	၂၇၄
စက္ကဝါကော	၉၀
စက္ကဝတ္တိရာဇာနော	၃
စင်္ကမံ	၁၃၉
စင်္ကမိ	၁၈၁
စင်္ကမေ	၈၈
စင်္ကောဋကံ	၁၉၂
စင်္ကောဋကေ	၉၇
စတုဒီပမှိ	၇
စတုသစ္စံ	၈၉
စန္ဒနံ	၁၆၀
စန္ဒနော	၁၉၀
စန္ဒဘာဂါနဒီတီရေ	၄၄၊၁၉၂
စန္ဒဿ	၁၉၄
စရဏန္တဂေါ	၂၁၇
စရတော	၆၀
စရိမော	၈၂
စာမရီ	၁၇
စာရိကံ	၆၀
စာရုဝဏ္ဏောဝ	၆၅
စိတံ	၁၉၂
စိတကံ	၁၉၅၊၂၉၉
စိတ္တံ	၁၂
စိတ္တပ္ပသာဒေန	၂၊၁၄
စိတ္တေန	၈၄
စိန္တေသဟံ	၁၀၆
စေတိယံ	၅၄
စောဒိတော	၇၊၂၈

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Cha]	
Chattamhi	18
Chattātichattaṁ	154
Chaḷabhiññā	14
[Ja]	
Jagatiṁ	209
Jagatī	188
Jaṅghā	38
Jaṭilo	36
Janataṁ	162
Janatā	69
Janayitvāna	132
Janā	3
Jane	24
Jayaparājayaṁ	89
Jalakukkuṭo	188
Jalajagge	191
Jalajaggehi	197
Jalajuttamanāmako	6, 25
Jalitvā	38
Jahitvāna	27
Jātipupphaṁ	123, 155
Jātiyā	86
Jāto	227
Jālinā	217
Jinaṁ	75
Jino	166
Jīmūtavaṇṇaṁ	227
Jīvāmi	37

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ja - Jha - Ña]	
Jutindharaṁ	42
Jutimantaṁ	29
Jotanti	237
Jotitā	16
Jhāpesiṁ	190
Jhāya	290
Jhāyamānaṁ	162
Ñāṇavaraṁ	253
Ñātibandhu	60
[Ṭha - Ḍa]	
Ṭhapitaṁ	64
Ṭhapesiṁ	66
Ṭhānaṁ	89
Ḍayhare	40
[Ta]	
Taṁ	37
Takkarāyaṁ	209
Tattha	7
Tatthajo	177
Tathāgataṁ	4
Tappayantassa	226
Tappayanto	242
Tamaṁ	242
Tamandhakārapihitā	40
Tā	14
Tādiṁ	46
Tārayataṁ	30
Tārayantaṁ	162

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဆ]	
ဆတ္တမှိ	၁၈
ဆတ္တာတိဆတ္တံ	၁၅၄
ဆဠဘိညာ	၁၄
[ဇ]	
ဇဂတိံ	၂၀၉
ဇဂတီ	၁၈၈
ဇင်္ဃာ	၃၈
ဇဋိလော	၃၆
ဇနတံ	၁၆၂
ဇနတာ	၆၉
ဇနယိတွာန	၁၃၂
ဇနာ	၃
ဇနေ	၂၄
ဇယပရာဇယံ	၈၉
ဇလကုက္ကုဋော	၁၈၈
ဇလဇဂ္ဂေ	၁၉၁
ဇလဇဂ္ဂေဟိ	၁၉၇
ဇလဇုတ္တမနာမကော	၆၊၂၅
ဇလိတွာ	၃၈
ဇဟိတွာန	၂၇
ဇာတိပုပ္ဖံ	၁၂၃၊၁၅၅
ဇာတိယာ	၈၆
ဇာတော	၂၂၇
ဇာလိနာ	၂၁၇
ဇိနံ	၇၅
ဇိနော	၁၆၆
ဇီမူတဝဏ္ဏံ	၂၂၇
ဇီဝါမိ	၃၇

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဇ-ဈ-ဉ]	
ဇုတိန္ဓရံ	၄၂
ဇုတိမန္တံ	၂၉
ဇောတန္တိ	၂၃၇
ဇောတိတာ	၁၆
ဈာပေသိံ	၁၉၀
ဈာယ	၂၉၀
ဈာယမာနံ	၁၆၂
ဉာဏဝရံ	၂၅၃
ဉာတိဗန္ဓု	၆၀
[ဌ-ဍ]	
ဌပိတံ	၆၄
ဌပေသိံ	၆၆
ဌာနံ	၈၉
ဍယှရေ	၄၀
[တ]	
တံ	၃၇
တက္ကရာယံ	၂၀၉
တတ္ထ	၇
တတ္ထဇော	၁၇၇
တထာဂတံ	၄
တပ္ပယန္တဿ	၂၂၆
တပ္ပယန္တော	၂၄၂
တမံ	၂၄၂
တမန္ဓကာရပိဟိတာ	၄၀
တာ	၁၄
တာဒိံ	၄၆
တာရယတံ	၃၀
တာရယန္တံ	၁၆၂

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ta]	
Tiṭṭhare	181
Tiṇṇaṁ	162
Tiṇṇo	30
Tiṇṇoghehi	76
Titthe	266
Tidaṇḍaparidhārako	67
Timirapupphaṁ	106
Timbarūsakavaṇṇābho	37
Tivarāyaṁ	175
Tisūlaṁ	293
Tuṇḍena	90, 188
Tuvaṭaṁ	237
Tuvaraṁ	188
Tusitaṁ	2
Telasaṅkhayā	75
[Tha]	
Thūpaṁ	63, 88
Thūpapūjaṁ	14
Thūpamhi	154
Thūpaseṭṭhassa	65
[Da]	
Datvāna	121
Dantaparivāro	30
Dantaparivuto	105
Danto	30
Damemi	37
Dāyavāsiko	185
Dijaṁ	236

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Da]	
Dije	237
Diṭṭhadhammasukhatthāya	181
Diṭṭhiṁ	27
Diṭṭhisūdanaṁ	256
Dinnaṁ	6
Dinnā	102
Divāvihārāya	173
Disvāna	4
Dissati	230
Dīnamānasā	217
Dīparājā	166
Dīpānaṁ	114
Dīpova	75
Duṭṭhacitto	229
Dundubhiyo	230
Duppabhātaṁ	135
Dumā	58
Duruṭṭhitaṁ	136
Dulladdhaṁ	135
Dussanīye	37
Dussase	37
Deyyadhammo	41
Devadevaṁ	79
Devadevo	16
Devaputto	164
Devavaṇṇa	189
Desento	197
Desesi	25
Dovāriko	202
Dvāraṁ	30

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[တ]	
တိဋ္ဌရေ	၁၈၁
တိဏ္ဏံ	၁၆၂
တိဏ္ဏော	၃၀
တိဏ္ဏောဃေဟိ	၇၆
တိတ္ထေ	၂၆၆
တိဒဏ္ဍပရိဓာရကော	၆၇
တိမိရပုပ္ဖံ	၁၀၆
တိမ္ဗရူသကဝဏ္ဏာဘော	၃၇
တိဝရာယံ	၁၇၅
တိသူလံ	၂၉၃
တုဏ္ဍေန	၉၀၊၁၈၈
တုဝဋံ	၂၃၇
တုဝရံ	၁၈၈
တုသိတံ	၂
တေလသင်္ခယာ	၇၅
[ထ]	
ထူပံ	၆၃၊၈၈
ထူပပူဇံ	၁၄
ထူပမှိ	၁၅၄
ထူပသေဋ္ဌဿ	၆၅
[ဒ]	
ဒတွာန	၁၂၁
ဒန္တပရိဝါရော	၃၀
ဒန္တပရိဝုတော	၁၀၅
ဒန္တော	၃၀
ဒမေမိ	၃၇
ဒါယဝါသိကော	၁၈၅
ဒိဇံ	၂၃၆

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဒ]	
ဒိဇေ	၂၃၇
ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခတ္ထာယ	၁၈၁
ဒိဋ္ဌိံ	၂၇
ဒိဋ္ဌိသူဒနံ	၂၅၆
ဒိန္နံ	၆
ဒိန္နာ	၁၀၂
ဒိဝါဝိဟာရာယ	၁၇၃
ဒိသွာန	၄
ဒိဿတိ	၂၃၀
ဒီနမာနသာ	၂၁၇
ဒီပရာဇာ	၁၆၆
ဒီပါနံ	၁၁၄
ဒီပေါဝ	၇၅
ဒုဋ္ဌစိတ္တော	၂၂၉
ဒုန္ဒုဘိယော	၂၃၀
ဒုပ္ပဘာတံ	၁၃၅
ဒုမာ	၅၈
ဒုရုဋ္ဌိတံ	၁၃၆
ဒုလ္လဒ္ဓံ	၁၃၅
ဒုဿနီယေ	၃၇
ဒုဿသေ	၃၇
ဒေယျဓမ္မော	၄၁
ဒေဝဒေဝံ	၇၉
ဒေဝဒေဝေါ	၁၆
ဒေဝပုတ္တော	၁၆၄
ဒေဝဝဏ္ဏ	၁၈၉
ဒေသေန္တော	၁၉၇
ဒေသေသိ	၂၅
ဒေါဝါရိကော	၂၀၂
ဒွါရံ	၃၀

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Da - Dha]	
Dvāravatiyā	186
Dvipadinda	89
Dvipadindo	16
Dhajaṁ	75, 84
Dhaññavatiyā	142
Dhammacakkaṁ	64
Dhammajo	74
Dhammadassīnarāsabho	155
Dhammarājaṁ	74
Dhammasotaṁ	74
Dhammena	264
Dharaṇīruhapādapaṁ	131
Dharaṇīruhapādapo	86, 191
Dhārayissati	12
Dhārayuṁ	185
Dhutarāgesu	196
Dhūpesiṁ	188
Dhūmaketu	230
[Na]	
Nagare	142
Nadikā	183
Nadiyā	90
Nadītīre	147
Nandijanano	60
Nandībhavaparikkhīṇaṁ	162
Nabhaṁ	27
Nabhasā	230
Namassāmi	30
Naravaraṁ	46

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Na]	
Narāsabhaṁ	11
Narāsabho	16
Naruttamaṁ	18
Naḷamālaṁ	125
Nāgarukkhehi	145
Nāgasamālo	98
Nādayiṁsu	230
Nānāgandhavanantare	201
Nānāsakuṇaṁ	102
Nāmadheyyena	86
Nāḷikeraṁ	171
Nikkhamassu	37
Nikkhamitvā	17
Nikkhamma	88
Nikkhittasatthaṁ	243
Nikkhipiṁ	191
Niccaṁ	65
Niṭṭhite	197
Nipako	17
Nibbattā	194
Nibbānaṁ	121
Nibbāpayantaṁ	162
Nibbāpesi	197
Nibbāyi	75
Nibbāyissasi	7
Nibbute	63, 72
Nibbuto	106
Nimantesiṁ	29
Nimittaṁ	141
Nimmitaṁ	88

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဒ-ဓ]	
ဒွါရဝတိယာ	၁၈၆
ဒွိပဒိန္ဒ	၈၉
ဒွိပဒိန္ဒော	၁၆
ဓဇံ	၇၅၊ ၈၄
ဓညဝတိယာ	၁၄၂
ဓမ္မစက္ကံ	၆၄
ဓမ္မဇော	၇၄
ဓမ္မဒဿီနရာသဘော	၁၅၅
ဓမ္မရာဇံ	၇၄
ဓမ္မသောတံ	၇၄
ဓမ္မေန	၂၆၄
ဓရဏီရုဟပါဒပံ	၁၃၁
ဓရဏီရုဟပါဒပေါ	၈၆၊ ၁၉၁
ဓာရယိဿတိ	၁၂
ဓာရယုံ	၁၈၅
ဓုတရာဂေသု	၁၉၆
ဓူပေသိံ	၁၈၈
ဓူမကေတု	၂၃၀
[န]	
နဂရေ	၁၄၂
နဒိကာ	၁၈၃
နဒိယာ	၉၀
နဒီတီရေ	၁၄၇
နန္ဒိဇနနော	၆၀
နန္ဒီဘဝပရိက္ခီဏံ	၁၆၂
နဘံ	၂၇
နဘသာ	၂၃၀
နမဿာမိ	၃၀
နရဝရံ	၄၆

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[န]	
နရာသဘံ	၁၁
နရာသဘော	၁၆
နရုတ္တမံ	၁၈
နဠမာလံ	၁၂၅
နာဂရုက္ခေဟိ	၁၄၅
နာဂသမာလော	၉၈
နာဒယိံသု	၂၃၀
နာနာဂန္ဓဝနန္တရေ	၂၀၁
နာနာသကုဏံ	၁၀၂
နာမဓေယျေန	၈၆
နာဠိကေရံ	၁၇၁
နိက္ခမဿု	၃၇
နိက္ခမိတွာ	၁၇
နိက္ခမ္မ	၈၈
နိက္ခိတ္တသတ္ထံ	၂၄၃
နိက္ခိပိံ	၁၉၁
နိစ္စံ	၆၅
နိဋ္ဌိတေ	၁၉၇
နိပကော	၁၇
နိဗ္ဗတ္တာ	၁၉၄
နိဗ္ဗာနံ	၁၂၁
နိဗ္ဗာပယန္တံ	၁၆၂
နိဗ္ဗာပေသိ	၁၉၇
နိဗ္ဗာယိ	၇၅
နိဗ္ဗာယိဿသိ	၇
နိဗ္ဗုတေ	၆၃၊ ၇၂
နိဗ္ဗုတော	၁၀၆
နိမန္တေသိံ	၂၉
နိမိတ္တံ	၁၄၁
နိမ္မိတံ	၈၈

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Na]	
Niyate	192
Niyamesu	190
Nirujjhanti	27
Nirūpadhi	95
Nivattho	67
Nisabhājāniyaṁ	122
Nisabho	36
Nisinnaṁ	106
Nisinnassa	193
Nisīdantaṁ	18
Nisīdi	30
Nisīditvā	25
Nissāya	192
Nisseṇiṁ	155
Nemittānaṁ	136
[Pa]	
Pakampittha	134
Pakāsite	12
Pakāsento	89
Pakittento	87
Pakkhijāto	94
Paggayha	11, 61
Paggahetvāna	4, 29
Paccantaṁ	243
Paccavekkhaṇaṁ	236
Paccuggantvāna	192
Paccupaṭṭhitaṁ	30
Paccekajinaseṭṭhesu	196
Pacchime	28

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Pa]	
Pañcasūcī	102
Pañhaṁ	74
Paññāpetvā	27
Paṭiggahaṁ	88
Paṭiggahesi	11
Paṭiggaho	174
Paṭipannassa	60
Paṭimenento	29
Paṭiyādetvāna	29
Paṇṇañca	36
Paṇṇabhojanabhojano	193
Paṇṇasanthare	192
Paṇṇasālā	36
Patitapattāni	84
Padīpadānaṁ	83
Padumaṁ	54, 85
Padumuppalasañchanno	169
Padumo	170
Padmakesaraṁ	196
Pabbajiṁ	107
Pabbajitvāna	7
Pabbajjā	76
Pabbatapādamhi	165
Pabbatassa	79
Pabbate	110
Pabbato	36
Pabbājesi	75
Pabbhāraṁ	27
Pabbhāramhi	18
Pabhāhi	256

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[န]	
နိယတေ	၁၉၂
နိယမေသု	၁၉၀
နိရုဇ္ဈန္တိ	၂၇
နိရူပဓိ	၉၅
နိဝတ္ထော	၆၇
နိသဘာဇာနိယံ	၁၂၂
နိသဘော	၃၆
နိသိန္နံ	၁၀၆
နိသိန္နဿ	၁၉၃
နိသီဒန္တံ	၁၈
နိသီဒိ	၃၀
နိသီဒိတွာ	၂၅
နိဿာယ	၁၉၂
နိဿေဏိံ	၁၅၅
နေမိတ္တာနံ	၁၃၆
[ပ]	
ပကမ္ပိတ္ထ	၁၃၄
ပကာသိတေ	၁၂
ပကာသေန္တော	၈၉
ပကိတ္တေန္တော	၈၇
ပက္ခိဇာတော	၉၄
ပဂ္ဂယှ	၁၁၊၆၁
ပဂ္ဂဟေတွာန	၄၊၂၉
ပစ္စန္တံ	၂၄၃
ပစ္စဝေက္ခဏံ	၂၃၆
ပစ္စုဂ္ဂန္တွာန	၁၉၂
ပစ္စုပဋ္ဌိတံ	၃၀
ပစ္စေကဇိနသေဋ္ဌေသု	၁၉၆
ပစ္ဆိမေ	၂၈

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ပ]	
ပဉ္စသူစိ	၁၀၂
ပဉှံ	၇၄
ပညာပေတွာ	၂၇
ပဋိဂ္ဂဟံ	၈၈
ပဋိဂ္ဂဟေသိ	၁၁
ပဋိဂ္ဂဟော	၁၇၄
ပဋိပန္နဿ	၆၀
ပဋိမာနေန္တော	၂၉
ပဋိယာဒေတွာန	၂၉
ပဏ္ဏဉ္စ	၃၆
ပဏ္ဏဘောဇနဘောဇနော	၁၉၃
ပဏ္ဏသန္ထရေ	၁၉၂
ပဏ္ဏသာလာ	၃၆
ပတိတပတ္တာနိ	၈၄
ပဒီပဒါနံ	၈၃
ပဒုမံ	၅၄၊၈၅
ပဒုမုပ္ပလသဉ္ဆန္နော	၁၆၉
ပဒုမော	၁၇၀
ပဒ္မကေသရံ	၁၉၆
ပဗ္ဗဇိံ	၁၀၇
ပဗ္ဗဇိတွာန	၇
ပဗ္ဗဇ္ဇာ	၇၆
ပဗ္ဗတပါဒမှိ	၁၆၅
ပဗ္ဗတဿ	၇၉
ပဗ္ဗတေ	၁၁၀
ပဗ္ဗတော	၃၆
ပဗ္ဗာဇေသိ	၇၅
ပဗ္ဘာရံ	၂၇
ပဗ္ဘာရမှိ	၁၈
ပဘာဟိ	၂၅၆

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Pa]	
Pamādo	290
Payirūpāsataṁ	30
Parakammāyane	40
Paramaṁ	42
Paramakāraṁ	196
Paramakāruññappatto	108
Paramannaṁ	19, 60
Paramena	108
Paramopasame	192
Parāmaṭṭho	92
Paricariṁ	86
Paricāriṁ	153
Pariññāya	7
Parinibbāyi	189
Parinibbute	133
Parinibbuto	38
Paripūrayaṁ	41
Parimajjako	194
Parivāretvā	156
Pareto	201
Parodhako	153
Palambabimbatamboṭṭhaṁ	236
Pallaṅkaṁ	183
Pallaṅko	161
Pavattaṁ	37
Pavanaṁ	87
Pavanā	170, 198
Pavaraṁ	91, 97
Pavarā	121
Pavarāsane	30

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Pa]	
Pavisiṁ	93
Pasakkiya	290
Pasannacitto	2, 30
Pasannanayanānanaṁ	227
Pasanno	30
Pasādayiṁ	29
Pasādo	195
Pasobhito	302
Passissāmi	237
Pāṭali	118
Pāṇikammaṁ	158
Pāṇine	266
Pāṇibhi	30
Pātarāse	190
Pātimokkhasmiṁ	82
Pātubhāvo	195
Pādaputtame	43
Pādāsiṁ	30, 83
Pānadhiṁ	210
Pāpesu	90
Pāmojjaṁ	132
Pāragū	38
Pāramiṁ	12
Pāricchattakapupphāni	194
Pāvacane	2, 12
Pāsādaṁ	30
Pāsāde	16
Pāsādo	140
Piṇḍaṁ	158
Piṇḍatthaṁ	237

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ပ]	
ပမာဒေါ	၂၉၀
ပယိရူပါသတံ	၃၀
ပရကမ္မာယနေ	၄၀
ပရမံ	၄၂
ပရမကာရံ	၁၉၆
ပရမကာရုညပ္ပတ္တော	၁၀၈
ပရမန္နံ	၁၉၊၆၀
ပရမေန	၁၀၈
ပရမောပသမေ	၁၉၂
ပရာမဋ္ဌော	၉၂
ပရိစရိံ	၈၆
ပရိစာရိံ	၁၅၃
ပရိညာယ	၇
ပရိနိဗ္ဗာယိ	၁၈၉
ပရိနိဗ္ဗုတေ	၁၃၃
ပရိနိဗ္ဗုတော	၃၈
ပရိပူရယံ	၄၁
ပရိမဇ္ဇကော	၁၉၄
ပရိဝါရေတွာ	၁၅၆
ပရေတော	၂၀၁
ပရောဓကော	၁၅၃
ပလမ္ဗဗိမ္ဗတမ္ဗောဋ္ဌံ	၂၃၆
ပလ္လင်္ကံ	၁၈၃
ပလ္လင်္ကော	၁၆၁
ပဝတ္တံ	၃၇
ပဝနံ	၈၇
ပဝနာ	၁၇၀၊၁၉၈
ပဝရံ	၉၁၊၉၇
ပဝရာ	၁၂၁
ပဝရာသနေ	၃၀

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ပ]	
ပဝိသိံ	၉၃
ပသက္ကိယ	၂၉၀
ပသန္နစိတ္တော	၂၊၃၀
ပသန္နနယနာနနံ	၂၂၇
ပသန္နော	၃၀
ပသာဒယိံ	၂၉
ပသာဒေါ	၁၉၅
ပသောဘိတော	၃၀၂
ပဿိဿာမိ	၂၃၇
ပါဋလိ	၁၁၈
ပါဏိကမ္မံ	၁၅၈
ပါဏိနေ	၂၆၆
ပါဏိဘိ	၃၀
ပါတရာသေ	၁၉၀
ပါတိမောက္ခသ္မိံ	၈၂
ပါတုဘာဝေါ	၁၉၅
ပါဒပုတ္တမေ	၄၃
ပါဒါသိံ	၃၀၊၈၃
ပါနဓိံ	၂၁၀
ပါပေသု	၉၀
ပါမောဇ္ဇံ	၁၃၂
ပါရဂူ	၃၈
ပါရမိံ	၁၂
ပါရိစ္ဆတ္တကပုပ္ဖါနိ	၁၉၄
ပါဝစနေ	၂၊၁၂
ပါသာဒံ	၃၀
ပါသာဒေ	၁၆
ပါသာဒေါ	၁၄၀
ပိဏ္ဍံ	၁၅၈
ပိဏ္ဍတ္ထံ	၂၃၇

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Pa]	
Piṇḍapātaṁ	82
Piyālaṁ	187
Pīṇaṁsaṁ	227
Pītaraṁsiṁ	164
Pītisamphullitānanaṁ	236
Pīḷesi	109
Puṭakaṁ	61
Puṇḍarīkasamotthaṭo	169
Putto	264
Pupphaṁ	152
Pupphacchattaṁ	11
Pupphacchadanaṁ	154
Pupphate	178
Pupphahatthaṁ	123
Pupphāsanaṁ	27
Pupphāsane	27
Pupphitaṁ	147, 166
Purakkhataṁ	29
Purakkhato	76
Purāṇapulinaṁ	43
Purisājañña	30
Purisuttama	30
Pure	104, 118
Pulinaṁ	143
Pūjanāya	114
Pūjayato	114
Pūrayitvāna	61
Pettikaṁ	45
Pesale	77
Pokkharaṇiṁ	296

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Pa - Pha]	
Pokkharaṇī	274
Potthadānaṁ	192
Phalaṁ	36
Phalakaṁ	160
Phalahattho	197
Phalitantare	115
Phalesino	58
Phullaṁ	186
[Ba]	
Baddhakañci	69
Baddhacaro	186
Bandhujīvakapupphāni	162
Bandhumatiyā	47
Bandhumārājadhāniyā	200
Bahisuddhaṁ	84
Bahū	77
Bāttiṁsavaralakkhaṇaṁ	42
Bāhujaññamhi	2
Bimbijālakapupphāni	189
Biḷibiḷikā	291
Bījanikā	78
Bījasampadaṁ	47
Bījasampadā	80
Buddhaṁ	4
Buddhattaṁ	195
Buddhathūpamhi	299
Buddhayuttakaṁ	69
Buddhaseṭṭhaṁ	30

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ပ]	
ပိဏ္ဍပါတံ	၈၂
ပိယာလံ	၁၈၇
ပီဏံသံ	၂၂၇
ပီတရံသိံ	၁၆၄
ပီတိသမ္ဖုလ္လိတာနနံ	၂၃၆
ပီဠေသိ	၁၀၉
ပုဋကံ	၆၁
ပုဏ္ဍရီကသမောတ္ထဋော	၁၆၉
ပုတ္တော	၂၆၄
ပုပ္ဖံ	၁၅၂
ပုပ္ဖစ္ဆတ္တံ	၁၁
ပုပ္ဖစ္ဆဒနံ	၁၅၄
ပုပ္ဖတေ	၁၇၈
ပုပ္ဖဟတ္ထံ	၁၂၃
ပုပ္ဖါသနံ	၂၇
ပုပ္ဖါသနေ	၂၇
ပုပ္ဖိတံ	၁၄၇၊ ၁၆၆
ပုရက္ခတံ	၂၉
ပုရက္ခတော	၇၆
ပုရာဏပုလိနံ	၄၃
ပုရိသာဇည	၃၀
ပုရိသုတ္တမ	၃၀
ပုရေ	၁၀၄၊ ၁၁၈
ပုလိနံ	၁၄၃
ပူဇနာယ	၁၁၄
ပူဇယတော	၁၁၄
ပူရယိတွာန	၆၁
ပေတ္တိကံ	၄၅
ပေသလေ	၇၇
ပေါက္ခရဏိံ	၂၉၆

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ပ-ဖ]	
ပေါက္ခရဏီ	၂၇၄
ပေါတ္ထဒါနံ	၁၉၂
ဖလံ	၃၆
ဖလကံ	၁၆၀
ဖလဟတ္ထော	၁၉၇
ဖလိတန္တရေ	၁၁၅
ဖလေသိနော	၅၈
ဖုလ္လံ	၁၈၆
[ဗ]	
ဗဒ္ဓကဉ္စ	၆၉
ဗဒ္ဓစရော	၁၈၆
ဗန္ဓုဇီဝကပုပ္ဖါနိ	၁၆၂
ဗန္ဓုမတိယာ	၄၇
ဗန္ဓုမာရာဇဓာနိယာ	၂၀၀
ဗဟိသုဒ္ဓံ	၈၄
ဗဟူ	၇၇
ဗာတ္တိံသဝရလက္ခဏံ	၄၂
ဗာဟုဇညမှိ	၂
ဗိမ္ဗိဇာလကပုပ္ဖါနိ	၁၈၉
ဗိဠိဗိဠိကာ	၂၉၁
ဗီဇနိကာ	၇၈
ဗီဇသမ္ပဒံ	၄၇
ဗီဇသမ္ပဒါ	၈၀
ဗုဒ္ဓံ	၄
ဗုဒ္ဓတ္တံ	၁၉၅
ဗုဒ္ဓထူပမှိ	၂၉၉
ဗုဒ္ဓယုတ္တကံ	၆၉
ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ	၃၀

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ba]	
Buddhassa	264
Buddhena	7
Bodhiṁ	190
Byākariṁ	141
Byākarī	201
Byādhito	108
Brahāvane	4
Brahmabandhu	269
Brāhmaṇamhi	289
Brāhmaṇe	29
Brāhmaṇo	79
[Bha]	
Bhagavati	133
Bhagavato	4
Bhagavā	174
Bhatako	40, 41
Bhattaṁ	302
Bhaddakaṁ	75
Bhaddakappo	268
Bhaddake	268
Bhadante	58
Bhavanaṁ	274
Bhavissati	60
Bhāṇumaṁ	127
Bhātaraṁ	77
Bhāvayiṁ	27
Bhāvitindriyo	191
Bhāsato	11

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Bha]	
Bhikkhā	189
Bhikkhāya	193
Bhikkhusaṁghapurakkha-taṁ	97, 190
Bhikkhusaṁghe	25
Bhisaṁ	297
Bhisamuḷālaṁ	92
Bhuñjaṁ	30
Bhuñjāmi	36
Bhūtagaṇo	166
Bhūripaññaṁ	19
Bhogaṁ	202
Bhojanaṁ	29
[Ma]	
Maṁ	109
Maggaṁ	107
Mañjarikaṁ	190
Mañjunā	245
Maṇiṁ	183
Maṇimayā	299
Maṇīhi	156
Maṇḍakappo	268
Mati	216
Matthake	106
Manaṁ	226
Manasā	75
Manasāva	29
Manujādhipā	198
Manussattaṁ	12

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဗ]	
ဗုဒ္ဓဿ	၂၆၄
ဗုဒ္ဓေန	၇
ဗောဓိံ	၁၉၀
ဗျာကရိံ	၁၄၁
ဗျာကရီ	၂၀၁
ဗျာဓိတော	၁၀၈
ဗြဟာဝနေ	၄
ဗြဟ္မဗန္ဓု	၂၆၉
ဗြာဟ္မဏမှိ	၂၈၉
ဗြာဟ္မဏေ	၂၉
ဗြာဟ္မဏော	၇၉
[ဘ]	
ဘဂဝတိ	၁၃၃
ဘဂဝတော	၄
ဘဂဝါ	၁၇၄
ဘတကော	၄၀၊ ၄၁
ဘတ္တံ	၃၀၂
ဘဒ္ဒကံ	၇၅
ဘဒ္ဒကပ္ပေါ	၂၆၈
ဘဒ္ဒကေ	၂၆၈
ဘဒန္တေ	၅၈
ဘဝနံ	၂၇၄
ဘဝိဿတိ	၆၀
ဘာဏုမံ	၁၂၇
ဘာတရံ	၇၇
ဘာဝယိံ	၂၇
ဘာဝိတိန္ဒြိယော	၁၉၁
ဘာသတော	၁၁

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဘ]	
ဘိက္ခာ	၁၈၉
ဘိက္ခာယ	၁၉၃
ဘိက္ခုသံဃပုရက္ခတံ	၉၇၊ ၁၉၀
ဘိက္ခုသံဃေ	၂၅
ဘိသံ	၂၉၇
ဘိသမုဠာလံ	၉၂
ဘုဉ္ဇံ	၃၀
ဘုဉ္ဇာမိ	၃၆
ဘူတဂဏော	၁၆၆
ဘူရိပညံ	၁၉
ဘောဂံ	၂၀၂
ဘောဇနံ	၂၉
[မ]	
မံ	၁၀၉
မဂ္ဂံ	၁၀၇
မဉ္ဇရိကံ	၁၉၀
မဉ္ဇုနာ	၂၄၅
မဏိံ	၁၈၃
မဏိမယာ	၂၉၉
မဏီဟိ	၁၅၆
မဏ္ဍကပ္ပေါ	၂၆၈
မတိ	၂၁၆
မတ္ထကေ	၁၀၆
မနံ	၂၂၆
မနသာ	၇၅
မနသာဝ	၂၉
မနုဇာဓိပါ	၁၉၈
မနုဿတ္တံ	၁၂

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ma]	
Manomayena	191
Mantadharo	143
Mantapāragū	79, 167
Mantetvā	4
Maraṇaṁ	195
Mallikaṁ	60
Mahantassa	195
Mahandhakārapihitā	40
Mahāisi	193
Mahājanaṁ	130
Mahājanā	299
Mahājātassaro	101
Mahānāgo	68
Mahānīlaṁ	299
Mahāpūgagaṇo	4
Mahābodhi	113
Mahābodhimaho	80, 196
Mahābhūtagaṇālayo	145
Mahāmatiṁ	46
Mahāmuni	29, 69
Mahāyasaṁ	29
Mahāyaso	269
Mahāvādiṁ	46
Mahāvīraṁ	11, 79
Mahāvīro	24, 75
Mahāsamuddaṁ	192
Mahāsikhā	108
Mahāsindhu	192
Mahiddhikā	14
Mahesiṁ	91
Mahesino	6, 24, 61
Mahesīnaṁ	196
Maho	113
Mahoghadānaṁ	24
Mātu	39
Māpayitvāna	155
Māraṇānaggaṁ	97
Māramasano	256
Māliko	122
Māluvapupphāni	192
Māḷaṁ	4, 176
Migarājā	152
Migaluddo	104, 118, 179
Mitabhāṇī	71
Muttaṁ	84
Mutto	106
Muddhani	181
Muniṁ	162
Muni	173
Muyhase	37
Mūlaṁ	36, 63
Mettacittaṁ	69
Mettāya	95
Mogharājā	61
Mohanīye	37
[Ya]	
Yaṁ yaṁ	12
Yakkhayoni	135

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[မ]	
မနောမယေန	၁၉၁
မန္တဓရော	၁၄၃
မန္တပါရဂူ	၇၉၊ ၁၆၇
မန္တေတွာ	၄
မရဏံ	၁၉၅
မလ္လိကံ	၆၀
မဟန္တဿ	၁၉၅
မဟန္ဓကာရပိဟိတာ	၄၀
မဟာဣသိ	၁၉၃
မဟာဇနံ	၁၃၀
မဟာဇနာ	၂၉၉
မဟာဇာတဿရော	၁၀၁
မဟာနာဂေါ	၆၈
မဟာနီလံ	၂၉၉
မဟာပူဂဂဏော	၄
မဟာဗောဓိ	၁၁၃
မဟာဗောဓိမဟော	၈၀၊ ၁၉၆
မဟာဘူတဂဏာလယော	၁၄၅
မဟာမတိံ	၄၆
မဟာမုနိ	၂၉၊ ၆၉
မဟာယသံ	၂၉
မဟာယသော	၂၆၉
မဟာဝါဒိံ	၄၆
မဟာဝီရံ	၁၁၊ ၇၉
မဟာဝီရော	၂၄၊ ၇၅
မဟာသမုဒ္ဒံ	၁၉၂
မဟာသိခါ	၁၀၈
မဟာသိန္ဓု	၁၉၂
မဟိဒ္ဓိကာ	၁၄
မဟေသိံ	၉၁
မဟေသိနော	၆၊ ၂၄၊ ၆၁
မဟေသီနံ	၁၉၆
မဟော	၁၁၃
မဟောဃဒါနံ	၂၄
မာတု	၃၉
မာပယိတွာန	၁၅၅
မာရဏာနဂ္ဂံ	၉၇
မာရမသနော	၂၅၆
မာလိကော	၁၂၂
မာလုဝပုပ္ဖါနိ	၁၉၂
မာဠံ	၄၊ ၁၇၆
မိဂရာဇာ	၁၅၂
မိဂလုဒ္ဒေါ	၁၀၄၊ ၁၁၈၊ ၁၇၉
မိတဘာဏီ	၇၁
မုတ္တံ	၈၄
မုတ္တော	၁၀၆
မုဒ္ဓနိ	၁၈၁
မုနိံ	၁၆၂
မုနိ	၁၇၃
မုယှသေ	၃၇
မူလံ	၃၆၊ ၆၃
မေတ္တစိတ္တံ	၆၉
မေတ္တာယ	၉၅
မောဃရာဇာ	၆၁
မောဟနီယေ	၃၇
[ယ]	
ယံ ယံ	၁၂
ယက္ခယောနိ	၁၃၅

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ya]	
Yakkhānaṁ	170
Yantaṁ	188
Yasaṁ	41
Yānakāro	160
Yiṭṭhukāmo	29, 194
Yuttaṁ	192
Yutto	40
Yojeti	266
Yoni	12
[Ra]	
Rakkhaso	177
Rakkheyyaṁ	41
Rakkheyya	17
Rajakena	39
Rajjanīye	37
Rajjase	37
Ratanapajjote	201
Ratanāmayaṁ	55
Ratiṁ	16
Rattikaṁ	179
Rathiyaṁ	29, 190
Randhayitvā	208
Ramme	175, 187
Ravidittiharānanaṁ	237
Ravīva	226
Rāgaratto	7
Rāgūpasaṁhitaṁ	37
Rājāyatane	133
Rukkhaṭṭhasseva	196

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ra]	
Rukkhamūlagahanaṁ	290
Rocantaṁ	29
Ropemi	47
Romaso	191
[La]	
Lagetvā	66
Labhāmi	40
Labhissati	12
Lasuṇaṁ	62
Lepanaṁ	68
Lokajeṭṭhassa	27
Lokajeṭṭho	129
Lokanandano	237
Lokanāthamhi	63, 155
Lokanātho	14
Lokanāyakaṁ	11, 79
Lokanāyako	67, 201
Lokapajjotaṁ	42, 194
Lokapajjoto	193
Lokabandhuno	96, 147, 194
Lokabandhussa	55
Lokamahite	157
Lokāhutipaṭiggahaṁ	274
Loke	29
[Va]	
Vakkali	214
Vaccho	13
Vajāmahaṁ	106

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ယ]	
ယက္ခာနံ	၁၇၀
ယန္တံ	၁၈၈
ယသံ	၄၁
ယာနကာရော	၁၆၀
ယိဋ္ဌုကာမော	၂၉၊၁၉၄
ယုတ္တံ	၁၉၂
ယုတ္တော	၄၀
ယောဇေတိ	၂၆၆
ယောနိ	၁၂
[ရ]	
ရက္ခသော	၁၇၇
ရက္ခေယျံ	၄၁
ရက္ခေယျ	၁၇
ရဇကေန	၃၉
ရဇ္ဇနီယေ	၃၇
ရဇ္ဇသေ	၃၇
ရတနပဇ္ဇောတေ	၂၀၁
ရတနာမယံ	၅၅
ရတိံ	၁၆
ရတ္တိကံ	၁၇၉
ရထိယံ	၂၉၊၁၉၀
ရန္ဓယိတွာ	၂၀၈
ရမ္မေ	၁၇၅၊၁၈၇
ရဝိဒိတ္တိဟရာနနံ	၂၃၇
ရဝီဝ	၂၂၆
ရာဂရတ္တော	၇
ရာဂူပသံဟိတံ	၃၇
ရာဇာယတနေ	၁၃၃
ရုက္ခဋ္ဌသေဝ	၁၉၆

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ရ]	
ရုက္ခမူလဂဟနံ	၂၉၀
ရောစန္တံ	၂၉
ရောပေမိ	၄၇
ရောမသော	၁၉၁
[လ]	
လဂေတွာ	၆၆
လဘာမိ	၄၀
လဘိဿတိ	၁၂
လသုဏံ	၆၂
လေပနံ	၆၈
လောကဇေဋ္ဌဿ	၂၇
လောကဇေဋ္ဌော	၁၂၉
လောကနန္ဒနော	၂၃၇
လောကနာထမှိ	၆၃၊၁၅၅
လောကနာထော	၁၄
လောကနာယကံ	၁၁၊၇၉
လောကနာယကော	၆၇၊၂၀၁
လောကပဇ္ဇောတံ	၄၂၊၁၉၄
လောကပဇ္ဇောတော	၁၉၃
လောကဗန္ဓုနော	၉၆၊၁၄၇၊၁၉၄
လောကဗန္ဓုဿ	၅၅
လောကမဟိတေ	၁၅၇
လောကာဟုတိပဋိဂ္ဂဟံ	၂၇၄
လောကေ	၂၉
[ဝ]	
ဝက္ကလိ	၂၁၄
ဝစ္ဆော	၁၃
ဝဇာမဟံ	၁၀၆

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Va]	
Vajāmi	192
Vaṇṭe	18
Vaṇṇakāro	187
Vaṇṇitaṁ	64
Vaḍḍhakīhi	63
Vatthaṁ	6
Vatthadānena	6
Vatvāna	27
Vadataṁ	63
Vanaṁ	92
Vanacaraṁ	193
Vanacārino	135
Vanasmiṁ	162
Vanā	37
Vandiṁ	88
Vanditvā	195
Vammikasadisaṁ	232
Varakappo	268
Varadhammappavattako	85
Varanāgo	24
Varāko	41
Varuṇanāmakā	3
Vare	63
Varo	30
Vasati	192
Vasate	166
Vasantassa	192
Vasāmi	36
Vasi	11
Vassate	242

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Va]	
Vāgīso	256
Vācaṁ	75
Vācāsabhiṁ	196
Vādisūdano	256
Vānā	121
Vāyasānaṁ	210
Vāraṇo	196
Vāladhiṁ	17
Vikkamasampanno	207
Vicittaṁ	80
Vicittadusse	65
Vijaṭetvā	242
Vijahitvā	189
Vijitāvinaṁ	91
Vijjādharo	293
Vitthataṁ	134
Vitthatāya	147
Vitthārite	2
Vitthārena	2
Vidū	15, 151
Vināyakaṁ	46, 153
Vinipātiko	167
Vinetāraṁ	29
Vipine	100
Vipulo	195
Vippanaṭṭhassa	237
Vippanaṭṭhā	135
Vimalaṁ	162
Vimalānanaṁ	237
Vimucci	12

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဝ]	
ဝဇာမိ	၁၉၂
ဝဏ္ဋေ	၁၈
ဝဏ္ဏကာရော	၁၈၇
ဝဏ္ဏိတံ	၆၄
ဝဍ္ဎကီဟိ	၆၃
ဝတ္ထံ	၆
ဝတ္ထဒါနေန	၆
ဝတွာန	၂၇
ဝဒတံ	၆၃
ဝနံ	၉၂
ဝနစရံ	၁၉၃
ဝနစာရိနော	၁၃၅
ဝနသ္မိံ	၁၆၂
ဝနာ	၃၇
ဝန္ဒိံ	၈၈
ဝန္ဒိတွာ	၁၉၅
ဝမ္မိကသဒိသံ	၂၃၂
ဝရကပ္ပေါ	၂၆၈
ဝရဓမ္မပ္ပဝတ္တကော	၈၅
ဝရနာဂေါ	၂၄
ဝရာကော	၄၁
ဝရုဏနာမကာ	၃
ဝရေ	၆၃
ဝရော	၃၀
ဝသတိ	၁၉၂
ဝသတေ	၁၆၆
ဝသန္တဿ	၁၉၂
ဝသာမိ	၃၆
ဝသိ	၁၁
ဝဿတေ	၂၄၂

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဝ]	
ဝါဂီသော	၂၅၆
ဝါစံ	၇၅
ဝါစာသဘိံ	၁၉၆
ဝါဒိသူဒနော	၂၅၆
ဝါနာ	၁၂၁
ဝါယသာနံ	၂၁၀
ဝါရဏော	၁၉၆
ဝါလဓိံ	၁၇
ဝိက္ကမသမ္ပန္နော	၂၀၇
ဝိစိတ္တံ	၈၀
ဝိစိတ္တဒုဿေ	၆၅
ဝိဇဋေတွာ	၂၄၂
ဝိဇဟိတွာ	၁၈၉
ဝိဇိတာဝိနံ	၉၁
ဝိဇ္ဇာဓရော	၂၉၃
ဝိတ္ထတံ	၁၃၄
ဝိတ္ထတာယ	၁၄၇
ဝိတ္ထာရိတေ	၂
ဝိတ္ထာရေန	၂
ဝိဒူ	၁၅၊ ၁၅၁
ဝိနာယကံ	၄၆၊ ၁၅၃
ဝိနိပါတိကော	၁၆၇
ဝိနေတာရံ	၂၉
ဝိပိနေ	၁၀၀
ဝိပုလော	၁၉၅
ဝိပ္ပနဋ္ဌဿ	၂၃၇
ဝိပ္ပနဋ္ဌာ	၁၃၅
ဝိမလံ	၁၆၂
ဝိမလာနနံ	၂၃၇
ဝိမုစ္စိ	၁၂

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Va]	
Vimutti	253
Vimhitāsayo	193
Viyākaṁsu	4
Viyākāsi	25
Virajaṁ	90
Viravapupphaṁ	188
Virocantaṁ	118
Virocento	16
Vilasantaṁ	194
Vivajjemi	37
Vivaṭṭacchado	197
Vivane	118
Vivarāyaṁ	187
Vivekaṁ	160
Visattikaṁ	162
Visālamāḷe	151
Visāle	29
Visodhitaṁ	211
Vissāmabhūmi	256
Vihatatamo	211
Vihatārambho	256
Vihārā	88
Vīraṁ	91
Vuṭṭhahitvā	193
Vuṭṭhiṁ	85, 242
Vutthokāso	192
Vusīmati	289
Vūpakaṭṭho	11
Vūpasamo	27
Vedajāto	30

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Va]	
Vedāna pāragū	143
Veneyyapadumāniso	256
Vemajjhamhi	145
Vesārajjehi	256
Veḷunā	88
[Sa]	
Saṁkhittena	197
Saṁghabhattaṁ	14
Saṁghassa	176
Saṁghārāmaṁ	24, 62
Saṁvuto	82, 190
Saṁvejesi	130
Saṁsarati	12
Sa-uttarasapacchado	161
Sakaṁ	27
Sakakammā	131
Sakappano	24, 302
Sake	30, 188
Sakosaṁ	152
Sakka	264
Sakkā	59
Sakyānaṁ	60
Saggaṁ	236
Saṅkappamaññāya	29
Saṅkhadhamako	120
Saṅkhārā	27
Saṅgamma	4
Saṅgāmo	130
Saccaṁ	85

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဝ]	
ဝိမုတ္တိ	၂၅၃
ဝိမှိတာသယော	၁၉၃
ဝိယာကံသု	၄
ဝိယာကာသိ	၂၅
ဝိရဇံ	၉၀
ဝိရဝပုပ္ဖံ	၁၈၈
ဝိရောစန္တံ	၁၁၈
ဝိရောစေန္တော	၁၆
ဝိလသန္တံ	၁၉၄
ဝိဝဇ္ဇေမိ	၃၇
ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒေါ	၁၉၇
ဝိဝနေ	၁၁၈
ဝိဝရာယံ	၁၈၇
ဝိဝေကံ	၁၆၀
ဝိသတ္တိကံ	၁၆၂
ဝိသာလမာဠေ	၁၅၁
ဝိသာလေ	၂၉
ဝိသောဓိတံ	၂၁၁
ဝိဿာမဘူမိ	၂၅၆
ဝိဟတတမော	၂၁၁
ဝိဟတာရမ္ဘော	၂၅၆
ဝိဟာရာ	၈၈
ဝီရံ	၉၁
ဝုဋ္ဌဟိတွာ	၁၉၃
ဝုဋ္ဌိံ	၈၅၊၂၄၂
ဝုတ္ထောကာသော	၁၉၂
ဝုသီမတိ	၂၈၉
ဝူပကဋ္ဌော	၁၁
ဝူပသမော	၂၇
ဝေဒဇာတော	၃၀

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဝ]	
ဝေဒါန ပါရဂူ	၁၄၃
ဝေနေယျပဒုမာနိသော	၂၅၆
ဝေမဇ္ဈမှိ	၁၄၅
ဝေသာရဇ္ဇေဟိ	၂၅၆
ဝေဠုနာ	၈၈
[သ]	
သံခိတ္တေန	၁၉၇
သံဃဘတ္တံ	၁၄
သံဃဿ	၁၇၆
သံဃာရာမံ	၂၄၊၆၂
သံဝုတော	၈၂၊၁၉၀
သံဝေဇေသိ	၁၃၀
သံသရတိ	၁၂
သဥတ္တရသပစ္ဆဒေါ	၁၆၁
သကံ	၂၇
သကကမ္မာ	၁၃၁
သကပ္ပနော	၂၄၊၃၀၂
သကေ	၃၀၊၁၈၈
သကောသံ	၁၅၂
သက္က	၂၆၄
သက္ကာ	၅၉
သကျာနံ	၆၀
သဂ္ဂံ	၂၃၆
သင်္ကပ္ပမညာယ	၂၉
သင်္ခဓမကော	၁၂၀
သင်္ခါရာ	၂၇
သင်္ဂမ္မ	၄
သင်္ဂါမော	၁၃၀
သစ္စံ	၈၅

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Sa]	
Sañchanno	101, 145
Satapattachattaṁ	11
Satapattehi	101
Sataraṁsiṁ	127, 164
Sataso	227
Sattabhūmimhi	16
Sattayojanikaṁ	75
Sattalipupphāni	189
Sattukañca	69
Satthavāhaggaṁ	45
Satthuno	237
Sadevakaṁ	242
Saddahanti	4
Sadhajaṁ	85
Santaṁ	193
Santaveso	216
Santānaṁ	256
Santo	164
Santhataṁ	195
Santharaṁ	27
Santhariṁ	16
Santhaviṁ	79, 198
Sannicitaṁ	202
Sannipātetvā	299
Sapattabhāro	81
Sapākayoniṁ	28
Sappabhāsaṁ	192
Sabbakāmehi	14
Sabbaññū	27
Sabbadhammāna pāragū	105

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Sa]	
Sabbalokagganāyakaṁ	69
Sabbāsave	7
Sabhavanaṁ	236
Sabhojanapasuto	45
Samaṁ	92
Samaṇaṁ	106
Samaṇānaggaṁ	190
Samaṇe	19
Samaṇo	191
Samantato	230
Samayo	170
Samāgamma	299
Samādhiṁ	11
Samādhimhā	193
Samādhivajirūpamo	253
Samānayiṁ	194
Samānetvā	14
Samāpajjantaṁ	11
Samuggatatanūruhaṁ	227
Samuddaṁ	274
Samupaṭṭhito	130
Samupabyūḷho	130
Samokiriṁ	88, 97, 166
Sampajja	190
Sampattiṁ	7
Sampattī	28
Sampatte	28
Sampanno	15, 256
Sampavattatha	183

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[သ]	
သဉ္ဆန္နော	၁၀၁၊ ၁၄၅
သတပတ္တဆတ္တံ	၁၁
သတပတ္တေဟိ	၁၀၁
သတရံသိံ	၁၂၇၊ ၁၆၄
သတသော	၂၂၇
သတ္တဘူမိမှိ	၁၆
သတ္တယောဇနိကံ	၇၅
သတ္တလိပုပ္ဖါနိ	၁၈၉
သတ္တုကဉ္စ	၆၉
သတ္ထဝါဟဂ္ဂံ	၄၅
သတ္ထုနော	၂၃၇
သဒေဝကံ	၂၄၂
သဒ္ဒဟန္တိ	၄
သဓဇံ	၈၅
သန္တံ	၁၉၃
သန္တဝေသော	၂၁၆
သန္တာနံ	၂၅၆
သန္တော	၁၆၄
သန္ထတံ	၁၉၅
သန္ထရံ	၂၇
သန္ထရိံ	၁၆
သန္ထဝိံ	၇၉၊ ၁၉၈
သန္နိစိတံ	၂၀၂
သန္နိပါတေတွာ	၂၉၉
သပတ္တဘာရော	၈၁
သပါကယောနိံ	၂၈
သပ္ပဘာသံ	၁၉၂
သဗ္ဗကာမေဟိ	၁၄
သဗ္ဗညူ	၂၇
သဗ္ဗဓမ္မာန ပါရဂူ	၁၀၅

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[သ]	
သဗ္ဗလောကဂ္ဂနာယကံ	၆၉
သဗ္ဗာသဝေ	၇
သဘဝနံ	၂၃၆
သဘောဇနပသုတော	၄၅
သမံ	၉၂
သမဏံ	၁၀၆
သမဏာနဂ္ဂံ	၁၉၀
သမဏေ	၁၉
သမဏော	၁၉၁
သမန္တတော	၂၃၀
သမယော	၁၇၀
သမာဂမ္မ	၂၉၉
သမာဓိံ	၁၁
သမာဓိမှာ	၁၉၃
သမာဓိဝဇိရူပမော	၂၅၃
သမာနယိံ	၁၉၄
သမာနေတွာ	၁၄
သမာပဇ္ဇန္တံ	၁၁
သမုဂ္ဂတတနူရုဟံ	၂၂၇
သမုဒ္ဒံ	၂၇၄
သမုပဋ္ဌိတော	၁၃၀
သမုပဗျူဠှော	၁၃၀
သမောကိရိံ	၈၈၊ ၉၇၊ ၁၆၆
သမ္ပဇ္ဇ	၁၉၀
သမ္ပတ္တိံ	၇
သမ္ပတ္တီ	၂၈
သမ္ပတ္တေ	၂၈
သမ္ပန္နော	၁၅၊ ၂၅၆
သမ္ပဝတ္တထ	၁၈၃

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Sa]	
Sambuddhaṁ	103
Sambuddho	38
Sammukhā	64, 88
Sayambhuṁ	29
Sayambhussa	6
Sayambhū	45
Sayoggabalavāhano	65
Saraṇaṁ	4, 30
Saradambare	226
Sariṁ	12
Sarīrakiccaṁ	299
Sasakaṁ	210
Sahatthipo	302
Sahassaraṁsī	291
Sādhu	183
Sāyesuṁ	217
Sālaṁ	90
Sāvakaṁ	229
Sāvakā	135
Sāsane	2
Sikhiṁ	97
Sikhinaṁ	190
Sikhino	147
Sindhuyā	90
Sippe	188
Sirīnilayasaṅkāsaṁ	237
Silātale	201
Silāsanaṁ	54
Sīlasampanno	17
Sīhaṁ	97
Sīhāsanaṁ	198
Sīhāsanassa	64
Sīhāsane	30
Sukataṁ	293
Sukato	36
Sukkamūlena	28
Sukkā	237
Sukhasīlo	7
Sukhette	80, 196
Sugatānugataṁ	107
Suci	134
Suṇitvāna	136
Sudaṁ	241
Sudassanaṁ	192
Sudassanā	192
Suddhaṁ	162
Suddhasevālabhakkho	90
Sudhāya	68, 158
Sudhotaṁ	39
Sunāgo	301
Sunimmitā	274
Sunimmito	74
Supaṇṇo	94
Supātaṁ	37
Suphullaṁ	60
Subbato	17
Subhojanaṁ	19
Sumano	2
Sumahāpathe	98
Sumāpitaṁ	274

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[သ]	
သမ္ဗုဒ္ဓံ	၁၀၃
သမ္ဗုဒ္ဓေါ	၃၈
သမ္မုခါ	၆၄၊၈၈
သယမ္ဘုံ	၂၉
သယမ္ဘုဿ	၆
သယမ္ဘူ	၄၅
သယောဂ္ဂဗလဝါဟနော	၆၅
သရဏံ	၄၊၃၀
သရဒမ္ဗရေ	၂၂၆
သရိံ	၁၂
သရီရကိစ္စံ	၂၉၉
သသကံ	၂၁၀
သဟတ္ထိပေါ	၃၀၂
သဟဿရံသီ	၂၉၁
သာဓု	၁၈၃
သာယေသုံ	၂၁၇
သာလံ	၉၀
သာဝကံ	၂၂၉
သာဝကာ	၁၃၅
သာသနေ	၂
သိခိံ	၉၇
သိခိနံ	၁၉၀
သိခိနော	၁၄၇
သိန္ဓုယာ	၉၀
သိပ္ပေ	၁၈၈
သိရီနိလယသင်္ကာသံ	၂၃၇
သိလာတလေ	၂၀၁
သိလာသနံ	၅၄
သီလသမ္ပန္နော	၁၇
သီဟံ	၉၇
သီဟာသနံ	၁၉၈
သီဟာသနဿ	၆၄
သီဟာသနေ	၃၀
သုကတံ	၂၉၃
သုကတော	၃၆
သုက္ကမူလေန	၂၈
သုက္ကာ	၂၃၇
သုခသီလော	၇
သုခေတ္တေ	၈၀၊၁၉၆
သုဂတာနုဂတံ	၁၀၇
သုစိ	၁၃၄
သုဏိတွာန	၁၃၆
သုဒံ	၂၄၁
သုဒဿနံ	၁၉၂
သုဒဿနာ	၁၉၂
သုဒ္ဓံ	၁၆၂
သုဒ္ဓသေဝါလဘက္ခော	၉၀
သုဓာယ	၆၈၊၁၅၈
သုဓောတံ	၃၉
သုနာဂေါ	၃၀၁
သုနိမ္မိတာ	၂၇၄
သုနိမ္မိတော	၇၄
သုပဏ္ဏော	၉၄
သုပါတံ	၃၇
သုဖုလ္လံ	၆၀
သုဗ္ဗတော	၁၇
သုဘောဇနံ	၁၉
သုမနော	၂
သုမဟာပထေ	၉၈
သုမာပိတံ	၂၇၄

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Sa]	
Sumāpitā	36
Suvaccho	167
Suvaṇṇavaṇṇaṁ	42, 91
Suvaṇṇena	54
Susaññato	90
Susamārūḷho	139
Susamāhitaṁ	162
Susamāhito	74
Susumāro	45
Sūkariko	208
Sūro	207
Setacchattaṁ	195
Setacchatto	302
Setacchattopasobhito	24
Setatiṇhasamaṁ	236
Seyyā	16
Sereyyakaṁ	137
Sehi	30
So	11
Sobhaṁ	181
Sobhanaṁ	143
Sobhāmi	65
[Ha]	
Haṁsadundubhinissano	227
Haṁsasamabhāgo	227
Haṭṭhamānaso	107
Haṭṭhena	62, 84
Haṭṭho	62, 84
Hatthehi	11, 77
Hantvā	242
Haritaṁ	118
Hasanaṁ	236
Hitvā	89
Himavantassa	36
Himavante	11
Hīnena	75
Hutāsanaṁ	125
Hetū	40
Hemayaññopacitaṅgaṁ	236
Hemavaṇṇo	6

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[သ]	
သုမာပိတာ	၃၆
သုဝစ္ဆော	၁၆၇
သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ	၄၂၊ ၉၁
သုဝဏ္ဏေန	၅၄
သုသညတော	၉၀
သုသမာရူဠှော	၁၃၉
သုသမာဟိတံ	၁၆၂
သုသမာဟိတော	၇၄
သုသုမာရော	၄၅
သူကရိကော	၂၀၈
သူရော	၂၀၇
သေတစ္ဆတ္တံ	၁၉၅
သေတစ္ဆတ္တော	၃၀၂
သေတစ္ဆတ္တောပသောဘိတော	၂၄
သေတတိဏှသမံ	၂၃၆
သေယျာ	၁၆
သေရေယျကံ	၁၃၇
သေဟိ	၃၀
သော	၁၁
သောဘံ	၁၈၁
သောဘနံ	၁၄၃
သောဘာမိ	၆၅
[ဟ]	
ဟံသဒုန္ဒုဘိနိဿနော	၂၂၇
ဟံသသမဘာဂေါ	၂၂၇
ဟဋ္ဌမာနသော	၁၀၇
ဟဋ္ဌေန	၆၂၊ ၈၄
ဟဋ္ဌော	၆၂၊ ၈၄
ဟတ္ထေဟိ	၁၁၊ ၇၇
ဟန္တွာ	၂၄၂
ဟရိတံ	၁၁၈
ဟသနံ	၂၃၆
ဟိတွာ	၈၉
ဟိမဝန္တဿ	၃၆
ဟိမဝန္တေ	၁၁
ဟီနေန	၇၅
ဟုတာသနံ	၁၂၅
ဟေတူ	၄၀
ဟေမယညောပစိတင်္ဂံ	၂၃၆
ဟေမဝဏ္ဏော	၆

Lakkhitabbapadānaṁ anukkamaṇikā

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[A]

Akkhobha 202
Aggajapupphapūjāya phalaṁ 190
Aggihuta 283-6
Aggī tayo 40-1
Ajinacammadānassa ānisaṁsā 205
Ajjhāyaka 143
Añjalikammassa ānisaṁsā 45, 103, 110, 167, 204
Atthadassī 129
Adhopupphiyattherassa pubbakammaṁ 109
Anagāriya 107
Anila 139
Anilañjasa 172
Anubhuttadukkhassa paccavekkhaṇaṁ 249
Anesana 37
Anojapupphapūjāya phalaṁ 97, 220
Anojādevīpamukhānaṁ itthīnaṁ pabbajitakiccassa matthakapattatā 225
Anomadassī 158
Antomaṇḍalaṁ 60
Annapānadānassa ānisaṁsā 41
Annasaṁsāvakattherassa pubbakammaṁ 41
Appabhakkhakantāra 46
Abbuda 198
Abhinīhārakammassa ānisaṁsā 257
Abhibhū 109
Ambadānassa ānisaṁsā 188
Ambadāyakattherassa pubbakammaṁ 94
Ambapakkaphaladānassa ānisaṁsā 95, 244, 275
Ambara 139
Arañña 104
Araññānisaṁsa 251
Arahaddhajanti cintetvā vandanapūjanādikammassa phalaṁ 99
Arahā na tveva kho yathā ahaṁ 283-5
Ariyajāti 264
Ariyā nāma majjhattāva arahattapattato paṭṭhāya 56, 258
Aruṇa 187
Aruṇavatī 187
Avopupphiyattherassa pubbakammaṁ 88
Aloṇapaṇṇadānassa ānisaṁsā 190
Asanabodhiyattherassa pubbakammaṁ 85

အပဒါနဋ္ဌကထာယ ဒုတိယဘာဂေ

လက္ခိတဗ္ဗာပဒါနံ အနုက္ကမဏိကာ

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[အ]

အက္ခောဘ ၂၀၂
အဂ္ဂဇပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၉၀
အဂ္ဂိဟုတ ၂၈၃-၆
အဂ္ဂိ တယော ၄၀-၁
အဇိနစမ္မဒါနဿ အာနိသံသာ ၂၀၅
အဇ္ဈာယက ၁၄၃
အဉ္ဇလိကမ္မဿ အာနိသံသာ ၄၅၊ ၁၀၃၊ ၁၁၀၊ ၁၆၇၊ ၂၀၄
အတ္ထဒဿီ ၁၂၉
အဓောပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၁၀၉
အနဂါရိယ ၁၀၇
အနိလ ၁၃၉
အနိလဉ္ဇသ ၁၇၂
အနုဘုတ္တဒုက္ခဿ ပစ္စဝေက္ခဏံ ၂၄၉
အနေသန ၃၇
အနောဇပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၉၇၊ ၂၂၀
အနောဇာဒေဝီပမုခါနံ ဣတ္ထီနံ ပဗ္ဗဇိတကိစ္စဿ မတ္ထကပ္ပတ္တတာ ၂၂၅
အနောမဒဿီ ၁၅၈
အန္တောမဏ္ဍလံ ၆၀
အန္နပါနဒါနဿ အာနိသံသာ ၄၁
အန္နသံသာဝကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၄၁
အပ္ပဘက္ခကန္တာရ ၄၆
အဗ္ဗုဒ ၁၉၈
အဘိနီဟာရကမ္မဿ အာနိသံသာ ၂၅၇
အဘိဘူ ၁၀၉
အမ္ဗဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၈၈
အမ္ဗဒါယကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၉၄
အမ္ဗပက္ကဖလဒါနဿ အာနိသံသာ ၉၅၊ ၂၄၄၊ ၂၇၅
အမ္ဗရ ၁၃၉
အရည ၁၀၄
အရညာနိသံသ ၂၅၁
အရဟဒ္ဓဇန္တိ စိန္တေတွာ ဝန္ဒနပူဇနာဒိကမ္မဿ ဖလံ ၉၉
အရဟာ န တွေဝ ခေါ ယထာ အဟံ ၂၈၃-၅
အရိယဇာတိ ၂၆၄
အရိယာ နာမ မဇ္ဈတ္တာဝ အရဟတ္တပတ္တတော ပဋ္ဌာယ ၅၆၊ ၂၅၈
အရုဏ ၁၈၇
အရုဏဝတီ ၁၈၇
အဝေါပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၈၈
အလောဏပဏ္ဏဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၉၀
အသနဗောဓိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၈၅

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[A - Ā]	
Asādhusaṅgamena apasannacitto	229
Assakaṇḍako	55
Assā pañca	220
Agāriya	107
Ājānīyasindhavadānassa ānisaṁsā	81
Ādittapariyāyadesanāya ānisaṁsā gayāsīse	242, 275
Ānando	55
Āpaṇaṁ	103
Āyāgadāyakattherassa pubbakammaṁ	63
Āyu	134
Āyusaṅkhāra	134
Ārohanahatthī	55
Ālambanaphalakadānassa ānisaṁsā	159
Āsanadānassa phalaṁ	69
Āsabho gavakoṭisatasahassajeṭṭhako	91, 194
Āhāradānassa ānisaṁsā	120
Āhutino vuccanti pūjāsakkārā	157, 174
Āḷindadānassa ānisaṁsā	209
[U]	
Uṇhodakassa vātābādhavūpasamatā	299

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[U - E]	
Uttarassa pubbakammaṁ	292
Uttiyattherassa pubbakammaṁ	44
Udakapūjāya phalaṁ	124
Udapāna	180
Udapānadānassa ānisaṁsā	180
Udāyī	257
Udāyī sahapaṁsukīḷiko dasabalena	258
Uddālakapupphapūjāya phalaṁ	189
Upavānattherassa pubbakammaṁ	38
Upasenavaṅgantaputtattherassa pubbakammaṁ	17, 19
Upasenavaṅgantaputtatthero aggo samantapāsādikānaṁ	18
Upahārakaraṇassa ānisaṁsā	131
Upāhanadānassa ānisaṁsā	198
Umāpuppha	157
Umāpupphapūjāya phalaṁ	157
Ummujjananimujjanakammaṁ karonti jaṭilā	284
Ekañjalikattherassa pubbakammaṁ	45
Ekatthambhikattherassa pubbakammaṁ	3-4
Ekasaññakattherassa pubbakammaṁ	100
Ehibhikkhubhāvassa kāraṇaṁ	223
[O]	
Opavayhattherassa pubbakammaṁ	81
Orasaputta	264
Osadha	118

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အ - အာ]	
အသာဓုသင်္ဂမေန အပသန္နစိတ္တော	၂၂၉
အဿကဏ္ဍကော	၅၅
အဿာ ပဉ္စ	၂၂၀
အဂါရိယ	၁၀၇
အာဇာနီယသိန္ဓဝဒါနဿ အာနိသံသာ	၈၁
အာဒိတ္တပရိယာယဒေသနာယ အာနိသံသာ ဂယာသီသေ	၂၄၂၊ ၂၇၅
အာနန္ဒော	၅၅
အာပဏံ	၁၀၃
အာယာဂဒါယကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၆၃
အာယု	၁၃၄
အာယုသင်္ခါရ	၁၃၄
အာရောဟနဟတ္ထီ	၅၅
အာလမ္ဗနဖလကဒါနဿ အာနိသံသာ	၁၅၉
အာသနဒါနဿ ဖလံ	၆၉
အာသဘော ဂဝကောဋိသတသဟဿဇေဋ္ဌကော	၉၁၊ ၁၉၄
အာဟာရဒါနဿ အာနိသံသာ	၁၂၀
အာဟုတိနော ဝုစ္စန္တိ ပူဇာသက္ကာရာ	၁၅၇၊ ၁၇၄
အာဠိန္ဒဒါနဿ အာနိသံသာ	၂၀၉
[ဥ]	
ဥဏှောဒကဿ ဝါတာဗာဓဝူပသမတာ	၂၉၉

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဥ - ဧ]	
ဥတ္တရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၂၉၂
ဥတ္တိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၄၄
ဥဒကပူဇာယ ဖလံ	၁၂၄
ဥဒပါန	၁၈၀
ဥဒပါနဒါနဿ အာနိသံသာ	၁၈၀
ဥဒါယီ	၂၅၇
ဥဒါယီ သဟပံသုကီဠိကော ဒသဗလေန	၂၅၈
ဥဒ္ဒါလကပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ	၁၈၉
ဥပဝါနတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၃၈
ဥပသေနဝင်္ဂန္တပုတ္တတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၁၇၊ ၁၉
ဥပသေနဝင်္ဂန္တပုတ္တတ္ထေရော အဂ္ဂေါ သမန္တပါသာဒိကာနံ	၁၈
ဥပဟာရကရဏဿ အာနိသံသာ	၁၃၁
ဥပါဟနဒါနဿ အာနိသံသာ	၁၉၈
ဥမာပုပ္ဖ	၁၅၇
ဥမာပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ	၁၅၇
ဥမ္မုဇ္ဇနနိမုဇ္ဇနကမ္မံ ကရောန္တိ ဇဋိလာ	၂၈၄
ဧကဉ္ဇလိကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၄၅
ဧကတ္ထမ္ဘိကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၃-၄
ဧကသညကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၁၀၀
ဧဟိဘိက္ခုဘာဝဿ ကာရဏံ	၂၂၃
[ဩ]	
ဩပဝယှတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၈၁
ဩရသပုတ္တ	၂၆၄
ဩသဓ	၁၁၈

Padānukkamo Piṭṭhaṅko

[Ka]

Kaccāyanattherassa pakaraṇāni tīṇi 213
Kaṭacchubhikkhā 121
Kaṇaverapupphapūjāya phalaṁ 170
Kaṇikāra 150
Kaṇikārapupphapūjāya phalaṁ 53, 212, 291
Kataññū 266
Katavedī 266
Kadambapupphapūjāya phalaṁ 165
Kadaliphaladānassa ānisaṁsā 47, 290
Kantārā bahuvidhā 46
Kapparukkhiyattherassa pubbakammaṁ 65
Kapparukkhena cetiyapūjāya ānisaṁsā 65
Kappo ca catubbidho pañcavidho 268
Kammaphalassa saddahanaṁ 139
Kammāra 116
Kalaṁ nāgghati soḷasiṁ 114
Kāḷigodhāputtabhaddiyattherassa pubbakammaṁ 68-9
Kāḷudāyittherassa pubbakammaṁ 55
Kāḷudāyī aggo kulappasādakānaṁ 55, 59, 266
Kukkura 138
Kuṇḍadhānattherassa pubbakammaṁ 47
Kuṇḍadhānatthero aggo paṭhamaṁ salākaṁ gaṇhantānaṁ 51
Kudāla 159

Padānukkamo Piṭṭhaṅko

[Ka]

Kumārakassapo cittakathikānaṁ aggo 232
Kumuda 178
Kumudapupphapūjāya phalaṁ 168-9, 177, 179
Kumbhaṇḍā 300
Kummāsadānassa ānisaṁsā 297
Kulanagarassa gamanaṁ 293
Ketaṁ 147
Ketakīpuppha 147
Ketakīpupphapūjāya phalaṁ 146
Ketumatī 207
Ketu vuccanti dhajapaṭākā 207
Koṇḍa 178
Koṇḍañña 178
Kolaphaladānassa ānisaṁsā 288

[Kha - Ga]

Khaṇḍaphullapaṭisaṅkharaṇa 186
Khīrapāyāsadānassa ānisaṁsā 139
Khomadāyakattherassa pubbakammaṁ 46-7
Khomadussapūjāya ānisaṁsā 46
Gatapaccāgatavattaṁ aparipūretvā mahāsāvakabhāvaṁ pāpuṇantā nāma natthi 34

ပဒါနုက္ကမော ပိဋ္ဌင်္ကော

[က]

ကစ္စာယနတ္ထေရဿ ပကရဏာနိ တီဏိ ၂၁၃
ကဋစ္ဆုဘိက္ခာ ၁၂၁
ကဏဝေရပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၇၀
ကဏိကာရ ၁၅၀
ကဏိကာရပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၅၃၊ ၂၁၂၊ ၂၉၁
ကတညူ ၂၆၆
ကတဝေဒီ ၂၆၆
ကဒမ္ဗပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၆၅
ကဒလိဖလဒါနဿ အာနိသံသာ ၄၇၊ ၂၉၀
ကန္တာရာ ဗဟုဝိဓာ ၄၆
ကပ္ပရုက္ခိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၆၅
ကပ္ပရုက္ခေန စေတိယပူဇာယ အာနိသံသာ ၆၅
ကပ္ပေါ စ စတုဗ္ဗိဓော ပဉ္စဝိဓော ၂၆၈
ကမ္မဖလဿ သဒ္ဒဟနံ ၁၃၉
ကမ္မာရ ၁၁၆
ကလံ နာဂ္ဃတိ သောဠသိံ ၁၁၄
ကာဠိဂောဓာပုတ္တဘဒ္ဒိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၆၈-၉
ကာဠုဒါယိတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၅၅
ကာဠုဒါယီ အဂ္ဂေါ ကုလပ္ပသာဒကာနံ ၅၅၊ ၅၉၊ ၂၆၆
ကုက္ကုရ ၁၃၈
ကုဏ္ဍဓာနတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၄၇
ကုဏ္ဍဓာနတ္ထေရော အဂ္ဂေါ ပဌမံ သလာကံ ဂဏှန္တာနံ ၅၁
ကုဒါလ ၁၅၉

ပဒါနုက္ကမော ပိဋ္ဌင်္ကော

[က]

ကုမာရကဿပေါ စိတ္တကထိကာနံ အဂ္ဂေါ ၂၃၂
ကုမုဒ ၁၇၈
ကုမုဒပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၆၈-၉၊ ၁၇၇၊ ၁၇၉
ကုမ္ဘဏ္ဍာ ၃၀၀
ကုမ္မာသဒါနဿ အာနိသံသာ ၂၉၇
ကုလနဂရဿ ဂမနံ ၂၉၃
ကေတံ ၁၄၇
ကေတကီပုပ္ဖ ၁၄၇
ကေတကီပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၄၆
ကေတုမတီ ၂၀၇
ကေတု ဝုစ္စန္တိ ဓဇပဋာကာ ၂၀၇
ကောဏ္ဍ ၁၇၈
ကောဏ္ဍည ၁၇၈
ကောလဖလဒါနဿ အာနိသံသာ ၂၈၈

[ခ-ဂ]

ခဏ္ဍဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏ ၁၈၆
ခီရပါယာသဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၃၉
ခေါမဒါယကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၄၆-၇
ခေါမဒုဿပူဇာယ အာနိသံသာ ၄၆
ဂတပစ္စာဂတဝတ္တံ အပရိပူရေတွာ မဟာသာဝကဘာဝံ ပါပုဏန္တာ နာမ နတ္ထိ ၃၄

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ga - Gha]	
Gatapaccāgatavattapūraṇassa ānisaṁsā	34
Gatasaññakattherassa pubbakammaṁ	107
Gandhathūpapūjāya phalaṁ	117
Gandhamālādipūjāya phalaṁ	171
Gandhāravijjā (Mahā, Cūḷa)	13
Gandhodakiyattherassa pubbakammaṁ	80
Gavajeṭṭhakā cattāro	193
Gosīsa-attharaṇakammassa ānisaṁsā	195
Ghataṁ vuccati sappi	124
[Ca]	
Caṅkama	139
Caṅkamadānassa phalaṁ	67-8, 73
Caṅkamanadāyakattherassa pubbakammaṁ	73
Cattāro nidhī	55
Canda	148
Candana	160
Candabhāgānadī	148
Candassa upakkilesā	162
Campakapupphapūjāya phalaṁ	150
Citaka	133
Cīvaradānassa ānisaṁsā	223
Cundattherassa pubbakammaṁ	76
Cūḷapanthakattherassa pubbakammaṁ	8-12
Cūḷapanthakatthero aggo abhinimminantānaṁ cetovivaṭṭakusalānañca	10
Cetiyagharapūjāya phalaṁ	156
Cetiyapūjāya ānisaṁsā	12, 14
Cetiye jīvamānakabuddhassa viya pūjā	1
Cetiye dhajapūjāya phalaṁ	75
Coḷakantāra	46
[Cha]	
Chatta	154
Chattavimānapūjāya phalaṁ	172
Chattātichatta	154
Channo	55
Chabbaṇṇabuddharasmi	222
Chavasīsajānanamanta	254
[Ja]	
Jaṅghā	38
Jambuphaladānassa ānisaṁsā	207
Jarākantāra	46
Jalaja	186, 302
Jātikantāra	46
Jāti duvidhā	264
Jātisumanapuppha	155
Jātisumanapupphapūjāya phalaṁ	123-4, 154
Jeṭṭhapuṅgavā cattāro	91
[Ña - Ṭha]	
Ñāṇapūjāya phalaṁ	146
Ṭhitañjaliyattherassa pubbakammaṁ	104

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဂ-ဃ]	
ဂတပစ္စာဂတဝတ္တပူရဏာယ အာနိသံသာ	၃၄
ဂတသညကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၁၀၇
ဂန္ဓထူပပူဇာယ ဖလံ	၁၁၇
ဂန္ဓမာလာဒိပူဇာယ ဖလံ	၁၇၁
ဂန္ဓာရဝိဇ္ဇာ (မဟာ,စူဠ)	၁၃
ဂန္ဓောဒကိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၈၀
ဂဝဇေဋ္ဌကာ စတ္တာရော	၁၉၃
ဂေါသီသအတ္ထရဏကမ္မဿ အာနိသံသာ	၁၉၅
ဃတံ ဝုစ္စတိ သပ္ပိ	၁၂၄
[စ]	
စင်္ကမ	၁၃၉
စင်္ကမဒါနဿ ဖလံ	၆၇-၈၊၇၃
စင်္ကမနဒါယကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၇၃
စတ္တာရော နိဓိ	၅၅
စန္ဒ	၁၄၈
စန္ဒန	၁၆၀
စန္ဒဘာဂါနဒီ	၁၄၈
စန္ဒဿ ဥပက္ကိလေသာ	၁၆၂
စမ္ပကပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ	၁၅၀
စိတက	၁၃၃
စီဝရဒါနဿ အာနိသံသာ	၂၂၃
စုန္ဒတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၇၆
စူဠပန္ထကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၈-၁၂
စူဠပန္ထကတ္ထေရော အဂ္ဂေါ အဘိနိမ္မိနန္တာနံ စေတောဝိဝဋ္ဋကုသလာနဉ္စ	၁၀
စေတိယဃရပူဇာယ ဖလံ	၁၅၆
[စ]	
စေတိယပူဇာယ အာနိသံသာ	၁၂၊၁၄
စေတိယေ ဇီဝမာနကဗုဒ္ဓဿ ဝိယ ပူဇာ	၁
စေတိယေ ဓဇပူဇာယ ဖလံ	၇၅
စောဠကန္တာရ	၄၆
[ဆ]	
ဆတ္တ	၁၅၄
ဆတ္တဝိမာနပူဇာယ ဖလံ	၁၇၂
ဆတ္တာတိဆတ္တ	၁၅၄
ဆန္နော	၅၅
ဆဗ္ဗဏ္ဏဗုဒ္ဓရသ္မိ	၂၂၂
ဆဝသီသဇာနနမန္တ	၂၅၄
[ဇ]	
ဇင်္ဃာ	၃၈
ဇမ္ဗုဖလဒါနဿ အာနိသံသာ	၂၀၇
ဇရာကန္တာရ	၄၆
ဇလဇ	၁၈၆၊၃၀၂
ဇာတိကန္တာရ	၄၆
ဇာတိ ဒုဝိဓာ	၂၆၄
ဇာတိသုမနပုပ္ဖ	၁၅၅
ဇာတိသုမနပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ	၁၂၃-၄ ၁၅၄
ဇေဋ္ဌပုင်္ဂဝါ စတ္တာရော	၉၁
[ဉ-ဌ]	
ဉာဏပူဇာယ ဖလံ	၁၄၆
ဌိတဉ္ဇလိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၁၀၄

Padānukkamo Piṭṭhaṅko

[Ta - Tha]

Takkarā 209
Tikicchanassa ānisaṁsā 184
Tiṇasantharadānassa phalaṁ 70, 101
Tiṇasantharadāyakattherassa pubbakammaṁ 101
Tiṇasūlapupphapūjāya phalaṁ 166
Tipadumiyattherassa pubbakammaṁ 105
Timirapuppha 106
Timirapupphapūjāya phalaṁ 105
Timirapupphiyattherassa pubbakammaṁ 106
Tivarā 187
Tisaraṇagamaniyattherassa pubbakammaṁ 39
Tissa 171
Tūriyagandhadīpādipūjāya phalaṁ 133
Tevāciko upāsako paṭhamaṁ loke 273
Thutivacananivedakassa phalaṁ 140
Thūpa 154
Thūpapūjāya phalaṁ 12-4, 135
Thūpo sattayojaniko 244, 297
Thomanāya phalaṁ 52, 129

[Da]

Dabba 228
Dabbo Mallaputto senāsana-paññāpakānaṁ aggo 229
Dānassa ānisaṁsā kapaṇaddhikādīnaṁ 300

Padānukkamo Piṭṭhaṅko

[Da]

Dāyajjaṁ me samaṇa dehi 266
Dijā cattālīsa 210
Dibbakakkārupupphapūjāya phalaṁ 164
Dibbamandāravapupphapūjāya phalaṁ 165
Dibbavatthapūjāya phalaṁ 94, 128
Divā 173
Divāvihāra 173
Dīghāyukabuddhānaṁ uposathakālo 48
Dīpadhūpapupphagandhapūjāya phalaṁ 1
Dīpā cattāro 7, 114, 166
Duggatasakkāra 247
Dubbhikkhakantāra 46
Dussadānassa ānisaṁsā 115
Deyyadhamma 41
Devā 164
Desanākāle vikkhittacittassa ādīnavā 33
Desanā nānānayā 197
Dohaḷa 268
Dvāravatīnagara 186

[Dha]

Dhajadāyakattherassa pubbakammaṁ 84
Dhajapūjāya phalaṁ 38, 163
Dhaññavatī 141-2
Dhammaṁ desetha upagatānaṁ 226
Dhammaṁ passanto maṁ passati 214
Dhammacakkadānassa phalaṁ 64
Dhammacakkikattherassa pubbakammaṁ 64

ပဒါနုက္ကမော ပိဋ္ဌင်္ကော

[တ-ထ]

တက္ကရာ ၂၀၉
တိကိစ္ဆနဿ အာနိသံသာ ၁၈၄
တိဏသန္ထရဒါနဿ ဖလံ ၇၀၊၁၀၁
တိဏသန္ထရဒါယကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၁၀၁
တိဏသူလပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၆၆
တိပဒုမိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၁၀၅
တိမိရပုပ္ဖ ၁၀၆
တိမိရပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၀၅
တိမိရပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၁၀၆
တိဝရာ ၁၈၇
တိသရဏဂမနိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၃၉
တိဿ ၁၇၁
တူရိယဂန္ဓဒီပါဒိပူဇာယ ဖလံ ၁၃၃
တေဝါစိကော ဥပါသကော ပဌမံ လောကေ ၂၇၃
ထုတိဝစနနိဝေဒကဿ ဖလံ ၁၄၀
ထူပ ၁၅၄
ထူပပူဇာယ ဖလံ ၁၂-၄၊၁၃၅
ထူပေါ သတ္တယောဇနိကော ၂၄၄၊၂၉၇
ထောမနာယ ဖလံ ၅၂၊၁၂၉

[ဒ]

ဒဗ္ဗ ၂၂၈
ဒဗ္ဗော မလ္လပုတ္တော သေနာသန-ပညာပကာနံ အဂ္ဂေါ ၂၂၉
ဒါနဿ အာနိသံသာ ကပဏဒ္ဓိကာဒီနံ ၃၀၀

ပဒါနုက္ကမော ပိဋ္ဌင်္ကော

[ဒ]

ဒါယဇ္ဇံ မေ သမဏ ဒေဟိ ၂၆၆
ဒိဇာ စတ္တာလီသ ၂၁၀
ဒိဗ္ဗကက္ကာရုပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၆၄
ဒိဗ္ဗမန္ဒာရဝပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၆၅
ဒိဗ္ဗဝတ္ထပူဇာယ ဖလံ ၉၄၊၁၂၈
ဒိဝါ ၁၇၃
ဒိဝါဝိဟာရ ၁၇၃
ဒီဃာယုကဗုဒ္ဓါနံ ဥပေါသထကာလော ၄၈
ဒီပဓူပပုပ္ဖဂန္ဓပူဇာယ ဖလံ ၁
ဒီပါ စတ္တာရော ၇၊၁၁၄၊၁၆၆
ဒုဂ္ဂတသက္ကာရ ၂၄၇
ဒုဗ္ဘိက္ခကန္တာရ ၄၆
ဒုဿဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၁၅
ဒေယျဓမ္မ ၄၁
ဒေဝါ ၁၆၄
ဒေသနာကာလေ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တဿ အာဒီနဝါ ၃၃
ဒေသနာ နာနာနယာ ၁၉၇
ဒေါဟဠ ၂၆၈
ဒွါရဝတီနဂရ ၁၈၆

[ဓ]

ဓဇဒါယကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၈၄
ဓဇပူဇာယ ဖလံ ၃၈၊၁၆၃
ဓညဝတီ ၁၄၁-၂
ဓမ္မံ ဒေသေထ ဥပဂတာနံ ၂၂၆
ဓမ္မံ ပဿန္တော မံ ပဿတိ ၂၁၄
ဓမ္မစက္ကဒါနဿ ဖလံ ၆၄
ဓမ္မစက္ကိကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၆၄

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Dha]

Dhammathomanāya phalaṁ 146
Dhammadassī 155
Dhammasavanassa ānisaṁsā 151
Dhammesu cittapasādanassa ānisaṁsā 112
Dharaṇī 131
Dharaṇīruhapādapa 191
Dhātupūjāya phalaṁ 294-5
Dhuvabhattena te ahaṁ 278
Dhūpadāyakattherassa pubbakammaṁ 42
Dhūpapūjāya ānisaṁsā 42

[Na]

Nagara 142
Nadī 147
Nandattherassa pubbakammaṁ 5-7
Nandatthero aggo indriyesu guttadvārānaṁ 6
Nandatthero kacchapo Atthadassibuddhakāle 5
Namakkārānaṁ aṅgāni pañca aṭṭha 117, 121
Namassanassa ānisaṁsā 169
Narakādidukkhānaṁ anubhavanakāraṇāni 249
Naḷa 125
Nāgapupphakesarapūjāya phalaṁ 127
Nāgapupphapūjāya phalaṁ 167
Nāgarājānaṁ dānāni 270
Nāgasamālattherassa pubbakammaṁ 97
Nānāpupphapūjāya phalaṁ 88
Nārada 151
Niccasīlāni pañca 190
Nipannañjalikattherassa pubbakammaṁ 108
Nipannañjalikammassa ānisaṁsā 107
Nipannaṭṭhānādīsu sugandhameva vāyi parinibbānā 270
Nibbāna 121
Nirabbuda 198
Nirudakakantāra 46
Nisabhājāniya 122
Nisabho gavasahassajeṭṭhako 91, 193
Nisseṇi 155
Nisseṇidānassa ānisaṁsā 178
Nihitadhātugabbhapūjāya phalaṁ 153
Nepakkaṁ vuccati paññā 17
Nemitta 136

[Pa]

Paccāgamaniyattherassa pubbakammaṁ 89
Paccuggamanassa ānisaṁsā 194
Pacchimabhavika 26
Pañca-uppalahatthapūjāya phalaṁ 71
Pañcadīpakattherassa pubbakammaṁ 83
Pañcasīlasamādāniyattherassa pubbakammaṁ 40
Pañcasīlassa ānisaṁsā 40
Pañcahatthiyattherassa pubbakammaṁ 71

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[ဓ]

ဓမ္မထောမနာယ ဖလံ ၁၄၆
ဓမ္မဒဿီ ၁၅၅
ဓမ္မသဝနဿ အာနိသံသာ ၁၅၁
ဓမ္မေသု စိတ္တပသာဒနဿ အာနိသံသာ ၁၁၂
ဓရဏီ ၁၃၁
ဓရဏီရုဟပါဒပ ၁၉၁
ဓာတုပူဇာယ ဖလံ ၂၉၄-၅
ဓုဝဘတ္တေန တေ အဟံ ၂၇၈
ဓူပဒါယကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၄၂
ဓူပပူဇာယ အာနိသံသာ ၄၂

[န]

နဂရ ၁၄၂
နဒီ ၁၄၇
နန္ဒတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၅-၇
နန္ဒတ္ထေရော အဂ္ဂေါ ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရာနံ ၆
နန္ဒတ္ထေရော ကစ္ဆပေါ အတ္ထဒဿိဗုဒ္ဓကာလေ ၅
နမက္ကာရာနံ အင်္ဂါနိ ပဉ္စ အဋ္ဌ ၁၁၇၊ ၁၂၁
နမဿနဿ အာနိသံသာ ၁၆၉
နရကာဒိဒုက္ခာနံ အနုဘဝနကာရဏာနိ ၂၄၉
နဠ ၁၂၅
နာဂပုပ္ဖကေသရပူဇာယ ဖလံ ၁၂၇
နာဂပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၆၇
နာဂရာဇာနံ ဒါနာနိ ၂၇၀
နာဂသမာလတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၉၇
နာနာပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၈၈
နာရဒ ၁၅၁
နိစ္စသီလာနိ ပဉ္စ ၁၉၀
နိပန္နဉ္ဇလိကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၁၀၈
နိပန္နဉ္ဇလိကမ္မဿ အာနိသံသာ ၁၀၇
နိပန္နဋ္ဌာနာဒီသု သုဂန္ဓမေဝ ဝါယိ ပရိနိဗ္ဗာနာ ၂၇၀
နိဗ္ဗာန ၁၂၁
နိရဗ္ဗုဒ ၁၉၈
နိရုဒကကန္တာရ ၄၆
နိသဘာဇာနိယ ၁၂၂
နိသဘော ဂဝသဟဿဇေဋ္ဌကော ၉၁၊ ၁၉၃
နိဿေဏိ ၁၅၅
နိဿေဏိဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၇၈
နိဟိတဓာတုဂဗ္ဘပူဇာယ ဖလံ ၁၅၃
နေပက္ကံ ဝုစ္စတိ ပညာ ၁၇
နေမိတ္တ ၁၃၆

[ပ]

ပစ္စာဂမနိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၈၉
ပစ္စုဂ္ဂမနဿ အာနိသံသာ ၁၉၄
ပစ္ဆိမဘဝိက ၂၆
ပဉ္စဥပ္ပလဟတ္ထပူဇာယ ဖလံ ၇၁
ပဉ္စဒီပကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၈၃
ပဉ္စသီလသမာဒါနိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၄၀
ပဉ္စသီလဿ အာနိသံသာ ၄၀
ပဉ္စဟတ္ထိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၇၁

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Pa]

Paṇḍarapulinadānassa ānisaṁsā 176
Paṇṇasantharadānassa ānisaṁsā 119
Patthanāya ānisaṁsā tasmiṁ tasmiṁ aggaṭṭhāne 213, 217, 226, 229, 232, 238, 240, 252
Padacetiye vandanapūjāya ānisaṁsā 98
Padasaññakattherassa pubbakammaṁ 98
Padīpapūjāya phalaṁ 182
Padumaṁ nāma cetiyaṁ 54
Paduma 170
Padumacchadaniyattherassa pubbakammaṁ 71-2
Padumattherassa pubbakammaṁ 84
Padumapupphapūjāya phalaṁ 105, 113, 145
Padumaphaladānassa ānisaṁsā 142
Pabbata 110, 145, 165
Parappasādakattherassa pubbakammaṁ 90
Parinibbutabuddhacitakaṁ padumapupphapūjāya ānisaṁsā 71
Parodhaka 153
Pallaṅka 161
Pallaṅkapūjāya phalaṁ 161
Pavara 121
Pāṭali 118
Pāṭalipupphapūjāya phalaṁ 103

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Pa]

Pāṭalipupphiyattherassa pubbakammaṁ 102-3
Pāṭihāriyāni pañca 278, 280
Pādapa 131
Pānīyadānassa ānisaṁsā 180
Pāragū 143
Pāricchattakapuppha 194
Pāvacana 200
Pāsāda 16, 140
Pāsādā tayo 271
hemantiko 271
gimhiko 271
vassiko 271
Piṭaka 159
Piṭṭhipāsāṇassa pamāṇaṁ gayāsīse 242
Piṇḍapātadānassa phalaṁ 82, 100
Piyadassī 156
Piyālapupphapūjāya phalaṁ 187
Piyālaphaladānassa ānisaṁsā 153
Pilindavacchattherassa pubbakammaṁ 12, 202
Pilindavacchatthero aggo devatānaṁ piyamanāpānaṁ 13
Pīṭhadānassa ānisaṁsā 115
Puññakiriyāya sahāyakiccaṁ 301
Puññakkhette vuttadānassa phalaṁ 80
Punnāgapupphapūjāya phalaṁ 168
Puppha 123

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[ပ]

ပဏ္ဍရပုလိနဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၇၆
ပဏ္ဏသန္ထရဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၁၉
ပတ္ထနာယ အာနိသံသာ တသ္မိံ တသ္မိံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ၂၁၃၊ ၂၁၇၊ ၂၂၆၊ ၂၂၉၊ ၂၃၂၊ ၂၃၈၊ ၂၄၀၊ ၂၅၂
ပဒစေတိယေ ဝန္ဒနပူဇာယ အာနိသံသာ ၉၈
ပဒသညကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၉၈
ပဒီပပူဇာယ ဖလံ ၁၈၂
ပဒုမံ နာမ စေတိယံ ၅၄
ပဒုမ ၁၇၀
ပဒုမစ္ဆဒနိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၇၁-၂
ပဒုမတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၈၄
ပဒုမပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၀၅၊ ၁၁၃၊ ၁၄၅
ပဒုမဖလဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၄၂
ပဗ္ဗတ ၁၁၀၊ ၁၄၅၊ ၁၆၅
ပရပ္ပသာဒကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၉၀
ပရိနိဗ္ဗုတဗုဒ္ဓစိတကံ ပဒုမပုပ္ဖပူဇာယ အာနိသံသာ ၇၁
ပရောဓက ၁၅၃
ပလ္လင်္က ၁၆၁
ပလ္လင်္ကပူဇာယ ဖလံ ၁၆၁
ပဝရ ၁၂၁
ပါဋလိ ၁၁၈
ပါဋလိပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၀၃

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[ပ]

ပါဋလိပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၁၀၂-၃
ပါဋိဟာရိယာနိ ပဉ္စ ၂၇၈၊ ၂၈၀
ပါဒပ ၁၃၁
ပါနီယဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၈၀
ပါရဂူ ၁၄၃
ပါရိစ္ဆတ္တကပုပ္ဖ ၁၉၄
ပါဝစန ၂၀၀
ပါသာဒ ၁၆၊ ၁၄၀
ပါသာဒါ တယော ၂၇၁
ဟေမန္တိကော ၂၇၁
ဂိမှိကော ၂၇၁
ဝဿိကော ၂၇၁
ပိဋက ၁၅၉
ပိဋ္ဌိပါသာဏဿ ပမာဏံ ဂယာသီသေ ၂၄၂
ပိဏ္ဍပါတဒါနဿ ဖလံ ၈၂၊ ၁၀၀
ပိယဒဿီ ၁၅၆
ပိယာလပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၈၇
ပိယာလဖလဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၅၃
ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၁၂၊ ၂၀၂
ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရော အဂ္ဂေါ ဒေဝတာနံ ပိယမနာပါနံ ၁၃
ပီဌဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၁၅
ပုညကိရိယာယ သဟာယကိစ္စံ ၃၀၁
ပုညက္ခေတ္တေ ဝုတ္တဒါနဿ ဖလံ ၈၀
ပုန္နာဂပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၆၈
ပုပ္ဖ ၁၂၃

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Pa]

Pupphacaṅkoṭiyattherassa pubbakammaṁ 96
Pupphacchattadānassa ānisaṁsā 11
Pupphapūjāya phalaṁ 107, 108, 112, 117, 148, 181, 191
Pupphasantharaṇapūjāya bhojanadānassa ānisaṁsā 141
Pupphāsanaṁ tigāvutaṁ
aggasāvakānaṁ 32
aḍḍhayojanādibhedaṁ Bhikkhūnaṁ 33
usabhamattaṁ saṁghanavakassa 33
yojanappamāṇaṁ Buddhānaṁ 32
Pubbavāsanā 138
Purāṇapulinaṁ vālukaṁ chaḍḍetvā suddhaṁ pulinaṁ ākiri 43
Pulina 143-4
Pulinacetiye vanapupphapūjāya ānisaṁsā 87
Pulinapūjakattherassa pubbakammaṁ 43
Pulinapūjāya ānisaṁsā 43
Pūjārahā puggalā 114
Pūvakhajjakādidānassa ānisaṁsā 171
Pokkharaṇī 296
Pokkharavana 113
Pokkharā 113

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Pha]

Phaladāyakattherassa pubbakammaṁ 111
Phalāphaladānassa ānisaṁsā 70, 111
Phussa 174

[Ba]

Bandhujīvakapuppha 162
Bandhujīvakapupphapūjāya phalaṁ 162
Bandhumā 200-1
Bandhū 176, 200
Bahimaṇḍalaṁ 60
Bākulattherassa pubbakammaṁ 204
Bārāṇasiyā byuppatti 242
Bāhiyo dārucīriyo khippābhiññānaṁ aggo 238
Bimbijālakapupphapūjāya phalaṁ 189
Biḷāli-āluvadānassa ānisaṁsā 191-3
Biḷālidānassa ānisaṁsā 127
Bījanidānassa ānisaṁsā 77, 125
Bījanī 126
Bījamiñjadānassa ānisaṁsā 209
Buddhathomanāya phalaṁ 78, 91, 143, 150
Buddhapūjāya phalaṁ 136, 138
Buddha,rājavaṁsānaṁ paveṇī 265
Buddhasaññakattherassa pubbakammaṁ 99
Buddhārammaṇapītiyā phalaṁ 149, 153
Buddhena saha nava bhikkhū 19
Bodhi 113, 196

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[ပ]

ပုပ္ဖစင်္ကောဋိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၉၆
ပုပ္ဖစ္ဆတ္တဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၁
ပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၀၇၊၁၀၈၊ ၁၁၂၊၁၁၇၊၁၄၈၊၁၈၁၊၁၉၁
ပုပ္ဖသန္ထရဏပူဇာယ ဘောဇနဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၄၁
ပုပ္ဖါသနံ တိဂါဝုတံ
အဂ္ဂသာဝကာနံ ၃၂
အဍ္ဎယောဇနာဒိဘေဒံ ဘိက္ခူနံ ၃၃
ဥသဘမတ္တံ သံဃနဝကဿ ၃၃
ယောဇနပ္ပမာဏံ ဗုဒ္ဓါနံ ၃၂
ပုဗ္ဗဝါသနာ ၁၃၈
ပုရာဏပုလိနံ ဝါလုကံ ဆဍ္ဍေတွာ သုဒ္ဓံ ပုလိနံ အာကိရိ ၄၃
ပုလိန ၁၄၃-၄
ပုလိနစေတိယေ ဝနပုပ္ဖပူဇာယ အာနိသံသာ ၈၇
ပုလိနပူဇကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၄၃
ပုလိနပူဇာယ အာနိသံသာ ၄၃
ပူဇာရဟာ ပုဂ္ဂလာ ၁၁၄
ပူဝခဇ္ဇကာဒိဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၇၁
ပေါက္ခရဏီ ၂၉၆
ပေါက္ခရဝန ၁၁၃
ပေါက္ခရာ ၁၁၃

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[ဖ]

ဖလဒါယကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၁၁၁
ဖလာဖလဒါနဿ အာနိသံသာ ၇၀၊၁၁၁
ဖုဿ ၁၇၄

[ဗ]

ဗန္ဓုဇီဝကပုပ္ဖ ၁၆၂
ဗန္ဓုဇီဝကပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၆၂
ဗန္ဓုမာ ၂၀၀-၁
ဗန္ဓူ ၁၇၆၊၂၀၀
ဗဟိမဏ္ဍလံ ၆၀
ဗာကုလတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၂၀၄
ဗာရာဏသိယာ ဗျုပ္ပတ္တိ ၂၄၂
ဗာဟိယော ဒါရုစီရိယော ခိပ္ပါဘိညာနံ အဂ္ဂေါ ၂၃၈
ဗိမ္ဗိဇာလကပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၈၉
ဗိဠာလိအာလုဝဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၉၁-၃
ဗိဠာလိဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၂၇
ဗီဇနိဒါနဿ အာနိသံသာ ၇၇၊၁၂၅
ဗီဇနီ ၁၂၆
ဗီဇမိဉ္ဇဒါနဿ အာနိသံသာ ၂၀၉
ဗုဒ္ဓထောမနာယ ဖလံ ၇၈၊၉၁၊ ၁၄၃၊၁၅၀
ဗုဒ္ဓပူဇာယ ဖလံ ၁၃၆၊၁၃၈
ဗုဒ္ဓ,ရာဇဝံသာနံ ပဝေဏီ ၂၆၅
ဗုဒ္ဓသညကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၉၉
ဗုဒ္ဓါရမ္မဏပီတိယာ ဖလံ ၁၄၉၊၁၅၃
ဗုဒ္ဓေန သဟ နဝ ဘိက္ခူ ၁၉
ဗောဓိ ၁၁၃၊၁၉၆

Padānukkamo Piṭṭhaṅko

[Ba]

Bodhipūjāya phalaṁ 80, 83, 86, 158, 163
Bodhisattena sahajātā satta 55, 257
Byādhikantāra 46
Brahmabandhu 269

[Bha]

Bhagavato vasanaṭṭhānaṁ cetiyanti vuccati 54
Bhagavato sarīrapūjāya phalaṁ 299
Bhagavā viharati yasmiṁ,so udakena anotthaṭo 284
Bhaddakappo 268
Bhavana 274
Bhāgineyyupālittherassa pubbakammaṁ 66
Bhāgineyyupālitthero vinaye tikhiṇapaññānaṁ aggo 66-7
Bhāṇumā 128
Bhikkhā 121
Bhikkhādānassa ānisaṁsā 189
Bhisāluvadānassa phalaṁ 100
Bhisāluvadāyakattherassa pubbakammaṁ 100
Bhūtā 145
Bhūmaṭṭhadevatā 133
Bhesajjadānassa ānisaṁsā 203
Bhojanasāladānassa phalaṁ 63-4

Padānukkamo Piṭṭhaṅko

[Ma]

Maggaṁ samaṁ karaṇassa ānisaṁsā 159
Maggācikkhanassa ānisaṁsā 134
Majjhemaṇḍalaṁ 60
Mañcādidānassa phalaṁ 72, 79
Mañjeṭṭhipupphapūjāya phalaṁ 190
Maṇi 156, 183
Maṇipallaṅkapūjāya phalaṁ 183
Maṇḍakappo 268
Maṇḍapadānassa ānisaṁsā 185
Maṇḍalāni tīṇi 60
Madhudānassa ānisaṁsā 60-1, 118
Madhu,bhisamuḷāla,sappi, khīradānassa ānisaṁsā 295
Madhurassara 120
Mantadhara 143
Mantaparivāra 255
Mantapāragū 167
Maraṇakantāra 46
Mahāisi 193
Mahākaccānattherassa pubbakammaṁ 53
Mahākaccāno atthaṁ vibhajantānaṁ aggo 213
Mahākaccāyanattherassa pakaraṇāni tīṇi 213
Mahākappinattherānaṁ arahattapattatā 225
Mahākappino bhikkhu-ovādakānaṁ aggo 226

ပဒါနုက္ကမော ပိဋ္ဌင်္ကော

[ဗ]

ဗောဓိပူဇာယ ဖလံ ၈၀၊ ၈၃၊ ၈၆၊ ၁၅၈၊ ၁၆၃
ဗောဓိသတ္တေန သဟဇာတာ သတ္တ ၅၅၊ ၂၅၇
ဗျာဓိကန္တာရ ၄၆
ဗြဟ္မဗန္ဓု ၂၆၉

[ဘ]

ဘဂဝတော ဝသနဋ္ဌာနံ စေတိယန္တိ ဝုစ္စတိ ၅၄
ဘဂဝတော သရီရပူဇာယ ဖလံ ၂၉၉
ဘဂဝါ ဝိဟရတိ ယသ္မိံ,သော ဥဒကေန အနောတ္ထဋော ၂၈၄
ဘဒ္ဒကပ္ပေါ ၂၆၈
ဘဝန ၂၇၄
ဘာဂိနေယျုပါလိတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၆၆
ဘာဂိနေယျုပါလိတ္ထေရော ဝိနယေ တိခိဏပညာနံ အဂ္ဂေါ ၆၆-၇
ဘာဏုမာ ၁၂၈
ဘိက္ခာ ၁၂၁
ဘိက္ခာဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၈၉
ဘိသာလုဝဒါနဿ ဖလံ ၁၀၀
ဘိသာလုဝဒါယကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၁၀၀
ဘူတာ ၁၄၅
ဘူမဋ္ဌဒေဝတာ ၁၃၃
ဘေသဇ္ဇဒါနဿ အာနိသံသာ ၂၀၃
ဘောဇနသာလဒါနဿ ဖလံ ၆၃-၄

ပဒါနုက္ကမော ပိဋ္ဌင်္ကော

[မ]

မဂ္ဂံ သမံ ကရဏဿ အာနိသံသာ ၁၅၉
မဂ္ဂါစိက္ခနဿ အာနိသံသာ ၁၃၄
မဇ္ဈေမဏ္ဍလံ ၆၀
မဉ္စာဒိဒါနဿ ဖလံ ၇၂၊ ၇၉
မဉ္ဇေဋ္ဌိပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၉၀
မဏိ ၁၅၆၊ ၁၈၃
မဏိပလ္လင်္ကပူဇာယ ဖလံ ၁၈၃
မဏ္ဍကပ္ပေါ ၂၆၈
မဏ္ဍပဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၈၅
မဏ္ဍလာနိ တီဏိ ၆၀
မဓုဒါနဿ အာနိသံသာ ၆၀-၁၊ ၁၁၈
မဓု,ဘိသမုဠာလ,သပ္ပိ,ခီရ-ဒါနဿ အာနိသံသာ ၂၉၅
မဓုရဿရ ၁၂၀
မန္တဓရ ၁၄၃
မန္တပရိဝါရ ၂၅၅
မန္တပါရဂူ ၁၆၇
မရဏကန္တာရ ၄၆
မဟာဣသိ ၁၉၃
မဟာကစ္စာနတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၅၃
မဟာကစ္စာနော အတ္ထံ ဝိဘဇန္တာနံ အဂ္ဂေါ ၂၁၃
မဟာကစ္စာယနတ္ထေရဿ ပကရဏာနိ တီဏိ ၂၁၃
မဟာကပ္ပိနတ္ထေရာနံ အရဟတ္တပတ္တတာ ၂၂၅
မဟာကပ္ပိနော ဘိက္ခု-ဩဝါဒကာနံ အဂ္ဂေါ ၂၂၆

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ma]	
Mahākoṭṭhiko paṭisambhidāppattānaṁ aggo	240
Mahā,cūḷagandhāravijjāya ānubhāvo	13
Mahāpajāpatigotamiyā sotāpattiphalapattatā	5
Mahābodhi	113
Mahābhūtagaṇālaya	145
Mahāvihārā aṭṭhārasa	229
Mahesi	6
Mātughātakammassa ādīnavā	211
Mālākāra	122
Mālāgandhavilepanapūjāya phalaṁ	176, 180
Māluvapupphapūjāya phalaṁ	192
Māḷa	176
Miga	104, 118, 152
Migaludda	179
Mettānisaṁsā ekādasa	26
Mettibhedakakammassa ādīnavā	48
Mogharājattherassa pubbakammaṁ	60
Mogharājatthero aggo lūkhacīvaradharānaṁ	60
[Ya]	
Yakkha	135
Yakkhakantāra	46
Yāna	160
Yūthikāpupphapūjāya phalaṁ	174
Yoni	135

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ra]	
Raṁsisaññakattherassa pubbakammaṁ	110-1
Raṭṭhapālattherassa pubbakammaṁ	19
Raṭṭhapālatthero aggo saddhāpabbajitānaṁ	20
Raṭṭhapālatthero kapaṇaddhikādīnaṁ mahādānaṁ adāsi	19
Raṭṭhapālatthero saṁghārāmaṁ adāsi	24
Raṭṭhapālatthero sabbaparikkhārasahitaṁ mahoghadānaṁ adāsi	24
Ratanattayaguṇānaṁ ānisaṁsā	222-3
Ratanattayassa sāsanaṁ	221
Ratti,divānaṁ pupphāni	179
Rattuppalakalāpapūjāya phalaṁ	122
Ramaṇīya	201
Ramaṇiyaṭṭhāna	252
Rājadhānī	201
Rājā	207
Rājāyatana	133
Rāhula	15
Rāhulamātā	55
Rāhulattherassa pubbakammaṁ	15
Rāhulatthero aggo sikkhākāmānaṁ	16
Rāhulatthero ādāsaṁ adāsi	16
Rukkha	108, 145

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[မ]	
မဟာကောဋ္ဌိကော ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တာနံ အဂ္ဂေါ	၂၄၀
မဟာ,စူဠဂန္ဓာရဝိဇ္ဇာယ အာနုဘာဝေါ	၁၃
မဟာပဇာပတိဂေါတမိယာ သောတာပတ္တိဖလပတ္တတာ	၅
မဟာဗောဓိ	၁၁၃
မဟာဘူတဂဏာလယ	၁၄၅
မဟာဝိဟာရာ အဋ္ဌာရသ	၂၂၉
မဟေသိ	၆
မာတုဃာတကမ္မဿ အာဒီနဝါ	၂၁၁
မာလာကာရ	၁၂၂
မာလာဂန္ဓဝိလေပနပူဇာယ ဖလံ	၁၇၆၊ ၁၈၀
မာလုဝပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ	၁၉၂
မာဠ	၁၇၆
မိဂ	၁၀၄၊ ၁၁၈၊ ၁၅၂
မိဂလုဒ္ဒ	၁၇၉
မေတ္တာနိသံသာ ဧကာဒသ	၂၆
မေတ္တိဘေဒကကမ္မဿ အာဒီနဝါ	၄၈
မောဃရာဇတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၆၀
မောဃရာဇတ္ထေရော အဂ္ဂေါ လူခစီဝရဓရာနံ	၆၀
[ယ]	
ယက္ခ	၁၃၅
ယက္ခကန္တာရ	၄၆
ယာန	၁၆၀
ယူထိကာပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ	၁၇၄
ယောနိ	၁၃၅

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ရ]	
ရံသိသညကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၁၁၀-၁
ရဋ္ဌပါလတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၁၉
ရဋ္ဌပါလတ္ထေရော အဂ္ဂေါ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတာနံ	၂၀
ရဋ္ဌပါလတ္ထေရော ကပဏဒ္ဓိကာဒီနံ မဟာဒါနံ အဒါသိ	၁၉
ရဋ္ဌပါလတ္ထေရော သံဃာရာမံ အဒါသိ	၂၄
ရဋ္ဌပါလတ္ထေရော သဗ္ဗပရိက္ခာရ-သဟိတံ မဟောဃဒါနံ အဒါသိ	၂၄
ရတနတ္တယဂုဏာနံ အာနိသံသာ	၂၂၂-၃
ရတနတ္တယဿ သာသနံ	၂၂၁
ရတ္တိ,ဒိဝါနံ ပုပ္ဖါနိ	၁၇၉
ရတ္တုပ္ပလကလာပပူဇာယ ဖလံ	၁၂၂
ရမဏီယ	၂၀၁
ရမဏီယဋ္ဌာန	၂၅၂
ရာဇဓာနီ	၂၀၁
ရာဇာ	၂၀၇
ရာဇာယတန	၁၃၃
ရာဟုလ	၁၅
ရာဟုလမာတာ	၅၅
ရာဟုလတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၁၅
ရာဟုလတ္ထေရော အဂ္ဂေါ သိက္ခာကာမာနံ	၁၆
ရာဟုလတ္ထေရော အာဒါသံ အဒါသိ	၁၆
ရုက္ခ	၁၀၈၊ ၁၄၅

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ra - La]	
Rukkhadevatā	132
Lakuṇḍakabhaddiyassa hīnappamāṇatā	244
Lasuṇadānassa ānisaṁsā	62-3
Lasuṇadāyakattherassa pubbakammaṁ	62
Lājāpañcamapupphapūjāya phalaṁ	144
Leṇa	200
Loka	129
Lokajeṭṭha	129
Lokabandhu	160
Lokamahita	157
Lokāhuti	274
Lokiyajāti	264
Lokuttaradāyajja	266
Lobhassa ādīnavā	296
[Va]	
Vakkali	214
Vakkali saddhādhimuttānaṁ aggo	217
Vaṭaṁsakiyattherassa pubbakammaṁ	160
Vatthadānassa ānisaṁsā	6-7
Vatthadāyakattherassa pubbakammaṁ	94
Vatthadhajapūjāya ānisaṁsā	84
Vatthapūjāya phalaṁ	175
Vara	139, 140
Varakappo	268
Varamadhuramaṁsadānassa phalaṁ	93
Valayapūjāya phalaṁ	155

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Va]	
Vasabho gavasatajeṭṭhako	91, 193
Vāgīso	256
Vātābādha	298
Vātābādha-uppajjanassa kāraṇaṁ	215
Vādāropana	267
Vāḷakantāra	46
Vijjāya ānubhāvo	293
Vitthatānadī	147
Vidhūpanadāyakattherassa pubbakammaṁ	77
Vimānapūjāya phalaṁ	158
Vivarapupphapūjāya phalaṁ	188
Vivana	118
Vivaṭṭacchada	197
Visabho gavasatasahassa-jeṭṭhako	91, 193
Visālamāḷa	151
Vihārā cattāro	166
Vihārānumodana	24
Vedā	143
Vesārajjañāṇāni cattāri	256
[Sa]	
Saṁvegajananassa ānisaṁsā	134
Saṁghupaṭṭhahanassa ānisaṁsā	184
Saṁsārakantāra	46
Sakacintaniyattherassa pubbakammaṁ	87
Sakaṇṇikasālapupphapūjāya phalaṁ	152
Saka, parasamayakusala	141

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ရ-လ]	
ရုက္ခဒေဝတာ	၁၃၂
လကုဏ္ဍကဘဒ္ဒိယဿ ဟီနပ္ပမာဏတာ	၂၄၄
လသုဏဒါနဿ အာနိသံသာ	၆၂-၃
လသုဏဒါယကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၆၂
လာဇာပဉ္စမပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ	၁၄၄
လေဏ	၂၀၀
လောက	၁၂၉
လောကဇေဋ္ဌ	၁၂၉
လောကဗန္ဓု	၁၆၀
လောကမဟိတ	၁၅၇
လောကာဟုတိ	၂၇၄
လောကိယဇာတိ	၂၆၄
လောကုတ္တရဒါယဇ္ဇ	၂၆၆
လောဘဿ အာဒီနဝါ	၂၉၆
[ဝ]	
ဝက္ကလိ	၂၁၄
ဝက္ကလိ သဒ္ဓါဓိမုတ္တာနံ အဂ္ဂေါ	၂၁၇
ဝဋံသကိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၁၆၀
ဝတ္ထဒါနဿ အာနိသံသာ	၆-၇
ဝတ္ထဒါယကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၉၄
ဝတ္ထဓဇပူဇာယ အာနိသံသာ	၈၄
ဝတ္ထပူဇာယ ဖလံ	၁၇၅
ဝရ	၁၃၉၊၁၄၀
ဝရကပ္ပေါ	၂၆၈
ဝရမဓုရမံသဒါနဿ ဖလံ	၉၃
ဝလယပူဇာယ ဖလံ	၁၅၅

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဝ]	
ဝသဘော ဂဝသတ-ဇေဋ္ဌကော	၉၁၊၁၉၃
ဝါဂီသော	၂၅၆
ဝါတာဗာဓ	၂၉၈
ဝါတာဗာဓဥပ္ပဇ္ဇနဿ ကာရဏံ	၂၁၅
ဝါဒါရောပန	၂၆၇
ဝါဠကန္တာရ	၄၆
ဝိဇ္ဇာယ အာနုဘာဝေါ	၂၉၃
ဝိတ္ထတာနဒီ	၁၄၇
ဝိဓူပနဒါယကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၇၇
ဝိမာနပူဇာယ ဖလံ	၁၅၈
ဝိဝရပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ	၁၈၈
ဝိဝန	၁၁၈
ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒ	၁၉၇
ဝိသဘော ဂဝသတသဟဿ-ဇေဋ္ဌကော	၉၁၊၁၉၃
ဝိသာလမာဠ	၁၅၁
ဝိဟာရာ စတ္တာရော	၁၆၆
ဝိဟာရာနုမောဒန	၂၄
ဝေဒါ	၁၄၃
ဝေသာရဇ္ဇဉာဏာနိ စတ္တာရိ	၂၅၆
[သ]	
သံဝေဂဇနနဿ အာနိသံသာ	၁၃၄
သံဃုပဋ္ဌဟနဿ အာနိသံသာ	၁၈၄
သံသာရကန္တာရ	၄၆
သကစိန္တနိယတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ	၈၇
သကဏ္ဏိကသာလပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ	၁၅၂
သက,ပရသမယကုသလ	၁၄၁

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Sa]

Saṅkappaṁ pūressāmissa 263
Saṅkha 120
Saṅkhasaddapūjāya phalaṁ 120
Saṅgahavatthūni cattāri 175
Saṅgāma 130
Sataraṁsi 127-8
Sataraṁsittherassa pubbakammaṁ 78
Sattalipupphapūjāya phalaṁ 189
Sanniṭṭhāpakattherassa pubbakammaṁ 70
Saparivārāsanattherassa pubbakammaṁ 82
Sappiteladānassa ānisaṁsā 173
Samaṇa 106
Samudda 274
Sampattiyo dve 7
Sayanadāyakattherassa pubbakammaṁ 72, 79
Saraṇagamanassa ānisaṁsā 39, 130
Sarīradhātu ekaghanasilāmaya-paṭimā viya ekameva 299
Salalamālāpūjāya phalaṁ 289
Saḷalapupphapūjāya phalaṁ 160
Sāgatattherassa pubbakammaṁ 52
Sāṭakadānassa ānisaṁsā 192
Sādarākārā 11
Sāmukkaṁsikā dhammadesanā 272
Sārakappo 268
Sāramaṇḍakappo 268
Sārīrikacetiye pāṭali-pupphapūjāya ānisaṁsā 98
Sālapupphapūjāya phalaṁ 89
Sāvaka 135
Sikkhāpadāni pañca 40
Sikhā vuccati cūḷā 108
Sineru aṭṭhasaṭṭhiyojana-satasahassubbedho 32
Sīvali 248
Sīvalittherassa arahatta-phalapattatā 249
Sīvalitthero aggo lābhīnaṁ 252
Sīhāsana 181
Sīhāsanadānassa ānisaṁsā 126
Sīhāsanadāyakattherassa pubbakammaṁ 1-3
Sugatānugatamagga 107
Sugandhacandanapūjāya phalaṁ 74, 147
Sugandhodakosiñcanassa ānisaṁsā 140
Sucintitattherassa pubbakammaṁ 93
Sudassana 124
Suddhodanamahārājā sakadāgāmiphalaṁ pāpuṇi 5
Sotāpattiphalaṁ pāpuṇi 5
Sudhāpiṇḍadānassa cetiye ānisaṁsā 114
Subhaddattherassa pubbakammaṁ 73

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[သ]

သင်္ကပ္ပံ ပူရေဿာမိဿ ၂၆၃
သင်္ခ ၁၂၀
သင်္ခသဒ္ဒပူဇာယ ဖလံ ၁၂၀
သင်္ဂဟဝတ္ထူနိ စတ္တာရိ ၁၇၅
သင်္ဂါမ ၁၃၀
သတရံသိ ၁၂၇-၈
သတရံသိတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၇၈
သတ္တလိပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၈၉
သန္နိဋ္ဌာပကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၇၀
သပရိဝါရာသနတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၈၂
သပ္ပိတေလဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၇၃
သမဏ ၁၀၆
သမုဒ္ဒ ၂၇၄
သမ္ပတ္တိယော ဒွေ ၇
သယနဒါယကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၇၂၊၇၉
သရဏဂမနဿ အာနိသံသာ ၃၉၊ ၁၃၀
သရီရဓာတု ဧကဃနသိလာမယ-ပဋိမာ ဝိယ ဧကမေဝ ၂၉၉
သလလမာလာပူဇာယ ဖလံ ၂၈၉
သဠလပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၆၀
သာဂတတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၅၂
သာဋကဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၉၂
သာဒရာကာရာ ၁၁
သာမုက္ကံသိကာ ဓမ္မဒေသနာ ၂၇၂
သာရကပ္ပေါ ၂၆၈
သာရမဏ္ဍကပ္ပေါ ၂၆၈
သာရီရိကစေတိယေ ပါဋလိ-ပုပ္ဖပူဇာယ အာနိသံသာ ၉၈
သာလပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၈၉
သာဝက ၁၃၅
သိက္ခာပဒါနိ ပဉ္စ ၄၀
သိခါ ဝုစ္စတိ စူဠာ ၁၀၈
သိနေရု အဋ္ဌသဋ္ဌိယောဇန-သတသဟဿုဗ္ဗေဓော ၃၂
သီဝလိ ၂၄၈
သီဝလိတ္ထေရဿ အရဟတ္တ-ဖလပတ္တတာ ၂၄၉
သီဝလိတ္ထေရော အဂ္ဂေါ လာဘီနံ ၂၅၂
သီဟာသန ၁၈၁
သီဟာသနဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၂၆
သီဟာသနဒါယကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၁-၃
သုဂတာနုဂတမဂ္ဂ ၁၀၇
သုဂန္ဓစန္ဒနပူဇာယ ဖလံ ၇၄၊၁၄၇
သုဂန္ဓောဒကောသိဉ္စနဿ အာနိသံသာ ၁၄၀
သုစိန္တိတတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၉၃
သုဒဿန ၁၂၄
သုဒ္ဓေါဒနမဟာရာဇာ သကဒါဂါမိဖလံ ပါပုဏိ ၅
သောတာပတ္တိဖလံ ပါပုဏိ ၅
သုဓာပိဏ္ဍဒါနဿ စေတိယေ အာနိသံသာ ၁၁၄
သုဘဒ္ဒတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၇၃

Padānukkamo Piṭṭhaṅko

[Sa]

Subhūtittherassa pubbakammaṁ 31
Subhūtitthero aggo araṇavihārīnaṁ dakkhiṇeyyānañca 35
Sumaṅgalattherassa pubbakammaṁ 28
Sumanattherassa pubbakammaṁ 96
Sumanapupphapūjāya phalaṁ 123
Suvaṇṇapupphapūjāya phalaṁ 132
Suvaṇṇiṭṭhakapūjāya ānisaṁsā 53-4
Susumārassa dānaṁ 44
Sūcidānassa ānisaṁsā 102, 116
Sūcidāyakattherassa pubbakammaṁ 102, 116

Padānukkamo Piṭṭhaṅko

[Sa]

Setacchatta 24
Sereyyapuppha 137
Sereyyapupphapūjāya phalaṁ 137
Soṇakoṭivīsattherassa pubbakammaṁ 199
Soṇakoḷivisattherassa pubbakammaṁ 67
Sopākatthero adāsi pupphāsanaṁ 27

[Ha]

Harītakaphārusakaphaladānānaṁ phalāni 193

ပဒါနုက္ကမော ပိဋ္ဌင်္ကော

[သ]

သုဘူတိတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၃၁
သုဘူတိတ္ထေရော အဂ္ဂေါ အရဏဝိဟာရီနံ ဒက္ခိဏေယျာနဉ္စ ၃၅
သုမင်္ဂလတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၂၈
သုမနတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၉၆
သုမနပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၂၃
သုဝဏ္ဏပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၃၂
သုဝဏ္ဏိဋ္ဌကပူဇာယ အာနိသံသာ ၅၃-၄
သုသုမာရဿ ဒါနံ ၄၄
သူစိဒါနဿ အာနိသံသာ ၁၀၂၊ ၁၁၆
သူစိဒါယကတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၁၀၂၊ ၁၁၆

ပဒါနုက္ကမော ပိဋ္ဌင်္ကော

[သ]

သေတစ္ဆတ္တ ၂၄
သေရေယျပုပ္ဖ ၁၃၇
သေရေယျပုပ္ဖပူဇာယ ဖလံ ၁၃၇
သောဏကောဋိဝီသတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၁၉၉
သောဏကောဠိဝိသတ္ထေရဿ ပုဗ္ဗကမ္မံ ၆၇
သောပါကတ္ထေရော အဒါသိ ပုပ္ဖါသနံ ၂၇

[ဟ]

ဟရီတကဖာရုသကဖလဒါနာနံ ဖလာနိ ၁၉၃

Apadānaṭṭhakathāya dutiyabhāge

Nāmānaṁ anukkamaṇikā

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[A]	
Aggaseṭṭhi	199
Aṅga (raṭṭha)	279, 280
Aciravatī (nadī)	249
Aḍḍhaceḷakatthera	115
Atichattiyatthera	153
Atthadassī (Buddha)	5, 60, 171
Atthasandassakatthera	150
Adhimuttatthera	61
Adhopupphiyyatthera	108-9
Anāthapiṇḍika	34-5
Anupiya	289
Anupiyanagara	228
Anulepadāyakatthera	158
Anojādevī	220-1, 225
Anotattadaha	101, 201, 209, 233, 280
Anomadassī (Buddha)	40, 67, 158
Apara-uttaratthera	249
Aparagoyāna	7, 166
Abhaya (brāhmaṇa)	267
Abhayatthera	266
Abhibhū (thera)	108-9
Abhisammataka (yakkhasenāpati)	38, 298
Ambadāyakatthera	94-5
Aruṇavatī (nagara)	187

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[A - Ā]	
Avopupphiyatthera	88
Asanabodhiyatthera	85-6
Asokatthera	184
Ānanda (thera)	51-2, 250, 290, 303
Ānanda (Paccekabuddha)	189
Āyāgadāyakatthera	63
Āsanupaṭṭhāhakatthera	126
Āḷavaka (yakkha)	130
[I - U]	
Inda (cakkavattirājā)	3
Ugga (nagara)	51
Ucchaṅgapupphiyatthera	208
Ujjenī (raṭṭha)	54, 213
Uttama (cetiya)	197
Uttarakuru	7, 166, 233, 280
Uttaramāṇava	292
Uttarasāmaṇera	291-2
Uttiya	44
Uttiyatthera	44
Udakapūjakatthera	124
Udapānadāyakatthera	179
Udāyi	55-6, 257
Udenatthera	207
Upaceḷa (cakkavattirājā)	7

အပဒါနဋ္ဌကထာယ ဒုတိယဘာဂေ

နာမာနံ အနုက္ကမဏိကာ

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အ]	
အဂ္ဂသေဋ္ဌိ	၁၉၉
အင်္ဂ (ရဋ္ဌ)	၂၇၉၊ ၂၈၀
အစိရဝတီ (နဒီ)	၂၄၉
အဍ္ဎစေဠကတ္ထေရ	၁၁၅
အတိဆတ္တိယတ္ထေရ	၁၅၃
အတ္ထဒဿီ (ဗုဒ္ဓ)	၅၊ ၆၀၊ ၁၇၁
အတ္ထသန္ဒဿကတ္ထေရ	၁၅၀
အဓိမုတ္တတ္ထေရ	၆၁
အဓောပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၀၈-၉
အနာထပိဏ္ဍိက	၃၄-၅
အနုပိယ	၂၈၉
အနုပိယနဂရ	၂၂၈
အနုလေပဒါယကတ္ထေရ	၁၅၈
အနောဇာဒေဝီ	၂၂၀-၁၊ ၂၂၅
အနောတတ္တဒဟ	၁၀၁၊ ၂၀၁၊ ၂၀၉၊ ၂၃၃၊ ၂၈၀
အနောမဒဿီ (ဗုဒ္ဓ)	၄၀၊ ၆၇၊ ၁၅၈
အပရဥတ္တရတ္ထေရ	၂၄၉
အပရဂေါယာန	၇၊ ၁၆၆
အဘယ (ဗြာဟ္မဏ)	၂၆၇
အဘယတ္ထေရ	၂၆၆
အဘိဘူ (ထေရ)	၁၀၈-၉
အဘိသမ္မတက (ယက္ခသေနာပတိ)	၃၈၊ ၂၉၈
အမ္ဗဒါယကတ္ထေရ	၉၄-၅
အရုဏဝတီ (နဂရ)	၁၈၇

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အ-အာ]	
အဝေါပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၈၈
အသနဗောဓိယတ္ထေရ	၈၅-၆
အသောကတ္ထေရ	၁၈၄
အာနန္ဒ (ထေရ)	၅၁-၂၊ ၂၅၀၊ ၂၉၀၊ ၃၀၃
အာနန္ဒ (ပစ္စေကဗုဒ္ဓ)	၁၈၉
အာယာဂဒါယကတ္ထေရ	၆၃
အာသနုပဋ္ဌာဟကတ္ထေရ	၁၂၆
အာဠဝက (ယက္ခ)	၁၃၀
[ဣ-ဥ]	
ဣန္ဒ (စက္ကဝတ္တိရာဇာ)	၃
ဥဂ္ဂ (နဂရ)	၅၁
ဥစ္ဆင်္ဂပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၂၀၈
ဥဇ္ဇေနီ (ရဋ္ဌ)	၅၄၊ ၂၁၃
ဥတ္တမ (စေတိယ)	၁၉၇
ဥတ္တရကုရု	၇၊ ၁၆၆၊ ၂၃၃၊ ၂၈၀
ဥတ္တရမာဏဝ	၂၉၂
ဥတ္တရသာမဏေရ	၂၉၁-၂
ဥတ္တိယ	၄၄
ဥတ္တိယတ္ထေရ	၄၄
ဥဒကပူဇကတ္ထေရ	၁၂၄
ဥဒပါနဒါယကတ္ထေရ	၁၇၉
ဥဒါယိ	၅၅-၆၊ ၂၅၇
ဥဒေနတ္ထေရ	၂၀၇
ဥပစေဠ (စက္ကဝတ္တိရာဇာ)	၇

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[U]	
Upavānatthera	38, 297-8-9
Upavānamāṇava	38, 298
Upasivatthera	206
Upasena	18
Upālitthera	66, 229, 231
Uppalavaṇṇātherī	225
Uppalahatthakatthera	122
Umāpupphiyatthera	157
Uruvela	75, 241, 282-3
Uruvelakassapa (isi)	241-2
Uruvelakassapa (jaṭila)	276, 279, 280
Uruvelakassapatthera	241
[E - O]	
Ekañjalikatthera	45
Ekadīpiyatthera	182, 208
Ekapasādaniyatthera	151
Ekasaññakatthera	100
Ekāsaniyatthera	131
Opavayhatthera	81
[Ka]	
Kakusandha (Buddha)	289
Kakkārupupphapūjakatthera	164
Kaṅkhārevatatthera	245
Kaccānatthera	53
Kaccānamāṇava	54
Kaccāyanamāṇava	213
Kañcanamāṇava	54, 213

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ka]	
Kaṇaverapupphiyatthera	170
Kaṇikārachattiyatthera	172
Kaṇḍaka (assa)	55, 257
Kadambapupphiyatthera	165
Kapilavatthu	5, 55-8, 66, 257, 264, 268, 289
Kapparukkhiyatthera	65
Kappinatthera	218
Kassapa (Buddha)	2, 34, 48, 53, 75, 199, 203, 267-8, ādipiṭṭhesu
Kāḷigodhā	68-9
Kāḷudāyitthera	55, 257
Kāḷudāyī (amacca)	257, 267
Kimilatthera	289
Kimilamāṇava	289
Kukuttha (pakkhī)	168
Kukkuṭa (pabbata)	165
Kukkuṭavatī (nagara)	220
Kuṭajapupphiyatthera	185
Kuṇḍadhānatthera	47, 50-1
Kumārakassapa	228, 233
Kumārakassapatthera	230-1
Kumudadāyakatthera	168
Kumudamāliyatthera	177
Kuru (raṭṭha)	20, 301
Kuvera (yakkha)	130
Kusumāsaniyatthera	141
Kelāsakūṭa	209
Koṭi (gāma)	295
Koṭṭhika	240

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဥ]	
ဥပဝါနတ္ထေရ	၃၈၊၂၉၇-၈-၉
ဥပဝါနမာဏဝ	၃၈၊၂၉၈
ဥပသိဝတ္ထေရ	၂၀၆
ဥပသေန	၁၈
ဥပါလိတ္ထေရ	၆၆၊၂၂၉၊၂၃၁
ဥပ္ပလဝဏ္ဏာထေရီ	၂၂၅
ဥပ္ပလဟတ္ထကတ္ထေရ	၁၂၂
ဥမာပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၅၇
ဥရုဝေလ	၇၅၊၂၄၁၊၂၈၂-၃
ဥရုဝေလကဿပ (ဣသိ)	၂၄၁-၂
ဥရုဝေလကဿပ (ဇဋိလ)	၂၇၆၊ ၂၇၉၊၂၈၀
ဥရုဝေလကဿပတ္ထေရ	၂၄၁
[ဧ-ဩ]	
ဧကဉ္ဇလိကတ္ထေရ	၄၅
ဧကဒီပိယတ္ထေရ	၁၈၂၊၂၀၈
ဧကပသာဒနိယတ္ထေရ	၁၅၁
ဧကသညကတ္ထေရ	၁၀၀
ဧကာသနိယတ္ထေရ	၁၃၁
ဩပဝယှတ္ထေရ	၈၁
[က]	
ကကုသန္ဓ (ဗုဒ္ဓ)	၂၈၉
ကက္ကာရုပုပ္ဖပူဇကတ္ထေရ	၁၆၄
ကင်္ခါရေဝတတ္ထေရ	၂၄၅
ကစ္စာနတ္ထေရ	၅၃
ကစ္စာနမာဏဝ	၅၄
ကစ္စာယနမာဏဝ	၂၁၃
ကဉ္စနမာဏဝ	၅၄၊၂၁၃

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[က]	
ကဏဝေရပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၇၀
ကဏိကာရဆတ္တိယတ္ထေရ	၁၇၂
ကဏ္ဍက (အဿ)	၅၅၊၂၅၇
ကဒမ္ဗပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၆၅
ကပိလဝတ္ထု	၅၊၅၅-၈၊၆၆၊၂၅၇၊ ၂၆၄၊၂၆၈၊၂၈၉
ကပ္ပရုက္ခိယတ္ထေရ	၆၅
ကပ္ပိနတ္ထေရ	၂၁၈
ကဿပ (ဗုဒ္ဓ)	၂၊၃၄၊၄၈၊၅၃၊၇၅၊ ၁၉၉၊၂၀၃၊၂၆၇-၈ အာဒိပိဋ္ဌေသု
ကာဠိဂေါဓာ	၆၈-၉
ကာဠုဒါယိတ္ထေရ	၅၅၊၂၅၇
ကာဠုဒါယီ (အမစ္စ)	၂၅၇၊၂၆၇
ကိမိလတ္ထေရ	၂၈၉
ကိမိလမာဏဝ	၂၈၉
ကုကုတ္ထ (ပက္ခီ)	၁၆၈
ကုက္ကုဋ (ပဗ္ဗတ)	၁၆၅
ကုက္ကုဋဝတီ (နဂရ)	၂၂၀
ကုဋဇပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၈၅
ကုဏ္ဍဓာနတ္ထေရ	၄၇၊၅၀-၁
ကုမာရကဿပ	၂၂၈၊၂၃၃
ကုမာရကဿပတ္ထေရ	၂၃၀-၁
ကုမုဒဒါယကတ္ထေရ	၁၆၈
ကုမုဒမာလိယတ္ထေရ	၁၇၇
ကုရု (ရဋ္ဌ)	၂၀၊၃၀၁
ကုဝေရ (ယက္ခ)	၁၃၀
ကုသုမာသနိယတ္ထေရ	၁၄၁
ကေလာသကူဋ	၂၀၉
ကောဋိ (ဂါမ)	၂၉၅
ကောဋ္ဌိက	၂၄၀

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ka - Kha]	
Koṇḍañña (Buddha)	178
Korabya (rājā)	21-4
Kosambī	18, 203
Kosala (rājā)	28, 50, 231, 298
Kosiya (Paccekabuddha)	209
Koḷivisatthera	67
Khajjakadāyakatthera	170
Khaṇḍatthera	100-1
Khaṇḍaphulliyatthera	186
Khadiravaniyarevatatthera	250-51
Kharaloma (yakkha)	130
Khoma (raṭṭha)	6
Khomadāyakatthera	46-7
[Ga]	
Gaṅgā (nadī)	241, 295
Gaṇṭhipupphiyatthera	144
Gatasaññakatthera	106
Gandhamādana (pabbata)	199, 250
Gandhamāliyatthera	117
Gandhāra (raṭṭha)	233
Gandhodakiyatthera	80, 139
Gayā	288
Gayākassapa (isi)	241, 275, 288
Gayākassapatthera	288
Gayāsīsa	242, 286
Gijjhakūṭa	200, 214-5
Girimānandatthera	204

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ga - Ca]	
Girimānandamāṇava	205
Gotama (Buddha)	7, 13, 19, 20, 34-ādipiṭṭhesu
Gotamakacetiya	54
Caṅkamanadāyakatthera	73
Caṇḍapajjota (rājā)	54, 213
Candana (devaputta)	267
Candana (Paccekabuddha)	190
Candana (brāhmaṇa)	267
Candanapūjanakatthera	147
Candabhāgā (nadī)	44, 105, 147-8-ādipiṭṭhesu
Campakapupphiyatthera	149
Campā (nagara)	199
Citakapūjakatthera	132
Cittakūṭa	209
Cittalatāvana	252
Citra (kokila)	244
Cundatthera	76
Cundamāṇava	76
Cūḷapanthaka	8, 9, 10, 12
Cūḷapanthakatthera	8, 9
Ceḷa (cakkavattirājā)	7
[Cha - Ja]	
Chaddantadaha	101
Channa (amacca)	55, 257
Jatukaṇṇitthera	207
Jambudīpa	7, 148, 166
Jātipūjakatthera	136

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[က-ခ]	
ကောဏ္ဍည (ဗုဒ္ဓ)	၁၇၈
ကောရဗျ (ရာဇာ)	၂၁-၄
ကောသမ္ဗီ	၁၈၊၂၀၃
ကောသလ (ရာဇာ)	၂၈၊၅၀၊ ၂၃၁၊၂၉၈
ကောသိယ (ပစ္စေကဗုဒ္ဓ)	၂၀၉
ကောဠိဝိသတ္ထေရ	၆၇
ခဇ္ဇကဒါယကတ္ထေရ	၁၇၀
ခဏ္ဍတ္ထေရ	၁၀၀-၁
ခဏ္ဍဖုလ္လိယတ္ထေရ	၁၈၆
ခဒိရဝနိယရေဝတတ္ထေရ	၂၅၀-၅၁
ခရလောမ (ယက္ခ)	၁၃၀
ခေါမ (ရဋ္ဌ)	၆
ခေါမဒါယကတ္ထေရ	၄၆-၇
[ဂ]	
ဂင်္ဂါ (နဒီ)	၂၄၁၊၂၉၅
ဂဏ္ဌိပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၄၄
ဂတသညကတ္ထေရ	၁၀၆
ဂန္ဓမာဒန (ပဗ္ဗတ)	၁၉၉၊၂၅၀
ဂန္ဓမာလိယတ္ထေရ	၁၁၇
ဂန္ဓာရ (ရဋ္ဌ)	၂၃၃
ဂန္ဓောဒကိယတ္ထေရ	၈၀၊၁၃၉
ဂယာ	၂၈၈
ဂယာကဿပ (ဣသိ)	၂၄၁၊၂၇၅၊ ၂၈၈
ဂယာကဿပတ္ထေရ	၂၈၈
ဂယာသီသ	၂၄၂၊၂၈၆
ဂိဇ္ဈကူဋ	၂၀၀၊၂၁၄-၅
ဂိရိမာနန္ဒတ္ထေရ	၂၀၄

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဂ-စ]	
ဂိရိမာနန္ဒမာဏဝ	၂၀၅
ဂေါတမ (ဗုဒ္ဓ)	၇၊၁၃၊၁၉၊၂၀၊ ၃၄-အာဒိပိဋ္ဌေသု
ဂေါတမကစေတိယ	၅၄
စင်္ကမနဒါယကတ္ထေရ	၇၃
စဏ္ဍပဇ္ဇောတ (ရာဇာ)	၅၄၊၂၁၃
စန္ဒန (ဒေဝပုတ္တ)	၂၆၇
စန္ဒန (ပစ္စေကဗုဒ္ဓ)	၁၉၀
စန္ဒန (ဗြာဟ္မဏ)	၂၆၇
စန္ဒနပူဇနကတ္ထေရ	၁၄၇
စန္ဒဘာဂါ (နဒီ)	၄၄၊၁၀၅၊ ၁၄၇-၈-အာဒိပိဋ္ဌေသု
စမ္ပကပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၄၉
စမ္ပာ (နဂရ)	၁၉၉
စိတကပူဇကတ္ထေရ	၁၃၂
စိတ္တကူဋ	၂၀၉
စိတ္တလတာဝန	၂၅၂
စိတြ (ကောကိလ)	၂၄၄
စုန္ဒတ္ထေရ	၇၆
စုန္ဒမာဏဝ	၇၆
စူဠပန္ထက	၈၊၉၊၁၀၊၁၂
စူဠပန္ထကတ္ထေရ	၈၊၉
စေဠ (စက္ကဝတ္တိရာဇာ)	၇
[ဆ-ဇ]	
ဆဒ္ဒန္တဒဟ	၁၀၁
ဆန္န (အမစ္စ)	၅၅၊၂၅၇
ဇတုကဏ္ဏိတ္ထေရ	၂၀၇
ဇမ္ဗုဒီပ	၇၊၁၄၈၊၁၆၆
ဇာတိပူဇကတ္ထေရ	၁၃၆

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ja - Ña - Ṭha]	
Jīvaka	8, 9, 10
Jetakumāra	35
Jetavana	38, 225
Ñāṇasaññikatthera	121, 143
Ṭhitañjaliyatthera	103
[Ta]	
Takkara (nagara)	209
Takkasila	233
Tambapupphiyatthera	163
Tikicchakatthera	183
Tiṇasantharadāyakatthera	101
Tiṇasūlakatthera	166
Tipadumiyatthera	104
Tipupphiyatthera	117
Timiṅgala (maccha)	211
Timirapupphiyatthera	105
Tivara (nagara)	175
Tissa (Buddha)	85-6, 170-1
Tissametteyyatthera	205
Todeyyatthera	207
[Tha - Da]	
Thambhāropakatthera	154
Thullakoṭṭhika (nigama)	20, 301
Dabbatthera	229
Dabbamallaputtatthera	227
Dabbamallaputtamāṇava	228, 233
Dīpaṅkara (Buddha)	210
Dutiyaraṁsisaññakatthera	110
Dussadāyakatthera	175

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Da - Dha]	
Devadatta	231
Devara (devarājā)	189
Devala	189
Devahita (brāhmaṇa)	298
Desapūjakatthera	171
Dvāravatī (nagara)	186
Dhajadāyakatthera	84
Dhaññavatī (nagara)	141-2
Dhammacakkikatthera	64
Dhammatā (nadī)	5
Dhānamāṇava	49
Dhūpadāyakatthera	42
Dhotakatthera	206
[Na]	
Nandakatthera	206, 257
Nandakamāṇava	206
Nandakumāra	5
Nandatāpasa	31-2-3-4
Nandatthera	5-6
Nandamāṇava	31
Nandavana	252
Nadīkassapa (isi)	241-2, 275, 287
Nadīkassapatthera	275
Naḷamāliyatthera	125
Nāgadatta (devarājā)	250
Nāgapallavatthera	208
Nāgapupphiyatthera	168
Nāgasamālatthera	97

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဇ-ဉ-ဌ]	
ဇီဝက	၈၊၉၊၁၀
ဇေတကုမာရ	၃၅
ဇေတဝန	၃၈၊၂၂၅
ဉာဏသညိကတ္ထေရ	၁၂၁၊၁၄၃
ဌိတဉ္ဇလိယတ္ထေရ	၁၀၃
[တ]	
တက္ကရ (နဂရ)	၂၀၉
တက္ကသိလ	၂၃၃
တမ္ဗပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၆၃
တိကိစ္ဆကတ္ထေရ	၁၈၃
တိဏသန္ထရဒါယကတ္ထေရ	၁၀၁
တိဏသူလကတ္ထေရ	၁၆၆
တိပဒုမိယတ္ထေရ	၁၀၄
တိပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၁၇
တိမိင်္ဂလ (မစ္ဆ)	၂၁၁
တိမိရပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၀၅
တိဝရ (နဂရ)	၁၇၅
တိဿ (ဗုဒ္ဓ)	၈၅-၆၊၁၇၀-၁
တိဿမေတ္တေယျတ္ထေရ	၂၀၅
တောဒေယျတ္ထေရ	၂၀၇
[ထ-ဒ]	
ထမ္ဘာရောပကတ္ထေရ	၁၅၄
ထုလ္လကောဋ္ဌိက (နိဂမ)	၂၀၊၃၀၁
ဒဗ္ဗတ္ထေရ	၂၂၉
ဒဗ္ဗမလ္လပုတ္တတ္ထေရ	၂၂၇
ဒဗ္ဗမလ္လပုတ္တမာဏဝ	၂၂၈၊၂၃၃
ဒီပင်္ကရ (ဗုဒ္ဓ)	၂၁၀
ဒုတိယရံသိသညကတ္ထေရ	၁၁၀
ဒုဿဒါယကတ္ထေရ	၁၇၅

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဒ-ဓ]	
ဒေဝဒတ္တ	၂၃၁
ဒေဝရ (ဒေဝရာဇာ)	၁၈၉
ဒေဝလ	၁၈၉
ဒေဝဟိတ (ဗြာဟ္မဏ)	၂၉၈
ဒေသပူဇကတ္ထေရ	၁၇၁
ဒွါရဝတီ (နဂရ)	၁၈၆
ဓဇဒါယကတ္ထေရ	၈၄
ဓညဝတီ (နဂရ)	၁၄၁-၂
ဓမ္မစက္ကိကတ္ထေရ	၆၄
ဓမ္မတာ (နဒီ)	၅
ဓာနမာဏဝ	၄၉
ဓူပဒါယကတ္ထေရ	၄၂
ဓောတကတ္ထေရ	၂၀၆
[န]	
နန္ဒကတ္ထေရ	၂၀၆၊၂၅၇
နန္ဒကမာဏဝ	၂၀၆
နန္ဒကုမာရ	၅
နန္ဒတာပသ	၃၁-၂-၃-၄
နန္ဒတ္ထေရ	၅-၆
နန္ဒမာဏဝ	၃၁
နန္ဒဝန	၂၅၂
နဒီကဿပ (ဣသိ)	၂၄၁-၂၊ ၂၇၅၊၂၈၇
နဒီကဿပတ္ထေရ	၂၇၅
နဠမာလိယတ္ထေရ	၁၂၅
နာဂဒတ္တ (ဒေဝရာဇာ)	၂၅၀
နာဂပလ္လဝတ္ထေရ	၂၀၈
နာဂပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၆၈
နာဂသမာလတ္ထေရ	၉၇

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Na - Pa]	
Nāgasamālamāṇava	98
Nāradatthera	151
Nālakagāma	18
Nipannañjalikatthera	107-8
Nisabhatthera	39, 40
Nisabha (pabbata)	36
Nisseṇidāyakatthera	178
Nerañjarā (nadī)	275
Paccāgamaniyatthera	89
Paccupaṭṭhānasaññakatthera	135
Pañcaṅguliyatthera	176
Pañcadīpakatthera	83
Pañcavaggiyatthera	242
Pañcahattiyatthera	71
Paṇḍava (pabbata)	249
Patthodanadāyakatthera	208
Padapūjakatthera	123
Padasaññakatthera	98-9
Padumacetiya	54
Padumacchadaniyatthera	71-2
Padumatthera	84-5
Padumapupphiyatthera	113
Padumapūjakatthera	144
Padumuttara (Buddha)	5, 6, 8, 10, 11, 12, 15, 16-ādipiṭṭhesu
Parappasādakatthera	90-1
Pallaṅkadāyakatthera	161
Pāṭalipupphiyatthera	102
Pāyasadāyakatthera	138
Piyadassī (Buddha)	28, 31, 163, 207

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Pa - Pha]	
Piyālaphaladāyakatthera	152
Pilindavacchatthera	12, 202
Pilindavacchamāṇava	13, 202
Pukkusāti (rājā)	228, 233
Puṇṇakatthera	206
Punnāgapupphiyatthera	168
Pupphacaṅkoṭiyatthera	96
Pupphacchadaniyatthera	148
Pupphathūpiyatthera	138
Pubbavideha	7-166
Pulinapūjakatthera	43
Phaladāyakatthera	111, 142, 159
Phussa (Buddha)	20, 110, 168, 173-4, 301-ādipiṭṭhesu
[Ba]	
Bandhujīvakatthera	161
Bandhumatīnagara	39, 175-6, 183, 203, 246
Bākulatthera	203
Bākulamāṇava	204
Bārāṇasī	199, 203, 242-9
Bāvariya (brāhmaṇa)	61
Bāhiya	228
Bāhiyadārucīriya	232, 233, 238
Bimbisāra (rājā)	35, 200-5, 267, 298-ādipiṭṭhesu
Biḷālidāyakatthera	126
Buddhasaññakatthera	99, 133
Buddhupaṭṭhākatthera	120
Bodhisiñcakatthera	112

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[န - ပ]	
နာဂသမာလမာဏဝ	၉၈
နာရဒတ္ထေရ	၁၅၁
နာလကဂါမ	၁၈
နိပန္နဉ္ဇလိကတ္ထေရ	၁၀၇-၈
နိသဘတ္ထေရ	၃၉၊၄၀
နိသဘ (ပဗ္ဗတ)	၃၆
နိသေဏိဒါယကတ္ထေရ	၁၇၈
နေရဉ္ဇရာ (နဒီ)	၂၇၅
ပစ္စာဂမနိယတ္ထေရ	၈၉
ပစ္စုပဋ္ဌာနသညကတ္ထေရ	၁၃၅
ပဉ္စင်္ဂုလိယတ္ထေရ	၁၇၆
ပဉ္စဒီပကတ္ထေရ	၈၃
ပဉ္စဝဂ္ဂိယတ္ထေရ	၂၄၂
ပဉ္စဟတ္ထိယတ္ထေရ	၇၁
ပဏ္ဍဝ (ပဗ္ဗတ)	၂၄၉
ပတ္တောဒနဒါယကတ္ထေရ	၂၀၈
ပဒပူဇကတ္ထေရ	၁၂၃
ပဒသညကတ္ထေရ	၉၈-၉
ပဒုမစေတိယ	၅၄
ပဒုမစ္ဆဒနိယတ္ထေရ	၇၁-၂
ပဒုမတ္ထေရ	၈၄-၅
ပဒုမပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၁၃
ပဒုမပူဇကတ္ထေရ	၁၄၄
ပဒုမုတ္တရ (ဗုဒ္ဓ)	၅၊၆၊၈၊၁၀၊၁၁၊၁၂၊ ၁၅၊၁၆-အာဒိပိဋ္ဌေသု
ပရပ္ပသာဒကတ္ထေရ	၉၀-၁
ပလ္လင်္ကဒါယကတ္ထေရ	၁၆၁
ပါဋလိပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၀၂
ပါယသဒါယကတ္ထေရ	၁၃၈
ပိယဒဿီ (ဗုဒ္ဓ)	၂၈၊၃၁၊၁၆၃၊၂၀၇

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ပ - ဖ]	
ပိယာလဖလဒါယကတ္ထေရ	၁၅၂
ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရ	၁၂၊၂၀၂
ပိလိန္ဒဝစ္ဆမာဏဝ	၁၃၊၂၀၂
ပုက္ကုသာတိ (ရာဇာ)	၂၂၈၊၂၃၃
ပုဏ္ဏကတ္ထေရ	၂၀၆
ပုန္နာဂပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၆၈
ပုပ္ဖစင်္ကောဋိယတ္ထေရ	၉၆
ပုပ္ဖစ္ဆဒနိယတ္ထေရ	၁၄၈
ပုပ္ဖထူပိယတ္ထေရ	၁၃၈
ပုဗ္ဗဝိဒေဟ	၇-၁၆၆
ပုလိနပူဇကတ္ထေရ	၄၃
ဖလဒါယကတ္ထေရ	၁၁၁၊၁၄၂၊၁၅၉
ဖုဿ (ဗုဒ္ဓ)	၂၀၊၁၁၀၊၁၆၈၊ ၁၇၃-၄၊၃၀၁-အာဒိပိဋ္ဌေသု
[ဗ]	
ဗန္ဓုဇီဝကတ္ထေရ	၁၆၁
ဗန္ဓုမတီနဂရ	၃၉၊၁၇၅-၆၊၁၈၃၊ ၂၀၃၊၂၄၆
ဗာကုလတ္ထေရ	၂၀၃
ဗာကုလမာဏဝ	၂၀၄
ဗာရာဏသီ	၁၉၉၊၂၀၃၊၂၄၂-၉
ဗာဝရိယ (ဗြာဟ္မဏ)	၆၁
ဗာဟိယ	၂၂၈
ဗာဟိယဒါရုစီရိယ	၂၃၂၊၂၃၃၊၂၃၈
ဗိမ္ဗိသာရ (ရာဇာ)	၃၅၊၂၀၀-၅၊ ၂၆၇၊၂၉၈-အာဒိပိဋ္ဌေသု
ဗိဠာလိဒါယကတ္ထေရ	၁၂၆
ဗုဒ္ဓသညကတ္ထေရ	၉၉၊၁၃၃
ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာကတ္ထေရ	၁၂၀
ဗောဓိသိဉ္စကတ္ထေရ	၁၁၂

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Bha]	
Bhaddajikumāra	295
Bhaddajitthera	294, 296
Bhaddiya (nagara)	295
Bhaddiyatthera	68
Bhāgineyyupālitthera	66
Bhikkhādāyakatthera	120
Bhisadāyakatthera	92
Bhisāluvadāyakatthera	100
Bhūtagaṇa (pabbata)	166
[Ma]	
Magadha(raṭṭha)	275, 279, 280, 292
Maggadattikatthera	181
Maggadāyakatthera	158
Maggasaññakatthera	134
Mañcadāyakatthera	208
Maṇipūjakatthera	182
Madda (raṭṭha)	220
Madhupiṇḍikatthera	118
Madhumaṁsadāyakatthera	208
Madhurassaratthera	120
Mandāravapupphapūjakatthera	165
Malla (raṭṭha)	228
Mahākaccānatthera	54, 212
Mahākappinatthera	225
Mahākappina (rājā)	220, 222-5
Mahākassapatthera	269
Mahākoṭṭhikatthera	239, 240-1
Mahāpajāpatigotamī	5
Mahāpanthakatthera	8

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ma]	
Mahāparivārakatthera	128
Mahāmoggallānatthera	241
Mahāvana	160
Mahāsindhu (nadī)	192
Mahāsubhaddā	51
Mātaṅga (hatthī)	196
Migadāya (vihāra)	249
Muṭṭhipupphiyatthera	123
Megha (brāhmaṇamāṇava)	210
Mettagutthera	206
Mettiya (bhikkhunī)	229
Mettiyabhūmajaka	228-9
Metteyya (Buddha)	268
Mogharāja (brāhmaṇa)	61
Mogharājatthera	60
[Ya]	
Yamunā	203
Yasa (māṇava)	271-2-3
Yasakulaputta	242
Yasatthera	270
Yasodharādevī	15
Yāgudāyakatthera	208
Yūthikāpupphiyatthera	174
[Ra]	
Raṁsisaññakatthera	109
Raṭṭhapālatthera	19, 300
Raṭṭhapālamāṇava	20, 301
Raṭṭhapālaseṭṭhi	20
Rattipupphiyatthera	179

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဘ]	
ဘဒ္ဒဇိကုမာရ	၂၉၅
ဘဒ္ဒဇိတ္ထေရ	၂၉၄၊ ၂၉၆
ဘဒ္ဒိယ (နဂရ)	၂၉၅
ဘဒ္ဒိယတ္ထေရ	၆၈
ဘာဂိနေယျုပါလိတ္ထေရ	၆၆
ဘိက္ခာဒါယကတ္ထေရ	၁၂၀
ဘိသဒါယကတ္ထေရ	၉၂
ဘိသာလုဝဒါယကတ္ထေရ	၁၀၀
ဘူတဂဏ (ပဗ္ဗတ)	၁၆၆
[မ]	
မဂဓ (ရဋ္ဌ)	၂၇၅၊ ၂၇၉၊ ၂၈၀၊ ၂၉၂
မဂ္ဂဒတ္တိကတ္ထေရ	၁၈၁
မဂ္ဂဒါယကတ္ထေရ	၁၅၈
မဂ္ဂသညကတ္ထေရ	၁၃၄
မဉ္စဒါယကတ္ထေရ	၂၀၈
မဏိပူဇကတ္ထေရ	၁၈၂
မဒ္ဒ (ရဋ္ဌ)	၂၂၀
မဓုပိဏ္ဍိကတ္ထေရ	၁၁၈
မဓုမံသဒါယကတ္ထေရ	၂၀၈
မဓုရဿရတ္ထေရ	၁၂၀
မန္ဒာရဝပုပ္ဖပူဇကတ္ထေရ	၁၆၅
မလ္လ (ရဋ္ဌ)	၂၂၈
မဟာကစ္စာနတ္ထေရ	၅၄၊ ၂၁၂
မဟာကပ္ပိနတ္ထေရ	၂၂၅
မဟာကပ္ပိန (ရာဇာ)	၂၂၀၊ ၂၂၂-၅
မဟာကဿပတ္ထေရ	၂၆၉
မဟာကောဋ္ဌိကတ္ထေရ	၂၃၉၊ ၂၄၀-၁
မဟာပဇာပတိဂေါတမီ	၅
မဟာပန္ထကတ္ထေရ	၈

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[မ]	
မဟာပရိဝါရကတ္ထေရ	၁၂၈
မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရ	၂၄၁
မဟာဝန	၁၆၀
မဟာသိန္ဓု (နဒီ)	၁၉၂
မဟာသုဘဒ္ဒါ	၅၁
မာတင်္ဂ (ဟတ္ထိ)	၁၉၆
မိဂဒါယ (ဝိဟာရ)	၂၄၉
မုဋ္ဌိပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၂၃
မေဃ (ဗြာဟ္မဏမာဏဝ)	၂၁၀
မေတ္တဂုတ္ထေရ	၂၀၆
မေတ္တိယ (ဘိက္ခုနီ)	၂၂၉
မေတ္တိယဘူမဇက	၂၂၈-၉
မေတ္တေယျ (ဗုဒ္ဓ)	၂၆၈
မောဃရာဇ (ဗြာဟ္မဏ)	၆၁
မောဃရာဇတ္ထေရ	၆၀
[ယ]	
ယမုနာ	၂၀၃
ယသ (မာဏဝ)	၂၇၁-၂-၃
ယသကုလပုတ္တ	၂၄၂
ယသတ္ထေရ	၂၇၀
ယသောဓရာဒေဝီ	၁၅
ယာဂုဒါယကတ္ထေရ	၂၀၈
ယူထိကာပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၇၄
[ရ]	
ရံသိသညကတ္ထေရ	၁၀၉
ရဋ္ဌပါလတ္ထေရ	၁၉၊ ၃၀၀
ရဋ္ဌပါလမာဏဝ	၂၀၊ ၃၀၁
ရဋ္ဌပါလသေဋ္ဌိ	၂၀
ရတ္တိပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၇၉

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ra - La]	
Rahosaññakatthera	149
Rājagaha	13, 34-5, 55, 200-5, 267, 291-ādipiṭṭhesu
Rādhatthera	243
Rāhula (kumāra)	15-6-7
Rāhulatthera	15
Rūpasārī (brāhmaṇī)	18, 76
Reṇupūjakatthera	127
Revatatthera	250, 1-2
Romasa (pabbata)	191
Lakuṇḍakabhaddiya	244
Lakuṇḍakabhaddiyatthera	243
Lasuṇadāyakatthera	62
Licchavirājakumāra	290
Lomasakaṅgiyatthera	267
[Va]	
Vakkalitthera	214-5
Vakkalimāṇava	214
Vaṅgīsatthera	253-4-5
Vajjiputtatthera	290-1
Vajjirājaputta	290
Vaṭaṁsakiyatthera	160
Vatthadāyakatthera	94
Vanavacchatthera	268
Varuṇa (cakkavattirājā)	3
Varuṇa (devarājā)	131
Vasabha (pabbata)	149
Vassakāra (amacca)	292
Vijaya (rājā)	207

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Va]	
Vitthatā (nadī)	146-7
Vidhūpanadāyakatthera	77
Vipassī (Buddha)	39, 112, 128-ādi
Vibhīṭakamiñjiyatthera	208
Visākhā (upāsikā)	252
Vīthisammajjakatthera	163
Vedikārakatthera	155
Veyyāvaccakaratthera	119
Vesālī	40, 290
Vessabhū (Buddha)	149, 150, 173
Vessavaṇa (devarājā)	134
Veḷuvana	55, 229, 251
[Sa]	
Saṁghupaṭṭhākatthera	184
Sakacintaniyatthera	87
Sakka (devarājā)	278-9, 280-1-ādipiṭṭhesu
Sataraṁsī (cakkavattirājā)	78
Sataraṁsitthera	78
Saddasaññakatthera	111
Sanniṭṭhāpakatthera	70
Saparivārāsanatthera	82
Saparivāriyatthera	156
Sappidāyakatthera	173
Sabhiya	228
Sabhiya (paribbājaka)	233
Samādapakatthera	175
Sammukhāthavikatthera	140
Sayanadāyakatthera	72-9

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ရ-လ]	
ရဟောသညကတ္ထေရ	၁၄၉
ရာဇဂဟ	၁၃၊ ၃၄-၅၊ ၅၅၊ ၂၀၀-၅၊ ၂၆၇၊ ၂၉၁-အာဒိပိဋ္ဌေသု
ရာဓတ္ထေရ	၂၄၃
ရာဟုလ (ကုမာရ)	၁၅-၆-၇
ရာဟုလတ္ထေရ	၁၅
ရူပသာရီ (ဗြာဟ္မဏီ)	၁၈၊ ၇၆
ရေဏုပူဇကတ္ထေရ	၁၂၇
ရေဝတတ္ထေရ	၂၅၀၊ ၁-၂
ရောမသ (ပဗ္ဗတ)	၁၉၁
လကုဏ္ဍကဘဒ္ဒိယ	၂၄၄
လကုဏ္ဍကဘဒ္ဒိယတ္ထေရ	၂၄၃
လသုဏဒါယကတ္ထေရ	၆၂
လိစ္ဆဝိရာဇကုမာရ	၂၉၀
လောမသကင်္ဂိယတ္ထေရ	၂၆၇
[ဝ]	
ဝက္ကလိတ္ထေရ	၂၁၄-၅
ဝက္ကလိမာဏဝ	၂၁၄
ဝင်္ဂီသတ္ထေရ	၂၅၃-၄-၅
ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေရ	၂၉၀-၁
ဝဇ္ဇိရာဇပုတ္တ	၂၉၀
ဝဋံသကိယတ္ထေရ	၁၆၀
ဝတ္ထဒါယကတ္ထေရ	၉၄
ဝနဝစ္ဆတ္ထေရ	၂၆၈
ဝရုဏ (စက္ကဝတ္တိရာဇာ)	၃
ဝရုဏ (ဒေဝရာဇာ)	၁၃၁
ဝသဘ (ပဗ္ဗတ)	၁၄၉
ဝဿကာရ (အမစ္စ)	၂၉၂
ဝိဇယ (ရာဇာ)	၂၀၇

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဝ]	
ဝိတ္ထတာ (နဒီ)	၁၄၆-၇
ဝိဓူပနဒါယကတ္ထေရ	၇၇
ဝိပဿီ (ဗုဒ္ဓ)	၃၉၊ ၁၁၂၊ ၁၂၈-အာဒိ
ဝိဘီဋကမိဉ္ဇိယတ္ထေရ	၂၀၈
ဝိသာခါ (ဥပါသိကာ)	၂၅၂
ဝီထိသမ္မဇ္ဇကတ္ထေရ	၁၆၃
ဝေဒိကာရကတ္ထေရ	၁၅၅
ဝေယျာဝစ္စကရတ္ထေရ	၁၁၉
ဝေသာလီ	၄၀၊ ၂၉၀
ဝေဿဘူ (ဗုဒ္ဓ)	၁၄၉၊ ၁၅၀၊ ၁၇၃
ဝေဿဝဏ (ဒေဝရာဇာ)	၁၃၄
ဝေဠုဝန	၅၅၊ ၂၂၉၊ ၂၅၁
[သ]	
သံဃုပဋ္ဌာကတ္ထေရ	၁၈၄
သကစိန္တနိယတ္ထေရ	၈၇
သက္က (ဒေဝရာဇာ)	၂၇၈-၉၊ ၂၈၀-၁-အာဒိပိဋ္ဌေသု
သတရံသီ (စက္ကဝတ္တိရာဇာ)	၇၈
သတရံသိတ္ထေရ	၇၈
သဒ္ဒသညကတ္ထေရ	၁၁၁
သန္နိဋ္ဌာပကတ္ထေရ	၇၀
သပရိဝါရာသနတ္ထေရ	၈၂
သပရိဝါရိယတ္ထေရ	၁၅၆
သပ္ပိဒါယကတ္ထေရ	၁၇၃
သဘိယ	၂၂၈
သဘိယ (ပရိဗ္ဗာဇက)	၂၃၃
သမာဒပကတ္ထေရ	၁၇၅
သမ္မုခါထဝိကတ္ထေရ	၁၄၀
သယနဒါယကတ္ထေရ	၇၂-၉

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Sa]	
Saraṇagamaniyatthera	130
Sahampati (brahmā)	279
Sākala (nagara)	220
Sāgatatthera	52-3, 135
Sānukūṭa	209
Sāradassī	226
Sāriputtatthera	76-7, 248, 250
Sālapupphadāyakatthera	152
Sāvatthi	25-8, 34-5, 38-9, 100, 164, 248-ādipiṭṭhesu
Sikhī (Buddha)	88, 146-7, 288
Siddhattha (Buddha)	1, 3, 25, 27, 41, 65, 157, 270-ādi
Sindhu (nadī)	89, 90
Sivaka	297
Sivakatthera	297
Sīvalikumāra	248
Sīvalitthera	245, 250-2
Sīhaḷadīpa	303
Sīhāsanadāyakatthera	180
Sugandhatthera	269
Sugandhadevaputta	269
Sugandhamāṇava	270
Sucintitatthera	93, 115
Suciloma (yakkha)	130
Sujātā (seṭṭhidhītā)	271
Sudassana (mālākāra)	124
Sudassanatthera	146
Suddhodanamahārājā	5, 15, 17, 55, 257-ādipiṭṭhesu

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Sa]	
Sudhāpiṇḍiyatthera	114
Sunanda (brāhmaṇa)	148
Supācariyatthera	169
Suppavāsā	247-8
Suppārakapaṭṭana	233-4
Subhaddatthera	73
Subhūti	34
Subhūtitthera	31
Sumaṅgalatthera	28, 129
Sumaṅgalamāṇava	28
Sumana (cakkavattirājā)	3
Sumana (mālākāra)	96
Sumanatthera	95
Sumanaseṭṭhi	34
Sumedha (tāpasa)	211
Sumedha (paṇḍita)	210
Sumedha (upaṭṭhākasāvaka)	14
Sumedha (Buddha)	12, 14, 53, 71, 160, 270, 291-ādipiṭṭhesu
Suvaccha (Brāhmaṇa)	167
Suvaṇṇapupphiyatthera	132
Suvaṇṇabhūmi	233
Sūcidāyakatthera	102, 116
Senāsanadāyakatthera	119
Sereyyakatthera	137
Selabrāhmaṇa	90
Soṇakoṭivīsatthera	199
Soṇakoḷivisatthera	67

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[သ]	
သရဏဂမနိယတ္ထေရ	၁၃၀
သဟမ္ပတိ (ဗြဟ္မာ)	၂၇၉
သာကလ (နဂရ)	၂၂၀
သာဂတတ္ထေရ	၅၂-၃၊ ၁၃၅
သာနုကူဋ	၂၀၉
သာရဒဿီ	၂၂၆
သာရိပုတ္တတ္ထေရ	၇၆-၇၊ ၂၄၈၊ ၂၅၀
သာလပုပ္ဖဒါယကတ္ထေရ	၁၅၂
သာဝတ္ထိ	၂၅-၈၊ ၃၄-၅၊ ၃၈-၉၊ ၁၀၀၊ ၁၆၄၊ ၂၄၈-အာဒိပိဋ္ဌေသု
သိခီ (ဗုဒ္ဓ)	၈၈၊ ၁၄၆-၇၊ ၂၈၈
သိဒ္ဓတ္ထ (ဗုဒ္ဓ)	၁၊ ၃၊ ၂၅၊ ၂၇၊ ၄၁၊ ၆၅၊ ၁၅၇၊ ၂၇၀-အာဒိ
သိန္ဓု (နဒီ)	၈၉၊ ၉၀
သိဝက	၂၉၇
သိဝကတ္ထေရ	၂၉၇
သီဝလိကုမာရ	၂၄၈
သီဝလိတ္ထေရ	၂၄၅၊ ၂၅၀-၂
သီဟဠဒီပ	၃၀၃
သီဟာသနဒါယကတ္ထေရ	၁၈၀
သုဂန္ဓတ္ထေရ	၂၆၉
သုဂန္ဓဒေဝပုတ္တ	၂၆၉
သုဂန္ဓမာဏဝ	၂၇၀
သုစိန္တိတတ္ထေရ	၉၃၊ ၁၁၅
သုစိလောမ (ယက္ခ)	၁၃၀
သုဇာတာ (သေဋ္ဌိဓီတာ)	၂၇၁
သုဒဿန (မာလာကာရ)	၁၂၄
သုဒဿနတ္ထေရ	၁၄၆
သုဒ္ဓေါဒနမဟာရာဇာ	၅၊ ၁၅၊ ၁၇၊ ၅၅၊ ၂၅၇-အာဒိပိဋ္ဌေသု

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[သ]	
သုဓာပိဏ္ဍိယတ္ထေရ	၁၁၄
သုနန္ဒ (ဗြာဟ္မဏ)	၁၄၈
သုပါစရိယတ္ထေရ	၁၆၉
သုပ္ပဝါသာ	၂၄၇-၈
သုပ္ပါရကပဋ္ဋန	၂၃၃-၄
သုဘဒ္ဒတ္ထေရ	၇၃
သုဘူတိ	၃၄
သုဘူတိတ္ထေရ	၃၁
သုမင်္ဂလတ္ထေရ	၂၈၊ ၁၂၉
သုမင်္ဂလမာဏဝ	၂၈
သုမန (စက္ကဝတ္တိရာဇာ)	၃
သုမန (မာလာကာရ)	၉၆
သုမနတ္ထေရ	၉၅
သုမနသေဋ္ဌိ	၃၄
သုမေဓ (တာပသ)	၂၁၁
သုမေဓ (ပဏ္ဍိတ)	၂၁၀
သုမေဓ (ဥပဋ္ဌာကသာဝက)	၁၄
သုမေဓ (ဗုဒ္ဓ)	၁၂၊ ၁၄၊ ၅၃၊ ၇၁၊ ၁၆၀၊ ၂၇၀၊ ၂၉၁-အာဒိပိဋ္ဌေသု
သုဝစ္ဆ (ဗြာဟ္မဏ)	၁၆၇
သုဝဏ္ဏပုပ္ဖိယတ္ထေရ	၁၃၂
သုဝဏ္ဏဘူမိ	၂၃၃
သူစိဒါယကတ္ထေရ	၁၀၂၊ ၁၁၆
သေနာသနဒါယကတ္ထေရ	၁၁၉
သေရေယျကတ္ထေရ	၁၃၇
သေလဗြာဟ္မဏ	၉၀
သောဏကောဋိဝီသတ္ထေရ	၁၉၉
သောဏကောဠိဝိသတ္ထေရ	၆၇

Nāmānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Sa]	
Soṇamāṇava	199
Sopākatthera	25
Sopākamāṇava	26
Sobhita (Buddha)	209
Sobhita (brāhmaṇa)	52, 53
Sobhitatthera	146
[Ha]	
Haṁsavatī (nagara)	5, 12-7, 202, 243-ādipiṭṭhesu
Hitadassī	226
Himavanta	11, 31-6, 62, 70, 138, 142-3-ādipiṭṭhesu
Hemakatthera	207

နာမာနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[သ]	
သောဏမာဏဝ	၁၉၉
သောပါကတ္ထေရ	၂၅
သောပါကမာဏဝ	၂၆
သောဘိတ (ဗုဒ္ဓ)	၂၀၉
သောဘိတ (ဗြာဟ္မဏ)	၅၂၊ ၅၃
သောဘိတတ္ထေရ	၁၄၆
[ဟ]	
ဟံသဝတီ (နဂရ)	၅၊ ၁၂-၇၊ ၂၀၂၊ ၂၄၃-အာဒိပိဋ္ဌေသု
ဟိတဒဿီ	၂၂၆
ဟိမဝန္တ	၁၁၊ ၃၁-၆၊ ၆၂၊ ၇၀၊ ၁၃၈၊ ၁၄၂-၃-အာဒိပိဋ္ဌေသု
ဟေမကတ္ထေရ	၂၀၇

Apadānaṭṭhakathāya dutiyabhāge

Nānāpāṭhā

Paṭhamo mūlapāṭho, Sī = Sīhaḷapotthakaṁ, Syā = Syāmapotthakaṁ, Kaṁ = Kambojapotthakaṁ, I = Iṅgalisapotthakaṁ, Ka = kesuci Marammapotthakesu dissamānapāṭho, Ka-Sī = kesuci Sīhaḷapotthakesu dissamānapāṭho.

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[A]	
Akkamanatthāya = Atikkamanatthāya (Sī)	195
Agopayinti pāṭhe = Agopayintipi pāṭho (I)	289
Aggaṭṭhāneva = Aggaggāneva (Sī)	222
Aggamaggena = Aggadvārena (Ka)	292
Aggaseṭṭhissa = Upaseṭṭhissa (Aṁ-Ṭṭha 1. 183), Usabhaseṭṭhissa (Thera-Ṭṭha 2. 228 piṭṭhe)	199
Aṅgato = Aṅgito (?)	68
Añjanīva navā = Añjanīvaṇṇavā	21
Atthānatthaminanaparicchinnamatiyā = Suparisuddhāya matiyā (Sī)	216
Athassa sā puññavīmaṁsanatthaṁ = Athassā taṁ puññavīmaṁsanatthaṁ (Sī)	247
Anugītiṁ = Anuthutiṁ (Ka)	21
Anupiyanagare = Rājagehe (I, Ka)	228
Anojapupphamocinitvā = Pupphaṁ okiritvā (Sī)	96
Antogataṁ = Antogadhaṁ (Ka)	26
Aparacchā nāma = Aravacchā (Sī)	222
Aparena = Āsanne (Sī)	130
Abbhuṭṭhāsi ca caṅkameti = Abbhuṭṭhāsiṁ ca caṅkame (Sī), Abbhuṭṭhāhiya caṅkame (Pāḷi)	88
Amhākaṁ = Ammā (Sī, Ka)	224
Araññapīti = Araññarati (Ka)	251
Araññāvāse = Araññavāsaṁ (Sī)	112

အပဒါနဋ္ဌကထာယ ဒုတိယဘာဂေ

နာနာပါဌာ

ပဌမော မူလပါဌော၊ သီ····သီဟဠပေါတ္ထကံ၊ သျာ····သျာမပေါတ္ထကံ၊ ကံ····ကမ္ဗောဇပေါတ္ထကံ၊ ဣ····ဣင်္ဂလိသပေါတ္ထကံ၊ က····ကေသုစိ မရမ္မပေါတ္ထကေသု ဒိဿမာနပါဌော၊ က-သီ····ကေသုစိ သီဟဠပေါတ္ထကေသု ဒိဿမာနပါဌော။

နာနာပါဌာ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[အ]	
အက္ကမနတ္ထာယ = အတိက္ကမနတ္ထာယ (သီ)	၁၉၅
အဂေါပယိန္တိ ပါဌေ = အဂေါပယိန္တိပိ ပါဌော (ဣ)	၂၈၉
အဂ္ဂဋ္ဌာနေဝ = အဂ္ဂဂ္ဂါနေဝ (သီ)	၂၂၂
အဂ္ဂမဂ္ဂေန = အဂ္ဂဒွါရေန (က)	၂၉၂
အဂ္ဂသေဋ္ဌိဿ = ဥပသေဋ္ဌိဿ (အံ-ဋ္ဌ ၁-၁၈၃)၊ ဥသဘသေဋ္ဌိဿ (ထေရ-ဋ္ဌ ၂-၂၂၈-ပိဋ္ဌေ)	၁၉၉
အင်္ဂတော = အင်္ဂိတော (?)	၆၈
အဉ္ဇနီဝ နဝါ = အဉ္ဇနီဝဏ္ဏဝါ	၂၁
အတ္ထာနတ္ထမိနနပရိစ္ဆိန္နမတိယာ = သုပရိသုဒ္ဓါယ မတိယာ (သီ)	၂၁၆
အထဿ သာ ပုညဝီမံသနတ္ထံ = အထဿာ တံ ပုညဝီမံသနတ္ထံ (သီ)	၂၄၇
အနုဂီတိံ = အနုထုတိံ (က)	၂၁
အနုပိယနဂရေ = ရာဇဂေဟေ (ဣ၊က)	၂၂၈
အနောဇပုပ္ဖမောစိနိတွာ = ပုပ္ဖံ ဩကိရိတွာ (သီ)	၉၆
အန္တောဂတံ = အန္တောဂဓံ (က)	၂၆
အပရစ္ဆာ နာမ = အရဝစ္ဆာ (သီ)	၂၂၂
အပရေန = အာသန္နေ (သီ)	၁၃၀
အဗ္ဘုဋ္ဌာသိ စ စင်္ကမေတိ = အဗ္ဘုဋ္ဌာသိံ စ စင်္ကမေ (သီ)၊ အဗ္ဘုဋ္ဌာဟိယ စင်္ကမေ (ပါဠိ)	၈၈
အမှာကံ = အမ္မာ (သီ၊က)	၂၂၄
အရညပီတိ = အရညရတိ (က)	၂၅၁
အရညာဝါသေ = အရညဝါသံ (သီ)	၁၁၂

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[A]	
Ariyagabbhaṁ = Ācariyagabbhaṁ (Sī)	18
Assumukho rodituṁ āraddho haṭṭhatuṭṭhova = Assumukhova hasituṁ āraddho, haṭṭhatuṭṭho (Aṁ-Ṭṭha 1. 193 piṭṭhe)	248
Ahaṁ puna antaraṁ antarābhave majjhe = Ahaṁ puna antarā vemajjhe (Sī)	211
[Ā]	
Āgacchantaṁyeva naṁ = Āgacchantassevassa (Aṁ-Ṭṭha 1. 204 piṭṭhe)	48
Āgāriyaṁ = Agāriyaṁ (Sī, Ka)	107
Āpāṭaliṁ = Apāṭaliṁ (Pāḷi)	97
Āmantetvā = Nivattetvā (Ka)	252
Ārādhetvā = Ārocetvā (I)	69
Āvāhetvā = Āvisāpetvā (Sī)	254
Āsayānusayacaritādhimutti-ādivibhāgāvabodhena = ...vabodhane (Sī)	264
[I]	
Iddhiyā = Iddhimayaṁ (Ka)	9
Imamhi Bhaddake kappeti-ādikaṁ = Imamhi Bhaddakappamhi (I)	267
[U]	
Ukkaṇṭhitabhikkhū = Uddhatabhikkhū (Sī)	251
Uṭṭhāsi = Uṭṭhāsiṁ (Sī)	88
Uttiya = Uttariya (Sī)	44
Udakena na otthaṭo = Udakena otthaṭo (Ka)	284
Uppajjanti = Nipphajjanti (Sī)	247
Uppannattā = Uppanno (Sī)	178
Ubhinnaṁ devarājūnanti ādimāha = Ubhinnaṁ devarājūnanti āha (?)	130

နာနာပါဌာ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[အ]	
အရိယဂဗ္ဘံ = အာစရိယဂဗ္ဘံ (သီ)	၁၈
အဿုမုခေါ ရောဒိတုံ အာရဒ္ဓေါ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌောဝ = အဿုမုခေါဝ ဟသိတုံ အာရဒ္ဓေါ၊ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော (အံ-ဋ္ဌ ၁၊ ၁၉၃-ပိဋ္ဌေ)	၂၄၈
အဟံ ပုန အန္တရံ အန္တရာဘဝေ မဇ္ဈေ = အဟံ ပုန အန္တရာ ဝေမဇ္ဈေ (သီ)	၂၁၁
[အာ]	
အာဂစ္ဆန္တံယေဝ နံ = အာဂစ္ဆန္တဿေဝဿ (အံ-ဋ္ဌ ၁-၂၀၄-ပိဋ္ဌေ)	၄၈
အာဂါရိယံ = အဂါရိယံ (သီ၊ က)	၁၀၇
အာပါဋလိံ = အပါဋလိံ (ပါဠိ)	၉၇
အာမန္တေတွာ = နိဝတ္တေတွာ (က)	၂၅၂
အာရာဓေတွာ = အာရောစေတွာ (ဣ)	၆၉
အာဝါဟေတွာ = အာဝိသာပေတွာ (သီ)	၂၅၄
အာသယာနုသယစရိတာဓိမုတ္တိအာဒိဝိဘာဂါဝဗောဓနေ = ...ဝဗောဓနေ (သီ)	၂၆၄
[ဣ]	
ဣဒ္ဓိယာ = ဣဒ္ဓိမယံ (က)	၉
ဣမမှိ ဘဒ္ဒကေ ကပ္ပေတိအာဒိကံ = ဣမမှိ ဘဒ္ဒကပ္ပမှိ (ဣ)	၂၆၇
[ဥ]	
ဥက္ကဏ္ဌိတဘိက္ခူ = ဥဒ္ဓတဘိက္ခူ (သီ)	၂၅၁
ဥဋ္ဌာသိ = ဥဋ္ဌာသိံ (သီ)	၈၈
ဥတ္တိယ = ဥတ္တရိယ (သီ)	၄၄
ဥဒကေန န ဩတ္ထဋော = ဥဒကေန ဩတ္ထဋော (က)	၂၈၄
ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ = နိပ္ဖဇ္ဇန္တိ (သီ)	၂၄၇
ဥပ္ပန္နတ္တာ = ဥပ္ပန္နော (သီ)	၁၇၈
ဥဘိန္နံ ဒေဝရာဇူနန္တိ အာဒိမာဟ = ဥဘိန္နံ ဒေဝရာဇူနန္တိ အာဟ (?)	၁၃၀

Nānāpāṭhā Piṭṭhaṅkā

[E]

Ekantapasīdanavasena = Etampi siddhivasena (Sī)
Ekappasiddhivasena (I) 91
Ekamantaṁ = Ekamante (Sī) 32
Ekasmiṁ = Aññatarasmiṁ (Sī) 113
Evaṁvidhabhāvaṁ = Evaṁ visabhāgaṁ (Ka),
Evaṁ viraddhabhāvaṁ (Ka) 48

[Ka - Kha]

Kakusandhassa Bhagavato = Kakudhassa Bhagavato (?) 189
Kaṇṇikā bandhā = Kaṇṇikā gandhā (Ka) 261
Karitvā = Kāretvā (Ka) 199
Karissāmāti = Karissathāti (Dhammapada-Ṭṭha 1. 354 piṭṭhe) 221
Kalahādibhayā dukkhitā jātā = Kalahā vivādā ca dubbhikkhajātā (Sī) 303
Kāyaviññāṇa = Kāyaviññāṇena (Sī) 104
Kālaṁ natthitāya = Pūjetukāmatāya (?) 137
Kāḷakārāma = Kālakārāma (I) 294
Kusaladhamme = Kusalakamme (Sī) 92
Kharājinacamma = Khurājinacamma (Ka), Sakhurājinacamma (?) 111
Khujjakāsita = Uddākāsita (Ka) 28

[Ga - Ca - Cha]

Gatoti = Gatāti (Sī) 221
Gahanañhi atthi, na rukkhamūlaṁ, rukkhamūlañca atthi, na gahanaṁ =
Gahanañhi atthi rukkhamūlaṁ na rukkhamūlañca atthi gahanaṁ (Ka) 290
Gahanībhūtoti = Gahaṇabhūtoti (Sī) 102
Gumbasamīpato = Gumbassa bhāgato (Ka) 48
Caramānaṁ = Jotamānaṁ (Sī) 122
Cittajātā = Cittā (Sī) 105
Citrakokilo = Cittapattakokilo (Thera-Ṭṭha 2. 126 piṭṭhe) 244
Chādetvā = Sādhetvā (Sī) 18

နာနာပါဌာ ပိဋ္ဌင်္ကာ

[ဧ]

ဧကန္တပသီဒနဝသေန = ဧတမ္ပိ သိဒ္ဓိဝသေန (သီ)
ဧကပ္ပသိဒ္ဓိဝသေန (ဣ) ၉၁
ဧကမန္တံ = ဧကမန္တေ (သီ) ၃၂
ဧကသ္မိံ = အညတရသ္မိံ (သီ) ၁၁၃
ဧဝံဝိဓဘာဝံ = ဧဝံ ဝိသဘာဂံ (က)၊ ဧဝံ ဝိရဒ္ဓဘာဝံ (က) ၄၈

[က-ခ]

ကကုသန္ဓဿ ဘဂဝတော = ကကုဓဿ ဘဂဝတော (?) ၁၈၉
ကဏ္ဏိကာ ဗန္ဓာ = ကဏ္ဏိကာ ဂန္ဓာ (က) ၂၆၁
ကရိတွာ = ကာရေတွာ (က) ၁၉၉
ကရိဿာမာတိ = ကရိဿထာတိ (ဓမ္မပဒ-ဋ္ဌ ၁-၃၅၄-ပိဋ္ဌေ) ၂၂၁
ကလဟာဒိဘယာ ဒုက္ခိတာ ဇာတာ = ကလဟာ ဝိဝါဒါ စ
ဒုဗ္ဘိက္ခဇာတာ (သီ) ၃၀၃
ကာယဝိညာဏ = ကာယဝိညာဏေန (သီ) ၁၀၄
ကာလံ နတ္ထိတာယ = ပူဇေတုကာမတာယ (?) ၁၃၇
ကာဠကာရာမ = ကာလကာရာမ (ဣ) ၂၉၄
ကုသလဓမ္မေ = ကုသလကမ္မေ (သီ) ၉၂
ခရာဇိနစမ္မ = ခုရာဇိနစမ္မ (က)၊ သခုရာဇိနစမ္မ (?) ၁၁၁
ခုဇ္ဇကာသိတ = ဥဒ္ဒါကာသိတ (က) ၂၈

[ဂ-စ-ဆ]

ဂတောတိ = ဂတာတိ (သီ) ၂၂၁
ဂဟနဉှိ အတ္ထိ, န ရုက္ခမူလံ၊ ရုက္ခမူလဉ္စ အတ္ထိ, န ဂဟနံ =
ဂဟနဉှိ အတ္ထိ ရုက္ခမူလံ န ရုက္ခမူလဉ္စ အတ္ထိ ဂဟနံ (က) ၂၉၀
ဂဟနီဘူတောတိ = ဂဟဏဘူတောတိ (သီ) ၁၀၂
ဂုမ္ဗသမီပတော = ဂုမ္ဗဿ ဘာဂတော (က) ၄၈
စရမာနံ = ဇောတမာနံ (သီ) ၁၂၂
စိတ္တဇာတာ = စိတ္တာ (သီ) ၁၀၅
စိတြကောကိလော = စိတ္တပတ္တကောကိလော (ထေရ-ဋ္ဌ ၂-၁၂၆ ပိဋ္ဌေ) ၂၄၄
ဆာဒေတွာ = သာဓေတွာ (သီ) ၁၈

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[Ja]	
Jālapacchannā = Jālasañchannā (I)	15
Jālayuttena = Jālasuttena (Sī)	217
Jitasabbamāraṁ = Jitapañcamāraṁ (I)	75
Jeṭṭhakabhāgassa = Jeṭṭhakabhāvassa (Sī)	247
Jotamāne = Jotiyamāne (?)	84
[Ta]	
Tajjaṁ = Tādisaṁ (Ka)	55
Tadā = Tato (Sī, I)	7
Tapparo = Parāyaṇo	216
Talena = Pāleti (Sī, Ka)	118
Tiṁsayojanamaggaṁ = Aṭavimaggaṁ (I, Ka) Aṁ-Ṭṭha 1. 178 piṭṭhe	250
Tidhā pabhinnā = Tidhammabhinnā (I)	261
Tusitabhavanamalaṁ kurumāno = Bhavanamaṅgalaṁ kurumāno (Ka)	113
Tena pīḷito = Rogapīḷito (I, Ka)	107
[Tha - Da]	
Thullakoṭṭhikaṁ = Thullakoṭṭhitaṁ (Sī, Ka)	301
Daṇḍadīpikānikkhantavipphurantamiva = Daṇḍadīpikāhi karavippharantamiva (Sī)	110
Duggamoti = Durāruhoti (Sī)	93
Dentā naṁ yāva na ukkaḍḍhanti = Dentānaṁ yāva na sakkonti (Sī), Dentā yāva na uṭṭhahanti (Ka)	247
Devahito = Devasito (I, Ka)	298
Domanassaṁ = Saṁvegaṁ (Sī)	134
[Dha]	
Dhanuketakī = Manuketakī (Ka)	261
Dhammatāya = Vinatāya (Thera-Ṭṭha 1. 351 piṭṭhe)	5
Dhuvabhattena = Upaṭṭhāmi dhuvabhattena (Sī)	278

နာနာပါဌာ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[ဇ]	
ဇာလပစ္ဆန္နာ = ဇာလသဉ္ဆန္နာ (ဣ)	၁၅
ဇာလယုတ္တေန = ဇာလသုတ္တေန (သီ)	၂၁၇
ဇိတသဗ္ဗမာရံ = ဇိတပဉ္စမာရံ (ဣ)	၇၅
ဇေဋ္ဌကဘာဂဿ = ဇေဋ္ဌကဘာဝဿ (သီ)	၂၄၇
ဇောတမာနေ = ဇောတိယမာနေ (?)	၈၄
[တ]	
တဇ္ဇံ = တာဒိသံ (က)	၅၅
တဒါ = တတော (သီ၊ ဣ)	၇
တပ္ပရော = ပရာယဏော	၂၁၆
တလေန = ပါလေတိ (သီ၊ က)	၁၁၈
တိံသယောဇနမဂ္ဂံ = အဋဝိမဂ္ဂံ (ဣ၊ က) အံ-ဋ္ဌ ၁-၁၇၈-ပိဋ္ဌေ	၂၅၀
တိဓာ ပဘိန္နာ = တိဓမ္မဘိန္နာ (ဣ)	၂၆၁
တုသိတဘဝနမလံ ကုရုမာနော = ဘဝနမင်္ဂလံ ကုရုမာနော (က)	၁၁၃
တေန ပီဠိတော = ရောဂပီဠိတော (ဣ၊ က)	၁၀၇
[ထ-ဒ]	
ထုလ္လကောဋ္ဌိကံ = ထုလ္လကောဋ္ဌိတံ (သီ၊ က)	၃၀၁
ဒဏ္ဍဒီပိကာနိက္ခန္တဝိပ္ဖုရန္တမိဝ = ဒဏ္ဍဒီပိကာဟိ ကရဝိပ္ဖရန္တမိဝ (သီ)	၁၁၀
ဒုဂ္ဂမောတိ = ဒုရာရုဟောတိ (သီ)	၉၃
ဒေန္တာ နံ ယာဝ န ဥက္ကဍ္ဎန္တိ = ဒေန္တာနံ ယာဝ န သက္ကောန္တိ (သီ)၊ ဒေန္တာ ယာဝ န ဥဋ္ဌဟန္တိ (က)	၂၄၇
ဒေဝဟိတော = ဒေဝသိတော (ဣ၊ က)	၂၉၈
ဒေါမနဿံ = သံဝေဂံ (သီ)	၁၃၄
[ဓ]	
ဓနုကေတကီ = မနုကေတကီ (က)	၂၆၁
ဓမ္မတာယ = ဝိနတာယ (ထေရ-ဋ္ဌ ၁-၃၅၁-ပိဋ္ဌေ)	၅
ဓုဝဘတ္တေန = ဥပဋ္ဌာမိ ဓုဝဘတ္တေန (သီ)	၂၇၈

Nānāpāṭhā — Piṭṭhaṅkā

[Na]

Nāvādīni olokente = Rājā nadiṁ olokento (Sī) 222
Nikkhamitvā ekarattivāsena = Nikkhamitvā sabbattha ekarattivāsena (Ka) 235
Nibbitakkā = Nirussukkā (Sī) 246
Nirantaraṁ = Cirataraṁ (Ka) 180
Nīlavāhā = Nīlavāhanā (Ka) Nīlavāhinī (Aṁ-Ṭṭha 1. 248; Saṁ-Ṭṭha 2. 225 piṭṭhe) 222

[Pa]

Pacchato pacchato = Pacchato pacchato gacchantī (Sī) 48
Paṭisaṅkharaṇaṁ = Paṭisaṅkharaṇaṁ nāma (sabbattha) 186
Paricari = Parihari (Sī) 87
Paripuṇṇasarado = Paripuṇṇasampado (Sī) 86
Parivāritaṁ = Bhikkhusaṁghena parivāritaṁ (?) 97
...parivutassa = ...parivārassa (I, Ka) 20
Pasavāhī”ti = Pabhavāhīti (I, Ka) 7
Pāduddhāre pāduddhāracaṅkamanaṭṭhāne = Pāduddhāre ca caṅkamanaṭṭhāne (Sī) 181
Pānapanti = Pāsāṇapanti (I, Ka) 38
Pānīyatthikā = Pivanatthikā (Sī) 101
Pātita = Bāhita (Sī) 243
Pīḷesi = Piḷiyi (Sī) 109
Pupphānaṁ avakiritattā = Pupphāni ākiriṁ, tato (Sī) 88
Pūjaṁ = Cayaṁ (Ka) 212
Pūritā kānane sadā = Pūritakānanāsadā (Ka) 262
Potthavaṭṭiṁ potthachalliṁ = Potthapaṭṭapotthajalī (Sī) Poṭṭhavaṭṭiṁ potthajalliṁ (I) 192

[Ba]

Baddhañjalipuṭaṁ = Baddhaṅguliputaṁ (Ka) 29
Balavasnehāya = Phalavisesāya (Sī) 162
Bījissati jinissati = Vījiti visesena jinoti (Sī) 126

နာနာပါဌ — ပိဋ္ဌင်္ကာ

[န]

နာဝါဒီနိ ဩလောကေန္တေ = ရာဇာ နဒိံ ဩလောကေန္တော (သီ) ၂၂၂
နိက္ခမိတွာ ဧကရတ္တိဝါသေန = နိက္ခမိတွာ သဗ္ဗတ္ထ ဧကရတ္တိဝါသေန (က) ၂၃၅
နိဗ္ဗိတက္ကာ = နိရုဿုက္ကာ (သီ) ၂၄၆
နိရန္တရံ = စိရတရံ (က) ၁၈၀
နီလဝါဟာ = နီလဝါဟနာ (က) နီလဝါဟိနီ (အံ-ဋ္ဌ ၁-၂၄၈။ သံ-ဋ္ဌ ၂-၂၂၅ ပိဋ္ဌေ) ၂၂၂

[ပ]

ပစ္ဆတော ပစ္ဆတော = ပစ္ဆတော ပစ္ဆတော ဂစ္ဆန္တီ (သီ) ၄၈
ပဋိသင်္ခရဏံ = ပဋိသင်္ခရဏံ နာမ (သဗ္ဗတ္ထ) ၁၈၆
ပရိစရိ = ပရိဟရိ (သီ) ၈၇
ပရိပုဏ္ဏသရဒေါ = ပရိပုဏ္ဏသမ္ပဒေါ (သီ) ၈၆
ပရိဝါရိတံ = ဘိက္ခုသံဃေန ပရိဝါရိတံ (?) ၉၇
····ပရိဝုတဿ = ····ပရိဝါရဿ (ဣ၊ က) ၂၀
ပသဝါဟီ”တိ = ပဘာဝါဟီတိ (ဣ၊ က) ၇
ပါဒုဒ္ဓါရေ ပါဒုဒ္ဓါရစင်္ကမနဋ္ဌာနေ = ပါဒုဒ္ဓါရေ စ စင်္ကမနဋ္ဌာနေ (သီ) ၁၈၁
ပါနပန္တိ = ပါသာဏပန္တိ (ဣ၊ က) ၃၈
ပါနီယတ္ထိကာ = ပိဝနတ္ထိကာ (သီ) ၁၀၁
ပါတိတ = ဗာဟိတ (သီ) ၂၄၃
ပီဠေသိ = ပိဠိယိ (သီ) ၁၀၉
ပုပ္ဖါနံ အဝကိရိတတ္တာ = ပုပ္ဖါနိ အာကိရိံ၊ တတော (သီ) ၈၈
ပူဇံ = စယံ (က) ၂၁၂
ပူရိတာ ကာနနေ သဒါ = ပူရိတကာနနာသဒါ (က) ၂၆၂
ပေါဋ္ဌဝဋ္ဋိံ ပေါဋ္ဌဆလ္လိံ = ပေါဋ္ဌပဋ္ဋပေါဋ္ဌဇလီ (သီ) ပေါဋ္ဌဝဋ္ဋိံ ပေါဋ္ဌဇလ္လိံ (ဣ) ၁၉၂

[ဗ]

ဗဒ္ဓဉ္ဇလိပုဋံ = ဗဒ္ဓင်္ဂုလိပုဋံ (က) ၂၉
ဗလဝသ္နေဟာယ = ဖလဝိသေသာယ (သီ) ၁၆၂
ဗီဇိဿတိ ဇိနိဿတိ = ဝီဇိတိ ဝိသေသေန ဇိနောတိ (သီ) ၁၂၆

Nānāpaṭhā Piṭṭhaṅkā

[Ba]

Buddhañca aṭṭhaṅganamakkāraṁ akāsi = Buddhaṁ vanditvā patthanañcākāsi (Sī) 117

Byāmappabhāmaṇḍalehi = Sañcayehi (I) 125

[Bha]

Bharako = Saraṇo (I) 39

Bhāravaho = Sāravaho (I) 24

Bhindanabhayena = Chindanabhayena (Sī, Ka) 17

[Ma]

Makkhitoti = Pakkhitoti (Sī) 115

Maññe = Aññena (Ka) 298

Mayhaṁ na suṭṭhuṁ pabhātanti = Mayhaṁ atiduṭṭhu pabhātanti (Sī) 136

Mahatā = Mahā... (Sī, I) 11

Māti gaṇhāti = Māti bandhati (I, Ka) 176

Māraṇaṁ = Maraṇāya (Sī) 104

Māraṇānagganti = Samaṇanaggaṁ (Pāḷi) 97

Māladipadumavatthā = Gandhā (I, Ka) 114

Migavadhāya = Migadāye (Sī, I) 179

Migājinavanuyyāne = Migācīra... (Sī) 21

Muttadalasadisaṁ = Muttajālasadisaṁ (Sī) Muttatalasadisaṁ (I) 73

[Ya - Ra - Va]

Yesaṁ kulūpakā vā ñātisāmaṇerādayo vā atthi, te tesaṁ pariveṇādīni pavisiṁsu = Sesajanā kulūpagānaṁ ñātakānaṁ sāmaṇerādīnaṁ pariveṇādīni pavisiṁsu (Sī) 219

Rajjase = Rañjasi (Sī) 37

Rājakumārakālaṁ = Kumārakāleyeva rājakumāraṁ (sabbattha) 136

Ruhati = Arati (?) 116

Vaṁsena = Jātivasena (Sī) 264

Vatipākāraṭṭālagopurakaddamodakaparikhāhi = Pākāraggala... (Sī) 186

နာနာပါဌာ ပိဋ္ဌင်္ကာ

[ဗ]

ဗုဒ္ဓဉ္စ အဋ္ဌင်္ဂနမက္ကာရံ အကာသိ = ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဒိတွာ ပတ္ထနဉ္စာကာသိ (သီ) ၁၁၇

ဗျာမပ္ပဘာမဏ္ဍလေဟိ = သဉ္စယေဟိ (ဣ) ၁၂၅

[ဘ]

ဘရကော = သရဏော (ဣ) ၃၉

ဘာရဝဟော = သာရဝဟော (ဣ) ၂၄

ဘိန္ဒနဘယေန = ဆိန္ဒနဘယေန (သီ၊ က) ၁၇

[မ]

မက္ခိတောတိ = ပက္ခိတောတိ (သီ) ၁၁၅

မညေ = အညေန (က) ၂၉၈

မယှံ န သုဋ္ဌုံ ပဘာတန္တိ = မယှံ အတိဒုဋ္ဌု ပဘာတန္တိ (သီ) ၁၃၆

မဟတာ = မဟာ ·· (သီ၊ ဣ) ၁၁

မာတိ ဂဏှာတိ = မာတိ ဗန္ဓတိ (ဣ၊ က) ၁၇၆

မာရဏံ = မရဏာယ (သီ) ၁၀၄

မာရဏာနဂ္ဂန္တိ = သမဏာနဂ္ဂံ (ပါဠိ) ၉၇

မာလာဒိပဒုမဝတ္ထာ = ဂန္ဓာ (ဣ၊ က) ၁၁၄

မိဂဝဓာယ = မိဂဒါယေ (သီ၊ ဣ) ၁၇၉

မိဂါဇိနဝနုယျာနေ = မိဂါစီရ····(သီ) ၂၁

မုတ္တဒလသဒိသံ = မုတ္တဇာလသဒိသံ (သီ) မုတ္တတလသဒိသံ (ဣ) ၇၃

[ယ-ရ-ဝ]

ယေသံ ကုလူပကာ ဝါ ဉာတိသာမဏေရာဒယော ဝါ အတ္ထိ၊ တေ တေသံ ပရိဝေဏာဒီနိ ပဝိသိံသု = သေသဇနာ ကုလူပဂါနံ ဉာတကာနံ သာမဏေရာဒီနံ ပရိဝေဏာဒီနိ ပဝိသိံသု (သီ) ၂၁၉

ရဇ္ဇသေ = ရဉ္ဇသိ (သီ) ၃၇

ရာဇကုမာရကာလံ = ကုမာရကာလေယေဝ ရာဇကုမာရံ (သဗ္ဗတ္ထ) ၁၃၆

ရုဟတိ = အရတိ (?) ၁၁၆

ဝံသေန = ဇာတိဝသေန (သီ) ၂၆၄

ဝတိပါကာရဋ္ဋာလဂေါပုရကဒ္ဒမောဒကပရိခါဟိ = ပါကာရဂ္ဂလ····(သီ)၁၈၆

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[Va]	
Vattha = Tattha (Sī)	187
Vara-annapānena = Madhura-annapānena (I)	41
Vallirukkha = Vasurukkha (Ka)	86
Vassasaṭṭhi = Vassasatika (Sī, I)	223
Vālo,vālavāhano = Balo,balavāhano (Dhammapada-Ṭṭha 1. 353 piṭṭhe)	220
Vibhavasampanne = Sampannena (Sī)	85
Vivane = Vipine (Pāḷi)	118
Visesaṁ paramatthaṁ = Visesato paramaṁ (Sī)	112
Vīro = Dhīro (Ka)	259
Vuttappakāraphalāphale = Pītisukhaṁ (Sī)	263
Veditabbaṁ = Vadanti (Thera-Ṭṭha 2. 59 piṭṭhe)	215
[Sa]	
Saṁsāre pana = Saṁsaraṇena (Sī, I)	13
Sa-uttarasapacchadoti = Sa-uttarisapacchadoti (Sī)	161
Saṅkhālakena = Saṅkhalaṅkena (Sī)	217
Sacetanakiriyaṁ = Sacetanākāraṁ (I)	58
Sattalisaṅkhātāni = Pattalisaṅkhātāni (I, Ka)	189
Satta sattalipupphānīti = Satta pattalipupphānīti (I, Ka)	189
Satthuno = Satthari (Sī)	69
Sabbo janakāyo = Sabbe janakāyā (sabbattha)	69
Samaṅgiṁ = Samaṁ (Sī)	104
Samīpe = Tīre (Ka)	292
Sambodhanatthāya = Sammodanatthāya (Sī)	131
Salalamahābodhimhi = Sālamahābodhimhi (Abhi-Ṭṭha 1. 65 piṭṭhe)	182
Saha kaṇṇikāhi = Sakāni (Sī)	168
Sākacchitvā = Mantetvā (Sī)	246
Sādaraṁ = Chādanaṁ (Ka)	11
Sāyaṁ pātañca = Satataṁ (Sī, Ka)	247

နာနာပါဌ	ပိဋ္ဌင်္က
[ဝ]	
ဝတ္ထ = တတ္ထ (သီ)	၁၈၇
ဝရအန္နပါနေန = မဓုရအန္နပါနေန (ဣ)	၄၁
ဝလ္လိရုက္ခ = ဝသုရုက္ခ (က)	၈၆
ဝဿသဋ္ဌိ = ဝဿသတိက (သီ၊ ဣ)	၂၂၃
ဝါလော,ဝါလဝါဟနော = ဗလော,ဗလဝါဟနော (ဓမ္မပဒ-ဋ္ဌ ၁-၃၅၃-ပိဋ္ဌေ)	၂၂၀
ဝိဘဝသမ္ပန္နေ = သမ္ပန္နေန (သီ)	၈၅
ဝိဝနေ = ဝိပိနေ (ပါဠိ)	၁၁၈
ဝိသေသံ ပရမတ္ထံ = ဝိသေသတော ပရမံ (သီ)	၁၁၂
ဝီရော = ဓီရော (က)	၂၅၉
ဝုတ္တပ္ပကာရဖလာဖလေ = ပီတိသုခံ (သီ)	၂၆၃
ဝေဒိတဗ္ဗံ = ဝဒန္တိ (ထေရ-ဋ္ဌ ၂-၅၉-ပိဋ္ဌေ)	၂၁၅
[သ]	
သံသာရေ ပန = သံသရဏေန (သီ၊ ဣ)	၁၃
သဥတ္တရသပစ္ဆဒေါတိ = သဥတ္တရိသပစ္ဆဒေါတိ (သီ)	၁၆၁
သင်္ခါလကေန = သင်္ခလင်္ကေန (သီ)	၂၁၇
သစေတနကိရိယံ = သစေတနာကာရံ (ဣ)	၅၈
သတ္တလိသင်္ခါတာနိ = ပတ္တလိသင်္ခါတာနိ (ဣ၊ က)	၁၈၉
သတ္တ သတ္တလိပုပ္ဖါနီတိ = သတ္တ ပတ္တလိပုပ္ဖါနီတိ (ဣ၊ က)	၁၈၉
သတ္ထုနော = သတ္ထရိ (သီ)	၆၉
သဗ္ဗော ဇနကာယော = သဗ္ဗေ ဇနကာယာ (သဗ္ဗတ္ထ)	၆၉
သမင်္ဂိံ = သမံ (သီ)	၁၀၄
သမီပေ = တီရေ (က)	၂၉၂
သမ္ဗောဓနတ္ထာယ = သမ္မောဒနတ္ထာယ (သီ)	၁၃၁
သလလမဟာဗောဓိမှိ = သာလမဟာဗောဓိမှိ (အဘိ-ဋ္ဌ ၁-၆၅-ပိဋ္ဌေ)	၁၈၂
သဟ ကဏ္ဏိကာဟိ = သကာနိ (သီ)	၁၆၈
သာကစ္ဆိတွာ = မန္တေတွာ (သီ)	၂၄၆
သာဒရံ = ဆာဒနံ (က)	၁၁
သာယံ ပါတဉ္စ = သတတံ (သီ၊ က)	၂၄၇

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[Sa]	
Sineho atthi = Sinehavā (Sī)	56
Simbasitulādipuṇṇasabhāve = ...pabhāve (Ka)	271
Sītodakā = Setodakā (I)	263
Suttalūkhaṁ = Vatthalūkhaṁ sibbanalūkhaṁ (Ka)	61
Supakka = Supatta (Ka)	260
Supakkaphalabhūsitā = Supattaphalagopitā (I)	260
Soṇassa koṭivīsa... = Soṇakoḷivisa... (Vi 3. 265; Aṁ 1. 24; Khu 2. 313 piṭṭhe)	199
[Ha]	
Hasanaṁ = Cariyaṁ (Pāḷi)	236
Hīnappamāṇo = Nīcatarappamāṇo (Thera-Ṭṭha 2. 126 piṭṭhe)	244
Heṭṭhā viya = Heṭṭhāpi (I)	161

နာနာပါဌာ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[သ]	
သိနေဟော အတ္ထိ = သိနေဟဝါ (သီ)	၅၆
သိမ္ဗသိတုလာဒိပုဏ္ဏသဘာဝေ = …ပဘာဝေ (က)	၂၇၁
သီတောဒကာ = သေတောဒကာ (ဣ)	၂၆၃
သုတ္တလူခံ = ဝတ္ထလူခံ သိဗ္ဗနလူခံ (က)	၆၁
သုပက္က = သုပတ္တ (က)	၂၆၀
သုပက္ကဖလဘူသိတာ = သုပတ္တဖလဂေါပိတာ (ဣ)	၂၆၀
သောဏဿ ကောဋိဝီသ… = သောဏကောဠိဝိသ… (ဝိ ၃-၂၆၅၊ အံ ၁-၂၄၊ ခု ၂-၃၁၃-ပိဋ္ဌေ)	၁၉၉
[ဟ]	
ဟသနံ = စရိယံ (ပါဠိ)	၂၃၆
ဟီနပ္ပမာဏော = နီစတရပ္ပမာဏော (ထေရ-ဋ္ဌ ၂-၁၂၆-ပိဋ္ဌေ)	၂၄၄
ဟေဋ္ဌာ ဝိယ = ဟေဋ္ဌာပိ (ဣ)	၁၆၁

Apadānaṭṭhakathāya dutiyabhāge

Gāthāsūci

Paṭhamapādā	Piṭṭhaṅkā
[A]	
Aṅgārino dāni dumā bhadante	56, 258
Añjanīva navā cittā	21
Aṭṭhāpadakatā kesā	21
Aḍḍhā daliddā ca phusanti phassaṁ	23
Atha tassā rattiyā accayena	277
Anussaranto Sambuddhaṁ	216
Anena lobhādimalā pajānaṁ	303
Antarāye ca niyyāne	256
Appeva maṁ na viheṭheyya	277
Ambā panasā kapiṭṭhā ca	260
Arahaṁ Sugato loke	298
Alattakakatā pādā	21
Asokā koviḷārā ca	261
[Ā - I]	
Āṇākhettamhi sabbattha	303
Āraddhavīriye pahitatte	215
Āsāya kasate khettaṁ	57, 259
Itthabbhūtā anekā te	260
[U]	
Uttiṭṭhe nappamajjeyya	265
Udumbarā'ruṇā vaṇṇā	260
[U - E - O]	
Upeti gabbhañca parañca lokaṁ	23
Ubhayeneva sampanno	15
Ubhinnaṁ sajotibhūtānaṁ	277
Eko dve tayo cattāro	268
Etamādīnavaṁ ñatvā	24
Ete saṁvaravinayā	253
Odahi migavo pāsaṁ	21
[Ka - Ga]	
Kaṇṇikārā phullitā niccaṁ	261
Kadalī pañcamocci ca	260
Kandanti naṁ ñātī pakiriya kese	22
Kāmandhā jālapacchannā	15
Kāmā hi citrā madhurā manoramā	23
Kāme ādittato disvā	23
Kumbhīrā makarā kiṇṇā	263
Kokilā sakalā citrā	262
Gāme vā yadi vārañña	252
Gokaṇṇā sarabhā rurū	262
[Ca]	
Campakā salaḷā nāgā	260
Citrā surūpā sussarā	262
Cutiṁ yo vedi sattānaṁ	255

အပဒါနဋ္ဌကထာယ ဒုတိယဘာဂေ

ဂါထာသူစိ

ပဌမပါဒါ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[အ]	
အင်္ဂါရိနော ဒါနိ ဒုမာ ဘဒန္တေ	၅၆၊ ၂၅၈
အဉ္ဇနီဝ နဝါ စိတ္တာ	၂၁
အဋ္ဌာပဒကတာ ကေသာ	၂၁
အဍ္ဎာ ဒလိဒ္ဒါ စ ဖုသန္တိ ဖဿံ	၂၃
အထ တဿာ ရတ္တိယာ အစ္စယေန	၂၇၇
အနုဿရန္တော သမ္ဗုဒ္ဓံ	၂၁၆
အနေန လောဘာဒိမလာ ပဇာနံ	၃၀၃
အန္တရာယေ စ နိယျာနေ	၂၅၆
အပ္ပေဝ မံ န ဝိဟေဌေယျ	၂၇၇
အမ္ဗာ ပနသာ ကပိဋ္ဌာ စ	၂၆၀
အရဟံ သုဂတော လောကေ	၂၉၈
အလတ္တကကတာ ပါဒါ	၂၁
အသောကာ ကောဝိဠာရာ စ	၂၆၁
[အာ-ဣ]	
အာဏာခေတ္တမှိ သဗ္ဗတ္ထ	၃၀၃
အာရဒ္ဓဝီရိယေ ပဟိတတ္တေ	၂၁၅
အာသာယ ကသတေ ခေတ္တံ	၅၇၊ ၂၅၉
ဣတ္ထမ္ဘူတာ အနေကာ တေ	၂၆၀
[ဥ]	
ဥဋ္ဌိဋ္ဌေ နပ္ပမဇ္ဇေယျ	၂၆၅
ဥဒုမ္ဗရာ'ရုဏာ ဝဏ္ဏာ	၂၆၀
[ဥ-ဧ-ဩ]	
ဥပေတိ ဂဗ္ဘဉ္စ ပရဉ္စ လောကံ	၂၃
ဥဘယေနေဝ သမ္ပန္နော	၁၅
ဥဘိန္နံ သဇောတိဘူတာနံ	၂၇၇
ဧကော ဒွေ တယော စတ္တာရော	၂၆၈
ဧတမာဒီနဝံ ဉတွာ	၂၄
ဧတေ သံဝရဝိနယာ	၂၅၃
ဩဒဟိ မိဂဝေါ ပါသံ	၂၁
[က-ဂ]	
ကဏ္ဏိကာရာ ဖုလ္လိတာ နိစ္စံ	၂၆၁
ကဒလီ ပဉ္စမောစ္စိ စ	၂၆၀
ကန္ဒန္တိ နံ ဉာတီ ပကိရိယ ကေသေ	၂၂
ကာမန္ဓာ ဇာလပစ္ဆန္နာ	၁၅
ကာမာ ဟိ စိတြာ မဓုရာ မနောရမာ	၂၃
ကာမေ အာဒိတ္တတော ဒိသွာ	၂၃
ကုမ္ဘီရာ မကရာ ကိဏ္ဏာ	၂၆၃
ကောကိလာ သကလာ စိတြာ	၂၆၂
ဂါမေ ဝါ ယဒိ ဝါရညေ	၂၅၂
ဂေါကဏ္ဏာ သရဘာ ရုရူ	၂၆၂
[စ]	
စမ္ပကာ သလဠာ နာဂါ	၂၆၀
စိတြာ သုရူပါ သုဿရာ	၂၆၂
စုတိံ ယော ဝေဒိ သတ္တာနံ	၂၅၅

Paṭhamapādā Piṭṭhaṅkā

[Ca - Cha - Ja]

Coro yathā sandhimukhe gahīto 23
Chinno pāso migavassa 21
Jambū sumadhurā nīpā 260

[Ta]

Taṁ kāmaṁ ahamujjhitvā 15
Tasmā hi paññāva dhanena seyyā 23
Tiṇḍukāni piyālāni 260
Tittirā susarā sārā 263
Tidhā pabhinnā chaddantā 261
Tesu tesu padesesu 263

[Da - Dha]

Dāyādakā tassa dhanaṁ haranti 22
Disvā isiṁ paviṭṭhaṁ 277
Dīpī acchā taracchā ca 262
Dumapphalānīva patanti māṇavā 23
Dumāni phullāni manoramāni 56, 258
Doso rajo na ca pana reṇu vuccati 10
Dhammaṁ care sucaritaṁ 265
Dhammapīti sukhaṁ seti 226

[Na]

Na kho me mahāsamaṇa garu 276
Na dīghamāyuṁ labhate dhanena 22
Nava koṭisahassāni 253
Nassantu me pañca verā ca pāpā 303

Paṭhamapādā Piṭṭhaṅkā

[Na]

Nā'tisītaṁ nā'ti-uṇhaṁ 57, 259
Nigrodhaṁ paṭhamaṁ passi 249
Nīluppalasamākiṇṇā 263
Nīlā atha lohitikā 277
Nerañjarāyaṁ Bhagavā 276
Nevā'tisītaṁ na panā'ti-uṇhaṁ 57, 259

[Pa]

Pañcamaṁ himavantaṁ so 250
Pattamhi odahitvā 277
Padumaṁ yathā kokanadaṁ sugandhaṁ 8
Pariciṇṇo mayā satthā 24
Passa cittakataṁ bimbaṁ 21
Passa cittakataṁ rūpaṁ 21
Passāmi loke sadhane manusse 22
Pāmojjabahulo bhikkhu 215
Pītisukhena vipulena 215
Puṇḍarīkehi sañchannā 263
Punappunaṁ ceva vapanti bījaṁ 57, 259
Punappunaṁ yācanakā caranti 57, 259
Punnāgā giripunnāgā 260
Pūjito pūjaneyyānaṁ 298

[Ba]

Buddhassa puttomhi asayha-sāhino 58, 260, 264
Buddhopi Buddhassa bhaṇeyya vaṇṇaṁ 91
Byagghā sindhavā nakulā 261

ပဌမပါဒါ ပိဋ္ဌင်္ကာ

[စ-ဆ-ဇ]

စောရော ယထာ သန္ဓိမုခေ ဂဟီတော ၂၃
ဆိန္နော ပါသော မိဂဝဿ ၂၁
ဇမ္ဗူ သုမဓုရာ နီပါ ၂၆၀

[တ]

တံ ကာမံ အဟမုဇ္ဈိတွာ ၁၅
တသ္မာ ဟိ ပညာဝ ဓနေန သေယျာ ၂၃
တိန္ဒုကာနိ ပိယာလာနိ ၂၆၀
တိတ္တိရာ သုသရာ သာရာ ၂၆၃
တိဓာ ပဘိန္နာ ဆဒ္ဒန္တာ ၂၆၁
တေသု တေသု ပဒေသေသု ၂၆၃

[ဒ-ဓ]

ဒါယာဒကာ တဿ ဓနံ ဟရန္တိ ၂၂
ဒိသွာ ဣသိံ ပဝိဋ္ဌံ ၂၇၇
ဒီပီ အစ္ဆာ တရစ္ဆာ စ ၂၆၂
ဒုမပ္ဖလာနီဝ ပတန္တိ မာဏဝါ ၂၃
ဒုမာနိ ဖုလ္လာနိ မနောရမာနိ ၅၆၊ ၂၅၈
ဒေါသော ရဇော န စ ပန ရေဏု ဝုစ္စတိ ၁၀
ဓမ္မံ စရေ သုစရိတံ ၂၆၅
ဓမ္မပီတိ သုခံ သေတိ ၂၂၆

[န]

န ခေါ မေ မဟာသမဏ ဂရု ၂၇၆
န ဒီဃမာယုံ လဘတေ ဓနေန ၂၂
နဝ ကောဋိသဟဿာနိ ၂၅၃
နဿန္တု မေ ပဉ္စ ဝေရာ စ ပါပါ ၃၀၃

ပဌမပါဒါ ပိဋ္ဌင်္ကာ

[န]

နာ'တိသီတံ နာ'တိဥဏှံ ၅၇၊ ၂၅၉
နိဂြောဓံ ပဌမံ ပဿိ ၂၄၉
နီလုပ္ပလသမာကိဏ္ဏာ ၂၆၃
နီလာ အထ လောဟိတိကာ ၂၇၇
နေရဉ္ဇရာယံ ဘဂဝါ ၂၇၆
နေဝါ'တိသီတံ န ပနာ'တိဥဏှံ ၅၇၊ ၂၅၉

[ပ]

ပဉ္စမံ ဟိမဝန္တံ သော ၂၅၀
ပတ္တမှိ ဩဒဟိတွာ ၂၇၇
ပဒုမံ ယထာ ကောကနဒံ သုဂန္ဓံ ၈
ပရိစိဏ္ဏော မယာ သတ္ထာ ၂၄
ပဿ စိတ္တကတံ ဗိမ္ဗံ ၂၁
ပဿ စိတ္တကတံ ရူပံ ၂၁
ပဿာမိ လောကေ သဓနေ မနုဿေ ၂၂
ပါမောဇ္ဇဗဟုလော ဘိက္ခု ၂၁၅
ပီတိသုခေန ဝိပုလေန ၂၁၅
ပုဏ္ဍရီကေဟိ သဉ္ဆန္နာ ၂၆၃
ပုနပ္ပုနံ စေဝ ဝပန္တိ ဗီဇံ ၅၇၊ ၂၅၉
ပုနပ္ပုနံ ယာစနကာ စရန္တိ ၅၇၊ ၂၅၉
ပုန္နာဂါ ဂိရိပုန္နာဂါ ၂၆၀
ပူဇိတော ပူဇနေယျာနံ ၂၉၈

[ဗ]

ဗုဒ္ဓဿ ပုတ္တောမှိ အသယှ-သာဟိနော ၅၈၊ ၂၆၀၊ ၂၆၄
ဗုဒ္ဓေါပိ ဗုဒ္ဓဿ ဘဏေယျ ဝဏ္ဏံ ၉၁
ဗျဂ္ဃါ သိန္ဓဝါ နကုလာ ၂၆၁

Paṭhamapādā	Piṭṭhaṅkā
[Bha - Ma]	
Bhāvento satipaṭṭhāne	215
Bhiṅkā kurarā sārā	262
Makkhañca asahamāno	277
Maggassa ubhatopasse	263
Madhupphaladharā niccaṁ	260
Mayūrā nīlagīvā te	262
Mallikā jātisumanā	261
Māvoca pharusaṁ kiñci	50
Migā varāhā pasadā	261
Moho rajo na ca pana reṇu vuccati	10
[Ya - Ra - Va]	
Yañca me āsavā khīṇā	15
Yassa gatiṁna jānanti	255
Yassa'tthāya pabbajito	24
Yo'maṁ palipathaṁ duggaṁ	248
Rāgo rajo na ca pana reṇu vuccati	10
Rājā ca aññe ca bahū manussā	22
Rājā pasayhappathaviṁ vijetvā	22
Rukkhamūlagahanaṁ pasakkiya	290
Vātarogābhinīto tvaṁ	215
Vīro have sattayugaṁ puneti	57, 259

Paṭhamapādā	Piṭṭhaṅkā
[Sa]	
Sace imassa kāyassa	230
Sace neresi attānaṁ	50
Saddhāyāhaṁ pabbajito	23
Sabbadiṭṭhiñca maddanto	303
Sasā siṅgālā nakulā	262
Sahassamapi ce gāthā	238
Sā Gotamī kālakatā ito cutā	57, 259
Sārakappo Maṇḍakappo	268
Sindhuvārā sītagandhā	261
Sīhanādena pūjenti	261
Sīhā kesarasīhā ca	261
Suddhodano nāma pitā Mahesino	57, 259
Supattā gandhasampannā	261
Suvaṇṇacitrahaṁsā ca	262
Setapulinasaṁkiṇṇā	263
Setavālukasañchannā	263
So ḍayhati sūlehi tujjamāno	22
[Ha]	
Haṁsā koñcā sunadā te	262
Hintāla tālapantī ca	260

ပဌမပါဒ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[ဘ-မ]	
ဘာဝေန္တော သတိပဋ္ဌာနေ	၂၁၅
ဘိင်္ကာ ကုရရာ သာရာ	၂၆၂
မက္ခဉ္စ အသဟမာနော	၂၇၇
မဂ္ဂဿ ဥဘတောပဿေ	၂၆၃
မဓုပ္ဖလဓရာ နိစ္စံ	၂၆၀
မယူရာ နီလဂီဝါ တေ	၂၆၂
မလ္လိကာ ဇာတိသုမနာ	၂၆၁
မာဝေါစ ဖရုသံ ကိဉ္စိ	၅၀
မိဂါ ဝရာဟာ ပသဒါ	၂၆၁
မောဟော ရဇော န စ ပန ရေဏု ဝုစ္စတိ	၁၀
(ယ-ရ-ဝ)	
ယဉ္စ မေ အာသဝါ ခီဏာ	၁၅
ယဿ ဂတိံ န ဇာနန္တိ	၂၅၅
ယဿ'တ္ထာယ ပဗ္ဗဇိတော	၂၄
ယော'မံ ပလိပထံ ဒုဂ္ဂံ	၂၄၈
ရာဂေါ ရဇော န စ ပန ရေဏု ဝုစ္စတိ	၁၀
ရာဇာ စ အညေ စ ဗဟူ မနုဿာ	၂၂
ရာဇာ ပသယှပ္ပထဝိံ ဝိဇေတွာ	၂၂
ရုက္ခမူလဂဟနံ ပသက္ကိယ	၂၉၀
ဝါတရောဂါဘိနီတော တွံ	၂၁၅
ဝီရော ဟဝေ သတ္တယုဂံ ပုနေတိ	၅၇၊ ၂၅၉

ပဌမပါဒ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[သ]	
သစေ ဣမဿ ကာယဿ	၂၃၀
သစေ နေရေသိ အတ္တာနံ	၅၀
သဒ္ဓါယာဟံ ပဗ္ဗဇိတော	၂၃
သဗ္ဗဒိဋ္ဌိဉ္စ မဒ္ဒန္တော	၃၀၃
သသာ သိင်္ဂါလာ နကုလာ	၂၆၂
သဟဿမပိ စေ ဂါထာ	၂၃၈
သာ ဂေါတမီ ကာလကတာ ဣတော စုတာ	၅၇၊ ၂၅၉
သာရကပ္ပေါ မဏ္ဍကပ္ပေါ	၂၆၈
သိန္ဓုဝါရာ သီတဂန္ဓာ	၂၆၁
သီဟနာဒေန ပူဇေန္တိ	၂၆၁
သီဟာ ကေသရသီဟာ စ	၂၆၁
သုဒ္ဓေါဒနော နာမ ပိတာ မဟေသိနော	၅၇၊ ၂၅၉
သုပတ္တာ ဂန္ဓသမ္ပန္နာ	၂၆၁
သုဝဏ္ဏစိတြဟံသာ စ	၂၆၂
သေတပုလိနသံကိဏ္ဏာ	၂၆၃
သေတဝါလုကသဉ္ဆန္နာ	၂၆၃
သော ဍယှတိ သူလေဟိ တုဇ္ဇမာနော	၂၂
[ဟ]	
ဟံသာ ကောဉ္စာ သုနဒါ တေ	၂၆၂
ဟိန္တာလ တာလပန္တီ စ	၂၆၀

အပဒါနဋ္ဌကထာယ ဒုတိယဘာဂေ

သောဓနပတ္တံ

ပိဋ္ဌေ	ပန္တိယံ	အသုဒ္ဓပါဠော	သုဒ္ဓပါဠော
၂၆၈	၃	မန္တကပ္ပေါ	မဏ္ဍကပ္ပေါ

န-ဗ-သ-စ—အပဒါန-ဋ္ဌ-၂—၁၇-၁၁-၅၉—၃၀၀၀